

I N D E X
LOCVPLETISSIMVS
CONSILIORVM OMNIVM
EXCELLENTIS. ET CELEBER.

I. C. AC PVBLICI INTERPRETIS.

D. IACOBI MANDELLI ALBENSIS, COGNOMENTO ALBAE,
à D. Vincentio Annibaldo Valentino Iurisconsulto eius discipulo digestus,
conscriptus, & editus.

*In quo quilibet Consilia ipsa, & omnia in eis contenta, tanquam sibi priuatim in
memoriali libello annotata, & in compendio collecta,
statim inueniet,*

Scilicet materias, Casus, Quaestiones, Decisiones, Communes etiam opiniones, & alia notatu digna:
Idque per resolutas conclusiones, ac coniunctas res, & materias, quantum fieri potuit.

CVM PRIVILEGIO.

VENETIIS. M D X C I.

Apud Ioannem Baptistam Sommascum.

Res. 110761
R. 52581

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN OMNIA CONSILIA

EXCELLENTISSIMI D. IACOBI

MANDELLI ALBENSIS, SVMMA DILIGENTIA

summoque studio à D. Vincentio Annibaldo Valentino

Iurisconsulto, conscriptus atque digestus.

A

Ad dictio stat inclusuè, consil. 157. nu. 18. dictio saepe reperitur, quod stat exclusuè tam in loco, quam in tēpore, & super huiusmodi dictionibus nullum potest fieri fundamentum, sed inspicuntur potius alia: coniecturae, consil. 157. nu. 19.

Ad dictio uidelicet à muro & an ster inclusuè, consil. 157. nu. 44. licet debeat eligi optimus, sufficit tamen si sit bonus, consil. 790. nu. 18.

Abbas

Abintestato, vide infra Intestatus, & infra Successio, & infra etiam Hæreditas, ubi posui.

Ablatiui

casus communiter resolui solent in conditionem, & id maxime frequens est in contractibus, consil. 289. nu. 18.

Ablatiui absoluti de sui natura denotant conditionem, consil. 74. nu. 5.

Ablatiui absoluti an denotent conditionem, & quod varias habeant

significationes, consil. 455. nu. 7.

Abortus

si saepe factus fuit per vxorem, verisimile est, quod ita perseveret, & perinde est, ac si esset sterilis, & pariasit, non procreare filias, vel procreare abortiuos, consil. 125. nu. 9.

Absentia, Absens.

Vbi aliter consuli non potest, cōceditur, q̄ procedatur contra absentem ad diffini-

tiuum, etiam lite non contestata, consil. 208. nu. 19.

Absentiū negotia cōiter solent negligi, & ab aliis usurpari, & id fre-

quētius cōtingit in personis, & bonis ecclesiasticis, consil. 199. nu. 7.

Absens præsuntur ignorare, vide infra Ignorantia.

Absentibus cessat obligatio denuntiandi, consil. 318. nu. 41.

Absentium, & minorum possumus facere cōditionem meliorem, nō

autem deteriore, consil. 533. nu. 8.

Absentibus nō possumus præiudicare, sed solum prodesse, consil. 599.

num. 19.

Absens non est in culpa, vel negligentia, quia præsuntur ignorans,

consil. 770. nu. 41.

Absenti acquiritur etiam ius per iuramentum, vide infra Iuramentū.

Absentibus, & ignorantibus ius non acquiritur, etiam q̄ notarius stipu-

letur pro eis, sed semper requiritur ratificatio &c. vide infra Ratifi-

catio, & infra Acquirere, Acquisitio.

Absolutio

à iuramento impetrata per minorem excusat à per-

jurio, & concedit, quod possit experiri in iudicio, de

uiribus contractus: remanet tamen contractus ipse minoris valis-

si de se ab initio erat validus: vel si saltem erat per iuramen-

tum convalidatus, consil. 198. nu. 2.

Absolutio à iuramento est omnino cōcedenda ei, qui deuenit ad cō-

tractum dolo aduersarii, consil. 597. nu. 7.

Absolutio à iuramento quando non sit necessaria, & quando non tra-

hitur iuramentum ad aliud, quam ad id, super quo est adhibi-

tum, & iurans vult illud obseruare, non est opus absolutione, con-

sil. 734. nu. 24.

Absolutio à iuramento præsrito iuxta formam authen. sacramenta

puberum, quando petitur: & quæ requirantur, quando scilicet mu-

lier renuntiavit, & iuravit &c. vide in consil. 751.

Absolutus à vinculo iuramenti quis non dicitur per sententiam nul-

lam, consil. 751. nu. 1.

Absolutio à iuramento præsrito iuxta authen. sacramenta pube-

rum, quando petitur per minorem, debet sic in commissione nar-

rari, quod absque metu perituri aperiatur ei via ad implorandum

officiū Iudicis per restitutionem, quatenus de iure concedenda

fit absolutio, consil. 751. nu. 2.

Absolutionem à iuramento petens occasione instrumenti dolo-

se extorri, debet in primis de dolo docere, consilio 751. nu-

mero 3.

Absolutio à iuramento conceditur, ne periurus, quis fiat agendo: sed,

quando constat Iudici de euidenti dolo, & enormissima læsione,

quæ possit argui ex instrumento, consil. 751. nu. 4.

Absolutur quis à iuramento, ne iuramentum sit vinculum doli, &

iniquitatis, & tunc de facili Iudex relaxat, cum contra iniquitatē iudex occurrere debeat, & hodie per Papam committitur causa restitutionis, consil. 751. nu. 5.

Absolui potest à iuramento ad effectum agendi mulier, quæ renū-
tiauit, & iuravit, quādo docet de dolo, & de euidenti læsione enor-
missima, consil. 751. nu. 6.

Absolutio à iuramento non est necessaria in herede iurantis, quia
quicquid poterat defunctus, impetrata absolutione, id potest hæ-
res absque absolutione, consil. 791. nu. 42.

Absolutio à iuramento conceditur solum in casibus, quibus iuramē-
tum fuit extortum dolo, uel metu, vel præsritum super re illicita,
consil. 11. nu. 13.

Absolutio à iuramento omnino concedi debet, stante enormissima
læsione, & dolo &c. consil. 89. nu. 8.

Absque,

& sine, istæ dictiones non solent stare in vim exceptio-

nis, consil. 742. nu. 16.

Absurdum vt euitetur, statuta extēduntur ad alium casum &c.

vide infra, statutum.

Absurdum, verba debent potius esse superflua, quam quod sequatur

absurdum, consil. 289. nu. 8. & nu. 22.

Absurdū vt euitetur, sit extēnsio ad alios casus, vide infra, Extensio.

Absurdum. In qualibet dispositione accipienda est ea interpretatio,

per quam tollitur absurditas, & contrarietas, consil. 413. nu. 9.

Absurditas ut euitetur, recedendum est à verbis, si sit opus, consil. 413.

num. 9.

Absurdum. Qualibet dispositio debet ita intelligi, ne sequatur ab-

surdum, & ne sit in potestate alterius partis aliam eludere, consil.

494. nu. 11.

Absurditas vitanda est in contractibus, consil. 559. nu. 4.

Absurdum ut euitetur, sit interpretatio extēnsiua, etiam in penali-

bus, & odiosis, vide infra, extensio.

Absurdum. Generalis prohibitio reiicienda est, per quam sequeren-

tur absurda, consil. 771. nu. 23.

Absurdum. Argumentum ab absurdo euitando, est ualidum, & pro-

cedit in iure, consil. 773. nu. 22.

Absurditas debet tolli in qualibet dispositione, per omnem interpre-

tationem, consil. 29. nu. 6.

Abundans cautela. Exprimitur aliquando aliquid ad abundan-

tem cautelam, ad tollendam quam dubitationem, de

quo non est curandum, consil. 119. nu. 48.

Abundans cautela, & factum ad tollendum dubium, quod non no-

ceat, consil. 164. nu. 10.

Abundans cautela. Productio privilegij licet facta ad abundantē cau-

telam, debet tamen operari effectus suos, vide infra, Productio.

Abusua vocabuli expressio nō est inspicienda, sed potius rei qua-

litas, consil. 120. nu. 1.

Academia si habet plures Moderatores, an quod vnus facit, cen-

teantur omnes fecisse, vide in consil. 744.

Academia noua debet regulam secundum consuetudinem Acadē-

mæ viciniore, consil. 744. nu. 15.

Acceptilatio, & Aquiliana stipulatio operantur, quod cēsetur

fuisse extinctum omne ius, etiam ius reale, sed

hoc non procedit, nisi respectu ipsorum contrahentium, etiam in

materia transactionum, consil. 445.

Accessiones merè ciuiles quæ dicantur, vide infra, Fructus.

Accessorium, Verba posita in fauorem alicuius, quæ veniunt

accessorie, & in consequentiam principalis di-

spositionis respicientis fauorem alterius, possunt contra illum re-

torqueri, puta, uerba, non aliter, nec alio modo, consilio 125. nu-

mero 21.

Accessorium corrui, destructo principali, consil. 217. nu. 12.

Accessorie quæ veniunt, & in necessariam consequentiam,

Index D. Vinc. Annibaldi. A 2 censē-

eam tamen declarant, conf. 263. nu. 3
 Accessoria destruuntur, destructo principali, conf. 271. nu. 3
 Accessorie quod venit, non definit esse accessorium, quamvis sit plenius, quam illud, ad quod accedit, conf. 271. nu. 10.
 Accessoria clausula non debent immutare naturam principalis dispositionis, conf. 328. nu. 3
Accrescendi Ius, vide infra, ius accrescendi.
Accusatio, Accusator, Accusare. Omnia crimina, quae possunt per accusationem puniri, possunt etiam puniri per inquisitionem &c. vide infra, Inquisitio.
Accusatio. Crimine deducto in modum exceptionis, perinde est ac si deductum fuisset in modum accusationis, quando scilicet respicit ipsam causam principalem, de qua agitur, conf. 419. nu. 45
Accusare non potest inimicus, imo repellitur ab accusatione, si constat de inimicitia aliunde, quae ex eo, quod accusat, & sic ante accusationem, & ex alia causa, praefer causam accusationis, conf. 566. nu. 4.
Accusare non possunt, imo repelluntur ab accusando, suspectus de calumnia, & qui facile litigat, & vir criminofus, & qui studet insidijs, & qui non est vir bonae existimationis, conf. 566. nu. 5
Accusator. Crimen, ex quo sequitur est damnum parti, quando est clarum, & evidens, quod censeatur probatum, non est timendum, quod quis assumat nomen accusatoris, uel instigatoris, conf. 728. nume. 1.
Accusator. De iure communi ita punitur calumniator sub nomine instigatoris, sicut accusatoris, conf. 728. nu. 2
Accusatores, & delatores, & notificatores eadem poena puniuntur ex nouis Constitutionibus Mediolani, conf. 728. nu. 3
Accusare. Antiquior praefertur in accusando, conf. 790. nu. 2
Acquisitio, Acquirere. Acquisitio facta per uxorem, an praesumatur facta de pecuniis mariti, vide infra, Vxor.
Acquisitum reuocabiliter, non autem irrevocabiliter, non censetur propriè acquisitum, conf. 295. nu. 18. & vide infra, Reuocabiliter.
Acquirere, hoc uerbum restringitur ad contractus, si uerba praecedentia, & subsequenti pertinent ad contractus, conf. 312. nu. 3
Acquirens bona nomine proprio, praesumitur ea acquisuisse de proprijs pecunijs, nec tenetur illa communicare fratri, vide infra, emptio.
Acquirere. Pater potest stipulari filiis, & descendantibus suis, conf. 321. nume. 13
Acquirere potest aliquis filiis, & descendantibus nondum natis, conf. 457. nu. 2
Et tali casu non est opus, quod ipsi filii, uel descendentes sint haeredes illius acquirentis, d. conf. 457. nu. 3
Neque tunc contingit disputare, an sit necessaria ratificatio, & an ante ratificationem possit tale beneficium reuocari, quia hoc procedit inter extraneos, non autem quando acquiritur descendantibus, quia eis censetur irrevocabiliter acquisitum ius, quod nullo modo amplius ab eis tolli potest, etiam per ipsos primos acquirentes, ut in feudo, & in emphyteusi, d. conf. 457. nu. 4
Quod tantomagis procedit favore infantium, uel eorum, qui nondum nati sunt, quia consentire non possunt, ideo eis statim acquiritur ius, neque expectanda est in futurum aliqua ratificatio, d. conf. 457. nu. 5
Acquirere quis potest descendantibus suis, siue sint nati, siue sint nascituri, & est acquisitio irrevocabilis, conf. 461. nu. 6
Acquisitio fieri potest pro descendantibus masculis ad stipulationem ipsius patris, conf. 473. nu. 19
Acquisitio quando fit patri, & filiis, talis contractus habet vim duplicis contractus, quia quicquid sit in persona patris, est statim acquisitum in ipsis descendantibus, conf. 477. nu. 5
Acquirere. Regula quod alteri per alterum acquiri non potest, non procedit, quod ad hoc propositum, ut interim maneat res irrevocabilis ex parte promittentis, quousque creditor ratificauerit, in casu, de quo in l. si ego, ff. de nego. gest. quae procedit in omnibus similibus casibus, & in quacunque persona, etiam sanguine coniuncta &c. conf. 480. nu. 2
Acquirere. Per statutum Papiense indistinctè alteri per alterum ius & actio acquiritur, conf. 480. nu. 3
Acquirere, & stipulari quilibet potest nomine alterius, etiam absentis &c. ex dispositione statutorum Papiae, conf. 480. nu. 11
Acquirere. Per statutum potest fieri, ut acquiratur ius absentis, & ignorantis, etiam sine ulla ratificatione, quia id sepe fit etiam de iure communi, etiam in contractibus, & patet in tutoribus, & curatoribus minorum, conf. 480. nu. 14
Acquirere. Statutum si clarè, & expresse requirat consensum illius cui acquiritur, tunc talis consensus debet intervenire, conf. 480. nu. me. 15
Acquiri an possit alteri per priuatam personam, & quando, vide infra, conf. 562
Acquisitum an censeatur ius absentis ex contractu emptionis, si notarius non est stipulatus pro eo, conf. 562. nu. 30
Acquiri regulariter alteri non potest per priuatam personam, & spe-

ciale uidetur in patre, ut possit acquirere pro filiis, seu descendantibus, adeo quod matri non est concessum posse stipulari, uel acquirere pro filiis, conf. 562. nu. 31
Sed hæc procedunt, quando aliquis stipulatur, seu uult acquirere alij, conferendo uerba penitus, & initium acquisitionis in illam personam, & non in ipsam personam, quæ contrahit, quia tunc non ualet actus, nisi in quibusdam specialibus casibus: secus si incipiat conferre uerba in se ipsam, & successiue in alias personas, quia tunc ualet, interueniente scilicet postea ratificatione ipsius absentis, d. conf. 562. nu. 32
Acquirere potest immediatè, atque indistinctè priuatus pro quolibet priuato absente, quando modus acquirendi deducitur adijciendo pactum super re, quæ est ipsius contrahentis, & mansura est sua per aliquod spatium temporis, conf. 562. nu. 34
Vel quando adijcit pactum super re, quæ prius non erat sua, sed est futura sua uigore ipsius contractus per aliquod spatium temporis, id est, quæ tunc ei acquiritur, d. conf. 562. nu. 35
Acquirere. Exceptis quibusdam casibus specialibus, concessum est pro omnibus personis, ut quilibet extraneus, id est, qui non sit pater, neque dominus, neque tutor, neque curator, possit eis acquirere ius reale, id est, dominium, & possessionem, quicquid sit de actionibus, & aliis iuribus personalibus, quæ non possunt acquiri regulariter, nisi per notarios publicos, conf. 572. nume. 7. & vide infra, Emptio.
Acquiri alteri per alterum quod possit generaliter dominij, & possessio, intelligitur esse necessarium, quod fiat traditio ipsi tertio, cui debet dominium, uel possessio acquiri, & ita requiritur traditio, de qua etiam si non constaret expresse, satis esset, quod ille, cui acquiritur, reperitur in possessione de uoluntate illius, qui eius nomine acquisiuit, conf. 582. nu. 8
Acquirere alteri dominium potest quælibet persona, & hoc traditur tanquam regula, conf. 572. nu. 9
Acquisitum esse reuocabiliter, non autem irrevocabiliter, quomodo hæc uerba intelligantur, conf. 562. nu. 16. & 17. & vide infra, Reuocabiliter.
Acquirere. Absentibus, & ignorantibus ius non acquiritur, etiam quod notarius stipuletur pro eis, sed semper requiritur ratificatio, vide infra, Ratificatio.
Acta seu scriptura inter duos, an probent quod ad omnes, vide infra, Probatio.
Acta seu attestations factæ coram Arbitro, probant in alio iudicio, conf. 157. nu. 12
Acta facta coram Arbitro fidem faciunt in cæteris iudicijs postea inter easdem personas tractatis, etiam respectu testium, & quid si non fuerunt publicari testes, conf. 182. nu. 1. cum seq.
Acta. An praesumatur pro actis processus, vide in conf. 192. & infra, Processus.
Acta. An praesumatur pro actis, & processu, quando fuerunt deperdita propter calamitates temporum, & an probari debeat amissio, conf. 192. nu. 8
Acta facta cum uenditore, an faciant ius quod ad emptorem, vide infra, Sententia.
Acta inter alios, probant quod ad omnes ipsum factum, licet non probent effectum postea dependentem ab ipso facto, & est communis declaratio Doctorum, conf. 276. nu. 6
Acta inter alias personas faciunt tamen semiplenam probationem, & non parum debent mouere animum ius dicentis, conf. 299. numero 3.
Acta facta inter aliquas personas non prosunt, neque nocent alijs personis non citatis, & tanto magis quando fieret transitus à causa criminali ad causam civilem, conf. 400. nu. 5
Acta alias facta licet non reperiantur, possunt tamen probari per testes: maxime si attestentur, quod talia acta fuerint scripta, conf. 650. numero 1
Acta fuisse facta si aduersarius semel confessus fuit, id sufficit, neque tunc potest subterfugere, asserendo non interuenisse omnia solemnia, conf. 650. nu. 2
Acta alias facta quando probantur per testes, prosunt ipsæ depositiones testium contra notarium actorem, non solum ut teneatur ad interesse parti, sed etiam ut possit puniri criminaliter, procedendo contra eum etiam per uiam torturæ, conf. 650. nu. 3
Acta omnia publica, quæ solent fieri in iudicijs, possunt probari per testes, etiam si sit sententia, conf. 701. nu. 2
Sed est necessarium, quod testis deponat fuisse confectam scripturam de huiusmodi actis, & fuisse postea deperditam, & quomodo id procedat, & in quibus actibus, d. conf. 701. nu. 3
Actorum publicorum liber si non reperitur, probatio cuiuslibet actus, qui in eo libro uerisimiliter contineretur potest fieri per coiecturas, conf. 701. nu. 9
Actio personalis solè aduersus hæredes datur, & actio realis praesupponit dominium in agente, conf. 210. nu. 24
Actio hypothecaria, vide infra, Hypothecaria.
Actio. Agens publiciana probat titulum per instrumentum confectum cum alio, conf. 114. nu. 13
Actio.

Actiones & exceptiones equiparantur rebus, consilio 254. numero 4.

Actiones personales directæ non possunt abdicari, quia sunt affixæ ossibus, & remanent etiam cum effectu, nisi impediuntur per habentem utiles actiones, consil. 265. nu. 16.

Actio censetur acquiri illis personis, ad quas dirigitur effectus, quamvis non sint expressè nominatæ, etiam in contractibus, consil. 276. nume. 7.

Actio non acquiritur illi creditori absenti, nisi aliquis sit stipulatus pro eo, quamvis vnus assumat onus soluendi pro alio, consil. 276. nume. 24.

Actio seu obligatio personalis non sequitur fundum, & quando censetur constituta, & non ius reale, consil. 289. nu. 2.

Actiones personales concernunt heredes, non in solidum, sed pro rata parte, pro qua sunt heredes, vide infra, Heredes.

Actiones sicut competunt & ad realia, & ad personalia, ita etiam est in officio iudicis, consil. 322. nu. 42.

Actio non competere, est exceptio impeditiua litis ingressus, vide infra, Exceptio.

Actio quando nulla competit, libellus est ineptus, vide infra, Libellus.

Actiones personales transiunt in successores vniuersales, non autem in particulares, consil. 341. nu. 6.

Actio utilis, & directæ non se compatiuntur eodem tempore in eadem persona, consil. 376. nu. 11.

Actio danda est in aliquem, in quem non aliàs daretur, si alius esset soluendo, consil. 572. nu. 24.

Actio nulla penitus solet dari ad rem nostram, & cū effectu per nos possellam, consil. 628. nu. 10.

Actio ad rem, & res, sunt longe diuersa, consil. 628. nu. 11.

Actio acquiritur illi quamvis absenti, ex pacto de restituendo alteri, consil. 632. nu. 2.

Actio nomen hodie non est necesse exprimere, consilio 732. numero 15.

Actor sequitur forum rei, scilicet domicilij, etiam quod aliunde sit oriundus &c. consil. 251. ubi vide de hac regula.

Actor quia sequitur forum rei, ideo reus conueniri debet vbi habet domicilium, & quid si alibi ratione originis sortiatur forum, & quod illud procedat, quando originarius ibi reperitur, & non aliter: & quod sit communis opinio, consil. 251. nu. 17.

Actor debet tractare petitionem suam in loco, vbi tractata fuit societas, vel negotiatio, à qua dependet ipsa petitio, consil. 251. nu. 21. & vide infra, Societas.

Actori licitum est proponere diuersa remedia ad eundem effectum tendentia, quando factum est perplexum, præsertim si proponantur conditionaliter, consil. 314. nu. 1.

Actore non probante, reus est absoluendus, non solum ab obseruatione iudicij, sed etiam diffinitiuè, quando scilicet actor conatus est probare: sed mitius, & tutius agendo, est absoluendus reus ab obseruatione iudicij, reueruata ei facultate de nouo agendi, quam docunque voluerit, consil. 436. nu. 15.

Actor sequitur forum rei, consil. 785. nu. 3.

Actus subsequens debet intelligi, & declarari per actum præcedentem, & possessio præsens censetur esse ex titulo præcedenti, consil. 113. nu. 4.

Actus subsequenti conformes titulo separationis præcedentis factæ, censentur facti in executionem, & confirmationem talis tituli præcedentis, consil. 114. nu. 3.

Actus ambiguus quomodo declaratur, vide infra, Declaratio.

Actus non habens ea, quæ communiter in similibus actibus solent interuenire, censetur suspectus, & testamentum non habens ea, quæ cætera testamenta solent habere, non dicitur testamentum, consil. 119. nu. 25.

Actus, per secundum actum nunquam censetur derogatum primo, nisi quatenus necessario inferitur, uel ex uerbis expressis, uel re ipsa, quia sint actus incompatibiles, consil. 119. nu. 36.

Actus. In dubio tenenda est interpretatio, per quam actus sustinetur, consilio 119. numero 38. consil. 782. nume. 31. & consil. 10. nume. 29.

Actus. Præsumptio validitatis actus superat cæteras omnes præsumptiones, consil. 119. nu. 39. & vide infra, Præsumptio.

Actus ut sit vniformis, in dubio fit interpretatio, vide infra, Vniformis.

Actus primus an tollatur per vltimum, & an secunda inuestitura fieri poterit in præiudicium primæ, vide etiam infra, Emphyteusis.

Actum in dubio censetur quis fecisse potius suo nomine, quam alieno, præsertim actum fauorabilem, consil. 151. nu. 6.

Actum an præsumatur quis potius facere nomine proprio, quam alieno, consil. 248. nu. 25.

Actus. Quando res pertinebat ad matrem, censentur filii fecisse nomine matris, & tunc non procedit regula, quod censetur quis facere nomine proprio potius, quam alieno, consil. 248. numero 27.

Actus. Standum est declarationi alicuius, utrum fecerit actum nomi-

ne proprio, an alieno, quando vtroque modo potuit licitè facere, nisi adsit vrgens præsumptio, quod nomine proprio &c. consil. 248. nume. 28.

Actus. In dubio utrum quis fecerit actum nomine alieno, standum est assertioni ipsius facientis, & illius, cuius nomine dicitur factum, si ambo conueniant idem affirmantes, scilicet quando circumstantiæ sunt possibiles, & verisimiles, consil. 248. nu. 33.

Actus factus in re aliena, censetur in dubio factus, non proprio nomine, sed alieno, consil. 248. nu. 36.

Actum censetur in dubio quis fecisse nomine alieno, quando alieno poterat facere licitè, & proprio nomine non potuisset, nisi illicitè, consil. 248. nu. 57.

Actum an quis censetur facere nomine alieno, uel suo tantum, uide etiam in consil. 262.

Actus solet præsumi factus ad illius instantiam, qui tenebatur, consil. 317. nume. 5.

Actum quilibet præsumitur facere proprio nomine, & tanquam de re propria, consil. 552. nu. 1.

Actus in dubio censetur factus nomine proprio, consil. 2. nu. 1. & vide etiam infra, Factum.

Actum censetur quis facere perfectum, & omni meliori modo &c. consil. 262. nu. 10.

Actus hominum debent interpretari secundum verisimilem mentem ipsius agentis, scilicet tempore actus, quicquid postea contingat, consil. 262. nu. 11.

Actus ambigui nulla est melior interpretatio, quam ea, quæ sumitur ab aliis actibus subsequenti, consil. 262. nu. 13.

Actus, seu contractus facti eodem die, an, & quando censentur correlative unus ad alium &c. vide infra, Contractus.

Actus facti eodem tempore, & unico contextu, censentur facti correlative, id est, unus propter alium, ut dicitur de factis in duobus instrumentis separatim factis, sed incontinenti, & tales actus se inuicem declarant, & vnus ostendit uoluntatem disponentis in alio, consil. 198. nu. 49.

Actus eodem die facti inter easdem personas præsumuntur facti correlative, prout qualitas rei exigebat, & unus factus propter alium, consil. 317. nu. 4.

Actus duo facti eodem tempore, seu incontinenti, & per eundem &c. an censentur correlative, & unus factus contemplatione alterius &c. vide etiam in consil. 45. & infra, Instrumenta, ubi etiam posui.

Actus præcipitatus censetur ipso iure nullus, vide infra, Nullum.

Actus agentium debent regulari secundum eorum intentionem primariam, vel saltem secundariam, consil. 198. nu. 52.

Actus origo inspicitur debet, vide infra, Origo.

Actus nostri uoluntarii non extenduntur ultra, quam gerantur, consil. 670. nume. 2.

Actus sequentes, & præcedentes, declarant medios, consil. 243. numero 12.

Actus posteriores si corrigunt priores, multo magis possunt eos declarare, consil. 251. nu. 26.

Actus. Subsequentia quod declarent præcedentia, consilio 340. numero 5.

Actus unus alium coadiunat, consil. 421. nu. 12.

Actus præcedentes declarant sequentes, & una pars dispositionis debet intelligi secundum aliam, consil. 585. nu. 31.

Actus ultimi derogant primis, consil. 770. nu. 60.

Actus plenior in dubio solet attendi, consil. 250. nu. 23.

Actum illicitum, & à iure improbatum non præsumitur quis fecisse: & nemo præsumitur velle facere actum, quem non habet in potestate, consil. 316. nu. 6.

Actum quilibet censetur facere ex causa, qua potest validum facere, consil. 447. nu. 27.

Actus debet semper in dubio præsumi factus ex causa licita magis, quam ex illicita, consil. 452. nu. 23.

Actum si quis potest facere ex causa valida, & ex causa inualida, censetur in dubio eum facere ex causa ualida, & est naturalis, & à iure approbata præsumptio, consil. 502. nu. 8.

Actus. Ex his, quæ postea contingunt, declarantur præcedentia, & primordium tituli, consil. 61. nu. 4.

Actus qua contemplatione fiat, semper inspicere debemus, consil. 262. nu. 12. & vide infra, Regula, consil. 377. nu. 37. consil. 273. nu. 4. consil. 491. nu. 7.

Actus Semper debet inspicere persona, cuius contemplatione actus fit, id est, illa persona, cui ex actu acquiritur actio, uel beneficium, consil. 404. nu. 5.

Actus censetur factus cum eo, & ad eius contemplationem, cuius principale commodum respicit, etiam si uerba non principaliter eum respicerent, consil. 658. nu. 6.

Actus factus palam non præsumitur habere dolum, consil. 296. nu. 3.

Actus, qui sunt non solito modo, non carent suspitione, consil. 414. nume. 34.

Actus impertinens arguit suspitionem, consil. 56. nu. 23.

Actus insoliti arguunt suspitionem, consil. 72. nume. 14. consil. 224. nume. 4.

Actus hominum recipiant interpretationem à lege, vide infra, lex.

Actus. In dubio fieri debet interpretatio, secundum quam actus redditur ualidus, conf. 782. nu. 31

Actus. Interpretatio fieri debet pro validitate actus, maxime facti bona fide, & qui si non valeret, remaneret alter ex contrahentibus de ceptus, conf. 10. nu. 29

Actus positui in faciendo magis vigerent, quam actus priuatiui in omittendo, conf. 9. nu. 14. & 15

Actus posituius ratione consanguinitatis, & familiaritatis, non operatur effectum, quem de sui natura solet operari, consilio 9. numero 18.

Actus posituius in faciendo denotat voluntatem, & deliberationem: sed actus omissiuus in non faciendo non infert aliquam voluntatem, vel deliberationem, conf. 25. nu. 14

Actus omnis disponitur faciendus vel simpliciter, vel in diem, vel sub conditione, conf. 48. nu. 12

Actus etiam inualidus ostendit voluntatem disponentis, vide infra, Voluntas.

Actus omnis humanus requirit duo, voluntatem, & potestatem, vide infra, Potestas.

Actum uiderur id, quod ex verbis colligitur, conf. 13. num. 2. & vide infra, Verba.

Actus. In actu exercito multa sunt uera, quæ non sunt vera in actu signato, secundum Dialecticos, consil. 31. num. 15. & vide infra, Veritas.

Actum quod fuit inspicere debet potius, quam quod dictum fuit, conf. 157. num. 20

Addere, Additio. Addens, vel minuens &c. cõsetur de nouo, conf. 132. nu. 13

Additio in margine instrumenti an præbeat suspicionem, vide infra, Falsum.

Additio vel detractio si sit prohibita, non est prohibita declaratio, vide infra, Declaratio.

Additio quotiescunque fit per modum multiplicatæ summæ, tunc censetur tale augmentum habere naturam rei principalis, ad quã adicitur, conf. 354. nu. 7

Addere quando possit Notarius aliqui id in instrumento &c. vide infra, Notarius.

Additamentum. De additamento eadem habenda est ratio, conf. 322. num. 15

Adherentia præsupponit separationem, & non subiectionem, conf. 647. nu. 2

Adhærens locus censi solet, positus in protectione, & defensione illius principis, vel Domini, cui adhæret, in his, quæ sunt ei fauorabilia, & in ceteris censetur omnino liber, nisi quatenus in capitulis adherentiæ, vel ex longa consuetudine reperitur subiectus, conf. 647. nu. 3

Aditio hereditatis, vide infra, hereditas, ubi posui.

Aes alienum dicuntur bona fideicommissi, vide infra, Fideicommissum. Et vide infra in litera. E. ubi posui de æquitate, de æstimatione, & de omnibus sic diphongatis.

Administratores si est creditor illius, cuius bona administrat, præsumitur sibi soluisse, conf. 248. nu. 22

Administrator pater bonorum filiorum habet maiorem auctoritatẽ quam ceteri administratores, vide infra, Pater.

Administrator quilibet habens liberam, potest remittere debitum non liquidum, uel per transactionem, vel aliter, & multo magis pater administrator bonorum filiorum, conf. 286. nu. 15

Administrator quilibet tenetur reddere rationem, vide infra, Ratio.

Administratio. Licet impensæ imputentur in rationem administrationis, id non procedit, quando onus pertinebat ad ipsum administrantem, & si facta sit protestatio de repetendo, consil. 315. numero 7.

Administratio. Ex pluribus principaliter obligatis potest ille, qui nõ administrauit, obijcere, quod prius conueniatur ille, qui administrauit, conf. 328. nu. 8

Administratores Ciuitatum possunt transigere, & discordias componere, dummodo non transigant super re liquida, etiam si nihil penitus fuerit eis specialiter mandatum de tali causa, quia censentur habere mandatum cum libera, & multo magis si specialiter facta sit mentio de negotio, cum potestate amplissima, conf. 395. num. 3. & vide infra, Syndici.

Administratio una, & eadem, id est, vnius rei, & vnius personæ, diuiditur in duas, propter varietatem temporis, conf. 451. nu. 4. & consil. 452. nu. 45

Administratores plures quando sunt, & vnus facit actum de uoluntate aliorum, vel illis scientibus, & non contradicentibus, an omnes censentur fecisse, & quid si illis ignorantibus, vide in consil. 744. & infra, Socij.

Administrator, seu negociorum gestor alicuius si præstat alimenta, uel pecunias, uel quid aliud, an censetur donare, consilio 12. numero 6.

Administrator, cui fuit facile animum declarare, si id non fecit, præ-

sumitur de industria omisisse, conf. 12. nu. 8

Administrator. Vide etiam infra Factor, ubi quod nos ipsi obligamur ex gestis per factores, seu administratores, & quod dicta de Institutoribus trahuntur hodie ad factores, & quoscunque administratores &c.

Admissus ad aliquid debet eo magis in eo præseruare, quando deberet admitti, si iam non fuisset admissus, argumeto quod multa facta tenent &c. conf. 557. nu. 4

Aduentitia bona, vide infra Bona.

Aduersatiua sed, vide infra Sed. Et in reliquis suis propriis literis, quibus incipit ipsa aduersatiua, de ea posui.

Adulterium est maius crimen in principe, quam in ceteris, conf. 172. nu. 18

Adulterium an committat maritus coniugatus habens copulam cum alia femina, uide in conf. 717

Adulterium quamuis committere censetur Vxor coniugata habens copulam cum alio homine, non tamen idem est econuerso quando Vir coniugatus habet copulam cum alia femina secundum Decium, & quomodo id intelligatur, & procedat, & quod Decius non neget, quin maritus committat adulterium quamuis non punibile per iura ciuilia, conf. 717. nu. 3

Adulterium non dicitur, sed potius stuprum, coitus Viri coniugati cum muliere soluta, quæ erat, uel præsumebatur uirgo, & punitur de stupro, nisi mulier sit vilis conditionis, uidelicet ancilla coniugati, conf. 37. nu. 1

Affinitas olet etiam contrahi per fornicationem, consilio 308. num. 9.

Affinium appellatione comprehenditur Vxor, licet ipsa sit principium affinitatis, conf. 457. nu. 11

Affinitas. Vide infra Consanguinitas.

Agnatio, Agnatus. Agnatio si sit considerata, uel sint uocati agnati in prohibitione alienandi, uel in fideicommissio &c. vide infra Alienatio, & infra Fideicommissum, ubi posui etiam plura.

Agnati. Femina, quæ per virilem sexum descendunt, dicuntur etiam de agnatis, & veniunt appellatione legitimorum descendendum, & sunt de familia, & agnatione, etiam in materia fideicommissi, conf. 123. nu. 11

Agnatus verè, & propriè est, qui descendit per lineam masculinam, conf. 366. nu. 3

Agnatus. Testator etiam si dixisset simpliciter de agnatis, intelligeretur tamen de agnatis masculis, & ex linea masculina, & excluderetur etiam filia primi gradus, & id maxime quando dispositio loquitur de agnatis ad exclusionem alicuius femina, quamuis ipsa filia sint agnata, conf. 366. nu. 4

Agnatio non conseruatur per filias, sed finitur, ideo non censetur testator de eis sensisse, conf. 366. nu. 5

Agnati. Verba illa, consanguinei paterni, intelliguntur duntaxat de agnatis masculis &c. vide infra, Consanguinei.

Agnatio non constituitur ex similitudine nominum, sed ex iure sanguinis per lineam masculinam, conf. 366. nu. 9

Agnationis fauor ubi consideratur, tunc appellatione agnatorum uel consanguineorum ueniunt duntaxat masculi, quod procedit etiam stante statuto quod masculinum concipiat femininum, conf. 371. nu. 2

Agnationis magis remotæ quod testator maiorem habuisset curam, & rationem, quam propinquioris, esset absurdum, consil. 483. numero 15.

Agnatio. Dispositio simpliciter facta in fauorem agnationis, uel familiaris, non comprehendit agnatas feminas, quando uerisimiliter ipsa dispositio facta fuit in fauorem agnatorum masculorum, & est communis opinio, & quæ sint indicia ostendentia, quod dispositio censetur facta fauore masculorum tantum, consil. 483. num. 21.

Agnationis suæ præcipuam curam habuisse testatorem, & masculorum eius familiaris, ex quibus probabilibus coniecturis colligatur, conf. 484. nu. 11

Agnatio. Testator nulla alia ratione censetur exclusisse feminas ab institutione, & substitutione, nisi propter sexum femineum, in quo agnatio non conseruatur. conf. 484. nu. 12

Agnationis, & masculorum fauore, quod uoluerit testator excludere nepotes, & omnes feminas ab omni successione, quæ sit coniectura, & animus potissimum ipsius testatoris, consilio 484. numero 18.

Agnatio. Coniecturæ exclusiue feminarum ab hereditate, & bonis testatoris ad fauorem masculorum considerantur, & eo magis id est admittitur ex eo, quod si testator de hoc cogitasset, idem disposuisset ad conseruationem familiaris, & agnationis suæ, ad quam respexit testator, conf. 484. nu. 22

Agnatio. Femina licet dicatur de familia, uel agnatione, illa tamen in eis finitur, conf. 484. nu. 48

Agnatio. Per masculos dignitas generis, & familiaris conseruatur, & firmamentum domus, & familiaris, & eius perpetuitas in masculis

lis residet, & agnatio in eis conseruatur, quia foemina sequuntur forum viri &c. consil. 484. nu. 49

Agnatorum mentio simpliciter intelligitur tam de agnatis foeminis, quam de masculis, & an id procedat in statutis: & quod amita sit agnata, consil. 504. nu. 10

Agnatorum appellatio veniunt masculi tantum in qualibet dispositione, quae verisimiliter facta est fauore agnationis, consil. 504. nume. 11

Agnatorum fauore presumitur facta dispositio, quando ultra expressionem agnatorum dispositio fit ad excludendum foeminas, consil. 504. nume. 12

Agnationis rationem censetur testator habuisse, dum instituit, & substituit masculos: nec veniunt foeminae, quamuis sint agnatae, consil. 616. nu. 1. & 2. & vide etiam infra, Masculi.

Agnatio. Testator si simpliciter dixit, proximiores de Notis, censetur vocasse generaliter omnes de agnatione, sub nomine de Notis: maxime si non habebat testator aliquos descendentes, consil. 616. nume. 6

Agnatorum appellatio tunc non veniunt foeminae, quamuis sint agnatae, etiam in testamentis, quando per statuta masculi praefertur foeminis, consil. 616. nu. 7

Sed id non procedit, quando verba non sunt prolata a patre, sed ab extraneo, secundum Alex. quod tamen est falsum. d. consil. 616. nume. 8.

Agnationem, & non cognationem, solent a communiter accidentibus testatores vocare: quia in cognatione cessat ratio, quod bona conseruentur in familia, & Craueria dicit, se nunquam vidisse, aut legisse, quod testator vocauerit cognatos in perpetuum, consil. 616. nume. 12

Agnata, seu de agnatione, dicitur etiam foemina, consil. 640. numero 4.

Agnatio. Decretum quando loquitur de propria agnatione, verisimiliter comprehendit masculos tantum, praesertim stante statuto fauore masculorum, consil. 640. nu. 5.

Agnationis fauore factum statutum non comprehendit foeminas agnatas, quia per eas non conseruatur agnatio, consil. 705. numero 3.

Agnatae, & de familia, dicuntur filiae foeminae, consil. 54. nu. 6

Agnatae, & de familia non dicuntur, neque inter eos admittuntur filiae foeminae, quando dispositio verisimiliter facta fuit in fauorem masculorum: multo minus ergo quando expresse fit mentio de masculis, consil. 54. nu. 7

Agnationis fauorem arguunt, mentio masculorum, & exclusio foeminarum, consil. 87. nu. 14

Agnatus proximior praefertur debet in fideicommissio facto fauore agnationis, vide infra, Fideicommissum.

Agnationis ratione quando testator praesumatur motus, uide etiam infra, Fideicommissum.

Agnatus an dicatur is, qui est emancipatus: & quod differat, an statutum loquatur de agnatis, an vero de ascendentibus masculis, vide in consil. 246.

Agnatio tollitur per emancipationem, & quamuis hodie detur emancipatis ius succedendi, non tamen dicuntur agnati, & hodie filius emancipatus non censetur agnatus, neque alii ab eo descendentes, secundum communem opinionem, & non comprehenduntur in statutis de agnatis, & praefertibus agnatos, consil. 246. nu. 3

Agnatus. Differentia est, an statutum loquatur de agnatis, an vero de ascendentibus masculis, & dictio, ascendens masculus, est dictio naturalis, dictio autem, agnatus, civilis, & latior fit interpretatio primo casu, quam secundo, consil. 246. nu. 4

Agnati masculi, & parentes paterni proximi, haec uerba comprehendunt, tam iunctos ex parte patris tantum, quam utrinque coniunctos, consil. 81. nu. 5

Agnati denotantur per haec uerba, parentes paternos, consil. 81. numero 6.

Agnatio. Ratio statuti, quae fauet agnationi, seu linea paternae, ita procedit in consanguineis tantum, sicut in utrinque coniunctis, & quo ad eam rationem, isti nihil inter se differunt, consil. 81. nume. 7.

Agnatis tantibus, quando excluduntur cognati, tunc in tali dispositione, in qua inter agnationem, & cognationem fit differentia, & sola agnatio consideratur, utrinque coniunctus non excludit consanguineum tantum, & quae sit ratio, consil. 81. numero 9.

Agnationis fauor quando consideratur, aequaliter succedunt utrinque coniunctus, & consanguineus tantum, & multi ita consueverunt, consil. 81. nu. 27

Agnati quod praefertantur cognatis, statuto stante, patruus utrinque coniunctus non praefertur patruo consanguineo tantum, sed aequaliter admittuntur, consil. 81. nu. 29

Agnatos, vel familiam, uel masculos, uel Domum si statutum vocet, non refert, an frater sit consanguineus tantum, uel utrinque coniunctus, consil. 81. nu. 30

Agnationis a ratione consideratur per statutum, uel per testato-

rem, non semper arguitur indistincte, & ad exclusionem omnium personarum, neque fit extensio absoluta, sed restringitur ad personas nominatas expresse: neque trahitur ad fauorem aliarum personarum, etiam si in eis sit maior ratio: neque etiam trahitur in odium aliarum personarum, etiam si sint remotiores, uel in eis sit maior ratio odij, vel minor ratio fauoris, consil. 287. numero 14.

Agnationis, uel familiae a ratione, non est facienda extensio dispositionis de persona ad personam, sed debet restringi ad personas nominatas, consil. 501. nu. 18

Agnatus, qui dicit se tanquam agnatum habere ius succedendi, vel reuocandi &c. debet in primis probare se esse talem, & an debeat probare certum gradum agnationis, consil. 61. numero 1. & 2.

Agnatum se probare simpliciter, satis est, quamuis non probeatur certus gradus, quando scilicet nullus alius apparet agnatus, cum quo sit contentio, consil. 508. nume. 1. & vide infra, Consanguinitas.

Agnatus. An & quando quis debeat probare se agnatum, & in gradu proximiori, & ita an probandus sit certus gradus, vide in consil. 355. & infra, Consanguinitas.

Agnationis a ratione considerata per statutum, vel per testatorem, non semper arguitur indistincte, neque fit extensio, sed restringitur ad personas nominatas &c. consil. 13. nu. 5

Agnatio. Testator cum simpliciter habet mentionem de agnatione, intelligitur sentire de agnatione eius propria, multo magis quando clare dicitur, proximiores meos masculos de Anguifolis, ut puta, consil. 366. nu. 10

Agnatio. Testator cum dicit de familia sua, uel Domo, uel agnatione, censetur intellexisse de agnatione, & familia, de qua uere est ipse testator per coniunctionem sanguinis, & censetur eos vocare ordine successiuo, prout sunt proximiores, consil. 483. numero 42.

Agnatorum contemplatione si statutum excludit, eis cessantibus, cessat exclusio, consil. 349. nu. 8

Agnatio. Filij naturales habent ius cognationis, quamuis non agnationis: quia, quod fortius est, id habent spurij, vide infra, Filij.

Agnatus, seu de agnatione esse censetur legitimatus, vide infra, Legitimatus.

Agnatio. In dubio iudicandum est pro substitutis, cum de fauore agnationis agitur, pro qua in dubio iudicandum est, consil. 484. numero 40.

Agnatus. De statuto excludente matrem propter agnatos, vide infra, Statutum, ubi posui.

Agnatos & cognatos uocat statutum Papiae &c. vide infra, Hereditas.

Agnati quando reuocant alienationem factam in extraneum, non admittuntur non nati tempore euenientis casus, consil. 106. nume. 9.

Agnati vel uicini, quando possunt ex statuto reuocare alienationem &c. vide infra, Statutum, ubi posui.

Alba Dominus meus, & Autor noster, fuit Vicarius multum magnifici D. Praetoris Mediolani D. Francisci Baratherii, consil. 529. nume. 18

Alba Dominus meus, & Autor noster, fuit conductus ad legendum Pisis in primo loco, & in prima Cathedra, & fuit reputatus, excellentior, & honorabilior, & multa alia de ipso, uide infra, Doctor, ubi posui.

Alciatus erat Senator titulus, & sedebat primo loco inter legistas, consil. 510. nu. 7

Alexander magna autoritatis, ac profunda scientiae Doctor, uerissimus Iuris fons, ac pater veritatis appellatur, consil. 763. nu. 57

Alexandri autoritas non est levis, quando non habet contradicentem, & adeo in excelso, & illustri loco sita est, ut ab eius responsis, in quibus contradictorem non habet, nefas quodammodo videatur recedere, consil. 764. nu. 36

Alexandri quod sit maior autoritas, quam Socini, consil. 761. numero 17.

Alex. consil. 88. volu. 5. an bene loquatur, & quomodo procedant ibi dicta, consil. 516. nu. 5. cum nu. seq.

Alex. communiter reprobatus, consil. 781. nu. 9

Alienatio, Alienare, Alienationis prohibitio. Alienari non possunt per

Domini subditi inuiti, vide infra, Subditi.

Alienatio. Princeps potest facere separationem oppidi, uel Castri a Ciuitate, quia fortius potest omnino alienare, quando alienatio non est in magnam diminutionem Ducatus, vel Status sui, & consideratur in alienatione, uel separatione ratio, seu impositio onerum, an quo ad ea fiat alicui praedictum, & tanto magis quando non est omnimoda separatio, sed aliqua reseruatur, consil. 113. nu. 2

Alienatio facta, pendente lite, an valeat, uide infra, lite pendente, & infra, Litigiosum.

Alienatio valet facta cum autoritate Iudicis, consilio 128. numero 2.
Alienatio simulata, vide infra, simulatio.
Alienatio facta in fraudem alicuius, reuocari debet, & quid differant alienatio simulata, & facta in fraudem, remissive, consilio 128. nu. 13. & vide infra, simulatio.
Alienandi licentia concessa ad falsam petitionem partis, est subreptitia, & nulla, consilio 128. nu. 15.
Alienandi licentia data per Iudicem &c. vide infra, Iudex.
Alienatio. Separatio loci, vel Territorij fieri potest per superiorem, quia non est alienatio, sed tantum separatio, & maxime si fiat de consensu eorum, qui sunt separati, quia tunc valeret etiam alienatio, & maxime in Statu Mediolani, consilio 130. nume. 6. & vide infra, Separatio.
Alienatio quando interdicitur per legatarios hæredi dissipanti bona &c. vide infra, legatum, & legatarij.
Alienatio bonorum filij facta per patrem, &c. vide infra, Pater.
Alienationes, seu dationes insolutum non iusto precio factæ, debent ad iustam estimationem reduci, consilio 147. nu. 12.
Alienatio censetur permixta per illam clausulam, & quibus dederit, consilio 185. nu. 3. & vide infra, Feudum.
Alienandi facultas denotatur per illam clausulam, pro se, & hæredibus, & successoribus etiam singularibus. consilio 185. nu. 9. & vide infra Feudum.
Alienandi facultas qua ratione conceditur, eademmet censetur etiam concedi, ut possit hæres institui quicumque extraneus, consilio 185. nume. 7.
Alienandi facultas per quæ verba, & per quas clausulas denotetur, vide infra, Feudum.
Alienari etiam possunt ea, quæ transire possunt ad hæredes extraneos, consilio 188. nu. 4.
Alienatio censetur fieri cum omnibus qualitatibus, quibus res erat apud alienantem, vel futura erat, si apud eum mansisset, & concessio censetur fieri de toto iure, quod habet concedens, consilio 188. nume. 9.
Alienatio bonorum minoris, & seu alienatio facta per minorem, & seu de rebus minoris, vide infra, Minor, & infra, Tutor.
Alienare, & remittere, æquiparantur, vide infra, Remittere.
Alienatio censetur esse, delatio iuramenti, vide infra, Iuramentum.
Alienationis species est facere transactionem, vel compromissum, vide infra, Transactio, & infra, Compromissum.
Alienatio bonorum, vel rerum Ecclesiæ, vide infra, Ecclesia.
Alienatio quædam est, repudiatio, consilio 205. nu. 94.
Alienatio in forenses si prohibeatur fieri per statutum &c. vide infra, Statutum.
Alienatio. Statutum potest facere res aliquas in alienabiles sitas sub ditione statuentium, sicut id etiam facit lex communis, vbicumque sitæ sint res, consilio 218. nu. 16. & vide infra, Statutum.
Alienationes censentur fieri cum suis causis, & qualitatibus, & alienans censetur alienare ius duntaxat, quod habet in re, consilio 222. nume. 37.
Alienabilis de sui natura, neque transitoria ad extraneos hæredes, si ne consensu principis quando res aliqua non est, licet princeps de inde concedat translationem, etiam per venditionem, de vna persona in aliam, non tamen propter hoc efficitur in perpetuum alienabilis, consilio 250. nu. 9. tum seq.
Alienationis, maxime quæ fit per venditionem, vel dationem insolutum, talis est natura, quod transeunt actiones sine cessione, ubi alias non transirent, consilio 265. nu. 2.
Alienatio. De statuto concedente terminum ad luendum bona alienata per agnatos &c. vide infra, Statutum.
Alienare iam acquisita, & remittere acquirenda, sunt longè diuersa, consilio 286. nu. 15. & vide infra, Remittere.
Alienatio. Præfens, sciens, & non contradicens narrationi alienationis per eum factæ, excluditur, & an sibi præiudicet &c. consilio 317. nu. 2, & vide infra, Præfens.
Alienatio debet in dubio interpretari, ut sit facta de toto, & pleno iure alienantis, consilio 322. nu. 22. & vide etiam infra, Venditio.
Alienans non censetur in dubio alienare, seu cedere, nisi ius, quod habet, consilio 351. nu. 10.
Alienare bona, seu committere fraudem an dicatur, qui repudiat duntaxat sibi acquirenda, & quid in filio respectu legitimæ, vide in consilio 541.
Alienatio. Qui repudiat ius nondum sibi acquisitum cum effectu, id est, nondum acceptatum, quamvis aliquibus casibus, & largo, atque improprio modo dicatur alienare, non tamen censetur facere alienationem bonorum, consilio 541. nu. 7.
Alienandi facultas an censetur data per ultimam voluntatem, an solum inter viuos, quando dictum fuit, quod donec uixerit, possit libere disponere de bonis &c. vide infra, Disponere.
Alienare censetur, qui compromittit, uel transigit, consilio 596. nu. 8. & infra, Compromissum, & infra, Transactio.
Alienatio. In ueris, & expressis alienationibus sicut seruatur, quod res transit cum suo onere, ita etiam fortius si aliquis alienat delinquendo, ita quod eius bona transeunt in fiscum, quia transeunt et

onera, quæ respiciunt ea bona, consilio 599. nu. 9.
Alienationes bonorum factæ post commissum delictum, & secutam sententiam condemnatoriam, non valent i quod procedit duntaxat in parte ad fiscum pertinente, secus in parte, quæ pertinet ad alios priuatos, seu ad venientes ab intestato, consilio 7. nu. 34.
Alienationis vnus actus si sit permixtus, censeatur etiam permixtus omnibus alijs actibus illi similis, & afferens eundem effectum, uel meliorem, secus si deteriore, & licet non seruetur forma concessa, sufficit tamen, quod satisfiat causa, propter quam fuit permixta alienatio, consilio 97. nu. 13.
Alienari prohibitum, nõ potest etiam deduci in compromissum, consilio 64. nume. 7.
Alienationis prohibitio. De prohibitione alienandi extra familiam, & fideicommissum in fauorem agnationis, & an admittantur omnes agnati successiue, & an agnati masculi præferantur feminis agnatis, an uerò admittantur cum eis, vide in consilio 123.
Alienandi prohibitio. Testatores in prohibitionibus alienandi extra descendentes, solent considerare fauorem agnationis suæ, & ita eorum, qui descendunt ex linea masculina, & maxime quando dictum est de masculis &c. consilio 155. nu. 7. & an veniant filie feminae, & an filij masculi filiarum in prohibitione alienandi extra filios, & descendentes masculos &c. vide in d. consilio 155.
Alienationis prohibitio facta fauore descendendum, comprehendit & masculos, & feminas, consilio 467. nu. 9.
Alienationis prohibitio quando est facta, ut bona remaneant in familia, in domo, uel agnatione testatoris, an possit admitti filia, quæ sit nupta in familia eadem testatoris, consilio 483. numero 41. cum nume. sequen.
Alienatio bonorum si prohibita fuit per testatorem in perpetuum, quia uoluit, quod remaneant, & conferuentur in domo, & familia, tunc femina non faciunt deficere fideicommissum, sed exclusæ censentur, nec comprehenduntur sub illis uerbis, si sine filiis &c. quia de masculis tantum intelliguntur, consilio 484. numero 47.
Alienatione prohibita, femina dicitur de agnatione, & non comprehenditur sub dispositione prohibete alienationem: sed id cessat in descendentes ipsius feminae, consilio 640. nu. 5.
Alienari bona si prohibuit testator, ut remanerent apud descendentes masculos, & in penam alienantium uocauit proximiores masculos de familia, clarum est, quod filia non possunt dici vocata, consilio 761. nu. 62.
Alienationis prohibitio facta respectu certi generis personarum, scilicet descendendum masculorum, & ita limitata ad ipsos descendentes masculos, si nullus est superstes, non est in aliorum fauorem protrahenda, consilio 763. nu. 50.
Alienandi prohibitio extra familiam, non excludit filias, licet excludat descendentes ex ipsis filiabus, consilio 7. nu. 16.
Alienandi prohibitio si facta fuit, ne bona exirent de domo, & agnatione, quando censentur etiam substituti, & uocati filij sororum, vide in consilio 13.
Alienatio quando fuit prohibita respectu agnationis, ut bona conferuentur in familia, tunc filia non comprehenduntur, & hæc est communis, consilio 19. nu. 11.
Alienandi prohibitio extra familiam, & agnationem, an, & quando excludat filias feminas, consilio 54. nu. 5.
Alienandi prohibitio facta per testatorem, nõ extenditur ultra quartam generationem, id est, ultra quartum gradum, consilio 123. nu. 3. & intellige, ut ibid. nu. 8.
Alienandi prohibitio facta per testatorem, non extenditur ultra quartum gradum, intelligendo non de quarto gradu simpliciter, sed de quarto gradu post illam personam, quæ primo fuit prohibita: item extenditur ad omnes, quando testator dixit, quod bona prohibita remaneant apud successores, vel descendentes suos, consilio 123. nume. 8.
Alienandi prohibitiones extra familiam, & fideicommissa, nõ restringuntur ad quartum gradum, quando adfunt aliqua uerba denotantia uoluntatem testatoris in contrarium, puta, quod bona perpetuo maneat in familia, uel quod nunquam possint alienari, & censetur tunc fideicommissum perpetuum, id est, usque ad decimum gradum, prout ab intestato succeditur, consilio 200. nu. 7.
Alienandi prohibitio quando restringitur ad quartum gradum, debet quartus gradus computari, non à persona testatoris, sed à persona primi hæredis prohibiti alienare, uidelicet quartus gradus post personam dicti primi hæredis, consilio 200. nu. 8.
Alienationis prohibitio. Fideicommissum absolutum ex prohibita alienatione an restringatur usque ad quartum gradum tantum, cõsilio 484. nu. 6, & infra, Fideicommissum.
Alienationis prohibitio uerba si sint concepta in rem, efficitur grauiusmen reale, & afficit omnes personas, quocunque gradu inueniantur, consilio 93. nu. 2.
Alienandi prohibitio realis censetur esse fortior prohibitio, & nullam patitur exceptionem, etiam si res transeat in multas personas, consilio 97. nu. 2.
Alienandi prohibitio facta filiis, an censeatur et facta nepotibus, & an alienatio facta per nepotem, sit reuocanda, vide in consilio 101. nu. 2.

Index D. Vinc. Annibaldi, in omnia

Alienationis prohibitio facta filijs, non comprehendit nepotes, & qd si facta fuit mentio de eis, conf. 201. nu. 5.
Alienandi prohibitio iniuncta filijs, non tamen censetur iniuncta nepotibus, quamuis sint remotiores, & minus dilecti, conf. 312. nume. 31.
Alienandi prohibitio, in qua nominantur descendentes, quando nihil addat de nouo, sed facta censetur accessorie ad fideicommissum præcedens, adeo quod comprehendat solum personas prius enumeratas, conf. 321. nu. 35.
Alienandi prohibitio censetur odiosa, & est strictè intelligenda, adeo quod si est facta patri, non extenditur ad filium, & si est facta filio, non extenditur ad nepotem, conf. 321. nu. 3.
Alienandi prohibitio facta patri, non extenditur ad filios, vel alios descendentes, cum sit res odiosa, conf. 424. nu. 1.
Alienandi prohibitio quamuis facta fuerit duntaxat filijs, si tamen fuit expressa illa ratio, quod bona restent in posteros, & in familia sua, censetur prohibitio realis, seu in rem scripta: præsertim si etiam specialiter prohibuit transferri dominium, & possessionem, & præfatio fuit generalis, conf. 501. nu. 10.
Alienandi prohibitio quādo non extendatur ultra filios primi gradus. Et prohibitiones alienandi quantumcunque fiant bonis rationibus censentur esse odiosæ, ideoque factæ filijs, non extenduntur ad nepotes, conf. 501. nu. 11.
Alienandi prohibitio, neque fideicommissum, quando non censentur facta, seu extare ultra personam filiorum, & per quæ verba, conf. 501. nu. 13. cum nu. seq.
Alienandi prohibitio quando non censetur facta in rem, conf. 501. nume. 14.
Alienationis prohibitio. Clausula quod bona sua restent in posteros, & in familia sua, si fuit expressa per verba dispositiua, tunc forte ampliantur fideicommissum, veluti si dictum fuit, prohibeo filijs alienationem, quia volo, quod bona remaneant in familia, faciendo extensionem a tali ratione, sed quod hæc opinio habeat contradicentes, conf. 501. nu. 16. cum nu. seq.
Alienationis prohibitio. A ratione illa, quia volo, quod bona remaneant in familia, quod non liceat facere extensionem prohibitionis, vel fideicommissi de persona ad personam, quia potest interpretari, quod censetur ea ratio appositā ad validandam prohibitionem factam filijs, quæ alioquin fuisset nulla &c. conf. 501. nu. 17.
Alienationis prohibitio. Clausula quod bona restent in posteros, & in familia sua, quando fuit prolata per verba enuntiatiua, & multū generalia, & debilia, tunc non operantur extensionem fideicommissi, vel prohibitionis de persona ad personam, sed censentur prolata ad indicandum futurum quandam euentum, quem testator sperabat, conf. 501. nu. 19.
Alienandi prohibitio an censetur facta duntaxat hæredibus primo loco institutis, an verò extendatur ad ceteros descendentes, & quādo, conf. 54. nu. 4.
Alienationis prohibitio est odiosa, & strictè intelligenda, conf. 763. nu. 51. conf. 501. nu. 11. conf. 424. nu. 1. conf. 321. nu. 3. & conf. 201. nu. 1. & conf. 123. nu. 9.
Alienationis prohibitio cur sit odiosa, & quod debeat strictè intelligi, conf. 762. nu. 10.
Alienandi prohibitionem, vel fideicommissum, vel quid simile, cum facile fuisset testatori exprimere, & non expressit, debet id haberi per omisso, & simili interpretatione vitari Alex. ad euitandum prohibitionem alienationis, conf. 361. nu. 17.
Alienationis prohibitio. De prohibitionem alienandi bona, & an fiat extensio de vno casu ad alium, & de prohibitionem alienandi facta in contractu, vide in conf. 321.
Alienandi prohibitio ne bona exeant de manu alicuius, & suorum descendentiū, censetur facta fauore tantum ipsorum descendentiū & qui vltimus erit ex eis, poterit liberè alienare, quia in eo censetur extingui prohibitio, conf. 321. nu. 1.
Alienationis prohibitio. Vocatus in casum alienationis faciendæ per aliquem, non censetur vocatus in quacunque alienatione, sed in ea tantum, quæ fieret per illum, & fieri non debet extensio ad alium casum, quando est prohibitio alienandi personalis, & non realis, conf. 321. nu. 2.
Alienationis prohibitio. Qua ratione quis fuit vocatus in casum alienationis faciendæ per aliquem, an ita etiam debeat censeri vocatus in casum alienationis faciendæ per filios, & alios inferiores, deficientibus ipsis descendentiū, tanto magis quando in vno capite facta fuit prohibitio alienandi non solum illi, sed etiam descendentiū, & an talis vocatio extendatur ad casum non expressum, conf. 321. nu. 4.
Alienandi prohibitio ex quibus verbis censetur iniuncta alicui specialiter timore delicti committendi, & potius in eius fauorem, quam in odium, videlicet ne bona transeant in fiscum, conf. 321. nume. 6.
Alienandi prohibitio facta descendentiū, est fauorabilis, quia fit ad conseruanda eis bona, ideoque possunt descendentes de communis consensu renuntiare tali prohibitioni: vel saltem in persona vltimi descendentiū extinguitur: nisi sint vocati extranei in casum alienationis, conf. 321. nu. 2.

Alienationis prohibitio. In contractu si fuit conuentum, quod bona non possint alienari, neque exire de filijs, & descendentiū, censetur talis dispositio facta eorum fauore, & vno deficiente, possunt alij petere, conf. 321. nu. 14.
Alienandi prohibitio facta fauore filiorum postorum in conditione, facit eos censeri vocatos, & tunc non habet locum gloss. in l. lucius, de hæredi. institu. conf. 312. numero. 14. & vide infra. Conditio.
Alienandi prohibitiones sunt odiosæ, & restringendæ quantum fieri potest, & idem in fideicommissis, & inspicuntur personæ grauata, non autem vocata &c. conf. 201. nu. 1.
Alienatio extra familiam quando censetur expresse prohibita, conf. 147. nu. 5. & 6.
Alienandi prohibitio extra familiam, & fideicommissum, si ambo facta sint per testatorem, fideicommissum continet utilitatem illorum de familia, & prohibitio damnum, & est odiosa: & fideicommissum non omni tempore dependet à prohibitionem, conf. 123. nu. me. 9.
Alienari res prohibita an possint transire cum vniuersitate, conf. 218. nume. 17.
Alienationis prohibitio comprehendit etiam alienationem aquarum, & ceterarum ferunturum, vel commodatarum, vel Iurium, conf. 219. nume. 1.
Alienandi prohibitionis ratio debet declarare, & ampliare, & restringere ipsam prohibitionem, conf. 273. nu. 3.
Alienandi prohibitio facta limitatō modo, videlicet quandiu aliquis vixisset, non ampliatur per illam rationem postea expressam in testamento, scilicet ne bona exeant de familia, sed potius ipsa ratio restringitur ad casum præcedentem. Et an sit bona distinctio Bartoli, an verba sint posita per modum causæ, vel rationis, an verò sint enuntiatiua cuiusdam futuri euentus: quod non, conf. 361. nu. 11. cum nu. seq.
Alienationis prohibitionis causa debet inspicere, conf. 637. nu. 3.
Alienationis prohibitio facta sine causa non valet, conf. 520. nu. 5. Et non valet in vltimis voluntatibus, nisi habeat expressam causam, quod procedit & in legatarijs, & etiam in hæredibus, etiam si sint plures hæredes conf. 201. nu. 8.
Alienandi prohibitionem faciunt aliquando testatores propter affectionem, quam habent ad bona, sed aliquando faciunt habentes intentionem ad valorem patrimonij &c. conf. 97. nu. 12.
Alienationis prohibitio per testatores in materia, debet potissimum inspicere ratio, & mens testatoris: & valet alienatio, quæ non offendit mentem, & rationem, licet offendant verba prohibitiva alienandi, conf. 97. nu. 15.
Alienatio quando fit contra verba testatoris, vel prohibentis, sed non fit contra eius rationem, & verisimilem mentem, non dicitur esse prohibita, conf. 109. nu. 8.
Alienandi prohibitio subsequens, declarat substitutiones præcedentes simpliciter factas &c. vide infra, substitutio.
Alienationis prohibitio. Per prohibitionem alienationis extra familiam, vel agnationem, censetur regulariter vocati omnes agnati per fideicommissum: & quid si testator fecit etiam substitutionem, per quam vocauit aliquos tantum, conf. 123. nu. 1.
Alienandi prohibitio extra familiam non inducit fideicommissum, nisi si prius alienata re extra familiam, conf. 123. nu. 4.
Sed intellige, nisi ultra prohibitionem, adiecta sint alia uerba, quia volo, quod in agnatione mea remaneant &c. vt ibidem nu. 10. in fin. & vide etiam infra, Fideicommissum.
Alienandi prohibitio, cum adiectione aliorum verborum, quia volo, quod bona remaneant in agnatione mea, ex dictis verbis positis per modum causæ, inducit fideicommissum in quibuscunque de agnatione, conf. 123. nu. 5.
Alienationis prohibitio facta cū ratione generali, vt bona remaneant in agnatione, inducit fideicommissum generale de omnibus, qui sunt in agnatione, conf. 123. nu. 20.
Alienandi prohibitio an & quando inducat absolute fideicommissum inter descendentes, vide in conf. 155.
Alienandi prohibitio licet non soleat inducere fideicommissum, nisi facta alienatione, si tamen præter prohibitionem, sunt expressa verba dispositiua, quod bona perseverent in descendentes &c. tunc absolute censetur indutum fideicommissum gradatim inter descendentes, licet nulla sequatur alienatio, conf. 155. nu. 1.
Alienandi prohibitio extra familiam an censetur inducere fideicommissum absolutum, an verò solum in casum conuentionis, & quando, vide etiam in conf. 200.
Alienandi prohibitio extra familiam, ad hoc vt bona perueniant in antiquiore masculum ex descendentiū suis &c. inducit fideicommissum: quia id non potest habere effectum, nisi per viam fideicommissi, conf. 200. nu. 1.
Alienationis per prohibitionem an censetur absolute indutum fideicommissum, an verò censetur indutum duntaxat in casum conuentionis, seu alienationis, altissima questio: & quæ sit magis communis opinio: & sit distinctio, scilicet an facta sit simpliciter prohibitio alienandi extra familiam, an verò facta sit cum verbis geminaris, cum additione, quia volo, quod bona maneat in familia &c. conf.

- conf. 200. nume. 2.**
Alienationis prohibitio censetur inducere fideicommissum absolutum, etiam absque spe alienationis inter ipsos de familia, quando ex dispositione testatoris bona applicanda sunt antiquiori masculo, **conf. 200. nu. 3.**
- A**lienationis ex prohibitione quando inducatur fideicommissum absolute, an in casum alienationis tantum, uide etiam in **conf. 201.**
- A**lienandi ex prohibitione an fideicommissum inducatur absolute inter descendentes prohibito, an in casum alienationis tantum, etiam quando post prohibitionem adiecta est clausula, quia intenditur, quod bona mea remaneant in familia &c. & quae sit uerior, & magis communis opinio, uide optime declaratum **conf. 201. nu. 7. cum nume. seq.**
- A**lienandi ex prohibitione quando subest fideicommissum in casum contrauentionis tantum, an possit illa res alienari extra familiam, **conf. 201. nu. 13.**
- A**lienandi prohibitio censetur inducere fideicommissum, praesertim enixa, & saepe appositae, cum illis uerbis, ut omnia bona perueniant, & remaneant perpetuo, & in infinitum in descendentes suos, **conf. 467. nume. 6.**
- A**lienandi prohibitio si sit facta, variae opiniones Doctorum fuerunt, una quod non censetur inductum fideicommissum, nisi in casum alienationis, & alii Doctores tenent contrarium, **conf. 467. nu. 7.**
- A**lienandi prohibitio si non est simplex, seu nuda, sed habet aliquam causam expressam, puta, ut bona remaneant in familia, uel ut remaneant in descendibus, & deinde superadditur in aliqua parte testamenti aliqua alia clausula exprimens etiam considerationem familiam, uel descendendum, tunc stante tali geminatione, censetur absolute inductum fideicommissum, etiam non expectata alienatione, sed sufficit sola mors, & est magis communis opinio, saltem hodiernis temporibus, **conf. 467. nu. 8.**
- A**lienationis prohibitio per se sufficiens est ad inducendum fideicommissum, cum scilicet sit ad eum finem, ut bona remaneant in familia, & an absolutum, an in casum alienationis tantum, variae sunt Doctorum opiniones, & quae sit magis communis opinio, **conf. 483. nu. 16. cum nu. seq.**
- A**lienandi prohibitio si non est simplex, seu nuda, sed est bis, aut saepius repetita, & habet aliquam causam, puta, quia uel habet mentionem familiae, uel habet mentionem ipsarum personarum, quarum favore facta est, deinde habet illam clausulam, ut bona conferuntur in familiam, uel habet aliquam aliam repetitionem similem, tunc censetur absolute inductum fideicommissum, etiam non expectata alienatione, sed sufficit sola mors, & est magis communis opinio, saltem hodie, de qua nemo probabiliter dubitat, **conf. 483. nume. 17.**
- Q**uod tanto magis procedit, quando ante ipsam prohibitionem facti fuerunt multi gradus fideicommissorum, adeo, quod prohibitio censetur facta, ut adiuuet, & efficacius reddat fideicommissum, & non debet sequi effectus contrarius, **conf. 483. nu. 18.**
- A**lienationis ex prohibitione an & quando censetur inductum fideicommissum absolutum in casum mortis, etiam non secuta alienatione, uide etiam in **conf. 484.**
- A**lienandi bonorum extra familiam quando fuit prohibita per testatorem, quia uoluit illa in familia, & domo sua perpetuo conseruari, ex dicta prohibitione inductum censetur fideicommissum absolutum inter omnes de domo ordine successiuo, ita quod unusquisque ex eis sine masculis praecedens, uidetur grauatus restituere alteri proximo superstiti, etiam non secuta alienatione, & est communis conclusio, **conf. 484. nu. 58.**
- Q**uae conclusio citra omne probabile dubium procedit, quando testator ipsis alienantibus in poenam alienationis alios obediens substituit, **conf. 484. nu. 59.**
- A**lienationis prohibitio. Quando testator prohibendo alienationem bonorum extra familiam, ut in ea conseruentur, uoluit, quod dicta bona ueniant gradatim de proximo in proximorem, seu uocauit proximiores obediens, tunc etiam inducitur fideicommissum absolutum inter ipsos de familia ordine successiuo, **conf. 484. nu. 60.**
- A**lienandi prohibitio solet continere legatum, seu fideicommissum, scilicet in casum alienationis, **conf. 567. nu. 2.**
- A**lienatione prohibita extra familiam, absolute non inducitur fideicommissum, sed tunc cum contrauentum est, & est communes conclusio, **conf. 761. nu. 82.**
- A**lienandi prohibitio inducit fideicommissum, non solum in casum contrauentionis, sed absolute, quando his fuit appositae clausula, quia uult, quod bona sua &c. **conf. 795. nu. 3.**
- A**lienandi prohibitio extra familiam inducit fideicommissum, non pure, sed eueniens casu alienationis, **conf. 7. nu. 9.**
- A**lienare prohibitus si alienet, non solum priuatur parte sua, sed etiam prohibetur, ne admittatur ad partem aliorum coheredum &c. **conf. 7. nume. 11.**
- A**lienandi prohibitio facta heredibus, censetur facta contemplatione coheredum, & eis deficientibus, contemplatione venientium ab intestato, **conf. 7. nu. 13.**
- A**lienandi prohibitio quando inducit fideicommissum, uenit etiam in illam, & in illud, quod quis habet ex successione facta alijs per fideicommissum &c. **conf. 7. nu. 32.**
- A**lienandi prohibitio an inducat fideicommissum absolutum, an uero solum in casum alienationis, late disputant Doctores. sunt tamen duo casus clari, ut in consilio, quorum uno censetur inductum in casum alienationis tantum, altero absolute, etiam post mortem, & quando hoc sit, declarat, **conf. 54. nu. 1.**
- A**lienandi in prohibitione quod dictum fuit, quod bona non egrediantur domos familiae usque in infinitum, censetur inductum fideicommissum perpetuum, & absolutum, **conf. 54. nu. 2.**
- A**lienandi prohibitio simplex si sit geminata, inducit fideicommissum absolutum, **conf. 54. nu. 3.**
- A**lienationis prohibitio si fiat per testatorem contemplatione certae personae, illa persona dicitur esse fideicommissaria in casum alienationis, scilicet persona, quae tunc extat, **conf. 106. nu. 20.**
- A**lienationis prohibitio. Dispositio testatoris uocans agnatos in casum alienationis, debet intelligi, dummodo persoluant precium, prout continetur in alia parte testamenti &c. **conf. 30. nu. 10.**
- A**lienandi prohibitio quamuis non excludat succedentes ab intestato, illud tamen non procedit, quando prohibitio censetur iniuncta non tantum personis, sed rebus, puta, si dictum fuit, quod bona deberent permanere in filios filiorum, & descendentes masculos, **conf. 413. nu. 4.**
- A**lienatio si fuit prohibita, & factum fideicommissum, & testator dixit, uolo tamen quod possint testari, praedicta uerba intelliguntur de facultate testandi inter ipsos uocatos tantum, & quibus rationibus, **conf. 413. nu. 10.**
- A**lienatio si sit prohibita per testatorem inter descendentes, & testator apposerit exceptionem, seu illa uerba, quod non possint alienare, nisi inter eos, an a contrario sensu, seu vigore exceptionis censetur concessa alienatio inter eos, & quid operentur illa uerba, **conf. 413. nu. 12.**
- A**lienatio si fuit prohibita per testatorem cuiusuis manerici inter descendentes, nisi inter eos &c. quid sequatur in sensu contrario, seu in casu excepto, **conf. 413. nu. 14.**
- A**lienandi prohibitionem expresse factam, emptores bonorum coguntur restituere bona, etiam quod dicant se non habuisse notitiam &c. **conf. 468. nu. 8.**
- A**lienationis prohibitio. Interrogatorium iudiciale fieri potest alicui ex descendentes, nunquid uelit reuocare bona alienata: qui si respondet nolle reuocare, admittitur ad talem reuocationem interrogans, qui fuit uocatus in casum contrauentionis &c. **conf. 479. nume. 7.**
- A**lienandi prohibitio quando non solum est facta, sed etiam fideicommissum absolutum, non sufficit, quod bona non exeant de familia generaliter, sed peruenire debent ad illos, qui ex fideicommissis sunt uocati, prout sunt proximiores, **conf. 483. nu. 43.**
- A**lienandi prohibitionem stante illa, qui alienant, non solum ex dispositione expressa testatoris priuatis &c. sed etiam de iure communi efficiuntur indigni, & ab omni successione, & substitutione fideicommissaria excluduntur, **conf. 484. nu. 3.**
- Q**uae conclusio etiam procedit in filio alienante legitimam contra prohibitionem testatoris, quia non admittitur ad portionem alterius alienantis d. **conf. 484. nu. 4. & infra, legitima.**
- A**lienare prohibitus non prohibetur relinquere, uel ab intestato, uel etiam facto testamento, illis, qui ibi sunt ab intestato successuri, **conf. 123. nu. 14. Et intellige, ut ibidem nu. 21.**
- A**lienare prohibitus potest relinquere ab intestato, uel etiam facto testamento, illis, qui sunt successuri ab intestato, quando est simplex prohibitio, secus si uerba sint geminata &c. **conf. 123. nu. 21.**
- A**lienationis prohibitio, seu pactum de non alienando, an, & quando comprehendat institutionem heredis, uel heredem ab intestato, & an institutionem heredis extranei, & quando, uide in **conf. 194. praesertim nu. 1.**
- A**lienandi prohibitio quando fit per legem, uel testatorem, uel statutum, per uerba valde enixa, puta, nullo titulo, quouis modo &c. tunc censetur prohibita etiam successio ab intestato, **conf. 218. nume. 7.**
- A**lienandi prohibitio in personas certas, & prohibitio alienandi in genus certum personarum, ut primo casu censetur prohibita successio ab intestato, non autem secundo casu, quomodo debeat intelligi haec communis distinctio Doctorum, uide optime declaratum, & aliam distinctionem meliorem, **conf. 218. nume. 9. cum nume. sequen.**
- A**lienandi prohibitio, an, & quando comprehendat successionem ab intestato, alia melior distinctio Bar. uidelicet an prohibitio sit facta limitatiue respectu personae, in quam non debet fieri alienatio, an limitatiue respectu personarum, in quas potest alienari, & ultra eas prohibitio sit generalis, **conf. 218. nu. 10.**
- A**lienandi prohibitio extra certum genus personarum, non admittit heredem testamentarium, sed duntaxat admittit uenientem ab intestato: & tamen si contingat, quod instituitur heres, qui erat successurus ab intestato, admittitur, **conf. 275. nume. 11. cum nume. sequen.**
- A**lienandi prohibitionem stante inter omnes descendentes, quando non censetur

Index D. Vinc. Annibaldi, In omnia

cenfetur prohibita fuccelfio ab inteflato, vel fuccelfio ex testamen-
to, conf. 312. nu. 36.

Alienandi prohibitio fi facta fuit in cōtractu, cum adiectione illorum
verborum, quouis modo &c. cenfetur etiam prohibita tranfatio in
eos, qui venient abinteflato, conf. 321. nu. 15.

Alienationis prohibitio. Claufula vt bona remaneant in familia, non
comprehendit fuccelfionem abinteflato, conf. 361. nu. 21.

Alienandi prohibitio deducta in tranfatione, non comprehendit fuc-
celfionem abinteflato, fecundum communes opiniones, conf. 361.
nu. 22.

Alienandi prohibitio quando comprehendat omnem modum alienā-
di, tam per vltimam voluntatem, quam per actum inter viuos, &
quando cenfetur etiam prohibita tranfmiffio ad heredem fuccel-
furum abinteflato, conf. 413. nu. 2. & 3.

Alienationis ex prohibitione quando cenfetur etiam prohibita fuc-
celfio abinteflato &c. vide in conf. 483.

Alienationis prohibitio non obftante fuccelfurus abinteflato po-
teft admitti ad bona, conf. 483. nu. 37. intelligendo, vt ibidem, cum
nu. fequen.

Alienationis prohibitio quando eft facta cum verbis enixis, fcilicet,
omnino, & in perpetuum, neque in vltima voluntate, neque inter
viuos, feu quouis alio modo &c. cenfetur prohibita etiam fuccelfio
abinteflato, conf. 483. nu. 38.

Alienandi ex prohibitione vbi eft indutum fideicommiſſum, non fo-
lum in caſum contrauentionis, fed abſolutē etiam in caſum mortis
runc eft expeditum, quod non admittitur fuccelfio abinteflato, ſci-
licet fi perſona ſuccedens non ſit de his, quarum fauore, factum eft
fideicommiſſum, conf. 483. nu. 39.

Alienationis prohibitio quando eft facta in perpetuum, cenfetur facta
in rem, ideo cenfetur prohibita etiam fuccelfio abinteflato, conf.
483. nu. 40.

Alienatione prohibita, quando cenfetur etiam prohibita fuccelfio
ex testamento, vel abinteflato, vide etiam in conf. 484.

Alienatio omnis, tam inter viuos, quam in vltima voluntate, feu quo-
uismo, quando expreſſe prohibita fuit per teſtatores, ex aliena-
tione facta in testamento per institutionem heredis &c. videtur et
contrafactum voluntati teſtatoris, conf. 484. nu. 68.

Alienationis ex prohibitione non dicuntur excluſi venientes abinte-
ſtato, quominus etiam in testamento inſtitui poſſint, & quando di-
catur prohibita fuccelfio etiam abinteflato, & ex testamento, conf.
484. nu. 69. cum nu. ſeq.

Alienationis prohibita verbis illis, quod neque in vltima voluntate,
nec inter viuos, nec alio modo &c. fuccelfio etiam abinteflato, & ex
testamento prohibita dicuntur, conf. 484. nu. 70.

Alienationis in prohibitione quando teſtor, excluſis feminis, præci-
puam curam mafculorum agnationis ſux habuit, & ſic fideicommiſ-
ſum abſolutum indutum fuit, inſtitutio, & fuccelfio ab inteflato
aliorum non comprehenſorum in testamento ſimiliter videntur
prohibita, conf. 484. nu. 71.

Alienationis prohibitio fi ſit realis, veluti cum bona ipſa ſunt prohibi-
ta alienari, tunc nedum alienatio hominis, ſed etiam legis, & ſic ex
testamento, vel abinteflato, prohibita videtur, conf. 484. nu. 72.

Alienationis prohibitio. Verba omnino & in perpetuum, appoſita in
prohibitione alienationis, important ſine diſtinctione, & conſequē-
ter alienationē ex cauſa teſtamenti, vel inteflato, conf. 484. nu. 73.

Alienationis prohibitio duplex quando cōcurrit, tacita ſcilicet reſul-
tans ex ſubſtitutione ſi ſine filiis &c. & expreſſa, tunc includitur
etiam alienatio legis, & ſic ex testamento, & abinteflato, conf. 484.
nume. 74.

Alienationis in prohibitione vltra illa verba, in vltima voluntate, vel
quouis alio modo &c. alienatio legalis dicitur etiam comprehenſa,
ſtate prohibitione detractiois trebellianicæ, quæ ſimiliter dicitur
alienatio legalis: vnde & fuccelfio etiam ex testamento, vel abinte-
ſtato, prohibita videtur, conf. 484. nu. 75.

Alienationis prohibitio Ea quæ dicuntur, ſufficere vt relinquātur vni
de familia, procedunt quando fuiſſet duntaxat diſpoſitum, quod bo-
na non alienentur extra familiam, vel extra ipſos filios: ſecus ſi præ-
ter prohibitionem alienandi extra familiam, fuit factum expreſſum
fideicommiſſum vocans ſingulos filios, prout erunt ſuperſtites, cō-
fi. 708. nu. 6.

Alienationis prohibitio an impediatur matrem, quominus ſuccedat fi-
lio ſuo ab inteflato: & an cenſetur prohibita fuccelfio ab inteflato
vide in conf. 761.

Alienatione prohibita per teſtatores, an mater impediatur, quomi-
nus ſuccedat filio ſuo, & an agnati admittantur: & quod Deci. & So-
cin. decident in fauorem agnatorum contra matrem, conf. 761. nu-
me. 80.

Sed caſus eſt diuerſus, quando teſtor in prohibitione alienationis
non vocauit proximiores mafculos ſux familiz, niſi in penam here-
dem deſcendentium, aut mafculorum ex eis, qui omnes alienarent,
& bona peruenirent ad deſcendentem, qui deceſſit inteflabilis, &
tunc mater ſuccedit filio &c. d. conf. 761. nu. 71.

Alienare prohibitus inter viuos, vel in vltima voluntate, non prohibe-
tur habere heredem abinteflato: & eſt communis opinio, quicquid
conetur Deci. dum ex pluribus vult eam mutare, & contra Decium

conſuluit Iaſ. & ideo mater ſuccedit filio ſuo abinteflato; non ob-
ſtante prohibitionē alienationis: & eſt communis, etiam non ob-
ſtante ſtatuto excludente matrem propter agnatos, conſilio. 761.
nume. 83.

Et dicta communis opinio maxime locum habet in pupillo: & quid ſi
teſtor prohibuit alienationem aliquo titulo, etiam non volunta-
rio, nec etiam neceſſario, tam inter viuos, quam in vltima volunta-
te, an admittatur fuccelfio abinteflato. d. conf. 761. nume. 84. cum
nume. ſeq.

Alienatione prohibita, an impediatur mater ſuccedere filio: & an cen-
ſetur prohibita heredis inſtitutio, etiam extranei: & an legitima
fuccelfio abinteflato, vide in conf. 762.

Alienandi prohibitionē facta, non impeditur mater, quominus ſucce-
dat filio ſuo, quia prohibita alienatione, non comprehenditur alie-
natio, quæ ſit in vltima voluntate: & hæc opinio eſt communiter ap-
probata, quando prohibitio non eſt facta in odium particularis per-
ſonæ, ſed fauore particulari alicuius, conf. 762. nu. 1.

Et maxime procedit conſuſio, quando eſt fuccelfio abinteflato, in
qua nullum hominis factum conturrit. d. conf. 762. nu. 2.

Et non ſolum non eſt prohibita inſtitutio heredis, qui erat abintefla-
to ſuccelfurus, ſed nec inſtitutio heredis penitus extranei, quia ta-
lis alienatio eſt neceſſaria: neque poteſt expreſſe prouideri, vt non
liceat in talibus bonis alienari prohibitis heredem extraneum in-
ſtituere. d. conf. 762. nu. 3.

Quod etiam procedit, ſi prohibitio eſſet facta extra certum genus p-
ſonarum. d. conf. 62. nu. 4.!

Et licet Iaſ. & Deci. tenuerint contrarium, communis opinio eſt con-
tra eos: quæ poſito quod non procederet in inſtitutione, ſaltē pce-
deret in legitima hereditate delata abinteflato. d. conf. 762. num. 5.

Alienationis prohibita cauſa quando ea eſt, vt bona perpetuo vadant
ad deſcendentes mafculos, & nullus ſuperſt ex deſcendentibus
maſculis, niſi vnus, licuit ei alienare, maxime hereditatem tranſmit-
tendo ad eum, qui abinteflato ſuccelfurus eſt, quia limitata cauſa
&c. conf. 762. nu. 6.

Alienandi prohibitio aut eſt limitata reſpectu temporis, & non eg-
reditur tempus aut reſpectu perſonarum, & non egreditur per-
ſonas, etiam ſi ſit facta in earum odium: ſed eo caſu intelligitur pro-
hibita etiam heredis inſtitutio: vel fortē etiam legitima fuccelfio:
& quando, conf. 762. nu. 7.

Alienandi prohibitio ſi ſit limitata reſpectu certarum perſonarum,
puta, extra familiam, non impeditur inſtitutio, etiam heredis extra-
nei, aut ſaltem nō impeditur fuccelfio abinteflato, etiam extranei:
multo magis quando familia non eſt poſita pro cauſa, ſed ſolum vo-
cata in caſum alienationis, conf. 742. nu. 9.

Alienationis prohibitio cur ſit odioſa: & quod debeat ſtriſtē intelli-
gi & ſufficit quod extendatur ad alienationes voluntarias, vel etiam
neceſſarias in contractibus, vel iudicijs, vel etiam in vltima volunta-
te expreſſe diſponendo, non autem ad alienationem, quæ ſit per le-
gem, maxime quando quis deſcedit inteflabilis, conf. 762. nume. 10
cum nu. ſeq.

Alienatio neceſſaria dicitur etiam illa, quæ ſit in vltima voluntate ex
preſſe diſponendo, conf. 762. nu. 11.

Alienationem prohibendo ſi teſtor vocat illos de familia in iſtum
caſum, & ſi quis ex dictis heredibus alienabit &c. verba ſi quis, ex-
pectant hominis factum, & miniſterium iuris: ſed quando lex de-
fert legitimam hereditatem, etiam contra præſumptam mentem
teſtatoris primi, non dicitur quis alienare, & non impeditur legiti-
ma fuccelfio, etiam extra familiam, conf. 762. nu. 14.

Et vide nouam ponderationem ad tex. in authen. de reſtitu. fideicom.
in §. nos igitur: & quod ratio ibi poſita quartæ generationis, non ſit
ratio finalis, ſed alia, quia mater etiam abinteflato erat ſuccelfura
&c. ibidem, cum nu. ſeq.

Et caſus Socini, qui conſuluit contra matrem, quando iuſſum erat, bo-
na conſeruari in familia, eſt diuerſus à caſu, quo ſolum prouiſum eſt,
bona conſeruari in deſcendentia mafculina teſtatoris. d. conf. 762.
nume. 16.

Alienare nemo dicitur, quando lex hereditatem deſert, & familia eſt
vocata in caſum, quod quis alienet, & non fuit in poteſtate vltimo
deſuncti prouidere contra talem prouiſionem legis, conf. 762. nu-
me. 17.

Alienationis prohibitio facta limitatiuē reſpectu perſonarum, in
quas non deberet fieri alienatio &c. quando comprehendat etiam
alienationem, quæ fieret per legitimam fuccelfionem, & ſic tranſ-
miſſionem, quæ fieret iure hereditario, conf. 763. nu. 6.

Alienationis prohibitio non impedit matrem, quominus ſuccedat fi-
lio ſuo abinteflato, conf. 763. nu. 49.

Alienationis prohibitio non comprehendit alienationem, quæ ſit per
tranſmiſſionem hereditatis, ſeu per legitimam fuccelfionem: & ita
communiter tenetur, quicquid conetur Iaſ. ſillam communem eua-
dere, conf. 763. nu. 52.

Alienandi prohibitio non excludit venientes abinteflato, niſi ſit fa-
cta in certam, & nominatam perſonam, conf. 7. nu. 12.

Alienare, vel diſponere prohibitus ante certam ætatem, puta anno-
rum. 25. non prohibetur alienare per testamentum, conſilio. 109.
nume. 1.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Et minor habens curatores, & ita prohibitus alienare, non censetur prohibitus condere testamentum. d. conf. 109. nu. 2.
- Alienare prohibitus certam rem propter imbecillitatem ætatis, potest tamen per testamentum specialiter illam rem alienare, conf. 109. nume. 3.
- Alienare prohibitus etiam simpliciter, & absolute rem aliquam, non censetur prohibitus alienare cum per testamentum: & quæ sit ratio supradictum, conf. 109. nu. 4.
- Alienationis prohibitio an comprehendat legitimam, vide in cōf. 226.
- Alienandi prohibitio si sit facta per testatorem, sub ea non comprehenditur legitima, potest tamen pater prohibere aliquando legitimam ad certum tempus, vel ex iusta causa respiciente favorem filiorum, si ita specificè disponat: scilicet si generaliter, & simpliciter prohibeat alienationem, quia tunc generalis dispositio non comprehendit legitimam, conf. 226. nu. 3. & vide infra, legitima.
- Alienandi prohibitio facta usque ad certum tempus, puta 24. annorum, censetur habere causam, ne videlicet minores. 24. annorum ex defectu iudicii dissiparent: & prohibitio alienandi facta ad tempus minoris ætatis, comprehendit etiam legitimam, quia censetur facta favore ipsius prohibiti, ne dissipet, conf. 637. nu. 4.
- Alienandi prohibitio si facta sit filiis ad certum tempus, puta 24. annorum, an quilibet ex fratribus factus maior poterit & alienare, & etiam in diuisionem deducere partem suam, non obstante quod alij fratres sint impuberes: quod sic, & quando & quod alij minores seu impuberes diuidendo cum maioribus non censentur alienare, cum id faciant prouocati, conf. 637. nu. 5.
- Et quomodo procedat tex. in l. 3. §. ibidem Iulianus. ff. de carbo. edic. ibidem nu. 6.
- Alienandi prohibitio facta de legitima filij valet, quando est facta in favorem filij, puta ne alienetur intra certum tempus, vel sine consensu proximorum &c. conf. 7. nu. 21.
- Alienandi prohibitio si sit facta per testatorem hoc modo, quod hæres non possit, sine consensu tutorum, & curatorum, contrahere, vel distrahere aliquo modo, neque vendere, aut alienare, nec quicquam agere, quoadiu esset minor. 25. annorum, sub pena priuationis bonorum: in qua pena substituitur alios: an talis prohibitio comprehendat alienationem bonorum tantum, an verò omnem contractum: & an donationem inter vivos cuiusdam summae pecuniariae factam per hæredem uxori, ut tunc hæres incidat in penam: & an talis pena priuationis noceat filiis ipsius heredis prohibiti, ut excludantur à substitutis in penam priuationis &c. vide in conf. 57.
- Alienare prohibitus hæres, contrahere, vel distrahere aliquo modo, vendere, aut quicquam agere, sine consensu tutorum, & curatorum, quandiu sit minor. 25. annis, censetur prohibitus facere omnem contractum, conf. 57. nu. 8.
- Et censetur testator tunc timore pene adiectæ, prouidere hæredi, eo quod videt in eo minorem industriam, quam sit opus. d. conf. 57. nume. 9.
- Alienandi prohibitiones, vel contrahendi &c. usque ad certam ætatem factæ, censentur fauorabiles, & latè interpretantur, ut etiam comprehendant legitimam ipsorum filiorum prohibitorum, conf. 57. nume. 10.
- Alienandi prohibitio, vel contrahendi, sine licetia alicuius, potest fieri per testatorem, & apponi pena priuationis hæreditatis hæredi, & tunc non admittitur purgatio moræ, conf. 57. nu. 12.
- Alienandi prohibitio quando fit, pæna priuationis bonorum contra alienantes adiecta per testatorem in ipsa prohibitione alienationis, est de iure valida, conf. 97. nu. 1.
- Alienare, seu contrahere prohibitus, si donet inter vivos, incidit in penam, conf. 57. nu. 13.
- Alienandi bona prohibitio non comprehendit alienationem actionis personalis ad bona, conf. 57. nu. 3.
- Alienatio bonorum si sit prohibita, legitima, & trebellianica non detrahuntur de ipsis rebus prohibitis alienari &c. vide infra, legitima & infra, Trebellianica.
- Alienationem prohibere in ecclesiam, vel eam admittere, sed cum aliqua difficultate, paria sunt, conf. 8. nu. 16.
- Alienari prohibita bona, non transeunt in fiscum, conf. 7. nu. 17.
- Alienationis prohibitio requirit altiore indaginem, & multa sunt verificanda per eum, qui se in ea fundat, ideo veniunt referuanda in plenario iudicio petitorij, conf. 763. nu. 54.
- Alienationis appellatione non semper continetur diuisio, conf. 637. nume. 1.
- Et quamuis aliquando id, quod statuitur de alienatione, censetur statutum de diuisione, tamen satis est, quod plerumque sit contrarium, & debet inspicere causa, seu ratio dispositionis loquentis de alienatione. d. conf. 637. nu. 2.
- Alienandi prohibitio facta per testatorem manet valida, & nihil super ea potest disponere vxor, ad cuius liberam facultatem commisit testator talem prohibitionem alienandi, ut eam possit annihilare &c. conf. 567. nu. 1.
- Alienandi prohibitio non potest conferri in liberam voluntatem alterius, sicut nec vlla alia dispositio ex his, quæ solent contineri in testamentis, conf. 567. nu. 6.
- Alienandi prohibitio etiam in ecclesias, an valeat, & an dicatur con-
- stringi libertas ecclesiastica, conf. 194. nu. 2. & seq.
- Alienandi in prohibitione, vel fideicommissio, an descendentes masculi possint grauari, si non sunt honorati, & quando censeantur honorati, conf. 200. nu. 4.
- Alienationis prohibitio. Fideicommissum tacitum, quod solet colligi ex prohibitione alienandi, quando cesset, conf. 201. nu. 10.
- Alienandi prohibitio facta per testatorem, potest tolli per principem de plenitudine potestatis, seu cum clausula, non obstante, conf. 226. nume. 22.
- Alienatio licet sit prohibita per testatorem, potest tamen princeps multo magis leuiter alterare dispositionem testatoris, subrogando alia bona loco bonorum prohibitorum alienari, eiusdem precij, & estimationis, conf. 226. nu. 27.
- Alienatio conceditur ex causa probabilis necessitatis, non obstante prohibitione testatoris, conf. 226. nu. 30.
- Alienationis prohibitio sub pena priuationis, quam alienationem non comprehendat, conf. 360. nu. 8.
- Alienare prohibitus extra familiam, cum ratione, & causa, si alienat partem bonorum, incurrit penam priuationis omnium bonorum, conf. 484. nu. 67.
- Alienatione bonorum expressè prohibita per testatorem, qui voluit, dotem, & legata persolui debere de redditibus, seu fructibus bonorum, an, & quando possint alienari bona immobilia pro soluendis dotibus, & legatis, vide in conf. 273. per totum, & nu. 8.
- Alienatione immobilium prohibita per testatorem, quando censetur ante omnia excepisse solutionem legatorum, adeo quod prohibitio duntaxat comprehendat residuum, quod superest, solutis legatis, conf. 287. nu. 46. cum nu. præceden. & seq.
- Alienari prohibita bona an possint alienari ex causa dotis, vide in conf. 355.
- Alienatio si sit specialiter prohibita per testatorem etiam in causa dotis, non potest alienari talis res pro dote, & hæc est certa, & cõis opinio. Et quid si testator dixit, et ex causa dotis concessit versus aliquam uxorem, an à contrario sensu concesserit testator facultatem alienandi ex causa dotis non concessit, conf. 355. nu. 11.
- Alienationis prohibitio. Cõcessio tacita, vel expressa alienandi ex causa dotis bona prohibita alienari, semper intelligitur habere locum in subsidium, non extantibus aliis bonis, conf. 355. nu. 16.
- Alienari prohibita bona an possint alienari ex causa dotis, siue testator legauerit dotem, uel non legauerit, vide in conf. 360.
- Alienatione prohibita, & facta fideicommissio, relictis legatis, seu dotibus filiabus testatoris, possunt alienari bona per dictis legatis, seu dotibus, conf. 360. nu. 5. & vide infra, Fideicommissum.
- Alienandi prohibitio expressa etiam quod facta sit, possunt tamè alienari bona pro restituendis dotibus, dummodo nihil sit expressum de dote, & est communis opinio, conf. 503. nu. 8.
- Alienationis stante prohibitione per contractum, uel per ultimam voluntatem, an fieri possit alienatio ex causa dotis, uel constituendæ, vel restituendæ, si fuit concessa alienatio saltem in casum necessitatis, vide in conf. 522.
- Alienationis prohibitio quando est facta per contractum, non potest fieri alienatio etiam ex causa dotis, conf. 522. nu. 4.
- Alienationis prohibitio si sit facta per contractum, seu cõuentiones, & fuit cõcessum, quod posset fieri alienatio in casum necessitatis, an causa dotis sit causa necessaria, & an fieri possit alienatio ex causa dotis, uel constituendæ, uel restituendæ, conf. 522. nume. 5. cum nu. seq.
- Alienationis prohibitio quando est facta per contractum, dos non habetur pro causa necessaria, conf. 522. nu. 7.
- Alienari prohibita bona per ultimam voluntatem, an possint alienari ex causa dotis constituendæ, uel restituendæ, conf. 522. nu. 9. & infra, Fideicommissum.
- Alienari prohibita bona an, & quando præscribatur, vide in cōf. 355.
- Alienari prohibita bona an, & quomodo possint præscribi, & quid si fuit facta alienatio, non per ipsum prohibitum, sed per aliam personam, conf. 355. nu. 22.
- Alienationis prohibitio. De præscriptione in rebus prohibitis alienari, vide etiam in conf. 484.
- Alienationis prohibitio. In rebus prohibitis alienari extra familiam licet curreret præscriptio in præiudicium proximorum, quibus tẽpore præscriptionis ius agendi competeat, in præiudicium tamẽ sequentium in gradu, qui agere non poterant, currere non potuit, conf. 484. nu. 87.
- Quæ conclusio etiam procedit, licet sequentes essent hæredes proximorum, contra quos esset decursa præscriptio, cum ex negligentia defuncti nulla esset orta obligatio personalis, quæ ad hæredes transire potuerit. d. conf. 484. nu. 88.
- Alienare prohibitus, censetur etiam prohibitus pati præscriptionem, conf. 561. nu. 15.
- Alienationis prohibitio. De interpretatione cuiusdam pacti inter contrahentes super alienatione bonorum, & an verificetur, si alienatio fiat in unum ex ipsis contrahentibus, conf. 379. nu. 1.
- Alienari bona prohibita possunt tamè alienari de consensu ipsorum omnium, quorum favore facta est prohibitio: nimirum si inter ipsos prohibitos potest uicissim fieri alienatio, conf. 379. nu. 4.
- Alien.

Alienantis persona aliquando consideratur, & non effectus ex persona illius, in quem tractatum fuit de alienando, conf. 379. nu. 8.

Alienationis prohibitio. Pactum appositum in priore alienatione facta in aliquem, censetur repetitum in subsequenti alienatione, conf. 379. nu. 10.

Alienationis prohibitio. Pactum si fiat, quod quis non possit alienare sine licentia Titij, censetur talis obligatio versus Titium personalis, & non transitoria ad eius heredes, conf. 424. nu. 2.

Alienationis prohibitio. Pactum de non alienando non valet, etiam si sit adiectum in traditione rei, quia tunc etiam non potest impediri alienatio, sed duntaxat agi possit ad interesse, si aliquod interesse probaretur, conf. 424. nu. 3.

Alienationis rei prohibita, censetur etiam prohibita constitutio usufructus, & quod fortius est, censetur etiam prohibita constitutio usufructus pro vita ipsius alienantis, & in hoc reprobatu communiter Bar. conf. 442. nu. 26.

Alienandi prohibitiōe facta per testatorem, si fiat venditio cum conditione, si de iure fieri poterat alienatio, seu cum verbis, si accedat consensus eorum, qui debent consentire &c. hæc non referuntur ad prohibitionē alienationis, sed ad bona vel emphiteutica, vel feudalia &c. vide in conf. 520. & infra, venditio.

Alienationis prohibitio. De patruo, qui per contractum tradidit Domum nepoti, cum pacto, quod non posset per eum alienari, & quod eo decedente sine filiis, pueniret ad ipsum datorē; & an valeat talis conventio: & an videatur pactum de succedendo, vide in conf. 522.

Alienationis prohibitio. De testatore, qui legauit Hospitali bona, & Domum, cum onere quod teneatur Hospitali ipsam Domum aptatā tenere & quod ibi fiat collegiū &c. an si destruat Domus, teneatur Hospitali eā de nouo restaurare, & reficere Collegiū, conf. 326.

Alienationis prohibitio. Domus si fuit relicta Hospitali, cum illis verbis, & teneatur Hospitali dictam domum aptatam tenere, ne destruat, perinde videtur ac si dictum fuisset, quod si destrueretur, teneatur Hospitali eam rursus construere, & quoties erit opus, conf. 326. nu. 1.

Alienationis prohibitio. Testator si post testamentum factum, in quo iussit in domo sua fieri Hospitali, alienet ipsam domum, & aliam alio tempore emat postea simpliciter, censetur perseverare voluntas testatoris, ut in domo emptā fiat Hospitali, idem si disponat fieri ecclesiam in domo, conf. 326. nu. 2.

Alienatio. Legatum solet extinguī regulariter per alienationem rei, conf. 326. nu. 3. & infra, legatum.

Alienationis prohibitio. Testator si leget Hospitali domum, cum onere, quod teneatur dictam domum aptatam, & quod teneatur facere collegiū in ea domo &c. talis voluntas extenditur etiam ad restorationem, vel nouam refectionem domus, & id onus pertinet ad Hospitali, & non ad heredes scriptos, conf. 326. nu. 4.

Alienationis prohibitio. Domus relicta Hospitali si non est penitus destructa, teneatur Hospitali ad eam aptandam, & reficiendam, quādo dixit testator, quod teneatur Hospitali eam aptatam tenere, conf. 326. nu. 6.

Alienationis prohibitio. Testator si legauit Hospitali bona, & domum, in qua iussit fieri Collegiū, & quod Hospitali teneat ipsam domum aptatam, quia onus Collegij fuit adiectum in vim modi, cessante onere, cessat legatum, conf. 326. nu. 9. vbi etiam, quid de fructibus interim perceptis.

Alimenta. Alimentare bannitum maritum tenetur uxor, vide infra, Bannitus.

Alimentare uxorem filij tenetur pater, quando eam duxit filius de eius consensu, conf. 241. nu. 8.

Alimenta. De interpretatione cuiusdam promissionis annuæ quantitatis, factæ socru pro usufructu dotis, siue pro alimentis, an talis promissio extinguatur per transitum ad secunda vota, sicut extinguitur legatum usufructus &c. vide in conf. 294.

Alimenta. Diuortio facto, quis teneatur ad alimenta filiorum, & apud quem morari debeant filij; & aliqua in materia alimentorum, vide in conf. 315.

Alimenta. Qui dedit causam diuortio, tenebitur ad alimenta filiorum ubicunque sint, & si maritus dedit causam diuortio, tenetur ad alimenta, quamuis filij vixerint apud matrem; & si fuerint iam præstati per matrem, possunt per eam repeti contra maritum, etiam si mater sit diues, & non fuerit protestata, quod intendebat repetere, & quid si maritus erat bannitus, & eius bona confiscata, conf. 315. nu. me. 1.

Alimenta. Diuortio facto inter virum & uxorem, apud quem ex eis debeant morari, & alimentari filij, & quid in dubio filij debeant potius morari, & alimentari apud patrem, quam apud matrem, conf. 315. nu. me. 10.

Alimenta. Pater debet habere filios apud se, si aliam causam filij non adducant; & pater potest præcisē eos cogere, ut veniant ad se, scilicet per officium iudicis, & poterit Iudex etiam armata manu eos capere, & ducere in domum patris, conf. 315. nu. 17.

Alimentis priuanti filij, si absque iusta causa recusant venire ad patrem, & an possint priuari dote, vel legitima, vel generaliter successione patris, conf. 315. nu. 18.

Alimenta videntur posse denegari filiis, si recusant habitare cum pa-

tre absque iusta causa, quia debito officio patrem non prosequuntur, conf. 315. nu. 12.

Alimenta. Causæ exheredandi, & causæ priuandi alimentis, æquiparantur, sed id solum procedit arguendo, ab exheredatione ad alimenta non autem è contra, & quæ sit ratio, conf. 315. nu. 13.

Alimenta dum pater aliquando ex iusta causa denegat filiis, videtur eos corrigere, & facilius denegantur alimenta de iure, quæ legitima, vel dos, ut patet in filio, vel filia diuite, conf. 315. nu. 14.

Alimenta. Mater diues, marito existente paupere, tenetur non solum ad alimenta filiorum, sed & ad dotem, conf. 315. nu. 5.

Alimenta debentur filiis etiam diuitibus, etiam quod pater, vel mater administrat eorum bona, & licet impensæ imputentur in rationem administrationis, id non procedit, quando onus pertinebat ad ipsum administrantem, & si facta sit protestatio de repetendo, conf. 315. nu. 7.

Alimenta tenetur pater præstare filiis etiam spurij, conf. 524. numero. 5.

Alimenta. Filij spurij si non habent aliunde, unde se alant, possunt petere legitimam, & fortè trebellianicam ex persona patris pro alimentis; quinimo etiam pro dote, si extant feminae, quæ tamen dos extinguitur per mortem ipsarum faminarum, conf. 615. nu. 4. & vide infra, Dos.

Alimenta debentur ex æquitate canonica etiam filiis natis ex damnato coitu, conf. 683. nu. 4.

Alimenta. De alimentis filiarum spuriarum, vide etiam in conf. 767.

Alere filiam spuriam tenetur pater de æquitate canonica, conf. 767. nu. 5. & conf. 768. nu. 2.

Et ista æquitas canonica seruatur etiam in terris Imperij, & est magis communis opinio. d. conf. 767. nu. 6.

Alimenta debent relinqui filiæ spuria de iure canonico, vel dos loco alimentorum, conf. 44. nu. 3.

Alimenta, seu expensæ necessariae victus, & vestitus, quas aliquis fecisset domi, si mansisset, sunt detrahendæ, & quas pater fecisset pro filiis, conf. 241. nu. 14. & vide infra, Diuortio.

Alimentorum onus solet respicere fructus, conf. 315. nu. 2.

Alimenta præstata alicui, infra quantum tempus possint repeti, conf. 315. nu. 8.

Alimenta possunt peti, quamuis iam sit lapsus tempus ea præstandi, neque fuit necessaria aliqua interpellatio, & quæ sit ratio, conf. 524. numero. 6.

Alimenta quando iam ceperunt esse debita prius, & quando iam cessauit tempus præfixum per testatorem, sed non cessauit causa, propter quam fuerunt relicta, tunc non fuit necessaria interpellatio pro posteriori tempore, puta post ingressum religionis, & debentur, conf. 524. nu. 10.

Alimenta. De alimentis, & de alimentis propter dotem debitam filiæ, quæ ingressa est religionem, & vtrum debeantur a tempore ingressus, & absolute pro toto tempore, quo dos non soluitur, & aliqua in materia alimentorum, & in materia dotis, vide in conf. 524. & infra, Dos.

Alimenta relicta in testamento legatario, quandiu ei non solueretur legatum, an debeantur, vide infra, legatum, legatarius.

Alimentorum in proposito sit extensio de casu ad casum ex verisimili mente testatoris, conf. 524. nu. 9.

Alimenta æstimanda sunt, & reducenda res ad precium, & æstimanda sunt distinctè per singulos annos, prout creuit persona ætate, & conditione, non autem possunt peti alimenta præcisē ad rationem quinque pro singulis centum, conf. 524. nu. 13.

Alimenta constituuntur secundum qualitatem personæ, & quantitatem patrimonij, & taxantur arbitrio Iudicis, conf. 315. nu. 16.

Alimentorum appellatio venit victus, & vestitus, & cætera necessaria ad viuendum, secundum qualitatem personæ: & continentur etiam impensæ, quæ sunt, ut quis artibus instruatur, vel similia, conf. 315. numero. 15.

Alimentorum nomine veniunt victus, & vestitus, & habitatio, & cetera, sine quibus corpus ali non potest, conf. 524. nu. 12.

Alimenta. Transactio facta inter fratres sine auctoritate Iudicis, an valeat, si sit facta super alimentis, per l. cum ij. ff. de transac. & quod valeat, stante iuramento, & renunciationibus: & quod possit renunciari cum iuramento dictæ l. cum ij., & quod sit magis communis opinio, conf. 397. nu. 33.

Alimentorum legatum bis factum alicui, an bis, vel semel tantum debeatur, vide in conf. 411. & infra, legatum.

Alimentorum legatum bis factum alicui, videlicet prius per patrum & deinde per eius patrem, debetur ei semel tantum, & quibus concurrentibus id procedat, conf. 411. nu. 3. cum nu. seq.

Alimentorum legatum bis factum alicui, in testamento patris, & in testamento patris, quod semel tantum debeatur, quæ verisimilitudo, & coniectura vrgens id suadeat in præsentī casu, conf. 411. numero. 9.

Alendi uxorem onus pertinet ad maritum, conf. 274. nu. 8.

Alimenta præstata per negotiorum gestorem, an censentur donata, conf. 12. nu. 6.

Aliquis, Aliqua, Aliquod. Aliquis, hæc dictio comprehendit singulos casus, etiam qui alias non

non comprehenderentur, & operatur, quod terminus præcedens sumitur largè, & improprie, conf. 218. nu. 3.

Aliqua, vel alia, stantibus his dictionibus, restringitur semper dispositio ad casus similes, conf. 580. nu. 38.

Aliquod, hæc dictio excludit etiam quid minimū, vt si dicatur, neque aliquo modo &c. conf. 71. nu. 11.

Alius, Alii, Aliud. Hæc dictiones, alius, & alij, denotant præcisam personalitatem, & referunt præcisè ipsas personas specificè nominatas, & descriptas in dispositione, & nō extenduntur ad alias ibi non expresse comprehensas, dato quod in eis esset eadem ratio, conf. 511. nu. 16.

Alia, vel aliqua, stantibus his dictionibus, restringitur semper dispositio ad casus similes, conf. 580. nu. 38.

Alia. Si statutum dicit aliquem esse puniendum pena pedis, vel alia, debet intelligi de alia simili, ideo q̄ non intelligitur de pena pecuniaria, quia non conuenit in genere pænæ nec de amputatione capitis quia longè remota est à mutilatione membri, quinimo talis causa, ad quam se extendit iudex, debet esse euidenter iustissima, secundum magis communem, conf. 580. nu. 39.

Alia, hæc dictio est repetitiua similium, conf. 782. nu. 24.

Allegatio, Allegare. Allegationum copia, seu congeries omititur, nisi vbi est maximè necessarium, conf. 171. nu. 4.

Allegare ad causas auctoritates Sanctorum Patrum licitum est etiam in foro contentioso terminandas, conf. 771. nu. 13.

Allegare quis non debet illud, quod probare nō potest, conf. 9. nu. 54.

Alluio. Superior habet meram facultatem constituendi iurisdictionem in alluione, vel insula nuper producta ex flumine, vide infra, iurisdictionio.

Alternatiua. Vna pars alternatiuæ debet in dubio intelligi secundum aliam partem, etiam respectu æstimationis, vel quantitatatis, conf. 234. nu. 23.

Alternatiua licet in obligatione facta sit, videlicet, restituendi res, seu earum æstimationem, vtrunque tamen est in obligatione, & quod libet eorum potest peti cum effectu, nisi opponatur, & vna pars alternatiuæ declarat aliam, conf. 263. nu. 6.

Alternatiua, Vna pars orationis declarat aliam, præsertim cum sumus in alternatiuis, conf. 526. nu. 3.

Alternatiuæ pars vna dubia declaratur per alteram partem, conf. 765. nu. 39.

Alternatiuè quando stent verba, & non copulatiuè, vide in conf. 526.

Alternatiua. Condicio si decesserit sine liberis, cum sit omnino intelligenda copulatiuè, operatur, quod alie omnes conditiones, cum quibus posita est alternatiuè, intelligantur stare copulatiuo modo, conf. 526. nu. 4.

Alternatiua. Verba sumenda sunt alternatiuo modo, quando non possunt ambo verificari circa eundem effectum, sed diuersas species respiciunt, & ex re, id est, secundum subiectam materiam, conf. 526. nume. 6.

Alternatiua conuertitur aliquando in copulatiuam, ne sequantur absurditates, conf. 568. nu. 25.

Alternatiua. Particularis sermo, qui habet vim alternatiuæ dispositionis, resoluitur aliquando in sermonem vniuersalem collectiuè, & ita communiter solet fieri per testatores, ideo attendendum &c. conf. 568. nu. 26.

Alternatiua, aut, vide infra, Aut.

Alueus. Fluminis publici præscribitur per communiatem per tempus 30. vel 40. annorum, conf. 16. nu. 12.

Alueus padis, seu fluminis derelictus pertinet æqualiter ad Dominos prædiorū ibi existentium, p̄ regione, seu modo ipsorū prædiorū, nō distinguendo, an mutatio alvei fiat facto hominis, vel nō, conf. 82. nu. 1.

Alueus exsiccatu fit proximorum, conf. 82. nu. 2.

Alvei causa semper sequitur causam fluminis, conf. 82. nu. 4.

Ambiguum. Ambiguus actus, vide supra, Actus, & infra, contractus ambiguus.

Ambiguum. In ambiguis inspicendum est illud, quod est verisimilius, vel quod plerunque fieri consuevit, conf. 119. nu. 24.

Ambigua dispositio interpretatur primo à mente disponentis, deinde inspicitur, quod est verisimile, & his deficientibus, seruatur proprietas verborum, conf. 119. nu. 43.

Ambiguum verbum positum post alia, quæ sint clara, debet in dubio intelligi de casu simili, conf. 163. nu. 62.

Ambiguum statutum, vide infra, statutum.

Ambiguum. In ambiguis concessionibus nulla melior est declaratio, quam per possessionem subsequutam, conf. 62. nu. 40.

Ambigua dispositio optimè declaratur ex facto postea subsequuto, conf. 64. nu. 31.

Amentia quomodo arguatur, conf. 414. nu. 6. & vide infra, furor, furiosus.

Amicus. Causa commissā duobus amicis communibus, seu amicabiliter, censetur commissā secundum æquitatem, reiectis apicibus Iuris, vide infra, Causa. Et de amicabili compositione, vide infra, Compromissum.

Amicus. Commissio facta in aliquos amicos, censetur facta tanquam arbitratores, & ita censetur facta cum potestate amplissima, & secundum

dum æquitatem naturalem, conf. 318. nu. 24.

Amicus an possit esse testis, vide infra, Testis.

Amissio an probari debeat, conf. 192. nu. 8.

Amissio scripturarum si allegetur, in eius probatione debent inspicere coniecturæ verisimiles, conf. 192. nu. 9.

Amissio scripturarum est verisimilis propter calamitates temporum, conf. 195. nu. 8. & vide infra, Notarius.

Amissio instrumenti an dicatur concludenter probari, quando facta diligenti inquisitione, non reperitur, & quando, conf. 195. nu. 9.

Amissio rerum solet probari per coniecturas, probata depopulatione ciuitatis, vel oppidi facta per milites, conf. 436. nu. 12.

Amissio imbreuiaturarum notarij, seu scripturarum, & instrumentorum probatur ex depopulatione ciuitatis, & calamitate multorum annorum, etiam propter antiquitatem temporis, conf. 523. nu. 9.

Amissionem sententiæ, vel alterius scripturæ asserenti credendum est, data notoria depopulatione ciuitatis, quæ secum traxerit notoriam amissionem scripturarum, præsertim actorum publicorum, super addita qualibet minima coniectura, vel etiam simplici iuramento, conf. 607. nu. 15.

Amissio scripturarum probatur, probando simpliciter depopulationem oppidi, conf. 34. nu. 12.

Amissio imbreuiaturæ quomodo probetur, & an per iuramentum, & quando, conf. 101. nu. 8.

Animaduersio. vocabulum solet comprehendere penam corporalem, etiam vsque ad mortem inclusiue, conf. 348. nu. 5.

Anima testatoris mortui præsumitur tristari propter impudicam vitam mulieris, cui legauit sub conditione &c. conf. 25. nume. 12.

Animus iudicatur ex loquela, conf. 119. nu. 3.

Animus in delictis consideratur, vide infra, Delictum.

Animus nocendi cognoscitur ex coniecturis, conf. 187. nu. 12.

Animus alicuius ex quib. probetur, vide in conf. 248. nu. 15. 16. & 17.

Animus. In his, quæ dependent ab animo, statuitur declarationi illius, conf. 248. nu. 3.

Animi actus declaratorij, probantur p̄ testes et singulares, conf. 248. nu. 34.

Animus. Cōfessio pertinet ad declarationem animi probat, quis sit facta in absentia partis, cuius interest, vide infra, Confessio.

Animus qualis fuerit vsque ab initio, & declaratur etiam ex post facto, conf. 251. nu. 24.

Animus cognoscitur ex actibus exterioribus, conf. 255. nu. 31.

Animus declaratur non minus facto, quam verbis, conf. 283. nu. 7. & conf. 626. nu. 9.

Animus bonus ex quibus aliquando arguatur, conf. 318. nu. 42.

Animus dolosus ita cognoscitur ex dolo effectui in vna parte, sicut in omnibus partibus, conf. 319. nu. 38. & infra, Dolus.

Animus. Ius quod dependet ab animo alicuius, eo non declarante, nō transit in aliam personam, conf. 333. nu. 6.

Animus agentium dignoscitur ex qualitate actus, conf. 377. nu. 37.

Animus declaratur etiam ex dispositione nulla, conf. 377. nu. 38. sup. ni.

Animi passionis provenientes à morbo, præsumitur durare, nisi probetur contrarium, & hoc videtur generale, conf. 414. nu. 23.

Animus. In his, quæ dependent à nostro animo, standum est dicto nostro, conf. 451. nu. 2. & tanto magis quando non apparet alia causa, quam ea, quæ dicitur, conf. 452. nu. 22.

Animus deliberatus ad homicidiū, vide infra, Homicidium, & infra, Inquisitio.

Animus liber, & actus liberæ voluntatis quā ostendatur, conf. 766. nu. 16.

Ancharani opinio in l. tres fratres. ff. de pac. q̄ sit & quomodo loquatur Anchara, vide in consil. 237. nume. 35.

Annexum. Vide infra, Connexum.

Annuli. & vestes notabilis valoris, quas pater fecit Nurui, an censentur donati filio, vide infra, Donatio.

Annuli & vestes si fuerint legati vxori &c. vide infra, Vestes.

Annulos si penes se habebat vxor legataria tempore testamenti, sciens, & volente testatore, facilius præsumitur fuisse ei remissos, seu legatos, quam si eos apud se non habuisset, conf. 298. nu. 4.

Annua præstatio, vide infra, Præstatio.

Annui redditus connumerantur inter immobilia, conf. 26. nu. 5. & vide infra, Reditus.

Annus in materia colligendorum fructuum quomodo intelligatur, vide in conf. 124.

Annus in materia fructuum intelligitur p̄ cultura vnius anni, & perceptione omnium fructuum, conf. 124. nu. 5. & vide infra, Colonus.

Annus. Locatio facta ad sex annos, intelligitur perinde ac si esset facta ad sex perceptiones fructuum, & dispositio. l. diuortio, quæ loquitur in dote, habet locum etiam in locatione, conf. 124. nu. 6.

Annus. Quot annorū percipiunt fructus teni, & marzadicorū, tot et anno rē eadē rōne percipi debet fructus respectu frumenti, conf. 124. nu. 12.

Antecedens necessarium ad aliquid semper intelligitur, consil. 36. nu. 6.

Antecedens. Argumentum valet ad destructionem consequentis ad destructionem antecedentis, conf. 48. numero. 13. & conf. 110. numero. 4.

Antifactum, seu Donatio propter nuptias, vide infra, Donatio propter nuptias.

Antiquum, Antiquior. Possessio probata pro tempore antecessorum, iuncta simul cum investitura, multum facit, maxime in antiquis, vide infra, Possessio.

Antiquissimum dicitur tempus centum annorum, & habet vim priuilegij, conf. 159. nu. 11.

Antiquum tempus quod dicatur, secundum veriore, & magis communem opinionem, & quod sit in arbitrio Iudicis, conf. 195. numero. 12. secundum qualitatem rei, & circumstantias, ut ibi.

Antiquum factum quando dicatur, conf. 355. nu. 9.

Antiquum factum quando dicatur, loquuntur Docto. varijs modis, & solent se remittere ad arbitrium Iudicis, secundum qualitatem negotij: dicunt tamen magis communiter, quod lapsis. 40. annis, vel ad summum. 60. dicitur factum antiquum, conf. 355. nu. 9.

Antiquum dicitur, quod est centum annorum, conf. 64. nu. 25.

Antiqua instrumenta dicuntur, quæ cõfecta sunt iam annis. 56. & quantum temporis spacium faciat rem dici antiquam, secundum Docto. conf. 83. nu. 9. cum seq.

Antiquum tempus, & pro antiquo tempore habetur tempus. 60. & etiam 50. annorum, ad probandum consanguinitatem, vel filiationem ex verbis enuntiatiuis instrumentorum: & quid dicatur antiquum, remissive, conf. 83. nu. 14.

Antiquum an quid esse dicatur, an ab antiquo, nihil interest, conf. 763. nu. 37.

Antiquum. In antiquis leuiiores probationes requiruntur, vide infra, Probatio: ubi etiam habes, quæ probatio melior sit in antiquis: & per quæ probare sufficiat in antiquis.

Antiquum. Exemplatio, seu publicatio testamenti, quæ solet fieri coram testibus, & cum alijs solemnitatibus, probat plenè per se, propter antiquitatem temporis, & quando, vide infra, Testamentum.

Antiqua instrumenta probant etiam quod ad alias personas, conf. 299. numero. 11.

Antiquior. Si verba dispositionis dicunt, quod electio spectet vni de antiquioribus, quomodo ea verba debeant intelligi, conf. 334. nu. 1. & 12.

Antiquior. Verba, per vnum de antiquioribus, an intelligantur de eo, qui neminem habeat ætate maiorem, conf. 790. nu. 1.

Antiquior præfertur in optando, & in accusando, & in electione, & in dignitatibus: & est absurdum, quod noui antiquis præferantur, conf. 790. nu. 2.

Antiquiore absente, & ita impedito, sequens admittitur, conf. 790. numero. 10.

Antiquior. Statibus verbis, quod per vnum de antiquioribus sufficiat facta nominatio, sufficit etiam si non sit omnium antiquissimus, quia si de tali sensissent disponentes, vtique expressissent, conf. 790. numero. 13.

Antiquiores duo de domo si sint vocati, semper intelliguntur vocati in perpetuum duo ex antiquioribus, neque restringitur substitutio ad duos semel tantum, conf. 51. numero. 14. & infra, substitutio.

Antiquo in instrumento an præsumantur solemnitates interuenisse, vide infra, Tempus.

Antiquum. In antiquis quomodo probetur, bona fuisse in bonis, quomodo probetur dominium, an fama, & communis opinio sufficiat, an testes de auditu admittantur, an instrumenta, an qualiscunque scriptura, & tabule marmoreæ sufficiant, & si de singulis, vide in suis locis, & infra, Probatio.

Antiquum ad Ius de facili redeundum est conf. 81. nu. 21.

Appellatio, Appellare. Appellare debet, & contradicere intra decem dies, post habitam notitiam, qui præten dit se grauatum ex aliquo actu, etiam non iudicialiter facto, conf. 111. numero. 15. conf. 112. numero. 21. & conf. 113. numero. 7.

Appellare, & conueni quis debet, etiam ab actu extraiudiciali intra decem dies, à die scientiæ, alias sibi præiudicat, & Ciuitas sentiens damnum ex separatione oppidi, debet conueni &c. conf. 114. numero. 4.

Appellandum est intra decem dies post latam sententiam, quod tempus non currit, nisi à die scientiæ, conf. 184. nu. 7.

Appellare an possit Iudex recusatus per sententiam: & generaliter quis possit appellare, conf. 92. nu. 4.

Appellare potest quilibet, cuius interest, declarando vt in consilio, cõf. 92. nu. 5.

Appellare quilibet potest, etiã propter qualequale præiudicium, vel suspicionem, ne sententia aliquo futuro tempore noceat, licet non sit certum, & verum præiudicium, conf. 92. nu. 6.

Appellare licet, vbiunque licet excipere: & de intelligentia glõse in c. intelleximus, de iudi. conf. 14. nu. 7.

Appellare non licet, postquam res transiit in iudicatum: & tamen in executione possunt opponi multe exceptiones, consilio. 14. numero. 8.

Appellare semper licet, quando sententia continet euidentem iniustitiam, etiam si simus in materia prohibitoria appellationis, conf. 238. nu. 2.

Appellatio in dubio est admittenda, conf. 238. nu. 5. sed in clavis nullatenus deferendum est appellationi, conf. 281. nu. 18.

Appellationi sustinenda fauendum est semper in dubio, conf. 352. numero. 9.

Appellatio debet admitti, vbi res est dubia, conf. 579. nu. 18.

Appellationi in dubio fauendum est, conf. 609. nu. 8.

Appellationem remouens dispositio est odiosa, & stricti iuris, & ideo debent verba talis dispositionis, vel statuti strictè intelligi, & non trahi ad casum, qui verbis expressis, & specificis non comprehenditur, conf. 278. nu. 17.

Appellatio. In dubio semper pronunciandum est, causam non esse definitam, conf. 611. nu. 3.

Appellationi si sit renunciatum per pactum, valet tale pactum, conf. 281. nu. 2.

Appellationis de admissione dum disputatur, an currat instantia, vide infra, Instantia.

Appellatio etiam prohibetur, si ab illo Iudice non solet appellari in exteris causis, quia causa assumit qualitates Iudicis, per quem tractatur, conf. 197. nu. 7. & vide infra, Iudex.

Appellationem qui deserit, uidetur ei renunciare, consilio. 507. numero. 14.

Appellatio si non fuit ab initio admissa absolute, sed duntaxat, si & inquam & reseruata decisio articuli in fine litis, si postea fuit audientum non fuisse admittendam appellationem, retrahitur. talis declaratio ab initio: & perinde est, ac si nunquam fuisset appellatio admissa: & per consequens censetur euanuisse attestata, conf. 575. nu. 21. cum nu. seq.

Appellationem non fuisse admittendam, quando ex post facto iudicatum fuit, retrahitur talis declaratio ab initio, & perinde est, ac si nunquam fuisset appellatio admissa, conf. 575. nu. 23.

Appellatione prohibita propter naturam cause, censetur etiam prohibita supplicatio, conf. 641. nu. 7.

Appellatio non datur a tribus sententijs conformibus, nec quicquam contra eas opponitur, conf. 221. nu. 2.

Appellationis causa adhuc pendente, causa finita non dicitur: & qui non prosequitur appellationem, non potest habere regressum contra suum datorem, maxime quando præsumitur habere bonam causam, vt si obtinuit primam sententiam pro se, conf. 231. nu. 8.

Appellatio. De tempore ad prosequendam appellationem, quando fuit lapsus, & lapsa sunt omnia tempora, an detur amplius aliquod remedium: & an detur restitutio in integrum ex clausula generali ex causa ignorantia, vide in conf. 507.

Appellationem ad prosequendam de stylo Romanæ Curie attestatur Cassiodorus, quod conceditur indistinctè biennium absque aliqua causa, dummodo aliquid fuerit factum primo anno: cui videtur credendum, conf. 507. nu. 1.

Appellanti, qui non fuit prosecutus appellationem, nõ datur amplius restitutio post lapsum omne tempus &c. conf. 507. numero. 3. & 5. & 6.

Appellatio ex persona vnus, an profit etiam alijs personis in sententia, vel causa indiuidua, seu connexa, vide in conf. 507.

Appellationem ad prosequendam nullum amplius competit remedium, neque ex persona appellantis, neque ex persona aliorum, quando lapsa sunt omnia tempora, eis viuentibus: & licet interuenerint aliqua impedimenta, si tamen cessauerunt, eis viuentibus, capit statim eis currere tempus, impedimentis cessantibus, & filiis, & heredibus eorum nullum amplius competit remedium, consilio. 507. numero. 4.

Appellatio. Filij si sint minores, competit eis restitutio tanquam minoribus, si pater eorum decessit ante biennium ad prosequendam appellationem, adeo quod ipsi fuerunt lapsi post mortem patris, conf. 507. nu. 9.

Appellatio. Remedia restitutionum in integrum, quæ competunt vni personæ, profunt etiam alijs personis in causa connexa, dato quod Appellauerint, dummodo appellationem nõ fuerint postea prosecutæ: & an sit verum hoc dictum Angeli, & Imolæ: & in quibus terminis procedat, conf. 507. nu. 12.

Appellatio. Et, qui semel appellauit, non est succurrendum ex appellatione aliorum, quia prouiso hominis tollit prouisionem legis: & statim cum aliquis appellat, censetur non esse contentus appellatione alterius, & videtur omni auxilio alieno renunciare, ideo si semel renuntiavit, remanet perpetuo exclusus, dato quod postea desistat à prosecutione cause &c. conf. 507. nu. 13.

Appellatio. Dummodo res sit diuidua, nihil facit indiuiduitas sententiæ quod ad restitutionem in integrum in materia appellationis, & declaratur Salicetus: & an tex. in l. 1. C. si unus ex eturib. appella. procedat in indiuiduis, conf. 507. nu. 16.

Appellatio Tex. in l. 1. C. si in commu. cau. loquitur de beneficio restitutionis in integrum, quod conceditur iure speciali, ideo persona vnus non prodest alijs: secus in remedio appellationis: & respectu appellationis indiuiduum proueniens vel ex re, vel ex sententia, prodest omnibus: respectu verò restitutionis in integrum nihil fa-

- cit, quod sententia sit indiuidua, sed solum est inspiciendum ad ipsam rem, conf. 507. nu. 17.
- Appellatio.** An lapsa sint fatalia in præiudiciū alicuius, videtur equissima distinctio, an impedimentum proveniat à Iudice, an à parte aduersa, conf. 609. nu. 7.
- Appellationis in materia est regula;** q̄ quandiu non est datus Iudex, non currunt fatalia, quæ multo magis debet habere locum, quando stetit per aduersarium, conf. 609. nu. 9.
- Et dum Bar. requirit protestationem,** debet intelligi quod loquitur de cōsilio, non autem de necessitate: quæ responsio saltem procedit sine dubio, quando impedimentum provenit à parte, & non à Iudice. d. conf. 609. nu. 10.
- Appellans debet sollicitare causam committi:** sed Mediolani extat statutum, q̄ satis est, quod appellans faciat citari aduersarium pro ipsa commissione facienda, & si per appellantem non restet, maneat causa in suspensō &c. & quomodo intelligendum tale statutum, conf. 611. nume. 1.
- Appellatio transiit deserta,** quando pars, quæ appellauit, non fuit eā prosecuta intra tempus præfixum, conf. 612. nu. 1.
- Et quid si in termino per Principem, vel Senatum statuto ad proseguendum appellationem,** non sit expressè dictum, q̄ alterius pars non audiatur. d. conf. 612. nu. 2.
- Et terminus datus à Iure ad proseguendum appellationem,** censetur peremptorius, & datus ad finiendum, & eo elapso &c. & idem in termino statuto per Iudicem. d. conf. 612. nu. 3.
- Quæ procedunt, siue terminus præfixus sit per Iudicem à quo, siue per Iudicem ad quem, per eandem rationem,** quia generaliter terminus præfixus ab homine, æquiparatur termino præfixo à lege. d. conf. 612. nu. 4.
- Appellatio.** Et quæ sit causa, q̄ iura ut plurimum loquuntur de Iudice à quo, non autem de Iudice ad quem. d. conf. 612. nu. 6.
- Appellatio.** Iudex ad quem regulariter non debet statuere terminum ad proseguendum appellationem, nisi ex iustissima causa, cōf. 612. nu. 7.
- Appellatio.** Iudex à quo potest regulariter statuere terminum, non quidem expressè ad finiendum, quia id tenderet in præiudiciū Iudicis ad quem, sed ad proseguendum: quo lapso, sequitur idem effectus, ac si statutus fuisset ad finiendum, conf. 612. nu. 8.
- Appellatio.** Iudex ad quem si sit princeps, uel Senatus, non est dubitandum, quin possit præfigere terminum ad finiendum appellationem, conf. 612. nu. 9.
- Appellatio.** Assignatio unius termini non censetur peremptoria, nisi si habeat comminationem: alioquin necesse est, q̄ saltem precedat geminata monitio, seu assignatio duorum terminorum, secundum Angel. & Aret. & an sit uera hæc eorum decisio, & an procedat in terminis appellationum, conf. 612. nu. 10. cum nu. seq.
- Appellatio.** Terminus ad proseguendum non censetur terminus ad finiendum, sed satis est facere aliquem actum intra dictum terminum, secundum Abb. qui communiter approbatur. Et quomodo intelligatur Abb. & q̄ loquatur de Iudice à quo, non autem de Iudice ad quem, conf. 612. nu. 14.
- Appellatio.** In Iudice ad quem præfigentē terminum ad proseguendum appellationem, illud uocabulum, prosequi, denotat causam tractari & finire, & verba appellationem prosequi, denotant causam finire, conf. 612. nu. 15.
- Appellatio.** Terminus datus à lege ad proseguendum appellationē, sicut censetur datus ad finiendum, ita est etiam in termino dato à Iudice ad quem, qui potest talem terminum statuere: & quæ sit ratio, conf. 612. nu. 16.
- Appellationem qui non fuit prosecutus, propter impedimentum notoria iuari potest,** sed necesse erat protestari, conf. 612. nu. 21.
- Appellationum causæ, & Consilia sapientum,** dant potissimum indicium superioritatis, quia diriguntur ad superiores immediatos, conf. 111. nu. 29. & infra, subiectio.
- Appellandum est ab episcopo ad superiorem ecclesiasticum, & non ad Dominum temporalem,** nisi in causa feudalī, aut ex consuetudine præscripta, uel nisi superior laicus tempore concessionis bonorum sibi hoc ius reseruasset, uel quando esset talis princeps, propter cuius magnitudinem, uel reuerentiam illi resisti non posset, conf. 392. nu. 13.
- Appellatio in feudis ad quem deuoluitur, vide infra, Feudum.**
- Appellatio.** Episcopus si iudicauit in causa feudi, appellatur ad superiorem feudī, licet sit laicus, non autem ad superiorem ecclesiasticum, conf. 81. nu. 15.
- Appellatio.** Iudex inferior etiam, qui detulit appellationi, potest manum apponere, ne augeatur illud inconueniens, propter quod fuit appellatum, conf. 487. nu. 9.
- Appellatio.** Iudex si pronuntiat lapsum esse tempus appellandi, vel petendi restitutionem in integrum, non dicitur confirmata prima sententia, nec dicitur diffinitua &c. vide infra, sententia.
- Appellationis Iudex potest sententiam etiam nullam confirmare ex noua causa, nisi confirmatio talis afferret præiudiciū irreparabile.** conf. 287. nu. 4.
- Appellatio.** Iudex ad quem, confitō sibi de grauamine illato per Iudicem à quo in non recipiendo probationes in loco congruo pro-
- pter ætatem, & ualitudinem testium, & impedimenta itineris, potest negotium principale decidere, tam ex dispositione iuris communis, quam ex forma rescripti, si quis petit committi articulum appellationis cum toto negotio principali, conf. 397. nu. 29.
- Appellatur à sententia interlocutoria de non recipiendis probationibus, non expectata diffinitua, attento periculo probationū propter ætatem, & ualitudinem testium, & impedimenta itineris,** conf. 397. nu. 30.
- Appellationis Iudex, dato quod sententia prior fuerit ipso iure nulla, potest tamen, habita ratione expensarum, cognoscere de meritis causæ, & nouam sententiam proferre, non obstante nullitate prioris sententiæ, ut si sententia fuit nulla propter lapsum instantiam,** conf. 161. nu. 14.
- Appellatio quando non est licita occasione rei, vel causæ principalis est tamen licita propter condemnationem fructuum, & expensarum, & talis appellatio trahit ad se totam causam, veluti in sententijs latis super possessorio, & in primo decreto, consilio. 238. nume. 4.**
- Appellare potest à tota causa, à qua alias non licuisset appellare, is qui est condemnatus in expensis litis, sumpta scilicet occasione ab appellatione expensarum, prout seruatur in sententijs latis in possessorio, nam sumpta occasione ab expensis, vel à fructibus, vel ab interese, deducitur tota causa in appellationem, & idem in primo decreto, conf. 278. nu. 11.**
- Appellare licitum est, sumpta occasione à condemnatione expensarū ubi alias non licuisset, conf. 618. nu. 3.**
- Et quid si per Decreta censetur quis tacite condemnatus in expensis ibidem nu. 4.**
- Appellare licitum est, capta occasione à condemnatione expensarum facta, & in causa appellationis tractare totum negotium possessoriū, conf. 641. nu. 3.**
- Appellatio non datur in iudicio possessorio, conf. 174. nu. 4.**
- Appellari licet non possit à sententia lata in possessorio, tamen sumpta occasione ab expensis, vel à fructibus, vel ab interese, deducitur tota causa in appellationem, conf. 278. nu. 11.**
- Appellatio datur etiam in causa possessoriā, quando intentatum fuit remedium canonis redintegrandi, conf. 641. nu. 2.**
- Appellatio ut admittatur in causa possessoriā, cōsetur iusta causa esse, si in appellatione exprimat, & postea verificetur, quod sententia fuit notorie iniusta, & iniqua, conf. 641. nu. 5.**
- Appellatio quando regulariter est prohibita, debet in ea exprimi cā, ut in appellatione in causa possessoriā &c. conf. 641. nu. 4.**
- Appellatio.** Expressio causæ nō est de substantia appellationis, sed dūtaxat est necessaria ad hoc Iudex videat, nunquid debeat appellationi deferre, vel non deferre, conf. 447. nu. 2.
- Appellatio.** Expressio causæ dato quod non sit de substantia appellationis, non tamen est in libero arbitrio Iudicis appellationem admittē, non expressa legitima causa, conf. 447. nu. 3.
- Appellatio.** Iura expressè interdiciunt, ne admittitur appellatio non habens expressionem causæ, ubi erat necessaria, consilio. 447. nume. 4.
- Appellatio.** Quemadmodum puniatur Iudex non admittēs appellationem interpositam cum expressione causæ, ita etiam puniatur Iudex appellationem admittens interpositam sine causæ expressione, conf. 447. nu. 5.
- Appellatio.** Opinio Felini post Bald. quod expressio causæ non est de substantia appellationis, non uidetur bona, neque de mente Doctorum communiter, & quare, consilio. 447. numero. 7. cum numero sequenti.
- Appellatio censetur elusoria, non expressa causa in appellatione ab interlocutoria, vel à quocunque simili grauamine, & est perinde, ac si non fuisset interposita: quod procedit, etiam si causa grauaminis sit notoria, conf. 447. nu. 9.**
- Appellans ab interlocutoria, vel ab alio grauamine, non potest prosequi negotium appellationis, nisi super causis per eum expressis nominatim dum appellauit, quod procedit non solum si aliqua causa sit expressa, & velit appellans prosequi alias causas, sed etiam si nulla sit causa expressa, conf. 447. nu. 10.**
- Appellatio.** Siue sit merè interlocutoria, siue mixtè, siue sit merè diffinitua, in qua sit regulariter prohibita appellatio, tamen semper debet exprimi causa, conf. 447. nu. 15.
- Appellatio.** Causa debet semper exprimi in appellatione à qualibet specie executionis, conf. 447. nu. 1.
- Appellatio.** In appellatione ab executione debet exprimi causa, propter illam rationem, quia habet vim interlocutoria, & iura procedunt annullando, si causa non exprimat, consilio. 447. num. 8.
- Appellatio.** Nunquam reperitur lex concedens, ut possit appellari ab interlocutoria, nisi cum expressione causæ: & idem in appellatione ab executione, conf. 447. nu. 11.
- Appellatio ab executione censetur esse appellatio ab interlocutoria, etiam si sit facta pronuntiatio de exequendo, contradicente reo, conf. 447. nu. 12.**
- Appellatio regulariter prohibetur in qualibet executione, ergo si appellatur, debet exprimi causa, & in hoc proposito æquiparatur interlocutoria: & talis expressio causæ cōferri debet de substantia, sicut**

in interlocutoria, quod procedit etiam in appellatione à quocunque simili grauamine, in qua expressio causæ requiratur, cōf. 447. nume. 16

Appellari non potest à pronuntiatione de exequendo, secundum magis communem opinionem, quod tamen late disputat F. elinus, cōf. 684. nu. 1

Appellatio ad hoc ut non detur à pronuntiatione de exequendo, requiritur, quod lata fuerit prius alia sententia in eodem negotio, item quod pronuntiatio non contineat nouum grauamen à prima, item quod executio non sit concessa intra tempus appellandi, cōf. 684. nu. 3

Appellari non potest ab executione, neque etiam à pronuntiatione de exequendo, & est communis opinio, cōf. 14. nu. 1

Appellare nō licet ab executione, & tamen licet contra eam excipere, si nondum fuit exceptum, cōf. 14. nu. 9

Appellare quando liceat ab arbitrio iudicis, uide infra, Arbitrium.

Appellatio non datur ab executione, sed à pronuntiatione de exequendo, cōf. 221. nu. 1

Appellare seu conqueri quando quis non possit de excessu seu grauamine in executione, cōf. 281. nu. 12

Appellationem à præcepto executiuo an debeat iudex cōmittere, & aliud non querere, & quod ab executione non appelletur de iure communi, & stante etiam pacto, q̄ sententia mittatur executioni, quod est seruandum. Et quod in claris nullatenus deferendum sit appellationi, cōf. 281. nu. 18

Appellatio super vno articulo, q̄ non impediatur procedi super alio diuerso articulo coram eodem iudice, velut super articulo fructuū, uide in cōf. 221

Appellatio interposita super ordinatione sortis principalis, an impediatur, quin possit coram eodem iudice procedi super petitione fructuum, cōf. 221. nu. 4

Et an saltem de iure canonico possit talis iudex recusari ut suspectus, d. cōf. 221. nu. 5

Appellatio interposita à præcepto continente sequestum, an censeatur appellatio à sententia merè seu propriè interlocutoria, uide infra, Sententia interlocutoria.

Appellatio. Statutum Pisanum q̄ appellari non possit ab interlocutoria, quæ non perimit negotium principale, quomodo intelligatur, & an solum in causis, in quibus est licitum appellare. saltem à diffinitiuâ, non autem in causis, in quibus non licet ab ea appellare, cōf. 579. nu. 12. cum nu. seq.

Appellatio est absurdum quod facilius admittatur ab interlocutoria, quam à diffinitiuâ, & est contra dispositionem iuris communis, cōf. 579. nu. 15

Appellari si non potest secundum statuta Pisana ab ea saltem interlocutoria, qua pronuntiat, causam esse mercatiliem, an possit ex hoc sequi aliqua iniquitas iudicis, cōf. 579. nu. 17

Appellari potest ab iniquitate statuti, & ideo si fiat statutum, q̄ filia Titij dotata non succedat, appellari potest, cōf. 761. nu. 98

Appellari uel de nullitate dici an & quando possit, non obstante statuto, quod tollit remedium appellationis, & nullitatis, & an tollat omnem nullitatem, uide in cōf. 278. & infra, Nullitas.

Appellatio & nullitas licet tollantur per statutum, tamē pōt appellari, & de nullitate dici, quando, sententia cōtinet iniusticiam, seu iniquitatem euidentem, & iniquitas euidentis reddit sententiā nullā, & nunquam censetur exclusa, cōf. 278. nu. 8.

Appellationem si non expressè, neque absolute iudex admittit, sed eā limitauit per clausulam, si & in quantum de iure &c. uel nisi in quantum de iure &c. remisit se ad dispositionem iuris, & perinde est ac si expressè dixisset, se eam non admittere, &c. cōf. 447. numero 6.

Appellationis in causa non productum producam, & non probatum probabo, cōf. 602. nu. 14

Appellatio. An publicatis attestacionibus in prima instantia, liceat producere in causa appellationis testes super eisdem capitulis, vel super directo contrariis, vel super nouis cōnexis, uide infra, Capitula, & infra, Testes.

Appellationis in causa lex multum præsumit pro illo, qui obtinuit primam sententiam, & multa ei concedit, etiam pendente appellatione, quæ alias non concederentur, ut est sequestratio fructuum, cōf. 612. nu. 11

Appellatione pendente, nihil est innouandum, & attentata reuocantur &c. uide infra, Attentata.

Appellatio non admittitur in causa Doctorum legentium, cōf. 744. nume. 13

Appellatio. Prætori uel alteri si data sit potestas, quod ab eius sententia non appelletur, si Prætor constituat Vicarium, uel locumtenentem, poterit ab istorum sententiâ appellari, cōf. 776. numero 14.

Appellatio regulariter non datur à sententiis latis per Vicarium pro uisionum Mediolani, uide infra, Vicarius.

Appellare possunt descendentes ob denegatam eis inuestituram &c. uide infra, Emphiteusis.

Appellatio si sit omissa in causa minoris, an detur ei restitutio, uide infra, Restitutio in integrum.

Appellatio non datur à iudicio Sortis, uide infra, Sortis.

Appenditiæ. uide infra, Conductor, ubi posui.

Apprehensio. Castri facta in vna parte, an censeatur facta in alijs rebus &c. uide infra, Possessio, ubi posui.

Approbare. quis non censetur absolute, sed dūtaxat quatenus pro se facit, & non aliter, cōf. 325. nu. 7

Apices. seu de apicibus iuris dicuntur esse illa, quæ subtilitatem quandam respiciunt magis, quam facti veritatem, & quomodo, cōf. 374. nu. 5

Apices iuris. De differentia inter illa, quæ sunt de apicibus iuris, & illa, quæ sunt ex bono & æquo, remissiuè, cōf. 452. nu. 39

Apocha, seu chirographum factum & scriptum manu alterius, quomodo probetur per testes, uide in cōf. 231.

Apocha. Recognitio scripturæ, & testium facienda est in chirographo, seu apocha, cōf. 274. nu. 1

Apocha seu chirographum confectum, cum subscriptione trium testium, habet vim publici instrumenti, & si negatur scriptura, necesse est, q̄ testes iudicialiter deponant, & recognoscant subscriptiones suas, cōf. 276. nu. 16

Apocha an debeat edi, seu produci, si de ea fiat mentio in libro aliquo &c. uide infra, editio.

Apocha uel epistola scripta manu debitoris, vel per alterum de mandato ipsius debitoris, & qui confitetur se scripsisse de mandato illius, an plenam fidem faciat, & quid si dicat, q̄ erat minor, uide in cōf. 660

Apocha seu epistola dummodo constet, q̄ sit scripta manu debitoris uel manu alterius, de mandato tamen ipsius debitoris, probat plenè contra eum, cōf. 660. nu. 2

Apocham solutionis amittens, & aliā apocham petens, non auditur, si desolutio constat ex libris communitalis, cōf. 33. nu. 2

Apocha seu chirographum per tres testes subscriptum, facit plenam fidem, cōf. 33. nu. 3

Apocham seu chirographum in instrumentum reducere, an, & quomodo quis compellatur, cōf. 33. nu. 4. & uide infra, Instrumentū.

Apocha, uide etiam infra, Scriptura priuata.

Apostoli, & missi à Petro, & alijs, cur prædicauerint tantum euangelium sine aliqua compulsionē, nec priuatione & q̄ omnia debēt conuenire suis temporibus: & q̄ aliud tempus habuit ecclesia sub Apostolis, & Martiribus tempore Regum infidelium, aliud tempus nunc habet tempore Regum fidelium, cōf. 769. nu. 79

Aqua. Aquarum promissio pro bonis si facta fuit per venditorem in venditione bonorum, an, & quomodo teneatur venditor erga emptorem ad interesse propter aquas promissas, quæ deficient, & quas non dat, cōf. 268. nu. 3

Aqua. De interpretatione cuiusdam contractus venditionis, an censeantur etiam cum venditione bonorum fuisse venditæ quedam aquæ ad irrigandum bona, præsertim si in instrumento venditionis fiat mentio generaliter de aquis pertinentibus ad bona, uide in cōf. 289

Aquæ si fuerint promissæ, nunquam tamen fuerunt assignatæ bonis neq; deductæ ad bona, non censetur constitutum ius reale, sed dūtaxat extat obligatio personalis, quæ non sequitur feudum, cōf. 289. nu. 2

Aquæ an comprehendantur in venditione bonorū, si accessorie ad bona dictum fuit, item de aquis, & iuribus aquarum dictis bonis pertinentibus, & spectatibus, seu obligatis &c. cōf. 289. nu. 7

Aqua. Quomodo cognoscatur, q̄ quis non habeat ius in aquis, super quibus mouit controuersiam pro irrigatione bonorum: & plura in materia aquarum, uide in cōf. 299

Aqua. Si quis mouit controuersiam super aquis, & ipsis aquis non indigeat ad irrigandum bona sua, præsumptio est, q̄ nunquā habuerit ius in dictis aquis, cōf. 299. nu. 1

Aquarum ius habere quis non censetur, si nullum apparet cauum, vel incastrum, per quod soleat conducere aquas, cōf. 299. nu. 2

Aqua. Qui ab antiquissimis temporibus cōsueuit spatium rugias, & fontes, & riuulos, à quibus rugiz proueniunt, & in eis purgandis facere graues impensas, & incastra habere &c. absurdum esset, si non posset disponere liberè de ipsis aquis, postquam ingrediuntur eius bona, cōf. 299. nu. 4

Aqua. Longissima possessio habet vim tituli, etiam si non sit possessio, de cuius initio non sit probatum non extare memoriam in contrarium, quia id uidetur admitti saltem in materia aquarum, cōf. 299. nu. 8

Aqua. Testes deponentes de actibus, qui non solent fieri, nisi per ueros possessores, & dominos aquarum, ut de spaciatura rugiarū, & confectioe incastrorum, & similibus, censeatur utique probare & possessionem, & dominium aquarum, cōf. 299. nu. 10

Aquas extrahendi, seu illis utendi præscriptio, præsertim contra ecclesiam, quæ requiritur, uide infra, Præscriptio, ubi posui de præscriptione aquarum.

Aquæ ducendæ ius est seruitus quasi continua, & requirit actus quasi continuos, cōf. 299. nu. 21

Aquæ si defluunt naturaliter, & absq; facto hominis, nullum ex eis Index D. Vinc. Anibaldi. B acquiri

- acquiri potest ius alicui, etiam si per mille annos ita defluerent, conf. 299. nu. 23
- Aqua.** An locatis petijs pratorum, cum iure, & iurisdictione aquarum, censentur locatae aquae principaliter, an vero bona cum dicto iure aquarum, si quod habent, vide in conf. 351
- Aqua.** Locator si locet petias bonorum, seu pratorum, cum iure, & iurisdictione aquarum, iuxta solitum, non censetur locare aquas principaliter, sed petias pratorum cum suo iure aquarum, si quod habent, & prout erat, & futurum fuisset apud ipsum locatorem, conf. 351 nu. 6. cum nu. seq.
- Aqua.** Locatis bonis cum iure aquarum, iuxta solitum, sensus est, qd non fuerunt promissae aquae principaliter, sed locata bona cum suo iure aquarum, scilicet si quod habent, quod etiam denotant verba illa, iuxta solitum, conf. 351. nu. 9
- Aqua.** Stante acquisitione aquarum concessarum quatuor personis, sub modis, mensuris, diuisionibus, & qualitatibus &c. & stante possessione longissimi temporis, non potest vnus eorum, vel alius habes ab eis, alienare partem suam aquarum emptori, qui vult extrahere aquas per locum longe superiorem, ita quod ex ea extractione alij tres consortes patiantur damnum, quia id fieri non potest in eorundam damnum, conf. 601. nu. 1
- Et dato,** qd valeret venditio, debet temperari, & deduci ad effectum tali modo, vt alij consortes nullum patiantur damnum, ibid. nu. 2
- Et quando** addit damnum euidentissimum propter nouam extractionem aquarum faciendam in loco valde superiori &c. ibid. nu. 3
- Et quomodo** possit prouideri tali damno, & incommodo, ex permutatione horarum ipsarum aquarum, ibid. nu. 4
- Aquarum diuisiones** per horas sicut possunt fieri per voluntariam conventionem, & postea etiam possunt permutari horae, ita etiam id debet posse fieri per iudicem, quando id censetur esse magis expediens, conf. 601. nu. 5
- Aquas emere** volentibus alijs consortibus, debet preferri cuilibet alij emptori, quia hoc habet aequitate maximam, conf. 601. nu. 6
- Et tanto** magis propter vitanda scandala, quae possent sequi, si venditio fiat extraneo, ibid. nu. 7
- Et praefertim** etiam si ex venditione in extraneum imminet periculum, ne fortim extrahantur aquae ultra horas debitas &c. ibidem nume. 8
- Aquarum in materia,** & de verbis conuentionis inter fratres, che li Caui siano comuni, quid sonent &c. Et quid si vnus ex fratribus vendidit extraneo ius ducendi aquas &c. vide in conf. 645
- Et illa verba,** che li Caui siano comuni, sonant in concessionem, non personalem, sed realem, quae transiit in quoscunque successores, d. conf. 645. nu. 1
- Aqua.** Extraneus emptor, cui vnus ex fratribus vendidit ius ducendi aquas &c. an possit ducere aquas per praedia alterius fratris, confil. 645. nu. 4
- Aqua,** quas locator consueuerat ducere, an comprehendantur sub locatione certarum possessionum simpliciter facta, confil. 797. nu. 1. & vide infra, locatio.
- Aqua** ius reale a iure personali quomodo dignoscatur, remissiuè, confil. 797. nu. 2
- Aquas** si mihi quis vendidit sufficienter ad irrigandum mea bona, an referat, qd princeps postea concesserit aliis extractionem duarum Rugiarum ex illo flumine, & quaedam alia in materia aquarum, vide in conf. 622. praefertim, nu. 4
- Arbiter, Arbitrator, Arbitramentum,** Laudis, & Compromissum, vide et infra, Compromissum, vbi multa etiam posui.
- Arbiter** potest prorogare instantiam compromissi, etiam partibus absentibus, & ignorantibus, quando id fuit sibi a partibus concessum: debet tamen postea prorogatio notificari partibus, vide infra, Compromissum, vbi posui.
- Arbitramentalis sententia** et est stricti iuris, & ex ea non infertur, nisi si quatenus verbis comprehenditur, vide infra, Sententia.
- Arbiter.** Acta seu attestations factae coram Arbitro, probant in alio iudicio, v. de supra, Acta.
- Arbitri** possunt apponere conuentiones, seu conditiones inter partes, qd successio bonorum pertineat solum ad descendentes masculos superstites, & valent, si subsecuta fuit emologatio, & quando, confil. 200. nu. 30
- Arbitrium** Iudicis intelligitur, vt debeat esse suffultum probabilibus rationibus, confil. 95. nu. 2
- Arbitrio** Iudicis quando aliquid est commissum, debet determinare, adhibita diligenti inquisitione, & secundum qualitatem negotij, & personarum, & regulas iuris, alioquin male facit, & ab eius arbitrio poterit appellari, confil. 69. nu. 5
- Arbitrium** Iudicis debet esse aequum, & regulari secundum verisimilia, & eodem existimatione, alioqui appellare licet, confil. 125. nu. 22
- Arbitrium** Iudicis debet regulari, quantum fieri potest, secundum iuris regulas, & praesumptiones, confil. 149. nu. 14
- Arbitrium.** Ab arbitrio iudicis potest appellari, si est valde excessiuum, seu remotum a comuni existimatione, & iudicio, confil. 315. nu. 21
- Arbitrium** iudicis esse debet, vt non aliud statuat, quam qd rei & personarum qualitas, & alia quaelibet aequitas, uel ratio exigit alioqui ab eius arbitrio, vel sententia, tanquam male lata poterit appellari, confil. 741. nu. 10
- Arbitrio** iudicis quauis res sit commissa, non tamen habet liberas habenas, confil. 246. nu. 1
- Arbitrium** quodlibet iudicis habet limitationem a iure, confil. 1494. nume. 9
- Arbitrii** pleni, & liberae facultatis in concessione, non videtur excludi obseruantia iuris, & ordinis, confil. 776. nu. 18
- Arbitrio** iudicis quando est alia causa alicui a iure, non solum debet esse vera, & iusta, sed debet exprimi per ipsum iudicem in decreto, confil. 580. nu. 41
- Arbitrium.** Quando non possit recurri ad arbitrium boni viri, confil. 599. nu. 23
- Arbitrio** alicuius quando aliquid committitur, praefertim stante dictione, bonus, debet ea dictio aliquid operari, confil. 421. nu. 9
- Arbitrium** denotatur per verba illa, iudicio ipsius, & quomodo, vide infra, Iudicium.
- Arbitrium.** Illa verba, liberam voluntatem, uel liberam facultatem, denotant id, quod sonant, & non possunt reduci ad arbitrium boni viri, & de verbis illis, ad libitum, remissiuè, confil. 567. nu. 5
- Arbitrium.** Verba recepti, si ita est tollunt probationem de arbitrio iudicis, & requirunt eam plenam, & perfectam, vide infra, Probatio.
- Arbor.** Arbores existentes in ripis fossatorum Castri, vel loci, ad quem pertineant, confil. 16. nu. 17
- Arboris** certa fructus annui si fuerunt promissi, & arbor excidatur, & postea repululet, quid iuris, confil. 177. nu. 7
- Arbor.** Contractus euanesceat in totum, quando fuerat factus verisimiliter totus propter arbores, quamuis remaneat fundus, confil. 389. nume. 15
- Arbores** fructiferas non possunt excidere Colonus, vel conductor, neque emphiteota, neque usufructuarius, vide infra, Colonus, Conductor, emphiteota, usufructuarius.
- Arborum** appellatio comprehendit etiam vites, confil. 704. nu. 1
- Arbores** de nouo plantatae, non sunt acceptandae in locum aliarum succisarum, confil. 704. nu. 3. & vide infra, Colonus.
- Archipresbiteratus** an sit dignitas, & qd et si nullo modo esset dignitas neque stricte, neque large, sed solum sit personatus, habeat tamen praerogatiuam, seu praeminentiam, & praerogationem, vt in simili dicitur de praepositura, confil. 707. nu. 1
- Archipresbiteratus** est dignitas, & habet aliquo modo dignitatem, & sine dubio personatum, & praeminentiam, confil. 707. nu. 2
- Archipresbiteratus** dignitas in Ecclesia Casalensi, de eaq. & quando fuerit erecta, & quae dos ei constituta, & an postea fuerit sublata dignitas ipsa per Papam, & an ei obster quaedam sententia Rotae &c. confil. 707. nu. 3. cum nu. seq.
- Archium.** Archivus liber probat etiam pro ipsa communitate, confil. 16. nu. 7
- Archium** liber plene probat, quamuis non sit subscriptus, quando repertus fuit in archiuis, quae solent custodiri, confil. 34. nu. 13
- Archium publici,** & publice custoditi liber, vel alia scriptura nullam faciunt fidem contra eos, qui non sunt subditi, vel praetendunt se non esse subditos, confil. 111. nu. 18
- Archium** seu scriptura Archium etiam publici non probant quod ad eos, qui praetendunt se non subditos, confil. 112. nu. 14. & nu. 22
- Archium** liber, & scriptura extracta de Archio publico, & notorio, probant & an fidem faciant extra territorium, confil. 174. nu. 34
- Archium.** Scripturis seu bulletis extractis ex Archio publico, vocato aduersario, danda est fides, & idem de libro. Canonicorum, confil. 175. nu. 13
- Archium.** Libri Communitatis, qui sunt sub publica custodia, probant saltem quod ad illos, qui habent bona in eo territorio, confil. 249. nu. 14.
- Argentum.** Si simpliciter fiat mentio de florenis, an intelligatur argentei, an aurei, confil. 6. nu. 1
- Argumentum.** Valet argumentum a communiter accidentibus, & transfert in aduersam partem onus probandi, & facilius praestat praesumptionem ad interpretandam mentem testatoris, confil. 119. nu. 22
- Argumentum** a communiter accidentibus interpretatur contractum ambiguum, confil. 119. nu. 23
- Argumentum** a communiter accidentibus valet, & transfert onus probandi in aduersarium, confil. 223. nu. 19
- Argumentum** a communiter accidentibus valet, adeo qd transfert onus probandi in partem aduersam, & pro tale argumentum potest interpretari contractus ambiguus, confil. 248. nu. 23
- Argumentum** a coteris accidentibus solet operari adeo vehementem praesumptionem, vt transferat onus probandi in contrarium, confil. 361. nu. 7
- Argumentum** ualet a solitis, seu argumentum a communiter accidentibus, confil. 382. nu. 28
- Argumentum** a communiter accidentibus solet transferre onus probandi in contrarium, confil. 382. nu. 30
- Argumentum** a communiter accidentibus valet, & ex eo solet etiam uoluntas testatoris interpretari, confil. 24. nu. 6
- Argumentum** a solitis valet, vide infra, Solitum.
- Argumentum** valet ab eo, quod est usitatum, confil. 747. nu. 5
- Argumentum** valet ab ultimis uoluntatibus ad contractus, confil. 138. nu. 17.

nu. 17. conf. 10. nu. 10
 Argumentum valet de contractibus ad ultimas voluntates, conf. 477. nu. 4. conf. 787. nu. 8
 Argumentum ab ultima voluntate ad contractum non procedit, quādo ea duo habent diuersam decisionem, & apparet etiam diuersa ratio, quia contractus sunt fortiores, & in eis agitur de praiudicio alterius, conf. 522. nu. 8
 Argumentum à contrario sensu valet etiam in statutis, vbi non corrigitur ius commune, conf. 159. nu. 19
 Argumentum à contrario sensu valet etiam in statutis, maximè quādo uerba alioquin nihil operarentur, & pro expresso habetur illud, quod à contrario sensu colligitur, conf. 561. nu. 9
 Argumentum à contrario sensu etiam valet in rescriptis, conf. 312. nume. 2.
 Argumentum à contrario sensu admittit in sententia Dominus meus Autor noster, conf. 575. nu. 4
 Argumentum à contrario sensu solet valere etiam in testamentis, conf. 581. nu. 7
 Argumentum à contrario sensu habet locum in contractibus, etiam quod contractus non sit bonæ fidei, sed stricti iuris, ut est tractatio, conf. 730. nu. 9
 Argumentum à contrario sensu habere locum in contractibus, iuxta tex. in §. cum inter &c. regula illius tex. locū habet, quando in sensu contrario esset contraria ratio, secus si esset eadem, vel maior ratio, quia tunc esset argumentum à contrario sensu, & sumitur argumentum à simili, conf. 730. nu. 14.
 Argumentum à contrario sensu, vel à natura exceptionis, solet dūtaxat procedere strictè, & secundum limites verborum, ut scilicet solum denotet, & in sensu contrario cessat illud, quod in sensu directo disponitur, non autē inducit noua dispositio, conf. 413. nu. 13
 Argumentum à contrario sensu non procedit, quando in casu contrario non est contraria ratio, sed potius eadem, vel maior, conf. 159. nume. 24
 Argumentum à contrario sensu sumi non debet, quando militat eadem ratio, conf. 260. nu. 9
 Argumentum à contrario sensu non habet locum in uerbis enuntiativis, conf. 159. nu. 26
 Argumentum à contrario sensu nō solet colligi ex verbis narratiuis, nec etiam argumentum in sensu directo, & expresso, & argumentum à contrario sensu non procedit etiam, quando sequeretur correctio iuris communis, conf. 90. nu. 41
 Argumentum à contrario sensu sumi non potest ex uerbis narratiuis, conf. 260. nu. 12
 Argumentum à contrario sensu nō debet sumi, quando resultat correctio, itē quādo resultaret absurdus intellectus, conf. 260. nu. 7
 Argumentum à contrario sensu nō solet admitti, vbi sequitur absurditas, conf. 575. nu. 3
 Argumentum à contrario sensu non sumitur, quando ex eo sequeretur inconueniens, conf. 319. nu. 10
 Argumentum valet ab usufructuario ad conductorem &c. vide infra, Usufructuarius.
 Argumentum ab ethimologia vocabuli, vide infra, Ethimologia.
 Argumentum ab effectu, vide infra, Effectus.
 Argumentum à proportionē valet, vide infra, Proportio.
 Argumentum valet de iudicijs ad contractus, & è conuerso, conf. 205. nu. 10. scilicet regulariter, ut etiam ibid. nu. 92
 Argumentum valet de mandato iurisdictionis, ad mandatum procuratoris, & è conuerso, vide infra, Mandatum.
 Argumentum valet regulariter à uerbis legis ad uerba hominis, conf. 243. nu. 6
 Argumentum valet à statuto ad pactū, & è conuerso, conf. 288. nu. 16
 Argumentum ab inclusionē vnus ad exclusionē alterius, vide infra, Inclusio.
 Argumentum à maioriāte rationis quando non valeat, conf. 312. nume. 30
 Argumentum à connexis, & argumentum à quantitate pecuniæ promissæ, quæ longo intervallo excedat summam legati, confilio 377. nume. 35
 Argumentum valet à diuersis personis ad vnā personam in se ipsam, conf. 454. nu. 14
 Argumentum valet ab vno modo loquendi ad alium, conf. 526. numero 5
 Argumentum valet à connexis, à coniugatis, & ab oppositis, conf. 585. nu. 34
 Argumentum ab oppositis valet, nec simul stare possunt, sed vno posito, necesse est excludi aliud, & introduci eius contrarium, conf. 585. nu. 35
 Argumentum ab opposito est validum in iure, conf. 735. nu. 13
 Argumentum sumptum à ratione loci, seu ordinis valet, conf. 24. numero 8.
 Argumentum de toto ad partem, vide infra, Totum.
 Argumentum à sufficiēti partium enumeratione valet, conf. 31. nu. 11. versus finem, cum mea additione ibid.
 Argumentum à sufficiēti partium enumeratione valet, & transcendentem, conf. 771. nu. 39

Aristoteles

Arma ne deferantur, potest Dominus seu Feudatarius facere proclamata penalia, & condemnationes dantur Communitati, si ita est consuetum: & an possit feudatarius statuere, & pater tunc teneatur pro filio, conf. 189. nu. 28
Arma. De eo qui supplicauit principi, & petijt licentiam, ut possit de ferre arma ipse & seruis suis per Ciuitatē & dominium, & princeps respondit, seu rescriptit per singularem numerum, he portis &c. an licentia vel rescriptum comprehendat vtrumq; Dominum, & seruum, an verò Dominum solum, vide in conf. 721
Arma. Ne partes veniant ad arma, potest sequestrari possessio &c. vide infra, Sequestrum.
Arma. Quando esset verisimile, & partes venirent ad arma, potest Iudex inferior se intromittere in causā, quæ iam est deuoluta ad Papam, uel ad alium Iudicem superiorem, conf. 78. nu. 1
Aromatarius an sit nobilis, vide infra, Nobilitas.
Aromatarij famulus & merebatur tantum salarium, quomodo prebetur &c. vide infra, Salarium.
Articuli. vide infra, Capitula.
Ascendentes. Ascēdēs masculus, hæc dictio est dictio naturalis, & dictio agnatus, ciuilis, vide supra, Agnatus.
Ascendentium, vel descendendum appellatione, veniunt omnes, siue sint ex linea masculina, siue ex feminina, conf. 246. nu. 5
Ascendentium appellatione, veniunt etiam supra Auum, conf. 246. nume. 5
Assertio. An standum sit assertioni partium: & aliquando credendum est assertioni, seu confessioni partium, etiam prolata super negotio, cui partes non poterant renuntiare, dummodo talis assertio contineat verisimilia, conf. 342. nu. 50
Assertio inspecta censetur, quando fit per illa personas, quæ nō possunt libero modo disponere super tali actu, conf. 547. nu. 18. & nihil probat, & nihil ualet, conf. 580. nu. 30
Assignatio, Assignare. Assignationis contractus, & differat ab ultima voluntate, conf. 207. nu. 16
Assignat, hoc verbum denotat dominij translationem, conf. 256. nu. 3
Assigno, verbum in dubio importat dominij translationem, maximè quando præcedit causa habilis, conf. 256. nu. 17.
Assignatio & datio an dicatur donatio, & an assignare, & donare, idem sint, & de verbo, assignare, vide in confilio. 782. & infra, Donatio.
Assignare. Verba illa, dederunt & assignauerunt, sunt generalia, & apta conuenire cuicunque contractui, etiam dominij translationi, & præsertim verbum, dare: quod tamen regulatur secundum materiam subiectam: & idem de verbo, assignare, conf. 728. numer. 6
Assignatio vel cessio debitorum quando fit &c. vide infra, Cessio.
Associatio, & licentia de ingrediendo possessionē propriā auctoritate &c. vide infra, Posseio.
Attentata, & executio facta, pendente lite, & debeant reuocari, vide in conf. 115
Attentata, lite pendente, sunt nulla, & reuocantur, etiam cum eodē natione expensarum, conf. 115. nu. 13
Attentata, pendente lite, & reuocantur, vide etiam in conf. 128
Attentatorum reuocatio, & spoliatorum restitutio, æquiparantur, conf. 128. nu. 3. sed magis priuilegiatum est remedium attentatorum, ut ibidem nu. 19
Attentata, lite pendente, omnino reuocari debent: & alienatio, & quilibet actus in præiudicium litis ceptæ continentur nomine attentati: & specialiter reuocantur attentata contra eum, qui mouit litem super subiectionē, vel iurisdictione, conf. 128. nu. 4.
Attentatorum remedium operatur, ut omnia omnino restituantur in integrum, & in eum statum, quo prius erant, confilio. 122. numero. 5
Attentatum, seu alienatio, pendente lite puta iurisdictionis, per quæ affertur præiudicium liti, uel saltem affert molestiam de facto, reuocari debet: & quælibet dubitatio facit, ut actus interim prohibeatur, uel attenditur præiudicium tertij, in quem est alienatum conf. 128. nu. 6
Attentata omnia, pendente lite, reuocari debent etiā nō obstante, quæ fuerint attentata Iudicis auctoritate, conf. 128. nu. 18
Attentorum remedium longè magis priuilegiatum est, quàm remedium spoliatorum, conf. 128. nu. 19
Attentorum reuocatio concedenda non est illi, cuius nō interest considerato effectu: & reuocatio attentatorum regulatur ad instar appellationis, conf. 574. nu. 4
Attentata euanescent etiam, si euanescat appellatio, conf. 574. nu. 7.
Attentorum reuocatio non debet illis concedi, quorum non interest, sicut dicitur de appellatione, conf. 575. nu. 11.
Attentata non debent reuocari, quotiescunq; constat notoriè de nō iure petitis reuocationē attentatorū: & licet hoc aliàs sit dubiū, præcedit tñ fortiores, si de nō iure constat per sententias latas inter eodē met litigatores, præsertim duas conformes, &c. confilio 575. numero. 18
 Et quādo notorietas provenit ex sententijs Iudicis, cessant rationes

Doctorem, & per attentata offenditur non solum pars, sed etiam lex, & iudicium, & iudex. d. conf. 575. nu. 19
Attentata, pendente appellatione, vel termino ad appellandum, non censerentur proprie attentata, si non fuisset locus appellationi, conf. 575. nu. 20
Attinentes. Statutum de attinentib. & proximis, intelligi debet de immediatis, & primis, conf. 790. nu. 5
Auditor ad hoc ut aliquid possit, quod potest eius superior, requiritur, ut hoc sit sibi specialiter commissum, & tunc etiam non potest uti illa specialitate sine causa, quia non intelligitur habere illam potestatis plenitudinem, quae comprehenditur in ipso superiore concedente, conf. 776. nu. 16
Augumentum. Inducta ad augmentum, non debent operari contrariam, conf. 111. nu. 27
Augumentum. Inducta ad augmentum, non operantur diminutionem, conf. 260. nu. 11. & conf. 730. nu. 3. & conf. 752. nu. 13
Augumentum pertinet ad emptorem &c. conf. 428. nu. 3
Augumentum dotis. Vide infra, Dos, & infra, Donatio, propter nuptias.
Aurum. Si simpliciter fiat mentio de florenis, an intelligantur aurei, an argentei, conf. 6. nu. 1. Vide infra, Pecunia.
Aut. Hae dictio quando stat proprie modo, id est, alternatiue, tunc indicat, quod prior pars orationis alternatiue debet intelligi iuxta secundam partem, conf. 531. nu. 46
Aut. hae dictio ponitur aliquando pro dictione, seu, & stat correctiue, conf. 531. nu. 47
Aut. hae dictio ponitur aliquando pro dictione, id est, & aliquando pro dictione, & conf. 531. nu. 48
Authentica, sacramenta puberum. C. si aduer. vend. &c. procedit etiam in alienatione immobilium, & in renuntiatione hereditatis, & in quocunque pacto, etiam si fiat donatio rerum iam acquisitarum, conf. 111. nu. 4
Authentica, sacramenta puberum, an habeat locum in contractu minoris iurato, quando minor fuit enormiter laesus, conf. 198. nu. 24. & vide infra, Iuramentum.
Authentica, sacramenta puberum, & eius dispositio est sublata per statuta Mediolani, conf. 651. nu. 4
Authentica, hoc amplius. C. de fideicom. an & quando procedat, & de eius materia, vide in conf. 48
Authentica, hoc amplius, cum sit poenalis, non est trahenda extra casum suum cum suis qualitatibus, conf. 48. nu. 6
Authentica, hoc amplius, non debet trahi ad casus exigentes celeritatem, in quibus non possunt verificari qualitates requisitae in illo textu, conf. 48. nu. 7
Authentica, hoc amplius, & non consideretur diem tacitam, conf. 48. nume. 14
Authentica, hoc amplius, locum non habet, ubi non agitur de commodo pecuniario, nisi agatur de re concernente animam testatoris, conf. 48. nu. 15
Authentica, praeterea. C. unde vir & vx. an censeatur sublata per statutum disponens generaliter de successione ab intestato, conf. 422. nume. 1
Authentica, res quae. C. commu. de lega. quomodo procedat, conf. 447. nu. 34. & 35
Authentica, res quae, an procedat etiam in dote restituenda, vide in conf. 502
Antoritas nihil aliud est, quam consensus autorizabilis, & de differentia inter decretum, & autoritatem, & consensum & consensus sit quid generalius, quam autoritas, & consensus superioris nihil aliud est, quam autoritas, & quando dicatur interuenire autoritas episcopi, vel Vicarii, & ex quibus uerbis, & quid si addit uocabulum, licentiam, conf. 342. nu. 37
Autoritas superioris semper censeatur reseruata in actibus subiectorum, conf. 375. nu. 4
Autoritas superioris, quae non erat necessaria ad actum, si fuit adhibita, quando uiriet actum, conf. 164. nu. 11
Autoritas Iudicis, vide infra, Iudex.
Autoritate propria si possum ingredi possessionem, & peto licentiam a iudice &c. vide infra, Possessio.
Autoritates sanctorum Patrum licitum est allegare ad causas, etiam in foro contentioso terminandas, vide supra, Allegare.
Auus quicquid dat nepoti, censeatur in dubio dari contemplatione patris, & est communis opinio, & quando id non procedat, conf. 669. nu. 2. & 3. & vide infra, Haeres.
Auxilium. Nemo debet puniri de auxilio, nisi sciatur illud praestiterit ad eum finem, de quo imputatur, & nisi talis scientia expresse nominetur in inquisitione, & probetur, & scientia non praesumitur in dubio, conf. 47. nume. 5. & vide infra, Homicidium.
Auxilium. Si quis asserat, se ipsum intromisisse ad defensionem, praesumptio iuris est pro eo, & non quod auxilium praestaret, conf. 472. nume. 12

B

Bannitus an sit capax legati consistentis in rebus mobilibus, & nominibus debitorum, conf. 17. nu. 16

Bannitus, qui propter bannum priuatur bonis, censeatur etiam priuatus nominibus debitorum, & bonis mobilibus, ubicunque sint, cō fil. 17. nu. 18
Bannitus si potest impunè offendi per statutum, potest etiam priuari bonis, non tantum per fiscum, sed per quemlibet priorem occupatorem, conf. 17. nu. 19
Bannitus. Bona post bannum acquisita, possunt a bannito auferri tanquam ab indigno, stante statuto, quod banniti possint impunè offendi, vel quod sint extra protectionem iuris communis, conf. 17. nume. 21.
Bannitus restitutus de gratia, & non de iustitia, non censeatur restitutus ad bona, sed tantum quod ad personam, conf. 17. num. 22. & uide infra, Restitutio.
Bannitus in vno loco, quod possit offendi in loco confederato, si extet statutum &c. & de opinione Bar. in l. non dubito, de capti. conf. 49. nu. 1
Bannitus. Filij nati ex bannito, censeantur nati, tanquam ex alio homine &c. & quomodo id procedat, conf. 106. nu. 25
Bannitus. Nati ex bannito, seu deportato, habentur pro non natis, cō fil. 167. nu. 21
Banniti, seu deportati filius, conceptus ante deportationem, facit de facere conditionem, licet ipse nullo modo succedat aui, vel patri, neque possit succedere, dato quod velit, quia excluditur a fisco, de se tamē est capax, & potuisset succedere, si vocatus fuisset ex testamento, & de intelligentia tex. in l. ex facto. ff. ad Trebel. & mala intelligentia Cumani, conf. 167. nu. 33
Banniti, seu deportati filij, secundum iura vetera, penitus excludébantur a successione, & ex benignitate principis solum concedebatur eis quaedam portio, conf. 167. nu. 34
Bannitus. Substitutus alicui, si decesserit sine liberis, licet postea haeres institutus efficiatur bannitus omnino secundum hodiernam temporis, excluditur tamē a filiis ipsius banniti postea susceptis, & per ipsos filios deficit conditio, conf. 167. nu. 37
Bannitus. Liberi nati, non solum ex deportato, sed et ex Ciue Romano, habentur pro non extantibus, si tamen ipsi sint de se penitus incapaces, & non nocet substituto, conf. 167. nu. 41
Bannitus, seu deportatus, & ita mortuus ciuilitate, an habeatur pro mortuo, & in quibus, & quid interim de bonis, vide infra, Mors, & infra, Substitutio.
Banniti, seu deportati sunt hereditatis incapaces, & quomodo, item relegati solum ab aliqua ciuitate, conf. 167. nu. 23
Bannitus alicuius Ciuitatis tantum, an habeatur pro mortuo, conf. 167. nume. 25
Bannitus ab aliqua Ciuitate, non habetur pro mortuo, ut faciat locum substituto sub conditione mortis, neque habetur pro mortuo in procreandis liberis, & eius liberi faciunt deficere conditionem, conf. 167. nu. 27
Banniti, seu deportati, & spurii, differunt in multis, in proposito succedendi, & aliis, uide infra, Spurius.
Banniti, seu deportati, & damnati, non sunt habiles ad succedendum, neque ex testamento, neque ab intestato, sed sunt omnino incapaces, conf. 167. nu. 32
Bannitus restitutus etiam ad bona, an teneatur respondere suis creditoribus, & quid si factae fuerint Cridae, & creditores non contradixerunt, durante banno, uide in conf. 196
Bannitus exemptus de banno, & restitutus etiam ad bona, tenetur respondere suis creditoribus, quibus ante bannum erat obligatus, & quae sit ratio, & an stante banno, censeatur liberatus, conf. 196. nume. 1. & 2
Banniti nostri temporis non amittunt statum personae suae, neque equiparantur deportatis, sed retinent statum integrum, & non sunt liberati a creditoribus, conf. 196. nu. 2
Bannitus hodie retinet iura communia absolute, actiue, & passiue, & solum priuatur iuribus suae Ciuitatis, secundum communem opinionem, & an retineat obligationes actiue, & passiue, & quomodo conf. 196. nu. 3
Bannitus an teneatur creditoribus, si tempore banni factae fuerint Cridae, & creditores non comparuerunt, conf. 196. nu. 4
Bannitis concessa restitutio, est eius naturae, quod omnia reponit in pristinum statum, & quicquid medio tempore fuit factum, rescinditur, & tollit etiam omnem effectum praescriptionis, per quam parabatur exceptio, conf. 196. nu. 6. & 7
Bannitus restitutus propter bonum pacis, recuperat etiam bona alienata per fiscum, item & generaliter quando restitutio continet plenissimam gratiam, conf. 196. nu. 9
Bannitus filius si fuit restitutus, & exemptus a banno, debet tanquam pater habere vsumfructum bonorum relictorum propriis filiis, & debet esse legitimus administrator omnium bonorum, quae habet ipsi filii, conf. 288. nu. 7
Bannitus restitutus, an censeatur restitutus ad honores, & famam, distinguitur, quod si non est restitutus de iustitia, sed per gratiam, censeatur solum absolutus a pena, sed non restitutus ad praedicta, conf. 288. nu. 13
Bannitus filius an sit in potestate patris, conf. 288. nu. 8. & vide infra, Pater.

Bane

Sannitus nostri temporis an sit capax hereditatis, vide in conf. 288.
 Banniti nostri temporis sunt capaces eorum omnium, quæ sunt, vel de iure gentium, vel de iure civili communi, & duntaxat sunt incapaces eorum, quæ sibi deferuntur iure municipij, seu Ciuitatis, vnde sunt banniti, conf. 288. nu. 3.
 Bannito postea acquiritur bona, non veniunt in confiscatione, & ideo bannitus est capax hereditatis sibi postea acquisita, quamuis possit ab eo auferri, tanquam a persona, quam licet impune offendere, conf. 288. nu. 4.
 Bannitus an sit capax hereditatis delata, vide in conf. 304.
 Bannitus, & qui non est successibilis tempore, quo defertur hereditas, perinde est, ac si non esset in rerum natura, & quid si deinde eximatur à banno, conf. 304. nu. 2. cum seq.
 Bannitus tempore, quo deest in hereditas, quamuis deinde fuerit exemptus à banno, non tamen recuperat bona fratribus acquisita cum effectu, præsertim in successione, & quæ ratione, conf. 304. nu. 3. cum nu. seq.
 Bannitus est capax hereditatis paternæ, si illa fuit delata ex iure communi, & non ex iure aliquo municipali, secundum magis communem opinionem, conf. 304. nu. 5.
 Bannitus quamuis sit capax successione delata ex iure communi, possunt tamen talia bona ab eo impune auferri, stantibus Decretis, quæ bannitus possit impune offendere in ære, & in persona, & auferri, vel per fiscum, vel per quemlibet alium, conf. 304. nu. 6.
 Bannito nihil potest acquiri, quod proveniat ex dispositione statutorum illius loci, vel territorij, a quo est bannitus, conf. 586. nu. 5.
 Banniti nostri temporis amittunt ea duntaxat, quæ dependet à statutis, & decretis illius territorij, à quo sunt banniti, non autem amittunt ea, quæ sunt iuris cõmuni, etiam quod ad effectus verificandos in illo territorio, & est magis communis opinio, conf. 632. nu. 11.
 Bannitus amittit solum iura municipalia, non communia, etiam si possit impune offendere, & est communis opinio, conf. 793. nu. 2.
 Sed contraria opinio est magis communis, quia quod ad bona in territorio existentia, à quo est bannitus, perdit etiam iura communia, maxime in Dominio Mediolani, d. conf. 793. nu. 3.
 Item quædò ultra statutum, quod possit impune offendere, adeat etiam statutum, quod sit extra protectionem iuris communis, prout est Mediolani, quia tunc bannitus perdit etiam iura cõmuni, d. conf. 793. nu. 4.
 Bannitus in loco, in quo fuit bannitus, amittit etiam iura communia quod ad bona ibi sita, conf. 793. nu. 9.
 Bannitus pater an amittat patriam potestatem, conf. 632. nu. 8.
 Bannitus pater non videtur amittere patriam potestatem, quæ à iure communi dependet, conf. 632. nu. 12.
 Bannitus quandiu manet pater, & lucrum bonorum defertur filiis à statuto, non potest aliqua eius lucti pars, siue proprietatis, siue usus fructus, acquiri patri, & sicut durante banno, non potest ei acquiri, ita etiam non potest ei acquiri amplius in futurum, etiam si eximeretur de banno, quod ad usufructum in bonis filiorum, conf. 586. nu. 6. & vide etiam infra, V usufructus.
 Bannitus, Donatio facta à filiofamilias sine consensu patris, videtur valere, quandiu pater erat bannitus, ita quod poterat & in persona, & in bonis offendere, & propterea videtur, quod amittit patriam potestatem, & quod potuisset testari: sed hoc habet difficultatem, conf. 632. nu. 13.
 Bannitus sicut est incapax cuiuscunque acquisitionis, ita quoque est incapax usufructus, & an talis usufructus transeat in fiscum, an consolidetur cum proprietate, scilicet apud filium, controuertunt Doct. & infertur ad usufructum patris in bonis aduentitiis, remissive, conf. 632. nu. 15.
 Bannitus pater, dato quod postea restituatur à principe, an recuperet usufructum in bonis semel acquisitis filio libere, & quid si bona fuerint alienata, conf. 632. nu. 16.
 Bannitus. Bonis positus ad cridas, & non facta per creditorem contradictione, secuta postea recuperatione bonorum, an bannitus, vel condemnatus restitutus, adhuc teneatur creditoribus suis, & an actio fuerit extincta, & an teneatur fiscus, conf. 756. nu. 1.
 Bannitus. In damnato restitutor, quod ad recuperationem perditorum, habetur consideratio, an funditus essent perdita, vel non, consilio 756. nume. 2.
 Bannitus restitutus tenetur prioribus creditoribus, conf. 756. nu. 6.
 Bannitus liberatus tenetur primis creditoribus, quia etiam in casu Decreti de bonis positus ad cridas, actio non est funditus extincta, conf. 756. nu. 12.
 Bannitus quando fuit restitutus restitutione plenissima, omnes effectus secuti ex banno, censeantur sublatis, & recuperat etiam bona alienata, conf. 756. nu. 13.
 Bannitus. Quando favore pacis facta est restitutio, generalis, &c. vide infra. Restitutio.
 Bannitus restitutus, tenetur primis creditoribus, etiam quod omnis actio esset funditus sublata, conf. 756. nu. 17.
 Bannitus non debet ex suo delicto reportare villicatam, conf. 756. nu. 19.
 Banniti filij an dicantur ex alio, & nouo homine nati, an ex eode, & de tex. in l. ex facto. §. ex facto, ad Trebel. conf. 793. nu. 1.
 Bannitus. Filij nati à bannito, dicuntur quasi ex alio nati, et quod agatur de favore ipsorum filiorum natorum post bannum, conf. 793. nu. 6.

Bannitus. A bannito possunt impune bona auferri, tanquam ab indigno, conf. 793. nu. 5.
 Banniti nostri temporis videntur æquiparari deportatis, stantibus saltem decretis, quod possunt impune offendere, conf. 632. nu. 9.
 Banniti regulariter æquiparantur deportatis, quædò possunt impune offendere, conf. 793. nu. 7.
 Banniti tunc æquiparantur deportato, quando veniunt bona confiscanda, conf. 793. nu. 8.
 Bannitus vigore Decretorum Domini Mediolani, perinde est, ac si esset bannitus ab Imperatore, quod ad ipsum Dominium, conf. 793. nume. 10.
 Bannitus potest vendere, seu cedere alijs personis ex causa onerosa ius acquisitum post bannum, conf. 274. nu. 3.
 Bannitum. Virum potest vxor sequi impune, & habitare cum eo: imo cogitur sequi maritum bannitum, dummodo non sit vagabundus, & tenetur eum alimentare, & omni meliori modo eum iuuare, conf. 239. nu. 1.
 Bannitus. Contra contumaces, seu bannitos postea sponte comparentes, fiscus habet fundatam intentionem ex facta confessione proveniente ex banno, & ipsis comparentibus incumbit onus se purgandi, conf. 309. nu. 20.
 Bannitus an possit habere heredem, saltem ab intestato, & an fiscus auferat ipsi heredi bona: & an ipse hæres designat esse hæres, vide in conf. 501.
 Bannitus, seu condemnatus non potest habere heredem, potest tamen habere heredem, saltem ab intestato, sed verum est, quod bona possunt per fiscum auferri à talibus heredibus ab intestato, conf. 501. nume. 1.
 Banniti hæres an designat esse hæres, vide infra, Hæres.
 Bannitus. Actus facti, dum pater est deportatus, seu bannitus, non reuocantur, quamuis restitueretur pater, dummodo sint actus, qui non expectant consumationem in futurum, conf. 632. nu. 10.
 Bannitus. Princeps, vel fiscus, sub cuius iurisdictione factum est bannum, non potest apponere manum ad bona alia extra territorium, conf. 501. nu. 2.
 Bannitus. De occidente bannitum habentem saluum conductum, vel aliam suspensionem à banno, an puniatur, & quando non excusetur, puta si sciens occidit, & quomodo probeatur ipso iure scientia, & quæ pena puniatur, vide in conf. 667.
 Bannitus, paria sunt, quod sit liberatus penitus à banno, vel quod bannum eius sit suspensum per saluum conductum, vel aliter, & paria etiam, interficere primo, vel secundo casu talem bannitum, quia utroque casu tenetur interfecto pena mortis, si sciens id faciat, conf. 667. nu. 1.
 Et quædò ipso iure censeatur probata scientia, puta si in loco, ubi moram trahebat interfectus, erat publica vox, & fama: & tanto magis si erat in quasi possessione talis status, ut interim haberetur pro non bannito, d. conf. 667. nu. 2.
 Et qualitas fortior, & magis specialis, probans scientiam, est, si interfecto obtinuerat etiam saluum conductum una cum ipso interfecto eodem tempore, & eodem actu, d. conf. 667. nu. 3.
 Bannitus, qui fuit interfectus, si publice tolerabatur, etiam ab officialibus, censeatur interfecto fuisse in euidenti, & crassa culpa, qui non inuestigauit causam, propter quam toleraretur, & haberetur pro non bannito, et quod non præsumeretur scientia salui conductus: ideoque puniendus pena extraordinaria arbitrio superioris, conf. 667. num. 5.
 Bannitus, qui habebat saluum conductum, si fuit occisus, in terminis tradunt tres Doct. conf. 667. nu. 7.
 Bannum alicuius an possit probari per testes, si non reperiatur scriptura, quia libri publicorum actorum deperditi sunt propter bella, cõf. 701. nu. 1.
 Bannum probatur, si testes dicunt, quod viderunt, & audierunt eum banniri, & quid si solum dicunt, se vidisse, quod habebatur pro bannito: & quod sufficiat ea probatio, conf. 701. nu. 6.
 Banni probatio prædicta per testes, confirmatur etiam ex scripturis continentibus narrationem homicidij commissi, & descriptionem bonorum, & concessionem eorum factam alij, tanquam confiscatorum, &c. & hoc in consequentiam, conf. 701. nu. 7.
 Baro, Baronia. Baro quis dicatur, vide in conf. 163. & etiam infra, legitimatio.
 Baro quis dicatur, & quo gradu inter alios Magnates connumeretur per iura, conf. 163. nu. 35. & 36.
 Baro, aut magnus nobilis quis dicatur, præsertim in privilegio legitimandi, & quod non dicatur is, qui habet modicam iurisdictionem in parte alicuius Castri, conf. 163. nu. 51. cum nu. seq.
 Baro an sit nomen Iuris, conf. 163. nu. 33. & 34.
 Baro differt à Capitaneo, & censeatur dignior, quia præfertur ei, secundu ordinem literarum: & ad hoc quis sit Baro, opus est, quod habeat plus, quam Plebem aliquam, conf. 163. nu. 36.
 Baro an idem sit, quod Capitaneus, & an Capitaneus dicatur is, qui inuestitus est de Plebe aliqua, vel de parte Plebis: & quomodo id intelligendum sit, conf. 172. nu. 31. cum seq.
 Barones æquiparantur Comitibus, & sicut Comes dicitur, qui est inuestitus de multis Castris, quæ constituunt Comitatum, ita etiam Baro didicitur, qui multas Plebes, vel Castra habeat, quæ constituat

Baroniam, conf. 163. nu. 38
Baro is dicitur, qui inuestitus est de multis feudis, & habet vassallos sub se, & Baro in sua Baronía censetur princeps, & aliquando equiparatur Praefidi, aliquando est maior Praefide: & Baro censetur Monarcha in sua Baronía, conf. 163. nu. 39
Barones equiparantur Comitibus, & principibus, & Baro est feudatarius valde potens, conf. 163. nu. 40
Baro est is, qui habet alios sub se, & equiparatur Comiti, & Praefidi, & quomodo, conf. 163. nu. 41
Baro q̄ dicitur is, qui habet multa Castra, seu feuda, & vassallos, vsu praest, est communis opinio, & intelligentia, & quae tenetur vniuersaliter per multos Doctores diuersarum nationum, & prouinciarum, & vide aliam rationem, conf. 163. nu. 43
Baro quis dicitur de iure, seu secundum Doct. magis communiter, item secundum statuta Mediolani, & quomodo intelligendus sit Baro in privilegijs legitimacionum, dum referuntur filij Ducum, Marchionum, Baronum, magnorum nobilium &c. vide etiam in conf. 172
Baro dicitur feudatarius habens alios feudatarios seu vassallos sub se, conf. 172. nu. 1. & 2. cum multis seq. vsque ad nu. 7
Baro dicitur feudatarius, qui habet sub se multa, & ampla feuda, seu Castella, & Baro denotat Virum fortem, & graue, & excelsum habentem ampla Castellam, cum iurisdictione, & imperio, conf. 172. nu. 7 & seq. usque ad nu. 12. & vide etiam ibid. nu. 34
Barones conspicuam quandam nobilitatem exhibent, & habent Dominia, ac ampla Territoria, conf. 172. nu. 9
Barones, & Procures equiparantur, & habent sub se Ciuitates, vel multa Castra, quorum unum communiter solet esse caput Baronie, conf. 172. nu. 10
Baro uel est princeps, vel equiparatur principibus, seu parum ab eis distat, conf. 172. nu. 12. vsque ad nu. 23
Baro vel Rex licet expellatur de dominio sua Ciuitatis, durant tamen statuta, ac decreta sua, & Baro potest condere statuta, vel decreta, & Barones equiparantur Regibus, conf. 172. nu. 14
Barones sunt veluti principes in suo Territorio, & possunt legitimare, & alia facere, quae faciunt principes, conf. 172. nu. 19
Baro est persona magna dignitatis, & praerogatiuae, seu potestatis, & est nomen nobilitatis, & potentatus, conf. 172. nume. 23. usque ad nume. 27
Barones sunt excelsae dignitatis, & debent sedere apud Regem, vel Ducem, & sunt viri potentes, & dicuntur magni Castellani, conf. 172. nu. 24
Baro denotat Virum grauem, & Baronía est magna dignitas, & Barones equiparantur Praefidibus, conf. 172. nu. 25
Barones sunt Viri valde potentes, & habentes ampla Castella, conf. 172. nu. 34
Barones sunt, qui habent dignitates Regales, & in eorum successionebus admittitur agnatus, quamuis centesimo gradu sit remotus, quod non seruatur nisi in feudis Regalibus, conf. 172. nu. 36
Baro haec dictio quomodo sumenda sit in privilegijs legitimacionum, dum referuntur filij Illustrum Ducum, Marchionum, Baronum, & magnorum nobilium, conf. 172. nu. 42. & vide infra, legitimatio.
Baro quis censetur, etiam cessante Comitatu, si est inuestitus, & maiores sui iam antiquissimis temporibus honorificis feudis, & Castris, & iurisdictionibus, conf. 562. nu. 17
Baro dici potest quilibet feudatarius inuestitus de mero & mixto Imperio, quamuis sit inferior Comite, secundum opinionem Curtij iun. conf. 563. nu. 4
Baro dicitur, non quilibet minimus feudatarius habens merum, & mixtum Imperium, sed is tantum feudatarius, qui vel habet multa feuda, vel habet vnum feudum valde honorificum, secundum opinionem multorum aliorum Doctorum, conf. 563. nu. 5
Baro q̄ idem sit, quod simplex feudatarius, Doctores aliqui id dicentes, intelliguntur loqui large, & improprie, & in materia legitimacionis de filiis Baronum, & Comitum non legitimandis, verba debent sumi proprie, conf. 163. nu. 46
Baro est maior, quam simplex vassallus, & Barones ponuntur separatim à ceteris generaliter iurisdictione habentibus, & equiparantur Marchiones, Comites, & Barones, & multi sunt feudatarii, qui non sunt Comites, nec Barones, conf. 172. nu. 26
Baro dicitur aliquando is, qui inuestitus est de uno Castro tantum, sed habet à principe dignitatem Baronie cum expresso titulo Baronie concessa à principe in concessione Castris, confilio. 172. numero 28.
Baro non dicitur feudatarius quilibet, uno Baro est sublimior, & potentior simplici feudatario, secundum communem intelligentiam Doctorum, conf. 172. nu. 29
Baro est persona dignior, & potentior, quam sit Comes, vel saltem equiparantur Baro, & Comes, conf. 172. nu. 27
Baronis appellatione an verum sit, quod contineatur quilibet feudatarius inferior Comite, quod non, & vide contra Corseti, & Curt. iun. conf. 172. nu. 37
Barones an appellentur omnes, qui possident aliqua Regalia, & quomodo id sit intelligendum, & an ueniant appellatione Magnatū, conf. 173. nu. 38

Baro, haec dictio quomodo sit intelligenda secundum statuta Mediolani, & an secundum ipsa statuta preferantur Barones Militibus, & Doct. tribus, conf. 172. nu. 39
Barones an reperiantur in Dominio Mediolani, & qui Barones dicantur, & secundum quem gradum ex supradictis, & qui sint tales Barones in Dominio Mediolani, conf. 172. nu. 40
Baro in omnem casum accipio pro feudatario sublimiori, quando ipsa dictio, Baro, est posita inter alias dictiones denotantes viros valde sublimes, quia tunc & ipsa denotat personas sublimes, quantumcumque alias sit dictio aequiuoca, vel generalis, conf. 172. num. 44.
Baro Quando dicimus Illustres Comites, & Barones, intelligimus feudatarios habentes feuda regalia, conf. 172. nu. 45
Baro. Quid quando dictio Baronum, est posita ante, & subsequitur dictio, magnorum Nobilium: & q̄ tunc significet Baro quid maius, q̄ magnus nobilis: & quid quando clausula exceptiua legitimacionis excipit filios Baronum, & magnorum nobilium, conf. 172. nume. 46.
Barones an dicatur omnes habentes merum, & mixtum Imperium, q̄ non, nisi sit persona valde sublimis, & alij inferiores excluduntur, conf. 172. nu. 49.
Barones non dicuntur, nisi secundum modos supradictos, quamuis habeant merum, & mixtum Imperium, conf. 172. nu. 50.
Baro non refertur, nisi ad magnos feudatarios, stante adiectione, illustres, conf. 172. nu. 52.
Barones recipiunt iuramenta Militum, conf. 172. nu. 3.
Barones non possunt citari, vt ostendant titulos suae Baronie, & suorum Castrorum, conf. 272. nu. 8.
Baronia non potest diuidi, sicut non possunt diuidi Ducatus, & Comitatus, conf. 163. nu. 42.
Baronia est feudum dignitatis, quod non est diuiduum, & transit ad primogenitum, conf. 172. nu. 22.
Baronia est quid vniuersale, conf. 172. nu. 11.
Baronia feudum nunquam transit in monasterium, conf. 172. nu. 15. & vide infra, Feudum.
Bartolus. Quicquid legendo teneant Doctores, nunquam cōsulendo, aut iudicando, recedendum est à Bartolo, in quo remanet substantia veritatis, conf. 65. 1. nu. 9.
Bartoli decisio in l. admonendi. ff. de iureiuran. de rubrica notari, & quomodo procedat, conf. 195. nu. 28.
Bartoli opinio in §. duo fratres. q. 8. vide de ea in conf. 204.
Bartoli decisio in l. admonendi, an sit vera, & quomodo procedat, optime declaratur, conf. 223. nu. 6.
Bartoli doctrina in l. fin. ff. ad trebel. & in l. vi. iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libert. vide de eis in conf. 237. nume. 6. & 13. cum sequen.
Bartoli decisio in l. fin. ff. ad trebel. quomodo limitetur per aliam decisionem Bartoli in §. si liberi. ff. de ope. libert. conf. 237. nu. 15. & q̄ non limitetur per illam, vide ibidem nu. 17.
Bartoli opinio in d. §. si liberi. ff. de ope. libert. q̄ sit communis, conf. 237. nu. 18. & vide late ibidem nu. 31. cum sequen.
Bartoli tradita in l. fin. ff. ad trebel. quomodo procedant, conf. 237. nu. 33. & nu. 37
Bartolus in l. cūctos populos. C. de sum. trin. est communiter reprobatus, vide in conf. 370.
Bartolus in l. quia etiam. §. opus. ff. de aliena. iudi. mutan. cau. quomodo procedat, conf. 377. nu. 26
Bartoli doctrina in l. si focer. §. idem. quae sit. ff. de do. praelega. quomodo procedat, conf. 556. nu. 18
Bartoli opinio in l. singularia nu. 19. ff. si cer. peta. est valde periculosa, & habet multos contradicentes, conf. 684. nu. 7.
Bastardus. Vide infra, Spurius. Et bastardorum proles est infamis, conf. 750. nu. 11. sed vide ibidem nu. 55. & infra, legitimatus.
Bellum an sit casus fortuitus, vide infra, Casus fortuitus.
Belli Duces, qui illud proprio eorum nomine indicunt, veluti Principes, & Barones, possunt ineundo partem, remittere iniurias, & damna subditorum, conf. 172. nu. 20
Bellum. Tempus, quo dubitatur de bello, potius accedit bello, quam paci, conf. 736. nu. 3
Bellum timor iustus dicitur, quando iam pars maior aduenarū migrat ex Ciuitate, conf. 736. nu. 4
Belli timor iustus q̄ sit, quando Doctores cessauerūt à Lecturis, recesserūt scolares &c. secundum Ripam: & an sit iustus timor, etiam q̄ Doctores non cessauerint &c. conf. 736. nu. 5
Bellum. Aliud est praeliari, aliud preliatores hortari, conf. 754. nu. 13
Bello sublato, tollitur omnis eius effectus sequutus propter bellū, conf. 756. nu. 15.
Bellum contra Saracenos ex quibus causis dicatur iustum, est licitū: & q̄ ex vna trium causarum, prima, quia occuparūt Terras Christianorū, illos expoliando, in quibus Terris erat Ecclesia, & laudabatur, & colebatur Christus, conf. 769. nu. 13
Bellū alia causa est licita, & iustū contra Saracenos, quia quandoq; Christianos psequuntur, & de iure naturali, cōf. 769. nu. 15

Bellum

Bellum contra Saracenos quia tertia causa sit iustum, & licitum, scilicet propter naturale illorum aduersus nos odium, &c. & a quo de scendant, conf. 769. nu. 16

Bellum dato quod sit licitum, nō debent tamen victis dominia rerū auferri, sed victo capto misericordia debetur, maxime in quo pacis perturbatio nō timetur, conf. 769. nu. 25

Bellum. Victo capto in bello misericordia iam debetur, conf. 769. nume. 101

Beneficium. Beneficio mihi competenti ex persona tua non vtor te inuito, vide infra, Regula.

Beneficiorum remuneratio, vide infra, Remuneratio.

Beneficium propriē cēsetur cōcessio principis, si nemini inferat praeiudicium, & debet fieri lata interpretatio, quando agitur de ea, conf. 721. nu. 3

Beneficium quando dicatur, & quando priuilegium, & an latē interpretandum, conf. 721. nu. 12

Beneficium. l. si quis maior, C. de transac. & aliarum legum &c. vide infra, lex, vbi posui.

Beneficium ecclesiasticum. Beneficiorū fructus nō trāseunt ad hāredes decedentis, sed ad successorē in beneficio, qui potest postea de eis libere disponere, & non augent beneficium, conf. 79. nu. 15

Beneficiorū fructus an possint dari in dotē &c. vide infra, Clericus.

Beneficium ecclesiasticum si filius habeat, & pater, dum vixit, percipit fructus, an illos possit petere filius clericus, & an bona acquisita per patrem de fructibus dicti beneficii, vide in consilio 378.

Beneficium. Clericus nunquid faciat fructus suos respectu successorum in beneficio, conf. 378. nu. 3

Beneficium. Filius clericus an possit petere proprio nomine bona acquisita per patrem suum de fructibus suorum beneficiorum, conf. 378. nu. 4

Beneficium. Filius presbiter seu clericus quod possit petere fructus beneficiorum perceptor per patrem, conf. 378. nu. 7. & 9

Beneficium. Pater aut percipit fructus beneficiorum filij tanquam administrator ipsorum bonorum, aut ipse filius permittit patrem percipere tales fructus, non tūquam administratorem, sed potius ea intentione, ut tota familia ex eis commodius aleretur, & hoc secundo casu videtur filius donasse, & ex quibus coniecturis, conf. 378. nu. 9

Beneficium. An Prælatus possit exigere fructus, seu solutiones à debitoribus, etiam pro tempore sui Antecessoris in beneficio, vide in conf. 542

Beneficium. Conductores, & alij omnes debitores soluentes Prælato non habenti titulum, sed intruso, qui tamen toleratur pro Prælato, bene soluunt, & liberantur, & est communis opinio, conf. 542. nu. 3. & vide infra, Debitor.

Beneficium. Fructus qui nō fuerunt exacti per antecessorem, debentur successori in beneficio, & distinguitur, an beneficium sit in ecclesia collegiata, quia tunc debentur Collegio Ecclesie, an nō sit in collegiata, sed habet solum Prælatum, vel clericum, tūc successori debentur, conf. 542. nu. 11

Beneficium. Beneficiatus clericus si equiparatur usufructuario, competunt eius heredibus fructus omnes illius anni, quo mortuus est, si iam percepti erant, antequam moreretur, vel tota pētio, que præsatur pro fructibus eiusdem anni, si prædia erant locata, conf. 713. nu. 1

Etiam si non fuerint in horreo repositi, & si fructus erant percepti tantum pro parte, debetur pensio pro ea parte, ad ratam scilicet portionem, ibid.

Beneficium. Beneficiatus clericus si equiparatur marito, vel uxori soluto matrimonio, vt alij voluerunt, tunc debentur fructus heredibus pro portione anni, quo vixit ipse beneficiatus, siue fuerint percepti, siue nō: sed prior opinio videtur magis communis, conf. 713. nu. 2.

Beneficia ecclesiastica obnoxia sunt debitis eorum occasione contractis, id est, obligat successores in ipsis beneficiis, et si nō cōstet, pecunias fuisse contractas in vtilitatem ecclesie, conf. 337. nu. 5

Beneficium. Beneficiatus nouus successor in beneficio, an teneatur stare locationi factæ per antecessores suos, vide infra, locatio.

Beneficium. Titulus beneficiatus nō pōt obtineri sine canonica institutione, & cōsuetudo contraria rejicitur, conf. 159. nu. 7

Beneficium. Clericus seu beneficiatus si acquisiuit domum, cēsetur acquisita successori in beneficio, non autē hāredi in patrimonialibus, nec ēt ecclesie, qñ vel nihil patrimonij habebat, vel parum, quo re vera, & cum effectu frueretur, conf. 679. nume. 1

Etiam q in instrumento acquisitionis dictum sit, de propriis pecuniis, & nomine proprio, nō autem nomine ecclesie, vel beneficii &c. quia hæc cautela, vel attestatio, rejicitur à iure, cum præsumat facta in fraudem, d. conf. 679. nu. 2

Et prodest talis protestatio facta ē conuerso in fauorem ecclesie, puta quia dictum sit, quod nomine ecclesie, quia tunc non est disputandum, nunquid acquisitum fuerit ex fructibus patrimonij, nec ne, d. conf. 679. nu. 3

Et q non censeatur acquisita Ecclesie uniuersali, vel Capitulo, quā-

do erat Prælatus, qui respectu præceptoris, seu Abbatis non erat de congregatione aliqua, sed erat solus in ea ecclesia, & censeatur acquisita successori in beneficio, d. conf. 679. nu. 4

Beneficium. Sub spolio in beneficiis non ueniunt immobilia acquisita, quia talia acquiruntur ecclesie, intelligendo scilicet de ecclesia, uel de successore in beneficio, &c. etiam si sint immobilia acquisita accessorie ad bona ecclesie, puta melioramenta, conf. 679. nume. 5.

Beneficium. Credita comprehenduntur in spolio in beneficiis, quia sunt mobilia, conf. 679. nu. 7

Beneficium. Fructus pendentes sunt pars rei, & ideo non sunt de spolio: alij fructus simulatque sunt separati à solo, sunt inter mobilia ipsius defuncti, ideo sunt de spolio, conf. 679. nu. 8

Beneficium. Subuentiones Massariorum de rigore iuris sunt de spolio, & videntur comprehendere, sicut & reliqua mobilia, uel iura ad res mobiles, sed de consuetudine seruatur contrarium, & qua ratione, conf. 679. nu. 9

Beneficium vacaturum nemo potest promittere, excepto summo Pontifice, & talis promissio nō recedat ad eueniente casu, sed est opus, q de nouo conferatur, conf. 159. nu. 29

Beneficium. Promissio de vacatura, etiam facta per Papam, non extenditur ad præbendas optabiles, dummodo optentur intra viginti dies, conf. 159. nu. 30

Beneficium. Rescriptum ad primam vacaturam, nō extenditur ad secundam, & de tex. in c. si clericus pro quo, de præben. in 6. quomodo procedat, & quibus rationibus, conf. 671. nu. 1

Beneficium. Præpositura si uacet in Diocesi, in qua Cardinalis habeat indultum &c. vide infra, Indultum, & infra, Præpositura, & infra, Electio.

Beneficium spectans ad institutionem episcopi si Papa mandat conferri, nunquid executor possit providere de beneficio, in quo Episcopus solum habet ius confirmandi, uel instigendi ad presentationem, vel electionem alterius, remissiuē, conf. 183. nu. 11. & consil. 274. nu. 18

Beneficij possessor, etiam iniustus, an possit sine citatione amoueri, vide infra, Citatio.

Beneficia duo curata an quis possit retinere, conf. 242. nu. 4

Beneficium. Clericus habens ius ad præbendam sacerdotalem, an illud amittat ex negligētia, & culpa sua, si intra annum nō suscipiat ordinē sacerdotalem, & priuandus sit præbēda, conf. 347. nu. 10

Beneficium. Clericus non priuatur iure suo, seu beneficio, etiā post annum, dato q non suscipiat ordinem sacerdotalem, quādo nō est beneficium curatum, conf. 347. nu. 12

Beneficium. Statuta quauis disponant, q intra annum teneatur pro motus suscipere ordines, si tamē aliquid nō dicunt de pena amissionis, casu quo non suscipiatur, talis pœna non est à nobis introducenda, nisi monitio preceperit, & de iure communi nulla incurritur pœna in tali casu nō præcedēte monitione, quia est speciale in beneficio curato, conf. 347. nu. 14

Beneficium. Præbēda requirens ordinem sacerdotalem, nō tamē habet vim beneficii curati, conf. 347. nu. 15

Beneficium. In beneficalibus non ita curatur solemnitas, sicut in aliis negotijs, & hareditas profana non potest adiri sub conditione, & tamen sub conditione potest fieri aditio beneficii, conf. 514. nume. 5.

Beneficium censeatur collatum à Religione, quando est beneficium ecclesiasticum de incorporatis in ipsa Religione, & non potest concedi, nisi personis profitentibus eam Religionem, & qualitercunque collatum fuerit, censeatur collatum nomine Religionis, conf. 539. nu. 2

Et censeatur collatum à Religione, si Religio ipsa confirmauit collationem factam per alium, d. conf. 539. nu. 3

Beneficium si conferatur per Papam Clerico seculari nō cōsuetum dari Clerici secularibus, non valet impetratio, quia Papa etiā motu proprio non præsūmitur uelle aliter, quam sit cōsuetum rescribere, conf. 765. nu. 15

Beneficium. Videtur quis habilis in omnibus beneficiis, quādo fecit professionem, & maxime stante ætate annorum, 25. conf. 766. numero 9.

Beneficium viuentis qui scienter obtinet, est depandendus, & beneficia non vacantia non possunt concedi, & Bulla non valet non faciens mentionem de possessione alterius, saltem colorata, conf. 766. nume. 10

Beneficium. Bulla super eodem beneficio non potest licite obtineri, parte non citata, sed debet reuocari alia Bulla iustitia mediante, & prius vacare debet beneficium, & postea concedi, aliā non dicitur licite haberi, & cum institutione canonica, conf. 766. numero 11.

Beneficium. In inferioribus beneficiis facilis est dispensatio, conf. 766. nu. 14

Beneficiatus, seu clericus quādo moritur, ad quem spectet impensa funeris, vide infra, Sepultura.

Benemerita. Propter merita, plura specialiter sunt statuta, remissiuē, conf. 336. nu. 6

Benemeritus de principe censeatur is, in quem princeps confert honorem, Index D. Vinc. Annibaldi.

Canonici, seu capitulum Canonorum, an eligant Praepositum, vel Rectorem Ecclesie &c. vide infra, Indultum, & infra, Praepositus, & infra, Praelatus.

Hoc verbum denotant effectuale acquisitionem, conf. 318. nu. 16.

Capere dicitur is, qui inuestitus est de aliqua Plebe, & Baro, differt a Capitaneo, & censetur dignior, conf. 163. nu. 36.

Capitaneus, & Baro, an idem sint, & an Capitaneus dicatur is, qui est inuestitus de Plebe aliqua, vel de parte Plebis, & quomodo id intelligendum sit, consilio. 172. nume. 31. cum sequen. & vide supra, Baro.

Capitanei Regni illi sunt, qui idem sunt, quod Barones, & equiparantur Comitibus, & Marchionibus, conf. 172. nu. 35.

Capitula iam admissa, debet Index omnino reuocare, quando videtur ea impertinentia, conf. 214. nu. 28.

Capitula quando non dicantur impertinentia, vide in conf. 432. nu. 1.

Capitulum pertinet quomodo dicatur, conf. 432. nu. 1.

Capitulum satis est, quod non sit euidenter impertinens, & tunc debet admitti, & tanto magis stante statuto, quod capitula admittantur, reseruat eorum disputatione in fine causae, consilio. 432. nume. 31.

Capitula quando dicantur pertinentia, in eo saltem proposito, quod tractatur incidenter, & sine admittenda, conf. 433. nu. 20.

Capitula si non faciunt ad causam, debent reijci, tanquam impertinentia, conf. 620. nu. 31.

Capitula non sunt admittenda, si capitulans incidit in manifestam contrarietatem, & repellitur, tanquam allegans contraria, praesertim in eodem iudicio, conf. 620. nu. 1.

Capitula, An publicatis attestacionibus in prima instantia, liceat procedere in causa appellacionis testes super eisdem capitulis, vel super directo contrariis, vel super nouis connexis, est difficultas inter legistas, & Canonistas, canonistae volunt expedire, quod non liceat, legistae dubitant, & magis communiter inclinant, quod liceat, & aliqui legistarum, quod seruetur in hoc Ius canonicum in Terris Imperij &c. conf. 372. nu. 1, & vide etiam infra, Testes.

Et omnes Doctores tam Canonistae, quam legistae, conueniunt, quod noua capitula, quae sunt pertinentia ad causam, sine admittenda, & magis communiter intelligunt noua capitula illa, quae non comprehenduntur sub prioribus capitulis, vel si comprehenduntur ex necessitate facti, non tamen comprehenduntur ex necessitate probationis. d. conf. 372. nu. 2.

Et an si priora capitula processus publicati in prima instantia tendebant ad probandum, quod extabant bona simpliciter, admittantur noua capitula, quae tendant duntaxat ad probandum, valorem bonorum, quod non, sed quod sint omnino reijcienda, & quando, & qua ratione, d. conf. 372. nu. 3. cum seq.

Et tota haec materia regulatur ab illa ratione subornationis euitandae: & si priora capitula non fuerunt concludenter probata, appareat de fraude ex nouis capitulis, si vero fuerunt concludenter probata, videtur cessare omnis fraudis suspitio, & capitula noua sunt admittenda, & ita limitantur praedicta. d. consilio. 372. numero. 4.

Capitula, Si quis in comparitione locutus est breuiter, & imperfecte generaliter tamen, potuit postea in Capitulis se declarare, & solu censetur esse diuersitas sine contrarietate, videlicet ea diuersitas, quae solet esse inter sermonem generalem, & sermonem speciale, vel inter breuiorem sermonem, & prolixiorem, consilio. 592. numero. 1.

Et potest quis apertius se declarare in capitulis, seu probationibus, in eo, quod prius generaliter, & obscure dixerat in comparitionibus, maxime si se remiserat ad probationes faciendas. d. conf. 592. nu. 2.

Capitula quando dicantur separata, remissive, conf. 448. nu. 10.

Capitulum aliquod quando re ipsa non extat, sed solus Rector, videtur sufficere consensus ipsius Rectoris, cum autoritate superioris conf. 342. nu. 48.

Capitulum, licet, extra de voto, quomodo procedat, conf. 60. nu. 15.

Capitulum primum, de praescript. in 6. quomodo intelligatur, & procedat, conf. 64. nu. 44. & vide infra, Praescriptio.

Capitulum, querelam, de elec. & cap. fin. de restitu. spoliat. & cap. cum ecclesia sutrina, de cau. posse. & proprietate. & c. sicut, de re iudica. quomodo procedant, & illorum textuum declarationem, vide in conf. 174. nu. 10. cum seq.

Capitulum, quia circa, extra de decim. De illo tex. vide in conf. 335. nu. 17.

Capitulum primum, in fin. de capitul. Corra. quomodo loquatur, conf. 392. nu. 14.

Capitulum primum, an agnat. vel fil. quomodo procedat, conf. 447. nu. 18.

Capitulum, licet ex quadam, de testib. quomodo procedat, conf. 508. nu. 1.

Capitulum fin. de constitu. De illo tex. vide in conf. 554.

Capitulum, si clericus pro quo, de praeben. in 6. quomodo procedat, & quibus rationibus, conf. 671. nu. 1.

Capitulum, praesumitur ignorantia, de reg. iur. in 6. quibus casibus non procedat, conf. 698. num. 5. & conf. 18. nu. 2. cum sequen.

Capitulum, ad nostram, de empr. & vend. De materia illius tex. vide in conf. 791.

Captratoria, voluntas, seu dispositio, quando dicatur, vide in conf. 414. nu. 72. cum seq.

Captratoria voluntas si illa dicitur, quae quamuis proueniat ex certa, & deliberata voluntate testatoris, confertur tamen in voluntatem alienam pro tempore futuro, multo magis dicenda videtur Captratoria illa, quae iam de praesenti dependet penitus, seu prouenit ab aliena voluntate, conf. 414. nu. 73.

Captratoria dispositio quod ad effectum iuris dicitur illa, per quam in effectu decipitur testator, veluti in casu consilij, quando testator nihil penitus dixit a seipso, sed quicquid dixit, & fecit, prouenit ab aliena voluntate, & suggestionem, puta personae instituitur contra quam de iure est suspitio mali, conf. 414. nu. 74. vide etiam infra, Testamentum.

Captratoria dispositio ea dicitur, quae in alienam voluntatem confertur, conf. 567. num. 4.

Captratoria dispositio testatoris quando non dicatur, licet res videatur commissa in voluntatem alterius, conf. 686. nu. 1.

Captura, vide infra, Carceratus.

Carceratus, carcer. Carcerati quando sunt in casu absolutio nis, vt si ex processu constat de innocentia, possunt relaxari, quamuis nondum sit lata sententia, conf. 225. nume. 11.

Carceratus non est relaxandus, donec decissum sit, quae pena veniat puniendus: & licet nondum certum sit, quae veniat puniendus corporaliter, si tamen possibile est, quod corporaliter sit puniendus, hoc sufficit, conf. 722. nu. 5.

Et sola possibilitas sufficit, vt quis detineatur in carceribus: & sufficit aptitudo, id est, quod possit arbitrio Iudicis euenire, quod puniatur corporaliter: & quae sit ratio, d. conf. 722. nu. 5.

Carceratus quando non sit relaxandus, etiam si certum nunc esset, quod puniendus non esset pena corporali immediate, sed pena pecuniaria pro aestimatione iniuriae, etiam datis fideiussoribus, consilio. 722. nu. 6. cum num. seq.

Carceratus, Nouae constitutiones Mediolani in tit. de accusa. c. rei carceribus, quomodo procedant, conf. 722. nu. 8.

Carceratus, Paria sunt, quod certum sit, aliquem debere puniri pena corporali, vel quod sit possibile, eum tali pena puniri, quod ad detinendum eum in carceribus, conf. 722. nu. 9.

Carceratus quando non sit relaxandus fideiussoribus, consilio. 722. nume. 7.

Carceris concutiendo contractus initus inter detrudentem, & detrusum, est nullus, conf. 769. nu. 38.

Carceratus, An Iudex possit concedere licentiam accusatori, vt ipse vadat, vel mittat alios, cum familia, ad capiendum, & carcerandum malefactorem: & si malefactor in captura occidatur, an possit inquiri de homicidio ex animo deliberato, vel de auxilio ad homicidium contra tales assistentes Familiae, & executoribus, vide in conf. 47. vbi quod non nu. 3.

Et licentia Iudicis probatur, si familia admittit secum accusatorem, & socios. d. conf. 47. nu. 2.

Carceratus, qui se sponte constituit in carceribus, habet maximam praesumptionem innocentiae pro se, conf. 94. nu. 7.

Cardinalis, habens Indultum &c. vide infra, Indultum.

Cardinales habent duntaxat maius officium, quam Episcopi, conf. 386. num. 10.

Cardinales habet praesumptionem pro se ratione dignitatis, & suae integritatis, conf. 392. nu. 22.

Cardinali Legato Sedis Apostolicae asserenti se facere autoritate Apostolica, est credendum, conf. 447. nume. 41. & Cardinali, vel officiali dicenti se facere de mandato Papae viua vocis oraculo sibi facto, conf. 531. nu. 25. & 26.

Cardinali si sit concessa licentia testandi &c. vide infra, Testamentum.

Cardinalis est princeps, conf. 527. nu. 5.

Castellanus debet considerari, tanquam castellanus, conf. 174. num. 23.

Castellano Castri facta solitudo, censetur facta, tanquam castellano, conf. 174. num. 22.

Castellanus quis non dicitur amplius, destructo Castro, conf. 174. nume. 25.

Castellanus dicitur is, qui possidet, seu habitat Castrum, & extincto Castro, non amplius est Castellanus, conf. 174. nu. 23.

Castellanus si habebat custodiam clauium, an cessante Castro, cesset Castellania, & custodi, conf. 177. num. 8.

Castellanus non potest iustitiam ministrare, & solum custodit Castrum more militari, & nihil habet commune cum Curijs, conf. 186. num. 32.

Castrum, vel villa non dicitur proprie subiecta alicui Comitatui, si nondum fuit facta incorporatio, seu vnio: & ideo non regulatur secundum ordines Comitatus, conf. 111. nu. 20.

Castrum.

Castrum, vel oppidum an sit subiectum Civitati, quid inspicitur, vide infra, subiectio.

Castra, & villa subiecta Civitati, debent facere collectam vna cum ipsa Civitate, & sequi ius ipsius, consil. 111. num. 26.

Castro destructo, non amplius soluitur census illi, qui praeiungebatur habere illud in custodiam, & neque claves, neque aliquod ius manent apud illum, custodem, & destructo edificio, censetur alia res: & in dubio presumitur datum causa custodiae, non apparenre alio titulo: & quid si Castrum rursus edificaretur, vide in consil. 127.

Castro vendito per Baronem, qui habet vassallos sub se, an censeantur etiam venditi tales vassalli, vide infra, Vassalli.

Castro destructo, an debeatur pensio annua, quae prestabatur Castellano: & an Castellanus bene intentaverit possessorium pro tali praestatione, vide in consil. 174. cum tribus consiliis sequen. & vide infra, Possessorium.

Castro destructo, extinguuntur omnes ius: & destructo edificio, non consideratur amplius solum, super quo erat edificium, scilicet ratione pensionis, quae soluebatur, consil. 174. nu. 15.

Castro destructo, extinguuntur qualitas Castellani, consil. 174. nume. 28.

Castrum licet sit destructum, an remaneat qualitas Castellani quoad alias praerogativas, & iurisdictionem &c. consil. 174. nume. 29.

Castro destructo, res non amplius extat, consil. 175. nu. 10.

Castro destructo, quod non habet territorium, nec iurisdictionem, cessat pensio, quae eius causa debebatur, consil. 175. num. 11.

Castro destructo, & vi hostium funditus everso, an Castellano debeatur stipendium eidem dari solitum, & an amittantur iura, & privilegia: & quid si subest spes reparationis, consil. 177. nu. 1.

Castrum destructum, & postea restructum, an recuperet privilegia: & an ea recipiat: & an ea interim amiserit, consil. 177. nume. 4.

Castro destructo, & postea restructo, an debeatur stipendium, quod consueverat dari Castellano: & an sit eadem res, vel idem Castrum: & an solutio praestabatur fieri intuitu personae, an rei: & an re restaurata, resurgat extincta obligatio, consil. 177. nu. 6.

Castrum allodiale reperitur: & an & quando possit relinqui per patrem filio naturali, etiam stante Decreto, quod Castra etiam allodialia, non possint alienari &c. vide infra, Feudum, ubi posui.

Castra, & villa praesumuntur esse sub iurisdictione Civitatis, in cuius territorio sunt, cui princeps concessit iurisdictionem, vide infra, Iurisdicatio.

Castrum si sit concessum cum suis pertinentiis, illa verba solent comprehendere omnia accessoria ad Castrum, veluti molendina, & alia similia emolumenta, consil. 250. nume. 21. & vide infra, Pertinentia.

Castri venditio, cum territorio, & iurisdictione, si celebretur in ipsomet loco, ubi situm est Castrum, transfertur quidem possessio Castri, sed non iurisdicatio &c. consil. 292. nu. 31. & vide infra, Iurisdicatio, & infra, Possessio.

Castri concessio &c. vide etiam infra, Iurisdicatio.

Castrorum appellatio comprehendit omnia iura iurisdictionalia, consil. 322. nu. 23. & vide infra, Iurisdicatio.

Castrum si concedatur cum pertinentiis, quid veniat, vide etiam infra, Feudum, & infra, Pertinentia, & vide etiam inferius.

Castri alienatio an comprehendat iurisdictionem, & quando, vide infra, Iurisdicatio.

Castri, vel Arcis claves custodiri debent per seniores, consil. 334. nume. 17.

Castri impensa, & custodia, ad quem pertineat, vide infra, Feudum. Castrum si Rex tibi concedat, cum illis verbis, quod non deferatur huius redi nisi de corpore tuo provenienti, quomodo id intelligatur, vide infra, Feudum.

Castrum quamvis non feudale concessum, quando per extinctionem lineae repertatur ad concedentem, vide infra, Feudum.

Castrum si concedatur per principem &c. vide etiam infra, Feudum.

Castrum. Pomeria loca, seu spatia, quae sunt apud muros Castrorum, vel Civitatum, sunt defensoria, & propter defensionem constituuntur, & censentur non esse iuris privati, sed publici, sicut sunt muri, quorum gratia designantur talia loca: ita quod nulli privato licet in tali spatio edificare, vel quicquam aliud facere, consil. 403. nume. 1.

Castrorum defensio pertinet ad eorum Dominos, etiam si sint multi Domini, qui habeant aequale Imperium in ipso Castro, id est, eiusdem speciei, consil. 403. nu. 2.

Castrum. Locos defensionis, qui est apud muros Castrorum, debet censer communis omnium ipsorum, qui sunt Domini Castrorum, tanquam res necessaria pro custodia, & defensione Castrorum, quae pertinet ad ipsos Dominos, consil. 403. nu. 3.

Castrum. Omnia, quae pertinent ad defensionem Castri, sequuntur ipsum Castrum, & eius Dominos, dato quod non sint expressa, & dato quod sint mobilia, & separata ab ipso Castro, ut sunt arma ad defensionem parata, & munitiones, consil. 403. nu. 4.

Castrum. Locus, seu spatium existens apud muros Castrorum, vel civitatum, si est communis omnium ipsorum Dominorum, nihil debet fieri per aliquem ex eis, per quod impediatur usus talis loci, nec debet aditus, vel accessus impediri, consil. 403. nu. 6.

Castrum. Accessus pro defensione Castri debet praestari Domino pro fundum vicini, non soluta mercede, consil. 403. nu. 7.

Castrum. Si unus sociorum negligit, vel resistit, tunc potest alius, illo invito, totum Castrum defendere, consil. 403. nu. 9.

Castri, & iurisdictionis si facta sit donatio, per se, & descendentes masculis tantum, an deficientibus masculis, possit quis absolute dispo-

nere de bonis, prout sibi placet, vide infra, Donatio.

Castrum. An in concessione principis, seu dispositione testatoris, facta de Castro, cum pertinentiis, comprehendantur etiam possessiones, & bona, & aliae res corporales, quas habet in eo territorio, & quando, & ex quibus coniecturis comprehendantur, vide in consil. 538.

Castrum cum pertinentiis si concederetur per principem, non comprehenderentur sub tali concessione possessiones, quas haberet in eo territorio, neque aliqua res alia corporalis, nisi aliter id probetur, & ista est magis communis opinio, quicquid dixerit Iason. in l. quominus: quia contra eum est communis, consilio. 538. nume. 1.

Sed supradicta communis opinio non procedit, quotiescunque verisimiliter mens disponentis fuit, ut comprehenderentur possessiones: & satis constat de mente, si ex verisimilibus coniecturis colligatur, & quae sint coniecturae, d. consil. 538. nume. 2. cum numero sequen.

Castrum si nullam habet iurisdictionem, neque territorium, neque aliquid aliud, per quod possint verificari verba, cum pertinentiis, nisi possessiones, tunc coniectura est, quod praesumitur, mentem concedentis, siue testatoris fuisse, ut possessiones comprehendantur, consil. 538. nu. 3.

Et alia coniectura est, si in inferiori parte testamenti, vel concessionis dicitur, quod primogenitus habeat bona praedicta, & res suppositas &c. quia verba, res suppositas, non possunt verificari, nisi in possessionibus, d. consil. 538. nu. 4.

Et alia coniectura est, si Castrum sit improprie Castrum, considerando tantum edificium, puta si non habet formam Arcis &c. sed sit edificium in forma communi pro habitatione Domini, & Colonorum, & per se sine possessionibus minimam affert utilitatem, d. consil. 538. nu. 5.

Et alia coniectura est, si testator ipse, vel concedens, & alij omnes, possederunt bona mixtim, & connexo modo, scilicet edificium Castri, & possessiones, & unico vocabulo sub Castro comprehendebant etiam bona, quia dispositio testatoris, vel concedentis, debet intelligi, prout ipse utebatur, d. consil. 538. nu. 7.

Et alia coniectura est, si res semper habuit per longissimum tempus talem interpretationem, quod comprehendantur possessiones, d. consil. 538. nu. 9.

Castrum si fuit destructum, remissive, consil. 643. nu. 8.

Castrum, & ipsius iurisdicatio, an fuerit alicuius in solidum, an vero commune cum alijs, quae sint consideranda, vide infra, Iurisdicatio.

Castra seu fortalitia de sui natura an sint de reservatis principi, & an praesumantur feudalia, & quod aliquando pertineant ad Dominum iure superioritatis, non iure pleno, vide in consilio. 16. & ibi nume. 4.

Castri apprehensione facta in una parte, vel Castri possessionem habens, an censeatur etiam eam habere praediorum, & aliarum rerum omnium a Castro dependentium, consil. 78. nu. 12. & 13. & vide infra, Possessio.

Casus aduersus futurum quando habendus sit in consideratione, consil. 4. nu. 48.

Casus contrarius etiam considerari debet, qui aliquando evenire possit &c. consil. 111. nu. 36.

Casus omissus remanet in dispositione Iuris communis, consil. 125. nume. 13. & consil. 730. nu. 2.

Casus omissus quomodo remaneat in dispositione Iuris communis, nec inducat novam dispositionem, declaratur in consil. 164.

Casus omissus. Permissio vno casu, alij non censentur permissi: non tamen sequitur, quod censentur prohibiti, sed remanent in dispositione iuris communis, vel in alia, in qua prius erant: & haec argumenta stricte sumuntur ad limites verborum, ut in casu omissio censetur omissum, quod fuit expressum in casu expresso, non autem quod in casu omissio inducatur nova dispositio, & quae tendat ad finem contrarium, consil. 164. nu. 3.

Casus omissus remanet in dispositione Iuris communis: & quomodo procedat illud, quando iura aliquando innuunt notam dispositionem in casu omissio, consil. 164. nu. 4.

Casus omissus remanet in dispositione Iuris communis, vide etiam infra, Inclusio.

Casus omissus a testatore, habetur pro omissio, consil. 201. nu. 6.

Casus fortuitus. De hac materia vide in consil. 1.

Casus fortuitus. In generali mentione facta de casibus fortuitis, non continentur casus inopinati, & insoliti, nisi de eis sit cogitatum, saltem in genere, consil. 1. nu. 1. & vide ibidem num. 10.

Casus fortuitus. Obligatio ad casus fortuitos, non comprehendit casus valde insolitos, etiam quod dictum sit, quod quacunq; de causa, quæ excogitari possit &c. vel appositæ sint talia verba, quæ de sui natura soleant continere casus inopinatos, & maiores expressis, vel post expressionem aliquorum, sit subiecta clausula generalis, quod teneatur de omnibus alijs, q; possunt imaginari, etiam quod ad sit iuramentum, conf. 1. nu. 5.

Casus omnes fortuiti dici possunt insoliti, & inopinati, sed secundum magis, & minus, & quomodo, & qualis sit casus belli, consilio. 1. nume. 7.

Casus fortuitus insolitus qui dicatur, & quod insolitus, & omnino in auditu casus dicatur euentus illorum bellorum, ob quæ longo tempore multa iniustissime patiuntur homines, multas pecuniarum ex actiones, multas excusationes, agrorum deuastationes, onera alieni exercitus, de predationes, & incendia, conf. 1. nu. 8.

Casus fortuitus reputatur, iniustitia principis, & sententia iniusta cui iussit Iudicis, conf. 8. nu. 21.

Casus fortuitus. Promissio generis non minuitur propter casum fortuitum, conf. 173. nu. 2. & vide infra, Genus.

Casus fortuitus an liberet debitorem, vide infra, Debitor.

Casus fortuitus. Illud quod perit in iniuriam alterius, ei imputatur, & an requiratur culpa, conf. 182. nu. 33.

Casus fortuitus an sit, damnum quod alicui infertur ab inimicis suis, conf. 416. nu. 5.

Catastrum, s; u Catastri liber. Vide infra, Estimum.

Cauoleui locus an sit exemptus, vide in conf. 115.

Causa prohibens potius inspicitur, quam permittens, & potius quod obest, quam quod prodest, conf. 20. nu. 9.

Causa finalis est illa, a qua debet regulari dispositio, conf. 52. nu. 7. & quæ sit causa finalis, conf. 198. nu. 55. & 56.

Causa proxima, & immediata semper inspicitur debet, conf. 60. nu. 7. & causa proxima solet inspicitur, conf. 519. nu. 4.

Causa unica dispositionis in dubio non presumitur extare, sed multæ, conf. 74. nu. 11.

Causa. Datum alicui, presumitur datum ex causa magis verisimili, & ab ea causa regularur dispositio, conf. 77. nu. 30. Et actus ambiguus censetur factus ob illam causam, quæ indigebat tali actu, conf. 109. nume. 18.

Causa cessante, cessat effectus, & debet repeti, quod datum est, conf. 77. nu. 31.

Causa cessante, non cessat effectus consummatus, consilio. 123. nume. 10.

Causa cessante, cessat effectus: hæc regula non habet locum, quando effectus fuit iam consummatus, etiam in materia donationis reuocandæ, conf. 304. nu. 13.

Causa inspicitur debet, conf. 119. nu. 15.

Causa, propter quam aliquid fit, semper est inspicienda, præsertim in obligationibus, conf. 294. nu. 6.

Causa. A causa regulari debet actus hominum, maxime in ultimis voluntatibus, & a causa finali debet ampliari, vel restringi, vel aliter interpretari, vel sustineri, vel destrui dispositio, conf. 119. nu. 4.

Causa. Quilibet effectus ampliatur, & restringitur à sua causa finali, vide etiam infra, Effectus.

Causa. Ultima voluntas sicut vitatur ex defectu causæ finalis, ita etiam vitantur contractus, & quæ sit causa finalis, conf. 198. numero. 55. & 56.

Causa finalis dicitur substantia rei, conf. 253. nu. 12.

Causæ efficientis virtus & potentia inspicienda est, ut possit operari in passum, quia non potest finita causa producere effectum in finitum, sed sicut limitatur potentia causæ, sic limitatur effectus, conf. 761. nu. 53.

Causa primordialis inspicitur, conf. 752. nu. 14.

Causa cuiuslibet actus semper debet inspicitur, conf. 491. nu. 7.

Causa quandiu durat, tandiu durat effectus, conf. 414. nu. 14. & vide infra, Effectus.

Causa iusta excusat à pena, vide infra, Pena. Et causa iusta litigandi excusat ab expensis, vide infra, Expensæ.

Causa naturalis præfertur accidentali, conf. 128. nu. 23.

Causam expressam ubi non habet dispositio, consideranda est naturalis ratio, quæ potuit mouere disponentem &c. vide infra, Ratio.

Causa naturalis potius inspicitur debet, quam accidentali, conf. 275. nume. 10.

Causa onerosa, & lucratiua. Vide infra, Lucratiua.

Causa. Effectus semper in dubio presumitur provenire à causa præcedenti, vide infra, Effectus.

Causa iusta non cadit in facto proprio, conf. 156. nu. 14.

Causa, seu lis. Vide etiam infra, Iudex, Iudicium, & infra, Lis.

Causa minor non debet facere præiudicium causæ maiori: & quæ dicatur causa maior: & an causa uniuersalis alicuius territorij, conf. 62. nume. 1.

Causa. Per minorem causam fieri non debet præiudicium causæ maiori, & quando, & quibus respectibus dicatur causa maior: & quare dicantur causæ præiudiciales, conf. 111. nu. 1.

Causa maior donec sit decisa, superferetur in minori, parte instate, etiam si minor fuerit prius cepta, etiam, si super maiori nondum sit lis cepta, sed esse speretur, vel timeatur ex iusta, & verisimili causa, idq; cognoscitur summam, conf. 111. nu. 2.

Et procedunt hæc in quacunq; materia: & quando tractatur uniuersaliter de subiectione oppidi, vel Castri, ante eam causam decisa, debent filere cetera particulares: prout idem est, quando causa est contra Prælatum de prælatura, quia interim silent alia particulares præiudiciales causæ, d. conf. 111. nu. 3. & nu. 5. & conf. 113. nu. 9. & conf. 114. nu. 22.

Causa maior de subiectione facit interim cessare alias minores ei præiudiciales, etiam nondum cepta lite super maiori, sed tantum pendente dubio, conf. 112. nu. 15.

Causa maiori quæ fieri non debeat præiudicium per causam minorem, conf. 187. nu. 6.

Causa an sit maximi momenti, stat hoc in arbitrio Iudicis, conf. 125. nume. 22.

Causa magna dicitur, quæ excedit 200. florenos, etiam loquendo de personis nobilibus, & diuitibus, dummodo non sint principes, conf. 125. nu. 23.

Causa magna quæ sit, remissiue, conf. 182. nu. 19.

Causa ducentorum florenorum censetur causa notabilis quod ad personas mediocris conditionis, id est, qui non sunt principes, neque etiam valde pauperes, conf. 283. nu. 5.

Causæ criminales sunt argumentis examinandæ, conf. 56. nu. 2.

Causa possessorij, vide infra, Possessorium.

Causa assumit qualitates Iudicis, per quem tractatur &c. vide infra, Iudex.

Causa quando est commissæ, cum alijs ex ea emergentibus, dependetibus, & annexis, an comprehendatur restitutio in integrum, vide infra, Restitutio in integrum.

Causa quando est commissæ, cum emergentibus, dependentibus, & annexis, quid dicatur emergens, quid dependens, & quæ annexa, conf. 214. nume. 8. 9. & 10. & quæ dependentia, & annexa, ibidem nume. 12.

Causa quando est commissæ, cum indicentibus &c. quid dicatur incidens, conf. 214. nu. 20.

Causa finita non dicitur, pendente adhuc causa appellationis, vide supra, Appellatio.

Causa ubi tractari debeant, quando reus petit imponi silentiū actori, vel declarari, sibi exceptionem competere, vide infra, Reus.

Causa quando est coram principe, vel Senatu, sufficiunt probationes persuasivæ, quamuis non concludentes, vide infra, Principes, & infra, Probatio.

Causa commissæ duobus amicis communibus, seu amicabiliter, censetur commissæ secundum æquitatem, reiectis apicibus Iuris, conf. 318. nume. 22.

Causa. Commissio facta in aliquos amicos, censetur facta tantum in arbitratore, & ita censetur facta cum potestate amplissima, & secundum æquitatem naturalem, conf. 318. nu. 24.

Causa. Quando causa, seu aliquid committitur alicui, cum facultate ampla, tunc magis debet inspicitur equitas, etiam non scripta, quam decisio legis scriptæ, conf. 318. nu. 23.

Causa quando est commissæ cognoscenda, sine figura iudicij, & sola facti veritate inspecta, receditur à regulis Iuris, & Iudex potest credere probationi solum persuasivæ, & non concludenti, & potest in tali causa manu regia procedere, conf. 778. nu. 8.

Causa quando committitur cognoscenda, sine strepitu, & figura iudicij &c. vide infra, Clausula.

Causæ cognitio. Licetia Iudicis de alienando, non censetur priuare aliquem sua possessione, sine causa cognitione, & per ipsum met Iudicem est reuocanda, conf. 128. nume. 17.

Causæ cognitio si dicatur in instrumento quod fuit adhibita, satis dicuntur enuntiate solemnitates, licet non enumerentur nominatim singule solemnitates, & præsertim quando in instrumento adfuit aliqua verba indicantia, interuenisse causæ cognitionem, conf. 205. nume. 26. & 27. & vide infra, Solemnitas.

Causæ cognitio non presumitur interuenisse, propter breuitatem temporis, conf. 205. nu. 61.

Causæ cognitio, & tractatus, an presumatur, consilio. 342. nume. 43.

Causæ cognitio presumitur in decreto Iudicis, conf. 4. nu. 55. & vide infra, Decretum.

Cautio & cautio de non offendendo &c. vide infra, Fideiussio.

Cautio ubi posui, non amplius soluitur, destructo Castro &c. vide supra, Castrum.

Census. Nihil debet innouari contra antiquam consuetudinem, in præstan dis censibus, conf. 792. nu. 1.

Census solutio an possit remitti subditis per principem in præiudicium successorum, & de hac materia, vide in conf. 67. nume. 1.

Census solutio facta per subditos erga Dominum tanto tempore, de cuius initio non exte memoria in contrarium, presumitur quod eodem modo semper facta fuerit in præteritum, adeo quod non potest

mutari, neque augeri &c. consil. 67. nume. 9
 Censur. vide etiam infra, Onera.
 Censur. bona censita &c. vide infra, Estimur.
Certum. Fatuus fuisset, qui certam conditionem propter incertam sciens reiecit: quæ interpretatio excludit malam fidem, & dolum, vel fraudem &c. consil. 744. nu. 9.
 Certa scientia principis &c. vide infra, Clausula, ex certa scientia.
Cesar. vide infra, Imperator.
Cessio, Cessionarius, Cedere, Cedens. Cessio si fiat in aliquem, qui etiam constituatur procurator in rem suam, tunc censetur cessio actio utilis, & etiam exercitium actionis directæ, consil. 139. nume. 30.
 Cessione facta, debitor est liberatus ipso iure per solutionem factam cessionario, & talis solutio recte fit, stante instrumento in debita forma, licet tale instrumentum intrinsecus esset falsissimum, consil. 139. num. 31.
 Cessio non valet facta extra Civitatem Mediolani, per statuta Mediolani: quod tamen non habet locum in cessionibus, quæ accessorie puniuntur ad aliquem contractum, consil. 207. nume. 19. 20. & 21.
 Cessio. Disposita in iure de cessionibus, non comprehendunt cessiones accessorias ad alios contractus, vel ad alias res, consil. 207. num. 21.
 Cessio duntaxat pertinet ad translationem actionis, & ita ad creditum, consil. 207. nu. 22.
 Cessio debet esse iurata ex forma statutorum Mediolani, alias non valet: & an hoc verum in cessione principali: & quid si sit cessio accessoria, & veniat in consequentiam venditionis, consil. 217. nume. 1.
 Cessio accessoria quæ dicatur: & quæ facilius præsumatur fraus in cessionibus principalibus, quam in cessionibus accessorijs, consil. 217. nume. 2.
 Cessio cur requirat solemnitates, vide rationem, consil. 217. nu. 2.
 Cessiones factæ extra Civitatem Mediolani, non valent, secundum formam statutorum Mediolani, vide etiam consil. 240. nu. 2.
 Cessio. Statutum Mediolani quod non fiant cessiones extra Civitatem Mediolani, non comprehendit cessiones, & translationes actionum quæ generaliter, & accessorie fiunt in alijs contractibus habentibus proprium suum nomen, quia illæ cessiones etiam de iure communi non comprehenduntur sub dispositione cessionum, consil. 240. nume. 4.
 Cessio duntaxat pertinet ad translationem actionis, consil. 240. nume. 6.
 Cessionem capere potest à qualibet persona emptor pro defensione iuris sui, neque id sapit suspitionem aliquam, neque tales cessiones comprehenduntur sub legibus, vel statutis prohibentibus cessionem: quod procedit non solum in cessione iurium realium, quæ immediate coherent rei, sed etiam in cessione cuiusvis actionis personalis, quæ potest prodesse ad defensionem illius rei, etiam si fiat cessio post litem ceptam, consil. 265. nume. 12.
 Cessio est ipso iure nulla, quando non fuit iurata secundum formam statutorum, consil. 306. nu. 6.
 Cessio, proprie loquendo, nihil aliud est, quam translatio principalis actionum, consil. 628. nu. 12.
 Cessio proprie non dicitur hæreditatis alienatio, quia cessio refertur ad translationem actionum, consil. 310. nu. 34.
 Cessionem meram sapit hæreditatis translatio, quando quis eam non possidet, quia non dicitur translatio hæreditas, sed actio, quam habet ad hæreditatem, consil. 310. nu. 36.
 Cedens iura sua, non potest transferre plus iuris, quam ipse habeat, consil. 211. nu. 21.
 Cessio an censeatur facta de omnibus iuribus venditoris in emptorē, vide infra, venditio.
 Cessio. An apud venditorem remaneat adhuc aliquod ius, quod possit postea cedi, consil. 265. nu. 15.
 Cessio. Talis est natura alienationis, maxime quæ fit per venditionem vel per dationem in solutum, quæ transeunt actiones sine cessione, ubi alias non transirent, consil. 265. nu. 2.
 Cessio. Clausula cedendo omnes actiones reales, & personales, & omne ius &c. remissive, consil. 265. nu. 3.
 Cessio. Emptor potest contra quocunque agere ex personâ venditoris vigore cessionis actionum realium, & personalium, sibi factæ &c. consil. 265. nu. 5.
 Cessio actionibus personalibus, veniunt in consequentiam actiones hypothecariz, consil. 256. nu. 6.
 Cedere iura sua alii, cum quo non contraxit, nullus creditor cogi potest, quamvis ille offerat ei, quod sibi debetur, vide infra, Creditor.
 Cessio. Exceptiones, quæ non respiciunt personam, neque sunt dilatorie, sed respiciunt meritum rei, & sunt peremptoriz, possunt opponi et contra cessionarium, seu quolibet alium habentem causam, &c. consil. 289. num. 12.

Cessio. Exceptiones omnes pertinentes ad meritum rei, quæ poterant opponi contra cedentem, possunt etiam opponi contra cessionarium, siue sit exceptio compensationis, siue quolibet alia, consil. 289. nume. 14.
 Cessionario agenti obstat exceptio solutionis, & cedens non potest in cessionarium plus iuris transferre, quam ipse habuerit, consil. 738. nume. 8.
 Cessionario agenti obstat exceptio, quæ obstatet cedenti, consil. 738. nume. 10.
 Cessionario agenti si non sit opposita exceptio, quæ poterat opponi cedenti, iudicium procedit, consil. 740. nu. 7.
 Cessionario non obstat exceptio, quæ obstat cedenti, quando omnino circumscripta cessione, habiturus erat actionem contra debitorem cessum, consil. 740. nu. 8.
 Cessio. Conventio inter fratres super assignatione, vel cessione debitorum ad quinquennium, & pactum incontinenti adiectum, quod exacto quinquennio, possit prorogari eiusmodi annua assignatio ad aliud quinquennium, & ad maius tempus, prout ipsi fratri videbitur, valet: & quæ sit ratio, consil. 338. nu. 1.
 Cessione, seu assignatione debitorum facta inter fratres ad quinquennium, cum pacto prorogandi ad aliud quinquennium, vel maius tempus, prout videbitur, an intra tempus declarandi prorogationem assignationis, vel ea declarata in perpetuum, possit frater petere cautionem ex ritu, ut legat. nomi. cauea. consil. 338. nu. 4.
 Cessio, & assignatio debitorum an habeat vim solutionis, & an vim pignoris, & multo maiorem, consil. 338. nu. 5.
 Cessio nominum debitorum non tantum tribuit cautionem per ius reale ad ipsa nomina, verum etiam facultatem concedit exigendi etiam contra debitores inuitos, consil. 338. nu. 6.
 Cessione debitorum facta, ius exigendi factum est irrevocabile, etiam contra voluntatem cedentis, quando iam cessionarius incepit exigere, consil. 338. nu. 7.
 Cessione non obstante, potuit cedens adhuc se intromittere in negotio cesso, & in alium transferre, antequam cessionarius egerit, vel aliquid dixerit, aut docuerit de iure suo, consil. 332. nu. 8.
 Cessio crediti quando non possit reuocari, consil. 347. nu. 6.
 Cessionario an credatur, quod debitor, qui fuit cessus, ei soluerit, consil. 757. nu. 6.
 Cessio quando est in utilitatem cedentis, confessio cedentis nocet cessionario: & an è conuerso quando cessio est in utilitatem cessionarii, confessio cessionarii noceat cedenti, consilio. 757. numero. 7.
 Cessionario soluens, potest ab eo repetere, tanquam indebitè solutum, si cessionarius confiteatur, vel potest ille, qui soluit, cedere alteri creditum, & ille cessionarius, si habebit alium testem, poterit examinari facere hunc solventem, qui ei cessit, & hæc est cautela, consil. 757. nu. 11.
 Cedenti creditori non tenetur debitor soluere, sed cessionario, etiam nulla sibi denunciazione facta per cessionarium, dummodo sciat cessionem factam, consilio. 757. nume. 13. Nisi tamen per cedentem ipsi debitori fuisset denunciatum, ne solueret cessionario, ibidem.
 Et multo magis debitor cessus potest excludere cedentem, viso instrumento cessionis, cui verisimiliter debuit credere, & multo magis si allegat soluisse, d. consil. 757. nu. 14.
 Cessionem iurium suorum si quis fecit, potest ei agenti opponi per quemlibet extraneum, tu cessisti iura tua, & non potes me convenire, sed quod Bar. ita indistincte loquens, magis communiter reprobetur, & quomodo id procedat, consil. 445. nu. 1.
 Cessio, & promissio de cedendo, longè differunt, & an stante iuramento, promissio de cedendo operetur necessitatem præcise cedendi, consil. 445. nu. 2.
 Cessionarij creditor potest opponere ex persona illius contra cedentem omnia, quæ ille poterat opponere, consil. 445. nu. 3.
 Cessio. Verba illa, cedens & transferens omnia iura, & actiones &c. non comprehendunt possessionem, quia non est iuris, sed facti, consil. 292. nu. 34.
 Cessio iuris recuperandi possessionem an fieri possit, consil. 531. num. 32. & vide infra, Possessio, & Possessorium.
 Cessio iuris recuperandi possessionem si facta fuit alicui, & antequam cessionarius egerit, transtulit cedens possessionem in alium, potuit id facere, tantomagis si id fecit ex iusta causa, & in utilitatem cessionarij persolvendo id, quod ipse debebat, consilio. 531. numero. 34.
 Cessio possessionis, vel iuris recuperandi possessionem, quando facta fuit &c. vide etiam infra, Possessio.
 Cedi potest ius quotæ, vide infra, Quota.
 Cessio actionum, quæ fit fideiussori contra principalem, intelligitur de actionibus, quæ possunt deduci ad effectum, consil. 328. nu. 13. & vide infra, Fideiussor.
 Cessionarius, cui facta est cessio, propter aliquam promissionem &c. debet prius facere, quod promissit, & implere ex parte sua, alias &c. etiam nemine petente, quia offerri dicitur, quod non petitur, consil. 377. nu. 19.
 Cessio. Actio utilis sine cessione quando statim acquiratur per ratificationem.

fictionem, vide infra, Ratificatio,
Cessio facta absenti est nullius momenti, conf. 531. nu. 33.
Cessionarius debet vti foro cedentis, secundum nouas Constitutiones Mediolani, alias est defectus iurisdictionis, consilio. 690. numero. 1.
Cessio quando fit nulla, & quod vno ex duobus reis, vel vno ex pluribus æquè principaliter, & eadem specie obligationis obligatus solvente, alter liberetur, adeo quod ex intervallo cessio fieri non possit, & facta non valeat, & quando dicantur duo rei, & an fideiussor, & principalis, sint duo rei, & quid si summa sit diuersa, conf. 738. nu. 6. cum nu. seq.
Cessio fieri non potest ex intervallo, & facta non valet, consilio. 738. nume. 6.
Cessio facta ex intervallo, an sit ipso iure nulla, consilio. 739. numero. 10.
Cessio ex intervallo quod fieri non possit, est communis conclusio, conf. 739. nu. 24.
Cessionarius fideiussor. potest agere actione mandati, etiam si non expressum interuenit mandatum, conf. 739. nu. 11.
Cessio facta alicui, attenta datione in solutum, redditur nulla, si non constet de ipsa datione in solutum, & falsa causa cessionis viciat, & nullam reddit ipsam cessionem, conf. 739. nu. 21.
Cessio quando arguitur nulla ex falsitate causæ, verba siue enunciatiua, siue dispositiua, in ea prolata, non præiudicant tertio, secundum magis communem, conf. 740. nu. 11.
Cedens iura alteri, si confiteatur se recepisse precium, etiam per verba nedom enunciatiua, sed dispositiua, talis confessio præiudicat confitenti tantum, non autem alteri, contra quem agatur, quominus cessio ipsa dicatur nulla ex falsitate causæ, non probata aliter reali solutione, conf. 740. nu. 11.
Cessio facta ex causa dationis in solutum, quæ non probatur, tanquàm facta ex causa nulla non valet, siue id factum sit per errorem, siue ex certa scientia, conf. 742. nu. 1.
Cedens pendente reductione à sententia arbitramentali, cedit ius suspensum, & sublata reductione, cessio remanet inutilis, cōf. 740. nume. 19.
Cessionis in materia, verba siue enunciatiua, siue dispositiua, etiam cum iuramento, nihil probant in præiudicium tertij, & quæ sit ratio, & quod sit communis opinio, contra Bal. sibi contrarium, cōf. 741. nu. 7. cum nu. seq.
Cessionum in materia facilius simulatio præsumitur, quàm in cæteris, conf. 742. nu. 8.
Cessio licet fieri possit gratis, & facta sine vlllo precio, valeat, secus tamen est, si fiat per precium simulatum, quia lex semper odio habet huiusmodi contractus simulatos, conf. 742. nu. 9.
Cessio. Si quis fuit in possessione bonorum breui spacio temporis, perinde est ac si nunquam translata fuisset in eum possessio, & præsumitur actus simulatus, etiam si id fuerit post ex intervallo, & in materia cessionis maxime, conf. 742. nu. 11.
Cessio. Sententia si fuit lata in fauorem correi principalis, censetur sublatum totum creditum, & omnes actiones, etiam respectu cessionarij, & fideiussoris, & non valuit cessio postea facta, conf. 742. nu. 13.
Cessio. Quicquid est cessibile, est transmissibile ad hæredes extraneos, conf. 742. nu. 13.
Cessio. Qui recipit pro alio, illi non acquirit, nisi illi cedat, vel ille tertius ratum habeat, & si ante cessionem, vel ratihabitionem decedat, apud recipientem remanet, conf. 77. nu. 19.
Cessio bonorum. Debitor, qui negauit debitum, non auditur, si postea vult cedere bonis, etiam si postquam fuit conuictus, confiteatur postea debitum, consil. 710. nume. 1.
Cessio bonorum an possit non solum semel fieri, sed bis, vel pluries, conf. 710. nu. 2. cum nu. seq.
Cessionis beneficium non habet debitor, cum est damnatæ intentionis, & quomodo id intelligatur, conf. 710. nu. 4.
Ceteris. Verbum hoc includit similia expressis, consilio. 336. nume. 20.
Chirographum, vide supra, Apocha, vbi posui.
Christus. Christi ad fidem christiana religione quomodo quis sit perducendus, & an cogendus, conf. 769. nu. 8.
Christus quomodo præceperit Apostolis pro omni creatura ad fidem conuertenda, & quid de penitentibus, & quomodo Christum imitati fuerint plures Pontifices, conf. 769. nu. 10.
Christi in aduentu omne Dominium, & omnis iurisdictione &c. ex iusta causa subtrahita fuit In fidelibus, & ab fideles translata, cōf. 769. nu. 41.
Christus non solum sacerdos fuit, sed Rex, & Regni eius non erit finis, & Regni, & Sacerdotij principatum commisit Petro, & eius successoribus, conf. 769. nu. 42.
Christus dominus adueniens, omnem Monarchiam ad se traxit, & sacerdotium, & Regnum, & nihil dimissum est, quod ei subiectum non fuerit, conf. 769. nu. 46.
Christi filij Dei vixi fuit omne Dominium, & omnis iurisdictione : &

fuit Dominus omnium, quæ in hoc Mundo sunt, & vnus Rex omnibus Imperijs, & Christus mortuus est, & resurrexit, vt & viuorum & mortuorum dominetur, conf. 769. nu. 47.
Christus quomodo necessario sic supremus Rex, consil. 769. nume. 48.
Christus filius Dei huius Regni, & Sacerdotij principatum perpetuum commisit Petro, & successoribus eius, consilio. 769. nume. 49.
Christus fuit naturalis dominus, & Rex noster, & constituit Vicarium suum Petrum, & successores suos, conf. 769. nu. 93.
Christianus. Dominia possessiones, & iurisdictiones cur licite possesse penes infideles, & quod non licet Papæ, vel Fidelibus auferre dominia, sine iurisdictiones ab Infidelibus, cōf. 769. nu. 18.
Christianus fidelibus debent Infideles subijci, non è contra, & de contrarietate Innocentij, & Hostiensis, quod Infideles licite habeant dominia, & iurisdictiones secundum Innocentium, & quod omnia hæc subtrahit Deus ab infidelibus, & in Petrum, & successores transtulit &c. secundum Hostiensis, consil. 769. nu. 43.
Christiani. Qua ratione moueatur Innoc. q. Infideles licite habeant dominia rerum, & iurisdictiones, & quod non bene inferat ex ea sua conclusionem, conf. 769. nu. 54. cum nu. seq.
Christiani seu Catholici politice viuentes, debent dominari Infidelibus contra ius naturæ viuentibus, vt erant Anthropophagi, qui adorabant Idola, conf. 769. nu. 71.
Christiana fides Deus voluit vt non solum prædicaretur ab Apostolis, sed plurimorum martirio probaretur, conf. 769. nu. 80.
Christiani. Infideles degentes sub Ditione, & potestate Christianorum, non sunt compellendi ad bonum non susceptum, sed ad bonum susceptum, & quid de conuersione Infidelium apud nos non degentium, conf. 769. nu. 89.
Christiana fides. Licet coactione absoluta, & præcisa nullus sit compellendus ad fidem nostram, tamen Infideles quicunque conueri debent ad fidem nostram, non vi, nec minis, sed aliqua compulsionem, quæ honesta sit, & vide Augustini verba, consilio 769. numero. 90.
Christiana nostra religio incomparabilis res est, & causa omniū causarum, conf. 769. nu. 92.
Circa. dictio, uel circa, an denotet incertitudinem, & quam incertitudinem de iure communi, & ex statutis Mediolani, cōf. 244. num. 28.
Circa, verba, vel circa, denotant modicum plus, vel minus, conf. 288. num. 34.
Circa, verba, vel circa, o più, o manco &c. habent interpretationem à iure, vt denotent quid modicum, nec solent vitare dispositionem, quin sit certa, veluti in probationibus, quæ debent concludere, & continere certitudinem, conf. 276. nu. 11.
Circuitus euitandus est, consil. 351. nu. 4.
Circuitus euitari debent, quantum fieri potest, consilio. 289. nume. 28.
Citatio est etiam necessaria, licet Iudex procedat de scientia, & de mente principis: quia etiam princeps non potest procedere sine citatione partis, cum sit iuris naturalis, consilio. 222. nume. 39.
Citatio. Actus principis, quibus casibus valeat, etiam quod factus sit non citata parte, dummodo saltem in ipso actu, qui sit parte non citata, exprimatur aliqua causa, consil. 433. nume. 7. cum nu. præceden.
Citatio. Dummodo re vera extet aliqua causa, propter quam princeps motus fuerit ad priuandum aliquem subditum re sua, non potest opponi de aliquo defectu in modo procedendi, etiam si sine citatione id factum sit, & est magis communis conclusio, & quomodo procedat, consilio. 434. num. 2. cum sequen. & vide infra, Princeps.
Citationis defectus non est habendus in consideratione, vbicunque constat, principem voluisse omnino præiudicare alicui suo subdito, & est communis conclusio, & loquuntur Doctores, etiam de priuatione feudi, conf. 434. nu. 9.
Citandus non est aliquis, quando constat principem omnino voluisse illi præiudicare, conf. 242. nu. 1.
Citatio. Principem voluisse omnino præiudicare non citato, constat, quando apposuit clausulam, ex certa scientia, vel clausulam, de plenitudine potestatis, conf. 434. nu. 10.
Citatio. Etiam in sententia, vel alio actu principis, non potest inferri præiudicium alicui non citato, iuxta tex. in clem. pastoralis, de re iudica, & quomodo procedat ille rex, & quod duntaxat habeat locum, quando princeps procedit contra aliquem non subditum naturaliter, idest ratione domicilij, vel originis, sed subditum per accidens, puta ratione vnus causæ, vel feudalis, vel alterius naturæ, conf. 434. nu. 111.
Citatio, & defensiones, sunt de iure naturali, & per principem tolli non possunt, & acta, & sententia cum inde secutis, sunt ipso iure nulla parte non citata, & inaudita, & denegatis defensionibus, & citatione, conf. 766. nu. 1.

Citatus quod quis non fuerit, sufficit quod appareat ex actis, consil. 766. nu. 2

Citationis defectum non potest supplere princeps, consilio. 776. nume. 4.

Citatio est de iure diuino, & non potest tolli per principē, consil. 776. nu. 15.

Citandi sunt omnes, de quorum interesse agitur, consilio. 97. nume. 7.

Citatio requiritur, etiam contra possessorem iniustum, consil. 67. nu. 11 & vide infra, Possessio.

Citatio. An presumatur pro citatione, & pro actis processus, vide in consil. 192.

Citatio non presumitur, nisi probetur: & sententia est nulla ex defectu citationis peremptoriae, consilio. 192. nume. 2. & vide infra, sententia.

Citationis defectu stante, an presumendum sit pro restitutione processus, & an postquam sententia transiit in iudicatum, consil. 192. nu. 3.

Citatio quod non presumatur, an id procedat etiam quod Iudex in praeambulo sententiae dicat, visa citatione &c. & quod ea verba nihil operentur, quando sententia lata fuit absente parte, secundum communem opinionem: & quando ea verba enunciativa operentur: & quando fidem faciant, consilio. 192. numero. 4. & numero. sequen.

Citatio an probetur per illa verba enunciativa, visa citatione &c. propter decursum longi temporis, & quanti temporis, consilio. 192. nume. 6.

Citationem non interuenisse, sufficientem probatur ex eo, quod non reperitur in actis, neque de ea apparet ex lectura processus, etiam non obstante aliquo spacio temporis, & quid si acta fuerunt deperdita, consil. 192. nu. 7. & nu. sequen.

Citationis defectus nullitas, vide infra, Nullitas.

Citatio an presumatur interuenisse propter longum tempus, maxime si enunciatur, consil. 192. nu. 19.

Citatio. An possessor iniustus beneficii possit sine citatione amoueri & quando possessor possit priuari sine citatione, vide in consil. 242.

Citatio. Quando constat notorie, & certo, aliquem non fouere ius, talis potest priuari sine citatione, & amoueri, dato quod possideat, & quod sit communis conclusio: & respondetur ad dubitationem Felini, consil. 242. nu. 3.

Citatio non est necessaria, quando notorie constat de non iure illius citandi, vel notorie constat, illum non posse reperiri, consil. 244. nu. 13.

Citationis peremptoriae defectus facit nullitatem sententiae, consil. 287. nume. 2.

Citatio. Valer stilus Curiae de omittenda citatione in aliquo casu, consil. 434. nu. 13.

Citatio. Possessor iniustus, quia propria autoritate fuit ingressus, nullum habens ius in re, potuit libero modo per principem priuari, etiam non citatus, quod traditur etiam in materia feudali, consil. 434. nu. 28.

Citatus non tenetur comparere ex iusta causa, puta si vide Iudicem vel superiorem procedentem contra alios iniuste, & de facto, etiam per manus iniectionem, consil. 440. nu. 6.

Citandus, neque aliter monendus est ille, qui verisimile est, quod etiam si esset citatus, non compareret, consil. 458. nu. 7.

Citatio. Praesens habetur pro citato, & est communis conclusio Doctorum, consil. 485. nu. 10.

Citari, seu certiorari amplius non debet, qui certus est, sed etiam scienti est denunciandum, quando non sufficit sola scientia, sed requiritur, quod aliquis compareat ad aliquid faciendum, consil. 560. nu. 31. & 32.

Citatus si petat terminum consultatium ad consulendum dominum &c. vide infra, Procurator.

Citari quis non potest, quando est absens propter impedimentum necessarium, & notorium, & citatio non valet, consilio. 766. nume. 7.

Citatus sub pena confessi, & conuicti, si sit contumax, & patiatur se condemnari, habetur pro vero confesso, & si compareat postea, nihil ei prodest, nisi clare, & concludenter probet de innocentia, consil. 56. nu. 22.

Citatus debet personaliter comparere, & non per procuratorem, quando tractatur de pena corporali, & quamvis non compareat, potest tamen condemnari ad penam decreti, tanquam contumax &c. consil. 646. nu. 4. & vide infra, Contumax.

Citatio seu praecipuum valet, quod quis compareat sub pena confessi, & conuicti, quia censetur fieri in executionem statuti, vel consuetudinis, consil. 646. nu. 5.

Citatio. Comparitio contumacis non dicitur spontanea, quando facta fuit, quia contra illum procedebatur ad ulteriora, vide infra, Contumacia.

Citari quis debet in loco, ubi habitat, & non in loco, ubi aliquando conuersatur, vel ibi saltem citari debet ad domum, ubi alias habitauerat, consil. 287. nu. 1.

Citatio. An in citationibus debeat inspicere, non locus domicilij, sed

locus habitationis, & quomodo & quando different habitatio, & domicilium, consil. 255. nu. 6.

Citationis in proposito quomodo sumatur domicilium, consil. 255. nu. 8. & vide infra, Domicilium.

Citatio. In citationibus non est habenda ratio, nisi illius habitationis, quam consuevit quis habere: & quod ad citationem transmittendam, non differunt domicilium habitationis, & habitatio, consil. 255. num. 9.

Citationem satis est transmittere ad vnum ex multis domicilijs habitationis, quae quis habet, quia omnia domicilia habentur pro vno tantum, & praesertim si transmittatur citatio ad domicilium principale, & compareat procurator, quia arguitur notitia citati &c. consil. 255. num. 12.

Citationis transmittendae in proposito declaratur statutum secundum Mediolani, consil. 255. nu. 13.

Citatio uxoris in quo loco fieri debeat: & an transmitti debeat citatio ad domicilium viri: & quid si tempore citationis habitet in Villa seorsum à marito, an dicatur mutatum domicilium, vide in consil. 255.

Citatio uxoris ad quod domicilium viri transmitti debeat, consil. 255. nu. 1.

Citatio. Siue vnus ex coniugibus maneat in Ciuitate, siue in Villa, siue in municipio, debet citari in eo loco, ubi ambo ipsi coniuges larem matrimonio Collocauerunt, consil. 255. nu. 5.

Citatio. Praecipuum cum clausula, si senferis te grauatum, resoluitur in vim simplicis citationis habentis annexam petitionem, consil. 197. num. 4.

Citari quomodo debeant forenses, & personae ecclesiasticae, & maxime priuilegiatae etiam quod ad forum, vide in consil. 208.

Citari possunt personae ecclesiasticae, & ceteri omnes non subditi, vt compareant, si sua putauerint interesse: & an eodem modo possint citari ad videndum decerni curatorem hereditarij iacenti, sci licet coram Iudice bonorum, non autem coram Iudicibus illorum praetendentium interesse, consil. 208. nu. 6.

Citare haeredem institutum, etiam si sit clericus, poterit Iudex laicus, instantibus legatarijs, stante statuto quod legata non valeant, nisi fuerint insinuata coram Vicario laico Ciuitatis: & valebit insinuatio, siue compareat, siue non, consil. 208. nu. 8.

Citatio etiam simpliciter transmissa clerico, recipit tacitam conditionem, si sua putauerit interesse, & censetur facta magis ad voluntatem exquirendam, quam ad causam: & idem est in citatione forensium: & actus valet ex necessitate, & qualitate causae: & Iudex & pars faciendo quod possunt, non tenentur ad ampliorem obseruantiam: & quomodo talis citatio magis tēdat ad commodum citati, quam ad incommodum, consil. 208. nu. 9.

Citare potest Iudex laicus ad confessionem inuentarij legatarios, & creditores, etiam si sint clerici, vel praetati, vel existentes in Magistratum: & talis citatio non arctat eos, nisi ipsimet velint venire pro suo interesse, consil. 208. nu. 10.

Citatio. In publicatione instrumenti si citandus est clericus, potest citari per Iudicem laicum, sub quo fieri debet publicatio, consil. 208. num. 11.

Citare quomodo debeant personae ecclesiasticae, vel principes seculares, siue sint in territorio, ubi tractatur causa, siue extra, & an per literas subsidiales, an immediate absque eis literis, consil. 208. numero. 12. & de citatione per literas subsidiales, vide infra, Literae.

Citare extra territorium suum, vel alium eiusmodi actum legitime facere nullus Iudex potest, etiam aduersus sibi subditum, quando sunt territoria diuersorum principum, consil. 208. nu. 13.

Citatio expeditur coram Iudice alicuius loci viciniore, quando non est tutus aditus ad territorium illius, qui est citandus, consil. 208. nume. 15.

Citari quomodo quis debeat, si reperiatur absens à loco solitae habitationis, & an eius procuratores, vel agentes, an consanguinei, vel amici citari possint, & an sufficiat citare ad domum: & quid si iam diu abest à loco solitae habitationis: & quando sufficiat citatio per edicta, consil. 208. nu. 17.

Citatio generalis per edictum, & etiam particularis, contra possessores, & ceteros omnes, quos verisimile est futuro esse aduersarios, quando fiat, consil. 208. nu. 18.

Citatio eorum, quorum interest, requiritur in exemplo instrumenti extracto ab authentico, vide infra, Exemplum instrumenti.

Citatio peremptoria quae debeat transmitti ipsi Domino, seu principali, si disponat statutum, quid si principalis tunc moritur, an debet citari eius heres, vel filius: & an sententia valeat, si fuit citatus tantum procurator, vide in consil. 232.

Citari si debebat dominus principalis in peremptorio ex forma statuti, mortuo eo, debet requiri filius, vel haeres, & si repudiat haereditatem, perquirendi sunt proximiores: & in subsidium datus est curator bonis, consil. 232. nu. 4.

Citatio. De interpretatione statuti quod in peremptorio citetur principalis persona, non autem procurator: & quae dicatur principalis persona, consil. 232. nu. 7.

Citatio. Hereditas nondum adita representat personam domini: & an

- an comprehendatur sub verbis, vel mente statuti prædicti q̄ cita-
tio peremptoria transmittatur domino seu principali, scilicet ser-
uatis seruandis, id est, dato curatore, conf. 232. nu. 9
- Citari** absentem seruatis seruandis sicut vult statutum, ita etiā vult
citari hereditatem seruatis seruandis, conf. 232. nu. 14
- Citatio** generalis creditorum non sufficit, quando verisimiliter ha-
tur notitia particularis ipsorum creditorum, conf. 253. nu. 2
- Citatio.** Constitutio Synodalis episcopi si disponat, q̄ quid debeat
fieri intra tempus præfixum, & si contraxerit, incurrat senten-
tiam excommunicationis, non est necessaria aliqua citatio, seu mo-
nitio; & est communis opinio, conf. 465. nu. 1
- Citatio** sufficit q̄ qualiterunq; interuenierit, quando nihil noui agā-
dum erat cum citato, sed iudex erat merus executor p̄næ iā sta-
tutæ, conf. 465. nu. 3
- Citari** ut quis possit sub expressione illius causæ, scilicet pro salute
anime, longo vsu receptum est, conf. 465. nu. 4
- Citari** an debeat flominus nominatus in iudicio par colonos, vide
infra, Colonos.
- Citatio** partis q̄ requiratur, aliās autoritas Iudicis nihil operetur,
quomodo id procedat, vide in conf. 159. nu. 33. & infra, Spoliare.
- Citatio** partis an requiratur, quando adiui Iudicem pro licentia in-
grediendi possessionem, quam poteram ingredi propria autorita-
te, vide infra, Possessio.
- Ciuitas.** De ciuitate, & priuilegio ciuitatis: & latē quomo-
do probetur: & an quis debeat subire onera tanquam
ciuis an tanquam ruralis &c. vide in conf. 141
- Ciuitatis** priuilegium alleganti non creditur, nisi illud producat,
etiam si sit in quasi possessione ciuitatis, conf. 141. nu. 2. sed vide
ibidem nu. 6. & 20
- Ciuitatis** priuilegium, sicut cetera omnia priuilegia, non probatur
nisi per scripturam, conf. 141. nu. 3. sed vide ibidem nu. 30. ubi ait
non esse verum.
- Ciuitas** probatur per mentionem factam in aliqua scriptura publi-
ca, quando omnes sunt subditi, conf. 141. nu. 15
- Ciuitas.** Leuior probatio admittitur ad probandum priuilegiū ci-
uitatis a quisitum per alium, puta per patrem, quando filius in
eo se fundat, conf. 141. nu. 29
- Ciuitatis** qui semper fuit in quasi possessione, habet ex tali diutur-
nitate temporis presumptionem pro se ad probandum q̄ sit ciuis,
licet aliunde non appareret, conf. 141. nu. 20
- Ciuitas** de sui natura est actus, qui principaliter tendit ad commo-
dum illius, qui sit ciuis, conf. 141. nu. 22
- Ciuitatis** priuilegium limitatum non extenditur ad alia loca, vel
ad alias res, conf. 141. nume. 5. sed vide ibidem nume. 10. 12.
& 38
- Ciuitas** acquisita per priuilegium, vel conuentionem, transit ad fi-
lios, conf. 141. nu. 9
- Ciuitas** est qualitas principaliter affixa personæ, & non rebus, conf.
141. num. 10
- Ciuitatis** priuilegium extenditur de loco ad locum, quia est quali-
tas affixa personæ vniuersim per totum territorium, conf. 141.
nume. 38
- Ciuitas.** Sententia lata super ciuitate ita facit ius inter omnes,
sicut quælibet alia sententia respiciens statum personæ: & ciuis
probatus censetur vniuersim ubiq; esse ciuis: & ius ciuitatis
operatur effectus suos non tantum in Ciuitate, sed in toto terri-
torio ipsius Ciuitatis, conf. 141. nu. 12
- Ciuitatis** sententia lata in fauorem vnius, extenditur ad ceteros
connexos, conf. 141. nu. 26
- Ciuitas** concessa sit nullius momenti propter nō usum, & prescrip-
tionem longissimi temporis: & an talia priuilegia competant de-
scendentibus, & feminis, conf. 479. nu. 2
- Ciuitas.** De ciuitate concessa alicui per ciuitatem, & an requira-
tur consensus principis, & plura alia de tali ciuitate, vide in con-
silio: 497
- Ciuitatis** priuilegio potest quælibet Ciuitas de iure communi do-
nare quælibet forissem, & appellatur adoptio, neq; est necessarius
consensus principis: & an talis consensus videatur requiri per no-
uas Constitutiones Mediolani: conf. 497. nu. 1. cum seq.
- Ciuitas** concessa alicui transit ad filios, quia, quod est fortius, tran-
siret etiam si de eis non fuisset facta mentio, conf. 497. nu. 8
- Ciuitas** non amittitur per lapsum temporis ex tacita renuntiatio-
ne, nec etiam valeret expressa renuntiatio, conf. 497. nu. 9
- Ciuis** Priuilegium fundatum super qualitate personali, puta q̄
quis sit ciuis, non sequitur bona, conf. 132. nu. 7
- Ciuis.** Priuilegium fundatum super qualitate, vel causa, q̄ quis sit ci-
uis, cessat si bona transeant ad alium, qui non habeat eam qualita-
tem, id est, qui nō sit ciuis, conf. 132. nu. 9. & vide infra, Priuilegiū.
- Ciuis** & exemptus si est in quasi possessione ciuitatis, & exemptio
nis, quæ nulli infert præiudiciū, & concernit interesse tertiū, nō
cogitur ostendere titulum, seu priuilegium ciuitatis, quia præ-
sumptio iuris est, q̄ sit priuilegiatus, nisi expressē probetur con-
trarium, conf. 141. nu. 6
- Ciuis** factus per priuilegium, seu cōuentionem, censetur verē ciuis,
ac si esset ciuis p̄ originē, & eodē modo debet tractari, conf. 141. n. 8
- Ciuis** fieri potest, qui non subeat onera, conf. 141. nu. 11
- Ciuis** propriē ipsius Ciuitatis, in qua est nata, remanet mulier nupta
extra patriam, & traducta ad domicilium mariti, consilio. 258. nu-
m. 6.
- Ciuem** esse, an aliud sit, & aliud esse subditum, conf. 497. nu. 3
- Ciuis** saltem ex ciuilitate censetur factus ciuis duntaxat quō ad illa,
quæ sunt ei vtilia, non autem quō ad onera, conf. 497. nu. 4.
- Ciuis** si quis factus sit cum illis verbis, quod sit verus ciuis, & in om-
nibus, & per omnia &c. tunc censetur factus subditus, & per omnia
est æquiparandus ceteris ciuibus, conf. 497. nu. 5.
- Ciuis** quando quis creatur, quō casu reuocatur consensus principis
vel senatus, conf. 497. nu. 6.
- Ciuitas.** Ciuitates prætendentes habere Iura principis, plerun-
que faciunt sua decreta obseruari de facto, consilio. 761.
nume. 99.
- Ciuitatis** oppidum, vel Castrum quando fuit separatum per principē
ab ipsa Ciuitate, & in feudatum &c. vide infra, Princeps, ubi multa
posui.
- Ciuitas** an obligetur ex mutuo facto eius administrator, vide infra,
Mutuum.
- Clam** factus actus, censetur semper fieri per dolum, vide infra,
Dolus.
- Claues** portarum custodiendarum si Communitas consueuit da-
re vni particulari per longum tempus, an obligetur in fu-
turum ei dare, conf. 177. nu. 9.
- Claues** Castri custodiri debent per seniores, vide supra, Castrum.
- Clausula** codicillaris, si non valet iure testamenti, valeat iure co-
dicillorum &c. si non fuit apposta, presumitur in bonā
partem, quod non sit testamentum, sed codicilli, stante priori testa-
mento, conf. 119. nu. 34.
- Clausula** codicillaris nihil potest operari, stante defectu solemnitis
qui vitiat totam dispositionem, conf. 271. nu. 24.
- Clausula** codicillaris, vide plura de ea in conf. 377.
- Clausula** codicillaris. Per clausulam codicillarem solet censerī facta
repetitio fideicommissi ab intestato: Sed id non procedit in fidei-
commissis nominatim præstandis ab aliqua persona, nam tunc re-
petitio non solet transire in aliam personam, consilio. 377. nu-
me. 41.
- Clausula** codicillaris habet vim expressæ repetitionis à venientibus
ab intestato, etiam si testamentum deficiat, quia ex eo non adeatur
hæreditas: exigitur tamen additio hæreditatis per ipsos venientes
ab intestato, conf. 377. nu. 42
- Clausula** codicillaris. Repetitio à venientibus ab intestato, quæ fit p̄
clausulam codicillarem, censetur respicere quoscunque venientes
ab intestato, etiam si in testamēto fuerit fideicommissum nomina-
tim iniunctum vni ex hæredibus tantum, & quæ sit ratio, conf. 377.
nu. 43. cum nu. seq.
- Clausula** codicillaris. Repetitio per clausulam codicillarem rogat ve-
nientes ab intestato simpliciter, & non magis vnum, quam alium,
ergo rogat omnes, & nihil facit quod in prima parte testamēti fue-
rit relictum nominatim ab vno, quia per subsequenter clausulam
codicillarem mutatur dispositio, eueniēte scilicet casu, quod cau-
sa testati vertatur in causam intestati, conf. 377. nu. 44. Et vide etiā
infra, Fideicommissum.
- Clausula** codicillaris, vide de ea etiam optimē in conf. 463.
- Clausula** codicillaris operatur, quod licet testamentum non sustineat-
ur, sustinetur tamen voluntas testatoris, ut saltem venientes abin-
testato teneantur per fideicommissum ea facere, ad quæ teneban-
tur directō instituti, conf. 463. nu. 7.
- Clausula** codicillaris operatur, quod legatum sustinetur, & præstan-
dum est, licet testamentum non sustineatur, conf. 463. nu. 8
- Clausula** codicillaris quamuis alioquin latē pateat, & multos soleat
effectus operari, recipit tamen declarationem, ac limitationem, ut
eatenus operetur, quatenus adest voluntas testatoris, & nō ultra, quā
natura talis clausulæ tendit ad conseruandam voluntatem testato-
ris, non autem ad ampliandam, conf. 463. nu. 16.
- Clausula** codicillaris proprius effectus est, ut voluntas testatoris, quæ
non potest sustineri eo modo, quo scripta est, quia fortē obstat ri-
gor aliquis verborum, vel defectus alicuius solemnitis, sustineat-
ur ut melius potest sustineri id est, ab intestato, id eo quæ ubi cessat
voluntas testatoris, nihil omnino talis clausula operatur, & quod
in hoc decipiantur etiam doctissimi viri, consilio. 463. numero. 17.
cum sequen.
- Clausula** codicillaris nihil operatur, non solum quando certi sumus
deficere voluntatem testatoris, sed etiam quando non sumus cer-
ti, sed est verisimile eam deficere, conf. 463. nu. 19.
- Clausula** codicillari etiam stante, non transmittitur legatum si legata-
rius decedat ante testatorem, vide infra, Legatum.
- Clausula** codicillaris. Legatarius etiam si decedat post testatorem, nō
tamen transmittit, nisi agnoscat, cum scilicet non potest sustineri,
nisi per clausulam codicillarem, vide infra, Legatarius.
- Clausula** codicillaris operatur, quod testamentum sustinetur in vim
codicillorum, dato quod nullitas testamenti proveniat ex defectu
præteritionis filiarum, quæ succedens ab intestato tenet, detracta quar-
ta trebellianica, restituere residuum hæreditatis substat in testamento,

stamento, consil. 656. numero 3.
 Clausula codicillaris saepe apponitur in testamentis ex capite & stilo notariorum, &c. consil. 764. numero 6.
 Clausula codicillaris videtur operari, quod verba directa obliquen-
 tur, consil. 29. numero 3. & vide ibidem nu. 9.
 Clausula codicillaris satis est quod dicat, si valeret, & non refert, si dictum non fuit, si valebit, consil. 29. nu. 4.
 Clausula codicillaris quid operetur in institutionibus, seu substitutionibus, & quando, consil. 29. nu. 9.
 Clausula codicillaris operatur, quod venientes ab intestato teneantur persolvere, quando haeres repudiat hereditatem, consil. 41. nu. 7.
 Clausula, rebus sic stantibus, intelligit adesse in omni dispositione, consil. 175. n. 10.
 Clausula, rebus sic stantibus, semper intelligitur in quolibet actu, siue per ultimam voluntatem, siue per contractum, et cum iuramento, & scriptura: siue liberum intelligit emissam cum tali clausula, consil. 302. n. 8. 9.
 Clausula, rebus sic stantibus, solet regulariter subintelligi in quocunque proposito, consil. 428. numero 16.
 Clausula, rebus sic stantibus, tacite intelligitur in quacunque dispositione, siue sit dispositio late interpretanda, siue stricte, consil. 555. n. 74.
 Clausula, seu conditio, rebus sic stantibus, subintelligitur in quolibet actu, consil. 712. numero 6.
 Clausula, rebus sic stantibus, semper subintelligitur, consil. 76. nu. 2. & consil. 77. numero 3.
 Clausula, si res est integra, semper tacite intelligitur in omni dispositione, rescissoria, consil. 606. nu. 2.
 Clausula, seruatis seruandis, intelligitur in quolibet dispositione, consil. 281. numero 17.
 Clausula, non obstantibus, tollit statutum in contrarium, & cetera impedimenta omnia, & maxime etiam adiecta clausula, ex certa scientia, consil. 4. numero 25.
 Clausula, non obstantibus. Quando Papa rescribit remouendo obstatum, tunc nihil noui addit, &c. vide infra, Papa.
 Clausula, non obstantibus, siue clausula derogatoria omnibus decretis, & ordinibus in contrarium, sufficit quod fiat generaliter, licet specificet, & particulariter non fiat mentio de decreto, quod obstat, consil. 185. nu. 9.
 Clausula, non obstantibus, siue derogatoria. Princeps potest derogare etiam legibus, vel decretis futuris: & sub generali derogatione continentur etiam leges futurae, consil. 185. nu. 28.
 Clausula, non obstantibus, siue derogatoria decretorum futurorum, si fuit posita in contractu Principis, decretum postea subsecutum non comprehendit talem contractum, nisi specialiter de eo faceret mentionem, consil. 185. nu. 32.
 Clausula, non obstat, si ampliat rescriptum, neque statutum, consil. 585. n. 20.
 Clausula, non obstantibus. Verba illa, ceteris hactenus editis legibus, statutis, & reformationibus posthabitis, non differunt a clausula, non obstantibus omnibus, & singulis facientibus in contrarium, consil. 558. nu. 25.
 Clausula, non obstantibus, quid operetur, consil. 766. nu. 8.
 Clausula, ex certa scientia, & clausula, de plenitudine potestatis, habent vim clausulae, non obstante: item tempus 40. annorum equipollet etiam dictae clausulae, consil. 62. nu. 41.
 Clausula, ex certa scientia. Certa scientia Principis censetur probata ex sola verisimilitudine; & praesumitur, quando est de negotio ad Principem pertinente, consil. 64. nu. 40.
 Clausula, ex certa scientia, & clausula, de plenitudine potestatis, solent omnia supplere, quae defunt ad perfectionem actus: & clausula etiam, motu proprio, facit actum magis fauorabilem: & tanto magis si dictae clausulae fuerint saepe repetitae, & in singulis capitulis, consil. 185. numero 10.
 Clausula, ex certa scientia, omnia supplet, quae defunt ad perfectionem actus, maxime quando fuit saepe repetita, consil. 185. n. 10.
 Clausula, ex certa scientia. Per concessionem factam a Principe ex certa scientia, censetur sublatis defectibus, qui sunt in personam electi, vel eius, cui fit concessio: & requiritur, quod clausula, ex certa scientia, exprimat, vel clausula, non obstante, consil. 555. nu. 6.
 Clausula, ex certa scientia. Vbi cumque Princeps facit aliquid ex certa scientia, non est eius actus reuocandus in dubium, consil. 555. n. 17. Et non est necessarium exprimere talem clausulam, ex certa scientia, sed sufficit, quod certa scientia Principis colligatur ex qualitate ipsius actus: & quae sit ratio, videlicet quod non debet plus posse expressio duorum verborum, quam expressio, quae re ipsa colligitur ex qualitate actus indicantis certam scientiam, d. consil. 555. nu. 18.
 Clausula, ex certa scientia, vel certa scientia, quae patet ex qualitate actus, equiparatur clausulae, de plenitudine potestatis: & pariter certa scientia equiparatur illi clausulae, non obstantibus, &c. & talibus casibus non est dubitandum de potestate Principis, etiam in praedictum tertium, consil. 555. nu. 19.
 Clausula, ex certa scientia, & clausula, non obstante, expressio non est necessaria, secundum communes opiniones, consil. 555. nu. 26.
 Clausulam, ex certa scientia, nec clausulam, non obstante non est opus exprimere, quando constat de certa scientia Principis: & etiam tunc dicitur Princeps voluisse uti suprema potestate, quae

do actus non potuisset aliter valere, consil. 555. numero 33.
 Clausulae generales, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, & quod habeantur pro expressis omnia, &c. quando nihil operetur: & quod sicut nihil operantur in his, quae non sunt in potestate Principis, ita quoque nihil operentur in his, quae non censentur verisimiliter fuisse de voluntate Principis, consil. 564. numero 6.
 Clausula, motu proprio, facit actum magis fauorabilem, consil. 185. n. 10.
 Clausula, supplet omnes defectus, quid operetur, consil. 766. nu. 8.
 Clausula, supplet omnes defectus, tollit defectus iuris positiui tantum, consil. 4. numero 26.
 Clausula, omni meliori modo. Censetur quis facere actum perfectum, & omni meliori modo, &c. consil. 262. numero 10.
 Clausula, omni meliori modo, uia &c. vide de ea in consil. 758. nu. 5.
 Clausula, omnibus melioribus modo, iure, causa, & forma, quibus melius &c. efficit, ut potius sit donatio, quam contractus innominatus, & equipollet clausulae, ex certa scientia, consil. 782. nu. 9.
 Clausula, omni meliori modo, vide de ea etiam infra, Libellus.
 Clausula, sola facti veritate inspecta, quando est appositae in rescripto, ut ita procedatur in causa, debent rejici exceptiones, quae sunt de apicibus iuris, consil. 374. numero 2.
 Clausula, sola facti veritate inspecta, rescriptum Principis quod procedatur hoc modo, non comprehendit eius fiscum, consil. 375. nu. 14.
 Clausula, sola facti veritate inspecta, non potest referri ad eam partem, quae in rescripto fuit excepta, & remissa ad Senatum, consil. 375. numero 20. & 21.
 Clausula, sola facti veritate inspecta &c. Quanto magis proceditur inspecta ueritate, & aequitate, tanto magis cauendum est, ne fiat actus frustratorius, & ne aliquis expensis, & molestia grauetur indebitum, praesertim cum agit cum coram Imperatore, vel de eius mandato, consil. 375. nu. 22.
 Clausula, summarie, sine lite, & sola facti veritate inspecta, procedat, &c. haec verba concedunt, quod possit procedi qualitercunque, etiam circa probationes, consil. 648. nu. 2.
 Clausula, attenda facti veritate, non supplet, nec perficit actum imperfectum in suis substantialibus, consil. 740. nu. 18.
 Clausula, sola facti veritate attenda, operatur, quod probatio licet non ita concludens admittatur, & recipiatur a iudice, consil. 740. nu. 20.
 Clausula, sine strepitu, & figura iudicii, id operatur, ut quod sit probatum, non autem quod sit in libello deductum, attendatur, licet alias secus esset dicendum, consil. 778. nu. 18.
 Clausula, sine figura iudicii, & sola facti veritate inspecta, uide etiam supra, Causa.
 Clausula, summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu, & figura iudicii, vide etiam infra, Iudex.
 Clausula, & posuit eum in suum locum, ius, & statum, transfert omnia, et quae aliter non uenirent, ueluti reseruata Principi, consil. 188. n. 8.
 Clausula, eo modo, & forma, & cum his conditionibus, &c. quid operetur, consil. 599. nu. 12. cum nu. praecedentibus. & sequentibus.
 Clausula, in omnibus, & per omnia, comprehendit omnia, quae dicuntur, & sunt in eo instrumento, consil. 376. nu. 19. Et quod ea uerba maxime sint effectus, consil. 770. nu. 24.
 Clausula, in omnibus, & per omnia. Quando ea uerba nihil conferant: & quod restringantur per rationem, consil. 770. nu. 60. cum nu. sequentibus.
 Clausula, pro omni, & toto eo &c. solet referri ad ea tantum, quae potuerunt iure hereditario, non autem ad illa, quae iam erant aliunde debita, puta per contractum inter uiuos, consil. 449. numero 4.
 Clausula, de plus non petendo, est stricti iuris, & stricte intelligenda, consil. 7. numero 15.
 Clausula, & iussit eam esse tacitam, & contentam, non excludit filiam a substitutione, consil. 7. nu. 24.
 Clausula, quicquid facere placuerit, debet intelligi secundum materiam subiectam, ut dicitur, de talibus clausulis apposis in donatione causa mortis, consil. 473. numero 7.
 Clausula, quicquid facere placuerit. Significatio horum verborum est amplissima, consil. 473. numero 16.
 Clausula, pro concurrenti quantitate: de ea, remissum est: & quod appositae in principali parte instrumenti referatur ad omnia praecedentia, consil. 256. numero 2.
 Clausula, saluo ut infra, de sui natura modificat, seu limitat illud, ad quod immediate apponitur, & referuat aliquid inferius, consil. 287. numero 10.
 Clausula, saluo tamen ut infra, debet stare limitatiue, seu exceptiue de eius natura, & necesse est, quod referatur ad casum, qui sit de regula, & ad conuenientem exceptionem, consil. 278. nu. 20.
 Clausula, saluo, ut infra, quando est saepius repetita, & adiecta non solum substitutioni, sed & prohibitioni ne bona exeant de agnatione, vel familia, &c. uide de ea in consil. 287. nu. 23.
 Clausula, saluo ut infra. Vide etiam infra, Saluo ut infra.
 Clausula, seu uerba illa, ad habendum, tenendum, & quicquid placuerit faciendum, &c. quomodo intelligantur, uide infra, Donatio.
 Clausula libelli, non se adstringens, &c. & petens sibi iustitiam ministrari, quod proficit, consil. 778. numero 17.

Clausula, peto ius & iustitiam ministrari, vide infra, Libellus, vbi posui.

Clausula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, vide infra, Substitutio, vbi posui.

Clausula, seu verba illa, sine praiudicio dationis insolutum, &c. possunt intelligi actiue, & passiue: & quando intelliguntur passiuè, tunc possunt intelligi exceptiue, & separatiue simpliciter, consil. 742. nume. 14. & 15.

Clausula, salvo iure tertij. Vide infra, Tertius.

Clausula, seu verba illa in instrumento, & predictis omnibus, & singulis expresse consentiente, &c. non restringuntur ad contractum tantum, sed comprehendunt cetera omnia, quæ dicuntur, & fiunt in eo in instrumentis: vt in simili de verbis illis, in omnibus & per omnia, consil. 376. nume. 19.

Clausula, rato manente pacto: quod iuramentum habeat vim ipsius, vide infra, Iuramentum.

Clausula, cedens & transferentes omnia iura, & actiones, &c. vide supra, Cessio.

Clausula, cedendo omnes actiones reales & personales, & omne ius, &c. vide etiam supra, Cessio.

Clausula, transferentes omne ius cõpetens, &c. vide infra, Veditio.

Clausula, seu verba illa, & quibus dederit, posita in cõtractu emptio- nis de datijs denotant, liberã licentiã alienandi, consil. 230. nu. 16.

Clausula, & q. b. dederit, vide infra, Feudũ, & infra, Emphytheosis.

Clausula, cum dependentibus, & connexis, vide infra, Connexum.

Clausula, cum emergentibus, dependentibus, & annexis, vide etiam supra, Causa.

Clausula, pro se, & hæredibus, & successoribus, etiam singularibus, vide infra, Feudum.

Clausula, in parte, & partibus tantum, &c. quando operetur effectum suum, vide infra, Productio.

Clausula, compareas si tua putaueris interesse, vide supra, Citatio.

Clausula, & p. misit se nõ contrauenturũ, vide infra, Contrauenire.

Clausula, si senseris te grauatum, vide supra, Citatio.

Clausula, si ita est, in rescripto, vide infra, Rescriptum.

Clausula, non aliter, nec alio modo, vide infra, Non aliter.

Clausula, reuocatoria cuiuslibet alterius testamenti, &c. vide infra, Testamentum.

Clausula constituti, vide infra, Constitutum, vbi posui.

Clausula, si qua mihi iusta cã, &c. vide infra, Restitutio in integrũ.

Clausula insolita faciunt suspicionem, consil. 4. nu. 56.

Clausula insolita arguit suspicionem, consil. 56. nume. 23.

Clausula, quæ de stylo curiæ soler apponi, habetur pro apposita, etiam si non fuisset expressa, consil. 765. nume. 13.

Clausula, quæ solent apponi, debent haberi pro apposis, consil. 21. numero 10.

Clausula accessorie licet non soleant ampliari dispositionem, eam tamen declarant, consil. 263. nume. 3.

Clausula posita in dispositione principali, ueluti in institutione, & substitutione, debent potius inspicere, quàm posita in legatis, consil. 287. nume. 21.

Clausula. Apposita non in principali parte dispositionis, sed in clausulis generalibus, & executiuis, quid operentur, remissiue, consil. 300. nume. 19.

Clausula aliqua si non fuit apposita inter clausulas principales dispositionis, sed inter clausulas executiuas, non est habenda ratio de ea, consil. 382. nume. 31.

Clausula quælibet accessoria confirmat iam dispositum, non autem ampliat, consil. 463. nume. 18.

Clausula accessoria, & uerba posita in eis, non possunt immutare naturam actus principalis, sed ad illum debent reduci, consil. 473. numero 9.

Clausula generales, & accessoria debent intelligi secundum naturam actus principalis, & ut operentur in casibus, qui cõueniunt ipsi actui, & per illud tempus, quod durat actus, & non ultra, consil. 346. nume. 30.

Clausula omnes posita in aliquo actu, uel cõtractu, debent intelligi secundum subiectam materiam, id est, quæ conueniant ipsi actui, uel cõtractui, consil. 328. nume. 53.

Clausula accessoria non ampliatur principalem dispositionem, &c. vide etiam supra, Accessorium.

Clementia, Clemens. Clementina sola equat nos Deo: & de uerbo, clemens, consil. 773. numero 31.

Clementina prima, de re iudica. quomodo intelligatur, consil. 192. nu. 15. & vide infra, Nullitas.

Clementina prima, de restitu. in integ. De illo text. vide in consil. 214. nume. 56.

Clementina pastoralis, de re iudica. quõ procedat, cõs. 434. nu. 11.

Clericatus assumptus per laicum post commissum delictũ, censetur assumptus per fraudem, & nihil operatur quo ad euitandam iurisdictionem primi iudicis, consil. 128. nu. 14.

Clericus an possit de fructibus beneficiorũ dotare sororem, vel aliam consanguineam: & in casibus, quibus potest licite disponere de ipsis fructibus, an si promissit, cogi possit ad solutionem: & an clerici habeant priuilegium ne cõueniant ultra quã facere possint, deducto ne egeant: & quõ tale priuilegium clericorũ, & aliarũ similiũ psonarũ intelligi debeat, vide in consil. 122.

Clericus potest de fructibus beneficiorum suorum dotare sororẽ, vel aliam consanguineam, non habentem aliunde, unde possit competenter dotari, consil. 122. nu. 1.

Clericus regulariter non potest a creditoribus suis molestari super fructibus beneficiorũ, nisi in casibus, quibus potest licite de fructibus ipsis disponere, ueluti pro dote, ut supra, in quibus potest promittere, & deinde cogi ad solutionem, et q. promiserit dotem primo marito sororis tantũ, & nõ secundo, consil. 122. nu. 2. & 3.

Clericus debet cogi à Iudice competente ad soluendum dotem sororis suæ, vel consanguineæ de fructibus beneficiorũ, & põt Iudex fructus assignare mulieri, vel marito usq; ad debitum, vt capiant propria autoritate, vel de manu coloni, & interdicere clerico, ne predicta summa debita se intromittat, consil. 122. nu. 9.

Clerici habent priuilegium, ne conueniantur ultra quã facere possint, & ira deducto ne egeant, secundum qualitatem conditionis suæ, consil. 122. nu. 5.

Clerici quod habeant priuilegium ne conueniantur ultra quã facere possint, falsum est secundum Mathæsilanum, cõs. 122. nu. 6.

Clericus licet habeat priuilegium ne conueniatur ultra quã facere possit, non tamen habet locum, quando eo tempore, quo promissit, non plus habebat in bonis, q. hodie habet, consil. 122. nu. 7.

Clericorum priuilegium, & aliarum personarum, ne conueniantur, nisi deducto ne egeant, non habet locum, quando persona, quæ conuenitur, posset de industria sua uiuere, si uellet, etiam si non ita commodè &c. consil. 122. nu. 8.

Clerici de bonis acquisitis ex fructibus beneficiorum possunt disponere, ex Bullis Sixti, & Leonis, consil. 767. nu. 12.

Clericus successor nouus in beneficio, an teneatur stare locationi facta per antecessores suos, vide infra, locatio.

Clericus an possit citari coram Iudice laico, & quomodo, vide supra, Citatio.

Clerici an teneantur ad collectas, seu onera, & quid pro eorum bonis patrimonialibus, vide infra, Onera.

Clericorum bona patrimonialia generaliter habent priuilegium, quod tractatur actus aliquis, in quo considerantur etiam personæ: & hinc est quod habet priuilegium fori, consil. 387. nu. 5.

Clericis datũ est priuilegium fori, etiam respectu bonorũ patrimonialium: & tali priuilegio nõ potest renuntiari, consil. 387. nu. 14.

Clericorũ de bonis patrimonialibus fieri potest cõpromissum: nõ autẽ fieri potest prorogatio in Iudicẽ nõ suum, cõs. 387. nu. 15.

Clerici si nõ possunt renuntiare priuilegio fori, renuntiare etiam nõ possunt priuilegio vt nõ subsint statutis, & ordinibus laicorum: & paria sunt, & aqualiter procedunt, sortiri forum, & ligari statutis, uel ordinibus, consil. 387. nu. 16.

Clerici propter quas rationes non possunt renuntiare priuilegio fori, etiam respectu bonorum patrimonialium: & quod illa procedant etiam in casu, quando agitur de subijciendo se statutis, & ordinibus laicorum, consil. 387. nu. 17.

Clerici non possunt renuntiare priuilegio vt nõ subsint statutis, & ordinibus laicorũ sine cõsensu episcopi sui superioris, q. a fit p. iudiciũ ipsi superiori, quouis mō subijciatur alijs, cõs. 387. nu. 18.

Clericorum bona patrimonialia non habent priuilegium, nisi in quibusdam casibus expressis de iure, cõs. 513. nu. 5. & vide n. 7.

Clericorum bona quando trãferuntur in seculares, q. iudicentur vt secularia, procedit hoc postquã iam trãsierunt in laicum: secus si loquamur de hæreditate antequã sit adita, & tunc representat personam defuncti, consil. 513. nu. 16.

Clericorum bona patrimonialia q. nõ habeat priuilegium, nisi in casibus de iure expressis, procedit quando solum considerantur ipsa bona: secus si consideretur persona, consil. 513. nu. 17.

Clericus non potest accusare criminaliter, maxime in capitalibus, consil. 617. nu. 4.

Clericus si acquisiuit bona, an censeantur acquisita eius hæredi in patrimonialibus, an successori in beneficio, an ecclesiæ, vide supra, Beneficium.

Clericus quando moritur, ad quem spectet funeris impensa, vide infra, sepultura.

Clericus secularis quo ad aliqua est eiusdem conditionis, cuius est laicus, consil. 755. nu. 28.

Clericus vide etiam supra, Beneficium.

Coactus dicitur, qui uerisimiliter poterat cogi, consil. 149. nu. 8.

Coactus. Qui poterat cogi, & uerisimiliter fuisset coactus, perinde est ac si fuisset coactus, consil. 318. nu. 3.

Coactus censetur, qui potest cogi, consil. 318. nu. 40.

Coactum fuisse aliquẽ, vel potuisse cogi, paria sunt, cõs. 423. nu. 14.

Coadiuuare.

Coadiuvare. Aliqua admittuntur ad coadiuvandum aliquid, quæ aliter non admitterentur, conf. 10. nu. 24

Codicilli an sint, an verò testamentum, & per quas coniecturas arguatur dispositio testatoris esse codicillos, & non testamentum, & quid stante priori alio testamento, vel codicillis, & an cessatur reuocatum primum testamentum, & quid si vltima dispositio habet institutionem hæredis, & sunt adhibiti septem testes, & de hac materia, vide optimè, in consil. 119. nu. 10.

Codicilli vtrum sint, an testamētum, magna est controuersia, & varie rās Doctorum, & quid stante priori alio testamēto, vel codicillis, consil. 119. nu. 1.

Codicilli dijudicantur, si ita testator appellat in verbis, & maxime si sæpius est repetita mentio codicillorum, consil. 119. nu. 2. & 4

Codicilli. Ex diuersitate nominum inter codicillos, & testamentum, dignoscuntur eiusmodi dispositiones, consil. 119. nu. 4.

Codicilli. Si in testamento scriptum est aliquem codicillari, talis dispositio habenda est pro codicillis, quamuis habeat institutionem hæredis, & stantibus verbis, volens codicillari, non potest filius petere hæreditatem sibi tunc collatam per institutionem, quia non valet testamentum, siue sint adhibiti quinque testes, siue etiam septem, consil. 119. nu. 10.

Et præsumitur testamentum, vbi adest institutio hæredis simpliciter adiecta absque mentione codicillorum, alioquin expressa mentio codicillorum facit esse codicillos, nec habetur ratio institutionis, etiam adhibitis septem testibus, vt supra, vide ibid.

Codicilli. Ad dignoscendum codicillos à testamento, inspiciuntur potissimum mens disponentis, consil. 119. nu. 12.

Codicillos esse, & argui debere, vide multas coniecturas, & argumenta, consil. 119. nu. 13. cum alijs nu. seq.

Codicilli. Qui se remittit ad codicillos alios factos, & refert illorum tenorem, censetur illos de nouo approbare, & ad eos se remittere, consil. 119. nu. 16.

Codicilli. Per codicillos non potest confirmari testamentum, si tamè confirmetur, colligitur voluntas disponentis, consil. 116. nu. 18

Codicilli hodie siue fiant ante testamentum, siue post, valent, etiam si de eis nulla fiat mentio in testamento, consil. 119. nu. 30

Codicillis cum multis potest quis decedere, consil. 119. nu. 33.

Codicillus an sit, an verò testamētum, in pari dubio iudicandum est, sit codicillus, ne sequatur reuocatio, & correctio alterius primi testamenti, consil. 119. nu. 37

Codicilli. Dispositio aliqua censetur esse testamentum, si interuenit institutio hæredis, & numerus septem testium, nisi disponēs expressè dixerit se codicillari, quia tunc iudicatur codicillus, & ita intelligitur tex. in l. non codicillum. C. de testa. consil. 119. nu. 44

Codicilli. Institutio hæredis non nocet, quādo cōstat aliquo modo disponentem voluisse codicillari, & de intelligentia tex. in l. sceuola. ff. ad trebel. consil. 119. nu. 45.

Codicilli. Numerus septem testium adhibitus in dispositione non nocet, quin dicantur codicilli, quando adest aliqua coniectura, quæ voluerit quis codicillari, & præsumptio ex numero testium, vel ex alia solemnitate succumbit præsumptioni prouenienti ex ipsa re, seu substantia, consil. 119. nu. 46.

Codicilli. Decisio Pilei, seu Dini relata per Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de instru. edi. §. compediose, quæ iudicandum sit, dispositionem esse testamētum, & non codicillos, quomodo procedat, & quomodo intelligatur, & quæ infideliter referatur per Doct. & quæ procedat, quando vltima dispositio esset elusoria, stante primo testamento & c. cōfil. 119. nu. 49. & consil. 120. nu. 3.

Codicillans dispositio continēs institutionem, id tātum operatur, quæ venientes ab intestato, vel instituti in aliquo testamento teneantur restituere hæreditatem ipsi vocatis per codicillos, consil. 119. nume. 50.

Codicilli an sint, an verò testamentum, & responsiones ad quædam motiua, vide etiam in consil. 120.

Codicilli. Quando defectus solemnitatis arguat dispositionem esse codicillos, consil. 120. nu. 2.

Codicilli. Expressio testatoris quæ dispositio sit codicillus, superat ceteras præsumptiones, & est differētia, an dicatur in vltima dispositione, valeat iure codicillorum, vel testamenti, an verò præcisè dicatur, quæ valeat iure codicillorum, consil. 120. nu. 4.

Codicilli. Quid operatur secunda institutio posita in vltima dispositione, quæ iudicatur codicillus, & quomodo se comparietur cum prima institutione in priori testamēto, & an sit elusorium eā obliquari, & an reddatur elusoria, & nullius momenti ipsa vltima dispositio, consil. 120. nu. 5.

Codicilli. Erronea disponentis nuncupatio non debet attendi, sed effectus, & natura rei, ad iudicandum, an dispositio sit testamētum, vel codicilli & c. & quomodo id procedat, & quid si vocatis septem testibus, & facta hæredis institutione, testator appellat contractum, consil. 120. nu. 10.

Codicilli. Quando hinc inde extant argumenta, quæ testator in secunda dispositione voluerit facere testamentum, & facere codicillos, & quas rei subiectæ repugnat, tunc vel seruanda sunt verba, & nuncupatio disponentis, & iudicādo est dispositio codicillus, prout testator appellauit, vel ipsa secunda dispositio nihil valet propter perplexitatem, consil. 120. nu. 12. 13. & 14.

Codicilli quando sint interpretandi, si testator appellat dispositionem codicillos, consil. 120. nu. 14.

Codicilli facto testamēto sequuntur ius illius, consil. 250. nu. 26

Codicilli. Quomodo quis possit possidere ex codicillis, & non ex testamento, vide in consil. 280.

Codicilli. Hæres non potest possidere hæreditatem vigore codicillorum, quia per codicillos non potest dari hæreditas directò, neque per eos quis sit hæres, consil. 280. nu. 5.

Codicilli facto testamento non possunt subsistere, si destruitur testamentum, & non potest hæres approbare codicillos, quin in consequentiā necessariam approbet testamētum, consil. 290. nu. 6.

Codicilli si valent, quamuis non valeat testamentum, tunc legata facta in testamento debentur ex codicillis, & quando, consil. 280. nume. 7.

Codicilli. Per codicillos quamuis non possit confirmari testamentum, possunt tamen confirmari contenta in testamēto, non quidem ut valeant vigore testamenti, sed ut valeant per obliquum vigore codicillorum, consil. 280. nu. 8.

Codicillans, vel testator potest disponere per relationem ad quacunque priuatam, & inuolidam scripturam, consil. 280. nu. 9.

Codicilli. Cōfessio testatoris facta i codicillis & c. vide infra, cōfessio.

Codicillaris clausula, vide supra clausula codicillaris, vbi posui.

Cognatio, Cognatus. Cognatio in specie respicit solam lineam maternā, non autem paternā, consil. 81. nume. 17.

Cognitionis nomen est aliquando generale etiam ad agnationem, consil. 81. nu. 18

Cognatus. Verba de proximioribus cognatis, & agnatis, verificatur etiam in matre, quia & ipsa venit appellatione cognatorum, consil. 457. nume. 9.

Cognatus. Mater quamuis sit potius principium cognitionis, quam cognata, id tamen non obstat, quin comprehendatur sub dispositione loquente de cognatis, consil. 457. nu. 10.

Cognatio. Testator cum facit simplicem mentionem de cognatis, vel de familia, censetur intellexisse de cognatis suis, & de sua familia, consil. 483. nu. 42.

Cognitio causæ. Vide supra, Causæ cognitio, vbi posui.

Coherentiæ. Vide infra, Confines, vbi posui.

Coitus. Vide infra, Copula carnalis, vbi posui.

Collatio. Hoc verbum includit confirmationem, & idem de verbo, prouiso, & multo magis verbum, dispositio, vide infra, Confirmatio.

Collatio, hoc verbum quod includat confirmationem & c. consil. 724. numero 6.

Collectæ, seu onera. Homines vnus loci si per longam consuetudinem consueuerunt contribuere cum hominibus alterius loci in solutione onerum, & collectarum, id attendendum est, consil. 111. nu. 10.

Collectas, & alia onera non soluere cum aliqua ciuitate, sed separatim, est maximum argumentum separationis loci soluentis ab illa ciuitate, consil. 114. nu. 11. & vide infra, Subiectio.

Collectas possunt imponere Reges, & Duces, & Barones, in suo Ducatu, consil. 172. nu. 17.

Collecta. Quando Dominus est in quasi possessione exigendi collectas à suis subditis, quæ tunc habeat locum iudicium possessorium pro talibus præstationibus, & qua ratione, consil. 174. nume. 13. & vide infra, Possessorium.

Collectam, vel tributum non soluisse aliquem, probatur per librum exactionis, consil. 249. nu. 17.

Collectio. Vide etiam infra, Onera, vbi multa posui.

Collegium. Statutum si excludat illos de collegio à suffragiis dandis, & ab huiusmodi officijs publicis, an intelligatur de collegio scholasticorum, vide in consil. 27.

Collegium, seu cōgregatiōe, vel Consilium, potest quilibet populus à se ipso constituere, & an absque consensu superioris, & quæ sufficiat consensus superioris saltem tacitus, consil. 186. nu. 3.

Collegium, seu Consilium licitum potest facere, & statuere ea omnia, quæ pertinent ad cōseruationem, & utilitatem, & potest facere reformationem, quæ propriè pertinet ad eos, qui representant totum populum, consil. 186. nu. 4.

Collegium. Quod ad esse collegij, seu communitatis, non sit necesse habere Rectorem, neque aliud caput & c. consil. 186. nu. 11.

Collegium. An illi, qui sunt de collegio, possint esse testes, vide infra Testes.

Collegium. Quomodo probetur aliquem non esse de collegio, consil. 186. nu. 18.

Collegio dissoluto, an amittatur consuetum dari illis de collegio in recompensam laborum, consil. 177. nu. 5.

Collegium scholarium. De testatore, qui legauit Hospitali bona, & domum, cum onere, quod teneatur hospitale ipsam domum aptatam tenere, & quod ibi fiat collegium & c. an si destruat domus, teneatur hospitale

- am de nouo restaurare, & reficere collegium, vide in consil. 326. & supra, Alienatio.
- Collegium.** Testator si legauit hospitali bona, & domum, in qua iussit fieri collegium, & q. hospitali bona, & domum, in qua iussit fieri collegium, & q. hospitali teneat ipsam domum aptatam, quia onus collegij fuit adiectum in vim modi, cessante onere, cessat legatum, consil. 326. nu. 9.
- Collegium.** Ad probandum ea, quae sunt in aliquo collegio, admittuntur illi, qui aliam non admitterentur, vide infra, Testes.
- Collegium est.** Iudex competens in negotio pertinente ad actum expediendum in Collegio, consil. 10. nu. 1. & vide infra, Doctor, seu Doctorum collegium &c.
- Collegij iurisdictionem** declinare non potest is, qui fuit primus ad faciendum verbum in collegio de negotio, consil. 10. nu. 3.
- Collegium totum** non potest haberi suspectum, sed qui habet aliquos suspectos in collegio, debet eos nominatim recusare, consil. 10. nume. 4.
- Collegium quodlibet** potest facere ordinationes, & statuta pertinentia ad ipsum collegium &c. vide etiam infra, Statutum.
- Collegium Doctorum,** & de statuto prohibete Doctores ingredi collegium &c. vide infra, Doctor, ubi posui.
- Collegium Notariorum,** vide infra, Notarius, ubi posui.
- Collusio** non praesumitur inter matrem & filios &c. vide in consil. 248. nu. 19.
- Collusionem** nullam res sapit, quando factum fuit palam id, quod de iure poterat fieri, consil. 716. nu. 3.
- Colonus** seu conductor tenetur suis impensis colere fundum, consil. 795. nu. 5.
- Colono** posito per praedecessorem, qui erat iniustus detektor, & usurpator beneficii, & cuius ius fuit extinctum &c. q. non teneatur stare successor legitimus in beneficio ecclesiastico, vide in consil. 108.
- Colono** non tenetur stare successor, quando fit successio non per translationem iuris in alium, sed per priuationem eius, qui locauit, & per extinctionem iuris sui, consil. 108. nu. 1. & quae sit ratio, ibid. nu. 3.
- Et idem est** de locatione facta per usufructuarium, ibid. nu. 1.
- Et idem in** successore beneficii ecclesiastici, ibid.
- Colono** non tenetur stare successor, quando locator non habebat plenam administrationem, etiam q. translatio fiat per sententiam iudicis, consil. 108. nu. 2.
- Colono** an teneatur stare successor in beneficio ecclesiastico, quando praedecessor locauit expresso nomine ecclesiae, & q. non teneatur stare, quando locatio fuit facta nomine ipsius Praelati simpliciter & q. fuerit legitimus possessor, consil. 108. nu. 5.
- Colono** tenetur stare quilibet succedens per sententiam iudicis, & quomodo id intelligatur, & declaratur Ias. in l. diuortio. nu. 35. & Bal. quem Ias. adducit, consil. 108. nu. 6.
- Colono** non tenetur stare successor, si locatio facta fuit in fraudem successoris, consil. 108. nu. 7.
- Colono** non tenetur stare fiscus succedens, idem est in ecclesia, quia ecclesia & fiscus equiparantur in fauorabilibus, consil. 108. nu. 8.
- Colono,** seu conductori posito per antecessores an teneatur stare novus successor in beneficio, vide etiam infra, Locatio.
- Colonus praedecessoris** non potest Domino etiam in possessione, consil. 115. nu. 18.
- Colonus** an post finitum terminum locationis factae ad certum tempus, possit percipere fructus factos durante locatione, & quomodo intelligatur annus in materia colligendorum fructuum, vide in consil. 124.
- Colonus** post finitum terminum locationis potest percipere fructus factos durante locatione, etiam pro portione, pro qua soluit pensio nem, consil. 124. nu. 3.
- Colonus** finito die locationis, non potest percipere fructus, qui non exigunt operam, seu culturam, ut sunt ligna, secus si exigant culturam, ut frumentum, consil. 124. nu. 7.
- Colonus** si reperit fundum seminatum, quando coaduxit, & collegit fructus primi anni, tenetur tunc dimittere fructus ultimi anni locationis: secus si non habuit fructus primi anni, consil. 124. numero 8.
- Colonus.** In materia fructuum colligendorum per colonos, a primo anno regulantur anni sequentes suae conductionis, & si primus annus non intelligitur finitus, nisi perceptis fructibus, ita & sequentes anni, consil. 124. nu. 9.
- Colonus** ex consuetudine percipit fructus ultimi anni, licet iam recefferit a locatione, & consuetudo omnibus manifesta attenditur, consil. 124. nu. 10.
- Colonus** quot annorum percipit fructus feni, & marzadicorum, tot etiam annorum eadem ratione percipi debet fructus respectu frumenti, consil. 124. nu. 12.
- Colonus** post completum terminum locationis, non potest amplius percipere fructus: sed debet intelligi post completum terminum, id est, post perceptiones fructuum singulorum annorum, & declaratur, & reprobandur aliqui Doct. consil. 124. nu. 13.
- Colonus.** Solutio praesumitur inter colonum & dominum post lapsum decennij a finita locatione, secundum statuta Mediolani, & de interpretatione ipsorum statutorum, consil. 248. nu. 24.
- Coloni culpa** nunquam praesumitur, nisi probetur, consil. 137. nu. 7.
- Colonus** nullum ius habet in re, neque in fructibus & solum competit ei actio personalis pro socio, quando est colonus partiarus, consil. 138. nu. 3.
- Colonus partiarus** non habet aliquod ius reale ad fructus, quia ei non competit conditio furtiva, consil. 138. nu. 4.
- Colonus partiarus,** venditio fundi, habet actionem aduersus venditorem ad suum interesse, consil. 138. nu. 6.
- Colonus** si velit agere contra alienantem, vel eius heredem, quia fructus sequitur alienationem fundi in legatis, & multo magis in contractu venditionis, consil. 138. nu. 15.
- Coloni pars fructuum** penditum an veniat in venditione fundi, vide etiam infra, venditio.
- Colonus** intelligitur pro Massario, & licet coloni appellatio sit generalis ad omnes, ex communi tamen usu loquendi refertur solum ad colonum partiarium, consil. 138. nu. 25.
- Coloni** an comprehendantur in immunitate concessa Massariis, vide infra, Immunitas.
- Colonus.** Vbiq. est eadem ratio, tunc dispositio concepta de vna specie colonorum, habetur ad aliam speciem, consil. 441. nu. 8.
- Coloni appellatio** solet verificari non solum in eo, qui nummis colit sed etiam in colono partiagio, saltem late sumpto vocabulo, consil. 441. nu. 10.
- Coloni** etiam Ecclesiae censentur esse priuilegiati, sicut ipsa ecclesia, vide infra, Ecclesia.
- Colonus simplex,** id est, non habens ius in re, restrictus tenetur, emphitheota, & usufructuarius, quia ipse colonus non potest excidere arbores fructiferas, etiam si sint veteres, & velit novas substituere, consil. 537. nu. 2.
- Colonus** tenetur de excisione, vel qualicunque alia amissione talium arborum, etiam si non proueniat ex eius dolo, sed duxat ex culpa, consil. 537. nu. 3.
- Et si tales arbores** excidantur, tenetur ad damna, & interesse. d. consil. 537. nu. 4.
- Et arborum fructiferarum** appellatione veniunt etiam vites: & seuerius solet agi propter vites incisas. d. consil. 537. nu. 5.
- Et quod ad damna** equiparantur haec tria, destruere aedificia, arbores excidere, & vineas extirpare. d. consil. 537. nu. 6.
- Colonus** si succidit arbores, potest agi contra eum actione locati: potest etiam agi actione arborum furtim cesarum: & comprehenduntur vites, consil. 704. nu. 1.
- Colono** nihil debetur pro uitibus, quas de nouo plantauit, quando est in mala fide, quia scienter plantauit in alieno fundo, & non debent ei compensari cum alijs, quas succidit, quia compensatio est solutio, consil. 704. nu. 2.
- Colonus** si de nouo plantauit arbores, non sunt acceptandae in locum aliarum, quas succidit: & quae sit ratio, consil. 704. nu. 3. cum nu. seq.
- Coloni** seu massarij conueniunt in iudicio si nominant dominum, qui comparere, & suscipere in se iudicium, debet pars aduersa facere nouam productionem libelli, alias nulliter proceditur: & si sententia feratur non contra dominum, sed contra colonos, est nulla, consil. 139. nu. 28.
- Coloni** si conueniantur, & ipsi nominant dominum, talis nominatio parum operatur, quando est in actione personalis, consil. 139. nu. 29.
- Coloni** satis est q. obediant iudici, nec debent querere, an per solam recognitionem possessor non censeatur priuatus &c. consil. 242. nu. 9. & vide infra, Possessor.
- Coloni** si nominant dominum in iudicio, an debeat citari dominus: & quando excusetur colonus, vt non teneatur actione personali erga dominum, consil. 242. nu. 11.
- Colonus** quando possit condemnari, non obstat q. nomet dominus in iudicio, consil. 560. nu. 34. & vide infra, Possessio turbata.
- Colono** nominanti dominum in iudicio an concedendus sit terminus, & interim suspendendum iudicium: & q. non, quando colonus est in mala fide, consil. 560. nu. 35.
- Et talis dilatio** solet concedi colono, ad hoc vt se possit instruere domino: & nominato domino, si compareat, non est eximendus colonus, imo procedendum est contra vtrumque. d. consil. 560. nume. 36.
- Colonus** an repetat expensas factas in re conducta sine mandato domini, & an expensas voluntarias: & an colonus teneatur ad damna illata in re conducta, vide in consilio. 269. & vide infra, Melioramenta.
- Colonus** non est absolute male fidei possessor, neque absolute bone fidei, sed tenet medium, consil. 269. nu. 7.
- Colonus** si intulit damna in re conducta, tenetur ad ea resarcienda, & si incidit vites, vel arbores, tenetur ad duplum: & quid si radicitus eas extirpauit, consil. 269. nu. 8.
- Colonus** dicitur, qui conducit praedium rusticum, inquilinus, qui conducit domum, consil. 275. nu. 3.
- Colonus.** Legato fundo, non veniunt reliqua colonorum, consil. 322. num. 46.
- Colonus.** Scortae nihil aliud videtur, quam nomina debitorum erga colonos, & sunt iura personalissima, consil. 322. nu. 53.
- Colonus.** Subuentiones seu scortae colonorum seu massariorum in beneficijs, an veniant sub spolio consil. 679. nu. 9.
- Colonus** debitor seminis quando allegat se soluisse emptori fidei cessio-

ionario, & quomodo probetur solutio, & an per iuramentum ipsius coloni soluentis, vide in cons. 757.

Colono seu massario iuranti se soluisse, an credatur, consil. 757. numero 2.

Colono partiario an fiat remissio, & quid in fructibus, quorum nullam partem dat domino ex conventionione, & in illis contingit damnum, puta in feno, & qui contractus sit inter colonum partiarium, & dominum, vide in cons. 735. numero 1.

Colono partiario nulla debet fieri remissio, quando per hostium incursum, vel quacunque huiusmodi vim maiorem, maximam partem fructuum perdidit, veluti messim, sed erit commune damnum cum domino fundi quasi societatis iure, & quae sit ratio, consil. 735. numero 1.

Sed quid de his fructibus, quorum ex conventionione nulla pars datur domino, veluti de feno, d. consil. 735. numero 2, cum nu. seq.

Colono, qui nummis tollit, & cui debet fieri remissio, nulla est facienda remissio, quando damnum contingit in fructibus iam perceptis, idem in feno collecto, & iam reposito, consil. 735. numero 5.

Colonus partiarius & dominus non censentur contraxisse societatem, nec datur actio pro socio inter eos, sed est contractus innominatus, & competat actio praescriptis verbis, consil. 735. numero 6.

Colonus partiarius & dominus quando contrahunt, contractus inter eos regulatur secundum naturam contractus conductionis, & locationis, cui magis est similis, consil. 735. numero 8.

Colonus partiarius. In contractu locationis dominus non gravatur propter damnum illatum rei, quae penitus esset ipsius coloni: idem in colono partiario, qui iam perceperat fenum, & ita factum erat tanquam res sua, consil. 735. numero 9.

Colonus partiarius quando expensis propriis tenetur colere agros, & dominus non tenetur manuteneare boves, nec famulos, nec alimenta bouum, & famulorum, tunc expensa cultura non est eius, nec in ea cadit societas, sed societas cadit in fructibus nascituris, consil. 735. numero 10.

Colono partiario & domino commune est damnum in fructibus, sicut & lucrum: sed in feno, & bestis, & alijs rebus, in totum quod ad commodum, & incommodum spectantibus colono partiario, cedere debet ipsi partiario, consil. 735. numero 12.

Et quod tex. in §. qui sagariam. cum duobus. ff. pro socio, non obstat, d. consil. 735. numero 14. cum nu. antecedent.

Colono an fiat remissio propter sterilitatem, vide etiam infra, Emphiteuta, & infra, Sterilitas.

Colonus licet praescriberet, talis tamen praescriptio procederet cum mala fide, & hodie non esset admittenda propter ius canonicum, consil. 398. numero 8.

Colonus. An legatum de quarta parte fructuum percipiendi ex omnibus bonis testatoris absque aliqua impensa, & onere & ceteris comprehendat etiam partem coloni, vide in consil. 743. & infra, Fructus, & infra, Legatum.

Colonus partiarius habetur pro socio, & socius censetur legare partem suam, & non partem socii, consil. 743. numero 4.

Coloni pars ex communi usu loquendi non intelligitur appellatione fructuum, consil. 743. numero 6. & vide infra, Fructus.

Colonus. Vide etiam infra, Conductor, Conductio, & infra, locatio, locatio, & infra, Massarius, Massaricum.

Comes, Comitatus. Comes dicitur, qui est inuestitus de multis castris, quae constituunt Comitatum, & Comitibus equiparantur Barones, consil. 163. numero 38.

Comites, Marchiones, & Barones equiparantur, vide supra, Baro.

Comites, Marchiones, & Capitanei Regni equiparantur, vide supra, Capitanei.

Comitibus, & Marchionibus an equiparetur quilibet inuestitus de meritis, & mixto imperio, & in quo equiparetur, consil. 172. numero 5.

Comes proprie est, qui est inuestitus de Comitatu, consil. 563. numero 2.

Comites improprie, & abusive illi tunc dicuntur, qui nullam habent penitus partem Comitatus, veluti sunt Comites palatini, consil. 563. numero 3.

Comitatus non potest diuidi, consil. 163. numero 42.

Commenda, Commendatarius. Commendatarius quidam sunt ad tempus qui non faciunt fructus suos, & quidam perpetui, qui faciunt fructus suos, & quando quis censetur esse perpetuus, & qualis censetur in dubio, consil. 542. numero 7. cum nu. seq.

Commendatarius si recipit solutionem, patet ab effectu, quod gerit se pro commendatario perpetuo, consil. 542. numero 8.

Commendatarius hodie ut plurimum constituuntur perpetui, & faciunt fructus suos, & habetur pro veris, & legitime titulatis, consil. 542. numero 9.

Commendatarius qualis sit, si non constat, debemus in dubio absolute interpretari, eum esse commendatarium perpetuum, consil. 542. numero 10.

Commenda. De quadam commenda, seu expectatiua commenda praetorice Religionis hierosolimitanae, quae fuerat data uni per Magni magistrum, & deinde eidem fuerat ablata, & data alteri sub praetextu, quod non fecisset residentiam per triennium iuxta ordines Religionis &c. Et quid si Magnus magister fuit ipse in causa, quod ille non residit per triennium completum, quia eum ad alias partes misserat pro negotiis Religionis &c. vide in consil. 766.

Commenda. Magnus magister non potest amplius se intrinittere, postquam semel concessit, & consignauit bullas, Commenda uni: nec licet sibi variare, & alium eligere, & aliam bullam concedere, & tantomagis quando quis fuit electus, & confirmatus a Papa: & anterior proferri debet, consil. 766. numero 19.

Commenda non dicitur plena, integra, nec perfecta, nisi cum fructibus, & administratione, ad utilitatem commendatarii, consil. 766. numero 24.

Commenda si fuit semel concessa per Magnum Magistrum, & secuta est dispensatio Papae, non potest Magnus magister amplius se intrinittere in dicta commenda dupliciter concessa, consil. 766. numero 29.

Commodatus equus ad constitutum bellicum si perijt, censetur perijtse periculo commodantis, consil. 104. numero 2. & vide infra, Equus.

Commodum reportare quis non debet ex suo dolo, & improbitate, in praedictum tertij, consil. 9. numero 51.

Commodum qui habuit, debet etiam habere incommodum, consil. 210. numero 15.

Commodum. In his, quae se habere possunt ad commodum, & incommodum, nemo debet conqueri, et si sit minor, 25. annis, consil. 233. numero 6.

Commoda, & incommoda debent paribus passibus ambulare: & quae admodum ex quantitate precij declarantur contractus ambiguus ita & ex quantitate onerum debet in dubio declarari emolumentum, consil. 299. numero 5.

Commodum, quod venit incidenter, & per indirectum, non debet haberi in consideratione, consil. 428. numero 12.

Communio inter aliquos facit praestare occasionem iurgiorum maxime in exactionibus debitorum, consil. 322. numero 38. & vide etiam consil. 769. numero 20.

Communione non censi fita, in dubio interpretandum est, consil. 322. numero 40.

Communione ius in dubio potius praesumitur, quam ius seruitutis, vide infra, Seruitus.

Communio, vide etiam infra, Societas, socius.

Commune, Communis res. Communis an & quando censetur esse paries, vel murus, vel vnus insolidum, & de hac materia, vide infra, Murus, ubi posui.

Communis murus. debet refici communiter, & non ab vno tantum, consil. 157. numero 41. & vide infra, Murus.

Communis res. An in re communi quis possit aliquid facere inuito socio, vide in consil. 188.

Communi in re quando quis possit aliquid facere, etiam inuito socio, videlicet quando habet aliquid praecipuum, quod non habet socius &c. vide in consil. 188. numero 13.

Communiter in eodem loco si duo habeant cognitionem causarum criminalium, & communem iurisdictionem, unus tamen solus habet praecipuam executionem causarum criminalium, potest erigere furcas in territorio communi, etiam contradicente socios, consil. 188. numero 14.

Communi in re melior est conditio prohibentis, consil. 403. numero 8. & infra, Socius.

Communi in re quod non liceat aliquid facere de nono inuito socio, quomodo id procedat, consil. 188. numero 23.

Commune quod est, meum est, consil. 131. numero 55.

Commune tunc est damnum, quando etiam commune futurum fuisset lucrum, consil. 735. numero 4.

Communiter negligitur, quod communiter possidetur: & materia communionis solet excitare discordias: & communes habere res continet difficultatem: & magis conuenit, quod res sint propriae, consil. 769. numero 20. & vide etiam consil. 322. numero 38.

Communis res, vide etiam infra, Societas, socius.

Communis vsus loquendi inspicitur in testamentis, consil. 6. numero 2. sed limita, vt infra.

Communis vsus loquendi debet inspicere etiam in statutis, consil. 27. numero 3.

Communis vsus loquendi. Sermones sumpti ex vulgari idiomate, sunt interpretandi secundum communem usum loquendi in eo idiomate, consil. 2. numero 3. & consil. 318. numero 18. & etiam infra.

Communis vsus loquendi notorius non est probandus, consil. 163. numero 32.

Communis usus loquendi. Verba prolata in vulgari sermone, debent intelligi secundum communem usum loquendi in eo vulgari sermone, consil. 318. numero 18. & consil. 52. numero 3. & consil. 426. numero 2. & consil. 456. numero 19.

Communis vsus loquendi est attendendus, consil. 750. numero 16.

Communis vsus loquendi quod attendatur in testamentis, istud non procedit, quando verba vulgi, & sic communis vsus loquendi repugnat verbis legis, quae videntur homines in loco communis vsus loquendi, consil. 750. numero 57.

Communis vsus loquendi. Quando verba proferuntur a stantibus peritis, non inspicimus, quomodo vulgariter loquantur Idiotae: & allegant vsum communem vulgariter vigere, incubit onus probandi, consil. 761. numero 30.

Communem vsu loquendi allegans, illum probare debet, & est difficile, consil. 761. numero 31.

Communis vsus loquendi propriæ significationi præferri debet: sed vsus ipse aliter, quam Doctorum assertionem probari debet, secundum plures Doctores, quod non est admittendum, quia videtur communis opinio in contrarium, ideo sequenda, cōf. 763. nu. 13. sed vide ibid. nu. 40. cum seq.

Et saltem cum declaratione, quæ assertio Doctorum de communi vsu, præsumptionem inducat, quæ transfert onus probandi in eum, contra quem allegatur, d. cōf. 763. nu. 14. sed vide ibid. nu. 42.

Communis vsus loquendi non probatur per assertionem Doctorum: sed fundas se in tali communi vsu, debet illi aliter probare, quod est difficile, cōf. 763. nu. 40.

Communis vsus loquendi probatio dicitur exigere altiore indaginem, maxime quia multa exiguntur, ut legitime, & concludenter fiat, cōf. 763. nu. 43.

Communem vsum loquendi vulgi, vel intelligentiam non sufficit probare, quando statuta fuerint condita à peritis: sed probandus est communis vsus peritorum, cōf. 763. nu. 44.

Communis vsus loquendi. Verba sunt exaudienda secundum communem vsum loquendi, & intelligendi, cōf. 764. nu. 33.

Communis opinio quando constat quæ sit, illa debet prævalere, & secundum illam iudicari, cōf. 761. nu. 33.

Communitas. Iure est cuiuslibet communitatis habere multos habitatores, vel multos, qui ibi subeant onera, cōf. 113. nu. 17.

Communitas an possit dare immunitatem, vide infra, immunitas.

Communitas. Debet probari mandatum illorum, qui dicuntur habuisse facultatem obligandi vniuersitatem, seu communitatem, vide infra, Mandatum.

Communitatis, seu Ciuitatis Cōsiliū, & Cōsiliarij, vide infra, Cōsiliarij, Cōsiliū.

Communitatis an sint penales condemnationes, an uero feudatarij, vide infra, Penales.

Communitas potest constituere syndicum, vel actorem sine autoritate superioris &c. vide infra, Syndicus.

Communitas est domina in eo, quod pertinet ad ipsam communitatem, cōf. 186. nu. 5.

Communitas & rōne cōtractuum, & ratione delictorum conuenitur, & alios cōuenit corā superiore ipsius territorij, cōf. 186. nu. 10.

Communitas. Quod ad esse communitatis, seu collegij, non sit necesse habere Rectorem, neque aliud caput &c. cōf. 186. nu. 11.

Communitas. An illi, qui sunt de communitate, vel vniuersitate, possint esse testes, vide infra, Testes.

Communitas ex longa consuetudine potest acquirere iurisdictionem, & imperium, & regalia, & multo magis emolumenta condemnationum, cōf. 186. nu. 36. & vide infra, Iurisdicō, & infra, Regalia, & infra, Penales.

Communitas equiparatur ecclesijs, & minoribus, cōf. 222. nu. 22.

Communitatis libri an probent, vide infra, libri, & supra, Archiū.

Communitas si ex statuto tenetur de incendio, & damno dato &c. vide infra, Incendium, & infra, Damnum.

Communitas, & vniuersitas, seu homines, vel subditi alienius loci, litigaturi aduersus Dominum ipsius loci, an possint se congregare absque licentia ipsius Domini, dummodo habeant licentia à principie, vel ab eius Senatu, & de opinione Anchar. & Guid. Papæ, & sic, & quod opiniones Anchar. & Guid. Papæ, non sint contrarie, sed diuerse, vide in cōf. 427.

Communitas non potest se congregare sine Domini licentia, quantumcumque tractandum sit de licito negotio, quando nulla est cōtrouersia negotij cum Domino, & in hoc casu loquitur Guido Papæ, cōf. 427. nu. 4.

Communitas, seu vniuersitas potest se congregare sine licentia Domini, quando aliquid est tractandum cōtra Dominum, vel quādo est Dominus suspectus, & de tali qualitate iam apparet aliquid, & in hoc casu loquitur Anchar. & est suspectus, quando cum eo est litigandum, cōf. 427. nu. 5.

Communitas, seu subditi non possunt se congregare sine licentia Domini, & omnis congregatio præsumitur illicita ea rōne, quia possent subditi sub specie boni multa mala committere, si sumpta occasione ab uno negotio, possent se congregare sine licentia Domini, & vide responsionē ad hanc rationem Guid. Papæ, & quando cesset talis præsumptio mali, cōf. 427. nu. 7. cum nu. seq.

Communitas. Remedium, per quod satisfiat vtrique parti, quando communitas, seu subditi congregant se sine licentia Domini in lite aduersus Dominum, est quod declaretur nullū per hoc fieri præiudiciū superioritati Domini, & quod deputetur Commissarius non suspectus, qui assistat congregationibus, cōf. 427. nu. 9.

Et quod Guido Papæ non loquat in casu, quo subditi haberent aliquid tractandum de collectis aduersus Dominum, d. cōf. 427. nu. 10.

Communitas si vendidit Datia, an emptor possit locare, & facere capicula cum conductoribus &c. vide infra, Datia.

Communitas. Quando uenditio rerum communitatis sit nulla, & particulare personæ vendentes teneantur emptori de euictione, vide infra, Venditio, & infra, Euictio.

Communitas non potest illis præiudicare, quando tractatur de negotio,

quod respicit singulares personas: quia quod binnes tangit, debet ab omnibus approbari, cōf. 530. nu. 7.

Communitas. Mandatum tacitum si colligitur ex remissione, quam ceteri omnes socii, vel de communitate, seu vniuersitate, faciunt in vnum, censetur omnes fecisse id, quod ille fecit, & idem potest vnus constitutus ab electis per communitatem, quod posset, si fuisset solus constitutus ab ipsa communitate, etiam si communitas ab initio statuisset, ne talia possent per vnum expediri, quia succurritur contrahentibus bona fide, cōf. 744. nu. 10.

Comparatio scripturæ, vide infra, scripturæ, vbi posui.

Comparatio, vel relatio saepe solet fieri inter duo, quæ non cōueniunt per omnia, sed solum cōueniunt in genere, cōf. 585. nu. 15.

Compensatio. Compensandi animo censetur in dubio factum legatum creditori, quando debitum erat necessarium, & quando dicatur debitum necessarium, cōf. 17. nu. 6.

Compensatio. Legatum factum fideicommissario per heredem primi testatoris censetur factū animo cōpensandi in fideicommissum, cōf. 17. nu. 7.

Compensatio. Legatum factum filie per patrem, cōpensatur in dotem per ipsum patrem iam promissam, cōf. 17. nu. 9.

Compensatio. An legatum censetur factum animo compensandi, vbi de etiam infra, Legatum.

Compensare quando quis censetur voluisse, quod debebat in datione dotis, vide infra, Dos.

Compensare an quis censetur voluisse, in hac materia sufficit quolibet levis cōiectura, cōf. 456. nu. 4.

Compensatio. Maritus censetur præstitisse uxori animo compensandi id, quod sibi debebat, cōf. 506. nu. 14.

Compensatio fit ipso iure, licet non opponatur ab homine, propter euitandam caducitatem, vide supra, Caducitas.

Compensatio propter excessum mensuræ censetur ipso iure facta emphyteutæ, ad euitandam caducitatem, vide supra, Caducitas.

Compensatio non habet locum, vbi creditum non est liquidatum, cōf. 211. nu. 2.

Compensatio non fit de liquido ad non liquidum, cōf. 575. nu. 13.

Compensatio. Debitoribus fiscalibus permittitur opponi cōpensationem debiti liquidandi infra duos menses, & debitor opponendo cōpensationem crediti, quod liquidat in termino dato ad soluendum, soluit in termino, cōf. 211. nu. 26.

Compensatio non fit in causis fiscalibus ex diuersa statione, cōf. 211. nume. 3.

Compensatio an fiat in causis fiscalibus ex diuersis stationibus, & quādo dicatur diuersa statio, cōf. 211. nu. 27.

Compensatio. Qui compensat, censetur realiter soluere, cōf. 501. nume. 8.

Compensatio est solutio, cōf. 704. nu. 2.

Compensatio debiti an admittatur, stante iuramento, est quæstio dubia, nec apparet, quæ sit communis opinio: sed amplectenda est præstatio Doctorum, an debitum subisset tempore iuramenti, an vero superuenerit, cōf. 228. nu. 1.

Compensare postea potest quis creditum futurum, licet promittat se soluturum absque aliqua exceptione: & iuramentum intelligitur secundum verisimilem mentem contrahentium, cōf. 228. nu. 3.

Complices delicti, vide infra, Delictum.

Compositum, vide infra, Simplex.

Compromissum si fiat inter vnū ex vna parte, & alios multos ex alia parte, tale compromissum nihil operatur quod ad illos multos inter se, cōf. 38. nu. 10.

Compromissum. Statutum de compromisso faciendo inter agnatos, non habet locum in casu claro, sicut nec consilium sapientis, & arguitur ab vno ad aliud, cōf. 162. nu. 3.

Compromissum factū per mulierem sine consensu mariti, est nullū ipso iure, non seruata forma statutorum, & non valet pactum, seu compromissum factum per mulierem, ex quo secuta est euictio, & deterior conditio dotis, cōf. 445. nu. 5.

Compromissum. De actis, & attestationibus factis coram arbitrio, an probent in alio iudicio, vide supra, Acta.

Compromissum facere, est species alienationis, cōf. 205. nu. 5.

Compromissum facere censetur etiam prohibitum, qui est prohibitum alienare, & etiam deferre iuramentum, quia per tale actus posset postea sequi alienatio, cōf. 218. nu. 27.

Compromissum facere potest huiusmodi, & fideicommissarius, tenetur habere ratum: & pari ratione potest facere transactionem, quia interim est administrator cum libera, & dominus, cōf. 219. nu. 7.

Compromissum etiam fieri non potest de eo, quod est prohibitum alienari, cōf. 64. nu. 7.

Compromissum qui fecit nomine proprio, & nomine filiorum suorum censetur etiam fecisse postea tam nomine filiorum, quā nomine eius proprio, omnes actus, quos fecit in ipsa causa compromissi, cum ipsa causa esset communis, cōf. 262. nu. 1.

Compromissum. Arbitramenti verba an inducant fideicommissum, vide infra, Fideicommissum.

Compromissum an fieri possit inter venditorem, & euictum, vide infra,

infra, Euitio.
Compromissum quando fit, si fiat pactum, quod arbitramenta mittantur executioni, non obstante quacunque reuisione, valet tale pactum ex publica consuetudine, & et de iure, cum non reperitur expresse reprobatum, & ideo fieri potest executio, vel facta sustinetur, & quare ratione ualeat tale pactum, consil. 281. nu. 1.
Compromissum quando est factum, arbitrum potest prorogare instantiam, si id fuit sibi per partes expresse concessum, & sunt valide prorogationes, & an debeant postea ipsa prorogationes notificari partibus, & an sufficiat, quod habuerint earum scientiam aliquo modo, consil. 281. nu. 3.
Compromissi instantiam ultra certum tempus quod arbitrum, vel arbitratum non possit prorogare, si dicit statutum, an litigatores ipsi possint prorogare, consil. 281. nu. 7 & 8.
Compromissum Arbitramenta censentur transiisse in iudicatum, stante pacto in compromisso, quod deberent mitti executioni, qualiacunque essent: & an potuerit fieri executio, parte non citata, consil. 281. nume. 11.
Compromissum Quando causa committitur arbitratori de amicabili compositione, debet eam decidere secundum aequitatem naturalem, consil. 318. nu. 22.
Compromissum Commissio facta in aliquos amicos, censetur facta, tanquam in arbitratum, & ita censetur facta cum potestate amplissima, & secundum aequitatem naturalem, consil. 318. nu. 24.
Compromissum Arbitratum sunt tanquam proxenetae, qui debent esse potius mediatores, quam iudices, & id multo magis conuenit iis, qui eliguntur, tanquam amici communes, consilio 318. numero 25.
Compromissum si contingat, quod procedatur summarie, sine lite, & sola facti veritate inspecta & cetera haec verba concedunt, quod possit procedi qualitercunque, etiam circa probationes, consilio 648. numero 2.
Compromisso quando non fit locus, & quod exceptio, quod actio non competit, sit impediticia litis ingressus, & per consequens impediatur compromissum, consil. 328. nu. 33.
Compromissum fieri debet, quando vertitur causa in articulo iuris admodum perplexe, super quo late fuit utrinque scriptum, consil. 675. nume. 1.
Compromissum In dubio pronuntiandum esse contra compromissum, id non dicit Socinus allegatus & cetera consil. 675. nu. 3.
Compromissum non praesumitur, consil. 740. nu. 5.
Compromissi iudicium seu causa est vnicus actus successiuus, consil. 262. nu. 16.
Compromissum Etiam coram Arbitratoribus est locus exceptioni excussionis, vide infra, Excussio.
Compromissum Coram Arbitratoribus tractantur principaliter ea, quae sunt ex bono, & aequo, consil. 374. nu. 7.
Compromissum restringitur ad illud, de quo agebatur, consil. 385. nume. 2.
Compromissi terminos transgredi non potest Arbitrum, consil. 740. nume. 4.
Compromissum Pro facto habendum est id, quod de facili potest fieri, & factum non releuat, quando proceditur ex bono & aequo, per viam compromissi, & inspecta mera veritate, consilio 488. numero 16.
Compromissum Arbitrum potest declarare, ita fuisse eius intentionem, & de iure potest eam interpretationem facere, quae est circa intelligentiam verborum, & tunc non habet locum textus in l. Iudex posteaquam ff. de re iudica. consil. 426. nu. 5.
Compromissum Arbitratum potest postea declarare verbum ambiguum, consil. 426. nu. 11.
Compromissum Verba quaedam appositae in compromisso, sine prauiudicio dationis in solutum & cetera, quomodo sint intelligenda, & quod possint intelligi actiue, & passiuue, consilio 742. nume. 14. cum nume. sequen.
Et quando intelliguntur passiuue, tunc possunt intelligi exceptiue, & separatiue simpliciter, & declaratur d. consil. 742. numero 15. cum sequen.
Compromissum incertum intelligitur secundum verisimilem mentem compromittentium, consil. 742. nu. 17.
Compromissum An detur reclamatio, seu reductio ad arbitrium boni viri contra laudem Arbitratoris, & an consideretur laesio, licet quis sponte sua se obligauerit ad aliquid, prout arbitratum fuerit per Titium, ad quod tamen ante compromissum nullo modo tenebatur, puta si se obligauit ad expensas factas propter vulnera & cetera, & quod sic, vide in consil. 565.
Compromissum In impetranda reductione ad arbitrium boni viri praesupponitur semper laesio, quae deinde probanda est in processu: & non videtur dari laesio, si quis extra tale arbitramentum nullo respectu erat obligatus: concluditur tamen esse dandam reductionem, probata laesione, consil. 565. nu. 2.
Compromissum Receditur ab arbitramento propter laesionem, quauis ille, qui se per compromissum obligauit, non esset obligatus prius, consil. 565. nu. 4.
Compromissum Qui se obligauit ad expensas per compromissum, si

ex arbitramento praetenderet se laesum, pereret reductionem, quia censetur intellexisse de expensis, iuxta veram, ac iustam quantitatem, & id ei concederetur: ergo idem e conuerso concedi debet eius aduersario, per regulas Iuris, consil. 565. nu. 7.
Compromissum Reductio facit stare sententiam arbitramentalem, & eius virtutem in suspensio, & cedens pendente reductione, cedit ius suspensum, & sublata reductione, cessio remanet inuicilis, consil. 740. nu. 19.
Compromissum saepe habet clausulam, qua renuntiatur reductioni ad arbitrium boni viri, & quae apponitur ex capite, & stilo notario rum & cetera, consil. 764. nu. 6.
Compromissum Propter instrumenta de nouo reperta potest etiam rescindi arbitramentum, consil. 698. nu. 2.
Compromissum Ex sententia arbitramentali solet oriri actio personalis tantum, consil. 664. nu. 1.
Et an possit opponi de iure tertij proueniente ex sententia arbitramentali lata in fauorem illius tertij, vide in d. consil. 664.
Compromissum Arbitramentum etiam quod fit iuratum, non extinguit obligationem, nec actionem inducit, sed solum agi potest ad poenam in compromisso deductam, consil. 740. nu. 9.
Compromissum Vide etiam supra, Arbitrum, & infra Sententia.
Conatus solus fraudulentus operatur, quod quis puniatur in poenalibus, licet non sequatur effectus, & sufficit fieri de facto & cetera, consil. 97. nu. 6.
Conatus an puniatur, ubi tractatur de pena mortis, vide in consil. 140.
Conatus non potest puniri, ubi tractatur de pena mortis, si non sit effectus plenus effectus: & ita se habet generalis consuetudo Italiae, consil. 140. nu. 4.
Concessio principis censetur in dubio realis, & non personalis, etiam in materia iurisdictionis, consil. 64. nu. 72. & an concessio censetur realis, an personalis, vide in consil. 645.
Concessio censetur fieri de toto iure, quod habet concedens, consil. 188. nu. 9.
Concessio nunquam solet excedere petitionem, consil. 382. nu. 27.
Concessio semel facta quando non extinguitur morte concedentis, tunc nihil refert, nunquid executio talis concessionis fuerit facta, uel non facta, uiuente ipso concedente, consil. 415. nu. 4.
Concessio an fiat limitato modo omnino, & nullatenus, seu nullo casu fiat absoluto modo, an fiat vno casu absoluto modo, & simpliciter, haec differunt, consil. 473. nu. 21.
Conclusio Propter instrumentum, vel aliquid aliud de nouo repertum, licitum est mutare propositum, etiam impugnano proprium factum, & etiam si sit conclusum in causa, consil. 9. nu. 30.
Conclusio in causa licet sit iam facta, instrumenta tamen de nouo reperta rescindunt iam facta, dummodo producantur ante latam sententiam, consil. 9. nu. 31.
Conclusio in causa licet iam sit facta, potest tamen iudex ex magna causa, si reperta sint de nouo instrumenta, consil. 6. nu. 32.
Conclusio in causa. Ea quo quis fecit per errorem facti extra iudicium, vel in iudicio, possunt reuocari usque ad conclusionem in causa, & an etiam usque ad sententiam, consil. 9. nu. 37.
Conclusio in causa, & sententia equiparantur, consil. 90. nu. 3.
Conclusio in causa non fit in criminalibus, & quomodo id intelligatur, & quando fiat, consil. 90. nu. 4.
Conclusum in causa quamuis fuerit, possunt tamen semper produci ea, quae patent ex euidentia rei, & omnia, quae sunt notoria, & propter tales probationes possunt quodcumque reuocari sententia, etiam quod iam transiisset in iudicatum, consil. 157. nu. 47.
Conclusio inspicitur, & tota vis in conclusione consistit, consil. 139. nume. 27.
Conclusio In conclusione tota vis consistit, consil. 188. nu. 21.
Conclusio Tota vis consistit in conclusione, quia multa tractantur, quae deinde non perficiuntur, consil. 742. nu. 6.
Concubina De donatione facta concubinae, vide infra, Donatio.
Concubinatus non committitur cum uidua honesta loco nata, sed stuprum, consil. 257. nu. 7.
Condemnatio Condemnationes poenales, vide infra, Poenales.
Condemnationes sunt de regalibus vide infra, Regalia.
Conditio in dubio non praesumitur, sed semper modus, quando verba non sunt satis clara, consil. 4. nume. 34. & infra, Modus.
Conditio dispositio purificata, & dispositio pura equiparantur, consil. 106. nu. 4.
Conditio, si subest debitum, est conditio intrinseca, consilio 118. numero 11.
Conditio ex uerbis quibusdam certis colligitur, remissiue, consil. 139. nume. 5.
Conditionem principaliter non importat illa verba, cum morietur, sed tempus, uide infra, Mors.
Conditionem quod expectare debeat vocatus sub conditione, vide in consil. 167.
Conditionis euentum debet expectare substitutus, vel aliter vocatus a testatore sub aliqua conditione, & prius nullo modo est ad Index D. Vinc. Anibaldi. C 4 dlen-

- diendus, & deficiente conditione, censetur exclusus, consil. 167. nume. 44.
- Conditione deficiente, deficit promissio, consil. 251. nu. 23.
- Conditiones debent seruari, vide infra, Contractus.
- Conditio, sub qua quis fuit vocatus si non euenit, verba testamenti clara illum repellunt, consil. 345. nu. 5.
- Conditionis natura est suspendere actum, consil. 599. nu. 24.
- Conditio deficit, quando in totum non est adimpleta, consil. 738. numero 1.
- Conditio in totum debet adimpleri, iuxta l. cui fundus. ff. de condit. & demon. quæ locum habet etiam in contractibus, consil. 739. numero 1.
- Conditio, ius aliquod non potest dici fuisse translatum, si translatio facta fuit sub modo, & conditione, qui non fuerunt adimpleti, consil. 778. nu. 55.
- Conditio intrinseca, quæ est de natura actus, non censetur facere contractum conditionalem absolute, & proprie, quia habet figuram conditionis, sed non vim, vel effectum, consil. 520. nume. 7. & vide infra, Venditio.
- Conditiones debent impleri in forma specifica, consilio 295. numero 2.
- Conditio expressa debet impleri in forma specifica, consilio 295. numero 12.
- Conditio, si voluerit, debet impleri specificè, siue agatur de acquirendo, siue de retinendo, consil. 295. nu. 16.
- Conditio uoluntaria debet impleri in forma specifica, & conditio, si decesserit sine liberis, impletur per ingressum religionis, & quare, consil. 166. nu. 9.
- Conditio censetur appposita, quando dictum fuit, quod posset de eis disponere in quamcunque personam, si voluerit, consil. 295. nu. 7. & vide infra, Voluntas.
- Conditio uoluntaria quæ dicatur, & quæ necessaria, vide etiam infra, Substitutio.
- Conditio uoluntaria quæ, & quot modis dicatur, & an conditio, si sine liberis decesserit, sit uoluntaria, consil. 163. nume. 8. & vide infra, Substitutio.
- Conditio substitutionis, vel institutionis debet prius impleri, antequam substitutus, vel institutus admittantur, dato quod eis nullum ius competat, vide infra, Substitutus, & infra, Hæres.
- Conditio uoluntaria quæ dicatur, & an conditio, si decesserit sine liberis, sit uoluntaria respectu vulgaris substitutionis, consil. 166. nume. 18.
- Conditio uoluntaria non extenditur, & quæ dicatur uoluntaria, consil. 166. nu. 25.
- Conditio aliqua licet sit necessaria, si tamen ei addatur aliquid uoluntarium, tale additamentum alterat eius naturam, & facit eam uoluntariam, & impedit extensionem, consil. 169. nu. 9.
- Conditio, si decesserit sine liberis, est naturalis, & ex dispositione iuris semper tacite subintelligitur, consil. 165. nu. 8.
- Conditio, sine liberis, posita in vno casu, an trahatur ad alios, consil. 165. nume. 16.
- Conditio, si decesserit sine liberis, vel si liberos non habuerit, non differt, vide infra, Filij, & infra, Substitutio.
- Conditio mortis trahitur ad casum, quo vxor transiit ad secunda vota, consil. 166. nu. 2.
- Conditiones adiectæ institutioni, an etiam habeantur pro non scriptis, quando institutio ipsa habetur pro non scripta, consil. 169. nume. 5. & nu. 14.
- Conditiones adiectæ institutioni, habentur etiam pro non scriptis, quando institutio habetur pro non scripta, sed non bene inferuntur ad conditiones adiectas substitutioni, consil. 169. nume. 14. Et an perempto gradu institutionis, perimantur etiam conditiones respicientes fauorem ipsius instituti, & fiat locus substitutioni, vide infra, Substitutio.
- Conditio, si ita est, in rescripto, vide infra, Rescriptum.
- Conditio adiecta vni dispositioni, an censetur repetita in alia, &c. vide infra, Repetitio.
- Conditio, de qua à principio non constabat, declaratur etiam ex post facto, consil. 251. nu. 24.
- Conditio subintelligitur tacite, quando materia subiecta id requirit, consil. 251. nu. 28.
- Conditio. Bona si adimantur alicui sub conditione, si decesserit sine liberis, per consequens sub contraria conditione censetur ei dari, consil. 295. nu. 17.
- Conditio debet haberi pro impleta, quando non est conditio casualis, sed potestatiua saltem pro parte, & per eum non steterit &c. consil. 369. nu. 7.
- Conditio habenda est pro impleta in eius odium, qui fuit in causa, quod non euenit, seu non potuerit euenire, consilio 678. numero 4.
- Conditio habetur pro impleta, si stat per eum &c. consilio 766. numero 27.
- Conditio quandoque censetur adimpleta ante tempus, consilio 766. nume. 17.
- Conditio habetur pro impleta aliquando tanquam penitus remissa, consil. 766. nume. 26.
- Conditio censetur remissa, quando stat per eum, qui apposuit conditionem, quamuis adimpleatur & actus videtur purus, maxime quando per actum facti contrarium voluit ille, quod procedit etiam in contractibus, consil. 766. nu. 28.
- Conditio, uel onus quando non censetur repetitum, vide infra, Repetitio, & infra, Hæredis institutio.
- Conditio quando censetur appposita duntaxat ad contractus resolutionem, si d. contractus dicatur purus, vide infra, Contractus, & infra, Venditio.
- Conditio an denotetur per ablatiuos absolutos, vide supra, Ablatiui.
- Conditio. Text. in l. actus legitimi. ff. de regul. iur. quod procedat in conditionibus facti, non autem in conditionibus iuris, consil. 495. nume. 6.
- Conditio. Quicquid potest fieri pure, potest etiam fieri sub conditione, consil. 681. nu. 1.
- Conditionale ius non transmittitur ad filios, secundum Doct. communiter, consil. 511. nu. 24.
- Conditionem potestatiuam implendi ius non transit ad hæredes, consil. 626. nu. 11.
- Conditio quod operatur in precedenti parte, idem debet operari in sequenti, consil. 526. nu. 2.
- Conditio an censetur fuisse posita in illis verbis, seu modo loquendi, non contenta se così è bene à fare, & lo farò secondo hauere concluso, & an fuerit consensus conditionalis, & q. non censetur conditio, sed magis censetur exprimi causa, & ratio, propter quā disponens mouetur ad ita faciendum, & quando dictio, si, non faciat conditionem, consil. 529. nu. 15. & 16.
- Conditio. Verba illa, cum conditionibus &c. quando denotent propriè conditionem, consil. 599. nu. 25.
- Conditio. Verba, ea conditione, quando ponuntur cum ditione, vt, denotant modum, & non conditionem, consil. 599. nu. 26.
- Conditio. Filij positi in conditione an censentur vocati per testatorem, & de glo. in l. Lucius, de hæred. instit. quando non habeat locum, & quod filij positi in conditione censentur expressè uocati ex testamento, si extet probabilis aliqua coniectura, vel ratio, consil. 87. nume. 10.
- Conditio. An positi in conditione censentur vocati ex testamento, stantibus coniecturis, & quæ coniectura requirantur, vide in consil. 312.
- Conditio. Positi in conditione non censentur vocati ex testamento, sed censentur venire ab intestato, secundum glo. magis communiter approbatam in l. Lucius, de hæred. instit. sed de veritate illius glo. controuertunt Doct. & saltem stante aliqua coniectura, censentur vocati ex testamento, & quæ sint coniecturæ, consil. 312. nume. 7. cum nu. seq.
- Conditio. Quando, & ex quibus coniecturis filij positi in conditione censentur uocati ex testamento, & non ab intestato, iuxta glo. in l. Lucius, vide etiam in consil. 329.
- Conditio. Filij positi in conditione censentur vocati non ex testamento, sed ab intestato, iuxta glo. in l. Lucius, de hæred. instit. en. quæ communiter approbatur; sed nemo ex Doctoribus negat, quin saltem stante aliqua coniectura, censentur uocati ex testamento, & ex quibus coniecturis, consilio 329. nume. 13. cum nume. sequen.
- Conditio. In ardua questione illa, nunquid filij positi in conditione censentur vocati ex testamento, vel non vocati, confugiunt Doct. communiter, post longas disputationes, ad coniecturas, remissive, consil. 382. nu. 16.
- Conditio. An & quando filij positi in conditione censentur vocati à testatore, & substituti, & ex quibus coniecturis, & de gloss. in l. Lucius, de hæred. instit. & quibus modis limitetur, vide etiam in consil. 464.
- Conditio. Filij positi in conditione quod non censentur uocati à testatore, & consequenter substituti, iuxta glo. in l. Lucius, de hæred. instit. consil. 464. nu. 1.
- Conditio. Vbi filij sunt in conditione positi, & concurrunt aliæ coniecturæ, tunc censentur expressè uocati ex testamento, & hæc est firma conclusio, & fortius etiam secundum Ruinum sufficit duotantum, scilicet quod sint in conditione positi, & quod sint grauati, consil. 464. nu. 6.
- Conditio. Coniecturæ quæ sint, ex quibus filij positi in conditione censentur expressè uocati à testatore, consil. 464. nu. 7. cum seq.
- Conditio. An liberi positi in conditione censentur uocati, & ex quibus coniecturis, & multas coniecturas quando censentur uocati per fideicommissum, vide etiam in consil. 476.
- Conditio. An filij positi in conditione censentur uocati ex testamento, & ex quibus coniecturis, vide etiam in consil. 483.
- Conditio. Filij positi in conditione non censentur uocati ex testamento, secundum gloss. magis communiter approbatam in l. Lucius. ff. de hæred. instit. quæ tamen recipit unam limitationem generalem etiam communiter approbatam, videlicet q. ex qualibet probabili coniectura censentur uocati, consil. 483. nu. 32.
- Conditio. Quando filij positi in conditione censentur uocati, & ex quibus coniecturis, vide etiam in consil. 568.

Conditio. Filij positi in conditione licet non censeantur vocati ex testamento, secundum opinionem glossæ in l. Lucius la. 2. ff. de hered. institu. magis communiter approbatam, quæ tamen habet plurimos contradicentes: nihilominus si præter expressionem simplicis conditionis, extet probabilis aliqua coniectura, vel ratio, tunc censetur vocati, ex magis comuni etiam opinione Doctorum, conf. 568. nu. 17.

Conditio. Liberi positi in conditione licet non censeantur vocati ex testamento, secundum glo. in l. Lucius, quæ est magis communiter approbata, habentur tamen pro vocatis, si ex testamento colligitur probabilis coniectura id requirens: & vide vnam coniecturam in casu, de quo in confilio, conf. 581. nu. 6.

Conditio. Filij positi in conditione censentur venire ex tacita dispositione iuris communis, & non tanquam vocati, sed censentur vocati, quando est dictum de masculis, secundum aliquos Doctores. Item quando constat ex alia principali parte testamenti, seu inuestitura, quod fuerunt vocati expressè, conf. 511. nu. 12.

Conditio. Dictio masculis, adiecta in conditione, veluti si sine filiis masculis &c. operatur, quod filij positi in conditione censentur expressè vocati per testatorem, & saltem concurrente aliqua alia coniectura, conf. 386. nu. 11.

Conditio. Dictio masculis, adiecta in conditione, puta si sine filiis masculis &c. facit quod filij positi in conditione censentur expressè vocati, secundum magis communem opinionem: & quæ sit ratio, conf. 87. nu. 11.

Conditio. Liberi positi per testatorem in conditione censentur vocati solum abintestato, sed id non procedit, quando dictum fuit, si de esset sine liberis masculis, quia tunc veniunt tales masculis expressè ex testamento, conf. 165. nu. 11.

Conditio. Positi in conditione censentur vocati ex testamento, quando testator dixit, si sine masculis &c. quia alioquin non possent excludere feminas, si venirent duntaxat abintestato, & tantomagis stantibus illis verbis, siue masculis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, conf. 312. nu. 11.

Conditio. Positi in conditione nepotes masculi indefinitè, & vniuersaliter ad exclusionem substitutionum, ex voluntate testatoris manifestè debent excludere substitutos, & si non possunt excludere abintestato, necesse est, quod excludant veniendo ex testamento, quia aliter non posset habere effectum voluntas testatoris, & est communis opinio, conf. 312. nu. 8.

Conditio. Filij positi in conditione censentur vocati ex testamento, quando dictum fuit, de masculis: nam si debent excludere feminas, necesse est, quod sint vocati ex testamento, & tantomagis etiam si dictum sit, de masculis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, conf. 329. nu. 14.

Conditio. Substitutio quando dicit, & ipso decedente sine filiis masculis, tunc non procedit glo. in d. l. Lucius, & filij positi in conditione censentur vocati, & secundum hanc opinionem fuit consultum, & iudicatum &c. conf. 464. nu. 2.

Quæ opinio potissime procedit, ubi filij masculi non solum fuerunt positi in conditione, sed etiam expressè fuerunt grauati, quia tunc filij censentur vocati, d. conf. 464. nu. 3.

Et isto casu filij positi in conditione adeo censentur vocati, vt possint etiam alienata reuocare, d. conf. 464. nu. 4.

Conditio. Filij in conditione positi, etiam si sint grauati, quod non est prævisione expressa testatoris, & quod id etiam procedat, ubi est apposta qualitas masculinitatis, tenuerunt Rui. & Paris. & plures alij Doctores contradicentes priori opinioni, & quando procedant horum auctoritates, conf. 464. nu. 5.

Conditio. Opinio quod dictio masculis, operetur, vt filij positi in conditione censentur ex testamento vocati, non caret disputatione, præsertim in locis, quibus extat statutum excludens abintestato feminas stantibus masculis, tamen propter alias rationes, & coniecturas supradictas, vt in confilio, filij masculi censentur vocati ex testamento, conf. 464. nu. 11.

Conditio. Liberi positi in conditione an censentur vocati per substitutionem ex sola dictione masculis, articulus est ambiguus, & Doctores varij: sicut etiam fuerunt Doctores in contrariis inuicem opinionibus de glo. in l. Lucius, de qua licet magis communis opinio sit cum glo. quod non sint vocati, tamen Doctores sententur, quod ex qualibet probabilis coniectura censentur vocati, & vide coniecturas plures & ponuntur septem coniecturæ, conf. 476. nu. 1. cum sequen.

Conditio. Testator cum habet mentionem, vel dispositionem, vel enuntiationem, de suis descendentes masculis, non semel tantum, sed sepius, censetur habuisse rationem agnationis suæ, vt scilicet inter agnatos masculos ab eo descendentes bona omnia cõseruarentur, & est communis conclusio: & tunc liberi positi in conditione censentur vocati, & inductum fideicommissum perpetuum, conf. 476. nu. 3. cum seq.

Conditio. Testator si dixit, ita etiam & taliter, quod omnia bona, & iura mea perueniant, & peruenire debeant in superiuentes, & in eorum descendentes masculos, etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, hæc verba continent fideicommissum expressum fauore descendentes, & ipsum etiam cõtinerent, dato quod

non fuisset expressa illa clausula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, & censentur vocati, conf. 476. nu. 7.

Et an aliquid obstat, quod non vocauerit omnes descendentes absolute, sed illos tantum, qui essent superstites in casum, quo aliquis ex filiis decederet sine masculis, qui casus non euenierit, ibidem, ubi quod non.

Conditio. Testator si voluit, quod descendentes feminae non admitterentur ad hereditatem, sed prouideretur eis de competenti dote, ex necessitate sequitur, quod masculi descendentes censentur expressè vocati per substitutionem, quia alioquin si solum veniret abintestato ipsi masculi non haberent ius excludendi feminas: & est ratio necessaria, & tunc cessat ratio Doctorum volentium, quod dictio, masculis, nihil faciat ad glo. in l. Lucius, confilio. 476. nume. 9.

Conditio. Si omnes descendentes masculi filiorum sunt positi in conditione, & omnes sunt vocati ad portionem decedentium sine masculis, perinde est ac si nominatim, & separatim quilibet fuisset vocatus, & nominatim, & separatim quilibet fuisset positus in conditione, conf. 476. nu. 15.

Conditio. Filij positi in conditione quod censentur vocati, vna coniectura est, si fuit adiecta dictio masculis, quæ tamen opinio habet aliquos contradicentes, conf. 568. nu. 18.

Conditio. Filij positi in conditione quod censentur vocati, alia est coniectura, & fortior, & per se sufficiens, videlicet quando testator sape habuit mentionem masculorum in omnibus substitutionibus: quia tunc colligitur euidenter eum id fecisse, vt bona cõseruarentur in agnatione, quatenus scilicet extant persone per eum nominata, id est, masculi descendentes ab eo, & deinde masculi descendentes à fratribus ipsius in casu, de quo in confilio, quod fieri non potest nisi per fideicommissum, conf. 568. nu. 22.

Conditio. Filij positi in conditione censentur vocati ex testamento, quando testator fecit fideicommissum fauore agnationis suæ: & mentio masculorum, & exclusio feminarum arguunt fauore agnationis, conf. 87. nu. 14.

Conditio. Cessante etiam qualitate masculinitatis, quotiescunque aliquis ponitur in conditione ad exclusionem alterius, qui est in eodem gradu abintestato, tunc semper talis positus in conditione censetur vocatus ex testamento, & est communis opinio, conf. 329. nume. 15.

Conditio. Coniectura seu ratio necessariò concludens, quod non tantum filij positi in conditione, sed etiam ceteri omnes agnati proximiores, quamuis non nominati in testamento specialiter, censentur vocati, est, si inter eos debent bona perpetuò cõseruari, & censetur inter eos factum absolutum fideicommissum, quia tunc sine dubio censentur vocati ex testamento ad fideicommissum, scilicet prout quisque erit proximior, conf. 483. nu. 34.

Conditio. Filij positi in conditione quod censentur vocati, alia coniectura est, quando testator fecit substitutionem secundam non solum filiis suis, sed etiam eorum descendentes, confilio. 568. numero. 21.

Conditio. Testator si post aliquot gradus substitutionum vocauit substitutum ad bona sine diminutione, tunc filij, qui sunt in prima institutione, & in conditione positi, dicuntur venire ex dispositione expressa, conf. 464. nu. 9.

Conditio. Testator si fecit plures gradus substitutionum, tunc omnes in conditione positi censentur expressè vocati, confilio. 464. nu. 10.

Conditio. Positi in conditione censentur vocati ex testamento, quò in secundo gradu substitutionis vocauit testator filias, & earum omnes descendentes, quia una substitutio solet aliam declarare, & una debet suppleri per aliam, præsertim si in alio gradu nisi nepotes censentur vocati, admitteretur extraneus, confilio. 312. nume. 12.

Conditio. Quando filij positi in conditione sunt etiam expressè vocati per alia verba in aliquo casu, tunc censentur etiam vocati in casu ipsius conditionis, & est communis conclusio, confilio. 476. nume. 14.

Conditio. Positi in conditione censentur etiam expressè vocati, quò testator ultimo loco substituit extraneos, id est, non descendentes, conf. 86. nu. 12.

Conditio. Testator quando ultimo loco substituit extraneos, tunc positi in conditione censentur expressè vocati ex testamento, & quæ sit ratio, & an, & quando sit vera hæc opinio, optimè declarat, conf. 87. nu. 12.

Conditio. Testator si prouidit de substituto extraneo, an censetur vocasse filios positos in conditione, & filiis, seu descendentes ex tantibus, quod non admittatur substitutus extraneus, tanquam defectus conditione, & nihil referat ad eius exclusionem, utrum filii succedant ex testamento, uel abintestato, confilio 329. nume. 9.

Conditio. Filij positi in conditione ad exclusionem extraneorum censentur vocati per fideicommissum, sed hoc non caret difficultate, conf. 467. nu. 12.

Conditio. Liberi positi in conditione censentur vocati, si ultimo loco facta sit substitutio de extraneis, quod fundamentum licet videatur

- deatur male tutum, multum tamen operatur, stantibus alijs pluribus coniecturis, conf. 476. nu. 16.
- Conditio.** Substitutio facta ultimo loco de personis extraneis, seu magis remotis, si sint ipsi filij positi in conditione, solet operari, ut censentur vocati per fideicommissum: quæ opinio licet habeat contradicentes multos, tamen ea coniectura iuncta cum alia aliâ quæ est sufficiens, conf. 483. nu. 35.
- Et Isanionis, & Currij sen. dicta in hac materia in contrarium, tollitur per alia per eos dicta in alijs consilijs. d. conf. 483. nu. 36.**
- Conditio.** Filij positi in conditione q̄ censentur vocati ex testamento, coniectura alia est, si testatur ultimo loco vocat extraneos, id est, non descendentes ab eo, sed collaterales: quo casu censentur filij positi in conditione vocati ad portionem patruorum suorum, ne alioquin eueniat absurdum, q̄ testator uoluerit præferre remotiores propinquioribus, secundum opinionem Ancharanij, conf. 568. nu. 19.
- Quæ tamen opinio Ancharani habet aliquos contradicentes, qui dicunt esse superfluum, q̄ positi in conditione censentur vocati, cum etiam ab intestato præferantur substitutis: sed respondet huic rationi, q̄ cessat, quando fit substitutio non vni tantum filio, sed duobus, vel pluribus, ita q̄ tractari potest de portione non solum patris, sed patruorum. d. conf. 568. nu. 20.**
- Conditio.** Filij positi in conditione q̄ censentur vocati, id solum procedit in eo proposito, quo fuit de eis facta mentio, & respectu portionis paternæ tantum, sed non quod ad portionem aliorum, quando neque mens disponentis, neque verba dispositionis id patiuntur. & ita quod ad portionem paternam tantum procedunt glo. & Doct. in l. Lucius, conf. 511. nu. 27.
- Conditio.** Filij positi in conditione censentur etiam expressè vocati ex testamento, quando testator post factas substitutiones, prohibuit bona alienari extra familiam: & quæ sit ratio, consilio. 87. nume. 13.
- Conditio.** Positi in conditione censentur vocati, quando in prohibitione alienandi, vel aliter, testator dixit, q̄ bona in eos perueniant per fideicommissum, conf. 312. nu. 13.
- Conditio.** Prohibitio alienandi facta favore filiorum positorum in conditione, facit eos censeri vocatos: & tunc non habet locum gl. in l. Lucius, de hæred. instit. conf. 312. nu. 14.
- Conditio.** Coniectura seu deductio (de qua in consilio) q̄ liberi positi in conditione censentur vocati, differt à deductione Bar. in l. Centurio nu. 37. de qua controuertunt Doct. quia Bar. loquitur, quando nulla extat coniectura q̄ testator vocauerit liberos, sed tantum grauaue: secus si grauaui, & etiam vocauit, conf. 581. num. 10.
- Conditio.** Distinguendum est, utrum filij in conditione sint positi negatiuè, vel affirmatiuè: quia si negatiuè, puta si filius meus decesserit absque liberis, tunc procedit glo. in l. Lucius: quia negatio non potest inducere effectum affirmatiuum vocationis: secundo vero casu videtur à contrario sensu expressè vocati: & tali expressa vocatio debet esse fortior, quàm tacita, consilio. 464. nume. 8.
- Conditio.** Substitutus quando præferatur liberis positus in conditione, vide infra, Substitutus.
- Conditio.** Positio filiorum in conditione non est pars institutionis, sed substitutionis &c. vide infra, Substitutio.
- Conditio.** Liberi positi in conditione censentur vocati non ex testamento, sed ab intestato, ut de iure communi veniebant, conf. 1643. nume. 6.
- Conditio.** Quando liberi positi in conditione dicantur successibiles vel insuccessibiles, ad excludendum, vel non, substitutum, optime declaratur in conf. 167.
- Conditio.** Quando testator ponit liberos in conditione, censetur eos magis diligere, quàm substitutum, conf. 167. nu. 16. & vide infra, Substitutio.
- Conditio.** Liberi positi in conditione faciunt deficere conditionem, licet non sint hæredes, dummodo tamen sint successibiles, non autem si a lege reputentur insuccessibiles: & dicuntur insuccessibiles, secundum communem intelligentiam, qui nullo modo sunt habiles ad succedendum neque ex testamento, neque ab intestato, sed omnino incapaces, & pro mortuis habentur, ut deportari, & damnari, & religiosi mendicantes; secus si aliquo modo sunt habiles ad succedendum vel ab intestato, vel ex testamento, quia tunc dicuntur successibiles, & faciunt deficere conditionem, licet actu ipso non succedant: & est communis opinio, conf. 167. num. 32.
- Conditio.** Filij positi in conditione an sint successibiles, vel insuccessibiles, quomodo id procadat: & quod opus sit, quod sint filij illius cuius esse filios dixit testator, alioquin censentur esse alij filij, & nati ex alio, vide aliam declarationem, consilio. 167. nume. 36.
- Conditio.** Liberi positi in conditione si non sunt successibiles ab intestato ipse testator, an excludatur substitutus, an vero ei non ob favore, conf. 167. nu. 38. & sequen.
- Conditio.** In conditionibus inspicimus merum factum, neq; conditio liberorum censetur appposita solum favore ipsorum liberorum: & quid non extantibus liberis facti ne iuris, vel re vera extantibus, sed omnino incapacibus, an noceant substituto, conf. 167. num. 39 & sequen.
- Conditio liberorum licet censetur appposita in fauorem liberorum, & dato q̄ non consideretur, nisi quando potest adesse fauor liberorum, debet tamen nocere substituto, etiam si liberi ab intestato non sint successibiles Auo, modo sint successibiles ab intestato, vel saltem ex testamento ipsi patri hæredi instituto, & quibus eunque proximioribus: & qua ratione: & quod intentio testatoris sit solum providere, ne substitutio noceat ipsis liberis, vide aliâ bonam declarationem. d. conf. 167. nu. 42. ubi etiam idem esse ait, dato quod tales liberi postea non succedant patri in bonis testatoris, quia talia bona non sint apud patrem: & quod consideretur fauor filiorum, qui saltem in potentia & apertitudine potuissent habere effectum &c. vide ibidem.**
- Conditio.** Liberi positi in conditione faciunt deficere conditionem & excludunt substitutum, licet non succedant Auo, neque patri, dummodo de se sint capaces: & iterum q̄ hæc sit communis opinio, à qua non recedendum: quod trahit ad nepotes ex filio naturali instituto &c. conf. 167. nu. 43.
- Conductor, Conductio.** Prædia urbana non censentur reconducta nisi pro tempore, quo quis habitauit, habito scilicet respectu ad pensionem, & non tempus, si pensio non est vniformis pro toto tempore, conf. 124. nu. 14.
- Conductio.** De renouatione conductionis per actum consensum partium, vide infra, Locatio.
- Conductio** censetur tacite facta pro alio annocepto, finito anno expressæ conductionis, conf. 744. nu. 14.
- Conductor** percipit fructus ratione oneris, seu pensionis, quâ soluit sicut maritus propter onera matrimonij: & ubicunque adeest pensio, adesse debent & fructus, conf. 124. nu. 16.
- Conductor** in defectum solutionis an priuetur commodo contractus iurati, per l. si quis maior. C. de transac. conf. 173. nume. 5. cum sequen.
- Conductor**, seu emphiteota licet cadat à contractus propter non solutam pensionem, tenetur tamen ad pensionem pro anno præsentis nunc finito, conf. 173. nu. 10.
- Conductor** an possit præiudicare Domino, conf. 299. nu. 3.
- Conductores** non possident, sed quicquid agunt, ascribitur locatori, conf. 305. nu. 3.
- Conductor** potest expelli propter dispositionem tex. in l. si quis maior. C. de transac. conf. 677. nu. 1.
- Conductor** licet possit expelli per locatorem propria autoritate, melius tamen est, ut fiat id autoritate iudiciaria, quia erit firmitus, conf. 677. num. 4.
- Conductor** an possideat, & an præscribat bonis, si per 30. annos, vel plures non soluit pensionem, vel si habebat ius emendi bona, & hæredes eius ex iusta causa credendi prætulerunt eum emisse, vel franchitasse bona, an processerit præscriptio, incepta in eorum persona, vide in conf. 398.
- Conductor** licet per 30. annos, & plures non persoluerit pensionem, non tamen præscripsit ipsis bonis, quæ conduxerat: & quæ sit ratio, conf. 398. nu. 1. cum seq.
- Conductor** si habebat ius emendi bona, & eo mortuo hæredes eius prætulerunt eum emisse, seu franchitasse bona, & habuerunt iustam causam ita credendi, vel propter famam, vel de auditu à viris fide dignis, an censentur præscripsisse ex præscriptione incepta in eorum persona, conf. 398. nu. 9.
- Conductor.** Qui possedit tanquàm conductor, non potuit præscribere, et si per mille annos possedisset, conf. 435. nu. 7.
- Conductor:** Remedium ex l. si quis conductionis. C. loca. est summum, & nullam admittit questionem proprietatis: & habet locum non solum contra conductores, vel colonos, sed contra quoscunque alios detinètes rem alieno nomine, conf. 435. nu. 8.
- Coductor.** Cefetur quis detinuisse bona tanquàm coductor, dum constituit se soluturum singulis annis certam summam pro singulis perticis nomine ficti ipsarum terrarum, etiam q̄ non expresserit nomen locationis, vel conductionis, conf. 435. nu. 9.
- Conductor** cessans longo tempore à solutione, an possit præscribere remissiuè, conf. 607. nu. 1. & debitor ex causa conductionis, quam ipsemet fecit, non potest præscribere propter malam fidem, ibidem nume. 2.
- Conductor** potest sublocare alijs bona: & quando ad maius tempus, quam sibi sit concessum per primam locationem, conf. 398. num. 7 & non potest aliter locare, ubicunque principaliter consideratur persona, & non res, conf. 494. nu. 14.
- Conductor** si soluit per tres annos, præsumitur solutio pro reliquis omnibus annis antecedentibus, conf. 548. nu. 6.
- Coductor** debet soluere pensionem consuetâ, & promissam: vel in omnem euentum deponere partem cum hedeiussione, iuxta communem praxiam, conf. 666. nu. 22.
- Conductor.** Appenditiz, quæ per alios conductores solebant præstari locatori, debentur, quamuis non fuerint expressum, conf. 316. nume. 5.

Conductor bonorum, qui soluit Camera detinenti bona, an bene soluerit, & an sit liberatus, vide in conf. 318.

Conductor bonorum si soluit Camera, & negotia ad conductionem pertinentia, vel ab ea dependentia gessit cum Camera, quæ detinebat bona, & se gerebat pro domino, & conductor erat sub iurisdictione Camera, tunc censetur bene soluisse, & negotia valida gessisse, & fuit liberatus, conf. 318. nu. 1.

Et an talis conductor soluens alteri, quam Domino, debuit expectationem, seu vim aliquam specialem, & quid si partem debiti soluit, & alia pars fuit sibi remissa iuste, vel iniuste, d. conf. 318. nu. 2. cum nu. seq. & vide infra, Solutio.

Conductor De materia remissionis, seu restauri faciendi conductoribus, vel ex pactis specialibus, vel ex dispositione iuris communis, & quando fiat, vel non fiat restaurum, vide latè in conf. 318.

Conductor bonorum ut fiat remissio, seu restaurum propter grandinem, debet probare damnum ultra dimidiam, secundum iuris dispositionem, ad quam contrahentes se remiserunt respectu grandinis, & inspicitur debet dimidia fieri, quod præstat, non autem dimidia pars fructuum, conf. 318. nu. 5.

Conductor si restaurum, stante pacto in inuestitura, quod res committatur duobus amicis communibus, & comprehenditur tunc quælibet lesio, quantum sit circa dimidiam, & latè vide de restauris, faciendis, & de quibus in eis haberi debeat ratio, ubi etiam quid si casus grandinis fuit specialiter exceptus à pacto generalis restauri & remissus ad ius commune, & contigerit damnum mixtum & propter grandinem, & incendium, & bella, conf. 318. nume. 6. cum nume. sequen.

Conductor non est faciendum restaurum, quando damnum illatum contigit, postquam fructus erant separati a solo, & iam repositi, & seminum amissorum non habetur ratio, conf. 318. nu. 9.

Conductor ut fiat restaurum, nulla facta distinctione, an damnum contingat ante fructuum perceptionem, an verò post fructus collectos, est diligenter aduertendum, quomodo fuerit conceptum pactum ipsum restauri, conf. 318. nu. 10.

Conductor Pactum restauri quid iuris si fiat, quod restaurum non possit excedere summam deficientem ad fictum illius anni, & quid, quando restaurum committitur duobus amicis communibus, conf. 318. nu. 26. cum nu. seq.

Conductor De restituto tractandum non est secundum formam iuris communis, nisi conductor percipiat adeo modicum, quod lædatur ultra dimidiam iusti precij, id est, quando id, quod percipit eo anno, non ascendit ad dimidiam summam ficti, consilio. 318. nume. 27.

Conductor faciendum est restaurum super damno emergenti, & non super lucro cessante, conf. 318. nu. 29.

Conductor Seminum amissorum non est habenda ratio in restituto, conf. 318. nu. 33. & nu. 9.

Conductor facienda est remissio, quando est sterilitas notoria, & excessiva, & quando dicatur esse sterilitas, remissive, consilio 359. nume. 1.

Conductor Sterilitas debet compensari cum habundantia aliorum annorum, tam sequentium, quam precedentium, scilicet sub eadem locatione, & quomodo intelligatur habundantia, & quod magis communis opinio sit, ut inspicatur opinio vulgi, quod tamè relinquit nos incertos, & an aliquid certi dari possit in hac materia, consilio 359. nume. 2.

Conductor an fiat remissio propter arbores fructiferas vi ventorum euulsas, quod sic, seu quod minui debeat singulis annis in futurum pensio ab initio constituta, & de arboribus Mororum vi vento euulsis, & quod Morus sit arbor fructifera ex reatu foliorum, & in consideratione contrahentium, conf. 389. nu. 13.

Conductor Remissio propter sterilitatem non fit indistincte, cum ipse conductor patitur damnum in effectu super fructibus, sed duntaxat fit, quando fructus non colliguntur, non autem fit, si fructus colliguntur, quantumvis statim pereant, conf. 390. nu. 11.

Conductor si remissio propter sterilitatem, non tam propter aliquam æquitatem, quam propter subtilitatem iuris, quia in locatione videtur contineri quodammodo venditio fructuum sub illo tempore, quo sunt maturi, & debent percipi, adeo quod si semel percipitur per colonum, purificatur statim conditio, & debetur pensio in omnem euentum, si verò non percipiuntur, videtur conditio deficere, conf. 390. nu. 12.

Conductor ad longum tempus si colligat fructus, cessat remissio, & ei nullo modo succurritur propter sterilitatem, & pari ratione non est ei succurrendum, quin teneatur ad publica onera, conf. 390. nume. 13.

Conductor fieri debet remissio pensionis propter damnum, quod patitur ex destructione ædificiorum, ex quibus etiam ædificiis percipiebatur annua pensio, quæ contemplatione etiam talium ædificiorum ipse conductor deuenit ad totum contractum conductionis, constituendo simul unitam pensionem &c, consilio 394. nume. 1.

Conductio si facta est etiam contemplatione ædificiorum, fieri debet conductori remissio propter destructionem, non quidem ut præstetur interesse, sed tantum minuitur pensio pro rata secundum

æstimationem virorum peritorum, si damnum prouenit ex casu fortuito, & non ex culpa alicuius, conf. 394. nu. 2.

Conductor Si pereat pars rei venditæ, minuitur pars precij, & idem in contractu locationis, conf. 394. nu. 3.

Conductor si ex reliquis bonis locatis percipit adhuc eadem et summam pensionis conuenta cum locatore, etiam absque ædificiis, & ita in effectu non sentit damnum, an fiat ei remissio, quod sic, & quod tale augmentum pertineat ad conductorem, conf. 394. nu. 4. cum seq.

Conductor si spectat augmentum, quando non plures fructus percipiuntur, sed fructus solari valent pluris, sicut è contrario si de fuisset, non suppleuisset locator &c, nec teneretur conductori ad tale damnum regulariter, conf. 394. nu. 5.

Conductor ad longum tempus, vel emphyteuta nunquam fit remissio, nisi quando solunt notabilem pensionem quasi respondentem fructibus, conf. 643. nu. 4.

Conductor si recedat propter timorem belli, fieri debet ei remissio, & satis dicitur iustus timor, cum hostium copie non longè absint, etiam si irruptio nulla facta sit, conf. 736. nu. 1.

Conductor cum fieri debet remissio, etiam si merces exoluta fuerit potest reperi, conf. 736. nu. 6.

Conductor si tenetur soluere pensionem annuam quorundam saccorum frumenti &c, & an fiat remissio propter sterilitatem, vide infra, Frumentum.

Conductor an fiat remissio propter sterilitatem, vide etiam infra, Emphyteuta, & infra, Sterilitas.

Conductor vel colonus an possit excidere arbores fructiferas, & quomodo teneatur ad damna, & interesse talium arborum, & vinearum extirparum, vel si permittit vites ire incultas, & ad nihilum redigi, vide in conf. 537.

Conductor vel colonus non potest de iure excidere arbores fructiferas, conf. 537. nu. 1.

Conductor condemnari debet erga locatorem ad æstimationem damnorum propter vites vinearum, quas partim conductor extirpauit, & partim permittit ire incultas, & ad nihilum redigi, consilio 537. nume. 7.

Conductor si sibi referuauit facultatem ædificandi vnam domum super bonis, non tamen præcisè se ad id obligauit, si non ædificauit, nemo potest conqueri, conf. 593. nu. 4.

Conductio & præcarium si concurrant, præfertur conductio, conf. 454. nu. 17.

Conductores seu coloni partiarum, & etiam qui nummis colunt, an comprehendantur in immunitate concessa massariis, & seu domino pro massariis, vide infra, Immunitas.

Conductor Valet argumentum ab usufructuario ad conductorem, vide infra, Usufructuarius.

Conductor Vide etiam infra, Colonos, & infra, Locatores, locatio.

Conductor posito per antecessores an teneatur stare nouus successor in beneficio, vide infra, Locatio.

Ordines, vel Decreta vnius status, vel Ciuitatis non porrigitur ad Ciuitatem confederatam, conf. 49. nu. 1.

Et quod stante statuto, quod bannitus in vno loco, possit offendi in loco confederato, & de opinione Barto. in l. non dubito, de capti. ibidem.

Confessio mea facta in iudicio mihi non præiudicat, si aduersarius eam non acceptauit, sed conatus est impugnare, conf. 9. nu. 29.

Confessio, seu assertio facta in iudicio præiudicat, quando non fuit impugnata per partem, sed acceptata, conf. 17. nu. 10.

Confessio iudicialis est irreuocabilis, etiam si facta fuisset absente parte, & confessio facta in libello, & multo magis ei præiudicat, si facta fuit presente parte, & fuit per eum acceptata, conf. 531. nu. 4.

Et quid si confessio fuit reuocata, & probatum fuit contrarium, an id prodest contenti, d. conf. 541. nu. 4. cum nu. seq.

Confessio quando fuit acceptata incōtinenti, quantumvis separatim ab ipso contenti, videtur valere, neque videtur necessaria eius scientia, & qua ratione, conf. 727. nu. 15.

Confessio Testis si non dicat, quod confessio facta per aliquem, fuerit expressè acceptata, non probat, conf. 181. nu. 6.

Confessiones iudiciales videntur proesse etiam absentibus, conf. 299. nu. 3.

Confessio iudicialis probat quod ad omnes, conf. 299. nu. 12.

Confessio iudicialis an & quando non præiudicat contenti, & possit reuocari, puta si filius confiteatur, quod eius pater moriens reliquit tantam summam pecuniarum, vide in conf. 332.

Confessio etiam iudicialis non præiudicat contenti, quando fuit erronea, & potest quandoque reuocari ante sententiam, probato errore, etiam si respiciat decisoriam, etiam si prolata sit coram Arbitro, vel Arbitratore, conf. 332. nu. 1.

Confessione iudiciali nulla maior est probatio, conf. 484. nu. 1.

Confessio iudicialis plenè probat, quantumvis facta absente parte, & si sit ratio, conf. 727. nu. 13.

Confessio, vel responsio, vel quilibet alius actus ambiguus factus in iudicio, debet interpretari in fauorem contentis, seu proferentis,

sint facta in absentia partis, cuius interest, conf. 248. nu. 35.
 Confessio. Contra confessionem testatoris factam, in codicillis, non potest hæres aliquid opponere, conf. 312. nu. 24.
 Confessio patris in testamento si facta fuit, & bona fuerint acquisita de pecunijs vnus filij tantum, & id etiam constet ex instrumentis acquisitionum, quid iuris, conf. 546. nu. 4.
 Confessio seu protestatio testatoris patris si sit sola per se, non est curanda, quia tãquã facta inter personas suspectas, nihil debet operari sed iuncta cum instrumentis acquisitionum factarum in personam vnus filij, non est reiicienda. conf. 546. nu. 5.
 Et materia est coniecturalis, & inspicieda sunt persona patris, & persona filij: & an vnus sit diligens, & alius negligens: & an vnus esset diues ante tales acquisitiones, & alius pauper d. conf. 546. nu. 6. & vide etiam infra, Emprio.
 Confessio testatoris probationem inducit, conf. 782. nu. 25. sed non potest quis ex confessione testatoris se fundare, si testamento statere recusat, & illud impugnat. d. conf. 782. num. 26. Fallit, quando non impugnatur testamentum, quin ita factum fuerit, sed solũ opponitur, & ex eo præiudicari non potuit: quia tunc confessio probat in fauorem opponentis. d. conf. 782. nu. 27.
 Confessio alicuius probat contra eius hæredem, & etiam contra singularem successorem: veluti si quis confessus fuit in instrumentis bona esse feudalia, & communia inter aliquos, consilio. 778. nume. 48.
 Confessio nihil probat, quando fit contractus inter personas suspectas, puta quando fit contractus venditionis, seu confessionis inter personas prohibitas donare, conf. 257. nu. 9.
 Confessione seu assertioni partium an sit standum: & aliquando credendum est assertioni seu confessioni partium, etiam prolata super negotio, cui partes non poterant renuntiare, dummodo talis assertio contineat verisimilitudinem, conf. 342. nu. 50.
 Confessio mariti iurata erga uxorem, an, & quomodo valeat, vide in conf. 191.
 Confessio mariti erga uxorem, quantumcunque iurata, cõsetur facta in fraudem legis, & sapit meram donationem, non tanquam iuramentum, sed tanquam simplicem: & iuramentum est assertorium, quod lex habet pro non opposito, conf. 191. nu. 1.
 Confessio mariti iurata erga uxorem, nõ valet, neq; in vim confessionis, neq; in vim donationis: scilicet iurata: sed bene valet in vim simplicis donationis eo modo, quo valere potest, id est, si confirmabitur morte ipsius donantis, & non aliter: & quæ sit ratio, consilio. 191. num. 2.
 Confessio mariti erga uxorem si sit iurata, tale iuramentum est assertorium, non autem promissorium, conf. 191. num. 3. & vide infra, Iuramentum.
 Confessio inter uirum, & uxorem est prohibita, quia cõsetur facta animo donandi, & in fraudem legis, conf. 651. nume. 3. & vide infra, Donatio.
 Confessio dotis recepta. Vide infra, Dos.
 Confessio qualiscũque sit, nihil operatur, neque mutat veritatem in his, quæ non dependent à voluntate confitentis &c. conf. 452. nume. 28.
 Confessio debet probari saltem per duos testes omni exceptione maioribus, conf. 56. nu. 28.
 Confessio sola de precio, de quo non apparet realis numeratio, facilius sapit simulationem, conf. 112. nu. 7.
 Confessio de recepto, speciale est, & non obliget Ecclesiam, Fiscum, & minorem, conf. 652. nu. 4.
 Confessiones solutionum an probent quem esse hæredem &c. vide infra, Hæres.
 Confessio prius emissa de certa summa, non redditur incerta per verba, plus, minus, conf. 276. nu. 14.
 Confessio si fiat de summa incerta per illa verba, plus, & minus, prout verificabitur per testes, tunc si nihil verificatum fuit, nihil cõsetur dictum, conf. 332. nu. 7.
 Confessio facta contrahendo cum fideiussore alicuius, an sit perinde an si facta fuisset coram illo principali &c. conf. 223. nu. 20.
 Confessio etiam non valet, si non valet instrumentum principale, seu contractus principalis: quod procedit in confessione accessoria omnino, veluti in instrumentum quarentigato: secus in confessione, quæ pertineat ad aliud propositum, & est communis opinio, conf. 225. nu. 19.
 Confessio facta in contractu inutili valet: & est communis opinio, à qua non licet credere iudicando, conf. 223. nu. 23.
 Confitens se semel obligatum, debet probare se postea liberatum, alioquin intentio semper est fundata contra eum, conf. 225. nu. 15. & vide infra, Obligatio.
 Confessio iudici, vel procuratoris an & quando præiudicet communitati, vel domino, vide in conf. 162.
 Confessio iudici, vel procuratoris an & quando præiudicet communitati, vel domino, etiam si contineat penam, vel delictum, vide veram, & communem resolutionem Doctorum, consil. 162. num. 17.
 Confessio procuratoris, vide etiam infra, Procurator.
 Confessio facta per vnum fratrem tantum, non præiudicat alteri

quod ad suam portionem, conf. 727. nu. 21.
 Confessio. Non est verisimile, quod aduersarius meus, cum quo habeo litem, cõfiteatur id, quod ab eo peto, conf. 727. nu. 3.
 Confessio operatur, quod ferri potest sententia post mortem delinquentis, vide infra, Sententia.
 Confessio æquiparatur sententia, vt per mortem delinquentis non extinguatur pena, conf. 471. nu. 6.
 Confessio delinquentis posset reuocari per hæredes, si posset probare contrarium, conf. 471. nu. 7.
 Confessio minoris si facta sit contra se, datur ei restitutio, vide infra, Restitutio in integrum.
 Confessio relatiua ad instrumentum aliquod, an præiudicet, vide in conf. 269. & infra, Relatio.
 Confessio solet haberi pro veritate, & nullæ sunt partes Iudicis in cõfidentes, conf. 423. nu. 6.
 Confessio partis vbi extat, nihil solet ulterius quærì, quinimo per eam impeditur executio rei iudicata, conf. 448. nu. 3.
 Confessio partis vbi adest in contrariũ, tunc cessant omnes presumptiones, quæ tõeabant in bonam partem, etiam si sint præsumptiones iuris & de iure, conf. 580. nu. 52.
 Confessio propria alicuius quibus casibus ei non præiudicet, consil. 400. nu. 6.
 Confessio principis tribuit ius, & quomodo, conf. 64. nu. 38.
 Confessio quando fuit erronea, non præiudicat confitenti, etiã quod sit iudicialis, & potest quandoque reuocari ante sententiam, probato errore, etiam si respiciat decisoria, etiam si prolata sit coram arbitro, vel arbitratore, conf. 332. nu. 1.
 Confessio erronea. Error cõsetur probatus eo ipso quod probatur rem aliter se habere, & tunc cõsetur ipso iure sublata confessio, & eius effectus, dummodo confitenti nõ potuerit imputari dolus, vel lata culpa, & si posset imputari leuissima, vel leuis, & ponuntur exempla, conf. 332. nu. 2.
 Confessio erronea non potest aliquando reuocari, neque admittitur probatio in contrarium, sed præiudicat confitenti, puta confessio super dominio, sed hoc procedit, quando confessio est facta à sciẽte verè, vel à sciẽte præsumptiuo modo, id est, ab eo, qui errat in iure, vel in facto proprio non perplexo, neque verisimiliter obliuiscendo, conf. 531. nu. 6.
 Confessio erronea. Si quis allegat errorem in facto proprio, & non probat circumstantias verisimiles, ex quibus præsumatur error, & est in pari causa cum aduersario, id est, vtique tractat vel de damno, vel de lucro, tunc non admittitur reuocatio confessionis, neque allegatio talis erroris, etiam si probetur rem aliter se habere, conf. 531. nu. 7.
 Et circumstantiæ, & inditia probabilia erroris in facto proprio essent, si quis confessus esset persuasione aduersarij ductus, vel si esset negotium valde implicitum, vel si lapsus esset spacium longi temporis, propter quod verisimiliter quis oblitus sit. d. consilio. 531. numero. 8.
 Confessio etiam erronea, dummodo sciẽter facta, præiudicat confitenti, saltem in fauorem illorum, cum quibus confitetur, consil. 376. nu. 24.
 Confessio erronea, vide etiam infra, Error.
 Confessio vera est etiam, quando quis citatur sub pena confessio & conuicti, vide supra, Citatio.
 Confessio peccatorum sacerdoti quod facta fuerit per aliquem, si testis dicat se vidisse per plures annos, deponit ambigüe, & nihil probat, vide infra, Testis.
 Confessio peccatorum. Qui permittit labi annum, in quo non cõfiteatur peccata sua, scilicet absque iusta causa, incurrit excommunicationem, conf. 308. nu. 2. & vide infra, Excommunicatio.
 Confines, Confines. Confines duo, seu duæ demonstrationes sufficiunt, & aliquando etiam vni
 ca, conf. 10. nu. 5.
 Confines duo an sufficiant, & quomodo id procedat, consilio. 244. nume. 36.
 Confines duo sufficiunt, quamuis alij omittantur, consilio. 316. numero. 8.
 Confines duo satis est quod conueniant, quamuis erratum sit in alijs conf. 316. nu. 10.
 Cõfinium duorum, seu duarum demonstrationum sufficit quod vna sit vera, conf. 10. nu. 22.
 Confines, qui ab initio non fuerunt apppositi, an possint postea addi in instrumento, conf. 10. nu. 14.
 Confines seu coherentia possunt addi per notarium, consilio 10. nume. 21.
 Confines possunt addi ex intervallo in vëdione facta etiam sine instrumento, & si fuerunt apppositi, sed nunc reperiuntur mutari, possunt addi præsentibus, quando constat de re, conf. 10. nu. 3.
 Confinium omisio non vitiat venditionem, neque etiam error ipso rum confinium vitiat, dummodo probetur certitudo corporis, cõf. 10. nu. 4.
 Confines. Venditio fundi, cuius demonstratio fuit omissa, valet, si probatur postea, de quo fundo senserint contrahentes, consil. 10. nume. 12.

Confinium de errore curandum non est, si constat de re, conf. 316. nume. 9.
 Confines perinde est ac si nominarentur, quando quis dicit, vendo fundum, in quo est oliuetum, & idem in legato, confilio 10. nume. 6.
 Confinibus non demonstratis, assignatio bonorum facta an valeat, & quod valeat assignatio bonorum, quæ quis habet in tali loco, si re vera assignans habeat ibi bona, & superflua tunc sit demonstratio confinium, conf. 226. nu. 37.
 Confines. Demonstratio rei venditæ potest probari etiam ex post facto, conf. 10. nu. 7.
 Confines. Pars aduersa potest compelli ad faciendum nouum instrumentum cum suis omnibus confinibus & demonstrationibus, ad firmiorem rei memoriam in futurum, conf. 10. nu. 23.
 Confines quando sunt necessarij, potest semper agi contra assignantem bona, vt tradat instrumenta, & ipsos confines ostendat, conf. 226. nu. 38.
 Confines. Bonorum identitas præcisè probari debet, maxime quādo habent confines, qui mutari non possunt, alias non probata mutatione confinium, nihil agitur, etiam si re vera essent eadem bona, vide supra, Bona.
 Confines probantur in antiquis per verba enunciativa, conf. 83. nu. 4.
 Confines an probentur per instrumenta antiqua: & an præscribatur, vide in conf. 160.
 Confines si declarantur in instrumentis, præsertim antiquis, habet quis ex eis fundatam intentionem, neque possessio alterius nocet conf. 160. nu. 1.
 Confines. An allegari possit præscriptio contra confines, vide infra, Præscriptio.
 Confines. An & quando attendatur demonstratio facta per confines & corpora bonorum, & non per mensuram, seu numerum peticarum, & quod bona locata per confines, debeant etiam restitui p confines, nō attenda mensura, vide in conf. 466. & vide infra, Mensura.
Confirmatio generalis, & simplex non conualidat actum nullum, & illicitum, conf. 4. nu. 22.
 Confirmatio. Quando actus est nullus, tūc censetur quis potius per seuerare in capione, quam illum confirmare per cursum temporis, conf. 148. nu. 12.
 Confirmatio simplex, & generalis statutorum facta à Pontifice, non censetur confirmare statutum inualidum, & illicitum, conf. 198. nume. 17.
 Confirmationes generaliter, & simpliciter factæ, sine causæ cognitione speciali, solent dici confirmationes in forma communi, & non conualidant actum nullum, vel illicitum, conf. 198. nu. 18.
 Confirmatio. Quando princeps confirmat aliquod priuilegium, seu aliam dispositionem, censetur confirmare simpliciter, prout est, & non censetur eā velle trahere ad illa, quæ prius sub ea nō poterāt licitè comprehendī, conf. 564. nu. 19. Et id procedit, etiam stantibus clausulis, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis. d. conf. 564 nume. 20.
 Confirmatio. Princeps non censetur confirmare contra se, & censetur confirmare actum, prout est, conf. 375. nu. 6.
 Confirmationis natura est addere robur, non autem extendere, cōf. 375. nu. 6.
 Confirmatio habet naturam accessoriam ad illud, quod confirmatur, conf. 382. nu. 37.
 Confirmans simpliciter, non censetur aliquid de nouo addere, conf. 442. nu. 33.
 Confirmatio iudicanda est dispositio, seu concessio, quando effectus conuenit confirmationi, & non concessioni, conf. 382. nu. 36.
 Confirmatio inducitur etiam ex qualibet tacita voluntate, conf. 4. nu. 42.
 Confirmatio actus facta alio tempore magis habili, multum operatur, conf. 4. nu. 57.
 Confirmatio. Actus factus sub conditione, si cōfirmabitur à superiore, valet, conf. 4. nu. 52.
 Confirmatorium priuilegium declaratur per priuilegium originale, conf. 64. nu. 33.
 Confirmatio principis non præiudicat iuribus aliorum, conf. 107. nume. 7.
 Confirmantem qui confirmat, videtur etiam confirmare primum cōfirmatum, conf. 119. nu. 17.
 Confirmatio pertinet ad superiorem, conf. 183. nu. 1.
 Confirmatio, & institutio prælati, vel Rectoris, sunt actus, qui pertinent ad superiorem, & præsupponunt, quod electio, seu præsentatio præcedat, & expediatur per inferiorem, & absurdum esset, quod Papa eligeret, & alius confirmaret, conf. 183. nu. 6.
 Confirmatio. Verbum collatio, includit confirmationem, & idem de verbo prouisio: & multo magis verbum dispositio, & disponit etiam, qui confirmat, conf. 183. nu. 5.
 Confirmationis, vel institutionis actus necessario, præsupponit actū electionis, & præsentationis: & propter connexitatem dispositum de vno trahitur ad aliud: & quando dispositio loquens de cōfirmatione, extendatur ad electionem, conf. 183. nu. 12.
 Confirmatio quādo pertinet ad Cardinalem, tūc nullo modo electio

pertinet ad Papam, quia confirmatio, & institutio pertinent ad superiorem, & electio, seu præsentatio ad inferiorem, confilio 742. nume. 7.
 Confirmatio dari non potest, nisi detur electio, quæ eam præcedat, conf. 724. nu. 14.
 Confirmationis, vel institutionis actus necessario præsupponit actū electionis, & præsentationis, adeo q̄ propter connexitatem dispositum de vno trahitur ad aliud, conf. 724. nu. 19.
 Confirmatio statutorum an præiudicat successoribus, vide infra, Successor.
 Confirmatio statutorum laicorum si facta fuit à Pontifice in Terris ecclesiæ, quid operetur & c. conf. 198. nu. 16.
 Confirmatio. Actus si transiit in iudicatum, & confirmatus fuit per principem, valet: & in similibus reccurrendum est ad principem, quia ab exemplo principis data est via negotijs futuris, conf. 428. nume. 9.
 Confirmatio. Prouisio vna si non est à principe confirmata, & omnes aliz ab eo sunt confirmatæ, hæc videtur sibi ipsi deficere, tanquam degenerans ab alijs prouisionibus, & non videtur attendenda, cōf. 558. num. 19.
 Confirmatio. Priuilegium approbatum, & confirmatum per Papam, etiam Apostolicum priuilegium dici potest, conf. 764. nu. 38.
 Confirmatio. Aliud est præcipere, aliud permittere: & id, quod permitimus, non approbamus, conf. 769. nu. 57.
 Confirmatio. Quandoq; aliquid iubemus, quod nō approbamus, seu confirmamus, conf. 769. nu. 67.
 Confirmatio seu mandatum q̄ soluantur legata, comprehendit, legatum, quod aliàs erat inualidum sine tali mādato, & cōfirmatione, & non ea, quæ sunt valida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato, conf. 109. nu. 17.
 Confirmatio facta pro acquirendis, censetur etiam facta pro iam acquisitis, quæ confirmans ignorabat, conf. 64. nu. 35.
Confiscatio bonorum non comprehendit bona post bannum acquisita, conf. 17. nu. 20. cōf. 288. nu. 4.
 Confiscatio. In confiscatione bonorum nō veniunt nisi ea bona, quæ aderant tempore publicationis, non autem postea acquisita conf. 117. nu. 2.
 Confiscatio bonorum quando fit ipso iure per statutum, vel Ius cōmune, an veniant bona acquisita post delictum, ante tamen sententiam: & de Decreto Mediolani, q̄ fiat confiscatio ipso iure, & facto & q̄ requiratur sententia declaratoria: & quid operetur talis sententia: & qui effectus sequantur, q̄ confiscatio fiat ipso iure, & facto, vide in conf. 117.
 Confiscatio honorum in crimine læsæ Maiestatis, fieri censetur ipso iure de iure communi: & Mediolani per Decreta fit etiam ipso iure, & facto à die commissi criminis in omnibus delictis trahentibus ad se confiscationem: imo incorporatio bonorum in fiscum, conf. 117. nu. 1.
 Confiscatio. In casibus, in quibus aliquid fit ipso iure, & facto vt in confiscatione, requiritur sententia declaratoria: & non fertur super ipsa confiscatione, sed ut declarer factum, & Ius præteritum, & delictum fuisse commissum: & assumit robur à tempore commissi delicti: non autem est sententia priuatiua, vel punitiua, seu introductiua iuris noui, conf. 117. nu. 4.
 Confiscatio. An in confiscatione veniant bona futura, non consideratur tempus sententiæ, sed tempus confiscationis, conf. 117. nume. 5.
 Confiscatio quando fit ipso iure, & facto à die commissi delicti, tunc melior est conditio fisci, quia fructus debentur ei à tempore delicti, etiam si per alium fuerint percepti, & consumpti, conf. 117. num. 6.
 Item cadit tunc delinquens ipso iure à dominio rerum suarum à die delicti: & si fiat alienatio bonorum, non transfertur dominium, & possunt auferri à quocunque possessore, etiam non restituto pretio, conf. 117. nu. 7.
 Confiscatio quando non fit ipso iure, sed à tempore sententiæ, transfertur dominium bonorum alienatorum per delinquentem ante sententiam, nec esset facile ea reuocare, nisi post longam distinctionem & c. conf. 117. nu. 8.
 Confiscatio quando fit ipso iure à die delicti, sequitur tantum vnus effectus in fauorem delinquentis, quia bona postea quæ sita ante sententiam non deuoluuntur in fiscum: sed est de raro contingetibus, conf. 117. nu. 9.
 Confiscatis bonis in crimine læsæ Maiestatis, auferuntur bona etiam à filiis: sed hoc nō habet locum, nisi in casu, quādo committitur delictum in ipsammet personam principis, conf. 117. nu. 11.
 Confiscatio. In terminis Decreti Mediolani, q̄ bona sint confiscata ipso iure, & facto, veniunt in confiscatione solum bona, quæ erant tempore delicti, non autem postea quæ sita, licet ante sententiam: quod comprobatur bonis rationibus, conf. 117. nu. 12.
 Confiscatio. Fiscus non potest apprehendere bona, neque aliud eorū petere, antequam feratur sententia condemnatoria, & secundum nouas Constitutiones Mediolani, conf. 471. nu. 1.
 Confiscatio. Verba ipso iure, & facto, nō excludunt sententiam declaratoriam: & talis operantur talia verba, quia postea lata sen-

sententia, fingitur fuisse bona fisci, & ab ea apprehensa usque ad die commissi delicti: & repetuntur omnes fructus, & reuocantur alienata: & operantur etiam, quod poena transit in heredem, cōf. 471. nu. 2.

Confiscatio bonorum quando fit ipso iure, mortuo reo ferri potest sententia citatis heredibus, quia transit in heredem: & hæc est communis, quicquid dicat Ias. in contrarium, cōf. 471. nume. 4.

Confiscatio. Iudex si aliquem condemnauit, & eius bona expressè confiscauit, & ita æquè principaliter per copulā, & tunc quauis moriatur reus pendente appellatione, nō extinguitur tñ questio bonorum æquè principalis: secus si cōdemnauit cū ademptione bonorum, & ita accessoriè: & est cōis opinio, cōf. 721. nu. 10.

Confiscatio bonorum comprehendit etiam nomina debitorum, & bona mobilia, vbicunque sint, cōf. 17. nu. 18.

Confiscatio bonorum licet fuerit facta, reuocatur tamen legitima per filios postea natos: & an hoc sit verum, cōf. 106. nu. 22.

Confiscatio. Legitima nunquam venit in confiscationem bonorum, cōf. 315. nume. 3.

Confiscatio bonorum an comprehendat legitimam filij, duo sunt casus: primus quando filius delinquit viuente patre, & tunc legitima filij non venit in confiscationem, quia viuente patre filius non habet ius in legitima, cōf. 471. nume. 10.

Secundus est casus, quando pater delinquit: & tunc res habet dispositionem: tamen magis communis opinio videtur, quod omnia eius bona confiscantur, neque detrahatur aliqua legitima pro filiis: & qua ratione. d. cōf. 471. nu. 11.

Confiscatis bonis patris, qui alienauit bona filiorum, quomodo succursum sit filiis, vide in cōf. 144.

Confiscatis bonis patris, qui alienauerat bona propria filiorum, pater est obligatus, & eius bona, & detrahatur tale debitum tantumquam as alienum, cōf. 144. nu. 1.

Confiscatio bonorum an comprehendat vsum fructu, qui acquiritur patri in bonis filij, quando pater est bannitus, cōf. 632. nu. 15.

Confiscatio bonorum si fiat, transeunt etiam in fiscum onera, quæ respiciunt ea bona, cōf. 596. nu. 9.

Confiscatio bonorum alicuius quando fit, & seu deuolutis bonis, & iuribus alicuius in fiscu, licet postea restituatur, non habet actiones contra heredem debitoris sui, &c. cōf. 460. nu. 1.

Confiscatio bonorum alicuius quando fit, fiscus habetur tanquam eius hæres, & cum fisco agenda, & tractanda sunt omnia, quæ fuissent prius tractanda cum illo, cuius erant bona, etiam quod ille delinquens postea restituatur quo ad personam, cōf. 460. nu. 2.

Confiscata bona si fuerint posita ad eridas: seu proclamationes factæ fuerint præfixentes terminum habentibus ius in eis, vel ad ea: qui non comparuit, censetur exclusus ab omni iure petitorij, & possessorij, cōf. 531. nu. 36.

Confiscatis bonis, tenetur semper fiscus soluere creditoribus, quatenus est in bonis: & potest fiscus soluere vno de tribus modis: vel soluere de propria pecunia ipsius fisci: vel dare in solutu res confiscatas, ad similitudinē heredis, qui fecit inuentariu, cui fiscus equiparatur in hoc proposito: vel potest soluere de proprijs rebus ipsius fisci, & dare aliud pro alio inuitis creditoribus, cōf. 531. nume. 54.

Confiscatio. Princeps, vel fiscus, sub cuius iurisdictione factum est bannum, non potest apponere manum ad bona alia extra territorium, cōf. 501. nume. 2.

Confiscatio bonorum si fiat, an feudum veniat in confiscationem: & an Datia, vide in cōf. 250.

Confiscatio bonorum si fiat, feudu nō venit in confiscatione, secundu cōm cōclusionē Doctoru: sed vel pertinet ad filios, aut ad agnatos, vel reuertit ad Dñm, distinguendo vt in cōsilio, cōf. 250. nu. 1.

Confiscatio bonorum si fiat, feudum ex pacto, & prouidentia concedentis pertinet ad filios, & descendentes, seu ad alios agnatos vocatos ex inuestitura: nec transit in fiscum ex delicto patris, etiam quod pater priuatur generaliter omnibus alijs bonis: & quid in feudo hereditario, cōf. 250. nu. 2.

Confiscatio. Feudum non transire in fiscum, sed pertinere ad filios, procedit etiam durante uita naturali patris delinquentis quo ad fructus feudales, quos etiam eo viuente fiscus petere non potest, cōf. 250. nume. 3.

Confiscatio. Feudū acquisitum titulo emptionis an videatur alienabile, & transeat in fiscum, cōf. 250. nu. 4.

Confiscatio. Feudū, vel emphytheosim transire aliquando in fiscu, id dicunt Doctores eo quod tales res possunt aliquando transire in heredem extraneum, seu aliter alienari, cōf. 250. nume. 11.

Confiscatio. Datia si fuerit emptā, & postea trāsata in inuestiturā feudalem, non amplius habetur ratio emptionis, sed inuestituræ, quæ fuit posterior, & Datia, & feudum referuanda sunt filiis, & descendentes, nec veniunt in confiscationem, cōf. 250. numero 14.

Confiscatio. Vide etiam infra, Fiscus.

Confiscatio. Bona prohibita alienari non possunt transire in fiscu, & sic non veniunt in confiscatione, cōf. 7. nu. 17.

Confiscatio bonorum non comprehendit bona subiecta fideicommissio,

nisi delinquens sit vltimus ex fideicommissarijs, cōf. 7. nume. 1.

Confiscatio. Ius adeundi hereditatem non solet transire in fiscum, cōf. 400. nume. 3.

Congregatio. Quilibet populus potest à seipso constituere congregationem, seu collegium, vel consiliu: & an abique consensu superioris: & quod sufficiat cōsensus superioris saltem tacitus, cōf. 186. nu. 3.

Congregare an possint se subditi, vel vniuersitas, sine licentia Domini, quando sunt litigaturi aduersus Dominum, &c. vide supra, Communitas.

Congregatio omnis presumitur illicita, & qua rōne, cōf. 427. nu. 7: vna tollit aliam, cōf. 56. nume. 4. & 6.

Coniectura. Coniectura vna tollit aliam: & multo magis duæ debent tollere vnam: & tanto magis quando sunt fortiores, & verisimiliores, cōf. 265. nu. 25.

Coniectura voluntas: & quæ ex coniecturis colligatur voluntas etiā euident, vide infra, Voluntas, & infra, Testator.

Connexum, Connexio. Statutum in vno ex connexis extenditur ad alia, cōf. 141. numero 25.

Connexum. De cōnexis semper idem est iudicium, siue modicum, siue maximum sit præiudicium, cōf. 164. nu. 15.

Connexum. De connexis solet eadem ratio haberi, cōf. 602. nu. 6.

Connexa quando est res, tunc approbando quis in partem, censetur approbasse in totum, cōf. 174. nu. 36. & vide infra, Pars.

Connexum. Propter cōnexitatē dispositu de vno trahitur ad aliud: & qui partē rei tangit, totam rem tetigisse videtur, cōf. 183. nu. 42.

Connexum. Si per testes probetur maior pars eorum, quæ in instrumento continentur, danda est fides cæteris omnibus paruis cōnexis in eodem instrumento, vide infra, Instrumentum.

Connexum. De connexis, seu annexis idem est iudicium: & annexa dicuntur, quæ commodè separari non possunt, cōf. 214. nume. 10. & vide supra, Causa.

Connexa dicuntur esse illa, quorum ratio reddi separatim non potest: ex connexa, & inseparabilia illa dicuntur, quæ sunt circa eadem rem: ea vera sunt separabilia, quæ sunt circa res diuersas: & vide exempla, vbi etiam quando dicantur diuersæ administrationes, sed negocia connexa, cōf. 450. nu. 3.

Connexa negocia ad hoc vt dicantur, non sufficit, quod sint circa eandem rem, sed præter id, videtur etiā necessarium, quod iudicio naturali dependant inuicem vnum ab alio, cōf. 450. nume. 4.

Connexa dicuntur illa tantum, quorum ratio separatim reddi non potest: & quomodo: & de connexis quomodo reddatur ratio, cōf. 451. nume. 5.

Connexum. Verba, cum dependentibus, & connexis, intelliguntur secundum ius commune, &c. cōf. 450. nu. 2.

Connexa dicuntur illa tantum, quorum ratio separatim reddi non potest, veluti si captum sit ædificium vnius domus, vel aliquid simile, cōf. 452. nume. 46.

Connexionis ratione sententia cum alijs, & inter alios, prodest alteri, licet non possit nocere, vide infra, Sententia.

Connexum. Sententia ciuilitatis lata in fauorem vnius extenditur ad cæteros connexos, vide infra, Sententia.

Connexionis ratione an rescriptum loquens de vna persona tantum, trahatur ad vtramque, vide infra, Rescriptum.

Connexionis ratio si id suadeat, indultum porrigit vires ad tertiam personam, vide infra, Indultum.

Connexionis ratione fit extensio de vna persona ad aliam: & saepe quis consequitur ex persona aliena, quod non ex sua, cōf. 183. nume. 10. & vide infra, Extensio.

Connexitas quælibet, vel dependentia quando sufficiat, cōf. 251. numero 22.

Consanguinitas, Consanguineus. Consanguinitas, & aliquos eue descendentes à tali stipite, probatur in antiquis per verba enuntiatiua instrumentorum antiquorum, cōf. 83. nume. 3.

Consanguinitatis, vel filiationis probatio est difficilis etiam in facto recenti, & admittitur per indicia, & coniecturas, quæ habentur pro plena probatione in antiquis, cōf. 83. nume. 8.

Consanguinitati probandæ in materia tempus 56. annorum, & etiam 50. facit rem dici antiquam, cōf. 83. nume. 10.

Consanguinitatis, vel filiationis probandæ in materia tempus 60. & etiam 50. annorum habetur pro tempore antiquo, scilicet ad eam probandum ex verbis enuntiatiuis instrumentorum, cōf. 83. nume. 14.

Consanguinitas probatur per verba enuntiatiua vnius instrumenti, etiam in præiudicium tertij, cōf. 83. nume. 15.

Consanguinitas est difficilis probationis, cōf. 83. nume. 7.

Consanguinitatis in probatione non est necessaria probatio primi stipitis, cōf. 83. nume. 16.

Consanguinitas non potest probari per instrumenta: & quomodo id intelligatur, cōf. 83. nume. 17.

- Cōsanguinitatem, uel filiationem, ad probandum, tres testes, & etiā duo sufficiūt:** & an requiratur, quōd sint personæ graues: & an testes singulares probent, consil. 83. nu. 18.
- Cōsanguinitatis in probatione dicta testium singularium coniunguntur,** consil. 83. nu. 20.
- Cōsanguinitas. Nominatio, & tractatus cōstituunt aliquē in quasi possessione filiationis, fraternitatis, & cuiuscunq; gradus cōsanguinitatis:** item & communis opinio quōd talis ab omnibus reputetur, consil. 83. nu. 21.
- Cōsanguinitatis, uel filiationis talis quasi possessio, ut supra, transfert onus probandi in contrarium, etiā in decisorijs, etiam si tractetur de obtinenda hereditate:** & est magis communis opinio, consil. 83. nu. 22.
- Cōsanguinitatis quasi possessio an sit necesse q̄ probetur distincte per gradus, & quando,** consil. 83. nu. 23.
- Cōsanguinitas. An & quādo quis debeat probare se agnatum, uel cōsanguineum, & in gradu proximiori, & ita an probandus sit certus gradus, uide in.** consil. 355.
- Cōsanguinitas. Non sufficit, quōd quis probet se agnatum, nisi etiam probet se in gradu proximiori, secundum Deci. Sed contraria opinio est magis communis,** consil. 355. nu. 3.
- Cōsanguinitas. Quando aliquis tanquā vocatus ad fideicommissum ut agnatus, uult se probare talem, satis est, quōd testes deponant eum existimari, seu reputari talem, quamuis non deponant distincte de quoto gradu, neque designent gradum aliquem: & respondetur ad consilium Deci. 321. & quādam iura in contrarium allegata,** consil. 355. nu. 30.
- Cōsanguinitas. Distinctio traditur, qñ sit probandus certus gradus agnationis, uel cōsanguinitatis, & quando non, & quōd cōsiderandi sint duo casus: & quōd contra Deciū in d. cōf. 321. cōsulerint multi excellentes Doctores,** consil. 355. nu. 31.
- Cōsanguinitas. De probanda agnatione, uel cōsanguinitate: & quando non sit necesse probare certum gradum: & an testes singulares probent, & quando: & quando sufficiat qualiscunq; probatio, etiam de auditu, in probanda cōsanguinitate, uel affinitate; &c. uide in.** consil. 508.
- Cōsanguinitas. Satis est probare se agnatum, seu cōsanguineum simpliciter, quamuis non probetur certus gradus, quādo scilicet nullus alius apparet agnatus, cum quo sit contentio: & tex. in c. licet ex quadam, de testib. procedit in materia, quā de sui natura requirit probationem certi gradus, ut est in probanda cōsanguinitate ad impediendum matrimonium,** consil. 508. nu. 1.
- Cōsanguinitas. Testes ad probandum agnationem, uel cōsanguinitatem, debent esse personæ graues, id est, non leues: & si deponant de auditu, opus est, quōd nominent saltem duos homines, à quibus dicant audiuisse, & quomodo: & bene est, quōd deponant de fama,** consil. 355. nu. 32.
- Cōsanguinitas. Ad probandum se agnatum, seu cōsanguineum simpliciter, & in genere, admittuntur testes singulares,** consil. 508. nu. 2.
- Cōsanguinitas. Testes deponentes de agnatione, uel cōsanguinitate debili modo, & per uerba enunciativa, an probent: ueluti si dicant, quōd audiuerunt Titū dicentē, quōd talis erat eius cōsanguineus, & eū nominabat pro tali,** consil. 508. nu. 3. cum seq.
- Cōsanguinitas. Ad probandum agnationem, uel cōsanguinitatē, probatio firmior est, quā puenit ex nominatione facta vicissim inter ipsos se nominantes pro talibus, & ita per uerba dispositiua, seu assertiua, & prolata parte præsente,** consil. 508. nu. 4.
- Sed multum etiam operatur nominatio facta absente parte: & in probanda filiatione, uel matrimonio, uel alia cōsanguinitatē, aut affinitatē, communiter dicunt Doctores, quōd nō solum pro propria, & ueram nominationem, sed etiam per testimonium de auditu potest fieri talis probatio. d. consil. 508. nu. 5.**
- Et quamuis non sit plena probatio, est tamen præsumptio, quā transfert onus probandi in contrarium. d. consil. 508. nu. 6.**
- Cōsanguinitas, uel affinitas quomodo de iure sit probāda, remissuē,** consil. 798. nu. 2.
- Cōsanguinitas. Snia inter alios, per quam declaratum fuit aliquē esse agnatum proximiorē, an probet eum talem, cōf. 355. nu. 4.**
- Cōsanguinitas maior præsimitur matris erga filios, quā fratris erga fratrem,** consil. 12. nu. 3.
- Cōsanguinitatis, & familiaritatis rōne actus positius nō operatur effectum, quem de sui natura solet operari,** consil. 9. nu. 18.
- Cōsanguineus, hęc dictio capitur in iure tribus modis, pro agnatis, pro fratribus, & pro quibuscunq; cognatis: propriē tamen pro agnatis,** consil. 69. nu. 2.
- Cōsanguinei paterni, hęc uerba intelligūtur duntaxat de agnatis masculis propter uerisimilem mentē testatoris: & multo magis comprehenduntur tales agnati propriē, quando expresse dictū fuit de masculis, & de linea masculina,** consil. 366. nu. 6.
- Cōsanguinei paterni, hęc uerba comprehendunt duntaxat masculos,** consil. 371. nu. 1.
- Cōsanguineus tñ an excludatur à successione per vtrinq; cōiunctum, & de hac materia, uide latē in.** consil. 81. & infra, **Hereditas.**
- Conscientia.** Quando lex positua liget in foro animæ, seu conscientia, consil. 42. nume. 10.
- Conscientia.** An in foro conscientia sit seruanda lex positua, & quando non liget, uide infra, **Lex.**
- Conscientia.** Qui facit quicquid in se est, quōd sit deinde tutus in foro conscientia, consil. 423. nume. 16.
- Conscientia alicuius quando aliquid est commissum, non transit in aliam personam,** consil. 521. nume. 8.
- Conscientia.** Etiam in foro conscientia & fiscus retinet bona, quæ fuerunt relicta incapaci: & is, qui tacite fuit rogatus restituere incapaci, tenetur in foro conscientia dare fisco, consil. 42. numero 9. & 11.
- Consensus.** Principis præsimitur interuenisse ex longo cursu temporis in actibus publicis, consil. 70. nume. 5.
- Consensus præsimitur interuenisse ratione antiqui temporis,** consil. 159. nume. 14.
- Consensus præsimitur ex præsencia alicuius,** consil. 782. nu. 32.
- Consentire tanto magis censetur præsens, & tacens, & sibi praiudicare, quando poterat impedire actum, si ualisset, uidelicet (ut in consilio) non prastando consensum uxori,** consil. 607. nu. 10.
- Consensisse omnino censetur præsens, & tacens, si fecit etiā actum posituum, puta prastando expresse consensum uxori, & per consequens asserendo esse uera ea, quæ tunc narrabantur,** consil. 607. nume. 11.
- Consensus.** Fauore pupillorum præsencia cum taciturnitate alicuius debet haberi pro expresse consensu, consil. 607. nu. 13.
- Consensui quando æquiparetur patientia, uide infra, **Patientia.****
- Consentire re ipsa, & ipso facto, non minus est, quā si uerbis expresse quis consentiat,** consil. 447. nu. 29.
- Consentiens alienationi rei suæ, quod praiudicium sibi faciat,** consil. 376. nu. 25. & uide infra, **Uenditio.**
- Consensus.** Verba illa in instrumento, & pradietis omnibus, & singulis expresse consentiente, &c. non restringuntur ad contractum tantum, sed comprehendunt cetera omnia, quæ dicuntur, & fiunt in eo instrumento, consil. 376. nu. 19.
- Consensisse aliquando quis censetur prout nunc, non autem prout tunc, ut in consilio,** consil. 376. nume. 32.
- Consensisse quis non dicitur rei, de qua non agebatur principaliter in eo contractu,** consil. 376. nu. 33.
- Consensus an operetur renunciationem iuris sui, uide infra, **Renunciatio.****
- Consensus tacitus præsinitur super aliqua re, nō extenditur ad alias res,** consil. 389. nume. 11.
- Consensus accessorius non solet haberi in consideratione,** consil. 543. nume. 20.
- Consensus etiam tacitus, & ex post facto, quando sufficiat,** consil. 707. nume. 4.
- Consensus expresse inducitur ex actibus factis cum diuturna taciturnitate, & patientia,** consil. 787. nu. 15. & 16.
- Consensus in delictis habetur etiā pro delicto, uide infra, **Delictū.****
- Consensus priuatorum nō potest inducere, quōd actus à iure prohibitus efficiatur licitus,** consil. 786. nume. 12.
- Consensus.** Litigatores possunt conuenire, quōd prætetur fides plena uni testi: & possunt etiam approbare quamcūque scripturam, & ei prætare fidem, consil. 276. num. 18. & uide infra, **Testis.**
- Consensus partium quōd interuenierit, si Iudex attestetur, an ei credatur, uide infra, **Iudex.****
- Consensus.** In actibus continentibus errorem consensus, nullum currit tempus minoribus, neque maioribus, sed quicquid accessorie faciunt, laborat eodem morbo, consil. 300. nu. 20.
- Consensus, auctoritas, & decretum, quid differant, uide supra, **Auctoritas.****
- Consequens.** Valer argumentum à destructione consequentis ad destructionem antecedentis, consil. 110. numero 4.
- Consequens præsupponit antecedens: quod procedit etiā in actibus iudicialijs,** consil. 70. nu. 8.
- Consequens qui fatetur, fatetur antecedens, sine quo, &c. consil. 182. nume. 9.**
- Consequens.** Regulariter secundum dispositionem, & interpretationem iuris, quando sunt multa, quæ se inuicem consequuntur, tunc in eis proceditur gradatim, non autem per saltus: & declaratur hoc per exempla, consil. 163. nu. 57. cum sequen.
- Consignatio.** multa operatur, & liberam translationem inducit, consil. 366. nume. 15.
- Consilium.** Consilio bono contempto, non præsimitur quis malū sibi, & perniciosum proponere, cōf. 46. n. 8.
- Consilium, Consiliarii.** Ciuitatis, &c. Consilij reformatio an possit fieri per ipsos consiliarios, seu decuriones solos: & an superior, uel feudatarius pat-

fm debeat interuenire in Consilij Communitatis: & an Prætor loci, vide in conf. 186.

Consilij reformatio pertinet ad ipsos Consiliarios, & Prætor, seu officialis loci solum se intromittit ad conuocandum Consilium, nec aliquid commune habet in tali reformatione, conf. 186. nu. 1.

Consilium, vel congregationem, seu collegium potest quilibet populus à seipso constituere: & an absq; consensu superioris: & q; sufficiat consensus superioris saltem tacitus, conf. 186. nume. 3.

Consilium, seu Collegium licitum potest facere, & statuere ea omnia, quæ pertinent ad conseruationem, & vtilitatem: & potest facere reformationem, quæ propriè pertinet ad eos, qui representant totum populum, conf. 186. nu. 4.

Consilij renouatio pertinet ad ipsos Consiliarios: & Priores, & Antiani per se id facere non possunt, sed requiritur autoritas Consilij, conf. 186. nu. 6.

Consiliorum reformationes fiunt ex generali consuetudine per ipsos Consiliarios, & Princeps se non intromittit: & consuetudo generalis probat intentionem vnius Communitatis, alio in contrarium non apparente, conf. 186. nu. 13.

Consilij communitatis non potest Princeps, vel superior, seu feudatarius absolute interesse pro suo arbitrio, & quare, conf. 186. nu. 7.

Consilij communitatis quomodo Prætor loci interueniat, & q; etià absente Prætoris possit congregari Consilium, & antiquior de Consilio conuocet: & q; ad esse Collegij, seu Communitatis, nõ sit necesse habere Rectore, neq; aliud caput, &c. conf. 186. nu. 11.

Consilium. Prætoris, seu alterius magistratus præsentia hodie ex generali consuetudine est necessaria in Consilij Communitatum, sed non præsentia Principis, conf. 186. nu. 12.

Consilium. Quod superior non solet adesse in Consilij Communitatis, quomodo probetur hæc negatiua per testes, conf. 186. nume. 18. & vide infra, Testes.

Consilium. Communitas habet intentionem fundatam ex quasi possessione antiquissima contra quemcunque, qui de nouo velit interesse Consilij ipsius Communitatis, conf. 186. nu. 19.

Consiliarij, seu Decuriones quando eliguntur per Communitatē, seruanda est lex municipij, vel perpetua consuetudo, conf. 186. nume. 16.

Consiliarij, seu illi, qui sunt de Consilio, an possint esse testes, vide infra, Testes.

Consiliarij. Iura quæ loquuntur de Decurionibus, locū habent hodie in Consiliarij ciuitatum, & oppidorum, conf. 186. nu. 2.

Consiliarij, seu Consules, vel Decuriones non possunt donare, seu remunerare, conf. 264. nu. 1. Sed q; possint donare ex causa remunerationis, vel alia consimili, conf. 354. nu. 10.

Consiliarij. Totus populus requirendus est: & dummodo oēs sint vocati, satis est q; interueniat saltem duæ partes ex tribus: & vocandi sunt ex autoritate Iudicis, & sono Tubæ, vel saltè cāpanæ, secundum qualitatem loci: & tales solemnitates non præsumuntur, nisi notarius in instrō de eis attestetur, conf. 264. nu. 2.

Consilium an congregari possit per hoies loci sine licetia Domini, quando sunt litigaturi aduersus Dominum, vide supra, Cōitas.

Consiliarius, seu Decurio esse potest spurius legitimatus, vel alia huiusmodi officia exercere, quæ beneficium Communitatis concernunt, conf. 685. nu. 1.

Et spurius etiam non legitimatus non videtur repellendus à dictis muneribus: & munera Decurionatus, & similia in Communitate non sunt honores, vel dignitates, sed sunt onera. d. conf. 685. nume. 2.

Et etiam personæ infames admittuntur ad Decurionatum, & similia officia. d. conf. 685. nume. 3.

Consiliarius. Spurius tanto magis admittendus est ad Decurionatum, & similia officia, si sit persona admodum vtilis, & necessaria pro expediendis negocijs ipsius municipij, & psona literata, &c. conf. 685. nume. 5.

Consiliarius. Statutum Paduæ q; loco demortui subrogari deat ad consiliū vnus de pximioribus, intelligitur, vt sufficiat, si sit proximus, licet non præ omnibus cæteris, conf. 790. nu. 19.

Consilium sapientis an ceseatur requiri à statuto pro forma, vide in conf. 162.

Consilium sapientis requisitum à statuto, an requiratur pro forma: & quod statutum censeatur requirere aliquid pro forma, si procedat vltterius annullando, non autem si simpliciter loquatur, conf. 162. nume. 1.

Consilia sapientum, & causæ appellationum, dant potissimum indicium superioritatis, quia diriguntur ad superiores immediatos, conf. 111. nu. 29. & vide infra, Subiectio.

Consilium sapientis non datur in casu claro, conf. 162. nu. 2.

Consilium sapientis petium potest sperni, quando non fuit petium intra dies decem vtilis post litem contestatam, secundū notum Consitutiones Mediolani: & statutum de consilio sapientis non habet locum, vbi res non habet dubium probabile, & quando articulus iuris est certus, & quando petitur per calumniam,

& animo differendi, conf. 197. nume. 2.

Consiliū sapientis. Statutū Mediolanense q; consiliū sapientis admitatur, etiam quod petatur calumniosè, non valet, conf. 162. nu. 5.

Consilio sapientis spreto, quando possit procedere Vicarius provisionum Mediolani, vide infra, Vicarius.

Consilium sapientis quando petitur, tenetur ad expensas salarij consultoris actor, qui petijt consilium, conf. 346. nu. 44.

Consilium sapientis. Sententia lata ex consilio sapientis nunquam transit in rem iudicatam: & quod id non procedat in terminis duorum statutorum Pisarum, quorum vno cauetur in effectu, q; non liceat appellare à duabus sententijs conformibus, altero q; in omnibus causis debeat causa remitti ad consilium sapientis: & quod primum statutum intelligatur de quibuscūque sententijs, etiam latis ex consilio sapientis, conf. 574. nume. 1. cum nu. seq. & conf. 575. nu. 10.

Consiliū sapientis. De iure non tenetur Doctor in hoc consilio causæ decisiuo allegare causas, rationes, & iura, quibus mouetur, vide in mea additione ad Domium meum, conf. 575. in princ.

Consolidatio quando est facta, res censetur extinguī, & non amplius esse in rerum natura, conf. 376. nu. 8.

Constat, Constito. Non est nouū, quod verba illa, si constabit, exponantur, id est, si non constabit contrarium, conf. 276. nu. 22.

Constitutio an referri debeat ad negocia futura, & non ad præterita, &c. vide infra, Lex.

Constitutiones nouæ Mediolani an trahantur ad casus præteritos, vide infra, Lex.

Constitutiones Mediolani sub tit. de iur. fisc. in §. si quis vnam, quomodo sint interpretandæ, conf. 384. nume. 5.

Constitutionibus nouis Mediolani fuerūt antiquata Decreta vetera Mediolani, conf. 497. nu. 2.

Constitutiones nouæ Mediolani in tit. de accusa. c. rei carceribus, quomodo procedant, conf. 722. nu. 8.

Constitutiones nouæ Mediolani sub tit. de poenis. §. nullus corporaliter, quomodo procedant, conf. 722. nu. 10.

Constitutio Mediolani, q; notificationes fiant intra sex menses à die, quo sit acquisitum iusISCO, &c. vide infra, Fiscus.

Constitutum. Clausula constituti habetur pro traditione, & est magis communis opinio, conf. 4. nu. 14.

Constitutum. Constituens se possidere pro aliquo post suam mortem, si postea ante euentum conditionis, vel diei, transferat possessionem per veram traditionem in alium, subuertitur penitus vis, ac natura prioris constituti, conf. 103. nu. 1. Idem si constitutum fuisset purè factum, ibidem.

Constituti non est habenda ratio, si non fuit purum, sed conditionale, conf. 408. nu. 17.

Constitutum potest fieri sub conditione, conf. 681. nu. 2.

Constitutum collatum post mortem licet sit inefficax, tamen si sint adiecta constituto illa verba, ex nunc, statim sequutus fuit effectus ipsius constituti, conf. 782. nu. 38.

Constituti clausula apposita in instrumento solet operari veram traditionem, conf. 644. nu. 4.

Constitutū. Ficta traditio possessionis continetur in constituto, vel in inuestitura locationis incontinenti subiecta, conf. 367. nu. 3.

Constitutum. Quando contractus principalis est nullus, sequitur etiam nullitas fictæ traditionis possessionis constitutis in iure, vel per clausulam constituti, vel per inuestituram locationis incontinenti subiectam, vt supra, conf. 367. nu. 4.

Constitutum transfert veram possessionem perinde ac si traditio interuenisset, conf. 454. nu. 10.

Constituti clausula, vide de ea in conf. 408.

Constituti clausula stante, videtur quis liberatus ab omni traditione, & non potest amplius agi ad traditionem possessionis, secundum Ias. Sed contraria opinio est verior, & magis communis, conf. 408. nume. 14.

Constitutum. Traditio quæ fit per constitutū, nõ operatur caducitatem in emphytheota, ergo non est vera traditio, conf. 408. nu. 15.

Constitutum. Quando in instrumento, vltra clausulam constituti, fuit apposita alia clausula, scilicet vacuam, liberam, & expeditā possessionem tradere, &c. tunc per clausulam constituti non censetur liberatus promissor, conf. 408. nu. 16.

Constituto non obstante, &c. potest quis petere traditionem possessionis ex noua causa, & nouo iure sibi competente, conf. 408. numero 18.

Constituti clausula licet aliquem liberauerit à traditione, nihil tamen facit quo ad alias personas venientes ex nouo iure, consil. 408. nume. 20.

Constituti clausula posita in venditione bonorum feudalium, an transferat in emptorem possessionem ciuilem, conf. 454. num. 1. cum nu. seq.

Constitutum adaptatur etiam ad naturalem possessionem solam, si illa sola sit apud constituentem, conf. 454. nume. 9.

Constitutum. Contractus quando fuit purus, quamvis posset resolui sub cōditione, habendus fuit interim p̄ puro, & per cōsequens censetur purū cōstitutum in eo appositū, conf. 455. nu. 8.
Constitutum positū in instrō nihil operatur, nisi aliunde constet, q̄ ipse alienans possideret: nec sufficit q̄ detineret, cōf. 112. nu. 11.
Constitutum nihil operatur, quando constituens nō possidebat: & ita tunc non releuat possessio vigore constituti, conf. 247. nu. 32.
Constituti clausula nihil operatur quo ad translationem possessionis, & per consequens nec ad translationem domini, quando fuit apposita super contractu rei incertā, conf. 325. nume. 1.
Constitutum. Quando quis constituit se possidere nomine absentis, vt illi quaratur possessio, debet sequi rati habitio: sed si ille, qui se constituit possidere, expellatur de possessione, antequam superueniat rati habitio, non poterit ille, cuius nomine possidebatur, agere interdictio recuperandā contra expulsores, etiam si ratum habeat post expulsionem, conf. 774. nume. 23.
Constituti clausula cum licentia ingrediendi posita in instrumēto operatur, q̄ potuit quis sibi propria auctoritate possessionem vacantem apprehendere, conf. 782. nu. 37.

Consuetudo, seu mos, & stilus communis, item stilus, seu mos particularis ipsius disponentis, inspicere debent, & multum operantur, & stilus, & consuetudo testamentorum aliorum hominum, conf. 119. nu. 21. & vide infra, Stilus.
Consuetudo loquendi inspicere debet, quā habebat testator in simili proposito, cōf. 119. nu. 28. & vide infra, Testator. & quod communiter consueuerunt facere testatores, conf. 57. nume. 1.
Consuetudo regionis inspicitur in testamentis, conf. 6. nu. 2.
Consuetudo. In ambiguis inspicendum est illud, quod est verisimilius, vel quod plerumque fieri consuevit, conf. 119. nume. 2.
Consuetudo. Et in contractibus, & in ultimis voluntatibus solet inspicere consuetudo illius, apud quem consuevit esse res, de qua agitur, vt talem censeatur transulisse, qualem apud se habere, vel locare consueuerat, id est, vel separatam, vel vnitam, conf. 316. nume. 4.
Consuetudo regionis sicut inspicitur in ceteris contractibus, ita etiam in contractu locationis: & pariter inspicitur consuetudo locatoris circa rem locatam, & huiusmodi consuetudo est potentior, quā sit proprietas verborum, conf. 318. nu. 20.
Consuetudo personā loquentis, vel cōtrahentis solet inspicere in omnibus actibus, præsertim illius personā, apud quā consuevit esse res, de qua agitur: & talis cōsuetudo debet ceteris omnibus interpretationibus, seu coniecturis præferri, conf. 318. nu. 21.
Consuetudo. In dubio sumenda est illa interpretatio, quæ sit conformis communi consuetudini, conf. 346. nu. 26.
Consuetudo. Optimum est argumentum ab his, quæ fiunt in regione testatoris, & ab his, quæ fiunt de notoria consuetudine aliarum regionum, conf. 413. nu. 7.
Consuetudo. Modus diiudicandi aliquid est optimus aliquando secundum morem locorum vicinorum, & ex consuetudine, atq; obseruatione temporis præteriti, conf. 428. nu. 7.
Consuetudo, atque obseruatio temporis præteriti inspicitur, conf. 428. nu. 7.
Consuetudo locorum vicinorum attenditur, conf. 744. nu. 15.
Consuetudo probatur, si in instrumentis dicatur, q̄ extat talis consuetudo: & creditur instrumento attestanti de consuetudine, licet sit instrumentum inter personas priuatas, præsertim quando est instrumentum antiquum, conf. 159. nu. 5.
Consuetudo, de qua incidenter fit mentio in aliqua dispositione scripta, non tamen dicitur ob id ius scriptum, conf. 163. numero 34.
Consuetudo locorū vicinorū in dubio est seruāda, cōf. 186. nu. 15.
Consuetudo vniuersalis, seu mos notorius attendi debet, conf. 520. nu. 2.
Consuetudo notoria non est probanda, conf. 163. nu. 32.
Consuetudo vniuersalis, & notoria satis est q̄ allegetur, nec aliter est probanda, conf. 186. nu. 14. & vide etiam infra, Notorium.
Consuetudo generalis probat intentionem communitatis, alio in contrarium non apparente, conf. 186. nu. 13.
Consuetudo longa derogat statuto, vide infra, Statutum.
Consuetudo omnibus manifesta attenditur, conf. 124. nu. 10.
Consuetudo notoria non minus dat iurisdictionem, quā lex, vel Princeps: & consules mercantiæ ratione consuetudinis habent iurisdictionem etiam in his, quæ nō pertinent ad eorum artem, conf. 197. nu. 15. vide infra, Iurisdicctio.
Consuetudo notoria non est probanda, sed satis est eam allegare, & potest Iudex perquirere a seipso, an ita fuerit seruatum, conf. 197. nume. 16.
Consuetudo quando asseritur notoria, potest Iudex perquirere, an ita sit seruatum: & cōadiuuanda est consuetudo, per quam reuertimur ad ius commune, conf. 198. nu. 11.
Consuetudo. Super notoria consuetudine non est laborandum, conf. 290. nume. 5.

Consuetudo sola sufficit in his, quæ sunt ex notoria consuetudine approbata, conf. 453. nu. 3.
Consuetudo de tribus testibus adhibitis in instrumēto, in quo de iure, vel statuto requiruntur quinque, censetur probata ex inspectione multorum instrumentorum similium, in quibus descripti sint tres testes tantum, conf. 198. nu. 9.
Consuetudo inspicitur per inspectionem aliorum instrumentorum, conf. 205. nu. 82.
Consuetudine in probanda non sufficeret q̄ Iudex se informaret de tali consuetudine, sed est probanda in iudicio plene, & parte citata, conf. 253. nu. 14.
Consuetudo an probetur per productionem instrumentorū, puta cōsuetudo conficiēdi inuentaria absq; solēnitatibus, an probet, si producantur instrumenta inuentariorum sic confecta, & quæ: & quod debeant esse multa instrumenta, & omnino conformia, alias quod non probetur consuetudo, conf. 253. nu. 15.
Consuetudo in effectu inducitur ex multitudine exēplorum, conf. 612. nu. 39.
Cōsuetudinē probare est difficillimum, & quomodo probetur per testes, & quot requirantur, præsertim in proposito confectiois inuentarij absque solēnitatibus, conf. 253. nu. 13.
Consuetudo non præsumitur, nisi probetur, conf. 719. nu. 2.
Consuetudo quomodo probetur, vide in conf. 253. & in conf. 577.
Consuetudinem non probant testes duos, si simpliciter dicant, se id pluries, & pluries vidisse, conf. 577. nu. 2.
Consuetudinem ad probandam debent testes deponere tria, videlicet multos actus interuenisse; itē tales, quibus colligatur verisimiliter consensus totius populi, aut maioris partis: item cursum, id est, diuturnitatem temporis: & difficile est probare consuetudinem: & alia multa requiruntur ad probandum consuetudinem, secundum Alexandrum, conf. 577. nu. 3.
Consuetudinem non probant testes, si interrogati quid sit consuetudo, dicant se nescire, conf. 577. nu. 4.
Consuetudinis diffinitionē, vel alterius vocabuli denotatis. re consistētē in iure, quāuis testis nō teneat assignare, dēt tñ rēdere per uerba facti, & per tot circūstantias, vt euidenter colligatur, eum deponere in effectu de illa re, quæ de iure appellatur consuetudo: & simile est de mutuo, conf. 577. nu. 5.
Cōsuetudinē nō probāt, & de ea nesciunt deponere testes idiotæ, & imperiti, puta Aromatarij, & Bastarij &c. conf. 577. nu. 6.
Consuetudo dēt probari per testes extare in Curia ecclesiastica, & extare contra personas ecclesiasticas, quādo agitur contra presbiterum: & consuetudines, & statuta laicorum non solent comprehendere personas ecclesiasticas, conf. 577. nu. 8.
Consuetudo, an debeāt probari, q̄ fuerit obtēta in contradictorijs iudicijs, conf. 579. nu. 6. sed vide ibidem inferius nu. seq.
Consuetudo, non est necesse probare, qd fuerit obtenta in contradictorio iudicio, & est communis opinio, conf. 579. nu. 8.
Consuetudo quælibet, dummodo sit rationalis, & a qua, & sine granamine ecclesiarum, admittitur: & dicitur rationalis, quæ non est expresse improbata a iure, neque est contra canonicas institutiones, conf. 159. nu. 8.
Consuetudo omnis censetur rationalis, quam iura non expresse improbant, conf. 439. nu. 3.
Consuetudo debet esse rationalis: & si sit indiscreta, & prona ad malum, non tenet, neque est ualida de iure, conf. 576. num. 7. & vide etiam conf. 93. sub. nu. 1.
Consuetudo dat sensum legibus, & alijs actibus, & talis sensus est seruandus, etiam si esset malus, conf. 290. nu. 11.
Consuetudo cum dat sensum legibus, seruandus est talis sensus, etiam si sit malus, conf. 612. nu. 38.
Consuetudo licet praua excusat: sed consuetudo excusat quo ad pœnam huius seculi, non tamen, quod ad Deum, conf. 769. nu. 30.
Cōsuetudo ē t̄ canonicas instōnes disponētes circa ius positiuū, dūmō sit p̄scripta spatio. 40. annorū, valēt, & hēt uim instōnis, & multo magis p̄scripta spatio. 100. annorū, cōf. 159. n. 10. & 11.
Consuetudo vltima est inspicienda: ad quam sufficiunt decem anni quando non est contra ius commune, secundum glo. communiter approbatam, conf. 510. nu. 9.
Consuetudo vt inducatur, requiritur cursus decem annorum, conf. 556. nu. 14.
Consuetudo tanti temporis, cuius initij non extat memoria in contrarium, habet vim pacti, & priuilegij, conf. 792. nu. 6. & vide infra, Tempus.
Consuetudinis iura confirmat tolerantia, seu taciturnitas principis, conf. 792. nu. 8.
Consuetudo si seruatur de consensu principis, habetur pro lege, conf. 792. nu. 9.
Consuetudo, seu longus vsus tollit omne dubium, conf. 290. n. 10.
Consuetudo longissimi temporis continet etiam præscriptionem, vide infra, Præscriptio.
Consuetudo. Assertioni Doctorum de consuetudine stādū non est:
 nec

nee talis assertio releuat ab onere probandi, secundum communiter Docto. reprobat Bar. in l. de quibus, conf. 763. nu. 41.
Et vide concordiam, & saluationem Decij, qd assertio Doctoris de consuetudine presumptionem inducat translatiuam oneris probandi in aduersarium, & si non plene probet, & quod non sit admittenda: & qua ratione non procedat, sed Bar. distincte communiter reprobetur. d. conf. 763. nu. 42.
Consuetudo potest restringere, & ampliare facultatem probandi, vide infra, Probatio.
Consuetudo ad hoc vt tollat legē, oportet quod habeat actus contrarios ad legem. conf. 205. nu. 65.
Consuetudo nō valet, qd est cōtra substantiā actus, cōf. 253. num. 11.
Consuetudo variā non est attendenda, sed tunc standum est dispositioni Iuris communis, conf. 253. nu. 16.
Consuetudines non valent contra Ius scriptum, secundum statuta Mediolani, conf. 374. nu. 19.
Consuetudinis non est habenda ratio, quando mens, & verba statuti sunt clara, conf. 374. nu. 18.
Consuetudo non valet, quā est aduersus verba expressa, & clara ipsius concessionis, conf. 562. nu. 19. & conf. 563. num. 12.
Consuetudini non facile standum est, quando verba statuti sunt clara in contrarium, conf. 569. nu. 4.
Consuetudo aliqua in contrarium curanda non est, quando verba dispositionis sunt clara, conf. 622. nu. 3.
Consuetudo aliqua in contrarium non potest allegari, quando verba donationis sunt clara, conf. 673. nu. 3.
Consuetudo est pactum æquiparantur, & vbi non valet pactum, nō valet consuetudo, conf. 253. nu. 9.
Consuetudo est stilus quid differant, vide infra, Stilus.
Consuetudo fori seruanda est inter omnes, scilicet in his, quæ sunt preparatoria iudicij, & nihil penitus faciunt ad merita rei, conf. 374. num. 14.
Consuetudo nihil facit quo ad contrahentes forenses, & contractū alibi celebratum, licet bona sint in illo territorio, vbi viget consuetudo, conf. 677. nu. 2. & 3.
Consuetudo nō comprehendit forenses, etiam si causa forensis tractetur in loco consuetudinis, scilicet in decisorijs: & probationes respiciunt decisorias, conf. 719. nu. 3.
Consuetudo non videtur posse induci contra forenses, quia si aliqui consenserunt, non potuerunt præiudicare alijs, conf. 719. num. 4.
Consuetudo ligat forenses ratione contractus, etiam in decisijs, secundum Bar. conf. 719. nu. 5.
Consuetudo. Ratione excellentiæ alicuius personæ licet recedere a statuto, & a consuetudine, conf. 556. nu. 9.
Consuetudinem induxisse non videtur, qui aliquid fecit ex humanitate sua, conf. 556. nu. 23.
Consuetudo præstandi fidem libris mercatorum &c. vide inf. liber.
Consuetum. Actus non habēs ea, quæ communiter in similib. actibus solent interuenire, censetur suspectus, & testamentum non habens ea, quæ cetera testamenta solent habere, non dicitur testamentum, conf. 119. nu. 25.
Consuetus aliquid prestare: consueta, vel solita præstatio longi temporis &c. vide infra, Præstatio, & infra, Possessorium.
Consuetum. Quando aliquid fit, quod est frequentissimum, & vstitutum communiter, censetur legitime fieri, & excludit presumptionem doli, & falsitatis, vide infra, Dolus, & infra, Falsitas.
Consuetum. Ea quæ de stilo Curie solent apponi, habentur pro appositis, & expressis, & in contractu, & in priuilegio, & alia dispositione, licet nō sint scripta, & expressa, cōf. 765. nu. 12. 13. 14. & 15.
Contemplatio. De illa regula, quod inspiciendum est semper, quæ contemplatione aliquid dicatur, vel fiat, vide infra, Regula, vbi posui.
Contractus, Contrahentes. In contractibus consideranda est mens contrahentium, & tenendum est, quod est verisimile, conf. 1. nu. 4. & voluntas potius inspicitur, quam verba, & quod est verisimile, vide etiam infra, Voluntas, & infra, Verisimile.
Contractus dubij interpretatur per signa, & effectus, conf. 34. nu. 7. & contractus iudicari debet ab effectu, conf. 461. nu. 2.
Contractus declarantur ab effectu postea subsecuto inter ipsos contrahentes, conf. 59. nu. 9.
Contractus ambiguus declaratio illa optima est, quæ colligitur ex eo quod postea ipsi contrahentes faciunt, conf. 74. nu. 8. conf. 157. nu. 10. conf. 289. nu. 10. & nu. 23.
Contractus qualitatem ad iudicandum, debet inspicere effectus principalis, non autem sonus, vel multitudo verborum, conf. 81. nu. 48. & contractus qualitas iudicatur non ex verbis, sed ab effectu rei, conf. 137. nu. 5.
Contractus qualis sit, declaratur ex quantitate precij, conf. 112. nu. 6. & contractus ambiguus declaratur ex quantitate precij, conf. 299. nu. 5. conf. 353. nu. 7.

Contractus ambiguus interpretatur per argumentum à cotinuitate, & per accidendibus, conf. 19. nu. 23. & vide supra, Argumentum à communiter accidentibus: & conf. 248. nu. 23.
Contractus. A verbis in dubio non est recedendum, præsertim in contractibus, conf. 124. nu. 1. ea tamen intelliguntur secundum Iuris interpretationem, vt ibidem nu. 4. & 12.
Contrahentium. Verba redacta in instrumentum per notariū debent intelligi secundum Iuris interpretationem, conf. 124. nu. 4.
Contractus verba etiam si aliquantulum extorquerentur, nullo modo est recedendum à verisimilitudine intentione, & voluntate contrahentium, conf. 125. nu. 14. conf. 207. nu. 12.
Contrahentes qd aliquid appellauerint, non refert, si in effectu est alius contractus, quia potius inspicitur res, quam appellatio, cōf. 134. nu. 7. & vide infra, Nomen. Et contractus censetur, quando nomen ei impositū conuenit rei, conf. 207. nu. 17. cōf. 240. nu. 23.
Contrahentiū mens cōsiderari dēt, cōf. 139. nu. 26. & mens potius qd verba, cōf. 289. nu. 17. cōf. 553. nu. 29. conf. 379. nu. 6. cōf. 397. nu. 7.
Contractus. Quando verba instrumenti id nō patiuntur, nihil facit quod vnus ex contrahentibus habebat in animo, & imputatur ei cur id non expresserit, conf. 156. nu. 1.
Contrahentes quando facile potuerunt aliquid exprimere, & non expresserunt &c. vide infra, Expressum.
Contrahentiū effectus potius inspicitur, quā verba, cōf. 178. nu. 13.
Contractus. Effectus subsecutus declarat, qualis fuerit contractus, seu conuentio præcedens, vt in solutione, quæ fit per emphyteutam, conf. 182. nu. 14.
Contractus. Voluntas potius, quam verba, nō solum in vltimis voluntatibus, sed etiam in contractibus spectari debet: & inspiciedum id, quod est verisimile contrahentes uoluisse, conf. 198. nu. 51. cōf. 294. nu. 1. conf. 426. nu. 8.
Contractus. In contractibus debet inspicere causa finalis, qua moti sunt contrahentes, conf. 198. nu. 3.
Contractus vitiantur ex defectu causæ finalis: & quæ sit causa finalis, conf. 198. nu. 5. & 56.
Contractus. In contractibus censetur fuisse actum illud, quod est verisimile, etiam si verba aliquantulum torquerentur, conf. 207. nu. 12. conf. 240. nu. 19.
Contractus iudicantur ab effectu magis, quam ex verbis, conf. 230. nu. 6. conf. 397. nu. 5.
Cōtractus ambiguum nulla melior est declaratio, quam ea, quæ sumitur à verbis, vel factis ipsorum contrahentium postea subsecutis, conf. 230. nu. 7.
Contractus. Credendum est id fuisse actum, quod credibile est cogitatu, quando in contractu apparent verba notarij perperā posita, conf. 240. nu. 20.
Contractus. In contractibus non minus inspicere dēt uerisimilis mens, quam in ultimis voluntatibus, conf. 243. nu. 11.
Contractus. Vbi de aliqua re inter contrahentes actum fuisset, uerisimiliter aliquid de ea in contractu dictum fuisset, & omisum pro omisso haberi debet, & quod instrumentum non cantā, neque cātare debemus, conf. 250. nu. 22.
Contractus licet contineat erroneam demonstrationem, id nocere non debet, vide infra, Error.
Cōtrahentes id quod agebant, debet potius inspicere, quam id, quod ineptē expresserunt, conf. 265. nu. 38.
Cōtractibus in interpretandis dēt inspicere potius id, quod factū fuit tempore contractus, quam id, quod fit postea, conf. 265. num. 26.
Contrahentibus nō est licitum alterare, seu immutare cōtractus, & imbreuiaturas per indirectū ex post facto, & aliquid facere turbando, & cōfundendo cōtractus præcedētes: & quamuis possint recedere à priori contractu, & alios de nouo facere, non tamen possunt inducere, quod aliquid censeatur factum tempore prioris contractus, si uerē factum non fuit, conf. 265. nu. 28.
Contractus. In contractibus debent inspicere circumstantiæ, & coniecturæ uerisimiles, conf. 289. nu. 4.
Contrahentes si id uoluissent, credendum est, quod sicut una expressio facta fuit, etiam alia facta fuisset, conf. 289. nu. 5.
Contractus. In contractibus recedendum non est à uerisimilitudine contrahentium, quæ ex qualitate rei, et ceteris circumstantijs dignoscitur, et si uerba aliquantulum torquerentur, cōf. 289. nu. 9.
Contrahentium de mente quando constat per naturales rationes, debemus eam sequi, etiam si aliquantulum torqueantur uerba, conf. 289. nu. 16.
Contractuum nulla melior solet esse interpretatio, quam illa, quæ sumitur ex his, quæ postea fiunt per ipsos cōtrahentes, conf. 289. nu. 23.
Cōtractuum nulla melior est interpretatio, quam illa, quæ sumitur ex his, quæ postea expresse, uel tacite sunt subsecuta, conf. 316. num. 7.
Contrahentium uoluntatibus maxima est declaratio, quando quantitas bonorum, & ualor est sufficiens &c. conf. 326. nu. 8.
Contractus. Non solum in ultimis uoluntatibus, sed & in cōtractibus.

inspicienda est potius voluntas, quam uerba, & inspiciendum id, quod est verisimile, & id maxime in instrumentis continentibus contrarietatem, conf. 339. nume. 6.

Contrahentium mens quando verisimiliter, seu ex precedentibus, & sequentibus apparet, illa est seruanda, etiam si uerba aliquantulum extorquerentur, conf. 339. nu. 7.

Contractus ambiguus debet declarari per effectum postea subsequutum, conf. 339. nu. 8. & conf. 389. nu. 8.

Contractus. Facile est in interpretatione mentis contrahentium errare, sicut in mente testatorum, conf. 346. nu. 1.

Contractus quilibet ambiguus, in quo interuenit precium, solet declarari ex quantitate ipsius precij, conf. 353. nu. 7.

Contractus ambigui optima declaratio est, si postea contrahentes ita intellexerunt, conf. 365. nume. 2.

Contractus ambigui nulla solet esse melior declaratio, q̄ ea, quę sumitur ab effectibus postea secutis inter ipsos contrahentes, & talis censetur fuisse mens ipsorum contrahentium, conf. 547. nu. 9.

Contractus declaratur ex his, quę post contractum fecerunt ipsi contrahentes, conf. 644. nume. 7.

Contractus. Non est curandum, quid postea vnus ex contrahentibus voluerit, sed inspiciendum est, quid verisimiliter factum fuit tempore contractus, conf. 547. nu. 11.

Contractus. Mutatio voluntatis non potest immutare naturam contractus prius iam facti per plures annos: & in interpretandis contractibus debemus inspicere tempus ipsius contractus, quicquid postea contingat, conf. 562. nu. 23.

Contractus interpretatur ex his, quę extabant, & fiebant, vel iam facta erant tempore ipsius contractus, nō autem ex his, quę postea contingunt, conf. 564. nu. 24.

Contractus debet iudicari secundum tempus præsens, id est, quo fit, quicquid postea contingat, conf. 666. nu. 1.

Contractus declarandi sunt secundū id, quod verisimiliter actum est tempore ipsius contractus, & non postea, conf. 747. nu. 9.

Contractus. In contractibus inspicitur consuetudo contrahentis, &c. vide supra, Consuetudo.

Contractus vna pars solet aliam declarare, conf. 339. num. 10. conf. 539. nume. 5.

Contractus vnus præstat alteri coniecturam, conf. 509. nu. 13.

Contractus declaratio optima est, quę sumitur ex alia parte eiusdem contractus, conf. 747. nume. 3.

Contractus origo multum est inspicienda, conf. 629. nu. 4.

Contractus debet in primis interpretari ex verbis expressis in eo, & postea ex verisimili mente contrahentium, & ex verisimili mente, & consuetudine contrahentis, conf. 553. nu. 25.

Contractus. In contractibus stricta fit interpretatio, conf. 383. nu. 4.

Contractus si per longissimū tempus habuit effectū, sciētiis, & consensu, &c. cessat oīs dubitatio cōtra ipsum, conf. 342. nu. 54.

Contractus. Censetur quis declarasse re ipsa, q̄ volebat perseuere in contractu, per multos actus factos, & per longissima tempora, &c. conf. 626. nu. 8.

Contractus, qui fuit obseruatus iam pluribus annis, non facile debet rescindi, conf. 10. nu. 3.

Contractus rescinditur quandoque, seu non seruatur ex qualitate mutatione temporum, licet ab initio esset bonus, & non contineret lachionem, vide infra, lex. 2. C. de rescind. vend. &c.

Contractus aliquando est ipso iure nullus, & tamen habetur pro valido quo ad contrahentes, quando scilicet ipsi contrahentes eum semper seruauerunt, & in eo perseuerant, eumq; miserunt executioni, &c. conf. 97. nu. 45.

Contractus, & ceteri actus hominum variantur ex varietate locorum, & quod hic est licitum, alibi censetur illicitum, & quod hic est planum, & notum, alibi est disputabile, conf. 209. nu. 18.

Contractus ratificatio quando inducatur, vide infra, Ratificatio.

Contractus. Qui recipit pensionem, vel quid simile facit, quod dependet à contractu precedenti, qui sit ipso iure nullus, vel possit rescindi, tunc si is sciat qualitate contractus, sibi præiudicat: secus est si ignorat, ut in dubio præsumitur ignorantia, quando contractus est factus per alium, ut de inuestitura facta per vnū, & receptione pensionis per alium, conf. 134. nu. 12.

Contrahentes. In casibus, qui possunt asserre quandoque utilitatē, & quandoque damnum, si lex semel statuit quid agendum sit, non est amplius curandum, si quid eueniat contra intentionem legis: quod etiam fit inter contrahentes, conf. 117. nu. 10.

Contrahentium ex mente quod est magis verisimile, attendendum est in contractibus, conf. 747. nu. 7.

Contractus. Cum exprimentur aliqua determinata, & certa, ad quę voluit contrahens teneri, declaratur, quod in alijs non voluit teneri, conf. 335. nume. 8.

Contrahentes si fuissent interrogati tunc, idē verisimiliter statuissent in alio casu, q̄ procedat hæc argumentatio, conf. 379. nu. 3.

Contractus. In contractibus solet inspicere mens verisimilis ipsorum contrahentium: & in eis solet semper haberi ante oculos, quod

si contrahentes fuissent interrogati, verisimiliter respondissent, &c. conf. 389. nu. 14.

Contractus. Illud quod in contractu consuevit apponi, habetur pro expresso, licet non sit scriptum, conf. 765. nu. 14.

Contractus. In contractibus potius voluntatē, quam uerba spectari placuit, conf. 466. nu. 6. Et quando constat de mente contrahentium, non est constituendus scrupulus in uerbis, conf. 559. nu. 3.

Contractus. Potius attendi debent pacta appposita in contractibus, quam uerba, conf. 397. nu. 6.

Contractus. De tex. in l. veterib. ff. de pac. Et si tota dispositio principalis dependet & mera gratia vnus contrahentis, quod non sit inconueniens, quod & pactum accessorium interpretetur secundum mentem verisimilem ipsius, conf. 379. nu. 9.

Contractus totus irritaretur, nisi conditiones seruarentur, quia incidere in dissensum manifestum, conf. 335. nu. 9.

Contractus. Pactum valet, q̄ non censetur in alterū ex contrahentibus collata substantia contractus, cum iam contractus haberet absolutam firmitatem, sed duntaxat censetur collata pars quadam accidentaliter ipsius contractus, conf. 338. nume. 2.

Contractus oīs requirit cōsensum duorū, s. cōsensum simul iunctū, vel per p̄ntiā vtriusq; partis, vel per nūciū, aut epistolā, conf. 434. nu. 17. Et contractus fit et per epistolā, & coniungitur cōsensui vtriusq; partis, & fingitur eodē tpe vtrinq; emissus, &c. conf. 251. nu. 27. Et ÷ here licitū est inter absentes p̄ nūciū, conf. 562. nu. 33.

Contractus simulatus. Vide infra, Simulatio, Simulatus, ubi posui.

Contractus an admittant pœnitentiam: & quod non detur pœnitentia in contractibus nominatis, vel etiam innominatis stipulatis, vel iuratis, conf. 115. nu. 11.

Contractus censetur celebratus eo ipso die, quo confectum fuit instrumentum, & quicquid antea factum fuit inter partes, non censetur contractus, sed potius tractatus ad contractum: & licita semper est pœnitentia ante confectum instrumentum, conf. 139. nume. 22.

Contractus postquam est perfectus, non potest vnus ex contrahentibus altero inuito ab eo recedere, conf. 139. nu. 23.

Contractus. Licita est pœnitentia in contractibus innominatis, si aduersarius non obseruat quod promisit: & in contractibus innominatis, etiam post factam executionem, & implementum, habet locum regula, frangenti fidem fides frangatur eidē: quæ non habet locum in contractibus nominatis, conf. 198. nu. 57.

Contractus. Iuramentum licet tollat pœnitentiam in contractibus innominatis, id tamen nō prodest contrahentem in contractu iurato, qui incidit in periurium, & non potest se inuare ex eo, quod impugnat, neque legis auxilium inuocare, contra quam commissit: & exceptio iuramenti non potest opponi per eum, qui non seruauit iuramentum ex parte sua, etiam in contractu innominato, conf. 198. nu. 58. & vide infra, Iuramentum.

Contractus. In contractibus nominatis non est licita pœnitentia, etiam si aduersarius non impleat, sed compellendus est ad implementum, conf. 626. nu. 4.

Contractus qualiscunque sit, si subiecta fuerit stipulatio, non est licita pœnitentia, conf. 626. nume. 5.

Contractus. In contractibus nominatis non habet locum pœnitentia, etiam si commissa sit mora, etiam si res sit integra, conf. 729. nume. 3.

Contractus. In cōtractibus nōiatis nō est locus pœnitentiæ, & blandiuntur sibi, q̄ post facta & uerba nihil egisse putā, conf. 782. nu. 41.

Contractus innominatus quando censetur: & quod in dubio cōtractus præsumatur innominatus, conf. 782. nu. 4.

Contractus innominatus debilius est nominato, conf. 782. nu. 8.

Contractus nominatus etiam si dicatur, tamen nō incouenit, q̄ in se donationem contineat, & tūc sortitur ipse cōtractus nōiatus naturam donationis, & eādē iuris dispositionē, conf. 782. nu. 12.

Contractus factus inter aliquos, quatenus cōtinet pactum, & utilitatem pertinentem ad Titium, sicut nō potest vllō modo directo, vel indirecto immutari, vel imminui in præiudicium ipsius Titij, per vnum solum ex cōtrahentibus sine cōsensu alterius, secundū communiter Doctō. multo minus potest id fieri in præiudicium alterius contrahentis sine ipsius consensu, conf. 562. nume. 29.

Contractus iuratus: & de nō obseruante contractū ex parte sua, q̄ cadat à beneficio cōtractus: nec purgetur mora: & de material. si quis maior. C. de transac. vide in conf. 156. & infra, Iuramentum, & infra, Locatio, & infra, Mora, & infra, Lex, si quis maior, &c.

Contractus iuratus: & de pœna. l. si quis maior. C. de transac. vide infra, Iuramentum, ubi posui.

Contrahentium vnus si agat cōtra alterum ad pœnas promissas in contractu, &c. debet in primis articulare, & probare, se impleuisse omnia ex parte sua, quę promisit in instrumento, alioquin succumberet, conf. 173. nume. 16.

Contractus. Quamuis in duobus prioribus pœnis, quę ponuntur in l. si quis maior. C. de transac. statim cōmisso periurio, fiat executio ipso iure: secus tamen est in alijs pœnis subsequētibz, velut est amit-

est amittere data, vel cadere à contractu: & est cōmunis opinio, contra Bar. conf. 330. nūm. 4.

Contrahentium vnus debet prius facere, quod promisit, & implere ex parte sua, alijs &c. etiam nemine petente: quia offerri dicitur, quod non petitur, conf. 377. nūm. 19.

Contractus. Qui nō seruauit promissa, nō pōt cōsequi beneficiū ex illo cōtractu, neq; ipse, neq; habens causam ab eo, cōf. 377. n. 3.

Contractus. Excipere de iure suo, & illud allegare quis pōt nō solū cōtra illū, eū quo contraxit, sed & cōtra quēlibet habēte cām ab eo: & resolutio iure datoris, &c. cōf. 377. n. 32. & vide j. Exceptio.

Contrahens cum aliquo, si contrahendo deducat aliquid expresse respiciens cōmodū tertij, & ad illud prāstandū obliget alterū contrahentem, an possit semper reuocare, conf. 428. nūm. 157.

Contractus inobseruantia, seu culpa, & negligentia quando non imputetur contrahenti nō se offerenti, neque interpellanti, &c. conf. 435. nūm. 5.

Contractus. Onus interpellandi, vel offerendi competit illi duntaxat, qui vult agere ex ipso contractu: & debet ille agens docere se prius impleuisse, seu seruasse contractum ex parte sua, conf. 435. nūm. 6.

Contractus censetur habitus ab initio pro perfecto, & absoluto, quando conuentum fuit, quod si non seruasset cōuenta, incidere in pōenam, & caderet à contractu, conf. 435. nūm. 5.

Contrahentiū vnus nō pōt allegare alterum cōtrahentem defecisse, si ipse prius defecit, & non seruauit cōuenta: & hoc traditur pro regula in commissione cuiuscunq; pōenae, conf. 435. nūm. 9.

Contractus ceteri possunt rescindi propter instrumenta de nouo reperta, licet non soleat rescindi translatio, conf. 698. nūm. 2.

Contrahentiū si vnus contrahentis cōuentioni, nō incidit in aliquā pōenam, si prius cōtrahentiū fuit per aduersarium, cōf. 697. nūm. 1.

Contrahentes si mutua cōuentione egerunt, q; summa iam assignata in vnam causam translata sit in aliam, censentur contrahentes ipsi, vel alius eorum per talem actum, recessisse à quolibet iure petendi pōenam, & agendi de inobseruantia contractus, & alia faciendi, de quibus in instrumento contractus, conf. 547. nūm. 13.

Et contractus debet haberi pro impleto quo ad alios, quibus non potuerunt prāiudicare per talem nōitatem, ibidem.

Contractus si fuit ab initio nullus omnino, vel inualidus, potest hāres promissoris contrahentis mutare voluntatē, & reuocare contractum, sicut poterat reuocare ipse contrahens: si verò sit contractus ab initio validus, & super quo non admittitur poenitentia, tunc reuocatio hāredis nihil prodest, conf. 480. nūm. 9.

Contractus nullitatem & imperfectionem quando quis non possit opponere, conf. 342. nūm. 28.

Contractus. Hāres saltem medietas vnus eorum, qui fecit contractum, non potest quicquam aduersus talem contractum opponere, conf. 342. nūm. 29.

Contractus. Hāres siue quis sit vnus contrahentis, siue nō, cum tamen sentiat commodum ex ipso contractu, non est audiendus, si quicquam contra ipsum opponat, conf. 342. nūm. 39.

Contractus. An in cōtractibus onerosis, in quibus hāret mentio de filijs eius deficientibus, reuocetur contractus, conf. 346. nūm. 331.

Contractus quando potest infringi fauore vnus ex cōtrahentibus, non potest alius contrahentis, vel infringere, nisi ille primus venisset: & quē sit ratio, conf. 365. nūm. 7. cum nūm. seq.

Contractus, qui in futurū pōt inualidari, remanet interim validus, & de eo tanquā valido, sicut nūc est, dēi iudicari, cōf. 365. nūm. 12.

Contractus à primo non fuit recessum per secundum, quando contractus fuit ab initio irritus, & ipso iure nullus, conf. 367. nūm. 1. & vide infra. Nouatio.

Contractus secundis quamuis sit ipso iure nullus, & non censetur recessum à primo contractu, videtur tamen habendus pro valido in prāiudiciū ipsius alienantis, vt scilicet actione personali teneatur ad interesse: sed id procedit in emptore bonae fidei, & non aliter, conf. 367. nūm. 10.

Contractus quando rescinditur tanquam nullus ipso iure, restituitur res principalis vnā cum fructibus, &c. vide infra. Fructus.

Contrahenti, vel emptori, seu creditori imputatur, si sciebat, q; contrahendū non erat sine licentia Principis, & ad eū pertinebat cā impetrare: & ob id dicitur in mala fide, conf. 367. nūm. 11.

Contractus. Remedium aliquod rescisorium licet competat aduersus aliquem contractum, interim tamen donec intertetur tale remedium, ualet contractus, & bona deducta in cōtractum censentur illius contrahentis, donec aliud in contrarium iudicialiter sit decisum, conf. 376. nūm. 27.

Contractus aliquando censetur ipso facto approbatus, & ex parte contrahentis factus irrevocabilis, &c. vide infra. Latio.

Contrahentes si promittant se non contrahenturos: & quando dicatur quis contrahentes, vide infra. Contrahentes.

Contractus claudicare pōt factus cū nūngri per maiore, cōf. 365. nūm. 6.

Contractus non censetur cum aliquo, nisi animus fuerit cum eo contrahendi, conf. 428. nūm. 14.

Contractus. Etiam in cōtractibus incertis, quos qualiscunq; sit nō vitiat, sed declaranda est arbitrio boni viri, id est, iudicis, conf. 437. nūm. 4.

Contractus quando fuit purus, quamuis posset resolui sub cōditio ne, habendus fuit interim pro puro: & per consequens censetur purum Constitutum in eo appositum, conf. 455. nūm. 8. & contra ctus interim habeatur pro puro, quamuis possit resolui sub cōditione, conf. 346. nūm. 31.

Contractus quando dicatur celebratus pure, & conditiones appositae, censentur appositae duntaxat ad eius resolutionem, conf. 455. nūm. 1. cum seq. & vide infra. Venditio.

Contractus in initio quando est appositae cōditio, & appositae sunt plura verba denotantia cōtractum cōditionalem, tunc contractus est cōditionalis: sed si verba denotent cōtractum esse purum, sed resoluendum esse sub cōditione, conf. 455. nūm. 6.

Contractus appellatione venit omnis actus, per quem efficiatur obligamur, conf. 57. nūm. 15.

Contractus inter filios & parentes quando valeant: & an donatio, & quid stante iuramento, conf. 11. nūm. 24.

Contractus. De contractu inter patrem & filium in potestate, cum dispensatione principis, vide in conf. 365.

Contractus inter patrē & filiū licet sit inualidus ex parte filij, propter minorem aetate, est tñ ualidus ex parte patris, qui est maior, & obligatur, etiam q; contrahat cum filio in potestate, stante, saltem iuramento, secundum communem opinionem, conf. 365. nūm. 1.

Contractus principis. Princeps habet iurisdictionem in personis sibi subditis, veluti Marchio, Comes, Dux &c. p. cōtractū factum cum suis subditis, obligant nō tantum se, sed etiam successores suos in ea iurisdictione, & dignitate: & est cōmunis opinio: & quē sit ratio: & an sit necesse, quod factus fuerit contractus nō mine ipsius dignitatis, conf. 67. nūm. 16.

Contractus principis cum subditis obligat etiam successores, dummodo talis contractus non contineat magnam diminutionem iurisdictionis, conf. 67. nūm. 2.

Contractus principis etiam cum subdito est per eum seruandus: & quando possit illum reuocare: & an per legem, vel Decretum, nōn siue particulare, siue generale, vide in conf. 185.

Contractum suum tenetur princeps omnino seruare, etiam celebratum cum subdito: & etiam successor ipsius principis: & obligatur princeps seruare: & idem est de priuilegio, quod trāsuit in contractum: & tanto magis quando est contractus, per quem fuit translatus aliquod dominium: & vide de ratione predictorum, conf. 185. nūm. 12. cum nūm. seq.

Contractum non potest princeps reuocare, etiam de plenitudine potestatis, conf. 185. nūm. 15.

Contractum, vel priuilegium, & ex quo recepit precium, multo fortius tenetur princeps seruare, alias committeretur euidentis dolus, & iniustitia manifesta, & maxime deciperetur subditus, & inderent in laqueum, & captionem, si posset princeps reuocare contractum &c. conf. 185. nūm. 16.

Contractum potest princeps reuocare ex iusta causa, scilicet quae cernat fauorem publicum, qui fauor sit euidentis, & probabilis, vt pro pace ciuili, vel pro euitando scandalo, vel pro aliquo quouismodi euidenti publica utilitate: & tunc tenetur princeps reuocare precium, conf. 185. nūm. 17.

Contractum tenetur princeps seruare, etiam si vellet eum reuocare, vel auferre ius tertij, condendo legem generalem, vel si nūm, vel decretum &c. conf. 185. nūm. 18.

Contractum an possit tollere princeps, condendo legem generalem &c. & quod non sit differentia in hoc inter legem generalem, & rescriptum particulare, conf. 185. nūm. 19.

Contractum tollere licet nō possit princeps, an salte possit illū alterare pro tempore futuro: & an effectus futurus actus praeteriti comprehendit possit sub lege noua, conf. 185. nūm. 22. & nūm. seq.

Contractum alterare posse, principi facilius conceditur, quam penitus mutare, conf. 185. nūm. 23. sed quod id procedat in concessione feudi, vide ibidem nūm. 23. in fin.

Contractus iuratus tolli non potest per principem, vide infra. Iuramentum.

Contractus quando sit per principē, tunc nō censetur vt princeps, sed vt priuatus: & tunc non est crimen sacrilegij disputare de eius potestate, conf. 185. nūm. 30. & vide infra. Princeps.

Contractus principis si habet clausulam derogatoria in decreto: futurorum, decretum postea subsecutum non comprehendit talem contractum, nisi specialiter de eo faceret mentionem, vide supra. Clausula derogatoria.

Contractus factus cum principe ipso non comprehenditur sub statuto, vel decreto facto ab ipso principe &c. conf. 185. nūm. 3.

Contractus licet Papa reuocet omnes donationes, & concessiones à se factas de rebus ecclesiasticis, non tamen censetur reuocare concessionem factam in vim contractus, maxime recepto precio, vide infra. Papa.

Contractus factus cum Principe censetur habere vim legis, consil. 353. nume. 9. ubi in modum dicitur de contractibus. **Contractus Principis ligat ipsum Principem**, consil. 555. nume. 4. **Contractus factus cum suo subdito potest per Principem reuocari**, nisi superveniat qualibet probabilis causa; & multo magis potest Princeps talem contractum paulisper modificare, consil. 555. nume. 21. **Contractus Principis**, ubique Princeps facit actum aliquem aduersus contractum per se factum, qui actus potest dici factus magis interpretando contractum, quam infringendo, debet tunc talis actus sustineri, consil. 555. nume. 25. **Contractus Principis**, in Principe presumitur iusta causa; sed hoc attentio sequeretur, quod Princeps semper posset venire contra eius contractum propter causam, quae in Principe presumitur; & sic nunquam verificaretur, quod Princeps ligaretur ex suo contractu, &c. consil. 555. nume. 31. **Contractum non vitiat persuasio tertij**, & etiam dolus, consil. 139. nume. 24. **Contractus minoris iuratus**, vide infra, Iuramentum. **Contractus minoris**, vide infra, Minor. **Contractus mecum factus**, quod mihi prodest, facilius admittitur, quam contractus non factus mecum; & fortius est id, quod in persona mea sumit vires, &c. consil. 198. nume. 47. **Contractus**, seu actus facti eodem die, an, & quando censetur cor- respectui unus ad alium, vide in consil. 178. **Contractus**, seu actus duo, quando celebrantur eodem die, & coram eodem notario, & coram eisdem testibus, censetur fieri unus cor- respectui ad alium; & quomodo debeat intelligi haec commu- nis conclusio; & an qualitates posite in uno censentur repeti- ta in alio; & an semper reputentur tales contractus ac si unico contextu, & unico iusto essent celebrati, & qñ, consil. 178. nume. 1. **Contractus**, Donatio & alia instrumenta diuersa facta eodem die, & loco, coram eisdem testibus, & notario, censentur facta corre- spectui, & perinde est ac si continerentur unico instrumento; & unus contractus censetur pars precij ad alium contractum, con- sil. 207. nume. 9. **Contractus plures**, & plura instrumenta facta eodem die, & loco, & coram eisdem testibus, & notario, censentur facta correspectui, & perinde ac si unico instrumento continerentur; & non deuen- tum fuisset ad unum sine alio, consil. 207. nume. 26. **Contractus**, vel instrumenta facta eodem die per eundem notarium, & coram eisdem testibus, &c. quando censentur correspectui, consil. 240. nume. 10. **Contractus plures**, vel instrumenta facta eodem die, coram eisdem testibus, & notario &c. sunt correspectui, & unum factum pro- pter aliud, consil. 240. nume. 31. **Contractus unus** transfusus in alium sit aliquando, consil. 250. nume. 17. **Contractuum vicinias**, scilicet celebratorum eodem die, arguit connexionem, seu translationem unius in alium, consil. 250. nume. 22. **Contractus**, Omnia expressa in contractu censentur esse pars eius; & omnia pacta censentur facta correspectui, non unum sine alio; & pecunia censetur data generaliter pro omnibus pactis, etiam porrigentibus effectum in futurum, consil. 185. nume. 24. **Contractus**, Pacta quaelibet posita in contractu censentur esse pars ipsius contractus, consil. 188. nume. 6. **Contractus tot** censentur, quot sunt capita per se principalia, licet sint in eodem instrumento, maxime cum non tendunt ad eun- dem effectum, &c. consil. 217. nume. 3. **Contractus**, & instrumenta tot censentur esse, quot sunt capitula, seu negocia contenta in ipso instrumento, consil. 225. nume. 21. **Contractus**, Qui simpliciter contraxit, seu consensit contractui de domo, censetur solum voluisse cedere in ea, si quod habebat in ea domo; & si nullum ius amplius habebat, censetur nihil vo- luisse transferre, consil. 572. nume. 21. **Contractus**, Persona eadem quando reputetur tanquam diuersa personae in contractibus, consil. 178. nume. 10. **Contractus factus** per aliquem nomine suo, & nomine uxoris, quan- do censetur factus totus nomine alieno, scilicet uxoris, consil. 178. nume. 12. **Contractus**, Viri contrahentes cum vxoribus suis, non solent ita subtiliter inquirere res suas, prout facerent cum extraneis; & e contra vxores consueverunt res suas carius habere, & augere posse, consil. 256. nume. 23. **Contractus**, Aequalitas inter contrahentes seruanda est, consil. 336. nume. 28. **Contractus pactum** resolutiuum an censetur fuisse translatum in emptorem rei, vide in consil. 188. & infra, Venditio. **Contractus**, An pactum resolutiuum inuestiturae appositum in con- tractu transferri possit in emptorem, consil. 188. nume. 1. **Contractus**, Dispositio aliqua expressa, vel tacite quando fit de aliquo contractu prius facto, tunc etiam sub ea dispositione comprehenduntur omnes qualitates, & clausulae, & pacta, & re- liqua omnia in illo contractu contenta, consil. 188. nume. 5. **Contractus rescissio**, seu annullatio, vel dissolutio, solet dici pos-

na, consil. 320. nume. 2. & vide infra, Poena. **Contractus resolutio** quando censetur; & quando censetur dispo- sitio resolutoria, consil. 346. nume. 10. & vide infra, Resolutoria. **Contractus pactum nullius est momenti**, quando continet manife- stam ineptitudinem in ordine verborum, & contrarietatem in eis, & absurditatem in sensu, consil. 207. nume. 14. **Contractus**, Interpretatio fit, ne detur contrarietas, quae fugien- da est, & ne actus frustratorius inducatur, etiam in contractibus, consil. 356. nume. 25. **Contractus si per aliquam interpretationem** reducerentur ad re- pugnantiam, & ad absurditates, ea interpretatio vitanda est, con- sil. 559. nume. 47. **Contractus**, Interpretandum est semper, quantum fieri potest, quod per secundum contractum, vel actum alium postea inter contra- hentes subsecutum, censentur voluisse declarare contractum priorem, consil. 559. nume. 6. **Contrahentes ne videantur se incontinenti correxisse**, interpretan- dum est, consil. 547. nume. 8. **Contractus precedentis declarationi non censetur nouus** contra- ctus, vide infra, Declaratio. **Contractus celebratus die feriato an valeat**, vide infra, Feria. **Contractus rescissio non facile fieri debet**, nisi ad sit notabilis diffe- rentia in estimatione bonorum, &c. consil. 216. nume. 12. **Contractus an contineat fraudem**, vel lesionem, ut dignoscatur in- spici debet tempus, quo factus fuit ipse contractus, maxime qua- do id continet paritatem pro ambobus contrahentibus, consil. 256. nume. 27. **Contrahentibus licitum est in venditionibus**, & locationibus in precio se decipere; sed id non procedit, data lesione in dimidia, vel ultra, consil. 397. nume. 12. **Item id non procedit in bonis**, & probis viris, proscutibus, maxime perfectionem conscientiae, quibus non licet in aliquo proximum in precio decipere; quod fortius procedit in personas Ecclesia- sticas, quibus nullo modo licet, d. consil. 397. nume. 13. cum seq. **Et non licet in conscientia aliquem decipere in precio**; vnde Bal. exclamat, quod ibi anima mercatorum; & qui decipit in precio, non facit iustitiam, & charitatem proximis; quae procedunt for- tius in personis Ecclesiasticis, d. consil. 397. nume. 14. **Contractus**, & pacta, cum deceptione precij, sunt maxime reprobata religiosis, & eos decet, & tenentur, conscientias exonerare, & contractus, & enormem lesionem retractare, consil. 397. nume. 16. **Contractus**, in quo ad sit deceptio, factus cum Episcopo retractatur, si Episcopus respondendo positionibus confiteatur se esse boni virum, consil. 397. nume. 17. **Contrahentes decipi non debent per repentinam variationem**, & qñ, consil. 744. nume. 4. **Contrahentes ne decipiantur**, qui contraxerunt cum eo, cum quo consueuerant contrahere, censentur bene contraxisse propter bonam fidem, & iustissimam causam ignorantiae, quae fundatur in consuetudine, dato quod ille non haberet facultatem, & quod alij sibi ignorarent, &c. consil. 744. nume. 6. **Et succurritur ei**, qui contrahit cum illo, quem reperit praepositum negotiationi, siue de iure sit praepositus, siue aliter, & quae sit ratio, d. consil. 744. nume. 7. **Contrahentibus bona fide succurritur**, consil. 744. nume. 10. **Et si non inducitur tacitum mandatum**, ut supra, adest tamen bona fides, & iusta causa contrahendi cum illo, quae sufficit, consil. 744. nume. 10. **Contractus bonae fidei si sit**, debet in eo venire quicquid bonum, & aequum est, quamuis non fuerit expressum, consil. 331. nume. 2. **Contractus celebrati locus inspicere debet in solemnitatibus**, & de- inde talis contractus porrigit effectum suum ubique, consil. 202. nume. 18. **Ideo statutum Mediolani non inspicitur circa solemnita- tem contractus donationis celebratae in ciuitate Comensi**, ibid. **Contractus subditorum** vbi facit an comprehendatur sub statuto, & an contractus forensis, vide infra, Statutum. **Contractus celebrati locus inspicere debet in solemnitatibus**, & de- inde talis contractus porrigit effectum suum ubique; & ita inspi- citur statutum loci contractus, consil. 240. nume. 1. **Contractus**, Quo ad solemnitatem, & effectum contractus, debet inspicere locus, in quo fit ipse contractus, consil. 258. nume. 11. **Contractus factus contra formam statuti**, etiam factus extra domi- nium statuti, quando non valeant, consil. 612. nume. 40. & vide infra, Statutum. **Contractus locus debet inspicere in contractibus**, maxime in concer- nentibus solemnitatem contrahendi, consil. 612. nume. 41. **Contractus si fuit alibi celebratus**, & contrahentes sunt forenses, nihil facit consuetudo loci, licet bona sint in illo territorio, con- sil. 677. nume. 3. **Contractus**, & instrumentum super contractu celebratum, sunt duo diuersa, vide infra, Instrumentum. **Contractus quamuis aliquando sit nullus**, & infirmum factum de ipso contractu sit validum, debet tamen postea probari ipse contractus; & quo-

& quomodo id procedat, consil. 225. nume. 20.
Contrahentium verba debent intelligi, rebus stantibus in eodem statu, consil. 777. nu. 14.
Contractus. Inspicitur qua contemplatione contractus seu actus fiat: & etiam quod verba dirigantur ad unam personam, omittimus illam, & dirigimus effectum in aliam, in cuius contemplatione, &c. & illi competit actio, & non alijs, consil. 273. nu. 4. consil. 23. nu. 13.
Contractus quando fit, actio censetur acquiri illis personis, ad quas dirigitur effectus, quamvis non sint expresse nominata, etiam in contractibus, consil. 276. nu. 7.
Contrahentes quando dicunt, & in omnibus iurauerunt secundum formam statutorum, &c. relatum est in referente, vide infra, Relatio.
Contrahentes presumuntur se conformare cum dispositione statuti, vide infra, Statutum.
Contrahentes presumuntur loqui secundum dispositionem statutorum in dubio, consil. 310. nu. 32. & infra, Statutum.
Contrahentes si referunt, seu nominant testamentum, censentur disponere secundum contentum in ipso testamento, consil. 262. nu. 7.
Contrahentes si se remiserunt ad sapientem, vide infra, Sapienter.
Contractus. Per stipulationem potest in contractus deduci, ut bona transeant in multas personas gradatim, consil. 321. nu. 12.
Contractus. In contractibus fieri possunt fideicommissa, id est, ordo succedaneus, quod bona deveniant de persona in personam, vide etiam infra, Fideicommissum.
Contractus potest misceri, & fieri in testamento, & ultima voluntate, vide infra, Testamentum.
Contractus proprie differunt ab ultimis voluntatibus in hoc, quia contractus dicuntur actus inter vivos, eo quod accipiant vim, & validitatem, viventibus ipsis contrahentibus, consil. 461. nu. 4.
Contractus. Verba in contractu debent aliquid operari, consil. 259. nu. 6.
Contractus. In contractibus nullum verbum etiam minimum debet esse superfluum, consil. 562. nu. 5.
Contractus. Quodlibet verbum etiam minimum in contractibus debet aliquid operari, consil. 730. nu. 10.
Contrahens asserens se donarium bonorum, debet se talem manutenere, consil. 376. nu. 20.
Contractus. In contractibus censentur repetita ea, quae in praefationibus, seu in preparatorijs fuerunt tractata, consil. 426. nu. 3.
Contractus acquirens aliquid patri, & filijs, habet vim duplicis contractus, quia quicquid sit in persona patris, est statim acquisitum in ipsis descenditibus, consil. 477. nu. 5.
Contractus fieri potest per patrem pro filijs suis, etiam absentibus, & non solum natis, sed etiam pro nascituris, consil. 528. num. 3. & vide infra, Pater, & supra, Acquirere.
Contractus, seu conventio si ex verbis expresse restringitur ad unum negotium, & personam, non debet conventio ipsa ad aliud negotium, vel ad alias personas extendi, consil. 481. nu. 2.
Contractuum diversae species non solent provenire ex uno & eodem facto, consil. 543. nu. 6.
Contractus verba an sint contrahentium, an vero notarij: & quomodo cognoscatur, vide infra, Notarius.

Contrarietas, Contraria. Allegans contraria, an, & quando audiatur, consil. 21. num. 5. & consil. 9. nu. 24. 25. cum nu. sequen.
Contrarietas, & varitas debet semper, quantum fieri potest, tolli in quacunque dispositione per quamlibet interpretationem, consil. 29. nu. 6.
Contrarius casus etiam considerari debet, qui aliquando evenire possit, &c. consil. 111. nu. 36.
Contrarietates ad evitandas, tenenda est quaelibet alia interpretatio, consil. 119. nu. 32.
Contrarietas, & seu contradictio, maxime eiusdem dispositionis ad seipsam, evitari debet, consil. 197. nu. 11.
Contraria, seu diversae si sint scripturae, credendum est habenti meliores coniecturas, vide infra, Scriptura.
Contrarium reculare quis non debet in contrario casu eius, quod quis posset allegare, &c. consil. 256. nu. 15.
Contrarietas. Quaelibet dispositio debet interpretari, ut non contineat contradictionem in quacunque materia, etiam violando verba, consil. 287. nu. 45.
Contrarietas. Varius non auditur: & conveniet nulli, qui secum dissidet ipse, consil. 299. nu. 6.
Contrarietas. Credendum non est, quod quis voluerit eligere viam, per quam impugnaretur illud, quod agebat, consil. 342. nu. 51.
Contrarietas. Semper debet sumi ea interpretatio, ne instrumentum sibi ipsi contradicat, etiam si contradictio oriretur ex diversis instrumentis, consil. 382. nu. 82.
Contrarietas. Dispositio quaelibet debet interpretari, ne sibi contradicat, etiam si fiat relatio ad diversa instrumenta, consil. 382. numero 35.
Contrarietas est evitanda, etiam in verbis testatoris, consil. 410. numero 10.
Contrarietas. In quolibet dispositione accipienda est ea interpre-

tatio, per quam tollitur contrarietas, & absurditas, consil. 413. numero 9.
Contraria. Non est novum, quod aliquis defendat se multis rationibus, etiam contrarijs, consil. 452. nu. 24.
Contrarietas. Quod fiat interpretatio verborum inculcatorum, ne pariant contradictionem, consil. 455. nu. 3.
Contrarietas ut tollatur, fieri debet semper interpretatio in quolibet dispositione, & maxime in testamentis, consil. 467. nu. 21.
Contrarietas tolli debet concordando, &c. consil. 473. nu. 6.
Contraria. Non est attribuendum aliquid alicui, cui melius convenit contrarium, consil. 512. nume. 5.
Contrarietas. Sumi debet semper interpretatio, per quam tollitur contrarietas, consil. 531. nu. 45.
Contrarietas est vitanda: & curandum semper est, ut ita interpretentur instrumenta, & ceterae dispositiones, ne habeant in se contrarietatem, & ne contrahentes videantur se incontinenti correxisse, consil. 547. nu. 8.
Contrarietas, seu repugnantia, perplexitas, & confusio ut tollatur, interpretatio fieri debet: quod etiam Princeps censetur voluisse in suo actu, consil. 555. nu. 28.
Contrarietas fugienda est, & sit interpretatio, ne detur, & ne actus frustratorius inducatur, etiam in contractibus, consil. 556. nu. 25.
Contrarietas, & repugnantia vitanda est in contractibus, consil. 559. nume. 5.
Contrariorum debet esse eadem disciplina, consil. 789. nu. 7.
Contrarietas. Vide etiam infra, Variatio.
Contrauenire. Quando quis dicitur, consil. 4. nume. 59.
Contrauenire. Promittens in instrumento se non contrauenturum, dicitur contrauenire subministrando pecunias alteri, qui videtur litem movisse, vel dando consilium, vel quovis alio modo adiuvando: & non sufficit, quod hactenus non contraenerit, nisi perseveret in futurum, consil. 198. nu. 59.
Contrauenire quis dicitur quovis modo faciat aliquid in contrarium, etiam si res non habeat plenum effectum, consil. 218. numero 26.
Contumax, Contumacia. Contumax verus quis censetur, si citatio venit in eius notitiam, consil. 162. nume. 8.
Contumax quando quis dicatur, secundum formam ordinum Militiae Sancti Io. Baptistae Hierosolymitanae Religionis: & quiterminus militibus assignetur, consil. 766. nu. 4.
Contumacia an purgetur per spontaneam comparitionem: & comparitio non dicitur spontanea, quando facta fuit, quia contra illud procedebatur ad ulteriora: & contra contumaces, seu bannitos postea sponte comparentes fiscus habet fundatam intentionem ex sua confessione proveniente ex banno, & ipsis comparentibus incumbit onus se purgandi, consil. 309. nu. 20.
Contumax an possit condemnari, &c. vide in consil. 646.
Contumax potest condemnari ad poenam Decreti tanquam contumax, ex communi consuetudine Italiae, quae habet fundamentum ex statutis, & Decretis ut plurimum, cum regula iuris communis sit in contrarium, consil. 646. nu. 4.
Contumax minor habet privilegium, quia poterit postea appellare a sententia lata super tali contumacia: quod maiori non concederetur, consil. 646. nu. 6.
Contumacem haberi pro confesso, & conuicto, &c. necessaria est postea sententia diffinitiva: & etiam si quis verè esset confessus, requireretur tamen sententia condemnatoria postea contra, consil. 690. nume. 11. & 12.

Conventio. In conventionione facta ad lites tollendas, servanda sunt omnia omnino, ut in sententia ex compromisso, consil. 132. nu. 14.
Conventio praesertim iurata ligat etiam successores, consil. 186. nume. 34. vide infra, Successor.
Conventio seu pactum inter aliquos de hereditate viventis, &c. vide infra, Hereditas, ubi posui.
Conventio perplexa rejicitur, & attenditur ius commune in ea parte perplexitatis, vide infra, Ius commune.
Conventio, & ordinatio facta duntaxat cum aliquo, non debet prodesset alijs personis, consil. 486. nu. 8.
Conventio, vide latè supra, Contractus.
Copula, Copulativa. Copula, &, de sui natura ampliat, & extendit, & copulat per se, & principaliter: & idem importat, quod dictio, item, consil. 11. nu. 26.
Copula, &, Qualitates positae sub unica oratione, & coniunctae per copulam, &, debent ambae simul verificari, & una non sufficeret sine alia, consil. 131. nu. 4.
Copula siue coniuncta. Qua ratione disuncta resolvitur in coniunctam, ita e converso coniuncta in disunctam, consil. 526. nume. 5.
Copula. De copula, &, quando ponitur inter duo principalia, quorum natura est, ut unum ad se non trahat aliud, puta ipse & famulus: & quid si dictum sit, ipse cum famulo, quid iuris: Index D. Vinc. Annib. D 4 & an

- & an hæc dictiones, & cum, principaliter cōiungant, an accessorie, conf. 721. nume. 9. cum nu. seq.
- Copula**, & Iudex si aliquem condemnauit, & eius bona expressè confiscauit, & ita æquè principaliter per copulam, & tunc quāuis moriatur reus pendente appellatione, non extinguitur tamē questio bonorum æquè principalis: secus si condemnauit cum ademptione bonorum, & ita accessorie: & est communis opinio, conf. 721. nume. 10.
- Copulatiue** pars vna dubia declaratur per alteram partem ex copulatis, conf. 765. nume. 39.
- Copula carnalis**, seu impudica vita mulieris quomodo probetur: & quod probetur per testes singulares, vide in conf. 25. nume. 2.
- Copula carnalis**, seu impudicitia sufficit, quod probetur p qualescunque probationes, etiam præsumptiuas, præsertim vbi nō agitur de dissolueno matrimonio, conf. 25. nu. 4. & nu. 7.
- Copula carnalis**, seu coitus viri coniugati cum muliere soluta, quæ erat, vel præsumebatur virgo, nō potest de adulterio puniri: pōt tñ puniri de stupro, tanquam cōmissus cū virgine, nisi mulier esset vilis conditionis, videlicet ancilla coniugati, conf. 37. nu. 1.
- Copula carnalis**, seu coitus commissus per virum coniugatum cum qualicunque femina, videtur saltem punibilis de stupro ex parte ipsius viri, vel saltem de iniuria, conf. 37. nume. 4.
- Copula carnalis** infertur ex cohabitatione, nisi probetur cōtrariū: & quomodo probetur copula per testes, conf. 195. nu. 22.
- Copula carnalis** solet probari per circūstantias, & famam vicini: & credit masculo assereti copulā, quāuis mulier neget, cōf. 358. n. 6.
- Corneus** pessimè loquutus fuit in quodam proposito, vide in conf. 171. nume. 46.
- Correctio**. Correcta ratione legis, non censetur correcta ipsa lex, conf. 81. nu. 19. Sed limita, vt ibidem.
- Correcta ratione legis**, censetur correcta ipsa lex, quando reducitur ad ius antiquum, vel ad dispositionem, quæ aliquo iure fuerat prius admissa, conf. 81. nume. 20.
- Correcta ratione legis**, censetur correcta lex, quando ratio est scripta in lege, vel statuto, vel habetur pro scripta, quia est vnica, conf. 81. nu. 22.
- Correcta ratione legis**, censetur correcta lex, quando aliās resultat vitium, vel absurditas, conf. 81. nu. 23.
- Correctio legū** facta in vno casu, nō extendit ad aliū omisum, licet eadē sit æquitatis ratio: multo magis si sit diuersa, cōf. 57. nu. 11.
- Correctio legum** vt videatur, exigitur quod specialiter lege exprimat, alioquin veterum legum, constitutionumq; regulis relatum esse intelligitur, conf. 57. nu. 12.
- Correctio legum**, atque statutorum, in quantum fieri potest, est euitanda, conf. 58. nu. 15. & vide infra, Statutum.
- Correctio vitanda** est, conf. 579. nu. 3. & 4.
- Correctio iuris** communis induci non debet per interpretationes, & subanditos intellectus, conf. 730. nume. 30.
- Correctoria** in materia stricta fit interpretatio, conf. 790. nu. 28.
- Correlatiua**. Correlatiuorum eadem est ratio, præsertim in iudicijs, conf. 230. nume. 9.
- Correlatiua**. In correlatiuis debet seruari æqualitas, conf. 494. numero 8.
- Correspectiui** vnus ad alium, an, & quādo censeantur actus, seu contractus facti eodem die, &c. vide supra, Contractus, & supra, Actus, vbi posui.
- Creditor, creditum**. Creditori si fiat legatum per debitorem, an censeatur in dubio factum animo compensandi, vide supra, Compensatio.
- Creditorum**, seu crediti appellatione, an veniant etiam fideicommissarij, conf. 74. nume. 13.
- Crediti appellatione**, an comprehendatur etiam creditum conditionale, conf. 74. nume. 14.
- Creditum**, seu nomen debitoris, vide infra, Nomen debitoris.
- Creditori** si fiat legatum, contra quem legans habebat exceptionē, censetur exceptionem remittere, conf. 109. nume. 24.
- Creditor** mariti an habeantius offerendi cōtra uxorem petentē, vel possidentem bona mariti pro sua dote, vide infra, Dos.
- Creditori** si fiat oblatio per debitorem, vide infra, Oblatio.
- Creditor** si faciat subhastari bona debitoris, &c. vide j, Subhastatio.
- Creditor** si habet duos debitores in solidum, & fieri fecit executionem contra vnum pro dimidia, censetur diuississe debitum, & cogitur persistere in ea via cepta, conf. 118. nume. 8.
- Creditoris** est electio, an velit agere contra fiscum successorem debitoris, an verò contra fideiussores: sed hodie cogitur prius conuenire debitorem, quā fideiussores: & prius conuenitur principalis debitor, quā extranei possessores, conf. 144. nume. 3.
- Creditor** quando habet pactū in contractu, quod liceat sibi ingredi possessionem propria autoritate, &c. vide infra, Possessio.
- Creditor**, qui iuit ad domum debitoris, & uidit cumulos frumenti, & conuenit cum eo de precio, & promisit se missurum ad mensurandum, & misit, an censeatur illos cumulos accepisse, iuxta quantitatem debiti, &c. vide infra, Frumentum.
- Creditor** petens aliquam summam pecuniarum ex causa resti, censetur confiteri, quod pro tota alia summa fuerat prius satisfactū sibi, conf. 190. nume. 1.
- Creditor** an habeant actiones cōtra bannitum restitutum etiam quo ad bona, &c. vide supra, Bannitus.
- Creditor** excluduntur prescriptione inducta à statuto: & an prescriptione inducta per proclamatā, uel exidas, conf. 196. nu. 5. & vide infra, Prescriptio, & infra, Proclamata.
- Creditorū iura**, & actiones an possint absolute tolli per Principē, uel statutum, per præfixionem certi temporis, conf. 196. nu. 8.
- Creditor**, probato debito in genere, potest certitudinem summæ probare per præsumptiones, & coniecturas, conf. 200. nu. 34.
- Creditor**, qui probat se creditore, sed nō probat quantitatem, potest eam declarare iuramentū, conf. 523. nu. 7. & vide infra, Mutuum.
- Creditor** si agat, non est sufficiens probatio debiti per iuramentum, ita nec ex parte rei excipientis, conf. 757. nume. 19. & vide infra, Iuramentum.
- Creditor** propriè non dicitur, qui uenit ex causa merè lucratiua, & non comprehenditur sub statuto loquente propriè de creditore, conf. 207. nume. 30.
- Creditor** uenientes ex causa lucratiua, non comprehenduntur sub statuto loquente de creditoribus, conf. 140. nu. 15.
- Creditorum** appellatione, an ueniant omnes omnino creditores, etiam habentes hypothecam, vide in conf. 585.
- Creditor** omnes, qui propriè sunt creditores, & per consequens et habentes hypothecam, comprehenduntur in statutis simpliciter, ac generaliter loquentibus de creditoribus, conf. 585. nu. 25.
- Creditor**. Statutum si disponit de omnibus bonis debitoris, in consequentiam etiam disponit de omnibus omnino creditoribus, & ita etiam hypothecarijs, & tãquam consequens necessarium debet haberi pro expresso, uel per locum à connexis, uel per locū à correlatiuis, uel per locum à coniugatis à credito ad creditorem, uel per locum ab oppositis: quæ omnia argumenta ualent, conf. 585. nume. 34.
- Creditor** hereditarij quomodo possint agere, & ubi intèrre iudicium: & quid si hereditas sit iacens: & quid si tractatur de interesse forensium, & personarum Ecclesiasticarum, & maxime priuilegiatarum etiam quo ad forum, quomodo citari debeant, vide in conf. 208.
- Creditor** hereditarij ubi debeant intentare iudicium, an ubi sunt bona hereditaria, an ubi hares habet de micilium, uel ubi defunctus sortiebatur forum: & ad quem pertineat electio: & quid hereditate iacente, conf. 208. nume. 1.
- Creditor** hereditarij. Quid si tractetur de interesse forensium, & personarum Ecclesiasticarum, & maxime priuilegiatarum etiam quo ad forum, an tunc procedant hic dicta de iudicio intentando per creditores hereditarios, & citationibus emanandis, antequam detur curator hereditati iacenti, conf. 208. nu. 4. & 5.
- Creditor** an habeant bona obnoxia, si feudum sit deuolutum ad Principem, saltem respectu allodialium, saltem respectu melioramentorum feudi, &c. vide infra, Feudum, & infra, Fiscus.
- Creditor** agunt contra fiscū, qui possidet bona, vide infra, Fiscus.
- Creditor** an probare debeat pecunias uersas fuisse in rem patris, uel ciuitatis, uel Ecclesiæ &c. vide infra, Mutuum.
- Creditorum**, & debitorum appellatione, includuntur etiam debita, & credita interesse: quia appellatio creditorum est generalis, conf. 211. nume. 14.
- Creditor** ubi quis est ex una cā tm, necesse hēt quod recepit in eā imputare: & imputatio statim fit atq; solutū est, vide j, Solutio.
- Creditor**, si habet, uel retinet pecunias penes se authore Magistratu, uel Iudice, & de consensu, &c. illè non possunt reuocari, conf. 211. nume. 20.
- Creditor** aliquando potest consequi creditum suum per uiam retentionis, vide infra, Retentio.
- Creditor** potest retinere sibi rem debitoris, conf. 296. nu. 4.
- Creditor** potest accipere rem debitoris, etiam furtiue, dummodo non oriatur scandalum: & multo magis potest accipere palam, conf. 296. nume. 2.
- Creditor** uerus, cui facta fuit datio insolutum pro suo credito, dato quod ea datio insolutum fuisset nulliter facta, puta quia contra formam, uel præter formam rescripti, potest tamen nunc bona retinere p suo credito, quandiu non est ei aliunde facta solutio: tanto magis si debitor tenetur ei etiā cū generali hypotheca bonorū: quod procedit etiam in tacita hypotheca, cōf. 531. nu. 56.
- Creditor** qui se prætendit, & non potest obtinere à debitore, ut deueniatur ad calculationes, merito debuit negare, licet aliquid habuerit, & totum petere, conf. 296. nume. 7.
- Creditor** quando non habent priuilegium, uel hypothecam, licet aliquis sit anterior tempore, priuilegium non datur ex tempore, sed ex causa: & quando creditores sunt æquales, uigilan-

tia praeuenientis prodest, cui iura subueniunt, maxime quando sunt rei, & possessores, consi. 211. nu. 23.

Creditor anterior super bonis immobilibus, est etiam anterior super fructibus, & in pensione, quae percipitur loco fructuum, &c. consi. 215. nume. 1.

Creditor anterior potest vendere pignus, consi. 265. nu. 14.

Creditor secundus succedit in pacto distrahendi pignora celebrato cum primo creditore, licet id conuentum non esset cum ipso secundo creditore, consi. 215. nume. 3.

Creditor primus non potest cogi a secundo creditore accipere tot de bonis insoluiti, neque etiam ipse principalis debitor, consi. 215. nu. 5.

Creditor secundus quando est certum quod successit in locum primi, censetur successisse non tantum in principali, sed etiam in accessorijs, consi. 215. nume. 8.

Creditor secundus quomodo dicatur habere ius offerendi, consil. 215. nume. 9.

Creditor nullus potest cogi ad cedendum iura sua alij, cum quo non contraxit, quamuis ille offerat ei, quod sibi debetur, consil. 215. nume. 7.

Creditor. Agi potest per ius offerendi contra priorem creditorem, vel contra illos, qui emerunt a priori creditore, consi. 325. nume. 8.

Creditor. Ius offerendi potest intentari non tantum in modum excipiendi, sed etiam in modum agendi: & ius offerendi competit etiam non possidenti, consi. 325. nume. 9.

Creditor. Distinctio in materia iuris offerendi, si primus creditor non accipit: em insoluitum pro seipso, sed curat ut vendatur extraneo, & ipse pecunias consequitur, tunc non potest posterior creditor molestare emptorem illum per ius offerendi: Si vero primus creditor accipiat rem insoluitum prius pro seipso, tunc indistincte potest secundus offerre, siue res sit apud illum, siue alijs vendita fuerit, & transferit per mille manus, consi. 325. nu. 10.

Creditor primus si possidet omnes res, quas insoluitum accepit, offerendum est ei totum suum creditum, si pariter res erant obligatae alteri, & res non patitur diuisionem: si vero alienauit in diuersas personas, potest offerri & omnibus, & singulis, & vni, & non alij, prout placebit offerenti: & satis erit offerre emptori precium, quod numerauit, consi. 325. nume. 11.

Creditor. Offerendum est emptori non solum precium, sed etiam interesse, & quia interesse non est certum ab initio, satis erit ipsum verbaliter offerre in iudicio: sed quo ad precium non sufficit oblatio sine depositione, & ob signatione, consi. 325. nu. 12.

Creditorem secundum offerentem potest emptor repellere, si offerat, & soluat ei quod petit: & an idem possit facere primus creditor, qui vendidit, consi. 325. nume. 13.

Creditor. Offerendo extraneis emptoribus, non est necessitate venditorum, quia hoc iudicium est reale, id est, ipsius rei perfectorium, consi. 325. nu. 14.

Creditor an habeat ius offerendi contra dominum directi, vide in consi. 399. & infra, Emphytheota.

Creditor anterior, qui vendit iure creditoris, & non capit rem insoluitum de manu debitoris, non potest molestari per creditores posteriores ex iure offerendi, quia censetur alienasse rem ex iure quodam anteriore deducto in rerum natura, antequam considerata fuerit causa ceterorum creditorum, consi. 399. nume. 11.

Creditor prior tempore potior est iure, consi. 739. nu. 18.

Creditor. Pignoris alienatio per debitorem in primum creditorem praedicitur creditori secundo: quod procedit, quando secundus creditor non consensit, consi. 76. nu. 9.

Creditor an possit variare, & mutare sibi causam pignoris: quid in conuentionali, praetorio, & iudiciali pignore: fortis casus: vide in consi. 220. & quae sit communis opinio, & ratio, vide ibidem nu. 2. cum seq. vide etiam infra, Pignus.

Creditor quod possit variare causam pignoris, quae sit ratio: & quod fructus utroque casu computentur in fortem, consi. 220. nu. 4.

Creditor licet variet, & mutet sibi causam pignoris iudicialis, quomodo non fiat iniuria alijs creditoribus, consi. 220. nu. 5.

Creditor in pignore iudiciali potest variare, & mutare sibi causam pignoris, etiam si pro alijs creditis apprehenderit alia bona, quae tamen in totum non sufficiunt, consi. 220. nu. 7.

Etiam si alia pignora ascendant ad maiorem partem creditorum, & solum deficiat quid minimum, quia etiam pro uno nummo non soluto potest retineri totum pignus, d. consi. 220. nu. 7.

Creditoris semper est electio in pignoribus, & potest agere ad quaedam bona hypothecata, licet sint alia bona, vide infra, Hypotheca.

Creditor cum hypotheca potest iuridice agere ad bona, & iura debitoris, etiam quod sint nomina debitorum, scilicet per vilem hypothecariam, & ad poenas postea acquisitas, & in futurum acquirendas, consi. 452. nu. 29.

Creditor si succedat debitori, an fiat extinctio crediti pro rata: & quando iure retentionis consulatur creditoribus in totum ad extinctionem actionum, consi. 235. nume. 6.

Creditor quando succedit debitori, vel sit eius haeres, confundun-

tur, & sunt inutiles omnes actiones &c. consi. 328. nu. 9. & vide infra, Haeres.

Creditor quando succedit debitori, & confunduntur actiones: & quamuis non penitus extinguantur actiones reales, quin ipso iure possint proponi, possunt tamen repelli per exceptionem, consi. 492. nu. 2.

Creditoris, & debitoris iura quando peruenerunt in vnam personam, puta creditoris, tunc sunt confusae actiones, veluti si creditor sit haeres debitoris, consi. 503. nu. 27.

Et tunc actiones confunduntur, sed non extinguuntur, ideo cum haereditas transit in aliam personam, velut in fideicommissarios, potest haeres consequi id, quod sibi debetur: quod procedit etiam non facto inuentario, d. consi. 503. nu. 28.

Creditor quando sit haeres debitoris, actiones non confunduntur in realibus: quod procedit et in hypothecaria, quia quoniam bona sunt hypothecata, puta pro dote, non censetur confusa actio hypothecaria pro huiusmodi dote, quin possit quicquid exerceri, consi. 503. nu. 31.

Creditor praesumitur sibi soluisse, quando administrauit bona debitoris, vide supra, Administrator.

Creditor repellitur a petitione, si promissit se manu tenere verum creditorem, & non potest: & non solum si certum sit, sed etiam si dubitetur de euictione, consi. 251. nu. 44.

Creditoribus possunt alienata in fraudem reuocare, et cum fructibus, qui potuerint percipi, etiam in dote restituta uxori in fraudem, consi. 256. nu. 11.

Creditoribus nunquam possunt reuocare alienata per debitorem, nisi ante omnia constet, ipsum debitorem, vel eius hereditatem non esse soluendo, & ita necessarium est, quod fiat excussio, consi. 256. nu. 25.

Creditoribus fraudare, seu alienare bona an dicatur, qui repudiatur taxat sibi acquirenda: & quid in filio respectu legitime vide in consi. 541.

Creditor. Nulla potest dici commissio fraudis per eum, qui non alienat bona aliqua iam sibi cum effectu acquisita, sed repudiatur taxat acquirenda: & textus in l. qui autem ff. quae in fraud. cred. loquens de creditoribus, procedit multo magis in filiis respectu legitime seu eorum, quae sibi ex necessitate debentur, consi. 541. nu. 2.

Creditoribus quod debetur, est proprie debitum, & habet necessitatem praesentiam, consi. 541. nu. 4.

Creditor. De regula illa, quando res eodem modo fuisset peritura apud creditorem &c. & quauis solet habere locum in actionibus realibus, & non in personalibus, procedit tamen in actionibus personalibus continetibus debitum generis respectu certae rei, consi. 318. nu. 30.

Creditoribus possunt vi iuribus debitorum pro consecutione sui crediti, consi. 447. nu. 32.

Creditor pro consecutione sui crediti, siue eius haeres, non solum potest vi iuribus sui debitoris, sed etiam iuribus haeredis ipsius debitoris, qui tenebatur ad persoluenda eius debita, & ita ambo rum, consi. 447. nu. 33.

Creditor si saepe asseruit creditum ascendere ad aliquam summam, postea destinauit literas ad debitorem, in quibus scripsit de maiori summa, quod istorum attendatur, consi. 448. nu. 1.

Creditor si scripsit literas debitori de credito suo, & debitor illas acceptauit, & non contradixit, censetur sibi praedicasse, & illas approbasse, consi. 448. nu. 4. sed limita duobus modis, ut ibidem in nu. sequen. & vide infra, litera.

Creditor si misit aliquem ad debitorem cum chirographo, & ille aufugit cum pecunijs, an debitor sit liberatus, vide infra, Debitor.

Creditori creditoris si fiat solutio &c. vide infra, solutio.

Creditori si fiat legatum, censetur factum in causam creditorum, & non ultra credita, consi. 528. nu. 5. vide etiam infra, legatum.

Creditor. De quodam legato scutorum mille facto legatario ultra eius credita, & tamen probatur per testes de conuentione facta, quod fieret legatum in causam creditorum, & computatis ipsis creditis, vide in consi. 529.

Creditori etiam inuito aliud pro alio solui potest per fiscum, consi. 531. nu. 54.

Creditor si cessit ius crediti Titio contra debitorem suum, & mandauit debitori, quod solueret Titio, & ipse debitor admisit Titium, & eum acceptauit in locum creditoris, non potest amplius tale mandatum reuocari per creditorem, accedente etiam consensu Titij, neque in aliqua parte potest mutari propositum sine voluntate, & consensu debitoris, qui acceptauit mandatum, & praesertim si ipsum exequutus fuit saltem pro parte, consi. 547. nume. 6.

Creditoris, & debitoris assertioni non est credendum in praedictum aliorum creditorum, puta quod ad anterioritatem temporis, quia ipsi censentur quod ad hoc personae suspectae, consi. 547. nume. 17.

Creditor, & debitor non possunt facere conuentionem aliquam, aut alium actum in praedictum aliorum creditorum, aut aliarum personarum, quae aliquid possint pati ex tali actu, consi. 547. nume. 19.

Creditor, & debitor, & sic ambo contrahentes, non est uerisimile, q. tradiderint obliuioni summam notabilem, conf. 547. num. 22.
Creditorum patris an possint agere, & executione facere contra bona empti per filium, & seu noie filij, uide in cōf. 570. & infra, Emptio.
Creditor, qui obtinuit sententiam pro se, si promissit se non petitu- rum intra certum tempus, & tamen petijt nunc, non solum non debentur ei expensæ, quas fecit in sua petitione, sed in eius odiū duplicantur dilatio temporis debitori ad soluendum debitum principale, conf. 709. nu. 1.
Creditori quando fuerunt obligata per debitorem merces, seu mer- cantia, vel Taberna seu Apotheca, & fuerunt alienata, quid iuris, uide infra, Hypotheca.
Creditor, uide etiam infra, Debitor.
Credulitas erga aliquem, cui tanquam fide digno potuit prima facie credi, excusat: & licitum est credere unicuique in arte sua perito, conf. 203. nu. 20.
Credulitas excusat à poena, uide infra, Pena.
Credulitas probabilis habet vim tituli, uide infra, Titulus.
Crema. De interpretatione cuiusdam ordinationis factæ inter Communitatem Cremæ, & D. Paganum de Abduca, quod ad alueum fluminis Retorti, uide in conf. 297.
Cremona Ciuitas data in dotem, conf. 209. numero. 16.
Cremonæ Ciuitas allodialis, quia data in dotem, conf. 201. num. 33.
Cridæ, seu proclamationes, quæ sunt de bonis &c. uide infra, Proclamationes.
Crimen. Criminis socius, uide infra, Socius criminis, & infra, Testis, & de crimine uide infra, Delictum.
Crimen læsæ maiestatis parones, item contra alios, qui sunt inferiores principibus, conf. 172. nu. 16.
Crimen læsæ maiestatis priuat filios penitus omnibus bonis pater- nis, etiam legitima, conf. 315. nu. 4.
Crimen læsæ Maiestatis. An credatur principi asserenti aliquem sibi subditum commississe crimen læsæ maiestatis, & priuandum esse &c. uide infra, Princeps.
Crimen læsæ maiestatis, Maiestatem æternam ledere, longè grauius est, quàm temporalem, conf. 769. nu. 33.
Crimen læsæ maiestatis. De materia, quando Dux Mediolani fuit occisus à Io. Andrea Lampugnano: & an frater carnalis eius, qui comisit tale crimen, ueniat aliqua poena plectendus de iure communi, vel secundum statuta, seu Decreta Mediolani: & quid si talis frater erat absens tempore commissi criminis, & inimicus sui fratris, qui crimen commisit: & plura in materia criminis læsæ maiestatis: & de tex. in l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiesta. & de statuto, seu Decreto Mediolani puniente etiam collaterales: & quomodo intelligatur, uide in cōf. 770. cum tribus conf. sequen.
Crimen læsæ maiestatis dicitur, quando subditus occidit Principem suum, conf. 770. nume. 3.
Crimen læsæ maiestatis. In hoc crimine specialiter constitutum est, ut non solum qui delictum commiserit, puniatur, sed & eius filij poenam sustineant: sed in fratre non reperitur iure cautum, quod puniatur pro fratre pro tali delicto, conf. 770. nu. 4.
Crimen læsæ maiestatis. Lex quisquis. C. ad leg. Iul. maie. loquens in filiis, non debet extendi ad fratres: & in materia exorbitanti etiam fauorabili dispositio facta de liberis nō extenditur ad fratres, vel ad sorores, conf. 770. nume. 6.
Crimen læsæ maiestatis. Dispositio dictæ l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. continet odium irrationale, conf. 770. nume. 9.
Crimen læsæ maiestatis. In casu dictæ l. quisquis, nulla debet fieri extensio, sed strictè, & limitatè, prout loquitur, intelligitur: & cum loquatur in filio, ut pro patre teneatur, quando committit crimen læsæ maiestatis, non haberet locum in nepote, quia non teneretur, licet auus tale delictum perpetraret, conf. 770. nu. 11.
Crimen læsæ maiestatis. Dispositio dictæ l. quisquis, non haberet locum è contra, quia filius si committeret crimen læsæ maiestatis, pater pro eo non deberet puniri, sicut filius pro patre teneretur, conf. 770. nume. 12.
Et ratio dictæ l. quisquis, ea sola uidetur posse assignari, quia filij descendunt, & originem trahunt ab infecto sanguine patris, ideo puniuntur: quæ ratio non habet locum in fratre. d. conf. 770. nume. 13. cum nume. sequen.
Crimen læsæ maiestatis. Alius pro alio quod non puniatur, fallit in crimine læsæ maiestatis in casu. d. l. quisquis, ubi filius puniatur pro delicto patris: sed est speciale, & non est sine causa, licet sit absque culpa, & quæ causa sit, conf. 772. nume. 6.
Crimen læsæ maiestatis. l. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. non punit nisi filios ipsius delinquentis, sed non poena capitali, nec talis poena egreditur descendentes delinquentis, & frater non puniatur, conf. 772. nume. 7.
Et dicta l. quisquis, non habet locum è contra filio in Principem delinquentem, quia pater talis filij non puniretur: & multo fortius

in fratre. d. conf. 772. nu. 8.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani validum est, q. in crimine læsæ maiestatis collaterales et puniuntur: & an comprehendat fratrem, et absentem, & ignorantem, conf. 770. nu. 17. cum nu. seq.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani disponit, q. in crimine læsæ maiestatis collaterales afficiantur ultimo supplicio, & collaterales intelligit de fratribus ipsius ex eodè patre descendentibus, & filijs fratrum tantum, non vltra: & an intelligatur de fratribus etiam absentibus, & ignorantibus, conf. 770. nu. 19.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani de crimine læsæ maiestatis quando comprehendat collaterales, & fratres, & quos, & quid præcisè requirat, conf. 770. nu. 29.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani de crimine læsæ maiestatis licet imponat poenam etiam collateralibus rōne præsumptæ negligentia, quomodo tamen contra talem præsumptionem iuris & de iure admittatur probatio in contrariū, cōf. 770. nu. 32.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani quibus rōnibus uelit puniri collaterales in crimine læsæ maiestatis, conf. 770. n. 42. & 45.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum, vel statutum puniens collaterales, & alios in crimine læsæ maiestatis, habet aliam rationem præsumptam ex mente statuti, quia scilicet facilius homines abstinent ab huiusmodi delictis, cogitantes quod ex eorum delictis alij de familia puniantur, conf. 770. nu. 45.
Crimen læsæ maiestatis. Statutum q. vnus pro alio puniatur in crimine læsæ maiestatis, puta ascendentes, & descendentes, & collaterales delinquentis, est validum de iure, conf. 770. nu. 40.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani de crimine læsæ maiestatis limitatè loquitur, & restringitur secundum ratione quæ non comprehendit omnes fratres delinquentis, sed eos tantum quibus culpa potest imputari, conf. 770. nu. 55.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani de crimine læsæ maiestatis an uoluerit punire fratres etiam ignorantis: & an absentia alicuius sibi proficit: & quod duplex in tali decreto consideretur ignorantia, & quomodo, conf. 770. nu. 58.
Crimen læsæ maiestatis. De decreto Mediolani edito super crimine læsæ maiestatis: & quomodo procedat, præsertim dū uult, q. poena habeat etiam locum in fratribus, & collateralibus delinquentis, conf. 772. nu. 9.
Crimen læsæ maiestatis. Decretum Mediolani puniens fratres in crimine læsæ maiestatis, quomodo intelligendum, & de quibus fratribus, conf. 773. nu. 8.
Crimen læsæ maiestatis. De confiscatione bonorum in crimine læsæ maiestatis, uide supra, Confiscatio.
Criminaliter procedi non potest super negotio, quod sapiat naturam contractus, secundum nouas Constitutiones Mediolani, conf. 296. nu. 6.
Criminales causæ sunt argumentis examinandæ, conf. 56. nu. 2.
Culpa lata, leuis, leuissima, & casus fortuitus se inuicem consequuntur. & quomodo quis teneatur de singulis ipso iure, vel si expresse se obligat ad aliquod ipsorum, quid comprehendat talis obligatio, conf. 163. nu. 58.
Culpa latior appellatur dolus præsumptus: & in lata culpa dicitur is, qui illud non facit, quod omnes faciunt, conf. 309. nu. 15.
Culpam timor, est bonarum mentium, etiam si culpa non subsistat, conf. 203. nu. 7.
Cum. Natura huius dictionis habet significationem accessoriam, quando ipsa res solet esse accessoria ad aliam, cōf. 351. nu. 8.
Cum, & an hæ dictiones principaliter cōiungant, an accessorie: & quid si dictum sit, ipse & famulus, vel ipse cum famulo &c. conf. 721. nu. 9. cum nu. seq.
Curator furiosi etiā habetur loco dñi, sicut tutor: & pot alienare et immobilia cum decreto, & ex cā, conf. 205. nu. 43.
Curator furiosi an possit alienare immobilia, uide in conf. 226.
Curator furiosi representat personam furiosi per omnia ac si nō es- set furiosus, & censetur loco domini, & potest alienare etiam immobilia cum decreto, & ex iusta causa, sicut possunt alij tutores, & curatores minorum, conf. 226. nu. 18.
Curator legitimus censetur, stante instrumēto ipsius curæ data per Iudicem: & furiosus non desinit esse sub cura, dato quod respiciatur, nisi declaratur per Iudicem: & debet probari, quod respiciatur, conf. 226. nu. 21.
Curatoris furiosi scientia habetur pro scientia ipsius furiosi &c. conf. 229. nu. 4.
Curator bonis dandus est, uel expectandus heres in actibus, qui re- quirunt operam hominis, & non possunt expediri simpliciter cum hæreditate, conf. 232. nu. 11.
Curator dari debet hæreditati iacenti: sed prius monendi sunt om- nes, quorum interest: & qui sint citadi, & quomodo, & sub quo Iudice: & qui terminus assignandus, conf. 208. nu. 2.
Curator anteq̃ detur hereditati iacenti, q. citari debeant oēs quoru interest, quid si tractetur de interesse forensium, & personarum Ecclesiasticarum, & maxime priuilegiatarum etiam quod ad forum

rum & c. conf. 208. nu. 4. & 5.
 Curator qñ datur hereditati iacenti, an possint citari psonæ ecclesiastica, & ceteri oēs non subditi, vt compareant si sua interesse putauerint, scilicet coram Iudice bonorum, non autem coram Iudicibus illorum prætendentium interesse, conf. 208. nu. 6.
 Curator bonis dari non debet per illum Iudicem, sub cuius iurisdictione non sunt bona ipsa, conf. 208. nu. 7.
 Curator dari solet, quando hereditas iacet, vel quando debitor uiuens latitat, conf. 209. nu. 4.
 Curator datur hereditati vacanti, qui à possessoribus res hereditatis vendicat, & creditoribus satisfaciunt, conf. 210. nu. 25.
 Curatorem dare bonis, quando non sit necesse, conf. 210. nu. 30.
 Curator quando datur hereditati, quæ sint seruanda, & qui citandi, conf. 217. nu. 7.
 Curator bonis legitime dari non potest, nisi citato, & consentiente eo, qui est, vel esse potest creditor hereditatis, conf. 218. nu. 36.
 Curator hereditati iacenti quando est dandus, citari debet specialiter ille, qui est, vel esse potest creditor hereditatis; & dandus est curator, qui non sit probabiliter ei suspectus; & pariter citandi sunt proximiores defuncti, & requirendi, an velint esse heredes, conf. 218. nu. 70.
 Curator datus hereditati iacenti p ea omnia dicere, & allegare, quæ erūt inutilitate hereditatis, tam contra hereditatis creditores, & eorū heredes, q̄ contra qualcūq; alias personas, conf. 218. nu. 71.
 Curator decerni debet filio ad negotium particulare contra creditores patris & c. conf. 570. nu. 8.
 Curator extraneus datur filiofamilias existenti in potestate patris, quando vel agitur de negotio filij contra patrem; vel quando ob aliam rationem non potest pater suscipere eam curam, quia absens, & bannitus à patria, conf. 570. nu. 9.
 Curator quando est datus minori, nō potest minor obligare se, nec sua, sine curatoris auctoritate, conf. 651. num. 6.
 Minor habens curatorem, equiparatur prodigo, seu pupillo, quando contrahit, non interueniente curatore: & talis contractus nullus est momenti, d. cor. l. 651. nu. 18.
 Curatorem si habeat minor, & contrahat sine curatoris auctoritate, contractus nullus est ipso iure: & quando id non habeat locum, conf. 652. nu. 1.
 Curatorem si habeat minor tempore contractus, & contraxit sine curatore, actus sunt ipso iure nulli, cum scilicet contractus fuit ei damnosus, & præsertim si neque præsentia Iudicis interuenit, conf. 653. nu. 1.
 Curatores, & tutores, finito officio, nō tenentur de euictione, etiam quod simpliciter promisserint de euictione, vide infra, Euictio.
 Curator, vide etiam infra, Tutor.
 Curtius profitebatur magis, & præferebatur ceteris: sed erat ppter eminentem excellentiam hominis, conf. 510. nu. 8.
 Curtij iunioris opinio reprobat in materia inducenda reciproce substitutionis, conf. 31. num. 4.
Custodia, Custos. Custodia causa præsumitur datum in dubio, non apparente alio titulo, vide in conf. 127. & supra, Castrum.
 Custodia an cesset, cessante Castro, & Castellano, vide s. Castellano.
 Custodia. Si communitas conuenit dare claues portarum custodiendum vni particulari per longum tempus, an obligetur in futurum ei dare, vide supra, Claues.
 Custos, qui custodiam suscepit, licet teneatur de damno dato, tamen nunquam tenetur, quando datum fuit damnum, & nulla negligentia ex parte sua interuenit, conf. 770. nu. 36.

D

Damnum. In casibus, qui possunt asserre quandoque vitiositatem, & quandoque damnum, si lex semel statuit quid agendum sit, non est amplius curandum, si quid eueniatur contra intentionem legis: quod etiam fit inter contrahentes, conf. 117. num. 10.
 Damnum. Facere quis prohibetur ea, quæ principaliter tendunt in damnum, & liuorem alterius, licet alias sint permilla, conf. 187. num. 9. & vide infra, Facere.
 Damni emergentis ratio quando habeatur, vide infra, Interesse.
 Damnum patiens, & lucri cessantis nō est par ratio, cōf. 770. nu. 57.
 Damnum. De lucro amisso, quod iam fuerat alicui acquisitum, debet iudicari id, quod de damno iudicaretur, conf. 310. num. 15. & vide infra, Lucrum.
 Damnum. Fauendum magis est illi, qui tractat de damno euitando, quam illi, qui tractat de lucro, conf. 417. nu. 14.
 Damnum euitare volenti iura magis subueniunt, quam lucro inhiant, conf. 740. num. 21.
 Damnum præsumitur datum ab inimico, seu illatū ab inimicis, in dubio, cōf. 36. nu. 16. & cōf. 72. nu. 11. & cōf. 285. nu. 4. & cōf. 770. nu. 48.
 Damnum, quod alicui infertur ab inimicis suis, quamuis in se sit casus fortuitus, tamen si negotium tractetur inter illum, qui passus

est damnum, & alias personas, erit ascribendum culpe illius, & perinde est ac si ex eius culpa, & facto progenisset: qđ procedit etiam quando illatum est damnum sine culpa illius, sed propter meram indignationem, vel odium, conf. 416. nu. 5.
 Damnum. Verba potius censentur superflua, quam quod aliquis indebitè patitur damnum, conf. 289. nu. 2.
 Damna, & interesse si sint promissa ab initio, an valeat conuentio, vide infra, Interesse.
 Damnum. De statuto quod communitas teneatur de damno dato, vide in conf. 285. & infra, Incendium.
 Damnum. Stante statuto quod communitas teneatur damnum emendare, non tenebatur, nec erunt obligati contribuere ad talem emendationem illi, qui fuerunt absentes, & alij, quibus nulla culpa imputari potest, conf. 770. nu. 37.
 Damnum. Iudicium de damno dato sit civile, an verò criminale: & quod non habeat instantiam: & quomodo participet naturam iudiciorum criminalium; & quod habeatur pro iudicio criminali quo ad effectus: & quod non possit iurari contra heredes illius, qui dedit damnum, conf. 285. nu. 5.
 Damnum. De statuto qđ credatur iuso illius, qui est passus damnum, quo debeat intelligi: & quod iurū requiratur, vide in conf. 368.
 Damnum. Statutum, quod credatur iuramento illius, qui est damnum passus, cessat cessante dolo, conf. 368. nu. 7.
 Damnum. Statuta concedentia, quod de damno, vel de aliqua re mobili perditā credatur iuramento ipsius domini, solent intelligi, qđ in ipso iuramento exprimitur ipsa res, & eius valor distinctè, seu æstimatio, ad hoc scilicet vt possit pars aduersa probare contrarium, si velit, quia talis probatio in contrarium non censetur excipia, conf. 368. nu. 1.
 Et etiam quod pars aduersa nihil obijceret, debent tamen fieri expressiones prædictæ in iuramento, vt Iudex à seipso videat, nūquid verisimile sit, nec ne, illud quod in tali iuramento continetur, cum sit in facultate Iudicis rejicere, vel moderari tale iuramentum, d. conf. 368. num. 2.
 Et hæc procedūt in statuto simpliciter disponente, qđ credatur iuramento dñi de damno passo: multo magis si statutum dicat, si dominus asseruerit aliquod mobile esse perditum, & c. adeo qđ verba denotent exprimendam esse rem, d. conf. 368. num. 3.
 Et procedunt supradicta etiam si statutum dicat, quod iuramentum habeatur pro plena probatione: quinimo etiam si diceret statutum de probatione plenaria, d. conf. 308. nu. 4.
 Damnum esse datum, & in qua re, & qualiter, & viq; ad quam summam, quando conitat ex probationibus, potest legitime fieri sententia condemnatoria ad interesse: & quid si ex processu nō constet, pro quot annis facienda sit condemnatio, puta in viuis dampnificatis: & quod id liquidari possit ex iudicio peritorum, conf. 537. num. 10.
 Damnum. Licet ex forma statuti stet iuramento accusatoris de damno dato, id tñ locum non habebit in eius herede, conf. 741. num. 16.
 Verba illa, dederunt & assignauerunt, sunt generalia, & apta conuenire cuicunque contractui, etiam dñij translationi: & præsertim verbum, dare, quod tamē regulatur secundū materiam subiectam: & idem de verbo, assignare, cōf. 782. nu. 6.
 Dare, & remittere, an idem sint, vide infra, Remittere.
Datum insolutum, seu alienatio non iusto precio facta, debet ad iustam ætimationem reduci, conf. 147. num. 12.
 Datio insolutū de bonis an fieri possit per debitore, vide j. Debitor.
 Datio insolutū. Pactum de retrouendendo, & retentio rei alienatæ quando sequitur post contractū alienationis, tunc licet maxime sit suspicio fraudis, & simulationis, hæc tamē cessant in datione insolutū, in qua non præsumitur fraus, & tunc præsumitur contractus talis, qualis in sui figura apparet, conf. 178. nu. 2.
 Datio insolutum, seu venditio transfert omne ius venditoris in emptorem, vide infra, Venditio.
 Datio insolutum. Per dationem insolutum receditur à prima obligatione, quia datio insolutum est similis emptioni: Sed id intelligitur, dummodo ea interueniant, quæ solent interuenire in liberatione, quæ fit per venditionem, videlicet traditio rei: & quid si ad sit ficta traditio possessionis per constitutū, vel per inuestiturā locationis incontinēti subiectam, conf. 367. nu. 2. cum sequen.
 Datio insolutum. Fauore dotis speciale est, vt per dationem insolutum non recedatur à prima obligatione, conf. 367. nu. 5.
 Datio insolutum quando dicatur nulla in casu, de quo in consilio, conf. 388. nu. 15.
 Datio insolutum si caret iusta solemnitate, est ipso iure nulla, & possunt res alienatæ reuocari per filios, vel per habentes causam ab eis, si possiderentur per alios: & multo magis, possunt per eos retineri, conf. 388. num. 18.
 Datio insolutum. Res quæ dantur insolutū, quamuis non habeant sint in consideratione, sed duntaxat cōsiderandū sit precium, propter quod fit datio insolutum, id tñ nō procedit in materia dotis repeten-

reperere de, quādo maritus saltē non est absolūdo, cōf. 408. nu. 6.
Datio insolūti facta ex post facto, præcedente conventionē de
ea faciēda, perinde est, ac si facta fuisset ab initio, cōf. 408. nu. 7.
Datio insolūti solet æquiparari emptiōi, cōf. 408. nu. 8.
Datio insolūti. Acceptio insolūti æquiparatur emptiōi, cōf.
fil. 469. nume. 10.
Datio insolūti non est propriè venditio, & nunquam videtur ab-
solutè voluntaria, cōf. 654. nu. 5.
Datio insolūti æquiparatur venditioi: & sint in venditione de
substantia duo requiruntur, res vendita, & precii, ita debet con-
stare, de quā re fuerit facta datio insolūti, cōf. 740. nu. 14.
Datio insolūti ut sit perfecta, quæ requirantur, & quomodo tra-
ditio requiratur, cōf. 740. nu. 17.
Datio insolūti exigit traditionem rei: ad quod non sufficit sen-
tentia, vel alia scriptura, vel verba, cōf. 742. nu. 5.
Datio insolūti facta si enūciatur in instrumento, id non præiudicat
contrahentibus, quādo tēpore celebrati instrumenti non
potuit interuenire, cōf. 740. nu. 13.
Datio insolūti. An res insolūti data non nominata, subintelligat
tur per relationem æstimatorum: quod non, cōf. 740. nu. 15.
Datio insolūti. Scriptura faciens mentionem de datione insolūti
tum remissive, prout in filicia, non probat ipsam dationem, si fil-
icia, ad quam sit relatio, non reperitur, cōf. 742. nu. 4.
Datio insolūti non probatur ex relatione æstimationis bonorum,
neque ex alijs similibus preparatorijs, cōf. 742. nu. 6.
Datio insolūti non probatur per confessionem partium factam
in instrumento cessionis, cōf. 742. nu. 7.
Datio insolūti an præsumatur ex possessione, si ille reperitur in
possessione bonorum, de quibus sit mentio in datione insolūti,
quæ allegatur, cōf. 742. nu. 10.
Datio insolūti non præsumitur simulata, neque in fraudē facta:
& in datione insolūti, cum sit contractus onerosus, non solet
præsumi fraus: & tanto minus potest præsumi fraus, quādo in
instrumento fuerunt deductæ, & sigillatim expressæ singulæ res,
propter quas quis erat obligatus, &c. cōf. 742. nu. 15.
Et talis expressio facta in instrumento tollit omnem suspicionem
simulationis, nisi probetur contrarium, & si effemus in casu for-
tiori, quo scilicet probandum est pecunias versas in utilitatem
accipientis, d. cōf. 502. nu. 16.
Datio insolūti non solet faciliè præsumi facta in fraudem, præfer-
tum si sit facta ex notorijs causis, ex quibus quis erat debitor, &
causæ sigillatim exprimantur in instrumento, cōf. 503. nu. 4.
Datio insolūti. Verba illa appositā in compromisso, sine præiudi-
cio dationis insolūti, quomodo sint intelligēda: & quod pos-
sint intelligi actiue, & passiue, cōf. 742. nu. 14. cum nu. seq.
Et qñ intelliguntur passiue, tūc possunt intelligi exceptiue, & se-
paratiue simpliciter: & declaratur, d. cōf. 742. nu. 15. cum seq.
Datio insolūti si facta fuit, & res data euictæ fuerunt, perinde est,
ac si solum non esset: & non censetur liberatus ille, cuius no-
mine, vel mandato data fuerunt insolūti, cōf. 2. nu. 12.
Datio insolūti si facta fuit unico cōtextu marito, & uxori, qñ inter-
pretatione iuris censetur facta duæ dationes insolūti, prima
uxori, quæ erat creditrix, secunda marito per uxorem breui ma-
nu, & vnum actum occultari, cōf. 69. nu. 2. cum nu. seq.
Datio insolūti quāuis fuerit nulliter facta, puta quia cōtra for-
mam, vel præter formam rescripti, potest tamen verus creditor
nunc bona retinere pro suo credito, quādiu non est ei aliunde
facta solutio, &c. cōf. 531. nu. 56. & vide supra, Creditor.
Datum tabernæ alicuius loci si vendatur, an censetur vendi-
 tum datum totius territorij illius loci, an verò datū
 tabernæ tantum, vide in cōf. 443. nu. 1.
Datiorum conductor licet concedat immunitatem alicui, id nō de-
bet nocere domino locatori, cōf. 249. nu. 15.
Datio an veniat in confiscationem, vide supra, Confiscatio.
Datio de sui natura sunt prohibita alienari, quia sunt de regalibus,
cōf. 250. nume. 13.
Datio si fuerunt emptæ cū illis verbis, & quibus dederit, talia verba
denotant liberam licentiam alienandi, cōf. 250. nu. 16.
Datio, & similia emolumenta se habent ad feuda, tanquam accesso-
rium ad principale, & sequuntur naturā principalis, quādo de-
ueniunt ad eum, apud quem est principale, vide infra, Feudum.
Datiorum solutio inspicitur ad cognoscendum, an locus sit subie-
ctus ciuitati, &c. vide infra, Subiectio.
Datum. Verba illa in contractu, quod quis promisit assignare da-
 tum alicuius loci, debent intelligi, non de ipsa proprietate da-
 tij, sed de ipso redditu, vñ in dubio vñ præsumendū, cōf. 365. nu. 1.
Datio an contineantur sub illis verbis, cum iuribus & pertinetijs,
vide infra, Pertinentiæ.
Datio si fuerunt emptæ à communitate, cum facultate ea locandi, vel
incantandi, an possint emptores, vel eorū successores facere pæ-
cta, conventiones, vel capitula cū eorum conductoribus, absque
voluntate, & consensu cōtatis: & quæ capitula, vide in cōf. 428,

Datio. Ad emptores datiorum solet pertinere augmentum datio-
 rum accessorie veniens, quāuis de eo cogitatum non fuerit tē-
 pore emptiōis: & multo magis debet pertinere ius faciendi pæ-
 cta, conventiones, & capitula cum eorum cōductoribus, quibus
 locant datia ipsa, cōf. 428. nu. 3.
Datiorum emptor à communitate si locando ipsa datia potest f
re capitula, & conventiones cum conductoribus, an sequatur, q
per indirectum ex talibus capitulis possent enormiter ledi habi-
tatores loci: & quod debeant esse capitula iusta, & licita, & mo-
derata, ne dent locum habitatoribus conquerendi: & quomodo
talitudo diiudicabuntur, cōf. 428. nu. 5. cum seq.
Datio. Ius conquerendi propter capitula locationis datiorum em-
 ptorum à communitate, non competit communitati tanquā e-
 munitati, sed habitatoribus loci, cōf. 428. nu. 8.
Datio, Datarij, vide etiam infra, Gabella, & infra, Vexigal.
quomodo electus Rex à Domino: & de alijs, cōf. 769.
David nume. 68.
De quod referat, an dicatur, de Pisaurō, an de ciuitate Pisauri:
 & idem est dicere, Pisaurensis, quod de ciuitate Pisauri, cōf.
 fil. 277. nume. 8. & 10.
Debitor, Debitum. Debitor quādo possit dare de bonis
 insolūti, vide in cōf. 162.
Debitor an possit dare de bonis insolūti: & quæ requirantur: &
an perdatur beneficium dandi de bonis insolūti per litis con-
testationem factam negativè, cōf. 162. nu. 10. cum sequen.
Debitor quod possit dare de bonis insolūti, privilegium sibi con-
cessum intelligitur, quādo sunt parati debitores solvere, & of-
ferunt, &c. neq; extenditur ad casum, qñ negant debitū, præfer-
tum si extenso tenderet in præiudiciū tertij, cōf. 162. nu. 13.
Debitor si vult dare de bonis insolūti, quæ requirantur, remissi-
ue, cōf. 162. nume. 14.
Debitor sicut potest dari creditori tot de bonis insolūti, an tale privile-
giū cōpetat et sedo creditori succedenti in loco prioris creditoris
ius offerendi, qñ regulè cōpetit sedis creditoris, cōf. 213. nu. 2.
Debitor pensionis annuæ quorundam saccorum frumenti, &c. vi-
fra, Frumentum.
Debitor an & quādo teneatur, vel liberetur, si res perijt, &c. vide
in cōf. 182.
Debitor an sit liberatus, quādo res mea, vel mihi debita, apud eum
existens consumitur, vel perijt facto tertijs, & quomodo, & quā-
do: & quid si fuit consumpta per ipsum debitorem, siue res pro-
missa consistat in genere generalissimo, siue in specie, siue in ge-
nerē subalterno: & quid in frumento promisso: & de æstimatione
ne quāmplurimi, &c. vide latè, & distinctè declaratum, cōf. 182.
nu. 15. cum nu. seq.
Debitor si consumpsit rem alienam, vel alteri debitam, apud eum
existentem, an teneatur, & quādo: & an ad æstimationē quan-
tiplurimi: & quid si bona fide consumpsit nesciens alienam, aut
sciens, sed licitè: & quid si illicitè: & quid in tutore, curatore,
marito, procuratore, & similibus, cōf. 182. nu. 16.
Debitor in genere generalissimo, puta de centum saccis frumenti
simpliciter, nunquam liberatur, quia genus perire nō potest: &
teneatur semper ad ipsum genus, & ad æstimationem quanti plu-
rimi: Scelus si sit debitor in specie, vel in genere subalterno, qñ
est idem, puta de centum saccis frumenti ex maiori summa, quā
habet domi, seu in horreo: & quid in genere subalterno condi-
tionato, vt si promittatur mensurandum, cōf. 182. nu. 17. cū seq.
Debitor certi corporis in gñe subalterno an liberet, si frumentū,
vel res pereant casu fortuito, q sine facto, aut culpa, vel iniuria,
aut utilitate debitoris euenerit, cōf. 182. nu. 21. cum nu. seq.
Debitor an sit in culpa circa res alienas, et q creditor fuerit in mo-
ra: & quid si dicat res suas saluas fecisse, & alienas perijisse, quādo
erant simul, &c. cōf. 182. nu. 26. & vide infra, Frumentum.
Debitor licet nō sit in mora, si tamen scit rem de proximo peritū-
ram, & non certiorat dominum, tenetur ad interesse, & teneba-
tur denunciare, &c. cōf. 182. nu. 31.
Debitor soluens non verò domino, an sit liberatus, vide in cōf. 318.
& infra, Solutio.
Debitor soluens Prælato non habenti titulum, sed intruso, qui ta-
men toleratur pro prælato, bene soluit, & liberatur: & est com-
munis opinio, cōf. 342. nu. 3.
Debitor, qui soluit non verò creditori, seu heredi, an sit liberatus:
& an possit iterum conueniri à verò creditore: & dato, quod cen-
seretur liberatus, an ipse verus creditor possit agere cōtra illum
falsum creditorem, non obstante quadam generali liberatione
inter eos facta, vide in cōf. 3.
Debitor si errauit, & soluit non creditori, credens eum creditorem,
si habuit iustam causam errandi, an sit liberatus, & quādo: &
quæ sit iusta ignorantia, cōf. 3. nu. 1. & vide ibidem nu. 9.
Debitor bonafide soluens in casu depositi, censetur liberatus,
etiam si non habuerit iustam causam ignorandi, cōf. 3. nu. 2.
Debitor generis si soluat falso creditori, non censetur liberatus à
verò

ver o creditore, et q habuerit iustissimā cām erroris, cōf. 3. nu. 3.
Debitor soluens falso creditori, reperit ab eo, cōf. 3. nume. 11.
Debitor an sit liberatus si soluit ei, qui ad eum venit cum chirographo, & ille aufugit cum pecunijs: & quid in debitore speciei: & in debitore quantitatis, vide in cōf. 462.
Debitor habuit iustam causam credendi, si soluit ei, qui iam missus fuerat cum chirographo ad accipiendum pecunias, & habitabat cū creditore, & ei inferuiebat, licet fugā arripuerit, cōf. 462. n. 1.
Et q id procedat in debitore speciei, non aut in debitore generis, seu quantitatis: & Paul. de Castr. loquatur in illo, qui detulit in infirmū falsum, seu falsas literas, secus si veras. d. cōf. 462. nu. 2.
Debitor quantitatis soluens ei, qui missus fuit cū chirographo, & c. non liberatur, quando verisimiliter quidem poterat credere illi, cui soluit, habebat tamen iustissimam causam ei non credendi: sed si habuit iustissimam causam credendi, tunc liberatur, scilicet ope exceptionis: & quæ fuerit iustissima causa credendi in presenti casu, cōf. 462. nume. 3.
Et constitutus mandatarius semel cum chirographo ad accipiendum pecunias, videtur constitutus ad totam summam comprehendendam in chirographo. d. cōf. 462. nu. 5.
Debitor etiam quantitatis censetur indistinctē liberatus, si soluit ei, quem probatur habuisse mandatum, neque fuisse reuocatum, cōf. 462. nume. 6.
Debitor si vsque ab initio protestatus est, & expresse conuenit, se numeraturum pecunias cuicunque personæ, quæ ei debuisset chirographum, seu literas, liberatur indistinctē, si soluit, & imputatur creditori, si non diligenter custodiuit chirographum, vel literas, vel annulum, vel aliud signum, de quo fuerat conuentū, cōf. 462. nume. 7.
Debitor si ab initio nō contraxit cū aliquo, sed cum alijs agentibus pro eo, facilius est excusandus, si soluit nō ipsi creditori, sed alijs personis, etiam quod esset debitor quantitatis, cōf. 462. nu. 11.
Debitor. Stilus vel consuetudo mercatorum Mediolani est, quod rectē soluitur pecunia cuicunque afferenti chirographum, vel literas cambij, cōf. 462. nu. 12.
Debitor ex quo habet chirographum apud se, censetur, & presumitur ipso iure probatum, quod persoluerit debitum ei, qui detulit chirographum, cōf. 462. nu. 13.
Debitor soluens est liberatus, si creditur instrumento habenti debitam formā, licet allegetur, vel reperitur falsum, cōf. 757. n. 1.
Debitor debet facere obligationem, vel depositum, &c. vide infra, Depositum, & infra, Oblatio, ubi posui.
Debitor privilegiatus, ne conueniantur ultra quam facere possint, deducto ne egeant: & quomodo intelligatur tale privilegium, cōf. 122. nu. 5. cum sequen. & vide supra, Clericus.
Debitor clericus, vide supra, Clericus.
Debitor est in omni mora, & culpa, qñ est præstitutus terminus ad soluendum, quia dies interpellat pro homine, vide infra, Dies.
Debitor quando latitat, dari solet curator, vide supra, Curator.
Debitor soluens aliquibus creditoribus, censetur agnouisse bonam fidem erga omnes, cōf. 209. nu. 15.
Debitor agnationis tanta est vis, quod omnes aliæ etiam æquissimæ exceptiones remouentur: & hæres hereditatem agnoscens obligatur ad integram solutionem: & debitor, qui partem debitorum soluit, tenetur ad omnia, & integra debita, cōf. 210. nu. 11.
Debitum si procurator agnouit, an dominus censeatur agnouisse: quod sic, vide infra, Procurator.
Debitor si agnouit bonam fidem, & cepit satisfacere creditoribus, vel fecit eis assignationes, seu delegationes, non potest mutare sententiam, & eas reuocare, cōf. 210. nu. 29.
Debitor totius presumitur, qui soluit partem, cōf. 395. nu. 7.
Debitorum, & creditorum appellatione includuntur etiam debita, & credita interest: quia appellatio creditorum est generalis, vide supra, Creditor.
Debitori competentes exceptiones, cōpetunt & eius creditoribus, et ipso debitore inuito: & tunc pōt quis vti iure tertij, etiam illo tertio inuito, &c. & quomodo hæc procedant, cōf. 215. nu. 11.
Debito in genere probato, potest certitudo summæ pbari per presumptiones, & coniecturas, vide supra, Creditor.
Debitum. Quando constat de principali debito, non solet fieri magna difficultas, quin saltem per coniecturas probetur certa quantitas, cōf. 395. nume. 12.
Debitum necessarium quando dicitur, & quando voluntarium, cōf. 17. nu. 6. & 8.
Debitor duo si sint principaliter obligati, pōt ille, q si administrauit, obijcere, q prius pueniat alius, q administrauit, cōf. 328. n. 8.
Debitor plures obligati an censeantur esse obligati quilibet in solidum, & quando: & an quando renunciant nouæ Constitutioni de duobus reis, vide in cōf. 263.
Debitor. Ad constituendos plures reos in solidum, sufficit quælibet coniectura, vel quodlibet minimum verbum: & quando appellant se plures reos, perinde est ac si dixissent, se teneri singulos

insolidum, cōf. 263. nume. 1.
Debitor. Quando est vnicus actus promittendi, & vnica expressio rerum, si ad est dictio, quilibet, censentur plures rei, cōf. 263. num. 2.
Debitor. Obligatio quando continet rem indiuiduam saltem solutione, tunc etiam si non essent propriæ plures rei, tenerentur tamen singuli in solidum, cōf. 263. nu. 4.
Debitor plures obligati si renuntiauerunt nouæ Constitutioni de duobus reis, perinde est ac si expresse dixissent, se posse singulos conueniri in solidum cum effectu, cōf. 263. nu. 8.
Debitor plures rei debendi quando sunt, quilibet potest in solidum conueniri: & quamuis vnus eorum fuerit iudicialiter conuentus, non tamen liberatur alius, quandiu ab vno non est facta solutio cum effectu, cōf. 684. nu. 6.
Debitor. Vno ex duobus reis, vel vno ex pluribus æque principali ter, & eadem specie obligationis obligatis soluente, alter liberatur, adeo q ex intervallo cessio fieri non pōt, & facta nō valet: & qñ dicantur duo rei: & an fideiusor, & principalis sint duo rei: & quid si summa sit diuersa, cōf. 738. nu. 6. cum nu. seq.
Debitor. Ex diuersitate summæ censet aliq nō esse duo rei: & disparitas in qualitate obligationis, puta si vnus purē, alius sub conditione obliget, nō vitiat constitutionē duorum reorū & quæ sit rō: & qd si vnus obliget in quindecim, alius in decē; vel vnus obligauit se soluturū quicquid constiterit eū esse debitore factis cōpnis, alius obligauit se pro certa sūma, an sint duo rei, cōf. 738. n. 7.
Debitor. Sna absolutoria lata in persona vnus ex reis debēdi prodest alteri, & pari mō liberatio, seu quitatio facta in psona vnus ex reis debendi, prodest alteri, cōf. 738. nu. 9. & vide infra, Sna.
Debitor. Sententia si fuit lata in fauorem correi principalis, censetur sublatum totum creditum, & omnes actiones, etiam respectu cessionarij, & fideiusoris, cōf. 742. nu. 13.
Debitor an debeat ire ad domū creditoris, & portare ei pecunias: vel satis sit, quod expectet domitota hæc disceptatio pendet ex bono, & æquo, cōf. 329. nu. 3.
Debitor. Ius quando non est explicitum, seu formatum, non possumus agere contra debitorem debitoris nostri, sed duntaxat contra nostrum ipsum debitorem, vt contra suum illum debitorem agat, vel vt cedat nobis actiones suas, cōf. 333. nu. 7.
Debitor debitoris mei non est meus debitor, cōf. 547. nu. 3.
Debitor potest soluere creditori sui creditoris, cōf. 532. num. 12.
Debitor. Aequum est, atque iuridicum, quod debita contracta per habentem duo genera bonorum, sequantur ea bona, quorum occasione fuerunt contracta, cōf. 337. nu. 2.
Debitorum assignatio, uel cessio si fiat &c. vide supra, Cessio.
Debitor legans creditori, an censeatur facere animo compenlandi, vide infra, Legatum.
Debitoris, seu promissoris in fauorem debent in dubio verba interpretari, cōf. 417. nu. 10.
Debitor quis dici non potest, nisi omnibus calculatis quo ad debitum, & quo ad creditum, cōf. 451. nu. 1.
Debitor quis dici non pōt, nisi omnibus calculatis cōf. 452. n. 42.
Debitor esse aliquis dici non potest in negotijs vniuersalibus, seu generalibus, nisi factis calculis, & ratione reddita, cōf. 451. nu. 8. & cōf. 452. nu. 1. & nu. 42.
Debitor. Promittens soluere quicquid alium constiterit esse debitorem, non tenetur, nisi constiterit de debito, viuentē illo debitore, cōf. 738. nu. 3. & vide infra, Fideiusso.
Debitor satis est quod paratus sit soluere &c. & moram petenti non facere, cōf. 451. nu. 10. & cōf. 452. nu. 4.
Debitor an possit remittere poenas, etiam in futurum acquirendas, in præiudicium creditoris, vide infra, Poena.
Debitor, & creditor non possunt præiudicare alijs creditoribus, cōf. 547. nu. 19. & vide supra, Creditor.
Debitor si per scriptam, vel apocham, vel aliter declarauit, & asseruit se esse debitorem alicuius ex aliqua causa, talis declaratio nihil penitus potest operari in præiudicium aliorum, qui prætendunt se hēre ius cōtra ipsum debitorem ante diē ipsius declarationis: plerum si assertio est suspecta, cōf. 547. num. 20. cum seq.
Debitor non est inconueniens quod defendat multis cautionibus id, quod sibi debetur, cōf. 451. nu. 31.
Debita q soluant, si q mandat simpliciter, an cōprehendantur debitum inutile, & inefficax, vide in cōf. 109. & infra, Solutio.
Debitū, qd probatur per instrumēta, dicitur liquidū, cōf. 739. n. 7.
Debitori, qui nondum soluerat primum debitum, nō est credendū q creditor credidisset alias res: quia non est attribuendum alicui alicui, cui melius conuenit contrarium, cōf. 512. num. 5.
Debitor censet promississe pp dāna, seu interesse, vel usuras, de quibus iam erat debitor, & sic ob eam cām, ad quā tenebat, cōf. 512. n. 6.
Debitoris nomen, vide infra, Nomen debitoris.
Debitor, vide etiam supra, Creditor.

Decima soluitur aliquando de eodem prædio, pro quo soluitur etiam census, & tributum, cōf. 115. nu. 11.

Decima persoluitur aliquando de eodem prædij diuersis ecclesijs, conf. 151. nu. 12.

Decima soluuntur pro fructibus, conf. 151. nu. 2.

Decima. Quando venditur liberatio prædiorum à decimis, q. debeant et mesurari ripa, & fossata prædij &c. vide in col. 1. n. 1.

Decima. Priuilegium exemptionis à decimis gñaliter, & indefinite processu, extēdit et ad possessiones postmodū qñtas, 336. nu. 8.

Decima personales habentur ad instar collectarum, & soluuntur ex mercimonio, & negotiatione, & sic ex lucro, conf. 40. nu. 6.

Decima. De solutione decimarum: & an spatio alicuius temporis possit acquiri libertas à solutione decimarum consuetudine totum, vel in parte: & an toleratia superiorum: & quæ sit æquior opinio, vide in conf. 792.

Et forte in prædialibus, q. sunt de iure diuino, tutior est opinio, q. nulla consuetudo excuset, quin integre solui debeant: neq. etiā tolerantia Papæ: & consuetudo quod detur duodecima pars, vel minor, non sufficit, nisi sit approbata à Papa. d. conf. 792. nu. 2.

Æquior tamen videtur opinio beati Thomæ, quod valeat consuetudo minuens quotam decimæ, non totam tollens: quæ opinio est approbata de consuetudine. d. conf. 792. nu. 3.

Decima illæ sunt necessario soluendæ, quæ debentur ex lege diuina, vel loci consuetudine approbata: & ista pars est æquior: & & quare, conf. 792. nu. 4.

Decima q. debeant solui iuxta consuetudinem, etiam ad minorem summam, quàm sint decimæ, probant multa iura, & præsertim quando adest consuetudo tanti temporis, cuius initij non extat memoria in contrarium, conf. 792. nu. 5. cum nu. seq.

Decima sicut potest minui per priuilegium, ita etiam per spatium tati temporis, cuius initij non est memoria in contrarium, conf. 792. nu. 10.

Decimam minuire potest consuetudo: & nihil est innouandum contra antiquam consuetudinem in præstandis censibus, & in decimis, conf. 792. nu. 11.

Decima si petat Minister ecclesiæ, quia indigeat p. p. sustentatione, non excusantur parochiani p. p. consuetudinem contraria: si aut non indiget, tenentur soluere secundum qd. consuetudo se hæt, vel decem, vel viginti: & spatium tanti temporis, cuius initij &c. in decimis habet vim priuilegij, conf. 792. nu. 12.

Decima. Cõis opinio Canonistarum licet sit, qd. ius decimale à laicis nunquā præscribatur: quora tamen bene præscribi potest: & ita se habet consuetudo: & fuit iudicatum &c. conf. 792. nu. 13.

Decima. Locator habet p. dia subiecta Episcopo pro decimis, & qui cum episcopo cõuenerat certa annua pensione, vt apud se esset ius decimadi & suas terras, & omnes alias illius territorij, an possit nunc decimare proprias suas possessiones, quas alij cuidam locauit simpliciter, conf. 797. nu. 3. & vide infra, Locatio.

Decimandi ius non solet transire cum alienatione ipsius prædij, conf. 797. nu. 5.

Decima remissio, vel deminutio an fieri possit in præiudicium successoris: & an iterum consuetudini, quia semper vna modo fuit soluta decima, vide in conf. 67.

Decius fuit sibi contrarius, conf. 163. nu. 29.

Decius male loquutus, conf. 379. nu. 3.

Decius quando adducit aliquid, quod nõ est certum, mos suus est, non firmare pedes, sed statim transire ad alias responsiones, conf. 163. nu. 30.

Decius more suo in lectionibus semper vult adducere aliquid noui, conf. 205. nu. 62.

Decius consilium 390. quomodo procedat, vide in conf. 265. nu. 3. cum sequen.

Declaratio. Præsumitur ab initio ita fuisse actum inter partes, prout postea re, vel verbis declarant: & est optima declaratio actus ambigui, conf. 113. nu. 2.

Declaratio optima sumitur ab effectu rei subsecuto, conf. 117. nu. 10. & conf. 547. nu. 9.

Declaratio. Effectus postea subsecutus multum declarat, conf. 195. nume. 6.

Declaratio nulla melior est, quàm quæ sumitur ex uerbis, vel factis ipsorum contrahentiū postea subsecutis, vide supr. Contractus.

Declaratio nulla solet esse melior, quàm ea, q. sumitur ex his, quæ postea re ipsa, & longo vsu seruata sunt, conf. 428. num. 10.

Declaratio fit etiam re ipsa, & non minus facit, quàm verbis, conf. 626. nu. 8. & 9.

Declaratio nulla melior est, quàm illa, quæ prouenit ab eodem fonte, conf. 172. nu. 32.

Declaratio contractus celebrati per testatorem, præsertim circa usum, & decursum aquarum, fieri potest, conf. 219. nu. 9.

Declaratur nihil noui facit: & declaratio contractus præcedentis nõ censetur nouus contractus: & prohibitus aliquid facere, uel diminuire, non censetur prohibitus declarare, conf. 219. num. 10.

Declaratio non censetur prohibita, prohibita additione, vel detractio

ctione, conf. 10. nu. 20.

Declaratio. Actus posteriores si corrigunt priores, multo magis possunt eos declarare, conf. 251. nume. 26.

Declaratio subsequenti sumitur ex præcedentibus, vide 3. Actus.

Declaratio alicuius actus solet habere latiores habenas, quàm ratificatio, conf. 276. num. 27.

Declaratio semper censetur permissa, conf. 381. nu. 13.

Declarandi ius non præscribitur, conf. 381. nume. 14.

Declaratio propriè est, non autè additio, seu noua dispositio, quando est interpretatio, & explicatio sermonis ambigui, conf. 602. nu. 2. cum nu. seq.

Declaratio. Testis si dixit, ho misurato il frumento, quia hæc verba possunt intelligi ex multis causis, ideo exprimendo postea, q. fuit ex cā mutui, hæc ceterum verè, & p. p. declaratio, conf. 602. nu. 10.

Declaratio. Testis si simpliciter deposuit de præscriptione, potest ex intervallo quādoque interrogari, vtrum fuerit præscriptio cum bona fide, an cum mala, & cum titulo: an sine titulo, & censetur declaratio, non autem additio, conf. 602. nu. 11.

Declarandi facultas vñ sublata, quando ratificatio fuit secuta ante declarationem: sicut dicimus in emphytheosi, conf. 626. num. 6.

Declaratoria sententia, vide infra, Sententia.

Declaratio Principis multum operatur circa priuilegium, vide infra, Priuilegium.

Declaratio inuestiturarum, & alterius actus, facilius est admittenda, conf. 200. nume. 35.

Declaratio. Idè solet iudicari de multis scripturis separatim, & diuerso tempore factis, dummodo vna declaret aliam, quod solet iudicari de vñca scriptura eodè tpe facta, vide infra, Scriptura.

Declaratio, & etiam principalis contractus fit etiam per epistolas, & coniungitur consensui vtriusque partis, & fingitur eodè tempore vtriusque emissus, &c. conf. 251. nu. 27.

Declaratio fieri potest in iudicio: quia quod quis prius obscure dixit, & imperfectè, gñaliter tñ in comparationibus, p. p. apertius declarare in capitulis, & probationibus, conf. 392. nume. 1. & 2.

Declaratio. Ius quod dependet ab animo alicuius, eo non declarante, non transit in aliam personam, conf. 333. nume. 6. & vide supra, Animus.

Declarandi ius, seu facultas non competit heredi, stante pacto in contractu, q. possit concessio iudicio ipsius Titij contrahētis reuocari, &c. facta declaratione per denūcia faciendā, &c. conf. 321. nu. 1.

Declarandi ius, præsertim in contractibus, q. nõ transeat ad heredem, est communis conclusio glossarum, & Doctorum, conf. 521. nu. 2.

Quod maxime procedit, quando est declaratio, quæ consistit in mera voluntate, d. conf. 321. nume. 3.

Declarandi ius dato quod transiret in heredem, intelligitur tamen de herede duxat, qui verisimiliter sit peritus, atque instructus in negotio, de quo agitur: & idem est in facultate iuradi in supplementum probationis, conf. 521. nu. 9.

Declaratio facta per heredem non peritum, neque instructum in negotio, repugnat verbis pacti, iudicio ipsius Titij, quæ denotat voluntatem cum recta ratione, & discretione: & si hæres semel declarauit non instructus, non posset iterum declarare, dato q. se vellet melius instruere, conf. 521. nu. 10.

Declarare non potest hæres id, quod dependebat à voluntate contrahentis per illa verba, si placuerit, conf. 626. nu. 10.

Declarandi libellū obscurū ius nõ transit ad heredem, conf. 741. nu. 15.

Declaratio. Quotiescunque commissum est tertia alicui personæ, q. debeat adijcere conditiones, & declarare: & contingit eas non adijci, seu non declarari per talem personam, vitiatur totus actus: & est communis opinio: & quādo non possit recurri ad arbitriū boni viri, conf. 529. nu. 23.

Declaratio. Natura conditionis est suspendere actum: & quando commissum est alicui, quod adijciat conditiones, vel declaret, & dictum est simpliciter, vel generaliter, videtur suspensus totus contractus, & desiciente declaratione illius, videtur deficere, & corruere contractus, conf. 599. nu. 24.

Declaratio. Valer contractus, quod aliquis emit rem pro alio, quem postea declarabit, ita q. postea facta declaratione, seu nominatione, transfertur omne ius in personā nominatam, conf. 572. nu. 1.

Declaratio facta intra triidū post instrum tenet, & potuit fieri, si expressè fuerat referuata in ipso instrumento, adeo q. perinde est ac si fuisset facta ab initio in ipso instrumento, conf. 571. num. 1.

Et solemnitas requiritur in actu dispositiuo, nõ autem in actu declaratiuo, d. conf. 571. nume. 2.

Declaratio si nemini afferat præiudicium, potest fieri nemine citato: & satis est eam fieri coram testibus, conf. 571. nu. 3.

Declaratio. Exprimi & separatim declarari semper aliquid solet: & primò datur, deinde declaratur talis datio, & fiunt gradus successiu, & id tam in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus, conf. 346. nume. 25.

Declaratio. Vna pars negotij declarat aliam, conf. 459. nume. 2.

Declaratio quādo non stat in terminis simplicis declarationis circa

circa aliquod dubium, tunc effectualiter non dicitur declaratio, sed noua dispositio, quæ nō tollit ius quæsitum, conf. 761. nu. 97.

Declaratoria constitutio locum habet in præteritis, conf. 761. nu. 91.

Declaratio si iam semel facta fuit, non licet postea amplius declarare, vel variare, conf. 592. nume. 3.

Decretum Iudicis potest interponi etiam ex intervallo post actum, conf. 4. nume. 50.

Decretum. Præsumitur pro decreto Iudicis: & quod interuenierit causæ cognitio, conf. 4. nume. 55.

Decretum. Præsumitur pro decreto, & pro sententia, & pro quolibet Iudicis actu, præsertim quando decursus est debitum tempus, intra quod Iudex potuit se plenè informare, &c. conf. 197. nu. 2.

Decretum Iudicis ubique interuenit, præsumitur omnia interuenisse, quæ erant necessaria: & satis est emptori producere emtionem factam cum decreto, & onus probandi transfertur in pupillum, conf. 205. nume. 25.

Et præsertim quando in instrumento adfuit aliqua verba indicantia interuenisse causæ cognitionem: vel quando in instrumento fuerunt expressæ singulæ partitæ, & singula debita, propter quæ fuit facta alienatio. d. conf. 205. nu. 26.

Decretum. Pro decreto Iudicis semper præsumitur: & est cōis opinio: nec tali casu procedit quod dicitur, notario nō esse credendum in his, quæ non potuerunt interuenire tempore ipsius instrumenti, quia communis opinio est in contrarium, conf. 205. nu. 70.

Decretum Iudicis quando adest, in dubio præsumuntur omnia interuenisse: secus quando clare constat decretum fuisse adhibitum sine causæ cognitione: & declaratur Speculator, cōf. 205. nu. 76.

Decreto stante, & attestazione, quod causa cognita, &c. omnia præsumuntur interuenisse, conf. 205. nume. 77.

Decretum Iudicis nihil operatur, quando propter breuitatem tps non præsumitur interuenisse causæ cognitio, conf. 205. nume. 61.

Decretum. Pro decreto nō præsumitur, quando propter breuitatē tps non potuit adhiberi causæ cognitio, puta si eodem momēto temporis creatus fuit tutor, & facta alienatio, conf. 205. nu. 78.

Decretum Iudicis quando non interuenit, tunc non creditur notario de his, quæ non potuerunt interuenire tempore instrumenti, etiam si fuerint enunciata: secus si interuenit Iudicis decretum, quia tunc creditur notario, &c. cōf. 205. nu. 79.

Decretum. An præsumatur pro decreto, conf. 205. nume. 81.

Decretum. Felinus q̄ loquutus fuerit contra cōm opinionem in hoc proposito de decreto Iudicis, &c. vide in conf. 205. num. 84.

Decretum Iudicis quando interuenit, quod omnia præsumatur interuenisse, opinio Speculatoris est communis: & onus probandi transfertur in minorem, si vult venire aduersus decretum Iudicis: & magis tuta est etiam opinio, si in instrumento dictum sit, quod adhibita fuit causæ cognitio, conf. 205. nume. 85.

Decreto Iudicis stante in alienatione rerum minoris facta per tutorem, maxime cum expressione causarum, in quas fuerunt erogata pecuniæ, nihil vltieris est querendum, conf. 205. nu. 98.

Decreti interpositio quando non requiratur in alienatione rerum minoris, conf. 205. nume. 49.

Decretum. Sub decreto Iudicis comprehenduntur omnia requisita per Docto. ad alienationem rerum minoris: & omnis cognitio remittitur arbitrio Iudicis: & an requiratur etiā subscriptio Iudicis, & eius interlocutoria, & ad quid, conf. 205. nu. 24.

Decretum. Pro Iudice semper præsumitur, etiam si in suo decreto non exprimat causam: & est communis opinio: & multo magis quando fuit licentia Principis, conf. 226. nu. 20.

Decretum. Pro decreto Iudicis præsumitur, conf. 580. num. 10. Sed hoc non procedit, quando Iudex non processit ex officio suo, sed ad instantiam partis, ibidem nu. 49.

Et pro decreto Iudicis non præsumitur, nec est querendum, an iusta causa interuenierit, nec ne, quando adest confessio partis in contrarium, conf. 580. nu. 51.

Decretum Iudicis qñ habeatur pro nō appposito, vide et infra, Minor.

Decretum, autoritas, & cōsensu, quid differant, vide 5. Autoritas.

Decretum de maiori magistratu, quando locum non habeat, & de interpretatione talis decreti, vide in conf. 128.

Decretum de maiori magistratu, non habet locum, quando massarius, fictibilis; vel colonus alicuius ciuis hēt adhuc maiore partem bonorum sub iurisdictione feudatarij, conf. 128. nu. 20.

Decretum de maiori magistratu, q̄ debeat intelligi, vt comprehendantur illi tñ coloni, seu fictibiles, ciuiū, qui moram trahūt sup territorio, seu iurisdictione feudatarij, quia sunt coloni: secus si alio respectu ibi reperiantur, puta quia etiā habeāt bona ppria, vel iam fecerunt fidelitatem feudatario, &c. conf. 128. nume. 21.

Decretum, siue statutum, vide infra, Statutum, vbi posui.

Decretum Mediolani super privilegijs immunitatum, &c. vide infra, Immunitas.

Decretum Mediolani, quod credatur literis Ducum de delicto, vel facto commissio per subditum, an valeat, conf. 433. nume. 9. & vide infra, Princeps.

Decoctor, siue mercator fallitus, vide infra Mercator fallitus.

Decuriones. Vide supra, Consilium, Consiliarij, vbi posui bonorum quando sit Ecclesiæ, &c. vide infra, Ecclesia.

Dedicatio Defensiones si denegantur, nulliter ipso iure proceditur, conf. 766. nume. 5.

Defensio. Defendere potest se aliquis multis rationibus, etiam contrarijs, conf. 452. nume. 24.

Defensio necessaria pmissa est de iure, et pcutiēdo, & occidēdo: & de materia. l. vt vim. ff. de iusti. & iu. vide j. Homicidiū, vbi posui.

Delegatus, Delegatio, Delegare. Delegatus non potest iudicare extra territorium delegantis, etiam de tacito consensu parium: & quæ sit ratio, conf. 118. nu. 16.

Delegata iurisdicō certos, & limitatos habet fines, quos transgredi non licet, conf. 214. nu. 25.

Delegatus. Sententia Iudicis delegati ad vnam causam, vel plures particulariter, non autem ad vniuersitatem, si sit nulla, quis de nouo cognoscer, conf. 184. nu. 1.

Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur Iudici ordinario, conf. 184. nume. 2.

Delegari potest causa non delegabilis, si perueniat in Iudicem delegatum à Principe, conf. 197. nu. 7.

Delegatio an cōprehendat restitutionē in integrū: & an delegatus possit restituere in integrum, vide infra, Restitutio in integrum.

Delegatus an possit punire impediētes suam iurisdictionē: & quā coercionem habeat: & quid possint delegatus ab inferiore Principis, & delegatus à Principe: & an possit corporaliter punire, vide in conf. 348.

Delegatus inferioris à Principe habet modicam coercionem, quæ denotat verbalem correctionem, secundum aliquos Doctores; & secundum alios denotat correctionem per verbera: & secundum alios denotat etiam ab cisionem alicuius membri ex leuioribus, veluti auricula, aut digiti: & non potest imponere multam: neque potest suam sententiam exequi: neque mittere in possessionem: & hæc de iure ciuili, conf. 348. nu. 1.

Delegatus. In delegato Principis multa sunt admissa, saltem ex iure canonico: quod trahitur per Doctores, vt procedat et in terris Imperij: & potest delegatus Principis cōtumaces, & spernentes, vel impediētes suam iurisdictionē feneritate Ecclesiastica coercere: quod secundum magis cōm opinionem denotat multam pecuniariam: & possunt multari non tantum ipsi principaliter nominati in lite, sed etiam extranei, conf. 348. nu. 2.

Delegatus Principis potest imponere multā & paruam, & magnā: & potest mittere in possessionem; & exequi suam sententiam: & facere capturam personalem, conf. 348. nume. 3.

Delegatus Principis an possit corporaliter punire, est satis dubium: & licet possit punire animaduersione cōdigna, & p delicti qualitate, & causa, secundum eius arbitrium, punire spernentes, vel impediētes iurisdictionem; hæc tñ videntur restringi ad multam pecuniariam, conf. 348. nu. 4. cum nume. seq. maxime nu. 6.

Delegatus Principis non potest confiscare bona, neque bannire, vel relegare, conf. 348. nume. 7.

Delegatus Principis non potest imponere pœnam ordinariam, sed extraordinariam, quia ipse non est deputatus super tali iniuria, adeo quod si commissum sit homicidium, non videtur posse punire pœna ordinaria, sed extraordinaria, quæ scilicet sit mitior, reseruata autoritate Iudici ordinario imponendi ordinariam pœnam, conf. 348. nu. 8.

Delegatus Principis quāuis secundum magis communem opinionē possit punire testes dicentes falsum; non tamen poterit eos punire, nisi pœna aliqua extraordinaria, conf. 348. nu. 9.

Delegatus prohibetur acceptare munus aliquod, & gratis debet iudicare: conceduntur tamen ei moderatæ impensæ, si peregre proficiscatur, conf. 354. num. 18.

Delegatus. An actus factus p Iudicē delegatū, vel p executore, anq̄ receperit literas suæ delegationis, valeat, nec ne, vide in cōf. 514.

Delegatus. Actus factus per Iudicem delegatum, vel per executorem, antequam receperit literas sine delegationis, an valeat, nec ne, ijdem Authores fuerunt sibi ipsis contrarij, & Rota, & Felinus: & est materia periculosa, conf. 514. nu. 1.

Delegatus. Actus factus per Iudicem delegatum, vel per executorem, antequam receperit literas suæ delegationis, quod valeat, est æquius, & verius, & magis communiter approbatum, duobus scilicet concurrentibus, videlicet quod res versetur in beneficiabilibus, nō autem in profanis, & quod agatur de mero executore, cui sit commissum nudum factum absque vlla iurisdictione, aut cognitione: & quæ sit ratio, conf. 514. nu. 3. cum nu. seq.

Delegatus. Felinus & Milius dum gñaliter loquuntur de quocunq; actu in beneficiabilibus q̄ valeat, anquā Iudex, vel executor receperit

perit literas delegationis, nō bene loquuntur respectu Iudicis, vel executoris, cui committitur iurisdicctio, vel cognitio, quia in iurisdicctione requiritur maior solemnitas, & maius fundamentum, & non sufficit opinio, vel sola veritas, nisi certa scientia etiam interueniat: & eorum dictum procedit duntaxat in mero execute, conf. 514. nu. 6.

Et q̄ supradicta opinio habeat æquitatem maximam, qñ agitur de executione meri facti, & semper vniformis, puta de translatione pensionis ab vna persona in aliam, & nulla requiritur cognitio: & q̄ non referat, an tunc executor haberet literas, seu commissiōnem ante oculos, nec ne, & an uiderit tunc literas, nec ne, dummodo constet, q̄ re vera tūc extabant literæ, & quod re vera habebat potestatem faciendi id, quod fecit, quia inspicitur mera veritas. d. conf. 514. nu. 8.

Delictum, Delinquens. Vita alicuius plurimum prodest in præsumendis, vel non præsumendis delictis, conf. 46. num. 11.

Delinquere nemo præsumitur, nisi id probetur, conf. 516. num. 2.

Delictum præsumitur in casu, de quo in conf. 120. num. 14.

Delicta si quis sit solitus committere, facile est dubitandum, ne rursus &c. conf. 321. nu. 5.

Delicti partem qui constituit, habet præsumptionem iuris contra se de toto delicto, nisi probet cōtrarium, etiam ubi agitur de pena mortis: & multo magis ubi agitur de veritate eruenda, conf. 356. num. 4.

Delictum, seu crimē difficile est nō prodere vultu, cōf. 547. nu. 12.

Delictum. Quando non clare constat de qualitate delicti requisita à statuto, debemus interpretari in mitiorem partē, cōf. 578. n. 3.

Delicta puniuntur per accusationem, & per inquisitionem &c. unde supra, Accusatio, & infra, Inquisitio.

Delictum approbatur, si approbetur effectus ab eo proueniens, conf. 319. nu. 21.

Delicti effectus puniuntur, non conatus, vide supra, Conatus.

Delictum. Qui adhibuit corpus ad delictum, & non animum, perinde est ac si nihil fecisset, conf. 149. nu. 7.

Delictum. In delictis multa considerantur, persona, locus, tempus, qualitas, quantitas, euentus, conf. 56. nu. 3.

Delicti in loco reperi psumuntur esse cōplices delicti, cōf. 56. n. 30.

Delicta pnt probari et per instum, uel per chirographū, cum scilicet sunt delicta, q̄ committuntur contrahendo, cōf. 512. num. 3.

Deliquisse etiam dñs, qui cōsensit, conf. 787. nu. 17. cū nu. 13. in fin.

Delictum. Non est inconueniens, quod ex eodem delicto quis sapius puniatur, si resultent diuersa delicta, vide infra, Pæna.

Delicti locus, vide infra, Socius criminis, & infra, Testis.

Delinquens ubi puniatur pro delicto alibi commissio, vel pro mandato, & delicto præparato tantum, vide in conf. 158.

Delinquens pōt puniri in loco sui domicilij de delicto alibi commissio, siue procedatur per accusationem, siue per inquisitionem: & quid si mandauit tantum delictum, conf. 158. nu. 1. & 2.

Delictum mandans non pōt conueniri nisi in loco delicti, non autem in loco mandati: & quomodo id intelligatur, conf. 158. n. 2. & vide etiam ibidem in mea additione.

Et quid si commissum nō fuit delictum, sed duntaxat facta quædā preparatoria: & q̄ de rigore iuris habeatur pro commissio, sed non de consuetudine: & secundum quæ statuta puniatur talis mandans, conf. 158. nu. 3. & vide infra, Mandatum, Mandans.

Delinquens potest puniri in foro originis pro delictis alibi commissis, si ibi reperiatur, conf. 258. nu. 8.

Delictum. De delictis alibi commissis nunquid possit Iudex originis, vel Iudex domicilij cognoscere, fuit semper longa disputatio inter Doctos. conf. 534. nu. 1.

Et traditur per Doctos. distinctio, q̄ stante accusatore aliquo, possit procedi in talibus criminibus: non autem possit procedi ex mero officio Iudicis per inquisitionem: & est communis: & quæ est vñ de vniuersali consuetudine hodierni temporis. d. conf. 534. nu. 2.

Delictum. Quomodo procedatur in delicto simul commissio per officiales, & quomodo in delicto commissio simul per priuatas personas: & an singuli teneantur vel ad interesse, vel ad pænam in solidum an pro parte tantum, in qua deliquerunt, vide in conf. 356.

Delictum. In delicto p̄ officiales commissio mitius pcedit, q̄ in commissio per priuatos: & singuli ipsi priuati pnt conueniri in solidum non tantum pro interesse, sed etiam ad pænam: neq; pæna vnius, & eius solutio tolleret pænam alterius, conf. 356. nu. 1.

Delictum. Officiales publici vel autoritate, & utilitate, vel publici autoritate, sed nō utilitate, si simul deliquerunt in eorū officio, nō tenentur singuli in solidum, sed pro ea parte tantum, in qua deliquerunt, siue agat de vero interesse, seu debito principali, siue agatur de pæna: nisi aliquis eorum sit non soluendo, quia tunc alij tenentur pro eo: & quæ sit ratio, conf. 356. nu. 2.

Delicto ex quolibet solet dari duplex actio, vna civilis ad rem, vel interesse, & alia criminalis ad pænam publicam, conf. 429. nu. 1.

Delictum an extinguatur mortuo reo, seu delinquente, & an ferri

possit sententia, vide infra, Sententia.

Delinquentis morte crimen extinguitur, iura id dicentia, quomodo, & quando procedant, conf. 90. nu. 1.

Delinquere seu reo mortuo post p̄sonē i cā, ferri p̄t snia, et cū tractat de pæna pecuniaria accessorie ad corporale, conf. 90. nu. 2.

Delinquentis post mortem an possit agi de delicto criminaliter, aut ciuilitate etiam quo ad bona, conf. 25. nu. 9.

Delinquentis post mortem potest tractari de delicto, quando agitur duntaxat ad bona ciuilitate, conf. 25. nu. 10.

Delinquentis dicto standum non est, quando aliunde constat de delicto absque eius confessione, conf. 30. nu. 3.

Delictum, ex quo sequitur est damnum parri, quando est clarum, & euident, qd̄ censetur probatum, non est timendum, quod q̄ assumat nomen accusatoris, vel instigatoris, conf. 728. num. 1.

Delicti de p̄batione qñ dubitat, bñ est abstinere à p̄secutione criminali, quo vis mō, & noīe p̄ponat, & assistere iudicio, & agere solū p̄ interesse, sicut agi pōt in quolibet delicto, cōf. 728. nu. 4.

Et semp bene est seq. viam ciuilem pro interesse, & nō criminalem maxime contra homines notabilis gradus. d. conf. 728. nu. 5.

Delictum. Statutū Florētīnū valet, qd̄ pro cōsortibus delinquentibus alij teneantur: & quæ sit rō: & valet statutū Florētīnū, qd̄ vno de familia delinquente alij puniant: & in tali statuto subest cā, vt q̄s magis à delictis se abtineat: & sola causa sufficit, licet non interueniat culpa eius, qui punitur, conf. 770. num. 18.

Delictum. Statutū qd̄ vnus pro alio puniat, est ualidum de iure, maxime quando imponeret pœnam pecuniariā, conf. 770. nu. 54.

Delictum. Vnusquisque ex suo admissio forti subiicitur: nec alieni criminis successores constituitur, conf. 773. nu. 2.

Delictum. Nihil indignū cēset, qd̄ unus p̄ alio teneat: & nō valet statutū disponēs patrē corporatū teneri p̄ delicto filij, cōf. 773. n. 3.

Delictum. De delicto, seu de homicidio ante omnia cōstare debet, conf. 16. num. 3. & vide infra, Homicidium.

Delinquens puniuntur in eo, circa quod deliquit, conf. 57. num. 2. & vide infra, Pæna.

Demonstratio falsa rei iicitur, conf. 83. nu. 27.

Demonstrationes duæ sufficiunt, & aliquando etiam vnica, vide supra, Confines.

Demonstratio, quæ solet fieri per proprium nomen rei, solet ampliori restringi ex coniecturis, præsertim cōsiderato usu testatoris idem in demonstratione, quæ fit per expressionem loci, & longe facilius, conf. 410. nu. 13.

Demonstratio p̄prij noīs solet esse principalis, & ordinaria, & i qua solent iura p̄sumere, ut nō facile cōmittat error, conf. 410. n. 14.

Demonstratiue quod stent verba, & non restrictiue, tenendum est in dubio, vide infra, Verba.

Denuntiatio expressa quando requiratur, nec sufficit scientia, conf. 182. nu. 32.

Denuntiatio non censetur necessaria, & in dubio sufficit scientia, conf. 281. nu. 5. & vide infra, Intimatio, & infra, Scientia.

Denuntiatio fieri debet etiam scienti, quando non sufficit sola scientia, sed requiritur, quod aliquis compareat ad aliquid faciendum, conf. 560. nu. 32.

Denuntiare absentibus cessat obligatio, vide supra, Absens.

Denuntia, quæ mittitur debitori pro alienatione bonorum, credendum est quod interuenierit, licet non reperiatur, conf. 118. nu. 5. & vide infra, Subhastatio.

Dependens dicitur illud, quod venit accessorie, & sine illo, à quo dependet, stare non potest, conf. 214. nu. 9. & vide supra, Causa.

Dependentia, & annexa quæ dicantur, conf. 214. nu. 12.

Dependens, seu de dependentibus quādo aliquid dicatur: & quādo sufficiat quilibet cōnexitas, uel dependētia, conf. 251. nu. 22.

Deportatus, vide supra, Bannitus.

Depositum, Depositarius. Depositum fit quandoq; simulatum, facta scilicet translatione de contractu venditionis in depositum: & iudicatur tunc vt contractus venditionis, conf. 3. nu. 7.

Depositum instrumentum habet executionem paratam, etiam quod sit depositum simulatum, & irregulare, conf. 3. nu. 12.

Depositum instrumentum nō habet priuilegia, quæ dari solēt deposito, videlicet q̄ habeat paratā executionē, & q̄ nō admittat cōpensationē, qñ nō est depositum p̄ numer. ē, sed p̄ p̄fessionē, cōf. 635. n. 22.

Depositum simulatum non meretur pariter prædicta priuilegia: & quando sit simulatum, conf. 635. nu. 3. cum nu. seq.

Depositum simulatio apparet etiam, quando in ipsa hora celebrati instrumenti de deposito, & per eundem notarium, & corā eisdem testibus, fuerunt confecta alia instrumenta de solutione longe maioris summa ex causa venditionis &c. quod impedit etiam priuilegia depositi, conf. 635. nu. 5.

Depositum confessio facta in instrumento donationis an & quando faciat

- Dispositio, Disponere.** Dispositio illa tenenda est, quæ est plenior, & q̄ melius p̄uidet, qñ oritur cōtrouersia inter duas dispositiones, conf. 119. nu. 41.
- Dispositio** censetur esse, prout verba sonant, conf. 119. nu. 9. & vide infra, Verba.
- Dispositio**, hoc verbum includit confirmationem, conf. 724. nu. 6. & vide supra, Confirmatio, vbi etiam habes, quod disponit etiā is, qui confirmat.
- Dispositio** quælibet recipit eas omnes interpretationes, quas ius commune recipit, vide infra, Interpretatio.
- Disponere.** De intellectu verborū, si voluerit, possit disponere, &c. an denotent voluntatem expressam, an verò etiā tacitā: & q̄ nō verificentur ab intestato, &c. vide in conf. 295. & infra, Voluntas.
- Disponere.** Verba illa q̄ quis in vita sua, vel dū viueret, posset disponere, quomodo verificentur: & quod debeat disponere per actum inter viuos, conf. 415. nu. 2.
- Disponere.** Verba illa, cū pacto, & cōditione, q̄ Titius donec vixerit, possit liberè disponere de dictis bonis, &c. denotāt, q̄ Titius possit p̄ arbitrio voluntatis suæ disponere de bonis, i. vel ea apud se habere, vel ea etiā perpetuo alienare, s. per alienationē inter viuos, non autem per vltimam voluntatem, conf. 559. nu. 2.
- Disponere** de bonis si cōcessum sit alicui, talis facultas plerunque & regulariter censetur etiam fuisse concessa eius hæredibus, conf. 406. nu. 2. & vide infra, Hæres.
- Disputatio** de re aliqua antequam fiat, debet prius de ea re constare, conf. 16. nu. 3.
- Disputare** de ambiguitate, quæ secundum quamlibet intelligentiā affert eundem effectum, est frustratorium, conf. 97. nu. 54.
- Distinctio.** In ambiguis passibus amplectenda est illa opinio, quæ distinguit, vel quæ limitat, conf. 382. nu. 15.
- Distributio.** Filia iussa distribuere liberis, potest eligere quæ vult, &c. vide infra, Electio.
- Distributiva,** quæ respicit verbum decedendi, non autem modum succedendi, intelligitur secundū verbum, cui est applicata, conf. 32. nume. 5.
- Diuiduum, Indiuiduum.** Quando dicat actus vnicus, & indiuiduus, vide in conf. 731.
- Diuiduum.** Qñ pro multis causis fuit assignata vna tñ summa pecuniæ, & sic vniciū precii, actus est oīno indiuiduus, cōf. 731. nu. 2. Et id procedit generaliter in quibuscunque contractibus, quādo res multæ respectu vniciū precij nominantur, vniciū censetur, & indiuiduus actus. d. conf. 731. nu. 3.
- Diuiduum.** Indiuiduus actus inter ceteros modos dicitur is, qui fit ex præsumpta voluntate partium, conf. 731. nu. 4.
- Diuiduum.** Rem restitui, est indiuiduum, conf. 263. nu. 5.
- Diuiduum.** In obligatione licet adsint nō solum species, sed etiam quātitates pecuniariæ, iudicanda est tñ tota obligatio indiuidua: & diuiduū nō pōt trahere ad naturam suā indiuiduū, sed ē cōuerso indiuiduū pōt trahere ad naturā suā diuiduū, cōf. 263. n. 7.
- Diuisio** dat titulum, & facit rem suam, consilio 11. numero 23.
- Diuisionis** ex natura est transferre dominium, conf. 461. nu. 11.
- Diuisio.** Dominium non transit ante diuisionē, quamuis res aliquæ sint cōicandæ: & in rebus nōdū diuisis nō solet lex operari effect⁹ suos, maxime circa trāslationē possessiōis, cōf. 248. n. 10. 11.
- Diuisio.** Ad diuisionē pōt vnusquisq; de iure cōpelli, cōf. 125. n. 18.
- Diuisio** si facta sit inter fratres, & nō apparet præcisē, in cuius portione sit res emphyteotica: & de modo agendi pro pensionibus: & quis conueniatur: & ad quē spectet onus soluendi fictū pro emphyteosī, vide in cōf. 153. nu. 6. & infra, Emphyteosis.
- Diuisione** facta, onus adiectū alicui portioni diuidentū, præsumit adiectū, tanquā pars precij, vel pars diuisionis, conf. 153. nu. 8.
- Diuisio** præsumitur inter fratres, quando pacificè pro diuiso possederunt per decennium: & multo magis vbi agitur de periculo animæ, conf. 195. nu. 6.
- Diuisio** præsumitur ex possessione decem annorum facta separatim: & quomodo id procedat, conf. 11. nu. 24.
- Diuisio.** Promissio erronea in instrumento diuisionis reuocatur, tanquam erronea, conf. 420. nu. 4.
- Diuisio.** Promissio etiam iusta an censetur remissa per taciturnitatem multorum annorum, præsertim non facta mentione de re promissa in diuisione, &c. conf. 420. nu. 7.
- Diuisio** rescinditur, si læsio est vltra dimidiam, etiam quod sit contractus stricti iuris, conf. 420. nu. 5.
- Diuisio** erronea potest semper retractari, conf. 748. nu. 3.
- Diuisione** facta, si quis prætendat se læsum, datur ei restitutio in integrum aduersus eam, vide infra, Restitutio in integrum.
- Diuisione** facta, si quis prætendat errorem probabilem incidisse in ea, potest petere eam rescindi via ordinaria, quæ competit etiā maioribus, conf. 214. nume. 24.
- Diuisio** patris erronea, q̄ cōtinet læsionē cōtra, vel p̄ter voluntatē patris, pōt rescindi via ordinaria, si sit error p̄babilis, cōf. 214. n. 50.
- Diuisio** testatoris inter filios: & quādo res est cōmissa arbitrio patris, & sic boni viri: & q̄ possit bonus vir, etiam Iudex, assignare vnam rem vni, & pecuniam alij: & q̄ fiat diuisio, prout est communis diuidenti, & p̄sertim in patre diuidente, cōf. 214. nu. 57.
- Diuisio** fieri non debet de singulis rebus, nullam penitus integram dimittendo, conf. 236. nu. 6.
- Diuisio.** In diuisionibus singulæ res singulis personis insolidū adiudicari debeat, ne propter communionem oriatur discordia, vel incommoda, conf. 322. nu. 39.
- Diuisio.** Præiudicium an consideretur, quod maior vtilitas aliquādo percipiatur ex re non diuisa, quā diuisa, conf. 637. nu. 7.
- Diuisio** quādo fit inter fratres, an debeat haberi ratio expensarū factarum per patrem in filios, dum viueret, vel causa studiōrū, vel simili: an verò pater præsumatur eas donasse: & de multis coniecturis excludentibus donationem: & de libris priuatis rationum patris, an probent, vide in conf. 241. & infra, Donatio.
- Diuisio** quando fit, habenda est ratio inter filios eorum omnium, quæ reperiuntur scripta per patrem in libris suis rationum, siue pertineant ad expensas doctoratus, vel alias: item eorum, in quibus pater scripsit se debitorem: & quæ reperiuntur ommissa per patrem, debent haberi pro ommissis; conf. 241. nu. 12.
- Diuisio.** Expensæ factæ per patrē pro filijs, & scriptæ in libris suis, sunt imputandæ filijs, etiā q̄ ipse pater de eis nullā habuerit mentionem in testō, propter æqualitatem seruandā, cōf. 241. nu. 13.
- Diuisio.** Impensæ necessariæ victus, & vestitus, quas aliquis fecisset domi, si mansisset, sunt detrahendæ, & quas pater fecisset pro filijs, conf. 241. nu. 14.
- Diuisio.** Quid de alijs, quæ non sunt scripta in libro patris, puta si ex priuilegio vniciū filij prouenerunt commoda, an debeat haberi ratio, conf. 241. nu. 15.
- Diuisio** quando fit inter fratres, bona sunt illius, cuius solo nomine sunt emptæ, & possessæ, & præsumuntur emptæ de propria eius pecunia: & nihil facit, qui cōcarent aliā bona, conf. 670. nu. 1.
- Diuisio.** Statutum Mediolani, q̄ omnia bona inter fratres acquisita sint communia, intelligitur in dubio, non autem in claris: & qñ non habeat locum statutum, conf. 670. nume. 3. cum nume. seq.
- Diuisio** si fiat inter hæredes, an conueniantur pro rata parte debiti actione hypothecaria, licet longè plura bona testatoris possideat hæres cōuentus, &c. vide j. Hypothecaria, & j. Hæredes.
- Diuisio.** An ea, quæ nondum sunt communicata inter fratres, veniant in diuisionem, conf. 378. nu. 6.
- Diuisio.** In diuisione inter fratres omnia sunt communicanda: & etiam prothocolla, conf. 420. nu. 1. & quid si vnus non communicauit dotem, vide ibidem.
- Diuisio.** De pacto appposito in instrumento diuisionis inter fratres, q̄ eorum mater habeat habitationem in eorum domibus: & an matri sit acquisitū ius: & an possit expelli de domo per emptorem, &c. vide in conf. 582. & vide infra, Habitatio.
- Diuisio** si facta fuit inter fratres, an ius petendi dotem maternam censetur fuisse remissum, conf. 615. nu. 2.
- Diuisio** generalis, & ampla si facta fuit inter fratres de bonis, & vniuersa hereditate patris, cum renuncijs, & clausulis enixis, uidelicet quod vnus versus alium promiserit nihil amplius petiturum de bonis, neque super bonis patris, tunc censetur fuisse remissum ius petendi dotem maternam, videlicet consistentem in quantitate pecuniaria, conf. 615. nu. 3.
- Et differentia est, an renunciatio sit de bonis tantum, an etiam super bonis, ibidem.
- Diuisio** si fiat inter fratres, an per eam censetur remissum fideicommissum: & licet data sit licentia alienandi inter eos, quod tamen peti possit precium, eueniente casu fideicommissi: & de opinione Bar. in §. duo fratres. q. 8. vide in conf. 204. & vide infra, Fideicommissum.
- Diuisio.** An per diuisiones censetur renunciatum fideicommissum, vide infra, Fideicommissum, vbi posui.
- Diuisio.** Per diuisiones factas inter aliquos quādo censetur vel renunciatum fideicommissum, vel actum, quod ueniat euictio, conf. 311. nu. 6. cum seq.
- Diuisio.** In diuisionibus si partes ignorabant fideicommissum, uenit euictio, stante promissione expressè facta, conf. 311. nu. 7.
- Diuisio.** Clausula continens licentiam alienandi apposta in diuisione, qd operet: & q̄ nō excludat petitionē precij, cōf. 74. n. 15.
- Diuisio** an contineatur appellatione alienationis: & an diuisio sit alienatio, uide supra, Alienatio.
- Diuisio** territorij, & iurisdictionis, & feudi, an fieri possit, uide infra, Feudum.
- Diuisorius** Murus, uide infra, Murus.
- Diuisio.** Cōuentiones p̄ futura successione, p̄tinētes ad certa bona tñ, hñtes annexā diuisionē, q̄ ualeāt, cōf. 461. n. 9. uide j. Hñditas.
- Diuitiæ, Diues.** Diuitiæ, & paupertas solent probari ex titijs, consil. 332. nume. 4.

Diues an qd sit, vel ne, stat hoc in arbitrio Iudicis, conf. 125. nu. 22.
Diuitem aliquem dici non faciunt bona subiecta fideicommissio, quæ dicuntur æs alienum, conf. 125. nu. 24.
Diues non appellatur, qui possidet multa bona, sed subiecta fideicommissio, quia ab eo tanquam æs alienum sunt in futurum auferenda, conf. 161. nu. 5.

Diues. Naturali æquitati conuenit, cum aliena iactura neminem fieri locupletiores: & pupillus, qui aliàs non obligatur sine tutoris auctoritate, obligatur tamen, quando cum aliena iactura fieret locupletior, conf. 210. nu. 16.

Diues. Obligatur quis etiam aduersus expressam conuentionem, & prohibitionem, quoad alias fieret locupletior cum aliena iactura, & creditor non esset in culpa, conf. 210. nu. 31.

Diuortium si fiat inter virum, & vxorẽ, quis teneatur ad alimentum filiorum: & apud quem morari debeant filij, vide in conf. 315. & supra, Alimenta.

Diuortio facto inter virum, & vxorem, apud quem ex eis debeant morari filij: & qd filij non debeant morari apud eum, qui est maior vitæ, ita quod esset scandalum, vel periculum, vel nimis rigorosum filijs apud eum habitare: & in dubio filij debent potius morari apud patrem, quam apud matrem, conf. 315. nu. 10.

Do, de hoc verbo vide supra, Dare.

Doctor. Doctores an veniant appellatione studentium, vel professorum: & an veniant Scholastici licentiati, conf. 27. nu. 6.

Doctoris, seu Doctorum appellatione, veniunt, & comprehenduntur, tã Legistæ, quàm Artistæ, conf. 57. nu. 8. & conf. 58. nu. 16.

Doctoris incidenter loquentis non est vnica dictio tam diligenter consideranda, conf. 171. nu. 23. Et non est procedendum per subauditiones, & tacitam mentem Doctorum, qñ habemus de aliquo theoricam Doctorum in locis ordinarijs, ibidem nu. 25. & 26.

Doctor. Quando sumus in materia confusa, & perplexa, adhærendum est Doctoribus, qui de ea loquuntur, & tractant ex proposito, non autem incidenter non suo loco, conf. 205. nu. 37.

Doctores aliquando in aliquo proposito loquuntur incidenter, & alia ratione, & non adhibita consideratione: ideo super tali dicto non est faciendum fundamentum, &c. conf. 342. nu. 23.

Doctor consulens, qui dicit, qd est mera veritas, & qd ita cõstanter iudicaret, &c. quomodo possit excusari, conf. 428. nu. 1.

Doctor Dñs meus Alba Author noster cõsultuit: perinde ac si votũ deesset in iudicando asserere compelleretur, conf. 599. nu. 2.

Doctori nõ trã creditur, quin magis credatur ipsis legibus, iuxta eã intelligentiã, quæ hæt rationes euidentissimas, conf. 236. nu. 4.

Doctoris vnus excellẽtis dictũ si nõ facit plenã fidẽ, facit tñ præsumptionẽ, & transfert onus probandi in cõtrariũ, cõf. 507. nu. 2.

Doctoris simplicis autoritas probabilis est, non necessaria: & quousque quisque magis ratione utitur, eo maioris autoritatis verba eius esse euidentur, conf. 769. nu. 45.

Doctoratus, vel studiorum causa si pater fecit impensas in filios, an debeat illarum haberi ratio inter fratres, vide supra, Diuizio, & infra, Donatio.

Doctoris opinio firmata in lecturis, tanquam magis deliberata, est tenenda potius, quàm opinio tẽta in cõsilijs, vbi preciũ, vel amicitiam, in lecturis autem veritatem sequitur, conf. 484. nu. 34.

Doctores, & notarij locorum subiectorum Ciuitati, ingrediuntur Collegia ipsius Ciuitatis: & non ingressus arguit non subiectionem, conf. 111. nu. 30.

Doctor. Ingressus Collegij Doctorum an dicatur esse dignitas in puncto iuris, conf. 203. nu. 10.

Doctoratus an ppiẽ loquẽdo cõferat dignitatẽ, conf. 203. nu. 10.

Doctorum ex Collegio vñ potius puenire emolumentũ, quàm honores: & facultas iudicandi nõ enumerat inter dignitates, sed inter munera psonalia: neq; facultas cõsulendi, &c. cõf. 203. nu. 11.

Doctorum Collegij ingressus quõ dicatur asserere dignitatem: & qd dicatur dignitas largo modo, & improprie, conf. 203. nu. 13.

Doctor, qui scholaris erat hæreticus, vide infra, Hæreticus.

Doctor de statuto Collegij Medicorum Papię, qd nemo admittatur ad Collegium, nisi consecutus sit lauream in studio generali: & an admittatur is, qui consecutus fuit lauream in Ciuitate Venetiarum: & an Venetijs adsit studium generale Medicorũ: & generaliter de statutis nõ admittentibus Doctores ad Collegium: & quomodo interpretentur, vide in conf. 489.

Doctor cõsecutus lauream in Ciuitate Venetiarum, admittitur ad Collegium Medicorum Papię, non obstante statuto Collegij de non admittendis, nisi consecuti sint lauream in studio generali: & quibus rationibus, conf. 489. nu. 1. cum nu. seq.

Doctor. Ratio statuti Papię requirentis doctoratum in studio generali, nulla alia videtur esse, nisi propter præsumptionem eruditionis, quæ longẽ maior solet esse de his, qui cõsecuti sunt doctoratum in studio generali, quàm de illis, qui eum consecuti sunt a persona priuata, & quodammodo clam: & appellantur Doctores bullati, conf. 489. nu. 10.

Doctor. Statuta de ingrediẽdo Collegiũ, non deberẽt aliquo modo ob stare Doctoribus eminentis scientiæ, conf. 489. nu. 12.

Doctor. In dubio inclinandum est in fauorem eius, qui vult ingredi Collegium in casu supradicti statuti, &c. conf. 489. nu. 14.

Doctor. Statuta nõ admittentia Doctores ad Collegium, nisi cum quibusdam qualitatibus, seu conditionibus, debent quantum fieri potest, benigno modo interpretari in fauorem illius, qui vult Collegium ingredi: quia talis ingressus nemini affert præiudicium, quod de iure sit considerabile: & quia ex parte ipsius Collegij tale statutum non caret ambitione, conf. 489. nu. 2.

Et semiplenæ probationes sufficiunt: & potest tale statutum verificari etiam in casu ficto: & satis est, qd verba statuti verificentur qualitercũque, & secundũ quid, & improprie, d. conf. 489. nu. 7.

Doctores si nõ admittantur per statutũ ad Collegiũ, &c. debet tale statutum adeo benigne interpretari, vt ab idẽtitate rationis extendatur de casu vero ad casum fictum: & Felinus quamuis natus alibi, habens tamen originem a parentibus Ferrariensibus, admissus fuit, quauis statutũ Ferrariæ non admittet ad Collegium nisi ciues originarios: & est cõis opinio, conf. 489. nu. 9.

Doctorum Collegiũ an sit Iudex competens in actu prælationis in Collegio in promouendis Doctoribus: & qd seruandũ sit in prælationibus: & qd præferri deat ex Doctorib. legentib. mane, & legẽtib. in vespertis: & qd sit dignior lectura ordinaria, vide in conf. 510.

Doctorum Collegium debet censi Iudex competens in casu, qñ agitur de vnico actu prælationis in Collegio in promouendis Doctoribus: quẽadmodũ facultas creandi Doctores est cõcessa Collegio: & iudicat Collegium de contingentibus circa promotiones, etiam inter Lectores: & tantomagis si res dependet a consuetudine, conf. 510. nu. 2. & vide etiam supra, Collegium.

Doctor. Notoria est cõsuetudo Papię, qd is, qd obtinet primã sedẽ lecturę ciuilis vesperting, sedet prio loco inter legistas, cõf. 510. n. 6.

Doctor legens. Lectura vespertina quod sit dignior lectura matutina: & quod sit præferenda: & quibus rationibus: & quæ sint illa, quæ faciant lecturam digniorem, conf. 510. nu. 10.

Doctorem legẽtẽ esse ordinariũ, hodie nõ est amplius de iure, sed de cõsuetudine, & quare: & ex cõsuetudine ita censetur ordinarij Lectores vespertini, sicut matutini: & non est habenda rõ verbi incidẽter prolata per Iasonẽ, conf. 510. nu. 11. cum nu. seq.

Doctores lectores vespertinos esse ita ordinarios, sicut matutinos, probatur etiam ex verbis Rotuli: & responderetur quibusdã contrarijs, conf. 510. nu. 13. cum seq.

Doctor. De prioritare, & præminẽtia, ac pcedẽtia inter Doctores legẽtes in causa ppria Dñi mei Alba Authoris nostri, videlicet qd ipse D. Alba, qui habebat primũ locũ, seu primã cathedrã, esset præferendus D. Guicciardino quauis seniori habẽti secundã cathedrã in Academia Pisana, nõ obstante consuetudine, seu statutis vniuersitatis, qd seniores præferantur iunioribus: & qui dicatur actus professorij, qui cõpetant lectoribus, tanquã lectorib. &c. & de primo loco, & prima cathedra data Doctori legẽti: & plura in materia, vide in cõf. 553. cũ aliquibus cõsilijs seqũ.

Doctor D. meus Alba Author noster, ex tenore sui contractus cum Illustrissimo, & Excellentissimo Duce Florentiæ, fuit cõductus ad interpretandũ Pisis in prima cathedra, & primo loco lectõnis vespertinæ: & ex tenore sui contractus censetur derogatum consuetudini vniuersitatis Pisanæ, in qua communiter non solent concedi primæ cathedræ, seu prima loca, & statutis, quod seniores præferantur iunioribus, &c. conf. 553. nu. 1.

Doctor. Actus professorij, seu qui conueniunt Doctoribus legentibus, id est, qui depẽdent a lecturã, qui dicatur, conf. 553. nu. 2.

Doctor. Concesso primo loco, & prima cathedra, censetur concessa priuilegia omnia, & præminẽtiæ, dignitates, atq; honores, quæ solent eiusmodi primis locis, & cathedris præstari, quauis id non fuerit expressum, conf. 553. nu. 5.

Doctor. Cõcessione primi loci, seu primæ cathedræ facta per Principem, censetur derogatum cõsuetudini vniuersitatis Pisanæ, in qua non solent communiter concedi prima loca, seu primæ cathedræ: & pariter derogatum statutis, & alijs dispositionibus facientibus in contrarium, conf. 553. nu. 6.

Doctores aliqui si fuerunt conducti scilicet ad lecturam, & conuentum fuit de salario, cum expressione, quod eis præstari deberet tale salarium absque deductione alicuius gabellæ, censetur in effectu fuisse derogatum statuto de soluendis gabellis, quamuis id expressum non fuerit: & hæc decisio Barto. est communiter approbata, conf. 553. nu. 7.

Et secundum Afflic. non est opus illo circuitu, quem Bart. admittit, scilicet vt Doctores vna manu debeant soluere gabellã maffarijs communitatis, & alia manu debeant solum repetere ab ipsa communitate: quinimo ipso iure sunt immunes Doctores, & censetur derogatum statuto, &c. d. conf. 553. nu. 8.

Doctor. Illi omnes censentur esse actus professorij, qui cõpetunt ipsis professoribus, seu lectoribus, tanquã lectorib. i. qui cõpetunt

- lectoribus, & non alijs personis, conf. 553. nume. 11.
- Doctor. Quæ sint illa, quæ censeantur pertinere ad actus professorios, & q̄ exercetur per lectores, tanquā lectores, & nemini cōpetunt, nisi lectorib⁹, & censeant cōcessa lectorib⁹. tanquā lectorib⁹. c. 553. n. 14.
- Doctor. Collegium si fuit concessum lectoribus, censetur concessum, tanquam lectoribus, conf. 553. nu. 19. & nu. 14.
- Doctor. Ea quæ cōpetūt lectoribus, tanquā lectoribus, intelligunt singulis lectoribus cōpetere, s̄m singulorū qualitates, i. secundū eorum ordinem, & dignitatē, vel præminētiā, conf. 553. nu. 20.
- Doctores legentes habentes primas cathedras, q̄ præferantur in actibus professorijs supradictis, &c. de communi obseruantia in alijs Academicis Italiae, conf. 553. nu. 22.
- Doctoris legentis præminētiā, & sic Domini mei Albæ, debet intelligi in actibus professorijs habentibus depēdētiā à lecturā, & etiā generaliter in alijs actibus promiscuis, cōf. 556. nu. 16.
- Doctor Dominus meus Alba Author noster cōductus ad primū locū, & primā cathedrā, debebat præcedere ceteros Doctores nō habentes primū locū in oib⁹ actibus respiciētib⁹ lecturā, & ab ea dependentibus, ēt in quibus interueniebāt, non solum sui cōcurrētes, sed ceteri Doctores, & sic in actib⁹. promiscuis, ex tenore sui p̄ctus cū Principe: & vidē verba cōtract⁹, cōf. 556. n. 27.
- Doctori legenti datus primus locus, non censetur restrictus ad lecturam, sed intelligitur quo ad omnes alios actus prouenientes ex lectura, conf. 556. nu. 29.
- Doctoris legētis cōtractus habēs expressā cōcessionē primī loci, & primā cathedrā in Academia Pisana, in qua cōiter nō solent cōstitui primæ cathedræ, dēt interpretari secundū cōsuetudinē aliarū Academicarum, in quibus talis mos viget, conf. 553. nu. 23.
- Doctor cōductus ad legendū, censetur cōductus secundū cōsuetudines, & statuta illius loci, in quo dēt legere, conf. 553. nu. 24.
- Sed id solū procedit, qñ simpliciter fuit facta cōductio, i. qñ nihil fuit expressum in cōtractu circa id, de quo dubitat: sed si in cōtractu fuit aliqd̄ expressum, tūc dēt in primis interpretari ipse cōtractus ex verbis in eo, & postea ex verisimili mēte cōtrahentiū: & super oīa attendendū est ad verisimilē mēte, & ad cōsuetudinē ipsius Doctoris locantis operas suas. d. cōf. 553. nu. 25.
- Doctoris ipsi⁹ cōducti ad legēdū, & locātis operas suas, inspicieda ē pri⁹ cōsuetudo, & cōditio, q̄ cōsuetudo studij, &c. cōf. 553. n. 26.
- Doctor Dñs me⁹ Alba Author noster cōsueuerat, i. alijs Gymnasijs p̄fiteri in primo loco iā à multis annis, videlicet aliqñ mane, aliqñ vesp̄is: & qñ cōductus fuit Pisas, legebat Papiā in primo loco lectionis vesp̄ring (prout ēt ego Vincētius passim adnotauī in subscriptionibus Consiliorū ipsius Dñi mei) conf. 553. nu. 27.
- Doctor. Ex quo in cōtractu expressum fuit, quod Dominus meus Alba profitebatur tunc Papiā in prima cathedra, ergo tanquam talis videtur contraxisse, &c. conf. 553. nu. 28.
- Doctori cōducto ad legendum si Princeps concedat primum locum, & primam cathedram, censetur præiudicare alijs Doctoribus, etiam præsentibus, vide in conf. 554.
- Doctor quando est cōductus ad profitendū in primo loco, p̄ duob⁹ annis, si verificari dēt primus locus his duob⁹ annis necesse est, q̄ censetur sublatum ius eorum oīum, quibus de præsentī præiudicat cōstitutio talis primī loci, conf. 554. nu. 7.
- Doctor si sit cōductus ad p̄fiteđū in primo loco, p̄ duob⁹ annis, an sit dicēdū, q̄ primus locus verificabitur alijs annis sequētib⁹. sine præiudicio illorū, quibus iā est ius acquisitū, &c. conf. 554. nu. 9.
- Doctoris vnus legētis opera præstāda hoc biēnio, nō pōt præstari alio tempore, quia censetur esse alia opera, conf. 554. nu. 10.
- Doctori cōducto ad legendū si Princeps concedat primū locum, & primam cathedram, quæ non solet concedi in Academia Pisana, an cēseatur Princeps voluisse præiudicare, non tm̄ Doctoribus in futurū conducēdis, durante cōductione illius Doctoris, sed etiā Doctoribus præsentibus, vide etiam in conf. 555.
- Doctor si fuit cōductus ad legendū in prima cathedra, an ius istud prælationis intelligatur quod ad alios, qui cōducētur, ēt durante tempore cōductionis dicti Doctoris, &c. conf. 555. nu. 2.
- Doctores cōducti seniores q̄ præferantur, si extet statutū, ex quo tale statutū transiit in cōtractum, quia imitat Doctores ad legēdū cū illā qualitate prælationis, non pōt tali statuto derogari in præiudiciū eorum, qui habent ius quæsitum, conf. 555. nu. 5.
- Doctor si fuit cōductus à Principe ad legendum per duos, vel tres annos, ei⁹ concessit primū locū, & primā cathedram per suum cōtractū, in necessariam consequentiā censetur actū, q̄ durāte eo tēpore, Doctor cōductus sit præferendus ceteris nō habentibus primum locum: quia aliās non verificaretur in eo primus locus cum sua præminētiā, & dignitate, &c. conf. 555. nu. 8.
- Doctores cēsent p̄prio eorū consensu sibi p̄iudicasse, qñ in initio studij, anteq̄ inciperēt p̄fiteri, viderunt Rotulū, & notitiā plenā habuerūt cōtractus facti cū alio Doctore cōducto ad legēdū ad primū locū: & debebāt tūc porrigere querimoniā, vel in modū appellationis, vel aliter: vel debebāt abstinere à munere legēdi: qđ cū nō fecerint, cēsentur sibi ipsis p̄iudicasse, conf. 555. nu. 13.
- Doctores propter eorum taciturnitatem, vel propter actum cōtrarium, censentur amisisse ius, & priuilegium, quod habebant in disputationibus, conf. 555. nu. 14.
- Doctor. In Academia Pisana nō solet cōcedi primus locus, vel prima cathedra, ideo si princeps eā vni cōcedit, nō videtur alijs Doctores posse allegare præiudiciū sibi in ferri in iure quæsito, cum nullum habeant tale ius circa ordinem locorū, conf. 555. nu. 22.
- Doctores quamuis habeant ius, & ordinem in ceteris actibus pertinentibus ad Collegium, &c. vt seniores præferantur iunioribus, id tamen videtur intelligendum, rebus sic stantibus, id est, quando nemi⁹ concessus est primus aliquis locus, & hic casus censetur semper exceptus, conf. 555. nu. 23. cum nu. seq.
- Doctori dño meo Albæ Authori nostro cōducto ad legendū Pisis Princeps censetur dedisse primā cathedrā, & primū locū, etiā in præiudiciū Doctorū etiā præsentium: & non tantū futuris Doctoribus cōducendis, durante cōductione Dñi Albæ, sed etiam Doctoribus præsentibus voluit præiudicare: quia non aliās prima cathedra posset verificari, conf. 555. nu. 27.
- Doctor. Publice interfuit providere de Domino meo Alba Authore nostro in Academia Pisana cum cōcessione primī loci, prout etiam cum tenebat in Ticinensi Academia, conf. 555. nu. 32.
- Doctores in Academia Pisana solent habere ordinem locorū, quia seniores eligunt locum, & præferuntur iunioribus: non tamen solent habere titulum primī loci, quamuis fuerit concessus Domino meo Albæ Authori nostro: cui Princeps potuit eum concedere in præiudiciū aliorum, conf. 555. nu. 35.
- Doctores seniores an præferantur: & quando Doctor iunior præferatur senioribus: & quando Princeps cēseatur derogasse statuto, & cōsuetudini de Doctoribus senioribus præferēdis, &c. & de primo loco, & prima cathedra data Doctori legenti: & de eius præminētiā, vide etiam in conf. 556.
- Doctoris primus locus, & prima cathedra denotant præminētiā, & titulum honorabiliorem, conf. 556. nu. 1.
- Doctor habens primum locum debet præferri ceteris non habentibus, aliās cum effectu primus locus non verificaretur, si non præcederet: nec ad alium finem datur primus locus, nisi ratione præminētiæ, & maioris honoris, conf. 556. nu. 2.
- Doctores seniores debent præferri: sed hoc non procedit, quando Doctor iunior est reputatus honorabilior, & excellentior, quia tunc Doctoribus senioribus præfertur, conf. 556. nu. 3.
- Doctor dñs meus Alba Autor noster reputat⁹ excellentior, & honorabilior fuit, quia data fuit ei prima cathedra, & primus locus, ēt cōtra cōsuetudinē, & statuta Gymnasij Pisani, conf. 556. nu. 5.
- Doctor iunior excellentior q̄ præferatur seniori, hæc communis conclusio quomodo procedat, conf. 556. nu. 8.
- Doctor. Ratione excellentiæ alicuius personæ licet recedere à statuto, & à cōsuetudine, vt recessit Princeps propter Dominum meum Albam Authorem nostrum, conf. 556. nu. 9.
- Doctor. Reformatores studij licet nō possint impunē ex forma statuti cōducere aliquē Doctorē forēsem ad legendū de mane, tñ fallit in cōducētib⁹ Doctorē valdē excellentē, cōf. 556. nu. 10.
- Doctoris legentis præminētiā, & præcedētiā, puta D. Albæ, habentis primam cathedram, & primum locum, an cōsideretur limitatē in actibus, qui versantur cum eius concurrentibus in lectura, & in circulis, secus in alijs actibus: quod non: sed quod cōsideretur generaliter, conf. 556. nu. 11.
- Doctor. Lectura facit, q̄ Doctor legens p̄feratur ceteris Doctorib⁹. nō legentibus, ēt senioribus: & sicut æqualitas lecturæ operatur præminētiā, etiam quod ad alios Doctores non legentes, & sic generaliter intelligitur, pari modo præminētiā primæ cathedræ, & primī loci debet generaliter operari, conf. 556. nu. 15.
- Doctor. Lectura simplex si gñaliter operat⁹ p̄cedētiā, à fortiori, & multo magis prim⁹ loc⁹, & prima cathedra i lecturā, cōf. 556. nu. 14.
- Doctor excellens præfertur nō solū alijs Doctoribus nō excellentibus, sed etiā Militibus in actibus professorijs, & in actibus promiscuis: & qualitas excellentiæ generaliter operatur cōtra Doctores, & etiam contra alios: & qualitas excellentiæ in milite si milititer non solum operatur inter milites, sed etiam contra Doctores non excellentes, conf. 556. nu. 15.
- Doctor legisla an debeat præferri Doctoribus iuris canonici: & q̄ Dñs meus Alba, qui habebat præminētiā ex cōtractu eū illusterrimo Principe, q̄ cēsebat derogasse statutis, & cōsuetudinibus, deberet p̄ferri ēt Doctorib⁹. iuris canonici, conf. 556. nu. 17.
- Doctor. Princeps per cōtractum censetur statuto derogasse: & de doctrina Bar. in l. si focer. s. idem quæsit. ff. de do. prælega. & cur ibi non censetur absolute derogatum statuto, si Doctor à communi cōductus potest habere regressum cōtra ipsum commune ratione gabellæ solutæ, &c. conf. 556. nu. 18.
- Doctores seniores q̄ præferantur, an obstat cōsuetudo: & q̄ nō obstat Dño meo Albæ Authori nostro, quia Princeps cēseatur ei derogasse, sicut statuto, p̄ primū locū, & primā cathedrā ei datā, & ideo debebat p̄ferri ceteris in oib⁹ actib⁹, &c. cōf. 556. n. 20.
- Doctor.

Doctor. Primus locus, & prima cathedra demonstrant Doctorem, & sic dominum meum Albam esse multum excellentem: merito quibuscunq; est præferendus, etiã antiquioribus, cõf. 556. nu. 21.

Doctor. Consuetudo nulla est, vbi prius non aderat primus locus, nec prima cathedra: & cur dominus Vegius, qui habebat primam cathedram matutinæ lectionis Pisis, deferrebat aliquando senioribus, & etiam iunioribus, conf. 556. nu. 22.

Doctorum quis sit præferendus inter Numerarios in Collegio Pisano: & de statutis Collegij Pisani in hoc proposito: & de eorũ intelligentia, vide in conf. 557.

Doctor. Statuta Collegij Pisano de recipiendis Doctoribus ad Numerarium, quomodo disponant, conf. 557. nu. 3.

Doctor. Statuta quod Doctores prius recepti præcedant, & c. fauent maximè iuri quæsito, conf. 557. nu. 5.

Doctor. Statutum prædictũ Collegij Pisani de recipiendis ad Numerarium, loquens de Doctoribus Artistis, & Medicis, an intelligatur etiam de legistis, conf. 557. nu. 6.

Doctor. Statum prædictum antiquum Collegij Pisani de Numerariis, an corrigatur per statutum nouum, conf. 557. nu. 10.

Doctor. De quadã prouisione circa Numerarios facta per Doctores studij Pisani anno 1544. conf. 557. nu. 13.

Doctor. De statuto Collegij Pisani, 55. in nouis, sub rubri. de modo procedendi collegialiter in omnibus actibus publicis, quomodo disponat, & quomodo intelligatur, conf. 557. nu. 18.

Doctor. Statutum si loquitur expressè de omnibus actibus collegialibus, neminem excludit, conf. 557. nu. 20.

Doctor. Quid obseruetur in Collegio Pisano circa obtinendum locum Numerariatus, conf. 557. nu. 22.

Doctor. De statuto 15. in volumine statutorum antiquorum vniuersitatis Pisane, sub rubri. de numero Numerariorum Doctorum Artistarum, & Medicorum: & quod loquatur solum de Doctoribus Artistis, & Medicis, conf. 557. nu. 23.

Doctor. De statuto 9. sub rub. de ordine sedendi, & pcedendi in Collegio, i volumine statutorũ antiquorũ collegij Pisani, qd disponat circa Numerarios, & an sit correctũ p statuta noua, cõf. 557. nu. 24.

Doctor. Statutum in c. 15. de numero Numerariorum, & c. in Gymnasio Pisano, an sit correctum, conf. 558. nu. 1. cum seq.

Doctor. Statutũ 55. Collegij Pisano quõ intelligẽdũ, cõf. 558. nu. 11.

Doctor. Statũ 15. in volumine statutorũ antiquorũ vniuersitatis Pisane, sub rubri. nu. de Numerariorũ, & c. loquitur solũ de Doctoribus Artistis, & Medicis, nõ autem de legistis, conf. 558. nu. 21.

Doctor. Statutum 15. in antiquis, censetur correctum per statutum 55. in nouis, inter statuta Collegij Pisani, conf. 558. nu. 23.

Doctor. Statum 15. in nouis Collegij Pisani, quomodo intelligendum, conf. 558. nume. 26.

Doctor. Sedere i Collegio inter Numerarios, & alios similes actus facere, q secreto modo explicatur, cõfetur et actus publicis: & cũ fiat tales actus quãquã per personas de Collegio, & nõ quãquã per priuatas personas, censentur actus publici, conf. 558. nu. 27.

Doctoris vnus multa sunt priuilegia respectu alterius, præsertim quo ad præcedentiam, conf. 558. nu. 14.

Doctores legentes, si cõducti fuerunt ab vno ex pluribus Moderatoribus vniuersitatis, alijs scientibus, & nõ ptestantibus, vel contradicentibus, an oēs censeantur conduxisse, vide in conf. 744.

Doctori iam conducto non debet nocere mutatio opinionum, vel discordia ciuium, conf. 744. nu. 5.

Doctores, vel alij si contraxerunt cum eo, cum quo consueuerant contrahere, censentur bene contraxisse, propter bonam fidem, & iustissimam causam ignorantie, quæ fundatur in consuetudine, dato quod ille non haberet facultatem, & q alij socij ignorarent, & c. ne contrahentes decipiantur, conf. 744. nu. 6.

Doctoribus legentibus in dubio fauendum est, conf. 744. nu. 12.

Doctorum legentium causa est adeo fauorabilis, q celeriter est expedienda: & non admittitur appellatio, conf. 744. nu. 13.

Doctores legentes, finito anno sue conductionis, & cepto alio anno, neque fuerunt specialiter dimissi, censentur tacitè reconduci pro illo anno cepto, conf. 744. nu. 14.

Doctor scribens solet aliquando dicere, ego nouissimus, tanquam colligens spicas post terga metentium, conf. 771. nu. 1.

Non det quis ex suo dolo, & improbitate commodum

Dolus. reportare in præiudicium tertij, conf. 9. nu. 51.

Dolus non vitiat contractum, vide supra, Contractus.

Dolus. Quilibet error, & qlibet iusta cã excusat a dolo, cõf. 9. nu. 52.

Dolus. Quilibet causa et iniusta excusat a dolo, conf. 778. nu. 40.

Dolus. Quilibet causa et iniusta excusat a dolo, conf. 778. nu. 40.

Dolus. In dolo esse censetur, qui non fecit, quod sciebat se debere facere: & in facto proprio non cadit iusta causa excusationis, conf. 156. nume. 14.

Doli præsumptionem excludit, & etiam falsitatis, & censetur legitime fieri, quando aliquid fit, quod est frequentissimum, & vñtatum communiter, conf. 198. nu. 34.

Dolus non præsumitur, nisi probetur, conf. 291. nu. 2.

Dolus, vel metus patris in dubio non præsumitur, conf. 456. nu. 23.

Dolum allegans, debet eum probare, conf. 458. nu. 3.

Dolum dicens, debet illum probare perspicuo, & claro modo, conf. 451. nu. 33.

Dolus præsumitur in mendace, vide infra, Mendax.

Dolus. In dolo præsumpto dicitur esse is, qui non facit id, quod a iure facere tenetur, si non subsistat iusta causa impediendi: & talis dolus appellatur culpa latior, conf. 309. nu. 15.

Dolus. Qui nõ facit illud, qd ex pmissione expressa tenet facere, cõfetur esse i dolo: & dolus solet pbari ex cõiecturis, cõf. 310. nu. 40.

Dolus. Quando agitur de excludendo dolo, probationes coniecturales sufficiunt, conf. 338. nu. 11.

Dolo in probando sufficiunt leuiiores probationes, conf. 77. nu. 9.

Dolus psumitur ex enormi læsione, cõf. 77. nu. 23. & vide j. Læsiõ

Doli præsumptio, quæ arguitur ex consanguinitate partium, tollitur, si interfuerint testes tres legalissimi, & omni exceptione maioribus, cum notario, qui erat Iudex ordinarius in instrumẽto rogando, conf. 751. nu. 13.

Dolus. Quæ requiratur, vt quis cõfetur esse in dolo, seu in fraude: & quomodo sumantur in iure dolus, & fraus, & an idẽ sint, conf. 97. nume. 36.

Dolus. Interpellatio, seu monitio constituit aliquem in vero dolo, adeo vt etiam minores non excusentur, conf. 310. nu. 41.

Dolus. Quilibet actus prohibitus censetur in dubio factus per dolum, conf. 319. nu. 15.

Dolus. Actus siue sit semper prohibitus, siue sit aliquando prohibitus, & aliquando permissus, si tamen fiat clam, tunc censetur semper fieri per dolum, conf. 319. nu. 17.

Dolus animus ita cognoscitur ex dolo effectu in vna parte, sicut in omnibus partibus, conf. 319. nu. 38.

Dolus re ipsa censetur ipso iure probatus, stante læsione enormissima, & præsumitur etiam dolus ex proposito, conf. 81. nu. 49.

Dolus re ipsa siue adfit, siue adfit dolus ex proposito, quodlibet eorum sufficit ad rescindendum contractum, conf. 81. nu. 50. & vide infra, Læsiõ, vbi posui.

Doli exceptioni si sit renunciatum, & c. quando nihil operetur talis renunciatio, conf. 81. nu. 53. & vide infra, Renunciatio.

Domicilium. Reus conueniri debet in loco domicilij: & quid si alibi ratione originis sortiatur forũ, conf. 251. nume. 17.

Domicilij forum est potentior, & præfertur foro originis, si concurrant: adeo reus conueniri debet in foro domicilij, cõf. 251. nu. 18.

Domicilij forum vsque adeo est potentior foro originis, quod potest quis conueniri in foro domicilij, quamuis personaliter ibi non reperiatur, conf. 251. nu. 20.

Domicilium contractum per habitationem, est præferendum domicilio, seu foro in loco, quo quis est natus, quando ipsa domicilia concurrunt: & quo ad solemnitatem, & effectum contractus, vel testamẽti, debet inspicere locus, in quo fit ipse contractus, vel testamentum, conf. 258. nu. 11.

Domiciliũ habitationis licet appelletur per Doctores magis proprium domicilium, id est, potẽtius, quàm domicilium originis, non tamen sequitur, quod domicilium originis non sit propriũ domicilium: & quis potest habere multa domicilia, quæ secundum subiectam materiam se inuicem excedunt, & vñum sit potentius alio, conf. 258. nu. 12.

Domiciliũ qui nõ habent, puta in Ciuitate Ianuæ, nõ propriè dicuntur Ianuenses, quamuis inde sint oriundi, conf. 251. nu. 19.

Domiciliũ. Aliquẽ esse d aliquo loco facit, vel origo, vel habitatio: origo inspicitur vel ppropria, vel paternã: & vltra originẽ paternã, nõ cõsideratur origo aliorũ maiorũ, quia alioquin daretur processus in infinitũ, & oĩum origines cõfunderetur, cõf. 418. nu. 11.

Domicilium qui nõ hẽt in aliquo loco, neq; inde habuit originem propriam, vel paternam, nõ põt dici de eo loco, cõf. 418. nu. 12.

Domicilium. Saltem largè loquẽdo, aliquis dicitur esse de aliquo loco, quãuis neq; ipse ibi natus sit, neq; eius pater ibi natus sit, dummodo maiores sui inde prouenerint: & talis dicitur pproprie inde oriundus, quamuis non ibi natus, conf. 418. nume. 21.

Domicilium an dicatur mutatum, si vxor habitet in villa seorsum a marito: & plura de domicilio, vide in conf. 255.

Domicilium. Vxor sequitur & forum, & domicilium viri, & est domicilium, quod censetur constitui ministerio iuris: & absq; aliquo decursu temporis, vel alio facto, statim fortitur mulier tale domicilium, postquam est ingressa domum viri: & citatio vxoris transmitti debet ad tale domicilium viri, conf. 255. nu. 1.

Et idem si vxor tẽpore citationis habitet in villa seorsum a marito, dummodo villa sit mariti, quia nõ dẽ mutatu domiciliũ, ibid.

Domicilium non dicitur mutatum, quando quis contulit se ad villam: quia requiritur non solum mutatio personæ, sed etiã animus ad mutationem domicilij, conf. 255. nu. 2.

Domicilium non censetur mutatum in casibus ambiguis, nisi lapso tempore decennij, conf. 255. nu. 4.

Domicilium, & habitatio an differant: & an in citationibus debeat

inspici non locus domicilij, sed locus habitationis: & quomodo, & quando differant, declaratur, conf. 255. nu. 6. cum nu. seq.

Domicilium, & habitatio differunt aliquando, tanquam genus, & species, quia dicitur domicilium ratione originis, domicilium ratione rei, & domicilium ratione habitationis, conf. 255. nu. 7.

Domicilium in proposito citationis sumitur pro domicilio habitationis, prout in dubio semper intelligitur: & eo modo non differt domicilium ab habitatione, & quomodo, scilicet sumendo habitationem non momentaneam, sed consuetam, conf. 255. nu. 8.

Domicilium habitationis, & habitatio non differunt quod ad citationem transmittendam, conf. 255. nu. 9.

Domicilium. Vxor licet habitauerit in villa, & etiā ibi acquisierit domicilium, non tñ sequitur, qd amiserit domicilium viri, si non probatur aliqua separatio thori iuridice facta, conf. 255. nu. 10.

Domicilia multa quod quis habeat, scilicet habitationes, non est inconueniens, conf. 255. nu. 11.

Domicilia omnia habentur pro vno tantum, conf. 255. nu. 12.

Domicilium originis an præferatur, an domicilium habitationis: & an mulier nupta extra patriam, amittat domicilium originis: & an vtatur statutis originis, vide in conf. 258.

Domicilium. Mulier nupta extra patriam, & traducta ad domicilium mariti, & ibi moram trahens, non solum retinet forū originis, sed etiam remanet propriè cuius ipsius ciuitatis, in qua est nata, exceptis his, quæ pertinent ad obsequia mariti: & potest vti beneficio statutorum, & aliorum priuilegiarum, quæ possunt ei prodesse: & hæc est communis sententia Doctorum: & quæ sit ratio, conf. 258. nu. 6. & vide etiam infra, Forus.

Domicilium aliud non habet vxor habitans cum marito, quam domicilium mariti, quod de iure sequitur, conf. 595. nu. 8.

Domicilium, & forus mariti non amplius debent haberi in consideratione quod ad vxorem, marito defuncto, quia cessant obsequia debita marito, conf. 595. nu. 11.

Domiciliū re ipsa cēsetur fuisse cōstitutū in loco, ad quē quis transiit cū bonis suis, et si non lapsus sit decennium, cōf. 370. nu. 6.

Domicilium, nō cēsetur ibi cōstituisse officialis, qui moram trahit in aliquo loco ratione officij duntaxat, seu Præturæ, quæ ibi fungitur, conf. 334. nu. 3.

Domicilium habere cēsetur pupillus etiam, qui non habet animi iudicium, vbi habitat, & habet maiorem partem fortunarū suarum: & quamuis constitutio domicilij requirāt nō solum factū, sed etiam animum, id intelligitur de his, qui possunt habere animum, id est, consensum, non autem de pupillis, id est, infantibus, qui non habent animum, conf. 572. nu. 15.

Dominium, & possessio probatur per locationem iunctam cum quolibet alio adminiculo, conf. 9. nu. 12.

Dominium probatur per instrumenta locationum, iunctis alijs cōiecturis, conf. 16. nu. 6.

Dominium, & possessio probatur ex instrumento inuestituræ, & solutione pensionis, conf. 126. nu. 1.

Dominium, & possessio cēsetur probatū fauore Ecclesiæ ex consuetudine soluendi pensionem vltra decem annos, non tantum contra soluentem, sed contra omnes, quorum nomine fuit soluta, quia præsumitur soluta de mandato eorum, conf. 126. nu. 5.

Dominium, vel possessio quō probetur per solutionem pensionis, vel per testes de auditu, & publica voce, & fama, vide in cōf. 244.

Dominium potest probari per testes de auditu, vel de publica voce, & fama, vel per instrumenta, & qualibet indicia, quando est decursus longum tempus, conf. 244. nu. 4.

Dominium probant instrumenta antiqua per se, absque depositione testium, iunctis quibuscunque cōiecturis, conf. 244. nu. 17.

Dominium non probatur per instrū inuestituræ, conf. 244. nu. 31.

Dominium, etiam quod ad tertios, probatur per instrumenta inuestiturarum, quando sumus in antiquis, & extant alia cōiectura: quinimo absque alijs cōiecturis probant, etiam quod ad alias personas, quando sunt instrumenta antiqua, conf. 299. nu. 11.

Dominium probatur etiam ex instrū locationis, conf. 435. nu. 10.

Dominium, & possessio bonorum an probentur ex solutione census, vel aliorum onerum, & ex descriptione, vel transportatione bonorum in æstimo, vel catastro alicuius, &c. & quādo æstimū, & solutio onerū probent dñum, & possessionē, vide in cōf. 317.

Dominium. Solutio census, vel aliorum onerū quāuis per se nihil probet pro eo, qui soluit, sicut etiā nihil facit descriptio bonorum in æstimo alicuius, scilicet per se sola, si tamen hæc iungantur cum aliqua venditione præcedēti, vel cum alio titulo habili ad translationē dominij, tunc concludenter probant, & translationē dominij, & possessionis in eū, qui soluit, conf. 517. nu. 2.

Et non solum si præcesserit talis titulus, sed si quolibet alio modo interuenierit consensus vel expressus, vel tacitus prioris dominij, æstimū, & solutio onerū probant translationem dominij, & possessionis, d. conf. 517. nu. 3.

Dominium non probatur per simplex instrumentum venditionis, & solus contractus venditionis, absque translatione possessio-

nis, non transfert dominium, conf. 112. nu. 2.

Dominium præsumitur ex possessione, maxime nemine contradicente, conf. 226. nu. 35.

Dominium cēsetur traslatū ex traslatione possessionis, cōf. 295. nu. 7.

Dñū, & possessio cēset vtiq; pbari p testes deponētes de actibus, qui nō solēt fieri, nisi p veros possessores, & dños, cōf. 299. nu. 10.

Dominium iurisdictionis, & cuiuslibet alterius rei potest probari per famam, conf. 475. nu. 3.

Dominium in antiquis probatur per famam, conf. 64. nu. 21.

Dñum. Qui se gerit p dñō, & est in quasi possessione, psumit ipso iure qd sit dñs, qñ tractatur de dominio incidēter, conf. 67. nu. 6.

Dominium præsumitur ex possessione, si in iudicium incidenter deducatur, conf. 742. nu. 10.

Dominium etiam statim illi acquisitum cēsetur, apud quem reperitur possessio, quando præcedebat causa, seu titulus habilis ad translationem dominij, conf. 782. nu. 39.

Dominium alicuius rei potest transferri pro indiuiso, conf. 256. nu. 6.

Dominium non transiit ante diuisionem, vide supra, Diuisio, vbi etiam, quod dominium transfertur ex diuisione.

Dominium denotatur per verba genitui, & potius venit dominium directum, quā vile, conf. 151. nu. 7. & vide infra, Genituum.

Dominium denotatur per illa verba, ioma castri, propter illud genituum, &c. conf. 403. nu. 11.

Dominium in aliquem traslatum, non potest reuocari sine eius consensu, conf. 658. nu. 10.

Cominium. Confessio super dominio an præiudicet consentienti, & an per confessionem transferatur dominium, conf. 531. nu. 5. & vide supra, Confessio.

Dominium potest transferri sine traditione ex cōtractu, vel alio actu Principis: sicut etiā fit ex cōtractu Ecclesiæ in fauorem Ecclesiæ, sed non possessio, conf. 531. nu. 16. & vide infra, Possessio.

Dominium transfertur absque traditione in Ecclesiam ex priuilegio, non tamen possessio, conf. 271. nu. 32. & conf. 247. nu. 4.

Dominij translatio denotatur per verbū, assignat, vide 5. Assignat.

Dominij translatio potest fieri sub conditione, vel in diem certū, vel incertum, conf. 256. nu. 4.

Dominium etiam potest mutari, superueniente noua causa, sicut possessio, conf. 447. nu. 25.

Dominij reservatione facta in vita, cēsetur per contrarium facta translatio dominij post mortem, conf. 461. nu. 12.

Dominium an transferatur ex cōtractu simulato, vide 7. Simulatio.

Dominium, & possessio transferuntur ex cōtractu inutili, quando est inutilis, quia factus est præter legem, non autem contra legem: & quomodo, conf. 97. nu. 47.

Dominium transfertur ex cōtractu inutili, etiam quando est inutilis, quia lex resistit cōtractui, & quando, conf. 97. nu. 48.

Dominium non est probandum necessario, quando agitur hypothecaria, vide infra, Hypothecaria.

Dominium auctorum, & eorum, a quibus quis causam habuit, quando probatum est, cēsetur consequenter probatum dominium successorum, conf. 778. nu. 47.

Dominium. Longè distant, excipere de dominio, & opponere de titulo, remissuē conf. 416. nu. 10.

Dominium. Facultas si per arbitramētum sit concessa alicui, seminandi in aliquo loco, talia uerba non faciunt eum dominum loci, quia denotant concessionem vsus limitati, & sic præsupponunt eum non dominum, quia si esset dominus, esset liber administrator talis rei, vel loci, & fuisset extra propositum exprimere aliquem usum, conf. 403. nu. 13.

Dominium directū habens, cēsetur habere ipsamet bona, & eorū dominium scilicet directum, cōf. 207. nu. 20. & conf. 240. nu. 3.

Dominij utilis alienatio non valet, nisi dominus directi cōsentiat, conf. 227. nu. 4.

Dominium. Ius directi potest ad se trahere ipsa bona absolute, & extinguere dominium vile, conf. 240. nu. 5.

Dominium vile cēsetur extinctum propter consolidationem factam cum directo: prout etiam idem est de consolidatione feudali: & an consolidatio præiudicet alijs non consentientibus, vel consentientibus, conf. 376. nu. 7. cum nu. seq.

Dominium. Consolidatione facta, res cēsetur extingui, & nō amplius esse in rerum natura, conf. 376. nu. 8.

Dominium. Differentia cōsiderata p Doctores, an utile dñū accedat directo, an verò cōuerso directo accedat vili, nō pcedit extinctione p cōsolidationē: & ea dñia cōfundit respectu vsusfructus, & proprietatis: & idē respectu dñij utilitis, & directi, cōf. 376. nu. 10.

Dominium. Ratio extinctionis per consolidationem est euidentis, & procedit utroq; casu, quia scilicet impossibile est, qd in eadē persona compariantur se eodem tempore dominium utile, & directum: sicut nec utilis actio, & directa, conf. 376. nu. 11.

Dominium. Differentia supradicta, an utile dñū accedat directo, an directum utili, pcedit alio respectu, uidelicet nūquid cēsetur legatum utile tantum, an utrumque, i. tota res pleno iure: & quæ

& quæ sit verior opinio: & quò intelligenda, conf. 376. num. 12.
Dominium, seu ius vtile semel extinguitur, non reuiuiscit, sed si reuiuisceret vtile, reuiuisceret etiam directum, conf. 376. num. 13.
Dominium vtile, & directum, se inuicè expellunt, respectu eiusdè personæ: & si allegatur vtile formaliter apud vnum, necesse est etiam, qd directum sit formaliter apud alium, conf. 376. nu. 15.
Dominium directum, & vtile, habent connexionem, qñ sunt circa eadem bona: & ea duo dominia, directum, & vtile, censentur confusa, & consolidata. propter confiscationem bonorum factam, conf. 531. nu. 52.
Dominiorum quatuor sunt genera in iurisdictionalibus, remissuè, conf. 62. nume. 21.
Dominiorum distinctio, & sedium occupatio, qñ sint de iuregètiū, & quomodo quò ad infideles: & conseruatio humanæ speciei est de iure diuino, & poterat esse sine sediu occupatione, & dominiorum distinctio, conf. 769. nu. 95. & vide infra, Possessio.
Dominiorum distinctio, & possessio tandiu est apud infideles, quādiu Deus permiserit, conf. 769. nu. 98.
Dominii. Ratio distat, rectè viuentes libidinosè uiuētibus dñari: & ista est seruitus, quæ ortum habuit à defectu, conf. 769. nu. 70. non potest alienare subditos suos inuitos, vide infra, Subditus.
Dominus. Veritas sicut & damnum ad dominium pertinet, & augmentum rei acquiritur domino, conf. 256. nu. 18.
Dominii periculo sicut res perit, ita èt augeri debet, conf. 256. n. 19.
Dominus, uel iustus possessor alicuius rei potest eam rem amissam vel per furtum, vel aliter, repetere apud quemcunque reperitur, etiam non restituto precio fortè pro ea soluto, conf. 84. nume. 1. & vide infra, Furtum.
Domus. Si facta fuit per rusticum, qui promisit in æstate dare nobili aquam frigidam in ea domo, quid si domus fuit destructa, an teneatur ea resecta, conf. 177. nu. 7.
Domo locata, an censeatur etiam locata domus parua, quæ est cōtigua, vide in conf. 316.
Domus duæ censentur, & non vna tantum, quando inter eas interiectus est murus, & habent ostia separata, conf. 316. nu. 2.
Domus si fuit vendita, vel locata, & agatur de re aliqua ex his, quæ solent esse accessorie ad domum, vt est hortus, porticus, vestibulum, balneum, & similia, non sequitur talis res domū ipsam, si dominus nō consueuerat habere eam rem ad vsum ipsius domus, conf. 316. nu. 3.
Domus. Si consuetudo est, quòd maior natu habeat domum principaliorē, habebit etiam omnia appenditia domus, quatenus testator habuit in vsum, conf. 322. nu. 36.
Domus si fuit relicta hospitali cum onere, quòd teneatur hospitale ipsam domū aptatam tenere, & quòd ibi fiat collegiū, &c. an si destruat domus, teneatur hospitale ipsam de nouo restaurare, & reficere collegium, vide in conf. 326. & supra, Alienatio.
Domus area non est consideranda, tanquā pars domus, sub ea scilicet rōne, qua domus cōsiderabatur: & superexistente area, non pōt propriè dici, qñ remaneat aliqua pars domus, conf. 643. nu. 6.
Domus. Verba illa, de domo, & parentella mei testatoris significante perinde ac si dictum fuisset, domum, vel parētellam, conf. 442. nu. 7. & vide infra, Fideicommissum.
Domus, vel agnatio, & familia, &c. vide §. Agnatio, & j. Familia.
Domus. Si fuerunt vocati duo antiquiores de domo, intelliguntur vocati in perpetuū semp duo ex antiquioribus, neq; restringit dispositio ad duos semel tm, cōf. 51. nu. 14. & vide j. Substitutio.
Donatio, Donans, Donare, Donatarius. Donatio presumitur propter consanguinitatem, & maximè fauore dotis, & dato quòd soluēs dotem esset obligatus mulieri ad eandē quantitatem pecuniæ, conf. 2. nu. 2. & vide ibidem nu. 7. & 9.
Donatio fauore consanguinitatis presumitur in dubio, non apparente alia causa: & idem in alijs, in quibus non sit fauor consanguinitatis, conf. 2. nu. 7. & quomodo, vide ibidem nu. 8.
Donatio fauore dotis quando presumatur, conf. 2. nu. 8.
Donatio presumitur, quando vnus frater donat rem communem vxori, & alij fratres id sciunt, & non contradicant, quia censentur etiam portiones suas donasse, conf. 12. nu. 2.
Donatio quòd presumatur fauore dotis, conf. 12. nu. 1. & 4.
Donatio an presumatur in administratore, seu negociorum gestore aliquid præstante simpliciter, conf. 12. nu. 6.
Donatio presumitur, quando alia causa translationis non apparet, & adeit caritas sanguinis, conf. 12. nu. 7.
Donatio presumitur fauore dotis, etiam vbi possit presumi alia causa, conf. 12. nume. 11.
Donatio nō presumitur, vbi pōt capi alia cōiectura, cōf. 20. nu. 17.
Donatio in dubio non est presumenda, præsertim inter coniuges, quando maritus habet plures filios ex prima vxore, & alios uerisimiliter est suscepturus ex secunda, conf. 339. nu. 5.
Donationis cōiectura admitti non debet, vbi potest capi alia

cōiectura, conf. 340. numero 12.
Donatio. In dubio debet potius presumi causa onerosa, quàm causa donationis, conf. 353. nu. 8.
Donatio. Non est credendum, quòd quis voluerit iactare suum, conf. 376. nume. 29.
Donatio solet presumi inter patrem, & filium, conf. 378. nu. 1.
Donatio inter patrem, & filium, quando, & ex quibus cōiecturis presumatur, conf. 378. nu. 9.
Donatio etiam inter fratres non censetur, quando dictū fuit, quòd animo repetendi, &c. conf. 385. nu. 3.
Donatio presumitur fauore dotis, & fauore sanguinis, cōf. 385. nu. 8.
Donatio quāuis presumi nō solet, vbi potest capi alia cōiectura, presumitur tm donatio, vbi cessant aliæ cōiecturæ, cōf. 461. n. 16.
Donatio cognoscitur ex cōiecturis, puta quando est facta inter coniunctas personas, & à viro sene, & non suscepturo amplius liberos, conf. 461. nu. 17.
Donationis tacitus titulus interuenisse censetur, si non apparet alia cōiectura, conf. 560. nu. 29.
Donatio solet esse stricti iuris, & contra eam, quantum fieri potest, semper fit interpretatio, conf. 628. nu. 5.
Donatio. In dubio qñ facienda sit interpretatio cōtra donatariū, attentis circumstantijs, de quibus in consilio, conf. 628. nu. 13.
Donatio presumitur inter fratres, quando vnus passus est aliū solū disponere non solum tacite, i. percipiendo fructus, sed etiam expresse re ipsa locando ea suo noīe tantum, &c. conf. 670. nu. 4.
Donatio prohibita est inter virum, & vxorem, etiam impensarum, nisi in casu speciali, nec inter eos presumitur huiusmodi donatio, conf. 732. nu. 3.
Donatio impensarum etiam quòd presumetur inter virum, & vxorem censetur tamen reuocata, si maritus legauit eas impensas alij, conf. 732. nu. 5.
Donatio an dicatur de assignatio Castri facta alicui: & quādo censetur donatio potius, quàm cōtractus nominatus, vel innominatus: & quando presumatur donatio: & quando potius censetur donatio inter viuos, quàm causa mortis: & an valeat donatio facta alicui, licet nō dicatur, præsentī & acceptatī, & quando: & an possit donans reuocare, vel alterare per eius testamentum donationem prius factam, vide de his omnibus in cōf. 782.
Donatio in dubio non presumitur, & multo magis inter personas, inter quas donatio prohibetur à lege, vt inter patrem, & filium, maritum, & vxorem, conf. 782. nu. 3.
Donandi animo facta censetur assignatio, qñ in instro contrahētes nullam causam, & nullum titulum expresse runt, conf. 782. nu. 5.
Donatio censetur potius, quàm cōtractus innominatus, propter illam clausulam, omnibus melioribus modo, iure, causa, & forma, quibus melius, &c. conf. 782. nu. 9.
Donationem infert simplex dispositio, sine expressione tituli, vel causæ, facta ex certa scientia, conf. 782. nu. 10.
Donationem sapit assignatio facta per stipulationem, secundum communiter Docto. conf. 782. nu. 11.
Donatio. Non incōuenit, qñ et si dicatur cōtractus noīatus, tm in se donationem cōtineat: & tunc sortitur ipse cōtractus noīatus naturā donationis, & eandē iuris dispositionē, conf. 782. nu. 12.
Donationis etiam uim obtinet assignatio facta iuramento, conf. 782. num. 13. Et donatio potius presumitur, quàm feudum, vide infra, Feudum, & conf. 64. nu. 64.
Donatio potius presumitur, quàm alius cōtractus, inter cōiunctas psonas, veluti qñ assignatio est facta inter eas, conf. 782. nu. 14.
Donatio facilius arguitur, quando facta fuit assignatio contemplatione matrimonij, conf. 782. nu. 15.
Donatio an presumatur, seu an censetur pater donasse ea, quæ reperitur impendisse in filios, dum viueret, vel causa studiorū, vel simili: & de multis cōiecturis excludentibus donationem: & de libris priuatis rationum patris, an probent: & quomodo talium expensarum debeat haberi ratio inter fratres diuidentes, vide in conf. 241. & supra, Diuisio.
Donasse an censetur pater ea, quæ reperitur impendisse in filios, dum viueret, varij sunt Docto. & remittunt se ad cōiecturas, conf. 241. nu. 1.
Donatio excluditur per libros priuatos rationum, in quibus pater scripsit, & adnotauit expensas in filios, constituendo se creditorem, & debitorem: & probant animum ipsius patris, quando habent causam expressam crediti, & debiti, conf. 241. nu. 3.
Donare qñ velit pater impensas filio præstitas causa studiorum, vel simili, hæc presumptio iuris cōis excluditur per cōiecturā illā, qñ pater scripsit in libro rōnum debita, & credita, cōf. 241. nu. 5.
Donasse non censetur pater impensas factas p filijs; qñ resultaret ex hoc maxima inæqualitas inter ipsos fratres, conf. 241. nu. 6.
Donasse non censetur pater impensas factas pro filijs, quādo in libro rationum non posuit omnes impensas, sed illas tantum, quæ meritò non videbantur donandæ, non autem eas, quæ videbantur donandæ, conf. 241. nu. 7.

- Donasse non censetur pater impensas factas pro filiis, quando in libris rationum non habuit mentionem de uno ex filiis, pro quo parum expendit, vel huius mentionem in listis separatis, &c. cōf. 241. n. 9.
- Donasse an censetur pater filiis ea, quae omisit scribere in libro rationum: & quid de annulis, & vestibus notabilis valoris, quas fecit nurui, cōf. 241. nu. 18.
- Donasse censetur pater filio expensas, quas fecit in emendis libris, & in eo doctorando, & in alijs ab ipso doctoratu dependentibus, dummodo pater non haberet penes se bona filij, quia tunc praesumeretur expendisse de illis bonis, cōf. 241. nu. 19.
- Donasse censetur pater filiis expensas factas pro eis, propter officia, & dignitates ipsorum filiorum: prout idem dicitur de traditis filio existenti in castris: pari modo censetur donatum patri id, quod ipse pater percepit ex ipsis officijs, cōf. 241. nu. 20.
- Donasse an censetur pater filio expensas, quas fecit pro uxore illius filij: & si pater percepit fructus dotis, an possit ille filius repetere eos, cōf. 241. nu. 23.
- Donasse censetur pater fructus bonorum dotalium, vel aliorum aduentitiorum, quos pro aliquo tempore permisit filio percipere, cōf. 241. n. 24.
- Donatio una dat praesumptionem ad aliam, cōf. 241. nu. 21.
- Donatio. Frater unus si donauit alteri fratri omnia bona sua, non est credendum, imo est contra praesumptionem iuris, quod ille postea non habens filios, voluerit in testamento excludere fratrem, non solum a bonis ipsius testatoris, sed a bonis ei donatis, ita ut aliunde quarendus esset victus, & vestitus, cōf. 414. nu. 36.
- Donare in effectu censetur, qui per actum inter viuos dicit, declarat, & mandat, quod aliqua bona spectet, & pertineant alicui pleno iure: & verificantur verba, quod in vita, vel dum viueret, posset disponere, quia per actum inter viuos debet disponere, cōf. 415. nu. 2.
- Donatio. Consensus unus ex fratribus in negotio gesto per alios fratres circa bona alijs fratribus donata per patrem, an operetur renunciationem iuris sui, si quod habebat, ad infringendum donationem, & petendum portionem suam: & an repudiationem hereditatis paternae, permittendo alios fratres gerere totum negotium proprio eorum nomine, cōf. 376. nu. 20.
- Donatio inofficiosa ut dicatur, oportet eam iudicialiter declarari inofficiosam, & rescindi: neque ante hanc declarationem censetur quis habere ius aliquod in bonis, neque etiam potest ea petere aliqua actione: & si facta ingreditur possessionem bonorum, nihil agit: & idem est in querela inofficiosa donationis, quod est in querela inofficiosi testamenti, cōf. 376. nu. 16.
- Donationem an sapiat confessio mariti iurata erga uxorem, & an valeat, vide supra, Confessio.
- Donatio valet, siue donataria fuerit concubina, siue fuerit uxor, si stante iuramento, secundum magis communem opinionem, cōf. 247. nu. 10.
- Donatio inter coniuges an valeat adhibito iuramento: & quod iuramentum quando non fuit praestitum super aliquo contractu habente formam donationis, non possit conualidare actum, ut valeat in vim donationis, cōf. 256. nu. 8.
- Donatio inter coniuges cum iuramento an valeat: & quid si tempore contractus donationis matrimonium non erat publicatum, sed fuit publicatum postea, quod reuocetur donatio prius facta, cōf. 257. n. 5.
- Donatio inter virum, & uxorem est prohibita, & pariter confessio facta inter eos, quia censetur facta animo donandi, & in fraudem legis, cōf. 651. nu. 3.
- Donatio, & seu confessio inter virum, & uxorem facta animo donandi, cum censetur simulata, & facta in fraudem legis, iuramentum nihil obstat, cōf. 651. nu. 5.
- Donatio inter virum, & uxorem non valet: & quid quando est iurata: & quid tunc operetur iuramentum: & an iuramentum firmet eam ab initio, an vero solum post mortem donantis, cōf. 4. nu. 7. & nu. 12. & nu. 19.
- Donatio inter virum, & uxorem, cum iuramento valet, secundum ueriores, & magis communem opinionem, cōf. 4. nu. 12.
- Donatio inter virum, & uxorem, etiam iurata, requirit traditionem, cōf. 4. nume. 13.
- Donatio quando fit per uxorem marito, maxima est suspicio metus, uel reuerentiae, cōf. 4. nu. 11.
- Donatio reciproca, & remuneratoria inter coniuges valet, cōf. 4. numero 15.
- Donatio inter coniuges assumit robur per mortem mariti, qui praedeceffit, si interuenit traditio, cōf. 256. nu. 9. Et emptio nomine uxoris facta de pecunijs mariti habet vim donationis, quae non valet constante matrimonio: sicut est conuerso neque talis donatio confirmatur per mortem mariti, quando non interuenit traditio, cōf. 339. nu. 4.
- Donatio inter uirum, & uxorem, collata post mortem, & in effectu collata in heredes valet, & collata in tempore salutis matrimonij, cōf. 4. n. 16.
- Donatio facta coniugum personae, uiuente et marito valet, cōf. 4. n. 17.
- Donatio fit aliquando post mortem, quae tamen non est donatio causa mortis, sed donatio inter uiuos collata post mortem, & valet, cōf. 4. n. 18.
- Donatio inter uiuos est praestita, & habet consensum duorum, cōf. 57. n. 14.
- Donatio, strictè loquendo, non est proprie contractus, cōf. 57. nu. 16.
- Donationis contractus fieri potest in testamento, uide infra, Testamentum.
- Donatio facta propter periculum mortis, uel itineris ad longinquas partes, cum expressa mentione mortis, non reuocatur per conualescentiam, uel reditum, secundum Decium, sed male, cōf. 65. nu. 1.
- Donatio causa mortis facta propter periculum, censetur reuocata, periculo cessante: secus in donatione facta simpliciter, non facta mentione mortis, cōf. 65. nu. 2.
- Donatio simpliciter facta ab infirmo, censetur inter uiuos, cōf. 65. n. 3.
- Donatio causa mortis facta propter aliquod periculum, uel metum mortis, cessante metu, reuocatur tacite ipso iure: Si uero facta fuit, non propter instantem metum mortis, sed propter solam cogitationem mortis, debet expresse reuocari, cōf. 65. nu. 4. & nu. 7.
- Donatio causa mortis collata post mortem, an ualeat ut fideicommissum, adeo quod non censetur reuocata per conualescentiam, sicut non censetur reuocata fideicommissa, cōf. 65. nu. 5. Et an donatio causa mortis sit prohibita usurario, ibid. sub d. nu. 5.
- Donatio causa mortis sustinetur in uim fideicommissi, quando est facta alicui absenti, pro quo nullus stipulatur, & sic sine forma contractus, quemadmodum contingit ut plurimum in testamentis, quando dicitur, valeat iure donationis causa mortis, & omni meliori modo, &c. Si uero fiat donatio causa mortis in modum contractus, est semper donatio causa mortis, & nunquam transit in fideicommissum, cōf. 65. nu. 6.
- Donatio causa mortis si facta fuit cum clausula, de non contrahendo, an immutetur eius natura, & fiat donatio inter uiuos, cōf. 74. nume. 5.
- Donatio causa mortis arguitur, quando facta fuit sub mortis commemoratione, seu post mortem collata, uel si adhibitus fuit numerus quinque testium, cōf. 782. nu. 16.
- Donatio inter uiuos potius etiam censetur in dubio, quam causa mortis, dato quod praesumptiones sint pares, cōf. 782. nu. 19.
- Donationis effectus, & substantia quando collata fuit post mortem donantis, donatio est inefficax, cōf. 782. nu. 28.
- Donatio inter uiuos dicitur, licet collata sit post mortem, quia scilicet donans reseruauit sibi usum fructum, cōf. 782. nu. 7.
- Donans alicui inter uiuos annum redditum, an sit uerisimile, quod reseruauerit sibi facultatem disponendi de ipso redditu annuo etiam in ultima uoluntate: an uero notarius praesumatur ineptè scripsisse, cōf. 240. nu. 17. & cōf. 207. nu. 10.
- Donatio causa mortis quare magis adhaereat ultimis uoluntatibus, cōf. 240. nume. 24.
- Donatio inter uiuos collata post mortem fieri potest, cōf. 247. nu. 7.
- Donatio licet facta fuerit in testamento, est tamen ualida, & irreuocabilis, cōf. 247. nu. 9.
- Donatio causa mortis facta in testamento, quando ualeat, uide in cōf. 266.
- Donatio causa mortis facta in testamento ualeat, dummodo uerificetur prius conditio, sub qua facta est, uidelicet casu quo testator non ualeret: sed subsistente testamento, cessant cetera subsequētia, siue dictum sit, si non ualebit, siue dictum sit, si non ualeret, cōf. 266. nu. 24.
- Donatio causa mortis, cum sit contractus quod ad modum eam concipiendi, requirit praesentiam, & consensum donantis, & donatarij, et si fiat in testamento, aliās est nulla: & non praesumitur praesentia donatarij interuenisse, etiam si esset causa pia, cōf. 266. nu. 24.
- Donatio causa mortis ut iudicetur esse, non inspicitur, quod in uerbis executiuis sit facta mentio mortis, cōf. 382. nu. 32.
- Donatio inter uiuos re ipsa, & cum effectu, ex quibus actibus, & ex quibus uerbis cognoscatur, cōf. 461. nu. 10. cum nu. seq. usque ad nu. 16.
- Donatio inter uiuos cognoscitur ex diuisione, cōf. 461. nu. 11.
- Donatio inter uiuos dignoscitur ex reservatione dominij facta in uita, cōf. 461. nu. 12.
- Donatio inter uiuos dignoscitur ex illis uerbis, teneat, & quicquid exinde uoluerit, faciat, cōf. 461. nu. 13.
- Donationem inter uiuos, etiam quod dilata sit res in casum mortis, arguunt haec omnia, uidelicet translatio expressa, cessio iurium, & actio num; constitutum, licentia apprehendendi; promissio de non contrahendo; promissio de euictione; iuramentum; & praesentia iudicis, cōf. 461. nu. 14.
- Donatio causa mortis facta non censetur propterea, etiam quod dilata sit res in casum mortis, sed censetur donatio inter uiuos collata post mortem, cōf. 461. nume. 15.
- Donatio. Clausula, seu uerba illa, quicquid facere placuerit, &c. debent intelligi secundum materiam subiectam: ut dicitur de talibus clausulis appositis in donatione causa mortis, cōf. 473. n. 7.
- Donatio. In donationibus & causa mortis, & inter uiuos fieri possunt fideicommissa, id est, ordo succedaneus, quod bona deueniant de persona in personam, uide infra, Fideicommissum.
- Donatio inter uiuos facta de bonis subiectis fideicommissum, potest infringi &c. uide infra, Fideicommissum.
- Donationem ad reuocandam non competit actio realis, sed personalis, cōf. 346. nume. 36.

- Donatio causa mortis, uel etiam inter uiuos, quādo reuocatur, an debeantur fructus, conf. 346. nu. 40. & vide infra, Fructus.**
- Donatarius an teneatur ad res alienum, & possit conueniri à creditoribus donātis: quid in donatione causa mortis, & quid in donatione inter uiuos, vide in conf. 333.**
- Donatio cā mortis qñ facta fuit, prius detrahēdū ē omnes alienū contractum per donantem vsque ad eius mortē, conf. 333. nu. 1.**
- Donatio inter uiuos quando facta fuit, reseruato solum vsu fructu, & cuius executio collata fuit post mortem, non potest conueniri donatarius ad res alienum contractum post ipsam donationē, & quæ sit ratio, conf. 333. nu. 2.**
- Donatarius licet possit conueniri ex causa redemptionis, sicut ex causa alimentorum, debet tñ cum effectu acquiri tale ius contra donatarium, ad hoc ut censeatur postea ampliata obligatio, & hypotheca uersus creditorem donantis, &c. conf. 333. nu. 4.**
- Donans nō est uerisimile, quōd reseruauerit sibi facultatem disponendi de annuo redditu bonorum in ultima uoluntate, quia donatio esset elusoria: & an censeatur saltem donata spes in casu, quō non disponderet, conf. 207. nu. 10. & conf. 240. nu. 17.**
- Donatio. Ius reuocandi donationem propter non adimpleta ea, quæ fuerunt cōuenta, uidetur transire ad hāredes: & quæ sit ratio, quōd transmittatur ad hāredes, & cōtra hāredes: & est magis communis opinio, conf. 330. nu. 1. cum nu. seq.**
- Donatio. De tex. in l. fin. C. de reuocan. dona. & quōmodo intelligatur, dum generaliter disponit, ius reuocandi non transire ad hāredes: & an sit diuersa ratio inter causas ingratitudinis, & causam non implementi, conf. 330. nu. 2.**
- Donans bona sua, censetur in primis uoluisse compensare id, quod donatio debebat, conf. 502. nu. 11.**
- Donatio. De interpretatione donationis admodū ambigū, & mētis ipsorū cōtrahentiū: & qñ cēseatur uocati ad donationē dūtaxat donatari, & ei? hāredes descēdētes masculi, & exclusi extranei: & tūc an uerba restringētia donationē ad donatariū, & eius descēdētes masculos, cēseatur apposita ad resoluendū ipsam donationē, deficientibus masculis, adeo q bona reuertantur ad donatē, uel eius hāredes: an uerō cēseatur apposita fauore ipsorū descēdentiū masculorū, ut eis stātibus, nō admittātur fēminæ, uel extranei: cessantibus aut masculis, cesset oīs cōditio, & restrictio, adeo q libera sint bona, uide in cōf. 346. maximē nu. 7. cum seq.**
- Donationis uerba qñ cēseatur uocare duntaxat Titium, & eius hāredes descēdētes masculos, licet uariē posita fuerint uerba, puta donauit Titio recipienti, & acceptanti pro se, & eius hāredibus filiis masculis tantum, & non fēminis: & aliquādo dictum fuit, Titio, & eius hāredibus masculis: & aliquando, Titio recipienti pro se, & filiis suis masculis tantum, & suis successoribus: & aliquando, Titio recipienti pro se, & eius hāredibus masculis, ut supra, conf. 346. nume. 3. cum nu. seq.**
- Donationis uerba restringentia eā ad donatariū, & eius descēdētes masculos, ut in cōf. 346. cēsentur apposita ad resoluendū donationē, deficientibus masculis, ita ut bona reuertantur ad donatē, uel ad eius successores, etiam si hoc ultimum non fuerit expressum: quod probat multis rationibus, conf. 346. nume. 9.**
- Donatio facta Titio, & eius descēdētibz masculis tantum, si esset facta, seu si eius uerba essent restricta solum fauore descendentium masculorum, nō operarentur effectum principaliter consideratū p contrahentes, uidelicet q casu quo Titius non suscepisset filios masculos, donatio euanesceret, & resoluatur: qd esset absurdum: & ideo uerius est, q censeatur facta restrictio donationis fauore omnium, quos uerba ipsa comprehendunt, & in odium illorum omnium, quos uerba ipsa excludunt: & ita ut sit plena prouisio comprehendens omnes casus, conf. 346. nu. 18.**
- Donans, & donatarius si eius mentis sint, q donatio sit libera, & in perpetuum, siue donatarius suscipiat liberos, siue non, & siue suscepris masculis extinguatur postea eius linea, &c. debent esse cauti in concipiendis uerbis donationis, quæ non restringant donationem, &c. ut in cōf. 346. nume. 24.**
- Donationis uerba si fuerūt apposita ad resoluendū eā, decedente donatario sine filiis masculis, uel etiam dicente eo cum filiis masculis, sed ipsis deinde, & quibuslibet aliis descendētibz masculis deficientibus, donatio censetur extincta, & bona debent reuerti ad hāredes donantis, quāuis id non fuerit expressē dictum, conf. 346. nu. 28.**
- Donatio. Clausula, seu uerba illa, ad habendum, tenendum, & quic quid placuerit faciendum &c. apposita in donatione, & similes clausulæ generales, & accessorizæ, debent intelligi secundum naturam actus principalis, & ut operentur in casibus, qui conueniunt ipsi actui, & per illud tempus, quo durat actus, & non ultra: prout dicitur de talibus clausulis adiectis ad donationem causa mortis, quæ tamen potest reuocari, conf. 346. nu. 30.**
- Donatio. Clausulæ accessorizæ, quibus promissum fuit de non reuocando donationē, & de euictione, debēt intelligi, rebus sic stātibus & fm naturā actus principalis: & tales pmissiones de nō reuocādo donationē, & pmissiones de euictione, posite i clausulis executiuis non operant, q donatio fiat irreuocabilis, si reuocabilis erat de sui natura uelut est donatio cā mortis, conf. 346. nu. 32.**
- Donatio si interpretatur, ut resoluatur de deficientibus filiis, de quibus fuit facta mentio, an idem quoq; erit in aliis contractibus onerosis, in quibus habetur mentio de filiis, ut eis deficientibus, reuocetur contractus: & quæ sit ratio diuersa, conf. 346. nu. 33.**
- Donatio Casti, & iurisdictionis, uel bonorū, si facta fuit pro se, & descendētibz masculis tantū, an deficientibus masculis, possit quis absolute disponere de bonis, prout sibi placet, uide in conf. 473.**
- Donatio si facta fuit alicui, & eius filiis masculis, & deinde aliis descendētibz ex linea masculina: ex quo tales personæ tantum fuerunt nominatæ, ergo ceteræ omnes censentur fuisse ab ea donatione exclusæ, conf. 473. nu. 1.**
- Donatio si facta fuit alicui, & eius descendētibz masculis, eo deficiente, & deficientibus masculis, perinde est ac si donatio nunquā fuisset facta: bona donata reuertuntur ad ipsum donatē, uel ad eius hāredes in infinitum, etiam extraneos, cōf. 473. n. 3.**
- Donatio, seu cōcessio castri, si facta fuit alicui militi, & eius descendētibz, eis omnibus deficientibus, reuertitur castrum ad illum, qui donauit, uel ad eius hāredes, conf. 473. nu. 4.**
- Et an satis sit, q ille miles relinquat descendentes in primo gradu: an uerō necesse sit, ad hoc ut donatio nunquam reuocetur, quōd extent semper descendentes, remissiue, ibidem.**
- Donatio, seu acquisitio fieri potest pro filiis, seu descendētibz masculis ad stipulationem ipsius patris, conf. 473. nu. 19.**
- Donationis in instm si factū fuit in executione cōuersionis, & pro earum implemento, debet scdm eas intelligi, conf. 473. nu. 20.**
- Donatio, & alia instrumenta diuersa facta eodem die, & loco, corā eisdem testibus, & notario, censentur facta correspectiue, & perinde est ac si cōtinerent vnico instro: & vnus cōtractus censet pars precij ad alium cōtractū, cōf. 207. nu. 9. & vide supra, Cōtractus.**
- Donans bona, non potest postea de eis per testamentum disponere, conf. 473. nu. 11. Et donatio non pōt à donante per subsequētā eius dispositionem in testō factam reuocari, conf. 473. nu. 40.**
- Donationes cōtractus subsecutus post aliquas pmissiones, & tractatus &c. facit q præsumentur resoluti omnes illi tractatus præcedentes: & in eorum executionem, & implementum censetur factus talis contractus donationis, conf. 70. nu. 12.**
- Donans, uel tradens alicui rem suam, potest adijcere conditionem uel quodcūq; pactum super ea concipere, puta q non possit alienari, & q ipso decedente sine filiis, perueniat, seu reuertatur ad ipsum datorem: & an talis consensio uideatur pactum de succedendo, & an ualeat, uide in conf. 522.**
- Donatio ne reddatur elusoria, seu modicæ utilitatis, fit interpretatio, conf. 539. nu. 6.**
- Donatio censetur aliquando facta correspectiue ad præcedentem contractum qui fuit maioris momenti, maximē quando fuit facta incontinenti, & tunc non censet absoluta, seu gratuita donatio, sed potius cēset tāquā pars pcedētis cōtractus. cōf. 539. nu. 7.**
- Et ideo non est de facili ab ea recedendum, neque adeo seuendum donatori, sicut si esset donatio simplex &c. ibidem.**
- Donatio si facta fuit per Titium matri suæ, cum pacto, q si donans decesserit sine liberis, teneatur mater restituere ea bona filiis sempronii: si Titius superuixit post matrem, & fuit eius hāres, & deinde decessit sine liberis, an hāredes ipsius Titii teneantur restituere ea bona filiis sempronii, conf. 632. nu. 1.**
- Donatio si facta fuit matri, adiecta conditione de restituēdo alteri, si donas decederet sine liberis, an referat, q donas decedat ante uel post matrē: an uerō eadem ratio si utroq; casu: & sic dato, q donas superuixerit matri, & decesserit sine liberis, cōf. 632. n. 4.**
- Donatio seruanda est, si verificata fuit eius cōditio, si donans decessisset sine liberis, conf. 632. nu. 3.**
- Donationis in contractu est hodie speciale, ut alteri per alterum actio acquiratur: & ex pacto de restituendo alteri acquiratur illi actio quāuis absenti, conf. 632. nu. 2.**
- Donatio facta absenti, cuius nomine stipulatus est notarius, pōt secundum magis cōm opinionē reuocari in totum, uel in partē, & uerbis expressis, uel per aliquod factum, antequā absens consentiat, uel ratificet: & quando non procedat hoc, conf. 346. nu. 1.**
- Donatio facta absenti non potest reuocari, quando ultra notarium interuenit alia persona, quæ solum gerebat negocium illius absentis donatarij, conf. 346. nu. 2.**
- Donatio facta infantibus, acquirat illis statim ius irreuocabile, nō expectata aliqua ratificatione, conf. 346. nu. 3.**
- Donatio facta filio in potestate, pro quo pater stipulatus fuit, statim ualeat absque ratificatione: cum pater possit stipulari, & acquirere filio, conf. 346. nume. 4.**
- Donatio facta absenti ualeat absque ratificatione, quando si nō ualeret, ageretur de interesse stipulantis, etiam q pro illo præcisē non fuerit stipulatus, sed pro alio, de cuius interesse ageretur, & consequenter de interesse stipulatoris, conf. 346. nu. 5.**

- Donatio semper valet dummodo aliquo mō tractetur de vero interesse stipulantis, quamvis postea effectus donationis conferatur in alias personas, etiam per multos gradus, conf. 36. num. 7.
- Donatio requirit ratificationem, etiam quod notarius stipuletur pro donatario, conf. 266. nu. 26.
- Donante mortuo, non potest ratificari donatio per donatarium, conf. 266. nu. 28.
- Donantis post mortem an fieri possit ratificatio, & quando: & quid in contractu conditionali vsq; ab initio, & qui interim pēdet: & quid in contractu puro vsque ab initio, conf. 480. nu. 5.
- Donatio. Ratificatio non potest fieri, nisi re integra: & quando res integra dicatur etiam post mortem donantis, vt possit donatio ratificari, conf. 480. nu. 6.
- Donans si non mutauit voluntatem, in dubio præsuntur perseuerasse in eadem voluntate, conf. 480. nu. 7.
- Donantis defuncti si nō cōstat de mutatione voluntatis, seu propositi, nō potest hāres eius mutare, quia præsuntur defunctus per seuerasse in ea voluntate vsq; ad mortem, ideo hāres non potest contra illius factum venire, conf. 480. nu. 8.
- Donatio. An & qñ ex cōtractu donationis facta absenti acquiratur donatario ius irrevocabile, et ante illius ratificationē, vt donans non possit reuocare, & ratificatio fieri possit quodcumq; etiam post mortem donantis: & de tex. in l. si ego. ff. de nego. gest. & de opinione Doctorum, qd absenti non acquiratur ius ante ratificationem: & de statuto Papiæ, quod quilibet possit stipulari, & acquirere nomine alterius, etiam absentis, vide in conf. 480.
- Donationis in cōtractu si ultra personam notarii, interuenit persona vnus, qui gerebat negotium pro donatario tantum, cēsetur acquisitum ius irrevocabile donatario, saltem in hoc, vt quicumque velit donatarius ratificare donationem, possit id facere et inuito donante, iuxta l. si ego. ff. de nego. gest. secus si persona illa gerebat negotium vtriusq; contrahentis: & qd sit cōmunis distinctio: & an requiratur mādātum donatarij: & quomodo procedat tex. in d. l. si ego, conf. 480. nu. 1. cum nu. seq.
- Donatio. Per statutum Papiense indistincte alteri per alterum ius & actio acquiratur, & ideo si in donatione abhibita fuit persona gerens negotium pro donatario tantum, non amplius admittenda est reuocatio donātis, & multominus eius hādis, cōf. 480. n. 3.
- Donatio, & acquisitio facta nomine alterius, etiam absentis, valet ex statutis Papiæ, etiam quod non superueniat ratificatio absentis, conf. 480. nu. 11.
- Donatio. Opinio Pauli de Ca. & aliorum, siue sit cōis, siue non, videlicet qd in donatione facta absenti, stipulante notario, non acquiratur ius donatario ante ratificationem, non procedit in casu dictæ l. si ego, de nego. gest. quando interuenit persona vnus, qui gerebat negotium pro donatario tantum, conf. 480. num. 4. cum nu. preceden.
- Donatio non potest reuocari, etiam ante ratificationem filiarum, quando fuit facta patri ipsarum filiarum gerenti negotium earum, & non negotium donantis, conf. 658. num. 3.
- Donatio facta filiabus alicuius, quomodo censeatur facta et adcommodum patris filiarum præsentis, & magis contineat cōmodum patris, quā filiarum, & principale commodum patris, & per consequens sit statim irrevocabilis, conf. 658. nu. 4. cum nu. seq.
- Donatio facta filiabus alicuius contemplatione patris, pro eis maritandis, prodest patri, quia non tenetur deinde dotare de suo, & imputatur eis & in dotem, & in legitimam, conf. 658. nu. 5.
- Donatio facta filiabus alicuius, respicit commodum patris, quādo dictum fuit, quod decedentibus filiabus ante matrimonium, ipse pater sit hāres, & successor in pecunijs donatis, & ita fuit substitutus pater: & per consequens donatio irrevocabiles, conf. 658. nu. 7. cum seq.
- Donatio si fuit facta filiabus alicuius, & translatum fuit dominiū pecuniarum donatarum in patrem filiarum, cēsetur acquisitum statim ius irrevocabile ipsis filiabus, quibus erant postea per patrem tradendæ ipsæ pecuniæ conf. 658. nu. 9.
- Donatio facta absenti, valet fauore dotis: & an possit reuocari ante ratificationem, conf. 658. nu. 11.
- Donatio pro absentibus valet ad pias cās, saltē aliquo stipulante: & an possit ante ratificationē reuocari, cōf. 658. nu. 12. cū nu. seq.
- Donatio fieri potest filiis nascituris ex filia spuria, quamvis non ipsi filii, conf. 665. nu. 2.
- Donatio facta absenti, requirit ratificationem, saltem re integra ante reuocationem, etiam stante stipulatione notarij, secundum communes opiniones, conf. 748. nu. 2.
- Donatio per reservationem vsusfructus ad vitam donātis, cōtinet traditionē, & perfectionem, & est irrevocabilis, cōf. 767. num. 2.
- Donatio est irrevocabilis propter virtutem iuramenti, quo donator se obligauit ad illius obseruantiam, conf. 767. nu. 3.
- Donator si retinuit sibi vsusfructum bonorum donatorum, dicitur transfuisse illorum dominium, & professionem in donatarium & ita potest donatarius vendicare bona, conf. 767. nu. 10.
- Donatio facta absenti, non valet, nec ei ius aliquod acquiritur, conf. 782. nu. 28.
- Donatio, seu assignatio, licet non appareat ex instrumento, qd facta fuerit Titio præsenti, & acceptanti, eo tamen ipso qd dicitur, Meum dedisse, & assignasse Titio, præsuntur eius præsencia, conf. 782. nu. 29.
- Donatio, seu assignatio si facta fuit alicui, & pro eo stipulatus est notarius, non potest donans contrahere, etiam si ratihabito donatarij subsecuta non fuisset, conf. 782. nu. 35.
- Donationis in instrō si apposta fuit hypotheca generalis omniū bonorū pro obseruantia promissorū &c. pōt donatarius possessionem bonorum auocare a quocūq; possidente, conf. 782. nu. 36.
- Donatio non potest etiam alterari, vel modificari, aut reformari, si ne consensu donatarij, conf. 782. nu. 42.
- Donatio, seu assignatio si facta sit alicui, & eius hāredibus, & successoribus, sub his verbis tam masculi, quā feminæ comprehenduntur, conf. 782. nu. 46.
- Donatio si fiat absenti, vel puero, qui non potest nunc eam acceptare, antequā ipse puer sit factus legitimæ ætatis, & eam ratificet potest talis donatio reuocari, non solum per donantē, sed etiam per eius hāredes, etiam quod notarius stipuletur pro puero, conf. 800. nu. 1.
- Et ideo ultra personam notarij, debet interuenire etiam alia persona, quæ describatur in instrumento donationis: & dicatur, quod gerit negotium solius pueri in hoc proposito, & acceptet pro eo: quia tunc non poterit reuocari: dummodo puer aliquo postea tempore ratificet. d. conf. 800. nu. 2.
- Donatio est nulla, si non præstetur iuramentum, iuxta formam notarum Constitutionum Mediolani: nisi fiat donatio absenti, quia tunc satis est præstari iuramentum per donatarium in actu acceptationis: & quid si interuenit in donatione tertia persona, quæ gerebat negotium donatarij tantum, & illa persona non intrauit, vt in casu concilij, conf. 480. nu. 16.
- Donatio. De decreto, seu statuto Mediolani, quod iuretur donationem non esse fictam, neq; simulatam, an. si contractus sit nullus, si non fuit ita precise iuratum: & an comprehendat contractus factos extra dominium Mediolani: & an comprehendat etiam contractus iuratos antea, quā per dictam formam statuti, vide in conf. 79.
- Donatio an valeat propter iurā, licet seruata non fuerint solemnitates statutorum, & decretorum, conf. 612. nu. 23. cum nu. seq.
- Donatio si contineat defectum solemnitatis, quia non fuerit adiecta clausula requisitæ per Decreta Domini Mediolanensis, iuramentum nihil operatur, siue sit defectus solemnitatis probatoria, siue solemnitatis formalis, conf. 612. nu. 24.
- Donatio. Mediolani solemnitates requisitæ per decreta, & statuta, in contractu donationis, censentur esse de forma: & an satis sit dicere in instrō, quod contrahentes iurauerunt scdm formam decretorum, & statutorum, an verò sint exprimenda verba omnia decreti, nec sufficiat seruare formam per relationem ad aliud, remisit, conf. 612. nu. 26.
- Donatio. Decreta Mediolani requirunt certam formam in donationibus, & cessionibus, quia dubitant de fraude, conf. 612. nu. 33.
- Donatio. Mediolani est expeditum, qd iurā nihil facit, si non sit seruata forma decreta in contractu donationis, conf. 612. nu. 37.
- Donatio. Decretum Mediolani dans formam in contractu donationis, cū habeat verba valde enixa, quæ comprehendunt nō solum personas cuius vis generis, sed etiam diriguntur in ipsum contractum, operatur, qd contractus factus contra ipsam formam, non valet, etiam extra dominium Mediolani, conf. 612. nu. 40.
- Donatio. Statutum Mediolani non inspicitur circa solemnitatē contractus donationis celebratæ in Ciuitate Comēsi, cōf. 207. n. 18.
- Donatio. De interpretatione statuti Mediolani, quod donatio publicetur per tres conciones &c. & de qua donatione intelligatur, conf. 207. nu. 22. cum nu. seq.
- Donatio facta extra Ciuitatem Mediolani an requirat solemnitates requisitæ a statutis Mediolani: & an cessiones generales, & accessorie appositæ in cōtractu donationis, uel alio, comprehendantur sub statuto de cessionibus: & de interpretatione statuti Mediolani requirentis publicationem donationis per tres conciones &c. & an satis sit dicere, iurauerunt secundum formam statuti, vide in conf. 240.
- Donatio. De statuto Mediolani requirente publicationem donationis per tres conciones, de qua donatione intelligatur: & qd intelligatur de donatione vniuersalis non autem particulari, cōf. 240. nu. 7. & non comprehendit donationem ob cām, ibidē nu. 9.
- Donatio. Statutum Mediolani, qd donatio omnium bonorū, vel dimidia partis, vel alterius quorū partis, puta tertiæ, quartæ, uel sextæ, non præiudicat creditoribus futuris, nisi publicata fuerit tribus concionibus &c. an procedat etiam in donatione alicuius rei particularis, dummodo sit notabilis summa, vel magni valoris: quod sic, conf. 779. nu. 1.

- Donatio.** Statutum valet, quod in qualibet donatione interueniat quinque testes: & an intelligatur de donatione propria, ita vt non comprehendat donationem, quæ fit in modum finium, vel remissionum, vel quitationum, seu pactorum de non petendo, conf. 198. nu. 3. 4. & 5.
- Donatio.** Dispositio requirens solemnitate in donatione, debet intelligi de donatione propriè, & strictè, prout continet translationem rei de vna persona in aliam: & non comprehendit renunciationem, vel remissionem, conf. 198. nu. 5.
- Donatio ob causam** quando dicitur: & quod non comprehenditur sub statuto. Mediolani requirente publicationem donationis per tres conciones, conf. 240. nu. 9.
- Donatio ob causam** non comprehenditur sub statuto disponente simpliciter de donatione, quia illa non est propriè donatio: & statuta propriè debent intelligi, conf. 240. nu. 11.
- Donatio ob causam** est etiam, quando fit ob benemerita, conf. 240. nu. 14. & conf. 207. nu. 29.
- Donatio ob causam** vt dicatur, nõ sufficit quæcunq; causa, sed exigit causa, quæ solam vtilitatem donantis respiciat, conf. 125. nu. 17.
- Donatio ob causam** quando dicitur: & an comprehendatur sub statuto disponente de donatione, conf. 207. nu. 25.
- Donatio ob causam** non comprehenditur sub statuto simpliciter disponente de donatione, quia illa non est propriè donatio, conf. 207. nu. 27.
- Donatio** quando propriè nõ dicatur donatio ob causam, licet contineat in se obligationes, & promissiones factas per donatarium ipsum, conf. 225. nu. 23.
- Donatio ob causam** quõ dicatur in casu, de quo in cõsilio, cõf. 240. n. 31.
- Donatio reciproca**, seu ob causam an dicatur, licet vna donatio excedat aliam, conf. 4. nu. 43.
- Donatio etiam** propriè dicitur, quamuis non habeat traditionem, conf. 22. nume. 1.
- Donatio etiam** si fiat pacto nudo, producit actionem, conf. 22. nu. 2.
- Donatio an cõseatur**, promissio de donando: & an producat actionem præcisam ad rem nominatam, conf. 22. nu. 3.
- Donationis insinuatio** quando non sit necessaria: & plura alia de insinuatione, vide in conf. 198.
- Donatio ob causam** non comprehenditur sub legibus requirentibus insinuationem donationis, conf. 207. nu. 28.
- Donatio ob causam** nõ indiget insinuatione, neque iuramento, &c. conf. 225. nume. 22.
- Donatio ob causam** nõ requirit insinuationem, conf. 240. nu. 12.
- Donatio facta filiabus** alicuius pro eis maritandis, non indiget insinuatione, quia est ex causa dotis, conf. 658. nu. 1.
- Donatio remuneratoria**, & reciproca, non indiget insinuatione, conf. 4. nume. 27.
- Donatio conditionalis**, cum possit dissolui in defectum conditionis, non requirit insinuationem, conf. 4. nu. 29.
- Donationis insinuatio** an suppleatur per iuramentum: & quod suppleatur per iuramentum promissorium, non autem assertorium: & quomodo, conf. 191. nu. 6.
- Donationis insinuationem** supplet iuramentum: & tunc tantum sufficit, quando expresse renunciatur insinuationi, & cum iuramento, conf. 191. nu. 7.
- Donatio necessario** non requirit insinuationem, stante iuramento, secundum magis communem opinionem: & quid si statutum disponat contrarium de iuramento, conf. 198. nu. 14.
- Donatio.** Statutum disponens, quod iuramentum non suppleat insinuationem in donatione, an valeat: & quod disponere de iuramento, non pertineat ad laicos, conf. 198. nu. 15.
- Donatio.** Iuramentum supplet insinuationem donationis, vel liberationis, quæ sapit donationem: & est magis cõis opinio, non obstantè statuto disponente contrarium, conf. 328. nume. 30.
- Donatio licet** non fuerit insinuata, iuramentum tamen solet suppleri defectum insinuationis, conf. 461. nu. 18.
- Donatio qd nõ fuerit insinuata**, an iuramentum tollat hunc defectum: & qd sit necessaria insinuatio, etiã stante iuramento, cõf. 77. nu. 33.
- Donationis insinuatio** quamuis inducta ob publicam vtilitatem, & ad excludendum fraudes, tollitur tamen voluntate partium, saltem cum iuramento, secundum magis communes opiniones: & quare, conf. 612. nu. 35.
- Donatio** quando est iurata, non requiritur insinuatio, secundum magis communem opinionem, conf. 658. nu. 2.
- Donatio nõ requirit insinuationem**, quando est appositum iuramentum, secundum magis communem opinionem: neque valet statutum in contrarium, conf. 4. nu. 19.
- Donationis insinuatio.** Confirmatio Principis obtinet locum insinuationis, conf. 4. nu. 23.
- Donationis insinuatio** si interueniat ex intervallo post donationem, an sufficiat, conf. 4. nu. 40. & 49.
- Donationis insinuatio** an fieri possit ex intervallo, & an perpetuo, conf. 4. nu. 49.
- Donationis insinuatio** non est de forma, quinimo potest fieri ex intervallo, conf. 612. nu. 36.
- Donationis insinuatio** si requiratur per statutum, ultra ius commune, quid iuris, remissine, conf. 77. nu. 35.
- Donatio si ex forma statuti** debet insinuari, comprehendit statutum etiam donationem inter coniuges, quia de iure communi etiam donatio inter coniuges debet insinuari, conf. 191. nu. 5.
- Donatio requirit insinuationem**, quando excedit summam quinquecentum aureorum, vel hodie summam octocentum, cõf. 198. nu. 13.
- Donationis insinuatio nõ requiritur** in donationibus, qd sunt in modum liberationis, fm Bal. sed Bart. vult contrariũ: & distinguitur, vt requiratur insinuatio, si remittatur id, quod est omnino liquidum: secus si nõ est liquidum, vel hẽr aliqđ dubiũ, cõf. 198. nu. 19.
- Donatio.** Iura loquentia de insinuatione, debent intelligi in donatione propriè, & strictè, & non habent locum in renuntiatione, vel remissione, conf. 198. nu. 20.
- Donatio.** De iure cõis, & per consequens de iure municipali, quod debet secundum ius cõis interpretari, non requiritur insinuatio in donationibus, quæ sunt in modum liberationis, præsertim si id, quod remittitur, non sit liquidum, conf. 328. nu. 31.
- Donatio.** Insinuatio non requiritur in remissione, vel in renuntiatione, conf. 328. nu. 32.
- Donatio requirit insinuationem**, & an insinuatio requiratur in renuntiatione mulieris, vide etiam infra, Renuntiatio.
- Donatio requirit insinuationem**: & de cretũ Iudicis, cuius loco statutum subrogat insinuationem, & ipsa insinuatio, licet nõ interuenerint, tamen excluditur per tacitum cõsensum partis, & per scilicet longi temporis, quinquennij, conf. 75. 1. num. 19.
- Donatio.** Insinuatio satis dicitur interuenire in donatione, quando idem met notarius, qui est rogatus de donatione, est Iudex etiã ordinarius in eo loco, in quo rogatur instrumentum donationis, & habitant contrahentes, conf. 198. nu. 21.
- Donatio.** Insinuatio quid sit: & an requirat causæ cognitionem vel decretum Iudicis, an sufficiat sola presentia: & an possit notificari Iudici ex postfacto: & quid si Iudex non habet iurisdictionem contentiosam in contrahentes, conf. 198. num. 22.
- Donationis insinuatio** potest fieri coram quolibet Iudice, et si ei non subsit donator, nec res donata, qd hoc in mera voluntate contrahentium consistit: requirit tamen insinuatio, quod de donatione fiat mentio in actis ipsius Iudicis, conf. 198. num. 23.
- Donationis insinuatio** non requirit de necessitate, quod Iudex seadeat pro tribunali, conf. 4. nu. 53.
- Donationis insinuatio** an requirat presentiam vtriusq; donantis, & donatarij: an verò sufficiat presentia donatarij, vel donantis, & sic vnus tantum, conf. 4. nu. 54.
- Donatio** quando est facta ex honesta causa, ne bona transeant in extraneos, tunc non est necessaria insinuatio, conf. 461. nu. 19.
- Donatio** de omnibus bonis presentibus valet, conf. 4. nu. 3.
- Donatio omnium bonorum mobilium**, & immobilium, presentium, & futurorum, an valeat, videt in conf. 261. nu. 1.
- Donatio omnium bonorum mobilium**, & immobilium, presentium, & futurorum, valet, quia nõ dicitur facta de omnibus bonis, cũ non comprehendat nomina debitorum, & cetera iura, vel actiones, quæ constituunt tertiam speciem diuersam à bonis mobilibus, & immobilibus, conf. 261. nu. 1.
- Donatio omnium bonorum mobilium**, & immobilium, presentium, & futurorum, existenti in finib. & territorio, & Ciuitate Casalís, facta p presbiterum, nõ comprehendit fructus, qui ipsi donanti presbitero debiti erant vigore residentie &c. conf. 715. num. 1.
- Donatio facta** de dimidia parte hereditatis valet, conf. 4. num. 32.
- Donatio facta** per aliquem sub cõditione, si instituat hares à donatario, est ualida, neq; dicitur contra bonos mores, cõf. 4. nu. 33.
- Donatio, vel renuntiatio facta** per filiam, vel mulierem, de bonis, & hereditate &c. vide infra, Renuntiatio, vbi posui.
- Donatio an reuocetur** per superuenientiam liberorum: & de remedio. l. si unquam. C. de reuocan. dona. quomodo, & quãdo procedat: & quid si donans, vel renuntians cogitauit de filijs negatiue, desperando de eis suscipiendis, vide in conf. 125.
- Donatio nõ reuocatur** per remedium dictæ. l. si unquam, quãdo donator cogitauit de liberis, quo casu nõ habet locum dicta. l. si unquam, conf. 125. nu. 1. sed intellige, ut ibidem nu. 7.
- Donatio qd nõ reuocetur**, & qd nõ habeat locum dispositio dictæ. l. si unquam, quãdo donans cogitauit de filijs, id debet intelligi, si cogitauit se susceptorum filios: secus si nõ cogitauit: uel de eis cogitauit negatiue, id est, desperas se susceptorum filios, quia tunc multo magis procedit dicta. l. si unquam, & reuocatur donatio & quæ sit ratio, conf. 125. nu. 7.
- Donator in casu dictæ. l. si unquam**, qd cogitauerit de filijs negatiue, & animo eos nõ suscipiendi, talis animus, & desperatio cognoscitur ex quibuscunq; cõiecturis: veluti si tpe donationis hẽbat uxore sterile, cõf. 125. nu. 8. & vide alias cõiecturas ibidẽ nu. 9. & 10.
- Donatio reuocatur** per superuenientiam liberorum, per dicta. l. si

Index D. Vinc. Annibaldi, In omnia

- inquam: & hæc opinio tenenda est in fauorem filiorum, tanquā magis æqua, etiam q̄ casus esset dubius: & reuocatur donatio, etiam q̄ donans renunciauerit beneficio dictæ l. si vnquā, quando est verisimile, q̄ de filiis desperabat, consil. 125. nu. 15.
- Donatio non reuocatur per dispositionem dictæ l. si vnquam, quia non habet locum, quando verisimile est, quod donator etiam stantibus filiis ita donasset, veluti si donatio est parui valoris, & facta personæ coniunctæ, consil. 125. nu. 4.
- Donatio reuocatur in casu dictæ l. si vnquā, per superuenientiam liberorum, nō tñ si sit donatio propriæ, & expressæ, sed et si sit renunciatio, & quæcunque similis dispositio, etiā si veniat in consequentiam alterius contractus: & siue sit donatio oīum bonorū, siue partis tantum, siue vnius rei singularis, consil. 125. num. 16.
- Donatio inter viuos, etiam iurata, &c. reuocatur ex defectu causæ finalis per natiuitatem liberorum, non propter fauorem liberorum, vt multi putant, sed ex præsumpta mente donantis, tanquā donauerit, rebus sic stantibus, dum non haberet liberos, ideoq̄ donans possit renunciare beneficio l. si vnquam. C. de reuocanda. dona. in præiudicium liberorum: & quod hæc sit magis communis declaratio, consil. 198. nu. 54.
- Donatio an reuocetur per natiuitatem liberorum: & quid si donas cogitauit de liberis, & renunciauit beneficio l. si vnquam. C. de reuocanda. dona. & de quibusdam statutis Mediolani disponentibus circa donationes, vide in consil. 207.
- Donatio an reuocetur per natiuitatem liberorum: & quid si donas cogitauit de filiis, desperando de eis, consil. 207. nu. 1.
- Donans quando naturaliter potest habere liberos, & cogitat de eis, & dicit, q̄ non vult donationem reuocari per natiuitatem filiorum, tunc non reuocatur: secus quando non potest opinari, quod naturaliter sit suscepturus liberos: & quid si donans cogitabat de vita Ecclesiastica, consil. 207. nu. 2.
- Donans quando censetur cogitare de filiis, consil. 207. nu. 3.
- Donans faciens mentionē de filiis, censetur in dubio habere spem consequendi eos: & quid in eo, qui intendebat presbyterari: & q̄ donatio possit reuocari, si talis cā fuit expressa, consil. 207. nu. 4.
- Donans nisi constet q̄ desperaret omnino de filiis, non reuocatur donatio propter natiuitatem liberorum, si talis conditio nō fuit expressa, consil. 207. nu. 5.
- Donatio quando non reuocetur per remedium. l. si vnquam. C. de reuocanda. dona. vide etiam in consil. 240.
- Donatio non reuocatur per l. si vnquam, quando donans cogitauit de liberis, & expressæ renunciauit beneficio dictæ l. si vnquam: & quid si cogitauit de filiis, desperando de eis: & quibus casibus militet desperatio filiorum, consil. 240. nu. 25.
- Donans faciens mentionē de filiis, censetur in dubio habere spem consequendi eos: & quid de donante, qui intendebat presbyterari: & quod donatio possit reuocari, consil. 240. nu. 26.
- Donatio non reuocatur propter natiuitatem filiorum, nisi constet, q̄ donans desperaret omnino de filiis, si talis conditio non fuit expressa, consil. 240. nu. 27.
- Donatio an & quando reuocetur per superuenientem natiuitatem liberorum: & quid si fuit cogitatum de filiis, & de eis habitā mentio: & quomodo, consil. 102. nu. 2.
- Donatio ob causam non reuocatur per superuenientiam filiorum per dictam l. si vnquam. C. de reuocanda. dona. quia in tali donatione ob causam non procedit illa lex, consil. 125. nu. 2. & consil. 207. nu. 28. & consil. 240. nu. 13. & nu. 32.
- Donatio quādo est remuneratoria, scilicet facta propter benemerita, non reuocatur per dictam l. si vnquam, etiam si merita non fuerint specificata, inter personas non prohibitas: & an merita debeant in instrumento specificè narrari: & quando stetur assertioni meritorum factæ in genere, etiam inter personas prohibitas, consil. 207. nu. 6. & consil. 240. nu. 28.
- Donatio ob causam non reuocatur per natiuitatem liberorum per dictam l. si vnquam, vt si eodēmet die, coram eisdē testibus, &c. quando facta fuit donatio, fuerunt etiam facti alij contractus inter eos correspectiui, consil. 207. nu. 8. & 9.
- Donatio ob cām nō reuocat p̄p̄ i gratitudinē: & est cōis, consil. 767. n. 9.
- Donatio quando debet reuocari propter superuenientiam liberorum, an legitimatus habeatur pro verē legitimo ad eam reuocandam: quod non, secundum magis communem opinionem, de qua etiam attestatur Socin. sibi contrarius, consil. 564. nu. 22.
- Donatio quando est facta ob benemerita, creditur cōtrahentibus ita attestantibus, qñ nō sunt personæ prohibita: & qñ credatur et inter personas prohibitas, consil. 207. nu. 29. & consil. 240. nu. 14.
- Donatio licet contineat assertionem meritorū, non tñ dicitur facta ob benemerita, stante clausula, donationem puram, meram, & irreuocabilem inter viuos, &c. maximè quando mentio de benemeritis fuit facta accessorie, consil. 225. nu. 24.
- Donatio qñ fit ob benemerita, an debeant merita in instrō specificè narrari: & q̄ præstetur fides assertioni meritorū factæ in gñe, stantibus coniecturis verisimilibus, etiam inter personas prohibitas: & vide aliquas cōiecturas in præsentī casu, consil. 240. nu. 29.
- Donatio quod fiat propter merita, credendum est assertioni factæ in instrumento, consil. 4. nu. 44.
- Donatio. An læsio consideretur in donatione, vel renuntiatione, vide in consil. 198.
- Donationis contractus factus per minorem, licet cū iurō, an teneat, quando fuit enormiter læsus: & an tunc habeat locum authē. sacramenta puberum, consil. 198. nu. 24. & vide infra, Iuramentum.
- Donationem rescindere ex beneficio. l. 2. C. de rescind. vend. sicut maioribus non licet, ita nec etiam minoribus licet eam rescindere per specialem restitutionem in integrum, consil. 198. nu. 37.
- Donare nō pōt minor, et cum autoritate tutoris, & decreto Iudicis, & donatio nō ualet: & eo ipso qd̄ donat, dī læsus, consil. 65. 1. nu. 13.
- Donatio, seu qualiscūq̄ remissio, uel renuntiation, puenit ex liberalitate: & nō pōt esse donatio, nisi cōtineat læsionē ex parte donantis: & ideo in ea nō cōsideratur enormis læsio: & dispositio. l. 2. C. de rescind. vend. non habet locum in donatione, consil. 198. nu. 25.
- Donatio. In donatione non solet habere locum lex. 2. C. de rescind. vend. consil. 310. nu. 27.
- Donatio. In donationibus an & quando consideretur læsio: & q̄ cōsideretur enormis læsio, quando deducitur per coniecturas ad interpretandum, q̄ interuenit metus, uel dolus, uel seductio, & maximè in minoribus, & mulieribus, consil. 77. nu. 22.
- Donatio non rescinditur per remedium. l. 2. C. de rescin. ven. consil. 81. nu. 46. sed vide ibidem nu. 55.
- Donatio an & quando rescindatur per remedium. l. 2. C. de rescin. uend. consil. 81. nu. 55.
- Donatio etiam quando est simplex, & pura, consideratur in ea læsio quando verisimiliter interuenit metus, dolus, uel seductio, consil. 81. nu. 56.
- Donatio, simplex, quæ fit sine probabili causa, & quæ sapit prodigalitatem, rescinditur, consil. 81. nu. 57.
- Donatio. Læsio nō cōsiderat in donationibus, cū omnis donatio cōtineat dispendium donatis: sed tamen et in donatione cōsiderat enormis læsio, quando deducitur per modum cōiecturæ ad interpretandum, vtrum interuenierit metus, aut dolus, aut seductio, consil. 100. nu. 5. præsertim in minoribus, & mulieribus, ibidem.
- Donatio quādo cōtinēt enormissimā læsionem, cēset in ea esse dolus, & simulatio, q̄ nō tollit per assertionem partiū, consil. 4. nu. 10.
- Donatio non potest rescindi per remedium. l. 2. C. de rescind. uend. etiam data maxima læsione: & quæ sit ratio, consil. 4. nu. 35.
- Donatio sapius confirmata, & ex intervallo, excludit omnem præsumptionem fraudis, metus, uel timoris, consil. 4. nu. 37.
- Donatio omnis, quæ prouenit ex liberalitate, continet læsionem ex parte donantis: & in donatione non consideratur enormis læsio, consil. 11. nu. 6.
- Donatio non potest infringi per remedium. l. 2. C. de rescind. uend. secundum communem opinionem, consil. 11. nu. 7.
- Donare dicitur, qui repudiat: & an tutores possint donare, consil. 205. nu. 19. & vide infra, Tutor.
- Donare, seu remunerare non possunt Consules, vel Decuriones, uide supra, Consilij.
- Donatio minoris cōualidatur lapso decennio, postquam factus fuit maior, neque amplius auditur ipse minor, consil. 11. nu. 14.
- Donationes factæ in fraudem fisci sunt ipso iure nullæ ex constitutionibus Mediolani, uide infra, Fiscus.
- Donatio si fit facta sub duabus qualitatibus coniunctis sub unica oratione, debent ambæ qualitates simul verificari, consil. 43. nu. 5.
- Donatio. Procurator si scribat domino, se eius nomine donasse Titio centum, & dominus receperit literas, an cēsetur approbasse donationem. & quomodo, consil. 448. nn. 6. & vide infra, Literæ.
- Donatio Constantini in ecclesiam an valuerit, consil. 62. num. 11. & consil. 64. nu. 81.
- Donatio facta à filiofamilias, quāuis facta de bonis aduentitijs, non videtur valere: & est communis opinio, & verior, quod non ualet, etiam accedente iuramento, consil. 632. nu. 7.
- Donatio facta à filiofamilias an sustineatur, si pater erat bannitus, quando facta fuit &c. consil. 632. nu. 8. & nu. 13.
- Donatio facta à filiofamilias sine patre ualet, quando sumus in casu quo vñusfructus non acquirebatur patri: quod de plano procedit saltem in donatione inter viuos, consil. 632. nu. 14.
- Donatio inter filios, & parentes, an valeat, consil. 14. nu. 2.
- Donatio nō est licita inter coeuntes illicito modo, puta cum vidua & q̄ valeat donatio inter concubinaros, & quare, consil. 257. nu. 6.
- Donationes factæ concubinario sunt reuocandæ, consil. 257. nu. 10.
- Donatio prohibita est inter adulteros, consil. 257. nu. 8.
- Donatio quando fit scienter alicui, cui donare q̄s erat prohibitus, talis donatio aufertur tāquā ab indigno, & fisco applicatur, propter vitium scienter operantis in actū prohibito, consil. 787. nu. 7.
- Donans an teneatur de euictione, uide infra, Euictio.
- Donatarius an possit venire contra factum donantis: & ita an singulares successores veniant contra factum defuncti, consil. 257. nu. 3.

Donatio ppter nuptias, seu antifactū, vide de ea aliqd in cōf. 199.
Donatio propter nuptias an censeatur constituta ipso iure post tra-
ditā realiter dotē: an verò opus sit, qd cōstituatur expresse: & qd
si dos est tradita duntaxat pro parte, an censeatur donatio ipsa
constituta in totum: & si nulla pars dotis est tradita, in nihilū cē-
seatur constituta donatio: vel si pro aliqua parte non sit tradita
dos, pro ea etiā parte non constituta donatio: & quodā statuto:
& qd consideretur traditio dotis, non aut promissio, quo ad do-
nationem propter nuptias, seu antifactum, cōf. 199. nu. 1. & 2.
Donationis propter nuptias seu antifacti à petitione mulier repel-
latur: si non protestatur per se non stare, quin dos tradatur, cōf.
199. nume. 5.
Donatio propter nuptias cēsetur, quicquid datur per maritū vxō-
ri, habito respectu ad dotem, cōf. 22. nu. 4.
Donatio propter nuptias, vide etiam infra, Dotis augmentum.
Donatio facta per patrem vni ex filiis, an possit reuocari vsque ad
legitimam per alterum filium, qui renunciauit, quādo pater do-
nabar: an verò censeatur etiam renunciaffe legitimā, vide in
cōf. 66. & infra, Legitima.
Donatio valet etiam inter patrem, & filiam cū iūfo, cōf. 173. nu. 7.
bona. Dotis debitum
si erat necessarium, le-
gatum postea factum computatur in dotem, cōf. 2. nume. 14.
Dos si fuerat iam promissa filię per patrem, legatum postea factum
filię per patrem compenatur in dotem, cōf. 17. nu. 9. & vide
supra, Compensatio.
Dotis debitum præsūmitur totum fuisse translātum in legatum pec-
uniarium factum per testatōrem, & si acceptatum fuit legatū,
nō amplius cōpetit ius ad petitionē dotis, sed dūtaxat ad ipsum
legatū, & est dirigenda actio contra hāredes, cōf. 300. nu. 7.
Dotis nomine seu pro dote si pater promissit quingcentum filię
suz in testamento, & legauit ei centum pro omni & toto eo, &c.
an ambę istę summę debeantur, cōf. 449. nu. 3. cum seq.
Dos si fuit data puellę per extraneū, qui iā erat eo tēpore debitor
ipsius puellę, censetur in ipsā cōstitutione dotis voluisse cōpē-
sare etiā illud, qd ei debebat, & est cōis cōclusio, cōf. 456. nu. 1.
Dos. Extraneus administrans negocia alicuius puellę nubilis, cē-
setur eam dotare in dubio de bonis ipsius puellę: & appellan-
tur extranei omnes personę, prāter patrem, qui habet filiam in
potestate, & quid in patre dotante, cōf. 456. nu. 2.
Dos. Patruus si dotauit vnā filiā, & declarauit in iūfō, cōputari
etiam portionem dotis maternę, quę sibi debebatur, hōc pōt
probabilē præsūptionē, qd idē etiā voluerit agere cū alia filiā,
q̄ erat in eisdē terminis, rōne æqualitatis seruādę, cōf. 456. nu. 3.
Dotata ab extraneo potest petere aliam dotem de bonis maternis:
sed id non procedit, quando data fuit dos per patruum contem-
platione patris, cōf. 456. nu. 5.
Dos. Pater si erat pauper, censetur voluisse constituere dotem fili-
abus principaliter de bonis filiarum, seu animo compenandi cū
debito, quod habebat erga eas, & vltra eam summā debitā cen-
setur deinde promississe residuum de suo, cōf. 456. nume. 8.
Dos. Pater si dixisset se de bonis suis dotare, & de bonis filię, cen-
setur tamen in totum dotasse de bonis filię, si facultates pa-
tris competentē non sufficiant, cōf. 456. nu. 9.
Dos. Compensatum fuisse debitum maternum in cōstitutione do-
tis filię, res est clarior de iure, quando constat voluisse patrem
eo modo compensare, cōf. 456. nu. 10.
Dos si data fuit vni filię facta compensatione hēreditatis maternę,
hec res multum facit ad negocium aliarum filiarum, quę fue-
runt dotatę simpliciter, cōf. 456. nu. 11.
Dotem simpliciter si dent frater, vel mater de re propria, vel com-
muni, censetur donare, etiā si aliās sint administratores bono-
rum filię: & hac est verior, & magis cōis opinio, cōf. 12. nu. 1.
Dotata si fuit filia fratris de bonis communibus cū alio fratre, cen-
setur pars alterius fratris fuisse donata, si ipse non expresse con-
tradixit, cōf. 12. nume. 4.
Dotem qñ simpliciter dederunt frater, vel mater, gerētes negocia
puellę, &c. & de de decisione Bal. in l. fin. C. de dot. promiss. circa
hoc, cōf. 12. nume. 10.
Dos. Donatio facta filiabus alicuius contemplatione patris pro eis
maritandis, prodest patri, quia nō tenetur deinde dotare de suo,
& imputatur eis & in dotem, & in legitimam, cōf. 658. nume. 5.
Dotis ex causa censetur esse donatio facta filiabus alicuius pro eis
maritandis, & nō indiget insinuatione, quia est ex causa dotis,
cōf. 658. nume. 1.
Dos. An filię vnus fratris sint dotandę de communibus bonis: &
an dotes traditę per patruum repetantur, vide in cōf. 385.
Dotes si fuerūt traditę cōiter per fratres filiabus vnus eorū, quid
iuris: & an repetātur, cōf. 385. nu. 5. cum seq. & vide j. Societas.
Dos data à patre, an censeatur dos legitima, qualicūque sit, cōf.
456. nume. 6.
Dos non refert qd sit minor, quā legitimā, quando mulier est be-

ne, & condecēter nupta, cōf. 198. nu. 30.
Dos condecens quę dicatur, & an sit dos congrua, quādo ascendit
ad legitimam, uel quādo constituitur ab ipso patre: & quādo
sit necessaria persona Iudicis, cōf. 239. nu. 5.
Dos congrua quę dicatur: & quomodo arbitretur per Iudicem, ui-
de in cōf. 246.
Dotē qñ pater nō cōstituit, Iudex dēt providere, cōf. 239. nu. 6.
Dotem debet Iudex taxare fm qualitatem personarū, & vires pa-
trimonij eius, qui decessit: & non dēt arbitrari minorem dotem,
quā sit legitima, fm communiter Doctores, cōf. 246. num. 1.
Dos maior, quā sit legitima, quādo debeatur, cōf. 246. nu. 2.
Dos. Vna ex sororibus, seu filiabus an possit petere tantā summā
pro dote, quātam habuit alia: uel saltem petere cōgruā dotē,
considerata qualitate personarum, & patrimonij, quāuis fuerit
dotata à patre, remissive, cōf. 258. nu. 1.
Dotem competētē an filia possit petere à patre, ultra dotem, seu
hēreditatem maternā: & an maius inter usurium dotis, quā
promissit pater eius marito, uide in cōf. 274. prāsertim nu. 4.
cum seq. & nu. 7. cum seq.
Dotare filiam tenetur pater de proprijs suis bonis, si hēt ipse pater
in bonis, quantum sufficit sibi, & pro dote filię: & dos compe-
tens quę dicatur, pendet ab arbitrio Iudicis, cōf. 274. nu. 5.
Dos minor constituenda est, quādo filia nubit ualde ignominio-
se sine consensu patris, cōf. 315. nu. 22.
Dos. In dote constituenda solent semper inspici qualitates perso-
narum, & circumstantiæ facti, cōf. 315. nu. 23.
Dos debet cōstitui fm quantatē patrimonij, & qualitatem perso-
narum, & cōsuetudinē regionis: & super omnia debet inspic
numerus liberorum: & id committit arbitrio boni Viri, id est, Iu-
dicis, cum non habeat prācisam determinationē: & comuni-
ter debet Iudex adherere legitimā: sed aliquando potest exce-
dere legitimā ex iusta causa, cōf. 315. num. 25. cum nu. seq.
Dotata à patre, præsūmit dotata cōgruā mō sed id non procedit,
quādo agitur de magno excessu, seu lēfione: & potest petere
supplementum, non obstante renunciatione per eam facta con-
templatione patris, cōf. 100. nu. 2. & per totum.
Dotem si sponte sua extraneus promissit, ad quā prius non tene-
batur, & promissit, prout Titius arbitra bitur: censetur collata
obligatio in Titium, tanquā in arbitrium boni Viri: & si iniquē
arbitretur, poterit corrigi iniquitas: & indicabitur lēfio ex qua-
litate negotij, constituendo dotem competentem secundum fa-
cultates, & dignitatem personarum: & an sit speciale fauore do-
tis: & quomodo, cōf. 365. nu. 3.
Dote in constituenda inspicitur consuetudo regionis, & quantitas
patrimonij qualitatē personarum, cōf. 638. nu. 3.
Dos. Pater dato qd legauerit filię florenos. 25. tantum, non potuit
prohibere, quin petatur supplementum legitimę, facta ultima-
tionē bonorum patris tempore mortis, cōf. 638. nu. 5.
Dotis quantitas pendet à Iudicis arbitrio, qui debet habere ante-
oculos facultates patris, & qualitatem personarum, & nume-
rum liberorum, cōf. 665. nu. 3.
Dos in filiabus legitimis solet taxari, vt respondeat legitimę, uel
parum distet ab ea: sed in spuria debet esse minor dos, quia est
minus digna persona, cōf. 665. nu. 4.
Et Iudex debet consulere Viros peritos, qui sibi referant, quanta
dos soleat constitui: &c. d. cōf. 665. nu. 5.
Dotata nō cōpetētē, nō pōt dici exclusa à statuto, cōf. 775. nu. 11.
Dotari qd debeat mulier secundum qualitatem patrimonij, & per-
sonarum, hęc uerba referuntur ad utrumque caput, & dotatio-
nis, & parati dotare, cōf. 775. nu. 13.
Dos licet data fuerit filię, & iusta esse tacita, & contenta, potest
nihilominus petere supplementum legitimę: & quomodo: &
an supplementum congruę dotis, item an possit succedere fra-
tribus ab intestato, cōf. 7. nu. 14.
Dotata à patre non potest conqueri, neque petere supplementum
legitimę, seu congruę dotis, nisi ad sit enormissima lēfio, cōf.
23. nu. 3.
Dos congrua quę dicatur multum potest arbitrium Iudicis in
hoc declarando, cōf. 23. nu. 4.
Dos non potest denegari, quāuis filia excedens. 25. annos, nupse-
rit sine scientia patris, etiam si nupserit indigno, cōf. 331. nu. 1.
& uide infra, Matrimonium.
Dos. Decepta dici non potest illa filia, quę recepta cōpetenti dote
facit id, quod alia communiter solent facere, id est, renuntiant
cāteris omnibus bonis, cōf. 456. nu. 24. Et de renuntiationibus
mulierum, accepta dote, vide infra, Renuntiatio.
Dotem filiabus & si testator non expresse relinquat, est tamē eis de
iure debita, etiam qd sint filię spuria: & debetur talis dos, etiam
si nubant spiritualiter, id est, ingrediantur religionē: & debet
talīs dos, etiam quōd filię nubant temporaliter, uel spiritualiter
simpliciter sine dote, quia adhuc per eas peti potest: & est magis
communis, reprobatō Bartolo, cōf. 524. nu. 16.

Index D. Vinc. Annibaldi, In omnia

- Dotatz dicuntur filia, tam nupta, quam nubiles; quibus pater in testamento constituit dotes, conf. 761. nu. 61.
- Dos debetur etiam filiabus spuris, quae tamē extinguitur per mortem ipsarum foeminarum, conf. 615. nu. 4.
- Dos. De dote constituta filie spurie: & de donatione pro augmento dotis facta ipsi spurie: & an possit donatio ipsa reuocari: & an valeat dos, vel augmentum dotis, facta spurie ultra modum alimentorum: & mortua spuria, ad quē reuertatur, vide in cōf. 767.
- Dos. Pater etiam per nouas conuentiones non potest sine consensu filie tollere ius quāsitum filie in dotis constitutione: & reuocatio donationis propter nuptias est nulla, conf. 767. nu. 1.
- Dotis assignatio, & donō facta filie spurie, valet, cōf. 767. n. 4. cū seq.
- Dotare tenetur filiam spuriam pater, sicut eam alere tenetur de æquitate canonica: quia causa dotis non est minus fauorabilis, quam causa alimentorum, conf. 767. nu. 5. Et ista æquitas canonica seruatur et in terris Imperij: & est magis cōis op. d. cōf. 767. n. 6.
- Dos. Valet donō facta filie spurie, p augmento dotis, cōf. 767. n. 7.
- Dotare non tenetur pater filiam spuriam, nec ei donare iure ciuili, etiam si nihil ipsa haberet, conf. 768. nu. 1.
- Sed de iure canonico alimenta spurie à patre debentur, & dos, quę in eorum locum subrogatur, Iudicis arbitrio, inspecta viri dignitate, prestanda est: & quatenus obligatio ipsorum alimentorum consistit, ipsi spurie statui debet. d. conf. 768. nu. 2.
- Dos immensa spurie à patre facta, si ad ipsam redierit per mariti obitum, per dotantem, seu ipsius hæredes reuocanda, & ad alimentorum duntaxat quantitatem reducenda est, conf. 768. nu. 4.
- Et quod superfluum est, & ultra alimēta præstitū, spurie nō acquiritur, sed apud dotantis hæredē reuertit, & manet. d. cōf. 768. n. 5.
- Dotare sicut teneretur hæres indotatam spuriam, ita quoque dotem immensam ad alimenta reuocabit, conf. 768. nu. 6.
- Dos, spuria defuncta, ad eius filios non peruenit, sed sicut alimenta, ita quoque dos morte finitur, & ad dotantem, vel ipsius hæredes reuertitur, conf. 768. nu. 8.
- Dos. Spuria nō pōt de dote, vt ipsius parte, vel augmento dotis donationē facere, aut de ea pacisci, aut aliās dotantis, vel eius hæredis deteriorē conditionē reddere: & spuria non pōt cōsequi augmentū dotis, quod ultra alimēta præstitū est, cōf. 768. nu. 9.
- Dos filie spurie data simpliciter, debet post eius mortem restitui: & filius & hæres patris potest cogi ad eam dotandam eo modo, quo pater tenebatur, conf. 300. nu. 15.
- Dos loco alimentorum debet relinqui filie spurie, conf. 44. nu. 3.
- Dos: Legatum factū spurie nō petitur, nisi tanquā dos cōpetēs: & potest minui, si ex qualitate personæ non conueniat tanta dos: & mortua spuria, reuertitur ad hæredes testatoris, cōf. 44. nu. 4.
- Dos data filie spurie debet ad patrē, vel eius hæredes reuerti post mortem filie, etiam si moriatur cum liberis, conf. 665. nu. 1.
- Nisi in constitutione dotis appositā sint verba denotantia donationem in tales liberos nascituros ex ipsa filia, quia eis potest donari, quamuis non ipsi filia. d. conf. 665. nu. 2.
- Dotare filiam tenetur pater naturalis, quæ non habet vnde se alat, conf. 674. nu. 2.
- Dotare filiam naturalem tenetur pater, si sit diues, vel eius hæres, & non mater, nisi ipsa filia habeat aliunde, conf. 674. nu. 3.
- Dotare filiam non tenetur mater, nisi ex magna causa, puta si pater sit inops, & mater diues, conf. 674. nu. 1.
- Dotem petere non prohibetur filia, quamuis nupserit sine consensu patris, conf. 239. nu. 2.
- Dotare filiam tenetur pater, quamuis habeat aliunde bona, & sit diues: nisi pater sit inops, quia tunc mater teneretur dotare filiam: & multo magis filia tenetur se dotare de bonis proprijs, præsertim obuentis à matre, conf. 239. nu. 3.
- Dotanda quomodo sit filia de proprijs bonis à matre prouentis: & per quē sit dotanda: & quomodo habeatur ratio vsusfructus debiti patribus ipsis ex bonis filiorū aduentitijs, cōf. 239. nu. 4.
- Dotare filiam de bonis maternis quando cogatur pater absolute absque detractōne vsusfructus, conf. 274. nu. 6.
- Dotem quis censetur promississe ex causa, propter quam poterat cogi: & de dote data per hæredem patris, conf. 300. nu. 16.
- Dos ei non debetur, quam quis credidit esse filiam suam, & nunc est probatum contrarium, conf. 300. nu. 17.
- Dos. Mater diues, marito existente paupere, tenetur non solum ad alimenta filiorum, sed & ad dotem, conf. 315. nu. 5.
- Dotis proprium est deseruire oneribus matrimonij, veluti sunt alimenta filiorum, conf. 315. nu. 6.
- Dos difficilius denegatur, quam alimenta, vide supra, Alimenta.
- Dos. Filia si fuit præsens testamento, & acceptauit promissionē sibi factam per patrem de summa scutorū 500. pro dote sua, vel notarius pro ea acceptauit, non potest postea per patrem reuocari talis promissio, quamuis sit facta in testamento, conf. 449. nu. 1.
- Dotatz si fuerunt neptes, & non aliæ foeminae inferioris gradus, illæ remotiores fuerunt minus dilectæ, & longē fortius videntur exclusæ, conf. 484. nume 43.
- Dotes relicte neptibus, censentur relicte cōtemplatione fratrum institutorum, à quibus erant dotandæ, conf. 484. nu. 44.
- Dote materna nō potest pater priuare filios, dummo probet quāta fuerit dos, conf. 546. nu. 8. Et an filius acceptando legatum factū per patrem, sibi præiudicauerit respectu dotis maternæ, qua pater eum priuauit &c. ibidem nu. 10.
- Dotis maternæ petendæ ius an censetur fuisse remissum inter fratres per diuisionem, vide supra, Diuisio.
- Dos si nō fuit relicta per patrem iure institutionis, sed in vim legati, an testm sit nullum præteritione filie, vide infra, Testamentū.
- Dos. Matrimonio probato inter aliquos, pecuniæ datæ per mulierē censentur datæ ex causa dotis: quod de iure præsumitur, q cum non constet de alia causa, censentur datæ ex causa matrimonij, quæ erat habilis, conf. 358. nu. 10.
- Dos. Verisimile non est, q mulier, quarum genus est avarissimum, mutuo, uel dono concessisset Viro pauperi, & ignoto summam aliquam pecuniarum: sed præsumitur data ex causa dotis, probato inter eos matrimonio, vt supra, conf. 358. nu. 11.
- Dotis legatum non solet præstari, nisi tempore, quo filia est ætatis nubilis: & aliquando requiritur, quod cum effectu nubat: sed si legatum succedat loco legitimæ, rejicitur, omne grauamen, & omnis dilatio in legitimā, conf. 360. nu. 6.
- Dotis legatum factum puellæ pro eius maritaggio, an debeatur, si tempore facti legati iam erat maritata: quod non, conf. 52. nu. 1.
- Dotis legatum quid si factum fuit per patrem filie pro eius dote, q tamen iam erat maritata in scio ipso patre, conf. 52. nume. 4.
- Dotis legatū factū puellæ, p eius maritaggio, q erat iā maritata in scio ipso testatore, nō debet sibi et i casu scdi matrimonij, cōf. 52. n. 8.
- Dotis legatum factum pro filiabus maritandis, intelligitur de primis nuptijs tantum, conf. 52. nu. 9.
- Dotis legatum factum puellæ pro eius maritaggio, quæ iam erat maritata, non remanet apud hæredes testatoris, tanquā caducum in casu, de quo in consilio, conf. 52. nu. 10.
- Dos. De legato facto distribuendo ad maritandum, seu dotandum: tot puellas pauperes natas ex consanguineis proximioribus testatoris, vide in conf. 69.
- Dotis legatum distribuendum puellis pauperibus natis ex consanguineis, an intelligatur de natis, & nubilibus tempore mortis testatoris, non autem tempore testamenti: quod sic: conf. 69. nu. 9.
- Dotis legatum florenorum centum unica oratione relictu quatuor filiabus censetur de iure relictu, ut inter eas distribuatur, non aut ut multiplicetur: & quando singulis filiabus debeantur singulæ summæ florenorum centum, conf. 638. nu. 1. cum nu. seq.
- Dos an possit dari per clericum eius sorori, uel consanguinæ de fructibus beneficiorum, vide supra, Clericus.
- Dos data primo marito, danda est etiam secundo: quod procedit in patre, fratre, & quocunq; extraneo: item procedit, siue dos tradita fuerit mulieri, uel eius primo marito, siue nunquā fuerit tradita, sed tantum præmissa, conf. 122. nu. 4.
- Dos. Modicum est illud, quod mulier dare potest in dotem secundi matrimonij, stantibus liberis ex primo, conf. 146. nu. 4.
- Dos. De interpretatione cuiusdam promissionis annuæ quantitatis factæ socui pro vsufructu dotis, siue pro alimentis, an talis promissio extingatur per transitum ad secunda uota, sicut extinguitur legatum ususfructus &c. vide in conf. 294.
- Dos. Interesse, seu usura, nō debetur, nisi quibusdam casibus, et si sit causa dotis, si cessant onera matrimonij, vide in conf. 300. nu. 11.
- Dotem si quis promissit restituere cum damnis, & interesse, an debeatur interesse, conf. 300. nu. 12. & vide infra, Interesse.
- Dos. Speciale est in legatis, quod in eis committit mora irregularis id est, sine interpellatione, & tenetur quis ad interusurium mercedis temporis, præsertim in causa dotis, conf. 273. nu. 12.
- Dotis interesse an peti possit per mulierē: & q mulier, soluto matrimonio, retinet bonā immobilia mariti, an teneatur sibi compensare fructus in fortē, & quādo: & an censetur retinere, ea tā quā bona mariti, an tanquā bona propria, vide in conf. 270.
- Dos. Mulier si soluto matrimonio hēt apud se aliqua bona immobilia mariti nō dū sibi in solutū data, sed simplr accepta sub colore crediti sui dotalis, qui actus resoluit in pignus, tenet sibi cōpensare fructus in fortem more aliorum creditorum: ideo debet esse cautā mulieres, ut obtineat datum in solutum, conf. 270. num. 1.
- Sed fallit in duobus casibus, vide licet quando mulier non haberet aliunde modum, quo se alat: vel quando mulier consueuerat negotiari, seu dare pecunias residuę partis dotis mercatoribus sub honesto lucro. d. conf. 270. nu. 2.
- Dos. Mulier si non haberet pignus aliqd apud se, non tamen posset petere aliqd interesse dotis, si nō curat solutionē, cōf. 270. nu. 3.
- Dos. Mulier apprehendens bona mariti soluto matrimonio, & illa met bona, quæ fuerunt data in dotem, sed astimata, censetur apprehendere tanquā pignus, conf. 270. nu. 5.
- Dos. Mulier soluto matrimonio apprehēdēs bona mariti, qd cēseat illa apprehendere, nō tanq bona mariti, sed tanquā bona propria,

- pria, quando scilicet in obligatione erant duo, res, & precium, & electio competebar marito, vel eius hæredibus; & cessante marito, seu hæredibus in electione, transfertur talis electio in mulierem: sed quod hoc sit dubitabile, conf. 270. nu. 7.
- Dos. Mater si possedit simpliciter bona mariti absq; aliqua datione insolutum pro eius dote, tunc debent computari fructus in sortem, conf. 503. nu. 19.
- Dos. De alimentis propter dotē debitā filia, quæ ingressa est religionem: & vtrum debeantur à tempore ingressus, & absolute pro toto tempore, quo dos non soluitur, vide in conf. 524.
- Dos. Alimenta debentur propter dotē, quæ erat debita, cōf. 524. n. 4.
- Dotis alimenta debentur filia à tempore, quo ingressa est religionem absolute pro toto tempore, quo dos non soluitur: & quæ sit ratio, præsertim quando fuerunt relicta in testamento: & q non sit necessaria interpellatio, conf. 524. nu. 7.
- Dotis in causa statutum Papæ statuit pro alimentis quinque pro singulis centum, quando dos excedit summam librarum 300. & est in viridi obseruatiā tale statutum: & valet de iure, quia censetur factum, non in fraudem vsurarum, sed ad tollendas lites respectu probationis faciendæ: & quomodo procedat tale statutum, conf. 524. nu. 15.
- Dotis causa etiam si esset, debent fructus imputari in sortem, quando nulla est obtrata datio insolutum, conf. 529. nu. 48.
- Dos si consistat in pecunia numerata, & filia agat de repetitionem dotis maternæ, non potest aliquid petere sub ratione alimentorum, vel interesse pro annis præteritis: & quicquid annuū præstatur ex debito pecuniario, sapit vsuram, conf. 699. nu. 1.
- Dotem antequā repetat mulier vidua, pōt petere alimenta, si aliūde nō habeat, vnde sibi prouideat de alimentis: & valet statutū, q præstetur aliquid singulis annis mulieri viduæ, cōf. 699. nu. 2.
- Dotis sue in repetitione si negligentes sunt mulieres viduæ, imputatur ipsis: & si aliquid possederint de bonis mariti, tenentur sibi compensare fructus in sortem: & multo magis imputatur hæredibus mulierum, conf. 699. nu. 3.
- Dos si fuit constituta in bonis immobilibus pro fundo dotali, peti possunt fructus contra possessores malæ fidei, conf. 699. nu. 4.
- Dos. Vxor si permisit maritū possidere bona, tā quā ei tradiderit in solutionē debiti ex causa dotis, nihil ad eā pertinet de talib. bonis, et si postea creuerint precio: qā & ē conuerso si precii eorū decreuisset, tale damnum pertinuerit ad maritū, conf. 339. nu. 17.
- Dos. Vxor renetur ad omne interesse retardatæ solutionis dotis erga maritum, etiam si sit interesse extrinsecum, veluti q maritus si habuisset pecunias debitas ab vxore, emisisset prædia vili precio, saltem in foro conscientiæ, conf. 339. nu. 19.
- Dos. Vxor potest post mortem mariti apprehendere, vel saltem retinere bona mariti de iure cōi: & tanto magis ex autoritate sibi expresse concessa per maritum in testamento: & si possideat bona ex vna causa, pōt sibi causam possessionis mutare ex noua causa superueniente, conf. 447. nu. 23.
- Dos. Filio & heredi matris cōpetit ius repetēdi dotē ipsius mris, & p cōsequēs cōpetit filijs, & heredibus ipsius filij, cōf. 503. nu. 9.
- Dos. Mater q possederit bona pro dote sua, probari debet: & quādo filius adiuit hereditatem, & apprehendit expresse bona, tāquam hæres, viuente adhuc matre, mater ipsa non censetur possedisse, nisi fortē iure familiaritatis, conf. 503. nu. 18.
- Dos. Oia bona mariti sunt tacite hypothecata p dote, cōf. 503. n. 22.
- Dotis in cām quia possunt et bona subiecta fideicōmissio alienari, censentur talia bona et vsq; ab initio fuisse hypothecata p dote, cum maritus non haberet alia bona, conf. 503. nume. 23.
- Dos. Bona dato quod nō fuerint expresse obligata pro dote, censentur tamen occasione dotis peruenisse aliquo respectu ad aliquem, quādo ille est hæres matris, seu mulieris, conf. 503. nu. 24.
- Dotis fauore licita est retentio indistincte: & dato quod mulier nō viuat, transit tamen tale priuilegium ad hæres saltem nō extraneos, conf. 503. nu. 25.
- Dotem retinere an quis possit, si fuit hæres debitoris ipsius dotis, conf. 503. nume. 26.
- Dos. Actiones non confunduntur in realibus, quando creditor sit hæres debitoris: quod procedit etiam in hypothecaria, quia quando bona sunt hypothecata, puta pro dote, non censetur confusa actio hypothecaria pro huiusmodi dote, quin possit quandoque exerceri, conf. 503. nu. 31.
- Dos. Vxor mortuo marito an possit sibi mutare cām possessionis, & dicere, q possidet p dote sua, vide j. Possessio. Et vxor post mortē mariti pōt statim apprehendere bona p dote sua, cōf. 248. n. 18.
- Dotis solutio per vnum hæredem facta, an censetur facta tota nomine proprio, an verò partim proprio nomine, & partim nomine sui cohæredis: & secuta euictione dotis, an agi possit contra illum cohæredem pro eius parte, vide in conf. 2.
- Dos. An cogatur mulier recipere res suas, quas dedit in dotem, an uerò possit petere earum æstimationem: & an æstimatio faciat emptionem, vide in conf. 136.
- Dos. Mulier cogitur recipere res suas, uas dedit in dotem, neq; potest petere earum æstimationem, quando æstimatio nō fecit emptionem, conf. 136. nu. 1.
- Dotis in restitutione habent maritus, uel eius hæredes, electionem dandi ipsas res, uel pecuniam, dato q facta fuerit emptio in constitutione dotis, conf. 136. nu. 3. & intellige, vt ibidem nu. 12.
- Dos. A Estimatio in dubio facit emptionem, & mulier, quæ dedit in dotem res æstimas, habet intentionem fundatam: & sola æstimatio, seu precium est in obligatione, conf. 136. nu. 4.
- Dos. Ex quibus arguatur, q in dote æstimatio faciat emptionem, & faciat, non eo respectu, vt cognoscatur, an res fiant deteriores, conf. 136. nu. 5. & 6.
- Dos. A Estimatio in dote, quæ fit ob causam, ut cognoscatur, an res fiant deteriores, solet ut plurimum fieri in mobilibus, non autem in immobilibus, conf. 136. nu. 6.
- Dos. A Estimatio in dote, præsumit ius in dubio, q faciat emptionē, quæ præsumptio nunquā tollitur, nisi cōtrahentes dixerint contrariū, q nō faciebāt æstimationē causa emptionis, cōf. 136. n. 8.
- Dos. A Estimatio in dote facit emptionem, quando in promissione restituendæ dotis dictum fuit expresse de restituendā æstimatione: item quando promissa est restitutio non rerum, sed dotis, quia aliud est dos, aliud res dotalis, conf. 136. nu. 9.
- Dos. Electio est mariti dādi vel res, uel pecunias, quādo in datione dotis interuenit æstimatio, & additū est, quod restitueretur æstimatio, vel res: si verò solū facta sit æstimatio, & nulla est expressa alternatiua, tunc sola æstimatio dari potest, conf. 136. nu. 12.
- Dos. A Estimatio in dote non facit emptionem, quando adiectum fuit pactum restituendæ dotis in iisdem rebus, & sub eadem æstimatione, conf. 178. nu. 11.
- Dos. A Estimatio rei datæ in dotem in dubio facit emptionem, conf. 270. nume. 6.
- Dotis fauore qñ æstimatio nō faciat emptionē, vide in conf. 408.
- Dos. Tex. in l. in rebus. C. de iu. dot. quō procedat: & quod æstimatio soleat facere emptionem etiā in causa dotis, & res transit in liberam facultatem mariti, conf. 408. nu. 1. & 2. cum seq.
- Dos. Ex æquitate quadam in vno casu, videlicet si maritus non est soluendo, fingitur ac si nunquam facta fuisset æstimatio producens emptionem: & fauore dotis tunc conceditur actio mulieri ad eam rem, tam contra extraneos, quā contra maritū, vel eius hæredes, cōsiderata æquitate, quod mulier debet admitti ad rē, quæ ab ipsa, vel ab alijs pro ea prouenit, conf. 408. nu. 3.
- Dos. Et talis dispositio tex. in d. l. in rebus, quod in prædicto casu æstimatio non faciat emptionem, & c. debet censi fauorabilis, & extendi ad quemcunq; alium casum, in quo procedat eadem rō, & æquitas, quāuis sit dispositio exorbitans. d. conf. 408. nu. 4.
- Dos. Dispositio dictæ l. in rebus, procedit etiā in datione in solutū facta de rebus immobilibus pro muliere ex causa dotis, quādo maritus non est soluendo, quia tunc mulier agit ad ea bona data in solutū, & tunc æstō nō facit emptionē, cōf. 408. n. 5. cū seq.
- Dos. Tex. in d. l. in rebus. C. de iu. dot. sicut procedit in emptione, debet etiam procedere in datione in solutū: & ille tex. extenditur ad casus æquiparatos in alia materia, conf. 408. nu. 8.
- Dos. Tex. in d. l. in rebus, procedit etiam in re emptā etiā ab extraneo ex pecunia dotali. d. conf. 408. nu. 9.
- Dos. Tex. in d. l. in rebus, procedit et fortius, qñ maritus neque ab initio, neq; ex post facto habuit dñum rei ab uxore, neq; ab aliquo pro ea, sed solū habuit vsucapiēdi cōditionē, vel quamlibet aliam occasionem acquirendi tale dominium, conf. 408. nu. 10.
- Dos. Si quis dedit furnum in dotem sororis suæ, an possit illū quocunq; tēpore, dum vixerit, ad se reuocare, dūmodo persoluat ei feutos sexaginta, quorum loco tradidit tunc dictum furnum: & de interpretatione verborum instrumenti, conf. 559. nu. 1.
- Dos. Vxor eo ipso quod post mortē mariti possedit bona p multos annos, tanquā sua, censetur ea apprehēdidisse ex causa dotis, & ita cēsetur possedisse, & mutasse, sibi possessionem ex noua causa, si prius possidebat ex alia causa, & ex causa ualida, nō autem ex inualida: & hæc est potissima coniectura ad probandum mutationem possessionis, conf. 447. nu. 26.
- Dotis instrumentū an prōbet matrimoniu, vide infra, Matrimoniu.
- Dotem quod maritus nō curet exigere, nō est uerisimile: & contrarium asserenti incumbit onus probandi, conf. 199. nu. 3.
- Dos, quam filia habuit, imputatur ei in suam legitimam, uide infra, Legitima.
- Dotis causa non est causa pia, nisi mulier sit pauper, conf. 658. numero 13.
- Dotibus fauendum est in arbitrarijs, conf. 404. nu. 3.
- Dotibus fauendum est, quantum fieri potest, conf. 405. nu. 9.
- Dotis in fauorem pronuntiandum est in dubio, conf. 445. nu. 6.
- Dos. Confessiones ut plurimū an fiant per maritos de receptione dotis, licet eam verē non recipiant, sed tantum promissionē: & quod id tantum fiat per maritos, qui sponсарū suarū sunt nimis cupidi: & uide uanas opiniones cuiusdam, conf. 199. nu. 6.

Dotis receptio an pbeatur ex cōfessione morietis, uide §. Cōfessio.
 Dotium confessiones. & recognitiones subsequentes, &c. valent, licet sint simulata, vide infra, Simulatio.
 Dos si fuit soluta saltem per compensationem, dicitur non confessata, sed actualiter numerata, conf. 501. nu. 7.
 Dos confessata quod priuilegium non habeat, conf. 522. nu. 11.
 Dotem facit sola numeratio, conf. 652. nu. 3.
 Dotibus ubi reperitur datum aliquod priuilegium contra regulas iuris, procedit, quando constaret dotem verè esse traditam: secus est in dote confessata: & authen. res quæ, non habet locum in dote confessata, conf. 651. nu. 17.
 Dotis confessatæ materiam: & an confessio dotis obliget minorem: & an maritus minor, siue maior, vel eius hæredes teneantur soluere, & restituere dotem vigore instrumenti dotis confessatæ: & de opinione Bart. & Doctorum in l. si constante, vide in conf. 651. cum duobus consilijs sequen.
 Dotis confessionatæ instrumento stante, posset tolerari, quod maritus teneatur ad dotem confessatam, licet non receptam, quando scilicet esset inæqualitas viri respectu vxoris, quia vxor esset nobilis, & vir persona abiecta: sed in casu è contra, & quando vir fuit deceptus, &c. non tenentur ipse, nec eius hæredes ad restitutionem dotis confessatæ, conf. 651. nu. 1.
 Dotis confessatæ ad solutionem non tenetur maritus, nec eius hæredes, quæ erat minor, puta annor. 16. et quod non posset opponi exceptio non numeratæ dotis, ppter iur. vel aliter, conf. 651. nu. 2.
 Dotis de restitutione si sit facta confessio per maritum, renunciando exceptioni non numeratæ dotis: quia tunc non vñ facta sub spe futurae numerationis, sed aio donandi ipsi mulieri, & sic in fraude legis, cū donatio sit prohibita inter virum, & vxorē, non tenebitur maritus soluere talē dotē confessionatā, nec ei præiudicabit dicta confessio: & est vera, & magis cōis opinio, conf. 651. nu. 3.
 Et an id procedat Mediolani propter statuta: & quid in minore consistente: & appposito iuramento: & quod dispositio authē. sacramenta puberū sit sublata per statuta Mediolani. d. conf. 651. nu. 4.
 Dotem qui dat minori, consilium est, quod recipiat obligationem expressam bonorum cum iuramento: quod tamen nihil releuat Mediolani, propter statuta, conf. 651. nu. 7.
 Dos vxori suæ dū cōstitutā fuit per minorem habentē curatorē, licet potuerit matrimonium contrahere, tñ respectu dotis non obligabit se, nec sua, sine curatoris autoritate, conf. 651. nu. 6. cū nu. seq.
 Dos. Distinctio Baldi, & aliquorum Doctorū est, quod aut vir discretus matrimonium contraxit, & dotem accepit, & tunc bona eius sunt obligata pro dote, quia cum usus sit iure communi, haberi debet loco maioris: aliās si dotem non recepit, nulla est obligatio: & ab hac opinione non esset recedendum: licet Alexand. ei non adhæreat, conf. 651. nu. 11.
 Dos. Licet bona minoris obligentur pro dote, tamē posset iu integrum restitutionem petere, ubi esset latus, conf. 651. nu. 12.
 Dos. Doctores omnes, qui sequuntur Bar. & qui tenent cōtra Bar. semper loquuntur, quando esset dos à minore recepta: & quicquid sit in maiore, in minore non est dubium, quod debet constare de receptione, conf. 651. nu. 15.
 Dos. Doctores, qui loquuntur in dote cōstitutā per minorem 25. ann. præsupponūt oēs, talē minorem non habere curatorē: quia si hēt, & sine eo cōtraxit, vel cōstituit dotem, æquiparatur pupillo, & nullius est momenti illa dotis constitutio, conf. 651. nu. 20.
 Dos. Minor curatorē habēs, si cōtrahat sine curatoris anthoritate, contractus nullus est ipso iure: sed hoc non habet locū in minore contrahente matrimonium, & recipiente dotem, quia eius bona obligantur: & quando id non procedat, conf. 652. nu. 1. cū nu. seq.
 Sed quoniam non tractat de dote, sed de simplici dotis cōfessione, & receptionis manifestatione, tūc ex ea non reperit, minorem obligari, nec pbat dotē, sed solū cōfessionē de recepto. conf. 652. nu. 2.
 Dotis, & pro dote receptionis confessio quādo est de præterito, & tamen facta sit eodem die, quo matrimonium contractum fuit, tunc apparet, nullam omnino dotem fuisse solutam: cum impossibile sit, veram dotē præcedere matrimonium: & hoc modo eliditur instrumentum cōfessionis receptionis dotis: & quomodo id intelligatur, cōf. 652. nu. 5. cū additione Dñi mei, quæ est ibid.
 Dos. Minor habens curatorem tempore contractus, puta dotis cōfessatæ, si cōtraxit sine curatore, actus fuit ipso iure nullus, cum scilicet contractus fuit ei damnosus, & præsertim si neque præsentia iudicis interuenit, quod procedit etiā in dote, quia in dote nulla est specialitas in hoc proposito, conf. 653. nu. 1.
 Dos. Disputatio Bar. in l. si constante nu. 74. & Doctorum ibi, nunquid minor possit in causam dotis obligare se, & bona sua, non est trahenda ad hos terminos, quando minor habet curatorem, quia disputassent de casu deciso: sed debent intelligi de minore non habente curatorem, conf. 653. nu. 2.
 Dos. Minor tempore contractus dotis confessatæ si erat volubilis, & fatuus, & nullius iudicij, & fover erat pauper, & verisimiliter non sufficiens ad inueniendum eam summam pecuniarum do-

tis censetur, fuisse inductus per dolum ad faciendum talem cōfessionem, & iuramentum nihil operatur, stante dolo: & potest semper de hoc opponi excipiendo, conf. 653. nu. 5.
 Dotis confessio si sit facta cū renunciatione non numeratæ pecuniæ, videtur ea cōfessio sapere donationem inter virum, & vxorē, secundum magis cōmunes opiniones: quæ censetur confirmata per mortem mariti præmorientis: & confessio habuit vim traditionis: ideo in casu, de quo in consilio, non est tutum fundamentum super cōfessione dotis, conf. 653. nu. 6.
 Sed fortè ex persona minoris possunt eius hæredes petere restitutionem in integrum, tanquam talis donatio contineat nimis magnam, & euidentem læonem: secus si lapsa sint tempora, etiā si sit proponenda in modum exceptionis, quia poterat proponi in modum actionis. d. conf. 653. nu. 7.
 Dos minuitur ratione impelarum, seu meliorationum necessaria-rum factarum in bonis, conf. 210. nu. 3.
 Dotem maritus suo sumptu tueri debet: & quomodo id intelligendum, conf. 210. nu. 9.
 Dos. Maritus quandiu possidet rem dotalem, & percipit eius fructus, tenetur ad persoluenda onera publica, siue sint merè realia, siue mixta, quia imponantur personis pro rebus, conf. 390. nu. 9.
 Dotes principaliter dantur maritis propter onera matrimonij, & eorum intuitu, conf. 390. nu. 10.
 Dos. An & quomodo detur actio marito ad repetenda melioramenta, seu impensas viles factas in re dotali, non solum reficiendo, sed etiam ædificando de nouo, etiam non interueniente voluntate vxoris: & quid si mulier non sit soluendo, & parum, vel nihil habeat, præter rem illam: & qua actione repetat maritus dictas impensas, uide in conf. 732.
 Dotali in re factæ impensæ per maritum, etiam de nouo ædificando, quod possint per eum repeti, conf. 732. nu. 4.
 Dotali in re factas impensas utiles sine voluntate mulieris an maritus repetat, quando mulier ipsa non est soluendo, & parum, aut nihil habet, præter rem ipsam dotalem, in qua factæ fuerunt impensæ: & de tex. in l. vtilium. ff. de impen. in re dot. fac. quomodo intelligatur, & procedat, conf. 732. nu. 9.
 Dotali in re factas impensas maritus repetit siue necessarias, siue viles, siue reficiendo, siue de nouo ædificando, & siue muliere sciente, & siue ignorante, conf. 732. nu. 13.
 Et qua actione maritus repetat tales impensas, ut supra, d. conf. 732. nume. 14.
 Dotali in re melioramenta per maritum facta, si fuerint necessario exposita, de iure cōpetit pro illis actio marito, & hæredibus, non adhibita distinctione, an vxor factura fuisset, vel non. cōf. 733. nu. 1.
 Sed si impensa non est necessaria, sed utilis tantum, tunc ita demum competit eius repetitio, si antiquum ampliavit ædificium: si verò de nouo ædificet, tunc talem impensam utilem, & non necessariam non repetit, quia videtur donare: & saltem res est dubia, & concordanda. d. conf. 733. nu. 2.
 Dotali in re maritus habet ius: & an constante matrimonio dominium fundi dotalis sit apud maritum, remissiuè, conf. 732. nu. 8.
 Dotalem bonorum maritus est uerus dominus constante matrimonio: & est communis opinio, conf. 746. nu. 3.
 Dotalis rei dominium licet sit uerè apud maritum, aliquo tamen respectu censetur esse apud uxorem, conf. 746. nu. 12.
 Dotalia bona an effecta sint prædia empta per mulierem de pecunia dotali, id nunquam fit, nisi duobus concurrentibus: primo quod dictum, vel actum sit expressè, quod essent dotalia: secundo quod illud sit inutilitatem ipsius mulieris, conf. 746. nu. 1.
 Et an non effecta sint dotalia, sed mæserint in dño mulieris, ueluti si emptio dirigatur in personā ipsius, & ei tradita fuit possessio, dato quod fuisset empta de pecunia mariti. d. conf. 746. nu. 2.
 Dotales seu uxoris an efficiantur res emptæ ex pecunia uxoris, uide infra, Emptio.
 Dotalibus pro bonis maritus potest subire litem absque ullo mandato: & sententia lata contra maritum præiudicat uxori indistinctè, etiā soluto matrimonio, dummodo non ignorauerit uxor maritum habere litē: & est communis opinio, conf. 746. nu. 4.
 Et quid si uxor id ignorauit, an sententia lata contra maritum ei præiudicet, soluto, uel durante matrimonio. d. conf. 746. nu. 5.
 Et an sententia lata contra maritum super bonis non effectis dotalibus, licet emptis per mulierem de pecunia dotali, præiudicet uxori: & quando, puta quando ratum habuit, uel tradidit instrumenta marito. d. conf. 746. nu. 6.
 Dos. An uxor possit propria autoritate capere fructus existentes in prædijs emptis per eā de pecunia dotali, pro quibus maritus subiuit litem: & an incurrat poenam statuti punientis inuasio-nem, conf. 746. nume. 7.
 Dotis causam deteriore facere non potest mulier, etiam per expressum consensum, & uoluntatem, conf. 746. nu. 14.
 Dotem non potest mulier donare, neque de ea pacisci, constante matrimonio, conf. 4. nume. 8.

Dos potest alienari stante iuramento, conf. 4. nu. 30.
Dotalis fundi alienatio est regulariter prohibita: potest tamen fieri, qñ affert vtilitatē mulieri, et inuita muliere, conf. 97. nu. 17.
Dos. Conuentiones tales super restituenda dote fieri non solent, per quas possit euenire, q mulieres prope remaneant indotatę & de iure fieri an possunt, conf. 469. nu. 6.
Dos. Non valet pactum factum per mulierem, ex quo sequuta est euidentis latio, & deterior conditio dotis, conf. 445. nu. 5.
Dos. Vxor nō pōt sibi p pactū p iudicare in dote, conf. 274. nu. 9.
Dos. An datio in solum facta vxori vigore dotis suę, constante adhuc matrimonio, patiatur difficultatem, nec ne: & de bonis quibuscūq; assignatis vxori loco alienum bonorum dotis suę p concurrenti quantitate, an debeat id intelligi quōd ad quantitatem bonorum, an quōd ad estimationem faciendam: & an pxiu dicet creditoribus mariti, vide in conf. 256.
Dos potest restitui et constante matrimonio: sed talis restō nō debet continere aliquid lucri, inter ipsos coniuges, qā hñet instar donationis, quā inter eos est prohibita, conf. 256. nu. 6.
Dos restō constante matrimonio fieri non potest in pxiudiciū creditorum mariti, quā, s. afferat vxori aliquid lucri, vel in quātitate bonorum, vel in estimatione, etiam si sint creditores futuri, conf. 256. nu. 10.
Dos. Creditores possunt alienata in fraudem reuocare, etiam cū fructibus, qui poterint percipi, etiam in dote restituta vxori in fraudem &c. conf. 256. nu. 11.
Dos. De assignatione bonorum facta vxori pro concurrenti quantitate bonorum dotis suę &c. conf. 256. nu. 20.
Dos. Bona assignata vxori pro dote aliquando non dicuntur facta dotalia, sed liberē acquisita, & tanquam patrimonialia habita, & quando, conf. 256. nu. 21.
Dos potest restitui vxori etiam constante matrimonio, sed nō potest pxiudicare creditoribus mariti, videlicet si contineat aliquid lucri in fauorem ipsius vxoris: & possunt creditores reuocare alienata, conf. 256. nu. 24.
Dotis restitutio, seu permutatio facta vxori quādo non continet lucrum magni momenti, non est facilē apponenda manus ad rescissionem talis contractus, conf. 256. nu. 26.
Dotem nō potest nūc repetere mulier, vel petere fideiussores, sub pretextu quōd maritus sit pauper, si sciebat eius conditionem &c. conf. 358. nu. 12.
Dotis restituendę petitio antequā pster finitū esse matrimoniū, est duntaxat concessa à iure in calu, quo maritus tendit ad inopiā, & dissipat bona: sed id extenditur ad quoscūq; alios casus, & quoscūq; alias personas hñtes eandem rōnem, conf. 631. nu. 1.
Et ratio. l. si constante. ff. solu. mat. est, vt mulier possit se, suosq; ex dote alere: & hęc ratio procedit et quando maritus tam longo tempore abest, & incertum est, vbi sit, ad eo q penitus dereliquit vxorem, & eius curam d. conf. 631. nu. 2.
Et pxiertim si de morte mariti sit vulgi opinio: & in materia dotis repetendę propter aliquem casum à iure expressum, sufficit vulgi opinio de tali casu. d. conf. 631. nu. 3.
Dos. An creditores mariti habeant ius offerēdi contra vxorē possidentē, vel petentē bona mariti pro dote sua, quando, s. maritus tendit ad inopiā: fuerunt duę opiniones, vna negatiua, alia affirmatiua: & est disputabilis articulus, conf. 80. nu. 1.
Et q creditores nō habeāt ius offerēdi p vxorē, est magis cōis opinio, & verior: & quę sint rationes. d. conf. 80. nu. 2.
Et q vxor possideat bona mariti pro dote sua, quando maritus tēdit ad inopiā, & creditores non habeant ius offerēdi, non dicitur esse propriē restitutio, vel solutio dotis suę: & qui effectus sequatur ex hoc. d. conf. 80. nu. 3.
Dotis fructus vxoris vnus ex filiis si pater percepit, an possit ille filius repetere eos, conf. 241. nu. 23.
Dotalium bonorum, vel aliorum bonorū aduentitiorum fructus si per aliquod tempus pater permittat filium percipere, censet per illud tempus donasse, conf. 241. nu. 24.
Dotes si testator voluit solui debere de redditibus, seu fructibus bonorum, quę subiecit fideicōmissio, seu prohibuit expressē alienari, an, & qñ possint alienari bona immobilia pro soluēdis dictis dotib. vide in cōf. 273. & sup. Alienatio, & 7. Fideicōmissū.
Dotis causa possunt bona fideicommissi alienari, vide infra, Fideicommissum.
Dos data filio, vidente, & consentiēte patre, pōt restitui, seu solui de bonis subiectis fideicōmissio, vide infra, Fideicommissum.
Dos. Inuestitus de bonis si viueret, & esset obligatus ad restōnē dotis, possent bona alienari post eius mortē, et nō obstante fideicōmissio: & ad idē censet teneri q cūq; veniens ex illius persona, conf. 447. nu. 45. & vide infra, Fideicommissum.
Dos an censetur fuisse consumpta ex fructibus perceptis ex bonis subiectis fideicommissio &c. vide infra, Fideicommissum.
Dotis causa vel cōstituendę, vel restituendę, an possit fieri alienatio, licet fuerit prohibita alienatio bonorum vel per contractū

vel per vltimam voluntatem, vide supra, Alienatio, & infra, Fideicommissum.
Dos vñ cā necessaria, quia pp eam possunt minui fideicommissa. etiam si sit facta expressa prohibitio alienandi, conf. 522. nu. 6. & vide infra, Fideicommissum, & supra, Alienatio.
Dos an detrahi possit de bonis feudalibus, vide infra, Feudum.
Dotis fauore speciale est, vt per dationem in solum non recedatur à prima obligatione, conf. 367. nu. 5.
Dos. Vxor quando pxiecessit, quanuis eius hareditas consistat in dote, respectu tamen filiorum nunc est successio, conf. 456. nu. 25.
Dos Capellę si sit relicta in testamento, constituitur ius patronatus, vide infra, Ius patronatus.
Dotis crediti ius censetur esse in loco, vbi factus fuit cōtractus dotis, pxiertim si vxor ibi deceffit, conf. 595. nu. 6.
Dotis Nurus suę ad restōnē et q quis nō se obligauerit expressē, tñ si simpliciter admisit Nurū, & eius dotem in domum suam, censetur se obligasse ad huiusmodi restōnem, conf. 615. nu. 1.
Dotis, vel dimidię partis dotis, & seu crediti dotis donatio an censetur comprehendere dotem, & seu partem dotis, quę fuit exacta, vel recuperata: & an sicut legatum dotis comprehendit dūtaxat actionem ad dotem, & non dotem recuperatam, ita etiā dicendum sit de donatione dotis, vide in conf. 628.
Dotis legatum comprehendit duntaxat actionem ad dotē, & nullo modo comprehendit dotem recuperatam, quia illa est facta proprium patrimonium mulieris, conf. 628. nu. 1.
Et idē dicendum est de donatione, cum legatum sit species donationis, ibidem nu. 2.
Dotis, & seu crediti dotis donatio facta cum dicit creditum dotis, non comprehendit dotem exactam, conf. 628. nu. 6.
Dos. Verba donationis directā ad iura, & actiones dotis, & nomina debitorum, non conueniunt parti dotis, quā fuit recuperata cum effectu, conf. 628. nu. 8.
Dotis dimidia pars si donata fuit, an censetur donatio comprehendere totam illam partem dotis, quā nondum fuit recuperata, & quā ascēdit pxiisē ad dimidiam partem totius dotis: an verō comprehendat duntaxat dimidiam talis dimidię: & q hoc vltimum sit verius, conf. 628. nu. 15.
Dos amittitur, & committitur adulterium per mulierem, si secūdo nubat ante certam mortem mariti, conf. 631. nu. 4. & vide infra, matrimonium.
Dos. Soror si dedit in dotem marito aliquid paternarū facultatū, id fieri non potuit citra nomen, & ius haredis patris: & frater consentiendo tali traditioni, censetur eā ad probasse vti herede pxiis, & iurib. sibi cōpetentibus renunciasse, conf. 775. nu. 11.
Dotem potest dare mulier in omnibus suis bonis: & quid stante statuto quōd maritus lucretur totam dotem, conf. 4. nu. 1.
Dotis augmentum. Renunciatio donationis propter nuptias facta per mulierem cum iuramento valet: item valet, si confirmata sit post biennium, conf. 4. nu. 5.
Dotis augmentum. Donatio propter nuptias censetur, quicquid datur p maritum vxori, habito respū ad dotem, conf. 22. nu. 4.
Dotis augmentū, & donatio pp nuptias qñ differant: & quōd nō differant, si ambo sint ex parte mariti, conf. 22. nu. 5.
Dotis augmentum. Donatio quando fit per maritum vxori in instrumento dotali, censetur donatio propter nuptias, licet non fuerit expressum, conf. 22. nu. 7.
Dotis augmentum. Donationes pp nuptias hodie non amplius sunt in vsu, s. vt fiant ex necessitate, & si fiunt, appellantur communiter augmenta dotium, conf. 22. nu. 8.
Dotis augmentum. Donatio propter nuptias an valeat, quando fit per maritum constante matrimonio, si mulier etiam non auget dotem, conf. 22. nu. 9.
Dotis augmentum, quod fit per maritos vxorib. nihil aliud est, quā donatio propter nuptias, & quicquid datur per maritum vxori, habito respectu ad dotem, conf. 68. nu. 1.
Dotis augmentum, seu donatio propter nuptias, cessante pacto, reuertitur, soluto matrimonio, ad maritū, sicut dos reuertitur ad vxorem, conf. 63. nu. 2.
Dotis augmentum, seu donationem pp nuptias quōd soluto matrimonio vxor lucretur, valet pactum, conf. 68. nu. 3.
Dotis augmentum tenetur vxor de iure communi seruare filiis ipsius primi matrimonij, conf. 68. nu. 4.
Dos, & donatio propter nuptias, an eodem modo regulentur: & quōd consideretur traditio dotis, non autem promissio &c. vide supra, Donatio propter nuptias. Et de dotis augmento vide etiam supra, donatio propter nuptias.
Dos, & dotis augmentum debent esse apud vxorē, qñ vxore instante facta est separatio tori inter coniuges, conf. 636. nu. 3.
Dotis de augmento ita iudicatur, quod de ipsa dote: & valet donatio facta filiz spuriz pro augmento dotis, conf. 767. nu. 7.
Dotis p augmento facta donō ab initio vāida nō potuit reuocari per

ri per donantem etiam ex causa ingratitudinis, conf. 767. nu. 3.
 Dos. Statutum de lucranda dote non tollit vxori factionem testa-
 menti, sed procedit ab intestato tantum, conf. 4. nu. 4.
 Dos. Statutum de lucranda dote intelligi debet generaliter, siue
 vxor decedat ab intestato, siue facto testamento: & tale testm nō
 pōt iudicare marito, & alijs vocatis à statuto, qñ statutū nō n-
 vit verbo, succedat, & i verbo, debeāt habere, conf. 5. nu. 1.
 Dotis lucrum censetur, si ferri marito tanquam lucrum præcisum,
 & sibi omnino debitum ex dispositione statuti, & maxime qñ
 sibi def. ratur etiam stantibus filijs &c. conf. 50. nu. 2.
 Dos mulieris adulteræ si desertur marito per statutum puniens ip-
 sam mulierem adulteram in priuatione dotis, tunc tale statutū
 censetur admittere et maritum forensem, conf. 6. nu. 8.
 Dotis lucrum maritus hñe censetur ex sola dispōne statuti, & non
 aliter, puta ex testamento vxoris, conf. 5. nu. 1.
 Dos. Statutum de lucro dotis nisi exprimat dotem promissam, p-
 ut statutum Mediolani, res est disputabilis, an illa comprehen-
 datur, conf. 274. nu. 2.
 Dotis lucrum debet applicari marito, quando maritus constitue-
 rat domicilium in loco, vbi mortua est uxor, conf. 595. nu. 7.
 Dotis lucro delato ex forma statuti priuatus est maritus, q nō ad-
 hibuit medicū vxori morienti, vel adhibuit, sed malū, cf. 691. n. 1.
 Et debebat maritus mittere ad alia loca circumuicina, si in eo lo-
 co, vbi mortua est, non erant medici. d. conf. 691. nu. 2.
 Et quando maritus se malē semp habuit in vxorē, hæc res argm
 præstat, non tantum culpæ, sed doli. d. conf. 691. nu. 3.
 Et euidenter constat de dolo, si in infirmitate vxoris prohibuit,
 ne ad eam ingrederentur amici. d. conf. 691. nu. 4.
 Dos. De statuto de lucranda dote, vide etiam infra, Statutum.
 Dotata filia quod non succedat stantibus masculis, si disponat sta-
 tutum &c. vide infra, Statutum.
Dubium, Dubietas, Dubitans. In dubio verba de-
 bent interpretari
 in fauorē promissoris: & in dubijs sequimur illud: quod mini-
 mum est: & in dubijs fit interpretatio in benigniorem partem:
 & in dubijs fauendum est reo conuento potius, quam actori: &
 in dubijs fit interpretatio contra fiscum, conf. 417. nu. 10. 11. 12.
 13. & 15. & vide deinde in suis proprijs locis. Et in dubio elige-
 da est via illa, quæ minus lædit, conf. 73. nu. 9.
Dubium. In dubio tenenda est intelligentia, quæ resoluit casum
 magis dubitabilem, conf. 747. nu. 2.
Dubietas, seu perplexitas solet vitare, quando nullo modo po-
 teat dissolui, alias secus, conf. 24. nu. 3.
Dubietas, seu pplexitas si cadat inter plures res, pferat illa res, q est
 fauorabilior, & in eius fauorē fit interpretatio, conf. 24. nu. 9.
Dubietas, seu ambiguitas quando secundum quamlibet intelligen-
 tiam affert eundem effectum, frustratoria est illius disputatio,
 & inuestigatio, conf. 97. nu. 54.
Dubitans solet æquiparari ignoranti, conf. 251. nu. 43. & dubitās
 æquiparatur erranti, conf. 9. nu. 53.
Ducatus, Dux. Sub concessione Ducatus Mediolani non
 comprehenduntur loca iā alienata a p-
 fione Ducatus, & q iā possidebant p Ecclesiam, conf. 62. nu. 23.
Ducatus Mediolani iustituta nō cōprehēdit Castra, & loca pri-
 alienata, seu separata ab ipsis Ciuitatib. Ducatus, cf. 64. nu. 46.
Ducatu Mediolani ad Imperatorē deuoluto p mortē quō illustri-
 simi Frāncisci Sfortiæ vltim: Ducis, vnā cum bonis allodialib. ip-
 sius Ducis, an bona dicant obnoxia creditorib. Ducis, ita q Im-
 perator, vel eius fiscus teneat, p soluere debita Ducis, saltem
 respectu bonorum allodialium, & quid respectu feudaliū, vel me-
 lioramentorū factorū in reb. feudaliū. vide in conf. 209. cū duo
 bus consilijs sequen. vide infra, Feudum, & infra, Fiscus.
Dux Mediolani Franciscus quid egerit in Ducatu, quando restitu-
 tus fuit ab Imperatore anno. 1530. conf. 210. nu. 1.
Dux Mediolani. An de æquitate etiam teneatur Imperator solue-
 re debita Ducis Mediolani Francisci post Ducatū ad ipsum Im-
 peratorem deuolutum: p sic: & quibus rōnib. conf. 210. nu. 13.
Ducatus Mediolani fuit erectus, & cōstitutus per Vinceslaum an-
 no. 1396. conf. 64. nu. 45.
Dux Mediolani. Imperator non censetur transfuisse in Duces Me-
 diolani suum supremum ius: quod ab eo nō potest separari &c.
 conf. 64. nu. 47.
Duci Mediolani asserenti aliquē sibi subditū cōmississe crimē lēse
 maiestatis, & priuandū esse feudo, an credat, vide j. Princeps.
Dux Mediolani cum cā potest priuare aliquem subditū re sua, et
 sine citatione, conf. 434. nu. 4. & vide infra, Princeps.
Dux Mediolani. An gesta p Ducē Maximilianū in Ducatu Medio-
 lani habeantur pro non valdis: & quomodo, conf. 434. nu. 25.
Dux Mediolani. Super quorum Ducum Mediolani priuilegijs fiat
 difficultas, conf. 434. nu. 34.
Dux Franciscus Sfortia primus, & Dux Ludouicus, Duces Medio-
lani: quomodo valeant facta per eos, vide in conf. 511.

Dux Franciscus Sfortia primus Dux Mediolani nō fuit legitimus
 Dux, quia nunq fuit inuestitus à Cæsare: sed Dux Ludouicus, q
 superuenit postea, fuit verus Dux ex inuestitura Cæsaris: & fa-
 cta per Ducem Ludouicum sunt validiora, & derogat his, quæ
 facta fuerunt per alios Duces non legitimos, veluti infeudatio-
 nes &c. conf. 511. nu. 34. cum seq.
Dux Ludouicus Dux Mediolani non fuit legitimus Dux, antequā
 impetraret inuestituram à Cæsare: sed postea eam impetrante
 & emisit edicta, q feudatarij sui sulciperent nouas inuestitu-
 ras, conf. 511. nu. 36.
Ducis Francisci Sfortiæ primi Ducis Mediolani quomodo aliqua
 habeantur pro ualidis per alios Duces legitimos, & per Cæsa-
 rem, conf. 511. nu. 37.
Dux Mediolani. Quicquid fit Mediolani, fit sub noīe Cæsaris: & cen-
 set fieri sub noīe eius, tanquam Ducis Mediolani, conf. 49. nu. 2.
Dux Mediolani. Imperator in Ducatu Mediolani representat, tan-
 quā Dux Mediolani, non aut tanquam Imperator, cō. 62. nu. 24.
Dux Mediolani potest omnia in suo Ducatu, quæ alibi potest Im-
 perator, conf. 111. nu. 14.
Dux Mediolani habet in suo Dñio iura Imperij, conf. 793. nu. 11.
Dux. Qui se gerit, tanq Dux, cum non sit, si postea fiat Dux, cen-
 setur confirmari tunc, quicquid antea egerat, conf. 64. nu. 73.
Ducatus non potest diuidi, conf. 163. nu. 42.
Ducatus feudum, vide infra, Feudum.
Duellum. Propter prouocationem ad duellum est poena ca-
 pitis, & confiscationis bonorum, secundum nouas
 Constitutiones Mediolani, conf. 617. nu. 5.
Duellum quid sit: & quod semper à militibus pro discussione ad-
 iuriconsultos confugitur, conf. 760. nu. 3.
Duellum ad instar contentiosi iudicii procedit, conf. 760. nu. 4.
Duellum cessare facit electio via iudicialis, aut ex mero officio iu-
 dicis à parte instituta, conf. 760. nu. 7.
Duellum omni iure diuino, & humano, est prohibitum, secundū
 communem Doctorum sententiam, conf. 760. nu. 5.
 Sed de consuetudine, & facto, obseruatur, pro conseruatione ho-
 noris, & famæ, q vitæ æquatur: & perinde est, ac si de iure esset
 licitū, & pmissum: sed non evitatur peccatum, nisi ex magna, &
 rationabili causâ: sicut dñ de lupanario. d. conf. 760. nu. 6.
Duellū requirit licentiā, & autoritatē pñcipis, conf. 760. nu. 8.
Duellū. In duello inferior nō pōt prouocare superiorem, cf. 760. nu. 9.
Duellū. In duello prouocatus dñ reus, cui iura fauēt, id eligit iudi-
 cē, arma, locū, & tps: & q prouocator eligat, conf. 760. nu. 10.
Duellum. In duello qui primo porrigit querelam, dñ prouocator,
 aduersarius vero dñ prouocatus, & reus, conf. 760. nu. 11.
 Quod procedit tanq diffamante ipsū qrelantē, ita q origo ma-
 li, & iniuria à qrelante vñ procedere: & talis querela dñ prouo-
 catus, cum incept vocare aduersariū in cām. d. conf. 760. nu. 12.
 Et amplia, & declara, vt ibidē habetur, vbi quis dicatur actor, &
 quis prouocatus, & reus: & quando de reu efficiatur actor: & de
 mentia conditionali, &c. cum nu. seq.
Duellum. In duello Cæsar est iudex competens, & adeundus pro
 declaratione dubiorum: & absq; eius licentiā non possunt con-
 sentire in alium, conf. 760. nu. 14.

E

Ecclesia est par cum Imperio, & etiam superior, conf. 62.
 num. 12
Ecclesia Romana habet omnes alias ecclesias sibi subditas, & tan-
 quam membra: & vnica inter Christianos est ecclesia: & bona
 omnia omnium ecclesiarum censentur esse bona vniuersalis ec-
 clesiæ, conf. 62. nu. 16. & conf. 64. nu. 84.
Ecclesiæ facta donatio, censetur facta Deo, conf. 64. nu. 83.
Ecclesiæ, seu in ecclesiam collata titulo lucratiuo, cēsantur in du-
 bio collata pro redemptione peccatorum, & sic in piam causā,
 conf. 64. nu. 86.
Ecclesia inferior acquirit ipso iure ecclesiæ superiori, conf. 64. n. 97.
Ecclesia. De oblatione, seu dedicatione bonorū, q fit p aliquē ali-
 cui ecclesiæ: & an noceat filijs, vel descendentib. pferim si dedi-
 catum fuit directum, & reseruatū vile, vide in conf. 230.
Ecclesiæ alicui si quis faciat oblationem, seu dedicationem bono-
 rum, illa nihil aliud est, q donatio inter viuos, pferim qñ nihil
 actum fuit de dedicatione personarum, conf. 230. nu. 1.
Ecclesiæ oblatio, seu dedicatio bonorum facta an noceat filijs, vel
 descendentib. & ceteris consentientib. & q si donatū fuit eccle-
 siæ directum tantum, & reseruatū vile, &c. conf. 230. nu. 2.
Ecclesiæ sanctæ Mariæ, vel alterius nominis, si indefinitē relinqua-
 tur hæreditas, vel legatum, & in Ciuitate testatoris extent dñ
 vel plures ecclesiæ eiusdem nominis, debetur tale reliqū eccle-
 siæ pauperiorum: & quæ sit rō, conf. 334. n. 6. & vide infra, Nomē.
Ecclesia Dei habuit aliud tps sub apostolis, & Martinibus tpe Rē-
 gū infidelium: aliud tempus nunc habet tempore Regum fide-
 lium,

lium, conf. 769. nu. 79.
 Ecclesia dicitur plantata sanguine: & humanum regnē deriuatur
 à diuino, & ipsum debet imitari, conf. 769. nu. 82.
 Ecclesia, & fiscus, equiparantur, in fauorabilib. conf. 108. nu. 8.
 Ecclesiæ fauendum est in dubijs, quia talis fauor etiam cēsetur pu
 blicus, conf. 377. nu. 10.
 Ecclesiæ, & pijs locis, an, & quousq; fauendū sit, uide j. Pia loca.
 Ecclesia. Communiter solent negligi negotia absentiu, & ab alijs
 vsurpari, & id frequentius contingit in personis, & bonis eccle
 siasticis, conf. 299. 7.
 Ecclesiæ iura negligere propriū est clericorū in his, q̄ solū cōcer
 nunt præiudiciū ecclesiæ futuris tpius, conf. 299. nu. 17.
 Ecclesia non solet, neq; præsumitur cogitare de naturalibus filijs,
 vel legitimatis, & similibus personis, quia reprobatur omnem coi
 tum, præter vxorem, conf. 342. nu. 19.
 Ecclesia præsumitur odio habere illos, qui ex damnato complexu
 nascuntur, neque censetur eis velle conferre commodum, con
 sil. 562. nu. 25. & conf. 564. nu. 12.
 Ecclesiæ an censeantur acquisita bona acquisita per clericum, an
 hæredi in patrimonialibus &c. vide supra, Beneficium.
 Ecclesia regit nō solū statutis, sed & p̄suetudinib. conf. 439. nu. 2.
 Ecclesia magis est vtrix iustitiæ, & æquitatis, quā laicus, consil.
 397. nu. 15.
 Ecclesia. Priuilegia omnia, quæ conceduntur personis ecclesia
 sticis, p̄sumuntur i dubio eis cōcessa in fauorē ecclesiæ, & ordi
 nis ecclesiastici. adeo q̄ nō p̄nt eis renuntiare, conf. 387. nu. 13.
 Ecclesia, seu p̄sonæ ecclesiasticæ an teneant ad onera, seu collectas;
 & quid pro bonis patrimonialib. vide infra, onera, vbi posui.
 Ecclesia est priuilegiata pro se de iure cōi: & licet nihil sit expres
 sum pro colonis, tamen censetur esse priuilegiata etiam pro co
 lonis, conf. 441. nu. 14.
 Ecclesia si habet priuilegium circa salinas, tale priuilegium non
 transit in emptorem, vide infra, Priuilegium.
 Ecclesiastica p̄sona, q̄ de nouo succedit in beneficio, an teneatur
 stare locationi factæ per antecessores suos, vide infra, locatio.
 Ecclesiæ collegiata Rector, vel Prælati per quē eligatur, vide in
 fra, Prælati, & etiam infra, Electio.
 Ecclesiæ collegiata dignitas p̄ncipalis est de reseruatis, & confer
 ri non potest vigore indulti, vide infra, Indultum.
 Ecclesia. Ex duobus Præcentoribus, seu quibuslibet alijs, quibus
 ius competit administrandi, ecclesiam, si non conueniant, præ
 ferentius est maior, conf. 334. nu. 20.
 Ecclesiastica beneficia obnoxia fiunt debitis eorum occasione con
 tractis, vide supra, Beneficium.
 Ecclesia. Testator, si post testm̄ factum, in quo iussit in domo sua fie
 ri ecclesiam, alienet ipsam domum, & aliā alio tpe emat postea
 simpliciter, censetur perseverare voluntas testatoris, vt in domo
 empta fiat ecclesia, conf. 326. nu. 2. & vide supra, Alienatio.
 Ecclesiastica bona q̄ transeunt in personam secularem, iudicant
 vt bona secularia, conf. 513. nu. 3. & vide etiam nu. 16.
 Ecclesiastica libertas quomodo intelligatur, conf. 8. nu. 10.
 Ecclesiastica libertas. Prohibitio seu decretum dicitur esse p̄ liber
 tatem ecclesiasticam, q̄ tollit clericis ea, quæ ex priuilegio, vel
 ex iure cōi tā ciuili, quā canonico, vel quouis alio licito mō eis
 competunt, s̄m magis communem opinionem, conf. 164. nu. 13.
 Ecclesiastica libertati non præiudicant statuta, & dispositiones lai
 corum: & quando competant priuilegia libertatis ecclesiasticæ,
 conf. 460. nu. 5. 6.
 Ecclesiastica libertas an dicatur constringi, si fiat prohibitio alienā
 di etiam in ecclesias, conf. 194. nu. 2. & vide supra, Alienatio.
 Ecclesia in vtilitatem rem esse veram, probatur ex coniecturis ve
 risimilibus, conf. 205. nu. 73.
 Ecclesia an obligetur ex mutuo facto eius prælato: & q̄ debeat p̄
 bari, verum fuisse in rem ecclesiæ, vide infra, mutuum.
 Ecclesia an & quando excludatur, q̄n Papa concedit licentiam, q̄
 quis possit disponere de bonis in filios, & in quamlibet aliam
 p̄sonā: & de filijs legitimatis ad dicta bona: & an excludat eccle
 siam, etiam ab intestato succedentes, vide in conf. 206.
 Ecclesiastica bona, vel ecclesiæ subiecta tunc immutant naturam
 suam, & efficiuntur bona temporalia, seu patrimonialia, si Papa cō
 cedat, q̄ quis possit disponere de bonis in filios, & in quālibet
 aliam personam, conf. 206. nu. j.
 Et in dictis bonis ecclesia ab intestato habet intētionem fundatā
 non extantibus filijs, vel cognatis: alijs eis extantibus excludit,
 etiam q̄ illi succedant ab intestato. d. conf. 206. nu. 2. & 3.
 Ecclesiæ bona sunt regulariter prohibita alienari. p̄nt tamen alie
 nari, si id tendat in vtilitatem ecclesiæ, consil. 97. nu. 19.
 Ecclesiæ in damnum si quid alienatit episcopus, potest ipsemet
 reuocare alienationem, conf. 63. nu. 5.
 Ecclesiæ res non possunt alienari. & si alienantur, possunt per ip
 summet repeti, qui alienauit eas: quod tñ non procedit in loca
 tione, nisi sit locatio ad longum tempus. per quam transfertur

aliquod ius in conductorem, velut est emphiteosis: non autem
 procedit in locatione simplici, conf. 525. nu. 7.
 Ecclesiastica rei alienatio differt ab alienatione rerum minoris,
 quia non interuenit decretum Iudicis, sed ipsæ personæ eccle
 siasticæ quibus non creditur &c. conf. 205. nu. 83.
 Ecclesiæ. De autoritate, vel consensu superioris in alienatione bo
 norum ecclesiæ, vide aliqua in conf. 342.
 Ecclesia. Iuramentum prælati, vel clerici de non alienando &c. nō
 impedit alienationes ex iusta causa necessitatis, vel utilitatis fa
 ctas, conf. 342. nu. 35.
 Ecclesia. Autoritas necessaria est in alienatione rerum ecclesiæ: &
 non sufficit, q̄ interueniat licentia: & de dñia inter alienatio
 nes rerum minorum, & alienationes rerū ecclesiasticarū: & q̄
 in sc̄do casu non requiratur solēnitas decreti, sed sufficiat p̄sētus
 superioris adhibētus cāp̄ cognitionē: q̄ cōsensus si adhibetur in
 ipso actu, dū sit, nihil aliud est, quā autoritas, conf. 342. nu. 36.
 Ecclesiæ bonorum in alienatione quando non requiratur cōsen
 sus capituli, sed solius Præpositi; videlicet quando propter cala
 mitates temporum residebat totum capitulum in ipso Præposi
 to: & quod tunc satis sit conuocare aliquos honestos clericos
 ecclesiarum vicinarum, conf. 342. nu. 47.
 Ecclesiæ bonorum secunda concessio an fieri debeat, seruata for
 ma primæ concessionis &c. vide infra, Emphiteosis.
 Ecclesiæ bonorum contractus si per longissimum tempus, puta
 130. annorum, habuit effectum, scientibus, & re ipsa cōsentiē
 tibus ipsis personis ecclesiasticis, cessat omnis dubitatio contra
 ipsum, conf. 342. nu. 54.
 Ecclesiæ in rebus præsumuntur tractatus, & aliæ solemnitates ex
 longo tempore: & in re solita locari non requiruntur, conf. 134.
 nu. 8. cum mea additione, quæ est ibidem.
 Ecclesia. Contractus redditus ipso iure nullus, si non fuerunt ser
 uatæ solemnitates, quæ requiruntur in alienatione rei ecclesia
 sticæ, conf. 397. nu. 21.
 Ecclesiæ rerum alienatio, siue concessio in emphiteosim, vltra in
 formationes q̄ cedat in vtilitatē ecclesiæ, requirit aliā solemnita
 tem extrinsecā, videlicet tractatū alienandi, bis, aut ter repeti
 tum: sed cessat ea solēnitas, ubi sit alienatio p̄ summum Pontifi
 cem, vel per alium vtem eius autoritate, conf. 447. nu. 42.
 Ecclesia. Procurator vnicus quanuis compareat nomine vtriusq;
 p̄sentis inuestiti, & inuestientis de bonis ecclesiæ, ad expedien
 dum processum si in euidentem vtilitatem ecclesiæ, id tamen
 non sapit collusionem: potestq; fieri de iure, conf. 716. nu. 1.
 Ecclesia potest alienare, seu concedere bona duntaxat ad tempus
 ita q̄ extinctis descendantib. legitimis, bona iterum reuertan
 tur ad ipsam ecclesiam: & valent talia pacta, quod quis habeat
 rem ad tempus, & deinde reuertatur &c. conf. 562. nu. 26.
 Et tractatur de interesse, & certissimo p̄iudicio ipsis ecclesiæ, si ad
 mutantur ad bona etiam filij illegitimē nati. d. conf. 562. nu. 27.
 Ecclesia quando alienat, si in instrumento v̄ditionis dicatur, præ
 cedentibus tractatibus, ista verba non præiudicant etiam con
 trahentibus, quia tempore celebrati instrumenti non potuerūt
 interuenire ipsi tractatus, quia requirunt longum temporis spa
 tium &c. conf. 740. nu. 13.
 Ecclesiæ res locari possunt ad modicum tempus: & modicum dici
 tur tempus, quod iudici videbitur: non poterit tamen iudex ar
 bitrari vltra decennium, conf. 741. nu. 11.
 Ecclesia dirupta, & postea resecta, an recuperet priuilegia: & an
 ea retinuerit: & an ea interim amiserit: & an idem in Castro de
 structo, conf. 177. nu. 4.

Edificium, Edificare. Edificio destructo, censetur alia
 res: & quid si rursus edificatur, vi
 de in conf. 127.

Edificio destructo, & castro destructo, exinguitur omne ius, &
 non consideratur amplius solum, super quo erat edificium, fra
 ctione pensionis, quæ soluebatur, conf. 174. nu. 15.
 Edificare de nouo quis dī, quando impendit in fundum, in quo
 nullum prius fuerit edificium, conf. 732. nu. 12.
 Edificare an quis possit sub stillicidio, q̄ ex domo vicini recipit
 in areā suam: & quō: & vide reprobam decisionem Bartholam
 mei Veronen. & de intelligentia tex. in l. seruientes. §. fin. ff. de
 seruitu. vrb. præd. vide in conf. 142.
 Edificare liberē potest murum in suo, stillicidium recipiens in a
 rea sua ex domo alterius, dummodo relinquat pedem, & duos
 pedes, si vult edificare domum: & dummodo recipiat stillici
 diū vicini super domo sua & est communis opinio, p̄. 142. n. 1.
 Edificare de nouo sub stillicidio q̄ nō liceat dño areæ: sed si pri
 erat edificium, q̄ liceat solū extollere edificiū, dummodo reci
 piat stillicidium, non aut liceat facere nouum edificiū, hæc est
 decisio Bartholamei Veronen. contra cōem, conf. 142. nu. 2.
 Et reprobatur dicta decisio, tanquam iniqua, & sine ratione, & er
 ronea: & de intelligentia tex. in l. seruientes. §. fin. ff. de seruitu.
 vrb. præd. vide optime. d. conf. 142. nu. 3.

Edificium iam factū sub stillicidio nullū habet dubium q̄ potest alius extolli, dummodo recipiat stillicidiū vicini, cōf. 142. n. 4.

Edificas sub stillicidio dummodo recipiat stillicidium vicini, nullum vertitur interesse vicini: & quod sibi non nocet, & alteri, p̄dest, facile conceditur: & est cōis opinio: & an dicatur verti interesse vicini, si nocetur eius luminibus, cōf. 142. nu. 7.

Edificium. Quis non potest etiam aliquid reparare in loco sibi licito absq; iudicis cognitione, ne reparando fiat deterior conditio vicini, cōf. 297. nu. 3.

Edificare, emere, & alia facere de iure gentium p̄missa licitum est cuilibet: Sed limitatur id, nisi talia fiant in merū luorē, vel dānum alterius sine vtilitate facientis: vel si cū aliqua vtilitate, tñ principr tendūt in odiū, & dānū alterius, cōf. 187. nu. 9.

Edificium non necessarium eo ipso quidd quis facit, p̄sumitur animo nocendi facere, cōf. 187. nu. 12.

Edificans in solo alieno, an, & quando possit repetere, vide in cōf. 732.

Edificium domus si factum fuit per aliquē in alieno solo scientē ex sua materia, nihil prorsus pōt repetere, quia sponte sua v̄ donasse, cōf. 732. nu. 2. & vide ibid. nu. 6. & 7.

Edificas in alieno solo q̄ nihil possit repetere, procedit cōclusio, qñ quis edificaret nomine suo, & tanq̄ in re sua: non aut si tanquam in re aliena, & non tanquam noīe suo, quia tunc daretur repetitio per actionem negotiorum gestorum, cōf. 732. nu. 6.

Item procedit, qñ edificans nullum ius haberet in re: sin autē haberet cām à dño rei, vel haberet ius aliquod in re, eo casu adificans posset indistinctā repetere d. cōf. 732. nu. 7.

Edificando murum, an quis possit officere luminibus vicini &c. v̄ vide infra, Murus vbi posui.

Editio, Edere. An quis teneatur edere notulas, seu scripturas penitus priuatas, cōf. 453. nu. 7. & vide infra, scriptura.

Edere an teneant libros suos mercatores nri t̄pis, etiam illis, qui non contraxerunt cum eis: & quando, vide in cōf. 547.

Editionem librorum suorum tenentur facere de iure etiam mercatores nostri temporis, cōf. 547. nu. 25.

Edere libros suos an teneatur mercator illis personis, quæ nō contraxerunt cum eo, licet sit aliqua difficultas, quasi ad editionē requirantur duo copulatiuē, s. interesse, & mandatum saltem tacitum: fieri tñ debet editio, qñ petitur per pupillos, & viduas, & tale priuilegium competit omnibus personis connumeratis in l. 1. C. quan. imp̄ra. int. pupil. & vid. cōf. 547. nu. 26.

Edere libros suos si non velit mercator, & perseueret in contumacia, condemnandus est ad interesse, etiam non obstante quodd fuerit carceratus propter hanc causam, cōf. 547. nu. 27.

Edere libros suos si non velit mercator, latis pōt probari interesse contra eum per iuramentum in litem petentis editionem: & an tex. in l. creditor. §. iussus. ff. de appella. qui ad hoc allegatur, pcedat indistinctē, siue petatur editio per actionē, siue petatur per officiū iudicis, Doct. de hoc disputant, cōf. 547. nu. 29.

Edere librum suum si mercator cogatur ad petitionē sui aduersarij, debet aduersarius illum acceptare cū suis qualitatib. p̄feratim cum illis qualitatib. quæ sunt annexæ illi in capitulo, sup quo se fundat ipse aduersarius, cōf. 549. nu. 1.

Editio. Contra non edentem libros non admittitur probatio interesse per iuramentum, secundum communiter Docto. etiam si is, qui non edit, sit in dolo, cōf. 549. nu. 8.

Editio De apoca, de qua fit mentio in libro alicuius: & an teneat illam edere, seu producere: & an ei credatur asserenti eam non fuisse factam, quamuis de ea fiat mentio, vide in cōf. 549.

Editio. Apoca, de qua fit mentio in libro, qñ nō sit necessariū q̄ edatur, seu pducatur, cōf. 549. nu. 2. & vide et infra, Productio.

Editio instrumentorum, vide infra, Notarius.

Educatio puellæ infantis, vel pupillæ apud quē fieri debeat, vide infra, Pupillus.

Effectus postea subsecutus declarat p̄cedentia, cōf. 9. n. 20 & effectus postea subsecutus declarat p̄cedentia, vel censetur prouenisse ex causa p̄cedenti, cōf. 423. nu. 15.

Effectus postea subsecuti sunt optima interpretatio alicuius dispositionis, cōf. 62. nu. 9. & interpretatio correspondens effectui postea subsecuto, bona est, & conueniens, cōf. 531. nu. 51.

Effectus, seu factum postea subsecutū optimē declarat dispositionem ambiguam, cōf. 64. nu. 31.

Effectus. Optima est p̄sumptio, quæ colligitur ab effectū subsecuto, cōf. 104. nu. 4.

Effectus rei subsecutus optimē declarat, cōf. 157. nu. 10. & vide supra, declaratio.

Effectus quilibet p̄sumitur in dubio fuisse factus iure proprio facientis, &c. vide infra, Factum.

Effectus quandoque pertinet ad alium, licet actus fiat cum vno, & ad eum verba dirigantur, cōf. 23. nu. 13.

Effectus. Actio censetur acquiri illis personis, ad quas dirigūt effe-

ctus, quānis non sint expresse nominata, vide supra, Actio.

Effectus. De iure solet inspicī persona, ad quam dirigūt effectus, & nō p̄sona, ad quā dirigunt nuda uerba: & hoc nō solum in vltimis volunt. sed et in actib. inter viuos: & ī rescriptis, cōf. 404. n. 4.

Effectus qñ rīdet actui p̄cedētī, p̄sumit in bonā partē: & ī dubio p̄sumit temp̄ talis effectus puenire à cā p̄cedētī, cōf. 141. n. 17.

Effectus. Quando constat de effectū, nō est aliter perquirendum, quomodo denentum fuerit ad ipsum effectū, cōf. 118. nu. 6.

Effectus quando est consumatus, non curamus deinde, q̄ cā antecedens cesset, cōf. 123. nu. 10. & vide supra, Causa cessante.

Effectus quando fuit secutus, p̄sumendum est pro tractatu, licet de conclusione tractatus non constet, vide infra, Tractatus.

Effectus rei, non verba, iudicat contractum: & potius inspicitur effectus, quā verba contrahentium, vide supra, Contractus.

Effectus magis dēt inspicī, q̄ verba, cōf. 548. nu. 17. & cōf. 71. nu. 8.

Effectus, & res potius dēt inspicī, quā cortex verborū, cōf. 342. n. 7.

Effectus. Argumētū ab effectū est vrgentissimum, cōf. 182. nu. 9.

Effectus quilibet ampliatur, de restringitur à sua causa finali, cōf. 198. nu. 50.

Effectus solent regulari à suis causis: & eatenus durant, quatenus durant ipsæ causæ, cōf. 225. nu. 16.

Effectus semel productus habens tractum successiū, tandiū p̄sumitur durare, quandiū durat eius causa, cōf. 414. nu. 14.

Effectus conueniens est q̄ reguletur à sua causa, cōf. 38. nu. 3.

Effectus. Verba debent intelligi cum effectū, vide infra, verba. Et aliquid semper refertur ad effectuale rem, & dispositionem, cōf. 318. nu. 13. 14. 15. & 16.

Effectus à delicto proueniens si approbetur, approbatur delictū, vide supra, Delictum.

Effectus punitur, non conatus, vide supra, Conatus.

Effectus fortuitus non consideratur, cōf. 428. nu. 13.

Effectus cessat, cessante causa, vide supra, Causa cessante.

Effectus malus facit p̄sumi malam mentem &c. vide j. malum.

Electio, Eligere. Electio dicitur fructus iuris eligendi, cōf. 174. nu. 11.

Electio p̄lati, vel Rectoris ecclesiæ collegiatæ ad quem pertineat, vide infra, P̄latus.

Electio P̄lati, vel Rectoris ecclesiæ collegiatæ de iure cōi p̄inet ad capitulum ipsius ecclesiæ: & sola confirmatio deinde p̄inet ad superiorem: & quō sit fauorabilis hęc dispositio iuris: & qualis deat esse Rector, vel P̄latus eligendus, cōf. 724. nu. 1.

Electio proposituræ collegiatæ ad quem spectet, an ad canonicos & Capitulum ecclesiæ, an ad Cardinalem habentē Indultum, an ad Papam: & qñ spectet ad Capitulum ipsius ecclesiæ, & eius confirmatio spectet ad Cardinalem Archiepiscopum, vel eius Vicarium, non autem ad Papam, cōf. 724. nu. 4. cum seq.

Electio P̄lati, seu P̄positi ecclesiæ collegiatæ quando à sufficienti partium enumeratione spectet ad Canonicos, seu Capitulum ecclesiæ, cōf. 724. nu. 10. cum nu. antecedent.

Electio, & p̄sentatio in beneficiis &c. & quando dispositio loquens de confirmatione, extendatur ad electionem, cōf. 183. nu. 12. & vide supra, Confirmatio.

Electio melius fit per multos, quā p̄ vnum, cōf. 183. nu. 1.

Electio. Antiquior p̄feritur in electione, cōf. 790. nu. 2.

Electio si spectat vni de antiquiorib. quomodo ea verba debeant intelligi, cōf. 334. nu. 1.

Electio facta per vnum ex duobus, vel tribus, quibus data est facultas, valet aliquando, dummodo alij non opponāt: secus autem opponentibus aliis: & non est nouum, q̄ multa valeant, parte non opponente, cōf. 334. nu. 13.

Eligendi potestas si data est multis, i. vni incerto ex certis, & contingat, q̄ inter se discordēt, eo casu adhibenda est vna ex quinque interpretationibus, quas vide cōf. 334. nu. 14.

Eligendi facultas transit ad h̄redem, non autem facultas declarandi, cōf. 521. nu. 6.

Electio. Filia iussa distribuere liberis, vt quinq; bene de ea meritū est, potest eligere quem vult, si tamen non sit malē meritis, cōf. 790. num. 17.

Elemosina si committatur vxori per testatorem, vt eam faciat, prout sibi videbitur, an dicatur legatum incertum, vide infra, legatum.

Elusorium. Interpretatio fit, ne actus, seu donatio reddatur elusoria, seu modicæ vtilitatis, cōf. 539. nu. 6.

Elusorium. Interpretatio non debet admitti, per quam de facili redderetur elusorium statutum, vel alia dispositio, consilio 20. nume. 11.

Emancipatus an dicatur agnatus, vide supra, Agnatus.

Emergens quid dicatur, consil. 214. nume. 8. & vide supra, Causa.

Emphiteosis, Emphiteota, Emphiteotica bona.

bona. Emphiteosis, & bona emphiteotica, an probentur ex solutione pensionis alias aliquibus annis facta, & ex consuetudine soluendi: & in ecclesia, cui soluebatur, habeat intentionem fundatam p̄ illum, vel eius heredes, & successores, præsertim minores, qui etiam dicuntur soluisse pensionem, vide in cons. 126.

Emphiteosis probatur, si solutiones pensionum apparent factæ, expressa cā debiti emphiteotici: & ecclesia, & quilibet priuatus habet intentionem fundatam, cons. 126. nu. 8.

Emphiteosis. Heredes defuncti minores si soluerunt pensionem ecclesiæ pro emphiteosi, ecclesia habet fundatam intentionem: neq; ipsi minores restituuntur, quia factum est cēptum cum defuncto: & ecclesia debet probare illos esse heredes: possunt tamen restitui, si petant, contra additionem hereditatis, si ex ea probent lesos, cons. 126. nu. 10. & nu. 2.

Emphiteosis. Confessiones solutionum factarum pro bonis emphiteoticis non probant quæ esse heredē &c. quia pōt quis retinere emphiteosim, & rejicere hereditatem, cons. 126. nu. 11.

Emphiteotica bona si probantur esse apud aliquos, tanquā descendentes alterius, per quæ probantur et fuisse bona ipsa possessa iure emphiteotico, tunc ecclesia, seu dñs habet fundatam intentionem p̄ illos, licet non sint heredes defuncti, cons. 126. nu. 12.

Emphiteosim sibi esse damnosam si probet minor, potest restitui neque cogitur in ea perseverare: sed bene cogitur remittere ecclesiæ, vel domino bona pro parte, qua possidet, cons. 126. nu. 13.

Emphiteotica bona si non pbant esse apud aliquos, vel si pbantur negat esse ecclesiæ, vel ad illos peruenisse ex p̄sona alterius, q̄ dicebatur emphiteota, tunc ecclesia nō hēt intentionē fundatā ex multis sōtionib. factis p̄ diuersas personas, &c. cons. 126. nu. 14.

Emphiteosis. In casibus, quib. minor tenetur pro emphiteosi, sed pōt restitui, quid dicendū in alijs maiorib. pariter descendētib. &c. qui dñr aliqñ soluisse pensionem, cons. 126. nu. 15.

Emphiteosis est actus, q̄ requirit oīno scripturā, s̄m magis cōem opinionē, & tñ per diuturnitatem t̄pis, etiā decem annorū, probatur emphiteosis absq; alia scriptura, cons. 141. nu. 3.

Emphiteosis in materia vide aliqua in cons. 153. Et qñ facta diuisione inter fratres, nō apparet præcisē, in cuius portione sit res emphiteotica: & de mō agent pro pensionib. &c. vide ibidem.

Emphiteosis probatur fauore ecclesiæ ex sola consuetudine soluendi, cons. 153. nu. 1.

Emphiteosis. Onus soluendi fisci pro emphiteosi ad quē spectet & quis pueniat, diuisione facta inter fratres, cons. 153. nu. 6.

Emphiteotica res si probatur esse in aliquo territorio, licet nō ex primat certa res sub suis certis confinibus, id non refert, quia oēs res illius territorij p̄sumuntur emphiteotica, cons. 153. nu. 7.

Emphiteosis. Diuisio si sit facta inter fratres, quomodo agendum sit pro emphiteosi, tam pro pensionibus futuris, quā prætēritis, uide multos casus distinctos, cons. 153. nu. 9.

Emphiteoticam esse rem, præsumitur hæres ignorare, nisi probetur contrarium, cons. 179. nu. 7.

Emphiteotica bona an probentur ex instrumēto inter alios facto, cons. 425. nu. 8.

Emphiteotica si postquā cēpit possidere bona, p̄misit partē eorū occupari, tenet ipse recuperare, & non dñs, cons. 706. nu. 2.

Emphiteota et si negaret totū p̄ctū emphiteoticū, dñs est tuēdus i sua quasi possessione: & cēset plenē pbata emphyteosis, & obligatio, p̄ narrationē toti negotij, q̄ qua i iſtro ipso, p̄. 706. nu. 3.

Emphiteotici contractus de natura est, q̄ fiat scriptura, & quod sit perpetua, & soluatur quid minimum in recognitionem directi dominij, & non respectu fructuum, cons. 397. nu. 4.

Emphiteosis natura duo requirit, q̄ pensio sit modica, & vilissima quæ soluitur: item q̄ meliorationes fiant gratis: alioquin censet locatio ad longum tempus, quæ in hoc tantum conuenit cū emphiteosi, quia transfertur uile dominium, & in ea habet locum lex. 2. C. de rescind. uen. quæ procedunt, etiam q̄ contrahentes appellauerint emphiteosim, cons. 134. nu. 6. & 7.

Emphiteosim q̄ p̄hētes appellauerint, nihil refert, si in effectu est alius tractus, q̄a potius inspicitur res, q̄ app̄o, cons. 134. nu. 7.

Emphiteota propriē dicitur, qui soluit pensionem annuam minimam in recognitionem potius dominij, quā fructuum recomensationem, & ob id ei non fit remissio, cons. 137. nu. 2.

Emphiteosis non est, qñ soluitur notabilis pensio, quæ quodammodo correspondet fructib. sed tunc est locatio ad lōgū t̄pus: & tali conductori, seu colono ad longum tempus fit remissio ob sterilitatē: & est cōis opinio, & æquissima, cons. 137. nu. 3.

Emphiteosis non est, quando soluitur notabilis pensio, et quod contrahentes appellauerint emphiteosim, cons. 137. nu. 4.

Emphiteota an fiat remissio p̄ sterilitatē: & quid si soluitur notabilis pensio quasi correspondens fructib. an dicatur emphiteosis, vel locatio ad longū tēpus: & an fiat remissio: & qñ dicatur sterilitas digna remissione: & quando vbertas annorum præcedentium, vide in cons. 137. & vide infra, sterilitas.

Emphiteota an facienda sit remissio propter sterilitatē: quod nō

secundum communem opinionem, cons. 137. nu. 7.

Emphiteosis transfert uile dñiū, & ius in re: & eodē mō locatio ad longū tempus, cons. 132. nu. 1. & vide j. locatio ad lōgū tēpus.

Emphiteosis. Effectus subsequens declarat, qualis fuerit conuentio præcedēs, ut in sōtione, q̄ fit p̄ emphiteotam, cons. 182. nu. 14.

Emphyteota an teneatur ad onus collectarum, & ad alia quæcunque munera patrimonialia, q̄ respiciunt bona immobilia: & qd si sit emphiteota, qui soluat pensionē notabilem, & quasi correspondētē fructibus, vel et conductor ad lōgū tempus: & aliquid de remissione p̄ sterilitatem, vide in cons. 390.

Emphiteota. Onus soluendi collectas, & q̄cūq; alia munera p̄rimonialia, q̄ respiciunt bone immobilia, pertinet ad emphiteotam, cons. 390. nu. 1.

Emphiteota. Onus collectarum qd p̄tineat ad emphiteotā: hæc conclusio, quæ uera est, procedit in uero, & simplici contractu emphiteotico, ubi minima pensio cōstituta est ad recognitionē domini j directi: sed ubi pensio correspondet fructibus, iudicandū est de contractu isto, ut de simplici locatione, cons. 390. nu. 3.

Emphiteota præstās notabilē pensionē, ut quasi respondētē fructibus, quod nō teneatur ad onera, quia non fit propriē emphiteota, sed potius p̄ductor ad lōgū tēpus, cui solet fieri remissio p̄ sterilitatē, sicut fit simplici p̄ductori: hæc opinio licet videatur h̄re æquitatē, nō est tñ uera in puncto iuris, cons. 390. nu. 7.

Emphiteota, vel etiam conductor ad longum tempus, si colligat fructus, cessat remissio, & ei nullo modo succurritur propter sterilitatem: & pari ratione non est ei succurrendum, quin teneatur ad publica onerata, cons. 390. nu. 13.

Emphiteota tenet ad pensioē principr actione p̄sonali, adeo qd ea pensio nihil uir h̄re cōe cum fructibus, cons. 390. nu. 14.

Emphiteota. Propter pensionem quod sit facienda deductio ab æstimo: quomodo id intelligatur: & q̄ interim totum onus pertineat ad emphiteotam, cons. 390. nu. 15.

Emphiteosis an dicatur contractus locationis ad decennium, cū pacto franchitationis, & emptionis prædiorum &c. cons. 397. nu. 2. & vide infra, locatio.

Emphiteosis quando non sit, sed locatio, licet verba sonent in emphiteosim, uide infra, locatio.

Emphyteota si debet fieri remissio, & tanquam reus dēt absolui pro præterito, propter maiorem partem rei emphiteotica perētram, potest etiam iudex declarare, quod non molestetur, neq; teneatur pro tempore futuro, cons. 548. nu. 7.

Emphiteosis nō est, qñ soluitur notabilis pensio, & quasi correspondens fructibus, sed censetur tunc locatio ad lōgū tempus: ideoque p̄ductori fit remissio p̄ sterilitatē: & multo magis fit ei remissio, si pereat ipsa res pro aliqua parte, cons. 548. nu. 15.

Et hoc procedit, dato quod contrahētes appellauerint emphiteosim: & quæ sit ratio. d. cons. 548. nu. 16.

Emphiteosis. Ficta cessant, destructo directo, cons. 217. nu. 12.

Emphiteota an teneat ad ficta præterita a t̄pe destructionis citra, qñ domus fuit destructa, non in totum, quia remanet solum, & aliqui parietes destructi, ex qua nihil percipitur: & an emphiteota in totum liberetur: & an saltem sit ei facienda remissio p̄ sterilitatem, quia non percipit fructum, cons. 643. nu. 1.

Emphiteota non liberatur, nisi tota res pereat, etiam si sit domus, cuius remaneat solum, seu area, s̄m Iasonem, cons. 643. nu. 2.

Emphiteosis magna diminutio censetur, quando tantum percipi non potest, quantum ad pensionem sufficiat, secundum Bar. sed Ias. reprobat, cōf. 643. nu. 3.

Emphyteota, vel conductori ad longum tempus nunquam fit remissio, nisi quando solunt notabilem pensionem quasi respondentem fructibus, cons. 643. nu. 4.

Emphyteota non liberatur, quanuis tota domus ceciderit, quia remanet area: sed hæc opinio Iasonis non est bona: & quibus ratio nibus, cons. 643. nu. 5. cum nu. seq.

Et area domus non est consideranda, tanq̄ pars domus, sub ea, s̄. rōne, qua domus considerabatur: & superexistente area, non pōt propriē dici, qd remaneat aliqua pars domus, d. p̄f. 643. nu. 6.

Et Iura; qñ dñs, quod si aliqua pars domus remanet, nō liberat emphiteota, quō sint intelligenda, & de qua parte, & quod nō intelligantur de sola area, vel undis parietibus. d. cons. 643. nu. 7.

Et domus si iterū ædificaretur, reuerteretur quidē ad priores terminos, sed interim anteq̄ restauraretur, non v̄ molestandus emphiteota: & prædicta opinio Autoris contra Ias. & alios, habet maximam æquitatem. d. cons. 643. 9.

Emphyteote an sit facienda remissio ex capite sterilitatis, seu non p̄ceptorū fructū, qñ domus emphiteotica est destructa: & Docto. volentes non esse faciendā remissionem emphiteote, qñ soluit quid minimum, qua rōne moueantur; cons. 643. nu. 10.

Emphyteota si soluat notabilē pensionē loco fructū, quæ ascendat ad rōnē de qñq; pro singulis centenarijs, facienda est ei remissio, secundum cōem opin. Doctorum, cons. 643. nu. 11.

Emphiteosis. An remedium. l. 2. C. de rescind. vend. locum habeat

in contractu emphiteutico, conf. 134. nu. 3.
Emphiteusis. Argumentum, & equiparatio inter simplicem locatio-
 nem, & emphyteusim valet, quando non facile potest assignari
 ratio differentie inter vnum casum, & alium, cōf. 245. n. 2.
Emphyteuta vnus quando sunt multi hæredes, an obligatio di-
 uidatur contra eos, & conueniantur ad pensionem pro hære-
 ditijs portionibus tatum: & an si vnus non soluat, ceteri om-
 nes cadant ab emphyteusi: & q̄ ex solutione trium annorum
 præsumatur solutio reliquorum annorum antecedentium: &
 an reus emphyteuta si debet absolui p̄ præterito propter ma-
 iorem partem rei emphyteuticæ peremptam, debeat etiam ab-
 solui pro futuro tempore, vide in conf. 548.
Emphyteuta hæres pro quarta parte tantum non potest conue-
 niri ad pensionem emphyteuticam, vel ex contractu condu-
 ctionis, nisi pro sua quarta parte, conf. 548. nu. 1.
Emphyteuta vnus multi hæredes q̄ non possint conueniri, neq;
 obligatio contra eos sit, nisi pro portionibus, pro quibus vnus
 quisque est hæres, conf. 548. nu. 3.
Emphyteuta hñdes qñ sunt multi, & ptingat, q̄ vnus ex ipsis hñ-
 dib. deficiat in solone, ceteri oēs hñdes cadūt a iure suo: & est
 magis cōis opinio: & an id obstat prædictis, conf. 548. nu. 4.
Emphyteuta si soluit per tres annos, præsumitur solutio reliquo-
 rum omnium annorum antecedentium, conf. 548. nu. 6.
Emphyteuta liberatur, perempta re, conf. 175. nu. 10.
Emphyteuta præsumitur possidere prætextu inuestituræ, confil.
 179. nu. 1. & vide infra, Possessio.
Emphyteusi concessa alicui de bonis, quæ erant immunia ante
 emphyteosim, si postea propter caducitatem reuertantur ad
 dñm, censentur bona esse apud eum ex prima causa, & ita ad-
 huc sunt immunia, nec habetur ratio, quod medio tempore,
 durante emphyteusi, soluerint onera, conf. 233. nu. 7.
Emphyteusis extinguitur, & res ipsa reuertitur ad primam natu-
 ram, si deueniat ad dominum directi, conf. 322. nu. 27.
Emphyteuta cogitur ostendere titulum suæ possessionis, alioquin
 est priuandus, conf. 604. nu. 2. & vide infra, Possessio.
Emphyteuta ultimo decedente, censetur per eius mortem extin-
 ctum omne ius emphyteuticum, & cōsolidatum ius vtile cum
 directo in persona domini, secundum communes terminos, &
 communes regulas iuris, conf. 605. nu. 2.
Emphyteutica res exstinguenda per mortem si fuit legata, q̄ nihil
 deatur fm Bart. sed contrarium Alex. & Imo. communis tamē
 est cum Bart. nisi aliquo modo constaret de mente testatoris:
 quæ communis videtur absurda: & limitatur non procedere,
 si res sit transitura ad hæredem testatoris, conf. 630. nu. 10.
Emphyteuta si alienauit re emphyteuticā in bonafidei emptorē,
 & sit soluedo, ipse solus conueniri p̄t p̄ pensionib. p̄teritis, nō
 aut possessor rei emphyteuticæ: in futurū vero est in electione
 dñi vel cōuenire emphyteutam, vt perseueret in solutione, vel
 possessorem, vt soluat, vel dimittat rem, etiam sibi non restitui
 to precio per dominum directum, conf. 153. nu. 10.
Emphyteutica res si fuit alienata in malafidei possessorē, tunc eli-
 get dñs tā pro pensionib. futuris, quam præteritis, agendi vel
 contra emphyteutam alienantem, vel p̄ possessorē rei emphy-
 teuticæ, qui emit: & quomodo, conf. 153. nu. 11.
Emphyteuta si alienauit, & nō sit soluedo, quia alienauit & re em-
 phiteuticam, & alia ex bonis suis, quō, & p̄ quos aget dñs direc-
 tus: & an cōtra possessores aliorū bonorum: an vero prius cō-
 tra possessorem rei emphyteuticæ, conf. 153. nu. 12.
Emphyteuta q̄ fuit semel, cēsetur esse obligatus dño directo, nō
 tm realiter respectu ad re emphyteuticā, sed et psonaliter,
 & cōtra eū agitur actioe personalis: nec liberaretur a tali one
 re, dato q̄ vellet ipsam rem remittere, conf. 153. nu. 13.
Emphyteuta ipsius omnia bona sunt hypothecata pro emphyteu-
 si ecclesiæ, conf. 153. nu. 14.
Emphyteusis. Statutū q̄ res emphyteuticæ alienari nō possint, etiā
 ex necessitate dādo in solutū, nisi pri⁹ denūtiatio dñi directo
 & c. extēditur et ad res emphyteuticas ecclesiæ, conf. 131. nu. 9.
Emphyteusis. De emphyteusi cōcessa cū pacto quod nō alienetur
 in ecclesiam, vide in conf. 194.
Emphyteusis p̄t cōcedi cū phibitione alienādi in ecclesiā: & tūc
 ecclesia non p̄t institui hñs: neq; aliquo modo admittitur, et q̄
 phibitus ingrediatur monasteriū: & quid si non fuit expresse
 dictū de ecclesiā: & quæ sit ratio, conf. 194. nu. 3.
Emphyteutica bona phibita alienari et in ecclesiā qñ reuertatur
 ipso iure ad dñm per cōuentionem, & exeunt de manib. alie-
 nantis, et quod nō adfit clausula cōstituti: & quib. casib. reuer-
 tatur dominium ipso iure ad dominum, et an tunc liceat pro-
 pria auctoritate apprehendere bona, conf. 194. nu. 4.
Emphyteuta alienādo si cadit, nisi interueniat tradō, cōf. 218. nu. 25.
Emphyteuta alienando licet non priuetur, nisi deueniat ad tra-
 ditionem, priuatur tamen, si saltem sicte tradidit possessionē,
 veluti per constitutum, conf. 218. nu. 37.

Emphyteuta quod cadat p̄ alienationem, seu deteriorationē: et
 an p̄pter deteriorationē, vel alienationē partis rei emphyteu-
 ticæ cadat emphyteuta a iure suo in totum, vide in conf. 283.
Emphyteuta alienans sine consensu domini directi, cadit a iure
 suo, etiam si duntaxat alienauerit partem, nam cadit a toto,
 quia non minus videtur contemnere dominum, quam si alie-
 naret totum, conf. 283. nu. 1.
Emphyteuta licet alienauerit cum illa clausula, salvo iure, & cō-
 sensu domini, talis clausula nihil operatur, quādo deuenitur
 ad traditionem, conf. 283. nu. 2.
Emphyteuta cadit a iure suo, si fecit rem deteriorē: qđ p̄cedit et
 in reb. emphyteuticis laicorū, in quib. et hñt locū tex. in auth.
 qui re. C. de sacros. ecc. & p̄sertim qñ deterioratio prouenit ex
 facto, & culpa, ac dolo ipsius emphyteutæ, conf. 283. nu. 3.
Emphyteuta vt cadat a iure suo propter deteriorationem, neces-
 se est, q̄ talis deterioratio sit notabilis momenti, quod debet
 intelligi, idest, non minimi, conf. 283. nu. 4.
Emphyteuta in re deterioratio facta si tendit ad præiudicium
 maioris rei, debet considerari etiam si esset longe minoris æsti-
 mationis, conf. 283. nu. 6.
Emphitheosis. De materia caducitatis: & qñ emphitheota alie-
 nans sine cōsensu domini directi, et in personas cōprehensas
 sub inuestitura, cadat: & de caducitate p̄ nō solutā p̄sione:
 & an censetur ei renuntiatum recipiēdo pensionem tēporis
 p̄teriti: & de caducitate p̄ deteriorationē, vide in conf. 340.
Emphitheota si alienauit, seu donauit personis cōprehensis sub
 inuestitura, id non videtur prohibitum: & nō cadit ab emphi-
 theosi, etiam quod alienatio facta sit sine consensu domini di-
 recti: & quomodo id intelligatur: & quādo procedat hæc opi-
 nio Bartoli, conf. 340. nu. 1. cum nu. seq.
Emphitheota q̄ possit alienare sine consensu dñi directi psonis
 comprehensis sub inuestitura, hæc opinio Bartoli est periculō-
 sa, & multi Doctores sunt in cōtraria opinione, cōf. 340. n. 2.
 Et prædicta opinio Bartoli in omnem casum nō potest defendi,
 nisi in casu, qui vertitur inter personas, inter quas cadit ius ac-
 crescendi d. conf. 340. nu. 3.
Emphitheota alienādo, seu donādo bona, cadit, et q̄ in donatio-
 ne nō fuerint exp̄ssa bona emphitheotica, puta q̄ gñaliter do-
 nauit oīa bona, præsertim qñ cū effectu bona ipsa emphitheo-
 tica fuerunt tradita, & donatarius ea possidet cōf. 340. nu. 4.
Emphitheota si vendidit sine consensu domini directi, & deuē-
 tum fuit ad traditionē rei, cadit, nec talis venditio resoluitur
 in locationē simplicē, si dominus nō cōsentiat: & verbalis mē-
 tio de consensu domini nō p̄dest, si sit traditio, conf. 340. n. 6.
Emphitheota an cadat ob alienationem factam sine cōsensu do-
 mini: & quid si fuit adiecta clausula, accedente consensu domi-
 ni directi & c. vide in conf. 341.
Emphitheotica bona inciderunt in causam caducitatis, & appli-
 canda sunt domino directo, si fuerint alienata inconsulto do-
 mino, & translata eorum possessio aliter, quam per inuestitu-
 ram domini, conf. 341. nu. 1.
Emphitheota licet alienauerit cum clausula, accedente consen-
 su dñi directi & c. tamen hæc protestatio non sufficit, quando
 secuta esset realis traditio, quia videtur protestatio contraria
 facto, & non excusat a caducitate, secundum magis commu-
 nem opinionem: & quid si adiecta fuit clausula geminata, non
 aliter, nec alio modo & c. conf. 341. nu. 2.
 Quæ opinio procedit, etiam si traditio, non per actum facti, sed
 per precarium, aut constitutum interuenisset, quia etiam ta-
 lis clausula transfert veram possessionem d. conf. 341. num. 3.
 Et procedit etiā opinio prædicta, dato q̄ penitus esset emptores,
 & reuocata esset alienatio: quia cum semel res sit aperta domi-
 no, non potest amplius mora purgari, quæ p̄ male factū fuit
 incurfa: & est communis opinio, saltem ubi possessio aliquo
 tēpore durauerit translata d. conf. 341. nu. 4. & cōf. 526. nu. 8.
Emphitheota qđ si donauit personis cōprehensis in inuestitura:
 & quod sit et locus caducitatis: & qua ratione, conf. 341. nu. 5.
Emphitheota. Quomodo ex uerbis statuti Placentini caducitas
 clara appareat in casu consilij, conf. 341. nu. 7.
Emphitheota. Traditio quæ sit per constitutum, non operatur ca-
 ducitatem in emphitheota, conf. 408. nu. 15.
Emphitheota si alienauit in vim donationis sine consensu domi-
 ni, & sine appositione clausulæ, salvo iure domini directi & c.
 datur ipsi domino duplex remedium: primum qđ declareat ca-
 ducitatem contra emphitheotam, qui alienauit: & per rei uen-
 dicationem petat bona a quocunque possessore: & si cta præ-
 terita ab ipso emphitheota & c. conf. 425. nu. 1. cum seq.
Emphitheosis. Caducitas potest intentari per dominum directi,
 & etiam peti pensio totius temporis præteriti, dummodo sal-
 tem fiat prius ipsa declaratio caducitatis, conf. 425. nu. 2.
Emphitheota cadit donando sine consensu domini directi, si in-
 ducat donatarium in possessionem, conf. 425. nu. 3.

Emphiteota. Dñs directi potest, si vult recognoscere cū tanq̃ emphiteotam, in quem fuit alienata emphiteosis sine eius p̃sensu, & cogere eum ad solonem pensionis, si in s̃tro alienationis ita expressum fuit, & notarius stipulatus fuit noīe, quorum interesse poterat, & si nunc vult ratificare, erit ei statim acquisita actio utilis sine cessione, conf. 425. nu. 6. cum seq.

Emphiteosis. Ecclesia si p̃sensit saltē re ipsa, & ipso facto, hoc non minus est, q̃ si verbis expressis consensisset: puta si post translationem bonorum emphiteoticorū in alium sine eius p̃sensu, recepit ab illo singulis annis pensionem, conf. 447. nu. 29.

Emphiteosis si est transitoria ad oēs h̃eres, etiā extraneos, potest per consequens alienari, conf. 447. nu. 38.

Emphiteota, q̃ alienauit, & postea recuperavit, an censeat purgasse poenā, & magis cōis opinio est q̃ poenā non purget: & idē in feudo, tantomagis si diu post alienationem sit recuperatio, conf. 526. nu. 8. & conf. 341. nu. 4.

Emphiteotica res alienata pro dotando sorore, an retractatur, conf. 608. nu. 13.

Emphiteotica domus an cōprehendatur sub donōne, p̃f. 644. n. 1.

Emphiteosis siue sit priuatorū, siue ecclesiā, p̃t donari sine consensu dñi directi, scđm magis cōem opinionem, sed id solū p̃cedit respectu ipsius simplicis, & nudi p̃ctus donationis, s. verbo tenus facta: non aut respectu traditionis, & laudemij soluedi, & aliorū, q̃a fieri non p̃t sine consensu domini directi: alias committeretur caducitas, conf. 644. nu. 3.

Emphiteosis. Lex in l. fin. C. de iur. emph. loquitur generaliter de quacunque alienatione, conf. 644. nu. 3.

Emphiteotica domus non censet cōprehēdi in in s̃tro donōnis bonorū, in quo interuenit traditio, quia non p̃sumunt p̃hentes in dubio fecisse actū eis damnosum, videlicet per quem cōmitteretur caducitas, conf. 644. nu. 5.

Emphiteotica res non censet ab initio voluisse cōprehēdi in donōne per p̃hentes, q̃ post donationem deuenerunt ad traditionem, & realem apprehensionem rerū donatorū, & non attigerunt rem emphiteoticam, conf. 644. nu. 7.

Emphiteotica rei alienatio licita est indistincte inter discēdētes ab vno primo inuestito, non requisito p̃sensu dñi directi, quā opinio est magis cōis, q̃ emphiteosis fuit ab initio p̃cessa vni a quo deinde alij prouenerunt: & tanto magis si concessa fuerit pro se, h̃eredibus, conf. 668. nu. 2.

Emphiteosis: Laudemium solui nō dēt pro alienatione rei emphiteotica, q̃a fit in aliquem ex vocatis sub prima inuestitura, quia talis non censetur noua persona, neque nouus emphiteota, conf. 668. nu. 1. & vide etiam aliam rationem ibidem.

Emphiteotica rei in alienatione si non requiritur cōsensus domini, cessat laudemium, conf. 668. nu. 3.

Emphiteosis: Pactum appositū in inuestitura de nō alienādo sine consensu dñi, & de soluendo laudemio, nō videtur cōprehēdere emptorem descendentem a primo inuestito, p̃f. 668. nu. 4.

Emphiteotica rei deterioratio proueniens culpa emphiteotae, p̃ducit caducitatem, ēt in emphiteosi priuatorum, secundū magis communem opinionem, conf. 340. nu. 14.

Emphiteota non p̃t excidere arbores fructiferas, p̃f. 537. nu. 1.

Emphiteota, seu alius, licet cadat a contractu propter non solutā pensionem, tenetur tamen ad pensionē pro anno p̃senti nūc finito, conf. 173. nu. 10.

Emphiteota non cadit a iure suo per non solutionem fictus, nisi dominus directus declararet voluntatem suam: & id opponi non potest per tertium, conf. 187. nu. 4.

Emphiteosis: Ratificatio q̃ fuit sequuta añ de cōnē, ṽr sublata facultas declarandi: sicut dicimus in emphiteosi, conf. 626. nu. 6.

Emphiteosis: Caducitate commissa in emphiteosi ecclesiā, p̃t ecclesia sibi omne ius applicare in p̃iudicium creditorum, etiā in p̃iudicium dotis, conf. 28. nu. 9.

Emphiteotica bona possit dominus directi apprehendere p̃pria autoritate, propter caducitatem, uide in conf. 244.

Emphiteosis. Probata caducitate licet dño apprehēdere possessionem propria autoritate, si emphiteota possidet, ēt eo non citatio: si vero possidet extraneus, debet ille citari, & peti res iudicialiter &c. conf. 244. nu. 11.

Emphiteota an possit expelli propria autoritate, stante statuto q̃ debeat citari emphiteota: & an citāus tertius possessor extraneus: & quid de caducitate propter alienationem, & propter non solum canonem, conf. 244. nu. 12.

Emphiteota si p̃ aliquos annos soluit pensionē, an dñs, qui poterat rescindere p̃ctum, sibi p̃iudicauerit, conf. 134. n. 9. & 10.

Emphiteosis. Qui recipit pensionē, uel quid simile facit, qd̃ depēdet a p̃ctu p̃cedenti, qui sit ipso iure nullus, vel possit rescindi, tunc si is sciat qualitatem p̃ctus, sibi p̃iudicatur: secus est si ignorat, ṽt in dubio p̃sumitur ignorantia, quando cōtractus est factus per alium: ṽt de inuestitura facta per vnum, & receptione pensionis per alium, conf. 134. nu. 12.

Emphiteosis. Caducitati an censeat renunciātū, recipiēdo pensio nē t̃pis p̃teriti: & de opinione Iasonis in hoc, an sit bona, dum ipse tenet affirmatiuā, & q̃ nullā h̃eat rōnem, conf. 340. nu. 10.

Emphiteosis. An qui recipit pensionē ab emphiteota, censeat approbare contractum emphiteoticum, ēt q̃ protestatur in cōtrariis: & quando iuuat talis protestatio, etiā in conflictu protestationem ex ytraque parte, & de protestatione cōtraria facto & quando releuet, uide in conf. 499.

Emphiteosis. An actus recipiēdi pensionē ab emphiteota, sit actus inferens oīno approbationē ipsius cōtractus emphiteotici, & an protestatio facta per recipientē sit protestatio contraria facto: & quando iuuat dicta protestatio, ēt q̃ aduersarius nō cōsenserit dictae protestationi, sed protestatus sit in contrarium, conf. 499. nu. 1. cum nu. seq.

Emphiteosis. Quando non censeatur esse p̃cise cōtrarietas inter protestationem, ut factum, in eo, qui recipit pensionem ab emphiteota, & protestatur &c. conf. 499. nu. 6.

Emphiteosis. In emphiteosi dñs directi recipiēdo simp̃r pensio nē t̃pis p̃teriti, censetur caducitatem remittere, secus aut si dum recipit pensionem, reseruet sibi caducitatē: & h̃ec opinio est verior, scđm Ias. sed q̃ h̃eat difficultatem, & sit contra cōes regulas, & rationes iuris, & quomodo, conf. 545. num. 1.

Emphiteosis. Dñs directi aut de iure p̃t ambo obtinere, s. caducitatem, & pensionem: aut debet esse contentus altero tātum, & unum de his est necessarium, & aa sint compatibilia caducitas & pensio, conf. 545. nu. 3.

Et opinio Iasonis quocunque trahatur, est sine rōne, & habet manifestas contradictiones, & contra eam latius consuluit Autor noster, d. conf. 545. nu. 5.

Emphiteota q̃ cecidit, dñs recipiēdo pensionem simp̃r, censet remittere caducitatem, secus aut si fuerit protestatus, & est magis cōis opinio, a qua in iudicādo non est recedendū, cōtraria tñ opinio est uerior in puncto iuris, & quō probet, & in omne casum quō sit intelligenda, & restringenda dicta magis cōis opinio, conf. 559. nu. 1. 2. & 3. & vide etiam supra caducitas.

Emphiteota si cecidit &c. De caducitate in emphiteosi: & de caducitate etiam in aliis contractib. uide etiam supra caducitas.

Emphiteota non p̃iudicat sibi soluēdo canonē cum reseruatione iurium suorum, conf. 188. nu. 23. & vide in reseruatione.

Emphiteosis. Vnus ex h̃eredib. uel coniunctis non potest p̃iudicare aliis in emphiteosis, conf. 126. nu. 16.

Emphiteota an ceciderit etiam a iure luēdi bona, uide in p̃f. 193.

Emphiteota, qui cecidit ab emphiteosi, an ceciderit etiam a iure luēdi, & redimendi bona, conf. 194. nu. 7.

Emphiteota primus, & secundus, quomodo intentare debeāt iudicium ad rem luēdā vigore quorū ex statuto Mediolani &c. uide in conf. 314. & infra, quora.

Emphiteota. Ius offerendi aduersus dñm directi cōpetit creditori emphiteotae, qui d̃ cecidisse ab emphiteosi, sin opinionem Alex. quā tñ opinio non p̃t procedere, nisi in duob. casib. videlicet uel q̃ emphiteota esset in fraude, quia forte colluderet cum domino directi, uel quando non esset alia via succursum ipsi creditori, conf. 399. nu. 1. cum seq.

Et opinio supradicta Alexandri quouis modo, uel casu considerare in proposito emphiteotae, qui cecidit, non potest procedere, & quā ratione. d. conf. 399. nu. 3. cum seq.

Emphiteota q̃ cecidit, cur tunc nō cōpetat eius creditori ius offerendi p̃ctū directi, sed extinguatur pignus, conf. 399. nu. 5.

Emphiteota. Vbicunq̃ p̃t debitor aliqua via iudicialia cōpelli ad resolutionē p̃ctus, siue absolute, siue non absolute, tunc extinguitur ius pignoris, quā opinio est uerior, & id ēt infertur ad emphiteotam, qui cecidit, conf. 399. nu. 8.

Emphiteota. Creditur pignoratitius q̃ non possit offerre domino directo intentanti caducitatem, h̃ec opinio habet rōnes euidentes, conf. 399. nu. 9.

Emphiteota hodie cū apponat pactum caducitatis in inuestitura emphiteotica, usq̃ ab initio censet res concessa sub condōne, nisi cadat emphiteota, & sub p̃ria conditione censetur libere adempta, id est, si cadat, conf. 399. nu. 10.

Emphiteotica bona non veniunt in obligatione generali omniū bonorum suorum, uide infra, hypotheca.

Emphiteotica bona non p̃t obligari, ut h̃eat obligatio effectum aliquem post mortem ipsius emphiteotae, conf. 447. num. 37.

Emphiteosis, seu bona emphiteutica an cōprehendant in usufructu omnium bonorum relicto uxori, uide inf. usufructus.

Emphiteota an possit constituere usumfructum inuito domino, remissiue, conf. 605. nu. 6.

Et in casib. in quib. p̃t aliquis constituere usumfructum sup feudo, uel super emphiteosi, id dēt intelligi, ut talis usufructus durare possit, quando concedens retinet ius utile proprietatis, finito autem eius iure, finitur etiam usufructus. d. consilio 605. nume. 7.

- Emphyteosis.** Creditor an possit agere ad bona debitoris, quæ ipse debitor habet in emphyteosim ab ecclesia, conf. 28. nu. 5.
- Emphyteoticorum bonorum omne commodum**, quod percipitur ex dominio utili, potest transire in creditores, conf. 28. nu. 7.
- Emphyteoticorum bonorum ecclesiæ dominium directum est** qui dem ecclesiæ, sed dominium utile est ipsius debitoris, & est sub iurisdictione laicorum, conf. 28. nu. 6.
- Emphyteota quomodo possideat, & quam possessionem habeat**, vide infra, Possessio.
- Emphyteota, & feudatarius habent fortius ius**, quam habeat usufructuarius, cū ipsi habeant utile dominium, conf. 454. nu. 5.
- Emphyteota, vel feudatarius, si cōstituat sub se aliū emphyteotā, vel feudatariū, censetur in eū transferre penitus naturalē possessionē, & apud se eam nullo mō retineat**: Sed si cōstituat usufructuarius, non censetur in eum transferre naturalē possessionē, quinimo eam apud se retinet, & transfert solum facultatem vrē di fruendi: quæ nūc alijs casibus usufructuarius naturaliter possideat: & de rōne differentie inter hos casus, conf. 454. nu. 13.
- Emphyteosis quādo est extincta propter culpam emphyteotæ, vt si alienauit contra prohibitionē alienandi, tunc amittit meliorationes, quæ vnā cū bonis deuoluuntur ad dñm**, conf. 194. nu. 5.
- Emphyteota non tenetur ad magnam rei impensam, & si illam fecerit, poterit repetere**, conf. 363. nu. 7.
- Emphyteota si diligentia sua reddiderit meliorem ipsam rē emphyteoticam, non pōt dñs directi augere ei pensionē**, cōf. 530. nu. 2.
- Emphyteosis ecclesiastica concessa ad annum, in qua tamen perseuerauit emphyteota per 40. annos, absque expressa renouatione, an possit infringi: & an peti possint melioramenta**, vide in cōsilio 145.
- Emphyteosis concessa ad annum, in qua sine renouatione perseueratum est per quadraginta annos, censetur facta perpetua, si est secularis, si verò ecclesiastica, est etiam perpetua secundum aliquos: sed magis communis opinio est, quod censetur solum concessa vsque ad tertiam generationem**, conf. 145. nu. 1. & 2. Et tertia generatio hodie intelligitur, ut comprehendat pronepotem, vide ibidem nu. 3.
- Emphyteosis etiam ecclesiastica hodie potest esse perpetua, secundum communem opinionem**, conf. 145. nu. 2.
- Emphyteosis ecclesiæ vsque ad tertiam generationem, ut supra, habet uim perpetuæ emphyteosis, & ab ea recedi non potest, nisi de communi consensu: & non censetur interim finita: nec peti possunt melioramenta**, conf. 145. nu. 4.
- Emphyteosis concessa ad annum, & in qua perseueratum est per quadraginta annos, ut supra, non censetur renouata de anno in annum, vel de nouennio in nouennium: & tex. in §. qui impleto, &c. non habet locum in emphyteosi**, conf. 145. nu. 5.
- Emphyteosis ecclesiæ concessa alicui quando trāsiiuit in eius filios & an fieri potuerit secunda inuestitura in præiudicium primæ inuestituræ**, vide in conf. 146.
- Emphyteosis ecclesiæ si fuit concessa alicui, & post longam possessionem trāsiiuit in eius filios, secunda inuestitura in alium facta est nullius momenti, tanquam posterior, & subreptitia, non cōstituta de consensu illius, de cuius iudicio agebat, cōf. 146. nu. 1.**
- Emphyteota secūdo, vel feudatario si dominus directus faciat inuestituram, nō potest præiudicare primæ emphyteotæ: neq; etiā in dubio præsumitur ei uoluisse præiudicare**, conf. 146. nu. 2.
- Emphyteotæ primi filij, hæredes, seu descendentes si petant inuestiturā ab ecclesia, non est eis deneganda, aliās fieret eis iniuria: & possunt appellare, maxime in terris ecclesiæ**, conf. 146. nu. 3.
- Emphyteosis renouatio q̄ fieri debeat descendētib. & agnatis, & quibuscunq; posteris qualitercunq; cōiunctis**, vide in conf. 373.
- Emphyteosis renouatio debet, extincta linea, fieri descendētib. & agnatis, etiam si sit emphyteosis ecclesiastica, etiā si sint naturales, quia Docto. loquuntur generaliter de quocunq;, qui sit ex generatione primi inuestiti**, conf. 373. nu. 4. cum seq.
- Et verba illa, quicunq; de generatione primi inuestiti, sunt naturalia, & comprehendunt quascunq; personas qualitercunq; cōiunctas. d. conf. 373. nu. 5.**
- Emphyteosis renouatio fieri debet quibuscunq; posteris qualitercunq; cōiunctis, propter maximam æquitatē**, conf. 373. nu. 6.
- Emphyteosis inuestitura renouanda est etiam hæredibus extraneis, secundum opinionem multorum Doctorum, quando saltem res facta fuit melior per ipsos prædecessores**, conf. 373. nu. 10.
- Emphyteosis. Opinio Bar. & communis, de necessaria renouatione emphyteosis, procedit etiam ubi ecclesia uellet pro se retinere**, conf. 373. nu. 16.
- Emphyteosis renouatio in rebus ecclesiæ solitis concedi, & semel concessis, potest fieri per Prælatum sine aliā solemnitate**, conf. 373. nu. 16.
- Emphyteota an, & quando præscribat, uide in conf. 179.**
- Emphyteota præscribit pensionem per cessationem. 30. annorum contra priuatum, & quadraginta contra ecclesiam: & censet præscriptum omne ius petendi pensionem etiam in futurum: & dominus amisit omne ius, & omne dominium**, conf. 179. nu. 3.
- Emphyteota nunquam præscribit, etiā si p mille annos possideret: sed hoc procedit, quando constat, q̄ possidet, tanq̄ emphyteota: secus si possederit pro suo, tanquā absolūtē dñs**, conf. 179. nu. 4.
- Emphyteotica bona quando fuerunt alienata, & in alienatione acceptata fuerunt, tanquam emphyteotica, non possunt præscribi tanquā libera, etiam q̄ mille annos possiderentur per eum, in quem fuerunt alienata: neque tanquam emphyteotica, etiam q̄ uellet recognoscere dominum &c.** conf. 425. nu. 4.
- Emphyteotica res præscribitur passiuē tpe 30. ann. conf. 587. nu. 4.**
- Emphyteota, vel alius conductor cessans longo tempore a solutione, an possit præscribere, remissiuē, conf. 607. nu. 1.**
- Emphyteosis. Nihil prohibet, quin quilibet possit pro bonis suis alodialibus, & liberis, recognoscere aliquem in dominum directū, & facere ea emphyteotica, uel feudalia**, conf. 508. nu. 10.
- Emphyteosis. An pactum resolutiuū inuestituræ libellariæ, seu emphyteotice, casu quo impetraretur mercatum &c. censetur fuisse translatum in emptorem rei: & an habeat eisdē effectus apud emptorem, quos habebat apud venditorem, uide in conf. 188.**
- Emphyteosis quando est ecclesiastica, in ea non solum inspicitur, q̄ aliquis sit hæres, sed sufficit, q̄ sit de linea uocatorū, & possideat: maxime cum prius pater fuisset inuestitus**, conf. 230. nu. 11.
- Emphyteosis si sit ecclesiastica, ius accrescendi in ea inter fratres quando facilius habeat locum**, conf. 230. nu. 12. cum nu. præce.
- Emphyteosis. Inuestitura pro Titio, & fratre, non valet in persona fratris, quando Titius solus erat præsens, quando fuit inuestitus & ipso iure accreuit Titio**, conf. 230. nu. 13.
- Emphyteosis an transeat in fiscum, uide supra, Confiscatio.**
- Emphyteosis. In emphyteosi dictio, quilibet, idem importat, quod aliquis**, conf. 287. nu. 7. & uide infra, Quilibet.
- Emphyteosis. Argumentum ualeat a feudo ad emphyteosim ecclesiasticam**, conf. 342. nu. 16. & infra, Feudum.
- Emphyteosis. Autoritas Papæ, vel ep̄i, necessaria est in contractu emphyteotico bonorum ecclesiæ: & si interuenit autoritas ep̄i, vel eius Vicarij habentis speciale autoritatē ad tales contractus, & q̄ in effectu erat superior immediatus, id sufficit**, conf. 342. nu. 31.
- Emphyteosim concedens si erat religiosus, & Præpositus, an omnino in tali cōtractu esset necessaria autoritas Papæ: q̄ non, si erat subiectus ep̄i, & eius Vicario: præsertim quatenus pertinet ad consensum autorizabilem**, conf. 342. nu. 32.
- Emphyteosis. Quando agitur de re solita concedi in emphyteosim non sunt necessariae solemnitates: & ratio est, quia non est amplius de mensa: & dicitur solita concedi, dummodo semel fuerit concessa**, conf. 342. nu. 49.
- Emphyteosis. Concessio secunda bonorum ecclesiæ an fieri debeat, seruata forma primæ concessionis, & dummodo non inferatur damnum ecclesiæ ultra sextam partem &c. & eadem forma intelligitur, vt fieri debeat idem genus contractus: & læsio sextæ partis procedit, rebus sic stantibus**, conf. 342. nu. 52.
- Emphyteosis rerum ecclesiæ, vltra informationes q̄ cedat in utilitatē ecclesiæ, quam aliam solemnitatem requirit**, conf. 447. nu. 42.
- Emphyteosis. Petitio an discrepet a cōcessiōe, si petitio fuit simplex seu generalis de cōcessiōe in emphyteosim, & cōcessio fuit specialis, seu specifica, etiam ad hæredes, & successores**, conf. 342. num. 40.
- Emphyteosis. Ex alienatione bonorum ecclesiæ in emphyteosim cōcessorum, quando læsio ecclesiæ non dicatur constare, licet diminuta fuerit annua præstatio, quæ olim fiebat ad florenos. 53. temporaliter, & reducta ad 37. pro canone perpetuo eo tempore, quo temporaliter non potuisset fieri, nisi pro florenis. 30. conf. 342. nu. 45.**
- Emphyteosis. De contractu emphyteotico bonorum ecclesiæ longo tempore obseruato: & an præsumantur solemnitates &c. defenditur per Dominum meum emphyteosis bonorum ecclesiæ, quæ impugnabatur, uide in conf. 342.**
- Emphyteosis acquisita pro se, suisque filiis masculis, non comprehendit nepotem masculum ex filia**, conf. 87. nu. 7.
- Emphyteosis ecclesiastica quando est concessa pro se, & descendētib. masculis, & foeminis, debet ad eam admitti filia nepotis acquirentis, excluso patruo**, conf. 584. nu. 1.
- Emphyteotica in re ecclesiastica, id est, concessa ab ecclesia, possunt succedere tam foeminæ, quam masculi, quando tenor inuestituræ ita expresse dicit, secundum decisionem Bar. communiter approbatam**, conf. 584. nu. 2.
- Excipitur tamen casus, quo statuta excludunt foeminas, stantibus masculis, quia tunc foeminæ non admittuntur ad emphyteosim, nisi deficientibus masculis: non tamen filia excluditur propter patruum, si nullum extat statutum excludens filiam propter patruum. d. conf. 584. nu. 3.**
- Emphyteosis. Filia licet non posset succedere in emphyteosi, debet tamen habere melioramēta in ea facta per eius patrem, vel eorum**

vel eorum precium, conf. 584. num. 4.
 Emphyteosis acquiritur filijs, & descendantibus, etiam nondū natis: & tale ius nunquā potest reuocari, etiam per primos acquirentes; neq; aliqua ratificatio requiritur, cōf. 457. nume. 4.
 Emphyteosis ecclesiastica quādo cōcessa p masculis, vel p agnatīs tātū, frater vtrinq; coniunctus, & cōsanguineus tātū, equaliter admittuntur ad eius successionem, conf. 81. nu. 78.
 Emphyteosis. An fieri possit sequester per dominum contra emphyteoram in fructibus fundi emphyteotici: & an in praiudiciū illorum, quibus emphyteota sublocavit, vide in conf. 500.
 Emphyteosis. Sequester speciale fieri potest ad petitionem domini contra emphyteoram in fructibus pendentibus super fundo emphyteotico, conf. 500. nu. 1.
 Emphyteosis. Sequester factum per dominum in fructibus fundi emphyteotici procedit etiam in praiudiciū illorum, quibus emphyteota sublocavit, conf. 500. nu. 5.
 Emphyteosis. Sequester factum per dominum cōtra emphyteoram in fructibus fundi impediti non debet per alia sequestra facta per alias personas, conf. 500. nu. 7.
 Emphyteota cōtractus siue alienationis, siue locationis, sicut nō praiudicat domino fundi respectu fundi, ita etiam non praiudicat respectu fructuum: quia equaliter in utroq; est anterior omnibus alijs creditoribus, conf. 500. nu. 4.
 Emphyteosis ecclesiæ an possit transire in extraneos, remissuē, conf. 28. nu. 8.
 Emphyteosis ecclesiastica an trāseat ad extraneos, vide i cōf. 342.
 Emphyteosis ecclesiastica utrū transeat ad hīdes extraneos: si probetur cōsuetudo, put extat mediolani, q nō trāseat ad hīdes extraneos, talis cōsuetudo tollit oēm disputationē, cōf. 342. n. 1.
 Sicut ē cōuerso operatur cōsuetudo, q emphyteosis ecclesiastica transeat ad extraneos, vbi alioqui non transiret. d. cōf. 342. n. 2.
 Et cōsuetudo operatur etiam, quod emphyteosis ecclesiastica non transiat ad legitimatos, vbi alias transiret, d. conf. 342. nu. 3.
 Emphyteosis ecclesiastica qualitercūq; concepta, nō transiat ad extraneos, & per consequens neq; ad legitimatos: & est magis communis opinio, & verior, à qua non est recedendum: & quæ sit ratio, conf. 342. nu. 9. cum nu. seq.
 Emphyteosis ecclesiastica an trāseat ad extraneos, & ad legitimatos, ea ratione, quia si potest ecclesia ex iustis causis absolute alienare, debet multo magis posse ad tempus cōcedere: quod non & quod sit diuersa ratio inter hæc, conf. 342. nu. 11.
 Emphyteosis ecclesiastica transiat in extraneos, qn in eius concessione fuerunt adhibita ea omnia, quæ requirentur ad absolutam alienationē, videlicet iusta cā necessitatis, vel utilitatis, & debita solemnitates: non aut transiat in extraneos, qn tales solemnitates deficiunt: sed duntaxat transiat in descendentes: & valet concessio, quia res solita est concedi, conf. 342. nu. 12.
 Emphyteosis ecclesiastica, dato, quod transiret ad extraneos, nō tñ potest transire ad naturales, etiam si sint legitimati, s. per rescriptum: & est communis opinio: & Doct. debent intelligi generaliter in quouis ex duobus casibus, videlicet siue sit emphyteosis concessa pro se, & filijs, seu pro descendētib; siue sit concessa pro hæredibus extraneis, conf. 342. nu. 13.
 Emphyteosis ecclesiastica an transeat ad legitimatos, & an ad naturales legitimatos per rescriptum, vide in conf. 342.
 Emphyteosis ecclesiastica, quæ rationes sint, cur non transeat ad naturales etiam legitimatos per rescriptum: videlicet quia cōcipi non possunt sine peccato mortali: item propter dignitatē ecclesiæ, conf. 342. nu. 14. cum seq.
 Emphyteosis ecclesiastica cur non transeat ad naturales, uel legitimatos, alia ratio est, videlicet quia apud ecclesiam tales personæ sunt infames, conf. 342. nu. 17.
 Emphyteosis. Doctores ferē oēs sequuntur dictū Baldi, quod emphyteosis ecclesiastica nō potest transire ad naturales, et si sint legitimati: & dñt cōiter approbatū: & loquit Bal. gñaliter, & uti rōne gñali aduersus omnes legitimatos, conf. 342. nu. 20.
 Emphyteosis ecclesiastica transiat ad legitimatos, secundū aliquos Doct. videlicet Ancha. & Afflic. quibus tamen responderetur, conf. 342. nu. 22. cum nu. seq.
 Emphyteosis ecclesiastica non transiat ad legitimatum in omnem casum, etiam quod contraria opinio esset vera, quando, s. non repetitur quis legitimatus ad talē emphyteosim: & hoc est necessarium: & oporteret, quod esset legitimatus à Papa, vel à Comitē constituto per Papam, conf. 342. nu. 24.
 Emphyteosis. Legitimitas non prodest, nisi deficientibus omnib; legitimē natis, qui potuissent habere ius ad emphyteosim, conf. 342. nu. 27.
 Emphyteosis ecclesiastica, an, & quando transeat ad descendentes legitimatos, sicut ad extraneos, vide in conf. 373.
 Emphyteosis ecclesiastica uidetur quod transeat ad descendentes legitimatos, cum transeat ad extraneos: & est magis communis opinio, & verior, conf. 373. nu. 1.

Et quamuis multi sint, qui dicant communem esse in contrarium debent tamen intelligi, quando verba inuestituræ non loquuntur expresse de quibuscūq; hæredibus: vel quando talis concessio emphyteosis, quibuscūq; verbis fuerit facta, nō habuit iustam, & necessariam causam alienandi, seu constituendi emphyteosim: & quæ sit ratio d. conf. 373. nu. 2.
 Emphyteosis ecclesiastica si potest transire ad extraneos hæredes non est dubium, quin possit transire in legitimatos: quia legitimati duntaxat excluduntur, quando inuestitura dicit, pro se, & filijs, d. conf. 373. nu. 3.
 Emphyteosis. Legitimati siue sint naturales, siue spurij, succedunt in emphyteosi ecclesiastica, cum verba concessionis comprehendunt et hæredes extraneos: & ratio est, quia postquā ea bona sunt redacta ad naturā aliarum rerū, in quib; succedūt indistinctē p oēs psonas, idē quoq; dicendū est de eis, cōf. 373. n. 11.
 Et solus Decius, & Gozadinus tenent contrarium, ibidem.
 Emphyteosis inuestitura quando dicit, pro se, & filijs, vel descendētib; legitimati excluduntur, secundum Doct. ergo aliud sentiunt, si diceret inuestitura, pro hæredibus, & successoribus quibuscūque, conf. 373. nu. 12.
 Emphyteosis. Rationes, & coniecturæ Doctorum, quod ecclesia non censetur uelle admittere tales legitimatos, quia non possunt cōcipi sine peccato mortali, & quia de iure canonico sunt infames &c. quando procedant, & quando non cōf. 373. nu. 13.
 Emphyteosis. Liberi naturales admittuntur ad emphyteosim ecclesiasticā ex tacite cōiectura, puta si primus inuestitus erat naturalis: vel si ecclesia tpe inuestituræ sciebat, q ille inuestitus hñet filios naturales: multo magis stāte gñalitate uerborū &c. cōf. 373. n. 14.
 Emphyteosis quando vocat solum legitime natos, quod nullo modo possint comprehendī legitimati per rescriptum: & quod sit communis opinio, conf. 564. nu. 9. & uide infra, legitimatus.
 Emphyteosis ecclesiasticā incapax est filius naturalis, secundum communes opiniones, conf. 505. nu. 3.
 Emphyteosis ecclesiæ si fuit concessa pro se, & filijs, non veniunt nedum naturales, sed nec legitimati, propter dignitatē ecclesiæ, conf. 765. nu. 10.
 Emphyteosis ecclesiæ non transiat ad filios naturales, propter dignitatē ecclesiæ: & idem dicitur de legitimo, per eandem rationem, conf. 765. nu. 23.
 Et legitimatus etiā ad honores, & dignitates, non succedit in emphyteosi ecclesiæ, conf. 765. nu. 34.
 Emphyteosis ecclesiastica non est transitoria ad hīdes extraneos, et quod concessa sit pro se, & hæredib; scdm magis cōm opinionē: & quid si inuestitura dicat, pro hæredib; & successorib; an hunc comprehendat etiā extraneos, q sic, conf. 447. nu. 39.
 Emphyteosis ecclesiastica indistinctē est transitoria ad successores et extraneos, duob; interuenientib; s. quod facta sit concessio per illum, qui habebat auctoritatem alienandi, & qd concessio facta sit ex aliqua iusta causa respiciente vel necessitatem, vel utilitatē ecclesiæ, conf. 447. nu. 40.
 Emphyteosis ecclesiastica dato qd nō sit transitoria ad extraneos nō vñ tñ posse quis ad eam admitti, nisi sit hñs non solū primi acqretis, sed & ultimi decedētis: & idē in feudo, cōf. 447. n. 43.
 Emphyteosis. Qui vult ad emphyteosim admitti ex psona primi inuestiti, tenet ad illud, ad qd teneret ipse inuestitus, et si succedat ei p fideicommissum: & ita successor ex psona alicuius tenet ad illud, ad quod ille teneretur, vt supra, conf. 447. nu. 44.
 Emphyteosis ecclesiastica qn fuit cōcessa cū clausula, & quib; dederit, ad eam admittunt personæ extraneæ, q alias non admittentur: & ita fuit iudicatū, scdm Cur. iun. conf. 754. nu. 22.
 Emphyteosis si concedatur Titio pro se, & hæredib; suis, cōprehenduntur et emancipati filij Titij: nec est facienda uis super verbo, suis, quia est appositum ex stilo notarii, conf. 764. nu. 7.
 Emphyteosis hæreditaria, vel feudum hæreditarium quando dicitur: & de opinione, & distinctione Decij, & Parisij in hoc: & an bona sit, vide in conf. 541.
 Emphyteosis. Filius & hæres patris potest uenire aduersus repudiationē factā per ipsum patrem, qn est emphyteosis acquisita non per ipsum patrem, sed per eius antecessores, quia tunc non videtur obstarē ipsi filio q sit heres patris, conf. 541. nu. 8.
 Emphyteosis. Qn sumus in feudo hæreditario, uel in hæreditaria emphyteosis, non pōt filius uenire p factum patris, si sit eius hæres, et quod esset hæres cum beneficio inuentarij, & ei duntaxat prodest beneficium inuentarij, quando est feudum, uel emphyteosis ex pacto & providentia concedentis, & ista est cōmunis, & notissima, & uerior Doctorum opinio, quicquid dixerit Dec. qui redarguitur, conf. 541. nu. 9.
 Emphyteosis hæditaria q dicatur, si uerba inuestituræ dicant pro hñdib; & successorib; & quod satis est, qd cum exprimit dictio hæredib; opus est, qd illi descendentes sint hñdes, dato qd res non sit transitoria ad extraneos, & ita efficitur res hæditaria, et si uerba inuestituræ dicant, pro hæredibus masculis, quicquid dixerint

dixerint Deci. & Paris. in cōtrarium, quia dixerunt contra magis communem opinionem, conf. 541. nu. 10.

Emptorium. vide infra, mercatum.

Emptio, Emptor, Emere. Emptores prädiorum an gaudeant priuilegio venditoris &c. vide in conf. 132. & infra, Priuilegium.

Emptor censetur emere rem, vel domum, cum illis qualitatibus, quibus erat apud venditorem, conf. 157. nu. 8.

Emptor. An pactum resolutiuum inuestituræ appositum in contractu transferri possit in emptorem, vide supra, Contractus, & infra, venditio.

Emptor potest contra quoscunque agere ex persona venditoris vigore cessionis actionum realium, & personalium sibi factæ &c. vide supra, Cessio.

Emptor potest capere cessionem a qualibet persona pro defensione iuris sui, vide supra, Cessio.

Emptor potest facere in re empti quicquid poterat venditor, conf. 428. nu. 4.

Emptor potest omnia, quæ poterat uenditor, conf. 494. nu. 3.

Emptor. Conuentio, & ordinatio facta duntaxat cum aliquo, nõ debet prodesse aliis personis, & tanquam personale priuilegium concessum illi, non transit in emptores: & quando comprehendat alias personas, conf. 486. nu. 8.

Emptor in dubio censeri debet emisit rem a venditore, tanquam eius re, & nõ tanquam alienam: quia quilibet præsumitur facere actum proprio nomine, & tanquam de re propria, conf. 552. nu. 1.

Emptor dato quod sciuisset rem emptam esse alienam, debet ei venditor restituere saltem precium, conf. 552. nu. 3.

Emptori non licet de facto, & propria autoritate ingredi possessionem fundi empti: sed id non procedit, quando in instrumento venditionis extat clausula, dedit, & tradidit, quia tunc licitum est propria autoritate apprehendere, conf. 634. nu. 3.

Emptor fundi an habeat etiam fructus pendentes, etiam pro parte coloni, vide infra, Venditio.

Emptione an faciat estimatio, vide supra, Dos, & infra, Estimatio. Emptor potest retinere precium, donec venditor penitus liberet ipsam rem venditam, conf. 225. nu. 6.

Emptio. In emptione cum perpetuo abfuturum sit precium a emptore, est etiam conuentio, quæ perpetuo apud eum manere debeat res emptæ, conf. 346. nu. 34.

Emptio est de contractibus, qui solo consensu perficiuntur, dum modo conuentum sit de precio, conf. 729. nu. 4.

Emptio & venditio perficitur omnino ex consensu circa eandem rem, & conuentione precii: & in emptionibus non consideratur aliquod implementum, conf. 729. nu. 7.

Emptio non annullatur, si promissio de soluendo in die præstituta non seruetur, conf. 729. nu. 11.

Emptor si nõ soluat precium tempore conuento, an agere possit ad interesse venditoris nolentis postea tradere rem venditam, conf. 729. nu. 12.

Emptor non soluens precium die conuenta, est in mora: & quid si etiam venditor est in mora: & cuius mora attendatur: & quid attendatur ultima mora: & quando, conf. 729. nu. 13.

Emptoris tamen mora attenditur, quoniam commissæ est mora per utrumque eodem tempore: scilicet si commissæ sit mora diuersis temporibus, quia tunc ultima mora attenditur, & quæ sit ratio, conf. 729. nu. 14.

Emptor quando agit ad interesse contra venditorem, quid seruandum, remissiuè, conf. 729. nu. 17.

Emptor an teneatur erga venditorem ad usuras, & interesse loco fructuum, propter rem, & precium retentum, vide infra, uenditio.

Emptor si ex bonis ueditis reperiat deficere quatuor peticas, det venditori sibi restituere precium quatuor peticarum, in respectu illo met precio, quod deductum fuit in instructo: & potest agi ad interesse propter aquas, quæ deficiunt, quæ fuerunt promissæ per venditorem, conf. 268. nu. 1. & uide j. Mensura, & infra, interesse.

Emens a tertio rem sibi debitam per fideicommissum, an sibi præiudicet, vide infra, Fideicommissum.

Emptionis ex contractu an censeatur acquisitum ius absenti, si notarius non est stipulatus pro eo, conf. 562. nu. 30.

Emptio facta ab aliquo quando censeatur fiduciaria, i. facta in fauorem alterius, conf. 727. nu. 4.

Emptionis contractus valet, quo aliquis emit rem pro alio, quæ postea declarabit, ita quod postea facta nominatione, transferatur omneius in personam nominati, conf. 572. nu. 1.

Emptio. An quis emit rem pro aliquo, quæ nominabit, facta deinde nominatione, potuerit postea præiudicare illi in nominatione, & acquisitione, quæ pro illo fecerat, & de ius pecuniis, conf. 572. nu. 3.

Empta res ex pecunia pupilli, spale est, quod nõ acquirat pupillo, nisi facta sit a tutore, uel administratore, scilicet in ipso actu emptionis non fuit habita mentio pupilli, conf. 572. nu. 4.

Empta res, spale est, quod pupillo ignorati acquirat, expresso eius nomine, quoniam fuit emptæ per tutorem, & nõ per aliam personam, & tunc

acquirat tutor pupillo ignorati ipso iure absque aliqua traditione, ad similitudinem ueri procuratoris cuiuslibet persone, conf. 572. nu. 5.

Emptio rei pro domino si fiat per uerum procuratorem, acquirat illi ipso iure absque aliqua traditione, si quoniam constat, quod & venditor, & procurator concordēs egerunt, ut acquiratur illi tertio: & solum requiritur traditio, quando neque venditor, neque procurator egit expresse, ut acquireretur illi tertio, quia tunc ei nõ acquiratur, nisi procurator ei tradat rem, ad quam traditionem potest procurator compelli, conf. 572. nu. 6.

Emptio rei si facta fuit per aliquem pro tertio, & nomine ipsius tertij, & de eius pecunijs, qui tertius postea se possedit ipsam rem, sciente, & nõ deducite eo, quod emit, censetur acquisitum dominum, & oēs ius ipsi tertio: & nõ est postea in facultate emptoris auferre ei ius quoniam sit: & nõ est querendum de stipulatione notarii, quoniam agit de acquirendo iure reali, i. domino, uel possessione, conf. 572. nu. 10.

Et an requiratur ratificatio illius tertij, ad hoc acquirat ei dominum re integra, antequam emptor aliter disponat, seu reuocet, uel mutet propositum: & absque ratificatione an censetur fuisse ei acquisitum ius duntaxat reuocabiliter, & nõ irreuocabiliter, d. conf. 572. nu. 11.

Emptio rei si facta fuit per aliquem nomine alterius, & de pecunijs illius potest ille emptor agere nõ solum ad pecunias suas, sed etiam ad interesse, id est, ad ualorem rei: sed si emptor non sit soluendo, ex æquitate detur actio illi, cuius nomine fuit emptæ, ad rem emptam ex sua pecunia, conf. 572. nu. 23.

Empta si fuit domus nomine pueri nepotis per patrum, & dictum fuit in instrumento, quod emptio fiebat de pecunijs pueri, an creditores patris ipsius pueri possint obtinere executionem contra dictam domum, quod non, conf. 570. nu. 1.

Emptionis instrumentum si dicit domum fuisse emptam de pecunijs pueri filij, credendum est instrumento in dubio, quandiu non est probatum contrarium, i. non est probatum per creditores, quod fuerint pecunie patris, conf. 570. nu. 2.

Et non est bona pntia, puer nõ potuit ex sua industria acquirere sibi pecunias, ergo sunt pecunie patris, d. conf. 570. nu. 3.

Emptio domus si facta fuit nomine filij de pecunijs filij, nõ potest sub executione facienda per creditores patris comprehendere ipsa domus, quæ summatima gēdo, & prima facie, ac iuris præsumptione, censetur esse res filij, & non patris, conf. 570. nu. 4.

Empta domus nomine filij, & de pecunijs filij, dato quod censeretur emptæ de pecunijs patris, non tamen censeretur acquisita patri, sed filio: & creditores patris non possent agere ad domum, sed solum contra filium ad pecunias, scilicet postquam probatum esset fuisse pecunias patris, conf. 570. nu. 5.

Emptam fuisse domum nomine filij, & de pecunijs filij, si dicat instrumentum, credendum est in dubio instructo, & pro eo præsumendum est, ut sit uerum, & non falsum, nec simulatum, conf. 571. nu. 4.

Empta seu acquisita si fuit domus nomine filij, & ipsi filio, non potest pater de ea disponere, neque eam obligare suis creditoribus, aut dare in solutum, conf. 571. nu. 5.

Emptio facta per auunculum nomine filiorum pupillorum sui sororii, & de pecunijs ipsorum pupillorum, an possit dici simulata, & quæ re uera facta fuerit de pecunijs sorori præis ipsorum pupillorum, d. conf. 571. nu. 8.

Emere non est præsumendum quod ille velit, qui potius venderet, si haberet quid uenderet, conf. 571. nu. 12.

Emptio bonorum si sit facta per auunculum nomine filiorum pupillorum sui sororij, & de pecunijs ipsorum, quæ sint cōiecturæ uerissimæ, quod nõ censeatur uoluisse ea emere nomine præis ipsorum filiorum, nec de pecunijs ipsius præis: puta si præis erat pauper annis, & post, nulla hñs bona imobilia: & oneratos ære aliēo, & numero filiorum, conf. 571. nu. 10.

Emptio seu acquisitio quoniam fuit facta filio, et quoniam sumus in dubio, ut puenierint pecunie ipsi filiofamilias, i. quoniam nihil dictum fuit, unde puenierint, nõ est præsumendum, quod puenierint ex bonis præis, si præis est pauper: quod sequuntur oēs Doctores, conf. 571. nu. 11.

Emptio si fuit facta per aliquem, pecunie præsumuntur ab eo puenisse, si sit persona diligens, & industriosa &c. & sic attenditur qualitas suæ personæ, conf. 571. nu. 13.

Emptio domus si facta fuit nomine filiorum, & de pecunijs filiorum, an id obstat, si post emptionem præis ipsorum filiorum eam possedit & habitauit aliquod tempus, & quod censeatur id fecisse, tanquam præis, & iure familiaritatis, non autem iure filij: & quid si pater fecit aliqua melioramenta: an hæc omnia faciant præsumi emptionem factam de pecunijs patris &c. conf. 571. nu. 14.

Emptio si facta fuit per filijs alicui, & dixit emptor se eas donare ipsis filijs, an censeantur tales pecunie pfectiue, & tanquam donatiue præstatione præis sororij ipsius donantis, conf. 571. nu. 15.

Emptor emens, seu acquirens bona nomine proprio, præsumitur ea acquisiuisse de proprijs pecunijs, nec tenetur illa communi care fratri, conf. 317. nu. 6.

Emptionis instrumentum si dicat, quod pater acquisiuit sibi, & de proprijs pecunijs, prout etiam in dubio semper præsumitur filius nihil potest petere &c. conf. 378. nu. 5.

Emptum seu acquisitum in dubio præsumitur potius ex re diligentis, quam

vis, quàm ex re negligentis, & potius ex pecunia diuitis, quàm ex pecunia inopis, conf. 546. nu. 7.

Et de pre, qui in testò cōfessus fuit, q bona fuerunt acq̃sita, seu empta de pecuniis unius filij tm̃, & id ē cōstat ex instrumētis emptionū, quid iuris: & q materia sit coniecturalis: & inspicie dā sint persona patris, & persona filij, & an vnus sit diligēs, & alius negligēs, & an vnus esset diues ante tales acq̃sitiones, & alius paup̃, uide in cōf. 546. n. 4. 5. & 6. & supra, Confessio.

Emptio si facta sit ex pecunia fisci, an res empta sint fiscales: & quid de milite, de pupillo, de ecclesia, & de vxore, remissiuē, conf. 451. nu. 34.

Emptū seu acquisitū p me, efficit meū, quāuis ex pecunia aliena: qd̃ procedit, ē si is, qui emit, sit procurator ad emendū, qui tm̃ in ipso actu emptionis simpliciter contrahat, conf. 451. nu. 36.

Empta res ex pecunia vxoris, q efficiantur vxoris, & idē in alijs personis priuilegiatis, non est ita absolutē verum: sed dūtaxat procedit, in subsidium, si ille, qui emit, non sit soluendus: & idē intelligitur in fisco, vt eius priuilegium in hoc intelligatur in subsidium, conf. 451. nu. 37.

Emptio bonorū qñ est facta per alterum ex fratribus simul habitantibus: & an præsumat̃ facta de propria pecunia, uide etiā infra, Fratres. Et bona sunt illius, cuius solo nomine sunt empta, & possessa: & præsūmūt̃ empta de propria eius pecunia: & nihil facit, q communicarent alia bona, conf. 670. nu. 1.

Emptio facta per vxorem, an præsumat̃ facta de pecunijs mariti, uide infra, vxor.

Emptio bonorū an cēseatur facta marito, an vxori, an ambob. &c. & quid si facta sit de pecunijs mariti, uide infra, vxor.

Emerē, edificare, & alia facere de iure gentium permessa, liberū est cuilibet: sed limitatur id, nisi talia fiant in merum liuorem, vel damnu alteri sine utilitate faciētis, vel si cū aliqua utilitate, tm̃ principr̃ tēdūt in odiū, & dānū alterius, cōf. 187. nu. 9.

Emisse aliquem in merum liuorem, & damnum alterius, ex quibus coniecturis probetur, conf. 187. nu. 13.

Emptio. Titulus pro empto &c. vide infra, Præscriptio.

Emptio quando est uera, periculum, & commodum rei emptæ sequitur emptorem, conf. 791. nu. 14.

Emptio qñ est vera, cōmodū rei emptæ tm̃ emptori cōpetit, non aliarum rerū non cōprehensarū in emptione, cōf. 791. nu. 15.

Emptioni pactum, & onus adiectum, est pars precij, conf. 791. nu. 19. & vide infra, Precium.

Emptio, emptor, vide etiam infra, venditio, venditor.

Enormis. Lætio, uide infra, lætio, vbi posui.

Enuntiatiua verba disponunt, quando fuerunt prolata à personis, quæ habebant auctoritatem liberam disponendi, conf. 62. nu. 7.

Enuntiatiua uerba prolata per modum causæ per illos, qui poterant actum inducere, disponunt, & actum inducunt: & an etiā quo ad alios, conf. 740. nu. 1. sed uide nu. 10.

Enuntiatiua uerba quando non disponunt, probant saltem id, qd̃ allegat̃ fuisse dispositū: & disponūt, si sint prolata ab hñte prætē faciēdi actū: & maximē stante iurō, conf. 4. nu. 58.

Enuntiatiua uerba quando sunt iurata, inducunt dispositionem, conf. 740. nu. 3.

Enuntiatiua uerba disponūt, quādo sunt geminata, cōf. 740. n. 2.

Enūciatiua uerba emissa p se, & nō p aliud, probāt: & tātō magis geminata, & sepius repetita, & tpib. separatis, p. 508. nu. 7.

Enunciatiua uerba qñ probent, vide in conf. 223. & conf. 225.

Enunciatiua uerba prolata per modum causæ probant, vbi aliter non probarent, conf. 223. nu. 3.

Enunciatiua uerba emissa principaliter p se, vel p aliud, qñ indistinctē parte p̃sente, uel absente probent, vel nō: & qñ dicantur emissa p se, vel propter aliud, conf. 223. nu. 4.

Enunciatiua uerba emanata principaliter propter se, possunt dici uerba dispositiua, conf. 223. nu. 5.

Enunciatiua uerba emissa propter se, probant etiam inter absentes: secus si emissa propter aliud incidenter: & quando dicantur emissa propter se, conf. 225. nu. 1.

Enunciatiua uerba non probant, quando postea contingit principaliter disputari super eo, quod continent: sed id procedit in uerbis enunciatiuis propter aliud prolatis incidenter, non autem in prolatis propter se, conf. 225. nu. 2.

Enunciatiua uerba prolata per modum causæ, probāt indistinctē etiam si simus in vltimis voluntatibus, conf. 225. nu. 4.

Enunciatiua uerba quando disponunt, id procedit inter ipsos cōtrahentes: secus est quō ad tertium, & in præiudiciū tertij: imo nec ēt uerba dispositiua præiudicant tertio, conf. 740. nu. 10.

Enunciatiua, siue dispositiua sint uerba prolata in cessione iuriū, quæ arguitur nulla ex falsitate causæ, non præiudicant tertio, secundum magis communem, conf. 740. nu. 11.

Enunciatiua uerba à partibus prolata, ita demum ipsis nocent, si

illud enuntiatiuum verisimiliter tempore confecti instrumenti potuerit interuenire, aliās non, conf. 740. nu. 12.

Enunciatiua uerba, seu narratiua tantum, regulatiter inducunt probationem inter partes tantum, conf. 788. nu. 6.

Enuntiatiua, Verba uidentur aliquando prolata in modum enuntiationis, & tamen disponunt, quia in effectu eorum sensus potest se habere in modum rationis, conf. 361. nu. 13.

Enuntiatiua uerba probant inter ipsas partes, conf. 115. nu. 1.

Enuntiatiua, seu narratiua uerba instrumentorum plenē probāt inter ipsos contrahentes: & plenē etiam probarent contra filium, & heredem unius ex ipsis contrahētibus, ne alioqui heredes ueniret contra factum defuncti, conf. 200. nu. 10.

Enunciatiua uerba, & prolata inter alias personas, si tamen repertur redacta in instrumentis, & agat de facto antiquo, multum coadiuuant probationem imperfectam, conf. 355. nu. 6.

Enunciatiua uerba probāt in antiquis, conf. 159. nu. 3.

Enunciatiua uerba instrumentorum probant in quacunque materia in antiquis, conf. 83. nu. 6.

Enunciatiua iudicis probat etiam in facto recenti, conf. 116. n. 1.

Enunciatiuē, & incidenter prolata uerba nō probāt, cōf. 181. n. 7.

Enunciatiua uerba, seu deductiones, quæ solent fieri in narratiuis, non probant, conf. 335. nu. 3.

Enunciatiua, seu narratiua uerba instrumentorum an probent: & quid si sint narrationes erroneæ &c. vide infra, Error, & infra instrumentum.

Enunciatiua. Verba assertiua melius probant, quàm uerba enuntiatiua, conf. 508. nu. 8.

Enuntiatiua uerba instrumentorum antiquorum probāt, vbi probatio & difficilis de sui natura, conf. 83. nu. 11.

Enuntiatiua uerba in fideicō. &c. vide infra, Fideicommissum.

Episcopus, Episcopatus. Episcopus si alienauit aliqd̃ in damnum ecclesiæ, potest ipsemet reuocare alienationem, conf. 63. nu. 5.

Episcopus an possit facere gratias, conf. 64. nu. 76.

Episcopus, qui consideratur, t̃quam dominus in temporalibus, potest omnia, quæ potest quilibet princeps, conf. 64. nu. 77.

Episcopus, seu eius vicarius generalis habet iurisdictionē in omnes ecclesias suæ diocesis, conf. 342. nu. 33.

Episcopus potest se ex officio intromittere, vt uoluntates defunctorum mittantur executioni, vide infra, Heredes.

Episcopus an legitimo modo interposuerit consensum, vel auctoritatem ab initio, in huiusmodi sufficit cōsensus etiam tacitus, & ex postfacto, vt in consilio, conf. 707. nu. 4.

Episcopus licet debeat eligi optimus, sufficit tamen si sit bonus, conf. 790. nu. 18.

Episcopatu vacante, an verum sit, q omnis potestas sit apud capitulum: & quarum rerum potestas: & quod ea, quæ sunt iurisdictionis, conf. 61. nu. 9.

Episcopatus non uenit appellatione dignitatis: & quando, uide supra, Dignitas.

Episcopatus. In ecclesia Dei nullus est maior ordo, quàm ep̃scopus, neq; maior titulus: & longē maior, quā titulus Cardinalium: & habent Cardinales duntaxat maius officiū, conf. 386. n. 10.

Episcopatus Papiensis habet loca aliqua, vel iurisdictiones, q̃ vel sunt oīno in libera potestate, & dñio ecclesiæ, & nullo mō recognoscunt Ducem Mediolani: vel saltē recognoscunt Ducē Mediolani quo ad uniuersale dñum tm̃: non autem pro aliquo dominio vtili, vel directo: & per consequens neq; pro feudo. & vide in specie multos actus iurisdictionales, quos exercent ep̃i Papienses, denotantes libertatem, conf. 391. nu. 19.

Episcopatus Nouariæ an habeat quædam loca, seu territoria Godiani, Ripariæ, & Orthæ &c. pleno iure, & absolutē, sp̃ualiter, & tp̃aliter, an verò sint aliquo modo suprema potestate Imperij, & de statu Mediolani &c. uide in conf. 62. 63. & 64.

Epistola probat, præsertim cū hēt sigillū: & qd̃ si scribēs dicat se mittere qdā cōputa vnā cū epistola, q̃ tm̃ non mittit, an probet epistola tūc, & qñ probet licet se referat ad aliquid, conf. 527. nu. 1. vide etiā infra, litteræ.

Epistola. Qualitas personæ scribentis epistolam multum operatur, conf. 527. nu. 5.

Epistola, vel apoca scripta manu debitoris, vel per alterum de mandato ipsius debitoris, & qui confitetur se scripsisse de mandato illius, an plenam fidem faciat: & quid si dicat, quod erat minor, vide in conf. 660.

Epistola, seu apoca dummodo constet, quod sit scripta manu debitoris, vel alterius, de mandato tamen ipsius debitoris, probat plenē contra eum, conf. 660. nu. 2.

Epistola debet fortius probare, q̃ liber rōnū, quia epistola nō fit ad instructionem scribentis, ut solet fieri liber rōnum, sed fit animo se obligandi uersus illum, cui scribitur, conf. 660. nu. 3.

Epistola quod sit scripta manu debitoris, vel manu alterius de mandato ipsius, paria sunt, conf. 660. nu. 4.

Epistolam qui scripsit, an audiatur, si alleget, q̄ erat minor, quādo scripsit, & q̄ scripsit sine mandato debitoris: & quid agendum tunc, conf. 660. nu. 5.

Et minor ætas nihil facit, quando non est læsus, ibidem.

Epistola, vel scriptura, quæ mihi absenti dirigitur, non potest per me acceptari, mortuo illo scribente, seu mortuo illo, qui ad me scripturam dirigebat: & quæ sit ratio, conf. 774. nu. 21.

Equalitas, vt seruetur per parentes inter filios, lex semper hortatur, conf. 23. nu. 5.

Equalitas. Tenenda est in dubio interpretatio, per quam seruatur æqualitas inter filios, seu nepotes multos institutos, vel substitutos à testatore: & etiam æqualitas seruatur inter multos extraneos vocatos per testatorem, conf. 234. nu. 25.

Equalitas seruanda est inter filios, quantum fieri potest: & præsumitur patrem ita voluisse, nisi expresse disposuerit in contrarium, etiā si fecerit testamentum, & nihil dixerit de æqualitate, vel collatione faciendā, conf. 241. nu. 11. & vide supra, Diuifio.

Equalitas. Pater potest disponere de re filiorum, quando reducit eos ad æqualitatem, conf. 286. nu. 14. & vide infra, Pater.

Equalitati, præsertim inter filios, q̄ lex soleat fauere, quomodo id procedat, & quando, conf. 307. nu. 4.

Equalitatem velle seruare inter posteros præsumitur testator in dubio, conf. 312. nu. 48.

Equalitatem habens inter filios interpretatio est semper accipienda, quantum fieri potest, conf. 410. nu. 3.

Equalitas q̄ non sit inter fratres, est res inuidiosa: & in dubio faciendā est semper interpretatio, quantum fieri potest, vt inter eos sit æqualitas, conf. 421. nu. 14.

Equalitas semper seruanda est inter pares in gradu: & ab hac rōne licitū est in dispositionib. dubijs semper arguere, cōf. 258. n. 3.

Equalitas inter contrahentes seruanda est, vide supra, Cōtractus.

Equitas, Equum. Equitas etiam non scripta quando magis debeat inspicī, quā decidio legis scriptæ, conf. 318. nu. 23.

Equitas, & naturalis rō sunt maximè cōsideranda, q̄ res vertit inter personas domesticas: & decidenda ē ex bono, & æquo, cōf. 339. n. 1.

Equitas. In dubio sequi debemus opiniones, quæ habent pro se æquitatem, conf. 596. nu. 11.

Equitas sumpta ex mēte, p̄fert rigori sūpto ex verbis, cōf. 773. n. 27.

Equum nihil magis est, quā ius suum unicuiq; tribuere, & alterum non lædere, conf. 210. nu. 13.

Equus commodatus ad conflictum delictū si perijt, censetur perijt periculo commodantis, conf. 104. nu. 2.

Equorum taxæ onera, vide infra, onus, onera.

Equum in suum album si legauit testator, valet legatum, quāuis nō haberet testator, nisi vnum equum nigrum, & debetur ille niger, conf. 10. nu. 11. & infra, legatum.

Erogatarii, seu executores vltimarum voluntatum, vide infra, executores.

Error, Erroneum, Errare. Ea quæ quis fecit per errorem facti extra iudicium, vel in iudicio, possunt reuocari vsque ac conclusionem in causa: & an etiam usque ad sententiam, conf. 9. nu. 37.

Error iuris, uel facti quando non noceat, conf. 81. nu. 58.

Error facti toleratur, ubi agitur de damno uitando, conf. 81. n. 59.

Error iuris toleratur, q̄ illud, quod fuit remissum, erat indebitum & ciuilitè, & naturalitè, & non obstante iurō, conf. 81. nu. 60.

Error non nocet, quia à quolibet p̄ctu, seu actu facto sub errore, & credulitate &c. potest quilibet ex p̄sentib. recedere, cōf. 101. n. 1.

Error, confessionis reuocatio prætextu erroris non valet, non probato errore, vt si sit confessio positionum, conf. 182. nu. 4.

Error circa factum proprium non est probabilis, præsertim circa factum, quod quis olim asseruit in positionibus, conf. 182. nu. 5.

Erronea confessio facta in libello potest reuocari, dummodo probetur error: & quomodo debeat probari talis error, conf. 190. nu. 5. & vide infra libellus.

Erronea diuifio, vide supra, Diuifio.

Erronea expressio notarij non curatur, sed magis standum est dispositioni, ad quam se refert, conf. 240. nu. 53.

Error Notarij, vide infra, Notarius.

Erronea disponentis nuncupatio non debet attendi, conf. 120. nu. 10. & vide infra, Nomen.

Error quando præsumatur facta confessio, vide supra, confessio.

Erronea demonstratio in p̄ctib. non dēt nocere, conf. 265. nu. 23.

Erronea narratio in inuestituris non nocet, etiā in facto proprio, si tractatur de damno uitando, conf. 265. nu. 24.

Error. Narrationes instrumenti si fuerūt omiffæ p̄ errore, & absq; consideratione, non est de eis habenda rō, conf. 265. nu. 31.

Erronea promissio in instrumento diuifionis reuocatur, tanquam erronea, vide supra, Diuifio.

Erronea qualibet confessio, id est, facta contra veritatem, potest reuocari, probando veritatem in contrarium: & tanto magis si

asseratur fuisse facta propter aliquem metum: & quomodo, conf. 423. nu. 11.

Error. Probabile dubium in iure propter veritatem opinionum, ita præstat excusationē, sicut, probabilis error facti, conf. 495. n. 10.

Error si quis allegat in facto proprio, & nō pbat circumstantias velisimiles, ex quib. præsumatur error, & est in pari cā cum aduersario, i. uterque tractat vel de damno, vel de lucro, tunc non admittitur reuocatio confessionis, neq; allegatio talis erroris, etiam si probetur rem alitè se habere, conf. 531. nu. 7.

Et circumstantia, & inditia probabilia erroris in facto proprio essent, si quis confessus esset persuasione aduersarij ductus: vel si esset negotium valde implicium: vel si lapsus esset ipatū lōgipis, p̄ quod verisimiliter quis oblitus sit d. conf. 531. nu. 8.

Error facti non nocet, præsertim ubi agitur de damno uitando: & toleratur error iuris, q̄ illud, qd fuit remissum erat indebitū & ciuilitè, & naturalitè, nō obstante et iurō, conf. 543. nu. 24.

Error. Quemadmodum per errorem promittitur ipsum principale, ita etiam per errorem ponuntur alia verba, & clausulæ de cōsensu partis, conf. 745. nu. 7.

Error non probatur per iuramentum, sed per circumstantias, etiā in facto proprio, conf. 9. nu. 48.

Error censetur probatus, si constat euidenter rem alitè se habere, conf. 9. nu. 49.

Error censetur probatus, eo q̄ probatur rē alitè se habere, & admittitur error etiam in facto proprio, quando est negotium perpleum, conf. 251. nu. 41.

Error, seu per errorem aliquid factum dicitur, quādo re uera res alitè se habet, conf. 265. nu. 21.

Error censetur probatus, eo ipso q̄ probatur rem alitè se habere: & toleratur error etiam in facto proprio, si tractetur de damno uitando, conf. 265. nu. 32.

Error censetur probatus, eo ipso q̄ probatur rem alitè se habere, conf. 332. nu. 2.

Error multo magis toleratur, & non præiudicat, quando committitur talis error in parte aliqua incidenti, veluti in narratiuis: & de narratiuis positus in instrumentis non est habenda ratio, si reperiatur rem alitè se habere, conf. 265. nu. 34.

Errare in facto proprio nemo creditur, præsertim quando cum iuramento attestatur se h̄re notitiā &c. conf. 382. nu. 83.

Error commissus per nouum successorem est magis tolerabilis, cōf. 265. nu. 35.

Error quando præsumatur in præstatione longi temporis, vide infra, Præstatio.

Error potius præsumi solet de iurē, quā abdicatio iuris sui, conf. 265. nu. 40.

Error non solet præsumi in actu reiterato, conf. 382. nu. 48.

Error credo te magis in hoc incidisse, q̄ malitia, conf. 381. nu. 20.

Error magis, quā malitiā, in dubio præsumitur: tanto magis in persona integra, & boni nominis, conf. 451. nu. 13.

Error in dubio præsumitur: & an etiam in re sua, conf. 396. nu. 5.

Error & ignorantia differunt: & quomodo, conf. 9. nu. 47.

Erranti equiparatur dubitans, conf. 9. nu. 53.

Error an dicatur omissio, conf. 10. nu. 21.

Es alienum dicuntur bona fideicommissi, vide infra, Fideicommissum.

Estimatio in dubio facit emptionē: & sola æstimatio, seu precium est in obligatione, conf. 136. nu. 4.

Estimatio an faciat emptionem in dote, vide supra, Dos.

Estimatio, seu valor rei. Q̄n agit de precio, seu estimatione aliqua, vel interesse, debet testis eedde rōnē sui dicti concludentē, & non interrogatus, alioqui non probat: & tantomagis q̄n fuit de ea interrogatus: & paria sunt, non reddere rōnē, vel reddere inutilem, & non concludentem, conf. 181. nu. 11.

Estimatio. In his, quæ non pāt immediatè p̄cipi per sensum, veluti q̄n testis deponit de estimatione rei immobilis, necesse est, q̄ testis assignet rōnē, & nō interrogatus: & talis rō dēt assignari p̄ illud, quod aliquo sensu corporis percipitur, conf. 266. nu. 5.

Estimatio. In his quæ indigent aliquo discursu intellectus, veluti in probanda estimatione, seu valore rei, necesse est, quod testis assignet rationem, etiam non interrogatus, & rationem concludentem, conf. 287. nu. 36.

Estimatio. Testis quō debeat deponere super estimatione, vel salario famuli: & q̄ debeat deponere, quod cōiter alij ita lucratur, & se referre ad cōem estimationem &c. conf. 181. nu. 3.

Estimatio. De p̄bādo valore rei immobilis: & quō probet p̄ testes valor, seu cōis æstimatio: & quō deant deponere, vide i. p̄ 266.

Estimatio bonorum fieri debet s̄m cōe precium, nō autem ex affectu, vel utilitate singularium personarum, conf. 266. nu. 11.

Estimatio. Testes si dicant, qd ipsemet tātī emerēt, nō sufficit, nec pbat cōis æstimationem: & pdest distinctio Doctorū, an testis moueatur affectione particulari, vel nō moueat, q̄ pbatio dubia nō cludit, maximè in materia estimationis faciendæ de re immobili,

imobili, q̄ indiget maximo discursu, & peritia, cōf. 266. nu. 2.
Estimatio rei immobilis ut probetur per testes, modus est, q̄ testes deponat de cōi æstimatione, vel precio: item q̄ assignent rationē concludentē illud esse cōe precium, veluti q̄ ante, & post illud tempus fuit sapius tractatū de vendenda, vel emenda ipsamet re sub illo precio, vel circa: q̄ in locis circūvicinis consueverunt vendi, vel emi illo precio, cōf. 266. nu. 3.
Estimatio. Testis si dicat, q̄ ipse tāti emisisset p cōi æstimatione, an satis sit: q̄ non: & ponitur rō euident, cōf. 266. nu. 4. cū nu. seq.
Estimatio. seu valor fundi non nisi cum magno discursu percipitur: si illogizat intellectus in tali æstimatione, cōf. 266. nu. 6.
Estimatio. Ratio non est bona, si dicat testis, q̄ ipse tanti emeret pro communi precio, cōf. 266. nu. 7.
Estimatio. Testis deponens de valore rei, quō debeat adducere rationē differentem a dicto, & tamen inferentem concludentem ipsum dictum, cōf. 266. nu. 9.
Estimatio. In probando valore alterum de duob. est necessarium: vel qd̄ testes singuli deponant de multis actib. particularib. ex quibus inferatur generalis, seu cōis æstimatio: vel quod fiant multi articuli quod prædium est tanti redditus, & quod cōsimilia prædia consueverunt &c. cōf. 266. nu. 10.
Estimatio. Testes quib. rōnib. optime concludant de cōi æstimatione, & valore, in casu, de quo in consilio, cōf. 266. nu. 11.
Estimatio. Testes quāuis dicant se habere notiā bonorū, & qualitatū, id tamen non sufficit ad probandum cōe precium, quia id non infert actus multos particulares, ex quibus possit concludi generalis, seu communis æstimatio, cōf. 266. nu. 13.
Estimatio. Testes attenduntur in probando valore, qui meliores rationes assignant, cōf. 266. nu. 18.
Estimatio. Testes deponentes de valore bonorū, si corroborant ex instris locationū factarū de dictis bonis, & sunt multa infra, illa etiam multum coadiuvant, cōf. 146. num. 20.
Estimatio bonorū solet dignosci ēt p redditus eorū, cōf. 266. n. 21.
Estimatio, seu valor probatur, secundum aliquos Docto. si testes dicant, quod ipsi tñ emisissent cōi æstimationē: tñ magis rōnabilis, & magis cōis est opinio, quod testes deant assignare rōnes in facto, ex quib. inferatur cōis æstimatio: & non sufficit, si vnico verbo dicant, eam esse communem æstimationē, quia non percipitur immediatē per sensum, sed per iudicium intellectus, cōf. 266. nu. 29.
Estimatio. Testes dicentes, quod ipsi tanti emisissent pro cōmuni æstimatione, licet admittendi essent, præferendi tamen essent alij testes, qui rationes in facto adducerent, ex quibus inferatur communis æstimatio, ut supra, cōf. 166. nu. 30.
Estimatio. Testis si dicat rem valere septem, vel circa, illa verba, vel circa, denotant modicū plus, vel minus, secundū cōmunē vsum loquendi, qui dēt inspici in quocūq; sermone: sicut etiā dī de teste deponente p dictionem, plus, cōf. 266. num. 34.
Estimatio. Probationes quādo sunt pares in probādo valore, vel quouis alio modo pari, vel impari, inter se non conueniunt, stante tali conflictu, Iudex potest, & debet, saltē instante vno ex litigatoribus, deuenire ad assumptionem peritorum, qui sint confidentes partibus: etiam si agatur de probatione temporis præteriti, cōf. 266. nu. 36.
Estimatio. Testis deponens de valore rei, nō probat, quando nō adducit concludentes rationes, & quando non est peritus in ea arte, cōf. 287. nu. 35.
Estimatio. In testibus deponentibus super æstimatione alicuius rei, requiritur depō per discursum intellectus, cōf. 310. n. 10.
Estimatio. Testes deponentes de enormi læsione, & iusto precio rei, seu æstimatione, quō debeant concludenter deponere, & reddere rationem, remissuē, cōf. 397. nu. 20.
Estimatio rei, vel frumenti attendēda est, prout communiter valere solet, non autem prout contingenter communem æstimationem excedit, cōf. 666. nu. 19.
Estimatio frumenti vnica, scilicet quæ durauit maiori tempore, quando inspiciatur: & quando æstimatio singulorum mensū, vide infra, Frumentum.
Estimatio quomodo probetur per testes, cōf. 182. nu. 39.
Estō quantiplurimi &c. vide infra, Frumentum, & infra, Fructus.
Estimatio non amplius crescit post rem consumptam, si fuit licite consumpta: secus si illicite, & mala fide, cōf. 182. nu. 36.
Estimatio. Quod tutius sit petere rem, q̄ æstimationē: & quid si fertur snia super æstimatione, q̄ non fuit petita in libello, sed res ipsa, an valeat, cōf. 181. nu. 38. & vide infra, Frumentum.
Estimatio bonorum fieri debet secundum illud tempus, quo dicit se læsum &c. cōf. 213. nu. 10.
Estimatio. Modus dignoscēdi læsionem, vel excessum in æstimatione, seu valore, regulariter sumitur secundum illud tempus, quo factus fuit contractus, cōf. 256. nu. 13.
Estimatio, seu valor bonorum, qui vigeat tempore contractus, nō inspiciatur sed inspiciatur valor illius temporis, ad quod cō-

trahentes se remisserunt, cōf. 256. nu. 14.
Estimatio attēditur, habito respū ad tps cōtractus, cōf. 666. n. 12.
Estimatio rei fit, habito respectu ad tps purificatæ conditionis, quando contractus fuit conditionalis &c. cōf. 666. nu. 13.
Estimatio. Alternatiua licet in obligatione facta sit, videlicet restituendi res, seu earum æstimationē, vtrunque tamen est in obligatione & quodlibet eorum potest peti cum effectu, nisi opponatur, cōf. 263. nu. 6.
Estimatio. Iudex ex officio suo potest quodocunque se informare de valore, & æstimatione bonorum &c. cōf. 234. nu. 26.
Estimatio. Arbitrium Iudicis plurimum potest generaliter, vbi-que; tractatur de valore, seu æstimatione rei, cōf. 509. nu. 5.
Estimatio. Vbi solum agitur de facienda taxatione, seu æstimatione rei, potest Iudex non solum a peritis, sed quouis alio modo sumere informationes ex officio suo, & eas redigere in actis, secundum Bar. qui communiter approbatur, etiam si iam sint publicatæ attestations: quinimo id etiam fieri posset in executione sententię, cōf. 537. nu. 12.
 Melius tamen est, & magis in honorem Iudicis, quod ipse, antequam ferat sententiā, uideat omnia liquida. d. cōf. 537. nu. 13.
Estimatio. Iudex ex officio suo potest se quodocunque informare, quando agitur de valore, seu æstimatione rei, etiam si agatur de probando interesse, cōf. 70. nu. 11.
Estimatio. seu valor rei licet auctus sit, quia ita fors tulit, cum tamen potuisset euenire contrarium, id non videtur habendum in consideratione, cōf. 666. nu. 7.
Estimatio. Quando tractatur de æstimatione, & valore rei, debet æstimari cum suis qualitatibus, & oneribus, cōf. 791. nu. 20.
Estimatio. Propter pactum retrodandi res minus valet, & ideo debet haberi illius ratio, alias probatio precij, & valoris non concludit, cōf. 791. nu. 21.
 Et q̄ prædicta procedant, quando agitur de rescindenda venditione ex l. 2. C. de rescind. vend. quia tñ debet probari valor. seu æstimatio rei cum illo onere retrodandi. d. cōf. 791. n. 22.
Estimationis, seu veri valoris simpliciter probatio sufficit, non habita rōne oneris pacti retrodandi, qñ in eodem instrō venditionis nō est appositū pactū ipsū, sed in alio separato eodē die celebrato, & dicat emptor se id fecisse ex grā, cōf. 791. n. 27.
Estimatio. Pactū redimēdi dato q̄ faciat rē minus valere, & dato q̄ res debeat æstimari cū suis oneribus, tñ dēt ēt æstimari cū alijs qualitatibus, quæ faciunt eam plus ualere, cōf. 791. n. 32.
Estimatio, seu valor rei, de qua agit, nō solū dēt considerari, sed ēt deterioratio, seu depreciatio aliarū, q̄ remanēt, cōf. 791. n. 39.
Estimatio. Plus vel minus dicitur etiam respectu temporis, & res tunc minus æstimatur, cōf. 4. nu. 45.
Estimatio rei legatæ an debeatur, quamvis legatarius non possit habere rem legatam, vide infra, legatum.
Estimationi faciendæ communibus expensis quando terminus certus præfixus est in sententia, an, & quando tempus currat, & cui parti &c. vide infra, Terminus.
Estimatio. De probanda perceptione quantitatis fructuū: & quę probationes admittantur ad probandum perceptionem fructuum, vide infra, Fructus.
Estimatio. Quādo extat enormis læsio, præsumitur in dubio quis ignorasse iustum precium: vel saltem standum est eius iuramento, cōf. 310. nu. 23. & vide infra, Læsio.
Estimum, Siue Registrum, siue Catastrum. Cōitas fundatā habet intentionem, ex quo bona alicuius sunt descripta in eius estimio, vel catastro, cōf. 130. nu. 5.
Estimum. Negatiua q̄ quis non sit comprehensus in libro estimi, seu compartiti, probatur ex eo, q̄ nō reperitur ibi descriptus, & habet illē intentionem fundatam, cōf. 111. nu. 7. & consil. 114. nu. 20. cōf. 112. nu. 16. & cōf. 113. nu. 5.
Estimi in libro qui non est descriptus, potest repellere exactorem, cōf. 249. nu. 18.
Estimum. Fundata est intentio illius, qui denegat subiectionem, si dicat, bona non esse descripta in libro estimi, cōf. 335. n. 6.
Estimum. Bona eo ipso quod non reperiuntur registrata, seu descripta in estimio, præsumuntur esse exempta, cōf. 407. nu. 7.
Estimū. Negatiua pbat p inspectionē libri estimi: & bona possessa p aliquē, & solita a librari in estimio, pbātur per eū alienata fuisse, si in estimio nō reperiānt tpe eius mortis, cōf. 484. n. 64.
Estimi seu registri liber si non continet descripta aliqua bona, an præsumantur non esse subiecta, cōf. 34. nu. 11.
Estimi causa est de comprehensio in causa subiectionis, vel iurisdictionis &c. cōf. 111. nu. 4. & vide infra, Iurisdicctio.
Estimum inspiciatur ad cognoscendum subiectionem Castri &c. vide infra, subiectio, & infra, Iurisdicctio.
Estimū. Debet quis a librari, & subire onera in eo territorio, in quo hēt bona, etiam quod sint onera imposita non reb. principaliter, sed personis pro reb. quando quis est subditus saltē ratione originis propriæ, vel paternæ, cōf. 111. nu. 6.
 Estimium.

- Estimū.** Quando cōstat per longū tempus de solutione onerū, & de bonis alibatis, seu descriptis in vno loco, nihil amplius debet innouari &c. conf. 111. nu. 9. & vide infra, Onera.
- Estimi** alicuius oppidi infeudati reformatio pertinet ad Dominum fundatarium, quando reformatio concernit principaliter interesse ipsius Domini, conf. 111. nu. 35.
- Estimū** separatū an habeat oppidū Sartiranæ ab estimō Papiæ, vide in conf. 113. vbi etiam habes de bonis alicuius ciuis particularis sitis in territorio oppidi separati, quod nam estimū ingredi debeant &c. vt ibi.
- Estimū** Papiæ an cōprehendat estimū Viueriæ, vide in p̄f. 114.
- Estimū.** Quādo aliquis fecit poni in estimō seu registro aliqua bona cum protestatione, q̄ sint semper exempta, nec teneantur ad aliqua onera: sed q̄ ponuntur in estimō ad perpetuam memoriam, & pro cōseruanda inrīdictione loci &c. & de interpretatione talis conuentionis, vide in conf. 335.
- Estimū.** Liber seu scriptura officialis facit plenam fidem: & liber compartiti, conf. 141. nu. 13.
- Estimi** liber probat, & cōfectus à quolibet simplici notario deputato ad tale officiū: & tantomagis probat liber compartiti cōfectus ab officiali, seu Commissario &c. conf. 141. nu. 14.
- Estimū.** Bona si ex iusta cā transferri deberent ad aliud estimū, id fieri non potest per cōitatem: sed expectari oportet generalem estimi reformationē ex volūtate principis, p̄f. 486. n. 6.
- Estimi** Reformatorem ordinatio an cōprehendat forenses, & an eorum bona, vide in conf. 26.
- Estimū.** Descriptio bonorū in estimō, & solutio onerū, an probent dñiū, & possessionem bonorum, vide supra, Dominiū.
- Estimi** per librum quod bona fuerint alicui ascripta, id nihil operatur, conf. 742. nu. 12.
- Estimū** seu registrum saltem probat, vt transferat onus probandi in contrarium, conf. 355. nu. 19.
- Estimū.** fm pensionem dēt fieri deductio ab estimō, cōf. 390. n. 5.
- Estimū.** Propter pensionem quod fit facienda deductio ab estimō, quomodo id intelligatur, conf. 390. nu. 15.
- Estimū.** Prædia seu bona naturaliter sterilia si redacta fuerint ad meliorem habitū pp̄ culturā, ac impēsam diligentiam possessorum, qui effecerunt ea meliora, & maioris redditus, non dēt augeri census, seu æstimū talium bonorum, postquā semel fuerunt censita: & quæ sit ratio, conf. 530. nu. 1.
- Estimū.** Si factis prædijs melioribus opera, & diligentia possessorum, dēt augeri census, seu æstimū, sequeretur absurdū, quod possessor inuenirent se deceptos, præsertim quando extant ordinationes, & conuentiones factæ, interueniente cōsensu & Cōitatis, & omnium particularium, conf. 530. nu. 3.
- Estimū.** Responsio ad tex. in l. omne territorium. C. de cens. li. 1. & ad tex. in l. forma. ff. de cens. & quod primus tex. nō p̄cedat, qñ p̄dia facta sunt meliora propter diligentiam possessorū principaliter, quia tūc census, seu estimū nō augetur, cōf. 530. nu. 5.
- Et** tex. in d. l. forma. in prin. dum vult, quod quādo ager refertur in censum, inspicere debet, quot vites, & quot arbores habeat &c. quod pari mō limitetur, vt p̄cedat, quando fit prima descriptio, seu relatio in censum, vel estimū, non autē quando tractaretur de secunda descriptione, & essent prædia facta meliora propter diligentiam, & impensam possessorū. d. cōf. 530. n. 6.
- Estimū.** Tex. in l. omne territorium. C. de cens. loquens de estimō, in quibus casibus non p̄cedat, conf. 530. nu. 10.
- Estimū.** Describi in censum nihil aliud est, quam describi in libro estimi, conf. 530. nu. 9.
- Estimū,** seu descriptio nō alia de causa fit, nisi vt equaliter inter subditos distribuāt onera p̄ principē imponēda, cōf. 38. nu. 1.
- Estimi** finis ad hoc tendit, vt onus collectarum pro modo facultatum vniuscuiusque imponatur &c. conf. 40. nu. 9.
- Estimū.** An mercatores, & negociatores describi dēt debeant in estimō generali faciendo super vniuersis Ciuitatibus, & oppidis Status Mediolani, vt subeant onera; & an mercimonia sicut immobilia estimantur: qđ non, vide in cōf. 383. & 40.
- Estimū.** Merces, & pecuniæ, & mobilia an describi debeant in estimō particulari vniuscuiusque ciuitatis, vel oppidi, est satis dubium de iure, nisi in illis oppidis, in quibus extat notabilis valor, & quantitas mercium, quia tunc describuntur: & cur secus in estimō, seu contributione generali totius Status Mediolani, conf. 38. nu. 6. vlt. in fine consilij.
- Estimū.** Mercatores an describantur in estimō pro rebus mercatilibus, conf. 39. nu. 1.
- Estimū.** Mobilia etiam describuntur in estimō quo ad munera patrimonialia, conf. 39. nu. 6.
- Estimū.** Quādo agit de collecta, seu munere, quod personis imponitur pro rebus, quæ res tūc describātur in estimō: & qđ describantur solum res, quæ de consuetudine solent describi: & quod merces non describantur de consuetudine, conf. 39. n. 7.
- Estimū.** Mobilia, & immobilia, ac se mouētia in estimū redu-
- ci debent conf. 40. nu. 1.
- Estimū.** An valeat statutum disponēs, quod si per subditos fiat alienatio in personā priuilegiatam, bona non amoueantur de estimō, seu registro alienantis, sed ipse alienans teneatur ad onera &c. conf. 8. nu. 13. & vide infra, Onera.
- Estimū.** Omnes debent estimari: & vnusquisque debet soluere onus pro patrimonio siue estimato, siue estimabili: & etiā pro modo negotiationis, conf. 40. nu. 3.
- Et,** Copula, vide supra, Copula.
- Allegans** maiorem ætatem alicuius ad fundandam suam
- Etas.** intentionē, debet etiam probare, conf. 248. nu. 2.
- Etatem** probat testis, cum deponit de certo tempore, licet nō dicat de natiuitate, sed solum deponat de aspectu illius tēporis: & non debet necessario probari natiuitas, conf. 248. nu. 4.
- Etas.** Testes deponētes, & iudicātes de ætate ex aspectu, possunt errare in aliquo numero annorum, nisi vna cum aspectu deponant etiam de longa conuersatione habita cum eo, & per concludentissimas rationes, conf. 293. nu. 5.
- Etas** alicuius iudicatur ex aspectu, & ēt nūc pro tēpore p̄terito: & coadiuuatur ēt ex libro priuato patris, in quo descripta sit natiuitas filiorū, cōf. 355. n. 25. & 26. & vide infra, Minor ætas.
- Etas** alicuius probatur ex fide baptismatis, & ex eius aspectu, conf. 572. nu. 2.
- Etas** minor, vide infra, Minor ætas.
- ista dictio quomodo debeat intelligi, consil. 410.
- Et cetera,** nu. 8.
- hæc dictio quomodo implicet, conf. 207. nu. 15.
- Etiā,** hęc dictio implicat, & coniungit casus, inter quos ponitur, & cum eorum qualitatibus, conf. 602. nu. 5.
- Etyologia.** Argumentum valet ab etymologia uocabulī negatiue, præsertim quando etymologia, & uocabulum se non excedunt, & quando etymologia sumitur ab essentiali natura rei, & nō ab aliquo accidētī, cōf. 174. n. 25. consistit, non in uerbis, sed in sensu, non in superficie, sed in radice rationis, conf. 771. nu. 15.
- Euentus** futurus qđ sit considerandus, & admittendus interrim de presenti in casibus, in quibus tractatur de iudicio sustinendo, vide in conf. 161. & infra, Iudiciū.
- Euentus** futurus qđ consideretur fauore iudicij sustinendi, est generale in omnibus casibus, ēt contra ecclesiam, conf. 161. n. 2.
- Euentus.** Quando res dependet à futuro euentu, habetur interrim p̄ valida: & euentus deinde rē omnem declarat: & si bonus euentus subsequatur, fingitur res eo modo fuisse uerē ab initio, conf. 161. nu. 3.
- Euentus** dubius litis. Vide infra, Transactio.
- Euentus** expectari non solet, cuius effectus nihil operatur, conf. 162. nu. 6.
- Non potest quis habere regressum de euictione, quando passus est se iniuste molestari ab eo, qui nō habebat ius, conf. 216. nu. 1.
- Euictio.** quando passus est se iniuste molestari ab eo, qui nō habebat ius, conf. 216. nu. 1.
- Euictio** proueniens ex sententia iniusta, non potest, vt quis habeat regressum contra datorem suum, conf. 216. nu. 2.
- Euictio.** Qñ qđ promissit de euictione in forma plenissima, ēt p̄ euictione iniustissima, omne piculū deuoluit ei, cōf. 216. n. 3.
- Euictio.** Vēditor non tenet emptori de euictione eo casu, quo sequitur euictio ex natura ipsius rei, id est, feudi, nisi spāliter in eum casum promissit: nec sufficit generalis promissio de euictione: & quomodo uerificetur, conf. 693. nu. 1.
- Euictionem** si de sui natura res non trahit, sed simpliciter, & secundum communē naturam aliarum rerum potest euinci, puta quia venditor non habebat ius uendendi, talis casus cōprehenditur sub generali promissione euictionis, conf. 693. nu. 2.
- Euictio** generaliter promissa comprehendit eum casum, in quo solo potest uerificari, ne sit superflua, & habetur perinde ac si in eo præcise casu fuisset expressa, conf. 693. nu. 3.
- Euicta** re, si venditor cōuenitur de euictione, est in eius facultate restituere rem ipsam emptori, si talis res aliquo modo peruenit ad manus ipsius venditoris, dum mō offerēdo rē, offerat etiam expensas litis, & alia damna similia, conf. 688. nu. 1.
- Euictio.** Denuntiatione facta de euictione, p̄t quis comparere, & assistere liti, & defendere, & suscipere totum iudiciū in se, ēt oib. inuitis, qñ totū periculū ad eū pertinet, conf. 216. nu. 4.
- Euictionis** in cā nō refert, qđ vēditori nō fuerit denūtiatū, qñ. f. nescit venditor demonstrare, quid sibi profuisset denūtiatio, secundum magis communem opinionem, conf. 318. nu. 43.
- Euictio.** Quāuis emptor, qui passus ē euictionē, nō denūtiauerit venditori, p̄t tñ cōtra eū agere de euictione, si venditor nescit docere de suo interesse, id est, nescit ostēdere, qua defensione fuisset usus, si fuisset sibi denūtiatum, conf. 417. nu. 16.
- Euictio.** Emptor quando non denūciauit venditori litē motā, quamuis

quāvis non possit postea agere de euictione, tamen si veditor nescit docere, quid potuisset facere pro defensione litis, si sibi fuisset denuntiatur, tenebitur de euictione, conf. 514. nu. 9.

Euictio non habet locum, & veditor nō tenetur, qñ sibi nō fuit lis denuntiata: sed hoc singulariter, & æquissime litat nō pcedere, quotiescunq; venditor nescit ostendere cōcludēter, quid fuisset factururus p defensionē, si fuisset sibi lis denuntiata, cōf. 552. n. 4.

Euictio. Post denuntiationē factam per eum, cui res euincitur sententia contra illum lata præiudicat ei, cui est denuntiaturum, ipso iure absque alio processu, conf. 374. nu. 21.

Euictio. Emptor habet exceptionem, ne cogatur soluere precium venditori, quando res sibi euincitur, conf. 107. nu. 5.

Euictio. Emptor, cui imminet periculum euictionis, litē pendente, potest interim sibi precium retinere, etiam si ipsemet rem emptam possideat, conf. 347. nu. 2. & nu. 21.

Euictio. Creditor repellitur a petitione, si promissit se manu tenere verum creditore, & non potest, & nō solū si certū sit, sed et si dubitetur de euictione, cōf. 251. n. 44. & supra, Creditor.

Euictio. Emptor nō potest retinere precium, licet sit dubium, ne bona vendita euincantur, nisi secuta sit euictio, id est, lata sententia, est facta executio, conf. 225. nu. 7.

Euictionis iudicium licet nō fuerit pfectū, quia lata sit vna snia tñ, a qua fuit appellatū, si tñ apparet de bono iure, p agnosci bona fides, & non minū potest agi de euictione, quam si litigatum fuisset vsq; ad vltimum exitum, & facta fuisset denuntiatio, & est communis opinio, quando venditor nescit docere, quo pacto rem potuisset defendere, cōf. 325. nu. 6.

Euictio si fuit promissa, præterquam in casum, quo res euincatur per aliquē, aut eius descendentes, aut hæredes, qñ illud verbum, hæredes, intelligi debeat, & de quo hñde, cōf. 321. nu. 17.

Euictio. Reseruatō iurū suorū i casū euictiōis pdest, cōf. 325. n. 2.

Euictio. Rem traditam euicē, vel rem non posse tradi, videntur æquiparari, conf. 325. nu. 3.

Euictio. Promissio de euictione vñ in cōsequentiā præsupponere promissionem de re tradenda, tanq; secunda obligatio solet præsupponere obligationem primā, adeo q si veditor se obligat ad sedam, vñ et se ad primam obligare, conf. 325. nu. 5.

Euicta si fuit quedam pars tñ bonorū venditorū, puta dimidia, & venditor promissit defensionē integraliter dictorū bonorum solum pro florenorū 200. an teneatur ad eam euictionem pro integra summa florenorū 200. an verō solum pro rata portione referenda ad bona euicta, puta ad dimidiam florenorū 200. si dimidia tantum pars bonorū fuit euicta: & quod pro integra summa, si res euictæ ascendunt ad eam summam, vel maiorem, conf. 573. nu. 1.

Euictio. Venditor si promissit defensionem integraliter bonorum solum pro florenis 200. hæc præmissio habet vnam qualitatem restrictiuam, scilicet vt promissio ipsa de euictione non excedat florenorū 200. quæ conuentio est seruanda: & habet aliam qualitatem ampliatiuam quo ad bona, cōf. 572. n. 2.

Euictio. Verborū vniuersaliū ppta natura est, vt resoluat distributivē i suas particularitates, puta si pmissa ē defensio integrali p dictis bonis: & qui sit eorū verborū sensus, conf. 573. nu. 3.

Euictio. Potest quis agere de euictione pro omnib; rebus euictis, etiam si id non fuisset ei promissum, siue euincantur oēs res, siue pars earum, conf. 573. nu. 7.

Euictio. Veditor si hñt pactū, q nō teneat de euictione p bonis, nisi solū p summa florenorū 200. satis est, q non grauetur vltra eā summam, quia intra eam summam cōsetur reseruata dispo iuris cōis, vt teneatur absolute ad euictionem, conf. 573. nu. 8.

Et q glo. in l. pen. C. de tranlac. procedat, quando constat pecuniam esse promissam pro omnibus rebus, quia tunc fit interpretatio, q pro omnibus æqualiter. d. conf. 573. nu. 9.

Euictionē, seu defensionē si veditor pmissit integraliter bonorū solū p summa florenorū 200. an teneatur ad integrā euictionē oīum bonorū euictorum, an solū ad summā florenorū 200. & de interpretatione pmissionis factæ in tali instō, cōf. 573. n. 10.

Euictionis in casu quid fiat: q scilicet deat capi ex fundis, seu ptijs terrarū integris, nō habēdo rōnē magis vnius perticæ, q alterius, sed totius fundi sit, cōf. 151. nu. 8. & vide infra, Vendō.

Euictio q veniat in donatione, quando donatio est facta cū hypothecata &c. conf. 247. nu. 8.

Euictioni subiecta cōset cōcessio facta ex cā remuneratiōis: & teneat fiscus, si res cōcessa p principē euincatur, conf. 374. nu. 20.

Euictio licet simpliciter pmissa fuerit p tutores, & curatores, tñ finito officio, non teneatur de euictione, conf. 12. nu. 9.

Euictio si promissa sit pro facto suo tantum, an, & quando obligetur hæres, conf. 74. nu. 3.

Euictio. Venditor an possit facere transactionē, seu cōpromissū cū euiciente: & si faciat, an possit postea agere de euictione cōtra datores suos, & an possit facere compromissum cum emptore suo, conf. 268. nu. 4.

Euictio an veniat in diuisionibus, vide supra, Diuisio.

Euictio. Locator ex quibus verbis non teneatur de euictione, cōf. 351. nu. 11.

Euictio. Vnus ex cohñdib; p cōtrauenire cōtractui proprio diuisionis, & euincere rem feudalem, vel subiectam fideicommissio, ex ordinatione testatoris, cui succedit, non autem ex propria persona, conf. 376. nu. 5.

Euictio. Qñ vendō rerū cōitatis sit nulla, & particulares personæ vendētes teneantur emptori de euictione, vide in cōf. 470.

Euictio. Emptores rerū cōitatis pnt agere de euictione cōtra illas psonas particulares, q vēdiderūt: & quib; rōnib; & qñ: & an siue emptores fuerint in bona fide, siue in mala: & siue venditores fuerint administratores volūtarij, siue necessarij: & siue expresse promissit de euictione, siue non, conf. 470. nu. 5.

Euidencia rei stante, cetera omnia cessare debent, conf. 448. nu. 11.

Euidencia, seu aspectus rei facit rem claram, conf. 403. nu. 12.

Euidencia rei, vide etiam infra, Probatio.

Euidens mens dicitur etiam ea, quæ colligitur per coniecturas, conf. 234. nu. 2. & vide infra, Testator.

Euidencia rei superat cetera omnia, quæ dici possunt in contrarium, conf. 97. nu. 31. & conf. 16. nu. 8.

Exactio est vocabulum generale, conf. 62. nu. 26.

Exceptio, Excipiens, Excipere. Exceptio, quæ fuit semel opposita, &

super qua fuit iam cognitum, & disputatū, nō potest amplius opponi, etiam quod sit de illis, quæ possunt opponi post sententiam, conf. 14. nu. 6.

Exceptio defectus iurisdictionis potest quodcumque opponi in quacunque parte iudicij, & et post sententiā, conf. 62. nu. 5.

Exceptio q actio nō cōpetit, est impeditiua litis ingressus, conf. 328. nu. 33.

Exceptio dilatoria non iudicij censetur esse exceptio expensarum factarum in alio iudicio, & debent periri ante litem contestatam, vide infra, Expensa.

Exceptiones reseruando inuita parte non potest Iudex procedere ad vteriora, qñ sunt exceptiones ad processum, vt declinatoria, alioqui datur iusta causa appellandi: & quid si requirit exceptio altiore inuaginem, conf. 214. nu. 26.

Exceptio declinatoria qñ fuit opposita ab initio, & semper repetita, res censetur esse integra, & tunc valet protestatio contraria facta, & inuat protestantem, quousq; reiciatur per iudicē: & qñ semel est declinata iurisdictione, non censetur quis cōsentire in iudicem per actus subsequentes, quando eos facit non sponte, sed prouocatus a parte, conf. 214. nu. 27.

Exceptio. Quæ annalia sunt ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, conf. 503. nu. 29. & conf. 526. nu. 16.

Exceptio dicitur altiore inuaginem, seu quaestionem, vel difficultatem exigere, p p iuris difficultatem, conf. 763. nu. 55.

Exceptio intrinseca semper ipso iure subintelligitur, cum proueniat ex eodē fonte: & qñ censetur esse exceptio intētionis, & facti magis, quā exceptio iuris, conf. 451. n. 2. & cōf. 591. nu. 1.

Exceptiones fiunt ex duab; causis: aliquādo n. excipit reus ad destruendam intētionē actoris, quam videt iam esse fundatā, & tunc opus est, q excipiens probet illud, quod excipit: aliquando vero excipitur duntaxat ad demonstrandum, q intentio actoris non est fundata, & tunc nihil ipse tenetur facere, postquam excipit, conf. 451. nu. 3. & conf. 452. nu. 44.

Excipere possum de iure superuenienti auctori meo ex noua causa, conf. 531. nu. 38.

Excipere de iure suo, & illud allegare quis potest, non solum cōtra illum, cum quo cōtraxit, sed & contra quēlibet habentem causam ab eo: & resolutio iure datoris &c. conf. 377. nu. 32.

Excipiendi ius transit in singularem successorē, cōf. 377. nu. 33.

Exceptio de iure tertij, & quæ pendet a mera voluntate tertij, non est admittenda, conf. 447. nu. 30.

Exceptiones competentes debitori, competunt & eius creditori bus &c. vide supra, Debitor.

Exceptiones, q nō respiciūt psonā, neq; sunt dilatoriæ, sed respiciūt merita rei, & sunt peremptoriæ, pnt opponi et cōtra cessionarium, seu quēlibet alium habentē cām &c. cōf. 289. n. 12.

Exceptio inepti libelli, vide infra, Libellus.

Excipiens non vñ fateri ea, quæ in exceptione includunt, maxime quando expresse excipitur sub conditione, cōf. 222. nu. 4.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non pōt opponi quāuis alias potuisset opponi, quando moriēs cōfessus fuit se recepisse mutuū, vel dorē, quia censetur confiteri veritatē, conf. 223. n. 12.

Exceptio nō numeratæ pecuniæ licet posset dari casus q nō posset opponi p maiore, istud nō hñret locū i minore, cōf. 651. n. 16.

Exceptionem sibi competere potest reus petere q declaratur: & in quo iudicio, vide in conf. 151. & infra, Reus.

Exceptio,

Exceptiones, & actiones equiparantur rebus, conf. 254. num. 4.
Exceptio, salvo tamen ut infra, vide supra, Clausula.
Exceptio. Non est nouum, qd illius, qui posset per exceptionem repelli, procedat petitio, si eiusmodi exceptio nō opponatur ab illo, cuius interest, conf. 362. nu. 9.
Exceptio excussionis, vide infra, Excussio.
Exceptiones omnes si tollantur p statum, legē, vel priuilegiū, semper intelligitur, nisi labantur cētum anni, vel tm tempus, cuius initij non est memoria in contrarium, conf. 792. nu. 7.
Exceptio, & reseruatō declarat concessionem, conf. 16. nu. 15.
Exceptio declarat statum, conf. 533. nu. 11.
Exceptio declarat regulam, conf. 250. nu. 20.
Exceptio declarat quidem regulam, sed non ampliat: & debet potius cēferi exceptio, vel ampliatio inepta, cōf. 585. nu. 22.
Exceptio aliqñ fit non propriē pertinēs ad regulā, cōf. 585. nu. 17.
Exceptio. Quādo nobis cōstat, in qbus terminis loquat̃ regula, non est curandū de exceptione aliqua, vel ampliatio, q nō fit ad propositū: sed potius cēferi dēt inepta exceptio, vřam pliatō, & posita in cōsideratē, & per errorē, conf. 585. nu. 19.
Excipitur aliquādo, vel exprimitur aliquid ad tollendam omnē penitus dubitationē, & scrupulum, cuius tamen expressio non erat necessaria, conf. 585. nu. 18.
Exceptio debet esse de regula, & eius natura est, vt propriē sit 3 regulā, id est, omnis exceptio debet intelligi in illis terminis, de qbus intelligitur regula: & quō ad casū exceptū dēt intelligi, vt denotet 3riū penitus effectū ipsi regulā, cōf. 563. nu. 7.
Exceptio satis est q fit de regula, saltē in genere, conf. 29. nu. 3.
Exceptio firmat regulam pcedentem in casibus non exceptis, conf. 782. num. 5. 1.
Exceptio vnius infert aliorum concessionem, etiam si sint casus similes, & tanti p̃iudicij, conf. 290. num. 2.
Exceptionē remittere cēsetur is, qui legat creditori, contra quē habebat exceptionem: & quō id procedat, conf. 109. nu. 24.
Excipere vbiqñq; licet, licet etiam appellare, & de intelligentia glōf in c. i. l. ximus, de iud. cōf. 14. n. 7. & supra, Appellatio.
Exceptio, An de eo, super quo exceptum fuit per aliā in vno iudicio, & iudicatum contra eum, possit illemet intentare nouū iudiciū, vide in consil. 672.
Exclusio, Exclusus. vide infra, Inclusio, vbi posui.
Exclusio filiorum an arguat multo magis exclusionem nepotū, vide infra, Filius, vbi posui.
Exclusa vna persona, cēsetur exclusi etiam omnes ab ea descēdentes, conf. 57. nu. 19. Vide etiam infra, Testator.
Excommunicatio. Petitio absolutionis ab excommunicatione nō probat excommunicationē, conf. 203. nu. 5.
Excommunicatum se esse fateri cēsetur, qui petit absolutionem ab excommunicatione, conf. 34. num. 5.
Excommunicationem incurrit is, qui permittit labi annum, in quo non confiteatur peccata sua, sabsq; iusta causa, cōf. 308. nu. 2.
Excommunicationem qui diu sustinet. i. vltra biennium, incidit in heresim: & quē sit ratio, conf. 308. nu. 3. & vide infra, Hæresis.
Excommunicatio sola non prohibet factionem testamenti, cessante hæresi, consil. 308. nu. 7.
Excoicatus iniussē est ante omnia restituendus, conf. 174. nu. 12.
Excommunicatio. Constitutio synodalis Episcopi si disponat, q omnes, qui aliquid debent ex vltima voluntate alterius, deant illud soluere intra tps a testatore p̃finitū, & si cōtrafecerint, incurrant sententiam excoicationis, non est necessaria aliqua monitio: & est communis opinio, conf. 465. num. 1.
Excoicatio. Verba illa, incurrant sententiam excoicationis, iniungunt eam ipso iure, interueniente saltē facto iudicis pro executione, seu declaratione, conf. 465. num. 2.
Excusatio. Iusta causa excusationis non cadit in facto proprio, conf. 156. num. 14.
Excussio. hodie fit prius aduersus debitore principalē aq̃ vexetur extranei possessores, siue quis heat hypothecam tacitā, siue expressā, siue ex cā dotis, &c. cōf. 97. n. 53.
Excussio. Creditores nunquā possunt reuocare alienata per debitore, nisi ante oia constet ipsum debitore, vel eius hereditatē nō esse soluēdo: & ita necesse ē, q fiat excussio, cōf. 256. n. 25.
Excussione opposita non facta, iudiciū hypothecarij est nullum, consil. 469. num. 14.
Excussio qñ habeat locum, non obstante q fideiussor ei rēnūtiauerit, & se obligauerit tanquā principalis, & cū verbis amplissimis: & bonā declarationē in materia excussionis, & in materia fideiussorum, qui fideiubent pro obligatis ad quid incertum, vel promittunt indemnitate pro alio, vide in consil. 328.
Excussio. Fideiussores illorū, qui non sunt obligati ad certā summam, sed ad incertam, veluti fideiussores officialium in initio officij, vel qui promittunt indemnitate pro alio, vel quid simile incertum, nunquam possunt conueniri, nisi prius excussio

principali, & liquidata summa per ipsum principalem debita, dato millies, quod renūtiatum sit beneficio excussionis: & unde id proueniat, consil. 328. num. 2. & num. 46.
Excussio. Fideiussores, qui fideiubent pro illis, qui non sunt obligati ad certam summam, sed ad incertam, veluti qui fideiubēt pro officialibus, vel promittunt indemnitate, &c. nunquā possunt conueniri, nisi prius excussio principali, & liquidata summa per ipsum principalem debita, dato millies q sit renūtiatū beneficio excussionis: quod prouenit ex natura obligationis magis, quam ex beneficio fideiussorum, consil. 328. nu. 46.
Excussio, quatenus ad fideiussores attinet, est vocabulū equiuocū: quia qñque denotat, quod prius cogatur ad soluendū principalis, si est soluendo, & ista tollitur per renūtiationem: qñq; uero denotat, qd summa prius liquidetur cum ipso principali, & ista nunquā cēsetur sublata: & quā sit rō, cōf. 328. n. 3. & 47.
Excussio. Renuntiationes amplissimis uerbis factæ per fideiussores, licet tollant beneficium excussionis respectu solutionis faciendæ in bonis debitoris principalis, non tamen tollunt excussionem, seu liquidationem debiti faciendam cum ipso debitorē principali, conf. 328. num. 47.
Excussio aliqñ prouenit ex natura obligationis, & semper subintelligitur, quamuis non exprimat, etiam stantibus quibuscunque uerbis obligatorijs, vel renuntiatorijs, conf. 328. nu. 4.
Et an sit uera opinio, qd id tm procedat parte opponēte. ibid. n. 5.
Excussionis beneficium non habet fideiussor, qui promissit se posse conueniri tanquam principalem, & principaliter obligatum cum uerbis amplissimis, conf. 328. num. 7.
Excussio. Fiscus circa excussionem non habet priuilegiū, & excussio contra principalem requiritur, etiam qñ fiscus ex suo priuilegio agere uult contra debitores debitoris sui, vide inf. Fiscus.
Excussio. De exceptione excussionis, & an sit de apicibus iuris: & an sit reiicienda, quando ex rescripto potest procedi sola facti veritate inspecta: & multa in materia excussionis: & an statuta Mediolani tollant beneficium excussionis: & an contra tertios possessores, vide in consil. 374.
Excussio. Stante exceptione excussionis faciendæ propositæ, non debet contra eam proponētem ad ulteriora procedi, nisi prius facta eiusmodi excussione, conf. 374. num. 1.
Excussionis exceptio videtur de apicibus iuris, & cēsetur exceptio dilatoria, seu moratoria, ideoq; cēsetur reiecta propter rescriptū quod procedatur sola facti veritate inspecta, cōf. 374. n. 4.
Excussionis exceptio, quod sit de apicibus iuris, & non ex bono, & æquo, repugnat rationi naturali, & communi etiam declarationi per Doct. traditæ, conf. 374. num. 4.
Excussionis exceptio cur nō sit de apicibus iuris, conf. 374. num. 5.
Excussionis exceptio, qd non sit de apicibus iuris, imo consentanea sit æquitati, & admittenda, etiam vbi proceditur sola facti veritate inspecta, vide in terminis, conf. 374. num. 9.
Excussionis exceptioni est locus etiam coram Arbitratoribus, adeo qd si reiiciatur, erit locus arbitrio boni viri, conf. 374. nu. 6. & quā sit ratio, ibidem num. 8.
Excussionis exceptio non tantum iuris ordinem concernit, sed etiam partis beneficium, conf. 374. num. 8.
Excussionis exceptio potest considerari duobus modis: & non solum respicit ordinem iudicij, sed etiam interesse partis quo ad merita ipsius rei, remissiue, conf. 374. nu. 10.
Excussionis exceptio an sit dilatoria, & cū respiciat ordinē pcedēdij, an deat regulari sm cōsuetudinē, & statuta illius loci, in quo agitur cā, et si aliq; clericus litiget i foro seculari, cōf. 374. n. 11.
Excussionis exceptio vř non dilatoria, sed mixta, seu anomala, cū possit esse, qd in futurū producat effectū peremptoriū, vel dilatoriū, prout principalis erit, vel non erit soluēdo, adeo qd in dubio vř interim iudicāda ppetua, & perēptoria, cōf. 374. n. 12.
Excussionis exceptio quod sit dilatoria, quomodo id procedat, & in quibus, & in quibus non, conf. 374. num. 13.
Excussionis beneficium an sit sublata per statuta Mediolani, videlicet per statum, pacta creditorum, in nouis fol. 52. & per statum, fideiubens, in nouissimis fol. 59. & quō intelligantur talia statuta: & quando sit sublata excussio per ea, & qñ non: & an in tertijs possessoribus, conf. 374. nu. 15. cum seq.
Excussio. Statum Mediolani tollens beneficium excussionis in fideiussoribus, an ex consuetudine, seu ex cōi practica soleat intelligi etiam contra tertios possessores, conf. 374. num. 17.
Excussio. An statuta Mediolani tollant exceptionē excussionis et quo ad Camerā: & an exceptio excussionis et deducta pro interesse opponentis impediatur, quin saltē procedi possit eodē tpe contra principalem, & contra tertios possessores, vbi procedit sola facti veritate inspecta: & an id noceat fisco, vide i cōf. 375.
Excussionis exceptio an tollatur per statuta Mediolani, etiā quo ad Cameram, conf. 375. num. 11.
Excussio, vbi procedit sola facti veritate inspecta, exceptio excussionis et deducta pro interesse opponentis, nō ipedit, qñ saltē proce-

procedi possit eodem tempore contra principalem, & contra tertios possessores: & an id procedat etiam contra fiscum, conf. 375. nu. 13. cum seq.

Excussio. De exceptione excussionis vide etiam in consil. 452.

Excussionis exceptio videtur esse de apicibus iuris, cum solum sit dilatoria, ideoque non admittenda in causa, ubi procedendum sit summarie, & sola facti veritate inspecta: quod tamen non est verum, conf. 452. nu. 38. cum nu. seq.

Excussionis exceptio non est de apicibus iuris, imo est consentanea æquitati, & admittenda, etiam ubi proceditur sola facti veritate inspecta, conf. 452. nu. 40.

Excussionis exceptio potest considerari duobus modis: & non solum respicit ordinem iudicij, sed etiam respicit interesse partis quod ad merita ipsius rei: & ita iudicauit Senatus, consilio 452. num. 41.

Excussio an habeat locum, si fideiussor indemnitate renuntiavit omni legum auxilio: & quid si adiectum sit iuramentum, conf. 328. nu. 34.

Executio, Executor. Exceptio proueniens post sententiam, an possit in executione opponi, conf. 14. num. 2.

Executio. In executione possunt opponi multe exceptiones, consil. 14. nu. 8.

Executio sententiæ an impediatur per nullitatem &c. vide infra, Nullitas.

Executio rei iudicatæ impeditur, si de iniquitate constet per confessionem partis: & quomodo id intelligatur, consilio 14. num. 3.

Executionis Iudex potest liquidare certam summam, si ea non fuit expressa in sententiâ: & coram Iudice executionis potest tractari id, quod incontinenti potest discuti &c. consilio 217. num. 5.

Executor potest repetere instrumentum non faciens ad propositum, item & instrumentum ipso iure nullum, consilio 217. num. 6.

Executio non potest impediri per exceptionem de lapsu instantiæ, si est disputabilis, quia necesse est, qd sit exceptio euidens, & quæ nullam habeat disputationem; ad hoc vt impediatur executio, conf. 281. nu. 10.

Executio. Reuocari debent bona tradita parti aduersæ sine causæ cognitione, uel usurpata in executione sententiæ nullæ: & reuocatur summam executionis facta de re, quæ non est debitoris, vel quæ non comprehenditur sub petitione, & id fit etiam citra appellationem, conf. 287. nu. 62.

Executio rei iudicatæ impeditur per confessionem partis, vide supra, Confessio.

Executio. Contra executionem licet excipere, si nondum fuit exceptum, quamuis ab ea non possit appellari, conf. 14. nu. 9.

Executio mera non patitur cognitionem aliarum difficultatum, conf. 466. nu. 7.

Executio. In executiuis vnum remedium non impedit aliud: & possum, non obstante vna via intentata, aliam intentare, consil. 547. nu. 28.

Executio an possit fieri per creditores patris contra bona emptæ filium, & seu nomine filij, vide in consilio 570. & supra, Emptio.

Executio si fieri prætenditur per creditores patris contra domum, vel bona, quæ fuerunt emptæ nomine filij, & de pecuniis filij, non autem sunt patris, cautela est, quod impetretur nomine filij præceptum, & inhibitiō a Iudice contra creditores, ne tale agant, ac ne eum indictis bonis molestant sub pena &c. & possunt fieri huiusmodi præcepta, facta narratione, quod ex instrumento apparet bona esse filij, consilio 570. num. 7.

Et de modo comparandi nomine filij pueri, ibidem nu. 8.

Executiua remedia non possunt dirigi in res illa, quæ non sunt in dominio debitoris: uel etiam si sint in eius dominio, non tamen possidentur per eum, conf. 570. nu. 6.

Executio instrumenti liquidi non admittit exceptionem, uel compensationem summæ non liquidæ, consil. 574. num. 6.

Executio non potest impediri per aliquem, si eius credita non sunt liquida, quia in executiuis non solet impediri liquidum propter non liquidum, conf. 575. nu. 12.

Executio, quæ si non fuisset facta, deberet de nouo fieri, non debet reuocari iam facta, conf. 575. nu. 14.

Executio fieri non potest contra aliquem, nisi prius eius aduersarius, uel creditor seruauerit, & impleuerit ex parte sua, quæ fuerunt conuenta in pacto, conf. 591. nu. 3.

Executionem paratam habent instrumenta ultimarum voluntatum, secundum nouas Constitutiones Mediolani: sed id solum procedit, quando negotium est penitus liquidum, & non aliter, conf. 674. nu. 2.

Executio parata licet concedatur per decreta, uel statuta instrumentis publicis, & tantomagis si facta sint in iudicio, debent tamen aduersus talem executionem admitti exceptiones intrinse-

cæ, seu prouenientes ex eodem fonte, præsertim exceptio solutionis, conf. 591. nu. 1.

Et qua ratione admittitur quis ad probandum solutionem, debet etiam admitti ad probandum, quare non teneatur soluere, etiam in terminis dictorum decretorum, seu statutorum Mediolani, si quis prima facie &c. d. conf. 591. nu. 2.

Executio facta pendente lite, & attentata, qd debeant reuocari, uide in consil. 115.

Executio potest deduci ad effectum, uel per actionem, uel per officium iudicis: & quando intentatur per officium Iudicis absque nouo processu, solet sæpe numero fieri contra fideiussores, stantibus clausulis, & renuntiationibus amplissimis, conf. 328. nu. 61.

Executio. Quando quis condemnatur ipso iure, & facto, tunc non requiritur aliqua condemnatio, sed tantum executio: & super ipsa executione bene requiritur declaratio, conf. 117. num. 15. & vide infra, Sententia declaratoria.

Executio. An liceat uariare in executiuis, etiam uno remedio intentato, uide in consil. 118.

Executio. In executiuis licitum est uariare ab initio, sed post intentatum unum remedium non licet uariare, quia uia, quam eligisti &c. conf. 118. nu. 7.

Executio. Creditor si habet duos debitores in solidum, & fieri fecit executionem contra unum pro dimidia, censetur diuisisse debitum, & cogitur persistere in ea uia cepta, conf. 118. nu. 8.

Executio non personalis, sed realis competit etiam contra successores, ut in pacto de expellendo, & ingrediendo possessionem propria autoritate &c. conf. 131. nu. 8. & vide infra, Possessio.

Executio an fieri possit parte non citata, stante pacto de facienda executione &c. conf. 281. nu. 11.

Executio. Transitus in iudicatum, & pactum, qd sententia ferenda mittatur executioni, æquiparantur, scilicet in casibus, quibus de iure ualeat pactum, quod pactum etiam generaliter operatur effectus suos; ut etiam quis conqueri non possit de excessu, seu grauamine: & licuit facere executionem, etiam parte non citata, conf. 281. nu. 12.

Executio potest fieri parte non citata in executione pactorum executiuorum ex dispositione statuti Mediolani: & quomodo intelligatur tale statutum, conf. 281. nu. 13.

Executio sententiæ si fuit nulliter concessa ex defectu citationis, debet tamen nunc comparente confirmari, conf. 281. nu. 14.

Executio fieri non potest contra non citatum, qualiscunque sit sententia, etiam allatum præiudicium tertio, etiam si sit singularis successor illius, contra quem fuit lata in reali, scilicet si lis non erat cepta tempore alienationis, conf. 307. nu. 3.

Executoribus, seu officialibus resistere licitum est impune per possessores non citatos, ut de facto defendant possessionem suam: & multo magis priuatis personis, conf. 703. nu. 5.

Executionem sententiæ pro interesse suo potest tertius, qui non possidet, impedire: multo magis id potest facere tertius, qui possidet, conf. 703. nu. 4.

Executor & nuntius quilibet esse potest in propria causa, uolente Iudice, dummodo scandalum non sequatur: quod procedit in criminalibus, sicut in ciuilibus, conf. 47. nu. 1.

Executiua, & generales clausulæ &c. uide supra, Clausula.

Executiua dispositio censetur accessoria, & debet intelligi secundum principalem, conf. 375. nu. 7.

Executio concessionis quando nihil referat, an fuerit facta, uel non facta uiuente ipso concedente, conf. 415. nu. 4.

Executio censetur quædam interlocutoria habens uim diffinitiuæ: & quomodo id procedat: & quod intelligatur de executione instrumenti guarantee, de quo prius non fuit cognitum, nisi in ipso actu, quo Iudex pronuntiat ipsum esse mittendum executioni: secus in executione, quæ conceditur post rem iam prius iudicatam: & quod ij duo casus multum differant inter se, consil. 447. num. 13.

Executionis concessio quælibet dato qd esset interlocutoria habens uim diffinitiuæ, est tamen certum, qd requirit causæ expressionem, conf. 447. nu. 14.

Executor. An actus factus per executorem, uel delegatum ualeat, nec ne, anteq. receperit literas suæ delegationis, uide in consil. 514. & supra, Delegatus.

Executores ultimarum voluntatum an teneantur reddere rationem administrationis suæ, anteq. sit decursum tempus concessum a testatore, uide textus contrarios, conf. 401. nu. 1.

Executores ultimarum voluntatum æquiparantur tutoribus: & non possunt etiam aliqui nominandi ab aliis compelli ad reddendam uniuersalem rationem suæ administrationis ante finitum tempus talis administrationis: neque tenebuntur interim reddere rationem præcisam, & perfectam alicuius certæ speciei, uel partis eorum administrationis, quia id de iure conceditur contra curatores, non autem contra tutores: & quid teneantur facere, conf. 401. nu. 2. cum seq.

Executores ultimarum voluntatum si est de iure uerius, qd non propriè æquiparentur tutoribus, sed magis curatoribus, quasi minorem habeant auctoritatem, qd tutores, tunc durante eorum admi-

ministratio possunt compelli ad rationem reddendam, non quidem totius administrationis gesta, sed alicuius certæ speciei, uel partis, conf. 401. nu. 5.

Executores ultimarum uoluntatum aliqui administrantes, & nominati ab aliis in casibus prædictis, quibus reddunt rationem, non reddunt eam illis, qui eos nominauerunt, sed omnibus executoribus, simul, quia omnium interest, nisi testator potestatem dederit, quod facere potest, conf. 401. nu. 6.

Executores ultimarum uoluntatum nominati ab aliis non possunt remoueri, nisi male se gerant, etiam ab illis, qui eos nominauerunt, neque ab omnibus executoribus simul, consilio 401. numero 7.

Executor testamenti. Vxor testatoris si fuit constituta executrix ad distribuendum legatum inter pauperes, prout ipsi uxori uidebitur, an id ualeat, prohibente statuto ne maritus relinquat uxori, uide infra, Statutum.

Executores testamenti sunt aliquando instituti secundo loco, seu substituti uulgariter, conf. 463. nu. 5.

Executor testamenti est episcopus ipso iure, ut se intromittat ex officio, quod uoluntates defunctorum mittantur executioni, uide infra, Hæredes.

Executio non admittit appellationem, uide supra, Appellatio.

Executores si cum uadunt ad capiendum malefactorem, admittant secum alios de licentia Iudicis, & contingat malefactorem occidi, an possit inquiri contra tales assistentes executoribus &c. conf. 47. nu. 3.

Exemplum privilegij, uel instrumenti non facit fidem, nisi sit extractum cum auctoritate Iudicis: & secundum nouas Constitutiones Mediolani requiritur interuentus Abbatis Collegij notarij, & aliarum solennitates, conf. 111. nu. 17.

Exemplum instrumenti extractum ab authentico quæ requisita habere debeat ad hoc ut probet: & quæ requiratur proferuntur citatio eorum, quorum interest, conf. 112. nu. 13.

Exemplum instrumenti extractum per alium notarium ex imbreuiatura notarij mortui an faciat fidem, si non reperiatur imbreuiatura, & quam fidem, maxime quando fuit extractum sine auctoritate iudicis, conf. 101. nu. 4.

Et quæ faciat fidei plenam probationem, ibidem nu. 5.

Exemplum instrumenti si non fuit scriptum manu notarij, sed tantum subscriptum &c. uide infra, Notarius.

Exemplis non est iudicandum, uide infra, Iudex.

Exemplum unum declarat alia, conf. 218. nu. 30.

Exempla quauis non restringant, tamen declarant, consilio 295. num. 4.

Exempla non restringunt regulam, declarant tamen eam, in quibus terminis loquatur, & denotant eam non debere extendi ad alia exempla nisi omnino similia, & quæ habeant omnino eandem rationem, conf. 578. nu. 1.

Exempla non restringunt dispositionem, uel regulam, declarant tamen regulam, ut procedat in casibus omnino similibus, & habentibus eandem rationem: item exempla restringunt, quando sunt sæpius repetita, uel saltem geminata, consilio 743. numero 16.

Exempla ponuntur etiam in materia repugnanti ipsis exemplis, conf. 319. nu. 33.

Exemptio, seu immunitas ab oneribus: & de privilegio exemptionis, uide infra, Immunitas, ubi posui.

Exemptio. Locus factus exemptus, seu separatus, censetur ac si nunquam fuisset subiectus, conf. 113. nu. 17. & nu. 19.

Exercitores, uel Institores quando plures sunt, an quod unus fecit, censentur omnes fecisse, uide in conf. 744.

Exhereditatio, Exheredatus. Exhereditatio filij facta per patrem quando non noceat, uide in conf. 288.

Exheredare filium in potestate non licet patri hodie secundum iura nouissima, nisi ex una ex 14. causis: alias testamentum est ipso iure nullum, scilicet quod ad institutionem: & competit filio ius dicendi testamentum nullum: quod remedium durat, 30. annis: sed legata, & fideicommissa conseruantur, consilio 288. num. 1.

Exhereditatio. Pater etiam quod in exheredatione filij expresserit unam ex 14. causis, id non sufficit, sed oportet, quod hæres institutus probet ueritatem illius causæ: alioquin potest filius agere per querelam inofficiosi testamenti, scilicet ad petendum supplementum legitimæ: sed querela finitur quinquennio, consilio 288. num. 2.

Exhereditatio. Aliqua in materia exheredationis filiorum, uide in conf. 315.

Exheredandi causæ, & causæ priuandi alimentis, æquiparantur: & quomodo, uide supra, Alimenta.

Exheredationis causæ sunt duntaxat quatuordecim expressæ de iure nouissimo, & secundum Doctorem magis communiter possunt filij exheredari etiam ex aliqua causa, quæ non sit de illis quatuordecim, dummodo habeant eandem rationem: & an habeat

eandem rationem, necne, dependet ab arbitrio Iudicis: & requiritur declaratoria Iudicis, conf. 315. nu. 19.

Exheredationis causam exprimere debet pater in testamento, quæ si non fuit probata in uita patris, potest probari per eius heredes, conf. 315. nu. 20.

Exheredari an possit filius, uel filia, eo quod nubat sine consensu patris, consilio 315. nu. 2. & quod non possit filia exheredari, conf. 239. nu. 2.

Exhereditatio. Ducens olim uxorem ignominiosam, exheredabatur iuste, conf. 765. nu. 46.

Exhereditatio filij fit aliquando per patrem non malo animo, sed ad cautelam: & solent tales exheredationes cognosci ex coniecturis: & an sit bona causa exheredationis filij, si dicat pater, quod imputatio homicidij facta eius filio bannito est sibi pro iniuria atroci, conf. 288. nu. 5.

Exhereditatio filij si facta est non malo animo, sed ad cautelam, reuocanda est tota hereditas filio, etiam cum fructibus perceptis, conf. 288. nu. 6.

Exhereditatio. De exheredatione filij, & quando debeat legitima: & an reconciliatio patris cum filio extinguat exheredationem: & quando uerisimiliter filius exheredatus debeat equaliter tractari, & tanquam frater ab altero fratre, licet pater in reconciliatio- ne cum filio ipso exheredato facta, non mutauerit testamentum, seu institutionem: & præsertim ex aliquibus uerbis prolatis per patrem, dum exheredatum filium remissit post actum benedictionis ad alterum fratrem institutum, siue ad eius arbitrium &c. uide in conf. 421.

Exhereditatio filio debet præstari legitima, quando non sunt probatæ causæ exheredationis positæ in testamento, & quando uiuentem patrem filius fuit ductus penitentia eorum, propter quæ potuisset exheredari, conf. 421. nu. 1.

Exhereditatio extinguitur per reconciliationem patris cum filio, secundum Bar. sed est periculosa decisio, conf. 421. nu. 2.

Exhereditatio. Reconciliatio patris cum filio exheredato quandoque censetur facta limitato modo ad remittendam iniuriam, & maleuolentiam, non autem ad remittendam exclusionem ab hereditate, conf. 421. nu. 3.

Exhereditatio. Pater si post actum benedictionis erga filium, quem exheredauerat, dicat se nihil uelle immutare de testamento, sed remittat eum ad fratrem per illa uerba, lui ha a fare con buon fratello, uel de portandosi bene, li sarà buon fratello: quid importent talia uerba: & quæ fuerit uoluntas patris, conf. 421. nu. 4. cum nu. seq.

Exheredatum filium censetur pater remississe ad arbitrium fratris, scilicet tanquam fratris, & non tanquam extranei, consilio 421. num. 5.

Exheredatum filium si pater remissit ad alterum fratrem, censetur ei commississe negotium tanquam fratri nomine, & effectu, ut scilicet se habeat per omnia tanquam frater quod ad suam portionem hereditatis, de qua agebatur: prout dicitur de illo, qui debet habere aliquem tanquam filium, conf. 421. nu. 8.

Exhereditatio. Ratio quæ sit, cur pater post reconciliationem cum filio exheredato, persistat in exclusione ipsius, & committat negotium alteri filio instituto, conf. 421. nu. 10.

Exhereditatio. Frater si uiuente adhuc patre, dicat erga alterum fratrem, qui fuerat exheredatus, ti dico, che non ostante quello, che ha fatto nostro padre, se tu sarai huomo da bene, cognoscerai, che te ho in luogo similmente di fratello: quid importent hæc uerba, & promissio, consilio 421. numer. 11. cum numero sequent.

Exhereditatio est res odiosa: & contra eam fieri debet interpretatio, quantum fieri potest, & per quamlibet mediocrem coniecturam directam, uel per indirectum prouenientem, debet fieri interpretatio, ut censetur remissa, conf. 421. nu. 15.

Exhereditatio licet expressæ non fuerit remissa per patrem, debet fieri interpretatio, ut id fecerit non mala mente, consilio 421. numero 16.

Exheredatus a testatore non admittitur ad fideicommissum &c. uide infra, Fideicommissum.

Exheredatus, & exclusus, a testatore habetur pro mortuo quod ad bona, a quibus est exclusus, conf. 86. nu. 9.

Exheredatus filius an habeatur pro mortuo, conf. 167. nu. 25.

Expense. De condemnatione expensarum uide aliquid in conf. 182.

Expensarum condemnatio fit contra victum erga uictorem, conf. 182. num. 41.

Expensarum condemnatio bis contra eum, cuius culpa lapsa est instantia, qui eam non fuit prosecutus: & qui incepit nouum iudicium, debet refundere omnes expensas aduersario, conf. 182. nu. 45. & uide infra, Instantia.

Expense Iudex quæ possit etiam nemine petente ad expensas condemnare, licet non fuerint petite: quomodo id procedat: & quid de expensis factis in alio iudicio coram alio iudice, consilio 182. nu. 46. & nu. seq.

Expense factæ in alio iudicio debent peti ante litem contestatam

Consilia D. Iacobi de Alba.

noui iudicii, quia exceptio expensarum factarum in alio iudicio, est dilatoria noui iudicii, conf. 182. nu. 47.

Expensæ. Victus uictori condemnatur in expensis, consilio 560. numer. 37.

Expensæ. Victus non est condemnandus in expensis, in his saltem, quæ factæ fuerunt in causa appellationis, quando succumbit, non ex ueteribus actis, sed ex nouiter agitis, consilio 560. numero 38.

Expensæ. Distinctio Doctorum, nunquid uictus succumbat ex primis actis, nec ne, non habet locum, quando etiam instantibus agitis in causa appellationis, apparet semper de mala fide, uel de pertinacia, aut calumnia ipsius uicti, consilio 560. numero 39.

Expensæ. Victus uictori condemnatur in expensis, etiam in criminalibus, secundum communem opinionem, conf. 5. nu. 1.

Et an, & quando tales expensæ peti possint contra testes, qui deposuerunt in causa. d. conf. 5. nu. 2.

Et an contra Iudicem, uel contra accusatorem. d. conf. 5. nu. 3.

Expensarum condemnatio fit contra uictum erga uictorem: & quid in eo, qui succumbit in querela porrecta criminaliter, contra quem iudicatur non esse agendum nisi civiliter, quia res habet originem à contractus, conf. 614. nu. 1.

Expensarum condemnatio non fit, sed excusatur ab eis uictus, quando habuit iustam causam litigandi, seu porrigendi querelam, conf. 614. nu. 2.

Expensarum ratio non est habenda, neq; de eis est tractandum usq; ad tempus, quo quis comparuit &c. conf. 614. nu. 3.

Expensarum condemnatio euitatur, & uictus excusatur, propter quamlibet minimam causam credulitatis uel non debent condemnari nisi ij, qui sunt in euidenti calumnia, consilio 614. num. 4.

Expensarum condemnatio fit contra eum, qui asserit se errasse in facto proprio, & nullam docet causam errandi: secus si aliquam doceat, conf. 614. nu. 5.

Expensarum condemnatio euitatur, propter iustam causam: & quælibet probabilis credulitas tribuit iustam causam: & siue dubitatio consistat in facto, siue in iure, præstat iustam causam, conf. 614. nu. 6.

Expensæ. Victus uictori non condemnatur in expensis, quando habuit iustam causam litigandi: & quæ dicatur iusta causa, consilio 5. nu. 5.

Expensarum ratione ut quis non teneatur, quælibet iusta causa excusat, conf. 9. nu. 42.

Expensas, & damna soluere non tenetur, qui semiplene probauit intentionem suam, quia tunc habuit iustam causam litigandi, conf. 149. nu. 1.

Expensarum condemnatio euitatur, propter litis, & negotij uarietatem: & quomodo id procedat, consilio 182. num. 42. cum num. seq.

Expensæ. quando quis succubuit ex facto proprio, in quo non potest prætendi error, semper debet in expensis condemnari: & negotij uarietas intelligitur excusare ab expensis, quando prouenit ex incerte iure, propter uarias opiniones Doctorum: uel quando ex incerto facto prouenit &c. & in dubio qui succubuit, præsumitur habuisse malam causam, conf. 182. nu. 43.

Expensæ. Ab expensis litis factis per utranq; partem sunt partes ipse absolueudæ, propter iustissimam causam litigandi, puta quando articulus est disputabilis: & quando partes habent quæplura consilia Doctorum, uidentur habuisse iustam causam litigandi, quando maxime scripserunt pro utraque parte uiri excellentissimi: quorum unus sufficeret ad excusandum ab impensis litis, conf. 346. nu. 45.

Expensæ. Vraque pars est absolueuda ab expensis, propter iustam causam litigandi: præsertim ex spe probationum utrinque deductarum: nec non & propter consilia Aduocatorum utriusque partis, conf. 436. nu. 16.

Expensæ. Victus uictori non debet condemnari in expensis, instante iusta causa litigandi, conf. 567. nu. 18.

Expensæ. Habens sententias pro se, uidetur habere iustam causam litigandi, & non condemnatur in expensis: quæ causa an sit iusta, nec ne, ex quo sententie sunt nullæ, relinquitur arbitrio Iudicis, conf. 776. nu. 29.

Expensæ. Statutum si dicat, q; uictus uictori condemnatur in expensis, an debeat intelligi secundum ius commune, consil. 776. nu. 30.

Expensæ. Ratione culpæ, & temeritatis non excusatur quis ab expensis, conf. 776. nu. 33.

Expensæ. Statutum si disponat, quod uictus uictori condemnatur in expensis, licet non exprimat, debet intelligi, etiam si habeat iustam causam litigandi, conf. 776. nu. 34.

Expensæ. Lata sententia absolutoria, non amplius est tractandum de expensis, quando ueniunt officio Iudicis, si de eis non fuit facta condemnatio: & quid si Iudex reseruauit, consilio 5. num. 6.

Expensarum ratio an habenda sit, & quando, si admittatur uaria-

tio, conf. 9. nu. 41.

Expensæ. Creditor qui obtinuit sententiam pro se, si promissit se non petiturum intra certum tempus, & tamen petiit nunc, non solum non debentur ei expensæ, quas fecit in sua petitione: sed in eius odium duplicatur dilatio temporis debitori ad soluendū debitum principale, conf. 709. nu. 1.

Et quid si talis promissio non probatur propriè facta in uim pacti, sed tertie personæ tantum: & q; iusta causa quælibet excuset ab expensis, d. conf. 709. nu. 2.

Expensas primæ citationis, & libelli, & oblationis non potest petere creditor, si non interpellauit debitorem extraiudicialiter, cōf. 709. nu. 3.

Expensarum respectu non potest victor petere id, quod fuisset opus erogare in alium Aduocatū, si ipse Victor sit doctor, & in causa fuit ipsemet Aduocatus, conf. 182. nu. 44.

Expensæ. Nostri interest litibus non uexari, præsertim quia nunquam restituuntur uictoribus impensæ omnes, neque damna, uel incommoda, conf. 375. nu. 23.

Expensarum à condemnatione sumpta occasione, licitum est appellare, ubi alias non licuisset, uide supra, Appellatio.

Expensæ. In probanda læsione expensarum in aliquo negotio, modus est, quod probetur, quod communi iudicio, & æstimatione hominum impensæ in tali negotio ascendunt ad talem summam &c. conf. 565. nu. 5.

Expensæ. Quamuis quis esset obligatus ad expensas, incertum erat tamen ad quam summam, ideo pronuntiato super hoc, admittitur probatio læsionis: & ita semper fieri debet, ubi nulla adhuc quantitas certa fuit expressa uel in contractu, uel in alio actu, conf. 565. nu. 6.

Expensæ. Qui se obligauit ad expensas per compromissum, si ex arbitramento prætenderet se læsum, peteret reductionem, quia censetur intellexisse de expensis iuxta ueram, & iustam quantitatem &c. conf. 565. nu. 7.

Expensæ, seu impensæ, uel melioramenta, uide infra, Melioramenta, ubi posui.

Expensæ. Lura quæ concedunt detractionem expensarum, loquuntur de possessoribus, conf. 305. nu. 3.

Expensæ, seu impensæ loco habetur opera, seu cura, quam quis adhibuit ad utilitatem alicuius rei, conf. 452. nu. 12.

Expensarum factarum per patrem in filios causa studiorum, uel simili, an debeat haberi ratio inter ipsos fratres &c. uide supra, Diuisio, & supra, Donatio.

Expensæ necessariae uictus, & uestitus, quas aliquis fecisset domi, si mansisset, sunt detrahendæ: & quas pater fecisset pro filiis, conf. 241. nu. 16. & uide supra, Diuisio.

Experientia. Correspondens experientiæ, & uerisimilitudini, & rationi naturali, non indiget alia probatione, conf. 7. nu. 25.

Expressio, Expressum. Exprimitur aliquando illud, quod tacite inest, & non causa disponendi, sed potius enuntiandi illud, quod futurum est, conf. 119. nu. 47. & conf. 120. nu. 6.

Exprimitur aliquando aliquid ad abundantem cautelam, & ad tollendam dubitationem: de quo non est curandum, consilio 119. nu. 48.

Expressio abusua uocabuli non est inspicienda, sed potius rei qualitas, conf. 120. nu. 1.

Expressum illud dicitur, quod ex natura uerborum colligitur, conf. 147. nu. 7.

Expressum si non fuit aliquid, licet haberetur in animo, impurandum est, ei, cur, non expresserit, conf. 156. nu. 11.

Expressum si non fuit aliquid, quotiescunq; facile fuit testatori, uel contrahentibus illud exprimere, debet haberi omnino pro omisso, conf. 157. nu. 38.

Expressum censetur aliquando aliquid ratione frequentioris usus &c. & propter hoc non censetur alia excludi, consilio 164. num. 12.

Expressum. Testator si expressit unum casum, censetur alios omisisse per obliuionem &c. q; hoc non procedat, quando habuit ocium considerandi casum illum indiuiduum, & ualde particularem, quem expressit, conf. 171. nn. 30.

Expressum licet aliquid non fuerit nisi in una parte instrumenti, debet tamen haberi pro expresso etiam in aliis partibus in quibus est eadem ratio, ut de dictione, masculis, consil. 188. num. 3.

Exprimitur aliquando casus aliquis tanquam frequentior, non tamen alij excluduntur, uide in conf. 198. nu. 40.

Expressa licet aliqua non reperiantur, tamen si consueuerunt exprimi, & apponi, habentur pro apposis, & expressis, conf. 765. nu. 12. 13. 14. & 15.

Expressum quod non fuit per statuentes, habendum est pro omisso, quando facile fuit eis exprimere, conf. 207. nu. 24.

Expressum uerisimiliter aliquid fuisset, si de eo actum fuisset inter contrahentes, & omisum pro omisso haberi debet: & quod instrumentum non cantat, neq; cantare debemus conf. 256. nu. 22.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Expressio** una sicut facta fuit, credendum est etiam, quod alia facta fuisset, si contrahentes id uoluissent, consilio 289. numero 5.
- Expressum**. Quando facile fuisset alicui aliquid exprimere, si uoluisset, censetur id noluisse, consil. 321. nu. 7.
- Expressum**. Statuta quod non expresserunt, & fuisset eis facile exprimere, censentur uoluisse omittere &c. consilio 328. numero 26.
- Exprimere** cum facile fuisset aliquid, & non fuit expressum, debet haberi pro omisso, consil. 361. nu. 17.
- Expressum**. quando facta fuit mentio de aliqua re, & non de alia, quam tamen facile fuisset exprimere, habetur pro omissa, consil. 520. nu. 3.
- Expressum**, seu pro expresso haberi debet illud, de quo si testator fuisset interrogatus, idem uerisimiliter respondisset, consil. 761. num. 75.
- Expressum**. Testator si aliquid non expressit, cum tamen fuisset facile ei exprimere, an censetur uoluisse illud omittere: & quomodo procedat rex. in §. finautem ad deficientis, & illa argumentatio, consil. 109. nu. 20.
- Exprimuntur** sepe verba aliqua ad denotandum illud, quod uerisimiliter futurum esset, & ad alium sensum, consilio 319. num. 9.
- Expressio** unius casus non solet excludere alios habentes eandem, uel maiorem rationem, consil. 355. nu. 12.
- Expressio** duorum uerborum non debet plus posse, quam expressio, quæ re ipsa colligitur ex qualitate actus, consilio 555. numero 18.
- Expressum** dicitur etiam illud, quod a contrario sensu colligitur, consil. 561. nu. 9.
- Exprimuntur** aliquando aliquid ad tollendam omnem penitus dubitationem, & scrupulum, cuius tamen expressio non erat necessaria, consil. 585. nu. 18.
- Expressio** septennumero fit de aliquo, quod non erat necessarium exprimere, ideo ex tali expressione nihil debet inferri, consil. 585. num. 32.
- Expressio** aliquorum casuum non excludit alios casus similes, qui sunt eiusdem effectus, consil. 97. nu. 14. & nu. 42.
- Expressum**. Quando uerba non possunt referri nisi ad unum, perinde est ac si fuisset expressum, consil. 721. nu. 8.
- Exprimi** aliquid nominatim, & exprimi per expressam relationem ad aliud, paria sunt, etiam si id fiat circa substantialia, consil. 240. num. 38.
- Exprimi** aliquid per se, uel per relationem ad aliud, paria sunt, etiam si agatur de forma, dummodo fiat relatio ad aliquid certum: & ista est communis opinio, consil. 240. nu. 46.
- Expressum**. Quando unicum extat statutum, perinde est, ac si nominatim fuisset expressum, licet dictum sit, secundum formam statutorum, consilio 240. numer. 47. & vide infra, Statutum.
- Expressio** unius casus trahitur ad alios similes, consilio 250. numero 15.
- Expressio** unius quando faciat censerī alia etiam fuisse comprehensa in dispositione, consil. 250. nu. 19.
- Expressio** aliquando nocet, & restringit, consilio 245. nu. 3.
- Expressum** censetur, quod uenit in necessariam consequentiam expressi, consil. 263. nu. 9.
- Expressum** satis dicitur id, quod sub generalitate uerborum continetur, consil. 265. num. 4. consilio 557. num. 21. consilio 109. num. 15.
- Expressio** aliquarum rerum si non tendat ad formam, uel ualiditatem actus, non est curandum de eius omissione, consilio 365. num. 4.
- Expressum** facit cessare tacitum: & clarum tollit ambiguum, consil. 329. nu. 3.
- Expressum** superat tacitum, consil. 385. nu. 4. & expressum facit cessare tacitum, consil. 618. nu. 4.
- Expressum**. Plus non debet operari implicita concessio, quæ expressa, consil. 774. nu. 17.
- Expressio** uidetur superflua, quando fuit expressum illud, quod tacite inerat: & censetur aliquando facta expressio ad maiorem efficaciam potius, quæ ad necessitatem aliquam, iuxta illud, discipulis, & Petro, consil. 547. nu. 2.
- Extensio** fieri debet, ubi est eadem ratio, consilio 52. numero 11.
- Extensio** licet non fiat in penalibus, fit tamen, si adsit similitudo casuum, & identitas rationis, consil. 162. nu. 12.
- Extensio** non fit in penalibus, sed sumitur interpretatio in benigniorem partem, consil. 251. nu. 3.
- Extensio** fieri potest in quacunque materia ex identitate rationis, quatenus patet significatio uocabuli, etiam largo modo, & improprie sumpti, consil. 383. nu. 15.
- Extensio** fieri debet etiam ad casum, quem ex uerbis patet principem saltem in genere etiam cogitasse, consilio 336. numero 19.
- Extensio**. Ratione absurditatis uitandæ, solent statuta extendi ad alios casus, qui nullo modo comprehenduntur sub proprietate uerborum, si tamen in eis sit maior ratio: ueluti si statutum prohibeat aliquem nocturno tempore cum lumine portare arina, multo fortius comprehendit eundem sine lumine: & prohibens portare frumentum, multo magis prohibet portare farinam, consilio 406. numero 7. & consilio 415. numero 9.
- Extensio** etiam in correctoriis, uel in penalibus, uel aliis dispositionibus stricto modo interpretandis, licita est de stricta significatione uocabuli ad latam, ubi uerisimiliter est eadem ratio, consil. 441. nu. 9.
- Et pariter licita est extensio, cessante etiam significatione uocabuli uel stricta, uel larga, ex identitate rationis, dummodo ratio sit scripta, seu expressa in ipsa dispositione. d. consilio 441. num. 9.
- Et quod dictum est de ratione expressa, procedit etiam si non sit expressa, dummodo unica possit uerisimiliter assignari, ibidem.
- Extensio** tunc non censetur fieri, ubi omnino est eadem ratio: sed potius sicut genus comprehendit omnes species, ita generalis ratio comprehendit omnes casus, consil. 441. nu. 13.
- Extensio**. Pactum, uel statutum penale, & odiosum recipit interpretationem etiam extensiuam, ratione uitandæ absurditatis, consil. 585. nu. 38.
- Extensio** licet aliquando fiat in odiosis, & penalibus, tamen quando odium non est cum ratione, nulla debet fieri extensio, consil. 770. nu. 9.
- Extensio** nunquam fit in quacunque materia fauorabili, uel odiosa, nisi similis sit ratio in casu, ad quem fit extensio, consil. 770. nu. 16.
- Extensio** non fit de liberis ad fratres, uel sorores, in materia exorbitanti, etiam fauorabili, consil. 770. nu. 6.
- Extensio** de persona ad personam difficilius fit, quam de casu ad casum, consil. 74. nu. 2.
- Extensio**. Dispositio exorbitans, & deuians a communibus regulis iuris, debet restringi, quantum fieri potest, & non extendi ad alias dispositiones, uel per actiuam, uel per passiuam interpretationem, consil. 81. nu. 25.
- Extensio** fit ad alia similia in privilegio separationis continentis aliqua reseruata fauorabili, consil. 113. nu. 11.
- Extensio** fit de una persona ad aliam, ratione connexionis: & saepe quis consequitur ex persona aliena, quod non ex sua, consil. 183. nu. 10. & consil. 724. nu. 17.
- Extensio**. In dubio censerī non debet illatum esse grauamen tertie personæ non nominatæ, nec fit tunc extensio: secus si agatur de fauore, quia tunc fit extensio, consil. 724. nu. 21.
- Extensio** non admittitur, si tendat in præiudicium tertij, uide in consil. 162. nu. 13.
- Extensiones** non admittuntur, cum tractatur de transiitu ab una persona ad aliam, consil. 267. nu. 4.
- Extensio** licet facienda sit secundum mentem testatoris, id tamen dumtaxat procedit, cum fit extensio de casu ad casum, non autem cum fit de persona ad personam, consil. 312. nu. 32.
- Extensio** non admittitur, si persona uariatur, consilio 312. numero 33.
- Extensio**. Quod specialiter alicui conceditur, intuitu personæ suæ contra ius commune, ad alios non extenditur, consil. 507. nu. 10.
- Extensio** nunquā fit ad alias personas, quando nominantur personæ proprio nomine, consil. 511. nu. 15.
- Extensionem** non recipiunt propria nomina: & dictio, præfatis, dictio, ipsis, & dictiones, alius, & alij superflites, denotant præcisam personalitatem, & referunt præcisè ipsas personas specificè nominatas, & descriptas in dispositione: & non extendunt ad alias ibi non expresse comprehensas, dato quod in eis esset eadem ratio, consil. 411. nu. 16.
- Extensio** in qualibet materia non facile conceditur ad alias personas, dato quod concederetur extensio ad alios casus, consilio 540. nu. 4.
- Extensio** an fiat in substitutionibus, uide infra, Substitutio.
- Extensio** de uno casu ad alium an fiat in substitutionibus, uide infra, Substitutio.
- Extensio** privilegij, uide infra, Privilegium.
- Extensio** fieri solet de accidentalibus, non autem de substantialibus, consil. 195. nu. 29.
- Extensio** an fiat in statutis, uide infra, Statutum.
- Extensio**, seu repetitio conditionis facilius censetur facta de prima dispositione, seu de prima parte ad secundum, quam de secunda ad primam, consil. 234. nu. 24. & uide infra, Repetitio.
- Extraiudicialiter**, uide infra, Iudicium.
- Extrinssecum**. Fortius esse solet id, quod prouenit ab intrinseco, quam quod prouenit ab extrinseco, consil. 265. nu. 27.

Facta, Factum, Facere. Factum aliquid censetur in dubio nomine proprio, conf. 2. num. 1.

Factum aliquid censetur nomine alieno, duobus concurrentibus, conf. 2. nu. 3.

Factum aliquid per unum tantum, quod pertinebat ad duos, censetur factum nomine utriusque, conf. 2. nu. 4.

Factum aliquid in dubio, praesumitur factum ab illo, qui erat obligatus, & nomine eius, & de eius mandato, consilio 2. num. 5.

Factum, seu effectus quilibet praesumitur in dubio fuisse factus iure proprio facientis, & propter causam, ad quam poterat quis de iure compelli, conf. 2. nu. 6.

Factum aliquid ambiguum censetur factum ob illam causam, vel ad eum effectum, qui indigebat tali facto, consilio 109. numero 17.

Facere. Praesumitur quis fecisse, quod tenebatur de iure, consilio 111. nu. 8.

Facere actum quis censetur in dubio potius suo nomine, q̄ alieno, vide etiam supra, Actus.

Factum sufficit, nec refert a quo, quando lex generaliter aliquid fieri prohibet, conf. 260. nu. 5.

Factum solet praesumi ad illius instantiam, qui tenebatur, consil. 317. nu. 5.

Factum in dubio censetur aliquid ab illo, qui erat obligatus illud facere, & censetur eodem modo factum, quo ille promiserat se facturum, conf. 560. nu. 11.

Factum simpliciter, censetur factum iuxta deliberationem, quae praecessit, conf. 599. nu. 7.

Factum non dicitur, eo modo factum, quo non debuit, conf. 775. num. 12.

Factum aliquid censetur ab initio, si ab initio fuit conuentum de illo faciendo, conf. 4. nu. 51.

Factum ab initio, & factum ex post facto, paria sunt, quando praecessit conuentio, quod illud deberet fieri, vel q̄ posset fieri, conf. 408. nu. 7.

Factum. Paria sunt, quod aliquid fiat in ipso actu, qui geritur, uel praecesserit pactum, seu deliberatio id faciendi: & tunc nihil refert, utrum actus fiat incontinenti, an ex intervallo, conf. 559. nu. 6.

Factum. Actus positui in faciendo, magis arguit: q̄ actus priuatiui in omittendo, conf. 9. nu. 14. & 16. & denotant uoluntatem, & deliberationem, quae non denotatur per actum omissionum id non faciendo, conf. 25. nu. 14.

Factum, seu pro facto habendum est id, quod de facili potest fieri: & factum non reuelat, quando proceditur ex bono & aequo per uiam compromissi, & inspecta mera ueritate, consilio 488. num. 16.

Factum, quod non reuelat, fieri non debet, consilio 741. numero 17.

Factum postea subsecutum optime declarat dispositionem ambiguum, vide supra, Effectus.

Facere quis prohibetur etiam ea, quae sunt de iure gentium permissa, quando facit in merum liuorem, uel damnum alterius, sine utilitate ipsius facientis, uel si cum aliqua utilitate, tamen principaliter tenditur in odium, & damnum alterius, consilio 187. nu. 9.

Facere, uel concedere aliis quilibet tenetur id, quod eis prodest, & sibi non nocet: & multo magis debet abstinere ab his, quae alteri nocent, & sibi nihil, uel parum prosunt: & id faciens, tenetur actione de dolo, conf. 187. nu. 11.

Facere quis potest cogi illud, quod sibi non nocet, & alteri prodest: quando id procedat: & multo magis impeditur quis repetere, quod fecit, conf. 241. nu. 16.

Factum unius non solet prodesse alteri, conf. 507. nu. 14.

Facta multa tenent &c. & admissus ad aliquid, debet eo magis in eo praeseruari, quando deberet admitti, si iam non fuisset admissus, conf. 557. nu. 4.

Factum. Iniquum esset, quod alterius factum insidias inimico parantis, ei damnosum existeret, cui tamen penitus displiceret, conf. 771. nu. 12.

Factum, quod est frequentissimum, & uisatum communiter, censetur legitime factum, & excludit praesumptionem doli, & falsitatis, uide supra, Dolus, & infra, Falsitas.

Facta eodem tempore, & unico contextu, an censeantur facta correlative, unum propter aliud &c. uide supra, Contractus, & supra, Actus, ubi posui.

Factum alterius infringere non possum, ex cuius persona lucrum sentio, conf. 207. nu. 31.

Factum. An & quando quis possit uenire contra factum suum, uide in conf. 365. & conf. 9. nu. 39.

Factum. Nemo potest uenire contra factum suum, quando tale factum non est contra prohibitionem legis, sed est prae legem:

& est communis distinctio, conf. 365. nu. 9.

Factum. Statutum faciens mentionem de Rectore, per quem fiet exactio, debet intelligi de eo, per quem talis exactio fiet de iure, non autem per quem fiet de facto tantum, consilio 761. numero 3.

Factum. Qui tenetur ad factum negatiuum, debet facere, & curare, ne id per legem, vel hominem fiat, consilio 772. numero 12.

Factum hominis quando accedit ad dispositionem legis, an habeatur eius ratio, uide infra, Lex.

Factum. Etiam ex facto absque affectu iuris committitur pena, quando lex, vel statutum cogitauit etiam de facto, uide infra, Pena.

Factum hominis tendens ad illud, ad quod etiam tendit factum legis, non impedit factum ipsius legis, conf. 275. nu. 12. & uide infra, Lex.

Factum hominis tollit factum legis, conf. 618. nu. 4.

Factum. Quando per aliquem non stat, quin aliquid fiat, non debet censi illatum ei praedictum ex cursu temporis, uel ex eius morte, uel alterius: & praestans impedimentum tenetur ad interesse, si res desit esse integra propter impedimentum, conf. 226. nu. 16.

Facta fortius censetur probare, quam si extarent uerba expressa, conf. 304. nu. 7.

Facto non minus, quam uerbis, explicamus mentem nostram, conf. 575. nu. 6.

Facto non minus est aliquid demonstrari quam uerbis, conf. 599. num. 9.

Factum Iudicis censetur factum partis, uide infra, Iudex.

Facti alieni promissio, uide infra, Promissio.

Factum ciuilitate, & factum naturaliter, quando non operarentur eundem effectum &c. conf. 750. nu. 46.

Factum. De facto procedere uoluisse quis non praesumitur, quando iam ceperat uia iuris experiri, conf. 46. nu. 7.

Factum. De facto suo tantum promittens, an obliget etiam heredem suum, & quando, conf. 74. nu. 3. & uide infra, Haeres.

Factum. De facto fieri sufficit, ad committendam penam, consilio 97. nu. 6. & uide infra, Pena.

Facti error &c. uide supra, Error.

Factum. De facto facta debet Iudex etiam de facto reuocare, uide, Iudex.

Factor. Facta per Administratores nostros, seu factores, praesumuntur facta de nostra uoluntate, & nos ipsi obligamur, conf. 104. nu. 5.

Factor. Dicta in iure de Institutoribus, trahuntur hodie ad factores, & ad quoscunque alios administratores, consilio 104. numero 6.

Facultas Concessa de ingrediendo possessionem propria auctoritate &c. uide infra, Possessio.

Facultas libera, & plenum arbitrium, licet sint concessa, non uideatur tamen excludi obseruantia iuris, & ordinis, consilio 776. num. 18.

Falcidia non detrahitur, nec trebellianica, de re prohibita alienari, conf. 123. nu. 21. conf. 200. nu. 11.

Falcidia censetur prohibita expresse per testatorem, stante prohibitione alienandi, siue absolute, siue extra familiam, consilio 147. nu. 8.

Falcidia non potest detrahi de rebus prohibitis expresse alienari, conf. 468. nu. 4. conf. 54. nu. 9.

Falcidia, & trebellianica non possunt detrahi de re prohibita per testatorem expresse alienari: sed id intelligitur in casu, quo potuisset testator, si uoluisset, prohibere expresse, & non aliter: & non procedit in liberis primi gradus, consilio 7. numero 7.

Falcidia non detrahitur de relictis ad pias causas, consilio 271. num. 26.

Falcidia amittitur per heredem, si non confecit inuentarium: & tenetur legatariis in solidum: quod tamen licet possit opponi per legatarios, non tamen potest opponi per fideicommissarium uniuersalem, conf. 287. numer. 50. & uide infra, Inuentarium.

Fallacia a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter, conf. 174. ou. 23. & uide infra, Simpliciter.

Fallitus mercator, uide infra, Mercator.

Falsum, Falsitas. Falsi in materia dantur tres gradus: quia aliquando datur instrumentum falsum: aliquando datur instrumentum suspectum de falso, scilicet suspicionem intrinsecam, & uisibili uitio: aliquando autem datur suspectum de falso suspicionem extrinsecam, & inuisibili: & omnia declarat optime, conf. 99. nu. 3.

Falsum instrumentum, & instrumentum suspectum de falso, quid proprie differant, conf. 99. nu. 4.

Falsum. Iura dum dicunt instrumentum esse suspectum de falso, sentiunt ut plurimum de suspicionem intrinsecam, & proueniente

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- ex vicio uisibili, & tunc suspitio habetur pro falso, nisi probetur expresse contrarium: & instrumentum est reiciendum; & casus & c. conf. 99. nu. 5.
- Falsum. Instrumentum suspectum de falso datur aliquando tertio gradu, id est, suspectum vicio extrinseco, & inuisibili: & quomodo: & quod tunc dicatur suspectum, non suspitione iuris, sed hominis, id est, remissa arbitrio iudicis, qui debet tunc inclinare contra instrumentum, & ei non adhibere fidem & c. conf. 99. nu. 6. & nu. 8.
- Falsum. Iudex propter extrinsecas suspiciones potest, & debet non adhibere fidem instrumento, conf. 99. nu. 8.
- Falsum quando est instrumentum, vel suspectum de falso, tunc in dubio non presumitur, neque iudicatur pro instrumento, conf. 99. nu. 1.
- Falsi suspitio quod habetur pro falso, proceperit, quando suspiciones oriuntur ex vicio uisibili scripturæ, ut ex abrase, & cancellatione loco suspecto: secus si extrinsecus oriuntur, secundum Innocen. Specul. & Pau. de Cast. consilio 99. numero 2.
- Falsi suspiciones quando non sunt intrinsecæ, sed extrinsecæ, id est, non habentes uitium uisibile, sed inuisibile, an reddant instrumentum suspectum, ut reiciatur: & quomodo debeant intelligi Innocen. Specul. & Pau. de Ca. consilio 99. numero 10.
- Falsum, seu falsissimum intrinsecus licet sit instrumentum cessionis, si tamen est in debita forma, id sufficit & c. uide supra, Cessio.
- Falsum. De quodam instrumento protestationis, seu liberationis: ex quibus coniecturis reddatur suspectum de falso, ut non mereatur fidem: & aliqua in materia falsi, uide in consil. 224.
- Falsum. Instrumentum redditur suspectum de falso tam ex coniecturis extrinsecis, seu uitii uisibilibus, quam ex coniecturis intrinsecis, seu uitii inuisibilibus: & quando additio facta in margine præbeat suspitionem falsi quando est recens scriptura & c. conf. 224. nu. 2.
- Et præsertim quando non est additio de se separata, sed coniuncta cum scriptura veteri, utiando orationem, & dictiones particulares, ibidem.
- Et quid si in rubricis notarij non continebatur mentio de tali instrumento, sed fuit addita a paucis diebus citra. d. consilio 224. num. 3.
- Falsum instrumentum reddunt ea, quæ sunt insolita, etiam respectu stili ipsiusmet notarij, conf. 224. nu. 4.
- Falsi instrumenti coniectura ab absurdo resultante, & à non uerisimili: & quod si instrumentum contingat rem nullo modo uerisimilem, non sit de eo habenda ratio, nec ei præstetur fides, consilio 224. numer. 6. & 7. & uide infra, Instrumentum.
- Falsi instrumenti coniecturas uide in consil. 224. nu. 11.
- Falsi suspitio an habetur pro falsitate, nisi probetur contrarium: & super tali falsitate proceditur etiam ad penam, consilio 224. num. 12.
- Falsi suspitio an habetur pro falso, uide in consil. 225.
- Falsitatis suspitio non habetur pro falsitate, scilicet in decidendo: & an hoc sit uerum, consil. 225. nu. 27.
- Falsum. Præsumptiones ualde urgentes aliquando sufficient ad condemnationem criminalem, non solum in crimine falsi, sed in alio quocunque, conf. 225. nu. 28.
- Falsitatis suspitio habenda est pro falsitate, saltem quando proceditur civiliter, id est, quando solum tractatur, an danda sit fides instrumento, conf. 225. nu. 29.
- Falsi instrumenti coniectura euident, quando aliquid est incredibile, & non uerisimile, & idem notarius, & res recens & c. conf. 225. nu. 30.
- Falsitatis quædam imago est id, quod est ualde longe à uerisimili, conf. 224. nu. 9.
- Falsitas. Quando aliquid fit, quod est frequentissimum, & uitium communiter, censetur legitime fieri, & excludit præsumptionem doli, & etiam falsitatis, etiam ubi aliqua falsitatis coniectura adest, conf. 189. nu. 34.
- Falsitatis quædam imago est, quod distat à consuetis, uel à uerisimili, consil. 112. nu. 8.
- Falsum. Precij paruitas, & uilitas, arguit uel instrumentum falsum, cum sit remotum à uerisimili, uel instrumentum simulationem, & simulationem contractus, consilio 112. nu. 5.
- Falsum. In crimine falsi suspitio sufficit, scilicet quod ad procedendum, non autem quod ad decidendum, consilio 324. numero 6.
- Falsi suspitio magis aggrauat deinde notarium, si probatur eum non esse bonæ uocis, & sanctæ, uide infra, Notarius.
- Falsitatis suspitio habetur pro falsitate: & est speciale in crimine falsitatis, conf. 485. nu. 5.
- Falsitatis suspitio habetur pro falsitate quod ad procedendum, non autem quod ad condemnandum: restringendo scilicet ad casum, quo procederetur criminaliter: secus si agatur civiliter, conf. 485. nu. 6.
- Falsum. Facilius reprobatum instrumentum ad hunc effectum, ut ei non præstetur fides in causa civilis, quam si tractaretur criminaliter de falsitate, conf. 485. nu. 7.
- Falsitas probatur etiam, seu presumitur ex uerisimilitudine, puta si non est uerisimile, quod testator ita disposuerit, prout continetur in testamento, conf. 485. nu. 8.
- Falsitatis an sit suspitio, inspicienda est qualitas libri, & scripturæ, & illius cartæ & c. conf. 719. nu. 8.
- Falsitas scripturæ solet dignosci altero de duobus modis, uel vicio uisibili ex mutatione atramenti, uariatione manus, cancellatione, rasura, incisione cartarum, & huiusmodi: uel uitio inuisibili, quando res ipsa, de qua agitur, repugnat uerisimiliter glossis, seu additionibus, uel scripturis, consil. 265. numero 20.
- Falsum. De falso, & pena falsi: & an puniatur conatus, ubi tractatur de pena mortis, uide in consil. 140.
- Falsum. De iure communi pro falso non imponitur pena mortis, sed solum deportatio, & publicatio omnium bonorum, consil. 140. nu. 1.
- Falsum. Manus dextra solum amputari potest ex dispositione decreti pro falso, etiam si sint plures falsitates, consilio 140. numero 2.
- Falsum. Eadem pena de iure tenetur is, qui per falsitatem curat, ut liberetur ille, qui esset condemnandus, qua ille tenebatur, conf. 140. nu. 5.
- Falsitas commissa circa Breue Apostolicum, trahit ad se penam mortis, conf. 140. nu. 6.
- Falsi pena de iure communi est deportatio, atque omnium bonorum confiscatio, conf. 646. nu. 9.
- Falsum. De eo, qui inseruit in imbreuitura notarij instrumentum non uerum pro uero, an commiserit falsum, & quomodo puniendus: & de decretis Placentinis circa hoc, uide in consilio 646.
- Falsum instrumentum facere dicitur, qui inseruit in imbreuitura notarij instrumentum non uerum pro uero: & dicitur esse in casu decreti Placentini & c. conf. 646. num. 1.
- Et præsumptio est contra eum, qui habuit in potestate sua illas imbreuituras, iuncta alia qualitate, quod instrumentum insertum tendebat ad eius fauorem, & quod lis erat cepta, & iam diu tractata d. conf. 646. num. 2.
- Falsum. Is qui inseruit in imbreuitura Notarij instrumentum non uerum pro uero, qua pena puniatur per Decreta Placentina: & quid si sit minor, conf. 646. nu. 7.
- Falsitas, quæ nemini potest nocere, puniri non debet, consilio 36. num. 39. & falsitas, quæ nemini nocet, non punitur, consil. 97. num. 30.
- Falsitas non nocibilis, non est punibilis, saltem pena falsi, conf. 303. num. 2.
- Falsitas non nocibilis, non est punitur, conf. 319. nu. 13.
- Falsitas est punibilis, quando non nocet dummodo tamen ab initio cum fuit perpetrata, fuerit apta ad nocendum, conf. 319. num. 19.
- Falsitas quando puniatur, licet non nocuerit, consilio 319. numero 36.
- Falsitas. In considerata falsitate solet inspicere principaliter animus, uidelicet nunquid interuenierit animus dolosus, adeo quod sit falsitas propriæ: & effectus, & aptitudo nocendi consideratur duntaxat ad dignoscendum animum dolosum, consilio 319. num. 37.
- Falsitas quando est apta ad nocendum, licet non nocet, debet puniri, conf. 319. num. 47.
- Falsitas non nocibilis, non est punibilis, conf. 381. nu. 2.
- Falsitas non est puniunda in eo, qui allegat se id fecisse per ignorantiam, conf. 381. nu. 8.
- Falso Breui, uel instrumento utens, non tamen presumitur ipse falsificasse, quando nominat illum, a quo illud habuit, consil. 140. nu. 7.
- Falsum, uel non uerum differunt, sicut nolle, & non uelle, conf. 202. num. 6.
- Falsum instrumentum in una parte, propter dolum notarij censetur falsum in omnibus, conf. 319. nu. 39.
- Falsum testamentum in parte, an sit falsum in totum, & quando: & quomodo probetur falsitas: & an per confessionem notarij: & an talis confessio præiudicat aliis, uide in consil. 485.
- Falsum testamentum in parte, an censetur esse falsum in totum, ita quod euaneſcat legata, & reliqua omnia contenta in testamento: & quod sic, quando pars falsa est pars substantialis, & prouenit ex uitio notarij rogati de ipso testamento: & quod sit communis opinio, conf. 485. nu. 1.
- Falsum quod sit instrumentum, confessio simplex notarij nihil de iure solet operari in præiudicium aliarum personarum: neque sententia contra ipsum notarium lata præiudicat aliis, conf. 485. nu. 2.

Falsitas censetur probata ex responsione partis, si ad interrogationem ei propositam respondit, se non uelle uti instrumento: & talis responsio habetur pro uera confessione, & probatione falsitatis, neque alia inditia requiruntur, conf. 485. nu. 3.

Falsum quod sit instrumentum, confessio notarij licet non præiudicet ipso iure aliis personis, inducit tamen præsumptionem falsitatis, ut scilicet ex nouo processu possit negotium pertractari contra quamlibet personam, conf. 485. nu. 4.

Falsitatis sententia lata contra notarium solet præiudicare partibus, si fuerint citata, conf. 485. nu. 9.

Falsitate detecta, potest reuocari quicquid actum est ad falsam assertionem aduersarij: & quæ sit ratio, conf. 9. nu. 50.

Falsi crimen est, partus supposito, conf. 319. nu. 42. & uide infra, Partus suppositus.

Falsus notarius, uide etiam infra, Notarius.

Falsus testis, uide infra Testis.

Falsa demonstratio reicitur, conf. 83. nu. 27.

Fama probatur per duos testes, conf. 25. nu. 5.

Fama ut probeatur, requiruntur duo saltem testes, consilio 150. num. 2.

Fama potest probari per testes singulares, conf. 25. nu. 6.

Fama non solum probatur per testes, sed longè melius per instrumenta, & alias scripturas authenticas, que censentur facere communem opinionem, conf. 64. nu. 21. & 24.

Fama, & generalis, atque communis opinio probatur per scripturas antiquas, conf. 64. num. 24.

Fama, uel communis opinio sufficit in antiquis, conf. 83. num. 5.

Fama quomodo probetur: & an sit necesse, qd testes dicant particulariter, à quibus personis audierint, conf. 72. nu. 4.

Fama quomodo probetur: & quomodo testes deponere debeant de bona uoce, & fama alicuius, uide in conf. 150.

Fama ut probeatur, non sufficit, qd testes dicant, aliquem esse bonæ uocis, & famæ, uel simpliciter, quod publicè dici audierunt: quia potest esse, quod unus homo tantum publicè dicebat: sed oportet, quod adducant rationem, quia ita dici audierunt à maiori parte Ciuitatis, uel populi, conf. 150. nu. 1.

Fama, Testis si deponat, quod dici audiuit ab hominibus, cum id possit uerificari in duobus, & tribus, talis probatio non concludit, ubi esset opus probare de maiori numero, consilio 150. num. 3.

Fama. Si quis producat testes de eius bona fama, non est uerisimile, quod tres tantum testes reperiisset, si de eius probitate esset fama publica, conf. 150. nu. 7.

Fama ut probeatur, quomodo testis debeat deponere: & quod satis sit dicere, quod habetur, & reputatur, licet non dicatur, quod reputatur à maiori parte hominum, contra Bar. uide in consil. 180. nu. 8. & seq.

Fama quomodo probetur per testes: & an sufficiat dicere, quod publicè audiuerunt &c. conf. 244. nu. 5.

Fama quando probatur per testes, an sit necesse, quod testes ipsi dicant, à quibus audierint dici, conf. 244. nu. 7.

Fama publica quomodo probetur per testis, consilio 35. numero 33.

Fama. Testes super publica uoce, & fama deponentes, debent dicere, se audiuisse à maiori parte populi: quia si dicunt simpliciter, se publicè audiuisse, hoc non uidetur sufficere, secundum Bar. Sed hæc opinio Bar. non est bona, & contrarium tradunt multi Doctores. & quomodo intelligatur, & procedat doctrina Bartoli, conf. 505. nu. 12. cum nu. seq.

Fama tunc non probatur, si testis simpliciter dicat, se publicè audiuisse: si uero prius dixit, esse publicam uocem, & famam, & interrogatus postea de causa dicat, quia publicè audiui, tunc probat famam, secundum Bartolum, conf. 505. nu. 13.

Famam quod non probet testis per illa uerba simplicia, quod publicè audiuit, ratio est secundum Bar. quia poterunt uerificari, etiam quod testis audiuisse ab uno tantum: quæ ratio cessat, si testes dicant audiuisse à multis, & à senioribus, consilio 505. num. 14.

Et alia ratio est, secundum Doctores. sequentes Bar. quia posset esse, quod aliquis publicè audiuerit, & tamen sit uana uox uulgi: quæ ratio etiam cessat, si de illo negotio extet aliqua sententia. d. conf. 505. nu. 15.

Famam probant testes, si dixerunt, famam esse id, quod uulgus dicit: quia tunc perinde est ac si dixissent, famam esse id, quod populus dicit: & si populus id dicit, ergo maior pars id dicit, conf. 505. nu. 16.

Fama. Testes deponentes de fama, debet dicere, à quibus audiuerint: quod satis dixisse censetur, si omnes asserunt se audiuisse à senioribus, quia hoc debet sufficere, saltem in re antiqua, in qua non facile est habere memoriam distinctam personarum, à quibus audiuerint, conf. 505. nu. 17.

Famam publicam esse, ubi multi testes dicunt, est eis credendum, quamuis non deponant per omnia requisita, & supra dicta: quia multitudo testium censetur facere rem notoriam: & requiruntur decem testes: & an sufficiant septem, saltem iuncti cum ali-

quibus sententiis, conf. 505. nu. 19.

Fama solet per se sufficere in possessorijs, conf. 560. nu. 4.

Familia. De prohibitione alienandi extra familiam: de fideicommissis in fauorem familiæ &c. uide supra, Alienatio, & infra, Fideicommissum.

Familia. Famina, quæ per uirilem sexum descendunt, dicuntur esse debet de agnatis, & ueniunt appellatione legitimorum descendentium: & sunt de familia, & agnatione, etiam in materia fideicommissi, conf. 123. nu. 11.

Familia. Verba illa, de domo, & familia tali &c. de quibus intelligenda sunt, uide in conf. 484.

Familia. Testator cum facit simplicem mentionem de cognatis, uel de familia, censetur intellixisse de cognatis suis, & de sua familia: & ita est etiam, cum dicit de familia sua, uel domo, uel agnatione, quia censetur intellixisse de agnatione, & familia, de qua uerè est ipse testator per coniunctionem sanguinis: & censetur eos uocare ordine successiuo, prout sunt proximiores, conf. 483. nu. 42.

Familia, & generis dignitas per masculos conseruatur: & firmiter domus, & familiæ, & eius perpetuitas in masculis residet, conf. 484. nu. 49.

Familia, & domus nomen in masculis tantum conseruatur: & per feminas minuitur, cum per eas bona in alienas familias transferantur, conf. 484. nu. 50. & nu. 23.

Familia. In femina nupta nobilitas domus paternæ non conseruatur, nec de nobilibus domus, & familiæ patris dicitur, consil. 484. nu. 51.

Familia. Domus, puta de fontana, si tanquam genus plures familias distinctas, quarum una non est altera, sub se complectatur, & ex diuersitate nominum habeatur etiam pro diuersis familiis: illa uerba, de domo, & familia nobilium de Fontana, intelligenda sunt in specie, & non in genere: & sic de agnatione, & familia testatoris immediata, & in specie, & per prius: cum agnati de domo sint magis dilecti, quam alii de domo non agnati, conf. 484. nu. 76.

Familia. Testator in illis uerbis, in familia, & domo &c. de illis tantum, qui insignia testatoris deferrebant, & non alijs intellixisse, uidetur, conf. 484. nu. 77.

Familia. Secundum communem consuetudinem, & usum loquendi, de domo, & familia tali, omnes illi tantum dicuntur, qui eadem insignia deferunt, conf. 484. nu. 78.

Familia. A ratione agnationis, uel familiæ, non est facienda exceptio dispositionis de persona ad personam, sed debet restringi ad personas nominatas, conf. 501. nu. 18.

Familia, hoc uocabulum ut plurimum solet comprehendere masculos tantum, præsertim inspecta uniuersali consuetudine Italia, conf. 540. nu. 7.

Familia mentionem si habeat testator, censetur intelligere de familia proveniente ex linea sua, secundum Bar. sed quod non sit uerum, & quomodo intelligatur Bartolus, conf. 616. nu. 3. cum nu. seq.

Familia appellatio denotat omnes, qui sunt ex eadem agnatione, seu domo, conf. 616. nu. 4.

Familia mentionem si habeat testator, censetur intelligere de familia, id est, agnatione testatoris, non autem de agnatione hæredis: & id solum uult Bartolus, conf. 616. nu. 5.

Familia. Testator si simpliciter dixit, proximiores de Notis, censetur uocasse generaliter omnes de agnatione, seu nomine de Notis: maxime si non habebat testator aliquos descendentes, conf. 616. nu. 6.

Familia. Mater, & Nurus testatoris, dicitur de familia ipsius, conf. 762. nu. 15.

Familia. Quando aliquid dandum est uni de familia, sufficit si cuiunque de ea detur, conf. 790. nu. 16.

Familia. Si dispositio dicit, quod electio spectet uni de antiquioribus de familia, quomodo debeat intelligi, conf. 334. nu. 1. & 12. & uide supra, Antiquum, & infra, Senex.

Familia & si uocetur à statuto, uel agnati, uel masculi, uel domus, non refert, an frater, qui uult succedere, sit consanguineus tantum, uel utrinque coniunctus, conf. 81. nu. 30.

Familiaritas. Ratione familiaritatis, & consanguinitatis, actus positius non operatur effectum, quem de sui natura solet operari, conf. 9. nu. 18.

Familiaritatis iure tantum aliquando censetur quis possidere, uide infra, Possessio.

Famulus. Similis fuit ad debitorem cum chirographo, & fugit cum pecunijs, an debitor sit liberatus, uide supra, Debitor.

Famulus quod merebatur tantum salarium, quomodo probetur &c. uide infra, Salarium.

Fauor. Verba posita in fauorem alicuius, quæ ueniunt accessorie, & in consequentiam principalis dispositionis respicientis fauorem alterius, possunt contra illum retorqueri: puta uerba, non aliter, nec alio modo, conf. 125. nu. 21.

Fauori, seu priuilegio suo quando quis non possit renuntiare, conf. 387. nu. 13.

Favor, & odium, quando hæc duo circa idem concurrunt, magis inspicitur odium, quam favor, & magis impedit actum: quod procedit etiam in statutis, & dispositionibus principum, consil. 511. nu. 11.

Favorabilior res præferri debet, & in eius favorem fit interpretatio, quando perplexitas cadit inter plures res &c. consil. 24. nu. 9.

Favor. Inducta in favorem, non debent in odium redundare, consil. 752. nu. 13.

Felinus loquutus contra communem opinionem, consil. 205. num. 84.

Felin. in c. ceterum, de iudi. declaratur, consil. 392. nu. 2.

Femina quando censeantur vocatæ ordine successivo, scilicet post masculos, vide infra, Statutum quod statantibus masculis &c.

Fenestra an fieri possit in muro communi: & de fenestris pro signo an murus sit communis, uel unius tantum, vide infra, Murus, ubi latè. & in muro communi fieri non potest fenestra invito socio, consil. 777. nu. 1.

Fenestram si quis concedat in muro, an censeatur etiam tacite concessisse lumen ad eam, & ita imposuisse sibi servitutem altius non tollendi, consil. 157. nu. 4.

Fenestras claudere quis cogitur propter communem muri, consil. 157. nu. 50.

Fenestra. De eo, qui petit obturari fenestras vicini, ne officiant, & tamen non est dominus: & qui emit temiden in liuorem, & damnum alterius, ut obturari faceret fenestras vicini, vide in consil. 187.

Fenestram etiam in proprio muro non debet quis facere, si solum facit pro uidendo puellam vicini: & fortius in communi muro, consil. 777. nu. 7.

Fenestram facere si concessum sit fratri ex gratia speciali, talis gratia personalis, & ratione sanguinis, non debet egredi, consil. 777. nu. 8.

Fenestræ concessio data fratri, censeatur data ob affinitatem, seu rationem sanguinis: quod non militat in emptore, consilio 777. num. 12.

Fenestris, seu luminibus vicini an quis possit officere, extruendo murum, consil. 20. nu. 19.

Ferie. An valeat instrumentum, uel contractus celebratus die feriato, vide in consil. 223.

Feriz. Instrumentum celebratum in die dominico, an valeat, secundum statuta Mediolani, consil. 223. nu. 21.

Feriz. Instrumenta quæ, & quando, fieri possint in die dominico, uel feriato, secundum statuta Mediolani, consil. 223. num. 24. & consil. 225. nu. 15. & seq.

Feudum, Feudatarius, Feudalia bona. Feudum non præsumitur, quia quælibet res præsumitur libera, consilio 16. numero primo.

Feudalia non præsumuntur bona in dubio, sed allodialia, consil. 16. nu. 2. consil. 272. nu. 1.

Feudalia an præsumatur, & an sint de sui natura de reseruatæ principi, Castra, seu fortalia, vide in consil. 16.

Feudalia in dubio non præsumuntur bona, sed allodialia: tamen si inuestitura Castri dicat, cum pertinentiis, uel cum iuribus &c. tunc omnia bona, quæ possidet inuestitus in illa territorio, præsumuntur feudalia, consil. 64. nu. 70.

Feudalia in dubio non præsumuntur bona, sed semper allodialia, nisi probetur contrarium, etiam si sint Castra, uel Fortalia, consil. 185. nu. 1.

Feudum probari debet, quia in dubio non præsumitur, nisi probetur: nec sufficiunt inuestiturae probantes Castra, & territoria, & pedagia esse feudalia, quia non concludenter probant de cæteris bonis, ueluti prædiis rusticis, uel urbanis: & sufficiunt testes de auditu, uel de fama, quando sumus in antiquis, consil. 200. nu. 32.

Feudum. Inuestiturae probantes Castra, & territoria esse feudalia, maximam faciunt præsumptionem, quod res particulares ipsorum feudatiorum sitæ in eo territorio sint etiam feudales, consil. 200. nu. 33.

Feudalia an præsumatur, uel allodialia, bona rusticalia, quæ sunt in territorio feudi, & fuerunt possessa per feudatarium, consil. 382. nu. 54.

Feudum non præsumitur, quia quælibet res præsumitur potius allodialis, quæ feudalis: sed talis præsumptio cum sit generalis, & simplex, tollitur per quamcunque aliam præsumptionem, uel coniecturam magis specialem in contrarium, consilio 382. numero 56.

Feudalia esse bona, probari potest per solam famam, scilicet si fama hæc referatur ad aliquod longum tempus, consilio 382. num. 58.

Feudalis res probatur, si de ea tanquam de re feudali fuerit aliquando facta mentio in aliqua supplicatione, uel in aliqua inuestitura: nisi scilicet probetur contrarium, consil. 382. nu. 59.

Feudalis res probatur, seu præsumitur, propter uerba aliqua narrativa principis, consil. 382. nu. 60.

Feudalis res præsumitur, si sit intra territorium alicuius Castri feudalis, consil. 382.

Feudalis res præsumitur, quando maior pars bonorum illius, qui possidet eam rem, esset bonorum feudaliū, secundum omnes Doctos. præter Bal. qui redarguitur, consil. 381. nu. 62.

Feudalis res præsumitur, si conitat, quod antecessores eam possederunt tanquam feudalem: nam præsumitur cum tali qualitate possideri per successores, ad quos peruenit, consilio 382. num. 63.

Feudum. Ex præsumptione iuris quælibet res censeatur in dubio esse allodialis, & non feudalis, etiam si sint Castra, & Fortalia, & iurisdictiones, consil. 391. nu. 9.

Et non est nouum, quod reperiantur iurisdictiones allodiales, id est, liberæ d. consil. 391. nu. 10.

Feudum. Præsumptio supradicta, quod quælibet res præsumatur allodialis, & non feudalis, etiam si sint iurisdictiones &c. procedit etiam contra principem, sub cuius territorio uniuersali sunt ipsæ iurisdictiones: & ratio est, quia alioqui nunquam darentur bona allodialia, consil. 391. nu. 11.

Feudum. Intentio principis in suo territorio censeatur fundata solum quod ad iurisdictionem uniuersalem, seu quod ad superioritatem, non autem quod ad aliquod dominium directum, uel utile particulare: quod longè facilius procedit respectu ecclesiæ, consil. 391. nu. 12.

Feudum. In dubio potius est præsumenda donatio, quam concessio in feudum, contra Bal. consil. 391. nu. 15.

Feudum. Actus qui sint, qui probant terras, & iurisdictiones non esse feudales, sed penitus liberas, & probant libertatem: quemadmodum actus contrarij probarent subiectionem, consil. 391. nu. 20. cum seq.

Feudum. Ad probandum rem esse feudalem, an sufficiat summaria cognitio, atque probatio præsumptiua: & licet summaria cognitio sufficiat, non tamen sufficit probatio præsumptiua, consil. 392. nu. 5.

Feudum. In dubio quando Ecclesia aliqua bona etiam in territorio Regis, uel alterius superioris laici tenet, & possidet, nec plenè constat illa esse feudalia, præsumuntur plene iure Ecclesiæ concessa, consil. 392. nu. 7.

Et ad probandum rem esse feudalem in casu isto unus testis cum iuramento non sufficeret, nec alia præsumptiua probatio d. consil. 392. num. 8.

Feudum. Non statim iuramento asserentis rem esse feudalem, nisi cum eo plures concurrant testes idem affirmantes, & iurantes, consil. 392. nu. 9.

Feudalem rem esse neganti magis credendum est, quam affirmanti: & sacramento feminae negantis potius, quam Domino asserenti, consil. 392. nu. 10.

Feudum. Bona, & Castra concessa per Imperatorem Ecclesiæ simpliciter, nulla facta mentione de causa feudi, nec de inuestitura, debent dici concessa pleno iure, & liberè, non autem iure feudi: & maxime si concessio facta sit ecclesiæ in recompensationem damnorum, & etiam pro salute animarum ipsius concedentis, & aliorum Imperatorum, consil. 392. nu. 11.

Et super dictis bonis concessis ecclesiæ pleno iure per principem laicum alius cognoscere non potest, etiam per uiam appellationis, nisi superior ordinarius ecclesiasticus dictæ ecclesiæ d. consil. 392. nu. 12.

Feudalia esse bona negans, dicitur a feudo cecidisse: sed hoc uerum est, quando scienter, & dolose negat, secus si ignoranter, prout præsumitur: item quando pro firmo constat bona esse feudalia, consil. 392. nu. 19.

Feudum. Priuatum negotium Ducis, seu Vassalli, siue creditum ratione illius negotij, censeatur esse in eius hereditate, & bonis allodialibus, sicut & reliqua iura actiua, & passiua respicientia patrimonium ipsius Ducis, consil. 451. nu. 17.

Feudum. Iura actiua, & passiua respicientia patrimonium principis, censeantur esse in hereditate principis, & bonis allodialibus, consil. 452. nu. 26.

Feudalia an, & quando, præsumantur bona, & non allodialia, uide in consil. 475.

Feudum. Si quis habet inuestituram feudalem de parte iurisdictionis in loco, cum illis uerbis, cum terris cultis, & incultis, pratis, uineis, & nemoribus &c. & eadem uerba semper fuerint etiam posita in inuestituris antiquis prædecessoribus, tunc omnia bona, quæ antiquitus possidet in eo territorio, præsumuntur feudalia, consil. 475. nu. 1.

Feudalia censeantur bona, si per testes potest probari, quod fama, & communis opinio ita se habet, quæ habeantur pro bonis feudaliibus, quando agitur de negotio antiquo, consilio 475. numero secundo.

Feudalia. Per famam potest probari dominium iurisdictionis, & cuiuslibet alterius rei, ergo facilitas eius qualitas, id est, quod sit feudalis: & Afflic. qui contrarium uoluit, male loquitur, & contra communem opinionem, consil. 475. nu. 3.

Feudalia. Si quis habet bona allodialia descripta in ultimo, uel regitro communis, alia uero bona, quæ dicit feudalia, non sint

ant descripta in eo, uel alio registro, est maxima coniectura, ut habeant naturam diuersam ab allodialibus, consilio 475. num. 4.

Feudalis quod sit res, potest probari etiam ex coniecturis, uel ex uerbis enuntiatiuis, consil. 475. nu. 5.

Feudum in dubio non presumitur, nec bona presumuntur esse feudalia, etiam si sit Castrum, uel Comitatus, etiam si extent molendina, & redditus annui, & alia, quæ solent esse de regalibus, consil. 531. nu. 41.

Feudalia non esse bona, cognoscitur etiam ex coniecturis: puta si sæpius fuerunt confiscata ob quæcunque delicta: uel si quis iudicialiter confessus fuit ea esse subiecta fideicommissis, & per consequens allodialia, consil. 531. nu. 43.

Feudalia quod non sint, sed allodialia, quædam Castra Zibelli &c. quæ possident Illu. domini Pallauicini, consilio 531. numero 44.

Feudalia an censeantur esse bona omnia, & prædia posita intra confines descriptos in inuestitura feudali, quando ex instrumentis probatur contrarium, id est, multa ex eis esse allodialia: & quomodo interpretetur talis inuestitura: & quod femina mittatur in possessionem omnium prædiorum, si pro maiori parte constat esse allodialia, quia idem presumitur de aliis, uide in consil. 535.

Feudalis inuestitura uerba, dato, quod de sui proprietate comprehendant prædia, & bona omnia posita intra confines descriptos in ipsa inuestitura, hoc tamen non procedit, nec aliquid faciunt uerba inuestiturae, quando ex instrumentis probatur, multas possessiones esse allodiales, consil. 535. num. 1.

Etiā quod inuestitura contineat expressam concessionem, non solum Castrum, sed etiam territorij, consil. 535. nu. 2.

Feudalis inuestitura uerba, quantumcunque sint generalia, debent potius interpretari, quam quod tertio fiat præiudicium, consil. 535. nu. 3.

Feudalis inuestitura uerba interpretantur, ut non uoluerit quis concedere omnia prædia absolute posita intra confines descriptos, sed duntaxat quæ sua erant, & quæ competeant Castro concessio: & dictio, competentibus, posita in fine, refertur ad omnia, consil. 535. nu. 5.

Feudum. Mens cuiuslibet concedentis presumitur esse, ut uelit concedere duntaxat ius suum, & non ius alterius: etiam si sit princeps: etiam in concessione feudali, consilio 535. nu. 6.

Feudalis inuestitura tempore quicquid fuerit, si tamen nunc constat multas esse possessiones intra confines descriptos, quæ possidentur ut allodiales iam triginta annis, non est habenda ratio inuestiturae quod ad eas, consil. 535. nu. 11.

Feudalis inuestitura si simpliciter dicat, Castra cum pertinentiis, uel Castra cum iuribus, honoribus, iurisdictionibus, & privilegiis &c. & nihil dictum fuit de prædiis, neque de territorio: tunc talis concessio neque possessiones aliquas comprehendit, neque territorium, neque aliquid corporale, nisi aliter id probetur, dato quod constaret principem concedentem habuisse tunc tales res corporales: & est communis conclusio Doctorum, consil. 535. nu. 13.

Et Ias. in hoc dixit contra communem: & fuit sibi ipsi contrarius: & Consilium Signoroli. 60. loquitur, quando expressè dictum fuerat de omnibus terris, & possessionibus &c. d. consilio 535. num. 14.

Feudalis inuestitura, seu concessio principis, dato, quod sit apta ad comprehendendum prædia ipsius principis, si forte aliqua ibi habet, non tamen potest comprehendere prædia nobilium, qui recipiunt inuestituras: quia non ualet argumentum à principe concedente, ad subditum se recognoscentem, consilio 535. num. 15.

Feudum. Castrum cum pertinentiis si concedatur, an comprehendantur etiam possessiones, & bona, & alia res corporales, uide in consil. 538. & supra, Castrum.

Feudum. Femina mittenda est in possessionem prædiorum, quando non solum non constat ea esse feudalia, sed constat ea esse allodialia: & quauis non constet de omnibus, sed de maiori parte, id sufficit ad præstandam presumptionem pro cæteris omnibus; ut è conuerso dicitur in probandis bonis feudaliibus, consil. 535. num. 16.

Et femina habet fundatam intentionem in hoc proposito possessionis, ubique res habet aliquid dubitationis: & ex parte agnatorum est exceptio requirens altiorē indaginem d. consil. 535. nu. 17.

Feudalia esse bona si quis alleget, debet id probare, quia in dubio non presumitur feudum, etiam si sint Castra, uel Arces, seu Fortalicia, consil. 543. nu. 25.

Feudum. In feudo non debet transferri nisi dominium utile, & directum debet manere apud Dominum concedentem: alias si transferatur utrumque, non uide, ut locus concessus in feudum: & si quid reseruata fuit quædam recognitio, & fidelitas præstanda Domino: & quod etiam hoc non inferat necessariò esse feudum, si aliunde constat contrarium: præsertim si nullum fuit promissum seruicium, consil. 568. nu. 4.

Feudum. Fidelitas, uel recognitio reseruata potest interpretari facta ad retinendum locum sub uniuersali iurisdictione Ecclesie, & sub particulari iurisdictione unius Ecclesie, & quod reseruata fuerit duntaxat suprema iurisdictione, id est, dominum respectu protectionis, ut contingit in bonis omnibus allodialibus: & ut dicitur de Imperatore, consilio 568. numer. 5.

Feudi appellatio facta in concessione non refert, si clarè appareat de natura ipsius rei in contrarium, consilio 568. numero 6.

Feudum dicitur penitus improprie, etiam admittendo quod sit feudum, quando est translatum in unumque dominium, & comprehenditur sub fideicommissis, consil. 568. nu. 7.

Feudum non presumitur, nisi probetur, etiam si sint Castra, uel similia ædificia, quæ a communiter accidentibus solent esse feudalia, consil. 587. nu. 1.

Feudum multominus esse presumitur in casu, quo non præstatur aliquod seruicium personale, sed solum præstatur quædam annua quantitas frumenti: & ideo potest quis de tali iure percipiendi dictam quantitatem frumenti libere disponere & per ultimam uoluntatem, & per actum inter uiuos, tanquam de re in re allodiali, consil. 587. nu. 2.

Feudum. Bona quæ dubitatur, an sint feudalia, possunt uendi, adhibito remedio, de quo in consilio, & adhibita clausula, quod casu quo essent feudalia, uult non censerentur ea esse uendita, nisi saluo iure, & consensu domini, & non aliter, nec alio modo, consil. 587. nu. 7.

Feudum uidetur probatum ex recognitionibus, & prestationibus annuis cum iuramentis fidelitatis per 30. annos seruatis, consil. 649. nu. 1.

Feudalem esse rem, uel prædia esse feudalia, quomodo probetur, uide in consil. 657.

Feudalia prædia non probantur, si per inuestituras expressè non designantur: & minus concludens probatio non releuat: sed contrarium tentari potest, ut infra, consilio 647. numero 1.

Feudalia presumuntur omnia, quæ intra territorium continentur, quæ non probantur aliter acquisita, quando inuestitura sit de aliquo loco, cum districtu, & territorio, consil. 657. nu. 2.

Et uniformis possessio multum ponderanda est in fauorem Vassalli, qui conuenitur: & cui in hoc multum fauetur, quando partes rei sustinet d. consil. 657. nu. 3.

Feudali in materia sufficit probatio uerisimilis, licet non sit ita concludens, consil. 657. nu. 4.

Et prædicta saltem uera sunt, concurrente antiquitate inuestiturae d. consil. 657. nu. 5.

Feudorum in possessionem non debet mitti filia, quando uel agnati possident: uel si non possident, sunt tamen parati probare incontinenti bona esse feudalia, consil. 661. nu. 1.

Feudalia esse bona, si quis confessus fuit in instrumentis, talis confessio probat contra eius heredem, & etiam contra singularem successorem, consil. 778. nu. 48.

Feudum. Locus pertinet aliquando ad dominum iure superioritatis, non autem iure pleno, consil. 16. nu. 4.

Feudum non censetur, sed libera donatio, quando concessio principis habet illa uerba, donamus, uel largimur &c. consil. 62. num. 18.

Feudum concedens, retinet sibi dominium directum proprietatis, consil. 62. nu. 21.

Feudum quando non dicatur, sed donatio, concessio alicuius loci facta per principem: & maxime dicitur donatio, quando concessio habet uocabulum, donamus, uel largimur, consilio 64. num. 29.

Feudum non dicitur, quando non fuit expressè reseruatum dominium directum, consil. 64. nu. 30.

Feudum. In dubio presumitur potius donatio, quam feudum, præsertim cum sit concessio per principem, consil. 64. nu. 64.

Feudum. Imperium non censetur concessum, quando est concessio particularium locorum &c. consil. 64. nu. 65.

Feudum. Loca particularia concessa à principe simpliciter, censentur concessa cum iurisdictione, ad similitudinem aliorum ipsius concessorum, consil. 64. nu. 66.

Feudum. Castrum, uel Villa si conceditur, non facta mentione territorij, neque iurisdictionis, censetur tamen concessa iurisdictione, maxime quando est princeps, qui concedit, consil. 64. nu. 67.

Feudum. Concessio iurisdictionis unica, & simul facta de multis locis, censetur etiam facta respectu bonorum, quæ erant personarum particularium, consil. 64. nu. 68.

Feudum. Princeps si concedat quicquid habet circa lacum &c. nihil censetur tribuere, nisi ea generalitas aliquo modo possit declarari, consil. 64. nu. 69.

Feudum. Iurisdictione an & quando censetur concedi, an uero quidam usus tantum, uel facultas, uel obligatio personalis, consil. 64. nu. 71.

Feudum. Concessio principis censetur in dubio realis, & non personalis, etiam in materia iurisdictionis, consil. 64. nu. 72.

Feudalis contractus non ualet aliquando in præiudicium supremi Domini,

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Domini**, & tamen ualet in præiudicium ipsius Domini inferioris, qui fecit contractum, conf. 67. nu. 7.
- feudum**. Hæres vniuersalis ex testamento an mittendus sit in possessionem bonorum etiam feudaliū: & quod non, quando agnati offerunt, se incontinenti probaturos, bona esse feudalia, & inalienabilia &c. & quod tunc bona non præsumantur alodialia, conf. 78. nu. 16.
- feudaliū** in possessionem non est hæres mittendus, quando agnati iam sunt in possessione, conf. 78. nu. 18.
- feudum**. De probatione feudorum, & seu bonorum feudaliū, uide aliquid in conf. 209.
- feudum** quando censetur exemplum, de iure feudi, & effectum alodialie, conf. 210. nu. 33.
- feudum**. Infudatio quando non comprehendat locum, de quo non habet expressam mentionem, & qui ante fuit per spatium temporis separatus, conf. 222. nu. 2.
- feudum**. Infudatio seu translatio loci facta per principem in Comitum, non potuit plus iuris tribuere Comiti, quam esset apud ipsum principem: & prælatio summæ alicuius facta longo tempore per subditos, præsumitur prouenisse ex errore, confilio 222. nu. 36. & seq.
- feudum** cum plena iurisdictione si concedatur a principe, quid veniat & quæ iura non ueniant: & quæ sint iura iurisdictionalia &c. conf. 322. & uide infra, Iurisdictione.
- feudum**. Bona rusticalia si perueniant ad feudatariū, mutant naturam suam, conf. 322. nu. 28.
- feudum**. Sub concessione Castri, cum pertinentiis, ueniunt etiam molendina, quanuis non sint feudalia, conf. 322. num. 34. & uide infra, Pertinentiæ.
- feudum**. Fiscus seu tertius tractans de proprio interesse quod bona sint feudalia, potest comparere, etiam inuitis illis, contra quos agitur, & potest noua fundamenta adducere, conf. 374. num. 22.
- feudum**. Vnusquisque bona sua, de quibus potest disponere, potest etiam ea subicere alicui Domino tanquam feudalia, secundum Docto. communiter, conf. 382. nu. 46.
- feudum**. Bona alodialia possunt conuerti in feudalia, conf. 382. num. 79.
- feudum**. Nihil prohibet, quin quilibet possit pro bonis suis alodialibus, & liberis, recognoscere aliquem in Dominum directum, & facere ea feudalia, uel emphiteutica, conf. 508. nu. 10.
- feudum**. Potest aliquis bona sua alodialia recognoscere in feudum ab aliquo principe, conf. 511. nu. 40.
- feudum**. Potest quilibet res suas alodiales, & liberas, recognoscere ab aliquo tanquam feudales, & ita restringere earum naturam: & censentur feudales, conf. 568. nu. 10.
- feudum**. In mandato continentur Daria, & alij redditus, sub illis verbis, cum iuribus, & pertinentiis, quando scilicet sunt apud illum, qui habet iurisdictionem in ipso loco, præsertim quando promiscuè, & communiter quis habebat tales redditus cum cæteris emolumentis ipsius iurisdictionis, & loci, seu feudi, conf. 382. nu. 77. & uide infra, Pertinentiæ.
- feudum**. Attestatio facta super tergo priuilegij inuestituræ feudalis, cum mentione etiam iuramenti fidelitatis, denotat notitiam omnium eorum, quæ continentur in inuestitura, præsertim stante iuramento, & facit plenam fidem talis attestatio fiscalium, & secretariorum, inspecto communi stilo Mediolani, etiam quod non exprimat totum tenorem, quia est actus uniformis, conf. 382. num. 78.
- feudum**. Reditus pecuniarij quanuis præstentur propter feudum, multum tamen differunt a natura proprii feudi: quod solet, & debet consistere in subiectione personarum, conf. 389. nu. 12.
- feudi** in causa quis sit Iudex: an semper Pares Curie: & quid quando Vassallus negat se esse Vassallum, uel negat rem esse feudalem: quis tunc cognoscat: & an Pares Curie possint cognoscere, an sua sit iurisdictione: uel ad quem pertineat cognitio, de in conf. 391.
- feudi** questio quando uertitur inter Dominum, & Vassallum, licet Pares Curie debeant cognoscere, id tamen non procedit, quando Vassallus negat se Vassallum, seu negat rem esse feudalem: quia tunc cognoscit illi, qui esset Iudex ordinarius, si res non esset feudalis, conf. 391. nu. 1.
- Et** quemadmodum neque Dominus, neque Pares Curie cognoscere possunt de ipsa causa ita etiam cognoscere non possunt, an sua sit iurisdictione: & quomodo procedat tex. in l. si quis ex aliena, ff. de iudi. & quomodo intelligatur Felin, qui tenuit contrarium, d. conf. 391. nu. 2. cum seq.
- feudum**. Iudices ordinarij cause particularis sunt Pares Curie: & lex dat iurisdictionem Paribus Curie limitatam cum illis qualitatibus, quod sit questio uerè inter Dominum, & Vassallum, & sit de feudo: adeo quod si non constat de ipsis qualitatibus, cessat eorum iurisdictione, conf. 391. nu. 3.
- feudum**. Pares Curie dicuntur Feudatarij, qui sint Vassalli eiusdem Domini, & habent omnino similia feuda: & Senatus non gerit uices eorum: & debent eligi de communi consensu partium: & debent ante omnia pronuntiare se Iudices, & uerè Pa-
- res Curie, facta fide de eorum paritate: alioquin nulliter procederent, conf. 391. nu. 6.
- feudum**. Dominus si sit ualde excelsus, quia non recognoscit superiorem, adeo quod uerisimiliter Pares Curie nimis ei fauebunt, tunc potest per Vassallum recusari eorum cognitio, & tractanda est causa per ordinarium extra causam feudi: uel uerius per Papam: & Pares Curie recusari possunt ut suspecti, conf. 391. nu. 7.
- feudum**. Consuetudo aliqua licet uigeret, quod Senatus gereret uicè Parium Curie, non tamen noceret Ecclesie, conf. 391. n. 8.
- feudum**. Iudex ordinarius generalis uel rei sitæ, uel rei conuenti, cognoscit in causa, quæ prætenditur, uel non prætenditur feudalis: uel in causa ad quos spectet iurisdictione: & non Pares Curie: qui ordinarius uel est Archiepiscopus totius Metropolis, uel est Papa, aut alius a Papa delegandus, conf. 391. no. 21.
- feudum**. Quando coram Paribus Curie agitur contra aliquem pro rebus, quæ feudales esse dicantur, si reus illas feudales esse negat, causa non est cognoscenda coram superiore feudi, uel Paribus Curie, sed coram Iudice ordinario ipsius conuenti: & quæ ratione: & quod sit uera, & communis sententia, conf. 392. nu. 1.
- feudum**. Quando non negatur rem feudalem esse, sed questio sit super deuolutione, uel quod inuestitura facta non sit, tunc summarie cognoscendum est coram Paribus Curie de inuestitura: sed quando negatur rem simpliciter esse feudalem, cognoscitur coram Iudice Ordinario negantis: & declaratur Felin. in c. cæterum, de iudi. conf. 392. nu. 2.
- feudum**. Si coram Domino feudi agatur pro re tanquam feudali, & reus negat esse feudalem, non coram Domino feudi erit procedendum, nisi prius coram Ordinario cognitum, & probatum fuerit, quod res fuerit feudalis: & Dominus feudi intromittere se non potest, nisi coram Ordinario probatum fuerit bona esse feudalia, conf. 392. nu. 3.
- feudum**. Summariam cognitionem sufficere in causa feudi, procedit, quando non negaretur rem feudalem esse, sed esset questio super deuolutione, uel super inuestitura: & summaria cognitio quando negatur rem esse feudalem, non coram Domino feudi, uel Paribus, sed coram Ordinario facienda est, confilio 392. num. 4.
- feudum**. Quando agitur de crimine clerici ad feudi priuationem, nullo modo directe, uel per indirectum, etiam agendo civiliter de crimine, Dominus secularis contra clericum cognoscere potest: & quid in casu quando tale crimen esset commissum a clerico, ob quod feudum esset Domino apertum, & ecclesia priuatur feudo durante uita clerici tantum: & de tex. in c. 1. in fin. de capitula. contra. quomodo loquatur, conf. 392. nu. 14.
- feudalis** causa licet alias per appellationem deuoluatur ad superiorem dominum feudi, tamen hoc uerum est, quando causa fuisset merè civilis: secus si ageretur de crimine etiam civiliter ad priuationem feudi, quia esset appellandum ad superiorem ecclesiasticum, tanquam ad superiorem: alias si appellaretur ad secularem, appellatio non teneret, etiam stante consuetudine præscripta, conf. 392. nu. 16.
- Et** quid quando per consuetudinem solitum esset appellari ad secularem superiorem: & quomodo id intelligatur, ibidem.
- feudum**. Quando de inuestitura clarè non constat, nec de concessione feudali, & consequenter dicitur quod concessio facta fuerit pleno iure, & libere, sequitur, quod ad superiorem ecclesiasticum appellari debet, cum ecclesia habeat fundatam intentionem, conf. 392. nu. 17.
- feudum**. Facta concessione ecclesie, quæ censetur facta pleno iure, adhuc Dominus, seu Rex, a quo emanauit concessio, dicitur retinuisse generalem iurisdictionem in loco: & hac ratione potest ad eum appellari, stante consuetudine præscripta: & quæ ratione, conf. 392. nu. 18.
- feudum**. Princeps quanuis in locis concessis ecclesie, regalia, & iurisdictionem aliquam exerceat: tamen hæc non arguunt illa esse feudalia: & an sint feudalia, uel non, cognoscendum non est a Domino, uel Paribus Curie, sed a Iudice ordinario illius, qui bona possidet, conf. 392. nu. 20.
- feudi** dominus, seu Pares Curie possunt allegari ut suspecti, conf. 392. nu. 22.
- feudi** in causa ad quem deuoluatur appellatio, quando episcopus iudicauit, uide supra, Appellatio.
- feudum**. Princeps potest oppida sua, prout sibi uidetur, alijs infundare, consentientibus ipsis subditis: præsertim Dux Mediolani, qui potest omnia in suo Ducatu, quæ aliqui potest Imperator, conf. 111. nu. 14.
- feudum**. Infudatio & separatio oppidi, uel Castri facta a principe, idem operatur, ac si nunquam Castellum fuisset unicum, uel subiectum Civitati, & non censetur esse amplius de Comitatu: & Civitas laesa ex hoc debet confugere ad principem, uel alia uia agere contra feudatariū, & non molestare subditos infudatos, conf. 111. nu. 34. & uide infra, Princeps.
- feudum**. Priuilegium in feudationis sui Comitum, uel Domini, possunt subditi allegare pro eorum defensione contra quoscumque molestantes, secundum communem opinionem: & interest subditorum

ditorum habere potius unum dominum, quam alium, & esse potius separatos, quam non, conf. 111. nu. 16.

Feudum. Privilegium infeudationis concessa Comiti possunt subditi allegare in eorum favorem contra alios, conf. 112. nu. 20. conf. 113. nu. 8. conf. 114. nu. 6. & infra, Subditi.

Feudum. Quando princeps separavit oppidum a Civitate, & illud infeudavit, & multa de hac materia, vide infra, Princeps.

Feudale privilegium non habet locum in iuris iplis subditis infeudatis, vel alienatis, conf. 112. nu. 25.

Feudale privilegium quomodo amittatur per non usum, vide infra, Privilegium.

Feudum alienari non potest subditis iuribus, vide infra, Subditi.

Feudum. Per solam investituram rei feudalis, vel alterius, non transfertur possessio, sed requiritur traditio ultra investituram, & ante traditionem, seu translationem possessionis non transfertur dominium utile, neque aliquod ius: & male facit, qui se intronit, licet habeat titulum: quod proprie procedit in feudo: & interim subditi non tenentur ad obedientiam, vel servitium, conf. 111. nu. 19. & conf. 112. nu. 23.

Feudi possessio peti debet a vero Domino concedente feudum, non autem a subditis infeudatis, ad quos non pertinet: & qui non dicuntur se ipsos possidere, conf. 111. nu. 21.

Feudum. Traditio vera possessionis in translatione oppidorum cum iurisdictione, consistit proprie in iuramento, & fidelitate, & consensu subditorum, conf. 112. nu. 12.

Feudatarii Barones non possunt citari, ut ostendant titulos suae Baronie, & suorum Caltrorum, vide supra, Baro.

Feudatarius cogitur ostendere titulum suae possessionis, alioquin est priuandus, conf. 604. nu. 2. & vide infra, Possessio.

Feudi prima concessio semper debet inspicere, conf. 272. nu. 2.

Feudi investitura prima semper debet inspicere, etiam si servanda contineat aliquid diuersum, vel contrarium, conf. 382. nu. 19.

Et in hoc proposito princeps non potest immutare tenorem primae investiturae, quia inferret praedictum futuris descendentes, qui essent de agnatione primi acquirentis, & per consequens uocati ex prima investitura, d. conf. 382. nu. 20.

Feudi a prima investitura debent regulari cetera omnes, conf. 382. nu. 75.

Feudi investitura posterior concessa per principem, in qua dixit princeps, inherendo aliis nostris concessionibus prius factis, an censetur facta, prout aliae priores concessionibus, seu investiturae: & pro descendentes tantum, prout illae: & quid si una ex prioribus sit alterius principis, vel Ducis praedecessoris, consilio 382. nu. 1. cum seq.

Feudum. Princeps seu Dux licet concedendo investituram feudi dicat, inherendo aliis nostris concessionibus &c. possunt tamen ea uerba verificari in alia concessione, quae sit alterius principis sui praedecessoris, etiam per improprietatem, si sermo, aliter non possit verificari, conf. 382. nu. 3.

Feudi investitura facta in consequentiam aliarum priorum, & ad eas expressis relata, secundum eas debet intelligi &c. conf. 382. nu. 17.

Feudalem investituram si princeps attestatur se facere, eo quia ipsi investiti fouent ius ex prioribus investituris: posterior ista investitura debet intelligi facta secundum illas, consilio 372. numero 18.

Feudi investiturae renouatio debet semper in dubio intelligi secundum naturam antiquarum, & censetur dare feudum antiquum, & non nouum, conf. 382. nu. 21.

Feudum antiquum debet manere in suo statu: & si princeps aliter concedat, non praedictat agnatis uocatis, consilio 382. numero 22.

Feudum in dubio potius praesumitur antiquum, quam nouum, quia est benignior interpretatio pro agnatis, consilio 382. numero 23.

Feudum non censetur princeps concedere, ut transeat ad quoscunque etiam extraneos, quando investiti illud petierunt ex primis investituris, tanquam feudum restrictum ad descendentes mascululos primi acquirentis, alias sequeretur absurdum: & quod, conf. 382. nu. 24.

Feudi investitura debet interpretari, ne princeps sibi contradicat, conf. 382. nu. 35.

Feudi confirmatio quando potius sit, quam noua concessio: puta si effectus potius conueniat confirmationi, & non concessioni: & quod tunc iudicanda sit confirmatio, conf. 382. nu. 36.

Feudum quando poterat per aliquem liberè alienari, multo magis potuit per illum restringi in futurum, puta ad descendentes mascululos, conf. 382. nu. 45.

Feudum si non est alienabile, sed concessum duntaxat pro masculis descendentes, tunc censetur uocati ex propria persona: & nemo potest eius praedictare, conf. 382. nu. 73.

Feudi naturam ampliare non possunt feudatarius, & dominus feudi, & recedere a prima investitura in praedictum aliarum personarum, quibus est ius quassum, puta si uerba primae investiturae dicant, pro se, & descendentes masculis, non potest postea in praedictum alium descendentes renouari investitu-

ra, ut stent uerba, pro se, & heredibus, & successoribus quibuscunque, conf. 568. nu. 8.

Sed bene e conuerso, quando prima investitura late patet, puta pro se, & heredibus quibuscunque, potest sine dubio renouari, & restringi eius tenor, ut in posterum censetur acquisitum feudum duntaxat pro se, & descendentes masculis: & quae sit ratio d. conf. 568. nu. 9.

Feudum. Immutationes investiturarum factae per errorem, non praedictant, sed recurritur semper ad primam investituram: puta si appareat de errore, & dissensu inter petentem investituram, & Dominum investientem: & opus esset, quod expressè diceretur in talibus immutationibus investiturarum, quod licet haecenus consueuerint fieri investiturae alio modo, tamen nunc de communi consensu &c. conf. 568. nu. 11.

Feudum. De duabus investituris feudalibus concessis per Principem Comitibus della Somalia, de quibus unus notarius fuerat rogatus, sed unam imbreuiaturam notarius explicauit, seu extendit, aliam non: quod debet ista explicari, & extendi in eam formam, qua ille notarius aliam explicauerat: & cum quadam substitutione in ea contenta, & extensa &c. & de materia quando substitutio posita in priori investitura, censetur repetita, & debeat poni in alia investitura postea facta, vide in conf. 599.

Feudalis investitura concessa per principem imbreuiatura debet citatis citandis explicari, seu extendi in eam formam, qua fuit olim extensa alia investitura per illum notarium, qui de utraque fuerat rogatus &c. conf. 599. nu. 3.

Feudum. Princeps si priusquam investiret aliquem, dixisset se eum investituram cum certa substitutione &c. postea simpliciter eum investit, censetur fuisse investitus cum ea substitutione, conf. 599. nu. 4.

Feudum. Dux uel princeps si constat, quod uolebat investire aliquos cum clausula substitutionis reciproco modo respiciente eos, & alios, quia ita expressè fecerat in alia prima investitura, ea substitutio debet haberi pro repetita in ipsa investitura facta postea: praesertim si in ea sit clausula, & eo modo, & forma, & cum his conditionibus &c. & maxime si specialiter fiat mentio de conditionibus adiciendis per Consiliarios: & illa substitutio posita in priori investitura fuerat adiecta etiam per illos inter Consiliarios &c. conf. 599. numero 8. cum num. seq.

Feudum. Investitura si tendat ad feudum nouum, potest princeps in feudo nouo adicere nouas qualitates, praesertim nouam formam succedendi: & potest praedictare absentibus, saltem in iure nondum eis acquisito cum effectu: & multo magis quando erat dubium ex futuro euentu, an princeps afferret praedictum &c. conf. 599. nu. 1.

Feudum nouum facit noua causa, & forma, conf. 753. nu. 23.

Feudum antiquum ita potest princeps alterare, ut ex antiquo nouum fiat: sicut & e conuerso, conf. 753. nu. 24.

Feudi concessioni iam factae potest Imperator nouam legem apponere, non ex lege contractus, sed ex lege legis: quia omnis legum potestas est in pectore suo, conf. 753. nu. 25.

Feudum. Princeps licet nequeat uasallum disinvestire, potest tamen feudum ponere sub quadam regula iustitiae, & equitatis, conf. 753. nu. 26.

Quae maxime procedunt, quando per innovationem, uel alterationem feudi, non irrogabatur praedictum alicui tertio, sed omnes agnati comprehensi fuerunt in investitura, uel ratam habuerunt: & utendo quis investitura, censetur illam approbare, d. conf. 753. nu. 27.

Feudi alteratio ualet etiam contra tertium respectu iuris ei nondum quesiti, sed querendi, conf. 753. nu. 28.

Feudalibus in investituris possunt apponi pacta insolita, & exorbitantia, & seruanda sunt, conf. 755. nu. 2.

Feudum potest dari ad certum seruicium: sed non est proprie feudum, conf. 755. nu. 26.

Feudum antiquum quando dicatur: & an praesumatur antiquum, & quando: & quod non praesumatur antiquum, quando possidet per diuersas familias, & agnationes, consilio 61. numero 3.

Feudum in dubio praesumitur antiquum, & inalienabile, consilio 78. nu. 17.

Feudum quando fuit concessum cum clausula, quod habeat naturam feudi antiqui, auti, & paterni, in omnibus, & per omnia, & perinde ac si antecessores de ipso feudo antiquo, auti, & paterno fuissent investiti: & an linea finita succedant in eo agnati transuersales: & quid illis absentibus, & nemine pro eis recipientibus: & quomodo haec procedant, & quomodo procedat dictum Bar. quod sit iniuria agnati, nisi de nouo investiantur &c. vide in conf. 774.

Feudum assumptis sibi omnes qualitates, & naturam feudi antiqui per omnia, quando quis fuit investitus de eo cum illis uerbis, quod in omnibus, & per omnia habeat naturam feudi auti, paterni, & antiqui, & sit perinde ac si antecessores de ipso feudo antiquo, auti, & paterno fuissent investiti: & est communis opinio, conf. 774. nu. 1.

Et in illo succedunt transuersales agnati, uel iure accrescendi, uel ex natura feudi, aut inuestitura. d. conf. 774. nu. 2.
Et licet quis receperit pro se, filiis masculis, & feminis, tamen omnes agnati sunt uocati ordine successiuo, & illi debent prius omnibus præferri, qui sunt specialiter nominati, & sic filii, & filia: & post illos omnes extinctos, uocantur agnati transuersales, & prout quisque est proximior. d. conf. 774. nu. 3.
Et an aliter uoluerit Alex. & declaratur Alex. Et an prædicta clausula solum operetur quod ad personas, pro quibus fuit recepta inuestitura. d. conf. 774. nu. 4.
Feudum paternum dicitur, quando ab aliquo ascendente fuit receptum usque ad quartum gradum: & ab inde supra dicitur antiquum: & inter paternum, & antiquum non est differentia in effectu, nisi quod sub antiquo contineri possunt plures personæ. conf. 774. nu. 5.
Feudi in inuestitura licet dicatur, quod dominus uult feudum habere naturam feudi autem, paterni, & antiqui, & perinde ac si antecessores de ipso feudo antiquo, paterni, & autio fuissent inuestiti, & tunc generaliter comprehendantur etiam agnati transuersales: tamen aliud est, si inuestitus pro illis non acceptauit, & recepit, sed constat, quod pro aliquibus tantum recepit. conf. 774. nu. 12.
Feudi noua concessio facta uni cum clausula, tanquam de feudo paterni, & antiquo, in omnibus, & per omnia, potest operari in fauorem agnati transuersalis, quando ille fuit præfens, uel fuisset absens, & inuestitus pro agnatis acceptasset, & recepit, & sic quando pro illis explicitè, & expressè facta fuisset mentio in concessione, secus quando expressè, & explicita concessio facta uni, & agnatis non ualeret, puta illis absentibus &c. conf. 774. nu. 16.
Feudi antiqui iure inuestitus licet diceretur recepisse propter hoc saltem implicite etiam pro agnatis transuersalibus, & sic ab initio ualuerit concessio etiam quo ad agnatos, tamen necessaria fuisset ratificatio illorum, & aliis eis acquiri non posset. conf. 774. nu. 18.
Feudum quando assumptis omnes qualitates feudi antiqui in eo agnati etiam transuersales succedunt: & quomodo id intelligatur: & quid requiratur. conf. 774. nu. 26.
Feudum quod sortitur naturam antiqui feudi, per hæc uerba non potest ueritas mutari, ut agnati succedant. conf. 774. nu. 30.
Feudum nouum si recipitur per duos fratres in re antiqui feudi, tunc unus succedit alteri, & ita eius descendentes: & quæ sit ratio. conf. 774. nu. 31.
Feudum quando est receptum iure antiqui feudi ab uno tantum, tunc succedunt agnati proximiores, qui sunt hæredes recipientis: & quæ sit ratio. conf. 774. nu. 32.
Feudum quando est receptum per unum tantum iure antiqui feudi, tunc non admittuntur agnati, qui non sunt hæredes: & quæ sit ratio: & quod prædicta distinctio sit optima, & uera concordia. conf. 774. nu. 33.
Feudum. Pater si de aliquo feudo comitatus fuit inuestitus a principe, potest instituere primogenitum suum in eo. conf. 783.
Feudum nouum, uel antiquum reuertitur ad dominum, si desinunt successores uocati ex inuestitura: sed illis existentibus, ad dominum non reuertitur, quia antiquum, sed deuoluitur ad proximiorum agnatum. conf. 783. nu. 3.
Feudum potest renunciari simpliciter, & absolute in manus principis: qui potest deinde inuestire alios: & censetur omnino nouum feudum impetratum ab ipso principe. conf. 250. nu. 5.
Feudum quando reuertitur ad principem, amittit omnes suas qualitates, & dato quod furus concedatur in feudum illi, uel alij, de nouo repetuntur seruitutia, uel similes qualitates. conf. 250. nu. 6.
Feudum quando dicatur alteratum, & innouatum: puta sit fuit dictum, quod deficientibus masculis, feminæ succedere possint: quia hoc recti feudi naturæ repugnat, secundum quam etiam nullis existentibus masculis, feudum ad dominum deuoluitur, exclusis feminis. conf. 753. nu. 21.
Et quando fuit facta inuestitura pro se, & quibus dederint, quæ uerba reddunt feudum improprium, & irregulare: & consequenter feudi qualitas, seu natura dicitur innouata. d. conf. 753. nu. 22.
Feudalis inuestitura quando fuit pro se, & hæredibus recepta, non admittuntur agnati, nisi sint hæredes ultimi inuestiti: secus si sit recepta pro se, filiis, & filiabus, quia admittuntur illi, qui non sunt hæredes. conf. 774. nu. 6.
Et agnati, qui non descendunt ab illo primo inuestito, qui recepit pro se, & hæredibus suis, & descendantibus masculis, non includuntur sub prima, & antiqua inuestitura: quia quod ad eos feudum non dicitur paternum, neque antiquum, ex quo non fuit acquisitum per illum, qui fuit parens communis agnationis. d. conf. 774. nu. 7.
Et est secus, quando de prima, & antiquiori inuestitura non apparet, & in noua est facta concessio iure feudi antiqui, paterni, & antiqui &c. ibidem.
Et uerba, tanquam de feudo paterni, & antiquo, quomodo expo-

nantur, remissiuè d. conf. 774. nu. 8.
Feudi inuestitura si quis solum acceptauit, & stipularus est pro se, filiis masculis, & feminis: recipiendo pro prædictis, alios intelligitur excludere. conf. 764. nu. 1.
Feudi in inuestitura si dictum sit, uolo quod feudum transeat ad omnes agnatos etiam transuersales, non tamen illis absentibus, & ignorantibus per hoc fuit ius quesitum, etiam si postea certificari acceptassent eam concessionem: sicut dicitur de donatione facta absentis sine nuntio, uel epistola. conf. 774. nu. 13.
Feudum. Concessio si fiat ab initio, & ex causa lucratiua, uni tantum, puta concedo tibi, & fratri tuo absentis, concessio ualeat pro dimidia tantum, & non habet locum ius accrescendi, ut in concessione feudi. conf. 774. nu. 14.
Feudum. Licet frater regulariter non possit acquirere fratri, speciale tamen est in feudo, ut frater illud acquirat fratri, non ex natura contractus, nec ex stipulatione, sed ex domini concessionem: nec expedit dicere, concessio tali recipienti uice, & nomine fratris tanquam gestorio nomine illius: sed sufficit dicere, concessio tali tale castro, ita quod ipse, & frater habeant in feudum. conf. 774. nu. 15.
Feudum censetur reuerti ad dominum per lineam finitam. conf. 774. nu. 10.
Feudum quando est domino apertum propter lineam finitam, debet agnatus proximior de nouo inuestiri, & feudum de nouo illi concedi, & aliis præferri: & si id denegatur, dicitur iniuriæ pati: & ab iniuria iniuncta potest appellare. conf. 774. nu. 9.
Feudum. Rati habitio agnati debet præcedere re integra, antequam dominus feudi alteri concedat feudum post finitam lineam: & post concessionem alteri factam superueniens rati habitio nihil operatur in præiudicium illius inuestiti. conf. 774. nu. 22.
Feudo aperto domino per lineam finitam, licet agnato proximiori debeat feudum de nouo concedi, id tamen intelligitur, si ille agnatus petat admitti ad feudum re adhuc integra: secus si de illo prius fuisset facta concessio: idem si non habuit ratum ante concessionem alteri factam. conf. 774. nu. 25.
Feudum etiam si reuersum sit ad dominum, agnati debent de nouo inuestiri, licet non possint succedere ex inuestitura: sed hoc uerum, quando agnati ab ultimo, qui decessit, fuerunt hæredes instituti, secus si alius fuit institutus, scilicet quando facta fuit concessio pro se, & hæredibus. conf. 774. nu. 27.
Feudi concessio quando est facta pro se, & hæredibus, licet inferior dicatur in inuestitura, pro se, filiis masculis, & feminis, intelligitur tamen pro illis recepisse, tanquam pro hæredibus, quia præcedentia declarant. conf. 774. nu. 28.
Feudum. Agnati quod debeant de nouo inuestiri &c. ut supra, id locum habet, re adhuc integra: sed si alius prius fuit inuestitus, tunc agnatus remanet exclusus. conf. 774. nu. 29.
Feudum quando reuersum est ad dominum, quod agnati debeant de nouo inuestiri, id procedit re integra, alias secus: & debent esse hæredes, alias non admittuntur: & procedit in descendantibus, quando feudum est nouum, secus in agnatis, qui nullum ius habent. conf. 774. nu. 34.
Feudum acquiritur filiis, & descendantibus, etiam nondum natis: & tale ius non potest reuocari, etiam per primos acquirentes: neque aliqua requiritur ratificatio. conf. 457. nu. 4.
Feudi in successione nepos admittitur eum patrum, & representat personam patris: & quare. conf. 60. nu. 16.
Feudorum in successione non admittuntur agnati transuersales, nisi usque ad septimum gradum. conf. 61. nu. 2.
Feudi in successione ita admittitur frater consanguineus tantum, sicut frater utrinque coniunctus: & quæ sit ratio, consilio 81. num. 11.
Feudalis inuestitura, uel consuetudo si admittat etiam feminas in feudis, scilicet post masculos, tunc præfertur frater consanguineus tantum, exclusa sorore utrinque coniuncta. consilio 81. num. 41.
Feudi ad successionem admittitur, exclusis cæteris agnatis, nepos masculus ex filia etiam agnatis, licet non sit proximior agnatus, sed proximior respectu matris, & cognationis tantum. conf. 86. nu. 1.
Feuda si sint regularia, consideratur in eis sola agnatio, & ab eis excluduntur descendentes ex feminis, licet sint masculi. conf. 86. nu. 2.
Feudi in successione nepos masculus descendens per feminam a primo stipite nuptam in agnatione primi acquirentis, præfertur aliis agnatis: & quare. conf. 87. nu. 1.
Feudum. In successoribus Comitum, & Baronum, sicut in successoribus Regum, succedunt agnati, etiam remoti per millesimum gradum. conf. 172. nu. 21.
Feudum. In successione Baronum admittitur agnatus, quanuis centesimo gradu sit remotus: quod non seruatur nisi in feudis regalibus. conf. 172. nu. 36.
Feudum. De successione in feudis, quis uidelicet admittatur ad feudalem portionem patris, an nepos eius ex fratre, an uero eius fratres patrueles, line consanguinei germani, an oēs æqualiter: & quid

Et quid stante inuestitura Principis, in qua inuestitis pluribus fratribus antecessoribus, fecit eis substitutionem, vel conditionem, quod decedente altero, vel alio, seu alijs ipsorum, sine masculis legitimis, & descendantibus, &c. alijs, vel alijs superstitibus succedant, &c. & quod nepos excludatur: & admittantur fratres parueles: quod vide in feudo Comitatus Somalia, vide in consil. 511.

Feudum. Nepos ex fratre solus succedit patruo, exclusis fratribus patruelibus, siue consanguineis germanis dicti patru: quia ipse nepos est iunctus patruo tertio gradu, alij vero quarto gradu: & ita tanquam proximior est preferendus: quod etiam procedit in feudis, consil. 511. nu. 1.

Feudum. In feudis semper ille est preferendus, qui proximior est ex illa linea, ex qua processerit defunctus: & quid stante substitutione, consil. 511. num. 2. cum seq.

Feudum. Quando aliqui fuerunt simul inuestiti separatim ab alijs, etiam in substitutione videntur inter se preferendi, seu eorum descendentes, qui omnes sunt vocati ex ipsa inuestitura: & qui fuerunt coniuncti, & verbis, sunt preferendi inter se alijs, qui fuerunt vocati disjunctim, consilium 511. numero 8.

Feudum. Quod admittatur proximior, & ex eadem linea, in feudis, procedit in terminis iuris communis, quando non extat parum, & substitutio uocans expresse, & nominatim inuestitus inter se casu quo aliquis eorum decedat sine masculis &c. consil. 511. nu. 23.

Feudum. Filij inuestitorum, seu substitutorum, positi in conditione quod ueniant ad portiones aliorum, id non prouenit ex natura inuestiturae, sed ex pacto expresse duntaxat, quando sumus in feudo acquisito per duos fratres, aut alios huiusmodi consortes: scilicet si non uocantur in pacto, aut substitutione, consil. 511. nu. 29.

Feudum. Filij inuestitorum, seu substitutorum positi in conditione dato quod censerentur uocati ad portionem aliorum, non tamen essent admittendi, quando superest aliquis ex ipsis primo loco uocatis, & inuestitis, consil. 511. nu. 30.

Et pari ratione si ex aliqua coniectura, uel alia ratione censerentur tales filij inuestitorum tacite uocati ad portionem aliorum, non tamen deberent admitti, quando extant aliqui expresse uocati per substitutionem, d. consilium 511. numero 31.

Feudum. Absurda esset interpretatio, & inaequalitas, & iniquitas non admittenda, quod quis possit succedere alteri, & ille non possit succedere illi, & specialiter in successione in feudis, consil. 599. nu. 20.

Feudum. In feudis succeditur ex dispositione hominis, & tamen nepotes admittuntur una cum patruo: sed illud duntaxat procedit in feudo hereditario, quia tunc acquirens committit se successionem legalis, consil. 624. nu. 4.

Feudalia bona non comprehenduntur sub decreto de continuanda possessione in haerem, cum saltem sunt feuda non hereditaria: sed eorum possessio continuatur in illos, ad quos ipsa feuda pertinent, uide infra, Statutum de continuanda &c.

Feudum. Testamenti titulus nihil facit quod ad bona feudalia, sed potior est titulus agnatorum ex inuestitura, consil. 78. numero 14.

Feudum quando est alienabile absolute, & transitorium in quoscumque successores, puta emptitium, tunc de eo potest quis liberè dispendere in testamento, & ipsum subijcere primogeniturae, consil. 382. nu. 64.

Feudum. Donatio si facta fuit de Castro, & iurisdictione pro se, & descendantibus masculis tantum, an possit quis disponere, prout sibi placet, deficientibus masculis, uide supra, Donatio.

Feudum quando est concessum pro omnibus successoribus, de tali feudo potest absolute disponere quilibet testator, sicut etiam potest liberè alienari inter uiuos, consil. 568. nu. 3.

Feudum. Pater si de antiquo feudo Comitatus fuit inuestitus a principe, potest instituire primogenitum suum in eo, consil. 783.

Feudum. Haeres cum beneficio inuentarii an possit retinere hereditatem, & tamen uenire contra factum defuncti circa feudum, si de feudo testator non potuit disponere in praedictum filiorum, consil. 214. nu. 52.

Feudum. Haeres cum beneficio inuentarii an possit retinere hereditatem, & absolute uenire contra factum defuncti circa feudum: & ita an possit retinere hereditatem, & petere feudum iure proprio, & quando: & in quo feudo id procedat, consilio 214. nu. 59. & 60.

Feudum alienatum per ipsum testatorem an possit petere haeres cum beneficio inuentarii, & uenire contra factum defuncti: & quando: & qua ratione excludatur, consilio 214. nu. 60.

Feudum. Legatum aliquarum rerum feudi hereditarii an praestari debeat per succedentem in feudo hereditario: & quod feudum hereditarium possit alienari in praedictum agnatorum uenientium ad feudum: & quod non possint contrahere facto

defuncti in feudo hereditario, cum illud non habeant, nisi sint haeredes, consil. 272. nu. 4.

Feudum. Legatum factum de Castris, iurisdictionibus, & iuribus locorum, comprehendit etiam iura, seu onera taxarum equorum, & salis, consil. 322. num. 6. & uide infra, onera.

Feudalis res potest euinci per unum ex cohæredibus ex ordinatione testatoris, cui succedit, non autem ex propria persona, consil. 376. nu. 5.

Feudum si sit hereditarium, & quis de eo disponat, non potest illi, qui est ex eius filiis, & haeredibus, uenire contra eius factum, etiam si confecerit inuentarium: & Deci. sibi contrarius male loquitur: & per eum adducta procedunt in feudo ex pacto, & prouidentia concedentis, consil. 382. nu. 51.

Feudum si concessum fuit pro quibuscunque haeredibus, & successoribus, ita quod poterat liberè alienari, potuit feudatarius tale feudum liberè alienare, sicut potuisset alienare quamcunque re alodiallem, & potuisset ipsum subijcere fideicommissum, & quous modo disponere de eo uel inter uiuos, uel in ultima uoluntate: & est communis opinio, consil. 382. nu. 53.

Feudum. In feudo, quod non est proprie hereditarium, satis est, quod quis sit haeres cum beneficio inuentarii: & tunc potest contrahere facto ipse defuncti, consil. 405. nu. 6.

Feuda si possidet filius, quæ possidebat eius pater, an hæc res uideatur facere eum haerem patris sui absolute, ut teneatur ad eius debita: & ut uenire non possit aduersus factum patris, si non fecit inuehtarium, consil. 447. nu. 17. cum nu. seq.

Feudum si sit ex pacto, & prouidentia concedentis, non potest filius habere feudum, nisi sit haeres patris: quod procedit non tantum in feudo nouo, id est, acquisito per patrem, sed etiam in feudo antiquo, & ita procedit tex. in c. 1. an agnat. uel fil. & tunc prodest inuentarium filio, consil. 447. nu. 18.

Feudum si sit hereditarium, quanuis tunc necessarium sit esse haerem primi acquirantis, siue succedens sit filius, siue sit agnatus, id tamen non uidetur sufficere, sed est etiam opus, quod sit haeres ultimi decedentis: & quæ sit ratio, consil. 447. numero 19. cum nu. seq.

Feudum. Nepos acceptare non potest hereditatem aui, & repudiare hereditatem patris, qui fuerat haeres aui in alodialibus: idem si reperiatur in hereditate aliquod feudum hereditarium, consil. 447. nu. 11.

Feudum requirit, quod quis sit haeres non solum primi acquirantis, sed & ultimi decedentis, consil. 447. nu. 43.

Feudum. Filius si dicat non potuisse per patrem sibi fieri praedictum in feudo, tunc si est haeres patris, non potest eius facto contrahere: si uero non est haeres, non potest obtinere feudum, cum sit filius, iuxta tit. an agnat. uel fil. consilio 511. numero 41.

Feudum. Quando sumus in feudo hereditario, uel in hereditaria emphiteosi, non potest filius uenire contra factum patris, si sit eius haeres, etiam quod esset haeres cum beneficio inuentarii: & ei duntaxat prodest beneficium inuentarii, quando est feudum, uel emphiteosis ex pacto, & prouidentia concedentis: & ista est communis, & notissima, & uetior Doctorum opinio, quicquid dixerit Deci. qui redarguitur, consil. 541. numero 9.

Feudum. De feudo Castri, & oppidi Monticelli: & de quadam perplexitate unius testamenti, & fideicommissi circa ipsum feudum: & an feudum ipsum sit absolute modo alienabile: & quando feudum dicatur alienabile, & ueniat in fideicommissum: & quando feudum ueniat in fideicommissum, & quando non ueniat, uide in consil. 568.

Feudum concessum pro omnibus successoribus comprehenditur sub fideicommissum, etiam si fideicommissarius sit extraneus: quia de tali feudo potest absolute disponere quilibet testator: sicut etiam potest liberè alienari inter uiuos, consil. 568. num. 3.

Feudum quando non est alienabile, sed restrictum ad descendentes masculos, an, & quando comprehendatur sub fideicommissum, & quando non, opus est aduertere ad uerba inuestiturae, & distinguere: & uide distinctionem, quam ponit: & quæ presupponitur esse magis communis, consilio 568. numero 12. cum numero seq.

Et ibi etiam habes, quando dicatur merum feudum ex pacto, & prouidentia concedentis acquiruntur omnibus descendantibus, & eis non possit praedictum, ita quod non ueniat in fideicommissum: & quando dicatur feudum quodammodo mixte naturæ, partim ex pacto, & prouidentia concedentis, & partim hereditarium, ita quod ueniat in fideicommissum, & quæ sit ratio, cum numero seq.

Feudum quando aliquo respectu est hereditarium, opus est, quod is, qui in eo uult succedere, sit haeres gradatim eorum, qui moriuntur, & si est haeres, non potest uenire aduersus fideicommissum, uel aliam dispositionem factam per eos, consil. 568. nu. 13.

Feudum si legeretur, an debeat estimatio, uide infra, legatum.

Feudi concessio si habet illa uerba, pro filiis, & descendantibus masculis, censetur feudum ex pacto, & prouidentia concedentis: adeo quod cesset acquisitio ius ipsis descendantibus, & possunt talc

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- ale feudum obtinere, dato quod non sint hæredes: & non potest alienari, consil. 694. nume. 1.
- Feudum quando fuit concessum, & quis fuit de eo inuestitus pro se, & hæredibus suis, absque uerbo, liberis, tunc uerbum, hæredibus, intelligitur de hæredibus sanguinis, & sic de liberis, & non indistincte de quolibet hærede: & non uidetur esse necessarium, quod quis sit hæres ad consequendum feudum, sed sufficit, quod sit ex hæredibus sanguinis: & uidetur, quod tale feudum non sit hæreditarium, consil. 755. nu. 9.
- Feudum ubi conceditur pro se, & hæredibus quibuscunque, uel per similia uerba generalia omnes, & quoscunque successores comprehendenda, tunc quælibet testatoris dispositio in eo ualebit, etiam legatum: & venit feudum in restitutionem fidei commissi: & in quoscunque hæredes etiam extraneos transire poterit, secundum magis communem opinionem, consil. 755. numero 12.
- Feudum ex pacto, & providentia concedentis, pertinet ad filios, & descendentes, seu ad alios agnatos uocatos ex inuestitura: nec transit in fîcum ex delicto patris, &c. consil. 250. nume. 2. & vide supra, Confiscatio.
- Feudum. An legata rerum allodialium præstari debeant per eum, qui succedit in feudo hæreditario: & quid si legatum est de aliqua re feudi hæreditarij, vide in consil. 272.
- Feudum. Verba illa, pro hæredibus, & successoribus, apposta in concessione feudi, faciunt feudum hæreditarium, adeo quod nemo potest habere feudum, nisi sit hæres, consil. 272. nu. 3.
- Feudum. In successione feudi, si feudum sit hæreditarium, necesse est, quod succedens sit hæres, uidelicet illius acquirentis, & non ultimo loco decedentis, consil. 383. nu. 23.
- Feudum quando dicatur, uel non dicatur hæreditarium, scilicet propriè, & absolute: & quid quando adest dictio, hæredibus, vide in consil. 405.
- Feudum non dicitur hæreditarium, scilicet propriè, & absolute, & in proposito ut sit alienabile sine cõsensu domini, nisi datum sit pro hæredibus, & successoribus, & quibus dederit: & nõ sufficerent illa uerba, pro hæredibus, & successoribus: & est etiam satis ambiguum, utrum sufficiat illa dictio, quibuscunque, consil. 405. nume. 1.
- Feudum hæreditarium, seu saltem participare de hæreditario dicitur, secundum aliquos Doctores, dummodo in inuestitura sit apposta dictio, hæredibus: quod tamen est valde dubium, quando in inuestitura sunt apposta multa uerba relata ad ipsos descendentes, consil. 405. nu. 2. cum seq.
- Feudum. Verba, pro hæredibus suis masculis legitimis de linea masculina, & de legitimo matrimonio natis, &c. videntur denotare, quod dictio, hæredibus, fiat impropriè, id est, pro successoribus feudilibus, consil. 405. nu. 3.
- Feudum. Dictio, hæredibus, in inuestitura feudali licet stet propriè, non tamen operatur, quod sit feudum hæreditarium absolute, sed duntaxat participat de hæreditario, quia nemo admittitur, nisi sit hæres: sed tamen opus est, quod sit de descendentes: & non transit in extraneos, consil. 405. nu. 4.
- Et in tali feudo quamuis opus sit, quod ille, qui uult admitti, sit hæres, tamen non est necessarium, quod sit hæres illius, qui ultimus mortuus est, sed satis est, quod sit hæres primæ acquirentis, d. consil. 405. nume. 5.
- Feudum. De feudo hæreditario idem iudicatur, quod de qualibet re hæreditaria, consil. 447. nu. 20.
- Feudum hæreditarium, uel emphytheosis hæreditaria quando dicitur: & de opinione, & distinctione Decij, & Parisij in hoc: & an bona sit, vide in consil. 541.
- Feudi hæreditarij duæ sunt species, secundum Decij. & Parisij. una propriè, & absolute, alia impropriè, & secundum quid: & prima species secundum eos est, quando feudum, uel emphytheosis potest transire ad quoscunque successores etiam extraneos: secunda est, quando non potest transire nisi ad descendentes, qui tamen opus est, quod sint hæredes, &c. & quomodo: & an sit bona distinctio, consil. 541. nu. 11.
- Feudum hæreditarium, uel emphytheosis, dicitur ea ratione, quia necesse est, quod successor sit hæres, ut sonant uerba inuestiturae, & ita propriè uidetur secunda species supradicta, quando transit ad descendentes, sicut prima: & hoc modo feudum absolute hæreditarium intellexerunt Doctores, omnes antiqui, & moderni, consil. 541. nume. 12.
- Feudi hæreditarij species prima supradicta, quam Decij. appellat speciem proprio modo, scilicet quando transit etiam ad extraneos, non est propriè species feudi hæreditarij: quia de proprietate, & natura feudi est, ut non transeat ad extraneos, alioquin amittit proprietatem, & naturam: & si tunc non est propriè feudum, multo minus est propriè feudum hæreditarium: & ita aliquando dictum fuit in colloquio doctorum virorum, consil. 541. nume. 13.
- Et distinctio Decij, & Parisij, dato quod posset procedere, non facit tamen ad propositum, quando filius uult venire aduersus factum patris: quia si feudum dicitur hæreditarium, uel participat de hæreditario ea ratione, quia oportet, quod successor sit hæres, sequitur, quod non potest contrahere: & merito in hoc Dec. & Parisij. redarguuntur per Gratum. d. consil. 541. numero 14.
- Et Dec. & Parisij. loquuntur, quando filius est hæres cum beneficio inuentarij, dum uolunt eum posse uenire contra factum patris, &c. d. consil. 541. nume. 15.
- Feudum censetur hæreditarium, quando est concessum inuestito pro se, & hæredibus suis, consil. 753. nu. 2.
- Feudum quando præsupponitur, intelligitur, seu præsupponitur esse hæreditarium, consil. 753. nu. 3.
- Feudum censetur esse hereditarium, quando quis fuit inuestitus pro se, & hæredibus suis: & an feudum sit hæreditarium, deprehenditur ex tenore inuestiturae: & communis est doctrina, illud censeri feudum hæreditarium, quod est concessum pro se, & hæredibus, consil. 753. nume. 16.
- Feudum hæreditarium dicitur, ubi conceditur pro se, & hæredibus, secundum communem opinionem: quæ tamen procedit, si inferius non apponantur alia uerba, quæ videantur significare feudum non esse hæreditarium, sed ex gratia, & providentia concedentis: puta si in aliqua parte inuestitura fiat mentio de masculis, quia tunc feudum non dicitur hæreditarium, consil. 755. nume. 16.
- Feudum quando dicatur hæreditarium, consil. 755. nume. 11. cum nume. sequentibus.
- Feudum, quando fuit concessum pro se, & quibus dederit, sunt uerba multum generalia, & per quæ feudum alteratur, & perdit naturam suam, sicut per uerba, quibuscunque: & uerba, quibus dederit, sunt apposta causa ampliandi, & debent aliquid operari: & transit tali casu feudum ad quemlibet hæredem etiam extraneum, & ideo dicitur hæreditarium, consil. 755. numero 13.
- Feudum est propriè hæreditarium, quando dictum est, pro se, & hæredibus suis: & an dicta uerba intelligantur de hæredibus sanguinis, & opus sit, quod sint hæredes, tamen de descendentes: & quid si adsint etiam uerba, & quibus dederit, quod sit hæreditarium, & clericus admittatur in eo, consil. 755. nu. 33.
- Feudum absolute hæreditarium non ita facile reuersurum est ad Principem, sicut reuersurum est feudum ex pacto, & providentia concedentis: quod reuertitur ad Principem, extincta linea, consil. 382. nume. 25.
- Feudum simplex multis casibus transit in monasterium: Regnum uerò, & Ducatus, & Baronia, nunquam transeunt in monasterium, sed semper pertinent ad hæredes sanguinis, consil. 172. numero 15.
- Feudum. An clericus in sacris succedat in feudis: quid in clerico regulari, seu religioso: & quid in clerico seculari, etiam beneficiato, etiam Episcopo: & de hac materia, late uide in consil. 752. cum tribus consil. sequentibus.
- Feudum. Clericus in sacris an succedat in feudis cum alijs agnatis, sunt opiniones Doctorum: & prima negatiua est, quod non succedat: & qui clericus efficitur, hoc ipso feudum amittit, dummodo sit in sacris, saltem in subdiaconatu, consil. 752. numero 1.
- Feudum. Clericus in sacris, & præsertim beneficiatus quæ ratione non succedat in feudo: quia uidelicet non potest militare, & præstare seruitia propter periculum irregularitatis, &c. consil. 752. nume. 2.
- Feudum. Opinio affirmatiua, quod clericus succedat in feudis: & quod sit uerior opinio, & magis communis, consil. 752. numero 3.
- Feudum. Episcopus est successibilis in feudo paterno: & admittitur clericus cum fratribus etiam ad successionem Comitatus, consil. 752. nume. 4.
- Feudum. Clericus quod succedat in feudis, hoc maxime procedit, ubi dominus uelit eum admittere: & licet non possit seruire domino in militia præliando, potest tamen bellatores hortari, & poterit seruire per substitutum, consil. 752. numero 5.
- Feudum. Clericus secularis in sacris quod succedat in feudo, latissime tenuit Prepo. Mediolæ. & dicit magis communem opinionem: & quæ potissimum ratione: & in feudo paterno: & etiam ubi feudum habet incertum seruitium, consil. 752. nu. 6.
- Et quod prædicta clarius procedant in feudo franco, & pro quo nullum est præstandum seruitium, excepta sola recognitione, quia tunc indistincte admittuntur omnes descendentes masculi, tam clerici, quam laici, d. consil. 752. nu. 7.
- Feudum. Clericus in sacris etiam Episcopus potest habere feudum à Principe seculari, & pro eo seruire ipsi Principi: & tali casu potest esse in bello, nec sit irregularis, etiam si committatur homicidium, modo ipse non committat: & potest esse consiliarius Principis, consil. 752. nu. 8.
- Feudum. Omnes tex. loquentes de exclusione clerici à successione feudi, uidentur loqui in clerico regulari, seu religioso, & non in clerico seculari, consil. 752. nu. 9.
- Feudum. Clericus regularis, seu religiosus quod non sit successibilis in feudo, secularis uerò clericus sic: & quæ ratio

ratio differentie, consil. 752. numero 10.
Feudi incapax quod sit clericus in sacris, est favore Principis, quia non potest prestare debita servitia: & potest princeps talem clericum admittere, & sibi gratiam facere, ex quo sibi soli preiudicat, consil. 752. nume. 11.
Et tali casu potest servire per substitutum, & hoc est regulare in feudis, d. consil. 752. nume. 12.
Feudum. Princeps quod possit admittere ad feudum clericum: & quod id fortius procedat in feudo franco, pro quo nullum debetur servitium, vel saltem incertum, consil. 752. nu. 15.
Feudi ad successionem an admittatur cum ceteris agnatis clericus secularis in sacris constitutus, articulus est ambiguus propter conflictum opinionum, &c. consil. 753. nu. 1.
Feudum quando est hereditarium, clericus etiam in sacris existens succedere potest in eo: quia in eo dici non potest, electam esse industriam personarum, dominus praeire nequeat, cuius qualitates erunt futuri heredes, consil. 753. nu. 4.
Et multo magis id procedit, si feudum concessum sit pro heredibus, & successoribus quibuscunque, d. consil. 753. nu. 5.
Feudi a successionem non repellitur clericus simplex sacerdos secularis, quia iura inhabilitantia clericum in feudis, ita demum locum sibi vendicant, si sit clericus in religione professus, consil. 753. numero 6.
Feudi a successionem ubi clericus repellitur, illud solum procedit quo ad hoc, ne per ipsum clericum transferatur feudum in Ecclesiam: sed respectu personarum suarum, & eius vite durante, non ei denegatur successio, consil. 753. nu. 7.
Feudum. Quando parum, vel nihil interesse potest domini directi feudi, si sibi serviat per substitutum ratione ipsius feudi, tunc ad illud feudum clericus admittitur, tanto magis ubi voluntas domini in hoc concurrat, consil. 753. nu. 8.
Et tunc nullum ipsius domini praeiudicium, vel interesse poterit considerari: & sufficeret etiam tacita voluntas domini, puta simplex eius tolerantia, d. consil. 753. nume. 9.
Feudi ad successionem eo maxime admittitur clericus beneficiatus, & in sacris constitutus, si concurrat voluntas domini, quia tunc solum tractatur de eius praeiudicio, consilium 754. numero 26.
Feudi ad successionem potest dominus clericum admittere, si velit, & an hoc verum in praeiudicium tertij, cui censetur quassatum, &c. consil. 755. nume. 39.
Feudum si est aequaliter alteratum, in eo proculdubio succedit clericus, etiam si religionem professus esset, ut in feudo emptio, seu censuali concludunt Doctores, & generaliter in feudo alterato, vel improprio, consil. 753. nume. 14.
Et idem est in feudo franco, d. consil. 753. nu. 15.
Feudi qualitates quando fuerunt per vicinas investituras alteratae, & innovatae, potest clericus quantumcunque in sacris constitutus succedere in tali feudo, consil. 753. nu. 29.
Feudi hereditarij clericus est capax, consil. 753. nume. 17.
Feudum quando fuit concessum pro se, & heredibus, tunc ex mentione heredum facta in concessione, nunquam censetur electa industria personarum: & quae sit ratio: & quod tunc admittatur clericus, consil. 754. nume. 8.
Feudum quando est hereditarium, clericus in sacris potest in eo succedere, quia succedit in illis feudis, quorum natura est, quod quis possit per se, vel per idoneum substitutum servitium prestare, consil. 755. nume. 14.
Feudum quando est hereditarium, non dicitur in eo electa industria personarum, & ideo clericus, & religiosus succedunt in eo, consil. 755. numero 16.
Feudum. Ratio Doctorum, quod clericos possit in feudo hereditario succedere, eo quod non censetur electa industria personarum, an procedat etiam in feudo pro suis descenditibus tantum, consil. 755. numero 34.
Et an sicut quando extant descendentes, non admittuntur heredes extranei, ita & quando extant descendentes capaces, non admittantur incapaces, & ita nec clerici, d. consil. 755. nu. 35.
Feudum quando est francum, succedit in eo etiam Ecclesia, consil. 755. nume. 32. & in feudo franco clericus beneficiatus, & in sacris admittitur, consil. 754. nume. 19.
Feudum. Clericus si tempore, quo sacros ordines suscepit, nondum erat sibi delata successio feudi, sed ex post casus successionis evenit per obitum agnati, tunc non potest dici, quod eos ordines profutendo, non habuerit animum obtinendi feudum: & tunc de equitate debet clericus admitti ad beneficium, imo etiam de rigore iuris feudalis, consil. 753. nume. 18.
Et in fortioribus terminis, videlicet in Canonico regulari religionem professio consuluit Curt. sen. d. consil. 753. nume. 19.
Feudum. Si de feudo quis fuit investitus ea lege, ut ad nullum servitium reale, vel personale teneretur, tunc clericus etiam religionem professus est capax talis feudi, & mediante eius persona feudum ipsum transit in monasterium, consil. 753. nu. 20.
Feudum. Quando sumus in feudo simplici, & recto, plura iura feudalia excludunt clericum, & religiosum ab eius successione: &

quae litatio: & quod clericus non succedat in feudo, videtur affirmare Curt. iun. consil. 754. nu. 1.
Feudum quando est foemineum, & transitorium ad quoscunque etiam extraneos, clericus admittitur ad illius successionem, licet sit beneficiatus, & in sacris constitutus, consil. 754. nu. 7.
Feudalia iura, quae videntur excludere clericum a successionem feudi, quomodo procedant: & quod procedant in feudo simplici, & recto, non autem in feudo transitorio ad feminas, & extraneos, quia tunc censetur actum, ut possit domino per substitutum inservire, consil. 754. nume. 9.
Feudum. Clericus non possit servire domino per substitutum secundum Curt. iun. Sed Curt. loquitur in feudo regulari, non autem in feudo irregulari, consil. 754. nu. 10.
Feudum. Iuramentum fidelitatis, quod praestatur pro feudo, an continet ea, quae per clericum praestantur in sacris constitutum explicari non possunt etiam per substitutum: & an possit clericus praestari pro domino: & an hortari praestatores: & an id obiter, consil. 754. nu. 11. cum seq.
Feudum quando est concessum primo acquirenti pro se, & heredibus, & quibus dederit, & sic videtur concessa licentia alienandi, etiam irrequisito domino, an si ille, de cuius successione agitur, non alienavit, clericus, & alias inhabilis ab intestato ad feudum ipsum non possit admitti, & verba praedicta apposita contra naturam feudi restringantur, & limitentur, ut minus alteretur natura feudi, quam fieri possit, consil. 754. nume. 16. cum nume. seq.
Feudi in concessione apposita verba, & quibus dederit, sunt tantae virtutis, & potentiae, quod operantur, ut feudum ipsum dicatur francum, & in feudo franco clericus beneficiatus, & in sacris admittitur, consil. 754. nu. 19.
Feudum cum clausula, & quibus dederit, & est cessibile, ergo & pariter dicitur transmissibile ad extraneos, & penitus incapaces, & etiam ad clericos, consil. 754. nume. 21.
Feudum. Clericus secularis in sacris constitutus an succedat in feudis una cum ceteris agnatis, est nodosus, & disputabilis articulus: & secundum Speculat. certa non potest dari regula, & cur, consil. 755. nume. 1.
Feudum. Vldaric. Zasius Doctor non infimi nominis, nihil firmat in articulo, an clericus succedat in feudis: & videtur inclinare in partem negativam: sed pars affirmativa est verior in casu, de quo in consilio, consil. 755. nume. 4.
Feudi qualitates consideranda est, an clericus succedat in feudis, vel non, consil. 755. nume. 6.
Feuda transeunt nedom in clericos seculares, sed etiam in monasterium, si debentur talia servitia etiam personalia, quae monasterium non indecenter exhibere possit per se, vel per alium: & est receptissima omnium scriptionum conclusio, & communis opinio, consil. 755. nume. 5.
Feudum. Clericus quod succedat in feudo: & quod sit communis opinio, modo tamen clericus possit servitium per se, vel per idoneum substitutum prestare, consil. 755. nu. 7.
Feudum habet Ecclesia per monachum, vita naturali monaci durante, consil. 755. nume. 8.
Feudum quando conceditur, & investitura dicitur, quod deficientibus masculis, feminae succedant, ex quo tale feudum conceditur inhabili ad praestandum servitium per se, & sic foeminae valet concessio, & poterunt foeminae servire per substitutum, quia sic videtur tacite actum: & est communis opinio, consil. 755. numero 17.
Et idem ergo in clericis secularibus, & alias imperfectis, quia possunt in tali feudo succedere, ibidem.
Feudum. Pro feudo quando nullum debet prestare servitium reale, vel personale, & sic liberè facta fuit investitura, tunc clerici etiam religione professi admittuntur ad tale feudum: & quomodo probetur haec decisio, consil. 755. nu. 18.
Et de text. in cap. si cui militi, de capitul. extraord. super quo est fundata: & quod illa rubrica reperitur in paucis libris: & an capitula illius rubricae recesserint ab aula: & an sicut textus authenticus, & redacti in corpore iuris: & an procedat ille textus in clerico, quamvis loquatur solum de foemina, d. consil. 755. nu. 19. cum nume. seq.
Et valet argumentum de foemina ad clericum, & equiparantur, & Doctores arguunt de uno ad aliud in materia feudali, d. consil. 755. numero 20.
Feudum. Foeminae quando possunt in feudo succedere, & quando possunt per substitutum servitia praestari, vel quando nulla debentur servitia, tunc clericus etiam in sacris est feudi capax, & etiam religiosus: & si religiosus, longe magis, & minus dubie clericus secularis, qui habet latiores habenas, consil. 755. numero 27.
Feudi ad successionem quod possit admitti clericus, id etiam est receptum iure canonico, consil. 755. nu. 29.
Feudalia iura, quae in contrarium solent allegari, quod clericus non succedat in feudo, habent eam rationem, ut clerici feudum non capiant, quia servire non valent: secus ergo feudum sit talis naturae, quod cesset ratio ipsa fundamentalis, quia tunc cessat decisio,

- ho, veluti si seruitia congruant clericis, vel possunt præstari per substitutum; vel nullum debetur seruitium, consil. 755. nu. 30.
- Et de dicto Zafij dicentis frigidam esse solutionem, quod clericus seruiat per substitutum; & an perinde sit ac si quis velit excusare furem, quod per substitutum furetur; & quod sit alia ratio in furto, d. consil. 755. nume. 31.
- Fendi ad successionem si possunt admitti fœminæ, ergo & clerici; & quid obstat huic fundamento, consil. 755. nume. 36.
- Feudi ad successionem an admittatur Miles Hierosolymitanus, remissive, consil. 755. nume. 37.
- Feudum an retinere possit clericus constitutus in sacris, & coadiutor Episcopi, vide in consil. 783.
- Feudum quod retinere non possit clericus, vel religiosus, prout dicitur de muto, & de fœmina, &c. consil. 783. nume. 4.
- Feudum non amittit clericus, vel sacerdos, siue coadiutor, quando in inuestitura feudali nullum est promissum domino seruitium, quod non possit per substitutum præstari, & sic non est electa industria personæ; & quod clericus amittat feudum, responderet Alexan &c. consil. 783. nume. 5.
- Feudum quod retineat clericus, siue sacerdos, est in potestate Principis permittere, consil. 783. nume. 6.
- Feudum a successione licet regulariter fœmina sit exclusa, id tamen limitatur non procedere in pluribus casibus, remissive, consil. 755. numero 21.
- Et inter cætera dicunt Doctores, quod si qualitas seruitiorum congruat fœminis; vel ubi possunt non indecenter seruitia per alium præstare; vel ubi nullum seruitium sit præstandum, fœminæ admittuntur ad successionem feudi: & ita fuit obtentum de facto in Regno Siciliæ, secundum Iac. de Beluif. & hæc opinio habet magnos defensores, d. consil. 755. nume. 22.
- Et ex, supradictis in d. cap. si cui militi, de capitul. extraordin. licet non sit authenticus, quia tamen eius decisio est iuri communi consona, secundum eam potest iudicari, dict. consil. 755. numero 23.
- Fendi a successione excluditur fœmina, quia non potest pugnam inire, & alia facere, ad quæ vassallus tenetur, consil. 755. numero 25.
- Feudum, pro quo nullum præstatur seruitium domino, censetur esse francum, & liberum; & potest liberè alienari, & transire in quascunque personas, etiam in fœminas, consil. 61. nu. 5.
- Feudum. Fœmina semel admissa ad feudum, non amplius excluditur per masculos superhæcantes, consil. 106. nu. 11.
- Feudorum incapaces sunt fœminæ ex natura regulari ipsorum feudorum, & etiam sæpè ex tenore inuestituræ, consil. 200. nu. 31.
- Feudalibus in inuestituris an postpositio fœminarum torqueat verba, & an fœminæ veniant ordine successione post masculos, consil. 237. nume. 14. & quod fœminæ veniant post masculos in materia feudali, vide ibidem nume. 17.
- Feudum. Inuestitura cum verbis illis, & cui dederit, debet intelligi strictè quantum potest, ut solum comprehendat personas habiles secundum materiam subiectam; & quando non comprehendat fœminas, consil. 250. nume. 28.
- Feudum emptitium solet transire etiam in fœminas, & etiam ad extraneos, secundum aliquos Doctores, consil. 382. nu. 38.
- Feudum emptitium transire in fœminas, vel in extraneos, scilicet ex eius natura, intelligendum est de feudo, propter quod nullum penitus debet præstari seruitium domino, sed duntaxat præstatur ei aliquis annuus redditus: quia tunc censetur improprie feudum, sed potius censetur contractus libellarius, vel emphytheoticus, quamvis secundum corticem verborum appelletur feudum, consil. 382. nume. 40.
- Feudum. Si agatur de feudo transitorio de sui natura ad fœminas, puta quia non exigit aliquod seruitium, sed inuestitura dicat, pro masculis, tunc est indubitatum, quod non transit ad fœminas, consil. 382. nume. 42.
- Feuda multa sunt, in quibus possunt fœminæ succedere, veluti quando feudum fuit emptum: vel quando nullum debetur seruitium personale: vel quando inuestitura eas expresse admittit, consil. 543. nume. 26.
- Feudum uidetur probatum ex recognitionibus, & præstationibus annuis, cum iuramentis fidelitatis per triginta annos seruatis; & fœminæ sunt talis feudi incapaces, non quidem propter iuramentum fidelitatis simpliciter, sed propter iuramentum fidelitatis cum promissionibus, de quibus in tit. de no. for. fidelita. consil. 649. nume. 1.
- Et si esset simplex præstatio fidelitatis, etiam cum iuramento, non noceret: quinimo est necessaria etiã in fœminis, ubi ad aliquod feudum admittuntur, d. consil. 649. nu. 2.
- Feudum. Statutum Cremonæ admittit fœminam ad feudum honorificum, id est, quod proprie est feudum, & non emphytheosis, iuxta distinctionem Alexandri, &c. consil. 649. nu. 3.
- Feudali in materia fœminæ excluditur: nec etiam admittitur ad legitimam, consil. 751. nume. 21.
- Feudum quando non habeat propriam naturam feudi: quando scilicet post masculos uocantur fœminæ; quæ regulariter à feudi
- successione repelluntur, consil. 754. nume. 3.
- Item quando non solum uocantur fœminæ, sed etiam omnes personæ penitus extraneæ, in quas feudum alienari contingeret ex uerbis illis, & quibus dederit, &c. quæ uerba operantur, ut feudum sit alienabile, etiam sine consensu domini: & est communis sententia, d. consil. 754. nume. 4.
- Feudum. Quando ad feudum, tanquam non habens propriam naturam feudi, admittuntur fœminæ, & personæ penitus extraneæ, tunc vassallus licet alias inhabiles ad successionem feudi; poterit seruire domino per substitutum, ut in fœmina, consil. 754. numero 6.
- Feudum. Quando inuestitura tenor admittit ad feudum fœminam, vel alios inhabiles, tunc licet præstetur iuramentum fidelitatis domino, seruitia tamen ibi contenta, quæ non possunt per fœminam, vel alium inhabilem commodè explicari, censentur per dominum tacite remissa, consil. 754. numero 15. & uide infra, Fidelitatis.
- Feudum secundum regulas iuris non potest transire ad filiam, consil. 778. nume. 37.
- Feudum. Quando quis possit disponere de feudo in fœminas, & extraneos, uide in consil. 782. nume. 45.
- Feudum emptitium etiam fœminas admittit, consil. 782. nu. 47.
- Feudum. Infeudationes, & omnes aliæ concessionem provenientes à Principe, scilicet de rebus ipsius Principis, non possunt transire, nisi ad primi acquirentis descendentes per lineam masculinam masculos, &c. & ita etiam Vedigalia, seu Datium imbotaturæ, secundum novas Constitutiones Mediolani, consil. 604. numero 1.
- Feudum non potest transire in fœminas prætextu dotis: quia illud uix est receptum posse fieri, quando pater uiuit, secundum Bar. qui tamen habet multos contradicentes: & forte uerius est opinio contra Bar. ut possint promitti fructus actione personali, non autem constitui ius in re, consil. 649. nume. 40.
- Feudum non potest absolute dari in dotem, scilicet quando mulier in eo non successit, consil. 649. nu. 5.
- Feudum non potest per uxorem possideri uigore alicuius hypothecæ: nec potest feudum pro dote obligari, nec in generali obligatione contineri, consil. 778. nu. 36.
- Feudum. Etiam in casibus, in quibus potest aliquis constituere usumfructum super feudo, uel super emphytheosis, id debet intelligi, ut talis ususfructus durare possit, quando concedens retinet ius utile proprietatis: finito autem eius iure, finitur etiam ususfructus, consil. 605. nume. 7.
- Feuda non possunt alienari etiam ex causa dotis: & ideo dos detrahi non potest de bonis feudalibus, consil. 544. nume. 1.
- Et uix receptum est, quod maritus, dum uiuit, possit pro dote obligare ususfructum bonorum feudalium: & quomodo, remissive, d. consil. 544. nume. 2.
- Feudalia bona non ueniunt in obligatione generali omnium bonorum, uide infra, Hypotheca.
- Feudum. Maritus si reddidit cautam dotem uxoris super bonis feudalibus, hæc cautio nullius est momenti sine expresse consensu Principis: neque etiam ualet obligatio, quando uiuit maritus, contra Bar. qui communiter improbat, consil. 388. nu. 6.
- Feuda an possint alienari pro restitutione dotis faciendæ? & feudum si non sunt liberè alienabilia, non etiam possunt alienari ex causa dotis: & fortius non potest etiam feudatario uiuente constitui ususfructus, & obligari pro dote, reprobat Bartolo, qui tenet contrarium, consil. 382. nume. 84.
- Feudatarius potest obligare se personaliter ad dando fructus feudales, dum uiuit: non autem potest constituere ius aliquod utendi fruendi: & est communis opinio, consil. 382. nu. 85.
- Feudum ab aliquo Rege, uel Barone concessum alicui pro se, & liberis, non potest alienari, consil. 172. nu. 4.
- Feudum. Clausula, & quibus dederit, apposta in concessione Castri, seu feudi, idem importat, ac si expresse fuisset dictum, quod indistinctè possit alienari: idem si sit posita in concessione Castri allodialis, stante decreto, quod Castra, seu fortalicia etiam allodialia non possint alienari, consil. 185. nume. 3.
- Feudum. Clausula, pro se, & hæredibus, & successoribus etiam singularibus, posita in concessione Castri, denotat facultatem alienandi, consil. 185. nume. 6.
- Feudum. Clausula apposta in concessione Castri, quod possit emptor, & eius successores facere in ea re quicquid potuisset facere ipse Princeps concedens, denotat liberam licentiam alienandi: imo etiam ea censetur concedi, quæ sunt reserua Principi, consil. 185. nume. 8.
- Feudum acquisitum titulo emptionis, an uideatur alienabile, consil. 250. nume. 4.
- Feudum alienabile non faciunt conventiones factæ inter aliquos, etiam sub titulo uenditionis de utili dominio feudorum: neque alterant eius naturam: & pacta subditorum non præiudicant dominis, consil. 250. nume. 7.
- Feudum quando censetur alienabile, & transitorium ad extraneos: & an quando transfertur ius unius feudatarij in aliud, consil. 250. nu. 8.
- Feudum

- feudum, vel alia res quando de sui natura non est transitoria ad extraneos heredes, neque alienabilis sine consensu principis, licet princeps deinde concedat translationem, etiam per uenditionem de una persona in aliam, non tamen propter hoc efficitur in perpetuum alienabilis &c. consilio 250. numero 9. cum numero sequente.
- feudum non potest absolute alienari, nisi id sit concessum in investitura, consil. 250. nu. 12.
- feudum. Datia si fuerunt empta, & postea translata in investituram feudalem, non amplius habetur ratio emptionis, sed investiture, quae fuit posterior: & Datia, & feudum, referenda sunt filiis, & descendentibus, consil. 250. nu. 14.
- feudum. Datia, & similia emolumenta se habent ad feuda, tamquam accessorium ad principale, & sequuntur naturam principalis, quando deueniunt ad eum, apud quem est principale, consil. 250. nu. 24.
- feudum concessum cum illis verbis, & quibus dederit &c. habet aliam rationem, cur possit liberè alienari, & transire in quascunque personas, consil. 382. nu. 13.
- feudum si sit concessum cum illis verbis, & quibus dederit, quia sunt apposta contra propriam naturam feudi, restringi debent, & limitari, ut minus alteretur natura ipsius, quam fieri possit, consil. 754. nu. 17. sed uide ibidem nu. 23.
- feudum potest Vassallus alienare domino irrequisito, uirtute clausulae, & quibus dederit, consil. 754. nu. 18.
- feudi in concessione apposta verba, & quibus dederit, sunt tantae uirtutis, & potentiae, quod operantur, ut feudum ipsum dicatur francum, consil. 754. nu. 19.
- feudum. Clausula, & quibus dederit, quando non est apposta in principali dispositione, non alterat &c. prout erat in casu Decij, consil. 754. nu. 23.
- feudum. De alienatione feudi sine consensu domini, quando ualeat: & quomodo agnatus admittatur ad feudum alienatum: & an alienans, & tradens feudum sine consensu domini, cadat, si fuit apposta clausula resolutoria, uide in consil. 292.
- feudum si sit illi ipe alienatum, id est, sine consensu principis, potest reuocari alienatio, uiuente ipso alienante, secundum communes conclusiones, consil. 292. nu. 1.
- feudi in uenditione si fuit apposta clausula resolutoria, cum illis verbis, nec aliter nec alio modo &c. quamuis non ad sit consensus domini, nulla tamen committitur pena, etiam si deueniatur ad traditionem, consil. 292. nu. 2. & 16.
- Quod procedit, etiam si per aliquod tempus post contractum fiat traditio, & in traditione non sit reseruatus consensus domini, dummodo fuerit reseruatus in contractu ipso: quia traditio fit in executionem contractus, & in ea censetur repetita omnia, quae sunt in contractu: nisi in traditione ad esset capcio, ut si esset aliquod fortalium difficilis recuperationis, quia tunc re ipsa censetur contemni dominus, consil. 292. nu. 3.
- feudum. Stante clausula resolutoria in contractu alienationis feudi, nihil censetur actum, & nulla censetur commissa pena, consilio 292. nu. 4.
- feudi uenditio si fiat alicui cum consensu principis, & postea alia uenditio cum clausula resolutoria, hæc secunda est nullius momenti, & uenditor censetur vendere id, quod non amplius habebat, & emptor emere quod prius habebat. Et quid si prima uenditio nunquam habuit effectum, quia non fuit facta traditio, & sic nec translatio domini: & quod sufficiat translatio possessionis, consil. 292. nu. 5. & seq.
- feudum. Licentia principis semel data de alienando feudum, extenditur ad ultimam uenditionem feudi factam, quia est de eadem re, & inter easdem personas, & ex eadem causa, & non censetur consummata per primam uenditionem, quae non habuit plenum effectum, consil. 292. nu. 9.
- feudum. Mortuo Duce, uel principe, durat adhuc licentia per eum data alienandi feudum: nec refert, an successor in statu sit de linea Ducis, uel eius hæres, consil. 292. nu. 11. & 22.
- feudum. Iusta credulitas, quod licentia principis prosit, excusat alienantem feudum, consil. 292. nu. 12.
- feudum. Licentia Ducis in statu Mediolani data super alienatione feudi, non refert quod non fuerit per senatum approbata, & non comprehenditur sub Decreto quod literæ principis debeant per senatum approbari: & quid pertineat ad senatum, consil. 292. numero 14.
- feudum. Senatus Mediolani interinatio, seu approbatio, non requiritur in licentia data per Ducem alienandi feudum, consil. 292. nu. 28.
- feudi alienationis in contractu quando fuit apposta clausula resolutoria cum illis uerbis, nec aliter, nec alio modo, tunc etiam si deuentum sit ad traditionem absque licentia principis, non est locus caducitati: quia constat clarè de omnimoda deliberatione contrahentium, quod nihil penitus intendunt agere sine consensu principis: & quod aliqui Doctores teneant contrarium: & quæ sit magis communis distinctio Doctorum, consilio 292. nu. 16 cum nu. seq.
- feudi in alienatione protestatio seu clausula resolutoria non releuat, quando traditio contineret uerisimiliter præiudicium domini, ut si traderetur fortalium non facilis recuperationis: uel fieret traditio alicui potentiori, uel inimico ipsius domini: & his fraudibus cessantibus, non committitur pena: & hæc est magis communis distinctio Doctorum, & opinio magis iuridica, & æqua, consil. 292. nu. 17.
- Quæ procedunt, etiam si traditio fiat per aliquod tempus post contractum, & in traditione non sit reseruatus consensus domini: quia traditio fit in executionem prioris contractus, consilio 292. nu. 18.
- feudum hæreditarium, & transitorium ad extraneos, potest liberè alienari, in consilio principe, consilio 382. numero uigesimo sexto.
- feudum si fuit alienatum, & postea recuperatum, magis communis opinio est, quod pena non purgetur: prout idem in emphiteosi: & tanto magis si diu post alienationem sit recuperatio, consil. 526. nu. 8.
- feudum emptum potest alienari libero modo, si interuenit iustum precium in emptione: & sic tale feudum est alienabile, consilio 568. nu. 1.
- feudum est alienabile, quando in concessione fuit dictum, pro se, & hæredibus, ac successoribus, aut ab ipsis causam habentibus, consil. 568. nu. 2.
- feudum rectum, & simplex sine consensu domini alienari non potest, consil. 754. nu. 5.
- feudum potest alienari, stante consuetudine ipsum alienandi: & an ualeat consuetudo in præiudicium agnatorum, & domini: & quid si probatur consuetudo alienandi pro parte tantum feudi, an possit totum alienari, consil. 61. nu. 6.
- feudum quando potest alienari, talis alienatio intelligitur generaliter, scilicet & per contractus, & per ultimas voluntates, consil. 61. nu. 7.
- feudi in alienatione quomodo impetretur consensus superioris, uacante Episcopatu: & an sufficiat impetrare tunc a Capitulo, & non a Pontifice, consil. 61. nu. 8.
- feudi in alienatione an sufficiat consensus eius Episcopi, de cuius autoritate disputatur, consil. 61. nu. 10.
- feudi alienatio licet sit prohibita, censetur tamen permissa, quando ex alienatione efficitur conditio feudi melior, consilio 97. numero 16.
- feudi in alienatione sit coniectura, quod non censeatur quis uoluisse fraudare, si habet filios etiam uocatos &c. consilio 97. numero 38.
- feudi alienatio an, & quando censeatur facta in fraudem, remissiuè, consil. 97. nu. 39.
- feudum. Infudatio facta in fraudem non ualeat: & quando dicatur facta in fraudem, consil. 78. nu. 20.
- feudum. Subinfudatio facta resoluitur per mortem in feudantis: & non præiudicat agnatis, consil. 78. nu. 19.
- feudum antiquum alienatum potest reuocari per agnatos proximiores, etiam non soluto precio: scilicet post mortem alienantis: & an eo uiuo, saltem soluto precio: & an oblatio precij semel facta noceat, consil. 76. nu. 1.
- feudi alienati ad reuocationem admittuntur primum filij alienantis, & postea agnati: & quid si filij sint hæreses patris, qui alienauit, consil. 76. nu. 5.
- feudum alienatum per patrem possunt filij reuocare, & uenire contra eius factum, quando sunt hæreses patris cum beneficio inuentarij, & nullum sentiunt commodum ex hæreditate, & feudum est antiquum, & ex pacto, & prouidentia &c. consilio 76. numero 6.
- feudi ad reuocationem an obstat taciturnitas, uel lapsus temporis, consil. 76. nu. 3.
- feudi alienatio quando est facta in extraneum, tunc cursus temporis non præiudicat ad reuocandum, nisi sit cursus 30. annorum: scilicet si facta sit in non extraneum, quia sufficit annus, consilio 76. nu. 4.
- feudalis res quando alienatur, habent agnati 30. annos ad eam recuperandam, si alienatio facta sit in personam extraneam: si uero in unum ex agnatis, tunc alij agnati habent annum: & id est communiter approbatum, consil. 587. nu. 8.
- feudum. De interrogatorio iudiciali, an descendentes proximiores uelint reuocare alienationem factam de bonis fideicommissi, uel feudalibus: & an sit utile tacere: & an currat præscriptio non ualentis agere &c. uide in consil. 479.
- feudum. Remedium in reuocatione alienationis factæ de bonis feudalibus, remissiuè: scilicet quod is, qui non potest reuocare, & admitti, existentibus adhuc alijs, faciat interrogatorium in iudicio illis, an uelint reuocare, consilio 479. numero 9. cum nu. 7. & octauo.
- feudum. Alienatio si sit facta de bonis feudalibus, & aliquis non potest agere ad reuocationem, quando extant aliqui ex descendentes, non est sibi utile, quod taceat, propter exceptionem: quæ si opponitur, non erit tutum fundamentum contra eum dicere, quod non ualentis agere non currit præscriptio, quia poterat agi petendo præfixi terminum proximiori-

minoribus ad reuocandum alienationem, consilio 479. nu. 10. cum nu. preceden.

Feudalis rei in prescriptione requiritur, quod quis possideat rem tanquam feudalem, consil. 135. nu. 2.

Feudum. Quasi civilis possessio præstat feudatario, ut possit præscribere: & reprobatur communiter Bart. volens, quod sola naturalis sufficeret ad prescriptionem, consilio 454. numero octauo.

Feudum præscribitur passiuè tempore 30. annorum, id est, acquiritur libertas contra feudum, quando decursum est tantum tempus 30. annorum, quo nullum fuit præstitum seruitium personale, quia censetur immutata esse eius natura, & non amplius esse feudum, sed res allodialis, consilio 587. numero tertio.

Feudi præscriptio impeditur, & præsumitur mala fides, stante inuestitura non ualida, consilio 599. numero vigesimo octauo.

Et non nocet, quod antecessores tacuerint, quia non possunt antecessores præiudicare descendentes, qui ueniunt ad feudum ex propria persona, etiam si longè postea sint nati d. consil. 599. nu. 29.

Feudi inuestituræ uerba, pro se, & eorum hæredibus, & successoribus, secundum magis communem opinionem non comprehendunt hæredes extraneos in materia feudali: sed quid si in inferiori loco inuestituræ dictum postea fuerit, hæredibus, & successoribus quibuscunque, consilio 382. numero sexto cum num. seq.

Feudi inuestituræ uerba, pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, videntur comprehendere omnes hæredes etiam extraneos, dato, quod agatur de materia feudali: & quod sit communis opinio secundum Ripam: sed quod sit periculosum, & fortè temerarium, asserere eam communem: & quod multi tenuerint contrarium, consil. 382. nu. 7. cum seq.

Feudi inuestituræ uerba, pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, quod in materia feudali non comprehendant hæredes extraneos, est opinio, quam multi Doct. tenent: & habet rationes vrgentiores: & quæ sint, consil. 382. nu. 8. cum seq.

Feudi de natura non solent admitti hæredes, uel successores extranei: quinimo dictio, hæredibus, appositæ in inuestitura exponitur, id est, pro filiis, uel descendentes masculis, consilio 382. num. 9.

Feudum. Dictio quibuscunque, puta pro hæredibus quibuscunque, in inuestitura feudali, quid operetur, & quos comprehendat hæredes, consil. 382. nu. 11.

Feudum quando conceditur, ut transeat etiam in extraneos, tunc violatur natura feudi: & talis interpretatio est fugienda, quantum fieri potest, consil. 382. nu. 12.

Feudi inuestitura concessa pro hæredibus, & successoribus quibuscunque, an comprehendat hæredes extraneos, licet articulus sit dubius, & disputabilis, cessat tamen omnes difficultas, & non comprehenduntur hæredes extranei, quociescunque præter simplicem significationem verborum, extat aliqua coniectura, quod hæredes extranei non comprehendantur: & latè quæ sint coniecturæ, consilio 382. numero decimoquarto cum numero sequente.

Feudum solet ut plurimum concedi pro se, & descendentes tantum, non autem ut possit liberè transire quouis modo etiam in extraneos, consil. 382. nu. 29.

Feudum. Clausula, pro quibuscunque hæredibus, si non fuit appositæ in principalibus clausulis inuestituræ feudalis, sed in executiuis, non est habenda ratio de ea, consilio 382. numero trigessimoprimo.

Feudum. Clausula, seu uerba, pro quibuscunque hæredibus, etiam posita inter clausulas pertinentes ad facultatem exercendi iurisdictionem feudi, non releuant, seu non dant feudum extraneis, si constat, quod fuerunt posita incidenter inter clausulas merè accessorias, consil. 382. nu. 33.

Feudum. Clausula, seu uerba illa, & quibus dederit, posita in clausulis executiuis, non dant feudum successoribus extraneis, si non fuerunt etiam posita in clausulis principalibus, consil. 382. num. 34.

Feudum emptitium dato quod possit transire ex sui natura in quoscunque hæredes, non tamen potest in eos transire, si uerba inuestituræ repugnent, & mens, consil. 382. nu. 41.

Feudum emptitium quod solet transire etiam ad extraneos, secundum aliquos Doct. consil. 382. nu. 38.

Feudum emptitium esse, iudicandum non est, quando summa pecuniarum data principi non poterat longo intervallo ascendere ad iustum valorem, seu precium feudi: quod procedit etiam in summa scutorum octomille, & etiam duodecim mille exbursatorum, consil. 382. nu. 39.

Feudum. Pecunie datæ principi in concessione feudi, quando non censentur fuisse datæ pro precio feudi, sed potius ex causa mutui, vel donationis, consil. 382. nu. 43.

Feudum. Pecunie si fuerunt datæ principi pro obtinenda confirmatione feudi, & non pro noua concessione, tunc precium non

facit feudum esse emptitium, consil. 382. nu. 44.

Feudi concessio si habet illa uerba, hæredibus & successoribus, hæredes extranei non comprehenduntur, & non potest alienari, secundum unam opinionem, quæ uidetur magis communis: contrarium tamen uoluit Socin. per rationes coloratas, consil. 694. num. 2.

Feudum francum non præsumitur, nisi expressè dicatur: sed satis censetur expressum quod sit francum, quando conceditur liberè, id est, abique seruitio personali, uel reali, consil. 755. nu. 38.

Feuda omnia ut plurimum sunt pactiōnata, & a recta, seu propria natura degenerant, consil. 753. nu. 13.

Feudi possessio multum adiuvat: & in dubio iudicandum est in fauorem ipsius possidentis: quæ regula multo magis procedit in feudis, quam in alijs rebus, cum in his mirabiliter pro possidente præsumatur, consil. 753. nu. 10.

Feudi de qualitate ubi disceptatur, melior est conditio possidentis, consil. 753. nu. 11.

Et duobus de feudo contententibus, obtemperandum est possidenti d. consil. 753. nu. 12.

Feudum. De Castro, quod non est feudale, sed allodiale: & an, & quando possit relinqui per patrem filio naturali, etiam stante decreto quod Castra etiam allodialia non possint alienari, uel transferri in filios naturales sine licentia principis, uide in consilio 185.

Feudum. Argumentum valet a feudo ad emphytheosim ecclesiasticam: & excluduntur a feudo omnes legitimati, & tales sunt in capaces feudi: quod intelligitur generaliter etiam de extraneis, ubi scilicet extranei ad feudum admittantur: & est magis communis opinio, consil. 342. nu. 16.

Feudum si sit concessum pro filiis legitimis, & naturalibus, non comprehendit legitimatos, consil. 750. nu. 58.

Feudum licet Vassallus possit alienare domino irrequisito uirtute clausulæ, & quibus dederit, non tamen propter hoc ad successionem illius admittitur filius naturalis legitimatus, consil. 754. nu. 18. sed uide ibidem nu. 24.

Feudum quando fuit concessum cum uerbis, & quibus dederit, filius naturalis legitimatus non succedit in eo: quia in casu Decij erat appositum speciale pactum, per quod erat prohibitus succedere, cuius uirtute dicta uerba operari non poterant, consil. 754. num. 24.

Feudum si fuit concessum pro se, & filiis, non ueniunt naturales, neque etiam legitimati: & hoc propter nobilitatem concedentis, qui non præsumitur cogitare de filiis natis ex illicito, & damnato coitu, consil. 765. nu. 9.

Feudum. Legitimatus non potest etiam admitti ad bona recognita in feudum, consil. 765. nu. 25.

Et an ualeat legitimatio specialiter facta ad feuda, uide infra, legitimatio.

Feudum. Legitimatus etiam ad honores, & dignitates, non succedit in feudo, consil. 765. nu. 34.

Feudatario secundo, uel emphytheote si dominus directus faciat inuestituram, non potest præiudicare primo feudatario, uel emphytheote: neque etiam in dubio præsumitur ei uoluisse præiudicare, consil. 146. nu. 2. & uide supra, Emphytheota.

Feudatarius, uel emphytheota si constituat sub se alium feudatarium, uel emphytheotam, quam possessionem censetur in eum transferre: & quid si constituat usufructuarius, consil. 454. num. 13. & uide infra, Possessio.

Feudatarius quomodo possideat, & quam possessionem habeat, uide infra, Possessio.

Feudatarius, & emphytheota habent fortius ius, quam habeat usufructuarius, cum ipsi habeant utile dominium, consilio 454. numero 5.

Feudatarius venditor an retinendo sibi usumfructum, censetur etiam sibi retinere naturalem possessionem, consil. 454. nu. 11.

Feudum. Clausula, sine præiudicio tertij, præiudicat agnatis, quando non habebant ius purum, sed conditionale: & est communis opinio, & in materia feudali, consil. 405. nu. 7.

Feudum. Diuisio territorij, & iurisdictionis communis fieri potest etiam inuito socio, quando non est feudum Comitatus, uel alterius similibus dignitatis: & etiam feudum Comitatus diuidi potest inuito socio, dummodo princeps consentiat, consil. 188. nu. 24.

Feudum an ueniat in rationem legitimæ, uide infra, legitima.

Feudum an imputetur in legitimam, uide infra, legitima.

Feudum si deuolutum sit ad principem, etiam una cum bonis allodialibus, an bona dicantur obnoxia creditoribus feudatarij, ita quod princeps, uel fiscus teneatur persolvere debita feudatarij, saltè respectu bonorum allodialium: & quid respectu feudalium, uel melioramentorum factorum in rebus feudalibus, uide in consil. 209. cum duobus consil. sequen.

Feudi successor an teneatur ad debita Vassalli mortui, consil. 209. num. 3.

Feudum. Debitum hereditarium non pertinet ad successorem in feudo, secus est in debito contracto ratione feudi, consilio 209. num. 12.

Feudum. Dominus sentiens commodum ex deuolutione feudi in se facta

facta per mortem Vassalli, ex æquitate tenetur erga illos, quibus tenebatur Vassallus, & eius bona, consilio 209. numero decimotertio.

Feudum. Pecuniæ uersæ in utilitatem feudi, censetur uersæ in utilitatem eius, ad quem feudum peruenit, & per consequens ipse tenetur creditoribus &c. consil. 209. nu. 14.

Feudum quando reuertitur ad dominum mortuo Vassallo sint legitima sobole, an dominus teneatur ad debita Vassalli, & an Vassallus ad creditas pecunias domino, consil. 210. nu. 2.

Feudi successor quanuis non sit hæres, tenetur tamen ad omnia debita contracta occasione ipsius feudi, uel acquirendi, uel conferuandi, consil. 290. num. 16.

Feudi dominus quando teneatur ad debita Vassalli, licet non sit eius hæres, consil. 210. nu. 20.

Feudi dominus si detinet res allodiales Vassalli, debet satisfacere creditoribus vsque ad valorem dictarum rerum, consil. 210. numero 28.

Feudi dominus si agnouit bonam fidem, & cepit satisfacere creditoribus, uel fecit eis assignationes, seu delegationes, non potest mutare sententiam, & eas reuocare, consil. 210. nu. 29.

Feuda si peruenierunt ad Cameram, an Camera teneatur ad debitum contractum per feudatarium pro recuperatione Castri de manibus Inuasorum: & an, & quando successor in feudo teneatur ad debita prædecessoris, uide in consil. 337.

Feudum. Communis est conclusio, quod quanuis successor in feudo non teneatur ad debita prædecessoris, id procedit quod ad debita hæreditaria: non autem quod ad debita contracta occasione feudi, consil. 337. num. 1.

Feudi successor tenetur ad debita prædecessoris contracta occasione feudi: & id procedit non tantum in debito intrinseco, id est, quod concernit utilitatem ipsius feudi immediate, uerum etiam in debito extrinseco, ueluti si Vassallus contraxerit debitum propter exoluendam dotem filiarum domini, uel pro danda militia fratri suo, uel generaliter si quid fecerit occasione ipsius feudi compellente, consil. 337. nu. 4.

Feudali in re impensæ utiliter factæ possunt detrahi, si feudum perueniat deinde ad agnatum, uel ad dominum, consilio 337. numero 3.

Feudum. Impensæ factæ in recuperanda possessione Castri, censetur facta occasione ipsius feudi annexi, seu constituti super ipso Castro, consil. 337. nu. 6.

Feudum. Impensæ, & custodia Castri pertinet ad illum, sub cuius custodia est commissum, non autem ad dominum, secundum Bart. qui tamen fuit sibi contrarius: Sed concordatur communiter, quod impensæ temporales, & pauci momenti pertinet ad custodem Castri: secus autem si sit impensæ notabilis momenti pertinet ad perpetuam rei utilitatem, consil. 337. nu. 10.

Feudi, seu Castri defensio ad quem pertineat, uide in consil. 403. & supra, Castrum.

Feudum quando ex defectu lineæ deuoluitur ad dominum, non tamen deuoluuntur meliorationes factæ in rebus ipsis feudalibus: sed debentur hæredibus ipsius Vassalli decedentis: & multo magis creditoribus: & quæ sit ratio, consil. 209. nu. 7.

Feudum. Melioramenta facta in feudo debentur hæredibus Vassalli decedentis sine linea, siue sint melioramenta accessoria, siue substantia per se: & possunt etiam hæres retinere feudum, nisi dominus soluat precium melioramentorum: & non accedunt feudis, si possunt per se subsistere, consil. 209. nu. 9.

Feudatarius si multa recuperauit, quæ erant de perdita sine eius culpa, & facto, censetur ea habuisse ex nouo titulo, id est, iure proprio, & non tanquam annexa feudo, consil. 209. nu. 10.

Feudum. Melioramenta facta in feudo etiam si non extent, sed probetur factas fuisse impensas notabilis momenti occasione feudi, tenetur ad eas successor in feudo, consilio 209. numero decimoprimum.

Feudi dominus obligatur Vassallo propter impensas, uel melioramenta necessaria facta in feudo: & ideo moriente Vassallo sine successore, dominus debet soluere precium melioramentorum, uel ædificium constructum super feudo, consilio 210. numero 4.

Feudum. Ex mutuo facto Vassallo domitius non obligatur, nisi mutuum in rem domini uersum sit, puta in meliorando feudum uide infra, Mutuum.

Feudum. Vassallus conditionem domini meliorem reddere potest, deteriore non: & feudum suo sumptu tueri debet, quemadmodum maritus dotem, & usufructuarius proprietatem: sed hæc intellige de modicis impensis, & præsentis utilitatis causa factis: non autem de magnis, & perpetuis, consil. 210. nu. 9.

Feudo reuerso ad dominum propter finitam inuestituram, tenetur dominus ad melioramenta in re feudali facta, consilio 210. numero 27.

Feudum an ueniat in confiscationem, uide supra, Confiscatio.

Feudum Vassalli delinquentis pertinet ad Comitem, uel Baronem, a quo fuit infeudatus, remissiuè, consilio 172. numero secundo.

Feudi priuatione facta per iudicem, uel per principem, si feudata-

rius prætendat se spoliatum, quid docere debeat, antequam audiatur in possessorio, uide infra, Possessorium, & infra, Spoliatus.

Feudum. Principi asserenti aliquem sibi subditum commississe crimen læsæ maiestatis, & priuandum esse feudo, non creditur, uide infra, Princeps. Et de decreto Mediolani, quod credatur literis Ducum asserentibus aliquod delictum, uel factum fuisse commissum per aliquem ex subditis, propter quod is priuandus sit feudo, uide etiam infra, Princeps, & consilio 433. numero 8. & 9.

Feudum. Vbicunque decretum imponit penam amissionis feudi ipso iure, tunc non est necessaria aliqua sententia, uel declaratio, sed sufficit sola executio, consil. 433. nu. 10.

Feudum. Inuestitus si fuit, aliquis a non legitimo principe, si superueniat legitimus princeps, talis inuestitura, & concessio facta, est nullius momenti, & nulla ipso iure: & ualet priuatio facta absque aliqua citatione, uel declaratione, consil. 433. nu. 11.

Feudum. Principe legitimo superueniente, annullan inuestituræ, & concessionis factæ prius per principem non legitimum: & quid si princeps legitimus successor approbavit eas per tacitum consensum: quid si aliquando uerbis, uel facto improbauit. Et super quorum Ducum Mediolani priuilegijs fiat difficultas, consil. 434. nu. 34.

Feudum. Infeudationes, & alia facta per Duces, dominos, seu principes legitimos, sunt ualidiora, & derogant his, quæ facta fuerunt per alios Duces, seu dominos non legitimos, consilio 511. num. 35.

Feudum. Infeudationes factæ in Dominio Mediolani per Ducem Franciscum Sfortiam primum, & per Ducem Ludouicum, Duces Mediolani, quomodo sustineantur: & quæ præualeant, consil. 511. nu. 34. cum seq.

Feudum. Dux Ludouicus Dux Mediolani non fuit legitimus Dux, antequam impetraret inuestituram a Cesare, sed postea eam impetrauit: & emisit edicta, quod feudatarij sui susciperent nouas inuestituras feudorum, consil. 511. nu. 36.

Feudi inuestituram ad petendum non potest minor restitui, si fuit monitus per principem ad eam prius petendam intra annum, & diem, consil. 328. nu. 17.

Feudo priuatur, quando quis non obtinuit debitas inuestituras a principe: & tali casu quando feudum perditur propter inuestituram non petitam, feudum pertinet, non domino, sed agnatis, consil. 599. num. 27.

Feudum. Rex si concesserit militi castrum cum illis uerbis, & uolo quod non deferatur hæredi, nisi de corpore tuo preuenti: talis concessio censetur limitata præcisè ad omnes ipsos hæredes de sanguine illius militis: & quandoque, & in quocunque gradu extinguatur talis linea, castrum quamuis non feudale reuertetur ad ipsum concedentem, seu ad eius hæredes, consilio 346. num. 19.

Feudum. Rex si concedat Castrum, & dicat, & uolo quod non deferatur hæredi, nisi de tuo corpore prouenienti: si subiecta esset adhuc alia clausula, scilicet si decedas sine hæredibus &c. extinguatur talis conditio, relicto uno hærede ex suo corpore: & an id sit uerum: & quando non procedat, consilio 346. numero uigesimo secundo.

Feudum, seu Castrum si princeps concedit alicui pro se, & descendentibus ex suo corpore, ita quod si sine talibus descendentibus decesserit, reuertatur Castrum ad ipsum principem concedentem: & contingat illum primum inuestitum decedere cum talibus descendentibus, sed eius filios, uel alios inferiores decedere sine descendentibus: reuertitur semper Castrum ad ipsum principem, uel ad eius successores: & est magis communis opinio, consil. 383. nu. 7.

Feudum. In materia feudali dictio, quilibet, idem importat, quod aliquis, consilio 287. numero settimo & uide infra, Quilibet.

Feudum. In materia feudali non solet habere locum ius accrescendi, sed solet actus tribui singulis pro uirili, consilio 287. num. 8.

Feudi consolidatione censetur extinctum dominium utile, consilio 376. nu. 7.

Feudum. Renuntiatio simpliciter facta omnibus suis iuribus sibi competentibus ad feudum, non nocet quod ad ius primogeniture postea delata, consilio 380. num. 4. & uide infra, Primogenitura.

Feudi alicuius renuntiatio non præiudicat, quin peti possit idem feudum ex noua successione postea delata, etiam si sit feudum primogenituræ, consil. 380. nu. 8.

Feudatarius. An subditi uel uniuersitas loci litigaturi aduersus dominum, uel feudatarium, possint se congregare sine licentia domini, uide supra, Communitas.

Feudatarius simpliciter an dicatur Baro: & an magnus nobilis, uide supra, Baro, & infra, Nobilis: & an ueniat appellatione nobilium simpliciter, ibidem.

Feudatarij aliqui reperiuntur multum potentes, quia sunt inuestiti de multis castris, & tamen non sunt Comites, neque

Barones, quia non habent expressum titulum in inuestitura &c. & quanto magis de feudo participant, tanto magis sunt vicini- res principibus, & potentioribus, conf. 163. nu. 56.

Feudatarij multi sunt, qui non sunt Comites, nec Barones, consilio 172. nu. 26.

Feudatarius quilibet non dicitur Baro, vide supra, Baro.

Feudum Baronie est feudum dignitatis &c. vide supra, Baronia, & Baro.

Feudatarios habentes feuda regalia intelligimus, quando dicimus, illustres Comites, & Barones, conf. 172. num. 45. & vide supra, Baro.

Feudatarius. An quilibet inuestitus de mero, & mixto imperio, æ- quiparetur comitibus, & Marchionibus, & in quo æquiparetur, conf. 172. num. 51.

Feudo, vel Castro vendito per Baronem, qui habet Vassallos sub se, an censeantur etiam venditi tales Vassalli, conf. 172. nu. 6. & vide infra, Vassalli.

Feudatarius an possit imponere noua onera subditis suis, vide in- fra, Onera.

Feudatarius non debet inducere aliquam nouitatem, neque noua onera, vel obsequia &c. conf. 186. nu. 20. & infra, Onera.

Feudatarius, vel superior si alleget consuetudinem imponendi ali- qua onera, oportet, quod sit præscripta tanto tempore, de cuius initio non sit memoria in contrarium, & vniuersalis, & continua; aliis seruitia, & onera aliquando præstata, præsumuntur præ- stita vel gratis, vel metu, & pro mera facultate, vel familiaritate, conf. 186. nu. 21.

Feudatarius si habet a principe concessionem regalium, an possit imponere suis subditis, angarias, perangarias, & onera &c. & quid operetur translatio regalium, vel referuatorum, etiam cum clausula, quod possit illa, omnia &c. & an possit feudatarius im- ponere onera ex vrgenti causa, conf. 186. nu. 22.

Feudatarij prohibentur quicquam exigere a subditis directe, uel indirecte, præterea, quæ tempore concessionis exigebantur a principe, etiam quod sit feudatarius absolute, & cum ampla po- testate, conf. 186. nu. 24.

Feudatarius. Exactio illicita facta aliquo tempore per dominum, seu feudatarium non obstat, & præsumitur facta vi, vel simplici- tate: & quid possint exigere feudatarij, conf. 186. nu. 31.

Feudatarius an debeat ipse habere condemnationes penales: an ve- rò spectent ad communitatem, vide infra, Penales.

Feudatarij, seu dominus potest facere proclamata penalia, ne de- ferantur arma: & an possit feudatarius statui, quod pater tunc teneatur pro filio, vide supra, Arma, & infra, Statutum.

Feudatarius. An confirmatio statutorum olim facta per dominos, seu Comites, præiudicat successoribus: & an sit in hoc aliqua differentia feudorum, conf. 186. nu. 38. & vide infra, successor, ubi posui alia de successoribus in feudo.

Feudatarij, seu Comites cogi possunt ad obseruanda statuta, & cæ- tera omnia, quæ cum communitate debent obseruare, conf. 186. num. 43.

Feudatarius an teneatur ad onera pro bonis, quæ acquisiuit, vide in- fra, Onera.

Feudatarius, seu Vassallus propter feloniam contra dominum pri- uatur feudo ipso iure, si dominus velit, & non aliter: qui defe- ctus dominij non potest opponi feudatario per tertium, consilio 187. num. 5.

Feudum quando censeatur concessum a principe, non per viam cõ- tractus, sed per viam gratiæ, seu beneficij, conf. 434. numero 16. cum nu. seq.

Feudum gratiosum longè minus obligat principem, quàm si fuisset feudum datum proprie per viam contractus, consilio 434. nu- mero 18.

Feudum. Princeps, vel eius successor potest liberiori modo tollere beneficium, quàm contractum, & ita feudum concessum per gra- tiam: etiam quod princeps dixerit se id facere in remuneratio- nem, quando id factum non est per viam contractus, consil. 434. nu. 19. & vide infra, Princeps.

Feudalis concessio comprehendit etiam imbotaturum, datum pa- nis, & vini, & carni, & notariæ, & aliarum similium perceptio- num, quando & hæc fuerunt concessa vnicui structu verborum cum ipsa iurisdictione, & dictum fuit, modo quo supra concedi- mus &c. & censentur omnia concessa fuisse in feudum, consilio 434. nu. 21.

Feudum. Omnia quæ sunt de vectigalibus, habent naturam feudo- rum in hoc, quod princeps ea alijs concedens, censetur sibi sem- per referuare quandam superioritatem, conf. 604. nu. 3.

Feudum. Annuj redditus concedi possunt in feudum, consilio 434. num. 22.

Feudum Fortalicij, vide infra, Fortalicium.

Feudatarius Castri habentis adherentiam cum Dominio Mediola- ni, non tenetur præstare nouum iuramentum fidelitatis illustri- simo Gubernatori Mediolani uigore edicti publicati, conf. 647. nu. 1. Et de adherentia, & loco adherente, vide ibidem num. 2. & 3. & supra, Adherentia.

Feudatarius an teneatur contribuere in subuentionibus pro mobili

bus, & pecunia numerata: quod sic, si fructificant, & lucrantur, conf. 40. nu. 5.

Feudalis contractus non ualet aliquando in præiudicium supre- mi domini, & tamen ualet in præiudicium ipsius domini in- ferioris, qui fecit contractum, conf. 67. nu. 7.

Feudatarius cogitur, principe iubente, soluere collectas, & one- ra, etiam pro bonis suorum subiectorum absentia: datur tamen postea ei repetitio contra subiectos, dato quod princeps, qui ius sit, sit Tyrannus, vel aliter iniuste exegerit pecunias, consil. 1. nu. 13. & vide infra, Onera.

Feudum. Talis culpa, seu fellonia aduersus dominum aliquando committitur, propter quam feudum ipsum domino aperitur: & non omne crimen hoc operatur, consilio 392. numero de- cimoquinto.

Feudum. In feudis oppellatione filiorum veniunt nepotes, consilio 511. nu. 10.

Fictabiles an comprehendantur in immunitate concessa mas- sarijs, vide infra, Immunitas.

Fictabilis, vide supra, Conductor.

Fictio iuris proprie solet adhiberi super factis, consilio. 167. nu- mero 40.

Fictio non dicitur, sed veritas, quando lex fingit super his, quæ sunt iuris, conf. 750. nu. 26.

Fictio est super his, quæ sunt facti, non quæ sunt iuris, consil. 750. num. 44.

Fictio ibi est, ubi datur impossibile, conf. 750. nu. 10.

Fictio non potest habere locum, ubi non potest habere locum ueri- tas, conf. 770. num. 40.

Fictum aliud est, aliud simulatum, aliud in fraudem factum, & aliud imaginarium, remissiuè, conf. 97. nu. 34.

Fideicommissum, Fideicommissarius. Bona fuis- se in bonis primi testatoris, probari debet, consilio 6. nume- ro tertio.

Fideicommissum. Bona fuisse in bonis, quomodo probetur: & an per famam in antiquis, conf. 6. nu. 6.

Fideicommissum. Bona fuisse in bonis, an probetur ex libro regi- stri, conf. 6. nu. 8.

Et an per instrumenta, in quibus etiam enuntiatiue sit mentio de ipsis bonis d. conf. 6. num. 9.

Fideicommissum. Quomodo probetur in fideicommissis bona fuis- se in bonis testatoris, vide etiam in consil. 200.

Fideicommissio existente, nihil aliud agendum est, nisi quod proba- ri debet, bona fuisse in bonis testatoris: & admittuntur quales- cunque probationes, ueluti per uerba enuntiatiua instrumento- rum, uel per libros ætими, seu registri: vel per testes de auditu: vel per publicam uocem, & famam, quando sumus in antiquis, conf. 200. num. 9.

Fideicommissum petens, debet plenè probare, bona fuisse in bonis testatoris: nec sufficit producere instrumentum, quo hæres, con- tra quem nunc agit, uendidit cuidam tertio prædium, de quo di- sputatur, conf. 603. nu. 1. & 2.

Et instrumentum uenditionis factam cum alia persona, minus probat, quàm semiplenè, scilicet quod ad ipsum, qui petit fidei- commissum, & uult probare ex eo, bona fuisse in bonis &c. d. con- silio 603. nu. 5.

Fideicommissum factum non fuisse, interpretandum est, quando su- mus in institutione necessaria: uol fideicommissum sit onus: & nunquam debet induci, nisi uel uoluntas, uel uerba sint clarissi- ma, conf. 39. nu. 7.

Fideicommissum censetur onus, & nunquam debet censi indu- ctum, nisi uerbis exprimat, uel mens testatoris necessariò infer- rat: & in dubio pronuntiatur contra fideicommissum, conf. 31. num. 9.

Fideicommissum. In fideicommissis spectanda est potissimum uo- luntas testatoris, scilicet in eius interpretatione, postquam con- stat illud esse introductum: Sed in eo introducendo, opus est uerbis expressis, uel coniecturis urgentibus: & in dubio iudican- dum est, fideicommissum non subesse, cum sit onus, & ita debet intelligi illa regula, conf. 31. nu. 22.

Fideicommissum est onus, & non censetur inductum, quando capi potest alia coniectura, conf. 51. nu. 10.

Fideicommissa sunt odiosa, & restringenda, quantum fieri potest: & inspicuntur personæ grauata, non autem uocata &c. con. 201. numero 1.

Fideicommissio esse bona subiecta, in dubio non præsumitur, nisi probetur, conf. 226. nu. 36.

Fideicommissum. In fideicommissis quod debeat mens testa- toris considerari, id non procedit, nisi extent aliqua uerba, ex quibus talis mens aperte colligatur, consilio 329. numero octauo.

Fideicommissum. De interpretatione uoluntatis testatoris in ma- teria substitutionis fideicommissariæ: & an censeatur inductum fideicommissum, nec ne, in casu, de quo in consilio: & uide pri- mo contra fideicommissum: deinde pro fideicommissio, uide in consil. 329.

Fideicommissum. An constet de fideicommissio, si notarius imperfecit illud scripsit, vide in consil. 344.

Fideicommissum. De fideicommissio constare non dicitur, si notarius imperfecte, vel imperite illud scripsit in testamento: & clausula imperfecte scripta per notarium, sunt habenda pro imperfectis, si respiciant substantia, & ea, quae omnino sunt incerta, si non exprimantur per testatorem, consil. 344. nu. 2.

Fideicommissum vtrum addit, si sit probabile dubium, est in dubio iudicandum contra fideicommissum, consil. 350. nu. 3.

Fideicommissum cum sit onus, non solet censeri inductum, nisi vel ex verbis, vel ex coniecturis vrgentibus id necessario inferatur, consil. 361. nu. 2.

Fideicommissum non subesse in dubio pronuntiandum est, consilio 361. nu. 3.

Fideicommissum. In vltimis voluntatibus debet potissimum inspicimur testatoris, & potissimum in fideicommissis inducendis, vel non inducendis, consil. 361. nu. 4.

Fideicommissum. Quando mens testatoris est in sensu affirmatiuo, quod bona perueniant in familia, tunc satis est, quod semel perueniant: praesertim quia agitur de re odiosa, id est, de fideicommissio, consil. 361. nu. 16.

Fideicommissum. Cum facile fuisset testatori exprimere fideicommissum, vel prohibitionem alienandi, vel quid simile, & non expressit, debet id haberi pro omisso: & simili interpretatione utitur Alex. ad euitandum prohibitionem alienationis, consil. 361. nu. 17.

Fideicommissum non est considerandum, neque de eo est habenda ratio si non constat, quod unquam fuerit factum tali modo, consil. 413. nu. 8.

Fideicommissum. In substitutionibus regula est, ut substitutio nunquam praesumatur, nisi probetur: & multo magis id procedit in fideicommissis, consil. 431. nu. 1.

Fideicommissum non extare, in dubio interpretandum, & pronuntiandum est, consil. 501. nu. 12.

Fideicommissa regulariter censentur odiosa, consil. 568. nu. 15.

Fideicommissum quod inducatur ex coniecturis, id procedit, si sint coniecturae necessariae, aut multum probabiles, & non aliter, consil. 31. nu. 10.

Fideicommissum. In fideicommissis voluntas testatoris principaliter inspicitur, & aliquando praefertur verbis, consilio 51. numero 11.

Fideicommissum Verba enuntiativa in materia fideicommissorum solent aliquando disponere, & id dependet a voluntate testatoris ex circumstantiis, consil. 120. nu. 7.

Fideicommissum. In testamentis sola voluntas testatoris dominatur, praesertim in fideicommissis, etiam per coniecturas: & magis inspicitur, quam verba, consil. 123. nu. 15.

Fideicommissum. In fideicommissis praesertim voluntas testatoris est potissimum inspicienda, consil. 155. nu. 3.

Fideicommissum de nouo si solent inducere coniecturae necessariae, debent multo magis fideicommissum iam inductum declarare, & extendere, consil. 312. nu. 10.

Fideicommissum. In vltimis voluntatibus inspicienda est sola mens testatoris, & eius uestigia, & magis, quam verba, praesertim in fideicommissio, consil. 383. nu. 13.

Fideicommissum. In fideicommissis sola voluntas seruatur, etiam per improprietatem verborum, & absolute magis, quam verba, consil. 383. nu. 14.

Fideicommissa quauis soleant aliquando induci per coniecturas, tamen opus est, quod tales coniecturae sint vrgentes, & ualde necessariae, consil. 431. nu. 8.

Fideicommissum potest induci ex coniecturis, quae quauis debeant esse uel necessariae, uel multum probabiles ad inducendum principaliter fideicommissum, sufficiunt tamen leuijores, si dum taxat agatur de intelligentia, seu declaratione fideicommissi iam inducti: & uide duas coniecturas, consil. 467. nu. 13. cum seq.

Fideicommissum quando censetur inductum, uide multas coniecturas in consil. 476.

Fideicommissa solent induci etiam ex coniecturis, dummodo sint uel necessariae, uel probabiles, consil. 476. nu. 2. & consil. 483. nu. 33.

Fideicommissum. In fideicommissis voluntas inspicienda est, etiam ex coniecturis: & voluntas magis, quam verba: & in quibus casibus proprie id uerificetur, consil. 576. nu. 8. cum numero precedente.

Fideicommissa non inducuntur ex coniecturis, nisi sint necessariae: cum uero constat testatorem uoluisse facere fideicommissa, tunc sufficiunt coniecturae probabiles, consil. 476. nu. 11.

Fideicommissum. Mens potius, quam verba est attendenda, & maxime in fideicommissis, & conditionibus, etiam tacita ex coniecturis resultans, consil. 484. nu. 9.

Fideicommissum inducitur, secundum magis communem opinionem, ex uerbis illis enuntiatiuis prolati per modum causae, habes filios tuos, quibus relinquo, consil. 762. nu. 8.

Fideicommissum colligitur inter descendentes masculos, quando testator tractans de institutione, uel substitutione, semper uocat masculos, quia praesumitur motus ratione agnationis, & se-

xus masculini ex familia sua, consil. 200. numero 6.

Fideicommissum an censetur inductum ex uerbis arbitrariis, quae sunt latiora, quam uerba testamenti, consil. 267. nu. 6.

Fideicommissum censetur inductum per illa uerba, quod bona in eos perueniant &c. consil. 312. nu. 15.

Fideicommissum non potest elici ex illis uerbis solis, ut bona haereditaria perpetuo remaneant, & conferantur in familia: quia quando sunt posita in modum rationis, nihil disponunt, si aliae substitutiones non fuerint expressae: & talium uerborum natura est, referri, & limitari ad substitutiones, & personas immediate praecedentes, consil. 344. nu. 3.

Fideicommissum. Verba illa, ut bona haereditaria perpetuo remaneant, & conferantur in familia si non stant in modum rationis, sed potius sunt enuntiativa cuiusdam futuri euentus, quem testator sperabat propter suam dispositionem, nihil disponunt etiam, consil. 344. nu. 5.

Fideicommissum. Testator quando saepe habet mentionem de filiis masculis, censetur uoluisse excludere filias feminas: quod esse non potest, nisi per fideicommissum fauore ipsorum masculorum, consil. 357. nu. 11.

Fideicommissum. Sola mentio masculorum iterata in testamento, quauis simpliciter facta, operatur fideicommissum fauore ipsorum masculorum: ita quod feminae, quas postea nasci contingit, tenebuntur saltem per fideicommissum restituere bona masculis, consil. 357. nu. 12.

Fideicommissum tacitum quandoque censetur contineri in testamento: & ex sola coniectura colligi potest fideicommissum, dummodo ex uerbis testamenti, seu alterius dispositionis colligatur, consil. 357. nu. 13.

Fideicommissum an, & quomodo censetur inductum, uel non inductum, praesertim si testator fecit progressum institutionum haereditum liberum, & ultimo loco ordinauit, quod uxor eligeret unum ex agnatis &c. & an censetur inductum fideicommissum per uerba illa, quia in dicta eius agnatione bona sua remanere intendit, uide in consil. 361.

Fideicommissum an inducatur per uerba illa testatoris, quia in dicta eius agnatione bona sua remanere intendit, consilio 361. nu. 1. & num. 9.

Fideicommissio an censetur testator uoluisse bona sua subijcere ex progressu institutionum haereditum, quem fecit: puta si primo instituit filios masculos posthumos, & si non nascerentur, instituit filias posthumas liberum, & sine fideicommissio: & ultimo si non nascerentur filij, ordinauit uxori, quod eligeret unum ex agnatis &c. consil. 361. nu. 6.

Fideicommissum fauore totius agnationis facere uolentes testatores, quomodo a communiter accidentibus soleant disponere: & quod soleant gradatim procedere, & fideicommittere inter suos filios, & descendentes omnes masculos, & excludere feminas, & postea uocare agnatos proximiores, & alios, & inducere prohibitionem alienandi, & adijcere clausulas, ut bona perpetuo sint in familia, consil. 361. nu. 8.

Fideicommissum an censetur concludenter induci per uerba illa, quia in dicta eius agnatione bona sua remanere intendit: & quam interpretationem, & quem sensum recipiant, quando reliquae omnes partes testamenti excludunt fideicommissum: & quod exponantur, remaneant in agnatione, id est, in eam perueniant, consil. 361. nu. 9.

Fideicommissum. Clausula quod bona testatoris remanere deberent in propinquijs testatoris, qui essent de eius parentella, & semper de gradu in gradum quod nunquam recedant de eius parentella &c. restringitur ad unum casum tantum, de quo prius locutus fuerat testator, & non inducit generale fideicommissum, consil. 361. nu. 15.

Fideicommissum censetur inductum, & descendentes censentur uocati per fideicommissum, & bona debent successiue, & gradatim peruenire ad descendentes haereditum nominatorum in testamento, quando testator dixit, quod bona mea per dictos meos haereditum, & eorum filios masculos de eis legitime descendentes, de domo, & parentella mei testatoris, & per descendentes ex ipsis legitime, & successiue possideantur &c. consilio 442. num. 1.

Fideicommissum. Quando testator omnino uoluit, quod bona possiderentur successiue per descendentes, uoluit in necessariam consequentiam, quod ipsis descendentes competeret aliquod ius, seu remedium petendi ea: & id nihil aliud potest esse, quam ius, seu petitio fideicommissi, consil. 442. nu. 2.

Fideicommissum. Quotiescunque testator uocat aliquos per nomen collectiuum, id est significatiuum multarum personarum, diuersis, seu successiuis temporibus, tunc huiusmodi personae censentur uocatae per fideicommissum, & uocatae gradatim, seu prout quisque est proximior: exemplum traditur in dictione, familia, in dictione, agnatio, & in dictione, liberi: & quae sit ratio, consil. 442. num. 5.

Fideicommissio quando sunt uocati descendentes: & de hac dictione, descendentes, uide etiam supra, descendentes.

Fideicommissum. Verba illa, de domo, & parentella mei testatoris

significat perinde, ac si dictum fuisset, domum, uel parentellam, conf. 442. nu. 7.

Fideicommissum. Testator si habuit rationem agnationis suę, puta si dixit, de domo, & parentella, hæc sola ratio sufficit ad inducendum fideicommissum inter ipsos de agnatione, seu parentella, & domo testatoris, consideratos per eum, id est, descendentes ab eo, & ab eius hæredibus, per eum nominatis, consilio 442. numero 8.

Fideicommissum. Mentio masculorum sæpius repetita in testamento, arguit testatorem habuisse rationem agnationis, & uoluisse facere fideicommissum, conf. 442. nu. 9.

Fideicommissum an censeatur inductum inter descendentes, quando ex parte grauatorum verba sunt clara pro fideicommissum inter descendentes in infinitum, sed tamen non sunt clara ex parte vocatorum: puta si non sint expressè vocati hæredes, & eorum filij, & descendentes, sed simpliciter dictum sit, quod in alios meos hæredes deueniat &c. & vide de dictione, hæredes, quando comprehendat omnes in infinitum, consilio 442. numero 10. cum sequen.

Fideicommissum. Appellatio hæredum ex parte vocatorum comprehendit omnes in infinitum, quando ex parte grauatorum sunt vocati omnes in infinitum; quia cum hæc duo sint correlatiua, debet vnum intelligi, & declarari per aliud; alias sequeretur absurdum manifestum, conf. 442. nu. 12.

Fideicommissum. Quando in priori parte testamenti vocati fuerunt & hæredes, & eorum filij, & descendentes, dicendum est, quod mentio hæredum postea facta simpliciter in alia parte testamenti, referatur ad eos omnes, conf. 442. nu. 13.

Fideicommissum. Testator per illa verba, in alios meos hæredes deueniant, censeatur considerasse quemcunque casum futurum quocunque tempore, quando statim subiecit, ita tamen quod in feminas non deueniant: si tempore testamenti non erant feminæ, conf. 442. nu. 16.

Fideicommissum an, & quando censeatur inductum: & an per mentionem descendendum, & quod bona remaneant in descendentes &c. & an per prohibitionem alienationis, & absolute: & an ex coniecturis: & ex quibus, vide in conf. 467.

Fideicommissum. Testator si dixit se velle, quod omnia bona sua perueniant, & remaneant perpetuò, & in infinitum in descendentes suos, hæc dispositio verificari non potest, nisi per fideicommissum: quod censeatur factum etiam per verba enuntiativa: & clarius etiam quando verba aliquando sunt enuntiativa, & aliquando dispositiua, conf. 467. nu. 10.

Fideicommissum. Sermo de descendentes, verificatur etiam in vna persona tantum in fideicommissis, conf. 467. nu. 3.

Fideicommissum. Vocabulum, descendentes, quo usus est testator in pluribus partibus testamenti, cum sit collectiuum, id est, cum denotet multas personas diuersas, seu successiuis temporibus, denotat fideicommissum perpetuum, conf. 467. nu. 4.

Fideicommissum. Testator si vocauit per fideicommissum extraneos, deficientibus descendentes, censeatur multo magis per fideicommissum vocasse ipsos descendentes ad exclusionem talium extraneorum, conf. 467. nu. 11.

Fideicommissum an censeatur inductum ex illa coniectura, quod si vocauit ad portionem Titij absolute ordine successiuo filios extranei, multo magis censeatur uocasse filios ipsius Titij: & quare ratione, conf. 467. nu. 17. cum nu. seq.

Fideicommissum. Absurdum esset, quod quod ad portionem alicuius essent deterioris conditionis descendentes ab eo, quam descendentes ab extraneo, conf. 467. nu. 18.

Fideicommissum perpetuum censeatur inductum, & tunc liberi censeantur vocati, quando testator habet mentionem vel dispositiue, vel enuntiatue de suis descendentes masculis, non semel tantum, sed sæpius: quia censeatur habuisse rationem agnationis suę, ut scilicet inter agnatos masculos ab eo descendentes, bona omnia conseruarentur: & est communis conclusio, conf. 476. nu. 3. cum seq.

Fideicommissum. Quemadmodum si testator habuit sæpius mentionem de agnatis, vel de agnatione sua, censeatur inter eos omnes fecisse fideicommissum perpetuum, ita etiam si facta fuit sæpe mentio de masculis, secundum communiter Docto., conf. 476. num. 4.

Fideicommissum. Testator quotiescunque vocat aliquos per nomen collectiuum, id est, significatiuum multarum personarum diuersis, seu successiuis gradibus, & temporibus, tunc huiusmodi personæ censeantur omnes vocatæ per fideicommissum, & vocatæ gradatim, seu prout quisque est proximior: exemplum in dictione, familia, agnatio, liberi, & descendentes, conf. 476. nu. 5.

Fideicommissum. Dictio descendentes, censeatur etiam collectiua, & comprehendit multos gradus, & multa tempora, ideoque operatur fideicommissum, conf. 476. nu. 6.

Fideicommissum. Testator si dixit, ita etiam, & taliter, quod omnia bona & iura mea perueniant, & peruenire debeant in superuiuentibus, & in eorum descendentes masculos, etiam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum: hæc uerba continent si-

deicommissum expressum fauore descendendum: & ipsum etiam continere, dato quod non fuisset expressa illa clausula, vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum: & censeantur uocati, conf. 476. nu. 7.

Et an aliquid obiter, quod non vocauerit omnes descendentes absolute, sed illos tantum, qui essent superuites in casum, quo aliquis ex filiis decederet sine masculis, qui casus non eueniret, ibidem: ubi quod non.

Fideicommissum. Testator si filium decedentem sine masculis grauauit opere fideicommissi fauore illorum, qui ab eo grauato non descendunt, multo magis censeatur, illum decedentem uoluisse grauare fauore illorum, qui ab ipso grauato debebant descendere &c. conf. 476. nu. 10.

Fideicommissum absolutum fauore agnationis, & familie testatoris, quando censeatur factum, seu inductum: & an ex illis uerbis, quod bona remaneant, & conseruentur in domo, & familia &c. & an per mentionem agnationis, familie, domus, proximorum, masculorum, uel descendendum: & an per prohibitionem alienationis, uide in conf. 483.

Fideicommissum absolutum censeatur factum ex illis uerbis, quia testator dixit, & affirmauit, suæ intentionis firmissimum esse propositum, quod dicta bona immobilia, iurisdictiones, & honoraria remaneant, & conseruentur in domo, & familia &c. conf. 483. nu. 1.

Fideicommissum denotat uerbum, peruenire, etiam prolato enuntiatue: & multo magis id denotat uerbum, remaneant, & conseruentur: & tanto magis appositis paulo superius illis uerbis, omnino, & in perpetuum, conf. 483. nu. 2.

Fideicommissum. Bona si debent perpetuò conseruari in familia, id aliter fieri non potest, nisi per fideicommissum, consilio 483. num. 3.

Fideicommissum sine dubio tunc censeatur factum fauore ipsius agnationis, seu familie, quando constat testatorem habuisse rationem agnationis suę, conf. 483. nu. 4.

Et idem etiam generaliter dicitur, quotiescunque testator vocat aliquos per nomen collectiuum, id est, significatiuum multarum personarum diuersis, seu successiuis temporibus, ut est dictio, proximiores, uel dictio, agnatio, uel familia, uel domus, uel descendentes d. conf. 483. nu. 5.

Fideicommissum absolutum censeatur inductum tunc fauore masculorum prouenientium ex agnatione ipsius testatoris, quando testator sæpe habet mentionem de masculis uel dispositiue, vel enuntiatue: & est communis opinio, consilio 483. nu. 6.

Fideicommissum uocat omnes, inter quos bona debent perpetuò conseruari, scilicet prout quisque erit proximior, conf. 483. nu. 34 et nu. 43.

Fideicommissum. Testator si præcipuam curam, et rationem agnationis, et familie suę habuit, dum semper prætulit masculos, in necessariam consequentiam inter eos fideicommissum absolutum gradatim inductum uidetur: ut hoc modo bona inter eos perpetuò conseruentur, conf. 484. nu. 61.

Item si prohibuit perpetuò detractione trebellianicæ, et falcidie d. conf. 484. nu. 62.

Fideicommissum. Testator censeatur aliquando uoluisse, quod bona ad aliquos perueniant: quod esse non potest, nisi per fideicommissum, quod censeatur inductum, conf. 581. nu. 9.

Fideicommissum inductum descendentes quod non ualeat extra casum, quo fuerunt honorati a testatore, uide in consilio 589.

Fideicommissum censeatur inductum ex eo quod testator habuit rationem agnationis, quam rationem censeatur habuisse, dum semper uocauit masculos etiam de sua agnatione, et ex eo quod dum uocauit nepotem ex sorore, uoluit quod deferretur in agnationem ipsius testatoris, et curaret, quantum fieri posset, ut efficeretur de eius domo, et familia, conf. 700. nu. 2.

Fideicommissum. Grauati solum censeantur filij instituti, quando fuit dictum, si aliquis, uel aliqui eorum decederent sine filiis legitimis &c. et ideo si mortui sunt cum filiis, licet postea filij decederent sine filiis legitimis, fideicommissum locum non habet, quia fideicommissum personas filiorum non egreditur, consilio 764. nu. 41.

Fideicommissum, seu substitutio, si decederit sine filiis masculis, euanesceat, extinctibus filiis masculis tempore mortis grauati, quicquid postea contingat de his filiis, consilio 764. num. 42.

Et quid si in prohibitione alienationis fuerint posita illa uerba, quia in posteros eorum tantum ex linea masculina descendentes uoluit in perpetuum peruenire bona: et quod id non obitet: et quod illa ratio cum sit apposta in prohibitione alienationis, eo casu tantum inducat fideicommissum: et est uerissima, et communis opinio d. conf. 764. nu. 43.

Fideicommissum quando est relictum posteris natis ex linea masculina in perpetuum, ex his uerbis dicitur facta inter eos substitutio ordine successiuo; et non tantum dicuntur uocati nati, uel concepti tempore testamenti, et mortis testatoris, sed etiam concipiendi, et nascituri in futurum quancumque, propter illud uerbum,

- dam, posteris, quia omnes descendentes includuntur, consilio 765. nu. 27.
- Et eadem ratione omnes etiam comprehenduntur in donatione facta alicui, & posteris suis: & in fideicommissio etiam magis, propter uerbum, in perpetuum d. conf. 765. nu. 28.
- Fideicommissio quando sit locus, moriente uno ex masculis cuiuscunque gradus, conf. 795. nu. 1.
- Fideicommissio an grauari possint descendentes, si non sint expressè uocati: & quod sint expressè uocati, quando sunt inuicem substituti: & licet aliqui simul uocentur, & grauentur, intelligitur tamen ordine suo, id est, quod prius uocati, quam grauat, conf. 795. nu. 2.
- Fideicommissum perpetuum an censeatur factum semper inter illos de parentella, quando testator dixit, si filij mei, ac eorum descendentes usque in infinitum decesserint sine filiis, tunc substituo alios proximiores de parentella tunc uiuentes: an uerò censeantur uocati illi solum, qui erunt in primo gradu, extincta linea &c. propter illa uerba, tunc uiuentes, uide in consilio 51.
- Fideicommissum perpetuum censeatur tunc inductum inter ipsos de familia, quando testator uocat illos de parentella, seu de familia, conf. 51. nu. 1.
- Fideicommissum inter eos facere censeatur testator, si relinquat aliquibus sub nomine collectiuo, conf. 51. nu. 2.
- Et paria sunt, uocare illos de parentella, & uocare parentellam d. conf. 51. nu. 3.
- Fideicommissum perpetuum censeatur inductum inter illos de parentella, dato quod testator uocauerit proximiores de parentella, & perinde est ac si simpliciter uocasset illos de parentella, conf. 51. nu. 4.
- Et qualitas illa proximiores, semper sub intelligitur d. consil. 51. num. 5.
- Fideicommissum quando est constitutum inter illos de parentella, censeatur constitutum inter eos saltem usque ad decimum gradum, conf. 51. nu. 6.
- Nisi ex parte grauatorum dictum sit, q̄ in infinitum &c. quia tunc excedit decimum gradum d. conf. 51. nu. 7.
- Fideicommissum constituisse inter eos, & uoluisse bona inter eos conseruari, censeatur testator, si simpliciter habet mentionem de agnatis suis, conf. 51. nu. 8.
- Et idem est, quando habet mentionem de masculis, ibidem.
- Fideicommissum. Si testator uocat proximiores de parentella tunc uiuentes, an censeantur uocare duntaxat primum gradum parentellæ, & non posteriores: & concludit, quod non, sed omnes, conf. 51. nu. 9.
- Fideicommissum. Quando testator uocat proximiores de parentella tunc uiuentes, non exprimendo proprium nomen, sed sub hoc generali nomine proximiorum, censeatur considerare personas, non propter se, sed propter parentellam, & sic censeatur uocare ad fideicommissum totam parentellam, seu agnationem, conf. 51. nu. 12.
- Fideicommissum fauore masculorum inducitur ex mentione ipsorum masculorum, conf. 54. nu. 8.
- Fideicommissum facere testator censeatur, quando substituit in pœnam hæredi post aditam hæreditatem, uide infra, substitutio in pœnam.
- Fideicommissi inducti coniecturæ an sint, eo quod testator prætulit masculos feminis: item quia sæpius habuit mentionem de agnatione: item quia disposuit, quod haberetur ratio proximiorum agnatorum: & quando procedant tales coniecturæ, conf. 361. nu. 18.
- Fideicommissum. Periculosa uidetur ratio illa argumentandi ab agnatione pro fideicommissio, conf. 361. nu. 19.
- Fideicommissum. De fideicommissio facto fauore agnationis, & masculorum ex linea masculina &c. uide in conf. 366.
- Fideicommissum. Testator dum semper habuit mentionem de masculis considerauit fauorem agnationis suæ, adeo quod id sufficeret ad introducendum fideicommissum inter ipsos agnatos, conf. 366. nu. 2.
- Fideicommissum si factum sit in fauorem agnationis, & prohibitio alienandi extra familiam: & an admittantur omnes agnati successiuè: & an agnati masculi præferantur feminis agnatis, an uerò admittantur cum eis, uide in conf. 123.
- Fideicommissum, & prohibitio alienandi extra familiam, si ambo facta sint per testatorem, fideicommissum continet utilitatem illorum de familia, & prohibitio damnum, & est odiosa: & fideicommissum non omni tempore dependet à prohibitione, conf. 123. nu. 9.
- Fideicommissum an inducatur per prohibitionem alienandi extra familiam &c. uide supra, Alienatio, Alienandi prohibitio, ubi posui.
- Fideicommissum comprehendit etiam feminas, quæ per uirilem sexum descendunt, quia dicuntur etiam de agnatis: & ueniunt appellatione legitimorum descendendum: & sunt de familia, & agnatione etiam in materia fideicommissi, consilio 123. numero 11.
- Fideicommissum si sit factum fauore agnatorum, quando in eo censeatur comprehensæ agnati masculi tantum, & non feminæ, conf. 123. nu. 18.
- Fideicommissum declaratur ex qualitate rei: & si agitur de fortalicio, uel de domo propria testatoris, censeatur uocati agnati masculi, & non feminæ: & per masculos melius conseruatur honor, & familia testatoris, conf. 123. nu. 19.
- Fideicommissum. In fideicommissio, uel prohibitione alienandi an descendentes masculi possint grauari, si non sunt honorati: & quando censeantur honorati, conf. 200. nu. 4.
- Fideicommissa, & prohibitiones alienandi extra familiam quando non restringantur ad quartum gradum, sed censeatur fideicommissum perpetuum usq; ad decimum gradum, consil. 200. nu. 7. & uide supra, Alienatio, Alienandi prohibitio.
- Fideicommissi ceteri omnes gradus expirant, quando quis tempore mortis suæ relinquit filios, dato deinde quod illi filij decederent sine filiis, conf. 219. nu. 4.
- Fideicommissum si sit inductum inter filios tantum, quando per illud censeantur etiam uocati filij filiorum, uide in conf. 235.
- Fideicommissum. Quando in fideicommissis testator uocat etiam feminas, an, & quando censeatur tantomagis eas uocare ordine successiuo, scilicet post masculos, consilio 237. numer. 8. & uide infra, Statutum quod masculi præferantur feminis &c.
- Fideicommissum, si quis decederet sine filiis, quod extinguatur relictis filiis, quicquid de filiis contingat, uide in consilio 267.
- Fideicommissum factum sub conditione, si quis decesserit sine filiis, extinctum est, si ille decessit relictis filiis, quicquid postea contingat de filiis, consil. 267. nu. 3.
- Et an uerisimilis mens testatoris sit, quod si fuisset interrogatus, pariter etiam grauasset filios filiorum: quod non: & quod huius modi extensiones non admittantur, cum tractatur de transitu ab una persona ad aliam, conf. 267. nu. 4.
- Fideicommissum. In fideicommissis ex parte eorum, qui grauantur nunquam sit extensio de persona ad personam: neque appellatione filiorum ueniunt nepotes, conf. 267. nu. 5.
- Fideicommissum. Filij filiorum, & sic nepotes censeantur uocati ad fideicommissum etiam ex qualibet minima coniectura, consilio 327. nu. 4.
- Fideicommissum. Testator si uocauit aliquem, & post eum eius filios &c. dictio, post, cum denotet tractum temporis, uocat eos ordine successiuo, & per fideicommissum, consil. 383. nu. 11.
- Fideicommissum an censeatur inductum ex illa coniectura, quod testator grauauerit descendentes, & ita censeatur eos uocasse, conf. 467. nu. 14.
- Fideicommissum. Testator si omnes descendentes grauauit, ergo omnes uocat: sed discrepatio est inter Docto. de hoc, qui attestant de duabus communibus opinionibus contrariis, consil. 467. nu. 15.
- Fideicommissum. Descendentes an prius censeantur uocati, quam grauati, an è conuerso: & quod censeantur prius uocati, deinde grauati, ut actus ualeat: & quod Bar. in hoc non habeat contradicentem, conf. 467. nu. 16.
- Fideicommissum absolutum ex prohibita alienatione &c. restringitur usque ad gradum tantum: sed hoc non procedit, quando ex uerbis testatoris contrarium deprehenditur, ut quia uoluit, quod bona sua perpetuò in familia sua conseruentur, & tunc fideicommissum extenditur usq; ad decimum gradum, prout ab intestato succeditur, conf. 484. nu. 63.
- Fideicommissum iniunctum liberis, seu descendentibus quando non ualeat: & quando hæres adiuuit hæreditatem, censeatur extincta substitutio vulgaris, & si non euenit casus, quo fuerunt ipsi descendentes honorati à testatore, non potuerunt per consequens grauari extra illum casum, conf. 589. nu. 5.
- Fideicommissum. Testator quomodo ex uerisimili mente censeatur uocasse ad fideicommissum filios sororum in casu, de quo in consilio, conf. 287. nu. 26.
- Fideicommissum. Ex mentione facta de descendantibus, quando testator eos uocabat, non bene inferitur ad casum, quando eos grauauit, quia diuersa ratio, conf. 312. nu. 34.
- Fideicommissum gradatim inter eos censeatur in necessariam consequentiam fecisse testator, ut eo modo inter eos bona conseruentur, quando in omnibus substitutionibus semper habuit mentionem, & rationem de liberis masculis, & nunquam feminas uocauit, nisi cessantibus masculis: quia uidetur motus ratione agnationis &c. consilio 329. numero 18. & uide infra, Masculi.
- Fideicommissum licet sit factum fauore familiæ, non tamen excluduntur filia feminæ primi gradus, quamuis sint nuptæ, conf. 344. nu. 6.
- Fideicommissum. Ad fideicommissum factum fauore agnationis debet admitti frater patruelis, seu consobrinus, qui est ex eadem linea masculina, ad exclusionem eius, qui quamuis descendat à testatore, descendit tamen per lineam femininam, uidelicet ex nepte testatoris ex filio, consilio 366. numero primo.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Fideicommissum. Verè, & propriè agnatus est, qui descendit per lineam masculinam, & ille admittitur ad fideicommissum, tanto magis quando adiecta sunt verba, ex linea masculina &c. conf. 306. nu. 3.

Fideicommissum. Testator etiam si dixisset simpliciter de agnatis, intelligeretur tamen de agnatis masculis, & ex linea masculina, propter materiam facti, etiam fideicommissi: & excluderentur etiam filiae primi gradus: & id maxime quando dispositio loquitur de agnatis ad exclusionem alicuius feminæ, quanvis ipsæ filiae sint agnatæ, conf. 366. nu. 4.

Fideicommissum. Ad fideicommissum factum favore agnationis, ut supra, an admittatur ille, qui est etiam de agnatione testatoris, & de eius proximioribus, & masculis, & est proximior testatori, puta in tertio gradu quia pronepos, excluso eo, qui est in quarto gradu: quod non, quando non descendit per lineam masculinam, licet sit de agnatione, consilio 366. num. 7. cum num. seq.

Fideicommissum. Quod quis sit de eadem parentella, uel agnatione, id nihil facit, ut admittatur ad fideicommissum, ut supra, si non sit ex familia, & linea ipsius testatoris: & agnatio non constituitur ex similitudine nominum, sed ex iure sanguinis per lineam masculinam, conf. 366. nu. 9.

Fideicommissum. In fideicommissis uidetur consideranda proximitas respectu grauati magis, quam respectu testatoris, secundum magis communem opinionem, conf. 366. nu. 8.

Fideicommissum. Agnatus licet sit proximior ipsi grauato, excluditur tamen à fideicommissis, quando non habet cetera habilia, puta quia non est de agnatione testatoris, & non est de linea masculina, & non est ex illis masculis, de quibus sensu testator, conf. 366. nu. 12.

Fideicommissum. Facto inter descendentes masculos, semper admittendus est ille, qui est proximior, conf. 413. nu. 11.

Fideicommissum. neque prohibitio alienandi, quando non censentur facta, seu extare ultra personam filiorum, & per quæ uerba, conf. 501. nu. 13. cum nu. seq.

Fideicommissum. Inspici debere qualitatem successoris, quæ conueniat decedenti, seu grauato, non autem testatori &c. secundum Socin. est periculosum dictum, conf. 383. nu. 21.

Fideicommissum. quando censetur uocare etiam feminas, scilicet deficientibus masculis, conf. 467. nu. 10.

Fideicommissum. uerba quando uocant simpliciter omnes descendentes, censentur comprehendere omnes, non solum masculi, sed etiam feminæ: etiam quod in quadam parte testamenti disponatur, quod instrumentum inuentarij maneat apud masculos, conf. 479. nu. 1.

Fideicommissum. absolutum quanuis sit factum favore domus, & agnationis, & familiæ, non tamen censetur exclusi filiae, cum & ipsæ sint agnatæ: & quomodo id procedat, conf. 483. nu. 20. cum nu. seq.

Fideicommissum. absoluto facto favore domus, & agnationis, & familiæ, q. non censentur exclusi filiae, quæ & ipsæ sunt agnatæ, id non procedit, quando quouis modo colligitur uoluntas testatoris in contrarium, conf. 483. nu. 22.

Fideicommissum. absoluto facto favore domus, agnationis, & familiæ, an admittatur filia femina, quæ sit nupta in domo, & familia testatoris, conf. 483. nu. 23.

Fideicommissum. si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, an comprehendat etiam filias feminas, uide in consilio 761.

Fideicommissum. si grauatus moreretur sine filiis legitimis, & naturalibus, an habeat locum, si reliquit filias: & an uerba, sine filiis, & adiectio illa, legitimis, & naturalibus, uerificentur etiam in feminis: & quid si in aliqua parte substitutionis, & postea in prohibitione alienationis habuit mentionem de masculis, conf. 761. nu. 67. cum nu. seq.

Fideicommissum. Verba sine filiis, uerificantur etiam in filiabus: & adiectio legitimis, & naturalibus, non intelligitur de masculis tantum, sed etiam de feminis, conf. 761. nu. 68.

Etiam quod in parte aliqua substitutionis, uel in prohibitione alienationis postea facta, ultra fideicommissum, facta sit mentio de masculis, quia satis est, quod in substitutione simpliciter dictum sit de filiis d. conf. 761. nu. 69.

Et quando non censetur uoluisse restringere testator significatum filiorum postorum in conditione ad masculos; puta uocando masculos filiorum institutorum, & omitendo qualitatem masculorum, cum ponebat filios in conditione d. conf. 761. nu. 70.

Et quod feminæ, & ita neptes ueniant sub conditione, si sine filiis, etiam quod in aliqua parte dictum sit de masculis: & quid si testator proprias filias exclusit, eas instituendo particulariter, & nullo modo substituendo, remissuè d. conf. 761. nu. 74.

Et non is fauendum est neptibus testatoris ex filio, quam nuntii nullo modo coniuncti: & si testator de hoc esset interrogatus, uerisimiliter filias illi prætulisset, ideo uidetur haberi pro expresso, d. conf. 761. nu. 75.

Et res uidetur habere magnam æquitatem, quando agitur contro-

uerbia inter faminas: & in questione coniecturæ illis potius uidetur fauendum, quæ neptes sunt testatoris, quam extraneæ. d. conf. 761. nu. 76.

Et quod questio uersetur in alto pelago: quæ alias fuit per concordiam decisa in causa quindecim millium ducatorum. d. conf. 761. nu. 77.

Fideicommissum. factum favore agnationis, admittitur ad illud, exclusis cæteris agnatis, nepos masculus ex filia, etiam agnatus, licet non sit proximior agnatus, sed proximior respectu matris, & cognationis tantum, consilio 86. numc. 1. & consilio 87. num. 2.

Fideicommissum. cum regulariter censeantur odiosa, in eis appellatione filiorum non ueniunt nepotes, quando scilicet agitur de grauando eos, etiam si sit substitutio apta afferre non solum grauamen, sed etiam commodum, puta si sit reciproca, consil. 568. nu. 15.

Fideicommissum. In fideicommissis preferendi semper sunt nominati in testamento, conf. 123. nu. 12.

Fideicommissum. si sit factum favore agnationis, proximior agnatus preferri debet, conf. 123. nu. 13.

Fideicommissum. petenti &c. quando obstat exceptio propter uoluntatem testatoris, conf. 235. nu. 3.

Fideicommissum. Nepotes admittuntur cum patris, quando agitur de hereditate ascendens, etiam in fideicommissis: & est magis communis opinio, conf. 327. num. 5. & uide intra, Filius, ubi posui.

Fideicommissum. relictum familiæ, non debetur omnibus de familia, sed illi tantum, qui est proximior, quia tale fideicommissum censetur factum principaliter ratione proximitatis, conf. 334. nu. 3.

Fideicommissum. Condicio, sub qua quis fuit uocatus, si non euenit, uerba testamenti clara illum repellunt, conf. 345. nu. 1.

Fideicommissum. Pater, q. filius si admittantur ad successionem fideicommissi, preferendus est pater, tanquam proximus testatori, & ab eo magis dilectus: & pater, & filius, qui sunt ex descendenti testatoris, solent admitti ordine successiuo, consil. 345. nu. 2.

Fideicommissum. Quando aliquis tanquam uocatus ad fideicommissum ut agnatus, uult se probare talem, satis est, quod testes deponant eum existimari, seu reputari talem, quamuis non deponant distinctè de quouis gradu &c. consil. 355. nu. 30. & uide supra, Consanguinitas.

Fideicommissum. Filius non uocatur ad fideicommissum ex personis patris sui, quando decessit pendente conditione, consilio 765. nu. 37.

Fideicommissum. continet de sui natura prohibitionem alienandi, quanuis testator non exprimat, conf. 287. nu. 48.

Fideicommissum. cum expressa prohibitionem alienandi, & cum illa clausula, quia intentio mea est &c. censetur adeo precipium, & absolutum, ut censetur inductum, non solum in casum contrauentionis, id est, alienationis, sed etiam sine alienatione, conf. 413. nu. 5.

Fideicommissum. solet induci per prohibitionem alienandi, quando fuit prohibitio facta, ut bona permaneant in familia: & quanuis uariè sint Doctorum opiniones, fortè est magis communis opinio, quod non censetur inductum fideicommissum, nisi in casum contrauentionis, id est, alienationis iam factæ: licet multi uoluerint contrarium, consil. 442. nu. 17. & uide supra, Alienatio.

Fideicommissum. Quæ sit magis communis opinio, saltem hodiernis temporibus, quando per prohibitionem alienationis censetur absolute inductum fideicommissum, etiam non excepta alienatione, sed per solum mortem: & ponitur exemplum prohibitionis, puta si prohibitio non est simplex, seu nuda, sed habet causam aliquam, & geminationem: ueluti si post prohibitionem extra familiam, uel descendentes, addatur uel incontinenti, uel in alia parte testamenti, uel quod bona remaneant in familia, uel quod perueniant in descendentes, conf. 442. num. 18. & uide supra, Alienatio, Alienationis prohibitio, ubi posui.

Fideicommissum. In fideicommissis succeditur secundum ordinem succedendi ab intestato, conf. 17. nu. 15.

Fideicommissum. in successione persone censentur uocari secundum ordinem iuris ciuile, conf. 81. nu. 14.

Fideicommissum. In fideicommissis semper succeditur secundum eum modum, quo succeditur ab intestato, conf. 237. nu. 9.

Fideicommissum. In fideicommissis substituti uocantur eo ordine, quo ab intestato essent successuri, conf. 237. nu. 19.

Fideicommissum. solent interpretari per successionem ab intestato, conf. 334. nu. 5.

Fideicommissum. in bonis an filij utrinque coniuncti præstantur aliis uterinis tantum, conf. 29. nu. 18.

Fideicommissum. paterni in successione pater utrinque coniunctus non præteritur consanguineo tantum, conf. 81. nu. 13.

Fideicommissum. stante inter filios, quorum aliqui sunt utrinque coniuncti, alij coniuncti ex parte patris tantum, respectu portionis

tionis legitimæ debitæ iure naturæ, si unus eorum decedat, succedunt duntaxat vtrinque coniuncti, alijs exclusis, consilio 518. nu. 1.

Fideicommissi in bonis succeditur ipsi testatori, consil. 29. nu. 19. & consil. 758. nu. 2. & consil. 442. nu. 20.

Fideicommissum. Per fideicommissum, & similes dispositiones succeditur ipsi testatori, seu disponenti, consil. 383. nu. 22.

Fideicommissi naturam quando censetur habere dispositio: & quando censetur resolutoria &c. consil. 346. nu. 10.

Fideicommissi vim non habet relictum, seu legatum, quando fit ad tempus: neque reuertitur ad hæredes dantis ex natura alius transmissionis, sed ex natura temporalitatis insertæ in ipso legato: neque tunc inspicitur, quis primò decedat, sicut inspiceretur in fideicommissis transmittendis, consilio 346. numero 11.

Fideicommissum reciprocum an, & quando censetur inductum inter plures institutos grauatos, uide in consil. 31. & 32. & infra, Substitutio.

Fideicommissum reciprocum inter ipsos grauatos an inducatur per substitutionem factam ultimo decedenti, consilio 329. numero 10.

Fideicommissum reciprocum, seu substitutio reciproca non inducitur, nisi duobus copulatiue concurrentibus, videlicet quòd expresse fiat ultimo decedenti, item quòd expresse fiat in tota hæreditate, seu in tota re, de qua agitur: & est magis communis opinio: alioqui cessat: & licet Socin. tentauerit aliquando contrarium, stantibus quibusdam coniecturis, communis tamen est, ut supra, consil. 329. num. 12. vide infra, Substitutio, ubi posui.

Fideicommissum. Testator si uocauit ad fideicommissum filios masculos natos, & qui nascerentur ex fratre suo Francisco, & Ioanna eius uxore, non censetur fuisse uocatus ad fideicommissum ille, qui non est natus ex illa Ionna, sed ex alia postea uxore: etiam quando corruperet testamentum, si sit interpretatio, quòd aliquis filius non censetur institutus: nec ualent argumenta, & coniectura, quòd si testator fuisset interrogatus de filiis nascituris ex secunda uxore, idem &c. & quare, consil. 588. num. 4.

Fideicommissi ad successionem quando possit admitti filius natus ex secundo matrimonio legitimè contracto, uiuente prima uxore, dato q. primum matrimonium proberetur, consil. 788. nu. 11. vide infra, Legitimi.

Fideicommissio subiecta bona non transeunt in fideicommissum, nisi delinquens sit ultimus ex fideicommissariis, consil. 7. nu. 18.

Fideicommissarius ultimus potest libere alienare bona, quia in eo censetur extinctum fideicommissum, consil. 7. nu. 19.

Fideicommissum cessat in ultimo, qui superest ex grauatis, illegis potest libere disponere, consil. 29. nu. 21.

Fideicommissi bona libera remanent, deficientibus omnibus personis, quarum fauore factum fuit consil. 346. num. 8.

Fideicommissio facta fauore masculorum, ultimus ex masculis potest de bonis libere disponere uel expresse, uel tacite ab intestato, consilio 346. nu. 29.

Fideicommissarius, qui ultimo loco decessit, potuit libere alienare ex bonis quantum capit legitima, & trebellianica, consil. 350. num. 10.

Fideicommissi petitio cessat inter descendentes eorum, qui fuerant uocati ad fideicommissum, quando ipsi, inter quos fuit factum fideicommissum, & ultimus eorum alienauerunt bona: & sublata est inter eos petitio fideicommissi per tacitam renuntiationem: quæ tacita renuntiatio præiudicat etiam eorum hæredibus, consil. 361. nu. 20.

Fideicommissarii conuentiones non ualent in præiudicium alterius fideicommissarii, consil. 6. num. 4.

Fideicommissum. Vocati ad fideicommissum an possint renuntians præiudicare suis descendibus pariter uocatis, uel positis in conditione, consil. 29. nu. 17.

Fideicommissio licet censetur renuntiatum per diuisionem, comprehendit tamen talis renuntiatio solum ius ipsorum diuidentium, non autem ius filiorum, & descendentium, quod eis competit ex propria eorum persona, & ipsi possunt petere fideicommissum, consil. 74. nu. 1.

Fideicommissi conditionalis bona si fuerunt confiscata, uel aliter alienata, scientibus, & non contradicentibus fideicommissariis, an censetur extinctum ius fideicommissi, & factum præiudicium fideicommissariis &c. uide in consil. 105.

Fideicommissio renuntiare censetur is, qui non contradicit alienationi, quæ fit de re subiecta fideicommissio conditionali: & an hoc sit uerum: & an sufficiat tacitus consensus, an uerò requiratur consensus expressus uerbis, uel facto aliquo, consilio 105. num. 2.

Et an tunc fideicommissarii censentur sibi præiudicasse solum respectu rei, non autem respectu precij: & quomodo procedat tex. in l. si fundum per fideicommissum, de lega. 1. d. consilio 105. num. 3.

Fideicommissum. Descendentes nati post alienationem sponte

factam per grauatos fideicommissio, possunt eam reuocare: & quæ sit ratio: & quomodo intelligatur, consil. 106. nu. 19.

Fideicommissi bona an possint caute alienari in præiudicium fideicommissariorum sequentium: & an saltem possint fieri transactio, uide in consil. 219. & infra, Transactio.

Fideicommissio subiecta bona non possunt alienari in præiudicium aliorum, qui ad fideicommissum sunt uocati, licet priores in gradu consentiant: & mortuis alienantibus, reuocatur alienatio, & forius stante prohibitione expressa alienandi, consil. 219. num. 2.

Et peti possit reuocatio ipsiusmet rei alienatæ: nec cogentur fideicommissarii accipere precium: & difficile est reperire cautelam. d. consil. 219. nu. 3.

Fideicommissi super bonis an possint fieri compromissum, & an transactio, uide supra, Compromissum, & infra, Transactio.

Fideicommissum. De conuentione facta per patrem nomine filiorum, per quam reduxit ad æqualitatem inter eos fideicommissum quoddam relictum, ipsi filijs gradatim, id est, uni post alium, prout fors præferret unum alijs, an valeat, uide in consil. 286. præsertim nu. 5. cum seq.

Fideicommissarii possunt inter se conuenire, seu transigere super fideicommissio: & non habent restitutionem in integrum, quia cum sit conuentio super incerto euentu, qui poterat afferre & incommodum, & incommodum, non consideratur læsio, quicquid postea contingat, consil. 286. nu. 10.

Fideicommissum. Donatio inter uiuos facta de bonis subiectis fideicommissio, potest infringi per alios uocatos ad fideicommissum: qui possunt petere bona etiam cum fructibus temporis præteriti a die, quo decessit donans, uel alienans, non autem cum fructibus perceptis uiuente eo, qui alienauit, consilio 327. num. 1.

Fideicommissio grauatus potest disponere de dimidia bonorum ratione legitimæ, & trebellianicæ: sed bona per eum alienata debent sibi in legitimam, & trebellianicam imputari, consilio 327. nu. 2.

Fideicommissum tolli non potest inter filios testatoris in præiudicium descendentium, & ceterorum agnatorum, consilio 355. nu. 21.

Fideicommissum si factum fuit in fauorem masculorum, & agnatorum proximorum, & facta fuerunt legata filiabus pro dotibus, & legitimæ, & post mortem testatoris facta fuit transactio inter filios, & filias, & fuerunt diuisa bona, & fuit assignata pars filiabus, an agnati proximiores possint de presenti, uel in futurum rescindere transactionem, & alienationem &c. consilio 360. num. 1. & per totum consilium.

Fideicommissi casus si nondum euenit, interim alienationes factæ ualent, consil. 360. nu. 2.

Fideicommissio grauatus filius sub conditione potest alienare interim, & reuocatio deinde pendet ab euentu conditionis, factis tamen calculis legitimæ detrahendæ, & aliquando trebellianicæ, consil. 377. nu. 11.

Fideicommissio subiecta bona non sunt testatoris, sed aliena, id est, debent uocari ex fideicommissio: qui censentur succedere primo testatori: & quòd sint aliena, consil. 442. nu. 20.

Fideicommissio subiecta bona an dicantur aliena, quando sunt subiecta fideicommissio absolute, & pure: & an ita procedat tex. in l. si fundum §. sed quia nostra. C. commu. de lega. an uerò etiam quando sub subiecta sub conditione, & dispositio habitura est effectum post mortem disponentis, consil. 442. numer. 22. cum num. seq.

Fideicommissum. An emptores bonorum subiectorum fideicommissio possint opponere de legitima alienantis, in quam imputentur bona alienata, uide in consil. 468. & infra, legitima.

Fideicommissum. Emptores bonorum si dicant se non habuisse notitiam fideicommissi, non possunt compelli ad restituendum bona, sed satis est, quòd iterum persoluant precium, scilicet illius temporis, quo emerunt: sed hoc non procedit, stante expressa prohibitione alienandi, quia tunc restituenda sunt ipsa bona, consil. 468. nu. 8.

Fideicommissum. De interrogatio iudiciali, an descendentes proximiores uelint reuocare alienationem factam de bonis fideicommissi, uel feudalibus: & an sit utile tacere: & an currat præscriptio non ualentis agere &c. uide in consil. 479.

Fideicommissum. Alienatio si sit facta de bonis fideicommissi, uel feudalibus, & aliquis non potest agere ad reuocationem, quando extant aliqui ex descendentes, non est sibi utile, quòd taceat, propter præscriptionem: quæ si opponetur, non erit tutum fundamentum contra eum dicere, quòd non ualentis agere non currat præscriptio, quia poterat agi petendo præfigi terminum proximioribus ad reuocandum alienationem, consil. 479. nu. 10. cum nu. præcedentibus.

Fideicommissum. Licentia alienandi bona impetrata à principe non est considerabilis, & dicitur subreptitia, quando ipsi principi narratum non fuit, quòd bona alienanda fideicommissio præsertim arctissimo subiecta essent, consilio 484. nu. 6.

Fideicommissum. Sententia est nulla, si fuit lata contra ius, & testamentum.

- Testamentum**, puta si fuit lata super validitate alienationis, non obstante fideicommissio &c. conf. 484. nu. 5.
- Fideicommissum**. Sententia seu declaratio quod bona alienata non obstante fideicommissio, cui subiacebant, alienari potuerint, tanquam contra ius, & uoluntatem expressam testatoris, est nulla ipso iure, conf. 484. nu. 90.
- Fideicommissum**. Non est standum assertioni grauati asserentis alienasse bona fideicommissi uigore pacti de francando appofiti per testatorem, quia de facili fideicommissa subuerterentur: & uidetur facta alienatio in fraudem fideicommissi, & animo illud subuertendi: maxime cum precium bonorum in aliis bonis non implicauerit, quæ fideicommissio subiacerent, conf. 484. num. 65.
- Fideicommissum**. An sit dare modum, quo grauatus fideicommissio, dum uiuit, possit disponere de bonis, etiam per alienationem irrevocabilem, ita quod descendentes, siue eius hæredes uocati, seu substituti non possint contrahere: & quando, uide in conf. 490. nu. 1. cum seq.
- Fideicommissum** dum est spes probabilis quod uerificetur, dato quod substituti, uel eorum hæredes renuntiant nunc fideicommissio, posset tamen euenire in futurum, quod non obstante tali renuntiatione, possent descendentes eorum reuocare alienationem, conf. 490. nu. 2.
- Fideicommissi** bona possunt liberè alienari, interueniente renuntiatione substitutorum, neque descendentes eorum poterunt alienationem reuocare, quando in testamento non est facta mentio de descendentibus, seu non est appofita dictio, descendentes, sed tantum dictio, hæredes, conf. 490. nu. 3.
- Fideicommissum**. Licet censeantur uocati solum hæredes sanguinis post mortem substituti, si tamen uocati fuerunt per uocabulum, hæredes, uidetur necessarium, quod si uolunt admitti, debeant esse hæredes: & est communis opinio: & ideo non possunt uenire contra renuntiationem fideicommissi factam per matrem defunctam, quæ erat substituta, conf. 490. num. 6.
- Fideicommissum**. Substituta mater si decessit, & eius filij adierunt hæreditatem ipsius, & renuntiauerunt fideicommissio, descendentes filiorum difficiliter poterunt contrahere, si non censeantur uocati ad fideicommissum, nisi sint hæredes auiæ, conf. 490. nu. 7.
- Fideicommissio** grauatus post mortem suam, potest disponere de fructibus, quamdiu uiuit, conf. 493. nu. 6.
- Fideicommissio** rei subiectæ alienatio quando reuocatur, debent etiam restitui, uel solui fructus, saltem fructus percepti post mortem illius, qui alienauit, conf. 499. nu. 7.
- Fideicommissi** bonorum alienatorum possessor ante teneatur restituere fructus, & an bona, an uero precium illorum temporum: & quando non teneatur ad fructus: & quando non dicatur in mala fide, uide in conf. 502. nu. 23.
- Fideicommissi** bona potuit quis alienare pro sua legitima, & pro legitima fratrum suorum ad se spectante &c. uide infra, Legitima.
- Fideicommissi** bona si fuerunt alienata in personas, quæ ignorabant fideicommissum, ut semper in dubio quilibet extraneus præsumitur ignorare, tunc restituendum est duntaxat precium illius temporis: & requiritur scientia alienantis, & illius, in quem fit alienatio, ad hoc ut ipsa alienatio reuocetur: sed id habet aliquos contradicentes, conf. 502. nu. 24.
- Fideicommissi** bona alienata dato quod sint restituenda, non tamen sunt restituendi fructus aliqui: & possessor bonæ fidei facit fructus suos, conf. 502. nu. 25.
- Fideicommissi** bonorum alienatorum possessor non censetur constitutus in mala fide, dato, quod cum eo fuerit aliquando lis contestata, si non fuit ei demonstratum fideicommissum per instrumentum authenticum: & sequuntur communiter Doctores, & quid si ostensum fuit instrumentum diuisionum, in quo fiebat mentio de fideicommissio, consilio 502. numero 26. cum num. seq.
- Fideicommissi** casus antequam eueniat, si res iam sit alienata, & alienata sit bona fide, debet sustineri alienatio talis rei pro legitima, uide infra, Legitima.
- Fideicommissi** bona quando fuerunt alienata, an possessor talium bonorum debeat condemnari ad fructus à die litis contestatæ, an à die concludenter probati fideicommissi: & quando quis excusetur à fructibus, conf. 503. nu. 32. cum. nu. seq.
- Et** fructus non debentur sine mora, etiam si ceptum sit iudicium, etiam in terminis de fideicommissio quando reuocantur bona alienata, & fideicommissum nunquam fuit uerificatum nisi à paucis mensibus circa &c. d. conf. 503. nu. 34.
- Fideicommissio** subiecta bona non possunt regulariter alienari, siue fuerit eorum alienatio expressè prohibita per testatorem, siue solum fuerit tacite prohibita, id est, solum fuerit de eis factum fideicommissum, conf. 589. nu. 1.
- Fideicommissio** expressè uocatis non potest fieri præiudicium, nisi eis omnibus consentientibus: quia competit eis ius ex dispositione testatoris, quod non est in facultate grauati posse immutare, conf. 708. nu. 5.
- Et** ea, quæ dicuntur, sufficere ut relinquatur uni de familia, procedunt, quando fuisse duntaxat dispositum, quod bona non alienentur extra familiam, uel extra ipsos filios: secus si præter prohibitionem alienationis extra familiam, fuit factum expressum fideicommissum uocans singulos filios, prout erunt superstites d. conf. 708. nu. 6.
- Fideicommissi** bona non possunt alienari: & an possit constitui usufructus, conf. 6. nu. 5.
- Fideicommissum**. An princeps possit tollere testamentum, uel alterare, subrogando alia bona loco bonorum fideicommissi, uide in conf. 226.
- Fideicommissum** potest tolli per principem de plenitudine potestatis, seu cum clausula, non obstante, conf. 226. nu. 22.
- Fideicommissi** bonorum loco potest princeps multo magis subrogare alia bona, conf. 226. nu. 27. scilicet eiusdem precij, & æstimationis, ut ibidem.
- Fideicommissio** grauatus, seu prohibitus alienare &c. an possit bona fideicommissi alienare, seu permutare, & alia loco ipsorum subrogare, si ex tali alienatione, uel subrogatione fideicommissum efficitur melius, & utilius: quod sic: & late de hoc ad defensionem cuiusdam hæredis grauati, qui propria quedam bona utilius subrogauerat &c. uide in conf. 97.
- Fideicommissio** grauatus hæres cum prohibitione alienandi, potest alienare, si alienatio tendit ad utilitatem fideicommissi, conf. 97. nu. 17. & 18.
- Fideicommissum**. Subrogationes, quæ fiunt circa res subiectas fideicommissio, uel legato, si continent utilitatem, præsumuntur factæ bona mente, & bono animo, conf. 97. nu. 37.
- Fideicommissum** non præsumitur quis uoluisse subuere, uel fraudare, si habet filios, inter quos etiam est factum fideicommissum, conf. 97. nu. 38.
- Fideicommissio** stante, quando fit subrogatio aliorum bonorum loco bonorum fideicommissi, non requiritur citatio, uel consensus cohæredum, uel fideicommissariorum, conf. 97. nu. 50.
- Et** bona, quæ subrogantur, censentur usque ad initio fuisse relicta à testatore d. conf. 97. nu. 51.
- Fideicommissum** an censeatur remissum per diuisionem, & transactionem, maxime si sit posita in instrumento congeries uerborum de non contrahendo &c. conf. 29. nu. 14.
- Fideicommissi** renuntiationem non operantur uerba illa posita in diuisione, promiserunt non contrahere &c. & quid de aliis uerbis multis similibus, & generalibus, conf. 29. nu. 15.
- Fideicommissio** quando non censeatur renuntiatum per diuisionem, conf. 74. nu. 6.
- Fideicommissum** regulariter non censetur remissum per simplicem diuisionem: & quid si adiecta sit clausula continens remissionem iuris præsentis, & futuri, conf. 74. nu. 7.
- Fideicommissio** quod non censeatur renuntiatum per diuisionem, coniectura est, si unus habebat filios, & alius non: item si facta fuit reservatio creditorum super bonis, conf. 74. nu. 10.
- Fideicommissum** non censetur sublatum per diuisionem regulariter: & asserenti contrarium, & uerba diuisionis non posse aliter uerificari, incumbit onus probandi, conf. 74. nu. 12.
- Fideicommissio** an censeatur renuntiatum per diuisiones, uide etiam in conf. 311.
- Fideicommissum**. Per diuisiones factas inter aliquos quando censetur uel renuntiatum fideicommissio, uel actum, quod ueniat euictio, conf. 311. nu. 6. cum seq.
- Fideicommissum**. In diuisionibus si partes ignorabant fideicommissum, uenit euictio, stante promissione expressè facta, conf. 311. nu. 7.
- Fideicommissum**. Diuidentes bona si sciebant fideicommissum subesse, censentur ei renuntiasse per uerba generalia admodum, & enixa, appofita in instrumento, præsertim cum non possent alio modo uerificari, nisi in fideicommissio, conf. 311. nu. 8. & nu. 6.
- Fideicommissio** quando non censetur renuntiatum per diuisiones, uide etiam in conf. 484.
- Fideicommissio** per diuisiones non censetur renuntiatum, quando post diuisiones ad instantiam cohæredum quis confensus, & protestatus fuit, bona fideicommissio subiaccere, & uelle, quod illud obseruaretur, & uelle bona alienata recuperare: & ex tali confessione interpretantur diuisiones ipsæ, & quod animus diuidentium non fuerit remittendi fideicommissum, consil. 404. num. 89.
- Fideicommissum** an censeatur remissum, uel renuntiatum per diuisionem inter fratres, uide etiam supra, Diuisio.
- Fideicommissi** remissionem an operetur sententia arbitramentalis: quod non, conf. 29. nu. 16.
- Fideicommissio** facta per testatorem, seu prohibitis expressè bonis alienari, si testator uoluit dotes, & legata persolui debere de redditibus, seu fructibus bonorum, an, & quando possint alienari bona immobilia pro soluendis dotibus, & legatis, uide in conf. 273.
- Fideicommissi** bona licet censeantur tacite prohibita alienari pro soluendis legatis, quia fideicommissum non comprehendit nisi id,

id, quod superest solutis legatis, conf. 273. nu. 6.
Fideicommissi bona immobilia non prohibentur alienari ex causa dotum, conf. 273. nu. 5.
Fideicommissi bona subiecta licitum est de iure alienare, etiam immobilia, pro dotibus soluendis, & pro legatis omnibus soluendis: & quid si expresse testator prohibuit alienationem bonorum immobilium, & disposuit solui debere dotem, & legata de redditibus, & fructibus bonorum, conf. 273. nu. 8.
Fideicommissum. An legata solui debeant per heredem grauatum de fructibus bonorum fideicommissi, an uero de bonis immobilibus, an de mobilibus, uide in conf. 287.
Fideicommissum. Onus soluendi legata pertinet absolute, & in totum ad fideicommissarium uniuersalem, conf. 287. nu. 31.
Fideicommissum. Legatorum solutio quia pertinet ad fideicommissarium uniuersalem, an si fuerint soluta per heredem, presumatur soluta de bonis mobilibus testatoris, ita prohibitione alienandi immobilia, & ita non possint repeti, conf. 287. nu. 33.
Fideicommissum. Legata an solui debeant per heredem de fructibus per eum perceptis pendente conditione fideicommissi: & qd fructus comprehendantur in fideicommissio cum apparet testator rem ita uoluisse: item quando testator grauauit heredem ultra uires hereditarias, conf. 287. nu. 40.
Fideicommissum. Fructus cedunt lucro heredis grauati, nec comprehenduntur in fideicommissio: & hac est regula, quae non procedit, quando apparet de contraria uoluntate testatoris, conf. 287. nu. 41.
Fideicommissum. Legata non solui de fructibus bonorum fideicommissi per heredem grauatum censetur uoluisse testator, quando iussit legata solui intra annum, & fructus bonorum testatoris non sunt tanti redditus conf. 287. nu. 42.
Fideicommissum. Legata an sint soluenda de fructibus bonorum fideicommissi, quando testator grauauit heredem ultra uires hereditatis, conf. 287. nu. 44.
Fideicommissum. Legata quod sint soluenda de fructibus, quando sunt ultra uires hereditarias, solum procedit, quando fideicommissum est purum: sed si fideicommissum est conditionale, & legata sunt pura, tunc nulla est facienda contributio cum fructibus, qui interim percipiuntur per heredem, sed totum onus legatorum pertinet ad bona subiecta fideicommissio, & eo modo minuit fideicommissum ipsum, conf. 287. nu. 49.
Fideicommissum. Si sint legata particularia, & fideicommissa uniuersalia simpliciter in uno testamento, sit interpretatio, qd prius soluantur legata: residuum postea comprehenditur sub fideicommissio, conf. 287. nu. 47.
Fideicommissum. Legata si fuerint persoluta per heredem grauatum, habenda est eorum ratio in restitutione fideicommissi, & dimittenda sunt tot bona hereditaria ipsi heredi, quae aequiualet pecuniis persolutis propter legata, conf. 287. nu. 52.
Fideicommissum. Interesse etiam legatorum, quorum onus pertinebat ad fideicommissarium, solui debet heredi grauato ratione bonorum, quae ei adiudicanda sunt pro talibus legatis persolutis, conf. 287. nu. 59.
Fideicommissio facta, & prohibita alienatione, relictis legatis, seu dotibus filiabus testatoris, possunt alienari bona pro dictis legatis, seu dotibus debito modo, id est, dummodo alienatio non excedat quantitatem legatis, seu legitimae, uel dotis: alioqui rescindetur, conf. 360. nu. 5.
Fideicommissi bonorum alienatio facta ex causa dotis legatæ dummodo tempore alienationis non excederet legatum, nihil postea refert, qd res alienatae fiant maioris precij propter cursum temporis, conf. 360. nu. 7.
Fideicommissio res subiectae possunt alienari ex causa dotis, etiam quod testator non legauerit talem dotem, & etiam si bona sint expresse prohibita alienari, secundum magis communem opinionem: & multo magis si testator legauit dotem, conf. 360. nu. 3.
Fideicommissi bona, uel prohibita alienari, an possint alienari ex causa dotis, siue testator legauerit dotem, uel non legauerit, uide in conf. 360. & supra, Alienatio.
Fideicommissum quando est uniuersale, onus legatorum pertinet in totum ad ipsum fideicommissarium uniuersalem, non autem ad heredem, conf. 13. nu. 10.
Fideicommissum. Dos data filio, uidente, & consentiente patre, potest restitui, seu solui de bonis subiectis fideicommissio, conf. 311. nume. 5.
Fideicommissum. Vxor potest petere consecutionem dotis suae etiam de bonis subiectis fideicommissio: & an authen. res quæ. C. commu. de lega. procedat etiam in dote restituenda, & quando, conf. 447. nu. 34. cum sequen.
Fideicommissum. Dos debet restitui etiam de bonis subiectis fideicommissio: & auth. res quæ. C. commu. de lega. procedit etiam in dote restituenda, quando sumus in tali casu, quo si uiueret is, qui fecit fideicommissum, teneretur eam restituere: quod magis communiter intelligitur, quando is, qui tenetur dotem restituere, est de descendebus illius, qui fecit fideicommissum, conf. 447. nu. 35.

Fideicommissio subiecta bona possunt alienari pro restitutione dotis indistincte, secundum aliquos Doctores, dicentes, ita magis communem opinionem esse, conf. 447. nu. 36.
Fideicommissum. Inuestitus de bonis si uiueret, & esset obligatus ad restitutionem dotis, possent bona alienari post eius mortem, etiam non obstante fideicommissio: & ad idem censetur teneri quicumque ueniens ex illius persona, conf. 447. nu. 45.
Fideicommissi bona an possint alienari pro restitutione dotis, & an authen. res quæ. C. commu. de lega. procedat etiam in dote restituenda, uide in conf. 502.
Fideicommissio non obstante, est licita alienatio bonorum pro restituenda dote, iuxta authen. res quæ. C. commu. de lega. quæ licet principaliter loquatur de dote constituenda, extenditur tamen etiam ut procedat in dote restituenda: & est magis communis opinio, conf. 502. nu. 12.
Quæ opinio saltem procedit sine contradicente in casu, quo factum est fideicommissum per illum, qui si uiueret, teneretur se obligare pro restitutione dotis, prout teneretur pater pro filio, d. c. 6. §. 502. nume. 13.
Et qd dicta authen. res quæ, procedat conditionaliter, uidelicet quædo legitima filiorum non sufficeret ad talem restitutionem. d. conf. 502. nu. 14.
Fideicommissum. Dos an censetur fuisse consumpta ex fructibus perceptis ex bonis subiectis fideicommissio: & quod quando ipsamet filia, quæ erat dotanda, fuit instituta hæres, & grauata, tunc de facili fiat interpretatio, quod si fructus sufficiant ad dotem, non possint alienari bona fideicommissi: & quæ ratione: & de tex. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad trebell. & quomodo in hoc procedat ille tex. conf. 502. nu. 17. cum seq.
Et qd procedat, quædo probatur extare tot fructus, scilicet eodem tempore, & in unam summam congregatos, qui sufficiant ad dotem constituendam: & quod non procedat hodie in liberis primi gradus: item nisi probetur, quod ille grauatus fideicommissio habeat se malitiosè circa perceptionem fructuum. d. conf. 502. nume. 18.
Fideicommissio subiecta bona possunt alienari non solum pro constituendis dotibus, sed etiam pro restituendis, secundum magis communem opinionem, conf. 503. nu. 5.
Et id procedit facilius in casu, quo factum fuit fideicommissum per illum, qui si uiueret, teneretur talem dotem restituere, d. conf. 503. nu. 6.
Et ueluti si agatur de restituenda dote nuntii ipsius testatoris, & ipse si uiueret, teneretur eam restituere, d. conf. 503. nu. 7.
Et procedit prædicta, etiam qd facta sit expressa prohibitio alienandi, dummodo nihil sit expressum de dote: & est communis opinio. d. conf. 503. nu. 8.
Fideicommissi bona quia possunt in causam dotis alienari, censentur etiam usque ad initium fuisse hypothecata pro dote, cum maritus non haberet alia bona, confilio 503. nume. 23. & uide supra, Dos.
Fideicommissum. Bona prohibita alienari per ultimam uoluntatem, qd possint alienari ex causa dotis, procedit id in dote constituenda, puta si opus sit dotare filiam aliquam, uel alio modo descendente ab ipso, qui fecit fideicommissum: si uero agatur de dote restituenda, præsertim extraneæ, est maxima disputatio inter Doctores, an fieri possit alienatio, confilio 522. numero nono.
Et uidetur magis communis opinio esse, quod tunc duntaxat possit fieri alienatio, cum mulier est talis, qd si ille, qui fecit fideicommissum, uel prohibitionem, uiueret, teneretur eam dotem restituere, uel obligare se pro tali restitutione, eueniente casu, ueluti si sit pater, uel auus paternus mariti. d. confilio 522. numero decimo.
Et dos confessata non habet tale priuilegium. d. confilio 522. numero undecimo.
Fideicommissum. Dos potest constitui etiam de bonis fideicommissi, etiam si sint expresse prohibita alienari, confilio 608. numero duodecimo.
Et quædo soror fuit dotata de bonis fideicommissi, id, quod habet ultra dotem competentem, puta si fuit constituta magna dos, debet restituere uocatis ad fideicommissum: ut simile dici solet de re emphiteotica alienata, conf. 608. nu. 13.
Fideicommissum. Ad fideicommissarium nihil pertinet de fructibus niedij temporis, uidelicet cum fideicommissum est conditionale: & est communis opinio, conf. 273. nu. 9.
Fideicommissum. Pensiones, & usura, & cætera accessiones ciuiles prouenientes ex rebus subiectis fideicommissio, si non sint exactæ per heredem grauatum, pertinent postea ad fideicommissarium, secus autem si sint exactæ: & tamen non prohibetur grauatus eas exigere, & eo lucro priuare fideicommissarium, conf. 273. nu. 11.
Fideicommissum. Quod usura, & pensiones non exactæ per heredem grauatum pertineant ad fideicommissarium, an id intelligatur in accessionibus merè ciuilibus: an uero etiam in pensionibus, quæ præstantur propter prædia rustica, uide in confilio 275.

Fideicommissum pensiones, & usurae provenientes ex contractu testatoris, non exactae per heredem grauatum, pertinent ad fideicommissarium: & an id intelligatur solum in pensionibus merè ciuilibus, ut in pensionibus domorum, & in similibus, an uerò etiam in pensionibus, quae praestantur propter praedia rustica, siue praestentur in fructibus, siue in pecunia numerata: & de intelligentia tex. in l. postulante. ff. ad trebel. conf. 275. nu. 1.

Fideicommissi in restitutione quod tempus inspiciatur in fructibus, & pensionibus, conf. 275. nu. 6.

Fideicommissum. Testator si fecit contractum ad multos annos cum colono partiaro de praestanda dimidia, uel alia certa parte fructuum, si decedat, & postea etiam haeres seruans contractum defuncti decedat, fructus quamuis fuerint separati a solo, sed nondum exacti per heredem, id est, repositi in horreo, non pertinent ad fideicommissarium, conf. 275. nu. 8.

Et idem si non praestaretur certa pars fructuum, sed certa summa pecuniaria loco ipsorum fructuum, uide ibidem.

Fideicommissum. Pensiones, seu praestationes non exactae per heredem ad hoc ut pertineant ad fideicommissarium, duo necessaria requirantur, uidelicet quod proueniant ex contractu defuncti, & quod sint merè ciuiles: nec sufficeret unum ex istis: & quae sit ratio differentiae, conf. 275. nu. 9.

Fideicommissum. Fructus percepti, uel qui percipi potuerunt ex bonis fideicommissi, sunt restituendi, quando quis non fuit negligens in petendo fideicommissum, conf. 312. nu. 29.

Fideicommissum. An dos filiae imputanda sit in legitimam in fauorem ipsius filiae contra possessores bonorum fideicommissi subiectorum, ut non possint retinere bona pro portione legitimae consumpta in tradenda dote, unde infra, legitima.

Fideicommissio grauatus si alienauit iam tot de bonis, quantum capit eius legitima, non habet locum tex. in authen. res. quae. C. commu. de lega. id est, non potest dotare filias de reliquis bonis fideicommissi: sed est decisiue haec lasonis periculosa, & non habet locum, quando fuit prius facta alienatio, quam constitutio dotis, quia alienatio debet ab initio censeretur facta licito modo, id est, in causam legitimam, conf. 468. nu. 7.

Fideicommissio stante in multis personis successiue, an pensiones annuae non exactae per heredem primum grauatum possit exigi per fideicommissarium succedentem: & an possit fideicommissarius liberè de ipsis pensionibus disponere, an uerò teneatur eas conseruare subsequenti fideicommissariis, tamquam subiectas fideicommissio, uide in conf. 79.

Fideicommissio stante, pensiones annuae non exactae per primum heredem grauatum non pertinent ad haeredes ipsius heredis, sed ad fideicommissarium, conf. 79. nu. 1. & 5.

Fideicommissio stante, pensiones, quae transeunt in fideicommissarium, uidentur transire tamquam in fideicommissarium, & sic tamquam res subiecta fideicommissio, conf. 79. nu. 2. uide tamen ibidem nu. 14.

Fideicommissio stante, fructus naturales, & industriales non percepti ab herede transeunt in fideicommissarium, conf. 79. nu. 6.

Fideicommissio stante, an pensiones, & fructus non percepti ab herede transeant in fideicommissarium, distinguitur, an proueniant ex facto testatoris, an ex facto heredis, conf. 79. nu. 7.

Fideicommissum non augent fructus non percepti per primum heredem, & transeunt in fideicommissarium: idem de pensionibus, conf. 79. nu. 8.

Fideicommissum. Valet argumentum, si haeres lucraretur, ergo & fideicommissarius, conf. 79. nu. 9.

Fideicommissio stante, hereditas uenit in fideicommissum eo modo, quo erat tempore mortui testatoris, & non eo tempore, quo debet restitui, scilicet quod attinet ad fructus, conf. 79. nu. 10.

Fideicommissio stante, fructus, qui percipiuntur ex hereditate subiecta fideicommissio, accrescunt personae, & non rei, & sunt tamquam lucrum ipsius personae percipientis: idem de pensionibus, conf. 79. nu. 11.

Fideicommissi in causam quando ueniunt fructus, & pensiones, & quando non, conf. 79. nu. 12.

Fideicommissi in causam quae dicantur uenire, id est, augeant fideicommissum, & an fructus, conf. 79. nu. 13.

Fideicommissio stante, pensiones transeunt ad fideicommissarium, tamquam fructus pendentes, ut possit de eis liberè disponere &c. conf. 79. nu. 14.

Fideicommissum. In fideicommissum, & in prohibitionem de non alienando uenit etiam, quod quis habet ex successione facta alijs per fideicommissum &c. conf. 7. nu. 32.

Fideicommissum. Portio in qua successit Titius Sempronio ex fideicommissio, quo ipse Sempionius grauatus erat erga ipsum Titium, & Meuium uenit in restitutione fideicommissi, quae erat facienda Meuium, & successiue causam ab eo habentibus, conf. 761. nu. 79.

Fideicommissum. Bona aliunde quae sita, quam a patre, puta dotes maternae, uel huiusmodi, non ueniunt in fideicommissum, conf. 761. nume. 64.

Fideicommissi bona an & quando praescribantur, uide in conf. 355.

Fideicommissio licet possit praescribi, secundum magis communem

opinionem, quando scilicet euenit casus: secus tamen est, quando ultra fideicommissum, facta est expressa prohibitio alienandi: & tunc magis communis distinctio est, quod talia bona possint praescribi spatio longissimi temporis 30. uel 40. annorum, non autem spatio longi temporis 10. uel 20. annorum: quia haec secunda praescriptio requirit titulum ualidum, qui dari non potest, stante prohibitionem alienandi. Et stante bona fide, an sufficiat titulus apparens, quamuis non ualidus, & praescribatur per longum tempus, conf. 355. nu. 22.

Et quid si fieret alienatio, non per ipsum prohibitum, sed per aliam personam, an procederet praescriptio longi temporis. d. conf. 355. nu. 22.

Fideicommissi in bonis, & prohibitis alienari, praescriptio non debet nocere eis, qui ueniunt ex persona propria, etiam quod sint haeredes illorum, qui passi sunt praescribi, conf. 355. nu. 29.

Fideicommissi conditio quandiu pendet, ualet donatio, seu quaelibet alia alienatio bonorum fideicommissi: sed postea conditione uerificata, censetur rescissa donatio, uel alienatio, non obstante aliqua temporis praescriptione, conf. 581. nu. 2.

Fideicommissio subiecta bona non ueniunt in obligatione generalium bonorum, uide infra, Hypotheca.

Fideicommissio res subiecta potest euinci per unum ex coheredibus ex ordinatione testatoris, cui succedit, non autem ex propria persona, conf. 376. nu. 5.

Fideicommissum. Clausula, ut bona remaneant in familia, non comprehendit successionem ab intestato, conf. 361. nu. 21.

Fideicommissum. De fideicommissio facto inter descendentes, seu masculos ex linea masculina, cum praecisa prohibitionem alienandi, quia uolo, quod bona permaneant apud ipsos descendentes: & quid si testator dixit, uolo tamen, quod possint testari, an talis facultas testandi censetur concessa duntaxat inter ipsos grauatos, seu uocatos, & non inter omnes: & de interpretatione talium uerborum: & quando prohibuit alienari nisi inter eos &c. uide in conf. 413.

Fideicommissum. Quando facultas testandi de bonis subiectis fideicommissio censetur fuisse per testatorem concessa duntaxat inter ipsos grauatos, conf. 413. nu. 1.

Fideicommissum. Si ex uerbis constat testatorem uoluisse facere fideicommissum inter descendentes suos masculos ex linea masculina, & quod ipsa bona subiecta fideicommissio non possent ullo modo alienari, sed quod permanere deberent apud ipsos descendentes ex linea masculina, haec uerba comprehendunt omnem modum alienandi, tam per ultimam uoluntatem, quam per actum inter uiuos, conf. 413. nu. 2.

Et censetur etiam prohibita transmissio ad heredem successorum ab intestato. d. conf. 413. nu. 3.

Fideicommissum. Notoria est consuetudo Italiae, seu notorius modus in fideicommissis habentibus prohibitionem alienandi, quod non sunt cum libera facultate alienandi per testamentum in quolibet etiam extraneos, conf. 413. nu. 7.

Fideicommissum si factum fuit cum prohibitionem alienandi, & testator dixit, nolo tamen quod possint testari: praedicta uerba intelliguntur de facultate testandi inter ipsos uocatos tantum: & quibus rationibus, conf. 413. nu. 10.

Fideicommissum. Substitutus, seu uocatus ad fideicommissum in casu, quo filius testatoris decederet sine testamento, nullum habet ius, & conditio defecit, si filius condidit testamentum: & non est nouum, quod aliquando uocetur ad fideicommissum aliquis, si grauatus decesserit ab intestato, non autem si decesserit cum testamento, conf. 588. nu. 1.

Fideicommissa sunt aliquando de eo, quod supererit grauato tempore mortis suae, conf. 588. nu. 2.

Fideicommissum restituere si testator grauauit heredem, & concedit ei, quod possit retineri unum fundum, censetur disponere, quod nihil aliud habeat praeter eum fundum, neque etiam fructus medij temporis, conf. 110. nu. 5.

Fideicommissum. An stantibus uerbis testamenti, & casu quo mori contingeret sine filiis legitimis, & naturalibus, & ab intestato, tunc & eo casu sibi substituit &c. possit heres sic institutus, & grauatus testari, & disponere de bonis, non obstante fideicommissio aliquo: & an censetur inductum fideicommissum nisi uno casu tantum, uidelicet quo concurrant ambae qualitates, quod decedat sine filiis legitimis, & naturalibus, & ab intestato: an uerò etiam ultra casum praedictum, uide in conf. 431.

Fideicommissum. Substitutio si sit facta hoc modo, & casu quo mori contingeret sine filiis legitimis, & naturalibus, & ab intestato, tunc & eo casu substituit &c. nullum penitus censetur extare fideicommissum, nisi uno casu tantum, quo concurrant duae qualitates, uidelicet quod decedat sine filiis legitimis, & naturalibus, & decedat ab intestato, conf. 431. num. 3. cum nu. seq. & cum principio consilij. Et quid senserit testator in dicta substitutione, declaratur ibidem nu. 7.

Fideicommissum. An quis possit copulatiue petere fideicommissum ex testamento paterno quod ad portionem fratris sui, & legatum sibi relictum in testamento dicti fratris, qui frater alium quendam instituit, etiam in ipsis bonis fideicommissi, uide in conf. 17.

Fideicom-

Fideicommissum debet omnibus nepotibus æqualiter quando testator credit, & hoc prætextu instituit hæredes omnes æqualiter, & tamen fideicommissum nõ debetur uerè nisi uni, uel aliquibus ex nepotibus: quòd possint tunc illi repelli, ut altero sint contenti, uel fideicommissio, uel portione hæreditatis relicta &c. uide in conf. 234. præsertim nu. 4.

Fideicommissum. De onere imposito per testatorem bonis subiectis fideicommissio, & ascriptio certæ personæ, eueniente casu fideicommissi, an spectet ad illam personam eatenus, quatenus possidet, seu pro rata tantum parte bonorum, & non in totum: & quid si fuit in culpa, quia fecit compromissum, & sequutum est laudum iniustum declarans partem illius prædij subiecti fideicommissio, & onere grauati, non esse comprehensum sub fideicommissio &c. uide in conf. 96.

Fideicommissum. Testator licet totum onus per eum impositum bonis fideicommissi ascripserit alicui, eueniente casu fideicommissi, debet tamen id intelligi, quando ille totum fideicommissum consequitur: quòd si partem tantum, debet etiam ei dimitti pars oneris pro rata, conf. 96. nu. 3.

Fideicommissum. Hæres debet interim ante latam sententiam super fideicommissio, manuteneri in possessione omnium bonorū, quæ defunctus possidebat, & in possessione iurium, quæ quasi possidebat, conf. 98. nu. 4.

Fideicommissi, uel prohibita alienationis uerba si sint concepta in rem, efficitur grauamen reale, & afficit omnes personas, quocunque gradu inueniantur, conf. 93. nu. 2.

Fideicommissum. L. cum auus, & l. cum acutissimi, quomodo procedant, confilio 106. nume. 21. ubi habes, quòd non procedunt in fideicommissio conditionali, quando conditio potest uerificari in uita ipsius grauati, & uide infra, Lex.

Fideicommissum. De tex. in l. cum auus, & in l. cum acutissimi, quomodo procedat decisio illorum iurium, & quam rationem habeant: & quare proneptes faciant deficere conditionem, & excludant filium masculum testatoris, conf. 145. nu. 1.

Fideicommissum an ualeat in legitima, uide infra, legitima.

Fideicommissum, si filij, & quilibet eorum decederent &c. an intelligatur, omnibus filiis copulatiuè decedentibus, an uerò, si aliquis eorum, uide infra, substitutio.

Fideicommissum, si filij, & quilibet eorum decederent &c. & de dictione, quilibet, uide in conf. 287. nu. 7. & infra, Quilibet.

Fideicommissum uniuersale, seu fideicommissarius uniuersalis quando dicatur, conf. 287. nu. 32.

Fideicommissarius uniuersalis nihil potest opponere contra hæredem de non confecto inuentario, uide infra, Inuentarium.

Fideicommissum quando restituitur per hæredem grauatum, an possit sibi retinere pro creditis suis, quæ habebat contra testatorem, licet sit eius hæres, uide in conf. 287.

Fideicommissio grauatus hæres an possit retinere credita, quæ habebat contra testatorem, licet sit eius hæres, id est, in modum exceptionis, quando est restituendum fideicommissum: quòd sit: & quòd possit sibi retinere quantum sufficit pro creditis suis, etiam si non confecerit inuentarium, secundum communem opinionem: & quæ sit ratio: & quòd sit casus singularis, quasi incredibilis, conf. 287. nu. 60. & 61.

Fideicommissum. Hæreditas cum transit in fideicommissarios, potest hæres consequi id, quod sibi debetur à testatore: quod procedit etiam non facto inuentario, conf. 503. nu. 28.

Et quicquid sit aduersus alios debitores, certum est, quod aduersus fideicommissarium potest hæres deducere illud, quod sibi debetur, etiam si nõ sit factum inuentarium: & est communis opinio, d. conf. 503. nu. 30.

Fideicommissio grauatus interim est dominus, & potest licitè facere impensas, puta in melioramentis: quæ deinde licitè etiam possunt detrahi per hæredes, conf. 109. nu. 8.

Fideicommissum. An melioramenta facta per hæredem grauatum super bonis ueniant in fideicommissum: & si fuerunt restituta etiam fideicommissariis, an repetantur unà cum fructibus, uel interesse, uide in conf. 287.

Fideicommissum. Melioramenta facta per hæredem grauatum nõ ueniunt in fideicommissum: quod procedit non solum si melioramenta sint necessaria, sed etiam si sint utilia: & quæ sit ratio diuersitatis inter hæredem grauatum duntaxat sub conditione, & alios, qui faciunt melioramenta, conf. 287. nu. 53.

Fideicommissariis si fuerunt restituta melioramenta, quæ tamen non erant restituenda, debent retropræstari hæredibus grauatis: & an debeatur interesse ratione bonorum, super quibus consistunt melioramenta, si bona non erant restituenda cum melioramentis, conf. 287. nu. 54.

Fideicommissum. Ratio quæ sit, cur melioramenta, quæ non debeantur fideicommissariis, debeant retropræstari hæredibus grauatis unà cum fructibus, seu commodis eorum, confilio 287. nume. 58.

Fideicommissum. Emens à tertio rem sibi debitam per fideicommissum, an sibi præindictet: quòd non: non solum ad sui defensionem, sed etiam ad actionem: sed conceditur actio ad precium tantum, conf. 310. nu. 37.

Fideicommissum. Emens à tertio rem sibi debitam per fideicommissum, quòd sibi præindictet, & censetur renuntiare fideicommissio, non refert, quòd sit res aliena, uel sit res hæreditaria, quia idem est utroque casu, conf. 310. nu. 42.

Fideicommissi conditionalis ius non transmittitur, confilio 29. nume. 20.

Fideicommissum conditionale non transmittitur in liberos, nisi mens testatoris aliud suadeat: & quæ coniectura de hoc, remissio: & quòd idem sit, si mens grauati hoc uellet, qui instituisset eos, qui ad fideicommissum uocantur, conf. 235. nu. 1.

Fideicommissi conditionalis ius an transmittatur ex coniecturis: & ex quibus, uide in conf. 312.

Fideicommissi conditionalis ius non transmittitur: & hæc est regula: quæ tamen non procedit, quando extat aliqua coniectura in contrarium proueniens aliquo modo ex uerbis testamenti, conf. 312. nu. 16.

Fideicommissum. Quando facta est reciproca substitutio inter multos sub conditione, si decesserint sine liberis, & postea ad substitutionem uocatur aliquis extraneus, tunc ius tali fideicommissi conditionalis transmittitur ad liberos positos in conditione: & quæ sit ratio, conf. 312. nu. 17.

Fideicommissi conditionalis ius non transmittitur ad nepotes ex persona patrum suorum, conf. 327. nu. 3.

Fideicommissum conditionale quando transmittatur ad hæredes, uide in conf. 329.

Fideicommissi conditionalis ius quamuis non transmittatur regulariter, id tamen non procedit, quando extat aliqua coniectura in contrarium proueniens aliquo modo ex uerbis testamenti: & inter alias coniecturas est illa, quando si non transmitteretur tale ius, succederet aliquis, quem testator minus dilexisset in testamento, conf. 329. nu. 19.

Fideicommissum, seu legatum factum matri, uel patri, & descendantibus, habet contrarias condiciones, eo quòd patri, seu matri non debetur, nisi eis uiuentibus, descendantibus uerò non debetur, nisi mortua ipsa matre, seu mortuo patre, confilio 477. numero 2.

Fideicommissum, uel legatum conditionale & si regulariter non transmittatur, fallit tamen, quãdo expressè uocatur sunt illæ persone, ad quas potuit transmitti, puta cum legatur patri, & filiis, uel patri, & descendantibus, uel patri, & heredibus, conf. 477. nume. 9.

Fideicommissum etiam conditionale quando transmittatur, uide in conf. 484.

Fideicommissi conditionalis ius ad hæredes non transmittitur: & est communis conclusio, conf. 484. ne. 52.

Fideicommissum conditionale tunc etiam transmitti potest, quando testator in illis uerbis, si sine filiis, intellexit de masculis, conf. 484. nu. 54.

Fideicommissum etiam conditionale transmittitur, ubi alias minus dilectus à testatore admitteretur, conf. 484. nu. 56.

Fideicommissi conditionalis ius non transmittitur ad hæredes, secundum communes opiniones, etiam si sint hæredes sanguinis, id est, liberi, conf. 568. nu. 16.

Fideicommissi conditionalis ius censetur transmissum ad hæredes, seu ad nepotes à patre suo, stantibus aliquot coniecturis, præsertim his, de quibus in confilio, conf. 568. nu. 23.

Fideicommissum conditionale non solet transmitti ad hæredes, etiã si sit fideicommissum factum ab ascendente: & est communis opinio, conf. 608. nu. 2. Sed uide ibidem nu. 5. & nu. 7. in fin. ubi quòd ex coniecturis transmittitur.

Fideicommissi conditionalis ius an transmittatur: & quando cesset dubitatio ex uerbis testamenti, conf. 624. nu. 8.

Fideicommissum quando non transmittatur ad hæredem, uide in conf. 695.

Fideicommissum transmittitur, etiam quòd uiuens non agnouerit fideicommissum, quando fuit eo uiuente purificatum, conf. 761. nume. 2.

Fideicommissum quando transmittatur ad hæredes, etiam ante restitutionem: & quando fideicommissum non transmittatur ad filios: scilicet quando quis decessit, pendente conditione, secundum communem opinionem, conf. 765. nu. 30.

Fideicommissum an & quando censetur repetitum à uenientibus abintestato, stante clausula codicillari, & an ab alijs cohæredibus: & plura de clausula codicillari, & de repetitione à uenientibus abintestato, uide in conf. 377.

Fideicommissi repetitio abintestato solet censerī facta per clausulam codicillarem: sed id non procedit in fideicommissis nominatim præstandis ab aliqua persona, nam tunc repetitio non solet transire in aliam personam, conf. 377. nu. 41. & uide supra, Clau codicillaris.

Fideicommissum. Testator si fuisset interrogatus, & respondisset omnimodo, quòd fideicommissum haberet locum, etiam quòd succederetur abintestato &c. & in præsumenda repetitione fideicommissi de uno casu ad alium inspicienda est identitas rationis, & causæ, conf. 377. nu. 49.

Fideicommissum. Fauore piæ causæ censetur semper facta repetitio à uenientibus

- uenientibus abintestato, etiam si relictum sit nominatim factum, conf. 377. nu. 50.
- Fideicommissum nominatim relictum ab uno ex heredibus, censetur semper repetitum ab alijs personis, dummodo sint eiusdem gradus, puta quia cohæredes: & corrigitur tex. in l. celsus. §. quod alicuius. ff. de legat. 2. & Barto. mutauit opinionem, consil. 377. nume. 45.**
- Fideicommissum censetur inductum abintestato propter clausulam codicillarem, quando testamentum non sustinetur, conf. 463. nu. 7. & uide supra, clausula codicillaris.**
- Fideicommissum euauuisse dicitur propter nō aditam hereditatē à matre, ad quam pertinebat postea restituere fideicommissum: quod procedit si nullus alius extaret hæres, qui adiuisset: sed statim alijs heredibus, qui adiuerunt totam hereditatem, fideicommissum iniunctum matri, quæ non adiuuit, sustinetur, consil. 377. nume. 3.**
- Fideicommissum euauuisse dicitur, si non fuit hereditas adita per matrem grauata, sed satis est, quod fuerit adita hereditas per alios cohæredes, quia tunc ad eos deuoluebatur quælibet alia pars hereditatis cum suo onere: & an id procedat solum in succedentibus ex testamento, non autem quando fuit hereditas adita abintestato: & quid stante clausula codicillari & c. conf. 377. nu. 40, cum nu. seq.**
- Fideicommissarius. Quando nemo extat heres directus, omnia iura, & commoda transeunt in fideicommissarium: sicut etiam fit, quando extat hæres, qui recusat adire, & adit coactus, conf. 488. nume. 10.**
- Fideicommissario non competit ius fideicommissi, nisi prius sit ei facta restitutio per heredem uel re, uel uerbo: sed si nemo extat hæres, transeunt ipso iure in fideicommissarium omnia iura saltem utilia hereditatis: fieri tamen debent proclamata, & statui debet tempus aliquod breue, si quis uelit esse hæres, consil. 488. nume. 15.**
- Fideicommissum an comprehendat feudum, uide supra, Feudum.**
- Fideicommissum non debetur, nisi adita sit hereditas patris per filium, conf. 583. nu. 5.**
- Fideicommissum sustinetur scilicet propter suitatatem, licet filius non adiuuerit hereditatem patris: & quando filius adiuuit coactus à fideicommissario, non ueniunt bona filij, consilio 583. nume. 6.**
- Fideicommissarijs competit actio ad petendum integram hereditatem, cum in effectu sint heredes uniuersales, absque aliqua detractioe & c. uide infra, Trebellianica.**
- Fideicommissum. Exheredatus expressè à testatore non admittitur ad fideicommissum, etiam mediante persona aliorum, quorum est hæres, quia id esset contra mentem testatoris: quo casu non procedunt nota. per Docto. in l. gallus. §. etiam si parente, consil. 633. nume. 1.**
- Fideicommissum si uocat aliquos, si quis decesserit sine filijs legitimis & c. an Monasterium habeatur loco filij, & excludat uocatos, conf. 702. nu. 1. uide infra, Monasterium.**
- Fideicommissum. Naturales, siue legitimi non admittuntur ad fideicommissa relictà per constitutas personas in dignitate, conf. 342. nu. 15.**
- Fideicommissum. Testator grauando heredem, si decesserit sine filijs, quando ex qualitate sue personæ, uel grauati, non præsumatur sensisse de filijs naturalibus grauati, conf. 765. num. 7. & uide infra, Legitimus.**
- Fideicommissi bona dicuntur æs alienum, & non faciunt dici aliquid diuitem, conf. 125. nu. 24.**
- Fideicommissaria substitutio, uide infra, Substitutio.**
- Fideicommissum an possit capi per ecclesiam propria autoritate, & non de manu hæredis, uide in conf. 271.**
- Fideicommissum debet capere ecclesia de manu hæredis, sicut alij fideicommissarij, compellendo eum iudicialiter adire hereditatem, & restituere: & ante restitutionem diceretur possessio uitiosa, conf. 271. nu. 30.**
- Fideicommissarius apprehendens fideicommissum propria autoritate, & non de manu hæredis, perdit ius suum, scilicet si apprehendat post aditam hereditatem per heredem: imo nec etiam post restitutionem uerbalem potest fideicommissarius apprehendere propria autoritate, conf. 171. nu. 31.**
- Fideicommissum non potest contineri in puro contractu, id est, nō incerto in aliqua ultima uoluntate, conf. 321. nu. 11.**
- Sed per stipulationem potest in contractibus deduci, ut bona transeant in multas personas gradatim, uide ibidem nu. 12.**
- Fideicommissum. Verba, iure fideicommissi facti inter uiuos & c. posita in conuentionibus de futura successione & c. sonant, quod partes uoluerint facere fideicommissum, non per ultimam uoluntatem, sed per contractum, & irreuocabilem, consilio 461. nume. 3.**
- Fideicommissa fieri possunt in contractibus, id est, ordo succedaneus, quod bona deueniant de persona in personam: & hoc potissimum in donationibus, & causa mortis, & inter uiuos: quod tantomagis procedit, quando quis acquirit descendibus siue natis, siue nascituris, consil. 461. nume. 5. cum sequen.**
- Fideicommissum fieri potest in contractu donationis fauore masculorum, conf. 346. nu. 16.**
- Fideicommissum non dicitur conditionale, si comperitur, quod uocati iam erant capaces tempore ipsius testamenti: & aliquando non dicitur fideicommissum, sed potius negotium mandati, conf. 529. nu. 44.**
- Fideicommissum. Mandatum solū siue sit, siue concurrant & mandatum, & fideicommissum, debet quod ad effectum seruari ad uinculum ipsum mandatum, & debet restitui integrum patrimonium per heredem: & non potuit alienare: uel si potuit, tenetur ad restitutionem, & interesse, conf. 529. nu. 45.**
- Fideicommissum, uel legatum non potest committi in liberam uoluntatem alterius, etiam si sit persona extranea, in quam conferatur talis libera uoluntas, conf. 567. nu. 3.**
- Fideicommissum. De opinione Roma. & Alex. an qui simpliciter capit bona, censetur capere ut hæres, non autem uigore fideicommissi facti per aliam personam, quando potest succedere ex fideicommissio, & potest esse hæres directo ipsius grauati: & de traditis per Anchara. in c. in præsentia, de proba. quomodo procedant & c. uide in conf. 583.**
- Fideicommissum. Qui potest succedere ex fideicommissio, & potest esse hæres directo ipsius grauati, & simpliciter capit bona, censetur capere ut hæres, non autem uigore fideicommissi facti per aliam quandam personam: & est bona hæc opinio Roma. & Alex. & qua ratione, conf. 583. nu. 1.**
- Fideicommissum. Adire, & capere bona propria autoritate licitum est ut hæredi, non autem ut fideicommissario: nec sufficit allegare, quod non extabat alius hæres, de cuius manibus potuissent capi bona, quia debuissent fieri proclamata & c. consil. 583. nume. 3.**
- Fideicommissum. Tradita per Ancha. in c. in præsentia, de proba. an obstat prædictis, & quomodo procedant, puta si quis poterat petere bona ex successione intestati in bonis nepotis sui, & tamen petijt eæ ex fideicommissio paterno, & male & c. & quando quis uult hereditatem filij, & etiam patris, conf. 583. nu. 4.**
- Fideicommissio an quis dicatur contrahere, licet expressè non alienauerit bona fideicommissi, sed tacitè consentiendo & c. uide in conf. 608.**
- Fideicommissi à petitione an quis repellatur, si contraherit fideicommissio, alienando partem ipsius in personas prohibitas, id est, permittendo quod soror non dotata successerit pro sua portione eorum patri, etiam in bonis fideicommissi facti pro masculis: quod sic: & quod censetur conuenerit, quamuis expressè non alienauerit, sed tacitè consenserit: & quibus modis possit defendi ille, conf. 608. nu. 10.**
- Fideicommissio contraherit quis non dicitur alienando & c. si dicat se tunc ignorasse testamentum, conf. 608. nu. 11.**
- Fideicommissum in effectu censetur, quando testator constituit primogenituram in testamento, conf. 60. nu. 10.**
- Fideiusio, Fideiussor. Fideiusio, & pignus, æquiparantur, conf. 95. nu. 13.**
- Fideiusoribus cauere, uel per hypothecam bonorum, paria sunt, conf. 225. nu. 14.**
- Fideiussio, & pignus, solent æquiparari: & an plus sit dare pignus, quam fideiussionem, sicut plus cautionis est in rem, quam in personam: & qui tenetur satisfacere, liberatur dando pignus: quod quamuis aliquando non procedat, cessat tamen dubitatio, quando pars semel ipsum pignus acceptauit: & disputatio Doctorum consistit in hoc, utrum pars teneatur acceptare, consilio 388. nume. 8.**
- Fideiusores hodie nō possunt conueniri prius, quam debitor principalis: & prius conuenitur principalis debitor, quam extranei fideiusores, conf. 144. nu. 3.**
- Fideiussor antequam conueniatur, debet fieri excussio contra principalem, uide supra, Excussio. Et quando habeat locum excussio, non obstante quod fideiussor ei renuntiauerit, & se obligauerit tanquam principalis, & cum uerbis amplissimis: & bonam declarationem in materia excussionis, & in materia fideiussorum, qui fideiubent pro obligatis ad quid incertum uel promittunt indemnitate pro alio, uide in consilio 328. & supra, Excussio.**
- Fideiussor si promissit se posse conueniri tanquam principalem, & principaliter obligatum, cum uerbis amplissimis, aliquando tamen ex qualitate negotij habendus est, non pro principali debitor, sed pro fideiussore, & tanquam fideiussor: & obligatio per eum facta tanquam per principalem, solum operatur, quod non habeat beneficium excussionis, de quo in authen. presente. C. de fideiussor. conf. 328. nu. 7.**
- Fideiussor indemnitate si renuntiauerit omni legum auxilio, quod possit conueniri prius, quam liquidatum sit debitum cum ipsa principali, hæc decisio Bald. & Alexan. non potest procedere: & contra eam est magis communis opinio: & idem est dato quod adiectum sit iuramentum, conf. 328. nu. 34.**
- Fideiussor. Renuntiationes omnes, & alia clausula posita in aliquo actu, uel contractu, debent intelligi secundum substantiam materiam: puta in promissione fideiussoria, quæ conueniant fideiussor.**

Fideiussori, consilio 328. nume. 53.
Fideiussor. Verba illa, quæ solent apponi in promissione fideiussoris, uidelicet & in prædictis omnibus, & singulis promissis, & fideiussit &c. quomodo debeant intelligi in casu, de quo in consilio, quando quis fideiussit pro tutore, cons. 328. nu. 56.
Fideiussor. Executio solet sæpenumero fieri contra fideiussores, & quando, uide supra, Executio.
Fideiussor. Executio potest fieri in fideiussorem de iudicio sibi sine nouo processu, in casu scilicet, quo fideiussor sit obligatus, cons. 417. nu. 17.
Fideiussor quando possit agere aduersus principalem, quamuis nondum pro eo soluerit, ut scilicet eximatur ab obligatione fideiussionis præstitæ: & maxime si sæpe molestatur ob eam causam, cons. 209. nu. 17.
Fideiussor si simpliciter, & sine præfinitione temporis, se obligauit pro alio, potest post aliquod interuallum temporis petere, quod liberetur: idem in eo, qui obligauit simpliciter pignus pro alio: & tempus censetur præfixum arbitrio iudicis, cons. 225. nu. 9.
Fideiussor datus pro una re, quando non teneatur pro eadem in alio instrumento, cons. 217. nu. 10.
Fideiussor. Confessio facta contrahendo cum fideiussore alicuius, an sit perinde, ac si facta fuisset coram illo principali &c. uide supra, Confessio.
Fideiussori an noceat sententia lata contra principalem, uide infra, Sententia.
Fideiussor. Sententia si fuit lata in fauorem correi principalis, censetur sublatum totum creditum, & omnes actiones, etiam respectu cessionarij, & fideiussoris, cons. 742. nu. 13.
Fideiussori solet prodesse, non autem nocere, pactum conceptum in personam principalis: & idem de statuto, quia ualeat argumentum, cons. 328. nu. 27.
Fideiussor. Exceptio si respiciat merita rei, tunc competit etiam fideiussoribus, puta quod tutor est liberatus, & eius hæreditas, cons. 328. nu. 10.
Fideiussor. Exceptio respiciens merita rei, prodest etiam fideiussori, & per eum potest opponi, cons. 328. nu. 66.
Fideiussor amittit actionem contra principalem, si fuit condemnatus culpa sua, quia non opposuit exceptiones, quas tenebatur opponere, cons. 738. nu. 4.
Fideiussori facta iniuria, quia fuerit iniuste condemnatus, non debet alteri nocere, & sic ei, pro quo fideiussit, cons. 738. nu. 5.
Fideiussor si fuit condemnatus facto, & culpa sua, quia non opposuit exceptiones, quas poterat, & debebat opponere, nulla sibi actio competit aduersus principalem: & quomodo id intelligatur, & quando, & in quibus exceptionibus communiter intelligant Doctores, id non procedere: & quid in exceptionibus iuris, & quid in exceptionibus facti, seu intentionis &c. cons. 739. num. 8. cum nu. seq.
Fideiussor tenebatur opponere exceptionem facti, & intentionis, quæ præsupponebat eum non esse obligatum: quod si non fecit, nulla sibi actio competit contra principalem: nec cadit ignorantia facti in facto proprio: neque succurritur ei, quamuis condemnatus per sententiam iudicis soluerit: præsertim etiam si uon appellauit, quia uidetur in dolo, cons. 739. nu. 9.
Fideiussores tutorum, uel curatorum an possint conueniri ad reddendum rationem tutelæ, uel curæ, uide infra, Tutor.
Fideiussor est liberatus, quando creditor succedit debitori, cons. 328. nume. 11.
Fideiussorem molestare non potest creditor, qui nullas amplius habet actiones, quas possit cedere fideiussori contra principalem, puta si quis succedat tutori, uel debitori, consil. 328. nume. 12. & nume. 67.
Fideiussor. Cessio actionum, quæ sit fideiussori contra principalem, intelligitur de actionibus, quæ possunt deduci ad effectum, cons. 328. nu. 13.
Fideiussor. Statutum prohibens liberationem tutoris, non debet trahi ad eius fideiussores, consilio 328. nume. 12. & infra, Statutum.
Fideiussor. Liberatio, quæ sit tutoribus, & liberatio, quæ sit eorum fideiussoribus, quam rationem diuersitatis habeant: & liberatis fideiussoribus, non sunt liberati tutores: secus è conuerso &c. cons. 328. nu. 23. & uide infra, Tutor.
Fideiussor. Dispositio super tutoribus, non trahitur ad eorum fideiussores, uide infra, Tutor.
Fideiussio facta sub conditione, quod blada consignentur, est nulla, si blada non fuerint in totum consignata, sed pro parte tantum: & conditio deficit, quando in totum non est adimpleta, consilio 738. nu. 1.
Fideiussio concepta sub conditione, si blada traderetur, est nulla, si blada pro parte tantum fuit tradita, & non in totum: quia conditio in totum debet adimpleri, iuxta l. cui fundus. ff. de condi. & demon. quæ locum habet etiam in contractibus, consilio 739. nume. 1.
Quod procedit, etiam si maxima pars bladæ fuisset tradita: quia si desit pars aliqua, etiam minima, perinde est ac si nihil fuisset traditum d. cons. 739. nu. 2.

Et an acceptando partem, uideatur se obligare, ac si totum accepisset, quasi uideatur renuntiare residuo: quod non: sed res interrim ita in pendenti; & posterior solutio comprobabit priora. d. cons. 739. nu. 3.
Fideiussoria obligatio est nulla, si in totum defecit conditio, quod est, quando non integrè fuit adimpleta, cons. 739. nu. 4.
Fideiussio facta conditionaliter, uidelicet factis prius computis, & constituto illum, pro quo fideiubebat, fore debitorem, est nulla, deficiente conditione, quæ debet impleri in uita illius, consilio 738. num. 2.
Fideiussor promittens soluere, quicquid alium constiterit esse debitorem, non tenetur, nisi constiterit de debito, uiuente illo debitore, cons. 738. nu. 3.
Fideiussio cum conditione, quod prius inter debitorem, & creditorem fiant ratiocinationes, & computa: & pro eo, quod constiterit eum esse debitorem, obligauit se fideiussor, est nulla, & expirauit conditio, mortuo debitore, si eo uiuente, non fuerint facta computa, cons. 739. nu. 5.
Fideiussor quando obligauit se ad illud, de quo constitisset reum principalem esse debitorem, uerba illa, de quo constitisset, licet alias importent, quod constare debeat de debito per sententiam, uel per aliam legitimam probationem, hic tamè denotant id esse debere per expressam confessionem, & declarationem ex communi consensu factam inter ipsas partes, & iustam liquidationem, cons. 739. nu. 6.
Fideiussor, & principalis, an sint duo rei, cons. 738. nu. 6.
Fideiussor cessionarius potest agere actione mandati, etiam si non expressum interuenerit mandatum, cons. 739. nu. 11.
Fideiussioni nunquam actio competit, quando malè soluit, consil. 739. nu. 12.
Fideiussori non censetur debitor mandasse, ut solueret indebitum, ideo si soluit, non habet ius contra debitorem, consilio 739. nume. 14.
Et prædicta non procedunt, quando fideiussor ignorabat reum iam soluisse, nisi sit in supina ignorantia, & negligentia, quæ eum non excusat. d. cons. 739. nu. 15.
Fideiussor si malè soluit, repetat à creditore, cons. 739. nu. 20.
Fideiussori nulla competit actio, si plenè, & clarè docere non potest se soluisse, cons. 739. nu. 17.
Fideiussor etiam censetur liberatus, liberato principali, adeo quod conueniri non potest, cons. 739. nu. 13.
Fideiussor soluens, si soluit pro obligatione principalis, & hoc expressè confiteri, liberatur principalis ipso iure, adeo quod cessio ex interuallo fieri non potest: & est communis conclusio, consil. 739. nu. 24.
Fideiussoribus non nocet factum superioris, & quilibet alius casus fortuitus contingens debitori principali, cons. 251. nu. 9.
Fideiussorum obligatio debet stricte intelligi, cons. 251. nu. 14.
Fideiussoribus non est locus, ubi tractatur, uel tractari potest de pena corporali, cons. 309. nu. 1.
Fideiussoribus interim non est locus, stante dubio quod possit imponi pena corporalis, cons. 309. nu. 6.
Fideiussio præstanda est, quando quis non habet in bonis, quantum sufficit &c. cons. 426. nu. 14.
Fideiussoria promissio sub pena, quod quis comparebit, quotiescunque fuerit requisitus, quod intelligatur, ut non committatur pena, nisi in casu, quo ille sit contumax, sciente ipso fideiussore: & quibus rationibus: & secundum quam formam uerborum promissionis: & quod interpellandus sit promissor, consil. 417. nu. 1. cum sequen.
Fideiussionem, seu cautionem de non offendendo, debet quis cogi ad dandum, facta narratione, quod prouocauit ad duellum, & quod cepit euaginare: & si recusat fideiubere, potest carcerari, consil. 617. num. 3.
Fideiussio, seu cautio de non offendendo, non est præstanda ei, qui ex sua culpa, uel facto, habet inimicitiam cum alio, puta quia vulnerauit eum, cons. 676. nu. 1.
Et tali casu debet Iudex hortari ad pacem, non autem compellere ad dandum fideiussionem: & satis erit, ut Iudex præcipiat sub pena, ne offendant illum, qui peti cautionem, uel ne incedat per certos fines. d. cons. 676. nu. 2.
Fideiussio, seu cautio de non offendendo, non est præstanda, nisi diligenter habita cognitione causæ, præsertim de qualitate personarum, an sint solite exequi minas: & in primis constare debet de minis, & animo iniuriandi, cons. 676. nu. 3.
Fideiussio, seu cautio de non offendendo, quod peti non possit per illum, qui legit alium, seu qui fuit causa rixæ, consilio 676. numero 4.
Fideiussio, seu cautio de non offendendo, non est danda in perpetuum, sed ad tempus, cons. 676. nu. 5.
Fidelitas. Iuramentum fidelitatis præstitæ per aliquem eum reservatione iurium suorum, & protestatione, quod extra præiudicium &c. cons. 222. nu. 30.
Fidelitas. Contenta in capitulis formæ fidelitatis, quæ uasallus iurare tenetur adimplere, & obseruare, præcisè seruanda sunt, consil. 754. nu. 14.

Fidelitatis iuramentum, quod prestatur pro feudo, an contineat ea, quæ per clericum, præsertim in sacris constitutum, explicari non possunt, etiam per substitutum, conf. 754. nu. 11.

Fidelitas. Quando inuestitura tenor admittit ad feudum feminam, uel alios inhabiles, tunc licet præstetur iuramentum fidelitatis domino, seruitia tamen ibi contenta, quæ non possunt per feminam, uel alium inhabilem commodè explicari, censentur per dominum tacite remissa, conf. 754. nu. 15.

Fidelitatis iuramentum multum operatur ad probandum iurisdictionem, conf. 64. nu. 13. & uide infra, Iurisdicção.

Fides. Frangenti fidem fides frangatur eidem: hæc regula habet locum in contractibus innominatis, secus in contractibus nominatis, conf. 198. nu. 57. & uide supra, Contractus.

Filius, Filia. Filiorum appellatione simpliciter facta, ueniunt etiam femine in testamentis, consilio 7. nume. 23.

Filiorum appellatione ueniunt etiam filia, consil. 19. nume. 1. conf. 155. nume. 2.

Filiorum appellatione ueniunt etiam filie in ultimis uoluntatibus, conf. 19. nu. 2.

Filius, hoc nomen comprehendit quidem filias, sed ex interpretatione, non autem ex proprietate sermonis, conf. 19. nu. 4.

Filiorum appellatione non ueniunt filia in odiosis, scilicet in ultimis uoluntatibus, conf. 19. nu. 5.

Filiorum appellatione non ueniunt filie in materia strictè interpretanda, conf. 19. nu. 6.

Filiorum appellatione non ueniunt filia, si coniecturata mens testatoris eas excludit, conf. 19. nu. 17.

Filiorum appellatione filia non comprehenduntur, quando appareret testatorem habuisse considerationem agnationis, & uoluisse, quod bona conferantur in familia: & hæc est communis, conf. 19. nume. 11.

Filiorum appellatione non ueniunt feminae, etiam in testamentis, quando extat statutum, quod stantibus masculis, feminae non succedant, conf. 19. nu. 10.

Filiorum appellatione ueniunt etiam filie femine in simplici mentione facta de filiis, quando in una parte dixit de filiis masculis, conf. 19. sub. nu. 3. uel quarto cum in casu.

Filiorum appellatione an ueniant filia feminae in conditione, si decesserit sine filiis, consil. 19. in princ. & per totum consilium.

Filiorum appellatione quando intelligatur de masculis, uide infra, Masculus.

Filij si sunt uocati, seu filij masculi, & feminae, quando censentur uocati ordine successiuo, scilicet filie feminae post masculos, uide infra, Statutum quod stantibus masculis &c.

Filij appellatio de proprietate sermonis non comprehendit feminas, sed per interpretationem ex præsumpta mente: quæ præsumptio tollitur, stante statuto præferente masculos feminis: multo magis censentur femine uocata ordine successiuo, consil. 237. nu. 4. & uide infra, Statutum quod stantibus masculis &c.

Filij, hoc uocabulum expressum per testatorem de sui proprietate non comprehendit feminas, sed duntaxat per interpretationem; & neque ex sermone, neque ex interpretatione scilicet intellectu, sed solum per extensionem comprehenduntur feminae: & stante statuto præferente masculos feminis, censentur exclusæ feminae, uel saltem postpositæ &c. conf. 237. nu. 34.

Et quod hæc fuerit opinio Ancharam in lres fratres. si de pac. & quod Anchara præcisè loquatur de dictione, filij, & late quod sit communis opinio, d. conf. 237. nu. 35.

Filiorum appellatione non ueniunt feminae in locis, in quibus extat statutum excludens feminas propter masculos, conf. 245. nu. 4.

Filiorum appellatione an ueniant etiam feminae, uide in conf. 483.

Filiorum appellatione an ueniant etiam feminae: & quod sub uerbis testamenti, si sine filiis legitimis, & naturalibus decederent, non comprehendantur femine: & quibus rationibus, conf. 483. nu. 24. cum nu. seq.

Filius, nomen hoc non comprehendit filias ex proprietate sermonis, sed solum ex interpretatione: quia ipsum uocabulum, filius, euidenter denotat masculum, conf. 483. nu. 25.

Et fortius neque ex sermone comprehenditur filia, neque ex interpretatione scilicet intellectu, sed duntaxat per extensionem. d. conf. 483. nu. 26.

Et talis interpretatio, seu extensio cessat, si in contrarium extet aliqua coniectura. d. conf. 483. nu. 27.

Filiorum appellatione non ueniunt filia in odiosis, scilicet in dispositione testatoris: & idem est in quacunque materia strictè interpretanda, conf. 483. nu. 29.

Filiorum appellatione. Quando testator propriam filiam exclusit ab institutione, & substitutione, & uocauit masculos, tunc multo magis uidetur uoluisse excludere feminas remotiores: & hæc est una coniectura, quod filiorum appellatione non ueniant filia, etiam in conditione substitutionis: & idem est in nepte ex fratre, conf. 483. nu. 30.

Filiorum appellatione quod non ueniant filia in testamentis, alia coniectura est, secundum communiter Docto, quando constat testatorem habuisse rationem agnationis, & uoluisse, quod bona

conseruentur in familia: & tunc cessat omnis disputatio, scilicet quando substitutus non est extraneus, sed aliquis masculus de ipsa familia, conf. 483. nu. 31.

Filius. An conditio, si hæres sine filiis decesserit, deficiat, relicta filia: & quando non deficiat, & substitutus non excludatur: & ex quibus coniecturis: & quando appellatione filiorum non ueniant feminae: & quando femina non includatur sub illis uerbis, si sine liberis, in substitutionibus, uel fideicommissis, uide late in conf. 484. & infra, Substitutio.

Filius. Condicio, si hæres sine filiis decesserit, regulariter deficit, ipso decedente relicta filia: sed hoc non procedit, ubi alia defuncti uoluntas demonstrari potest, conf. 484. nu. 8.

Filiorum appellatione an ueniant feminae in fideicommissis, & substitutionibus, puta si dictum sit, si sine filiis legitimis, & naturalibus, uide etiam supra, Fideicommissum, & infra, Substitutio.

Filiorum appellatio &c. Condicio, si decesserit sine filiis masculis, comprehendit nepotem, seu pronepotem ex filia, seu ex nepte: & appellatione liberorum, seu filiorum, ueniunt omnes descendentes in infinitum, conf. 86. nu. 3.

Filiorum appellatio. Verba conditionis, si decederent sine filiis masculis, comprehendunt etiam nepotem testatoris ex filia, siue sit dictio, filijs, siue dictio, liberis, conf. 87. nu. 3.

Filiorum, seu liberorum, & descendendum appellatione, ueniunt descendentes masculi ex feminis, conf. 86. nu. 5.

Filij dictio, uel dictio liberi, posita in conditione, comprehendit omnes descendentes in infinitum, si agatur de eorum fauore, conf. 87. nu. 4.

Filiorum, uel liberorum masculorum appellatione, continentur etiam nepotes masculi ex femina de proprietate sermonis, conf. 87. nu. 5.

Sed fallit quando materia subiecta repugnat, uel mens disponens, d. conf. 87. nu. 6.

Filiorum masculorum appellatione non uenit nepos ex filia nupta in alia familia, quando agitur de fideicommissio facto fauore agnationis, conf. 87. nu. 8.

Filij & descendentes sororum, seu filiarum, an, & quando censentur fuisse uocati per testatorem, licet ipsas sorores, seu filias non uocauerit, uide in conf. 287.

Filij, hoc uerbum de sui natura minus comprehendit, quam uerbum, liberis, conf. 770. nu. 7.

Filij dictio, & dictio masculis, denotant quod contrahentes cogitauerunt de omnibus hæredibus, & uoluerunt excludere extraneos, conf. 346. nu. 4.

Filij dictio, uidetur comprehendere omnes descendentes, quando tractatur de eorum fauore: & tantomagis quando in alijs particulis instrumenti dictum fuit de hæredibus masculis, uel de successoribus masculis: & ita censentur uocati nepotes masculi, sicut filij, conf. 346. nu. 5.

Filiorum appellatione an comprehendantur nepotes, & ceteri descendentes in substitutionibus, conf. 29. nu. 10.

Filiorum appellatione, propriè loquendo, non ueniunt nepotes: & quando ueniunt, illud fit per interpretationem, seu extensionem: & non ueniunt in odiosis, neque in substitutione reciproca, conf. 29. nu. 11. & 12.

Filiorum appellatione non ueniunt descendentes in substitutione reciproca, etiam quod aliquo respectu dispositio sit fauorabilis, conf. 29. nu. 12.

Filiorum appellatione nunquam comprehenduntur alij descendentes, quando testator expressit singula nomina filiorum suorum, conf. 29. nu. 13.

Filiorum appellatione non uenit nepos de proprietate sermonis, sed improprie per interpretationem, conf. 60. nu. 6. & 20.

Filij appellatione non uenit nepos regulariter in dispositione hominis, conf. 60. nu. 11. & 20.

Filiorum appellatione an contineantur nepotes, conf. 60. nu. 20.

Filiorum appellatione ueniunt omnes descendentes in fauorabilibus, ut est institutio, & est appellatione liberorum: & quando liberi filiorum sunt positi in conditione ad exclusionem extraneorum: & satis est eos esse uocatos in aliqua parte testamenti, conf. 200. nu. 5.

Filij appellatio non comprehendit nepotes, uel ultiores, in odiosis, conf. 201. nu. 4.

Filij, & hæres si fuerunt uocati per testatorem, perinde est ac si uocasset filios, & descendentes, conf. 267. nu. 1.

Filiorum appellatione ueniunt nepotes, cum agitur de prouisione, conf. 267. nu. 2.

Filiorum appellatione non ueniunt nepotes in fideicommissis ex parte eorum, qui grauantur, conf. 257. nu. 5.

Filiorum appellatione in fideicommissis non ueniunt nepotes, scilicet ex parte grauatorum: & in similibus non ualet argumentum a maiestate rationis, conf. 312. nu. 30.

Filiorum appellatio non ueniunt nepotes in substitutione reciproca, conf. 319. nu. 11. & uide etiam infra, Substitutio.

Filiorum appellatione ueniunt nepotes in substitutionibus, secundum magis communem opinionem, uide infra, Substitutio.

Filius, seu tanquam filius censetur nepos, stante patre bannito, consil. 377. nu. 47.

Filiorum, seu neporum obtinentium primum locum non solet esse minor fauor in bonis paternis, quam sit fauor ecclesiasticus, aut alterius cause pie, consil. 377. nu. 5. et 6.

Filius non subintrat locum patris in fideicommissis, & alijs dispositionibus hominum, secundum magis communem opinionem, & veriorum, consil. 60. nu. 10.

Filius, seu nepos admittitur cum patre, quando agitur de hereditate ascendente, etiam in fideicommissis, & est magis communis opinio, consil. 327. nu. 5.

Filij non possunt subintrare in locum patris in fideicommissis transuersalis: & est communis, & indubitata conclusio utriusque scolarum: & praesertim quando testator uocauit proximiores, consil. 484. nu. 2.

Filius an succedat loco patris in fideicommissis, & sic nepos admittatur cum patre equis portionibus: & casum, quando nepos admittitur cum patre in fideicommissis: & an ius fideicommissi conditionalis transmittatur, & nepos admittatur saltem vigore transmissionis: & ex quibus coniecturis, uide in consil. 608. nu. 1.

Filius non solet succedere loco patris in fideicommissis, sed excludi ipso filio, id est, nepote, solet admitti patris superflue, cum sit proximior testatori, & solet in testamentis considerari proximitas, & affectio testatoris: & est magis communis opinio, consil. 608. nu. 1. sed uide ibidem nu. 5. & nu. 7. in fin.

Filius seu nepos admittitur equis portionibus cum patre in fideicommissis, & de succedere loco patris sui perinde ac si pater uiueret: & quando, uidelicet quando ex verbis substitutionis, vel fideicommissi constat, testatorem unico contextu, & unica oratione habuisse pari gradu, & pari tempore ratione non solum filiorum, sed etiam descendendum ab eis: & uide exemplum, consil. 608. nu. 4.

Filius licet regulariter in fideicommissis non succedat loco patris, neque pater transmittat ius fideicommissi conditionalis ad filium, sed patris praerogatiua nepoti tamen si potest ex aliqua coniectura deprehendi, quod testator uoluerit nepotem debere admitti una cum patre, tunc debet admitti, saltem uigore transmissionis, consil. 608. nu. 7.

Et inter alias coniecturas, solet illa censi clarior, & potentior, quae testator ad substitutionem uocat aliquem, & eius filios, uel eius descendentes, uel eius haeredes: quia tunc non tantum est coniectura, sed aperta probatio, & expressio uoluntatis sue, d. consil. 608. nu. 6.

Et quando etiam non solum in prima, sed sequenti substitutione, quae quis fuit uocatus, facta fuit mentio unico contextu ipsius, & filiorum suorum, ac descendentium, & in omnibus etiam substitutionibus dictum fuit, in stirpes, & non in capita: istae duae coniecturae etiam arguunt ueritatem uoluntatis, & deliberationem testatoris, quod esset locus transmissioni, dicto consilio 608. numero 7.

Et quid si nepos fuit penitus exclusus a patre in testamento, qui solum instituit haerem fratrem suum, & ita ab omni patrimonio potius quid saltem operetur tale testamentum, quamuis non praedictet fideicommissum factum per anum patrum, d. consil. 608. num. 8.

Filius non succedit loco patris in fideicommissis: & ad hoc allegantur plures Doctores: & est magis communis opinio: & Decius, qui aliquando uoluit contrarium, male loquitur, & sine ratione, secundum Rubeum, consil. 624. nu. 10.

Et ubi uocantur descendentes per nomen collectiuum, tunc inspicitur proximitas grauati, & non testatoris, & ueniunt proximiores, d. consil. 624. nu. 2.

Filius, qui succedat loco patris in fideicommissis, uoluerunt aliqui Doctores, & expresse in fideicommissis patris, uel aui, consil. 624. numero 3.

Filius non representat personam patris in fideicommissis: quia in eis admittuntur proximiores, quamuis agatur de successione ascendente, secundum multos Doctores. Sed contraria opinio uidetur uerior, secundum Deci. quia in fideicommissis succeditur ad modum intestati, consil. 624. nu. 9.

Et an representet ex coniecturis: & quando appositum fuit nomen collectiuum, tunc secundum Rubeum filius non intrat locum patris, ibidem nu. 10.

Filius non succedit loco patris in fideicommissis, etiam uocantibus omnes descendentes, consil. 695. nu. 3.

Filius, seu nepos intrat in locum, & gradum patris in successioneibus aui, & patris, consil. 758. nu. 1.

Filius, seu nepos qui intret in locum patris in successioneibus aui, & patris, quamuis iura uideantur loqui in dispositione legali, tamen idem etiam uidetur esse in dispositione hominis, scilicet testatoris, iuxta gl. in §. in fideicommissis, cum qua Doctores magis communiter transseunt: & late quod sit magis communis, reiecto Bal. contrarium tenente in d. §. in fideicommissis, consil. 758. numero 3.

Et quia ista opinio sit probabilior, & uerior, & tenenda in consilio, & iudicando, ibidem.

Et quod non sit in consideratione, quod nepos non esset natus, neque conceptus tempore mortis aui, ibidem.

Et quod Decius sibi contrarius, & retractans opinionem suam, de qua in consil. primo, tenuit quod quando agitur de succedendo ascendente, tunc nepos intrat gradum patris, etiam in dispositione hominis, d. consil. 758. nu. 4.

Filius, seu nepos representat personam patris sui, & succedit cum alijs patris, quando agitur de successione patris, consilio 200. numero 2.

Filius succedit loco patris, non solum in hereditate aui, sed & in hereditate patris, secundum magis communem opinionem: sed id non procedit, quando patris decessit ante patrem illius, qui nult succedere, & talis pater deinde decessit, non adita hereditate, consil. 284. nu. 2.

Filius, seu nepos representat personam patris, quando tractatur de hereditate ascendente, & succedit una cum patris suis, scilicet, in stirpes seu modo, ac si patris uiueret, & hoc de iure communis: si quid in nepte: & stante statu excludente famulas, tanlibus masculis, consil. 474. nu. 4. cum seq.

Filius an succedat loco patris in substitutione facta per testatorem, consil. 511. nu. 4. & infra, substitutio.

Filius aliquando in testamentis non succedit loco patris, sed excluditur per proximiorum testatori, quamuis sit remotior ab eo, qui decessit: & quia ratione id dicant Doctores, consil. 511. nu. 6.

Filius in succedendo, communis opinio est, quod non representat personam patris, nisi in duobus casibus, remissive, consilio 633. numero 4.

Filia si sit inferioris gradus, & agitur de successione transuersalis, non admittitur loco patris, consil. 695. nu. 2.

Filius representat personam patris in successione feudi, consil. 60. nu. 16. & uide supra, Feudum.

Filij debent esse melioris conditionis, quam neptes, & melioris conditionis neptes, quam proneptes, consil. 245. nu. 2.

Filius praesumitur in potestate patris: & quicquid habet, praesumitur esse patris: & etiam bona aduentitia non potest filius alienare, uiuente patre, qui est eorum usufructuarius, & administrator, consil. 112. nu. 4.

Filiorum bona si fuerunt alienata per patrem, uide infra, Patrum.

Filij an praesumantur donata ea, quae pater impendit in eos, uel causa studiorum, uel simili &c. uide supra, Donatio: & supra, Diuicio.

Filius quicquid acquirit, acquirit patri: uerum est in profectitijs, non autem in aduentitijs, neque in castrensis, uel quasi, consil. 248. nu. 9.

Filij bona si fuerunt uendita per matrem, cum consensu ipsius filij, qui tamen erat mente captus, quod possit rescindi uenditio per ipsum filium: & quid si est donatus matris, an possit uenire contra illius factum, uide in consil. 257.

Filij, & descendentes nondum nati potest aliquis acquirere, uide de supra, Acquirere.

Filius an praesumatur emere de pecunijs suis, an de pecunijs patris, uide supra, Emptio.

Filios non procreare, uel procreare abortiuos, paria sunt, uide supra, Abortus.

Filius: Quinquam fecit mentionem de filiis, sed de extraneis, ne simile est, & uerum iuris praesumptione, quod non cogitauerit de filiis, consil. 125. nu. 10.

Filij stantibus, nemo est, qui non praesumatur melius uoluisse sibi providere, quam eis non stantibus, consil. 125. nu. 11.

Filios praesumitur magis diligere patrem, quam se ipsum, uide infra, Patrum.

Filij positi in conditione an censentur uocati, uide supra, Condicio, ubi posui.

Filius. Dispositio si faciat mentionem de filiis, seu liberis, alienius simpliciter tunc refertur, quam natus tempore testamenti, uel mortis testatoris, uel aditae hereditatis, & secus si natus sit liberorum sit collata in futurum tempus, quia tunc admittuntur, quandoque nascantur ante mortem heredis, consilio 166. numero 13.

Filij quod essent nati tempore mortis testatoris, an referat, quando dispositio est collata in futurum, uide in consilio 167. nu. 1.

Filiorum, seu liberorum natiuitas quando confertur per testatorem in aliquem futurum euentum, uel in tempus futurum, satis est, quod liberi extant eo tempore, si cernendum essent nati tempore mortis testatoris, quando dispositio est condicionalis, & non pura, consil. 167. nu. 28.

Filij nati, & concepti post euentum conditionis, sub qua uocatur substitutus, non excludunt eum, & cetera, uide infra, Substitutus.

Filij quando debeant esse nati, uel concepti, uiuente ipso aui, & cetera, uide infra, Substitutus.

Filius. Dispositio si principaliter concipiatur sub illa condicione, si decesserit sine liberis, uel sine haerede de sub corpore, si sit est, quod tempore mortis aliquis ex liberis extaret, quicquid deinde contingat de eis: sed si dispositio concipiatur per

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

verba requirentia existentiam talium heredum per tempora successiva, euanesce dispositio, quodcumque deficient tales heredes, consil. 346. nu. 23.

Filius. An si in donatione, uel in contractibus onerosis habeatur mentio de filiis, deficientibus, reuocetur donatio, uel contractus, consil. 346. nu. 33.

Filij concepti non habentur pro natis; ubi de eorum incommodo agitur, consil. 357. nu. 5.

Filij si fuerunt exclusi per testatorem, uel statutum, censentur multo magis exclusi nepotes: sed si filius impediatur succedere præter mentem testatoris, non tamen sequitur, quod etiam impediendus sit nepos; consil. 166. nu. 17.

Filius. Non est differentia, an dictum sit, si decesserit sine filiis, an uero dictum, si filios non habuerit, consilio 166. numero 20.

Filiorum appellatione an ueniat Monasterium ad exclusionem substituti, remissiuè; consil. 171. numero 49: & uide infra, Monasterium.

Filia si renuntiavit hereditati &c. uide infra, Renuntiatio, ubi posui.

Filius. Eadem est ratio in uno filio, quæ est in multis, ex præsumpta mente testatoris, consilio 237. numero 26. & uide infra, Pluralitas.

Filiorum appellatio indistinctè resolutur in singularem numerum; consil. 237. nu. 28.

Filij an possint nubere sine consensu patris, uide infra, Matrimonium.

Filij an possint priuari dote; uel legitimo, si absque iusta causa recusant uenire ad patrem, consilio 315. numero 18. & uide supra, Alimenta.

Filius, qui est hæres patris, debet seruare contractus factos per patrem defunctum; consilio 362. numero decimo. & an filius & hæres patris possit uenire contra factum patris, uide infra, Hæres.

Filius. Inter filios, seu liberos seruatur iusgentium, & sola veritas facti, & sufficit qualiscunque probatio, consilio 421. num. 13.

Filius sententiam accepit, pater peccante; consilio 769. nu. 63.

Filij spurij non possunt succedere in bonis, neque ex testamento, neque ab intestato: sed tantum debentur eis alimenta, uel dos loco alimentorum, uide infra, Hæreditas, & supra, Alimenta, & supra, Dos.

Filij naturalis nepos, & nepos filij spurij, an succedant ab intestato ipsi uero, & an ex testamento, uide infra, Hæreditas.

Filio naturali an, & quando possit per patrem Relinqui Castrum allodialè &c. uide supra, Feudum.

Filij naturales possunt succedere in omnibus bonis paternis, quæ eis expressè reliquit pater, non extantibus filiis legitimis, consil. 185. nu. 2. & uide infra, Hæreditas.

Filij naturales habent ius cognationis, quamuis non agnationis: quia quod fortius est, id habent spurij, consil. 373. nu. 7.

Filij naturales sunt cogniti a iure ciuili; & admittuntur etiam ab intestato ad partem successionis paternæ, consilio 373. numero 8.

Filius. Dispositio si uerit uocabulis habentibus significationem non ciuilem, sed naturalem, tunc comprehenduntur etiam liberi naturales, & hoc est communiter approbatum, consil. 418. nu. 2.

Filius. Vbiunque dispositio respicit effectum conuenientem æqualiter legitimis, & illegitimis: uel quando ratio ipsius dispositionis omnibus eis conuenit, tunc comprehenduntur etiam naturales, dato quod sit dispositio strictè interpretanda, ueluti dispositio statuti, uel alia quælibet similis: & est communis opinio, etiam in casu, quo uerba aliquantulum improprie intelliguntur, puta stante dictione filius, consil. 418. nu. 5.

Filius. Etiam si non apparet de mente, uel ratione dispositionis, ueniunt etiam naturales, vbiunque sumus in fauorabilibus: & an id uerum sit, consil. 418. nu. 8.

Filius. De iure naturali omnes censentur legitimi, & nullus illegitimus, consil. 418. nu. 4.

Filius, hæc dicitur, proprie loquendo, solet duntaxat comprehendere natos ex matrimonio legitimo, consil. 418. nu. 6.

Filij naturales non comprehenduntur in priuilegio immunitatis, uide infra, Immunitas.

Filius natus ex patre vxorato, & ex puella nubi, præsumitur natus ex stupro, consil. 683. nu. 3.

Filius legitimus si testator appellauit in institutione, præsumitur quod crederet eum filium legitimum, consil. 260. nu. 15.

Filij naturales, & spurij sunt infames; ob hoc sunt incapaces honorum, & dignitatum, consil. 764. nu. 25.

Filius spurius est capax publici officij, & gradus, ac dignitatis in subsidium, ac in defectum legitimorum; consilio 764. numero 27.

Filius spurius est dignitatis capax ex speciali dispensatione, consil. 764. nu. 28.

Filius naturalis an habeat nobilitatem, & honorem patris, uide in-

fra, Nobilitas, & consil. 764. nu. 29. & 30. cum seq. & consil. 765. numero 18.

Filius spurius non participat honorem patris, consilio 764. numero 31.

Filij naturales Ducum, Comitum, Baronum, Marchionum, & similibus, contrahant radijs paternis si non plene, & simpliciter, saltem quali quali modo, & consideratione, ex consuetudine loquendi, & intelligendi, & per experientiam, consil. 764. nu. 32.

Filij spurij possunt acquirere præminentiam, statum, aut gradum; quia saltem in subsidium possunt habere dignitatem, & eligi ad officium habens dignitatem, & etiam ex dispensatione, consilio 765. nu. 17.

Filius spurius an possit esse notarius, uide infra, Notarius.

Filius spurius nihil consequitur ex nobilitate, uel dignitate patris: quia nobilitas patris non transit ad illos, & honores patris illos non sequuntur, consil. 765. nu. 18.

Filius illegitimus nobilis, & constituti in dignitate, est uilius, & deterioris conditionis, quam filius illegitimus ignobilis, consil. 765. nu. 19.

Filij spurij licet ab iis soleant ex capite cognatorum admitti, tamen non uocantur ad hereditatem nobilium, consilio 765. numero 44.

Filia spuria, ultra legitimum modum, & substantia paterna capere non possunt, imò omnino est incapax bonorum paternorum, consil. 768. nu. 3.

Filij spurij contemplatione eius filio datum, ei minimè acquiritur; & hoc modo patris uitium refrenatur, qui sibi imputet, si talem sobolem procreauit, consil. 768. nu. 7.

Filij spurij comprehenduntur sub illis uerbis, aut aliarum personarum etiam penitus extranearum, & de iure incapacium, seu aliis prohibitarum &c. consil. 800. nu. 3.

Filius præsumitur natus ex marito mulieris, quæ eum peperit, quando simul habitant, etiam quod mulier sit meretrix, consil. 800. nu. 4. cum mea additione ibidem.

Filiatio, filius. Lex permittit, quod aliquis, qui non sit filius, succedat, ubi ille, qui cum filium appellauit, sciret eum non esse filium, quando non dedit operam rei illicitæ, consilio 786. nu. 9.

Filius. Qui debet habere aliquem tanquam filium, si eum non habeat, tanquam filium, locus erit arbitrio iudicis: prout fit in quocunque proposito, cum aliquid committitur arbitrio alterius, & præsertim stante dictione bonus, quæ debet aliquid operari, consil. 421. nu. 9.

Filius. Si quis in instrumento nominetur tanquam filius alicuius, intelligitur, quod pater adhuc uiueret, consil. 112. nu. 3.

Filiatio. Per confessionem parentum probatur plene, quod quis sit eorum filius legitimus, & naturalis: præsertim quando confessio sit directè, uel circa actum, qui proprie conuenit filiis, consil. 180. nu. 3.

Filiatio. Confessio patris facta extra iudicium, & incidenter, nihil penitus probat de filiatio, consil. 293. nu. 3.

Filiatio. Probat confessio facta in instrumento, quod aliquis sit filius, & hæres alicuius, ueluti si dicitur, Petrus filius Alberti, uel si pater eum tanquam filium heredem instituat, consilio 484. num. 1.

Filiatio. Nominatio alicuius in filium facta per patrem, non incidenter, sed principaliter, saltem operatur, ut sit in quasi possessione filiationis, & transferat onus probandi in contrarium, & quando non solum eum nominauit talem, sed etiam eum ut talem tractauit, censetur probata eius filiatio plene, etiam in decisorijs: & est communis opinio, consil. 293. nu. 12.

Filiationis, fraternitatis, & cuiuscunque gradus consanguinitatis in quasi possessione constituitur aliquis per nominationem, & tractatum item & per communem opinionem, quod talis ab omnibus reputetur, consil. 83. nu. 21.

Filiationis, uel consanguinitatis talis quasi possessio, ut supra, transfert onus probandi in contrarium, etiam in decisijs, etiam si tractetur de obtinenda hereditate: & est magis communis opinio, consil. 83. nu. 22.

Filiatio. Testator per educationem, quam facit de aliquo, an censetur cogitare, uel constituere eum filium legitimum, consil. 260. nu. 17.

Filiatio. De probanda filiatione: & quomodo probetur quem non esse, uel esse filium alicuius, uide in consil. 293.

Filius se esse probare debet, qui negatur filius: nec probat instrumentum desponsationis, in quo dicitur, quod quis erat filius, talium iugalium, quia sunt uerba nouarum, & non partium, & posita incidenter, & nihil facientia ad negotium, quod ibi agebatur, consil. 293. nu. 2.

Filiatio non probatur per testes, quando non probant matrimonium, sed deponunt solum de cohabitatione, & quod se tractabant tanquam coniuges, quia hoc nihil penitus ualet, sed opus est probare matrimonium per uerba de præfenti concludentia consensum certum, clarum, distinctum, & expressum ab utraque parte: & non sufficit, quod testes dicant, quod maritus præfente uxore protestatus fuit eam esse suam uxorem, consil. 293. nu. 4.

Filiatio ut non probetur iuuant testes, deponentes, aliquem clamasse, & protestatum fuisse, quod puer natus ex muliere in domo non erat filius, sed quod illa erat meretrix, & deponentes de impudica uita mulieris, conf. 293. nu. 8.

Filius, Presumptio illa, quod qui nascitur ex muliere habente maritum, presumatur filius mariti, quauis ipsa conuincatur de adulterio, tollitur per alias presumptiones, uel coniecturas in contrarium: ut si mulier sepiissime solebat agere uitam impudicam: uel si rarius conuerteretur cum marito etiam iuvene, quam cum adulteris, & multo magis stante euidenti senectute mariti &c. conf. 293. nu. 9.

Filius non presumitur natus ex marito, sed ex adultero, stantibus coniecturis, conf. 293. nu. 14.

Filiatio si non probatur per eum, qui dicit se filium, imo probetur, quod non fuit filius, nec esse potest, non refert, quod alij sint legitimi, uel non, uel sint filij, uel non filij, quia non est curandum de non iure possessoris, si non constat de iure petitoris, conf. 293. numero 17.

Filiatio an probetur per testimonium de auditu, conf. 308. numero 5.

Filiatio probatur per quasunque coniecturas, etiam per testes de auditu, & fama, & communi reputatione, conf. 6. nu. 11.

Filiationis, uel consanguinitatis probatio est difficilis, etiam in facto recenti, & admittitur per iudicia, & coniecturas, que habentur pro plena probatione in antiquis, conf. 83. nu. 8.

Filiatio probatur per libros priuatos, & etiam per simplicia memorialia, conf. 83. nu. 13.

Filiationem, uel consanguinitatem ad probandam ex uerbis enuntiatis instrumentorum, tempus 60. & etiam 50. annorum habetur pro tempore antiquo, conf. 83. nu. 14.

Filiationem, uel consanguinitatem ad probandam tres testes, & etiam duo sufficiunt: & an requiratur, quod sint persone graues: & an testes singulares probent, conf. 83. nu. 18.

Filius, seu tanquam filium, credens eum esse filium suum, si testator instituit partum suppositum, an ualeat institutio: & de partu supposito, uide in conf. 260. & infra, Partus suppositus, ubi posui, & in conf. 319.

Filius familias si accepit mutuum ab aliquo, an obligetur, & an eius pater, uide infra, Mutuum.

Filius familias, an possit donare, uide supra, Donatio.

Filius familias potest esse in iudicio sine consensu patris, quando est tutor alicuius, conf. 696. nu. 4.

Finis non consideratur, sed principium in qualibet re, quando finis uenit in necessariam consequentiam, conf. 750. numero 8.

Finis. De quibusdam uerbis, *finito sarà l'incanto*, quod intelligatur præcisè statim, seu paulò post finitum incantum, non autem quodcumque post, conf. 747. nu. 1. Et finita res, id est, statim, & immediate post eam finitam, solemus dicere ex communi usu loquendi, conf. 747. nu. 5.

Fiscus, Fiscalis. In dubio pronuntiandum est contra fiscum, conf. 117. nu. 17.

Fiscus. In dubio pronuntiandum est contra fiscum: & qua ratione, conf. 250. nu. 31.

Fiscus. In dubijs interpretatio fieri debet contra fiscum, conf. 417. numero 15.

Fiscus. Interpretari contra fiscum in passu ambiguo non est absurdum, præsertim ut pena euitetur, conf. 451. nu. 22. & conf. 452. numero 32.

Fiscus. In dubio iudicandum est contra fiscum, maxime fauore filiorum, conf. 7. nu. 30.

Fiscus capit bona in delictis &c. uide supra, Confiscatio.

Fiscus habetur tanquam hæres post confiscata bona, uide supra, Confiscatio.

Fiscus non potest apprehendere bona, antequam feratur sententia condemnatoria, uide supra, Confiscatio.

Fiscus non solet unquam haberi pro hærede, sed habetur pro successore, quò ad utilitatem tantum, conf. 501. nu. 3.

Fiscus. In fiscum transeunt bona ipso iure ex delictis, secundum decreta Mediolani: quinimo etiam de iure communis, saltem à die lata sententiæ, conf. 531. nu. 39.

Fiscus. De constitutione Mediolani, quod notificationes fiant intra sex menses à die, quo sit acquisitum ius fisco: & de Decreto Mediolani, quod acquiratur fisco à die commissi delicti, uide in conf. 780.

Fisco an sit questum ius ante sententiam, inspicitur an sententia sit declaratiua, uel de nouo priuatiua, & punitiua principaliter conf. 780. nu. 2.

Fisco quòd acquiratur à die commissi delicti, decretum Mediolani ita disponens, quando procedat: & quòd non sit in iurili obferuantia, conf. 780. nu. 3.

Fiscus interim occupat bona mortui ciuilitè, & ita deportati &c. neque sit locus substitutioni, uide infra, Substitutio.

Fiscus, uel princeps an teneatur persolvere debita eius, cuius erant bona &c. uide in conf. 209 cum duobus consequentibus.

Fiscus tenetur persolvere creditoribus, quatenus patiuntur uires

bonorum, quæ per fiscum ipsum possidentur, uel tanquam bona uacantia, siue quouis alio titulo: quia bona sunt obnoxia creditoribus: & idem est in principe, quod in fisco, conf. 209. numero 1.

Fiscus, seu princeps est privilegiatus, ut non teneatur ultra uires hereditarij, seu bonorum, etiam si non confecerit inuentarium: in ceteris habetur loco hæredis in exigendo à debitoribus, & soluendo creditoribus, ut hæres proprie, conf. 209. numero 2. & 6.

Fiscus, uel princeps non tenetur ultra uires hereditarias, etiam non confecto inuentario: sed in ceteris habetur loco hæredis, & potest conueniri à creditoribus hereditarijs perinde, ac si proprie esset hæres: & datur etiam ei petitio hereditatis contra alios possessores bonorum, conf. 209. numero quinto, & sexto.

Fiscus succedit decedenti sine hæredibus sanguinis, uel alijs abintestato, non solum in feudatibus, sed etiam in allodialibus, quia sine hærede nemo decedit, & quocunque iure habeat bona, tenetur ad debita, conf. 210. nu. 23.

Fiscus habet privilegium reuocandi pecuniam solutam per eius debitorem alij creditori, conf. 211. nu. 4.

Fiscus circa excussionem non habet privilegium, conf. 211. numero 24.

Fiscus. Priuatis non licet opponere de iure fisci, secundum communem opinionem: & ita non potest quis opponere exceptionem statuti pertinentem ad fiscum, conf. 277. numero duodecimo.

Fiscus. Quando quis est indignus absque sui delicto, applicatur hereditas non fisco, sed proximioribus, conf. 319. nu. 3.

Fiscus admittitur, quando quis efficitur indignus facto suo, conf. 678. nu. 2.

Fisco quando applicentur bona, quæ auferuntur ab indignis, uide in conf. 787. & infra, Hereditas.

Fisco non applicatur, quando aliquid auferitur ab indigno propter delictum alterius: quòd procedit, nisi illud delictum esset causa immediata acquisitionis, quia tunc bona applicantur fisco, conf. 787. nu. 12.

Fiscus quicquid auferat, opus est, quòd prius sit radicatum in persona illius, à quo uult auferre, conf. 7. nu. 20.

Fiscus uocatur post alias quasdam personas, quando priuatur hereditate, qui non seruant uoluntatem defuncti: & mensa episcopalis habet fiscum: & competit actio fisco, tacentibus illis personis, conf. 465. nu. 6. & uide infra, Heredes.

Fiscus habet presumptionem pro se, non extare personas, quæ eum excludant: & presumptio est pro eo, & pro quolibet alio dicente, alios propinquiores non extare, conf. 465. nu. 7.

Fiscus tractans de proprio interesse quòd bona sint feudalia, potest comparere etiam inuitis illis, contra quos agitur, & potest noua fundamenta adducere, conf. 374. numero uigesimo secundo.

Fiscalis Camera, uide supra, Camera.

Fiscus non comprehenditur sub rescripto principis quantumcunque generali, nisi exprimatur, conf. 375. numero decimo quarto.

Fiscus expresse privilegiatus per statuta in aliquo casu si comprehendatur in rescripto, non ualeat rescriptum, conf. 375. numero 18.

Fiscus representat principem, & loca, quæ sunt fisci, non comprehendat sub interdicto, quamuis contineat utilitatem publicam, & æquitatem: & res fiscales quasi propriæ, & priuatae principis sunt, conf. 375. nu. 15.

Fisci in fraudem quando ceneatur facta uenditio per uenditorem, qui fuit postea condemnatus de homicidio &c. conf. 384. numero 1.

Fiscus Alienatio bonorum facta non per donationem, sed per uenditionem, ad hoc ut dicatur facta in fraudem fisci, & possit per fiscum reuocari, non sufficit fraus ipsius uenditoris, sed opus est etiam probare fraudem emptoris, conf. 384. nu. 2.

Fiscus. Constitutio noua Mediolani sub tit. de iu. fisc. §. si quis unam, disponens de donationibus factis in fraudem fisci, & quòd facta intra biennium sint ipso iure nulla, quomodo interpretanda sit: & qua sit eius mens, & intentio, conf. 384. numero quinto.

Fisci in causa circa fraudem non solet inspicere animus, uel consilium, sed duntaxat exitus, conf. 451. numero 7. & conf. 452. numero 48.

Fiscus dummodo constet, quòd remaneat creditor, sicut antea erat non est curandum de fraude commissa, conf. 451. nu. 16. & conf. 452. nu. 7.

Fisco non potest præiudicari per alienationem bonorum factam post commissum delictum, & secutam sententiam condemnatoriam, conf. 7. numero 34.

Fiscus an possit admitti ad rescissionem uenditionis ex persona minoris, conf. 400. nu. 2.

Fiscus. Ius aduendi hereditatem non solet transire in fiscum, uide infra Hereditas, & conf. 400. nu. 3.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Fisci debitor an possit in præiudicium fisci remittere penas in futurum acquirendas, passus est ambiguus, conf. 451. nu. 21.

Fisci debitor, neque eius heredes non possunt renuntiare penis, uel bonis postea acquisitis, seu in futurum acquirendis, in præiudicium hypothecæ contractæ per creditorem: quod est priuilegiū fisci, cum id non concedatur priuatis creditoribus, consilio 452. nume. 30.

Fisci debitor an possit in præiudicium fisci remittere penas in futurum acquirendas est ualde dubium inter Doctores, conf. 452. nume. 31.

Fisci debitor sub hypotheca si uult postea acquirere aliquid cū ea conditione, ut non ueniat in hypothecam, non potest hoc facere, conf. 452. nu. 33.

Fiscus si ex suo priuilegio agere uult cōtra debitores debitoris sui, non potest id facere, nisi facta prius excussione contra principalem, conf. 452. nu. 34.

Fiscus si uult agere iure communi ad nomen debitoris sibi hypothecatum, quod potest scilicet uti hypothecaria, secundum magis communem necesse est prius facere excussione, conf. 452. nume. 35.

Fiscus difficilius est admittendus contra debitorem debitoris, quādo ille negat, conf. 452. nu. 37.

Fiscus. Hypotheca tacita, uel expressa non contrahitur per fiscum, nisi à die condemnationis: & est magis communis opinio, conf. 462. nu. 36.

Fisci in fauorem quando non contrahatur hypotheca expressa, uel tacita, nisi à die condemnationis, conf. 451. nu. 23.

Fiscus. In fisco seruatur ius commune, si non reperitur expressè priuilegiatus, conf. 451. nu. 35.

Fiscales an sint res emptæ ex pecunia fisci, conf. 451. nu. 34. & uide supra, Emptio.

Fiscalia non tamen censentur emptæ ex pecunijs fisci, consilio 451. nume. 38.

Fiscus. De accipiente, uel retinente indebitè pecunias principis, uel fisci, quod teneatur in quadruplum ex decretis Mediolani: & quomodo id intelligatur, uide in conf. 452.

Fiscus non potest sumere fundamentum ex attestacionibus, contra quas opposuit, præsertim quando fuit pronuntiatum pro fisco, saltem tacitè per processum ad ulteriora, conf. 400. nu. 6.

Fiscus. Anterioritas hypothecæ competit ei, qui representat personam fisci ex iura sibi cesso, uide infra, Hypotheca.

Fiscus. Quod ad hypothecam tacitam, quæ contrahitur &c. an inspicatur initium temporis, quo quis suscepit administrationem rerum fiscalium, an tempus delicti, id est, quo se malè gessit in officio ipso, conf. 476. nu. 19.

Fiscalibus ratione officij sui non est prohibitum acquirere immobilia: sed id tantum est prohibitum officialibus, qui exercent iurisdictionem, conf. 497. nu. 12.

Fiscales non sunt Iudices, sed sunt Aduocati, consilio 497. numero 13.

Fisco acquiruntur turpia luera, conf. 787. nu. 4.

Fisco defertur lucrum, quando quis scienter contra legem operatur, conf. 787. nu. 11.

Fiscus aufert hereditatem tantquam ab indigno ab eo, qui interfecit aliquem, cui erat successurus: non tamen tota applicatur fisco, neque etiam toto uenientibus ab intestato: & quomodo, conf. 7. num. 10.

Fiscus non capit bona prohibita alienari, conf. 7. num. 17. & supra, Alienatio.

Fiscus non capit bona subiecta fideicommissio, nisi delinquens sit ultimus ex fideicommissarijs, consilio 7. numero 18. & supra, Fideicommissum.

Fiscus retinet bona, quæ fuerunt incapaci relicta, etiam in foro conscientie, conf. 42. nu. 9.

Fiscus succedens non tenetur stare colono, conf. 108. nu. 8. & supra, Colonus.

Fiscus, & ecclesia, æquiparantur in fauorabilibus, conf. 108. nu. 8.

Fiscus loci, ubi factum est bannum, & confiscatio, non apponit manum ad alia bona extra territorium, uide supra, Confiscatio.

Florenus. Appellatione florenorum an ueniant aurei, an argentei, conf. 6. nu. 1.

Florentia. Ciuitas Florentiæ potest statuere declarando statutum antiquum in præiudicium filiarum, ita ut declaratio habeatur ad præterita, maxime quando causa nō erat decisa, neque pendens, conf. 761. nu. 92.

Florentina Ciuitas, quæ tenet uicem principis, ex causa potest condendo legem statuere etiam super decisis: & causa in dubio præsumitur, conf. 761. nu. 93.

Flumen quando mutatur factio hominis, an sit uerum, & tunc fiat de priuato publicum, & de publico priuatum, conf. 82. nume. 3.

Fluminis mutatio factio hominis an faciat de alieno publicum: & quomodo, conf. 82. nu. 5.

Fluminis alueus, alluuio &c. uide supra, Alueus, & supra, Alluuio.

Flumen. Quis non potest aliquid moliri in flumine publico: neque etiam potest aliquid reparare in loco sibi licito absque Iudicis

cognitione, ne reparando fiat deterior conditio uicini, conf. 297. nume. 3.

Flumina publica nauigabilia sunt principum, & non priuatorum, scilicet quod ad facultatem extrahendi aquam, & constituendi molendina super eis, uel portum, uel aliud genus transuehendi homines ultra flumina, conf. 505. nu. 2.

Et tale ius pertinet ad eum, qui habet regalia illius territorij, in quo est flumen. d. conf. 505. nu. 3.

Flumina publica, seu iura in eis, ut supra, quamuis sint principum, possunt tamen per principes concedi priuatis personis: & possunt acquiri per præscriptionem, conf. 505. nu. 7.

Flumen. Iura tenendi molendinum, uel nauem &c. in fluminibus publicis, ut supra, possunt acquiri per præscriptionem, conf. 505. nume. 11.

Flumen. Sententia lata contra aliquem super facultate habendi nauem in flumine publico, an possit trahi ad molendinum, uide infra, Molendinum.

Forenses si prohibeantur per statutum emere, uel acquirere &c. uide infra, Statutum.

Forensis an comprehendatur sub statutis: & an statuta comprehendant bona forensium, uide infra, Statutum.

Forensis quando quis non censetur, conf. 370. nu. 5. cum seq.

Forensis facta fuisse censetur mulier nupta viro forensi, & eam qualiter uidetur retinere, quandiu manet uidua, consilio 370. numero 10.

Forensi nupta mulier si post solum matrimonium transulit domicilium ad locum originis, & ibi statuit habitationem cum familia sua, recuperauit penitus suum prius forum originis, conf. 370. nu. 24.

Forensis uidetur esse mulier nata ex patre forensi, consilio 370. numero 11.

Forensis. Regula est communis, quod in effectibus respicientibus ipsa bona, debeat inspicere locus, sub quo posita sunt bona, etiam quod persona sit forensis, conf. 370. nu. 19.

Forensis censetur uxor Parmensis quod ad Ciuitatem Parmæ, si habitet Papiæ cum eius marito adhuc uiuente, conf. 595. nu. 12.

Forensis, uerbum quid comprehendat: & an clericus dicatur forensis: & an comprehendatur sub constitutione Mediolani loquente de forense non supposito: & quid in iudicialibus respectu Iudicis laici, uide in conf. 784.

forensis, uerbum abiectum in statuto an comprehendat clericum, conf. 784. nu. 1.

forensis, uocabulum est æquiuocum: & quid denotet, & comprehendat, secundum duas acceptiones: & an in iudicialibus clericus dicatur forensis quod ad Iudicem laicum: & an Iudex laicus quod ad clericum: & an comprehendatur sub constitutione Mediolani loquente de forense non supposito, conf. 784. nu. 2. & uide infra, Iudex.

forensis. Clericus an comprehendatur sub ea parte constitutionis Mediolani, in qua fit mētio de forense nō supposito: & de interpretatione constitutionis, conf. 785. nu. 1. eum nu. seq.

forensis. Verba constitutionis Mediolani de forense non supposito, quod omnino includant clericos, conf. 785. nu. 9.

Forum. Exceptio fori competens clerico contra Iudicem secularem, appellatur priuilegium fori, conf. 785. nu. 5.

fori priuilegium capitur pro ipsa exceptione declinatoria competenti de iure communi, conf. 775. nu. 8.

fori priuilegio non potest clericus renuntiare, uide infra, Iudex.

fori de priuilegio ubi fit mētio, intelligimus de ipsa defensione, seu exceptione fori, siue illa competat ex speciali priuilegio, siue de iure communi, conf. 785. nu. 6.

forum domicilij est potentius, & præfertur foro originis, uide supra, Domicilium.

forum originis retinet mulier nupta extra patriam &c. uide supra, Domicilium.

forum originis non potest amitti: & fauore matrimonij concessum est, quod quod ad ea, quæ concernunt obsequia mariti, non possit mulier molestari, si traheretur ad forum originis, consilio 258. nume. 7.

forum. Mulier si recederet à marito, & reuerteretur ad locum propriæ originis, perinde esset ac si semper ibi mansisset, conf. 258. nume. 9.

forum. fauore matrimonij duntaxat, & ad tempus, habet mulier exceptionem declinandi forum originis, sed propterea non dicitur esse non subdita, conf. 258. nu. 10.

Forum, seu locus originis amitti non potest: & si sit mulier nupta forensi, eximitur a loco originis quod ad ea tantum, quæ respiciunt præiudicium mariti: & est communis opinio, consil. 370. nume. 23.

Forum. Priuilegia etiam quod ad forum, non suffragantur quod ad forum delicti, uel contractus, uel rei sitæ, uel hereditatis, consilio 208. nume. 5.

forum. Quilibet potest conueniri in loco originis, scilicet si ibi reperiat: & est communis opinio: & in foro originis potest puniri pro delictis alibi commissis, si ibi reperiat, consilio 258. nume. 8.

Forum. Non potest quis conueniri in loco; in quo sortitur forum ratione contractus, nisi quatenus ibi reperitur: fallit nisi in eo contractu sit renuntiatum privilegio fori, conf. 785. nu. 7.

Fori consuetudo seruanda est inter omnes, uide supra, Consuetudo.

Forum fortis, & statutis ligari, paria sunt, conf. 387. num. 16. & uide infra, Statutum.

Forum iudiciale à foro conscientie quando Canones distinguunt, an lex positua liget in foro conscientie, uide infra, Lex.

Forum, & statuta mariti an sequatur uxor, & quando, consilio 23. nume. 10.

Forma. Statutum censetur aliquid requirere pro forma, si proceder ulterius annullando, non autem si simpliciter loquatur, consilio 162. numero primo, & quod statuta censentur dare formam, quando procedunt annullando, consilio 271. numero 22.

Formam tantomagis dare censetur decretum, cum procedit annullando, conf. 612. nu. 7.

Forma statuti non seruata, actus est ipso iure nullus, consilio 70. nume. 12.

Forma. Signa decem ad cognoscendum, an aliquid datum sit pro forma remissiuè, conf. 162. nu. 4.

Forma statuti an dicatur seruata, si dicatur in instrumento, & iurauit secundum formam statuti &c. conf. 240. nume. 33. & uide infra, Iuramentum.

Forma à statuto requisita dicitur ad unguem obseruata, quando instrumentum dicit, iurauerunt in omnibus secundum formam statutorum; & relatum est in referente, conf. 240. nu. 48.

Forma statuti requirentis iuramentum an dicatur seruata, quando apparent uerba malo ordine collocata per notarium, & multa non necessaria abiecta, conf. 240. nu. 50.

Forma satis dicitur seruata, etiam quod fiat per relationem ad aliud, quod sit certum, uel habeatur pro certo, consilio 240. nu. 35.

Forma. Etiam si agatur de forma, paria sunt aliquid exprimi per se, uel per relationem ad aliquid certum, conf. 240. num. 46. & uide supra, Expressum.

Formam an sufficiat seruare per relationem ad aliud, remissiuè, conf. 612. nu. 26.

Forma. Quæ requiruntur pro forma, non possunt impleri per equipollens, conf. 240. nu. 42.

Forma. Superflua uerba non uitiant, etiam cum agitur de forma, uide infra, Superfluum.

Formæ defectus non uitiat, quando imminet periculum, conf. 393. nume. 8.

Forma. Omissio modice solemnitis non uitiat, etiam si talis solemnitas sit de forma, conf. 393. nu. 10.

Forma. Solemnitas notarij respicit probationem, & solemnitas aliarum clausularum requisitarum à statuto respicit formam, quando continent nouum modum contrahendi, consilio 612. numero 25.

Forma si detur per decretum, non potest ei renuntiari neque tacite, neque expresse, etiam cum iuramento, consilio 612. numero uigesimooctauo.

Formalis solemnitas siue deficiat, siue solemnitas probatoria, siue alia quæuis respiciens publicam utilitatem, iuramentum nihil operatur, conf. 612. nu. 29.

Forma. In solemnitatibus formalibus uitiat utile per inutile, conf. 271. nu. 21.

Forma. In his quæ sunt de forma, non licet aliquid addere, nec minuire, uel aliquo modo uariare, etiam si idem effectus resultet, conf. 271. nu. 21.

Forma certa dari potest rei formandæ, quæ non formatur, seu perfectæ, conf. 782. nu. 43.

Fortalitium cui competit, competit etiam eius defensio, conf. 403. nu. 5.

Fortalitium sine consensu principis alienari non potest, conf. 484. nume. 7.

Fortalitia si prohibentur transire extra propriam agnationem, ut disponunt Decreta Mediolani, an possint transire in filiam, non stantibus masculis, & in descendentes ipsius filie, consilio 640. nume. 1.

Fortalitium non dicitur, si non habet fossas, neque alia requisita, sed solum portam cum ponte, & est locus derelictus, in quo nullus habitat, etiam quod sit spes, quod possit restaurari iterum in fortalitium: quia inspicitur præsens status, consilio 640. nume. 2.

Fortalitium, uide etiam supra, Castrum.

Fortuitus casus, uide supra, Casus fortuitus.

Fossatum. Ripa fossatorum loci ad quem pertineat, uide infra, Ripa.

Fossata, & aggeres, & ripæ, an etiam mensurentur, uenditis prædijs, uide infra, Mensura.

Fossata, & aggeres reddunt etiam fructus mediata, consilio 151. nume. 2.

Franciscus Aretinus utriusque iuris Monarcha, & magnæ conscientie Doctor, conf. 761. nu. 45.

Frater, Fraternitas. Fratres si simul habitant, bona acquisita per alterum ex eis, an sint communicanda: & quando dicatur inter fratres contractus societatis omnium bonorum, uide in consilio 144. & infra, Societas.

Fratres si simul habitant, bona acquisita per alterum ex eis, sunt sibi tantum acquisita, cuius nomen est in instrumento appositum, etiam si sempra sint de communi pecunia, uel penitus aliena: & in dubio præsumuntur acquisita de propria pecunia, consilio 144. nume. 5.

Fratres si simul habitant, & alter eorum acquisiuit bona, an sint communicanda ceteris fratribus: & an, & quando fratres simul habitantes censentur contraxisse societatem omnium bonorum, conf. 144. nu. 6.

Frater non tenetur communicare fratri bona acquisita de proprijs pecunijs, conf. 317. nu. 6. & uide supra, Emptio.

Frater quod non haberet ius in bonis, argumentum esse potest, si non contraxit & ipse tanquam principalis, prout alij fratres: uel si nunquam possedit, sed semper permittit alios fratres possidere, conf. 376. nu. 30.

Fratres. De statuto Mediolani, quod omnia bona inter fratres acquisita, sint communia, uide supra, Diuisio.

Frater. Inter fratres solet inspicere obligatio naturalis, uide infra, Obligatio.

Frater maior natu, si consuetudo est, quod habeat domum principalior, habebit etiam omnia appenditia domus, quatenus testator habuit in usu, conf. 322. nu. 36. & uide supra, Domus.

Fratrem cum dicimus, intelligimus hominem, qui alium diligit fraterna caritate, conf. 421. nu. 7.

Fratres sepe sunt inter se inimici, iuxta illud, fratrum quoque gratia rara est, conf. 770. nu. 1.

Fratres quando inter se aduersantur, odium, & inimicitia sunt grauior, quam cum extraneis; & Remulus à Romulo fratre suo occisus fuit, conf. 773. nu. 1.

Frater utrinque coniunctus an præferatur fratri consanguineo tantum, in multis materijs, consilio 81. num. 1. cum multis seq.

Frater. Ad fraternitatem tantum operatur sola coniunctio ex parte matris, quantum sola coniunctio ex parte patris: & ita proprie dicitur frater ille, qui est uterinus tantum, sicut utrinque coniunctus, conf. 81. nu. 26. & nu. 32.

Frater appellatione ita consideratur linea materna, sicut paterna, & ita uenit uterinus tantum, sicut consanguineus tantum, uel sicut utrinque coniunctus, conf. 81. nu. 32.

Fratris appellatione in statuto tunc uenit duntaxat frater coniunctus ex linea paterna, non autem uterinus tantum, ubi statutum euidenter fauet agnationi, conf. 81. nu. 35.

Fraternitatis in quali possessione constituitur aliquis per nominationem, & tractatum, item & per communem opinionem, quod talis ab omnibus reputetur, conf. 83. nu. 21.

Frater erga fratrem non tanta præsumitur consanguinitas, quanta matris erga filios, conf. 12. nu. 3.

Fraus. Pactum non ualet, per quod esse aperta uia fraudibus: nec etiam consuetudo, conf. 253. nu. 9.

Fraus. Nunquam debet petentibus denegari remedium, propter quod amputatur uia fraudibus, conf. 487. nu. 3.

Fraudem committere censetur, qui clam procedit, & per indirectum, conf. 97. nu. 5.

Fraus nulla potest censeri commissa, quando omnia sunt palam facta, & nihil clam, conf. 451. nu. 15.

Fraudem committere, seu alienare bona, an dicatur, qui repudiat duntaxat sibi acquirenda: & quid in filio respectu legitime, uide in consilio 54. Et de alienatione facta in fraudem, uide supra, Alienatio.

Fraus, & metus, cessant propter præsentiam amicorum, & consanguineorum, item propter præsentiam, & decretum Iudicis, conf. 11. nu. 10. & nu. 12.

Fraus, & dolus, quomodo sumantur in iure: & an idem sint: & quæ requirantur, ut quis censetur esse in dolo, uel fraude, consilio 97. nume. 36.

Fraus. Aliud est esse in fraudem factum, aliud simulatum, aliud fictum, & aliud imaginarium, remissiuè, conf. 97. nu. 34.

Fraus, uide etiam supra, Dolus.

Frequens. Quando aliquid fit, quod est frequentissimum, & in tali uisitatione communiter, censetur legitime fieri, & excludit presumptionem doli, & falsitatis, uide supra, Dolus, & supra, Falsitas.

Frequentioris usus ratione aliquando censetur quid fuisse expressum & uide supra, Expressum.

Fructus si debent colligi per tot annos, quomodo intelligatur annus in materia fructuum colligendorum, uide in conf. 124. & supra, Annus.

Fructus seni, & marzadicorum quot annorum percipiuntur, totetia annorum eadem ratione percipi debent fructus respectu frumenti, conf. 124. nu. 12.

Fructus percipiuntur ratione oneris, seu pensionis, per conductorem, & per maritum propter onera matrimonij, conf. 224. nu. 16.

Fructus adesse debent, ubicunque adest pensio, conf. 124. num. 16. & uide infra, Pensio.

Fructus civiles sunt pensiones pecuniariae, quae soluntur pro fructibus naturalibus, uel industrialibus &c. uide infra, Pensio, ubi etiam habes, an idem iudicetur de pensione, quod de fructibus.

Fructus. Accessiones merè civiles dicuntur illae, quae proueniunt ex re non producente naturaliter fructus, conf. 275. nu. 4.

Fructus. Pensiones domorum ponuntur inter accessiones, seu fructus industriales, seu civiles: & pensiones praediorum rusticorum ponuntur inter fructus naturales, conf. 275. nu. 5.

Fructus. Idem iudicatur de pensione, quae praestatur propter rem producentem fructus naturales, quod iudicatur de ipsis fructibus: & sicut in fructibus inspicitur tempus, quo separantur à solo, ita etiam idemmet tempus inspicitur in pensione, quae pro eis praestatur, etiam in terminis fideicommissi restituendi, conf. 275. nume. 6.

Fructus. In fructibus aliquando inspicitur tempus, quo colliguntur, & in pensione, quae pro ipsis fructibus praestatur, inspicitur tempus, quo cedit eius dies: sed haec differentia non est regularis, conf. 275. nu. 7.

Fructus, & pensio, sunt uocabula æquiuoca, & uarijs modis sumuntur: & appellatio fructuum comprehendit aliquando quælibet redditum, etiam si sit merè civilis, ut est redditus nauis, & ut sunt pensiones praediorum urbanorum, consilio 275. numero decimotertio.

Fructus naturales ueniunt aliquando appellatione pensionis &c. uide infra, Pensio.

Fructus. Pensiones, seu ficta, sunt loco fructuum ex interpretatione iuris, conf. 441. nu. 12.

Fructus quodcumque nascituri, sunt ipso iure hypothecati pro pensione domini, uide infra, Hypotheca.

Fructibus æquiparantur pensiones annuae, conf. 79. nu. 5.

Fructuum loco habetur lucrum ex pecunia, conf. 40. nu. 8.

Fructus uocabulum, propriè refertur ad fructus naturales, consilio 275. nume. 15.

Fructuum appellatione uenit quaecumque interesse, consilio 619. nume. 3.

Fructus aliquando nominantur, non tanquam fructus, sed tanquam interesse, consilio 217. numero decimotertio, uide infra, Interesse.

Fructuum loco debetur interesse uenditori per emptorem ratione rei, & precij retenti, uide infra, Venditio.

Fructus. Vocabulum redditus, est generale, & longè latius, quam sit uocabulum fructus, & comprehendit omnes obventiones, & omnem utilitatem, quae ex ea re, de qua agitur, potest percipi: & tantomagis quando sunt expressa ambo uocabula, fructus, & redditus, conf. 318. nu. 11.

Fructus percipere. Verbum percipere, ut plurimum solet referri ad perceptionem effectiualem, conf. 318. nu. 13.

Fructus. Verbum illud, cauasse, puta, *quello che si cauasse*, quid denotet in effectum, conf. 318. nu. 19.

Fructus, redditus, & prouentus &c. Ista multitudo, seu inculcatio verborum nihil operatur, & idem significat: & si aliquando reperitur differentia inter ea, est modici momenti &c. consilio 743. nume. 17.

Fructus pendentes, etiam pro parte coloni, an ueniant in uenditione fundi: & an fructus civiles, id est, pensiones pecuniariae, uide in conf. 138. & infra, Venditio.

Fructus censentur esse pars fundi, & sequuntur alienationem fundi, tanquam una, & eadem res, conf. 138. nu. 27.

Fructus sequuntur alienationem fundi in legatis: & colonus, si uelit, ager contra alienantem, uel eius heredem: quod multo magis debet procedere in contractu uenditionis, consilio 138. numero 15.

Fructus pendentes censentur pars fundi, consilio 305. num. 4. conf. 679. nu. 8.

Fructus dum sunt pendentes, colonus non habet ius in eis: & in uenditione fundi ueniunt fructus omnes pendentes, etiam pro parte coloni; & colonus competit actio personalis contra dominum ad interesse, conf. 305. nu. 5.

Fructus. Legatum de quarta parte fructuum, reddituum, & prouentuum percipiendorum ex omnibus bonis testatoris absque aliqua impensa, onere & grauamine, an comprehendat etiam partem coloni: quod non: sed intelligatur de quarta parte partis dominicae, conf. 743. nu. 1.

Fructus certi fundi, uel certarum rerum quando sunt legati, etiam si testator nihil dixerit, intelliguntur tamen illa uerba, sine impensa, & onere &c. & ita quod haeres habeat totam curam, & omne onus, conf. 743. nu. 2.

Fructus. Legatum si factum est sub nomine quotæ de annuis redditibus, uel fructibus, intelligitur tale legatum, ut legatarius teneatur pati rationem impensarum, & aliorum onerum, quando testator nihil dixit de eis: si uero dixit, sine impensa, & onere &c. æquiparatur legato de fructibus certarum rerum facto, conf. 743. nume. 3.

Fructus censentur in dubio legati per testatorem, quemadmodum eo uiuente percipiebantur, conf. 743. nu. 5.

Fructuum appellatione ex communi usu loquendi, qui debet attendi, praesertim in materia fructuum, non intelligimus partem coloni, conf. 743. nu. 6.

Fructuum legatum absque impensa, & onere &c. si non comprehendit etiam partem coloni, an sit uerum, quod uerba illa, sine impensa &c. nihil operentur, conf. 743. nu. 8.

Fructuum legatum si factum sit simpliciter, fructus praestantur legatario, deductis prius omnibus impensis factis à proprietario pro eis habendis, ueluti pro concedendo semine, & alijs subventionibus ipsi massario, seu colono partiario, consilio 743. nume. 9.

Et tenetur talis legatarius fructuum, siue propriè sit usufructuarius, siue non, quia percipiat de manu heredis, ad onera ordinaria, ueluti tributa affixa praedijs, & ad onera extraordinaria, ueluti collectas, & similia. d. conf. 743. nu. 10.

Sed si testator apposuit uerba, sine impensa, onere, & grauamine, tunc fructuarius, seu legatarius nullam habet curam de fructibus colligendis: neque tenetur concedere semen colono, nec alias subventiones, sed omnia sunt per heredem: neque tenetur ad onera, uel collectas. d. conf. 743. nu. 11.

Fructuum legatum quando non comprehendat partem coloni ex uerbis, & interpretatione testatoris, & quādo dixit, quod habeat quartam partem fructuum de nitido, id est, de eo, quod erit purum, & liquidatum &c. conf. 743. nu. 14.

Fructus pendentes in totum pertinent ad emptorem, conf. 759. nu. 7. & uide infra, Venditio.

Fructus considerari debent, non solum eo tempore, quo colliguntur, sed etiam quo curantur, & coluntur, consilio 759. numero decimo.

Fructus praedij pignorat, si actum est, ut creditor habeat pro usuris, & debitor soluit ante fructus collectos, dum adhuc in fundo pendet, ueniunt diuidendi &c. & haec opinio sapit equitatem: & est uerior, conf. 759. nu. 2.

Fructuum ratio habenda est, non solum eo tempore, quo percipiuntur, sed toto tempore, quo curantur, & ita de anno in annum integrum: & in praedijs urbanis habenda est dietim: & sit diuisio fructuum secundum quamlibet partem anni aequaliter, consilio 193. nume. 3.

Fructus an computentur in sortem in dote &c. uide supra, Dos.

Fructus solent compensari prius in usuris, uel in interesse, quam in sortem: sed id non procedit, quando non debentur legitime usuris, uel interesse, conf. 270. nu. 4.

Fructus quod computentur in sortem principalem in contractu pignoratitio, uide in conf. 509.

Fructus. Retentio datur propter credita, & legatum heredis: sed si nullam obtinuit dationem in solutum, debet sibi computare fructus in sortem, etiam si esset causa dotis, consil. 529. numero 48.

Fructibus uenditis, qui extant in horreis, an committatur mora ante tempus, quo reponuntur noui fructus in horreis, tam ex parte debitoris, quam creditoris: & an requiratur oblatio: & quid post fructus consumptos: & quid in frumento, uel uino uendito, conf. 182. nu. 13.

Fructus, seu res, quae seruando seruari non possunt &c. uide infra, Frumentum.

Fructus. Post consumptionem fructuum a iure praesumptam, scilicet intra triennium, non amplius crescit estimatio: & quando, conf. 182. nu. 35. & uide infra, Frumentum.

Fructuum super petitione an possit procedi coram eodem Iudice, licet interposita sit appellatio super ordinatione sortis principalis, conf. 221. nu. 4. & uide supra, Appellatio.

Fructus etiam interim percepti per iniustum possessorem sunt restituendi: neque excusat autoritas Iudicis, quando possidet autoritate Iudicis non seruatis seruandis per actum non rite factum: & quod dicitur de fructibus, censetur dictum de interesse, si sit res, quae non producat naturales fructus, conf. 287. nu. 57.

Fructus. Ad fructus perceptos non tenetur, qui possidet titulo uero, uel putatio per iustum errorem, etiam quod esset error iuris, quando est ius perplexum: & disputabile: quinimo ad fructus lucrificandos error iuris non nocet, consilio 344. numero 71.

Fructus. Possessor malae fidei tenetur ad fructuum restitutionem, puta si apprehendit possessionem uigore secundi testamenti, quod deinde declaratum fuit falsum: neque potest allegare nouam causam dominij, scilicet ex primo testamento, quia talis causa non potest allegari ad mutationem prioris tituli, nisi de nouo superuenerit, conf. 344. nu. 8.

Fructus. De fructibus, seu accessionibus, quae postea superuenerunt, non est habenda ratio, si emptor fuit bonae fidei, ut in dubio praesumitur, etiam si errauerit in iure, conf. 492. nu. 5.

Fructus suos facit bonae fidei possessor, conf. 502. nu. 25.

Fructuum restituendorum in proposito, non sufficit non habere bonam fidem, seu habere dubitationem, sed requiritur positio modo, quod quis habeat malam fidem, consil. 502. nu. 28.

Fructus. Quando fuit probabiliter dubitatum de uiribus testamēti, dato quod non fuerit passus omnino perplexus, sed fuisset error in iure, uidetur tamen talis error iuris excusare a fructibus, quando possessor habuit iustum titulum, & ab initio bonam fidem, conf. 503. nu. 35.

Fructus. Error iuris facilius excusat a fructibus, quam quod profuit ad usucapionem, conf. 503. nu. 36.

Fructuum a restitutione quod error iuris excuset, clarē tradunt Doctores, qui tamen excipiunt fructus naturales, ut poma, & nuces, conf. 503. nu. 38.

Fructus. Consilium Doctoris præsertim excellentissimi, quod quis pro se habet, debet etiam inducere iustam credulitatem, & excusationem a malafide, & per consequens excusationem a fructibus, cenn. 503. nu. 39.

Fructus non debentur sine mora, etiam si ceptum sit iudicium, cōf. 503. nu. 34.

Fructus hereditatis non cedunt lucro hæredis, quando est hæres fiduciarius, & in effectu mandatarius: & tenetur restituere omnes fructus, conf. 529. nu. 49. & uide infra, Hæres.

Fructus. Ad fructus pro retroactis temporibus non tenetur, qui possidet bona cum titulo; si tamen interuenit dolus, & per consequens mala fides, tentari possent, quod teneatur ad eorum restitutionem, conf. 544. nu. 3.

Fructus ad acquirendos, neque requiritur titulus, neque bona fides positius, sed sufficit abesse malam fidem, conf. 594. nu. 11.

Fructus peti possunt contra possessores malæ fidei, consilio 699. numero quarto.

Fructus debentur, non solum a tempore litis contestatæ, sed etiam a tempore moræ, quamuis sit iudicium stricti iuris, quando est actio personalis, & petitur id, quod aliquando fuit nostrum: puta cum agitur ad reuocationem donationis causa mortis, uel etiam inter uiuos, in casu, de quo in consilio, consilio 346. nume. 40.

Fructus si non fuerunt liquidati in processu, non potest de eis haberi ratio in illo iudicio, nisi quatenus sunt percepti lite pendente: & de istis potest Iudex facere condemnationem, reseruata sibi declaratione, seu liquidatione in executione sententiæ, reseruato iure agendi ad alios fructus in alio iudicio, quatenus tale ius competit, conf. 346. nu. 41.

Fructus. Quando rescinditur contractus aliquis, tanquam nullus ipso iure restituitur res principalis una cum fructibus, & cæteris accessorijs: & multo magis debentur fructus, & cæteræ præstationes ex contractu, qui nunquam rescisus fuit, conf. 367. nu. 9.

Fructus restituenti sunt, etiam a die alienationis, quando uenditio de re communis fuit nulla, conf. 470. nu. 4.

Fructus. De probanda perceptione quantitatis fructuum: & quæ probationes admittantur ad probandum perceptionem fructuum, uide in cons. 278.

Fructuum perceptorum quantitas censetur concludenter probari per coniecturas proximas illius anni; & etiam per coniecturas remotas, uidelicet per redditus aliorum annorum, probatur perceptio fructuum, saltem ut sit locus iuramento in supplementum probationis, conf. 278. nu. 1.

Fructuum perceptionis probatio est de materia coniecturali, consil. 278. nu. 2.

Fructuum perceptio si non est concludenter probata, Iudex potest deferre iuramentum in supplementum probationis: item potest ex officio assumere informationem de generali perceptione fructuum eiusdem anni in illo territorio: item alias informationes de fructibus perceptis ex alijs bonis eiusdem quantitatis, & qualitatibus, conf. 278. nu. 4.

Fructus. Legatum florenorum. 2000. soluendorum ex redditibus bonorum censetur legatum quantitatis, seu certæ summæ pecuniariæ: non autem censetur legatum ipsorum reddituum, seu fructuum, adeo quod etiam non habita ratione ipsorum fructuum, debetur omnino, & absolute legatum: & causa demonstrandi modum solutionis censetur adiecta illa uerba, ex redditibus, seu fructibus &c. conf. 273. nu. 1.

Fructus. Legatum factum, de talibus fructibus, seu redditibus soluendum &c. censetur restrictum ad tales fructus: & si fructus, seu redditus non reperiantur, uel non sufficiant, euanesceat, uel minuitur legatum, seu quodcumque aliud grauamen: & talia uerba censentur habere uim taxationis, consil. 346. nu. 13.

Sed quando sunt duæ orationes, una, qua fit legatum, alia, qua demonstratur, unde fit soluendum, tunc stant separatim, & legatum censetur purum, & absolutum, quamuis secunda oratio non posset uerificari. d. conf. 346. nu. 14.

Et supradicta distinctio habet locum in quacunque materia, ueluti in actibus iudicialijs. d. conf. 346. nu. 15.

Fructus. Legatum fundi instructi quid comprehendat: & an fructus iam perceptos, uide infra, Legatum.

Fructus annui certæ arboris si fuerint promissi, & arbor excidatur, & postea rupululet, quid iuris, uide supra, Arbor.

Fructus Silue cedux &c. uide infra, Silua.

Fructus. Quando omnis cura percipiendi pecunias, & componendi, pertinet ad ipsum, cui facta est concessio, censetur donatum

ipsum ius componendi, & non nuda perceptio fructuum, consil. 494. nume. 2.

Fructus bonorum fideicommissi alienatorum an debeant restitui, uide supra, Fideicommissum, ubi etiam posui alia de fructibus ad materiam fideicommissi.

Fructus beneficiorum clerici decedentis ad quem pertineant, uide supra, Beneficium.

Fructus beneficiorum an possint dari in dotem &c. uide supra, Clericus.

Fructus ex legitima præstandi sunt post moram, conf. 110. nu. 3. & uide infra, Legitima.

Frumentum. De promissione, seu pensione annua quorundam saccorum frumenti: & an debeatur, eueniēte aliqua sterilitate: & an sapiat usuram: & an cadat a commodo contractus iurati promissor non soluens eam pensionem annuam frumenti, uide in cons. 173.

Frumenti promissio simpliciter, debet intelligi de frumento bono, & mercantili, & puro, & optimo, maxime stantibus uerbis, de grano frumenti: & an debeatur frumentum, stante aliqua sterilitate, conf. 173. nu. 1.

Frumentum. Conuentio de grano, seu frumento simpliciter, intelligitur bonæ, & sufficientis qualitatis, secundum commune cursum, & commune usum loquendi, conf. 182. nu. 7.

Frumenti pensio annua licet promissa sit ex debito pecuniario, non tamen sapit usuram, uide infra, Usura.

Frumentum. De creditore, qui iuit ad domum debitoris, & uidit cum mulos frumenti, & conuenit cum eo de precio, & promisit se misurum ad mensurandum, & misit: an censetur illos cumulos accepisse iuxta quantitatem debiti: & an dicatur promissio in genere subalterno: & an debitor non tradens dicatur in mora, & teneatur, frumento consumpto. & quomodo teneatur, si milites domi hospitati consumpti sunt frumentum, uide in cons. 182.

Frumentum. Promissio de grano, seu frumento, & motura, quando censetur consistere, non in genere generalissimo, neque in specie specialissima, sed in genere subalterno, & ita medio inter utrumque, conf. 182. nu. 8.

Frumentum. Fructibus uenditis, qui extant in horreis, an committatur mora ante tempus, quo reponuntur noui fructus in horreis, tam ex parte debitoris, quam creditoris: & an requiratur obligatio: & quid post fructus consumptos: & quid in frumento, uel uiuo uendito, conf. 182. nu. 13.

Frumentum si fuit promissum, & fuit consumptum per ipsum debitorem, uel consumptum est facto tertij &c. & de æstimatione quantiplurimi &c. uide in cons. 182. nu. 15. & supra, Debitor.

Frumentum. Debitor in genere generalissimo, puta de centum sacis frumenti simpliciter, nunquam liberatur, quia genus perire non potest, & tenetur semper ad ipsum genus, & ad æstimationem quantiplurimi: secus si sit debitor in specie, uel in genere subalterno, quod est idem, puta de centum sacis frumenti ex maiori summa, quam habet domi, seu in horreo: & quid in genere subalterno conditionato, ut si promittatur mensurandum, consilio 182. nu. 17. cum seq.

Frumentum. Debitor certi corporis in genere subalterno, an liberetur, si frumentum, uel res pereant casu fortuito, qui sine facto, aut culpa, uel iniuria, aut utilitate debitoris euenerit, conf. 182. nu. 21. cum nu. seq.

Frumentum. Debitor certæ quantitatis frumenti ex maiori summa, quam habet in horreo, an sit audiendus, si dicat se saluam fecisse aliquam summam suam, & summam debitam, uel uenditam alteri perijisse: & an sit in culpa circa res alienas, etiam quod creditor fuerit in mora, conf. 182. nu. 26.

Frumentum præsumitur consumptum in manibus debitoris intra triennium a die, quo fuit collectum: & frumentum est de rebus, quæ seruando seruari non possunt &c. conf. 182. nu. 28.

Frumenti debitor quomodo teneatur ad illud, licet perierit, uel consumptum fuerit per milites domi hospitatos &c. consil. 182. nume. 29.

Frumenti debitor non censetur liberatus, si frumentum perijt, uel fuit consumptum eo modo, qui poterat preuideri per debitorem, & quem potuisset creditori significare: & licet debitor non sit in mora, si tamen scit rem de proximo perituram, & non certiorer dominum, tenetur ad interesse: & tenebatur denūtiare &c. conf. 182. nu. 31.

Frumenti debitor, quod fuit consumptum per milites, quomodo teneatur ad illud tantum, quod fuit in eius utilitatem conuersum: & quomodo ad interesse, & æstimationem, conf. 182. nu. 34.

Frumenti debitor in genere subalterno, uel in specie, si fuit consumptum, tenetur ad eam æstimationem tantum, quæ fuit tempore consumptionis: & post consumptionem frumenti, & aliorum fructuum a iure præsumptam, scilicet intra triennium, non amplius crescit æstimatio, quando promissio frumenti consistit in certo corpore: si uero in genere generalissimo, tunc crescit æstimatio, etiam post triennium, conf. 182. nu. 35.

Frumentum præsumitur consumptum post triennium: & post consumptionem non crescit æstimatio: sed id procedit in frumento, quod erat debitum tanquam certa species, ut natum ex

- fali fundo, uel depositum tali die:** secus si sit frumentum debitum in genere, quia genus perire non potest, ideoque semper creditur estimatio, scilicet post moram commissam, consilio 627. nume. 1.
- Frumentum estimari debet,** prout communiter ualere solet, non autem prout contingenter communem estimationem excedit, conf. 666. nu. 19.
- Frumentum si fuit uenditum, constituto precio pro singulis saccis,** & dictum fuit, quod tali die emptor solueret precium, & acciperet frumentum, si emptor fuit in mora, quia non soluit tempore conuento, an uenditor possit recedere a contractu: & an uenditio facta ad mensuram, sit perfecta ante mensurationem: & an emptor possit agere ad interesse contra uenditorem nolentem tunc tradere: & an uenditor cogi possit praecise ad tradendum frumentum, an uero possit soluere interesse, uide in consilio 329.
- Frumentum, si fuit uenditum, an uenditor cogi possit praecise ad tradendum frumentum:** an uero liberetur soluendo interesse: & quando: & an cogatur redimere, si alij uendit, consilio 729. nume. 15.
- Frumenti ad tot saccos uenditor obligatus potest praecise compelli ad tradendum:** quia est obligatus in genere, quod perire non potest, conf. 729. nu. 16.
- Frumentum.** Quando constat de re, & sic de substantia deducta in stipulatione, puta de frumento in genere promisso, ualeat stipulatio, & promissio, licet sit incerta quantitas, & qualitas: & sic non uitiatur ratione incertitudinis: & uide exemplum de mutuo frumenti, & promissione de dando frumentum, quando suppleatur, & declaratur ex contractu mutui praecedente &c. conf. 740. nu. 16.
- Frumentum.** Sententia super estimatione frumenti an ualeat, licet in libello petita fuerit quantitas frumenti, non autem estimatio ipsius: & quid sit petita fuit interesse: & quod tutius sit petere rem, quam estimationem, conf. 182. nu. 38.
- Frumentum.** Sententia incerta ferri potest super estimatione frumenti, remittendo certitudinem ad illud, quod postea in executione liquidabitur, etiam si potuisset liquidari in processu: & quomodo probetur estimatio per testes, conf. 182. nu. 39.
- Frumenti estimatio unica,** scilicet quae durauit maiori tempore, quando inspicitur, & quando estimatio singulorum mensium, conf. 182. nu. 40.
- Frumentum si prohibeatur portari, multo magis prohibetur portari farina,** conf. 406. nu. 7.
- Frustratorius** actus ne inducatur, sit interpretatio, conf. 556. nu. 25.
- Frustratoria est disputatio,** & inuestigatio illius ambiguitatis, quae secundum quamlibet intelligentiam asserit eundem effectum, conf. 97. nu. 54.
- Frustratoria indicia fieri non debent,** consil. 15. nume. 3. & infra, Iudicium.
- Fuga** facit magnam suspicionem, & habet uim semiplene probationis, conf. 56. nu. 21.
- Fugiens cum ense nudo in manibus, praesumitur occidisse eum,** qui reperitur occisus, conf. 56. nu. 20. & infra, Homicidium.
- Fundus.** Idem iudicatur de re, quae inferuit fundo, quod de fundo ipso, conf. 151. nu. 3.
- Fundus constituitur ex destinatione hominis,** consilio 151. numero decimo.
- Funeris** causa, & redemptionis, praefertur ceteris hypothecis, etiam anterioribus &c. conf. 333. nume. 8. & uide infra, Sepultura.
- Furcas** in territorio communi quando quis possit erigere, etiam contradicente socio, conf. 188. nu. 14.
- Furiosus, Furor.** Furiosus si contrahat, contractus cum eo celebratus est nullus ipso iure, conf. 257. nume. 1.
- Furiosus quis non praesumitur,** sed unusquisque praesumitur sanae mentis, sanique iudicii, & facere, uel non facere, quae quilibet homo sani iudicii faceret, uel non faceret, consilio 46. numero quarto.
- Furiosum esse aliquem,** satis est, quod semel probatum sit, nam praesumitur postea semper fuisse furiosus, secundum communem opinionem: neque sufficeret probare contrarium, nisi probaretur, quod non erat furiosus praecise illo tempore, quo asseritur factus contractus per eum, conf. 551. nu. 5.
- Et dato confictu testium ex utraque parte,** debet super omnia inspicere qualitas ipsius contractus, uel alterius actus facti per eum: ueluti si fecit furiosus confessionem dotis receptae, quae nullo modo possit censeri facta ab homine sanae mentis &c. d. consil. 551. nu. 6.
- Furiosus semel, uel aliter constitutus extra sanam mentem,** an praesumatur postea semper talis: duae sunt opiniones: prima, quod semper talis esse praesumatur: & quomodo procedat ea opinio, conf. 414. nu. 21.
- Furiosus semel quod semper postea praesumatur talis,** haec opinio procedit, secundum Alex. dummodo talis furor sit iam radicans, quia scilicet probatum sit, aliquem esse furiosum per mensem unum, uel duos: & an sit bona haec limitatio, conf. 414. numero uigesimo secundo.
- Furiosus.** Quod in his, qui solent appellari furiosi, & uiuunt longo tempore in eo furore, satis sit probare, cum fuisse furiosum per mensem unum, seu per simile aliquod tempus, quo censeri possit ipse furor radicans, conf. 414. nu. 24.
- Furiosus.** In furore, seu amentia, quae solet euenire morituris per diem unum, uel duos, antequam moriantur, sufficit quod probetur, tot actus praecessisse, ex quibus censeri possit radicata talis amentia, conf. 414. nu. 25.
- Furiosus semel etiam si non semper praesumatur furiosus,** praesertim si habeat dilucida interualla, tamen si actus per eum factus habeat duas qualitates, uidelicet quia factus sit tempore non multum distanti ab illo tempore, quo probatum est de furore, uel amentia: item quod actus sit talis, quod quilibet sane mentis uerisimiliter eum tali modo non fecisset, tunc censetur factus tempore furoris, uel amentiae, absque alia probatione: & haec est altera opinio, conf. 414. nu. 28.
- Furiosus.** Actus factus tempore distanti a tempore, quo probatus est furor, etiam tunc praesumitur factus in furore, secundum Alex. contra Bal. conf. 414. nu. 29.
- Furiosus semel, uel aliter constitutus extra sanam mentem,** an praesumatur postea semper talis, uide in d. conf. 414.
- Furiosus,** Aliquem non esse compotem mentis, probatur ex eius sermone, & pariter ex eius actibus, & gestis, conf. 414. nu. 3.
- Furor, seu amentia quomodo arguitur,** conf. 414. nu. 6.
- Furiosus.** Qualitas actus est inditum potissimum, nunquid sit factus per hominem sanae mentis, uel insanae, consilio 414. numero trigesimo.
- Furiosus.** Docto. communiter concludunt, quod quamuis probetur aliquem dixisse, uel fecisse aliquid propositum, si tamen probetur ex aduerso aliquid dixisse, uel fecisse extra propositum, iudicandum est absolute esse non sanae mentis: & inspicitur hic illud, quod nocet, & non illud, quod prodest, conf. 414. nu. 43.
- Furiosus.** Stat simul, quod quis proferat uerba, quae ei proponuntur per alium, & tamen non sit sanae mentis, consilio 414. numero 44.
- Furiosus.** In hac materia sanae, uel non sanae mentis, diiudicatur tota res, sumpta cum paratione ab alijs hominibus sanae mentis, nunquid ita facerent, uel dicerent, nec ne, consilio 414. numero 46.
- Furiosus.** Ex euidenti defectu memoriae solet praesumi aliquis esse non sanae mentis, conf. 414. nu. 48.
- Furor, seu amentia, seu non sana mens quomodo probetur per testes,** conf. 414. nu. 8.
- Furor.** Ad probandum furorem in genere, admittuntur testes singulares, conf. 551. nu. 3. & uide infra, Testes.
- Furiosus.** Testes an sint omnes contentes, an sint singulares, non refert, quia quolibet casu probant, quando tendunt ad probandum unum in genere, ueluti aliquem non fuisse sanae mentis &c. conf. 414. nu. 7.
- Furiosus.** Testes si deponant, quod aliquis erat sine iudicio, & discursu, & adducant rationes sui dicti, eis creditur: & in simili casu necessarium est, quod adducant rationes sui dicti, conf. 414. nume. 4.
- Furiosus.** Testibus deponentibus in hac materia de sana, uel non sana mente alicuius, non est credendum, nisi quatenus adducunt rationem sui dicti, conf. 414. nu. 42.
- Furiosus.** Testes licet non dicant expresse, quod quis non erat sanae mentis, sufficit tamen, quod dicant talia uerba, & tales actus, ex quibus inferatur, quod non erat sanae mentis: & hoc plus est, quam si dixissent eum non sanae mentis, & non adduxissent rationem: quia in probanda amentia, magis inspicitur ratio testis, quam iudicij, nisi essent petiti in negotio, de quo agitur, consilio 414. nu. 9.
- Furiosus.** In probando furore, uel dementia, magis debet inspiciri ratio in teste, quam dictum, adeo quod per rationem debet amplari dictum, conf. 414. nu. 12.
- Furiosus.** Testibus Phisicis, seu Medicis excellentibus, & peritis in negotio, deponentibus de non sana mente, & iudicio alicuius, & debilitate sensus &c. est sine ulla dubitatione credendum: & admittitur etiam testimonium Medici de credulitate, conf. 414. nume. 5.
- Furiosus.** Testis quomodo concludat de causa furoris, uel amentiae, ita radicata, ut non possit cessare, sed semper deberet tendere in deterius, & perinde ac si dixisset, quod in futurum non erat sperandum melius, quam tunc &c. consilio 414. numero decimotertio.
- Furiosus.** Testes si sibipsum contradicant, quaelibet contrarietas nocet in hoc proposito sanae, uel non sanae mentis, consilio 414. nume. 52.
- Furiosus,** & mentecaptus, & quilibet alienatus mente, data habilitate inter eos, solent equiparari in materia condendi testamenti, conf. 414. nu. 27.
- Furiosus testator, & testamentum furiosi &c.** uide in fra, Testamentum, Testator.

Furiosi curator, vide supra, Curator.

Furiosus. Iudicium intentatum contra curatorem furiosi, potest intelligi intentatum, vel contra ipsum, tanquam contra curatorem, & perinde est ac si fuisset intentatum contra furiosum illum, & perseverabit iudicium contra furiosum, vel eius heredem: vel potest intelligi intentatum contra ipsum curatorem proprio nomine; sed fieri debet declaratio ante sententiam; & quis sit effectus, conf. 625. nu. 3.

Furno, vel molendino destructis, an debeatur annua præstatio, quæ pro eis ab aliquo mihi præstatur, conf. 177. nu. 3.

Furtum. Si quis sit furri accusatus, & conuictus, potest compariere dominus, & attestari, quod ille accepit rem de voluntate ipsius domini, adeo quod non fuit furtum, & ita illum defendere: instantibus saltem aliquibus coniecturis de veritate dictorum per illum dominum, conf. 248. nu. 20.

Furtum est rerum contrectatio dominis iniuris: & omnis rapina prohibetur: & nullus sine culpa iure suo privari debet, consilio 769. nu. 23.

Furtum. Dominus, vel iustus possessor alicuius rei, potest eam rem amissam vel per furtum, vel aliter, reperire, apud quemcunque reperitur, etiam non restituto pretio forte pro ea soluto, consil. 84. nu. 1.

Furtum an committat, qui capit pecunias post mortem Socij, vel cum videt eum in extremis: & an creditor accipiens, & retinens rem debitoris, vide infra, Socius, & supra, Creditor.

Furtum. An liceat non solum retinere, sed etiam accipere propria autoritate, & illicito modo per furtum, vt satisfiat de credito, conf. 452. nu. 15. & vide etiam infra, Retentio.

Furtum. De eo, qui ingressus domum alicuius, introductus ab illius uxore, & violenter aperuit capfas &c. an commiserit furtum: & quomodo agatur contra eum: & quomodo contra uxorem, an civiliter, an criminaliter, vide in conf. 429.

Furtum commississe censetur, etiam quod quis introductus fuerit in domum alicuius per illius uxorem, & violenter aperuit capfas &c. & censetur etiam incidisse in legem Iuliam de vi priuata, conf. 429. nu. 4.

Furtum. Vxor propter res ex domo ablatus per alium, quem ipsa introduxit in domum, non potest conueniri criminaliter per maritum, propter reuerentiam matrimonij, sed civiliter cum ea est agendum: nec potest se excusare, quod ille res exportauerit, conf. 429. nu. 5.

Furtum. Modus probandi res, quæ erant in capsa violenter aperta &c. est per iuramentum illius, cuius erant, dummodo prius probetur ipsa violentia, conf. 429. nu. 6.

Futurus euentus, vide supra, Euentus.

G

Gabella. Exactio gabellarum quomodo arguat separationem a iurisdictione, vel subiectionem, vide infra, Iurisdic-
tio, & infra, Subiectio.

Gabella. Creditur libro eorum, qui autoritate publica præponuntur ad recipiendum gabellas: & ita obseruatur, licet tales scripturæ non sint authenticæ, consilio 175. nu. 14. & vide infra, Officialis.

Gabellæ liber fidem plenam inducit, conf. 789. nu. 20. & vide etiam infra, Liber.

Gabella. An conuentio, quod homines alicuius loci non teneantur ad gabellas, vel vectigalia, & quod nullum eis imponatur grauamen, comprehendat etiam illos homines, qui non sunt nati ex legitimo matrimonio, sed sunt naturales, vide in conf. 418.

Gabella. An & quomodo acquiratur libertas aduersus vectigalia, seu gabellas: & quanto tempore præscribatur, consilio 418. nu. 18.

Gabellæ solutæ ratione, potest Doctor a Communi conductus, habere regressum contra ipsum Commune, conf. 556. nu. 18.

Gabella solui non debet de rebus destinatis ad usum Ecclesiæ: & ideo dato, quod non fuerint consignatæ, non incidunt in commissum, conf. 655. nu. 1.

Gabella licet de his solui de rebus destinatis ad usum Ecclesiæ, tamen si non fuerint consignatæ, succurritur Ecclesiæ, sicut minori: quia æquiparantur, conf. 655. nu. 2.

Gabella. Quando res personæ Ecclesiasticæ caderet in commissum, propter non solutam gabellam, vel non factam consignationem, necessaria esset sententia declaratoria iudicis Ecclesiastici, conf. 655. nu. 4.

Gabella. Nulla committitur pæna, si non fuit commissus dolus, sed fuit error, & iusta causa credendi, quod non esset opus consignare res gabellæ, postquam non erat opus soluere vectigal, consilio 655. nu. 3.

Gabella, vide etiam supra, Datum.

Gargatani loci separatio a subiectione Corni iuuenis quomodo procedat, vide in conf. 130.

Geminatio multum operatur, conf. 119. nu. 5.

Geminata confessio facta absente parte, quod probet, vide supra, Confessio.

Geminatio arguit maiorem instructionem, & maiorem deliberationem, conf. 434. nu. 29.

Geminatio, seu multiplicata repetitio arguit deliberationem, & fuisse adhibitam considerationem, conf. 540. nu. 5.

Geminatio multum operatur, remissiuè, conf. 734. nu. 7. & vide ibidem nu. 11.

Geminatio multum operatur: sed id procedit, quando primus actus denuo geminaretur, vel confirmaretur principaliter, & expresse, non autem si fiat aliquid in consequentiam solum prioris actus, conf. 734. nu. 11.

Geminatio, seu reiteratio facit præsumi deliberationem, conf. 761. nu. 73.

Geminatio uerborum multum operatur, conf. 770. nu. 27.

Geminatio actus multum ualet, & per eam excluditur omnis inconsideratio, & inaduertentia: & uerba geminata exuberantem, & magis exploratam uoluntatem ostendunt, conf. 790. nu. 22.

Generatio tertia hodie intelligitur, ut comprehendat pronepotem, consil. 145. num. 3. & vide supra, Emphytheosis.

Genitiuus. Verba genitiui denotant dominium, & potius ueniunt dominium directum, quam utile, consil. 151. num. 7.

Genitiuus de propria significatione significat dominium, conf. 769. num. 60.

Genitiuus habet uarias significationes: aliquando intelligitur ratione administrationis: aliquando ratione usufructus tantum, & usufructuarii appellatione domini continetur: & sic genitiuus aliquando denotat usum, conf. 769. nu. 100.

Genus quando transit in speciem, censetur semper aliquid noui additum: & quando a generali nomine deuenitur ad speciale, semper aliquid additur, uel detrahatur, conf. 163. nu. 45.

Genus de sui natura inest cuilibet speciei, & indiuiduo: & quod uerificatur in genere, debet etiam uerificari in qualibet eius parte, conf. 167. nu. 15.

Genus. Non refert, an singulas species, an genus uniuersum nominemus, conf. 322. nu. 18.

Genus. Contrarietas non solet esse inter genus, & speciem, sed solum differunt, tanquam continens, & contentum, & non est inconueniens, quod petitio generalis resoluitur in concessionem continentem aliquot species illius generis, conf. 342. nu. 41.

Genus sicut comprehendit omnes species, ita generalis ratio comprehendit omnes casus, conf. 441. nu. 13.

Genus tantum operatur in suo genere, quantum species in specie, conf. 558. nu. 10.

Genus perire non potest, conf. 3. nu. 4. conf. 182. nu. 17. & vide supra, Frumentum.

Sed pecunia deposita in arca, uel in sacculo obsignata, iudicatur tanque species d. conf. 3. nu. 5.

Generis promissio non minuitur propter casum fortuitum, consilio 173. nu. 2.

Genus generalissimum, genus subalternum &c. & quando promissio frumenti consistat in genere subalterno, vide supra, Frumentum.

Genus. Quando aliquid non potest uerificari, nisi in una re, illa habetur pro specificata, conf. 322. nu. 16.

Generalis, & simplex dispositio non comprehendit illam partem territorij, quam prius ipse princeps separauit, conf. 113. nu. 16.

Generalis dispositio præfertur specialis, conf. 237. nu. 16.

Generalis clausula non solet referri ad specificata, consilio 382. num. 81.

Generalis cancellatio non cancellat priuilegium speciale, conf. 558. nu. 8. & vide infra, Priuilegium.

Generalis clausula non solet referri ad specificata: & per speciem derogatur generi: idem de statutis generalibus, & specialibus, conf. 585. nu. 7. & infra, Statutum.

Et quanuis Docto. distinguant, quid præcedat, an generalis dispositio, an specialis: id tamen non solet attendi in dispositione legum, uel statutorum d. conf. 585. nu. 8.

Generalis dispositio non comprehendit ea, quæ specialiter non ueniunt, conf. 8. nu. 11.

Generale uocabulum non solet comprehendere illud, de quo fit specialis, & separata mentio, licet alias comprehenderet, consil. 20. nu. 2.

Generalis dispositio non solet referri ad specificata, consilio 26. num. 4.

Generalis sermo habetur pro specificato, quando in una re tantum potest uerificari, conf. 10. nu. 8.

Generalis dispositio non comprehendit ea, quæ sunt digna speciali mentione, licet sub genere comprehenderentur, quia illa solent specificari, conf. 27. nu. 8.

Generali sub sermone an comprehendantur ea, quæ digna sunt speciali mentione: & quomodo, conf. 109. nu. 21. & vide etiam ibidem nu. 11. in fin.

- Generalis dispositio non comprehendit ea, quæ digna sunt expressione:** & generale nomen non facit aliquid nominatum: & generalis dispositio solet esse debilior, quàm specialis, consil. 295. num. 14.
- Generalis dispositio nunquam includit contractum iuratum, nisi de eo fiat expressa mentio,** consil. 185. num. 33. & uide infra, Iuramentum.
- Generalis mentio, seu derogatio non sufficit, ubi requiritur specialis,** consil. 558. nu. 4.
- Generalium uerborum interpretatio fieri non debet, per quam fieret correctio eorum, quæ prius, & specialiter fuerant decisa:** quod trahitur ad statuta, ut non censetur statutum corrigisse præcedentia &c. licet utatur uerbis generalibus, consilio 579. nume. 3.
- Generale uerbum, uel ambiguum, positum post alia, quæ sint clara, debet in dubio intelligi de casu simili,** consil. 163. nu. 62.
- Generalis clausula posita post enumerationem multarum causarum, seu multorum casuum, solet restringi ad causas, uel casus similes expressis,** consil. 580. nu. 36.
- Generalis dictio postea subiecta comprehendit omnes alios casus similes expressis,** consil. 16. nu. 13.
- Generalia uerba conuentionis debent restringi ad causam, de qua agitur, ut in uerbis generalibus transactionis,** consilio 481. nu. 1.
- Generalis. Licet dici soleat, per clausulam generalem post aliqua expressa non uenire maiora, tamen istud fallit, quando in generali clausula esset posita dictio ampliatiua, tunc enim ueniunt maiora expressis: & idem etiam, quando est appositum aliquod signum uniuersale, quibuscunque; item quando talis clausula, salua ratione recti sermonis, non posset bene stare, nec adaptari, nisi uenirent maiora expressis: & ideo comprehenduntur, quando ponuntur dispositiue,** consil. 336. nu. 26.
- Generale rescriptum non comprehendit personas maiores,** consil. 375. nu. 14.
- Generalis sermo restringitur ad uerisimilia,** consil. 369. num. 8. & infra, Verisimile.
- Generalis dispositio restringitur per rationem,** consil. 770. nu. 44. & uide infra, Ratio.
- Generalitas non restringitur ad hoc ut alicui lucrum queratur: secus est, quando tractatur de damno uitando, quia tunc restringitur generale dictum, ne quis indebitè damnum patiatur,** consil. 770. nu. 56.
- Generalia uerba restringuntur ad mentem,** consil. 773. nu. 26. & uide infra, Mens.
- Generale uerbum debet intelligi cum debita qualificatione,** consil. 773. nu. 28.
- Generalis dispositio principis non censetur uelle comprehendere casum illum, per quem ipse argueretur de fide rupta,** consil. 185. num. 36.
- Generalis dispositio non censetur comprehendere casum, quem ipse disponens non habet in libera potestate,** consil. 185. nu. 37.
- Generalia uerba, & enixa non comprehendunt casum, qui non erat in potestate disponentis,** consil. 222. nu. 33.
- Generalis sub dispositione nemo præsumitur uelle comprehendere actum, quem non habet in potestate,** consil. 644. nu. 6.
- Generalis dispositio non porrigitur ad casum, in quo quis non habet potestatem,** consil. 198. nu. 42.
- Generalis quantumcunque sit quælibet dispositio mandans, uel concedens aliquid fieri, debet intelligi, si id potest fieri, non autem si non potest fieri,** consil. 606. nu. 3.
- Generalia uerba in testamentis non debent referri ad personas adiuuas,** consil. 750. nu. 21.
- Generalis, sermo sicut non censetur comprehendere personam loquentis, quando propter materiam subiectam uerisimile est, quod non debeat comprehendere: ita quoque dicendum est de persona, ad quam actus dirigitur,** consil. 369. nu. 11.
- Generalis sermo non includit personam loquentis, præsertim ubi agitur de eius præiudicio,** consil. 375. nu. 16.
- Generalis sermo non includit personam loquentis: id tamen non est uerum indistinctè, sed est inspicienda materia subiecta,** consil. 379. nu. 2.
- Generalis sermo in dubio comprehendit personam, ad quam dirigitur sermo: & hoc est pro regula: & malè loquitur Decius,** consil. 379. nu. 3.
- Generale statutum de successione ab intestato, nihil nominatim disponens de marito, & uxore, non censetur tollere dispositionem tex. in authen. præterea. C. un. uir & ux. & id traditur pro regula in quacunque materia,** consil. 422. nu. 1.
- Generalis, & simplex dispositio non comprehendit causam piam, & priuilegiatam, etiam quod esset contrarium, & loqueretur in eadem materia,** consil. 422. nu. 4.
- Generalis sermo comprehendit omnia, etiam casus priuilegiatos,** consil. 109. nu. 22.
- Generalia, & uniuersalia uerba, omnia, & quocunque, & qualiacunque bona, & iura, & quocunque titulo &c. censentur ualde enixa, & comprehendunt omnia, quæ quouis modo propriè possunt comprehendere, & quæ alias non comprehenderentur: & tanto-**
- magis quando sunt repetita, consilio 322. num. 31.**
- Generalis, seu simplex petitio comprehendit omnes casus, & iuris interpretatione comprehendit omnes hæredes,** consilio 342. num. 42.
- Generaliter loquens statutum, est generaliter intelligendum, alias uiolaretur natura ipsius sermonis generalis: & præsertim itante dictione, quæcunque, quæ est uniuersalis,** consil. 430. nu. 2. & uide infra, Statutum.
- Generalis. Paria solent esse, uel singulos casus specialiter exprimere, uel omnes in uniuersum sub generali sermone comprehendere,** consil. 557. nu. 19.
- Generalia uerba quid importent: & de interpretatione uerborum generalium cuiusdam donationis possessionum Vallis, factæ per D. Ludouicum Gonzagam erga Communitatem Sablonetæ, uide in consil. 673.**
- Generalia uerba, quod extranei non habeant aliquod beneficium ex dicta Valle &c. censentur eos generaliter excludere a quocunque beneficio, uel per directum, uel per indirectum,** consilio 673. num. 1.
- Generalia uerba, & ualde enixa comprehendunt ea, quæ alias non comprehenderentur,** consil. 73. nu. 6.
- Generalis sermo debet generaliter intelligi de omnibus, etiam quod sit conceptus per indefinitam propositionem, non autem per uniuersalem, seu generalem,** consil. 109. nu. 13.
- Generalis dispositio quod comprehendat omnia,** consil. 109. nu. 16.
- Generalis concessio non debet restringi per enumerationem aliquarum specierum, quando ipsa generalis concessio est appositæ post enumerationem illarum specierum: & quomodo debeat apponi,** consil. 62. nu. 27.
- Generalitas, & confusio distingui, & declarari debet ex his, quæ postea fuerunt gesta,** consil. 63. nu. 4.
- Generalitas nihil censetur tribuere, nisi aliquo modo possit declarari,** consil. 64. nu. 69.
- Generalis Pater, seu Præpositus ordinis religiosorum &c. uide infra, Religio.**
- Glosa.** Vbi est opinio glosæ, & Bartoli, non esset ab ea in iudicando recedendum: & semper Maiores nostri secuti sunt in iudicando opinionem glosæ, quam teneat aliquis excellens Doctor: & præsertim ubi cum glosa teneat Bar. & etiam aliqui alij, consil. 651. nu. 8.
- Glo. in l. paterfamilias. ff. de priuileg. credit. an solum habeat locum in pupillariter substitutis, qui simpliciter adeunt hæreditatem pupilli, an in alijs etiam,** consil. 213. nu. 1.
- Glo. in l. Lucius. ff. de hæred. insti. & de ueritate illius glo. consil. 312. num. 7. & uide supra, Conditio. Et de ea, & quibus modis limitetur, uide in consil. 464. & consil. 476. & quando non habeat locum, uide etiam in consil. 87. nu. 10. & in consil. 86.**
- Glo. in l. 1. §. si quis filium. ff. de carbo. edic. & de illius intelligentia** consil. 319. nu. 26. cum nu. seq.
- Glo. in l. 1. ff. de carbo. edic. consil. 319. nu. 29.**
- Glo. in l. si pater. C. de hæred. insti. & de eius intelligentia,** consil. 319. nu. 32. cum nu. seq.
- Glo. in l. cum lege. ff. de proba. uide de ea in consilio 408. num. 11. & 12.**
- Glo. in l. iubemus. C. de testa. uide de ea in consil. 414. num. 56. cum nu. seq.**
- Glo. in l. defuncto. ff. de publi. iudi. quod ad opinionem Hugonis est communiter reprobata,** consil. 471. nu. 9.
- Glo. in c. intelleximus, de iudi. & de eius intelligentia, consilio 14. num. 7.**
- Gradus.** Valet statutum Laicorum, quod gradus laicorum computentur secundum canones, prout est in Ciuitate senarum: & ualeret etiam consuetudo, & communis usus loquendi, consil. 761. nu. 6.
- Gradus.** Priores in gradu semper præferuntur, consil. 81. nu. 37.
- Gradus.** Frater consanguineus tantum, & utrinque coniunctus, sunt in gradu æquali, consil. 81. nu. 24.
- Granum,** uide supra, Frumentum, ubi posui.
- Gratia** principis non extinguitur per mortem principis concedentis, nisi fuisset expressè reuocata, consil. 163. num. 28. & uide infra, Princeps.
- Gratia mera durat, mortuo principe,** consil. 293. nu. 22.
- Gratia concessa uni, non debet ad alios trahi in præiudicium ipsius principis,** consil. 250. & nu. 10.
- Gratia personalis, & ratione sanguinis, non debet egredi eum, seu transire ad extraneos: puta si ex gratia speciali sit concessum fratri facere fenestram,** consil. 777. nu. 8.
- Gratia, seu indulgentia delicti, non solet de consuetudine concedi a principe, nisi habita prius pace, seu remissione a parte læsa: & qua ratione, uide infra, Pax.**
- Gratiam petens, licet non teneatur fateri se delinquentem, tamen debet exprimere nedum delictum, pro quo illam petit, sed omnes qualitates eius, aliter ut subreptitia nihil ualeat, & debet exprimi, quis fuit auctor criminis: non tamen est necesse exprimere alia delicta separata,** consil. 723. nu. 1.

Gratia. Non tantum nō est necesse exprimere alia delicta separata, sed nec etiam similia, nisi habuisset gratiam de eis: & non valet secunda gratia secundi homicidij, tacita prima, & sic sine prima gratia ualisset secunda, conf. 723. nu. 3.

Gratia. Non omnia tacita, quorum expressio potuisset mouere principem ad negandum gratiam, uiciant eam, sed ea solum, de quibus reperitur iure expressum, quod eis expressis, gratiam non concessisset, conf. 723. nu. 2.

Gratia. Tacere se criminofum non nocet, quia ualet gratia facta criminoso: quamuis si dixisset se criminofum, Papa uerisimiliter fuisset difficilior in concedendo: & est mirabilis declaratio, conf. 723. nu. 2.

Gratia perfecta præsuntur ex bulla, conf. 766. nu. 18.

Gratiam censetur quis fecisse ex iure sibi competente, & potius licito modo, quam illicito, conf. 64. nu. 75.

Gratia, seu rescriptum gratiofum, si non fuit præsens, nisi post longum tempus, & potest imputari negligentia, non debet inspicere tempus: data, sed tempus præsensationis factæ, conf. 531. nu. 35. & uide infra, Tempus.

Gratia. Ex gratia, exponitur quandoque, id est, ex priuilegio, uel beneficio, conf. 113. nu. 3.

Gratiae, & liberationis a delictis, probant iurisdictionem eas concedentis, conf. 64. nu. 14. & infra, Iurisdicatio.

Gratias facere an possit Episcopus, conf. 64. nu. 76.

Gratianus non habuit auctoritatem legis condendæ, consilio 507. nu. 15.

Grauat. a testatore &c. uide supra, Fideicommissum, ubi posui.

H

Habilitas generaliter semper inspicitur tempore, quo contingit casus, quicquid postea contingat, uel antea contigerit, conf. 106. nu. 12.

Habilitas. satis est quod addit tempore, quo actus deducitur ad effectum: & hoc est regulare in qualibet materia, consilio 382. num. 69.

Habilitas. Termini habiles semper præsupponi debent in quacunque materia, conf. 106. nu. 23.

Habilitas. Lex cum aliquid noui inducit, præsupponit cætera habilia, conf. 279. nu. 1.

Habilia cætera præsupponimus, cum unum dicimus, consilio 496. num. 6.

Habilitas. Multa propter habilitatem iura permittunt ante tempus, etiam ætatis, conf. 766. nu. 21.

Habilitatus. Satis est, quod testator habuerit aliquem pro habitato, siue habitatio ualuerit, siue non, conf. 493. nu. 3.

Habitatio. De pacto appposito in instrumento diuisionis inter fratres, quod eorum mater habeat habitationem in eorum domibus: & an matri sit acquisitum ius: & an possit expelli de domo per emptorem, si domus fuit postea alienata, uel data insolutum per filios: & de habitatione, & quæ seruitus sit, uide in conf. 582.

Habitatio. Stâte pacto inter fratres in instrumento diuisionis, quod eorum mater habeat habitationem in eorum domibus, sub pena &c. non potest mater expelli de domibus, quamuis filij, uel aliquis eorum alienauerit domum suam, uel dederit insolutum, uel aliter, conf. 582. nu. 1.

Habitatio. Quid si in instrumento diuisionis inter fratres, cum pacto, quod mater habeat habitationem in eorum domibus, mater ipsa non fuit præsens, an possit expelli post factam alienationem domus: seu an ualeat constitutio habitationis, conf. 582. num. 5. cum nu. seq.

Habitatio censetur bene, & legitime fuisse constituta matri, quamuis absenti, & facta traditio, & acquisitum ius, quando post instrumentum diuisionis inter fratres, in quo fecerunt pactum, quod mater habeat in domo habitationem, tradita fuit habitatio matri ab effectu, quia ipsa postea semper habitauit in domo, scientibus, & uolentibus filiis: & patientia habetur pro traditione: & præsuntur fuisse patientia, & traditio uigore pacti positi in instrumento ipso, conf. 582. nu. 7.

Habitatio. Emptor domus, in qua filij constituerunt habitationem eorum matri, debet agere ad interesse contra filios uenditores domus non liberæ: non autem debet molestare matrem habentem iura anteriora, conf. 582. nu. 8.

Habitatio est ius in re, sicut usus, & usufructus: & sunt omnes tres seruantes, quamuis non sint absolute reales, sed mixtæ: & pro eis competunt actiones reales, conf. 582. nu. 2.

Habitatio, usus, & usufructus, possunt constitui non solum per stipulationem, sed etiam per quemcunque alium contractum: quoniam possunt constitui per solam traditionem usus, & habitatio, conf. 582. nu. 6.

Habitatio quamuis simpliciter fuerit concessa alicui, intelligitur tamē pro toto tempore uitæ suæ, conf. 582. nu. 4.

Habitatio. Legatum si factum fuit, quod si Titius noller in communione uiuere, & cohabitare cum usufructuaria, tunc possit ipsa

usufructuaria assignare ipsi Titio unam possessionem ad electionem ipsius usufructuariae pro uictu, & uestitu ipsius Titij, non potest Titius aliud petere, etiam habitationem in domo cum usufructuaria, dummodo habeat eam possessionem, consilio 682. num. 1.

Habitatio. Si relicta est alicui possessio, ut ex ea sibi prouideat de uictu, & uestitu, censetur etiam dictum, quod sibi prouideat de habitatione, conf. 682. nu. 2.

Habitatio. Verba illa, casu quo non uellet cum ea cohabitare &c. de sui proprietate denotant quemlibet modum habitandi, conf. 682. num. 3.

Et quomodo in supradicto legato agatur utroque casu de interesse usufructuariae, siue Titius habeat habitationem in domo cum usufructuaria, siue &c. d. conf. 682. nu. 4.

Habitationis in proposito, solent leges id omne committere arbitrio boni uiri, ut consideret multa, quæ oriri possunt hincinde: & conueniens est, quod legatarius separatim habitet, quandiu pendet lis inter eos &c. & possunt perfolui pecunia pro habenda habitatione illius qualitatis &c. conf. 682. nu. 5.

Habitandi, seu morandi cum aliquo conditio habetur pro impleta si stat per eum, cum quo morari debebat, conf. 766. nu. 27.

Hæreditas ab intestato pertinet ad nepotes, & non ad patruales de iure communi, quia nepotes sunt in gradu proximiori, id est, in tertio, alij uero in quarto, consilio 495. num. 11.

Hæreditas. Nepos ex fratre solus succedit patruo, exclusis fratribus patruelibus, siue consanguineis germanis dicti patris: quia ipse nepos est iunctus patruo tertio gradu, alij uero quarto gradu: & ita tanquam proximior est præferendus, conf. 511. nu. 1.

Hæreditas. Debent admitti ad succedendum illi, qui sunt magis coniuncti ei, de cuius successione agitur, conf. 511. nu. 9.

Hæreditas pertinet ad patrum, qui est in tertio gradu de iure ciuili, excluso filio alterius patris, qui est in quarto gradu, conf. 633. num. 3.

Hæreditas. Statutum si excludat mulieres, & lineam maternam a successione, & uocet agnatos masculos, seu parentes paterno proximos, an tunc filij unius fratris consanguinei tantum admittantur ad successionem patris simul cum filiis alterius fratris utrinque coniuncti, uide in conf. 81. & infra, Statutum.

Hæreditas. Fratres utrinque coniuncti de iure communi nouissimo præferuntur in successione fratribus consanguineis tantum: & idem est de filiis ipsorum fratrum, conf. 81. nu. 1.

Hæreditas. Priores in gradu semper præferuntur, consilio 81. numero 37.

Hæreditas. Filij, nisi ex statutis excludantur, succedunt ab intestato patri in omnibus bonis, quia prima causa est liberorum, conf. 761. nu. 63.

Hæreditas. In successione ab intestato de iure communi prima causa est liberorum, nulla habita distinctione naturæ, & patriæ posteritatis, conf. 775. nu. 1.

Hæreditas. Agnati præferuntur cognatis indistincte, quamuis ipsi agnati sint remotiores, ex statuto Papienfi, secundum Curt. iun. Sed Ias. uoluit contrarium: & uerba statuti Papienfis sunt clara pro opinione Iasonis, quod scilicet cognati proximiores præferantur dummodo sint ex parte patris, scilicet considerando patrem illius, de cuius hæreditate agitur, conf. 495. nu. 12.

Hæreditas. Statutum Papie ita uocat cognatos, sicut agnatos, & nihil aliud intendit statutum, nisi præferre agnatos, & cognatos ex parte patris, agnatis, & cognatis ex parte matris, & in cæteris succedant proximiores, non facta differentia inter agnatos, & cognatos, neque inter masculos, uel feminas, conf. 711. nu. 1.

Et an intelligatur statutum uoluisse præferre agnatos cognatis: quod sic, secundum Curt. iun. sed est uolenta intelligentia, & mouetur leui fundamento: & contrarium uult Iason, d. consilio 711. nu. 2.

Hæreditas. In proximitate consistit ratio succedendi ab intestato, conf. 334. nu. 4.

Hæreditas. Patris excluditur a successione de iure communi, stante matre, & sorore defuncti, & mater, & soror succedunt æqualiter, conf. 370. nu. 8.

Hæreditas. De statuto excludente matrem &c. uide infra, Statutum.

Hæreditas. Soror utrinque coniuncta est præferenda in totum sorori coniunctæ ex parte patris tantum, quando non agitur amplius de hæreditate patris, sed fratris, conf. 350. nu. 12.

Hæreditas. Mater transiens ad secunda uota, an succedat filiis, siue transeat ad secunda uota post mortem filiorum, siue ante eorum mortem: & de opinione Pauli de Ca. erronea: & de statutis Mediolani, quomodo procedant, uide in cons. 349.

Hæreditas. Hodie de iure communi, siue mater transeat ad secunda uota post mortem filiorum, siue ante eorum mortem, poterit eis ab intestato succedere pleno iure in bonis omnibus filiorum: in bonis autem, quæ ad filios peruenerunt a patre, mater succedet duntaxat in usufructu: & corriguntur tex. in l. femina §. fin. C. de secun. nup. & in l. mater. C. ad tertyllian. & quæ sit ratio, consilio 349. nu. 1.

- De mater succedit filio morienti**, extantibus etiam alijs filijs eiusdem matrimonio, vt scilicet uiriliter cum eis admittatur: & multo magis eis non extantibus d. conf. 349. nu. 2.
- Et erronea est opinio Pauli de Cas. volentis**, quod etiam de iure authen. hodie priuatur mater bonis proprijs filiorum, si ad secunda vota transiit ante mortem filiorum, & habeat solum usufructum: quia contrarium est verius: & succedit pleno iure in omnibus bonis filiorum: & in his, quæ a patre prouenerunt, habet usufructum d. conf. 349. nu. 3.
- Hæreditas**. Vxor transiens ad secunda vota, qua ratione speciali excludatur a bonis mariti, conf. 349. nu. 5.
- Hæreditas**. Mater quod succedat pleno iure etiam in bonis, quæ a patre obuenerunt, non extantibus alijs filijs, facile posset defendi: & qua ratione, conf. 349. nu. 6.
- Hæreditas**. Mater si non est exclusa de iure communi a bonis filiorum, quid de statutis Mediolani: & uide de intelligentia dictorum statutorum: & quomodo procedant: & de statuto Mediolani, idem in ano fol. 88. conf. 349. num. 7. cum num. seq.
- Hæreditas**. Dispositio tex. in authen. præterea C. un. uir. & ux. non tenetur sublata per statutum disponens generaliter de successione abintestato, sed nihil nominatim disponens de marito, & uxore: & id traditur pro regula in quacunque materia, conf. 422. num. 1.
- Hæreditas**. De statutis excludentibus ab hæreditate, in varijs casibus, uide infra, Statutum.
- Hæreditas**. De statuto, nulla mulier, & decretis Ducum in Ciuitate Parme: & an filia nupta extra Ciuitatem Parmæ, uel Mediolani, possit succedere matri, quæ tempore mortis suæ non amplius erat de iurisdictione Parmæ, uel Mediolani &c. uide in conf. 595. & infra, Statutum.
- Hæreditas**. Absurda esset interpretatio, & inæqualitas, & iniquitas non admittenda, quod quis possit succedere alteri, & ille non possit succedere illi, conf. 599. nu. 20.
- Hæreditas**. An mater succedat filio defuncto in pupillari ætate, uide in conf. 761.
- Hæreditas**. Mater succedit filio defuncto in pupillari ætate ex Tertulliano, & hoc hodie de iure ciuili, & mediante filio, succedit marito, cuius filius fuit hæres, siue filius se immiscuerit paternæ hæreditati, siue non: quia ex potentia suæ transmissit hæreditatem paternam ad matrem, etiam quod decesserit pupillus, seu infans, & quocunque tempore decesserit a morte patris: & hæc est communis opinio: quicquid dici possit disputando, consilio 761. nu. 1.
- Et nedum hæreditas patris transmittitur**, sed etiam fideicommissum, etiam quod uiuens non agnouerit fideicommissum, quando fuit eo uiuente purificatum d. conf. 761. nu. 2.
- Hæreditas** luctuosa filiorum deferitur matri ad solatium ipsorum filiorum amissorum hodie de iure communi, nisi statuta contrarium disponant, prout Senis, conf. 763. nu. 1.
- Hæreditas**, seu successio inducta a lege ciuili, per statutum tolli potuit, conf. 763. nu. 2. & uide infra, Statutum.
- Hæreditatem paternam** licet filius non agnouerit, tamen uirtute suæ tatis hæreditatem ipsam in matrem transmissit, consilio 763. num. 28.
- Hæreditas** De statuto Mediolani, quod nupta forensi sit exclusa ab hæreditate, uide in conf. 23.
- Hæreditas**. Statutum Mediolani excludens nuptam forensi ab hæreditate, seu successione, an excludat etiam a successione materna, conf. 23. nu. 6.
- Hæreditas**. Quando agitur de hæreditate, seu successione patris, nepotes admittuntur in stirpes, & non in capita, consilio 29. numero 22.
- Hæreditas** abintestato deferitur etiam legitimatis unæ cum legitimis, & naturalibus, uide infra, Legitimati.
- Hæreditas**. Nepos legitime natus ex filio naturali licet succedere non possit ipsi aui abintestato, potest tamen succedere ex testamento: & idem in nepore ex filio spurio, scilicet non extantibus filijs legitimis, & naturalibus, secundum communem opinionem, conf. 165. nu. 14.
- Hæreditas**. Filij naturales possunt succedere in omnibus bonis patris, quæ eis expresse reliquit pater, non extantibus filijs legitimis, conf. 185. nu. 2.
- Hæreditas**. Filij naturales admittuntur etiam abintestato ad partem successionis paternæ, conf. 373. nu. 8.
- Hæreditas**. Filij nati ex damnato coitu in nulla penitus parte possunt succedere patri, præterquam ex æquitate canonica pro alimentis, conf. 683. nu. 4.
- Hæreditas**. Filij nati ex marito habente uxorem, & ex muliere soluta, quæ tamen non erat publica meretrix, censentur omnino spurij, & in successibiles, ac incapaces ad succedendum patri, uel matri, quia censentur nati ex damnato coitu, conf. 692. nu. 1.
- Hæreditas**, seu successio non datur inter eos, inter filios naturales tantum, & filios naturales, & legitimos, & ita natos ex diuersis matribus, quauis ex eodem patre, conf. 695. nu. 3.
- Hæreditas** nobilium non spectat ad Spurijs, conf. 765. nu. 44.
- Hæreditas**. Interest cuiuscunque, suam hæreditatem non deuenire ad infamiatam prolem, vt dignitas, & fama ipsius defuncti conseruetur illæsa: & ad eius conseruationem naturalis appetitus decurrit, sicut ad conseruationem uitæ, conf. 765. nu. 47.
- Hæreditas**. Nati ex coitu damnato, id est, accusabili de iure ciuili, non possunt alicui abintestato succedere, neq; eorum matri, neque sibi, cum radix sit infecta, neque alicui eorum fratri legitimo, uel legitimo: secus est in natis ex coitu non punibili, conf. 37. nu. 3.
- Hæreditas**. De testatore, qui tacitam fidem habuit ab herede scripto, de restituenda statim hæreditate filio spurio: & etiam in testamento palam disposuit, quod hæreditas ad spurium perueniat, sed disposuit obscure, dando spurium in filium adoptiuum heredi scripto, & substituendo ei ipsum heredem, & utendo similibus circuitibus: & quod tunc non procedat: non intelligitur. S. si quis palam, de iur. h. sed hæreditas deuoluitur in fiscum, qui retinebit etiam in foro Conscientiæ, uide in conf. 42.
- Hæreditas**. Quando tacita fides habita ab herede, & dispositio testamenti palam facti, tendunt ad idem, de restituenda hæreditate spurio, tunc non habetur ratio talis tacite fidei, consilio 42. num. 17.
- Hæreditas**. Heredem fuisse tacite rogatum de restituenda hæreditate spurio, probatur principaliter ex eius confessione: & tenetur respondere positioni, an fuerit tacite rogatus, conf. 42. nu. 2.
- Hæreditas**. Promissio in testamento facta de restituendo hæreditatem spurio, censetur etiam facta de restituendo illam heredibus spurij, conf. 42. nu. 7.
- Hæreditas**. Maiorem fraudem excogitare censetur, qui in testamento exprimit de restituendo incapaci, sed obscure, quam qui omnino tacite agit, conf. 42. nu. 8.
- Hæreditas**, seu bona, quæ fuerunt incapaci relicta, retinentur per fiscum etiam in foro conscientiæ, conf. 42. nu. 9.
- Hæreditatem** tacite rogatus restituere incapaci, tenetur in foro conscientiæ dare fisco, conf. 42. nu. 11.
- Hæreditatis**, seu bonorum nihil potest relinqui filiæ spurie de iure ciuili, conf. 44. nu. 2.
- Hæreditas** applicatur, non fisco, sed proximioribus, quando quis est indignus absque sui delicto, conf. 319. nu. 3.
- Hæreditas** an possit relinqui per patrem scienter partui supposito: & quod non admittatur successio, quæ habet mixtum delictum, consilio 319. num. 7. & uide infra, Partus suppositus, ubi posui.
- Hæreditas** deferitur ad fiscum, quando non extant persone, quæ eam excludant: & præsumptio est pro eo, & pro quolibet alio dicente, alios propinquiores non extare, conf. 465. nu. 7.
- Hæreditas**, seu bona, quæ auferuntur ab indignis, quando applicentur fisco, uide in consilio 787. & supra, Fiscus: & uide etiam inferius.
- Hæreditas** ab eo auferitur, tanquam ab indigno, quando quis interfecit aliquem, cui erat successurus, non tamen tota applicatur fisco, neque etiam tota uenientibus abintestato: & quomodo, consilio 7. nu. 10.
- Hæreditas**, seu successiones morientium abintestato, quando ex consuetudine, uel statuto, pertinent ad Episcopum, si moriatur filius familias, uel furiosus, uel alius, qui non possit testari, dato quod uellet, non habebit locum consuetudo, uel statutum, consilio 761. num. 8.
- Et pariter stante dicta consuetudine**, bona interficientis seipsum, & propter hoc facti intestabilis, non pertinebunt Episcopo, sed fisco temporali d. conf. 761. nu. 9. & uide infra, Intestatus.
- Hæreditas**. Ille qui testari potest, si decedat intestatus, uidetur tacite relinquere hæreditatem illis, quos sciebat ex forma statuti uocari ad suam successionem: & præsumitur habere uoluntatem conformem dispositioni statutorum suæ Ciuitatis: sed hæc ratio cessat in pupillo, qui non habet discursum uoluntatis, & ignorans est statutorum &c. conf. 761. nu. 23.
- Hæreditatis** incapaces sunt banniti, seu deportati, & spurij, uide supra, Banniti, & etiam infra, Spurijs.
- Hæreditas**. Certi sunt modi succedendi a iure inuenti, extra quos successio non deferitur, & aliter delata successio non ualet, consilio 260. num. 17.
- Hæreditas** an possit deferri religioso, uide infra, Religiosus.
- Hæreditas**. In successione in speciem capacitas tempore delate hæreditatis: & qui semel est hæres, non desinit esse hæres, consilio 304. nu. 4.
- Hæreditas**. Soror una an succedat alij morienti absque filijs: & an succedat in directis bonorum, conf. 321. nu. 16.
- Hæreditas**. Maritus quomodo succedat uxori: & an in directis bonorum, conf. 321. nu. 16.
- Hæreditas** licet sit quoddam uniuersale, an possit censi varijs modis: & quod non sit inconueniens, quod in uno patrimonio succedatur diuersis modis, etiam abintestato partim, & partim ex testamento, si lex ita permittit, & uelut in hæreditate militis: & idem si patrimonium sit in diuersis locis habentibus diuersas leges, uel consuetudines, conf. 323. nu. 4.
- Hæreditas**. Statutum in successione hæreditatis an comprehendat forenses, & bona forensium, uide infra, Statutum.
- Hæreditas**. De statuto quod femina nubentes maritis forensibus,

non succedant, uide infra, Statutum.
Hæreditas. Pater si transiit ad secunda vota, quicquid lucratus fuerat occasione uxoris, transire debet ad filios primi matrimonij: & quomodo, conf. 456. nu. 26. & uide etiam infra, Matrimonium.
Hæreditas. Statutum loquens de hæreditate, comprehendit etiam bona, quæ non amplius sunt hereditaria proprio modo, dummodo semel hereditaria fuerint, conf. 456. nu. 29.
Hæreditatis, uel successionis delata tempore si quis reperitur in capax penitus propter statutum, uel decretum, perinde est ac si non sit in rerum natura, conf. 479. nu. 3.
Hæreditas. In successione puris inspicitur tempus, quo euenit casus succedendi, & illa tantum personæ admittuntur, quæ reperiuntur nate tunc, id est, tempore mortis illius, de cuius successione agitur, non autem postea nati: siue succedatur ab intestato, siue ex testamento, conf. 106. nu. 17.
Hæreditas. Quando agitur de succedendo ex dispositioni conditionali; ij tantum admittuntur, qui reperiuntur nati tempore euenientis conditionis: & generaliter inspicitur tempus, quo dies legati, uel fideicommissi cedit, siue firpuriunt, siue in diem, siue conditionale, conf. 106. nu. 3.
Hæreditas. Quod in successione conditionali non admittantur illi, qui postea supernascuntur post euentum conditionis, conf. 106. nu. 5.
 Etiam quod postea nati sint proximiores, quam sint illi, qui eos excludunt, & quæ sit ratio d. conf. 106. nu. 6. & amplius etiam, & declara, ut ibidem nu. 13. cum seq.
Hæreditas. Inter natos tempore euenientis conditionis admittitur solum ille, qui est proximior, conf. 106. nu. 8.
Hæreditas. Testator si uocauit ad hæreditatem descendentes in infinitum, uel per multos gradus, aut alias personas multorum graduum, quæ non possunt esse nate simul eodem tempore, tunc admittuntur etiam qui postea nascuntur, saltem ex uersimilimiente testatoris: & an sit uera hæc opinio Socii: & quomodo intelligatur, conf. 106. nu. 13. & nu. 17.
Hæreditas. Opinio Socii supradicta, quod admittantur etiam postea nati, quando testator uocauit multo gradus &c. debet intelligi, ut procedat, quando eo tempore, quo euenit conditio, nemo ex uocatis a testatore erat natus, ideo expectatur, quod aliqui nascantur: & quæ sit ratio, conf. 106. nu. 17.
Hæreditas. Testator quando digreditur ad multos gradus, censetur etiam uocare ad hæreditatem illos, qui quocumque postea nascuntur, dummodo tamen reperiuntur nati tempore euenientis conditionis, conf. 106. nu. 16.
Hæreditas, siue successiones ex testamento regulariter, & in dubio procedunt eo ordine, quo procedunt successiones ab intestato, conf. 106. nu. 2.
Hæreditas. In dispositione principis indistinctè succeditur eo modo, quo ab intestato succederetur iure communi, conf. 511. nu. 5.
Hæreditas. Nemo presumitur uelle extraneas successiones suis præferre, conf. 24. nu. 4.
Hæreditas. Dispositio de hæreditate, quæ fuit alterius, censetur esse non de re uniuersali, sed particulari, conf. 189. nu. 11.
Hæreditas quando defertur, an filius representet personam patris &c. uide supra, Filius.
Hæreditas. Verba, in stirpes, an pertineant ad successiones hereditarias: & an stirpes, & capita, extra eas successiones considerentur, uide infra, Stirpes.
Hæreditas non est actio, sed est ius uniuersale comprehendens mobilia, & immobilia, & corporalia, & incorporalia, conf. 310. nu. 35.
Hæreditatis alienatio an dicatur propriè cessio, uide supra, Cessio.
Hæreditatis alienatio an possit rescindi per remedium l. 2. C. de rescin. uend. quod sic, conf. 310. nu. 26.
Hæreditas. Deber haberi ratio in estimatione hereditatis quod ad rescissionem faciendam, de eo, quod postea patefactum fuit, conf. 310. nu. 24.
Hæreditas est quid ualde perplexum, cum possit esse lucrosa, & damnoſa, & implicita multis sumptibus, & laboribus: & qui eam acquirit, censetur subire anceps periculum, propter multa debita, quæ sepe latent, & propter uocationes, conf. 310. nu. 25.
Hæreditas quælibet presumitur lucrosa, nisi probetur contrarium, conf. 214. nu. 30.
Hæreditatem non esse soluendo, quando probatio concludat, uide in conf. 408.
Hæreditatem non esse soluendo, probatur ex proclamationibus factis, si quis uellet esse heres &c. iuncta assertionem dicentis nihil aliud esse in hæreditate, iuxta gl. in l. cum lege. ff. de proba. conf. 408. nu. 11. cum seq.
Hæreditatis uires sunt considerandæ eo tempore, quo aliquid agebatur de ipsa hereditate, conf. 529. nu. 36.
Hæreditas presumitur semper esse soluendo, conf. 748. nu. 1.
Hæreditas. Vbi aliquid aufertur ab indigno, non propter eius defectum, sed testatoris, non applicatur fisco, sed venientibus ab intestato, conf. 787. nu. 2.
Hæreditas, seu bona, quæ auferuntur ab indignis, applicantur fisco: sed procedit, quando indignitas ex facto hæredis descendit: &

de communi intellectu, aufertur, de iur. fisci, confilio 787. numero tertio.
Hæreditas. Quando uicium est causa institutionis, uitiatur institutio & fisco applicantur bona, seu hæreditas, conf. 787. nu. 5.
 Et si per uim aliquem instituerit, aufertur ab instituto hæreditas, & applicatur fisco, licet in hærede nullum sit uicium: & hoc propter uicium actus d. conf. 787. nu. 6.
Hæreditas tunc est in causa intestati, si pater errore ductus hæredem instituerit eum, quem falsa opinione ductus filium suum esse credebatur: secus si sciente fecit, conf. 787. nu. 10.
Hæreditas, seu bona applicantur fisco, quando hæres afficitur ex persona testatoris, licet hæres non deliquerit, conf. 787. nu. 13.
Hæreditas, seu bona applicantur fisco, quando commune est delictum testatoris, & hæredis, & perinde est ac si tora culpa esset hæredis, conf. 787. nu. 14.
Hæreditarij creditores quomodo possint agere, & ubi intentare iudicium: & quid si hæreditas sit iacens &c. uide supra, Creditores.
Hæreditati iacenti dari debet curator, uide supra, Curator.
Hæreditas consistens in annuis reditibus, censetur perinde ac si consisteret in bonis immobilibus, conf. 370. nu. 1.
Hæreditas. Venditio bonorum fieri non potest in præiudicium filiorum primi matrimonij, saltem quod ad partes eis tangentes, conf. 388. nu. 14.
Hæreditas. Vxor quando prædecessit, quanuis eius hæreditas consistat in dote, respectu tamen filiorum nunc est successio, confilio 456. nu. 25.
Hæreditas quando defertur alicui, sed aliqua pars bonorum est ab eo auferenda, tunc ille non desinit esse hæres, confilio 501. numero 5.
Hæreditatis, seu bonorum possessor omnia, quæ bona fide egit, id est, quæ gessisset quilibet bonus administrator hæreditatis, siue attulerint damnum, siue utilitatem, pertinent ad dominum, conf. 528. nu. 15.
Hæreditas. Quando tractatur de succedendo testatori, admittuntur omnes filij æqualiter, & utrinque coniuncti, & coniuncti ex parte patris tantum: si uero tractatur de succedendo inter se, tunc utrinque coniuncti præferuntur alijs, quia duo uincula magis ligant, quam unum: & est magis communi opinio: & quæ sit ratio: & ita traditur de legitima detrahenda ex fideicommissis, confilio 518. nu. 2.
Hæreditas. Est speciale in negotijs uniuersalibus, ut est hæreditas, quæ una res succedat loco alterius: & etiam eo casu requiritur bona fides, conf. 704. nu. 4.
Hæreditas. Tempus mortis consideratur in successione, conf. 750. nu. 39.
Hæreditatis appellatione ueniunt etiam pensiones annuæ, & tanquam pars hæreditatis, confilio 79. nu. 4. sed uide ibidem numero 16.
Hæreditatis appellatione quod ueniant pensiones, quomodo procedat: & an ueniant simpliciter loquendo, conf. 79. nu. 16.
Hæreditas augetur ex fructibus, confilio 79. nu. 5. sed uide ibidem nu. 18.
Hæreditatem non augent fructus, propriè loquendo, sed actionem petitionis hæreditatis: & alio modo consideratur hæreditas in tit. de peti. hæred. quam consideretur in tit. ad Trebel. confilio 79. nu. 18.
Hæreditas, uel successio. Cõuentiones, seu pacta facta inter aliquos, quod successio bonorum pertineat solum ad descendentes masculos superstitēs, ualent, quando non fuerunt de tota aliqua hæreditate, sed fuerunt de bonis certis: & maxime si tales conuentiones, & conditiones fuerunt appositæ per arbitros, & subsequuta fuit emologatio, conf. 200. nu. 30.
Hæreditas. Actus factus de hæreditate uiuentis ualeat, quando factus est de consensu ipsius, de cuius hæreditate agitur, confilio 304. nu. 10.
Hæreditas. De hæreditate obtenta per uiam contractus: & an talis dicatur hæres: & an & quando sit particeps oneris, & incommodi, sicut lucri, & commodi: & an possit petere legatum, & trebellianicam, uide in conf. 362.
Hæreditas dari non potest per contractum: & quanuis uelint contrahentes id facere, non tamen est in potestate eorum: neque illi, in quem hæreditas per contractum transferretur, potest conueniri ut hæres, conf. 362. nu. 2.
Hæreditatem qui habuit pro tertia parte per contractum, an patitur diminutionem legari sibi facti pro tertia parte: & an se compatiatur ea duo, quod hæreditatem per contractum, petat legatum, & trebellianicam, conf. 362. nu. 4. cum nu. seq.
Hæreditatem qui habuit per contractum quanuis non sint propriè hæres, debent tamen esse participes commodi, & lucri: sed hoc uerum, si res uertatur cum illo, qui hæreditatem eis concessit, secus autem si res uertatur cum alio, conf. 362. nu. 5.
Hæreditas. Qui est uerus hæres, tenetur soluere, deinde repetit ab eo, cui hæreditatem uendidit, conf. 362. nu. 6.
Hæreditatis emptor habetur in fauorabilibus ac si esset hæres, quanuis re uera non sit hæres: nam ei competunt omnia iura actiua, quæ

- quæ competebant heredi: non autem habetur pro hærede in dam-
nos, conf. 362. nu. 8.
- hereditarium iurium uenditio non rescinditur, quicquid postea
contingat &c.** conf. 102. nu. 3.
- hereditas.** Conuentiones de succedendo factæ inter fratres non sub
nomine hereditatis, sed duntaxat de certis bonis, uidelicet im-
mobilibus, ualent de iure, conf. 457. nu. 1.
- hereditas.** Conuentiones factæ inter aliquos pro futura successione
valent de iure, & sunt irreuocabiles, quando sunt factæ non de
uniuersali successione, neque de omnibus bonis, & iuribus, sed
duntaxat de quibusdam bonis immobilibus expresse designatis,
&c. quia per eas non datur successio, neque aliqua eius quota pars,
conf. 461. nu. 1.
- Et talis actus, seu conuentiones habent uim contractus, & non vlti-
mæ uoluntatis, si partes obligauerunt se uicissim, & promisse-
runt de non contrahendo, & de euictione &c. d. consilio 461.
num. 2.
- Et in talibus conuentionibus de futura successione possunt fieri fi-
deicommissa, uide supra, Fideicommissum.
- hereditas.** Per conuentiones non potest promitti successio vel hære-
ditatis, vel aliquorum bonorum, nisi uerba conuentionum son-
nent in expressam donationem: secus autem si simpliciter conti-
neant, quod post mortem alicuius debeat alius succedere: & iste
modus dandi per successionem, non est concessus in contractibus
sed duntaxat in ultimis uoluntatibus, ne confundantur ultimæ
uoluntates, & contractus: & quomodo procedat hæc distinctio,
conf. 461. nu. 7. cum seq.
- hereditas.** Contractus quando factus est, non de hereditate, neque
de quota aliqua eius parte, neque de omnibus bonis, sed factus
est duntaxat de aliquibus certis bonis, puta de bonis immobili-
bus, tunc non est curandum de uerbis, qualitercunque sint con-
cepta, & de supradicta distinctione: & ualent conuentiones de
futura successione: & quæ sit ratio, conf. 461. nu. 8.
- hereditas.** Conuentiones pro futura successione, pertinentes ad cer-
ta bona tantum, habentes annexam diuisionem, quod ualeant,
conf. 461. nu. 9.
- hereditatem dari per pacta, & conuentiones, prohibitum est de iure,
etiam inter filios: & quod id possit fieri, quando non solum
interuenit pactum de instituendo, sed etiam institutio cum effe-
ctu, & testamentum, conf. 419. nu. 3.**
- hereditas dari potest inter filios & per pactum, & per quemuis aliū
modum: & quomodo: & quomodo procedant, & concordentur
tex. in l. pactum quod dotali. C. de pac. & tex. in l. fin. C. fam. her-
cif. conf. 459. nu. 5.**
- hereditas.** An tradens alicui rem suam, possit facere pactum, quod
non possit alienari, & quod eo decedente sine filiis, reuertatur ad
datorem: & an dicatur pactum de succedendo: & an ualeat, ui-
de in conf. 522.
- hereditas.** Pactum de succedendo quando est super re particulari,
& non super quota aliqua parte hereditatis, est sine dubio uali-
dum, conf. 522. nu. 2.
- hereditas.** Pactum quando fuit conceptum, non per uerbum, succe-
dat, sed per uerbum, perueniat, quod non pertinet ad successionem
per modum hereditatis, sed pertinet ad translationem rei per
actum inter uiuos, siue ille, cui res tradita fuit cum tali pacto, de-
cesserit ab intestato, siue facto testamento, est semper locus tali
pacto, quicquid ille disposuerit, conf. 522. nu. 3.
- hereditas.** Pactum de hereditate uiuentis negatiuum, id est, de non
succedendo, an ualeat cum iuramento: & quando: & maxime si
sit super hereditate tertij, conf. 11. nu. 15.
- hereditas.** Pactum de hereditate uiuentis ualeat, quando certa per-
sona non designatur, conf. 11. nu. 16.
- hereditatis aditio, cum in animo consistat, non probatur, nisi per
extrinsecas, conf. 778. nu. 33.**
- hereditatis in aditione iura multum considerant, consilio 205. nu-
mero 21.**
- hereditatis aditionem inducit in priuato actus exigendi a debitori-
bus hereditarijs, & persoluendi creditoribus: & tenetur absolu-
te creditoribus, etiam ultra uires hereditarias, non confecto in-
uentario; secus in fisco, uel principe, quia non tenetur ultra uires
conf. 209. nu. 5. & 6.**
- hereditatem quando quis adiuit, incumbit ei onus totius admini-
strationis: & si sunt debitores hereditarij, tenetur ab illis exige-
re, ne alioquin teneatur postea refundere de suo, si non exigat,
conf. 213. nu. 7.**
- hereditatis aditionem inducit alienatio: item locatio, consilio 214.
num. 43.**
- hereditatem agnoscens hæres, obligatur ad integram solutionem,
conf. 210. nu. 11.**
- hereditatis aditio.** Qui bona defuncti adeptus est, id citra ius, & no-
men hæredis fieri non potest, & etiam soluendo debita, consilio
210. nu. 19.
- hereditatis aditio.** De restitutione in integrum quod ad aditionem
hereditatis, uide infra, Restitutio in integrum.
- hereditas semel adita an possit amplius adiri: & de glo. in l. pater-
familias. ff. de priuilegiis. creditur an solum habeat locum in pupillari-
ter substitutis, qui simpliciter adeunt hereditatem pupilli, an in
alijs etiam, conf. 213. nu. 1.**
- hereditas semel adita potest iterum adiri, conf. 213. nu. 4.**
- hereditas semel adita an possit amplius adiri: & quod hereditas
adita per minorem possit iterum adiri per eum factum maiore:
seu confirmari potest aditio prima, & perfici, quia erat imperfe-
cta, conf. 214. nu. 40.**
- hereditas quando fuit adita per minorem, & deinde factus maior
fecit actus comprobatorios primæ aditionis, id est, tendentes ad
eundem finem, an comprobentur, & perficiatur prima aditio, & si-
ne spe restitutionis: & qui actus comprobatorij requirantur, an
principales, & non accessorij &c. conf. 214. nu. 42.**
- hereditas si fuit adita per minorem, & deinde factus maior fecit a-
ctus comprobatorios, si sunt actus merè accessorij, nihil operan-
tur: & quomodo id intelligatur: & an exactio debiti ueniat in ne-
cessariam consequentiam, conf. 214. nu. 46.**
- hereditas quando fuit adita per aliquem, ei incumbit onus totius
administrationis: & tenetur exigere a debitoribus hereditarijs,
alias refundit de suo, conf. 214. nu. 47.**
- hereditatis aditio quando fit per minorem, censetur prima facie ge-
rere se uiliter, quia presumitur acquirere, consilio 214. nu. 32.**
- hereditatis aditio.** Quando quis protestatur, uel præfatur se non ef-
fe heredem, id nihil operatur, si contrarium appareat ex re ipsa:
& protestatio non adeundi nihil facit, quando ipse actus sonat in
contrarium, conf. 213. nu. 9.
- hereditatis aditio solet fieri etiam unico uerbo, consilio 214. nu-
mero 44.**
- hereditatis adita a die currunt minori tempora, si non confecit in-
uentarium, & censetur esse hæres absolute, & tenetur creditori-
bus, sicut quilibet maior: currunt tamen tempora cum spe resti-
tutionis, dum est minor, conf. 214. nu. 55.**
- hereditas nondum adita representat personam domini, consilio 232.
num. 9.**
- hereditas an possit adiri, vel repudiari per tutorem, uide infra,
Tutor.**
- hereditatis aditio.** An detur restitutio in integrum heredi contra
aditionem hereditatis, uide infra, Restitutio in integrum.
- hereditatis aditio.** Non probatur quis hæres esse ex confessionibus
solutionum factarum pro bonis emphiteoticis, quia potest quis
retinere emphiteosin, & reijcere hereditatem, consilio 126.
num. 11.
- hereditatis per aditionem uidentur confusæ actiones, seu non rei
uendicatio, nec hypothecaria, uide in consilio 247. num. 13. & 14.**
- hereditatis aditio.** De ea: & quid si post mortem patris filij negat
se adiuisse hereditatem, sed simul habitantes cum matre dicunt
se accepisse bona pro matre uigore dotis maternæ, de qua con-
stat instrumento, & mater etiam id asserit, an credendum sit eis,
uide in conf. 248.
- hereditatis aditio.** Standum est declarationi hæredis, utrum acce-
perit bona tanquam hæres, uel tanquam ueniens uigore dotis
maternæ, uel simili alia causa, & utrum adiuerit hereditatem,
conf. 248. nu. 12.
- hereditatem ad adeundum lex neminem cogit in actibus ambi-
guis, eo scilicet negante se adiuisse: & standum est etiam decla-
rationi illius, qui postea succedit ipsi heredi, an scilicet possiden-
do adire uoluerit, conf. 248. nu. 13.**
- hereditatis aditio.** Filij presumuntur potius se immiscuisse in bonis
nomine matris uigore dotis, de qua constat, quam adiuisse hære-
ditatem patris damnosam, conf. 248. nu. 14.
- hereditatis aditio.** Mater potest comparere in iudicio pro defensio-
ne filiorum, ne censeantur adiuisse hereditatem patris, sed quod
bona fuerunt accepta pro sua dote &c. nec presumitur collusio
inter eos, conf. 248. nu. 19.
- hereditatis aditio probatur per testes singulares, & similes actus,
per quos declaratur animus, conf. 248. nu. 16.**
- hereditatis adeundæ in materia an presumatur quis potius facere
actum nomine proprio, quam alieno, conf. 248. nu. 25.**
- hereditatis aditio consistit in animo: & si quis putat rem non esse
hereditariam, non censetur adire: & è conuerso: & hæc materia
consistit in coniecturis: & in dubio statatur declarationi hæredis,
sicut in ceteris, quæ dependent ab animo, conf. 248. nu. 13.**
- hereditatis aditio.** Qui potest agere de inofficioso, interim tamen
antequam agat, non habet ius in bonis, neque possidet, neque po-
test adire hereditatem pro sua portione ante factam declaratio-
nem quod ad eum spectet: & si adiuit, nulliter adiuit, consilio 376.
num. 2.
- hereditate non adita, euauuit, fideicommissum, consilio 377. nu-
mero 3.**
- hereditas quanuis non adeatur ex testamento, censentur tamen le-
gata, & fideicommissa indistinctè repetita a ueniens ab intesta-
to, quando persona legatarij, uel fideicommissarij est talis,
quod testator presumitur eam vehementer diligere, consilio 377.
num. 46.**
- hereditas.** Quando aliquis succedit præter spem defuncti, uidetur
quod illum sequantur onera illius portionis, in quam succedit:
quia uidemus pariter, quod si præter spem defuncti succedat in
aliqua

aliqua parte portionis grauare, cum alijs coheredibus, sentit ratam portionem legatorum, & aliorum onerum, idem si succedat in totam illam portionem grauatam, conf. 377. nu. 52.

hereditatis aditio. Filij, an censentur adiuuere hereditatem ab intestato, & non ex testamento, eo quod presumantur non habere notitiam testamenti, conf. 377. nu. 53.

hereditas. Facto testamento, censetur etiam per filios adita hereditas potius ex testamento, quam ab intestato: & quomodo, consilio 377. nu. 54. cum seq.

hereditas. Post aditam hereditatem nulla est differentia inter suos, & extraneos, & quilibet eorum presumitur habere notitiam testamenti, etiam si non constet, quo titulo adierit: & uide duas rationes, conf. 377. nu. 55. cum seq.

hereditatis aditio. Haeres quilibet fingitur esse eadem persona cum defuncto, & presumitur scire quicquid sciuit, vel fecit defunctus: & quilibet haeres presumitur uti diligentia necessaria ad sustinendum actum aditionis, & per consequens praesumitur per quiuisuisse, nunquid factum sit testamentum, & ex testamento magis adire, quam ab intestato, quia aditio ab intestato esset ipso iure nulla, stante testamento, conf. 377. nu. 56.

hereditatem adeundi ius non solet transire in fiscum, conf. 400. nu. 3. & supra, Confiscatio.

hereditatem qui adit ex testamento inualido, quam poterat adire ex valido, nihil agit, conf. 443. nu. 4.

hereditatis aditio. Censetur quilibet actum facere ex causa, qua potest ualidum, facere: & simile est in materia adeundae hereditatis, conf. 447. nu. 27.

hereditas. Statuta loquentia de hereditatibus, habent locum non solum in hereditate proprio modo, id est, non dum adita, sed etiam improprio modo, id est, in hereditate iam adita, quia statutum considerat effectum &c. conf. 456. nu. 21.

hereditatis aditio quando censetur facta: & an ratione dubij, & incertitudinis sit inualida: & quando incertitudo non impedit aditionem: & quando hereditas non fuit adita, quod detur restitutio in integrum, propter iustam causam impediendi, uide in conf. 495.

hereditas potest adiri non solum uerbis expressis, sed etiam tacite, id est, faciendo aliquid: ita quod quotiescunque aliquis facit actum, quem citra ius, & nomen heredis facere non potest, censetur omnino hereditatem adire, conf. 495. nu. 1.

hereditatem adiuuere censetur, qui concessis per publicum instrumentum usum fructum hereditatis uxori testatoris: & quid si talis concessio facta fuit animo accipere transigendo &c. conf. 495. nu. 2. cum seq.

hereditatis aditio est inualida ratione dubitationis, & in certitudinis, an alicui competat hereditas, & pro quota parte: aditio hereditatis non solet recipere uel conditionem, uel diem, uel aliquam suspensionem: & quomodo id procedat, conf. 495. nu. 3. cum seq.

hereditatem adire uolens, quotiescunque habet animum omnino deliberatum adeundi in omnem casum, tunc incertitudo non impedit aditionem: & ita communiter intelligunt Doctores, conf. 495. num. 4.

hereditatis aditio ualet facta sub incertitudine aliqua, animo tamen deliberato in omnem casum, consilio 495. numero septimo.

hereditatis aditio si sit facta sub conditione, si de iure ad eum spectat, haec conditio non impedit aditionem: & quae uerba uideantur aequipolere huiusmodi conditioni, consilio 495. num. 5. cum nu. praecedentibus.

hereditas si non fuit adita, succurritur haeredi, uel eius haeredibus, ex persona illius, per restitutionem in integrum, propter iustam causam impediendi, conf. 495. nu. 9.

hereditas. Text. in l. pantonius in princ. ff. de acq. hered. quod detur restitutio in integrum haeredi ad adeundum hereditatem, quam defunctus non potuit adire, habet locum in extraneis, conf. 501. num. 6.

hereditatem matris adiuuere censetur filius, si probeatur, quod ipse possederit aliquas res matris post eius mortem: aut aliquo modo disposuerit saltem de aliquibus rebus mobilibus, conf. 503. num. 10.

hereditatis matris aditio ipso iure censetur probata etiam ex non facto filij: quia si filius fuit haeres illius, in cuius hereditate erat debitum restituendi dorem matris, & filius nunquam eam restituit, neque aliquid unquam protestatus est, sed gauisus est his iuribus dotalibus, censetur factus haeres ipsius matris, conf. 503. num. 11.

hereditatio aditio. Filij, seu nepotes quomodo possint etiam nunc adire hereditatem matris eorum patris, seu eorum auie, quae non fuit adita per filium, seu eorum patrem, consilio 503. num. 12. cum nu. seq.

hereditatem adeundi ius transmittitur ad haeredes, quando tractatur de hereditate ascendente: & talis transmissio sit perpetua, id est, usque ad triginta annos, consilio 503. numero decimo tertio.

hereditatem adeundi ius durat triginta annis, etiam in extraneis, &

secundum magis communem opinionem, consilio 503. nu. 14.

hereditatem ascendente adeundi ius potest transmitti, & censetur transmitti cum suis qualitatibus, id est, ut duret triginta annis, quia ius transmittendi intra annum tantum competit cuilibet personae, & in quacunque hereditate, conf. 503. nu. 15.

hereditatem matris ad adeundum competunt filio anni sexaginta, uidelicet triginta per caput unde liberi, & alij triginta per caput unde agnati, conf. 503. nu. 16.

hereditatem aui possunt filij, seu nepotes adire ex propria eorum persona, saltem illi, qui erant uel nati, uel concepti tempore, quo decessit eorum aui, quia eorum pater moriens non adita hereditate, reliquit eis locum, & ius adeundi, consilio 503. numero 17.

hereditas profana non potest adiri sub conditione, & tamen sub conditione potest fieri aditio beneficij, conf. 514. nu. 7.

hereditatis per aditionem fit quis dominus hereditariarum rerum, ex iure gentium, licet modus acquirendi per aditionem hereditatis sit inuentus de iure civili: & non potest princeps sine causa auferre dominium rerum hereditariarum, consilio 761. numero 94.

hereditariarum rerum quando quis apprehendit possessionem actualem, adhibitis duobus testibus, & notario, qui instrumentum recipiat, difficilius poterit ei princeps preiudicare in dominio, conf. 761. nu. 95.

hereditate non adita, uel si testamentum sit nullum ex defectu solemnitatum, non debentur legata iuxta relicta, etiam quod sint legata facta fauore Ecclesiae, & sic ad pias causas, conf. 771. nu. 3. & 4. & uide infra, Legata.

hereditatis repudiatio tacita quando censetur facta per haerem, uide in conf. 254.

hereditas censetur repudiata ex lapsu alienius notabilis spatij temporis, & ex aliqua alia petitione, quam quis fecit aduersus possidentem hereditatem, simul iunctis, conf. 254. nu. 1.

hereditatis repudiatio censetur facta, si quis proculit uerba ambigua ad repudiationem, puta repudiandam credo, licet per se non sufficiant, si tamen labatur aliquod interuallum temporis, conf. 254. nu. 2.

hereditas censetur repudiata, si passus sit haeres rem aliquam hereditariam perire: & si omisit opponere aliquam exceptionem, quam non opposita, sit deterior conditio hereditatis, censetur repudiare: & quae sit ratio, conf. 254. nu. 3.

hereditas non adita transmittitur uigore sui iuris ad filium: sed si uis operatur hunc effectum, quando reperitur in persona filij, qui secundo loco decessit, non autem quando reperitur in persona filij, qui superiuit, conf. 284. nu. 1.

hereditatem patris sui non aditam per patrem impeditur ex iusta causa filius potest consequi per restitutionem in integrum, conf. 284. nu. 3. & uide infra, Restitutio in integrum.

hereditatis repudiatio: & de restitutione in integrum aduersus eam, uide infra, Restitutio.

hereditatem si quis renuntiauerit, quam nunquam prius adquisierat, neque adierat, nisi in ipso actu renuntiationis, an uideatur tantum amississe lucrum, non autem incidisse in damnum, conf. 310. num. 12.

hereditatem qui repudiat, quam poterat adire: uel qui repudiat legatum nondum agnatum, non censetur diminuire patrimonium, conf. 310. nu. 13.

hereditas. Qui acceptauit legatum sibi factum, quod fuerat ei relictum iure institutionis, censetur in necessariam consequentiam ei fuisse acquisita tota hereditas ipso iure, si haeredes omnes uniueriales repudiauerunt, conf. 310. nu. 14.

hereditatem totam an quis possit repudiare, quanuis sibi ipso iure sit tota acquisita: & an possit repudiare abdicando a se etiam rem legatam, seu relictam iure institutionis: & de tex. in l. cum hereditate ff. de acq. hered. quomodo procedat, conf. 310. nu. 15.

hereditas. Consensus unius ex fratribus in negotio gesto per alios fratres, an operetur repudiationem hereditatis paternae, permittendo alios fratres gerere totum negotium proprio eorum nomine, conf. 376. nu. 20.

hereditas potest abdicari non tantum pacto, sed & repudiatione, conf. 376. nu. 22.

hereditatis portio licet transferri non possit in aliquem per repudiationem, id est, renuntiationem, quae fieret absente parte, potest tamen fieri per pactum uel expressum, uel tacitum, conf. 376. nu. 28.

hereditatem aui non potest nepos acceptare, & repudiare hereditatem patris, qui fuerat haeres aui, conf. 447. nu. 21.

hereditatem aui non potest nepos amplecti, repudiata hereditate patris, qui fuerat haeres aui: & non potest fieri separatio hereditatum, quando non extat aliquod fideicommissum, consilio 447. num. 28.

hereditatem aui non possunt habere descendentes, & repudiare hereditatem patris, quando eiusmodi hereditates iam fuerunt uniuerales, conf. 490. nu. 8.

hereditati renuntiare censetur, qui petit creditum suum contra hereditatem, conf. 451. nu. 8. & conf. 452. nu. 27.

hereditati renuntiare censetur heres quilibet petendo debitum: & ideo contraria sunt, asserere filiam fuisse heredem patris, & petere eius nomine dotem, conf. 344. nu. 5.

hereditarij censentur actus illi, qui fieri non possunt citra ius, & nomen heredis, conf. 553. nu. 13.

hereditatem repudiante herede, an admittatur substitutus, uide infra, Substitutus.

hereditatis petitio datur etiam fisco contra alios possessores bonorum, conf. 209. nu. 6.

hereditatis petitionis iudicio tanquam uniuersali pendente, debet cetera iudicia particularia de eis bonis filere, ueluti praeiudicialia, conf. 371. nu. 4.

hereditatis petitio fideicommissaria ad consequendum hereditatem aui paterni: de ea: & quae actio sit: & quomodo competat, uide in conf. 377.

hereditatis petitio fideicommissaria est remedium, quod possumus intentare ad consequendum hereditatem aui paterni, conf. 377. num. 1.

hereditatis petitio fideicommissaria est actio eiusdem naturae, cuius est petitio hereditatis ciuilis, hoc tantum excepto, quod una est praetoria, & competit fideicommissario, & alia est ciuilis, & competit heredi directo: & ideo competit contra quemcunque possessorem, cum sit actio realis: & competit non solum si facta sit restitutio uerbis, sed etiam si nulla penitus sit facta restitutio, dummodo res, quae petitur, fuerit alienata, conf. 377. nu. 2.

hereditatis petitio an, & quando competat contra titulo possidentem, praesertim acquisito post mortem illius &c. & plura optime declarata in materia petitionis hereditatis, & an detur contra titulo possidentem, uide in conf. 377.

hereditatis petitio non competit contra titulo possidentem, etiam si sit titulus acquisitus post mortem illius, de cuius hereditate agitur, secundum magis communem opinionem, conf. 377. nu. 4.

hereditatis petitio competit contra titulo possidentem, quando is habuit titulum ab illo, qui poterat conueniri, & uinci petitione hereditatis: & est communis opinio Doctorum, & expedita: & quae sit ratio, conf. 377. nu. 5.

hereditatis petitio datur contra possidentem titulo acquisito post mortem &c. & ita saepius fuit iudicatum, conf. 377. nu. 6.

hereditatis petitio datur contra possidentem titulo acquisito ab alia persona, quae poterat conueniri &c. & quae sint rationes euidentes: & quod sit magis communis opinio, & in iudicando &c. conf. 377. nu. 22.

Et an attenta hac limitatione, uerum sit dicere, quod nunquam erit locus regulae, quod petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem: quod non: & uide duos casus, in quibus non datur contra titulo possidentem, & in quibus titulus excludit petitionem hereditatis: & quomodo haec materia debeat restringi, conf. 377. nu. 23. cum sequenti.

hereditatis petitionem non excludit titulus non sufficiens de sui natura ad translationem domini: neque titulus, qui de iure habetur pro non ualido: neque titulus procuratus: neque titulus putatiuus, conf. 377. nu. 24.

hereditatis petitio, quod non detur contra titulo possidentem, haec non est una regula, sed potius est unius regulae limitatio: & regula ipsa uidetur esse, quod petitio hereditatis datur pro qualibet re, quae sit reuera in hereditate, siue sit propria, siue aliena: quae regula limitatur deinde modo supradicto, ut non detur contra titulo possidentem: & quae sit ratio, conf. 377. nu. 25.

hereditatis petitio. De decisione Bar. in l. quia etiam §. opus. ff. de aliena, iudi. mutan. cau. fac. in proposito an petitio hereditatis non detur contra titulo possidentem &c. consilio 377. nu. 26.

hereditatis petitio, cur non detur contra titulo possidentem &c. quae sit uera ratio, conf. 377. nu. 27.

hereditas illi delata non dicitur, qui non potest eam adundo consequi: & per consequens ei non competit actio petitionis hereditatis, conf. 763. nu. 19.

hereditatis petitionis actio dicitur iudicium petitorium, conf. 763. num. 20.

hereditatis petitio non praescribitur, nisi per triginta annos: etiam in casibus, quibus competit contra titulo possidentem: & ratio est, quia est actio mixta, conf. 377. nu. 8.

Heres. Heredis mentio facta, debet intelligi facta de eo, tantum, quam ille herede cum effectu, qui adierit hereditatem, conf. 165. nu. 41.

heres. Qui facit actum cum herede, censetur facere, tanquam cum herede, conf. 174. nu. 22.

heredis mentio quando fit, intelligimus heredem, tanquam heredem, id est, tanquam representantem personam illius, cuius est heres, conf. 331. nu. 18. & quomodo uerbum, heredes, intelligatur, quando est promissa euictio &c. uide ibidem nu. 17.

heres. Qui contrahit cum herede, censetur contrahere, tanquam cum herede, conf. 338. nu. 34.

heres. Contractus factus cum aliquo, qui est heres, censetur factus cum eo, tanquam herede, cum scilicet expressum est nomen heredis, conf. 553. nu. 15.

heres dummodo adierit, sicut comprehenditur sub statuto, ita etiam

comprehenditur is, qui potest esse heres si uult praemisso interrogatorio, & in subsidium comprehenditur ipsa hereditas, si non reperit heredem: quia ista aequiuantur, conf. 232. num. 12.

heres possidens hereditatem, censetur comprobare testamentum, quando possidet tanquam heres, & non erat successurus ab intestato, conf. 280. nu. 3.

heres non potest possidere hereditatem uigore codicillorum, uide supra, Codicilli.

heredes filij censentur recessisse a causa testamenti, quando non seruauerunt disposita in testamento, sed uoluerunt possidere illis modis, qui conueniebant successioni ab intestato, conf. 377. numero 36.

heres. An qui simpliciter capit bona, censetur capere ut heres, non autem uigore fideicommissi facti per aliam personam, quando potest succedere ex fideicommissio, & potest esse heres directo ipsius graui, uide in conf. 583. & supra, Fideicommissum.

heres. Diuturna taciturnitas, & patientia dum quis gessit se pro herede, idem operantur, quod consensus expressus, consilio 787. num. 15.

heres. Qui soluit ut heres, & uirtute testamenti, censetur per omnia soluere, ut continetur in testamento, conf. 21. nu. 6.

heres unus si soluat simpliciter, an censetur etiam soluere nomine sui coheredis: & an possit agi de euictione contra utrumque, uide in conf. 2.

heres. Petens depositum ut heres, non auditur, nisi doceat se esse heredem, conf. 31. nu. 70.

heres quilibet petendo debitum, censetur renuntiare hereditati, uide supra, Hereditas.

heres patris sui absolute an censetur filius, si possidet feuda, quae possidebat eius pater, uide supra, Feudum.

heres ne aliqui ueniret contra factum de functi, plene etiam probarent contra filium & heredem unius ex ipsis contrahentibus uerba narratiua, seu enuntiatiua instrumentorum, consil. 200. nu. 10. & uide supra, Enuntiatiua uerba.

heres cum beneficio inuentarij an possit uenire contra factum de functi, conf. 214. nu. 5.

heres etiam cum beneficio inuentarij non potest uenire contra factum de functi, praesertim quando hereditas est soluendo, quae sit per esse soluendo praesumitur, consil. 14. nu. 22. & nu. 49. & consil. 748. nu. 1.

heres cum beneficio inuentarij an possit retinere hereditatem, & tamen uenire contra factum de functi circa feudum &c. uide supra, Feudum.

heres non potest de functi uoluntate pro parte tantum approbare, conf. 255. nu. 2.

heres quod possit uenire contra factum de functi, uide casum singularem in conf. 247.

heres non potest uenire contra factum de functi: & per aditionem hereditatis uidentur confusae actiones: sed limita, quando heres habet ius ex persona propria, & est ius reale, quia tunc non obstat aditione, potest ius suum deducere ad effectum, & deinde tenebitur deinde ad interesse ex persona ipsius de functi, conf. 247. nu. 13.

heres. Quis potest uenire contra factum filius, cui succedit, licet potest teneatur ad interesse, conf. 247. nu. 2.

heres non potest uenire contra factum de functi: & quid in singulis rebus successibus, an ueniant contra factum de functi & per in donatario, conf. 357. nu. 3.

heres contrahens an possit uenire contra ipsum contractum, uide supra, Contractus.

heres. Filius, qui est heres patris, debet seruare contractus factos per patrem de functum, conf. 362. nu. 18.

heres an, & quando possit uenire contra factum de functi, uide in conf. 365.

heres non potest uenire contra factum de functi: neque plus debet posse heres, quam poterat de functus, conf. 365. nu. 10.

heres potest aliquando uenire contra factum de functi, licet postea teneatur de euictione, ueluti sit in uenditione rerum suarum: & quomodo, conf. 365. nu. 11. & nu. 13.

heredem posse uenire contra factum de functi uenditando res proprias, non ita de plano procedit, saltem quando contractus fuit onerosus, ita quod sumus omnino certi heredem teneri ad totum interesse: quia tunc uideretur repellendus heres propter euitandam inutilem circuitum, conf. 365. nu. 13.

heres an possit uenire contra factum de functi, cui successit, & de materia, uide in conf. 370.

heres. Vnus ex coharedibus potest contrahere contractum proprio diuisionis, & uenire rem feudalem, uel subiectam fideicommissio ex ordinatione testatoris, cui succedit, non autem ex propria persona: & de re, in l. si familia. C. fam. heres. quomodo procedat, conf. 376. nu. 5.

heres pro quadam parte tantum potest uenire contra factum de functi pro illa parte, pro qua non est heres, quia in eam non representat personam de functi: & in quibus casibus procedat disputatio, an heres possit uenire contra factum de functi, conf. 382. nu. 52.

heredes patris si sine filij, non possunt contrahere, stat quoque

ter disposuerit etiā inter uiuos de rebus ipsorum filiorum, conf. 449. nu. 2.

Hæres patris cum beneficio inuentarij potest uenire contra eius factum, scilicet eatenus, quatenus non sentit lucram ex hereditate patris, conf. 457. nu. 6.

Hæres non potest contra factum defuncti uenire, quia præsumitur defunctus perseuerasse in aliqua uoluntate usque ad mortem, quam uoluntatem non potest eius hæres mutare, conf. 480. nu. 8.

Hæres contrahentis an possit mutare uoluntatem, & reuocare contractum, & quando, uide supra, Contractus.

Hæres aliquando non censetur eadem persona cum defuncto, ubi scilicet non est ius formatum, &c. conf. 480. nu. 10.

Hæredes non possunt uenire contra renuntiationem factam per defunctum, conf. 490. nu. 4.

Hæredes sanguinis solum licet censeantur uocati post mortem substituti, si tamen uocati fuerunt per uocabulum, hæredes, uidetur necessarium, quod si uolunt admitti, debeant esse hæredes: & est communis opinio: & ideo non possunt uenire contra renuntiationem fideicommissi factam per matrem defunctam, quæ erat substituta, conf. 490. nu. 6.

Hæredes matris non possunt rescindere contractum factum per ipsam matrem, nec uenire contra eius factum, uide in conf. 492.

Hæres patris non potest uenire contra eius factum, conf. 493. numero 5.

Hæres, & filius patris an possit uenire cōtra repudiationem, seu factum patris, & quid in feudo, uel emphytheosi hereditaria, uide in conf. 541.

Hæres, & filius patris, qui reperitur defraudatus à patre, potest uenire contra factum ipsius patris in eo, quod tendit ad eum fraudandum, conf. 541. nu. 1.

Hæres, & filius patris an possit uenire contra repudiationem, & factum patris in emphytheosi, & in feudo, conf. 541. nume. 8. & 9. & uide supra, Emphytheosis, & supra, Feudum.

Hæres, & filius patris quando non possit uenire contra factum patris, etiam quod esset hæres cum beneficio inuentarij, conf. 541. nume. 9.

Hæres cum beneficio inuentarij non uidetur posse uenire contra factum defuncti, quatenus saltem hereditas est soluendo, prout semper esse præsumitur, conf. 748. nume. 1. & conf. 14. nu. 22. & nume. 49.

Hæres filius si paternum iudicium agnouit, & hæres extitit ex testamento, non potest nunc testamento contrauenire: sed non tenetur hæres stare testamento, nisi pro sua rata hereditaria, conf. 782. nu. 44.

Hæres potest uenire contra factum defuncti quando non habet illud, quod testator tenebatur ei relinquere ex legis dispositione: & quomodo hoc procedat, conf. 73. nu. 2.

Hæres non potest uenire contra factum defuncti regulariter triplici ratione, conf. 73. nu. 3.

Hæres. Confessio quod quis sit hæres, uel non hæres, præiudicat contententi, conf. 376. nu. 21.

Hæres. Confessio etiam extraiudicialis, quod quis sit hæres, uel non hæres, dato quod non habeat expressionem causæ, tamen ualet, cum non tendat principaliter ad obligandum, consilio 376. numero 23.

Hæres. Confessio etiam erronea, dummodo scienter facta super hoc, quod quis sit hæres, uel non hæres, præiudicat contententi, saltem in fauorem illorum, cum quibus id confitetur, conf. 376. nume. 24.

Hæres quod quis sit alicuius, probat confessio facta in instrumento, puta si dicitur, Petrus filius hæres Alberti, conf. 484. nu. 1.

Hæres. Protestatio quod quis non intendit esse hæres patris, quando non tollatur per factum contrarium, iuxta tex. in l. qui in aliena. §. fin. ff. de acq. hæred. & quod ille tex. non procedat, quando aliquis possidet res hereditarias contrahendo cum alijs personis, conf. 447. nu. 22.

Hæres. Per quæ uerba quis censetur admitti tanquam hæres uniuersalis pro sua quota parte, & non tanquam legatarius, consil. 377. nu. 34.

Hæres. De instituto in re certa: & an in eo habeat locum ius accrescendi, uide in conf. 310.

Hæres institutus in re certa quando agnoscit eam rem sibi relicta, confirmatur testamentum per huiusmodi agnitionem, quia non potest testamentum deficere, quin cæteris repudiantibus, sibi accrescat: & ita etiam cum instituto in re certa est locus iuri accrescendi ad totam hereditatem: & est communis opinio, consil. 310. nu. 16.

Hæres. Non habere cohæredem, uel habere cohæredem, qui repudiavit, censentur ea duo esse paria, quia utroque casu accrescit ei tota hereditas, conf. 310. nu. 17.

Hæres institutus in re certa dato quod decederet post agnitionem factam, transiret tamen ius accrescendi, & habendi totam hereditatem, ad hæredes suos: adeo quod etiam si cohæredes repudient post mortem ipsius, pertinebit tamen tota hereditas ad eius hæredes, secundum magis communem opinionem, conf. 310. nu. 18.

Hæres institutus in re certa potest eam propria autoritate apprehendere, quamuis non sit adita hereditas: quia in hoc proposito institutus in re certa sapit naturam hæredis propriæ, & non legatarij: & est communis opinio, conf. 310. nu. 19.

Hæres uniuersalis non dicitur ille solum, qui habet totam hereditatem, sed etiam ille, qui habet aliquam partem hereditatis, dummodo sit pars quota, uidelicet uel dimidia, uel tertia, uel millesima: & quæ sit ratio, conf. 287. nu. 29.

Hæres uniuersalis passim ponitur ad differentiam hæredis particularis, id est, instituti in re certa: & qui non est institutus in re particulari, non est particularis hæres, ergo est uniuersalis, quia non datur medium, conf. 287. nu. 30.

Hæredes diuersos, & diuersæ qualitatis, seu nature, quis potest habere, etiam si unus sit hæres ex testamento, & alius abintestato: uidelicet in bonis diuersorum territoriorum, secundum diuersitatem statutorum: & est communis conclusio, consilio 312. numero 1.

Hæredes duo si fuerunt instituti in tertia parte hereditatis, & unus decedat ante testatorem, & ita antequam eueniat casus fideicommissi, eis portio pertinet ad cohæredem per ius accrescendi &c. uide infra, Ius accrescendi.

Hæredis institutio est caput totius testamenti, conf. 271. nu. 12.

Hæredis institutio quod habeatur pro non scripta, uel quod sit caduca, an hæc inter se differant, conf. 166. nu. 14.

Hæres institutus sub conditione non admittitur, nisi impleatur conditio, sub qua est institutus, dato quod nullum ius competat, conf. 166. nu. 15.

Hæredis institutio. Peremptio primo gradu institutionis, testamentum non incipit à secundo gradu, si non uerificatur conditio ipsius, uide infra, Testamentum.

Hæredis institutio quando habetur pro non scripta, an conditiones adiectæ institutioni habeantur etiam pro non scriptis, uide supra, Conditio.

Hæredis institutio. An perempto gradu institutionis, perimantur etiam conditiones respicientes fauorem ipsius instituti, & fiat locus substitutioni &c. uide infra, Substitutio.

Hæredis institutio. Extensio non fit de casu mortis ad casum uitæ in institutione, quæ non requiritur conditionem, sicut substitutio: & conditio expressa in institutione semper est uoluntaria, conf. 170. nu. 9.

Hæredis institutio. Causa, propter quam testator aliquos hæredes instituit, si non sit uera, tantominus debetur ex institutione, conf. 235. nu. 5.

Hæredis institutio ualebit, si sciens aliuem filium meum non esse, cum sub nomine filij heredem instituero, non obstante falsa demonstratione: si tamen testamentum laboraret alio morbo, corrueret, conf. 260. nu. 13.

Hæredis institutio est nulla, si testator instituat aliquem, tanquam filium legitimum, cum tamen non sit, & sic errat in iure: & uocantur uenientes abintestato, conf. 160. nu. 18.

Hæres si instituatur partus suppositus, an ualeat institutio: & de hac materia partus suppositi, & instituti, uide in conf. 319. & infra, Partus suppositus, ubi posui.

Hæredem si testator instituit partum suppositum, tanquam filium, & credens eum esse filium, an ualeat institutio: an uero hereditas auferatur tanquam ab indigno, & applicatur uenientibus abintestato, uide in conf. 260. & infra, Partus suppositus.

Hæredis institutio facta ventre, sed de uentre pregnante uxoris, quos comprehendat, uide infra, Venter.

Hæredis institutione corrumpente propter non seruatum solemnitate statuti in testamento, corrumpunt etiam accessoria, etiam si eiusmodi accessoria respiciant causam piam, secundum magis communem opi. & non adita hereditate, corrumpunt omnia, quæ in testamento sunt disposita, etiam si concernant fauorem ecclesiæ, conf. 271. nu. 3.

Hæredis institutione corrumpente, corrumpunt, etiam accessoria: & id procedit, etiam si testamentum fuisset solemniter confectum, sed hæres institutus recusaret adire hereditatem, consilio 271. nume. 4.

Hæredis institutio quando fiat caduca, conf. 304. nu. 1.

Hæredis institutio aliquando non ualet eo modo, quo fuit scripta, sed ualet simpliciter, & absolute, reiecto quolibet onere, consil. 463. nu. 2.

Hæredis institutio captatoria, seu collata in uoluntatem alterius, non ualet, conf. 463. nu. 3.

Hæredis institutio uxoris ualida ab initio, fit postea caduca, si uxor prior decesserit, conf. 463. nu. 4.

Hæredis institutio. Quando conditio, aut aliud onus apponitur institutioni, censetur repeti etiam in legato, quando & institutio, & legatum conferuntur in eandem personam, conf. 478. nu. 1.

Hæredis institutio. Quotiescunque legatum relinquatur, non ab illo gradu, quo ipsemet legatarius est institutus, sed ab alio gradu institutionis, tunc nunquam censetur repetita conditio, uel onus, conf. 478. nu. 3.

Hæredis institutio quando subsequitur, & legatum præcedit, tunc conditio, uel onus appositum institutioni, non censetur repeti

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- repeti in legato, etiam si ambo contineantur in eodem testamento, conf. 478. nu. 4.
- Hæredis institutio uniuersalis comprehendit omnia bona, etiam subiecta fideicommissio, conf. 17. nu. 2.
- Hæres si quis fuit institutus in uita sua tantum, & post mortem illius substituta ecclesia, hæc dispositio intelligitur altero de duobus modis: uel quod institutio facta de illo censeatur libera, & absoluta, reiecto illo additamento, in uita sua tantum; uel quod ecclesia censeatur uocata per fideicommissum, conf. 271. nu. 7.
- Hæres si quis instituitur ad uitam suam tantum: hæc institutio interpretatione iuris fit perpetua, & reijcitur limitatio temporis, etiam si institutio sit collata in tempus incertum, respiciens tamē personam, & uitam ipsius instituti, conf. 271. nu. 13.
- Hæredes instituti secundo loco, seu substituti vulgariter sunt aliquando executores testamenti, uide supra, Executor.
- Hæres. De hærede instituto ab aliquo, cum quo instituto conueni, q̄ mihi deinde restituat hereditatem: & an, & quomodo teneatur illam restituere: & probetur conuentio: & an a die moræ in non restituenda hereditate, teneatur ad damna, & interesse: & an potuerit facere melioramenta, & quæ: & an detur sibi retentio propter melioramenta, & credita, uide in conf. 528.
- Hæres testatoris ab aliquo testatore tenetur mihi restituere hereditatem, si ita facta fuit conuentio inter ipsum hæredem, & me: & tali casu competit actio madait: quod procedit etiam dato quod testator non interuenerit ad eam conuentionem, conf. 528. nu. 1.
- Et ad probandum talem conuentionem hereditatis restituendæ, non requiruntur septem testes, sed duo sufficiunt, d. conf. 528. nume. 2.
- Et tali casu facta conuentione inter hæredem, & me, de restituenda mihi hereditate, debet restitui integra hereditas absque detractioe trebellianicæ, uel alterius partis, d. conf. 528. nu. 4.
- Hæres institutus si ex conuentione tenetur mihi restituere hereditatem, tenetur mihi ad damna, & interesse a die commissæ moræ etiam extrajudicialis, conf. 528. nu. 12.
- Hæres institutus rogatus purè, & statim restituere, non potest alienare aliqua bona immobilia hereditatis, conf. 528. nu. 17.
- Hæres institutus, cum quo conueni de restituenda mihi hereditate, tenetur etiam mihi restituere omnes fructus perceptos, conf. 528. nume. 20.
- Hæres. De hærede fiduciario instituto, cum quo conueni, q̄ mihi restituere hereditatem: & an in tali conuentione fiduciaria requiratur consensus testatoris: & an testator debeat interuenire ad talem conuentionem: & de hærede fiduciario, seu mandatario ad restituendum, uide etiam in conf. 529.
- Hæres. In conuentione fiduciaria facta cum hærede fiduciario instituto de mihi restituenda hereditate, non est necesse, q̄ testator ad eam interueniat, seu quod cum eo fiat talis conuentio, uel q̄ expressè, uel tacite data sit fides testatori per hæredem: sed procedit, etiam q̄ nullo modo id fuerit promissum testatori, dummodo aliquo modo possit constare, q̄ ea fuerit uoluntas testatoris, secundum communiter Docto. conf. 529. nu. 1.
- Et sufficit simplex uoluntas testatoris, & q̄ talis uoluntas interueniat etiam post conuentionem: neque est necesse, q̄ sit uoluntas expressa uerbis, sed sufficit, q̄ expressa fuerit facto aliquo, d. conf. 529. nu. 2.
- Hæres fiduciarius quamuis non promiserit testatori, neque personæ, cuius interest, de restituendo, & ita nulla facta fuerit expressa conuentio, potest tamen compelli ad restituendum per utilem actionem negotiorum gestorum, uel saltè per officium iudicis, dummodo appareat de uoluntate testatoris aliquo modo, quamuis non fuerit in testamento expressa, conf. 529. nu. 4.
- Hæres quando promittit expressè testatori aliquid facere, & ita res transit in cōtractum, cum habeat expressam uoluntatem duorum, tunc est firmior, & non tam facillè dubitatur de falsitate, conf. 529. nu. 6.
- Hæredi fiducialiter instituto si sit factum legatum de scutis mille ultra eius credita, quando censeatur etiam factum fiducialiter ultra credita, prout fiducialiter est facta ipsa institutio, conf. 529. nume. 35.
- Hæres fiduciarius, uel mandatarius ad restituendam hereditatem, tenetur ad damna, & ininteresse propter moram: & ad eum nō pertinet quærere de capacitate eorum, quibus debet restituere, quando id fuit appositum in conuentione ad eorum contemplationem tantum, & non ad suspendendam restitutionem, conf. 529. nume. 46.
- Hæres fiduciarius, & in effectu mandatarius, tenetur etiam restituere omnes fructus: & fructus hereditatis non cedunt lucro ipsius hæredis fiduciarij, conf. 529. nu. 49.
- Hæres si sit institutus a testatore nepos ipsius testatoris ex filio, an censeatur habere bona ipsa tanquam a patre, an tanquam ab auo: & quid habeat mater nepotis utroque casu, quæ transiit ad secundam uota, conf. 669. nu. 1.
- Et quicquid dat auus nepoti, censeatur in dubio dari contemplatione patris: & est communis opinio, d. conf. 669. nu. 2.
- Et q̄ id non procedat, quando pater decessit ante auum, & ante testamentum aui, & tunc duntaxat præsumitur datum contemplatione patris, quando pater tenebatur, & sic quando pater ex-tabat tempore testamenti aui, d. conf. 669. nu. 3.
- Hæredes instituere nepotes non tenebatur auus scilicet in totum, ergo si eos instituit, censeatur eorum contemplatione id fecisse, conf. 669. nu. 4.
- Hæredis institutio. An ualeat testamentum, si testator commisit electionem hæredum partim ad uoluntatem alterius, & partim ad iudicium fortis: quod sic: & quod ualeat institutio: & quod id procedat & in fideicommissio, & in hereditate, quæ directio cōfertur, conf. 701. nu. 10.
- Et quod tales hæredes licet possint compelli adire ex testamento, non tamen possint compelli, ut seruetur præcisè forma electionis posita in testamento: & quod etiam non facta aliqua electione, censeantur esse omnes instituti hæredes ipsi, inter quos fieri debet electio, adeo, quod non referat, quod adiuerint ab intestato, d. conf. 701. nu. 12.
- Hæredes si testator instituit fratres, & eorum filios, filij intelliguntur simul, & eodem tempore instituti cum suis parentibus secundum Docto. communiter contra Bart. & intelliguntur simul cum parentibus instituti in una eadem parte, non autem substituti in alia parte & c. conf. 765. nu. 38.
- Hæredum duorum conuersus simul non admittitur in dubio, sed fit interpretatio, quod unus sit institutus, alter substitutus & c. cōf. 24. nume. 10.
- Hæres. Relictum alicui quantum hæres habet, perinde est ac si relictum fuisset quantum omnes hæredes habent, si multi reperiuntur hæredes, conf. 243. nu. 3.
- Hæres quando fuit factus usufructuarius omnium bonorum, est etiā dominus, sed solum in uita sua, uide infra, Usufructuarius.
- Hæres cogitur promittere, & fideiubere pro legatis conditionalibus, uel in diem: & quando dissipat, uel alienat bona & c. uide infra, Legatum, Legatarius.
- Hæredes ab intestato quandoque interim admittuntur, & bona aliquando manent apud successores ab intestato, tanquam hæredes reuocabiliter, & nō irreuocabiliter, conf. 86. nu. 10. & uide infra, Substitutus.
- Hæredes. Clausula, pro se, & heredibus, & successoribus etiam singularibus, uide supra, Feudum.
- Hæredum appellatione intelliguntur quicumque hæredes et extranei, quando sumus in materia aliendibili: & uerba, heredibus, & successoribus, comprehendunt etiam extraneos, conf. 188. nu. 2.
- Hæredum, & successorum, coniuncta appellatio comprehendit et singulares successores, & quando materia subiecta patitur, conf. 212. nu. 1.
- Hæredes. Testator si uocauit filios, & heredibus, perinde est, ac si uocasset filios, & descendentes, conf. 267. nu. 1.
- Hæredibus, & successoribus, hoc uerbum comprehendit etiam singulares successores, qui alias non comprehenderentur, si per se poneretur, conf. 318. nu. 12.
- Hæredes omnes comprehenduntur iuris interpretatione sub petitione generali, seu simplici, conf. 342. nu. 42.
- Hæres. Dicitio filijs, & dictio masculis, denotant q̄ contrahentes cogitauerunt de omnibus heredibus, & uoluerunt excludere extraneos, conf. 346. nu. 4.
- Hæredibus, & successoribus, hæc uerba exigunt, quod opus sit, ut descendentes masculi uocati, sint hæredes mediata, uel immediata illius, post quem sunt uocati, conf. 346. nu. 6.
- Hæredi quod non deferatur, nisi de corpore tuo prouenienti, si Rex hoc modo concedat tibi Castrum, quomodo id intelligatur, uide supra, Feudum.
- Hæres. Dispositio si principaliter concipiatur sub illa conditione, si decesserit sine liberis, uel sine hærede de suo corpore, satis est, quod tempore mortis aliquis ex liberis extat, quicquid deinde contingat de eis: sed si dispositio concepta sit per uerba requirentia existentiam talium heredum per tempora successiua, euanesceat dispositio, quandoque deficient tales hæredes, conf. 346. nume. 23.
- Hæredum suorum appellatione in dispositione pura, & simplici, uel legis, uel testatoris, ueniunt illi tantum, qui sunt uel nati, uel concepti, uiuente testatore, seu illo primo, de cuius successione agitur: & tamen si sit dispositio conditionalis, uel aliter collata in futurum tempus, tunc admittuntur etiam postea concepti, conf. 383. nu. 19. & uide infra, Testator.
- Hæredes. Hæc dictio quando comprehendat omnes in infinitum: & quod appellatio hæredis in dubio comprehendat omnes hæredes in infinitum, præsertim si materia est transitoria ad omnes hæredes, conf. 442. nu. 10. & 11.
- Hæredes. Quando in priori parte testamenti uocati fuerunt & hæredes, & eorum filij, & descendentes, dicendum est, q̄ mentio hæredum postea facta simpliciter in alia parte testamenti referatur ad eos omnes, conf. 442. nu. 13.
- Hæredes. Vna pars testamenti, debet alia declarare: & si in plerisque capitulis testamenti testator appellatione hæredum de omnibus suis descendentes, debet in alia parte idē censerī, cōf. 442. nu. 15.
- Hæredis appellatio solet uerificari et in substitutis, cōf. 442. nu. 14.
- Hæredum mentio an intelligatur de quibuscunque heredibus, an uerò

- nerò restringatur ad descendentes, remissiuè, conf. 490. nu. 5.
- Heredes magis proprie, & uerè dicuntur filij, quam ceteri remotiores, uel extranei: quia filij ratio naturalis quasi lex quædam tacite parentum hereditatem defert, & uelut ad debitam successionem eos uocat, conf. 586. nu. 3.
- Heredes, & descendentes masculos legitimos, & de legitimo matrimonio natos, hæc uerba excludunt extraneos heredes, consil. 633. nu. 2.
- Heres, hæc dictio aliquando intelligitur secundum subiectam materiam, id est, dominus, conf. 658. nu. 8.
- Heredes, hoc uerbum aliquando intelligitur solum de heredibus sanguinis, & sic liberis, & non indistinctè de quolibet herede, conf. 755. nu. 9.
- Heredibus, & successoribus, sub his uerbis tam masculi, quam feminae comprehenduntur, conf. 782. nu. 46.
- Heres heredis mei censetur meus heres, conf. 194. nu. 6.
- Heres Sempronij quis dicitur, quamuis non sit heres immediate, sed heres heredis: & hoc ad sustinendum libellum, uide infra, Libellus.
- Heres. Dans bona alicui simpliciter, & absolute, censetur ea dare etiam pro quibuscunque heredibus, conf. 473. nu. 12.
- Heredes eius, cui fuit primo res data, uel relicta admittuntur in infinitum, quando post eum fuit alijs res relicta, & non potest uerificari in illorum personis: non autem reuertitur res ad primum concedentem, uel eius heredis, conf. 473. nume. 13. & uide infra, Legatum.
- Heredi non potest opponi, quod non sit nominatus in instrumento, uel statuto, uel in alia qualibet dispositione: quia omnia disposita in defuncto, censetur ipso iure disposita in herede, conf. 232. nu. 2.
- Heres. Facultas disponendi de bonis concessa alicui, plerumque, & regulariter censetur etiam fuisse concessa eius heredibus, consil. 406. nu. 2.
- Heres. Si quis prohibetur aliquid facere sine licentia Titij, censetur talis obligatio uersus Titium personalis, & non, & non transitoria ad eius heredes, conf. 424. nu. 2.
- Heredi non competit facultas declarandi, uide supra, declaratio.
- Heredi competit facultas eligendi, uide supra, Electio.
- Heres an, & quando obligetur etiam ex promissione, quam fecerat defunctus de facto suo tantum, conf. 74. nu. 3.
- Heredes etiam suos an censentur obligare, quando quis se obligat, & quomodo intelligatur hoc: & quid si expresse promissum sit, etiam pro filijs, & heredibus, conf. 74. nu. 4.
- Heres. Ius defuncti, quod non censetur esse in hereditate, neque est ius formatum, non transit ad heredes, & multominus ad creditores, conf. 333. nu. 5.
- Heres. Ad heredes non transmittitur ius nou formatum, conf. 377. nume. 16.
- Heres. Ius quod dependet ab animo alicuius, eo non declarante, non transit in aliam personam, conf. 333. nu. 6.
- Heres. Ad heredes an transeant ea, quæ sunt facultatis, consil. 377. nu. 13. cum nu. seq.
- Heres. Ad heredes quæ transmittuntur, non tamen dici potest ullo modo, quod transmittatur ad singularem successorem, conf. 377. nu. 17.
- Heres. Ius defuncti transit in heredem, conf. 457. nu. 7.
- Heres, qui adiuit hereditatem absolute absque inuentarij confessione, indubiè tenetur exequi & pro solido disposita in ipso testamento, conf. 764. nu. 47.
- Heres tenetur naturali equitate exequi uoluntatem testatoris non solemnem, conf. 210. nu. 22.
- Heres. Constitutio Synodalis Episcopi si disponat, quod omnes, qui aliquid debent ex ultima uoluntate alterius, debeant illud soluere intra tempus a testatore præfixum, & si contraxerint, incurrant sententiam excommunicationis, non est necessaria aliqua monitio: & est communis opinio, conf. 465. nu. 1.
- Heres. Episcopus quilibet habet à iure communi, ut possit ex officio suo se intrinicare, quod uoluntates defunctorum mittantur executioni, etiam si non agatur de pijs causis: & multo magis pro relictis ad pias causas: præsertim quando legatum est pro incertis personis, uel pro filiabus pauperibus nubilibus, conf. 465. nu. 5.
- Heredes priuantur hereditate, qui non seruant uoluntatem defuncti: & uocatur fiscus post alias quasdam personas: & mensa episcopalis habet fiscum: & competit actio fisco, tacetibus illis personis, conf. 465. nu. 6.
- Heres an priuandus sit hereditate, si testator non fuit sepultus in illa ecclesia, in qua mandauerat se esse sepeliendum: & an, & quando requiratur monitio, & lapsus anni, de quibus in authen. hoc amplius. C. de fideicom. & an, & quando procedat ille tex. de penis priuatijs contra heredem, quando non implet uoluntatem defuncti, uide in conf. 48.
- Heredis monitio, & lapsus anni, de quibus in d. auth. hoc amplius, an requiratur in actibus, qui celeriter sunt expediendi, conf. 48. nu. 1. & nu. 18.
- Heres quædo ià contrahenit, nulla requiritur monitio, conf. 48. nu. 5.
- Heres incidit in moram, & penam, quamprimum potuit facere, quod debebat, & non fecit, etiam quod non fuerit apposta certat dies, conf. 48. nu. 2. sed uide ibidem nu. 19.
- Heres. An in legatis ad pias causas sufficiat mora irregularis, quæ ad priuationem hereditatis, remissiuè, conf. 48. nu. 21.
- Heres, ubi conueniendus sit à creditoribus hereditarijs: an ubi habet domicilium: uel an ubi sunt bona &c. uide in conf. 208. nu. 1. & supra, Creditor.
- Heredes licet diuidant, an conueniantur actione hypothecaria pro rata parte debiti tantum, licet unus ex heredibus conuentus possideat longè plura bona testatoris excedentia quantitatè suæ rate partis debiti, uide in conf. 236. & infra, Hypothecaria.
- Heres. Quando tractatur de debito, seu obligatione proueniente ex persona testatoris, actio personalis tunc non excedit portionem hereditariam cuiuslibet heredis, secus in hypothecaria, conf. 236. nu. 3. & uide infra, Hypothecaria.
- Heredes si in diuisione conueniant, quod omnia bona hereditaria perueniant in unum, qui refundat æquiualentem summam pecuniarum alteri, tunc hypothecaria datur in solidum contra possidentem omnia bona, uel maiorem partem: & quædo non possint creditores molestare unum ex heredibus pro toto credito, conf. 236. nu. 5.
- Heres. Actiones personales concernunt heredes, non in solidum, sed pro rata parte, pro qua sunt heredes, conf. 289. nu. 3.
- Heres. Obligationes diuiduntur pro hereditarijs portionibus inter heredes ipso iure, scilicet quando obligatio continet aliquid diuinum, uelut pecuniam, conf. 548. nu. 2.
- Heres uniuersalis ex testamento mittendus est in possessionem bonorum per l. fin. C. de edic. di. Adria. tol. etiam bonorum feudaliū: & quando id de se udo non procedat, conf. 78. nu. 16. & nu. 18. & substitutus pupillaris mittendus est etiam in possessionem bonorum per dictam l. fin. conf. 277. nu. 1. & infra, Substitutus.
- Heres debet interim manuteneri in possessione omnium bonorum, quæ defunctus possidebat, donec feratur sententia super fideicommissio, uide supra, Fideicommissum.
- Heres. Sine herede nemo decedit: & fiscus succedit decedentibus sine heredibus, uide supra, Fiscus.
- Heres grauatus est interim administrator cum libera, & dominus, conf. 219. nu. 7.
- Heres expectandus est, uel dandus curator bonis, in actibus, qui requirunt operam hominis, & non possunt expediri simpliciter cum hereditate, conf. 232. nu. 11.
- Heres tenetur exonerare conscientiam defuncti, conf. 398. nu. 12. & uide infra, Præscriptio.
- Heres tenetur exonerare conscientiam defuncti: & mala fides defuncti nocet heredi, uide infra, Præscriptio.
- Heres. Conscientia defuncti liberanda est per illum, qui in eius bonis succedit, etiam si ea ratione, qua defuncti conscientia deuincta fuit, nihil ad successorem peruenierit, conf. 210. nu. 18.
- Heres an tenetur exonerare conscientiam defuncti, conf. 543. nu. 28.
- Heres. cum beneficio inuentarij præscribit rem alienam inuentam in hereditate, non obstante mala fide defuncti: & licet eius dominium retinere possit: nec tenetur conscientiam defuncti exonerare &c. uide infra, Præscriptio.
- Heres etiam primus heredis tenetur eius conscientiam exonerare, conf. 58. nu. 3.
- Heres non potest præscribere legatum contra legatarium: & quomodo sit in mala fide, conf. 58. & uide infra, Legatum.
- Heres. præsumitur habere scientiam legati contenti in testamento, conf. 58. nu. 2.
- Heres extraneus, qui adiuit hereditatem ex testamento, præsumitur sciuisse ipsius testamenti effectum, conf. 764. nu. 44.
- Et quod hodie in quocunque herede, tam suo, quæ extraneo, præsumatur scientia testamenti: & qua ratione: uidelicet quia sunt testamenta nuncupatiua in scriptis redacta in instrumentis, quæ statim post obitum testatoris communiter solent manifestari, d. conf. 764. nu. 45. cum seq.
- Heredibus defuncti simpliciter dicentibus, se rem aliquam non habere, uel possidere, credendum est, si saltem iurant, conf. 458. nu. 5.
- Heres grauatus an possit sibi retinere pro creditis suis, quæ habebat contra testatorem, uide supra, Fideicommissum.
- Heres alicuius quando possit sibi retinere creditam, quæ habebat contra testatorem, licet sit eius heres, conf. 287. nu. 60. & uide supra, Fideicommissum.
- Heres si est creditor testatoris, per additionem hereditatis confunduntur actiones, sed non extinguuntur, quia manent sopite, scilicet quædo est heres renouabiliter, puta grauatus restituere per fideicommissum, conf. 207. nu. 61.
- Heres si quis sit matris sue, quæ fuit tutrix, extinctæ sunt, seu confusæ, & factæ inutiles omnes actiones, quæ prius ipsi filio heredi competeabant contra matrem, & eius bona, occasione tutelæ, conf. 328. nu. 9. & uide infra, Tutor.
- Heres matris etiam cum beneficio inuentarij non potest absolute agere ad credita sua contra hereditatem maternam, sed duntaxat eatenus, quatenus non sentit lucrum ex ipsa hereditate: id est, pro tantâ summa extinguuntur actiones, quanta est summa commodi, quod sentit ex ipsa hereditate, conf. 328. nu. 15.
- Heres non concluditur absolute lesus in additione hereditatis materne quamuis probatum sit, aliquas ex pecunijs suis ad matrem peruenisse, quia poterit esse, quod hereditas sit longè maioris

estimationis, quam dicitur pecunie, conf. 328. nume. 43.
Heres. Creditor si fiat heres debitoris sui, confusae sunt actiones, & liberata est hereditas: puta si filius sit heres matris & matris sue, conf. 328. nu. 65. & uide supra, Creditor.
Heres. Inter multos cohæredes dirimitur controuersia de custodiendis iuribus, seu scripturis, ut maneant apud seniores: & id est fit de custodia clauium alicuius Arcis, uel Castri, consilio 334. nume. 17.
Heres. Testator potest disponere de re heredis: & censetur uoluisse disponere, etiam si ignorauerit rem heredis; quando constat, quod testator uoluit disponere de ipsa re, conf. 442. nu. 31.
Heres. Testator potest disponere de re heredis absolute, & pleno iure, siue sit tota res heredis, siue pro parte, & siue proprie sit heredis, siue ei debita, conf. 73. nu. 1.
Heres grauatus per fideicommissum restituere hereditatem post mortem suam, potest disponere de fructibus, quando uiuit, conf. 493. nu. 6.
Heres banniti quod desinat esse heres ex post facto, quomodo id intelligatur, conf. 501. nu. 4.
Heres in dubio censetur grauatus à testatore, non duplici onere, sed uno tantum, conf. 743. nu. 12.
Hæreticus, Hæresis. Hæreticus proprie quis dicatur: & an per confessionem criminis, uel erroris sui in crimine hæresis contrahatur infamia iuris, uel facti: & an repellat consistentem à dignitate, uide in conf. 203.
Hæretici proprie dicuntur, qui per contumaciam, & longam disputationem diu resistunt: secus si sponte redeunt sine pertinacia, & disputatione: & qui paratos est se corrigere, non est reputandus pro hæretico, conf. 203. nu. 15.
Hæresis habet principium, uidelicet errorem: item habet complementum, scilicet pertinaciam: & iura punientia hæreticos, debent intelligi de pertinacibus, conf. 203. nu. 16.
Hæreticus non habetur, & facilius excusatur, qui errauit ad alterius suggestionem, præsertim credendo Concionatori publicè errores prædicanti, conf. 203. nu. 19.
Hæreticus quomodo dicatur, qui uiuit per plures annos in publico concubinato, nunquam confitendo peccata sua, neque sumentes Eucharistiam, conf. 308. nu. 1.
Hæresis. Qui sustinet excommunicationem diu, id est, ultra biennium incedit in hæresim: & que sit ratio, conf. 308. nu. 3.
Hæretici improprie qui dicantur, consilio 308. nume. 6. cum nume. præceden.
Hæresis. Suspectus de hæresi censetur is, qui diu uiuit contumax cū Ecclesia, id est, qui tam diu uiuit in peccato mortali continuato: & censetur potius infidelis, quam fidelis, conf. 308. nu. 5.
Hæreticus. Infamia an repellat à dignitate: & infamia iuris non contrahitur per confessionem erroris, uel criminis sui, quando non fuit secuta sententia condemnatoria, sed potius absolutoria: puta in crimine hæresis, conf. 203. nu. 1.
Hæretici non incurrunt infamiam, nisi steterint ultra annum pertinaces in sua opinione, conf. 203. nu. 2.
Hæretici non repelluntur absolute à dignitatibus, sed duntaxat elapso anno, id est, si post annum perseuerauerint, consil. 203. nu. 18.
Hæreticus scolasticus, & confessus, si post publicam penitentiam sibi iniunctam, nunquam relapsus est, & creatus fuit Doctor, & cum probatissimis uiris conuersatus est, censetur factus nouus homo, in quo non est habenda ratio antea actæ uitæ, conf. 203. nu. 9.
Hæreticorum Inquisitor si faciat attestationem scriptam, & proprio sigillo sigillatam, quod quis sponte reuersus est ad hæresim, & sine pertinacia talis attestatio facit fidem, conf. 203. nu. 17.
Hæretici non possunt testari, conf. 308. nu. 4.
Hæresi cessante, excommunicatio sola non prohibet factionem testamenti, conf. 308. nu. 7.
Hæreticum esse aliquem, probatur etiam per testes singulares, conf. 551. nu. 3.
Hæresis de suspicionem qui se purgauerunt ad mandatum Ecclesie, nullam penam merentur, conf. 680. nu. 1.
Hæresis. Principes seculares non possunt manum apponere ad confiscationem bonorum contra conuictum de hæresi, nisi prius per Iudices ecclesiasticos facta sit condemnatio de hæresi per sententiam, conf. 680. nu. 2.
Hypotheca, Hypothecaria actio. Electio est semper creditoris in pignoris: & potest agere ad quædam bona hypothecata, licet sint alia bona, conf. 247. nu. 11.
Hypothecam generalem si habet creditor uel super omnibus bonis debitoris, uel super multis bonis, & est in facultate ipsius creditoris eligere, quam rem uelit pro pignore, conf. 796. nu. 1.
Et quid si sint duo creditores, & primus habet specialem, & generalem, secundus habet tantum specialem in aliquibus alijs rebus, uel specialem, & generalem d. conf. 796. nu. 2.
Et quid de clausula, quod per speciale non fiat præiudicium generali, & è conuerso d. conf. 796. nu. 3.
Hypothecam generalem quando habet creditor, electio semper eius est, quod pignus scilicet psequatur, conf. 97. num. 10. Sed limitata, ut ibidem nu. 52.

Et quando creditor non possit actione hypothecaria persequi unum pignus & multis, quod sibi magis placet: & sic quomodo limitetur tex. in l. creditores. ff. de distrac. pigno. d. conf. 97. nu. 52.
Hypotheca bonorum, & fideiussione cauere, paria sunt, uide supra, Fideiussor.
Hypotheca restituitur in pristinum, rescisis instrumentis, sicut & restituntur cætera omnia: prout etiam resoluuntur cætere omnes hypothecæ uigore illorum contractuum conceptæ, consilio 265. nume. 11.
Hypotheca, seu obligatio generalis bonorum non comprehendit bona iam facta aliena, quia neque possent specificè obligari: neque talis obligatio potest comprehendere personam donatarij tanquam nomen debitoris, conf. 333. nu. 3.
Hypotheca. Causam fueneris, & redemptionis præferri debere cæteris hypothecis, etiam anterioribus, quando id uerum sit, conf. 333. num. 8.
Hypotheca. In hypotheca, seu generali obligatione omnium bonorum suorum non ueniunt bona feudalia, neque emphiteotica, neque etiam subiecta fideicommissis, conf. 442. nu. 28.
Hypotheca censetur constituta, quando non solum fuit concessa facultas ingrediendi bona, sed etiam data fuit facultas uendendi, & alienandi, conf. 446. nu. 4. & uide infra, Pignus.
Hypotheca contracta per fiscum &c. uide de ea supra, Fiscus.
Hypothecæ anterioritas competit ei, qui representat personam fisci ex iure sibi cesso, conf. 476. nu. 17.
Hypotheca. Quod ad hypothecam tacitam, quæ contrahitur &c. an inspicitur initium temporis, quo quis suscepit administrationem rerum fiscalium, an tempus delicti, id est, quo quis se malè gessit in officio ipso, conf. 476. nu. 19.
Hypothecam ipso iure habet in fructus quandocunque nascituros quilibet dominus fundi pro annua sua pensione, conf. 550. nu. 2.
Hypotheca tacita inducitur in delictis, & uiolentijs &c. quod ad bona delinquentis, conf. 531. nu. 57.
Hypotheca, seu pignus, uel obligatio bonorum &c. Merces alienata non pertinent anterioribus creditoribus, per l. cum tabernam. ff. de pigno. & an id procedat in quolibet casu, & per quemcunque modum alienentur merces, etiam si alienentur omnes: an uerò solum quando non alienantur omnes, id est, remanet taberna, seu apotheca, & alienata fuerunt aliquot merces, & aliæ emptæ illarum loco, ut tunc ueniant in obligationem illæ tantum, quæ nunc reperiuntur, conf. 718. nu. 1.
Hypotheca. Mercatores, qui obligauerunt, seu hypothecauerunt suam mercantiam, possunt eam liberare subrogando aliam, conf. 718. nume. 2.
Hypotheca. Merces iam obligata si uenduntur, non alia ratione eximuntur ab obligatione, nisi quia alia res de nouo acquisita loco illarum subrogantur, & taberna est uniuersitas, consil. 718. nume. 3.
Hypotheca. Doctores uidentur malè loqui, qui generaliter dicunt, quod merces obligata possunt indistinctè uendi, & quod liberantur à pignore, uel hypotheca, conf. 718. nu. 4.
Et contrariam opinionem uidetur habuisse alij Doctores. scilicet quod indistinctè possint merces alienari, & liberari ab obligatione, & ita desinunt esse obligata: & an extra causam dotis, an etiam in causa dotis: & an alienata reuocentur: & quomodo intelligendi sint dicti Doctores, d. conf. 718. nu. 5.
Hypotheca, seu obligatio generalis an comprehendat merces: quod sic, secundum communem opinionem: & an rectè procedat ea communis: & de text. in d. l. cum tabernam, consil. 718. nume. 6.
Hypotheca, seu obligatio generalis quod comprehendat merces, an hoc procedat, ut etiam eas alienatas sequatur obligatio: an uerò censeatur debitor uoluisse illas obligare sub tacita conditione, si extabunt tempore, quo creditor aget, conf. 817. nu. 7.
Hypotheca accedere potest naturali obligationi soli, consilio 740. nume. 6.
Hypotheca. Qui promittit dare rem pignori, eo ipso uidetur pignorare, conf. 781. nu. 4.
Hypotheca. Clausula, per quam quis obligat pignori omnia bona sua, non intelligitur de illis, quæ actum erat, ut uenderentur, non ut pignori essent, conf. 781. nu. 7.
Hypotheca. Translatio domini pugnat cum pignore: & traditio possessionis, seu patientia non est de natura hypothecæ, quæ in rebus immobilibus contrahitur, conf. 781. nu. 8.
Hypotheca. An dicatur absoluta uenditio, quando post terminum quis accepit possessionem bonorum in casu, quo quis erat obligatus uendere, seu dare, tradere, & assignare proprietates, obligando bona, si certo termino non restituere pecunias &c. non autem dicatur pignus, uel hypotheca, ut scilicet fructus imputentur in sortem, uide in conf. 781.
Hypothecaria datur contra quemlibet possidentem, sicut rei uenditio, conf. 210. nu. 30.
Hypothecaria actio sequitur quemcunque possidentem bona hypothecata, conf. 782. nu. 36.
Hypothecaria quando agitur, non est probandum necessariò dominium: & quid probandum sit, conf. 244. nu. 10.

Hypothecaria non confunditur per aditionem hereditatis, uide supra, Hereditas.

Hypothecaria actio pro legatis q̄ detur contra unum ex heredibus diuidentibus pro rata parte debiti tantum, licet ille heres possideat longè plura bona testatoris: & q̄ differat ab alijs hypothecarijs: & de intelligentia tex. in l. i. C. commu. de lega. & de decisione Pauli de Cast. ibi col. i. uide in conf. 236.

Hypothecaria datur solum pro rata parte debiti, licet heres conuentus possideat longè plura bona testatoris excedentia quantitatem suæ ratæ partis debiti: & uide de decisione Pauli de Cast. in l. i. C. commu. de lega. conf. 236. nu. 1. cum nu. seq.

Hypothecaria, quæ comperit pro legatis, quomodo detur, & sit accessoria, ad actionem personalem, & nascatur ab initio diuisa inter ipsos heredes, sicut nascitur actio personalis: & q̄ non detur ultra ratam partem personalis actionis: & q̄ sit casus specialis, & differat ab alijs hypothecarijs, conf. 236. nu. 2.

Hypothecaria. Quando tractatur de debito, seu obligatione proueniente ex persona testatoris, licet actio personalis tunc nō excedat portionem hereditariam cuiuslibet heredis, secus tamen in hypothecaria, quia potest intentari etiam pro portione aliorum cohæredum, & est in facultate creditoris agere contra quē uelit ex possessoribus pro toto debito: secus quando obligatio incipit in persona heredum, ut in legatis, quia hypothecaria datur pro rata parte debiti: & declaratur Pau. de Cast. ubi supra, conf. 236. nu. 3.

Hypothecaria quando detur in solidum contra unum ex heredibus &c. conf. 236. nu. 5.

Hypothecaria actiones ueniunt in cōsequentiam, cessis actionibus personalibus, uide supra, Cessio.

Hypothecarij natura est sequi personalem actionem, & sine ea stare non potest, conf. 265. nu. 17.

Hypothecaria actio ex post facto subsistit absque actione personali, conf. 314. nu. 4.

Hypothecaria. Quamuis agi non possit actione personali, quæ prescribitur per 30. annos, potest tamen agi actione hypothecaria, si nondum sit lapsi 40. anni, cum scilicet agendum est contra ipsos principales debitores, & personalis est sublata per prescriptionem: & non solum pro debito principali, sed etiam pro interesse potest agi, conf. 662. nu. 1.

Hypotheca contra extraneos possessores prescribitur spatio 30. annorum, conf. 662. nu. 2.

Hypothecaria in actione uenit interesse, conf. 781. nu. 12.

Hypothecaria. Qui possidet bona tanquam tertius possessor, & cū usufructu, & bona inde ultra decem annos, potest se defendere contra quemcunque agentem hypothecaria actione: & de prescriptione hypothecariæ, uide infra, Prescriptio.

Hypothecarij iudicium est nullum, non facta excussione opposita, uide supra, Excussio.

Hypothecaria. Pendente iudicio super hypothecaria, non potest quis facere transitum ad ius offerendi, conf. 469. nu. 15.

Hypothecaria actionis in materia, q̄ est anterior respectu rei principalis, censetur etiam anterior pro accessionibus, consilio 500. nume. 3.

Hypothecaria. Actiones non confunduntur in realibus, quando creditor sit hæres debitoris: quod procedit etiam in hypothecaria, quia quando bona sunt hypothecata, puta pro dote, non censetur confusa actio hypothecaria pro huiusmodi dote, quin possit quodcumque exerceri, conf. 503. nu. 31.

Hypothecaria. Modus formandi libellum in actione hypothecaria, remissiuè ad Prac. Papien. conf. 662. nu. 3.

Hispania fuit recuperata à Saracenis: & recuperatio fuit pijsissima, & de uoce audita de cælo, Deus uult, Deus uult, conf. 769. nu. 14.

Hispaniæ Rex Ferdināndus quid egerit inter cetera, conf. 769. nu. 1.

Homicidium, Homicida. Homicidium animo deliberato commissum quomodo probetur, uide in conf. 472. Et quando testis censetur deponere super animo deliberato, ibidem nu. 3.

Homicidium. Si quis euaginato ense aggressus est aliquem, dum transiret, & dirigebat percussiones ad caput, hoc solum indicium per se sufficit ad animum deliberatum: & tantomagis si nulla præcesserunt uerba, conf. 472. nu. 6.

Homicidium. Si quis erat armatus *col giacco di maglia*, & *guanti*, & *maniche di maglia*, & secreta in testa, *con spada*, & *pugnale*, hoc genus armorum arguit animum deliberatum, conf. 472. nu. 7.

Homicidium. Verba illa, *guardati, se tu ti sai guardare*, sunt aperte minatoria, & arguunt maximam deliberationem animi, conf. 472. num. 8.

Homicidium. Non pertinet ad testem deponere expressè de animo deliberato, quia cū talis animus non cadat immediatè sub sensu corporeo, non censetur esse testis, sed Iudex, conf. 472. nu. 4.

Homicidium. Testis si deponat de geminato, seu iterato insultu, de inimicitia, de auxilio, & assistentia alterius pariter armati: hæc arguunt animum deliberatum, conf. 472. nu. 9.

Homicidium animo deliberato fuisse commissum, iste articulus uersatur in coniecturis, conf. 46. nu. 1.

Homicidium fuisse commissum animo deliberato, in dubio non præsumitur, duobus casibus exceptis, latronum, & eorum, qui agros depopulantur, conf. 46. nu. 2.

Homicidium animo deliberato commissum non præsumitur, quando quis prius nihil ex domo amouerat de bonis suis, & rebus, conf. 46. nu. 9.

Homicidium animo deliberato fuisse commissum non debet præsumi ex inimicitia, quæ præcedebat cum interfecto, uel præsumebatur, conf. 46. nu. 12.

Homicidium animo deliberato fuisse commissum an præsumatur ex qualitate uulnerum, & loci, in quo quis fuit percussus, consil. 46. nu. 13.

Homicidium fuisse commissum animo deliberato, solet probari, uel per tractatum præcedentem, uel per effectus postea subsequutos, & ex genere armorum, conf. 47. nu. 4.

Homicidium fuisse perpetratum maxima animi deliberatione, arguit secunda aggressio, conf. 56. nu. 18.

Homicidium. Si Iudex concessit licentiam accusatori, ut iret, uel mitteret cum familia ad capiendum malefactorem, qui fuit interfectus in captura, an possit inquiri de homicidio ex animo deliberato, uel de auxilio ad homicidium contra tales assistentes familie, & executoribus, uide in conf. 47.

Homicidium. Nemo debet puniri de auxilio ad homicidium, nisi scienter illud præstiterit ad eum finem, de quo imputatur: & nisi talis scientia expressè nominetur in inquisitione, & probetur: & scientia non præsumitur in dubio, conf. 47. nu. 5.

Et in præstantibus auxilium requiritur expressè scientia ex nouis constitutionibus Mediolani. d. conf. 47. nu. 6.

Et auxilium non punitur, nisi præstitum sit per actum proximum, & scienter, d. conf. 47. nu. 7.

Homicidium si constat fuisse commissum per aliquos, cessare debet suspitio de alio, qui non erat cum illis, sed contra illos, conf. 56. nume. 12.

Homicidium prius constare debet, conf. 16. nu. 3.

Homicidium. De intelligentia nouæ constitutionis Mediolani, q̄ solus conatus puniatur pœna mortis, quamuis secutum non fuerit homicidium, uide in conf. 30.

Homicida interficiens unum, cum putaret interficere alium, quomodo puniatur de iure communi, conf. 30. nu. 2.

Homicidium an censeatur fuisse commissum in personam unius per errorem: & de quodam casu trium scholasticorum sociorum, & amicorum, qui à rixa insultu cum quibusdam aduersarijs fugerunt super quoddam solarium: & contigit, q̄ unus ipsorum scholasticorum repertus fuit mortuus super summitate scælæ: quod tale homicidium debeat imputari aduersarijs, & persecutoribus, non autem uni ex ipsis scholasticis, ut scilicet ipse per errorem interfecerit socium, credens eum esse ex persecutoribus: & latè de multis coniecturis, & præsumptionibus utrunque inducentibus. Et datò, quòd per errorem interfecisset socium, quòd non puniatur: neque possit pro habenda ueritate de hoc torqueri, uide in conf. 56.

Homicida interficiens aliquem per errorem, cum putaret interficere unum ex persecutoribus, non censetur committere aliquod delictum, quando dabat operam rei licite, & quando fecit ob necessariam defensionem, conf. 56. nu. 35.

Et licet occidens nolit confiteri se occidisse, tamen ex quo actus criminaliter non est punibilis, si factus fuisset per errorem, non potest pro ueritate habenda torqueri, etiam quòd aliunde ueritas haberi non potest, nisi sit seruius. d. conf. 56. nu. 36.

Homicidium præsumitur commissum ab inimico, conf. 56. nu. 14.

Homicidium præsumitur commissum ab eo, qui repertus fuit in loco, ubi erat occisus, stante inimicitia cum occiso, uel persecutione, uel alia suspitione, conf. 56. nu. 19.

Homicidium præsumitur commissum à fugiente cum ense nudo in manibus, conf. 56. nu. 20.

Homicidium commissum per filium ad defensionem patris sui an puniri debeat: & de materia. l. ut uim, uide in conf. 94.

Homicidium committere, uel percutere potest filius ad defensionem patris: frater ad defensionem fratris: & maritus ad defensionem uxoris: & socius itineris ad defensionem socij, conf. 94. nu. 3.

Et de testibus deponentibus ad defensionem, uide in d. consil. 94. nu. 4. 5. & 6. & infra, Testis.

Homicidium committere, & alium percutere licitum est impunè ad necessariam defensionem: & quando id propriè uerificetur, conf. 94. nu. 1.

Homicidium potest committi, & potest percuti aggressor, non solum si uerisimiliter erat interfecturus talem se defendentem, sed etiā si erat illaturus solum aliquod leue uulnus, uel percussione: & tunc non tenetur defendens de homicidio, neque de excessu, neque de dolo excessu, conf. 94. nu. 2.

Homicidium. De mandato ad homicidium, quando non noceat: & de protestatione eius, qui fecit homicidium, quòd non fecit de mandato illius, sed tanquam ipse &c. an profit talis protestatio, & an exoneret mandantem: & quid etiam quando quis confitetur se fecisse de mandato, an probet, & an ei credatur, etiam pro inditio, ad torturam, uide in conf. 516.

Homicidium. Mandatum ad interficiendum aliquem quando non noceat: & itante protestatione eius, qui dicitur habuisse mandatum, per quam exoneravit mandantem, & sibi soli protestans imputavit homicidium &c. quod pro sit talis protestatio, etiā quod uerē mandasset: & tantomagis quando non constat de mandato: & sufficit protestatio ad excludendas leues coniecturas contra mandantem, conf. 516. nu. 3.

Homicidium. Mandatarius etiam q̄ sponte sua, uel compulsus per torturam dicat, q̄ quis mandauit ei homicidium faciendum, non est illi credendum, etiam pro inditio ad torturam: & quibus rationibus: & quomodo procedat Alex. conf. 88. volu. 5. & an bene loquatur, conf. 516. nu. 5. cum nu. seq.

Et quod Alex. loquatur de negotio ciuili, non autem criminali: & q̄ loquatur de multis testibus attestantibus mandatum sibi factum, non autem de uno tantum teste. d. conf. 516. nu. 6.

Et Alex. etiam malē loquitur: quia quamuis credendum sit alicui assenti aliquid pertinens ad officium suum, si constat eum habere tale officium, non est tamen ei credendum, si ipse solus attestetur se habere tale officium, seu factam esse sibi commissio- nem, uel mandatum: & ita loquitur Bart. allegatus per Alex. d. conf. 516. nu. 7.

Homicidium si quis dicat se fecisse de mandato alicuius, non creditur etiam ei alia ratione, puta si iam dixit contrarium in protestatione, quam fecit: quod procedit etiam si primum dictum fuisset extraiudiciale: multomagis si non omnino extraiudicia- le, sed coram Iudice licet incompetente, conf. 516. nu. 8.

Homicidium. Iam semel liberatus nō potest iterum molestari propter homicidium: & quando: & tantomagis quando constat de uero interfectore &c. conf. 516. nu. 1.

Homicidium. Statuto Pistoriensi disponente, q̄ quicumque in fu- turum occiderit, seu fuerit condemnatus pro homicidio, eius bo- na debeant confiscari, & applicari Camera communis Pistorij pro dimidia, & pro alia dimidia hæredibus occisi, dimidia bo- norum eius, qui fuit condemnatus de homicidio uxoris, debet applicari eius filijs susceptis ex ea uxore, & qui sunt hæredes ip- sius uxoris, quæ fuit eorum mater: & qua ratione, conf. 586. nu. 1. cum nu. seq.

Homicidium. Maritus si occidit uxorem, & dimidia bonorum cō- fiscatur hæredibus occisi ex statuto ut supra, an si applicetur fi- lijs ipsius uxoris, obiter, ut pater non censeatur eam amittere propter usumfructum: & an habeat in eis bonis usumfructum, & reddatur eluforium statutum, conf. 586. nu. 4. cum nu. seq.

Homicida doloso paritur pœna uitæ intuitu personæ, confil. 766. nume. 23.

Homicida an & quomodo succedat ei, quem interfecit, & quod ab eo auferatur hæreditas tanquā ab indigno, conf. 7. nu. 10. & su- pra, Hæreditas.

Homines, hoc uocabulum est generale, & comprehendit qua- lem cunque personam hominis, siue sit masculus, siue fœmina: & siue si pubes, siue impubes: & siue sui iuris, siue alieni: quinimo comprehendit etiam seruos: & a fortiori com- prehendit etiam natos non legitime, conf. 418. nu. 1.

Homines, hoc uocabulum habet significationem naturalem, confil. 418. num. 2.

Homines appellatio fuit usque ab initio, & iure naturali inspecto, conf. 418. nu. 3.

Hominum naturalis est ad dissentiendum facilitas, conf. 205. nu. 37. Homines mandare, est cōtra omnem rationem naturalem, conf. 769. num. 77.

Honestas. Interpretatio respiciens maiorem honestatem de- bet attendi in dubio: & uerba pro conseruatione honestatis trahi debent ad improprium significatum: & statuta ratione honestatis possunt extendi ad improprium significatum, conf. 777. nu. 6.

Honestatis alicuius personæ causa potest admitti probatio etiam cōtra præsumptionem iuris & de iure, conf. 95. nume. 9. & infra, Probatio.

Honor. Nemo præsumitur uelle id, quod eius honorem lēdit, conf. 553. nu. 30.

Honoris causa non reputatur parua, conf. 555. nu. 29.

Honor, seu dignitas, & fama, ut conseruetur illæsa, naturalis ap- petitus decurrit, sicut ad conseruationem uitæ, confilio. 765. nu- mero 47.

Honor. Primus locus, & prima cathedra denotant præeminentiam, & titulum honorabiliorem, conf. 556. nu. 1.

Et ad alium finem non datur primus locus, nisi ratione præemi- nentiæ, & maioris honoris. d. conf. 556. nu. 2.

Honor. Primus locus, & prima cathedra denotat, & sonat in præe- dentiam: & claritas tituli denotat præeminentiam: & qui sedet in altiori loco, dicitur maior, conf. 556. nu. 6.

Honor. Dignior præferitur in honoribus deferendis, non in iam de- latis, conf. 556. nu. 7.

Honor. Non quælibet dignitas inducit præeminentiam in iam de- latis, sed habens titulum denotantem magnam præeminentiam: ut si quis habeat primum locum, & primam cathedram, præfer- tur in honoribus delatis: & ita procedit communis conclusio, q̄

inior excellentior præfertur seniori, conf. 556. nu. 8.

Horæ appellatione non intelligitur pulsatio ipsius horæ per cā- panam, sed principaliter tempus illud, quod designat ip- sa pulsatio horæ, conf. 83. nu. 26.

Hospitale. Demolito hospitali, an subsistat hospitalitas, cō- sil. 177. nume. 2.

Hospitali si fuerunt legata bona, & domus, cum onere, q̄ teneatur hospitale ipsam domum aptatam tenere, & q̄ ibi fiat collegium &c. an si destruat domus, teneatur hospitale eā de nouo restau- rare, & reficere collegium, uide in conf. 326. & supra, Alienatio.

Hospitali. Testator si post testamentum factum, in quo iussit in do- mo sua fieri hospitale, alienet ipsam domum, & aliam alio tem- pore emat postea simpliciter, censetur perseuerare uoluntas tes- tatoris, ut in domo empta fiat hospitale: idem si disponat fieri ecclesiam in domo, conf. 326. nu. 2. & supra, Alienatio.

Hospitationis militum Onera &c. uide infra, Onera, & in- fra, Milites.

Humanitatis, & beneuolentiæ uerba nihil operantur, uide infra, Verba.

Humanum genus omne processit à filijs Noe, consilio 769. nume. 61.

Humanum regimen deriuatur à diuino, & ipsum debet imitari, conf. 769. nu. 82.

I

Ianua, Ianuenses. Ianuæ decretum, seu statutum, uel pri- uilegium de non trahendis causis ex- tra ciuitatem, uide infra, Statutum.

Ianuenses non propriè dicuntur illi, qui non habent domicilium in ciuitate Ianuæ, quamuis inde sint oriundi, conf. 251. nu. 19. & uide supra, Domicilium.

Ianuensem non publicus exercendi se in mercimonijs, & mutuo commatu rerum, & pecuniarū, & in publicis cambijs, cum usu- ris leuioribus, uel grauioribus secundum qualitatē temporis, & rerum &c. & quæ sit ratio, conf. 209. nu. 20.

Iasonis mens declaratur, conf. 205. nu. 69.

Identitas bonorum probari debet, uide supra, Bona.

Idola adorare, est peccatum contra naturam: & in hominem non cadit, secundum naturalem rationem, adorare Idola: & plus honoris tribuendum est cani, quā Idolo: & uide de Plin- io, conf. 769. nu. 74.

Idolis mactare homines, est contra rationem naturalem &c. & erat reprobatum etiam apud ethnicos: & de Busiride, qui mactabat hospites, conf. 769. nu. 76.

Iguorantia in dubio præsumitur: præsertim quando contra- ctus est factus per alium, ut de inuestitura facta per unum, & receptione pensionis per alium, conf. 134. nu. 12.

Ignorantia præsumitur in hærede, quod res sit emphitheotica, nisi probetur contrarium, uide supra, Emphitheosis.

Ignorantia probabilis est, quæ solet cadere in hærede circa nego- tia defuncti, conf. 332. nu. 3.

Ignorantia tanto facilius præsumitur, si agatur de nouo successore, conf. 543. nu. 18.

Ignorantia præsumitur in eo, qui est nouus successor alterius, conf. 3. nume. 15.

Ignorantia quod præsumeretur in defuncto, non potest eius hæres allegare: & tex. in c. præsumitur ignorantia, de regu. iur. in 6. non procedit in casibus, quibus aliquis tenebatur, & poterat indaga- re, conf. 698. nu. 5.

Ignorantia non præsumitur, quando quis tenebatur inuestigare, & præsertim si de instrumento, cuius ignorantia allegatur, reperit- ur facta expressa mentio in alio instrumento, cum expressione nominis notarij rogati, & indictionis, anni, mensis, & diei, confil. 998. nu. 6.

Ignorantia regulariter præsumitur, conf. 18. nu. 2. Sed fallit hæc re- gula, quando quis habuit noticiam de aliqua parte rei. d. confil. 18. nu. 3.

Item fallit, quādo res est talis, quam quis scire tenetur ratione of- ficii sui, & ad eum pertinebat inuestigare. d. conf. 18. nu. 4.

Item fallit, quando quis allegat ignorantiam pro fundamento in- tentionis suæ. d. conf. 18. nu. 6.

Item fallit in casibus, in quibus requiritur ignorantia iusta, & pro- babilis. d. conf. 18. nu. 6.

Ignorantia præsumitur in dubio, conf. 279. nu. 5.

Ignorantia præsumitur ex absentia, conf. 279. nume. 9. & conf. 770. nume. 33.

Ignorare præsumitur absens, conf. 299. nu. 15.

Ignorantia in dubio præsumenda est potius, quā scientia: & tan- tomagis stante absentia, quia tunc etiam non præsumitur scien- tia, ubi aliās præsumeretur, conf. 299. nu. 19.

Ignorantia coniunctus licet præsumatur scire facta coniuncti, id procedit, quādo esset præfens, secus si absens reperiretur, quia tūc non præsumitur scientia, sed ignorantia potius, conf. 770. nu. 34.

Ignorantia

Ignorantia nō probabilis, neque iusta quando dicatur, ueluti si fuit negotium notissimum inter omnes de familia, & ferē in tota ciuitate: & quōd tunc præsatur quis habuisse plenissimam noticiam rei: præsatur si uiuat patruus, qui de toto negotio est instructus, conf. 507. nu. 7.

Ignorantia. Dato quōd quis non habuerit noticiam rei, est tamen in euidenti negligentia, si poterat perquirere à patruo, uel ab alijs, & perquirendo de facili inuenisset ueritatem: & non est iusta ignorantia illius, qui tenebatur perquirere, & de facili inuenisset, conf. 507. nu. 8.

Ignorantia in facto alieno non est tolerabilis, quādo tale est, quod quis potuit, & debuit inuestigare, conf. 232. nu. 3.

Ignorantia probabilis non datur circa factum proprium, & quādo quis soluit, conf. 230. nu. 3.

Ignorantia tolerabilis est etiam in facto proprio, inspectis circumstantijs, conf. 251. nu. 42.

Ignorantia non est uerisimilis, neque tolerabilis in facto proprio alicuius, & in his, quæ ad ipsum pertinens, conf. 262. nu. 7.

Ignorantia in dubio præsatur, & non scientia: & quando id etiā procedat in re sua, conf. 396. nu. 5.

Ignorantia non præsatur in facto proprio, præsatur in sui præiudicium, conf. 448. nu. 2.

Ignorantia facti non cadit in facto proprio, conf. 739. nu. 9.

Ignorantia, seu obliuio tolerabilis est ex lapsu decennij, conf. 265. nume. 37.

Ignorantia probatur per iuramentum, conf. 279. nu. 12.

Ignorantia alleganti, seu errore, uel imperitiam, est credendum, saltem cum iuramento, cum scilicet non est ignorantia omnino incredibilis, conf. 381. nu. 9.

Ignorantia præsatur: & ignorantia probatur per iuramentum, conf. 552. nu. 2. & non probatur per iuramentum, quando non est ignorantia uerisimilis, conf. 18. sub nu. 5.

Ignorantia probatur per iuramentum, dato quōd præsatur sit contra iuramentum, conf. 9. nu. 43.

Ignorantia an probetur per uerisimilitudines, & urgentes præsumptiones absque iuramento, conf. 9. nu. 44.

Ignorantia iuris etiam admittitur, quando tractatur de damno euitando: neque tunc fit distinctio, utrum potuerint consuli peritiores, conf. 292. nu. 29.

Ignorantia iuris, & imbecillitas præsatur in mulieribus, conf. 595. nu. 16. & infra, Mulier.

Ignorantia iuris licet plerumque soleat excusare mulieres, id tamen locum non habet, nisi in casibus à iure expressis, conf. 746. nume. 9.

Ignorantia iuris facile admittitur in muliere ex quacunque leui, & minima excusatione, conf. 746. nu. 11.

Ignorantia iuris non excusat à pœna. I. si quis in tantam. C. unde ui, conf. 746. nu. 10. & uide infra, Possessio.

Ignorantia non prodest rusticis in his, quæ à iure diuino sunt, præsatur hodie cum rustici sint sagaces, conf. 757. nu. 21.

Ignorantia iusta, & probabilis non debet alicui damnum asserere, conf. 744. nu. 8.

Ignorans non potest dici negligens: sed propter ignorantiam excusatur, licet fuisset alijs puniendus, & seruus excusatur, si noctis tempore occisus fuit dominus, quia potuit probabiliter ignorare offensam factam tali tempore, conf. 770. nu. 35.

Ignorare quis præsatur insolentia fratris &c. confilio 773. numero 18.

Ignorantia, & error differunt: & quomodo, conf. 9. nu. 47.

Ignorantibus, & absentibus ius non acquiritur &c. uide supra, Absens, & supra, Acquirere.

Ignorantia an præsatur propter mutationem officialium communitatis, conf. 116. nu. 6. & infra, Restitutio in integrum.

Illatio non fit ex diuersis, conf. 123. nu. 7. & seu ex separatis, conf. 786. nu. 5.

Ille, & ipse, hę dictiones de sui natura referuntur precise ad personas expressas, conf. 328. nu. 25.

Imbotaturę onus &c. uide infra, Onera, & infra, Vestigal.

Imbreuiatura notarij, & quōd imbreuiaturę notarij standum sit &c. uide infra, Notarius, ubi posui.

Immunitas generalis ab oneribus si alicui fuit concessa, an is teneatur ad onera, quæ imponuntur propter casum belli inopinatum, & insolitum, uide in conf. 1.

Immunitas ab oneribus concessa per transactionem interpretari debet, quōd euenientibus oneribus ualde excessiuis, & insolitis, non fit interim seruanda, sed subeunda sit rata portio onerum: & ita communiter solent interpretari immunitates, confilio 34. numero 15.

Immunitas generalis an extendatur ad casus insolitos: & immunitas ab oneribus extenditur ad casus insolitos, quando uerba sunt generalia, & pregnantia, à quibuscunque oneribus quouis modo imponendis &c. conf. 115. nu. 7.

Immunitas generalis quōd extendatur ad casus ualde insolitos, uide in conf. 116.

Immunitas generalis à quibuscunque oneribus quouis modo im-

ponendis, extenditur etiam ad casus ualde insolitos, & ad casum belli, conf. 116. nu. 2.

Immunitas, uel exemptio quantumuis generalis non comprehendit onera prouenientia ex casibus extraordinarijs, & ualde insolitis, conf. 130. nu. 4 & 19.

Immunitas, uel exemptio generalis an, & quando comprehendat onera extraordinaria, conf. 130. nu. 19.

Immunitates, & priuilegia non habent locum in casibus extraordinarijs ualde grauibus, nisi sit priuilegium concessum per uiam contractus, puta transactionis, & per uiam compromissi, confilio 132. nu. 12.

Immunitates simplices non trahuntur ad mala tempora, quibus imponuntur onera admodum grauia, neque tunc prægogitata, conf. 264. nume. 4.

Immunitatis priuilegiū ab oneribus an comprehendat taxas equorum, onus salis, & hospitaliones militum: & de decreto Mediolani quōd talia onera non comprehendatur, quomodo intelligatur, uide in conf. 290.

Immunitatis priuilegium comprehendit quodlibet genus onerum, quando habet uerba admodum uniuersalia, & enixa, ac sepius repetita, conf. 290. nu. 1.

Immunitas. Decretum Mediolani quōd priuilegia immunitatum non comprehendant taxas equorum, & hospitaliones militum, an respiciat, seu comprehendat immunitates præteritas, & quōd recipiat duas limitationes tale decretum, conf. 290. nu. 3.

Immunitas. Onera salis, & taxarum equorum sub quibus uerbis comprehendantur in quibusdam priuilegijs, de quibus in præsenti casu, conf. 290. nu. 9.

Immunitas concessa an comprehendat casum belli, præsatur belli ualde excessiui: & q simplex immunitas non comprehendat casum belli, nisi sit expressus: & quid si adiecta sint uerba generalia, & repetita, & ualde enixa, puta quacunque de causa, quæ dici, uel excogitari possit: uel etiam simpliciter facta sit mentio de bello, an comprehendat casum belli ualde insolitum: res est dubia: & Alex. fuit sibi contrarius, conf. 335. nu. 13.

Immunitas concessa an excuset à solutione collectæ impositæ ad reficiendos muros ciuitatis, propter necessitatem, uel suspicionem belli, quōd tamen principi, seu ciuitati non est indictum, conf. 336. nu. 14. cum nu. seq.

Immunes, seu exempti licet non teneantur soluere collectas postmodum imponendas, & maxime quando est facta expressa mentio de futuris oneribus imponendis: tamen istud procedit, nisi tales collectæ imponantur propter necessitatem belli, tunc enim exempti non excusantur, nisi expressè hoc dictum fuerit, conf. 336. nu. 15.

Immunitatis concessio etiam si habeat illa uerba, & uoluerunt tantum pro expressis &c. item, etiam si de ipsis oporteret facere mentionem, non tamen inducunt talia uerba, ut comprehendantur casus belli ferè incogitati, conf. 336. nu. 16.

Immunitatis priuilegium si habeat illa uerba, & cæteris grauaminibus, quibuscunque etiam nominibus appellari ualeant, uerior conclusio est, quōd extendatur ad collectas imponendas propter guerram: & quæ sit ratio, conf. 336. nu. 17. cum nu. seq.

Immunitatis uerba ualde generalia, & enixa, & latissima, quæ sint, quæ comprehendant casum belli, & maiora expressis, conf. 336. nu. 22. cum nu. seq.

Immunitatis concessio quōd non extendatur ad collectam, quæ imponitur propter necessitatem belli, istud uerum, nisi in genere de hoc esset cogitatum tempore concessionis, tunc enim extenditur, & casus iste comprehenditur, conf. 336. nu. 23.

Immunitatis concessio quōd nō comprehendat casum belli: & definitiones, quæ ad hoc allegantur, hæc ea ratione procedunt, quoniam de isto casu non uidetur fuisse cogitatum tempore concessionis, tanquam insolito, & inconsueto, & ideo non uenit: secus si dictum sit, immunitatem debere extendi ad insolita, & inconsueta, & incogitata, tunc enim omnia ueniunt, cum expressa fuerint, conf. 336. nu. 24.

Immunitas non extenditur, si imminet necessitas belli, quando superior non potest aliter providere, nisi collecta imponatur exemptis, conf. 336. nu. 27.

Immunitas, præsatur quæ alicui competit propter numerum. 12. liberorum, an includat onera bellica, seu imposita ratione militiæ, uide in conf. 794.

Immunitas non excusat ab oneribus, quæ Cæsar imponit ratione militiæ: quod procedit, etiam si ab inferioribus onera bellica imponantur, conf. 794. nu. 1.

Immunitas, siue exemptio non includit onera bellica, quando fuit simpliciter concessa, & tempore pacis, & quo non cogitabatur de bello, & ideo non trahitur ad insolita, & non cogitata: & ideo cautè concipi debet immunitas per uerba ampla, & fieri debet mentio de guerra, conf. 794. nu. 4.

Immunitas licet non excuset ab oneribus, quæ imponuntur ratione militiæ, id tamen nō uerificatur in immunitate clausa in corpore iuris, & quam fuit aliquis consecutus tempore bellico, & ex ipsa lege, quia talis immunitas includit onera bellica, secundum ueriores opinionem, conf. 794. nu. 7.

- Immunitas conceditur per statutum Papie.** 145. habentibus decem liberos: & comprehendit etiam onera, quæ imponuntur per principes, & omnia onera: & quomodo declarari debeant ipsa statuta Papie 132. & 145. conf. 519. nu. 1.
- Immunitas propter numerum 12. liberorum,** comprehendit etiam onera, quæ imponuntur à Principe, quia comprehendit onera omnia patrimonialia: & ita utrum loquens in ea materia, debet eodè modo intelligi secundum ius commune, conf. 519. nu. 6.
- Immunitas, quæ competit propter numerum 12. liberorum,** huiusmodi hodierna onera realia, & patrimonialia includit, secundum magis ueram, & communem opinionem, conf. 794. nu. 5.
- Immunitas clausa in corpore iuris, ut est immunitas propter 12. liberos,** non censetur reuocata per principem reuocantem quaslibetque immunitates, conf. 794. nu. 6.
- Immunitas concessa in modum contractus ualeat, & est irreuocabilis,** conf. 264. nu. 3.
- Immunitatis priuilegium aliquando non est concessum gratiosè,** sed potius est contractus, uidelicet in præmiu, seu remunerationem: & tunc non potest talis immunitas expressè reuocari, siue concessa sit propter in uim contractus, siue in modum remunerationis, & præsertim cum benemerita sunt expressa in priuilegio, conf. 290. nu. 12.
- Immunitatem non potest communitas concedere subdito, seu cui:** licet secundum aliquos ualeat concessio ex iusta causa, puta remunerationis: sed licet sint narrata merita, non tamen est credendum tali narrationi inter personas suspectas, confil. 335. nume. 14.
- Immunitatis concessio facta per communitatem licet ualere de iure,** potest tamen rescindi prætextu lesionis, conf. 335. nu. 16.
- Immunitas an possit concedi per communitatem:** & an in exemptione concessa per ciuitatem intelligatur excepta autoritas principis, cuius prætextu fuit impositum onus, uide in conf. 336.
- Immunitas non potest concedi per communitatem, seu per ciuitatem,** quæ recognoscit superiore, & quando est concessa suis ciuibus, conf. 336. nu. 2.
- Immunitas potest ex causa approbata concedi per ciuitatem, & communitatem,** conf. 336. nu. 3.
- Et inter alias causas illa potissimè approbata est,** quando ciuitas per stipulationem, & per contractum, propter merita concedit suis ciuibus immunitatem: tunc enim ualidissima, & firmissima est concessio, & talis immunitas non potest reuocari, d. conf. 336. nume. 4.
- Immunitatis concessio facta propter remunerationem,** non potest dici mera liberalitas, & non potest reuocari, quando fuit facta per uiam contractus, & cum decreto, conf. 336. nu. 5.
- Immunitatem potest ciuitas etiam suo ciui concedere, propter merita per eundem ciuitati præstita,** conf. 336. nu. 6.
- Immunitas. In exemptione, seu immunitate concessa per ciuitatem** an intelligatur excepta autoritas principis, cuius prætextu fuit impositum onus hospitalitatis: & quando intelligatur excepta autoritas superioris, nec illi ciuitas inferior possit præiudicare, conf. 336. nu. 28.
- Immunitas. Ciuitas concedendo immunitatem alicui nobili suæ ciuitatis,** licet nõ potuerit præiudicare Imperatori, uel principi, tamen bene præiudicauit sibi, quando eam concessit per uiam contractus, & propter merita, & sic in uiam remunerationis: quo casu communitas tenetur soluere portionem pro rata tangentè ipsi ciui exempto, conf. 336. nu. 30.
- Immunitatem non potest communitas dare pro collecta principis,** quia non est in sua potestate, conf. 730. nu. 6.
- Immunitas concessa per contractum censetur fortio, & magis obseruanda,** conf. 1. nu. 2.
- Immunitas. De immunitate ex causa onerosa:** & de priuilegio immunitatis, in quo apparebat receptio precij, sed dubitabatur, an censeretur concessum ex causa onerosa, uide in conf. 353.
- Immunitatum priuilegia cum possit princeps absolute concedere uel titulo oneroso, uel titulo lucratiuo;** etiam sine expressione alicuius causæ non est necesse querere de ueritate alicuius causæ expressæ in ipso priuilegio, dummodo constet de causa proxima, id est, onerosa, si de ea agatur, conf. 353. nu. 4.
- Immunitatis priuilegium licet contineat receptionem precij, an non dicatur concessum ex causa onerosa, si fiat mentio pecunias ipsas fuisse solutas vigore alicuius decreti simpliciter,** conf. 353. nu. 5. cum nu. seq.
- Immunitas si fuit concessa per conuentionem, & ex causa, quæ fuit fauorabilis, atque utilis reipublice,** debet ampliari potius, quàm restringi: neque ab ea faciliè recedendum est, conf. 418. nu. 24.
- Immunitas concedi non potest, nisi per principem, etiam si loquamur de immunitate concedenda alicui artifice de nouo uenienti, uel Fabro;** & concessio immunitatis est de genere prohibitorum, conf. 186. nu. 26.
- Immunitas concessa intelligitur semper sine præiudicio tertij:** & solum præiudicat ipsi concedenti, qui tantominus accipiet ab alijs, nec alij subditi sunt grauandi, conf. 186. nu. 27.
- Immunitatem quis possit concedere, uide in conf. 186.**
- Immunitas concessa alicui per consules, uel Decuriones alicuius** loci, quando non ualeat, uide in conf. 264.
- Immunitas concessa alicui est nullius momenti, si nõ habet requisita,** conf. 264. nu. 1. Et consules, uel Decuriones non possunt donare, seu remunerare: & immunitas si sapit meram donationem sub ficto colore remunerationis, non est habenda ratio, d. confil. 264. nu. 1.
- Immunitas concessa per principem non potest communitatibus, uel cuilibet tertio præiudicare,** conf. 335. nu. 15.
- Immunitatis uerba si non exprimunt bona in futurum acquirenda, an talia bona comprehendantur:** & de tex. in c. quia circa, extra de decim. conf. 335. nu. 17.
- Immunitas an possit concedi per principem:** & an immunitas trahatur ad bona postea quesita, & in futurum querenda, uide in conf. 336.
- Immunitas potest sine dubio concedi per principem,** consilio 336. nume. 1.
- Immunitas concessa an extendatur ad bona postea quesita, & in futurum querenda:** quod sic, conf. 336. nu. 7. cum nu. seq.
- Immunitatis, seu exemptionis priuilegium à decimis generaliter, & indefinite concessum, extenditur etiam ad possessiones postmodum quasitas,** conf. 336. nu. 8.
- Immunitas debet ad futura extendi, esto quod de magno præiudicio tractetur:** quoniam in beneficijs largissima sit interpretatio contra ipsum concedentem: & isto casu procedit text. in c. quia circa, extra de priuileg. conf. 336. nu. 10.
- Immunitatis priuilegium an extendatur ad bona futura:** licet plura hinc inde pro & contra possint adduci, tamen uerior, & communior opinio est, quod extendatur ad futura, cum tale priuilegium non sit coarctatum finibus rerum, conf. 336. nu. 11.
- Immunitatis concessio indefinite emanata extenditur ad futura,** conf. 336. nu. 12.
- Immunitas si fuit concessa, ne dum pro oneribus presentibus, sed etiam pro illis perpetuo imponendis deinceps & in futurum, & sic respicit futura onera imponenda, eodem modo & bona futura querenda tunc cum de futuris sit dictum, proculdubio sit extensio ad futura:** & cautela est, quod ponatur in concessione, etiam pro futuris, conf. 336. nu. 13.
- Immunitas admissa quod ad quedam onera, debet etiam admitti quod ad alia, quando priuilegium exprimit omnia onera, & omnia ex eadem causa imponuntur,** conf. 353. nu. 11.
- Immunitas, seu exemptio trahitur etiam ad id, quod fuit subrogatum,** conf. 26. nu. 6.
- Immunitas concessa massarijs an extendatur ad fictabiles:** & an immunitas concessa domino pro eius massarijs comprehendat etiam eius fictabiles, seu colonos cuiuscunque generis, siue partiaris, siue nummis colant: quod sic, uide in conf. 441.
- Immunitas concessa domino pro eius massarijs comprehendit etiã fictabiles,** conf. 441. nu. 1.
- Immunitatem cur dominus acquirat sibi pro massarijs, quæ sit ratio,** conf. 441. nu. 3.
- Immunitas concessa pro massarijs respicit indistinctè & massarios, & fictabiles:** siue respicit colonos cuiuscunque generis, siue nummis colant, siue sint partiaris, confil. 441. nume. 7. cum nume. sequen.
- Immunitatis concessio facta domino pro eius massarijs trahitur etiam ad fictabiles ex identitate rationis, dato quod uocabulum, massarijs, per iuris interpretationem non traheretur ad dictionem, colonis,** conf. 441. num. 11. cum seq.
- Immunitatis priuilegium restringi non debet de persona ad personam, ubi sit fraus ipsi impetranti,** conf. 441. nu. 15.
- Immunitas. De immunitate ab oneribus, quam quis habet pro se, & omnibus habitantibus super suis bonis:** & quid si acquisiuit postea bona, uel domos, quæ soluebant onera, an pro illis teneatur soluere, an pro illis, uide in conf. 233.
- Immunitatem ab oneribus pro se, & omnibus habitantibus super suis bonis, si quis habeat per longissima tempora, & pacificum possessionem, perinde est ac si de tali immunitate extaret titulus expressus, & nihil est in eorum præiudicium innouandum,** conf. 233. nu. 1.
- Immunitas. Bona solita soluere onera si transleant in personam immunitem, an sint immunia, an uerò debeant soluere, si personæ, quæ prius ipsa bona habebant, soluebant onera,** consilio 233. numero 2.
- Immunitatem ab oneribus si quis habeat pro se, & omnibus habitantibus super suis bonis, personæ, quæ prius onera soluebant, & nunc uenerunt ad habitandum super illis bonis, non tenentur ad onera:** quia debet inspicere qualitas & personarum, & rerum, secundum illud præcisum tempus, quo imponuntur onera: sicut è conuerso debent soluere, si recedunt de illis bonis, confil. 233. nume. 5.
- Immunitas. Concessa emphiteosi alicui de bonis, quæ erant immunia ante emphiteosim, si postea propter caducitatem reuertantur ad dominum, censentur bona esse apud eum ex prima causa, & ita adhuc sunt immunia:** nec habetur ratio, quod medio tempore durante emphiteosi soluerint onera, uide supra, Emphiteosis.

Immunitas licet concedatur alicui per conductorem datorum, id non debet nocere domino locatori, conf. 249. num. 15. & uide supra, Datum.

Immunitatis non soluendi onera præscriptio &c. uide infra, Onera.

Immunitatis priuilegium concessum alicui Doctori, & filijs, non comprehendit filios naturales: & an id sit uerum, confil. 418. numero 9.

Immunitas si fuit olim concessa hominibus alicuius loci, an petentibus se conseruari in tali immunitate obiter, quod neque ipsi, neque eorum patres nati sunt in tali loco, sed duntaxat eorum maiores ibi habuerunt originem, conf. 418. nu. 10.

Immunitates transeunt ad posteros: & non amittuntur propter translationem domicilij, præsuppositis terminis habilibus, conf. 418. nume. 13.

Immunitate gaudet aliquis, stante cursu longissimi temporis, & re iudicata, & longa obseruantia &c. conf. 418. nu. 14.

Immunitas. Perseuerare quis debet in immunitate aliquando non solum uigore præscriptionis, sed etiam uigore interpretationis, puta quod uerba priuilegij ita semper fuerint interpretata: & talis interpretatio non requireret præscriptionem longi temporis: sed multo magis procedit, stante cursu longissimi temporis, conf. 418. nu. 23.

Immunitas. Si quis reperitur descriptus in libro uti immunis, id uidetur sufficere, conf. 789. nu. 18.

Immunis, seu exemptus si est in quasi possessione immunitatis &c. non cogitur ostendere titulum, seu priuilegium, quia presumitur priuilegiatus, nisi expresse contrarium probetur, confil. 141. nume. 6.

Immunitas concessa etiam pro heredibus, & quibuscunque successoribus, an comprehendat singulares successores, consilio 34. nume. 4.

Immunitatem petens, censetur fateri subiectionem, consilio 34. numero 5.

Immunitas. De interpretatione cuiusdam conventionis super immunitate bonorum, quando quis subiecit bona territorio alicuius loci, & fecit ea poni in registro, cum conditione, & protestatione, quod sint semper exempta, nec teneantur ad aliqua onera, sed quod registrantur ad perpetuam memoriam, & pro conseruanda iurisdictione illius loci &c. uide in conf. 335.

Immunitas. Paria sunt, uel locum esse immunem, seu exemptum, uel extra territorium, conf. 335. nu. 2.

Immunitas. Nobilitas quandoque præstat causam concedende immunitatis per superiorem a munere personali, iuxta tex. in l. nō tantum §. illiacensibus. ff. de excusa. tuto. & quid præsupponat ille tex. conf. 730. nu. 16.

Immunitatis ius habent soli negotiatores, qui deuotioni principis seruiunt, conf. 39. nu. 3.

Immunitatem non habent mercatores, qui pannos conducunt. a partibus ultramontanis, conf. 39. nu. 4.

Immunitatem consequitur mercatores a muneribus personalibus, & mixtis, quandiu mercimonium exercent, & etiam a patrimonialibus, secundum aliquos, conf. 39. nu. 9.

Immunitas, uide etiam infra, Onera.

Immunitas. An impositio onerum cum expressione quod soluant etiam priuilegiati ab ipso principe, comprehendat priuilegiatos ex contractu: & ab immunitas possit concedi per communitatē, conueniendo cum ea, an uero id ad principem solum pertineat, uide in conf. 115.

Immunitas. Ordinatio principis quod omnes soluant onera, etiam priuilegiati ab eo, comprehendit priuilegiatos habentes immunitatem ex mero, & proprio priuilegio gratuito, non autem ex contractu oneroso, quia tunc non debet, nec potest princeps de ordinaria potestate eam reuocare, conf. 115. nu. 8.

Immunitatem an possit dare communitas, an uero id ad principem pertineat: & quomodo ualeat conuentio facta cum communitate super immunitate: & quod non ualeat in præiudicium fisci, sed inter ipsos contrahentes, quando est facta in modum contractus: & quod promissor immunitatis teneatur releuare a fisco, conf. 115. nu. 19.

Immunitas concessa per communitatem, & confirmata per principem ualeat perinde ac si princeps eam concessisset, consilio 115. nume. 10.

Immunis, seu exemptus si soluat onera cum protestatione, quod est exemptus, & quod soluit animo repetendi, talis protestatio reseruat ei omne ius suum, imo per solutionem factam etiam sine protestatione non amittitur immunitas, nisi per lapsum longi temporis, conf. 115. nu. 16.

Immunitas. Camera potest exigere onera ab omnibus subditis secundum eorum ratam portionem, non obstante conuentione facta super immunitatem inter ipsos subditos, sed communitas postea tenetur releuare immunem, conf. 115. nu. 17.

Immunitas concessa per communitatem si confirmata sit a principe, & oriatur lis, declarandum est non solum teneri communitatem ad releuandum in futurum immunem illum, sed quod etiam Camera fisealis non possit molestare &c. conf. 115. nu. 19.

Impedimentum facti, & impedimentum iuris ualde confusi æquiparantur, & utrumque excusat a caducitate, conf. 118. nu. 26. & supra, Caducitas.

Impedimentum præstans tenetur ad interesse, si res desijt esse integra propter impedimentum, conf. 226. nu. 16.

Impense, seu expensæ, uide supra, Expensæ, ubi posui.

Impensæ, seu melioramenta, uide infra, Melioramenta, ubi posui.

Imperator, Imperium. Imperator est dominus mundi quod ad supremum dominium, sed est dominium improprie, scilicet quod ad iurisdictionem, & protectionem in uniuersum, non autem quod ad proprietatem, conf. 62. nu. 20.

Imperator non potest concessionem factam ecclesiæ a suo prædecessore reuocare, quando non continet concessio enormem lationem, conf. 62. nu. 6.

Imperatoris alienatio in ecclesiam quod non ualeat, si contineat enormem lationem, & quod possit reuocari, consilio 62. numero 13.

Imperatoris, seu Imperij superioritas, seu supremum ius non concernit dominium aliquod directum, uel utile, sed duntaxat iurisdictionem, & protectionem uniuersalem, consilio 64. numero 99.

Imperij parua, uel magna, seu enormis læsio indicatur, secundum qualitatem principis, & rei alienata, conf. 62. nu. 32.

Imperator potest facilius alienare loca sterilia: item & alienare facilius alicui in recompensationem damnorum, consilio 62. numero 33.

Imperator quando censeatur a se abdicare omnia, præter superioritatem, conf. 62. nu. 19.

Imperator etiam si uelit, non potest alienando abdicare a se illam superioritatem Imperij, quam quilibet tenetur recognoscere, conf. 62. nu. 10.

Fallit, quod alienat in ecclesiam, quia tunc potest abdicare etiam superioritatem: & an ualuerit donatio Constantini in ecclesiam, d. conf. 62. nu. 11.

Et procedit, quando alienatio est de rebus singularibus, non autem de quota Imperij: item quando non continet enormem lationem Imperij, d. conf. 62. nu. 11.

Imperator potest liberè abdicare a se etiam superioritatem, quando donat ecclesiæ Romanæ: secus si donet ecclesiæ inferiori: & an sit uera hæc distinctio Ioan. And. & aliorum, consilio 62. numero 14.

Imperator quod possit a se abdicare superioritatem, etiam transferendo in ecclesiam inferiorem, est magis communis opinio, conf. 62. nu. 15.

Imperator in dubio non censetur transferre superioritatem in ecclesiam inferiorem: & hæc est mens Io. And. conf. 62. nu. 17.

Imperatoris suum supremum ius non potest ab eo separari, nisi transferat aliquid in ecclesiam, conf. 64. nu. 47.

Imperator an possit donare aliquid ecclesiæ, nullam sibi penitus reseruando superioritatem: quod sic Romanæ Ecclesiæ: & de donatione Constantini, conf. 64. nu. 81.

Imperator quod possit etiam in ecclesiam inferiorem, ueluti Mediolanensem, Nouariensem &c. transfeere aliqua loca, abdicando a se omnem superioritatem, est communis opinio, conf. 64. nume. 82.

Imperator potest facilius donare ecclesiæ inferiori, quam ecclesiæ uniuersali, seu Romanæ: & quæ sit ratio, consilio 64. numero 85.

Imperator si donat Ecclesiæ Romanæ, censetur in dubio donare absolute, etiam superioritatem: secus si donat Ecclesiæ inferiori: & quæ sit ratio differentiæ, conf. 64. nu. 87.

Imperator in dubio non censetur transferre ea, quæ pertinent ad superioritatem Imperij, nisi cum clausulis amplissimis, ex certa scientia &c. conf. 64. nu. 90.

Imperator an patiatur præscriptionem contra superioritatem sui Imperij, uide infra, Præscriptio.

Imperator an possit exigere onera in illis locis, in quibus non habet nisi superioritatem Imperij, uide infra, Onera.

Imperium. Ecclesia habet in multis partibus mundi bona, quæ non recognoscunt Imperium, conf. 391. nu. 13.

Imperator est aduocatus, & defensor Ecclesiæ, etiam ex necessitate: & Imperatoris interest, quod concordia Ecclesiæ conseruetur, conf. 386. nu. 13.

Imperator ante coronationem potest omnia, quæ potest post coronationem, licet appelletur simpliciter Rex Romanorum, consil. 62. nume. 31.

Imperator, uel eius fiscus tenetur persolvere creditoribus eius, cuius erant bona deuoluta &c. uide supra, Fiscus, & supra, Feudum.

Imperator. Regulariter non est confugiendum ad Imperatorem, nisi quando ordinarius, uel quicumque alius Iudex denegauerit iustitiam, uel recusauerit prouinciam, uel si aduersariorum potentiam perhorrescat, conf. 209. nu. 25.

Imperator, uel princeps debet curare, ne alicui inferatur iniuria &c. conf. 209. nu. 32.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Imperator est Iudex in causa, uel negotio pertinente ad rem ipsius, maximè instante parte, conf. 209. nu. 26.

Imperatoris procurator simpliciter constitutus dicitur habere liberam rerum administrationem, uide infra, Procurator.

Imperator uoluit priuatorum utilitatem propriè utilitati preferendam esse, & Imperium suum magis hominum abiectione ampliandum, quàm pecuniarum copia, conf. 210. nu. 17.

Imperatores Caroli quinti laudes, conf. 769. nu. 2.

Imperator in Ducatu Mediolani representatur tanquàm Dux Mediolani, non autem tanquàm Imperator: & quicquid fit Mediolani sub nomine Imperatoris, censetur fieri sub nomine eius tanquàm Ducis Mediolani, conf. 62. nu. 24. & conf. 49. nu. 2. & supra, Dux, Ducatus.

Impossibilitas non uenit in generali dispositione, uide supra, Generalis.

Impossibilitas proueniens ex perplexitate uerborum uitiat totam dispositionem, conf. 24. nu. 1.

Impossibile censetur illud, quod non est uerisimile, conf. 8. num. 14. & infra, Verisimile.

Impuberum appellatione communiter intelligimus maiores infantibus, sed nondum habètes firmum animi iudicium, conf. 205. nu. 40.

Impudicitia mulieris, uide supra, Copula carnalis.

Incantus, seu subhactatio, uide infra, Subhactatio, ubi posui.

Incendium. De statuto quòd communitates teneantur de incendijs, & damno dato: & de eius intelligentia: & de materia incendijs, uide in conf. 285.

Incendium. Statutum quod communitas teneatur de incendio, & damno dato, communiter intelligitur, quod sine ulla præfinitione temporis quandoque agit ille, qui passus est incendium, obtrinet, dummodo probet ipsum incendium, conf. 285. nu. 1.

Incendium. Statutum quòd communitas teneatur de incendio, & damno dato, si præfigit communitati terminum trium dierum ad capiendum malefactorem, an per consequens censetur præfigere eundem terminum ei, qui passus est damnum, ad id petendum, alioqui non sit amplius audiendus: & uide de intelligentia statuti: & quæ sit principalis intentio talium statutorum, conf. 285. nu. 2.

Incendium. Statutum quòd communitas teneatur de incendio, & damno dato, & quod teneatur infra certum terminum capere, & consignare malefactorem, qua ratione sit factum, seu introductum: & quod non referat, ad communitas habuerit scientià incendijs uno tempore, uel alio, quia si statutum obligat communitatem, siue incendium committatur de die, siue de nocte, non curat statutum de scientia ipsius communitatis particulariter circa ipsum incendium, conf. 285. nu. 3.

Incendium, seu damnum præsumitur datum ab ipsa communitate, si inter damnum passum, & communitatem uigent inimicitie: tantomagis si sit probatum, & incendium non potuerit uerisimiliter prouenire culpa ipsorum inhabitantium, conf. 285. nu. 4.

Incendium. Statutum de incendio, uel damno dato, non debet intelligi, quando incendium, uel damnum prouenit ex facto, uel culpa ipsius petentis: & uide breuem instructionem ad capiendum super incendio contra communitatem &c. consilio 285. nume. 6.

Incendij de materia, remissio, conf. 285. nu. 7.

Incendium præsumitur prouenisse culpa communitatis, secundum dispositionem statutorum: & quomodo, conf. 613. nu. 8.

Incertitudo, Incertum. Incertitudo qualiscunque sit, non uitiat, non solum in legalibus, sed etiam in contractibus: sed declaranda est arbitrio boni uiri, id est, Iudicis, conf. 437. nu. 4.

Incertitudo facilius uitiat in contractibus stricti iuris, consilio 731. nume. 5.

Incertitudo quando non uitiet, conf. 740. nu. 16.

Incertum. Fatuus fuisset, qui certam conditionem propter incertam sciens reiecit: quæ interpretatio excludit malam fidem, & dolum, uel fraudem, conf. 744. nu. 9.

Incertum. Regulariter fieri debet interpretatio, ne res sit incerto, conf. 747. nu. 6.

Incidens quod dicatur, ad hoc ut aliquid dicatur de incidentibus causis, conf. 214. nu. 20. & uide supra, Causa.

Inclusio unius, est inclusio alterius, conf. 34. num. 9. & consil. 557. num. 7. & conf. 125. nume. 3. limitando, ut ibidem nume. 20.

Inclusio unius, est alterius exclusio, hæc regula limitatur, quando plura habent eandem rationem, quia licet de uno tantum fiat mentio, uidetur fieri exemplariter, & non restrictiue, consil. 159. nume. 25.

Inclusio unius, quod sit alterius exclusio, hæc regula. l. cum prætor. ff. de iudi. non procedit, quando in casu omisso eadem est ratio, quæ est in casu expresso, conf. 164. nu. 9.

Inclusio unius &c. regula. l. cum prætor. non habet locum, quando adest uerisimilis causa, propter quam casus expressus debuit pot-

tius exprimi, quàm ceteri casus omisso, ut si fuit expressus ratione frequentioris usus &c. conf. 164. nu. 12.

Inclusio unius, quomodo sit alterius exclusio &c. declaratur in consil. 164.

Inclusio unius, est alterius exclusio: & quod de uno dicitur, de alijs negatur, tantomagis quando utrunque fuit petitum, consil. 164. nu. 1. declarando, ut ibidem nu. 3. cum sequen. & nu. 7.

Inclusio unius dato quòd inferat propriè exclusionem alterius, ac si fuisset expressa, non tamen censetur derogatum alijs casibus, qui alia uia, & alio modo competunt, de quo ipse excludens non habuit notitiam, conf. 164. nu. 7.

Inclusio unius est alterius exclusio: & quando non procedat hæc regula, conf. 173. nu. 14.

Inclusio. Argumentum ab inclusione unius ad exclusionem alterius, etiam ualet in rescriptis, conf. 312. nu. 2.

Inclusio unius &c. hæc regula. l. cum prætor. de iudi. habet locum, quando est diuersa ratio: sed quando est eadem ratio, non militat, conf. 557. nu. 9.

Inclusio unius, est alterius exclusio: hæc regula locum non habet, quando id, de cuius exclusione agitur, habet eandem rationem, uel maiorem, quàm habet inclusum, conf. 125. nu. 20.

Incontinenti. In his, quæ sunt simul, & incontinenti, atque unico contextu, non consideratur prius, & posterius, conf. 136. nu. 10.

Incontinenti. Verba intelliguntur incontinenti, seu paulò post, nõ autem quandoque, conf. 747. nu. 1.

Indefinita æquipollet uniuersali per interpretationem, & nõ ex proprietate sermonis, conf. 27. nu. 5.

Indefinita æquipollet uniuersali: unde si testator mandat simpliciter solui debita, est perinde ac si dixisset, omnia debita, conf. 109. nu. 14.

Indefinita non æquipollet uniuersali in probationibus, consil. 150. nume. 4.

Indefinita solet æquipollere uniuersali, conf. 243. nu. 2.

Indefinita. Paria sunt, dicere unum senem, & dicere unum ex senibus, quia interque modus loquendi est indefinitus, consilio 334. nume. 10.

Indemnitas quando promittitur per fideiussorem pro alio, uide bonam declarationem in consil. 328. Et de fideiussore indemnitis, uide supra, Fideiussor, & supra, Excessio.

Indemnitas ex post facto non denotatur per uerba illa, *che sia tenuto releuare &c.* Sed omnimoda liberatio, uide infra, Releuare.

India. De Terris in India, seu in Oceano inuentis: & an licuerit Ferdinando Regi Catholico, & Carolo quinto Imperatori, Hispaniarum Regibus, etiam ex concessione Papæ, & de iure poli, & de iure fori, ipsas Terras occupare, & bellum inferre illarum accolis, & illos suæ ditioni subijcere, uide in consilio 769. & arguitur ad partes, & concluditur quòd sic, ibidem numero 7.

Indiarum prouintiarum, seu Terrarum in Oceano inuentarum, an vnquam fuerint Christianorum: & quòd usque ad nostra tempora nec reperiuntur, nec inuentæ fuerint, conf. 769. nu. 17.

India. Culpa an possit imputari hominibus illarum prouintiarum in Oceano, seu in India inuentarum, si non obseruabant legem Christi, conf. 769. nu. 24.

India. Ferdinandus, & Carolus, qui occuparunt Terras in Oceano inuentas, an teneantur ad restitutionem ablatorum, & omnium damnorum: & an etiam mercatores comportantes comeatus, & arma Gubernatoribus ibi existentibus &c. conf. 769. nu. 32.

India. Homines illarum prouintiarum in Oceano inuentarum, quomodo essent sub iurisdictione, antequàm subijcerentur ditioni Regum Hispaniarum, conf. 769. nu. 36.

India. Ferdinandus, & Carolus, Reges Hispaniarum concessione Papæ iussu etiam vi, & armis, prouincias in Oceano inuentas suæ ditionis fecerunt, ut illarum habitatores ab Idolatria ad verum cultum perducerent, conf. 769. nu. 46.

India. Papa potuit, utendo iure suo, subijcere terras, & homines in Oceano inuentos, ditioni Regum Hispaniarum, propter scelera ipsorum hominum, conf. 769. nu. 78.

India. Papa uices ueri Dei gerens in terris, potuit concedere prouincias in Oceano inuentas Regibus Hispaniarum ex potestate sua, conf. 769. nu. 86.

India. Reges Hispaniarum Terras in Oceano inuentas licitè fecerunt suæ ditionis: & sunt illarum ueri Reges, & quòd ad ius fori & quòd ad ius poli, & quòd ad iudicium ecclesiasticum, & quòd ad iudicium animarum: & qui habuerunt bona ex Regum concessione in præmium suorum laborum, licitè possident, conf. 769. nu. 102.

Indicium unum tollit aliud, conf. 56. nu. 6.

Indicium unum debet probari saltem per duos testes omni exceptione maiores, conf. 56. nu. 28.

Indicia probantur etiam per unum testem, quando actus, de quo deponit, est proximus delicto, conf. 72. nu. 8.

Indicium quomodo, seu per quot testes probetur, uide etiam infra Testis.

Indicia leuiora sufficiunt in criminibus occultis: & sufficiunt, si sint uerisimi-

uerisimilia, licet non sint omnino proxima ipsi delicto, conf. 72. nume. 2.

Indicium unum extinguatur per bonam uocem, & famam, & quietum uiuendi modum alicuius, conf. 56. nu. 13.

Indultum si habeat Cardinalis, & uacet per obitum Præpositura ecclesiæ collegiatæ in Diocesi, ad quem spectet electio præpositi, & confirmatio, an ad Papam, an ad Cardinalem, & an ad capitulum, seu canonicos: & aliqua de interpretatione indulti, uide in conf. 183.

Indulta concessa per Papam Cardinalibus habentibus ecclesias cathedrales, uel Abbatis, reducunt rem ad ius commune, nihil noui addendo: & cum tendant ad ius commune, censentur fauorabilia, & late interpretanda, confil. 183. nume. 3. & confil. 724. nume. 3.

Indultum reducit rem ad ius commune: & id etiam semper in dubio est tenendum: & quomodo quando dispositio iuris communis est fauorabilis, & utilis, conf. 724. nu. 11.

Indultum. Electio præpositi an concedatur. Canonis etiam uigore indulti concessi Cardinali: & quod indultum porrigat uires ad tertiam personam, si id suadeat ratio connexionis, confil. 183. numero 8.

Indultum non est inconueniens quod porrigat uires ad tertiam personam, si id suadeat ratio connexionis, conf. 724. nu. 13.

Indulta concessa Cardinalibus non præiudicant tertio, cui spectet electio, uel præsentatio, secundum regulam Cancellariæ, confil. 183. nu. 13.

Indulti uigore conferri non potest dignitas principalis in ecclesia collegiatæ, quia est de reseruatis, conf. 242. nu. 5.

Indulta quomodo concedat Papa Cardinalibus, consilio 724. numero 3.

Indultum. Electio præposituræ collegiatæ an spectet ad Cardinalem habentem indultum, confil. 724. nu. 4. cum nu. seq.

Indultum. Electio Rectoris ecclesiæ collegiatæ quando etiam non spectet ad Cardinalem, uel Archiepiscopum habentem indultum, conf. 724. nu. 8.

Indultum. Papa quando per indultum concessum Cardinali transferat etiam ius confirmanda in ipsum Cardinalem in beneficijs electiuis, conf. 724. nu. 5.

Indultum qua ratione proficit aliquando non tantum Cardinali, sed etiam canonicis ecclesiæ, quamuis in eo non nominatis, consilio 724. nu. 12.

Indultum concessum Cardinali quando non comprehendat electionem, neque illam censetur Papa ei concedere unâ cum ipsa confirmatione, conf. 724. nu. 22.

Industria sua nemini debet nocere, & inertia aliorum eis prodesse, conf. 38. nu. 5.

Industria personæ quando non est electa, potest quis per se, uel per alium facere, conf. 755. nu. 15.

Industria personæ non censetur eligi, ubi fit mentio hæredis, & aliquid ad hæredes transit: quia industrialia non transeunt ad hæredes, conf. 755. nu. 16.

Infamia, Infamis. Infamia non repellit à nuda, & simplici cognitione causarum, consilio 203. nume. 12.

Infamia iuris, uel facti an contrahatur per confessionem criminis, uel erroris sui: & an repellat consentientem à dignitate, uide in conf. 203. & supra, Hæreticus.

Infamia an repellat à dignitate: & infamia iuris non contrahitur per confessionem erroris, uel criminis sui, quando non fuit secuta sententia condemnatoria, sed potius absolutoria, puta in crimine hæresis, conf. 203. nu. 1.

Infamia an probetur ex eo quod quis supplicando petit restitutionem etiam aduersus infamiam: & quomodo intelligatur talis petitio, conf. 203. nu. 3.

Infamem esse, non dependet à uerbis, sed à re, & ideo assertio, uel negatio nihil facit: sicut petitio absolutionis ab excommunicatione non probat excommunicationem, consilio 203. numero 6.

Infamia facta non habet certos, seu limitatos terminos, sed est quid consistens in opinione hominum, & debet secundum uerisimilem hominum opinionem iudicari, confil. 203. nu. 8.

Infames an censentur legitimati, uide infra, Legitimatus.

Infinitas est euitanda, conf. 157. nu. 26.

Infirmas. Grauari infirmitate facile respondent affirmatiue, & assentiunt ad omnia, quæ eis proponuntur, conf. 414. nu. 62.

Infra, hæc dictio denotat omissionem aliquorum ex his, de quibus fit mentio, conf. 287. nu. 11.

Inhibitoria concessa, & fundata super falsa assertionem patris non adstringit, conf. 128. nu. 16.

Inimicitia, Inimicus. Inimicitia capitalis oritur ex acri iniuria, consilio 56. numero 15.

Inimicitia præsumitur inter litigatores, non solum criminaliter, sed & ciuilitur, dummodo de re notabili, consilio 646. nu. 3.

Inimicitia probatur ex eo, quod quis aliquem non alloquebatur, & sic ex diuturno silentio: & quando quis non salutat, præsumitur inimicus: & pluribus alijs modis probatur inimicitia, consil. 770. nume. 46.

Inimicus præsumitur is, qui protulit aliqua uerba minatoria mortis, conf. 72. nu. 12.

Inimicitia, & odium, sunt grauiore inter fratres, quam cum extraneis: & Remulus à Romulo fratre suo occisus fuit, consilio 773. nume. 1.

Inimicitia undecunque proueniat, suos semper operatur effectus: & sicut amicus amico uult bona, è contrario inimicus inimico mala peroptat, conf. 773. nu. 11.

Inimicus præsumitur, quod dicat, & faciat ea, quæ malum inferunt inimico: & de inimico male loquitur inimicus, consilio 770. nume. 47.

Inimicus præsumitur in dubio dedisse damnum, conf. 72. nume. 11. conf. 56. nu. 16.

Inimicus præsumitur dedisse damnum, præsertim si eius interest, conf. 646. nu. 3.

Inimicus præsumitur dedisse damnum, quando de malefactore nõ constat, conf. 770. nu. 48.

Inimicus. Damnum, quod alicui inferitur ab inimicis suis, an sit casus fortuitus, & ascribendum culpæ illius, conf. 416. nume. 5. & supra, Damnum.

Inimicus testis, uide infra, Testis.

Inimicus præsumitur ipse commississe homicidium, conf. 56. nume. 14. & supra, Homicidium.

Iniuria si sit illata filio, potest pro ea pater agere: & quamuis possit agere etiam ipse filius, cui illata est iniuria, potest tamen filius per patrem impediri: & solus pater possit remittere, conf. 419. nu. 3.

Iniuria. Mater non potest agere pro iniuria filiar, consilio 799. nume. 6.

Iniuria. Quæ sint personæ, quæ possint agere pro iniuria alterius, remissiuè, conf. 799. nu. 4.

Iniuria quando censetur fieri omnibus agnatis, & cognatis, & quomodo, & an possint agere, conf. 799. nu. 5.

Iniuria. Vxorès quamuis non soleant admitti ad persequendas iniurias illatas eorum maritis, admittuntur tamen in casum mortis, conf. 444. nu. 2.

Iniuria. Mulieres admitti non solent ad persecutionem iniuriar, quandiu extant aliæ personæ uolentes eam iniuriam persequi, conf. 444. nu. 3.

Iniuria. Pro uerbis iniurijs illatis quomodo quis debeat petere, quod ille, qui intulit iniuriam, condemnatur ad damnum illatum propter iniuriam: & quomodo debeat æstimari tale damnum, & taxari per iniuriatum, & per iudicem, etiam quod sit clericus, qui agit, conf. 617. nu. 1.

Iniurias sibi illatas possunt etiam clerici prosequi, scilicet agendo ciuilitur ad damnum, seu ætimationem iniuriar, confil. 617. nume. 2.

Iniuriarum agi potest ex eo, quod aliquid ad infamiam alicuius dictum, uel factum est: uel si aliquid dictum sit, quod pudorem alicuius lædat, uel quouis modo famam alienam insectetur, etiã si talia uerba fuerint dicta per eum, qui prosequitur interesse suum, conf. 722. nu. 1.

Iniuria censetur atrocior, secundum gradum dignitatis, & uitæ honestatem illius, cui fit, & secundum qualitatem personarum, coram quibus fit, conf. 722. nu. 2.

Iniuriarum pœna hodie est arbitraria, scilicet si agitur criminaliter, & tale arbitrium comprehendit etiam pœnam corporalem maiorem, uel minorem, secundum qualitatem personarum, etiã pœnam mortis, conf. 722. nu. 3.

Iniuriarum si agatur ciuilitur, non ad aliquod damnum re uera datum, sed ad ætimationem contumeliar, & iniuriar, cum quis dicit, nollem esse passus talem iniuriam pro tanto, tunc est pœna pecuniaria maior, uel minor, secundum qualitatem personarum, scilicet præstito prius iuramento per actorem, conf. 722. nu. 4.

Iniuria. Carceratus quando non sit relaxandus, etiam si certum nunc esset, quod puniendus non esset pœna corporali immediatè, sed pœna pecuniaria pro ætimatione iniuriar, etiã datis fideiussoribus, conf. 722. nu. 6. cum nu. seq.

Iniustitia principis reputatur casus fortuitus, & etiam sententia iniusta cuiuslibet iudicis, conf. 8. nu. 21.

Innocentia. Sententia absolutoria, & declaratiua innocentie reponit omnia in pristinum gradum, ac si nunquam factam fuisse imputatio, conf. 315. nu. 11.

Innocentia præsumptio plurimum augetur, quando quis se sponte constituit in carceribus, confil. 94. nume. 7. & uide supra, Carceratus.

Innocentius tanquam expositor alios expositores autoritate excellit: & nominatur pater iuris: & dupliciter nos ditauit, scilicet apparatu solemnem ut magister, & constitutionibus, quas ut Pontifex edidit in generali Concilio Lugdunensi: & est pater, & organum ueritatis: & fuit Doctor subtilissimus, conf. 769. nu. 44.

Innocentij autoritas reprobata: & fuit sibi contrarius; confil. 769. nume. 93.

Inquilinus dicitur is, qui conducit domum; non autem, qui conducit prædium rusticum, quia ille dicitur colonus, conf. 275. nu. 3.

Inquisitio. Omnia crimina, quæ possunt per accusationem puniri, possunt etiam puniri per inquisitionem: & an nouis constitutionis, & decretis Mediolani, conf. 319. nu. 44.

Inquisitio potest legitimè formari super dicto unius testis, qui immediatè deponat de ipso delicto; quia tale indicium sufficit ad torturam, & multo magis debet sufficere ad inquisitionem: & an inquisitio de animo deliberato possit formari super dicto unius testis, conf. 472. nu. 1.

Inquisitio. De generali consuetudine non amplius requiritur, quæ re itis reperatur, antequam formetur inquisitio: quæ consuetudo iam ceperat esse temporibus Alexandri, conf. 472. nu. 10.

Inquisitio quando habet illa uerba, ex mero officio, tunc cessant iura requirentia, quod fama; seu diffamatio præcedat inquisitionem, etiam si procedatur ad querelam alterius, dummodo non propriè ad accusationem, conf. 472. nu. 2.

Inquisitor hæreticæ prauitatis, uide supra, Hæreticus.

Insinuatio donationis, uide supra, Donatio, ubi posui.

Instantia si præfigatur per statutum causis excedentibus libras centum, an trahatur, & extendatur statutum etiam ad causas minores, & non ascendentes ad libras centum, ut scilicet habeant eandem instantiam &c. uide in conf. 96.

Instantia si præfigatur per statutum aliquibus causis; debet multo magis statutum extendi ad alias causas minoris summae, confil. 96. nume. 5.

Instantia quando præfigitur libris per statuta, talia statuta sunt fauorabilia, & extenduntur ad causas quasunque, in quibus uiget similis, uel maior ratio, conf. 96. nu. 6.

Instantiam habet omnis causa, & omnis lis, etiam si sit causa minima, uel extraordinaria, uel summaria, etiam si sit mera executio, conf. 96. nu. 7.

Instantiam non habet iudicium de damno dato, uide supra, Damnum.

Instantia de decreto Mediolani, quod cause pauperum nullam habeant instantiam, an qualitas paupertatis debeat probari intra triennium, an uerò sufficiat quandoque eam probari, saltem ante litem sententiam, & an etiam post sententiam, uide in confil. 161. nu. 6. cum seq.

Instantia erat perpetua de iure digestorum, & unico modo extinguebatur, scilicet per sententiam Iudicis, durante iure actoris ab initio proposito, & stante res, quæ petebatur; & ita etiam censetur perpetua usque ad sententiam in causis pauperum, stante decreto, de quo supra, conf. 161. nu. 7.

Instantia. Decretum quod cause pauperum nullam habeant instantiam, corrigit ius codicis, & omne aliud ius commune, uel municipale præfigens certam instantiam, & reducit rem ad primum ius commune digestorum, & secundum illud debet intelligi, & illius omnes interpretationes recipit, conf. 161. nu. 8.

Instantia perempta, sententia postea lata est ipso iure nulla, confil. 96. num. 1.

Instantia. Dato quod prior sententia sit nulla propter lapsum instantie, potest tamen Iudex appellationis, habita ratione expensarum, cognoscere de meritis cause, & nouam sententiam proferre, non obstante nullitate prioris sententiae, consilio 161. numero 14.

Instantia etiam nulliter agitata relinquit effectum suum ualidum in uim interpellationis iudicialis ad constituendum debitorem in mora, uide infra, Mora.

Instantia si lapsa est culpa alicuius, qui eam non fuit prosequutus, debet contra eum fieri condemnatio expensarum: & qui incepit nouum iudicium, debet refundere omnes expensas aduersario, conf. 182. nu. 45.

Instantia. Sententia dicitur nulla ipso iure, si lata sit ultra instantiam statuti præfigentis certum terminum tam Iudici, quam instantie ad causam: & post lapsum instantiam non potest iudicare, sed solum superest Iudici pronuntiare instantiam fuisse peremptam, partem in expensis condemnare, conf. 776. nu. 7.

Instantia statim quod est lapsa, dicuntur perempta acta: & rescriptum expirat, conf. 776. nu. 23.

Instantia. Sententia lata extra instantiam quod sit nulla, uide etiam infra, Sententia.

Instantia prorogari propriè non potest, si iam est finita, confil. 161. nume. 10.

Instantiam limitatam per statuta possunt litigatores prorogare, quamuis uertatur lis coram Iudice ordinario, dummodo non excedant metas iuris communis, id est, triennium: & multo magis debet id posse fieri in causis compromissum, & qua ratione, conf. 281. nu. 8.

Instantia censetur tacitè fuisse prorogata, eo ipso, quod perseveratum fuit in causa, renouando etiam petitiones, conf. 281. nu. 9.

Instantia potest per solum principem prorogari: cum tamen sit introducta ob publicam utilitatem, non potest tolli per rescriptum principis, nisi interueniat secundus iussus principis, alias rescriptum tanquam subreptitium non ualeat, conf. 776. nu. 24.

Instantia. Exceptio de lapsu instantie si est disputabilis, non potest impedire executionem, uide supra, Executio.

Instantia an currat, dum disputatur de admissione appellationis, uide in conf. 282.

Instantia. Licet nullum currat tempus in negotio principali, dum disputatur super articulo præparatorio, id tamen limitatur, dummodo disputatio fuerit iusta, & probabilis, alioqui tempus currit, conf. 282. nu. 1.

Instantia cause principalis quando est brevis, debent etiam singula eius membra esse breuia: & inconueniens est, quod maius tempus insumatur in disputatione articuli, quam in ipsa causa principali, conf. 282. nu. 2.

Instantia quod potius subsistat, quam quod sit lapsa, tenendum est in dubio, conf. 161. nu. 13.

Instantia quod subsit, pronuntiandum semper est in dubio, confil. 262. nu. 17.

Instantie in dubio fauendum est: & pronuntiandum est eam subsistere, conf. 281. nu. 6: & conf. 352. nu. 10.

Instantia cepta in causa civili transit indistinctè ad heredes hinc & inde: & eodem modo transit etiam ius, quod ceptum fuerat deduci in iudicium, licet nondum lis fuerit contestata, consilio 226. num. 13.

Instantia compromissi, uide supra, Compromissum.

Instantia data, seu inconuenienti, cessat ratio, seu fundamentum, conf. 427. nu. 8.

Inligator dicitur, qui parat probationes accusatoris, uel quouis alio modo instat Iudici, ut criminaliter procedat, conf. 728. nu. 2.

Inlittores, uel exercitores quando plures sunt, an quod unus fecit, censeantur omnes fecisse, uide in conf. 744.

Inlittores. Dicta in iure de inlittores, trahuntur hodie ad Factores, & ad quoscunque alios administratores, conf. 104. nu. 6.

Institutio heredis, uide supra, Heredis institutio, ubi posui. Institutio, uel confirmatio in beneficijs, uide supra, Confirmatio.

Instrumentum publicum habet pro se presumptionem, ut in dubio præsumendum sit, & iudicandum

pro eo: sed hoc non procedit, quando instrumentum uel est falsum, uel suspectum de falso, conf. 99. nu. 1. & uide supra, Falsum.

Instrumentum. In dubio præsumptio semper est pro instrumento, & pro notario, conf. 420. nu. 2. & infra, Notarius.

Instrumento in dubio credendum est, & pro eo est præsumendum, ut sit uerum, & non falsum, conf. 571. nu. 4.

Instrumentum. Pro narratijs factis in instrumeto est omnino præsumendum, quando facta fuerunt ea, quæ uerissimiliter non solent fieri, nisi uerissima sint ea, quæ sunt narrata in instrumeto: & maxime concurrente etiam diuturnitate temporis, puta si tunc facta fuit alienatio per uxorem cum decreto Iudicis, & cum licentia mariti, & consensu proximorum, & uicinorum, conf. 607. nume. 17.

Instrumento habenti debitam formam credendum est, & pro eo præsumitur, conf. 757. nu. 1.

Instrumentis non adhibere fidem, est in facultate Iudicis, etiam quod notariis non conuincatur de falso, conf. 70. nume. 9. & confil. 381. num. 21.

Instrumento publico potest Iudex, si sibi uidetur, non adhibere fidem, quamuis non pronuntietur falsum &c. confil. 95. nume. 4.

Instrumentum. Si per testes probetur maior pars eorum, quæ in instrumeto continentur, danda est fides cæteris omnibus partibus connexis in eodem instrumeto, consilio 205. numero uigesimo nono.

Instrumentum falsum, uel suspectum de falso, uide supra, Falsum.

Instrumentum si contineat rem nullo modo uerisimilem, non est habenda ratio de eo, & ei non adhibetur fides: ut si duo instrumenta fiant eodem die in diuersis locis distantibus solum per triginta milliaria: & quid de duobus instrumentis non uerisimilibus productis ab eodem, uel à diuersis, consilio 224. numero 7.

Instrumentum postquam est confectum, in dubio præsumitur interuenisse scientiam, & patientiam omnium, consilio 280. numero 2.

Instrumento fides non est adhibenda, quatenus non continet uerisimilia, conf. 289. nu. 15.

Instrumentum non facit fidem, nisi de his, quæ inter partes contrahentes fiunt, non autem de his, quæ non narrat notarius: & est communis: & an de certioratione facta per notarium, consilio 751. nu. 15.

Instrumentum si contineat narratiuam erroneam, uide in consilio 265.

Instrumentorum in narratijs aliquando solet committi negligentia, sed id nocere non debet, conf. 265. nu. 22.

Instrumenti narratio non est curanda, si reperiatur rem aliter se habere, conf. 265. nu. 34.

Instrumentum narrationes nihil de se probant, præsertim in his, quæ non possunt interuenire tempore ipsius instrumenti: sed summe uigorem ab ipsis actibus, seu instrumentis principalibus, à quibus dependent, conf. 265. nu. 39.

Instrumentum inter alios factum non probat, nisi semiplenè, conf. 603. nu. 3.

Instrumentum uenditionis factum cum alia persona, minus probat, quàm semiplenè, conf. 603. nu. 5.

Instrumentum licet fuerit factum inter alios principaliter, si tamen aliquis fuit præsens, & nominatus in instrumento, non tanquàm unus ex principaliter contrahentibus, sed tanquàm persona accessoria, puta ad legitimandam personam suæ vxoris, iuxta formam statuti, & intelligens, & non contradicens narrationi factæ in instrumento, quæ ad eum pertinebat, & afferebat sibi certum præiudicium, censetur acquiescisse, approbasse, & sibi præiudicasse, ac si expressè fuisset confessus narrata in instrumento, conf. 607. nu. 9. cum nu. seq.

Instrumentum factum inter alios debet facilius prodesse, uel nocere alijs, quando tractatur principaliter de probatione, non autem de obligatione, conf. 607. nu. 12.

Instrumenti narratio quando probet inter alios propter duo simul iuncta, & quomodo, conf. 607. nu. 14.

Instrumenti narratio uidetur aliquid probare quò ad alias personas, saltem semiplenè, uel per coniecturam, quando saltem ille fuit præsens instrumento &c. conf. 607. nu. 16.

Instrumento quemadmodum non præstatur fides in una parte, ita nec in alia, & quando, conf. 271. nu. 25.

Instrumentum quando probet quò ad tertios, uide in conf. 276.

Instrumentum inter alios factum, seu res inter alios acta probat, quando solum quærimus, an ita factum sit &c. consilio 276. numero 6.

Instrumentum inter alios probat quò ad tertios, stante iuramento, conf. 276. nu. 29.

Instrumenta, seu scripturæ inter duos, an probent quò ad omnes, uide etiam infra, Probatio.

Instrumentum confectum cum alio probat titulum in agente publiciana, conf. 114. nu. 13.

Instrumentum locationis, in quo fit mentio de fictu soluendo ecclesiæ, facit plenam probationem pro ecclesiâ: uel uerius facit saltem semiplenam, conf. 153. nu. 2.

Instrumenta antiqua probant etiam quò ad alias personas, consil. 299. nu. 11. & uide supra, Antiquum.

Instrumentum inter alios factum an possit mihi, & an probet plenè, an semiplenè, Docto. sunt uarij, conf. 425. nu. 8.

Instrumento sæpe contingit non esse adhibendum fidem, & tamen notarius non est puniendus de falso, conf. 381. nu. 21.

Instrumento uti an quis possit, non obstantibus his, quæ prius in contrarium dixit, & fecit, conf. 9. nu. 24.

Instrumentum qui uult pro parte approbare, & pro parte improbare, est sibi ipsi contrarius, conf. 355. nu. 20.

Instrumentum. Potest quis sumere fundamentum ex instrumento, uel contractu in uno proposito, & non propterea cogitur sequi cæteras omnes partes ipsius instrumenti, si habeat capitula separata, conf. 408. nu. 21.

Instrumentum per me productum possum postea impugnare, & e conuerso per me impugnatum allegare: & quomodo, consilio 9. nume. 40.

Instrumentum producens, censetur ipsum approbare, uide infra, Productio.

Instrumentum ne sibi ipsi contradicat, semper sumi debet interpretatio, uide supra, Contrarietas.

Instrumenta faciunt debitum dici liquidum, conf. 739. nu. 7.

Instrumentum probat, quòd quicquid reperitur in eo scriptum, censetur scriptum de uoluntate, & commissione eorum, qui rogauerunt instrumentum, consil. 599. numero 11. & uide infra, Notarius.

Instrumentum omne probat duo, id est, probat se ipsum, & probat actum, qui in eo continetur, & ita fuisse factum, ac dictum per eos, quorum contemplatione fit instrumentum, consil. 599. nume. 10.

Instrumentum, & contractus, qui continetur in instrumento, sunt duo diuersa: & aliquando instrumentum est nullum, & contractus ualidus, & potest probari per testes: aliquando contractus nullus, & instrumentum ualidum, conf. 223. nu. 22.

Instrumentum, & illa, quæ continentur in instrumento, censentur penitus diuersa, & separata, conf. 225. nu. 18.

Instrumentum factum de contractu quamuis sit ualidum, & contractus ipse aliquando sit nullus, debet tamen postea probari ipse contractus: & quando id procedat, uide supra, Contractus.

Instrumenta, & contractus tot censentur esse, quot sunt capitula, seu negotia contenta in ipso instrumento, uide supra, Contractus.

Instrumentum principale, seu contractus principalis si non ualet, non ualet etiam confessio &c. uide supra, Confessio.

Instrumentum. Verba illa apposita in instrumento, & prædictis omnibus, & singulis expressè consentiente &c. non debent restringi ad contractum ipsum tantum, sed comprehendunt cætera omnia, quæ dicuntur, & sunt in eo instrumento: ut in simili de uerbis illis, in omnibus, & per omnia, conf. 376. nu. 19.

Instrumentum. Diuersa sunt hæc, uelle aliquid probare circa instrumentum, & aliquid probare circa rem, de qua factum fuit instrumentum, conf. 529. nu. 42.

Instrumentum quando directio non impugnatur per probationem, sed agitur de re conuenta alio modo diuersimodè extra instrumentum quid iuris, conf. 529. nu. 41.

Instrumentum. De reprobatione instrumenti: & quot, & quales testes requirantur, uide in conf. 139. & infra, Testis.

Instrumentum ad reprobandum requiruntur probationes liquidissimæ, & testes omni exceptione maiores, & sine scrupulo, conf. 139. nu. 2. & 8.

Instrumentum de reprobatione quando agitur, requiruntur testes omni exceptione maiores, & qui superent omnem exceptionem, etiam leuem, & friuolam, conf. 139. nu. 8.

Instrumentum reprobari posse per duos, uel tres testes, quomodo id procedat, conf. 139. nu. 6.

Instrumentum reprobari non potest per duos testes, si non sunt ambo testes instrumentarij, sed requiruntur saltem tres: & est communis opinio, conf. 139. nu. 17.

Instrumentum ad reprobandum testes duo sufficiunt, secundum aliquos: sed si producantur ex parte actoris, requiruntur saltem tres, conf. 139. nu. 18.

Instrumento si testes duo contradicant, & alius sit testis, qui expressè deponat pro instrumento, tunc illi duo testes nihil penitus probant, conf. 139. nu. 19.

In instrumento si fuerint descripti plures testes, quàm esset necessesse de iure communi, tunc licet aliqui ex eis deponant contra instrumentum, non tamen læditur, aut reprobat instrumentum, dummodo remaneat in eo debitus numerus testium, qui non contradicant: quia quicquid est ultra numerum necessarium, est superfluum, & non attenditur, conf. 139. nu. 20.

Instrumenti de reprobatione, remissiuè, conf. 139. nu. 21.

Instrumenti de reprobatione quando agitur, testis notarius rogatus de ipso instrumento non facit fidem, conf. 139. nu. 13.

Instrumenti in reprobatione testis famulus rejicitur, consilio 139. nume. 7.

Instrumenti de reprobatione quando agitur, minima discordia testium de tempore solet uitare, conf. 139. nu. 16.

Instrumento si testes in eo descripti contradicant, uel aliquis eorum quid iuris, consil. 324. nume. 4. & 5. & uide infra, Notarius.

Instrumentum antequàm sit confectum, licita est penitentia, & contractus censetur factus eo die instrumenti, uide supra, Contractus.

Instrumenti una pars an debeat intelligi secundum aliam, consilio 156. nu. 10.

Instrumenti una pars debet declarari per aliam, conf. 180. nume. 5. & consil. 289. nume. 11. & consil. 364. nume. 9. & conf. 539. nu. 5.

Instrumenti in una parte expressum debet haberi pro expresso in alijs partibus, uide supra, Expressum.

Instrumenti una pars declaratur per aliam, quando scilicet in utraque parte instrumenti est expressum idemmet principale, & solum tractatur de aliqua interpretatione, uel subauditione accessoria, conf. 321. nu. 8.

Instrumenti uerba dubia interpretari debent contra eum, qui se super illis fundat, conf. 775. nu. 8.

Instrumentum secundum incontinenti factum declarat, quæ fuerit intentio partium in instrumento præcedenti, consil. 778. numero 53.

Instrumentum si factum fuit in executionem conuentionum, & pro earum implementum, debet secundum eas intelligi, consil. 473. nume. 20.

Instrumentum. Pactum aliquod licet non fuerit incontinenti factum, sed separatum ab instrumento, tamen si pactum se refert expressè ad instrumentum faciendum, & ad illud, quod in ipsum instrumentum debebat deduci, nihil refert tali casu, utrum quò ad tempus fuerit factum incontinenti, uel separatim, quia utroque casu censetur pars instrumenti, & de eo pacto censendum est, ac si propriè, & uerè contineretur in instrumento: singulare dictum, conf. 591. nu. 9.

Instrumenta duo si fiant incontinenti unum post aliud per eundem notarium, & coram eisdem testibus, perinde est ac si omnia unico instrumento comprehenderentur, conf. 22. nu. 6.

Instrumenta duo quando reperiuntur facta eodem die, eadem hora, & per eundem &c. quòd censentur respectiua, & de eis iudicandum sit, tanquàm de unico actu, uel instrumento: & ex post facto unus actus, uel unum instrumentum non possit approbari, uel susineri sine alio: & quomodo procedat, & intelligatur hæc regula Baldi in lege petens. C. de pac. uide in consilio 45.

Et non semper hæc uera sunt, sed procedit regula, quando materia subiecta

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

subiecta id patitur, & uerisimiliter ex coniecturis &c. d. conf. 45. nume. 2.
Et non semper censentur correspectiua: & quando censeantur, declarat. d. conf. 45. nu. 3.
Et non semper iudicantur, tanquam unicum instrumentum, uel unicus actus. d. conf. 45. nu. 4.
Et non semper est uerum, quod ex post facto tales actus, uel instrumenta non possint separari, sed debeant uel ambo subsistere, uel ambo corrui. d. conf. 45. nu. 5.
Instrumentorum, seu actuum duorum simul, uel incontinenti factorum, unum aliquando censetur corrigere, seu destruere aliud, conf. 45. nu. 6.
Instrumenta duo incontinenti facta non censentur correspectiua, saltem quando unum est necessarium: & aliquando etiam si sint ambo uoluntaria, conf. 45. nu. 9.
Instrumenta, seu contractus facti eodem die, an, & quando censeantur correspectiui unus ad alium, uide etiam supra, Contractus, & supra, Actus.
Instrumentum. Propter instrumentum, uel aliquid aliud de nouo repertum, licitum est mutare propositum, etiam impugnando proprium factum, & etiam si sit conclusum in causa, consilio 9. nume. 30.
Instrumenta de nouo reperta rescindunt iam facta, dummodo producantur ante latam sententiam, licet sit conclusum in causa, conf. 9. nume. 31.
Instrumenta de nouo reperta possunt produci etiam absque restitutione in integrum, conf. 9. nu. 33.
Instrumenta de nouo reperta dicuntur quatuor modis: & quomodo, conf. 9. nu. 34.
Instrumenta esse de nouo reperta, probatur per iuramentum producentis, conf. 9. nu. 35. & conf. 22. nu. 29. & conf. 698. nu. 3. Sed tale iuramentum non est admittendum, quando non esset uerisimile id, super quo praestaretur. d. conf. 698. nu. 3.
Instrumentum non dicitur de nouo repertum, quando in sententia, uel transactione patet, quod habita fuit noticia de eo, conf. 191. nume. 4.
Instrumenta de nouo reperta, propter quae aliquando retractatur iuramentum, uel sententia in casibus quibusdam specialibus, necesse est, non solum quod sint de nouo reperta, sed etiam quod sint talia, ut nullam penitus patiantur disputationem, conf. 291. nume. 6.
Instrumenta de nouo reperta faciunt rescindi ceteros contractus, licet non soleat rescindi transactio, conf. 698. nu. 2.
Instrumentum. Ratio temporum propter bella, pestilentias, & mutationem personarum habenda est, quae efficiant, ut non possint reperiri instrumenta, conf. 395. nu. 11.
Instrumenti scientiam praesumitur quis habuisse in singulis eius partibus, ex eo, quod habuit instrumentum ipsum apud se, conf. 59. num. 8.
Instrumentum celebrare quis cogitur: sed id procedit duntaxat, quando non extat alia probatio in scriptis, conf. 33. nu. 1.
Instrumentum dato quod conficiendum esset de contentis in apocrypha, seu chirographo, non tamen conficiendum esset in plenissima forma, sed simpliciter in instrumento esset redigendus tenor chirographi, & sola attestatio negotij, nihilque addendum esset, uel uariandum: neque etiam potest addi iuramentum, conf. 33. nu. 4.
Instrumentum. Defectus quando clare apparet ex instrumento, nunquam poterit suppleri, neque praesumitur pro solemnitate, conf. 135. nume. 6.
Instrumentum. An in instrumento antiquo praesumantur solemnitates interuenisse, uide infra, Tempus.
Instrumenti exemplum, uide supra, Exemplum.
Instrumenti amissio quomodo probetur, uide supra, Amissio.
Instrumenti in publicatione si citandus est clericus, potest citari per Iudicem laicum, sub quo fieri debet publicatio, uide supra, Citatio.
Instrumentum, uel contractus celebratus die feriato, an ualeat, uide supra, Feria.
Instrumenti tenor perinde est ac si fuisset insertus, quando facta fuit mentio per contrahentes de instrumento ipso cum certo anno, mense, & die, & nomine notarij, & expresse se remisissent ad illud, conf. 230. nu. 4.
Instrumentum unum faciens mentionem de alio, quamuis non soleat fidem facere, tamen probat in his, quae non sunt magni praedictij, conf. 489. nu. 5.
Instrumentum habens mentionem de alio non probat illud, conf. 502. nu. 27.
Instrumentum se referens ad aliud, non facit fidem, etiam inter contrahentes, nisi illud exhibeatur, saltem quod ad ea, quae tempore contractus instrumenti interuenire uerisimiliter non potuerunt, conf. 739. nu. 23. & uide infra, Relatio.
Instrumentum, maxime antiquorum, quare magis habeatur ratio, quam testium, conf. 244. nu. 19.
Instrumentis magis, quam testibus, standum est in antiquis, & maxime in probatione territorij, conf. 64. nu. 22.

Instrumenta, & testes, regulariter aequiparantur, conf. 176. nu. 134. & uide infra, Testes.
In instrumentis nullum uerbum etiam minimum debet esse superfluum, conf. 250. nu. 18.
Instrumentum quod non cantat, neque nos cantare debemus, conf. 256. nu. 22.
Instrumentum. Illud, quod uirtualiter continetur in instrumento, debet intelligi esse scriptum in eo, conf. 771. nu. 47.
Instrumenta multa sic confecta probant consuetudinem, uide supra, Consuetudo.
Instrumentum si fuit rescisum per sententiam, uide infra, Sententia.
Instrumentis rescisis, omnia restituntur in pristinum, consil. 265. nume. 11.
Instrumentum. In his, quae continentur in eodem instrumento, non datur prius, & posterius, conf. 295. nu. 6.
Instrumenta inuestiturarum an probent dominium, uide supra, Dominium.
Instrumenta multa simul iuncta quando probent concludenter, uide infra, Probatio.
Instrumenta quando habent executionem paratam ex forma statuti &c. uide supra, Executio.
Instrumentum nouum ut fiat cum suis omnibus demonstrationibus, ad firmiorem rei memoriam in futurum, potest pars aduersa compelli, conf. 10. nu. 23.
Insula. Superior habet meram facultatem constituendi iurisdictionem in insula nuper producta ex flumine, uide infra, Iurisdicatio.
Insulae baleares, & aliquid de eis, conf. 769. nu. 5.
Integra, atque imminuta &c. Natura istorum uerborum est comprehendere omnia, quae alienans ibi habebat, quamuis sint penitus separata, & diuersae naturae, conf. 322. num. 19. & 33.
Intellectus, Intelligentia. Intellectus, secundum philosophum, est uerorum, & intellectus noster fabricatur ex speciebus extrinsecis: & nihil est in intellectu, quod prius non fuerit in sensu, conf. 771. nu. 17.
Intellectus pincernae sunt sensus corporis, eo quod deferunt ei res sensatas: & an sensus, & intellectus, sint unum, & idem, conf. 771. nume. 8.
Intellectus literalis est sonus uerborum, extraneo non indigens interpreti: intellectus autem transcendens appellatur intellectus subtilis, in quo fuerunt laudati plures Iurisconsulti, quos refert, conf. 771. nu. 38.
Intellectus aptior attenditur, secundum subiectam materiam, conf. 790. nu. 29.
Intellectus ubi praevalet, in quo maior est proprietas uerborum, & per quem minus derogatur Iuri communi, & per quem actus sustinetur, conf. 790. nu. 30.
Intelligentia tenenda est, quae habebat maiorem dubitationem, conf. 142. nu. 5.
Interdictum, siue iudicium possessorium, uide infra, Possessorium.
Interesse quando peti possit, uide in conf. 162.
Interesse peti non potest, quando nulla fuit commissio mora, & creditor, & debitor sunt diuersi fori, nisi sint uicini intra tertium, aut quartum miliare, conf. 162. nu. 15.
Interesse certum conuenit a principio, ubi fors non soluat in termino, licet probatum ex promissione, si quis peti possit, & promissio reducatur ad certum interesse &c. conf. 11. nu. 7. & an ualeat promissio de soluendo certum interesse, si fors non soluat in termino, ibidem nu. 1.
Interesse, seu usura peti non potest ex promissione, nisi sit mercator solitus negotiari, & ex eo appareat lucrum certum, consilio 211. nume. 8.
Interesse. Princeps ubicunque requirit subuentionem a subditis, potest pacisci, quod praestetur certum interesse, donec restituatur pecunia: & quae sit ratio, conf. 211. nu. 13.
Interesse propter dilationem solutionis non potest licite constitui, quando obligatio est in pecunia: & idem si res deueniat ad eum casum, a quo incipere non poterat, conf. 217. nu. 18.
Interesse an debeatur ex propria promissione, si quis promissit restituere dotem cum damnis, & interesse: & quod hodie nulla ualeat conuentio ab initio super damnis, & interesse, quia cesseretur in fraudem usurarum, sed probari debet ex post facto uerum datum, seu interesse, conf. 300. nu. 12.
Interesse. Si aliquis sit mercator, debetur ei interesse, non solum damni emergentis, sed etiam lucri cessantis: sed est probandum tale interesse, & non est licitum super eo facere conuentionem, conf. 512. nu. 11.
Interesse. Iure canonico nullum emolumentum annuum est licitum, nisi sub ratione interesse: & interesse non habet certam formam, uel quantitatem, nisi postquam est commissum, & deducitur per certas probationes, conf. 524. nu. 14.
Interesse non debetur hodie de iure canonico, nisi probetur: sed potest probari in executione sententiae, conf. 529. nu. 47.

Interesse

Interesse conuentum an peti possit : & quid quando est uendita res consistens pondere, numero, uel mensura : & quid si uendita fuerunt res, uel merces Aromaticarum, cum pacto soluendi fictum loco gaudimenti ad rationem quinque pro centum, an contractus sit usurarius, & an peti possit tale interesse, uide in consilio 629.

Interesse conuentum peti potest, quando non sumus in contractu mutui, seu alio suspecto de usuris, consil. 629. nu. 2.

Interesse conuentum peti potest, quando est uerisimile, secundum communem contingentiam, quia uidetur quendam transactionem facta, inspecto futuro euentu : & ea ratione ualet statutum secundum Bal. Sed Ias. dubitat : & ualet argumentum a statuto ad pactum, consil. 629. nu. 3.

Et multum est inspicienda origo contractus, ibidem nu. 4.

Interesse conuentum quod peti non possit, consil. 629. nu. 6.

Interesse peti non potest, quando non fuit commissa mora, quia interesse, quod debetur ex æquitate canonica, requirit moram, consil. 217. nu. 19.

Interesse, seu usura rei iudicatur, non debetur, nisi post moram, consil. 217. num. 20.

Interesse an habenda sit ratio à die litis ceptæ citra : & de distinctione, an à die moræ, uel à die litis ceptæ, quatenus respicit fructus, item quatenus respicit usuram, consilio 300. numero decimo tertio.

Interesse, & damna, debentur à die commissæ moræ, etiam extrajudicialis, quando agitur de debito ex contractu bonæ fidei, puta ex contractu mandati : tantomagis quando agitur de implenda uoluntate defuncti, ut quando conueni cum herede instituto, ut mihi restitueret hereditatem, & est in mora &c. consilio 528. num. 12.

Interesse. De interesse loco fictorum : & an possint peti ficta, seu interesse loco fictorum ante sententiam, quæ destruxit directum &c. uide in consil. 217.

Interesse, & damna, propter ficta non soluta, quando peti non possint, consil. 217. nu. 9.

Interesse. Ficta aliquando petuntur, tanquam interesse loco fictorum, consil. 217. nu. 12.

Interesse. Fructus aliquando nominantur, non tanquam fructus, sed tanquam interesse, consil. 217. nu. 13.

Interesse peti non potest, quando sententia reduxit rem ad pecuniā, quia saperet usuram : & quicquid sorti accedit, sapit usuram, consil. 217. nu. 15.

Interesse hodie non debetur de iure canonico, nisi in quatuor casibus, primus quando succedit loco fructuum, ut cum emptor fruitur re, & precio : secundus quando quis est passus damnum propter dilatam solutionem, quia coactus fuit aliunde pecunias capere sub usuris : tertius in persona, quæ consuevit negotiari, & tunc habetur etiam ratio lucri cessantis, consil. 300. numer. 9. cum seq.

Interesse, seu usura, licite etiam capiuntur de iure canonico in quarto casu, uidelicet cum quis compellitur pecunias mutuo dare principi, uel reipublicæ : & hoc, uel propter id, quod cogitur eas dare, uel propter periculum eas recuperandi, consil. 300. num. 10.

Interesse, uel usura, non debetur alijs casibus, præter supradictos, etiam si sit causa dotis, si cessant onera matrimonij : & est communis opinio, consil. 300. nu. 21.

Interesse quibus casibus hodie debeat de iure canonico : & an in contractu uenditionis, quando quis fruitur re, & precio : & quid in uenditione rei, ex qua de presenti non percipiuntur fructus, uide in consil. 610. & etiam infra, Venditio.

Interesse hodie de iure canonico solet præstari in duobus casibus tantum, scilicet in persona solita negotiari, & in contractu uenditionis, cum quis fruitur re, & precio, consil. 610. nu. 1.

Interesse in contractu uenditionis, quando quis fruitur re, & precio, debetur loco fructuum : & non debetur ratione alicuius moræ, sed duntaxat ex æquitate illa, ne quis fructus percipiat, & precio utatur, consil. 610. nu. 2.

Sed in uenditione rei, ex qua percipi non solent fructus annui, puta in uenditione facta de lignaminibus, & de lapidibus, cessat tale interesse : & quid si res de presenti non afferat fructum, est tamen apta nata ad dandum fructus, uelut silua cedua, d. consil. 610. num. 3.

Interesse etiam peti potest de iure canonico, quando creditor post moram commissam per debitorem, passus est damnum re uera, & propter talem moram : & protestatus fuit contra debitorem de tali damno futuro, puta si coactus fuit alibi accipere pecunias sub usuris pro dissolueno suo debito &c. consilio 610. num. 4.

Et promissiones damnorum, & interesse de iure canonico nihil in hoc proposito operantur, d. consil. 610. nu. 5.

Interesse facilius potest peti per illum, qui solitus est negotiari, consil. 629. nu. 5.

Interesse peti non potest, quando uendita est res consistens in pondere, numero, uel mensura, quia talis res nullos producit fructus naturales, uel quali, nisi producat fructus, iuncta saltem in-

dustra hominis : ideo inspicendum, an uenditor sit persona, quæ consueuerit negotiari, consil. 629. nu. 9.

Interesse est debitum de iure, quando si fuissent in termino restituta pecunia, potuisset quis emere prædia, uel aliter ex eis lucrari, consil. 781. nu. 11.

Interesse. Lex, cum debitor, ff. in quib. cau. pign. uel. hypo. ra. conloquens de legitimis usuris, hodie quoque procedit respectu interesse : & interesse uenit in actione hypothecaria, consilio 781. num. 12.

Interesse loco fructuum an debeat uenditori per emptorem &c. uide etiam infra, Venditio.

Interesse. De usuris, quæ succedunt loco interesse, uide infra, Usura.

Interesse non solum damni emergentis, sed etiam lucri cessantis, debetur personæ, quæ consuevit negotiari, etiam de iure canonico : & debet inspicere interesse lucri secundum consuetudinem ipsius regionis, consil. 209. nu. 23.

Interesse, seu usura, uel lucrum licitum est, quando quis dat pecunias mutuo ciuitati, uel principi, a quibus non semper est in potestate recuperare &c. & ubicunque potest subesse periculum, tunc licitum est qualecunque lucrum, consil. 209. nu. 24.

Interesse an possit probari per pactum : & an usura sint prohibita omni iure, etiam sub nomine interesse, consil. 211. num. 1. & uide infra, Usura.

Interesse. Subuentio, seu mutuatio debet intelligi facta cum promissione interesse soliti præstari ex consuetudine &c. consil. 211. num. 10.

Interesse, debita, & credita includuntur etiam appellatione creditorum, & debitorum, uide supra, Creditor.

Interesse dicitur accessorium, & dependens à sorte, consilio 211. num. 15.

Interesse. Debitor tenetur ad interesse pecuniarum assignatarum, quando in odium ipsius prohibita fuit exactio ab eius inimicis : uel assignatio facta interdicta fuit facto ipsius debitoris, consil. 211. num. 17.

Interesse soluere tenetur, qui mihi præstauit impedimentum, ne aliquid fieret, uide supra, Impedimentum.

Interesse. Quando testis deponit de interesse, debet reddere rationem sui dicti concludentem, etiam non interrogatus, consil. 181. num. 1. & uide infra, Testis.

Interesse. Potest agi per emptorem ad interesse propter aquas, quæ deficient, quæ fuerunt promissæ per uenditorem, consil. 268. numero 1.

Interesse. In obligationibus facti : licet regulariter quis non possit præcisè compelli, sed liberetur soluendo interesse, tamen in contractu uenditionis, secundum magis communem opinionem, si uenditor habet facultatem præstandi rem promissam, debet eam omnino præstare : si uero eam non habet, liberatur præstando interesse, consil. 268. nu. 2.

Interesse. Quod sit in electione emptoris, utrum uelit premium, seu interesse singulare, scilicet in casibus, quibus est conuentum de precio rei, quæ reperitur deficere, uel interesse commune, cō sil. 268. num. 3.

Interesse dotis, uide supra, Dos.

Interesse. Fructus solent compensari prius in usuram, uel in interesse, quam in sortem, & quando id non procedat, uide supra, Fructus.

Interesse. Quando dictum de fructibus, censeatur dictum de interesse, si sit res, quæ non producat naturales fructus, consilio 287. numero 57.

Interesse quia non est certum ab initio, satis est ipsum offerre uerbali ter in iudicio, in materia iuris offerendi &c. consil. 325. nu. 12. & uide supra, Creditor.

Interesse. In liquidatione interesse plurimum tribuitur arbitrio Iudicis, consil. 537. nu. 14.

Interesse nullum debetur legatario pecuniæ, quamuis multo tempore non petierit legatum ab herede, consil. 50. numer. 58. & infra, Legatum.

Interesse. Actus semper censetur fieri in fauorem illius, cuius interest, consil. 520. num. 8.

Interlocutoria. Sententia, uide infra, Sententia, ubi posui.

Interpellatio, seu monitio constituit aliquem in uero dolo, adeo ut etiam minores non excusentur, consil. 310. num. 41.

Interpretatio dispositionis ambiguae fit primo a mente disponentis : deinde inspicitur quod est uerisimile : & his deficientibus, seruatur proprietas uerborum, consil. 119. num. 43.

Interpretatio hæc tenet recepta multum operatur, consil. 159. numero 22.

Interpretatio priuilegij, quæ semper fuit per tempora retroacta, est attendenda, consil. 353. nu. 9.

Interpretatio in dubio tenenda est, per quam actus sustinetur, consil. 119. nu. 38.

Interpretatio quælibet reducitur ad quatuor capita, scilicet ad interpretationem

interpretationem correctiuam, aut ad restrictiuam, seu derogatuiam, aut ad interpretationem, quæ est uerborum expositio, seu declaratio, aut ad additionem, seu extensionem ad nouum casum, conf. 167. nu. 52.

Interpretatio. Statutum, dispositio principis, & quælibet alia extraordinaria dispositio, recipiunt eas omnes interpretationes, quas ius commune recipit, conf. 185. nu. 5. & uide infra, Princeps, & infra, Statutum.

Interpretatio debet fieri, ut dispositio, quæ est contra omnia iura, restringatur, quantum sit possibile, consilio 770. numero 53.

Interpretatio est de iure naturali: & illud, quod est naturaliter insertum, est necessarium, & per legem positiuam tolli non potest: & interpretatio, quæ sit legis autoritate, nullo pacto tolli potest, conf. 771. nu. 22.

Interpretatio nunquam potest prohiberi per aliquam constitutionem: & quare, conf. 771. nu. 33.

Interpretatio licet uideatur quod ad corticem, tamen quantum ad mentem, non est interpretatio, sed mentis intrinseca declaratio, conf. 771. nu. 27.

Interpretatio debet fieri in benigniorem partem, consilio 790. numero 24.

Interpretatio alicuius dispositionis illa optima est, quæ sumitur ab effectibus subsecutis, conf. 62. nu. 9. & supra, Effectus, & supra, Declaratio.

Interpretationem à iure communi, præsertim passiuam, recipit quælibet dispositio, quantumcunque strictè interpretanda, conf. 109. nu. 6.

Interpretatio necessaria nunquam censetur exclusa, etiam in materia strictè interpretanda, conf. 217. nu. 14.

Interrogatio. De argumento illo, seu regula, quod si quis fuisset interrogatus, idem uerisimiliter respondisset, uide infra, Testator.

Interrogatoria iudicialia quod fieri possint, ueluti interrogatorium ad instantiam creditorum: & interrogatorium ad instantiam substituti: & statuendus est terminus per Iudicem, intra quem interrogatus respondeat, consilio 479. numero octauo.

Intestatus, Intestabilis. De successione abintestato uide infra, Successio, & supra Hæreditas, ubi posui.

Intestatus, Abintestato, hæc uerba abintestato, non possunt uerificari in filio, qui decessit in pupillari ætate, matre superstiti: & ille propriè dicitur decedere intestatus, uel abintestato, qui poterat testamentum facere, & non fecit, consilio 761. numero 7.

Et itante consuetudine, uel statuto, quod successiones monientium abintestato pertineant ad episcopum, si moriatur filiusfamilias, uel furiosus, uel alius, qui non possit testari, dato quod uellet, non habebit locum consuetudo, uel statutum, dicto consil. 761. nu. 8.

Et pariter itante dicta consuetudine, bona interficientis seipsum, & propter hoc facti intestabilis, non pertinebunt episcopo, sed sileo temporali. d. conf. 761. nu. 9.

Intestatus. An sit differentia, quod statutum loquatur de intestatè decedente, an de decedente abintestato: & quod sit differentia uerbalis, conf. 761. nu. 15.

Intestatus. Dicere abintestato, & sine testamento, æquipollent: & idem dicendum est de nomine intestato, quod de nomine, sine testamento: & idem est dicere intestatum, quam non testatum, & non testatum, quam qui non condidit testamentum, sed abintestato decessit: & quodlibet ipsorum importat priuationem, consil. 761. num. 16.

Intestatus uerbum, an comprehendat intestabilem, & sic pupillum uide etiam in conf. 763.

Intestatus. Statutum loquens de decedentibus abintestato, non habet locum, in casu, quo filius, de cuius successione agitur, impubes decessit, adeo ut propriè intestatus dici nequeat, cum testari non posset: sed illud est de rigida, & stricta uerbi significatione, conf. 763. nu. 8.

Intestatus uerbum, minus strictè capiendo, potest etiam pupillo conuenire: & uerbum intestatus, positum in conditione uerificatur in pupillo, cum tamen conditio propriè, & in forma specifica sit implenda, consil. 763. num. 9. sed uide ibidem nu. 31. cum seq.

Intestatus dictio, est nomen generis, capiendū genus secundum legistas: & dictio intestabilis, uidetur esse tanquam species: ergo uerbum intestatus, propriè comprehendit intestabile, consil. 763. num. 10. sed uide ibidem nu. 34.

Intestatus uerbo, etiam pupillus comprehenditur ex communi usu loquendi in partibus Tusciæ: & uidetur magis communis opinio: licet multi Doctores eam impugnent, non imparis numeri, & autoritatis: & quo fundamento, conf. 763. nu. 12. sed uide ibidem num. 39.

Intestatus. Statutum si est conceptum his uerbis, si intestatus decesserit, ea uerba solum ad testari ualentem propriè referuntur: at si

dicat, si abintestato decesserit, tunc non defectus potestatis, sed simplicis actus testandi priuatio consideratur, ideoque uerificantur etiam in pupillo: & uidetur communis opinio, conf. 763. num. 15. sed uide ibidem nu. 35.

Intestatus uerbum, propriè, rectaque sui significatione, non adaptatur intestabili: adeo quod statutum loquens de intestato, non uerificatur in intestabili, qui non nisi impropiè, & largè dicitur intestatus: & ab hac sententia non discrepant Doctores, inspecta sola uerbi proprietate, conf. 763. nu. 30.

Intestatus uerbum, quod etiam intestabili propriè conuenire possit, hoc non reperitur iure cautum, & est falsum, consilio 763. numero 31.

Intestatus. Iura, in quibus uerbum intestatus, etiam pupillo applicatur, solum loquuntur in ultimis uoluntatibus, in quibus latior sit interpretatio, ideo impropiè sunt intelligenda: secus in statutis, conf. 763. nu. 32.

Intestatus. Generaliter ubicunque lex intestabilem uocat intestatum, tunc impropiè ponitur uerbum intestatus, consilio 763. numero 33.

Intestabilis uerbum, non est uerum, quod sit tanquam species ad uerbum intestatus, immo est aliud per se genus, & unum uerbum de altero non prædicatur, consilio 763. numero trigesimoquarto.

Intestatum aliquem decedere, quod aliud sit, & aliud abintestato, hæc differentia est uerbalis, & non realis, ideo non attendenda: & sola præpositio ab, non alterat uerbum intestatus, conf. 763. nu. 35. cum nu. seq.

Intestatus, & abintestato, quod differant, hæc differentia communiter damnatur, conf. 763. nu. 38.

Intestatus uerbo, quod pupillus comprehendatur in partibus Tusciæ ex communi usu loquendi, an id uerum sit, consilio 763. num. 39.

Intestatus decedens, qui tamen poterat testari, uidetur tacitè relinquere hæreditatem illis, quos sciebat ex forma statuti uocari ad suam successionem: & præsumitur habere uoluntatem conformem dispositioni statutorum suæ ciuitatis: sed hæc ratio cessat in pupillo, qui non habet discursum uoluntatis, & ignorans est statutorum &c. consilio 761. numero vigesimo secundo.

Intimatio sententiæ an sit necessaria, uide infra, Sententia.

Intimatio semper requiritur, quando non solum querimus, quod aliquis habet notitiam rei, sed etiam querimus, quod post habitam talem notitiam, aliquid faciat, consilio 252. numero octauo.

Intimatione, seu notificatione non indiget, qui certus est, & in dubio sufficit scientia, & non censetur necessaria denuntiatio, consil. 281. nu. 5.

Inuentarium De confectioe inuentarij, & quot solemnitates requirantur, & quando inuentarium confectum per hæredem sit nullum, omittis solemnitatibus: & an ualeat consuetudo contrarium, uide in consilio 253. numero quinto.

Inuentarium conficiendum per hæredem requirit de iure nouem, uel decem solemnitates necessarias, consilio 253. numero primo.

Inuentarium requirit specialem citationem creditorum: & citatio generalis creditorum non sufficit, quando uerisimiliter habetur notitia particularis ipsorum creditorum, consilio 253. numero 2.

Inuentarium requirit etiam subscriptionem hæredis, & numerum quinque testium: & non potest expediri per procuratorem, quando res hæreditariæ non sunt in locis remotis: & quando etiam posset indistinctè fieri per procuratorem, requireretur speciale mandatum: & quæ sit ratio, consilio 253. numero tertio.

Inuentarij confectio est actus magni præiudicii, consilio 253. numero 5.

Inuentarij confectio requirit, quod singulæ ipsæ res fuerint uisæ per testes, & quod notarius ita attestetur, consilio 253. numero sexto.

Inuentarij confectio fuit introducta, ne hæredes ipsi subripiant res, conf. 253. nu. 8.

Inuentarij confectio si non habeat omnes solemnitates requisitas a lege, an tamen ualeat, si ita sit consuetudo in contrarium: & an ualeat talis consuetudo, & circa quas solemnitates omittas, & quas solemnitates non comprehendat talis consuetudo: & quæ sit ratio, conf. 253. nu. 7.

Inuentarium. Quot testes requirantur ad probandam consuetudinem, præsertim in proposito confectioe inuentarij absque solemnitatibus, conf. 253. nu. 13.

Inuentarium. Consuetudo conficiendi inuentaria absque solemnitatibus an probetur, si producantur instrumenta inuentariorum sic confecta, & quando &c. consilio 253. numero decimoquinto.

Inuentarium non releuat, si nullam penitus habeat formam, uel rationem

rationem inuentarij, & quæ requirantur ad inuentarium, confil. 436. nu. 8.

Inuentarium nullum est, si non fuit perfectum infra legitimum tempus, nec post, nec in eius confectioe fuerunt adhibita solemnitates requisitæ de iure, & ex loci consuetudine, confilio 764. num. 48.

Inuentarium non conficiens de his, quorum debent reddere rationem, dicuntur in mala fide, confil. 278. nu. 3.

Inuentarium non tenetur conficere pater administrator bonorum filiorum, vide infra, Pater.

Inuentarium si hæres non conficit, amittit falcidiam, & tenetur legatariis in solidum: quod tamen licet possit opponi per legatarios, non tamen potest opponi per fideicommissarium vniuersalem, in quo generaliter est receptum, quod nihil possit opponere contra hæredem de non confecto inuentario: & quæ ratio, confil. 287. nu. 50.

Inuentarij defectus in hærede non videtur posse opponi per fideicommissarium, confil. 362. nu. 3.

Inuentarium si non fiat, amittitur trebellianica, vide infra, Trebellianica.

Inuentarij ad confectioem potest iudex laicus citare legatarios, & creditores, etiam si sint clerici, vel prelati, vel existentes in Matriculatu: & talis citatio non arctat eos, nisi ipsi velint venire pro suo interesse, confilio 208. numero decimo & vide supra, Citatio.

Inuentarium: Citandus est ille, qui petit se citandum pro suo interesse ad inuentarij confectioem, alioquin non valeret inuentarium quod ad eum, quauis forte valeret quod ad alios, confil. 328. num. 41.

Inuentarium etiam si non confecerit fiscus, seu princeps, est priuilegiatus, ut non teneatur ultra vires hereditatis, vel bonorum, vide supra, Fiscus.

Inuentario non confecto, tenetur hæres ultra vires hereditarias, vide supra, Hæres, & Hereditas.

Inuentarium ex eo quod quis non fecit, an dicatur patere læsio, vide infra, Læsio.

Inuentarium si factum non fuit, datur restitutio ad illud conficiendum, vide infra, Restitutio.

Inuentarium. Quando datur restitutio minoribus hæredibus ad conficiendum inuentarium, vide infra, Restitutio in integrum, & supra, Hereditas.

Inuentarium conficere non licet Mediolani, ideo excusatur, qui illud non facit, confil. 287. nu. 3.

Inuentarium. Statutum Placentiæ de inuentario conficiendo per heredem, non debet absolute intelligi, quod inuentarium possit quando cunque fieri, sine præfixione temporis, sed arbitrio boni viri, confil. 328. nu. 37. cum nu. seq.

Inuentarium conficere amplius non potest, qui ab initio fuit monitus, confil. 328. nu. 40.

Inuentarium fieri non potest de parte bonorum tantum, confilio 328. nu. 42.

Inuentarium. De inuentario, vide in confil. 362.

Inuentarium non conficit ille, qui non fuit hæres, sed duntaxat obtinuit hereditatem per viam contractus ex postfacto, confilio 362. nu. 1.

Inuentarij confectioem an possit pater remittere vni ex filiis, quem tanquam maiorem natu testamento suo constituit tutorem aliorum filiorum, confil. 518. nu. 4.

Inuentarij a confectioe remissio, vel liberatio, quauis non possit continere de iure remissionem doli, opus est tamen, quod doli probetur: & liberat a penis iuris, & ab aliis, quæ solent considerari contra non conficientes inuentarium, confilio 518. numero 5.

Inuestitura. Princeps inuestiendo non præsumitur velle præiudicare iuribus tertij, etiam quod millies inuestiret, confil. 135. nu. 9.

Inuestitura in præiudicium possessoris non valet, confil. 135. numero 10.

Inuestitura secunda an fieri potuerit in præiudicium primæ inuestituræ, vide supra, Emphyteosis.

Inuestitura non præiudicat iuribus tertij, confilio 34. numero decimo.

Inuestitura prima semper debet inspicere, etiam si secunda contineret aliquid diuersum, vel contrarium: & princeps non potest immutare tenorem primæ inuestituræ & c. confilio 382. nu. 19. & 20. & vide supra, Feudum.

Inuestitura a prima debent regulari ceteræ omnes, confilio 382. num. 75.

Inuestitura prima semper inspicere solet: & quid si in narratiua inuestituræ sit mentio, quod aliæ prius inuestituræ factæ fuerunt in præcessores: & quid si illæ inuestituræ factæ fuerunt a dominis non legitimis & c. confil. 511. nu. 33. cum seq.

Inuestitura quando fuit innouata per principem, seu dominum, & diuersa est a primis inuestituris, si talis innouatio facta est, non per errorem, sed ex certa scientia, & voluntate principis, seu Ducis, & ipsorum inuestitorum, tunc non est dubium, quin valeat,

confil. 511. nu. 39.

Inuestitura facta in consequentiam aliarum priorum, & ad eas expressè relata, secundum eas debet intelligi & c. confilio 382. numero 17.

Inuestitura vna pars declarat aliam, confilio 511. numero decimotertio.

Inuestitura tenor semper est inspiciendus, & ab eo non est recedendum, confil. 383. nu. 6.

Inuestitura tenor est semper inspiciendus, & ab eo recedendum non est, quicquid aliter disponat ius commune, confilio 511. numero 14.

Inuestitura tenor semper est inspiciendus: & præcisa est forma inuestituræ, a cuius tenore non est recedendum: & licet tenor inuestituræ repugnet naturæ feudi, ad literam tamen seruandus est, confil. 754. nu. 20.

Inuestitura tenor, etiam quod feudi naturæ repugnet, semper ad literam seruandus est, confil. 755. nu. 3.

Inuestitura. Per solam inuestituram rei feudalis, uel alterius, non transfertur possessio, sed requiritur traditio, ultra inuestituram: & ante traditionem, seu translationem possessionis, non transfertur dominium vile, neque aliquid ius: & male facit, qui se intransmittit, licet habeat titulum: quod propriè procedit in feudo: & interim subditi non tenentur ad obedientiam, uel seruicium, confil. 111. nu. 19. & confil. 112. nu. 23.

Inuestitura. Possessio probata pro tempore antecessorum, iuncta simul cum inuestitura, multum facit, maximè in antiquis, vide infra, Possessio.

Inuestiturarum declaratio facilius est admittenda, vide supra, Declaratio.

Inuestitura si contineat narrationem erroneam, id non nocet, vide supra, Error.

Inuestitura pro Titio, & fratre, non valet in persona fratris, quando Titius solus erat præsens, quando fuit inuestitus, & ipso iure accreuit Titio, confil. 230. nu. 13.

Inuestitura feudalis, vide supra, Feudum.

Inuestitura potior est testamento quod ad bona feudalia, vide supra, Feudum, & confil. 78. nu. 14.

Inuestitura facta, puta de Ducatu Mediolani, non comprehendit castra, & loca prius alienata, seu separata ab ipsis Ciuitatibus Ducatus, confil. 64. nu. 46. & supra, Feudum.

Inuestitura. Restitutio in integrum non conceditur minori ad petendam inuestituram feudi, si fuit monitus per principem ad eam prius petendum intra annum, & diem, confil. 328. num. 18. & infra, Restitutio.

Ioannes de Anania fuit subtilis Doctor Bononiensis, & vir timoratae conscientie, confil. 769. nu. 52.

Ipsæ & ille, hæc dictiones de sui natura referuntur præcisè ad personas expressas, confil. 328. nu. 25.

Ipsæ, hæc dictio denotat præcisam personalitatem, & refert præcisè ipsas personas specificè nominatas, & descriptas in dispositione, & non extenditur ad alias ibi non expressè comprehensas, dato quod in eis esset eadem ratio, confilio 511. numero decimosexto.

Ipsa iure, & facto quando aliquid fit, requiritur tamen sententia declaratoria, confilio 117. num. 4. & vide infra, Sententia declaratoria.

Ipsa iure. Vbi est imposita pena ipsa iure, non est necessaria aliqua sententia, vel declaratio, sed sufficit sola executio, vide infra, Pena.

Ipsa iure, & facto, hæc uerba non excludunt sententiam declaratoriam, vide infra, Sententia.

Item, hæc dictio repetit eosdem terminos, confilio 374. numero 16.

Iudeus. An si princeps concessit alicui censum annuum, & compositionem faciendam cum Iudeis, si semel facta fuit compositio, & conuentio certæ summæ ad certum tempus, possit ille, finita illa locatione augere precium, si sibi videtur: quod sic, vide in confil. 494 & infra, Locatio.

Iudeus. Compositio cum Iudeis potest fieri cum vniuersitate, uel cum particularibus, confil. 494. nu. 10.

Iudei an possint uendere mensas, seu bancos alijs Iudeis absque licentia superioris & c. confil. 494. nu. 13.

Iudeorum usura, vide infra, Usura.

Iudeos existentes apud nos, monitionibus, & prædicationibus nostris possumus exhortari ad fidem nostram suscipiendam, confil. 769. nu. 88.

Iudei, Saraceni, ac Gentiles, & Scismatici quoquomodo ad Iurisdictionem Papæ pertinent & c. vide infra, Papa.

Iudex iudicare debet, non exemplis, sed legibus, & rationibus, confil. 142. nu. 8.

Iudex secundum allegata, & probata iudicare debet, confilio 174. num. 21.

Iudex quauis non debeat iudicare per exempla, sed per leges, id tamen non procedit, stante multitudine exemplorum, quæ in effectu inducunt consuetudinem, confilio 612. numero trigentesimo nono.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Iudex in dubio debet ferre sententiam, in herendo regulis, conf. 25. nu. 18. & infra, Regula.**
- Iudicem decet esse diligentem, & cuncta rimari, confilio 45. numero 1.**
- Iudices non debent ad unam probationis speciem, veluti per testes factam, alligari, sed ex sententia animi sui æstimare oportet, quid aut credant, aut parum probatum esse opinentur &c. conf. 56. nu. 25.**
- Iudex debet, quantum facere potest, veritati adherere, & in eius favorem inclinare, pro quo videt naturali ratione, & communi iudicio stare veritatem, conf. 83. nu. 1.**
- Iudices etiam in rebus dubiis debent ferre sententiam pro ea parte, pro qua vident stare veritatem, etiam si non sit plenè probata, vide infra, Veritas.**
- Iudex debet in dubiis favere illi, quem scit fovere ius in effectu, id est, in mera rei veritate, seu in foro conscientie, confilio 289. numero 27.**
- Iudex debet quamcunque occasionem capere, ut illi parti faueat, pro qua videt magis inclinare rem in æquitate, vel in foro conscientie, conf. 426. nu. 13.**
- Iudex inter personas solitas negotiari procedere habet ex bono, & æquo: & procedendum est summam, & adherendum veritati, quantum fieri potest, etiam per semiplenas, vel præsumptivas probationes, dummodo sint persuasivæ, & verisimiles, conf. 426. nu. 6. & 7. & vide infra, Mercator.**
- Iudex debet, quantum in eo est, veritatem modis omnibus perquirere, etiam in materia iuramenti, confilio 505. numero vigesimo secundo.**
- Iudex potest semper se informare de veritate negotij, confilio 501. num. 9.**
- Iudex, non est novum, quod proferre habeat sententiam pro aliquo, & ille consequatur, quod petit, inspiciendo ad veritatem ipsam, & naturalem rationem, quæ uanitas illius non sint ita clara, & expedita, conf. 523. nu. 1.**
- Iudex debet se faciliè præstare pro ea opinione, pro qua videt stare veritatem, licet secundum terminos iuris positivi, res non esset sine scrupulo: & debet talibus casibus Iudex esse favorabilis, & sine causa non est dictum, Iudicem debere moveri ex multis, conf. 523. nu. 2.**
- Iudex tutius agit componere, quam decidere causas, in quibus agitur de interpretanda mente testatoris, in qua sæpe erratur, conf. 201. nu. 12.**
- Iudex debet potius componere, quam decidere in re incerta, præsertim inter fratres, conf. 241. nu. 2.**
- Iudex ex officio tenetur capere informationes in his, quæ possunt de facili aliunde probari, conf. 178. nu. 6.**
- Iudices in casibus ambiguis tutum est, quod rem potius component, quam decident: licitum est tamen etiam Iudicibus amplecti eam opinionem, quæ eis verior videtur, confilio 346. numero 2.**
- Iudex occurrere debet contra iniquitatem, confilio 751. numero quinto.**
- Iudices debent sequi voluntatem illius, qui fecit actum, licet imperfectè, vel nulliter, scilicet quando sumus in casibus, qui plurimum dependent ab arbitrio Iudicum, vel ab eorum interpretatione, conf. 599. nu. 16.**
- Iudex, ubi eius animus non quiescit, potest mittere exploratores, conf. 789. nu. 16.**
- Iudex, præsumitur pro quolibet Iudicis actu, præsertim quando decessum est debitum tempus, intra quod Iudex potuit se plenè informare, conf. 197. nu. 1.**
- Iudex, pro Iudice semper præsumitur, conf. 226. nu. 20.**
- Iudex, in dubio præsumendum est pro attestatone Iudicis, nec non & principis secularis, conf. 342. nu. 46.**
- Iudex, pro Iudice semper in dubio præsumitur, conf. 354. nu. 12. & conf. 416. nu. 2.**
- Iudex, pro Iudice non solet præsumi quod ad processum, & solemnitatem Iudicij, nisi quatenus apparet ex actis, confilio 436. numero 5.**
- Iudex habet præsumptionem pro se, quod habuerit cognitionem, nisi simus in claris totum contrarium fuisse observatum, confilio 776. nu. 19.**
- Iudices, & principes debent semper habere ante oculos viam tutiorem, præsertim ne scandala committantur, confilio 78. numero secundo.**
- Iudex debet sequestrare, & ad se auocare possessionem bonorum, propter timorem scandali, vide infra, Sequestratio, Sequestrum.**
- Iudicis enuntiatio probat etiam in facto recenti, confilio 116. numero 1.**
- Iudici dicenti, se facere de consensu partium, non creditur, nisi notarius attestetur, quod re vera partes sint præsentēs, confilio 222. num. 27.**
- Iudici credendum non est in his, quæ non potuerunt intervenire tempore ipsius tractatus: & an præsumatur causæ cognitio, & tractatus, conf. 342. nu. 43.**
- Iudici in dubio credendum est, conf. 579. nu. 11.**
- Iudici licet non credatur, tamen notario creditur, confilio 776. numero 3.**
- Iudici non creditur, conf. 776. nu. 27.**
- Iudex si dicat se accepisse informationes ore tenus, & non est persona, quæ hoc attestetur, omnia sunt nulla: & quæ sit ratio: & quod omnia acta Iudicij debeant conscribi, confilio 776. numero 26.**
- Iudicis mens præsumitur esse talis, qualis esse debet de iure, conf. 773. nu. 5.**
- Iudicis uerba debent deferri ad intellectum legis, conf. 773. num. 6. & conf. 217. nu. 12.**
- Iudicis arbitrium, vide supra, Arbitrium.**
- Iudicis autoritas multum operatur, ut in confilio 128. numero secundo.**
- Iudicis autoritas, & licentia alienandi concessa ad falsam petitionem partis, est subreptitia, & nulla, confilio 128. nu. 15.**
- Iudicis licentia de alienando non censetur privare aliquem suæ possessione sine causæ cognitione, & per ipsummet Iudicem est reuocanda, conf. 128. nu. 17.**
- Iudicis uniuersalis mens, & consona iuri potius inspicitur, quam cortex verborum, conf. 217. nu. 22.**
- Iudex, qui per subreptionem partis, vel alio modo videt se processisse de facto, debet etiam de facto reuocare, confilio 287. numero 63.**
- Iudici procedenti iniuste, & de facto, licitum est de facto contradicere, & resistere, & tanto magis ubi verisimiliter committeretur scandalum, conf. 440. nu. 15.**
- Iudicem si quis adiuit, & cepit via iuris experiri, non præsumitur voluisse postea procedere de facto, neque mutasse voluntatem, conf. 46. nu. 7.**
- Iudicem si adiuit, quando propria autoritate poteram ingredi possessionem &c. vide infra, Possessio.**
- Iudex quod adeatur, consilium est, licet ex pacto liceat creditori ingredi possessionem propria autoritate &c. conf. 173. num. 9. & infra, Possessio.**
- Iudicis autoritate facere aliquid, est melius, & firmitus, licet fieri possit propria autoritate, conf. 677. nu. 4.**
- Iudex ordinarius potest interpretari suam sententiam, conf. 575. num. 5.**
- Iudex quando possit interpretari, seu declarare suam sententiam, & non habeat locum tex. in l. Iudex postea quam, ff. de re iudica. conf. 426. nu. 5.**
- Iudicis factum censetur factum partis, & perinde est ac si pars ipsa fecisset, confilio 739. num. 25. confilio 355. numero vigesimo tertio.**
- Iudex. Causa assumit qualitates Iudicis, per quem tractatur: & etiam prohibetur appellatio, si ab illo Iudice non solet appellari in cæteris causis: & causa non delegabilis potest delegari, si perueniat in Iudicem delegatum a principe, confilio 197. numero septimo.**
- Iudex si pronuntiat lapsum esse tempus appellandi, vel petendi restitutionem in integrum, non dicitur confirmata prima sententia, ut possint appellari duæ sententiæ conformes: nec dicitur diffinitiva sententia &c. vide infra, Sententia.**
- Iudex appellationis, vide supra, Appellatio, ubi posui.**
- Iudex. Facultas aliqua quando est data uni ex multis incertè, tunc quod res ad Iudicem, seu superiorem deuoluatur, id solum procedit, cum desunt aliæ omnes interpretationes, & nulla extat coniectura magis pro uno, quam pro alio, confilio 334. num. 24.**
- Iudex delegatus, vide supra, Delegatus, ubi posui.**
- Iudex qui non potest esse præparatus, non potest esse Iudex præparatorij, conf. 386. nu. 26.**
- Iudex causæ principalis, debet etiam esse Iudex eorum, quæ sunt præparatoria, & omnium incidentium, uel emergentium, conf. 208. nu. 3.**
- Iudex competens communiratis qui sit, siue ipsa conueniatur, siue alios conueniat, vide supra, Communitas.**
- Iudicis præceptum cum clausula, si senseris te grauatum &c. vide supra, Citatio.**
- Iudicandi facultas non enumeratur inter dignitates, sed inter munerata personalia, vide supra, Dignitas.**
- Iudex potest mittere literas subsidiales ad alium Iudicem &c. vide infra, Literæ.**
- Iudex laicus an possit citare clericum, & quomodo, vide supra, Citatio.**
- Iudex laicus est forensis quod ad clericum, quando clericus traheretur, non autem quando ipse trahit alios, quia tunc potest clericus adire Iudicem laicum, & teneretur ei reddere ius, conf. 784. num. 3.**
- Et etiam in casibus iudicialibus, clericus non dicitur forensis quod ad laicum Iudicem in favorabilibus, quibus potest clericus uti, secundum communem, & indubitatam opinionem Doctorum d. conf. 784. nu. 4.**
- Et clericus potest uti beneficio statuti concedentis executionem instrumentis, & id intelligitur coram Iudice seculari, ibidem.**
- Iudex.**

Iudex. Clerici de iure communi possunt coram Iudice etiam laico in causa civili reconueniri, secundum magis communem opinionem, conf. 785. nu. 2.

Iudex. Clericus non potest renuntiare privilegio fori, & se subiecte iurisdictioni Iudicis secularis: & renuntiatio, & subiectio eum non ligant, conf. 785. nu. 10.

Iudex. Prelatus non debet, neque potest permittere, vel consentire, ut persona ecclesiastica sibi subiecta subiiciatur aliquo modo foro, & statutis laicorum in casibus, quibus de iure non subiiciuntur, conf. 387. nu. 23.

Et quod dicitur aliquando impetrandum esse consensum superioris, procedit duntaxat, cum sit transitus de Iudice vno ecclesiastico ad alium pariter ecclesiasticum: non autem habet locum, si tractetur de Iudice laico d. conf. 387. nu. 24.

Iudex laicus est Iudex competens respectu possessorij in beneficijs, &c. vide infra, Possessorium.

Iudex inferior non potest se intromittere, postquam causa est deuoluta ad Papam, vel ad quemlibet alium principem, seu Iudicem superiorem: sed fallit, quando esset verisimile, quod partes venirent ad arma, conf. 78. nu. 1.

Iudex inferior potest, non obstante litis pendentia in Curia, describere redditus beneficij, quos percipit pensionarius, ut habeatur eorum certa probatio: & potest Iudex inferior providere, quando mora affert periculum, & detrimentum, & res indiget remedio, conf. 487. nu. 8.

Iudex inferior etiam, qui detulit appellationi, potest manum apponere, ne augeatur illud inconueniens, propter quod fuit appellatum, uide supra, Appellatio.

Iudex inferior debet etiam, non obstante litis pendentia in Curia, concedere illud, quod si non concedatur, augetur quotidie & suspitio fraudis, & illud inconueniens augetur, propter quod fuit lis introducta in Curia, conf. 487. nu. 18.

Iudex aliquis non debet posse recusari, quando est suspitio fraudis notoria, & lite pendente in Curia, consilio 487. nu. 7.

Iudex an possit recusari ut suspectus, saltem de iure canonico, quando est interposita appellatio super ordinatione sortis principalis, & disputatur, an possit coram eodem Iudice procedi super petitione fructuum, conf. 221. nu. 4. & 5.

Iudicem recusandi non est iusta causa, quod pater sit aduocatus in eadem causa, in qua filius est Iudex: & e contra, consilio 92. numero 1.

Iudex non potest recusari, licet aduocatus alicuius ex ligatoribus sit comensalis, id est, de familia Iudicis, consilio 92. numero secundo.

Iudex ordinarius non potest recusari, quanuis eius assessor sit suspectus: & quomodo: & quando id procedat, consilio 92. numero 3.

Iudex recusatus per sententiam an possit appellare, consilio 92. numero 4.

Iudex recusatus non potest appellare, quando eius non interest, conf. 92. nu. 7.

Iudex. In dubio iudicandum est, quod cognitio causae pertineat ad Iudicem ecclesiasticum, conf. 391. nu. 22.

Iudex. Quando vel negatur subiectio, vel quando opponitur de totali fundamento iurisdictionis, tunc nunquam potest Iudex cognoscere, an sua sit iurisdiclio in aliquo ex dictis tribus casibus; & sunt tres conclusiones communes, conf. 391. nu. 4.

Et dum Bar. uoluit, quod ad fundandum iurisdictionem, satis sit allegare qualitatem, super qua fundatur &c. eius opinio est communiter reprobata d. conf. 391. nu. 5.

Iudex debet ipse id pronuntiare, quando constat de incompetencia iurisdictionis, maxime instante parte, nec potest procedere ad ulteriora, reseruando exceptiones, inuita parte, quando sunt exceptiones ad processum, ut declinatoria: alioqui datur iusta causa appellandi, & quid si requirit exceptio altioris indaginem, consilio 214. nu. 26.

Iudex competens an sit collegium &c. uide supra, Collegium, & supra, Doctorum collegium.

Iudex licet incompetens sit, coram quo sit aliquis actus, tribuit tamen auctoritatem maiorem in actibus, qui sunt uoluntariae iurisdictionis, conf. 416. nu. 9.

Iudex originis, uel Iudex domicilij nunquid possit cognoscere de delictis alibi commissis, uide supra, Delictum.

Iudex quis sit in causis fallitorum in Ciuitate lucæ, uide infra, Mercator fallitus.

Iudici, qui preoccupauit iurisdictionem, fauendum est in re pari, conf. 585. nu. 43.

Iudex competens quis sit super remedio l. diffamari. C. de ingen. & manu, & quæ sit forma procedendi: & quod illud remedium habeat locum in qualibet materia, conf. 587. nu. 5.

Iudex competens qui sit, seu in quo iudicio tractandum sit, quod petit reus, imponi silentiam actori, vel declarari sibi exceptionem competere, uide in consilio 221. & uide infra, Reus.

Iudex quis sit, quando sunt plures cohæredes diuersarum iurisdictionum: & quod datio in solutum, seu solutio prælegati præ-

standi uni ex cohæredibus, debeat fieri per Iudicem illius territorij, in quo est maior pars hæreditatis, quando legatum est pecuniarum, & non certe rei, licet alij cohæredes sint in aliena iurisdictione, conf. 621. nu. 1.

Iudex. Quando negotium est connexum, seu unicum, quanuis respiciat multas personas, debet expediri sub unico iudicio, & sub Iudice hæreditatis, quando res est inter plures cohæredes, conf. 621. nu. 2.

Iudex procedendo ad ulteriora, censetur declarare &c. consilio 21. nu. 3.

Iudicis etiam interest non procedere ad ulteriora, quando nulliter procedit, conf. 214. nu. 28.

Iudex etiam per processum ad ulteriora non potest immutare Iuris ordinem, præsertim ubi lex facit processum nullum ipso iure, conf. 436. nu. 4.

Iudicis iurisdiclio quando declinatur, uide supra, Exceptio declinatoria.

Iudex nullus extra territorium suum potest citare, vel alium eiusmodi actum legitimè facere, etiam aduersus sibi subditum, quando sunt territoria diuersorum principum, consilio 208. numero 13.

Iudex idem censetur esse successor in Officio, sed non quod ad ea, quæ dependent ab animo, conf. 221. nu. 7.

Iudicis arbitrio committitur, quando non datur a iure aliquid præcisum, unde possint dici capitula, vel alia iusta, uel iniusta: quod procedit generaliter, tam quod ad rem, quam quod ad summam, vel tempus, conf. 423. nu. 6.

Iudex quis non potest esse in causa propria, etiam per indirectum, conf. 427. nu. 2.

Iudex. Sicut prohibitum est cuilibet esse Iudicem in causa propria, ita etiam debet ei esse prohibitum quicquid aliud, propter quod is sibi propria auctoritate meliorem conditionem faceret, consilio 427. nu. 3.

Iudex in causa propria potest quis esse, & potest quis sibi ius dicere propria auctoritate contra subditum ratione originis, & incolatus: & quando homo alicuius domini, qui habet iurisdictionem in loco, detinet rem ipsius, potest illam inuadere, & ius sibi dicere propria auctoritate, conf. 778. nu. 38.

Iudex quando est princeps, quomodo procedatur, uide infra, Princeps.

Iudex quando est sublimis, coram quo causa tractatur, qui potest procedere summe, & sola facti veritate inspecta debent sufficere, probatio, & satisfactio, uide infra, Probatio.

Iudex. Filius, & nece, & ligatari cum patre, uel patrono, tenentur veniam petere, & conceditur ea venia, non a patre, uel patrono, sed a Iudice, conf. 427. nu. 12.

Iudex potest, quando iurare, quod de causa sibi non liquet, & non ferre sententiam, uide infra, Sententia.

Iudex non debet permittere fieri scripturam de causa parui valoris: & res parui valoris, seu modica dicitur, si est duorum aureorum, vel paulo amplioris: & tunc testes recipi debent sine scriptis, & oretenus, & summariim causa expediri, consilio 552. numero 5.

Iudex potest concedere proclama generale, quod si quis prætendit se habere ius in talibus bonis de præsentis, uel in futurum, comparat intra tale tempus &c. consilio 587. numero 6. & uide infra, Proclama.

Iudicis decretum, uide supra, Decretum, ubi posui.

Iudicium ad hoc ut sustineatur, consideratur, & admittitur interim de præsentis futuris euentus: & quod speratur declarandum per sententiam, habetur interim pro declarato: & exempla, uide in consilio 161. numero 1. 2. cum seq. & uide supra, Euentus.

Iudicij sustinendi fauore quod attendatur de præsentis futuris euentus, est generale in omnibus casibus, etiam contra ecclesiam, conf. 161. nu. 2.

Iudicis fauendum est, ut potius sustineantur, quam pereant: & post sententiam possunt allegari ea, quæ reddunt iudicium retro nullum, & multo magis quæ declarant iudicium fuisse validum, conf. 161. nu. 12.

Iudicia fieri non debent frustratoria, conf. 15. nu. 3.

Iudicium. Quilibet actus ambiguus factus in iudicio debet interpretari in fauorem proferentis, conf. 17. nu. 1.

In Iudiciis cautela est, quod quando quis impugnatur actum aduersarius faciat notari in actis talem impugnationem: & e conuerso impugnans desistat, antequam impugnatio notetur, consilio 17. numero 12.

Iudicio iam cepto standum est, nec inchoandum aliud iudicium de nouo: & multiplicandæ non sunt lites, & expensæ, quia hæc communiter solent respu per leges, consilio 585. numero quartissimo secundo.

Iudicium nouum potest quis contra aliquem intentare super statu to de quota, non obstante sententia lata contra eum, quanuis in iudicio iam agitur fuerit exceptum de quota: & quando, conf. 672. nu. 1.

Iudicium. Communis est conclusio, quod de eo, super quo exce-

petum fuit per alium in uno iudicio, & iudicatum contra eum, pos-
 sit ille intentare nouum iudicium, si primum iudicium fuit
 summarium, & secundum est ordinarium: vel si secundum, &
 primum tendunt ad diuersos effectus, conf. 672. nu. 2.
Iudicium finire debet, ubi lis est cepta, conf. 690. nu. 3.
Iudicium nouum facit quilibet persona de nouo superueniens, li-
 cet prior processus adhuc duret, & perseueret, consilio 9. nume-
 ro 38.
Iudicio cepto, an, & quando comprehendatur in eo ius superue-
 niens, lise pendente, conf. 20. nu. 13.
Iudicium possessorium, uide infra, Possessorium.
In iudicio inspiciendum est, non quid re uera actum sit, sed quid a-
 ctum fuisse uerisimiliter appareat: & paria sunt non esse, vel ef-
 se, & non apparere, conf. 182. nu. 10.
Iudicium. Ius quod ceptum fuerat deduci in iudicium, transit indi-
 stincte ad hæredes hinc & inde in causa ciuili, licet nondum lis
 fuerit contestata, conf. 226. nu. 13.
Iudicium nouum qui inceptit, debet refundere omnes expensas ad-
 uersario, consilio 182. num. 45. & uide supra, Instantia.
Iudicium ubi intentandum sit per creditores hæreditarios: & quid
 si hæreditas sit iacens &c. uide supra, Creditor.
Iudiciorum ordo seruandus est: nec regulariter confugiendum est
 ad Imperatorem, nisi quando ordinarius, uel quicunque alius Iu-
 dex denegauerit iustitiam &c. uide supra, Imperator.
Iudiciarius ordo omittitur coram principe, uide infra, Princeps.
Iudiciarius ordo debet seruari, etiam si sententia sit lata in posses-
 sorio, conf. 776. nu. 5.
Iudicium. Summaria cognitio modum procedendi, non autem mo-
 dum probandi respicere uidetur, quia summaria cognitio bene
 excludit ordinem procedendi, sed non probationem plenam:
 quia in iudicio, in quo summarie procedendum est, probationes
 plenæ requiruntur, conf. 392. nu. 6.
Iudicium. Quando quis fuit nominatus ad iudicium, eo comparen-
 te, debent omnia agitari etiam cum eo, alioqui omnia sunt nul-
 la, conf. 216. nu. 5.
Iudicium, uel causa quando erat communis, an quis censeatur fecit
 se actus nomine alieno, & suo, uide in conf. 362. nu. 1.
Iudicium. Quando quis semel expressit, se uenisse in causam etiam
 nomine filiorum, censeatur talis expressio fuisse ubique repetita
 in quocunque actu ipsius Causæ, quantumcunque simpliciter fa-
 cto, conf. 262. nu. 2.
In iudicijs quasi contrahimus: & de omnibus actibus iudiciarijs,
 etiam factis in iudicio, idem iudicatur, quod de contractibus: &
 factum iudicis censeatur factum partis: & maxime in causis com-
 promissorum, quæ magis adhærent contractibus, consilio 262.
 num. 4.
Iudicium. Etiam in iudicijs habet locum regula, quod approbaui,
 non reprobo &c. maxime circa approbationem persone, consilio
 262. nu. 5.
Iudicium. Ius superueniens quocunque ante sententiã potest
 comprehendere in eo iudicio, quando est ex causa de præterito,
 conf. 265. nu. 13.
Iudicium de damno dato an sit ciuile, an uero criminale, uide su-
 pra, Damnum.
Iudicio uniuersali pendente, silent cetera iudicia particularia ue-
 luti præiudicialia, conf. 371. nu. 5.
Iudicium. An in iudicio, seu lite aduersus dominum, possint homi-
 nes loci se congregare sine licentia domini, uide supra, Com-
 munitas.
Iudicium criminale intentando, potest incidenter peti per officium
 Iudicis restitutio rerum, & damnorum: & ita se habet commu-
 nis practica, conf. 429. nu. 3.
Iudicium. Credendum est assertionis, seu interpretationi alicuius
 de his, quæ fecit in iudicio, præsertim concurrente præsumptio-
 ne iuris, conf. 487. nu. 23.
Iudicialis contrauentio si facta fuit, non potest aduersarius super ea
 ponere fundamentum, si eam non accepit, quinimo ei con-
 tradixit, conf. 697. nu. 4.
Iudiciorum omnia acta publica possunt probari per testes, uide su-
 pra, Acta.
Iudicium. Extraiudicialiter dicta, aut facta coram honestis perso-
 nis, æquiparantur dictis, aut factis in iudicio, consilio 95. nu-
 mero 7.
Iudicium Ecclesiæ aliud est, aliud iudicium animæ, consilio 769.
 num. 31.
Iudicium firmiter est, quod plurimorum sententiis est comproba-
 tum, conf. 436. nu. 17.
Iudicio ipfius, hæc uerba denotant liberam eius uoluntatem, conf.
 521. nu. 4.
Iudicio ipfius, hæc uerba dato quod non denotarent liberam eius
 uoluntatem, sed eius arbitrium secundum rationem, & prout di-
 ligens paterfamilias facturus esset, ut uoluit Bar. non tamen pro-
 pter hoc eggerentur personam ipsius, consilio 521. nume-
 ro 5.
Iudicio ipfius Titij, Verba hæc respiciunt personam præcisè ipsius
 Titij, præsertim propter illud pronomen ipsius, & quia alter ex

contrahentibus uidetur habuisse specialem fiduciam in eo: & ta-
 lis facultas non potest transire ad aliquam aliam personam, qua-
 liscunque illa sit, conf. 521. nu. 7.
Iudicio ipfius Titij sit sit commissum negotium, uidetur perinde
 ac si commissum fuisset eius uoluntati habenti secum discretio-
 nem, & non transit in aliam personam: prout idem est, quando
 aliquid est commissum conscientie alicuius, consil. 521. numero
 8. & 10.
Iuramentum quando est appositum in contractu, & quis
 non obseruat contractum ex parte sua, cadit a
 beneficio contractus, nec purgatur mora: & de materia l. si quis
 maior. C. de transac. uide in conf. 166. & infra, Mora, & infra, lex,
 si quis maior.
Iuramento stante in contractu, & in materia l. si quis maior. C. de
 transac. proceditur rigore, & præcisè ratione periurij, consilio
 156. nu. 6.
Iuramento stante in contractu, non procedunt iura dicentia, quod
 pauci dies non sunt habendi in consideratione, consilio 156. nu-
 mero 7.
Iuramentum. An cadat a commodo contractus iurati promissor
 non soluens pensionem annuam frumenti promissam: & aliqua
 de l. si quis maior. C. de transac. & in eius materia: & quomodo
 procedant illæ penæ, uide in consilio 173. & infra, lex si quis
 maior.
Iuramentum quando non obstat in contractu, consilio 543. num. 23.
 & 24.
Iurans obseruare contractum, non incurrit periurium, si non obser-
 uat ex iusta causa ueniente ex natura contractus, uel alia uia,
 conf. 734. nu. 13.
Iuramentum. Contractus minoris si non ualeat ratione ætatis, & pa-
 tiatur etiam alios defectus, tunc iuramentum super eo præstitum
 tollit defectum ætatis, & non alios, conf. 163. nu. 59.
Iuramentum stante, omnis contractus factus per minorem ualeat:
 quod procedit etiam in alienatione immobilium, & renuntiatio-
 ne hereditatis, & quocunque pacto, etiam si fiat donatio rerum
 iam acquillarum per mulierem minorem, consilio 198. nume-
 ro primo.
Iuramentum. Omnis contractus factus per minorem cum iuramē-
 to ualeat, conf. 11. nu. 3. Et de authentica, sacramenta puberum, vi-
 de supra, Authentica.
Iuramentum. Absolutio a iuramento impetrata per minorem excu-
 sat a periurio, & concedit, quod possit experiri in iudicio de iuri-
 bus contractus: remanet tamen contractus ipse minoris ualidus,
 si de se ab initio erat ualidus, uel si saltem erat per iuramentum
 conualidatus, conf. 198. nu. 2.
Iuramentum. Contractus minoris licet iuratus an teneat, quando
 minor fuit enormiter læsus: & an tunc habeat locum authen. sa-
 cramenta puberum: & quid in contractu donationis, consil. 198.
 num. 24.
Iuramento stante, contractus omnis factus per minorem ualeat: &
 an possit infringi per restitutionem in integrum, conf. 198. nu. 35.
 & 36. & uide infra, Restitutio in integrum.
Iuramentum. Dispositio authen. sacramenta puberum, quod sit sub-
 lata per statuta Mediolani, conf. 651. nu. 4.
Iuramentum minoris in contractu non obstat, quia rejicitur per
 statuta Mediolani, conf. 653. nu. 3.
Iuramentum quando præstatur per minorem, quod recepit pecu-
 niam, operatur quidem iuramentum, quod nulla possit opponi
 exceptio simulationis, aut quæuis alia contra huiusmodi confes-
 sionem: sed non presumitur intentio iurantis fuisse renuntiare
 beneficio restitutionis in integrum, quia tale iuramentum sim-
 pliciter præstitum non tollit beneficium minoris ætatis, quan-
 uis tollat exceptionem simulationis, conf. 734. nu. 17. & uide in-
 fra, Restitutio in integrum, & infra, Simulatio.
Iuramentum. Contractus factus cum minore si sit inualidus alia
 etiam ratione, quam minoris ætatis, iuramentum super eo præsti-
 tum tollit unam tantum inualiditatem, ad quam principaliter
 interponitur, & non utraque: & est communis opinio, consilio
 734. num. 18.
Iuramentum excludit beneficium minoris ætatis, seu iuris commu-
 nis, quando quis fuit certioratus &c. consilio 751. numero de-
 cimosecundo.
Iuramentum quando non possit conualidare actum, ut ualeat in vim
 donationis, uide supra, Donatio.
Iuramentum positum in donatione non ualeat ipso iure, quando do-
 natio est facta vi, uel dolo: si uero est facta duntaxat per metum,
 tunc iuramentum obligat ipso iure, sed concedi debet absolutio,
 conf. 77. nu. 17.
Iuramentum nihil obstat, quando adest enormissima læsio, uel præ-
 sumptio doli, & saltem petenda est absolutio, consilio 89. nu-
 mero 6.
Iuramentum non debet esse uinculum iniquitatis, consilio 81. nu-
 mero 54.
Iuramentum. De statuto annullante contractum etiam iuramento
 uallatum, puta minoris, uel mulieris, an ualeat, & an pos-
 sit statutum directò infringere uim iuramenti, & quando con-

contractus minoris, vel maioris, etiam cum iuramento rescindatur, puta itante presumptione doli, & enormissima lésione, uide in conf. 597.

Iuramentum. Statutum Pontremulense disponens, non ualere contractum inter curatorem, & aduultum, etiam si talis contractus sit iuramento vallatus, non uidetur validum, tanquam absolute, & directo, atque immediate infringens vim iuramenti, neque moueatur itatutum presumptione alicuius fraudis, vel simulationis, conf. 597. nu. 3.

Iuramentum Statuto annullante ex aliqua iusta causa contractum, etiam interposito iuramento, puta contractum minoris, uel mulieris, censetur eo casu contractus ipso iure nullus, quia fit lege expresse prohibente: verum est, quod contrahens tenetur ad obseruantiam iuramenti: & est uerior, & magis communis opinio, conf. 597. nu. 5.

Et effectus differentie, quod contractus non sit ualidus, sed contrahens teneatur obseruare iuramentum, consistit in hoc, quod mortuo contrahente, qui iurauit, poterit eius hæres contrahere contractui absolute, & sine metu iuramenti d. consilio 597. num. 6.

Iuramentum. Minor, qui contraxit, & iurauit, potest contrahere contractum, impetrata absolutione a iuramento, quæ est omnino ei concedenda, quando deuenit ad contractum dolo aduersarij, quia propriè tali casu debet concedi absolutio, consilio 597. numero 7.

Iuramentum nihil obstat, stante presumptione doli, etiam si præsum sit per maiorem 25. annis, & potest contractus rescindi, etiã non impetrata absolutione a iuramento, quia tunc cessat peccatum: & multo magis ea impetrata ad abundantem cautelam, conf. 597. nu. 8.

Iuramentum nihil operatur, stante enormi lésione, consilio 597. num. 10. & iuramentum nihil operatur itante dolo, & potest semper de hoc opponi excipiendo, conf. 653. nu. 5.

Iuramentum. Minor licet in contractu confessus sit se maiorem cum iuramento, admittitur tamen probatio in contrarium, itante dolo aduersarij: & stante presumptione doli, non refert, an contractus factus sit per minorem, an per maiorem, consil. 597. num. 11.

Iuramentum. Ad laicos non pertinet statuere de iuramento: & quid si tale statutum esset confirmatum a Pontifice generaliter confirmante statuta laicorum, conf. 4. nu. 21.

Iuramentum. Statutum, uel decretum simpliciter disponens, an comprehendat, uel possit comprehendere actus iuratos, conf. 70. num. 3.

Et statutum comprehendit etiam actus iuratos, si semper fuit, & adhuc est in tali uiridi obseruantia d. conf. 70. nu. 4.

Iuramentum. Statutum, seu decretum quando nihil continet contra diuinam legem, sed tendit ad tollendum peccatum, & respicit bonum publicum, & eius uerba respiciunt personas, tunc comprehendit omnes contractus etiam iuratos, & subditi contrafacientes statuto, peccant mortaliter, ideo contractus non confirmatur eorum iuramento, conf. 70. nu. 6.

Iuramentum quando non simpliciter reprobatur a statuto, sed si non seruetur forma tradita, præsumit contractum fictitium, & simulatum, tunc comprehendit etiam contractus iuratos, conf. 70. num. 7.

Iuramentum non obligat hæredes, quando contractus potest alia ratione rescindi: & non tenetur hæres petere absolutionem, consilio 77. nu. 18.

Iuramentum Princeps tollere nõ potest contractum iuratum, quia iuramentum tolli non potest per principem secularem, etiam in vim legis, vel statuti, conf. 185. nu. 26.

Iuramentum. Legis potestas est semper in pectore principis, nec potest a seipso auferre potestatem cõdendi legem nouam, etiam appposito iuramento de non reuocando legem præcedentem: & quomodo id procedat, consilio 185. numero 29. & uide infra, Princeps.

Iuramentum tollere per indirectum est aliquando in facultate laicorum: sed in generali dispositione nunquam includitur contractus iuratus, nisi de eo fiat expressa mentio, consilio 185. numero 33.

Iuramentum præstitum per Papam an possit per eum reuocari, uide infra, Papa.

Iuramentum. Disponere de iuramento quod non pertineat ad laicos: & an ualeat statutum disponens de iuramento &c. conf. 198. num. 15.

Iuramentum si simpliciter reprobatus per statutum, non ualet statutum, quando non adiecit ulterius, quod aliquis contractus præsumatur dolo factus: & quid si simus in terris Ecclesiæ, & confirmata fuerunt statuta laicorum a Pontifice, consilio 198. numero 16.

Iuramentum. Statutum non potest impugnare contractum iuratum: & est communis opinio, nisi statutum diceret, quod contractus præsumatur fraudulentus, etiam si statuta fuerint simpliciter, & generaliter confirmata a summo Pontifice, cum scilicet prius fuissent facta a laicis, conf. 328. nu. 21.

Iuramentum licet tollat penitentiam in contractibus innominatis, id tamen non prodest contrahenti contractui iurato, qui inedit in periurium, & non potest se iuuare ex eo, quod impugnatur, neque legis auxilium inuocare, contra quam commisit: & exceptio iuramenti non potest opponi per eum, qui non seruat iuramentum ex parte sua, etiam in contractu innominato, consilio 198. nu. 58. & uide supra, Contractus.

Iuramentum intelligitur secundum uerisimilem mentem contrahentium, conf. 228. nu. 3.

Iuramentum regulatur secundum mentem contrahentium, consil. 734. nu. 16.

Iuramentum solet interpretari in fauorem iurantis, consilio 347. num. 7.

Iuramentum intelligitur, rebus sic stantibus: & propter nouam causam superuenientem licet recedere a iuramento, consil. 228. num. 2.

Iuramentum semper intelligitur, rebus sic stantibus: & debet iuramentum seruari, si contractus subsistat, & non aliter, conf. 734. num. 14.

Iuramentum quantumcunque multiplicatum rescindi, seu renouari potest pretextu erroris, conf. 734. nu. 15.

Iuramento adhibito, censetur quis magis deliberatè processisse, conf. 734. nu. 8.

Iuramentum regulatur secundum naturam contractus, super quo apponitur, & recipit conditionis actus principalis, consilio 734. num. 12.

Iuramentum non ampliatur, sed confirmatur, conf. 1. nu. 6.

Iuramentum militum præstatur in manibus Baronum, consil. 172. num. 3.

Iuramentum assertorium quando habeatur pro non appposito, conf. 191. nu. 1.

Iuramentum appositum in confessione mariti erga uxorem est assertorium, non autem promissorium, consilio 191. num. 3.

Iuramentum confirmatorium, seu promissorium, & iuramentum assertorium differunt, consil. 791. nu. 33. 34. & 35.

Iuramentum. Per iuramentum acquiritur etiam ius absenti, consil. 782. nu. 34.

Iuramentum. Non debet dari uia peierandi, consilio 757. numero 16.

Iuramentum eius, qui dicit se soluisse, an admittatur, consilio 757. num. 2.

Iuramentum an admittatur inuito creditore, si debitor uult iurare se soluisse, conf. 757. nu. 8. & uide infra, Solutio.

Iuramentum. Creditor si agat, non est si ficiens probatio debiti per iuramentum: ita nec ex parte rei excipientis, consilio 757. numero 19.

Iuramentum sufficit, quando actus est talis, qui uerisimiliter fieri solet sine testibus, ratione loci, vel personæ, præsertim quando agitur de modico commodo, uel incommodo ipsius iurantis, conf. 757. nu. 3.

Iuramentum quando sufficiat: & quod id procedat in casu fortuito, conf. 757. nu. 15.

Iuramentum ei deferri debet, qui pro sua assertionem habet unum testem: non autem est res decidenda per iuramentum aduersarij, qui nihil habet: præsertim quando est testis idoneus, & plene instructus, conf. 549. nu. 5.

Iuramenti habenda non est ratio, si ipse iurans non probauit, se esse uirum omni exceptione maiorem: quod debebat probare, etiam nemine opponente, conf. 368. nu. 6.

Iuramentum obligat præcisè ad factum, neque admittit circuitum, conf. 338. nu. 3.

Iuramentum semper habet uim clausulæ, rato manente pacto, consilio 310. nu. 30.

Iuramentum recusandi iustam causam quis habet, quando id, super quo deferitur, non est ad propositum: & de tali iuramento præstito pro relato non est habenda ratio, consilio 252. numero 10.

Iuramenti etiam in materia debet Iudex quantum in eo est, ueritatem modis omnibus perquirere, consilio 505. numero vigesimo secundo.

Iuramentum est stricti iuris, & quicquid in ipso non est expressum, pro omisso habetur, conf. 734. nu. 19.

Iuramentum non refertur ad casum, in quo dispositio non loquitur, & ubi est defectus uoluntatis, iuramentum non adstringit, conf. 734. nu. 20.

Iuramenti a uinculo quis non dicitur absolutus per sententiam nullam, conf. 751. nu. 1.

Iuramentum. De absolutione a iuramento, uide supra, Absolutio, ubi posui.

Iuramentum an sit præcisè præstandum secundum formam statuti: & si non seruetur forma, an contractus sit nullus, uide in consilio 70.

Iuramentum non supplet solemnitatem probatoriam inducendam a statuto: operatur tamen, quod seruetur contractus, quando probatur tenor ipsius contractus per tot testes, quot requirit statutum, conf. 198. nu. 12.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Iuramentum quando requiritur a statuto sub certa forma, an satis sit dicere, iurauerunt secundum formam statuti, uide in consilio 240.

Iuramentum si requiratur in aliquo contractu secundum formam statutorum, quid si dicatur in instrumento, & iurauerunt secundum formam statutorum, an dicatur seruata forma statuti &c. consil. 240. nu. 33.

Iuratum fuisse secundum formam statuti, si notarius dicat, perinde est ac si referret omnia verba statuti &c. consil. 240. nu. 40.

In iuramento requiritur specifica iuratio, & in eo non proceditur per extensiones, consil. 240. nu. 43.

Iuramentum. Relatum est in referente, quando instrumentum dicit, contrahentes iurauerunt in omnibus secundum formam statutorum, & decretorum, & forma a statuto requisita dicitur ad vnguem obseruata, consil. 240. nu. 48.

Iuramentum si requiratur a statuto, an forma statuti dicatur seruata, quando apparent verba in illo ordine collocata per notarium, & multa non necessaria adiecta, consil. 240. nu. 56.

Iuramentum Quando non sit curandum de ordine præposito, sed reducenda sint verba ad legitimum ordinem, præsertim in iuramento, consil. 240. nu. 51.

Iuramentum censetur nulliter fuisse præstitum, si præstitum fuit, non seruata forma: neque potest amplius repeti, si statutum præfigit certum terminum, consil. 368. nu. 5.

Iuramentum nihil operatur, siue deficiat solemnitas formalis, siue solemnitas probatoria, siue alia quæuis respiciens publicam utilitatem, consil. 612. nu. 29.

Iurari non potest contra hæredes illius, qui dedit damnum, stante statuto de damno dato &c. uide supra, Damnum.

Iuramentum quod requiritur, quando statutum dicit, quod credatur iuramento damnum passi, uide supra, Damnum.

Iuramentum patris defuncti tanquam personale non egreditur eius personam, nec ligat filium hæredem, consil. 357. nu. 19.

Iurandi facultas an transeat ad hæredes: & stante statuto inter mercatores, quod possit creditor iurare super damnis, & interesse, propter non factam solutionem &c. & statuto, quod quæcunque dicta de mercatoribus, habeant locum in successore eorum vniuersali &c. an hæres vniuersalis possit iurare damna, & interesse, etiam pro tempore defuncti, & ex persona defuncti, uide in consil. 430.

Iurandi facultas quando conceditur a lege, uel statuto, talis facultas transit ad hæredem: & est communis conclusio Doctorum: & Bal. communiter reprehenditur, qui aliquando sensu contrarium: requiritur tamen, quod persona heredis sit talis, quæ uerisimiliter sit instructa de ueritate, consilio 430. numero primo.

Iuramentum non solet præstari per hæredem de facto defuncti: & ideo non admittitur ad probandum ignorantiam defuncti per iuramentum, consil. 698. nu. 4.

Iuramentum. Licet ex forma statuti stet iuramento accusatoris de damno dato, id tamen locum non habebit in eius hærede, consil. 741. nu. 16 & uide supra, Damnum.

Iuramentum in defectum probationis locum non habet, si creditor amplius non uiuit, sed sunt eius hæredes, qui petunt: quia aliud est sacramentum unius, aliud alterius, etiam si sit hæres, consil. 741. nu. 12.

Iuramentum in supplementum non admittitur, si hæres agat ex facto defuncti, & semiplenè probet, quia ex facto alterius disceptatur, consil. 741. nu. 13.

Iuramentum in supplementum ei non est deferendum, qui uerisimiliter instructus esse non possit de ueritate: & ferè omnes Doctores ponunt exemplum in hærede, consil. 741. nu. 14.

Iuramentum in supplementum probationis, seu facultas sic iurandi quando transit in hæredem, intelligitur de hærede duntaxat, qui uerisimiliter sit peritus, atque instructus in negotio, de quo agitur, consil. 521. nu. 9.

Iuramentum suppletium non præstatur in causis magnis: & uide remissiue quæ sit causa magna, consilio 182. nu. 19.

Iuramentum suppletium non est deferendum, quando causa non potest dici minima, attenta qualitate personarum: item quando actor non probauit semiplenè intentionem suam: uel si probauit, obstat probatio contraria rei conuenti, consilio 436. numero 10.

Iuramento suppletio est locus, quando est semiplenè probatum; etiam si causa sit magna, quando est plus, quam semiplenè probatum: uel quando extant quamplures coniecturæ, & argumenta, consil. 13. nu. 2.

Iuramentum in supplementum probationis non impeditur, dato quod sit causa magna, quando est probatum plus, quam semiplenè, consil. 523. nu. 10.

Iuramentum in supplementum probationis potest admitti, etiam in causa magna, quando ipse actor, qui debet iurare, probauit plus, quam semiplenè. & omnis præsumptio est pro eo: & causa scutorum mille potest censeretur causa magna, consilio 528. numero 11.

Iuramentum in supplementum probationis locum habet duntaxat

in causis leuioribus, & pauci momenti: & dicitur causa magna, uel parua, attenta qualitate rei, & personarum: & ita id committitur arbitrio Iudicis, consil. 741. nu. 5.

Et Iudex debet arbitrari, causam esse magnam, quando est ducentorum aureorum d. consil. 741. nu. 6.

Et inter duas personas medioeris conditionis quæstio florenorum ducentum censetur causa magna, adeo quod non est locus iuramento: admittitur tamen iuramentum, quando est probatum plus, quam semiplenè d. consil. 741. nu. 7.

Iuramentum in supplementum non admittitur in causis magnis, propter suspicionem perurij, ratione magni emolumentum, consil. 741. nu. 8.

Et si est commissum arbitrio Iudicis, quæ sit magna causa, uel parua, an id etiam sit dicendum de causa ducentorum aureorum d. consil. 741. nu. 9.

Iuramentum in supplementum non ita indistinctè cuicunque deferretur, sed inspecta qualitate personæ, & debet Iudici constare de probitate personæ, quam uerisimile sit falso non iuraturam, alioquin iuramentum non debet admitti, consilio 741. numero decimo octauo.

Iuramentum in supplementum potest deferri in iudicio possessorio, secundum communiter Doctores, ueluti in iudicio. c. redintegranda: quia causa magna non dicitur respectu iudicij possessorii, licet sit de re magni ualoris, consil. 778. nu. 4.

Iuramentum in supplementum probationis non requiritur, sed sufficit semiplena probatio in causa summaria, uidelicet per famam, uel per unum testem, ueluti in causa possessori, consil. 778. nu. 6.

Iuramentum in supplementum probationis potest Iudex etiam absque alia petitione deferre, quando actor petijt ab initio sibi iustitiam ministrari, consil. 778. nu. 5.

Iuramentum in supplementum tollit omnem dubitationem, consil. 789. nu. 15.

Iuramentum in supplementum probationis peti potest usque ad conclusionem in causa, & iurari quandocumque ante sententiam, consil. 35. nu. 8.

Iuramentum in supplementum uidetur quod peti possit etiam post conclusionem in causa, secundum aliquos, consilio 35. numero nono.

Iuramentum in supplementum probationis non deferretur, postquam est conclusum in causa, & non fuit prius petitum: sed est longa disputatio: & uidetur uerior opinio, quod licet Iudex non compellatur deferre, est tamen in eius arbitrio: & habet rationem maximam: quanuis etiam laudubiter, consil. 505. nu. 21. cum nu. seq.

Iuramentum suppletium excluditur per semiplenam probationem factam in contrarium, uel per indicia, seu præsumptiones, consil. 182. nu. 20.

Iuramentum in supplementum probationis saltem ut locum habeat, probatur perceptio fructuum per redditus aliorum annorum, & sic etiam per coniecturas remotas, consil. 278. nu. 1.

Iuramentum in supplementum probationis potest deferri per Iudicem, si non est concludenter probata perceptio fructuum, consil. 278. nu. 4.

Iuramento suppletio est locus, dato etiam quod non præcisè constaret de certa summa, dummodo constet de substantia debiti, consil. 313. nu. 3.

Iuramentum suppletium non est deferendum a Iudice non bene instructo, & qui nullam habet ueram, & certam scientiam rerum, de quibus agitur, quia non erant sue res, consil. 436. nu. 9.

Iuramentum in supplementum probationis potest in subsidium deferri patri in causa filiorum, cum censetur pater nomine filiorum suorum esse plus, quam procurator generalis cum libera, consil. 528. nu. 10.

Iuramentum in supplementum probationis non deferretur, quando pars aduersa habet pro se publicum instrumentum: & quid quando probatio non tendit directè ad impugnandum ipsum instrumentum, sed agitur de re conuenta alio modo diuersimode extra instrumentum, consil. 529. nu. 41.

Iuramentum in supplementum probationis habet locum, quando quis habet pro se scripturam priuatam: & an saltem debeat esse subscripta a testibus, consil. 737. nu. 7.

Iuramentum in supplementum probationis habet locum, quando quis habet scripturam priuatam, ex qua facta est comparatio litterarum, licet non habeat subscriptionem testium, consil. 741. nu. 1. & 2.

Iuramentum in supplementum admittitur, quando quis habet unicuique testem: & absque alio teste debet sufficere iuramentum eius, qui dicit se aliquid concessisse ex gratia speciali, cum dedendeat ex eius animo, consil. 777. nu. 9.

Iuramentum in supplementum non admittitur, quando casus est criminalis, consil. 741. nu. 3.

Iuramentum in litem an habeat locum contra socium recusantem reddere rationem, uide in consil. 302.

Iuramento in litem est locus aduersus socium recusantem reddere rationem: & eo fortius habet locum iuramentum in litem scilicet

scilicet ueritatis contra eum, qui deprehensus est in mendacio, consilio 302. numero secundo.

Iuramentum in litem ueritatis habet indistinctè locum contra eum, qui deprehenditur in dolo, quando scilicet non tractatur de re aliqua, in qua possit habere locum iuramentum in litem affectio nis, consil. 302. nu. 4.

Iuramentum in litem ueritatis habet locum etiam contra eum, qui est in dolo præsumpto, puta propter mendacium: uel contra eum, qui non conficit inuentarium: & respondetur ad Corneum, consil. 302. nu. 5.

Iuramentum in litem habet locum, quando Valisia fuit deposita apud hospitem & c. consil. 731. nu. 7.

Iuramentum calumniae: de hac materia: & de pronuntiatione pro confesso contra non iurantem: & an possit mora purgari: & an detur restitutio in integrum & c. uide in consil. 690.

Iuramentum. Iura, quae dicunt eum non iurantem de calumnia, esse habendum pro confesso, & esse condemnandum, dicunt si reus recusauerit curare: & id legitime fuerit approbatum: secus si non constet, quod recusauerit iurare & consilio 690. numero 4.

Et debet specialis iussus Iudicis ad iurandum interuenire, & statui terminus d. consil. 690. nu. 5.

Iuramentum. Pronuntiatio pro confesso contra non iurantem de calumnia non potest ferri, nisi post litem contestatam: & iuramentum calumniae debet praestari post litem contestatam, consil. 690. nu. 6.

Et quod ad iuramentum calumniae potest purgari mora intra paucos dies d. consil. 690. nu. 7.

Et dato, quod non iurans de calumnia sit habitus pro confesso, necessaria est postea sententia diffinitiva: & quae sit ratio d. consil. 690. nu. 11.

Iuramentum. Contra pronuntiationem pro confesso latam contra non iurantem de calumnia, an concedatur restitutio in integrum: & quando, consil. 690. nu. 14.

Iuramentum facit actionem perpetuam, sicut facit litem contestatio, consil. 697. nu. 8.

Iuramentum quemadmodum potest deferri per procuratorem simplicem, ita etiam potest deferri per procuratorem in rem suam, consil. 406. nu. 6. & consil. 415. nu. 8.

Iuramenti absolutio, seu dispensatio pertinet ad Episcopum, seu Vicarium, tanquam Iudicem ordinarium, consilio 342. numero 34.

Iuramentum praelati, uel clerici de non alienando & c. non impedit alienationes ex iusta causa necessitatis, vel utilitatis factas, consil. 342. nu. 35.

Iuramentum operatur, quod instrumentum inter alios probat quod ad tertios, uide supra, Instrumentum.

Iuramentum operatur, quod confessio facta absente parte ualet, uide supra, Confessio.

Iuramentum an tollat restitutionem in integrum, uide infra, Restitutio in integrum.

Iurans falsum, credens tamen se iurare ueritatem, an sit periurus, & condemnandus de periurio, stante statuto, quod iuretur de ueritate dicenda: & an requiratur dolus, uide in consil. 202.

Iurans falsum, praesumitur in dubio periurus, & dolosus, nisi probet contrarium: & non sufficit probatio in contrarium propter longum tempus, consil. 202. nu. 1.

Iuramentum. Quando periurus excusetur ab effectu periurij, consil. 202. nu. 4.

In Iuramento de ueritate dicenda non excusat credulitas, nisi ad sit ueritas: & est periurus, qui dicit falsum, dato quod credat se dicere uerum, consil. 202. nu. 5.

Iuramentum. Periurium punibile an committatur, si non interuenit dolus: & affirmans cum iuramento id, quod non est uerum, est in dolo etiam si re ipsa fuerit in bona fide, putans quod ita esset, stante statuto quod iuretur de ueritate & c. consilio 202. nu. 7.

Iuramentum an possit deferri per pupillum sine tutore, uide infra, Tutor.

Iuramenti delatio censetur alienatio, consil. 205. nu. 51.

Iuramenti delatio, & alienatio quod paribus passibus ambulant: & an tex. in l. iusiurandum quod ex conuentione. §. 1. de iureiur. loquatur solum de alienatione mobilium: quod non, sed etiam de alienatione immobilium, consil. 205. nu. 69.

Iuramenti delatio solet equiparari alienationi: & prohibitus alienare, prohibetur deferre iuramentum, consilio 214. numero 37.

Iuramentum deferre, uel compromittere, censetur etiam prohibitus, qui est prohibitus alienare, quia per tales actus posset postea sequi alienatio, consil. 218. nu. 27.

Iuramentum fidelitatis, uide supra, Fidelitas.

Iuramento stante, an admittatur compensatio, uide supra, Compensatio.

Iurisdicctio, seu subiectio quomodo probetur: & quando Castrum, seu bona dicantur subiecta, seu esse sub territorio, uel iurisdictione alicuius: maxime quod ad onera im-

nenda, uel subeunda, uide in consilio 34. uide etiam infra; Subiectio.

Iurisdicctio in uniuersum probatur per unicum actum iurisdictionalem, si nemo probat se in contrarium exercuisse alios actus: & ponit exemplum in solo actu exigendi pedagium, consilio 34. nu. 2.

Iurisdicctio probatur per solam erectionem furcarum, consilio 34. nu. 3.

Iurisdicctio totius possessio censetur acquisita ex unico actu possessorio, quando non constat, aduersarium possedisse, & maxime ex unico actu uniuersali, consil. 64. nu. 19. & nu. 79.

Iurisdicctio possessio uniuersalis acquiritur ex unico actu possessorio iurisdictionis, si non probetur, quod alius possideret, consil. 64. nu. 79. & 19.

Iurisdicctio uniuersalis quasi possessio probatur ex consuetudine utendi separatione ex multis actibus contra illum locum, contra quem homines uti sunt separatione, etiam per unicum actum tractum & c. consilio 130. numero 18. & uide infra, Separatio.

Iurisdicctio acquiritur, & probatur etiam uniuersaliter per unicum actum tantum, consil. 130. nu. 18.

Iurisdicctio tota an transferatur per unum actum, remissiuè, consil. 292. nu. 32.

Iurisdicctio. Aliqui actus sufficiunt ad retinendam possessionem studij generalis, ut dicitur de iurisdictione, consilio 489. numero 8.

Iurisdicctio an acquiritur ex unico actu, uide in consil. 561.

Iurisdicctio an censetur acquisita ex unico actu, & si adducitur talis actus per se absque adminiculo quasi possessionis, & praescriptionis, tunc censetur fuisse nullius momenti, quia factus per non habentem iurisdictionem, consilio 561. numero decimo primo.

Si uero adducitur talis actus, ut ex eo censetur acquisita quasi possessio iurisdictionis, & successiuè praescriptio, id non procedit in iuribus incorporalibus, & quare d. consilio 561. numero 12. cum seq.

Iurisdicctio, seu subiectio inducitur, quia potest quis subiicere alij & bona, & se ipsum, consil. 34. nu. 6.

Iurisdicctio, seu subiectionem fateri censetur, qui petit immunitatem, consil. 34. nu. 5.

Iurisdicctio. Bona si non reperiuntur descripta in registro, seu catastro communitalis, an praesumantur non esse subiecta, consilio 34. nu. 11.

Iurisdicctio, seu subiectionis potissimum signum est persolvere onera, consil. 62. nu. 3.

Iurisdicctio. Causa altimi est de comprehensis in causa subiectionis, & est potissimum signum ad probandum subiectionem unius oppidi erga Ciuitatem, & generale in probanda iurisdictione, uel superioritate, consil. 111. nu. 4.

Iurisdicctio: Exactio gabellarum quomodo arguat separationem a iurisdictione, uel subiectionem, consil. 114. nu. 19. & uide infra, Subiectio.

Iurisdicctio ratione competit imponere onera praedijs, consil. 130. nu. 14.

Iurisdicctio in materia an solutio census maiorem habeat auctoritatem, quam testes, consil. 222. nu. 7.

Iurisdicctio. An legatum testatoris factum de Castris, iurisdictionibus, & iuribus locorum, comprehendat etiam onera, seu iura taxarum, & salis, ut & ipsa transeant in legatarium, uide in consilio 322.

Iurisdictionalia iura sunt iura, seu onera taxarum equorum & leuationis salis, uide infra, Onera.

Iurisdictionem plenam, id est eum mero, & mixto imperio, quando princeps concedit alicui, non censetur concedere ius imponendi, uel exigendi onera taxarum equorum, & salis & c. non quia non sint iurisdictionalia, sed quia sunt de regalibus, & ita de reueruatis: praesertim in Dominio Mediolani per decreta, per quae expressè haec reueruantur principi, etiam quod regalia concederentur, consilio 322. nu. 4.

Iurisdicctio. Iura exigendi pedagia, & alia onera, uel seruicia, dicuntur iurisdictionalia, seu esse in iurisdictione, consil. 322. nu. 5.

Iurisdicctio. Iura taxarum, & salis, & ius exigendi pedagia, sunt in iurisdictione, & in effectu appellantur iurisdictiones, consil. 322. nu. 29.

Iurisdictionis est ius exigendi pedagia, & transit cum alienatione Castri, uel iurisdictionis, non autem cum alienatione fundi particularis, consil. 322. nu. 30.

Iurisdicctio. Bona an subeant onera, & an sint registrata, haec duo solent esse potissima argumenta subiectionis bonorum, & iurisdictionis, consil. 335. nu. 4.

Iurisdicctio: Quemadmodum impositio onerum arguit subiectionem, & iurisdictionem, ita quoque conuerso uidetur, quod ubi non imponuntur onera, non datur subiectio: & idem operetur propositum in proposito, quod oppositum in opposito, consil. 335. nu. 5.

Iurisdicctio. Fundata est intentio illius, qui denegat subiectionem, uel iurisdictionem, si dicat bona non esse descripta in

- libro æstimi, consilio 335. num. 6.
- Iurisdicção**, & subiección territorij, vel locorum, quomodo probentur: & de quibusdam locis Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. sub Episcopatu Nouariensi, an sint de statu Mediolani: & an fuerint taliter concessa Episcopis Nouariensibus, seu Ecclesiæ, quod non recognoscant Imperium, & quod censeatur Imperator a se abdicasse omnem superioritatem, uide in consilio 62. 63. & 64.
- Iurisdicção** non competit Duci Mediolani quod ad impositionem rerum in prædictis locis Godiani, Ripariæ, Orthæ &c. quæ sunt de Episcopatu Nouariensi, consilio 62. numero 22. & uide infra, Onera.
- Iurisdicção**nis, subiecciónis, & superioritatis potissimum indicium facit appellatio, consilio 62. nu. 8.
- Iurisdicção** censetur esse illius, ad quem deferuntur appellationes, consilio 64. nu. 8.
- Iurisdicção** non inferitur &c. quando appellationes non deuoluuntur ad principem laicum, consilio 391. nu. 18.
- Iurisdicção**nis possessio probatur per nominationem factam in instrumentis antiquis, consilio 64. nu. 5.
- Iurisdicção**nis possessio, & etiam dominium probatur ex scriptura antiqua, consilio 64. nu. 11.
- Iurisdicção**nis dominium probatur per scripturas antiquas, consilio 64. nu. 23. & 26.
- Iurisdicção**nis dominium probatur per scripturas antiquas, etiam quod factæ sint propter aliud, consilio 64. nu. 26.
- Iurisdicção**nis, seu territorij in probatione in antiquis standum est magis instrumentis, quam testibus, consilio 64. nu. 22.
- Iurisdicção**nem ad probandam multum operantur instrumenta continentia iuramenta fidelitatis, consilio 64. nu. 13.
- Iurisdicção**nis in materia possessorij actus comprobantur per instrumenta, & alias scripturas, consilio 64. nu. 16.
- Iurisdicção**nis dominium potest probari per famam, uide supra, Dominium.
- Iurisdicção**nem denotat condere statuta, & decreta generalia, etiam quod ipsa decreta, uel statuta non habuerint effectum: sed sufficit, quod princeps ea mandauerit publicari, consilio 64. numero nono.
- Iurisdicção** censetur acquisita per publicationem edictorum, uel bannorum, dato quod nullus incurrat in edictum, uel bannum, consilio 64. nu. 10.
- Iurisdicção**nem eas concedentis probant gratiæ, & liberationes a delictis, consilio 64. nu. 14.
- Iurisdicção** inferitur ex actu separandi unum locum, & adijciendi eum iurisdicçãoi alterius, quia pertinet ad principes, consilio 64. num. 15.
- Iurisdicção**, seu subiección: & de materia subiecciónis, & iurisdicção: & quando oppidum, uel castrum dicatur subiectum alteri, uel de eius iurisdicçãoe, uide in consilio 111. 112. 113. & 114.
- Iurisdicção**, seu subiección sicut probatur ex eo quod oppidum utitur statutis alicuius Ciuitatis, ita è contrario arguitur separatio à iurisdicçãoe, ubi separata sunt statuta, consilio 114. num. decimo-octauo.
- Iurisdicção**. Libertas, seu separatio ab aliqua iurisdicçãoe per quos actus probetur, & per quæ exempla, & argumenta a contrario, consilio 114. nu. 9. & uide infra, Prescriptio.
- Iurisdicção**. De separatione oppidi à iurisdicçãoe alterius, uide infra, Princeps, & infra, Separatio.
- Iurisdicção**nis, uel territorij separatio quando fit, debet tunc opponere, qui ex ea sentit damnum, alias censetur consensisse, & amplius postea non auditur: & idem quando fit alienatio iurisdicçãois, consilio 130. nu. 17.
- Iurisdicção**nis, uel subiecciónis uniuersalis lite pendente, debent filere ceteræ omnes particulares ab ea dependentes, uel eam quouis modo attingentes, etiam quod non fuerit cepta lis, sed dubium sit de ea, consilio 62. nu. 2.
- Iurisdicção**. Quando tractatur uniuersaliter de subieccióne oppidi, uel Castri, ante eam causam decisa debent filere ceteræ particulares præiudiciales, consilio 111. nu. 3. & 5.
- Et pendente causa subiecciónis, seu iurisdicçãois, uel dubio de ea, nihil est penitus tractandum de causis particularibus d. consilio 111. num. 5.
- Iurisdicção**nis, seu subiecciónis causa quod prius discutatur, hæc exceptio respicit interesse & hominum territorij, & illius, qui homines possidet: & potest per quemlibet eorum opponi, consilio 62. num. 4.
- Iurisdicção**nis, uel subiecciónis lis quando mouetur contra aliquod territorium, uel homines, est in facultate actoris conuenire uel ipsos homines tantum, uel illum tantum, qui eos possidet, uel possessorem, & homines simul: & è conuerso possunt & ille possessor, & homines simul omnes se defendere, quanuis homines tantum conuenirentur, quia interest possessoris non amittere iura, & subditorum non mutare dominium &c. consilio 64. nu. 1.
- Et quando subditi tantum conueniuntur, possunt pro defensione allegare iura sui possessoris, uel domini d. consilio 64. nu. 2.
- Iurisdicção**nis, & subiecciónis de materia, uide etiam in consilio 222.
- Iurisdicção** omnis præsumitur esse principis immediatæ: & Castra, & Villæ præsumuntur esse sub iurisdicçãoe Ciuitatis, in cuius territorio sunt, cui princeps concessit iurisdicçãoem, consilio 222. num. 1.
- Et tale ius principis, uel communis possunt deducere ipsa Castra pro defensione sua contra quemcunque ea molestantem, ibidem.
- Iurisdicção** Prescriptione longi, uel longissimi temporis acquiritur, libertas à subieccióne, sicut acquiritur ipsa iurisdicção, & subiección: unde multæ Ciuitates præscripserunt sibi merum Imperium, seu libertatem: idque uerum maximè, quando non est præscriptio aduersus supremum principem: & quid de præscriptione aduersus talem supremum principem, consilio 111. num. 13. & infra, Prescriptio, ubi posui.
- Iurisdicção**. De præscriptione iurisdicçãois, uide latè in consilio 222.
- Iurisdicção**es possunt acquiri non solum per exoritam concessionem principum, sed etiam per præscriptionem: & decisio Bellameræ 433. non procedit in iurisdicçãoibus, consilio 391. nu. 14.
- Iurisdicção** acquiri potest, non solum per expressam concessionem, sed etiam per præscriptionem, consilio 391. nu. 17.
- Iurisdicção** an præscribitur: & quid in iuribus incorporalibus, uide in consilio 561. nu. 11. 12. cum seq.
- Iurisdicção**. In iuribus incorporalibus non potest haberi quasi possessio, nisi duobus interuenientibus, scilicet scientia, & patientia aduersarij: & opus est, quod is, qui asserit se præscripsisse, debeat, deducere, & concludenter probare duas prædictas qualitates, scientiam, & patientiam aduersarij: quod trahitur ad præscriptionem iurisdicçãois, consilio 561. nu. 13.
- Iurisdicção** ut præscribatur, unum inter cetera est semper necessarium, uidelicet quod ille, contra quem præscribitur, sit talis persona, quæ, si uellet, posset expresse concedere iurisdicçãoem præscribenti, alioquin præscriptio non potest procedere: & quæ sit ratio, consilio 561. nu. 14. cum nu. seq.
- Iurisdicção**, & Imperium, uel mixtum, uel merum, possunt per præscriptionem acquiri, uide infra, Prescriptio.
- Iurisdicção**, & Imperium, & regalia, possunt acquiri per Communitatem ex longa consuetudine, consilio 186. nu. 36.
- Iurisdicção**em non minus dat consuetudo notoria, quam lex, uel princeps: & Consules mercantiæ ratione consuetudinis habent iurisdicçãoem etiam in his, quæ non pertinent ad eorum artem, consilio 197. nu. 15.
- Iurisdicção**. Traditio uerè possessionis in translatione oppidorum eum iurisdicçãoe, in quibus propriè consistat, uide supra, Feudum.
- Iurisdicção**nis possessio quomodo transferatur, uide infra, Possessio.
- Iurisdicção**. Venditio Castri cum territorio, & iurisdicçãoe, si celebratur in ipso loco, ubi situm est Castrum, transferatur quidè possessio Castri, id est, edificiij propter præsentiam rei: sed non transferatur iurisdicção, neque territorium: & quæ sit ratio, consilio 292. nu. 31.
- Iurisdicção**nis in possessione transferenda, necessarius est pro traditione aliquis actus iurisdictionalis: neque aliter potest fieri, etiam si contrahentes expresse uellent: & an transferatur tota iurisdicção per unum actum, remissiuè, consilio 292. numero trege-simasecunda.
- Iurisdicção**. Castrum, & ipsius iurisdicção an fuerit alicuius insolidum, an uerò commune cum alijs, quatuor sunt consideranda: iurisdicção ipsius Castri: deputatio Officialium, habitatio Arcis, & loci ipsius, & perceptio fructuum, & reddituum, consilio 778. nu. 21. cum nu. seq.
- Iurisdicção** potest per unumquemque exerceri insolidum, quando unicuique insolidum spectat, quia est indiuidua: sicut dicitur de alijs iuribus indiuiduis, consilio 778. nu. 22.
- Et possessio nulla censetur acquisita per fratrem, licet solus possederit, uel deputauerit Officiales, stante dominio uili alterius &c. uide infra, Possessio.
- Iurisdicção**nis subiectum est territorium, uide infra, Territorium, ubi etiam, quod concessio territorij, censetur quoque concessa iurisdicção.
- Iurisdicção** quid sit: & quod sit quid personale, & comprehendatur sub alienatione territorij, consilio 322. nu. 82.
- Iurisdicção**. Verba illa, omnia bona immobilia, & iurisdicçãoes, & Castra, & iura locorum &c. comprehendunt omnia iura iurisdictionalia: quod etiam denotat appellatio Castrorum, ut scilicet comprehendat omnia iura iurisdictionalia, consilio 322. numero 23.
- Iurisdicção** dum respicit persona subditas, censetur coherere territorio: & personæ subditæ respectu iurisdictionis censetur esse tanquam res, & non personæ: & possunt uendicari, consilio 322. num. 44.
- Iurisdicção**. Iura omnia, quæ saltem quod ad originem dependent à iurisdicçãoe, censentur quouis modo esse in iurisdicçãoe, & saltem largè censentur coherere territorio, consilio 322. numero 45.
- Iurisdicção** uenit, & reliqua iura in alienatione Castri cum territorio:

itorio: secus si alienetur castrum simpliciter, vel siue expressione iurisdictionis, & iurium, consil. 322. nu. 47.

Iurisdiclio. Alienatio castrum cum expressione generali iurisdictionis, & iurium, comprehendit qualemunque speciem iurisdictionis, & iurium, consil. 322. nu. 48.

Iurisdiclio. Venditio castrum, & libera concessio facta per principem, vel per testatorem, differunt in comprehendenda iurisdictione, vel non, consil. 322. nu. 49.

Iurisdiclio non comprehenditur in uenditione facta per illa verba, *de tutti li beni, & proprietate situate nel luoco &c. et sopra sue fini etc.* neque etiam in contractu locationis comprehenduntur fructus iurisdictionis, consil. 389. nu. 2.

Iurisdiclio, seu fructus iurisdictionis non comprehenduntur in uenditione, seu locatione, etiam quod appositum sit dictio illa, *tutti li beni, & proprietate situate &c.* quia dummodo non extent uerba denotantia yniuersitatē, sicut uerborum, territorium, non est curandum de uerbis denotantibus generalitatem in hoc proposito, consil. 389. nu. 5. & vide infra, Locatio.

Iurisdiclio non censetur ius reale, scilicet si consideretur actiue, sed potius censetur ius personale, vel saltem ius mixtum, quod tamen principaliter coheret personae: & stante illa distinctione, situate &c. comprehenduntur duntaxat iura merē realia, non autem iura coherencia persone, consil. 389. nu. 6.

Iurisdictionis fructus sunt confiscationes bonorum, & reliquae poenae, & mulctae, consil. 389. nu. 4.

Iurisdiclio. Confiscationes bonorum, & poenae, & mulctae, proueniunt immediatē a subiectione ipsarum personarum: & non solet iurisdiclio in ipsas personas censeri comprehensa sub generali alienatione etiam feudi, nisi exprimat: & quae sit ratio quod non comprehendantur in locatione, consilio 389. numero 9.

Iurisdiclio. An exceptio molendini facta in locatione, & an si conditor possedit hospitium, & ius exercendi hospitium, & possedit aliquos redditus annuos partim emphytheoticos, & partim feudales, an ex his declaretur, quod in locatione comprehendatur fructus iurisdictionis, consil. 389. nu. 7. cum seq.

Iurisdiclio. Pensio statuta in contractu locationis si uerisimiliter est correspondens fructibus, non habita consideratione confiscationum, & reddituum extraordinariorum, declarat quid in ipso contractu comprehendatur, consil. 389. nu. 10.

Iurisdiclio non transit cum alienatione bonorum, consilio 797. numero 5.

Iurisdiclio potest dari etiam pro castris in futurum acquirendis, consil. 64. nu. 34.

Iurisdiclio data, & confirmatio facta pro acquirendis, censetur etiam data, vel facta pro iam acquisitis, quae princeps ignorabat, consil. 64. nu. 35.

Iurisdiclio quando censetur concessa, vide supra, Feudum.

Iurisdictionem constituendi in aliuione, vel insula nuper producta ex flumine, habet superior merā facultatem, consilio 130. numero 8.

Iurisdiclio. Mutatio praediorum si facta sit, sequitur necessario, quod etiam facta sit mutatio territorij, & per consequens mutatio iurisdictionis, & cuiusunque subiectionis, consilio 130. numero 9.

Iurisdiclio fundatur etiam in personis: sed quando adfunt praedia, tunc fundatur in ipsis praedijs principaliter, & ab eis regulatur, consil. 130. nu. 10.

Iurisdictione, & territorio mutato, censentur cetera omnia mutata, quae ab eis dependent mediātē, vel immediātē, vel principaliter, vel accessoriē: & translatio territorij, iurisdictionis, & subiectionis, censetur facta cum omnibus suis qualitatibus, consilio 130. numero 11.

Iurisdiclio est quid indiuiduum, & non potest esse apud diuersos, consil. 130. nu. 15.

Iurisdiclio an diuidi possit, vide supra, Feudum.

Iurisdiclio. Qui subiecit se, vel bona sua alij cum certis conditionibus, seu capitulis, non censetur subiectus in his, quae aduersantur huiusmodi conditionibus: & quae sit ratio, consilio 335. numero 7. cum seq.

Iurisdiclio cui competit, competit etiam eius executio, consil. 403. numero 5.

Iurisdiclio de iure gentium ex necessitate fuit introducta: & cur condita fuerint regna, & constituti Reges, consilio 769. numero 21.

Iurisdictionis contentiose quae sunt, possunt etiam exerceri in territorio alieno, consentiente domino ipsius territorij, consil. 163. numero 26.

Iurisdictionis voluntariae in actibus ubi sumus, ualet actus, & magis attenditur ueritas &c. consil. 514. nu. 7.

Iurisdictionem communem, & cognitionem causarum criminalium si duo habeant communiter in eodem loco, unus tamen solus habet praecipuam executionem causarum criminalium, potest erigere furcas in territorio communi, etiam contradicente socio, consilio 188. numero 14. & vide supra, Communis, & supra, Furcas.

Iurisdiclio an censetur data cumulatiue, non autem priuatiue: & quando priuatiue, vide in consil. 561.

Iurisdiclio quod censetur data cumulatiue, non autem priuatiue, est regulariter, seu communiter receptum: sed iste est articulus perplexus, & admodum confusus: habet tamen unum casum clarum, ut infra, consil. 561. nu. 7.

Iurisdiclio quando non censetur duobus equaliter eodem modo, sed censetur yni generaliter, puta ut sit Iudex ordinarius yniuersalis in aliquo loco, ut Commissarius Pisis, & censetur alteri personae iurisdiclio specialiter in aliquo casu, vel in aliquo speciali genere causarum, tunc per speciem censetur derogatum generi: & ea specialis iurisdiclio censetur data priuatiue, non autem cumulatiue, consil. 561. numero 8. & vide etiam ibidem in addi.

Iurisdictionem fuisse datam priuatiue, quando de mente concedentis iurisdictionem constat, cessat omnis dubitatio, consil. 561. numero 10.

Iurisdiclio si sit concessa yni, puta Consulibus maris, an censetur oblata esse alteri, puta Commissario, consil. 561. numero 6. cum pume. seq.

Iurisdiclio quando est concessa specialiter alicui Iudici, ita censetur fuisse ei concessa, ut ceteris alijs omnibus censetur fuisse denegata, id est, censetur fuisse ei concessa priuatiue, non autem cumulatiue cum alijs, consil. 585. nu. 3.

Iurisdiclio an censetur dari priuatiue, uel cumulatiue, quamuis articulus sit confusus, quia uariē loquuntur Doctores. &c. tamen magis communis opinio Doctorum est, quod saltem quando conceditur iurisdiclio alicui iudici tanquam species, quae eximitur a genere, tunc censetur concessa priuatiue: & uide responsum ad tex. in l. i. C. de offi. praefec. vrb. consil. 585. nu. 4.

Iurisdiclio concessa super una causa, censetur etiam concessa super omnibus, sine quibus causa illa expediri non potest: & quando minor petit rem per eum alienatam, censetur etiam necessario petere restitutionem in integrū: & quomodo haec procedant, consil. 114. nu. 14.

Iurisdiclio delegata, vide supra, Delegatus.

Iurisdiclio. Valer argumentum de mandato iurisdictionis ad mandatum procuratoris: & e conuerso, vide infra, Mandatum.

Iurisdiclio potest prorogari tacitē etiam de tempore ad tempus, consil. 181. nu. 9.

Iurisdictionem ordinariam quilibet habens, comprehenditur appellatione Rectoris, consil. 361. nu. 4.

Iurisdictionis defectus quando subest, tunc ille non habet nomen iudicis, consil. 561. nu. 4.

Iurisdictionis defectus potest quodocunque opponi, consilio 690. nu. 2. & vide infra, Nullitas.

Iurisdictionis defectus potest quodocunque opponi in quacunque parte iudicij, & etiam post sententiam, consil. 62. nu. 5.

Ius commune. Quod est de iure communi, non ita facile debet censeri fuisse sublatum, consilio 154. numero 3.

Ius commune magis est considerandum, quam ius speciale, consil. 20. numero 18.

Ius communis appellatione intelligitur ius statutarium Ciuitatis, scilicet quod ad causas, quae uertuntur in ipsa Ciuitate, consil. 96. nu. 9.

Iuris appellatione venit potius statutum, quam ius commune, consil. 81. numero 3.

Iuris communis in dispositione remanet casus omisus, vide supra, Casus omisus.

Iuri communi non censetur quis renuntiare, dato quod tentauerit impetrare priuilegium, vide infra, Priuilegium.

Ius commune. Conuentio licet habeat aliquam perplexitatem, id tamen non obstat ei, qui habet intentionem fundatam ex iure communi, quia eo casu debet ius commune attendi, & reijci dispositio conuentionum in ea parte, in qua sit perplexitas: ut idem in simili dicitur de statuto consil. 457. nu. 12.

Ius commune. Dispositio quolibet, quantumcunque strictē interpretanda, recipit interpretationem a iure communi, praesertim passiuam, consil. 109. nu. 6.

Ius ciuile seruandum est in terris Imperij, quando non agitur de materia peccati, consil. 221. nu. 6.

Ius canonicum, ubi agitur de periculo animae, procedit ius ciuile, consil. 717. nu. 4.

Ius canonicum, seu pontificium attenditur: & Doctorum Iuris Pontificij sententia praecipua est, cum dubitatur, an aliquid liceat secundum pietatem, consil. 769. nu. 4.

Iuris canonici auctoritati necessario standum est: & cur uetus, nouumque testamentum sint recipienda, consil. 769. nu. 50.

Ius. An consuetudo dicatur ius scriptum, vide supra, Consuetudo.

Ius oritur ex facto: & sic factum purē, & merē est exponendum, consil. 772. nu. 1.

Iuris ad intellectum debent hominum dispositiones adaptari, consil. 773. numero 1.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Ius ad antiquum de facili est redeundum; conf. 81. nu. 21.
 Ius tertij an, & quando opponi possit; vide infra, Tertius, ubi posui.
 Ius superueniens an comprehendatur in eo iudicio, vide supra, Iudicium.
 Ius superueniens auctori meo prodest etiam mihi habenti causam ab eo, quando tale ius provenit ex causa veteri: & etiam si esset ius ex noua causa, prodest ad exceptionem, consilio 503. numero 20.
 Ius superueniens auctori meo ex noua causa, quamuis non soleat mihi prodesse, prodest tamen tale ius ad excipiendum, consilio 531. nu. 38.
 Ius superueniens auctori meo prodest mihi possessori saltem ad excipiendum, conf. 532. nu. 13.
 Ius superueniens auctori meo censetur confirmare ius meum, qui habeo causam ab illo, conf. 531. nu. 37.
 Ius aliquod reale postquam est introductum in rerum naturam, potest per se subsistere absque alio fomento, sine quo non potuisset ab initio introduci, conf. 314. nu. 4.
 Iura realia transeunt ipso iure, etiam si id non exprimitur, conf. 314. numero 5.
 Ius alicuius, quod saepe transit in iudicium, non debet amplius reuocari in dubium, conf. 353. nu. 10.
 Ius habere non sufficit, nisi illud allegetur, etiam si sit notorium, conf. 403. nu. 7.
 Iure suo quilibet censetur uti, conf. 502. nu. 9.
 Ius in spe acquisitum alicui ex facto alterius, an possit ab illo met eidem auferri, consilio 564. numero 25. & vide infra, Ratificatio.
 Ius aliquod dici non potest fuisse translatum, si translatio facta fuit sub modo, & conditione, qui non fuerunt adimpleti, conf. 778. nume. 55.
Ius accrescendi an habeat locum in instituto in re certa, vide in consilio 310. & quod sic secundum communem opinionem, vide ibidem numero 16. & vide supra, Hæres.
 Ius accrescendi an transmittatur ad hæredes, consilio 310. numero 18.
 Ius accrescendi transmittitur ad hæredes, conf. 312. nu. 18.
 Ius accrescendi. Substitutio fideicommissaria a principio ante aditam hæreditatem vnica cum iure accrescendi assumptis eius naturam, ut sic transmitteretur, sicut ius accrescendi, licet hæreditas adita fuisset, conf. 484. nu. 57.
 Ius accrescendi vincitur per substitutionem, conf. 511. nu. 32.
 Ius accrescendi ex qualibet leui coniectura præfertur substitutioni, conf. 311. nu. 13.
 Ius accrescendi habet hoc, quod in eo frater vtrunque coniunctus non præfertur consanguineo tantum, conf. 81. nu. 12.
 Ius accrescendi an habeat locum in emphitheosis, vide supra, Emphitheosis.
 Ius accrescendi an habeat locum in materia feudali, vide supra, Feudum.
 Ius accrescendi. Concessio si fiat ab initio, & ex causa lucrativa vni tantum, puta concedo tibi, & fratri tuo absenti, concessio valet pro dimidia tantum, & non habet locum ius accrescendi, ut in concessione feudi, consilio 774. numero 14. & vide supra, Feudum.
 Ius accrescendi est factum legis, & non indiget ministerio hominis, adeoque non solum habet locum in ignorantibus, verum etiam in inuitis, conf. 310. nu. 21.
 Ius accrescendi. Hæredes duo si fuerunt instituti in tertia parte hæreditatis, & vnus decedat ante testatorem, & ita antequam eueniat casus fideicommissi, eius portio pertinet ad cohæredem per ius accrescendi, quando fuerunt coniuncti re, & verbis: & tantomagis si fuerunt inuicem substituti, conf. 506. nu. 4.
 Quod præcedit non solum respectu illius portionis, quæ data fuerat ipsis duobus hæredibus iure institutionis, sed etiam respectu alterius cuiuscunque portionis, quæ ad eos poterat obuenire ex substitutione, veluti est portio relicta matri testatoris, quæ postea decessit ante testatorem, d. consilio 506. numero 5.
 Ius accrescendi. Qui fuerunt coniuncti re, & verbis, sunt præferendi inter se alijs, qui fuerunt vocati disiunctim, consilio 511. numero 8.
Ius luendi, vide infra, Luendi ius.
Ius offerendi, vide supra, Creditor, & infra, Oblatio, offerendi ius.
Ius patronatus. Verba dispositionis, quod electio Capellani spectet vni de antiquioribus de familia, quomodo debeant intelligi, & quam interpretationem recipiant: & vide duas intelligentias, primam, quod intelligantur, id est, illi, qui absolute est antiquior cæteris omnibus, consilio 334. numero 1. & secundam intelligentiam ibidem numero 12.
Ius patronatus. De iure patronatus reseruat per plures nobiles

eum illis verbis, quod electio Capellani facta per vnum de antiquioribus valeat ac si per omnes facta esset, an requiratur quod illes, qui elegit, sit omnibus antiquior: an verò sufficiat, quod sit vnus ex antiquioribus: & quæ præualeat, an electio, seu præsentatio facta per vnum ex antiquioribus: an verò electio facta per alterum, qui est antiquior illo primo, vide, in conf. 790.
 Ius patronatus. Vbi simpliciter antiquior deberet præsentare, tunc intelligitur de magis antiquo: sed hæc decisio non seruatur de consuetudine, conf. 790. nu. 34.
 Ius patronatus. Patroni laici debent præsentare infra quatuor menses, alias eorum autoritas expirat, conf. 790. nu. 11.
 Ius patronatus. Omnes patroni possunt præsentare pro partibus hæreditarijs, conf. 790. nu. 23.
 Ius patronatus. Præsentato a patronis, qui reperitur in possessione, in dubio fauendum est: & quasi possessio præsentandi etiam ex vnico actu colligitur, consilio 790. numero 31. cum nume. seq.
 Ius patronatus. Etiam ex vnico actu quis sortitur commodum possessoris, & dicitur in quasi possessione in iure præsentandi: & pro eo pronuntiandum est, conf. 790. nu. 32.
 Ius patronatus. Præsentatio facta ab eo, qui reperitur in quasi possessione, præualeat illi, quæ est facta a vero patrono, consilio 790. nume. 33.
 Iuris patronatus concessio, seu translatio facta per Episcopum in extraneum in præiudicium veri patroni, quod non valeat ipso iure, & debeat reuocari: & de iure patronatus relicto in testamento pro dote Capellæ, & an requiratur autoritas, vel consensus Episcopi: & quando præsumatur: & ad quos transeat ius patronatus: & an in fideicommissarium vniuersalem: & an ad omnes, ad quos transit hæreditas, vide in conf. 488.
 Ius patronatus. Quælibet concessio Episcopi, seu quilibet alius actus asserens præiudicium vero patrono, non valet ipso iure: & ideo reuocari debet concessio, seu translatio, iuris patronatus per eum facta in præiudicium illorum, qui sunt veri patroni, conf. 488. nu. 1.
 Iuris patronatus concessio facta extraneo si non reuocatur per Episcopum, appellandum est, & trahenda causa ad superiorem, id est, vel ad Archiepiscopum metropolitanum, vel ad Papam, conf. 488. nu. 7.
 Ius patronatus. Qui admittitur ad ius patronatus sine scientia veri patroni, non censetur acquirere quasi possessionem: & idem est, si generaliter, seu quocis alio modo admittatur sine bona fide, conf. 488. nu. 3.
 Ius patronatus. Dato quod acquisita esset extraneo quasi possessio, si tamen notorie constat, eum non habere ius in proprietate iuris patronatus, est eiiciendus: & est de facto debet per iudicem priuari, si notorie constat, eum non habere ius in proprietate, neque etiam in possessione, consilio 488. numero 4.
 Ius patronatus. Si quis reliquit in testamento pro dote capellæ, verba illa, pro dote capellæ, sufficiunt ad constituendum ius patronatus, conf. 488. nu. 5.
 Et tale ius patronatus censetur vnitum cum vniuersitate honorum testatoris, & transit ad omnes, ad quos transit ipsa hæreditas: & transit ad quoscunque hæredes etiam extraneos: & ad fideicommissarios vniuersales, quando nemo extat hæres directus: & etiam in emptorem hæreditatis, d. consilio 488. numero 6.
 Ius patronatus solet transire cum hæreditate, etiam si hæreditas transiret in aliquem titulo singulari, puta emptionis: & multo magis si transiret titulo vniuersali, id est, hereditario, etiam si sit hæres extraneus, conf. 488. nu. 8.
 Ius patronatus non solet transire in fideicommissarium, sed manet apud hæredem directum: sed hoc intelligitur in casu, quo concurrunt fideicommissarius, & hæres directus, quia tunc volunt Doctores heredem directum esse preferendum: secus quando nemo extat hæres directus, quia tunc transit in hæredem fideicommissarium, conf. 488. nu. 9. cum seq.
 Ius patronatus institutum fuisse, probatur ex testamento, in quo quis legauit dotem capellæ, & disposuit quantum in se erat, quis tunc deberet esse capellanus: & idem si non dixit, pro dote, sed dixit, quod hæres suus deberet esse patronus capellæ: & est necessarius consensus Episcopi: & quando præsumatur talis consensus, conf. 488. nu. 11.
 Ius patronatus. Quando est notorium, quod aliqui gesserunt se sepius per pro patronis, & quod per ipsos fuerunt præsentati, seu constituti Capellani, qui hactenus habuerunt administrationem Capellæ, tunc præsumptio iuris est, quod interuenerit autoritas Episcopi ad constituendum tale ius patronatus, nec non & autoritas Episcopi, uel sui Vicarij ad confirmationem, uel admissionem præsentationis, conf. 488. nu. 12.
 Et sufficit tempus decem annorum, cum sit actus, qui principaliter non fit in præiudicium, vel exclusionem tertij alioquin requireretur tempus triginta annorum d. conf. 488. nu. 13.
 In iure patronatus sufficit consensus Episcopi superueniens post legatum,

gatum, scilicet post legatum factum capellæ pro dote, vt supra, conf. 488. nu. 14.

Ius patronatus. De quibusdam verbis testatoris, colludentibus, & contravenientibus iuri patronatus &c. an intelligantur copulati uè, an uerò alternatiuè, conf. 526. nu. 1.

Iustitia consistit in naturalibus argumentis, consilio 9. numero 17.

Iustitia. Pro iustitia causæ facilius præsumitur, quam pro rectitudine processus, conf. 192. nu. 1.

Iustum, vel iniustum an sit aliquid, quando non est præcisè datum à iure, committitur arbitrio iudicis generaliter, tam quò ad rem, quam quò ad summam, vel tempus, conf. 428. nu. 6.

L

Laboratores conducti ad laborandum, an possint accusari, & condemnari, vide infra, Possessio tutbata.

Legalis scientia est archichetematica, hoc est, de omnibus alijs disponens: & ei omnes aliæ seruiunt, & ancillantur, conf. 760. nu. 2.

Legalitas maxima, & dignitas personarum supplet, consil. 9. nume. 45.

Legatum, Legatarius. Legatum si sit conditionale, seu collatum post mortem hæredis: & quomodo succurratur legatario, si hæres dissipat bona, & alienat: & quæ remedia dentur, vide in conf. 133.

Legata quandoque non debentur de præfenti, sed collata sunt post mortem hæredis, conf. 133. nu. 1.

Legatum collatum post mortem est conditionale, consilio 133. numero 5.

Legatario post mortem hæredis tantum quomodo succurratur, si hæres interim dissipat, & alienat bona, conf. 123. nu. 6.

Legatarij, eueniens die legati, possunt in subsidium agere contra tertios possessores, quia bona testatoris sunt tacite hypothecata pro legatis, conf. 133. nu. 7.

Legati dies, vel conditio etiam si nondum aduenerit: vel etiam si hæres non alienet bona, cogitur promittere, & fideiubere idoneè legatario de soluendo legato suo tempore sine exceptione, etiam si sit legatum pecuniæ: & recusante hærede ita promittere, Iudex debet mittere in possessionem bonorum hæreditatis ipsum legatarium &c. & quid operetur talis possessio: & quid postea agendum, conf. 133. nu. 8. 9. & 10.

Legatarij in casu, quo mittendi sunt in possessionem bonorum, ut supra, quid si non extant bona hæreditatis, sed tantum hæredis: quid si fuerunt alienata, an missio fiat contra tertios possessores, & an terrius possit impedire, conf. 133. nu. 10.

Et quid si hæres dilapidat bona, & quotidie alienat in fraudem legatariorum? quid tunc sequestrantur bona hæreditaria mobilia, & interdicatur alienatio immobilium, & alienationes deinde sint nullæ, prout in re sequestrata, consilio 133. numero 11.

Legatum. Fructus sequuntur alienationem fundi in legatis: & colonus, si velit, agat contra alienantem, vel eius hæredem, conf. 138. nume. 15.

Legata peti possunt actione hypothecaria: & de actione hypothecaria pro legatis, vide supra, Hypothecaria.

Legatum. An in legatis fiat substitutio, vide infra Substitutio.

Legati in translatione de persona ad personam fiat repetitio conditionis, vide infra, Repetitio.

Legata comprehenduntur in substitutione, quando fuerunt prius facta, consil. 287. nu. 21.

Legatū. An qualitas vni legato apposta censeatur repetita in alio, vide infra, Repetitio.

Legatum floridorum 2000 soluendum ex redditibus bonorum, censeatur legatum quantitatis, seu certæ summæ pecuniariæ: non autem censeatur legatum ipsorum reddituum, seu fructuum: adeoquòd etiam non habita ratione ipsorum reddituum, debetur omnino, & absolute legatum & causa demonstrandi modum solutionis censeatur adiecta illa verba, ex redditibus &c. conf. 273. nume. 1.

Legatum factum, de talibus redditibus soluendum &c. censeatur restrictum ad tales redditus: & quid si redditus non reperiantur &c. vide supra Fructus.

Legatum quando non restringatur per expressionem loci positam in ultimis verbis, conf. 410. nu. 12.

Legatum. Voluntas alicuius si tendebat ad minuendum legatum, non debet retorqueri, vt illud ampliè, consilio 267. numero 9.

Legatum. Quamuis demonstratum sit per testatorem, vnde legatarius debeat consequi solutionem legati pecuniarij, non tamen censeatur legata illa res: quinimo neque actio contra debitorem illius rei: sed omnis actio est dirigenda aduersus hæredem, conf. 300. num. 1.

Et quamuis si res per testatorem demonstrata non sufficiant, pos-

sit tamen legatarius petere totam summam legatam: id tamen cessat, quando non solum fuit demonstratum, vnde perfoluendum esset legatum, sed etiam facta fuit expressa restrictio ad eam rem, d. conf. 300. nu. 2.

Legatarius debet obtinere cessionem actionum ab hærede contra debitorem rei, super qua demonstrata fuit solutio legati pecuniarij & q. conf. 300. nu. 3.

Legatum. Res demonstrata per testatorem, vnde solui debeat legatum pecuniarium, quid si minus valeat quam summa legata, conf. 300. nu. 4.

Legata quòd soluantur de redditibus, vel de creditis, vel de primis denarijs, hæc verba censeantur fuisse posita potius ad demonstrationem, quam ad restrictionem, vel præcisam aliquam assignationem, conf. 748. nu. 4.

Legatum de quarta parte fructuum, reddituum, & prouentuum percipiendorum ex omnibus bonis testatoris absque aliqua impensa, onere, & graumine, an comprehendat etiam partem coloni: quòd non, sed intelligatur de quarta parte partis dominicæ: & de legato fructuum certi fundi, vide in conf. 743. & supra, Fructus.

Legatarius. Generaliter in testamentis fit interpretatio in fauorem hæredis contra legatarios, conf. 743. nu. 13.

Legatum. In legatis potest fieri substitutio, vide infra, Substitutio.

Legata quòd non valeant, nisi fuerint insinuata coram Vicario laico ciuitatis, si dicat statum, poterit Iudex laicus instantibus legatarijs citare hæredem institutum, etiam si sit clericus, & valebit insinuatio, siue compareat, siue non, consilio 208. numero 8.

Legata res quando est in communi commercio, quamuis legatarius non possit eam capere, citra tamen suum delictum, tunc debetur eius æstimatio, conf. 218. nu. 13.

Legata re, quæ non est in communi commercio, vel non sine magna difficultate, veluti quia alienari non solet, nisi cum principis consensu non debetur æstimatio, conf. 630. nu. 1.

Et æstimatio solet deberi ex verisimili mente testatoris, ibidem numero 2.

Legati æstimatio debetur, quando commercium est in communi, licet non ipsius legatarij, conf. 630. nu. 3.

Legati æstimatio quando debetur, requiritur scientia testatoris, scilicet quòd sciverit rem non posse præstari: & an scientia præsumatur, conf. 630. nu. 4.

Legata re ecclesiæ, vel dotali, vel reipublice, non debetur æstimatio secus si legetur res minoris: sed in re dotali Bald. & Salicet. volunt contrarium, quia est in commercio, saltem quò ad permutationem, conf. 630. nu. 5.

Legata re dotali, vel ecclesiastica, an debeatur æstimatio, conf. 630. nume. 8.

Legata re feudali, an debeatur æstimatio, conf. 630. nu. 7.

Legata re, in qua aliquis ius habebat, dum viuìt, an censeatur legatum illud ius tantum, conf. 630. nu. 9.

Legatum iure, quòd finitur morte, an censeatur legatum duntaxat illud ius, quamvis morte extinguendum, consilio 630. numero 11.

Legata re emphiteotica extinguenda per mortem, an aliquid debeatur, vide supra, Emphiteosis.

Legatum bonorum dicitur legatum, non vniuersale, sed generale, conf. 218. nu. 18.

Legatum. In legatis non cadit traditio, etiam post mortem testatoris, quia recta via transit dominium, etiam si sit legatum in diem, vel conditionale, saltem eueniens die, vel conditione, consilio 218. nu. 32.

Legati ad traditionem potest deuenire testator, dum viuìt, consilio 218. nu. 33.

Legatario potest testator dare licentiam apprehendendi rem legatam propria autoritate, conf. 310. nu. 20.

Legatum. Si aliquis expresse legaret rem, in qua habet ius duntaxat, dum viuìt, censeatur voluisse legare illud ius, & nihil aliud, ne scilicet sequatur absurdum, quòd testator noluerit, disponere de iure, quòd non habebat, conf. 442. nu. 29.

Legatum testatoris factum ad unum usum potest conuerti in alium usum ex iusta causa: & pariter pro vna re potest alia subrogari, conf. 226. nu. 28.

Legatum. Speciale est in legatis, quòd in eis committitur mora irregularis, id est, sine interpretatione, & tenetur quis ad interursum medij temporis, præsertim in causa dotis, consil. 273. nume. 12.

Legatarius si stetit per quadraginta annos, vel plures, quòd non petijt legatum, an si petat, obstat sibi aliqua præscriptio: & an possit petere aliquod interesse, vide in conf. 58.

Legatum quamuis consistat in pecunia, nullum tamen debetur interesse legatario, maxime ante petitionem, conf. 58. nu. 5.

Legati præscriptio non potuit currere propter malam fidem hæredis, & propter tempora bellorum, licet à tempore, quo cepit deberi legatum, effluerint multi anni, & non fuerit facta interpellatio, conf. 524. nu. 1.

- Legatario** si fuerunt in testamento reliqua alimenta, quandiu ei nō solueretur legatum, an debeantur, consilio 524. numero 2. cum nume. seq.
- Legatario** an possit testator aliquid annuum relinquere, quandiu differtur solutio legati principalis, est satis disputabile: cessat tamen disputatio, quando relictum non habet suspensionem vsurarum, sed est relictum annuum necessarium, consilio 524. numero 3.
- Legata** quomodo sint soluenda, si testator subiecit omnia bona fideicommissio, vide supra, Fideicommissum.
- Legatum** an censeatur factum animo compensandi in debitum dotis, vide supra, Dos.
- Legatum** factum creditori per debitorem an censeatur factum animo compensandi, remissive, cons. 411. nu. 1.
- Legatum** an debeatur etiam filiae, ultra dotem ei relictam in testamento patris, vide supra, Dos.
- Legatum** si fiat creditori, contra quem legans habebat exceptionem, censeatur exceptionem remittere, vide supra, Creditor.
- Legatum** factum creditori censeatur factum in causam creditorum, & non ultra credita, vide supra, Creditor.
- Legatum** factum legatario, seu creditori in causam suorum creditorum solum, & non ultra credita, quando non censeatur esse superfluum, etiam quod credita ascendant ad summam legati, vel ad maiorem: & quod legatum non possit dici inutile, quando aliquo respectu adest commoditas, cons. 529. nu. 40.
- Legatum** factum per patrem si filius acceptat, an sibi præiudicauerit respectu dotis maternæ, qua pater eum priuauit &c. cons. 546. nume. 10.
- Legatum** neptis an possit agnoscere legatum sibi factum in testamento materteræ, & succedere ab intestato: & an qui petit legatum, censeatur approbare testamentum: & quando legatarius agendo ad rescissionem testamenti, repellitur à legato: vel è conuerso petendo legatum, repellatur ab impugnatione testamenti: & de communi opinione Doctorum in authent. ex causa. C. de libe. præte. quomodo procedat, vide in cons. 600.
- Legataria** neptis potest agnoscere legatum sibi factum in testamento materteræ, & potest succedere ab intestato pro portione hæreditatis ad se pertinente, cons. 600. nu. 1.
- Legataria** neptis, quæ non est ex personis, quæ debuerit institui, vel legitime exheredari, vel dato quod ex eis esset, non est tamen ipsa, quæ rumpit testamentum, tunc ipsa potest succedere in hæreditate ab intestato, quamuis constituta sit legatum ex testamento cons. 600. nu. 8.
- Legatum** petens, an censeatur approbare testamentum, vide in cons. 600. infra, Testamentum.
- Legatum** nondum agnitus qui repudiat, non censeatur diminuere patrimonium, cons. 310. nu. 13.
- Legatum** sibi factum qui acceptauit, quod fuerat ei relictum iure institutionis, censeatur in necessariam consequentiam ei fuisse acquisita tota hæreditas ipso iure, si hæres omnes vniuersales repudiauerunt, consilio 310. numero 14. & vide supra, Hæreditas.
- Legatarij** naturam non sapit institutus in re certa, sed hæredis, proprie, cons. 310. nu. 19. & vide supra, Hæres.
- Legatum** testatoris factum de Castris, iurisdictionibus, & iuribus locorum &c. an comprehendat etiam onera, seu iura taxarum, & salis, vt & ipsa transeant in legatarium, vide in cons. 322. & vide supra Iurisdicatio, & infra, Onera.
- Legatum** fundi instructi quid comprehendat: & an fructus iam perceptos: & an se mouentia, cons. 322. nu. 20.
- Legatum** aliquid comprehendit, quando testator ita habebat in usu &c. cons. 322. nu. 35. & 36.
- Legato** fundo, non veniunt reliqua colonorum, consilio 322. numero 46.
- Legatum** massarij quæ prædia comprehendat, vide infra, Massarij.
- Legatum** si fiat de fundo pratiuo, quem testator habet iuxta Titium, valet legatum, quamuis reperiatur, quod fundus sit vineatus, si tamen constat, quod nullum alium fundum habebat testator iuxta Titium, cons. 10. nu. 9.
- Legatum** si faciat testator de equo suo albo, valet legatum, quamuis non haberet, nisi vnum nigrum, & debetur ille equus miger, cons. 10. nu. 11.
- Legatum** non viciatur propter incertitudinem, qualicūque sit, sed declaranda est arbitrio boni viri, id est, Iudicis, consilio 437. nume. 4.
- Legatum** erogandum in personas pauperes, prout vxori testatoris videbitur, an valeat, stante statuto quod maritus non relinquat vxori &c. vide infra, Statutum.
- Legatum** nimis incertum videtur elusorium esse, puta si testator legat credita, quæ continentur in quodam libro, & simpliciter, & generaliter imponit vxori, vt faciat elemosinam, prout sibi videbitur: & quomodo ex æquitate canonica reducat ad certitudinem ex arbitrio boni viri, id est, Iudicis ordinarij &c. cons. 437. nume. 3.
- Legatum**, vel fideicommissum non potest committi in liberam voluntatem alterius, etiam si sit persona extranea, in quam conferatur talis libera voluntas, cons. 567. nu. 3.
- Legatum** si factum fuit per maritum vxori de bonis Campi, & Vallis debet vxor legataria habere omnia dicta bona, etiam cum omnibus melioramentis, & acquisitionibus factis ibi per testatorem, si talia bona ibi empta per eum, erant, & sunt coniuncta, & vnita pro indiuiso ipsis bonis principalibus legatis, quia censeatur fuisse empta tanquam additamentum ad bona principalia, cons. 720. nu. 1.
- Et præsertim si testator, dum vixit post emptionem, semper vsus fuit omnibus bonis simul, & confudit redditus, & habuit pro unica re, & pro uno corpore. d. cons. 720. nu. 2.
- Legatum** si factum fuit per testatorem de bonis cum melioramentis, & non constat de alijs melioramentis, nisi de quibusdam alijs bonis emptis, & vnitis ibi per testatorem, illa comprehenduntur, cons. 720. nu. 3.
- Legatum** solet extinguí regulariter per alienationem rei, cons. 326. numero 3.
- Legatum** cessat, cessante onere, quando fuit adiectum in vim modi, cons. 326. nu. 9.
- Legatum** sub modo &c. vide infra, Modus.
- Legati** vnius conditio an censeatur in alio repetita, quando coniunctim sunt facta, consilio 477. numero 6. & vide infra, Repetitio.
- Legatum**. Conditio non voluntaria, sub necessaria in legato, vel substitutione, non impedit extensionem ad alium casum omnino similem ratione, & effectu, cons. 477. nu. 8.
- Legatarius** in una parte testamenti quando idemmet est substitutus vniuersaliter in testamento, & non vult acceptare substitutionem, sed duntaxat legatum, an teneatur ad onus legati descriptum in substitutione: & quando conditio, vel onus non censeatur repetitum, vide in cons. 478. & infra, Substitutus, & supra, Hæredis institutio.
- Legatum**, vel hæreditas si indefinitè relinquatur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, vel alterius nominis, & in ciuitate testatoris extent dux, vel plures ecclesiæ eiusdem nominis, debetur tale legatum ecclesiæ pauperiori: & quæ sit ratio, cons. 334. nume. 6. & vide infra, Nomen.
- Legatum** relinqui præsumitur ad pias causas instinctu pietatis: & ubi maior est paupertas, reperitur pietas maior, consilio 334. numero 7.
- Legata** hodie fiunt per quæcunque verba, cons. 11. nu. 30.
- Legatum** est species donationis, cons. 628. nu. 2.
- Legata** etiam fauore ecclesiæ, & ad pias causas, non debentur, hæreditate non adita, vel stante nullitate testamenti ex defectu solemnitarum, consilio 271. numero 3. & 4. & per totum consilium.
- Legatum** an debeantur ex minus solemnī testamento, remissive, cons. 637. nu. 8.
- Legata** ad pias causas an debeantur ex testamento minus solemnī, remissive, cons. 637. nu. 9.
- Legatum**. Quando eadem res, vel quantitas, vel diuersa, bis relicta, seu legata, semel, uel pluries debeantur: & quid in testamento vnius personæ tantum: quid in testamento duorum, puta defuncti, & hæredis, vide in cons. 411.
- Legatum**. An eadem res, uel quantitatis bis eidem personæ legata, debeatur bis, vel semel tantum, remissive, consilio 411. numero 2.
- Legatum** alimentorum bis factum alicui, debetur semel tantum, vide supra, Alimenta.
- Legatum** factum ex eadem causa, etiam si consistat in quantitate, & non incerta specie, debetur semel tantum: & hæc est communis conclusio Doctorum, cons. 411. nu. 4.
- Et an procedat dicta conclusio in testamento vnius personæ tantum, non autem in testamentis diuersarum personarum: & an testamentum defuncti, & testamentum hæredis quod ad hoc propositū fingantur esse unum, & idem testamentum, an diuersa. d. cons. 411. nu. 5.
- Legata**, seu relicta quando fuerunt diuersæ res, sine dubio omnes debentur, etiam quod relinquuntur ex testamento vnius personæ tantum: secus quando est unica res facta cum expressione eiusdem causæ, quia semel tantum debetur, & si bis legetur, consilio 411. numero 6.
- Legatum**. Testamentum vnius, & testamentum duorum æquiparatur in hac materia, quod habetur pro uno, vt defunctus, & hæres adeo quod sicut diuersæ res, vel diuersæ quantitates ex testamentis duorum legatæ debentur omnes, ita etiam debentur ex testamento vnius, & pariter debentur ex testamentis defuncti, & hæredis, cons. 411. nu. 7.
- Legatum**. Sicut eadem res ex testamento vnius sæpius legata, semel debetur, ita etiam eadem res ex testamentis duorum legata, quorum alter alterius sit hæres, semel tantum debetur, consilio 411. numero 8.
- Legatum**. In hac materia an eadem res bis legata pluries, uel semel tantum debeatur, debent semper inspicí coniecturæ, consilio 411. numero 10.

Anter alias exprimitur in iure ea coniectura, quando hæres plus legat, quam legasset defunctus. d. conf. 411. nu. 11.

Legatum florenorum centum vnica oratione relictum quatuor filiabus, censetur de iure relictum, vt inter eas distribuatur, non autem vt multiplicetur: & quando singulis filiabus debeantur singulæ summæ florenorum centum, conf. 638. nu. 1. cum nu. seq. & vide supra, Dos.

Legatum sustinetur, & præstandum est, propter clausulam codicillarem, licet testamentum non sustineatur, conf. 463. nu. 8. & vide supra, Clausula codicillaris.

Legatum factum uxori non debetur, si ipsa vxor decessit ante testatorem, quia censetur factum caducum: quod procedit in quolibet legato, siue sit conditionale, siue sit purum: & quæ sit ratio, conf. 463. nu. 20. cum seq.

Legatum nullum cedit ante mortem testatoris: ideoque si ante testatorem decedat legatarius, non transmittit: quod procedit, etiam stante clausula codicillari, conf. 463. nu. 21.

Legatarius etiam si decedat post testatorem, non tamen transmittit, nisi agnoscat, cum scilicet non potest sustineri, nisi per clausulam codicillarem: & quamuis Deci. teneat contrarium, non est tamen in iudicando recedendum ab hac opinione, conf. 463. nume. 22.

Legati conditionalis ius, vel facti in diem incertam, non transmittitur ad hæreses: & an saltem ad liberos: quod non, reprobata glo. magis communiter, conf. 474. nu. 1.

Legatum, vel fideicommissum conditionale & si regulariter non transmittitur, fallit tamen quando expressè vocata sunt illæ personæ, ad quas potuit transmitti, puta cum legatur patri, & filiis, vel patri, & descendens, vel patri, & hæredibus, conf. 477. nume. 9.

Legatum, vel datum, seu relictum alicui simpliciter, censetur absolute ei esse datum: & quamuis postea alijs relinquatur post eum, non tamen cessat relictum in eius persona casu quo non possit verificari postea in personis illorum, qui sunt vocati post eum: nam si illi non admittuntur, non reuertitur relictum ad primum concedentem, vel ad eius hæreses, sed remanet apud ipsum primum, cui fuit datum, vel apud eius hæreses in infinitum, si ipse amplius non viuit: quod est notandum, & communiter approbatum, conf. 473. nu. 13.

Legatum centum factum matri, si superuixerit Sempronio, & pariter factum descendens matris, an debeatur talibus descendens, dato quod fuerint verificatum in matre, quia non vixit post Sempronium: quod sic, per totum consilium: & an sint duo legata, vel vnum, conf. 477. nu. 1.

Legatum, seu fideicommissum factum matri, vel patri, & descendens, habet contrarias condiciones, eo quod patri, seu matri non debetur, nisi eis viuens: descendens vero non debetur, nisi mortua ipsa matre, seu mortuo patre, consilio 477. numero 2.

Legatum. Verba, si superuixerit, censentur apposita in legato simpliciter ad exprimendum illud, quod tacite inerat communi usu testatorum legantium alicui post alium, si superuixerit: non autem ad restringendum totum legatum respectu omnium, conf. 477. nu. 10.

Legata annua censentur diuersa legata, conf. 477. nu. 3.

Legatum annuum factum mulieri pro eius vestitu, quandiu uixerit, potest peti etiam pro tempore futuro, postquam mortuus est maritus dictæ mulieris, qui erat filius testatrix legantis, conf. 506. nu. 11.

Legatum. Mater testatrix si legat uniuersaliter vsumfructum bonorum eius filio, & nurui simul, & legat quinquaginta pro vestitu dictæ mulieris, sit in utroque legato, uniuersali, & particulari, cõcurrit expressio vnius causæ, scilicet pro vestitu, tunc legatum quinquaginta debetur semel tantum: & non debetur pro annis præteritis, quibus vixit maritus ipsius mulieris, consilio 506. numero 12.

Legatum quando censeatur factum alicui fiducialiter: prout aliquando quis instituitur hæres fiducialiter, conf. 529. nu. 35. & vide supra, Hæres, & Hæreditas.

Legata quod soluantur, si testator mandat, an comprehendatur legatum inualidum, & inefficax, vide in consilio 109. & infra, Solutio.

Legati appellatione quandoque venit legatum, quod improprie est legatum: & quando, conf. 109. nu. 19.

Legatum pro dote, seu pro maritaggio filiarum, vel pro filiabus nubilibus maritandis &c. vide supra, Dos.

Legatum vsumfructus, vide infra, Vsumfructus, Vsumfructuaria.

Legatus. De legato, & Vicelegato: & an eorum facultas competat Auditori ipsius legati, vide in consilio 776.

Legati, & etiam Vicelegati facultas non potest committi eius Auditori, quia censetur electa eius industria, consilio 776. nu. 12.

Legati mittuntur electi, conf. 776. nu. 13.

Legatus non potest, tollere ius quæsitum: & multo minus potest præiudicari, per Vicelegatum ex eius signatura, consilio 776. numero 21.

Legere quis potest, & non intelligere: & legere est multiplex: quandoque quis legit ad corticem, puta legere: & non intelligere: quandoque quis legit oculo mentis, & corporis, puta quando quis legit, & intelligit: & aliud est legere mentale, puta quando quis legit ea, quæ sunt deleta, & per principium, & finem legit, & intelligit illa deleta, consilio 771. numero 9.

Legere proprie importat lectionem visualem, & corporalem, & etiam intellectualem, conf. 771. nu. 10.

Legi posse illud dicitur, quod oculis corporis potest percipi, & non ex subtilitate ingenij nostri: vel ex præcedentibus, & sequentibus, conf. 771. nu. 4.

Legiste non dialecticæ in verbis, sed rerum ponderant exitus, conf. 773. nu. 29.

Legitima considerari debet secundum tempus mortis patris, deductæ ære alieno, & funeris impensa, conf. 580. nu. 17.

Legitima supplementi peti potest per filium, cui pater legauit flores 25. tantum, facta æstimatione bonorum patris tempore mortis, conf. 638. nu. 5.

Legitima, & trebellianica qua ratione detrahi possunt per filium grauatum, eadem ratione detrahi debent etiam quando legitima ascendit ad dimidiam partem, consilio 147. numero 2. 3. & 4.

Legitima detrahitur ut æs alienum: & trebellianica debet esse quarta pars fideicommissi: & fideicommissum non includit legitimam: & trebellianica detrahitur ut lucrum, consilio 147. numero 3.

Legitima siue sit pars tertia, siue sit dimidia, semper in effectu est legitima, & semper habet eandem naturam, & rationem, conf. 147. nume. 4.

Legitima, & trebellianica ascendunt ad dimidiam bonorum, conf. 17. nu. 12.

Legitima, & trebellianica, & sic duæ quartæ quando detrahi possunt, vide infra, Trebellianica.

Legitimam, trebellianicam, & sic ambas quartas possunt semper petere hæreses alicuius grauati ex eius persona, consilio 695. numero 4.

Legitima, Vide de ea aliquid in conf. 200.

Legitima semper detrahitur, & ius ipsius transmittitur etiam ad hæreses: & quota pars sit legitima, quando sunt plures, quam quatuor filij, conf. 200. nu. 14.

Legitima quomodo sit supputanda, quando sunt nouem filij: & vide supputationem in facto præsentis consilij, consilio 200. numero 17.

Legitima est tertia pars illius partis, in qua quilibet esset successurus abintestato, quando non sunt plures filij, quam quatuor, conf. 315. nu. 26.

Legitima non est semper portio successionis abintestato, sed debetur habito respectu portionis commensurandæ ad ipsum successionem abintestato &c. conf. 206. nu. 6.

Legitima amborum simul est tertia pars, stantibus duobus filiis, conf. 364. nu. 3.

Legitima filij est dimidia pars totius suæ portionis sibi debita abintestato, quando sunt quinque filij, conf. 502. nu. 2.

Legitima, quæ debetur filiis, est quota pars bonorum paternorum, conf. 541. nu. 6.

Legitima est tertia pars illius partis, quam habituri sumus abintestato, conf. 546. nu. 2.

Legitima eorum est dimidia, si sint quinque filij, consilio 638. numero 6.

Legitime calculus qui sit, quando sunt quatuor fratres: & quod sit tertia pars suæ portionis, conf. 708. nu. 2.

Legitima, stante numero quinque filiarum, & trium masculorum, est decimasexta pars bonorum testatoris, deducto ære alieno, & funeris impensa pro qualibet filiarum, & quatenus deficiat, potest peti supplementum legitime, nisi a petitione supplementi quis excludatur per statutum, conf. 761. nu. 57.

Legitimam petendi ius transmittitur ad quoscunque hæreses, etiam extraneos, dato quod nullo modo fuerit agnita, consilio 502. numero 4.

Legitimam petendi, ius transmittitur ad hæreses, etiam quod nullo modo fuerit agnita per ipsum filium, conf. 506. nu. 10.

Legitimam. In legitima, in qua quis non potest grauari fideicommissio, habet hæreses abintestato sorores, uel fratres superstites, licet pater dederit substitutus: & ad hæreses transmittitur ius petendi ipsam legitimam, conf. 761. nu. 58.

Legitime renuntiasse censetur, qui fecit actum contrarium detractioni legitime, puta comprobando & ipse in eius testamento dispositionem patris sui, de præferendis masculis &c. neque etiam eius hæres poterit ipsam legitimam petere, consilio 200. nume. 27.

Legitima. Vsumfructus relictus vxori ultra legitimam non ualet: quia qui non potest defraudari in proprietate ipsa, minus potest in vsumfructu, consilio 147. nume. 11. & vide infra, Vsumfructus & Vsumfructuaria.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Legitima an comprehendatur in prohibitione alienationis, vide supra, Alienatio.**
- Legitimam potest pater aliquando prohibere ad certum tempus, uel ex iusta causa respiciente fauorem filiorum, si ita specificè disponat: secus si generaliter, & simpliciter, quia generalis dispositio non comprehendit legitimam, conf. 226. nu. 31. & vide supra, Alienatio.**
- Legitimæ alienatio si prohibita fuit in uita filiorum, potest tamen liberè alienari post mortem ipsorum, & potest peti per eorum heredes, etiam si non fuerit agnita, dum uiuerent filij, conf. 226. numero 32.**
- Legitima antequam alienetur, non est necesse eam prius liquidari: & quando filius graduatus restituere, uel prohibuit alienare alienauit, & vocati ad bona uolunt reuocare alienationem, filius potest defendere alienationem, & petere, quod imputetur sibi in legitimam, conf. 226. nu. 33.**
- Legitima. Grauatus fideicommissio potest disponere de dimidia bonorum ratione legitimæ, & trebellianicæ: sed bona per eum alienata debent sibi in legitimam, & trebellianicam imputari, consil. 327. num. 2.**
- Legitimæ loco si succedat legatum, reijcitur omne grauamen, & omnis dilatio in legitimam, conf. 360. nu. 6.**
- Legitima filij non comprehenditur sub legato usufructus, vide infra, Usufructus.**
- Legitima. An emptores bonorum subiectionum fideicommissio possint opponere de legitima alienantis, in quam imputentur bona alienata, vide in conf. 468.**
- Legitima. De legitima reijcitur omne grauamen, neque testator faciens fideicommissum, potest eam prohibere: & an extranei possint opponere de legitima ex persona alienantium, conf. 468. nu. 1.**
- Legitima si alienetur per filium contra prohibitionem testatoris, non admittitur ad portionem alterius alienantis, conf. 484. nu. 4.**
- Legitima. Plura de legitimis: & quod bona alienata imputentur in legitimam, vide in conf. 502.**
- Legitima. Filius non potest grauari in legitima, etiam quod fideicommissum sit factum pro causa: & etiam quod filius approbet testamentum, conf. 502. nu. 1.**
- Legitima. Filius ultra suam legitimam, potest detrahere aliam portionem legitimæ ad se spectantis ex persona fratrum suorum premortuorum ab intestato, & sine filiis, quorum portiones licet comprehendantur etiam in fideicommissio, per quasque manus transeant, potest tamen legitima, uel qualibet alia quarta ex eorum persona detrahi, dato quod ipsi, dum uiuebant, eam non detraxerint, conf. 502. nu. 3.**
- Legitima. An succedens multis, qui sibi prius gradatim successerunt, possit ex illorum omnium persona detrahere multas legitimas, remissive: & quod sic, quando uerba fideicommissi fuerint specialiter relata ad quoslibet filios, ut si dictum sit, eidem filio meo legitimo, & eisdem filiis meis subituo &c. conf. 502. nu. 5.**
- Legitima. Potuit quis alienare bona fideicommissi pro sua legitima, & pro legitima fratrum suorum ad se spectante &c. conf. 502. numero 6.**
- Legitima. Censetur quis alienasse bona ex causa suæ legitimæ: & bona alienata sunt imputanda ei in legitimam: & idem dicitur etiam de trebellianica, conf. 502. nu. 7.**
- Legitima. Bona alienata imputantur in legitimam, & licitè per aliquem possidentur, quatenus capit talis legitima debet, alienanti ex persona sua, & ex persona fratrum premortuorum &c. habita scilicet ratione precij secundum illa tempora, quibus bona ipsa fuerunt alienata, conf. 502. nu. 19.**
- Et calculus huiusmodi fiet in executione sententiæ. d. consil. 502. numero 20.**
- Legitima. Si res iam sit alienata, scilicet antequam eueniat casus fideicommissi, & alienata sit bona fide, debet sustineri alienatio talis rei pro legitima: prout in simili dicitur de quarta trebellianica: & etiam quod standum esset arbitrio Iudicis, debet tamen Iudex ita arbitrari, ne uexetur ille, in quem facta est alienatio: & in legitimam est magis communis opinio, conf. 503. nu. 2.**
- Et procedit, quando filius est ex hæredibus uniuersalibus: & requiritur, quod alienatio sit facta bona fide, & facta iusto precio, quia si facta sit minoris precio, ualebit quidem alienatio, sed imputandus erit filio uerus valor. d. conf. 503. nu. 3.**
- Legitima quod priuari non possint descendentes per ascendentes, nec in ea fieri possit aliqua prohibitio, vide in consil. 546.**
- Legitima ei debita naturaliter non potuit auus paternus priuare nepotem, si tempore, quo mortuus est auus, iam erat mortuus filius, id est, pater nepotis, & nepos tenebat primum locum, consil. 546. num. 1.**
- Legitima. Nulla ualet prohibitio parentum, uel ascendentium circa legitimam descendentium: & prædicta procedunt, etiam quod filius, uel nepos acceptauerit legatum unius domus eidem factum per patrem, uel auum testatorem, etiam si expressè testator prohibuerit, ne possit aliquid ulterius petere, conf. 546. nu. 3.**
- Legitima non venit in fideicommissum, & filius grauatus fideicommissio potest disponere respectu legitimæ, prout uult, consil. 708. nu. 1.**
- Legitima. Pater potest grauare per fideicommissum filios in legitima, dummodo grauamen dependeat a futuro euentu, & sit reciprocum, quia potest tale fideicommissum afferre commodum, & incommodum, & ratione dubij euentus uellet: & de tex. in l. si pater puellæ. C. de inoff. test. an sit hodie correctus, & quod ad legitimam, conf. 286. nu. 13.**
- Legitima. In legitimam, uel trebellianicam imputari debent bona alienata per eum, qui detractus erat legitimam, uel trebellianicam, tam ex persona sua, quam maiorum suorum, & habenda est ratio ipsarum alienationum, conf. 200. nu. 23.**
- Legitima. Semper in legitimam debent in primis imputari alienata conf. 219. nu. 5.**
- Legitima. Bona alienata per grauatos imputanda sunt in legitimam, & trebellianicam, quas detrahere debent, conf. 273. num. 14.**
- Legitima. An alienationes factæ imputentur in legitimam, vide in conf. 377.**
- Legitima. Si filius grauatus restituere alienauit aliqua ex ipsis bonis, debent imputari talia bona in legitimam: quod procedit, quando filius est institutus in ipsis bonis, & ea possidet, & interim est dominus, conf. 377. nu. 16.**
- Legitima. Filius grauatus sub conditione potest alienare interim, & reuocatio deinde pender ab euentu conditionis, factis tamen calculis legitimæ detrahendæ, & aliquando trebellianicæ, conf. 377. numer. 17.**
- Legitima. Dux, & dux trebellianicæ an possint detrahi, an uero una legitimæ, & una trebellianica tantum ex persona illius, qui ultimo loco decessit, est articulus perplexus, conf. 468. nu. 5.**
- Legitima. Alienatio debet ab initio censi facta legitimo modo, id est, in causam legitimæ, conf. 468. nu. 7.**
- Legitima. Bona alienata imputantur in legitimam, conf. 7. nu. 33.**
- Legitima non detrahitur, quando elusorium penitus esset fideicommissum, conf. 482. nu. 4.**
- Legitima non potest retineri, neque trebellianica contra uoluntatē patris: & quando dicatur constare de uoluntate patris, conf. 482. numer. 1.**
- Legitima. Pater potest expressè tacitare unum ex filiis, & censetur ei imputasse in legitimam impensas, quas pro eo fecit in expensis Bullis beneficiorum: & non censetur pater donare uni ex filiis magnam summam, tantibus alijs filiis, inducendo inæqualitatem inter eos, conf. 304. nu. 9.**
- Legitima difficiliter denegatur, quam alimentum, vide supra, Alimentum.**
- Legitima si minuatur filiabus per statutum, non potest prohibere, quin supplementum ipsius legitimæ debeatur ex donis positis extra territorium statuentium, conf. 323. nu. 6.**
- Legitima quando debeatur filio exheredato, vide supra, Exhereditatio.**
- Legitima. Viuente patre, filius non habet ius in legitima, consil. 471. num. 10.**
- Legitima. Exclusus ab intestato, censetur etiam exclusus a legitima conf. 7. nu. 3. & conf. 23. nu. 1.**
- Legitima filij non comprehenditur in renuntiatione per eum facta, uiuente patre, quando ipse pater donabat alteri ex filiis, consil. 66. num. 1.**
- Legitima non comprehenditur sub generali renuntiatione, etiam stante iuramento, quando adest enormis læsio, id est, nihil retinet renuntians pro legitima, conf. 66. nu. 4.**
- Legitima filiorum non censetur eis debita neque re, neque spe, uiuente patre, conf. 66. num. 3.**
- Legitimam petere potest filius, etiam si testator dixisset, quod nihil ultra possit petere: & dato, quod ipse filius acceptasset relictum patris, uel matris, conf. 506. nu. 9.**
- Legitimam suam potest petere filius usque ad integrum supplementum, non obstante tacitatione, seu exclusione patris, etiam si filius approbasset testamentum paternum, conf. 518. numer. 3.**
- Legitima. An dicatur committere fraudem, seu alienare bona, qui repudiat duntaxat sibi acquirenda: & quid in filio respectu legitimæ, vide in conf. 541.**
- Legitima. Nulla potest dici commissæ fraus per eum, qui non alienat bona aliqua iam sibi cum effectu acquisita, sed repudiat duntaxat acquirenda: & tex. in l. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. loquens de creditoribus, procedit multo magis in filiis respectu legitimæ, seu eorum, quæ sibi ex necessitate debentur, consil. 541. numero 2.**
- Legitima non est debita filiis, propriè loquendo, tempore, quo sit alienatio per patrem, sed solet appellari quasi debita, etiam habita ratione futuri temporis, conf. 541. nu. 3.**
- Legitima filiorum antequam detrahat, detrahitur prius, quod debetur creditoribus, conf. 541. nu. 5.**
- Legitima an debeatur filiis spurij pro alimentis, consil. 615. nu. 4. & vide supra, Alimenta.**
- Legitima petitur tanquam res alienum: & debet peti de manu illius, qui possidet hereditatem, conf. 615. numer. 6.**
- Legitima nulla debetur collateralibus, conf. 633. nu. 5.**
- Legitima. Filij an possint aliquid petere, uel habere ultra quantitatem sibi relictam in testamento paterno: & an supplementum legitimæ, si particulares institutiones de eis factæ non ascendunt ad le-**

ad legitimam: & consideratur, an renuntiauerint bonis paternis &c. conf. 761. nu. 56.

Legitimam non potest petere filius in bonis prohibitis alienari, si ex tant alia, conf. 726. nu. 2.

Legitima, & trebellianica, non detrahuntur de rebus prohibitis alienari: detrahuntur tamen de alijs rebus, uel bonis, etiam pro ipsis rebus prohibitis alienari, conf. 311. num. 4.

Legitima. Dos, quam filia habuit, debet ei imputari in suam legitimam, conf. 200. nu. 28, conf. 312. num. 25.

Legitima. An dos filia imputanda sit in legitimam in fauorem ipsius filia contra possessores bonorum fideicommissi subiectorum, ut non possint retinere bona pro portione legitimæ, tanquam talis legitima fuerit consumpta in tradenda dote filia, conf. 468. nu. 6.

Legitimæ supplementum peti potest, licet filia, accepta dote, fuerit iussa esse tacita, & contenta, conf. 714. & supra, Dos.

Legitimæ loco soler dos succedere, conf. 23. nu. 2.

Legitimæ supplementum non potest petere dotata a patre, vide supra, Dos.

Legitima. Pro legitima peti potest aliqua res hereditaria, reiecto legato pecuniario, conf. 360. nu. 4.

Legitima relicta filio in legato pecuniario: & an possit reijci legatū, & peti in tot bonis, vide in conf. 377.

Legitima. Legatum relictum filio pro legitima si sit de summa pecuniaria, filius nullum ius habet in bonis, sed debet agere contra quemlibet exheredibus pro rata, conf. 377. num. 9.

Legitima etiam quando prestanda est filio in tot bonis, reiecto legato pecuniario sibi facto, illud tamen procedit, quando ipse filius expresse id petit, conf. 377. num. 12.

Legitima. Facultas petendi legitimam in tot bonis, reiecto legato pecuniario, non transmittitur ad heredes: prout dici solet de cæteris, quæ sunt simplicis facultatis, conf. 377. nu. 13.

Legitimam accipere in pecunia numerata licet filius præcise nõ cogatur, non tamen etiam semper est audiendus, si petat legitimam in tot bonis: sed hoc omne dependet a Iudicis arbitrio, qui non debet audire filium, si alienationes iam factæ, non fuerunt factæ ex necessitate, neque ex bona fide, quia uidelicet excedant quantitatem legitimæ longo intervallo, conf. 377. nu. 18.

Legitima. Filius in legitima equiparetur uero creditori, & potest uenam rem alienare pro sua legitima: & an hoc sit verum, conf. 377. num. 28. cum seq.

Legitima. Filius non potest accipere pro sua legitima uenam rem, nisi cum arbitrio Iudicis: & hæc est communis opinio: & tantomagis quando exclusio filio, sunt tres, uel plures heredes instituti, & ideo non est uera opinio Bal. quod filius in legitima æquiparetur uero creditori, & quod possit uenam rem alienare pro suo legitima & est diuersa ratio in creditore, uel non tanta in filio, conf. 377. nu. 29.

Legitima. Filius dato quod in legitima æquiparetur uero creditori, non tamen potest uerus creditor alienare uenam rem pro legitima, si debitor contradicat, conf. 377. nu. 30.

Legitima an debeat haberi ex proprietatibus, & non ex fructibus: & an possit testator expresse uelle, quod in legitimam imputentur fructus, conf. 468. nu. 2.

Legitima est assignanda filijs arbitrio Iudicis: & non est in facultate filiorum eligere sibi aliquas res pro legitima, conf. 503. nu. 1.

Legitimam petendi ius competit filio, non obstante usufructu relicto ei per matrem, conf. 506. nu. 7. cum nu. seq.

Legitima debet relinqui in proprietatibus, scilicet uel immobilibus uel mobilibus, & non in fructibus, conf. 506. nu. 8.

Legitima. Fructus ex legitima præstandi sunt post moram, conf. 100. numero 3.

Legitima quomodo consideretur: & quæ bona in ea imputentur, uel non, uide in conf. 364.

Legitima. In legitimam debent imputari proprietates, quæ fuerunt ex bonis illius, ex quibus debetur legitima, extincto usufructu per mortem eius, cui fuerunt concessæ in usufructum, conf. 364. numero 4.

Legitima. In legitimam non debet imputari usufructus bonorum maternorum, qui fuerat remissus per patrem filio: & in usufructu bonorum maternorum ualet donatio, quamuis inter patrem, & filium, & non imputatur in legitimam, conf. 364. nu. 6.

Legitima. In legitimam non est imputanda remissio usufructus, præsertim non facta in vim donationis, sed potius ex causa onerosa, conf. 364. num. 8.

Legitima. Bona mobilia concessa filio, uel quod ad usufructum, uel etiam quod ad proprietatem, imputari debent in legitimam, conf. 364. num. 9.

Legitima. Proprietas daci, & ficti liuellarij, apud quemcunque sit, debet ingredi calculum legitimæ: & si possideretur per potentem legitimam, debet imputari in eam, conf. 365. nu. 14.

Legitima quando petitur, in supputatione patrimonij non debet haberi ratio bonorum, quæ fuerunt alienata inter uiuos, dummodo non fuerint alienata per fraudem, conf. 364. nu. 5.

Legitima. Est communis opinio, quod in legitimam imputantur solum donationes, quæ incipiunt ualere post mortem patris, & non prius, conf. 364. num. 7.

Legitima debita patri ex bonis aui si petatur per filiam, seu neptem, quomodo consideretur: & an monialis, uel monasterium consideretur in calculo legitimæ, conf. 364. nu. 1. cum seq.

Legitima. Filij incapaces an faciant partem in legitima, conf. 364. num. 2.

Legitima. Filia a patre instituta in re certa, id est, in dote sua, an faciant, uel non faciant partem alijs in legitima, & quando, conf. 200. num. 15.

Legitima peti non potest in materia feudali, in qua scemina excluditur, conf. 751. num. 21.

Legitima. An feudum imputetur in legitimam, distinguitur inter feudum hereditarium, uel participans de hereditario, & feudum ex pacto, & prouidentia concedentis: & hoc ultimo casu inter feudum nouum, & feudum antiquum, conf. 726. nu. 1.

Legitima nunquam venit in confiscationem bonorum, uide supra, Confiscatio.

Legitima an reuocetur per filios postea natos, licet bona fuerint publicata, uide supra, Confiscatio.

Legitima. Propter crimen læsæ maiestatis priuantur filij penitus omnibus bonis paternis, etiam legitima, conf. 315. nu. 4. & uide supra, Crimen læsæ maiestatis.

Legitima peti non potest per legitimatum in eo tantum, quod patri videbitur, etiam respectu legitimæ, si pater nihil ei reliquit, conf. 7. num. 2.

Legitima, & trebellianica potest tamen detrahi per legitimatos in eo tantum, quod patri videbitur, & non aliter: & qua ratione, conf. 206. nu. 5.

Legitimæ in rationem veniunt solum bona allodialia, non autem feudalia, quando sunt feuda ex pacto, & prouidentia concedentis, scilicet data pro se, & liberis, ac descendantibus masculis, conf. 200. num. 16.

Legitima. In legitima succedunt duntaxat utrinque coniuncti, exclusis alijs coniunctis ex parte patris tantum, stante fideicommissio inter filios &c. conf. 518. nu. 1. & supra, Fideicommissum.

Legitima priuatur mater, ne eam consequatur in bonis filij grauati, quando substitutio censetur directa, scilicet durante pupillari etate, secus si substitutio est obliqua, conf. 271. nu. 29.

Legitima. De substituto pupillari mittendo in possessionem bonorum, exclusa matre, etiam a legitima, uide in conf. 277.

Legitima. Substitutus pupillaris excludit matrem, etiam a legitima & non potest mater ipsa facere cõtrouersiam sub prætextu, quod sit hæres filij decedentis in pupillari etate, iuxta tit. ad officia. ut saltem consequatur legitimam, de qua solet omne grauamen reijci: quia id non procedit, quando filius decedens in pupillari etate habet substitutum pupillarem, conf. 277. nu. 2.

Legitima. Præscriptio obijci potest contra petitionem legitimæ: & ius legitimæ præscribitur triginta annis, quando euenit casus, quo poterat peti legitima: & quid si quis non curauit detrahere eam, quia possidebat cætera bona subiecta fideicommissio &c. & quid agendum tunc, conf. 200. nu. 24.

Legitimatio, legitimatus, legitimare, Legitimatio uel ut ualeat, quæ requirantur: & quis dicatur Baro, aut magnus nobilis, præsertim in priuilegio legitimandi, quando referuntur, filij Baronum, & magnorum nobilium, uide in conf. 163.

Legitimatione annullata, institutio habetur pro non scripta, conf. 163. num. 11.

Legitimatio ut ualeat, an requirantur duo copulatiue, quod persona sit subiecta legitimanti, & etiam bona, conf. 163. nu. 24.

Legitimatio quando fuit facta, accedente consensu, & licentia principis territorij, in quo sita sunt bona, perinde est ac si ipse princeps legitimasset, seu idem est ac si bona fuissent subiecta Comiti legitimanti, conf. 163. nu. 25.

Legitimatio facta in alieno territorio, interueniente consensu domini, ualet, etiam stante decreto in contrarium, conf. 163. nu. 27.

Legitimatio ad hoc ut ualeat, non requiritur, quod bona sint subiecta legitimanti, quando fit legitimatio uiuente patre: & est communis opinio, & uerior: & ideo fieri potest in territorio alieno: & quæ sit ratio: & uide Decium sibi contrarium, conf. 163. num. 29.

Legitimationum in materia, princeps secularis, & princeps ecclesiasticus nihil habent commune, neque in personis suorum subditorum, neque in bonis, præsertim ubi potest tractari de præiudicio tertij, conf. 342. nn. 25.

Legitimando princeps secularis non potest offerre præiudicium in emphiteosi ecclesiastica, conf. 564. nu. 14.

Legitimationis in priuilegio dato quod dicatur, quod possit succedere etiam in bonis liuellarijs, & censualibus, & emphiteoticis, quando sit, quod id non possit referri ad bona concessa in emphiteosim per ecclesiam, & quod ad bona huiusmodi ecclesiastica non possint admitti legitimati, conf. 564. nu. 16.

Legitimandi auctoritatem si Comes palatinus habet, non solum à Cesare, sed etiam a Pontifice, an facilius apponere possit manuum ad emphiteosim ecclesiasticam, conf. 564. nu. 18.

Legitimatio quando sit inualida: & an fieri possit per Comitum apostolicum in Terris Imperij, & è contra per Imperialem in terris ecclesiæ

- ecclesie, vide in consil. 764. & 765.
- Legitimare non potest in terris Imperij Comes Palatinus apostolicus, siue ipse Papa, si bona sunt subiecta Imperio: sic & Comes Imperialis legitimare non potest in terris ecclesie: & est magis communis opinio, consil. 764. nu. 8.**
- Sed id procedit, quando legitimatio deberet fieri post mortem patris, quia deberent citari agnati, qui non possunt citari, cum non sint subditi: secus est si uiuente patre, & ad eius instantiam facta sit legitimatio, quia tunc ualeat etiam in terris Imperij: & qua ratione, d. consil. 764. nu. 9.**
- Legitimatio facta uiuente patre per Comitem apostolicum in terris Imperij non ualeat: & hæc est uerior opinio, licet sint uariæ opinionones, consil. 765. nu. 5.**
- Legitimatio. Quis dicatur Baro, aut magnus nobilis, præsertim in priuilegio legitimandi: & quod non dicatur is, qui habet modicam iurisdictionem in parte alicuius Castri, consil. 163. num. 3. i. cum nu. seq. & uide supra, Baro.**
- Legitimationis in materia, de filiis Baronum, & Comitum non legitimandis uerba debent sumi proprie: & Docto. aliqui dicentes, qd Baro idem sit, quod simplex feudatarius, intelliguntur loqui largè, & improprie, consil. 163. nu. 46. & uide supra, Baro.**
- Legitimandi in priuilegio si exprimantur filij magnorum nobilium &c. quis dicatur magnus nobilis, consil. 163. num. 47. & uide infra, Nobilis.**
- Legitimandi in priuilegio si referuntur filij nobilium simpliciter, tunc appellatione nobilium ueniunt simplices feudatarij: & principaliter intelliguntur, qui habent nobilitatem propter feudum, consil. 163. nu. 50. & 51.**
- Legitimandi priuilegia referuntur filios nobilium, principaliter intelliguntur de nobilitate proprie, quæ est illa, quæ confertur a principibus, consil. 163. nu. 52.**
- Legitimandi in priuilegio reservatio magnorum nobilium refertur ad maiores nobiles, quam sint simplices, & parui feudatarij, & ad eos tantum, qui sunt ualde potentes, & proximiores Comitibus, & Baronibus, consil. 163. nu. 54. 56. & 60.**
- Legitimandi in priuilegijs quæ sit ratio uerisimilis, propter quam principes soleant excipere filios Comitum, & Baronum &c. consil. 163. nu. 63.**
- Legitimationis priuilegium dum reservat filios Ducum, Marchionum, Baronum, magnorum nobilium &c. quomodo tunc intelligendus sit Baro: & quis dicatur Baro, uide in consil. 172. & supra, Baro.**
- Legitimatio non tenet, quando in supplicatione dictum non fuit, qd coniugatus esset Comes, uel Baro, uel magnus princeps, quia adulterium est maius crimen in principe, quam in cæteris, consil. 172. num. 18.**
- Legitimare possunt Barones, consil. 172. numer. 19. & supra, Baro.**
- Legitimationum in priuilegijs quomodo sit sumenda hæc dictio, Baro dum referuntur filij illustrium Ducum, Marchionum, Baronum, & magnorum nobilium, consil. 172. nu. 42.**
- Legitimandi priuilegium concessum alicui si excipiat expressè filios Comitum, & Baronum, tunc si aliquem talem legitimauit, nõ est habenda ratio de tali legitimatione, consil. 562. nu. 16.**
- Et quis censetur Baro, ibidem nu. 17. & supra, Baro.**
- Legitimatio quando sit nulla: & quis dicatur Baro: & quid quando legitimandi facultas excipit filios Comitum, & Baronum, ut illi non possint legitimari, quomodo intelligenda sit talis exceptio, uide in consil. 563.**
- Legitimandi potestas concessa alicui si excipiat filios Comitum, & Baronum, an debeat restringi ad feuda talis exceptio, ut possint legitimari, ut succedant in alijs bonis præter feuda: quod non, consil. 563. nu. 6.**
- Legitimandi potestas quando est concessa cum exceptione excludente filios Comitum, & Baronum, ratio talis exceptionis est, quia eminentioribus personis grauius, & magis indecens solet esse habere filios illegitime natos, consil. 563. nu. 8.**
- Legitimandi in facultate exceptio excludens filios Comitum, & Baronum, restringitur ad nobiles habentes feuda, & iurisdictiones, secundum Paul. de Cast. sed in probatur magis communiter, quia qualiscunque sit persona sublimis, siue habeat feuda, siue non, censeatur comprehensa sub tali exceptione, & filij talium personarum non possunt legitimari, consil. 563. nu. 10.**
- Legitimandi potestas simplex per uerba generalissima an comprehendat filios nobilium, & Marchionum: & de illis uerbis priuilegijs, quoscunque cuiuscunque gradus, status, & præminentie existant &c. quomodo intelligantur: & an legitimatio extendatur ad feuda, uide in consil. 764. & 765.**
- Legitimandi potestas an extendatur ad filios nobilium, consil. 764. numer. 16.**
- Legitimandi etiam filios nobilium, & Marchionum potestas concessa uidetur ex illis uerbis priuilegijs, & quoscunque cuiuscunque status, gradus, & præminentie existant, consil. 764. nu. 20.**
- Et quando in priuilegio non fuerit exclusi, & exceptuati filij Marchionum, intelligantur inclusi, & comprehensi sub uerbis illis generalibus, & geminatis, quoscunque, & cuiuscunque &c. & nisi ita dicamus, sequeretur, quod talis exceptio, quæ quandoque sit in priuilegijs, esset superuacua, d. consil. 764. nu. 21.**
- Legitimandi generalis potestas quod non se extendat ad filios personarum, clarissimorum, uel illustrium, consil. 764. nu. 23.**
- Et quem sensum recipiant illa uerba generalia, quoscunque cuiuscunque status, gradus &c. & an referantur ad personam patris, uel ad personam legitimandi, d. consil. 764. nu. 4. cum nu. seq.**
- Legitimandi potestas an extendatur ad filios nobilium, & in dignitate existentium, uide etiam in consil. 765.**
- Legitimandi potestas non extenditur ad filios nobilium, & in dignitate existentium, maxime quando tales habent imperium, & iurisdictionem, quia de talibus in dubio non uidetur sensisse princeps concedens potestatem legitimandi: & ideo legitimatio de eis facta ex defectu potestatis est nulla, consil. 765. nu. 6.**
- Legitimandi potestatem quando Imperator concedit, solet excipere filios illustrium Baronum, tanquam de talibus non intelligatur sensisse, etiam si hoc non exprimeret: quod præsertim est uerum, quando tales nobiles habent iurisdictionem, & signoriam, consil. 765. num. 8.**
- Legitimandi potestatem princeps concedendo, eadem ratione non præsumitur sensisse de filiis nobilium, Marchionum, & Comitum, quia propter dignitatem concedentis non intelligitur dispositio de naturalibus, & legitimatis, &c. consil. 765. nu. 11.**
- Legitimandi in priuilegijs, est de filijs, quod apponatur clausula, filijs Baronum, Ducum, Comitum, & illustrium personarum semper exceptis: uel per uerba æquipollentia: & licet non reperiatur, quia tamen consueuit apponi, habetur pro expressa, & apposta, consil. 765. num. 12.**
- Legitimandi bastardos, & spurios, & quoscunque cuiuscunque status, gradus, & præminentie existent, si sit concessa licentia, illa uerba generalia non referuntur ad personam patris filij legitimandi, sed ad personas filiorum illegitimatorum: nec possunt comprehendere filij spurij nobilium, & existentium in dignitate, consil. 765. nu. 16. cum nu. seq.**
- Legitimationes alicuius factæ in quocunque genere personarum quid si ex consuetudine generali recipiuntur, consil. 563. nu. 1. i. & consil. 562. num. 18.**
- Legitimandi potestas quando sit amplissima, consil. 764. nu. 37.**
- Legitimatio quandoque non ualeat quod ad feudum, ualeat tamen quod ad bona allodialia, consil. 172. nu. 56.**
- Legitimandi facultas simplex non includit feuda, consil. 764. num. 18.**
- Legitimandi potestatem quod ad feuda si Comes non habuit, non potuit sibi attribuere potestatem a principe non concessam: & quando, & ex quibus uerbis censetur concessa potestas legitimandi, etiam quod ad feuda, consil. 764. nu. 19.**
- Legitimandi potestas amplissima, & quod ad successiones quorumcunque bonorum, per illam dictionem uniuersalem, quorumcunque, comprehendit etiam feuda, consil. 764. nu. 34.**
- Legitimatio quando sit nulla: & an potestas legitimandi extendatur ad feuda: & quando legitimati excludantur ex præsumpta mente defuncti: & plura de legitimatis, & spurijs, uide etiam in consil. 765.**
- Legitimatio specialiter facta ad feuda non ualeat, si in priuilegio non continetur, quod ad feuda possit legitimari: prout in eo debet specialiter exprimi, ad hoc ut spurius ad feuda possit legitimari, consil. 765. nu. 26.**
- Legitimare ad feuda dignitatis absolute non potest habens priuilegium legitimandi ad feuda: quia feudalis dignitas uult dignos uero, non dignos Imperatoris beneficio: & sic defectu potestatis in legitimante, & habilitatis in legitimato, non intelligitur legitimatus ad illa feuda: & est communis opinio, consil. 765. nu. 51.**
- Legitimationis in materia si sint plura impedimenta, princeps simpliciter rescribens, censetur sustulisse unum tantum, & non omnia, consil. 163. nu. 60.**
- Legitimatus institutus hæres si reperitur non rectè legitimatus, an habeatur pro mortuo: & an sit locus substitutioni, si decesserit sine liberis &c. uide in consil. 166.**
- Legitimatus institutus hæres si non reperitur rectè legitimatus, non tamen habetur pro mortuo: neque sit locus substitutioni, si decesserit sine liberis &c. dum potens est ad suscipiendum liberos, consil. 166. num. 2.**
- Legitimatus hæres institutus si non possit esse hæres, tanquam non rectè legitimatus, quando substitutio compendiosa non resoluitur in uulgarem, uide infra, substitutio.**
- Legitimationem non esse ualidam si testator credidisset, uerisimile est, quod mandasset filium ipsum legitimatum institutum de nouo legitimandum: & maxime si semel id inceperat facere, & constet de eius uoluntate, consil. 170. nu. 11.**
- Legitimatio filij potest quandoque fieri, stante enixa uoluntate patris, consil. 172. num. 54.**
- Legitimatio est nullius momenti, cum in supplicatione porrecta nõ fuerunt expressæ qualitates spurietatis, consil. 308. nu. 8.**
- Legitimatio si facta sit de spurio nato ex affinitate, exprimenda est talis qualitas, consil. 308. nu. 10.**
- Legitimatio. In legitimatione non est necessarium, quod exprimat qualitas specifica spurietatis, dummodo narretur in genere, qd sunt spurij, & unica extat qualitas spurietatis: sed hæc opinio aliorum Doctorum non est tuta, consil. 308. nu. 11.**

Legitimatio noua amplius fieri nō potest in praiudicium eius, cui est ius acquisitum, conf. 342. nu. 26.

Legitimatio quando non noceat alijs personis, uide in conf. 562.

Legitimationum uerba qualiacunque sint, & quantumcunque conserant legitimatorem efficacem, non tamen eam trahere possunt ad illas dispositiones, quarum uerba repugnant eiusmodi legitimatibus factis per rescriptum, ut sunt dispositiones loquentes de legitimis, & naturalibus ex legitimo matrimonio, uel de legitimis natis, uel de legitimis descendentes, & est communis opinio, conf. 562. nu. 7.

Et hoc multo magis procedit in casu, quo agatur de auferendo ius quæsitum alteri ex contractu: quia per legitimatorem non censetur princeps id uelle, neque potest facere, d. conf. 562. nu. 8.

Legitimationes per rescriptum utrum noceant alijs personis, distinguuntur optimè tres casus per Bar. quorum primus est expeditus, quo eis nullo modo nocent, scilicet cum alicui est ius quæsitum, ex contractu, conf. 562. nu. 9.

Legitimatio principis nullo modo nocet alijs personis, quando agitur de iure acquisito alicui ex testamento, puta quia uerba testamenti loquuntur de natis ex legitimo matrimonio: & iste est secundus casus secundum Bar. conf. 562. nu. 11.

Legitimatio. Quando is, qui illegitimè natus est, prohibebatur capere solum de iure communi, & non erat specialiter exclusus ex uerbis alicuius contractus, uel testamenti, tunc prodest ei legitimatio: & est tertius casus secundum Bar. conf. 562. nu. 13.

Legitimationis priuilegium si non continet uerba aliqua, quæ inferant principem uoluisse omnino praiudicare alijs personis in iure iam acquisito, præsertim ex contractu, id sufficit: & in dubio etiam capienda est hæc interpretatio, ut non censetur uoluisse praiudicare, conf. 562. nu. 14.

Et potest etiam princeps, qui legitimauit, ad tollendas omnes seruilitates, declarare intentionem suam, postquam fuerit edoctus de qualitate negotii, idque satis erit dicto conf. 562. numero 15.

Legitimare non potest inferior a principe natus ex duplici adulterio, nisi expressa causa, & iustissima: & multominus potest praiudicari iuri acquisito alijs personis, conf. 562. nu. 20. præsertim quæsitum ex contractu, & conf. 563. nu. 13.

Legitimare potest princeps, non citatis illis, quibus est ius quæsitum: sed talis legitimatio non affert illis praiudicium, conf. 562. nu. 10.

Legitimatio est nulla, si est facta contra tenorem priuilegii, seu facultatis concessæ Comiti, seu alteri legitimanti, qui tenor inspicitur, conf. 563. nu. 1.

Legitimando princeps an possit tollere ius acquisitum: & an clausula ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, id operentur: & quod non, quando agitur de praiudicio loci pii: & quod uerba legitimatōis non inferunt, quod uoluerit praiudicare alicui tertio, conf. 564. nu. 15.

Legitimatio quando ualeat, non citato substituto, conf. 765. nu. 4.

Legitimando an possit princeps auferre dispositionem testamenti etiam si sit Imperator, & quid cum clausula, non obstante & an cum expressione iustæ causæ, & an citatis agnatis, & quid in inferiori a principe, conf. 143. nu. 2.

Legitimatio si facta est cum narratione, quod aliquis agnatus non habebat liberos, & erat debilis, & postea suscepit ille liberos, quid iuris, conf. 143. nu. 3.

Legitimati succedunt ab intestato cum legitimis, & naturalibus, etiam itante statuto, quod masculi præferantur feminis, conf. 165. nu. 12.

Legitimatio non prodest, nisi deficientibus omnibus legitimis natis, qui potuissent habere ius ad emphyteosim, uide supra, Emphyteosis.

Legitimatus censetur esse de agnatione, conf. 373. nu. 9.

Legitimatio. Princeps non potest facere, quod illegitimè natus sit natus de legitimo matrimonio, maxime quando fuit natus ex illicito coitu de iure civili, id est, ex non solutis, conf. 562. nu. 12.

Legitimatus an excludat substitutum, uide in conf. 143.

Legitimatus excludit substitutum, secundum communem opinionem, quæ procedit, si dictum sit, & ex legitimo matrimonio natis, & est etiam communis opinio, conf. 143. nu. 1.

Legitimatus per rescriptum an, & quando admittatur, quid si uerba dicunt, substitutum, & quando non admittatur, quid si uerba dicunt, pro linea masculina legitima, & naturali descendenti, uide in conf. 562.

Legitimatus per rescriptum excludit substitutum uocatum sub conditione si sine legitimis, & naturalibus, secundum magis communem opinionem, conf. 562. nu. 1.

Sed hoc non procedit, quando dispositio, ad quam uocatur eiusmodi substitutus, loquitur non simpliciter de legitimis, & naturalibus, sed habet aliquid amplius, puta si dicat, ex legitimo matrimonio natis, quia tunc non admittitur legitimatus per rescriptum: & idem si uerba dispositionis dicant, si sine legitimis natis: & idem si uerba dispositionis dicant, si sine legitimis descendentes: & hæc est communis opinio, d. conf. 562. nu. 2.

Et idem est, si uerba dispositionis dicant, pro linea masculina legitima, & naturali descendenti, ut in casu præsentis consilij: & quæ sit ratio, d. conf. 562. nu. 3. cum nu. seq.

Legitimatus non excludit substitutum, neque comprehenditur in dispositionibus tractantibus simpliciter de legitimis, & naturalibus, quando agimus de legitimo, qui filius sit alicuius nobilis uiri: & hæc est limitatio communiter tradita per Doctores, conf. 562. nu. 21.

Legitimati an ueniant appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, & an in substitutione, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, substitutus excludatur per legitimatos, uide in consilio 750.

Legitimati an ueniant appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, disputatum per totum consilium: & concluditur, quod sic, conf. 750. nu. 1.

Legitimati debent succedere, quando facta fuit substitutio, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, quia uerum est, quod eorum pater tempore mortis habens istos, non decessit sine filiis &c. conf. 750. nu. 38.

Legitimatus an excludat substitutum, distinguitur, an fuerit dictum, si sine filiis legitimis, & naturalibus simpliciter, an sine filiis legitimis, & naturalibus, & legitimis descendentes: quia primo casu legitimatus excludit substitutum: secundo casu non, conf. 750. nu. 42.

Legitimatus excludit substitutum hoc modo factum, si sine filiis legitimis, & naturalibus, conf. 750. nu. 45.

Legitimatus. Ab illis, qui nolunt legitimatos succedere, solet communiter dici in testamentis, sine filiis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis: secus si simpliciter dicitur, sine filiis legitimis, & naturalibus, conf. 750. nu. 53.

Legitimatio quando tribuit legitimo omnia priuilegia, & omnia iura succedendi, quæ competere legitime descendentes, & natis ex legitimo matrimonio, tunc per interpretationem passiuam dispositio loquens de descendentes legitimis, uel ex legitimo matrimonio, comprehendit istum, conf. 764. nu. 39.

Et substitutus tunc indubitanter excluditur per legitimatum, quando hoc fuit expressum in legitimatōe, d. conf. 764. nu. 40.

Legitimatus filius excludit substitutum sub conditione, si decesserit sine filiis: & est communis opinio, conf. 765. nu. 3.

Legitimatus. Testator grauando hæredem, si decesserit sine filiis, quando ex qualitate suæ personæ, uel grauati, non præsumatur sensisse de filiis naturalibus grauati, conf. 765. nu. 7.

Legitimatus non potest admitti ad bona concessa ab Imperatore Comiti, pro se, hæredibus, & posteris, quia sub istis uerbis non includuntur legitimati, sed solum intelliguntur de natis ex legitimo matrimonio, ex qualitate, & dignitate concedentis, & personæ, cui facta fuit concessio, conf. 765. nu. 20.

Et quod dicitur in ultimis uoluntatibus, locum etiam habet in contractibus, d. conf. 765. nu. 21.

Et quod dicitur de naturalibus, locum etiam habet in legitimatis, ibidem nu. 22.

Legitimati per rescriptum excluduntur, si concessio, & donatio, facta sit, pro posteris natis ex legitimo matrimonio non quidem ex qualitate rei, uel contractus, sed ex qualitate, & dignitate concedentis, puta si sit princeps: & multo magis quando concurrunt etiam dignitas, uel nobilitas recipientis, conf. 765. num. 24.

Legitimatus. In conditione filiorum testator censetur solum intellexisse de natis ex legitimo matrimonio, & non de legitimatis, propter nobilitatem, & dignitatem testatoris, & hæredis grauati, & legitimatus non excludit substitutum, conf. 765. nu. 31.

Et quid si sit legitimatus ad honores, & dignitates, an tunc intelligatur etiam de legitimatis: quod non: & quod dicatur tunc legitimatus restitutus ad dignitates, & honores aptitudine, & non actualiter, d. conf. 765. nu. 32. cum nu. seq.

Legitimatus etiam ad honores, & dignitates, non tamen propter hoc consequitur actualiter nobilitatem patris, nec efficitur nobilis, sicut erat pater, & memoria nobilitatis patris non conseruatur: & uide, quæ inconuenientia alijs sequerentur, conf. 765. nu. 33. cum nu. seq.

Legitimatio ex natura sui, & ipsius uerbi, importat, quod restitutus sit quis ad primeum ius nature, secundum quod omnes nascebantur legitimi: & quod consequatur omnia, quæ legitimis competunt, & sic etiam honores, & dignitates: & ideo expressio prædictorum inest de necessitate ex natura actus, & uerborum, & ideo nihil debet operari expressio, conf. 765. nu. 35.

Legitimatus sine dubio non continet conditio, si decesserit sine filiis masculis legitimis, ut supra, quando habet relationem ad institutionem factam de filiis natis ex legitimo matrimonio, quæ inducit repetitionem omnium qualitarum: & sic perinde habetur, ac si in conditione fuissent positi filij nati ex legitimo matrimonio, conf. 765. nu. 36.

Legitimatus. Præsumendum est, quod testator nobilis, & in dignitate constitutus noluerit spurios quantumcunque legitimatos ad suam hereditatem uocare: & qua ratione: & quod per spurios non possit nobilitatis memoria conseruari, sed quod in spuris sit deingrata, & iniqui-

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- & inquinata nobilitas, consil. 765. nu. 43. cum nu. seq.
- Legitimati** non uocantur ex præsumpta mente defuncti; & quando apud dicatur constare de tali mente: consil. 765. nu. 48.
- Et dicta præsumptio, ut in consilio, non est minus potens ad excludendum legitimatum, quam superexistentia cuiuslibet alterius personæ, quæ alias excludit substitutum. d. consil. 765. nu. 49.
- Legitimati** quod nunquam admittantur in dispositione loquente de natis ex legitimo matrimonio, uel de legitime natis, uel de legitime descendentes; & an legitimati sit uerè, & propriè legiti-
mus, uel legitime natus; & quando legitimati non admittantur in contractu, uel concessione facta per ecclesiam, seu in emphiteosi ecclesiastica, uide in consil. 564. & supra, Emphiteosis, & supra, Ecclesia.
- Legitimati** nunquam admittuntur, quando uerba contractus, uel uoluntatis, aut cuiuslibet alterius dispositionis, loquuntur non simpliciter de legitimis, & naturalibus, sed habent aliquid amplius, quod euidenter exigit, ut quis nascatur legitimus, puta si uerba dicantur ex legitimo matrimonio natis, uel legitime natis, uel legitime descendentes, aut quid aliud simile; & hoc qualiacunque sint uerba priuilegij legitimisationis, & quantumcunque sit ampla secundum communem, & expeditam, & approbata opinione, nemine penitus discrepante, consil. 564. num. 1.
- Et ratio, quia uerba dispositionis, quæ requirunt legitime natos, sunt clara, ita ut nullo modo possint uerificari in legitimatis præscriptum; & talis legitimatus non potest censeri uerè natus legitimus, sed per fictionem. d. consil. 564. nu. 2.
- Legitimatus** an uerè, & propriè sit legitimus, & quando cesset talis disputatio Doctorum: & quod nemo unquam dubitauerit, utrū legitimatus censetur uerè natus legitimus, quia est clarissimū, quod non potest censeri natus legitime, præsertim legitimatus præscriptum, consil. 564. nu. 3.
- Legitimati** per rescriptum non comprehenduntur sub dispositione loquente de legitime natis &c. ut supra: quæ procedunt, etiam si in priuilegio legitimisationis dicatur, quod habeatur pro legitime nato, uel habeatur perinde, ac si natus esset ex legitimo matrimonio: & quæ sit ratio, consil. 564. nu. 5.
- Legitimatus.** Alia ratio quod ad principes, uel alios seculares, cur uerba, quod habeantur pro legitime natis, seu pro natis ex legitimo matrimonio, nihil operentur, consil. 564. nu. 7.
- Legitimati** per rescriptum quod nullo modo possint comprehendendi, quando uerba contractus emphiteotici uocant solum legitime natos: & quod ita se habeat communis omnium opinio, ut si præterea quicquam in contrarium faciant Dec. & Gozad. hic allegati, consil. 564. nu. 9.
- Legitimati** non comprehenduntur, quotiescunque ecclesia, aut locus plus reseruat sibi ius aliquod in re, uel ad rem, quia præsumitur odio habere tales personas, tanquam ex damnata origine provenientes, puta si alienauit duntaxat ad tempus, quandiu extaret legitima linea descendens acquirētis: & est communis opinio, consil. 564. nu. 12.
- Legitimatio** si sit facta post contractum factum per ecclesiam, quod tractatur de præiudicio ecclesie, si legitimati admittantur, & quæ requiratur omnium consensus, consil. 564. nu. 13.
- Legitimatio.** An procedat fundamentum, quod si contrahens tempore contractus cogitasset de filiis legitimatis, uocasset etiā eos, si postea satis indicauit suam uoluntatem tempore legitimatationis, consil. 564. nu. 21.
- Legitimatus.** Tempore contractus dicitur fuisse cogitatum de non legitime nascituris, ex eo quod fuerint exclusi, cum solum fuerint uocati legitime nascituri, seu descendentes, consil. 564. nu. 23.
- Legitimatus** an habeatur pro uerè legitimo in reuocanda donatione propter superuenientiam liberorum, uide supra, Donatio.
- Legitimatus.** Quando quis non censetur cogitasse de filiis illegitimis, seu de eis cogitasse, & illos uoluisse excludere in suo contractu, uel dispositione: & quid si tempore legitimatationis filij postea mutauit propositum, quod illegitimè natus sed legitimatus succedat, consil. 562. nu. 22.
- Legitimatus.** Quando in ecclesia in alienatione, quam facit, reseruat sibi aliquod ius, tunc non comprehenduntur filij illegitimè nati, quamuis legitimatur: & est communis opinio: ueluti si alienauit bona duntaxat ad tempus, id est, ut mancant alienata, quandiu extet legitima linea descendens ipsius acquirētis: & quæ sit ratio, consil. 562. nu. 24. cum nu. seq.
- Legitimatus.** Ecclesia præsumitur odio habere illos, qui ex damno complexo nascuntur, neque censetur eis uelle conferre commodum, consil. 562. nu. 25.
- Legitimatus.** Tractatur de interesse, & certissimo præiudicio ipsius ecclesie, si admittantur ad bona etiā filij illegitimè nati: & ideo non potest legitimatio principis, aut cuiuslibet personæ secularis inferre præiudicium ecclesie, consil. 562. nu. 27.
- Legitimati** ad bona ecclesie, de quibus Papa concessit posse disponi in filios, & in quamlibet aliam personam, an excludant ecclesiam, etiam ab intestato succedentes, uide supra, Ecclesia.
- Legitimati** censentur infames infamia facti, etiam de iure ciuili, neque penitus censentur liberati a cicatrice ueteri, consil. 342. numero 18.
- Legitimatus.** De naturalibus filiis, uel legitimatis, & similibus personis, non solet, neque præsumitur ecclesia, uel agentes pro ea cogitare, quia reprobatur omnem coitum, præter uxorium, consil. 342. num. 19.
- Legitimati** sunt infames apud ecclesiam, etiam si sint legitimati, & a quacunque dispositione ecclesiastica excluduntur, consil. 342. num. 21.
- Legitimati** filij non admittuntur, si uerba testamenti uocant filios filiorum legitimorum, & de legitimo matrimonio natos, consil. 683. num. 1.
- Et an admittantur legitimati per subsequens matrimonium. d. cōs. 683. num. 2.
- Legitimatus** spurius potest esse decurio, uel alia huiusmodi officia exercere, quæ beneficium communitatis concernunt: & legitimati nō differunt a legitime natis, scilicet regulariter, consil. 685. numer. 1.
- Legitimatus** filius dicitur fidei legitimatus, saltem quod ad originariam legitimatationem, quæ est mediante iusto matrimonio: quid in legitimo per subsequens matrimonium, consil. 750. nu. 2.
- Legitimati** an comprehendantur in fideicommissis sub uerbis, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus: & quod filius legitimus, & naturalis ille propriè, & naturaliter dicatur, qui est natus ex marito, & uxore, consil. 750. nu. 5. & uide ibidem nu. 45.
- Legitimatus** per priuilegium non dicitur uerè legitimus, considerata intentione testatoris, quæ in testamentis considerata est, consil. 750. nu. 6.
- Legitimatio** principium est matrimonium legitimum, consilio 750. num. 9.
- Legitimatos** nepotes bastardos non est uerisimile patrem uoluisse præferre filiis propriis legitimis, & de legitimo matrimonio &c. quos ob amorem desiderat successores in suis bonis, & proles bastardorum est infamis, consil. 750. nu. 11 & uide ibidem nu. 55.
- Legitimatus.** Natio facit præsumere aliquem bonum, uel malum, bonæ famæ, uel male, & mali sunt dedecori parentibus, quod procedit etiam si sint legitimati, consil. 750. nu. 12.
- Legitimati** non sunt uerè de familia, nec per eos seruatur dignitas familiaris: & non sunt nobiles, nec de stirpe: & dignitas familiaris seruanda est, maxime quando sunt familie dignæ, consil. 750. nu. 14. & uide ibidem num. 56.
- Legitimatus.** Qui fecit fideicommissum, si sine filiis legitimis, & naturalibus, ex legitimo matrimonio procreatis, & erat in dignitate, non censetur uoluisse intelligere de legitimatis, consil. 750. numero 15.
- Legitimati** non comprehenduntur appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, ex communi usu loquendi, qui usus est attendendus, consil. 750. nu. 16. sed uide ibidem nu. 57.
- Legitimatus** quod non ueniat appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, est tex. clarus, consil. 750. nu. 17. sed uide ibi nu. 58.
- Legitimatio** est odiosa, & odium paternum in filium non præsumitur, nisi probetur, consil. 750. nu. 19. & uide ibidem nu. 60. & consil. 172. nu. 53. ubi quod est fauorabilis.
- Legitimati** quod comprehendantur etiam appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, uerius est, secundum Ias. qui dicit ita fuisse iudicatum, consil. 750. nu. 22.
- Legitimatus.** A lege fuit introducta ista distinctio filiorum legitimorum, & naturalium tantum propter casum calitatis, id est, propter libidines, & concupiscentias, sed eius est dissoluere, cuius est ligare, & lex alia dedit modos, quibus tollitur illegitimitas, & ita legitimati debent censeri legitimi uerè, remoto impedimento, consil. 750. nu. 23.
- Legitimatus.** Natura antiquitus producebat omnes legitimos, consil. 750. nu. 25.
- Legitimati** ueniunt uerè appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, & quando lex iungit super his, quæ sunt iuris, non dicitur fictio, sed ueritas, & Bart. ponit exemplum in legitimatis, quos dicit uerè legitimis, & communiter tenetur, consil. 750. nu. 26.
- Legitimatio** cum sit restitutio, comprehendit quod legitimati ueniant etiam appellatione filiorum legitimorum, quia restitutio ita plenum significationem habet, ut comprehendat omnia ac si nulla fuisset facta priuatio, consil. 750. nu. 29.
- Legitimatus** post factum testamentum rumpit testamentum, si est præteritus, quia est posthumus in tertia specie &c. & legitimatus censetur renasci legitimo modo, consil. 750. nu. 30.
- Legitimati**, & restitutio ingenuitatis a pari procedūt, & restitutus ingenuitati est uerè ingenuus, ideo etiam legitimatus est uerè legitimus, consil. 750. nu. 31.
- Legitimatio** facta a Comite Palatino si continet talia uerba, uide licet, sint, & deinceps censentur legitimi, ea uerba denotant ueritatem, propter geminationem, consil. 750. nu. 32.
- Legitimati** ueniunt appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, quia uerè sunt legitimi, & uerè naturales, quia nati sunt secundum naturam, consil. 750. nu. 33.
- Legitimati** omnia habent, quæ conueniunt legitimis propriè, consil. 750. num. 35.
- Legitimati** filij intelliguntur a lege uenire appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, consil. 750. nu. 37.

Legitimatus tunc non est uerè legitimus, quando testator habuit respectum ad modum descendendi naturaliter, considerato tempore natiuitatis: sed considerato tempore restitutionis naturæ factæ illegitimè natus, sunt uerè legitimi, conf. 750. num. 43.

Legitimatus an sit legitimus quò ad sacros ordines: & legitimatus a principe est legitimus quò ad omnia, quæ sunt de iure ciuili: legitimatus a Papa est legitimus quò ad omnia, quæ sunt de iure diuino, conf. 750. nu. 47.

Legitimati quomodo considerato tempore legitimatiōis efficiantur legitimi uerè ex tunc: & quòd non sit bona consequentia, negatiuè iste non est natus ex legitimo matrimonio, ergo. nò est legitimus. Sed bene affirmatiuè, est natus ex legitimo matrimonio, ergo est legitimus, conf. 750. nu. 50.

Legitimatus. Quando uerisimile sit, & de mente testatoris ex uerbis, quòd uoluerit intelligere de legitimatis, conf. 750. nu. 51. cū num. seq.

Legitimorum bastardorum proles an sit infamis, & quòd legitimatio sit honor, & decus: & princeps, uel Comes legitimando bastardos, ipsos decorat, & ignominiam abstergit: & repræsentant personam patris: & sunt de familia, scilicet quando sunt naturales legitimati: secus in naturalibus simpliciter, conf. 750. n. 55.

Legitimatus an possit esse testis: & an sit infamis: & quòd non sit uerum dictum Marfilij: & quòd legitimati restituantur famæ, conf. 750. num. 56.

Legitimatus non uenit appellatione filiorum legitimorum, & naturalium specialiter in feudis, conf. 750. num. 68. & uide supra, Feudum.

Legitimatus. Diuersitas nominis an inducat diuersitatem effectus in proposito de legitimo, & legitimato, conf. 750. nu. 59.

Legitimatos nepotes bastardos. an pater præsumatur uoluisse præferre filiis legitimis: & quando: & quando militet eadem ratio in eis, conf. 750. nu. 69.

Legitimati non sunt odiosæ personæ a cessante ratione, conf. 750. numer. 61.

Legitimati per subsequens matrimonium an excludantur per substitutionem, seu dispositionem testatoris, si sine legitimis, & naturalibus, & legitimè natis, & conceptis &c. & quid si nati sunt post contractum matrimonium, sed concepti ante matrimonium, uide in conf. 357.

Legitimatus per subsequens matrimonium, & natus, & conceptus ante contractum matrimonium, non admittitur, quando uerba testamenti loquuntur de liberis ex legitimo matrimonio procreatis: adeo quòd uideatur necessarium, quòd sint nati post contractum matrimonium: nec sufficeret, quòd matrimonium subsequeretur, secundum Alex. & an communis opinio sit in contrarium contra Alex. conf. 357. nu. 1.

Et dato, quòd communis opinio esset contra Alex. non tamen uidetur procedere, quando mulier est persona uilis, habita comparatione ad maritum: uel erat impudica: uel non habitabat secum domi. d. conf. 357. nu. 2.

Et non procederet etiam dicta communis in subsequenti matrimonio contracto in articulo mortis, quia sapere uidetur fraudè in præiudicium aliorum. d. conf. 357. nu. 3.

Sed quid si talis legitimatus per subsequens matrimonium uerè natus fuit post contractum matrimonium, sed fuit antea conceptus. d. conf. 357. nu. 4.

Legitimati per subsequens matrimonium manifestè sunt exclusi si uerba testamenti se habent hoc modo, si sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, & legitimè natis, & conceptis, & non per subsequens matrimonium &c. & quid tunc si sunt nati post contractum matrimonium, sed concepti ante matrimonium: quòd idè sit: & quæ sit ratio, conf. 357. nu. 6. cum nu. seq.

Legitimatus per subsequens matrimonium maxime etiam excluditur, quando uerba testamenti sunt geminata, puta legitimis, & naturalibus, & legitimè natis, & conceptis: quæ geminatio multum operatur, conf. 357. nu. 8.

Legitimati per subsequens matrimonium concepti ante matrimonium, sed postea nati contracto matrimonio, faciliè sine disceptatione erunt exclusi, si dicatur in testamento, si sine legitimis, & naturalibus, & legitimè natis, & conceptis, & non per subsequens matrimonium, ita quòd non sufficiat eos esse natos post contractum matrimonium, nisi etiam uerè fuerint post contractum matrimonium concepti, conf. 357. nu. 9.

Legitimati per subsequens matrimonium, & nati post contractum matrimonium, sed non concepti ex legitimo matrimonio, quando cèsentur exclusi ex mente, & uerbis testatoris, conf. 357. n. 10.

Legitimati per subsequens matrimonium quòd non comprehendantur sub dictione, descendentes, secundum Alex. sed quòd id non careat dubitatione, conf. 562. nu. 6.

Legitimatus per subsequens matrimonium an comprehendatur sub dispositione loquente de legitimè natis: quòd non, secundum Cur. & Alex. sed est periculosa opinio, conf. 564. nu. 4.

Legitimati non potest per subsequens matrimonium, quandocumque sequatur tale matrimonium, filius natus ex patre uxorato, & ex puella nabili, quia præsumitur natus ex stupro, consilio 683. num. 3.

Legitimati per subsequens matrimonium cèsentur filij, quamuis inter eorum natiuitatem, & ultimum matrimonium mulieris, ipsa mulier fuerit in alio matrimonio, conf. 293. num. 15.

Legitimatio. Ad legitimatiōem per subsequens matrimonium non est necessarius concubitus, sed sufficit, quòd filij sint concepti ex simplici fornicatione, conf. 293. nu. 16.

Legitimationis priuilegium, & alia omnia priuilegia debent intelligi secundum mentem concedentis, a quo proueniunt, conf. 163. num. 48.

Legitimatio. Rescripta, uel priuilegia Cæsaris, uel principis, debent secundum eius mentem interpretari, & unum secundum aliud intelligi, præsertim priuilegium legitimatiōis: & ex inspectione aliquorum priuilegiorum cèntur plenissimè probata mens ipsius principis, conf. 172. nu. 47.

Legitimandi etiam in priuilegio pars una intelligitur secundum aliam, conf. 163. nu. 61.

Legitimandi etiam in priuilegio uerbum generale, uel ambiguum positum post alia, quæ sunt clara, debet in dubio intelligi de casu simili, conf. 163. nu. 62.

Legitimationes sunt fauorabiles: & priuilegia legitimandi debent latè interpretari, & exceptiones prohibentes legitimatiōem, debent stricte intelligi, conf. 172. nu. 53.

Legitimatio quando propriè dicatur, non autem dispensatio, conf. 7. num. 4.

Legitimatio non potest impugnari per eum, qui illi consensit, nec per eius heredes: & quòd quis approbat, non reprobat, conf. 764. num. 10.

Et quid si ante consensum ad legitimatiōem protestatus fuit contrarium, quòd per actum, quem faceret &c. dicto conf. 764. num. 11.

Et talis protestatio euacuat uires sequentis dispositionis contrariæ protestationi. d. conf. 764. nu. 12.

Legitimare infantes non potest Comes, nisi in eius priuilegio sit specialiter dictum: poterit tamè legitimare infantem, si in priuilegio dictum sit, quoscunque naturales spurios &c. propter dictionem uniuersalem, quoscunque conf. 764. nu. 35.

Legitimatus sine præiudicio proximorum, & legitimorum hæredum nihil penitus potest petere, nisi fuerit ei relictum per testamentum: & est communis opinio, conf. 7. nu. 1.

Legitimatus limitatè in eo tantum, quòd patri uidebitur, etiam respectu legitimæ, si pater nihil relinquat, nihil potest petere, etià quòd ad legitimam, conf. 7. nu. 2.

Legitimatus ut succedat in eo tantum, quòd patri uidebitur, uel secundum uoluntatem patris, admittitur tamen ab intestato, conf. 206. nu. 4.

Legitimati in eo tantum, quòd patri uidebitur, & non aliter, possunt tamen detrahere legitimam, & trebellianicam: & qua ratione, uide supra, legitima, & infra, Trebellianica.

Legitimus. Omnes cèsentur legitimi de iure naturali, & nullus illegitimus, conf. 418. numer. 4. & uide supra, Filius.

Legitimè nati, uel legitimè descendentes, uel nati ex legitimo matrimonio, Doctores habent promiscuos istos casus, seu uerba, cōfil. 564. nu. 11.

Legitimi ad hoc ut cèsentur esse filij, & de legitimo matrimonio nati, sufficit sola ignorantia matris tempore matrimonij, & conceptionis, conf. 788. nu. 12.

Et hoc procedit, etiam quòd ageretur de succedendo alicui testatori ex fideicommissio, ad quòd essent uocati tantum filij legitimi, & de legitimo matrimonio procreati. d. conf. 788. num. 13.

Læsiō, læsus. Læsiō enormis probanda est ultra dimidiam iustitiæ precij, inspecta æstimatione secundum tempus celebrati contractus, conf. 115. nu. 12.

Læsiō oportet quòd adit tempore contractus celebrati, conf. 116. num. 5.

Læsiō. Modus dignoscendi læsiōem, uel excessum in æstimatione, seu ualore regulariter sumitur secundum illud tempus, quo factus fuit contractus, conf. 256. nu. 13.

Læsiō. Ad dignoscendum, an contractus contineat fraudem, uel læsiōem, inspicere debet tempus, quo factus fuit ipse contractus, maxime quando id continet paritatem pro amobus contrahentibus, conf. 256. nu. 27.

Læsus non dicitur, qui aliquid fecit, ut litem euitaret, conf. 132. numer. 15.

Læsiō evidens ubi in contractu interuenit, uel in quantitate precij, uel aliter, non potest procedere præscriptio, uide infra, Præscriptio.

Læsiō an consideretur in donatione, uel renuntiatione, uide supra, Donatio, & infra, Renuntiatio.

Læsiō in quo consistat in contractibus iuratis &c. uide in consilio 198. nu. 30.

Læsiōe enormissima stante, uel præsumptione doli, nihil obstat iuramentum, uide supra, Iuramentum.

Læsiōe enormissima stante, non etiam obstat iuramentum, impetrata saltem absolutione ab eo, quominus secundum Deci. non est necessaria absolutio a iuramento, conf. 543. nu. 23.

Lexio an petere dicatur ex eo quod quis non fecit inuentarium, cō. fil. 214. num. 9.
Lexio. Rescissio contractus non facili fieri debet, nisi adsit notabilis differentia in estimatione bonorum &c. conf. 256. nu. 12.
Lexio non consideratur, ubi erat incertus euentus, qui poterat asserere, & commodum, & incommodum; conf. 286. nu. 15.
Lexio quando est enormissima, tunc presumitur dolus, confil. 289. numer. 29. confil. 663. numer. 2. & confil. 791. numer. 43. & confil. 100. num. 6.
Lexione enormissima stante, dolus re ipsa censetur ipso iure probatus: & presumitur etiam dolus ex proposito, confil. 81. numero 49.
Lexione enormissima stante, presumitur contractus factus uel propter metum, uel propter aliam speciem doli, confil. 89. nu. 5.
Lexio enormissima, uel dolus non tollitur propter presentiam, & consensum uiciorum, mariti, & aliarum personarum, qualescūque sint, confil. 89. num. 7.
Lexio enormissima sufficit ad presumendum dolum: & est communis opinio, conf. 597. nu. 9.
Lexio enormissima, & dolus iustificatur ex facie instrumenti, ex quo est mulier, & minor, conf. 751. nu. 7.
Lexione enormissima stante, clausulae generales, & renuntiationes, & praesertim renuntiatio exceptionis de dolo, & actionis in factum, & cuiuslibet legum auxilij, & beneficij &c. nihil operantur, neque obstant: quoniam augent suspicionem doli, etiam in casu, quo expresse fuerit renuntiatum beneficio. l. 2. C. de rescind. uend. conf. 543. nu. 22.
Lexionem scientibus non solent competere remedia rescissoria: & in facto proprio presumitur scientia: sed id non procedit, quando lexio est magna, id est, longe ultra dimidiam, tunc enim praesumptione iuris censetur latus ignorasse lexionem, confil. 543. numero 17.
Et tanto facilius presumitur ignorantia, si agatur de nouo succedere, d. conf. 543. nu. 18.
Lexio. Ille qui latus est, & exigit pecunias, non tam censetur approbare prius factum, quam ex consequentia eius in captione remanere: & consensus accessorius non solet haberi in consideratione, confil. 543. nu. 20.
Lexione enormi data, siue sit, consensus: accessorius, siue principaliter praestitus, non obstat in remedijs rescissorijs, confil. 543. numero 21.
Lexio minoris ut diiudicetur, sufficiunt quales, quales probationes, & in quibus casibus non requiratur probatio lexionis, quia actus de se eam demonstrat, conf. 301. nu. 5.
Lexio. Testes deponentes de enormi lexione, & iusto precio rei, quomodo debeant concludenter deponere, uide supra, Estimatio.
Lexio enormis quando probatur per testes, tunc testes deponentes de enormi lexione, & ultra dimidiam iusti precij, ex quibus rationibus praferantur alijs testibus deponentibus contrarium, cō. fil. 509. num. 3.
Lexio quomodo probetur, conf. 565. nu. 5. & 6.
Lexio in precio an sit concludenter probata, si testes non deponant de ualore bonorum cum onere retrodandi, conf. 791. nu. 18.
Lexio enormissima uenit declaranda arbitrio iudicis, confilio 751. numero 11.
Lexio. Iura subueniunt nedum foeminis, sed maioribus deceptis, & legijs, conf. 751. nu. 10.
Lexio. De enormi lexione potest agi, & excipi, non obstantibus renuntiationibus, conf. 396. nu. 3.
Lexio. Contractus aliquando censetur ipso facto approbatus, & q's censetur sibi preiudicasse, & habuisse certam scientiam, & notitiam bonorum, & qualitatibus, & ualoris, & reddituum, & presumitur uidisse, quod non extrahat aliqua lexio, ita ut ex parte sua uideatur factus contractus irreuocabilis, & ex comprobatione facta, & repetita ex post facto, quamuis tacite, censetur sublata omnis uia contrahendi: & quomodo, conf. 396. nu. 6.
Lexionem enormem, & contractus retractare, maxime decet religiosos, & tenentur, conf. 397. nu. 16.
Lexio enormis facit rescindi contractum &c. uide etiam infra, l. 2. C. de rescind. uend. &c.
Lexio. Pignus quod sustineatur, cum resoluitur contractus propter lexionem, haec opinio Bar. est communiter reprobata, confil. 399. nu. 7. & uide infra, Pignus.
Lexio maiestatis crimen, uide supra, Crimen, ubi posui.
Lexio enormis quando adest, presumitur in dubio quis ignorasse iustum precium, uel saltem standum est eius iuramento, confilio 310. nu. 23.
Lex quando semel statuit, quid agendum sit in casibus, qui possunt afferre quandoque utilitatem, & quandoque damnum, non est amplius curandum, si quid eueniat contra intentionem legis: quod etiam sit inter contrahentes, conf. 117. nu. 10.
Lex noua an possit comprehendere effectum futurum actus praeteriti, conf. 185. nu. 22.
Lex noua sicut non comprehendit actus praeteritos omnino perfectos, & consumatos, ita etiam non comprehendit actus perfectos ratione formae, qui tamen porrigunt aliquem effectum in futurum, conf. 185. nu. 25.

Legis potestas est semper in pectore principis: nec potest a seipso auferre potestatem condendi legem nouam, etiam appposito iuramento de non reuocando legem praecedentem: & quomodo id procedat, conf. 185. nu. 29.
Lex, seu decretum simpliciter loquens, refertur ad actus futuros tantum, non autem ad praeteritos, etiam si actus praeteriti porrigant aliquem effectum in futurum, conf. 185. nu. 31.
Lex noua, uel decretum nouum, an extendatur ad lites pendentes etiam in prima instantia, & in quibus nondum est lata sententia, uel conclusum in causa: & an trahatur ad actus praeteritos, uel pendentes: & quomodo id intelligatur, conf. 186. nu. 25.
Lex noua, seu nouae constitutiones non comprehendunt casus praeteritos iam perfectos, quamuis porrigant etiam effectum in futurum, conf. 233. num. 4.
Lex noua an trahatur ad praeterita, super quibus pendebat lis tempore, quo fuit edita lex noua, conf. 249. nu. 6.
Lex noua, seu nouae constitutiones Mediolani non comprehendunt casus praeteritos, iam decisos, etiam si disponerent, quod traheretur ad casus praeteritos, conf. 249. nu. 12.
Legis natura in dubio est dare formam negotijs futuris, & non praeteritis, conf. 249. nu. 24. & conf. 554. nu. 4.
Lex. Si tractatur de magno preiudicio, & futura potuerunt preiudicari per disponentem, tunc ad illa fit extensio, conf. 336. nu. 9.
Lex noua non comprehendit casum, quo ius iam erat acquisitum alijs, conf. 23. nu. 7.
Lex, uel constitutio, uel statutum an referri debeat ad negotia futura, & non ad praeterita: & an comprehendat ius iam acquisitum tertio: quid in contrariis, & actibus hominum, etiam principum, uide in conf. 554.
Lex, constitutio, uel statutum an comprehendat negotia praeterita, uel ius iam acquisitum: & de decisionibus Imolae in c. fi. de consulti. & Felini in c. 1. de sponsal. conf. 554. nu. 1.
Leges, uel constitutiones simpliciter editae, debent referri ad negotia futura, & non ad praeterita, ideo non auferunt ius quassitum tertio &c. conf. 554. nu. 2.
Et dispositio tex. in d. c. fi. de constitut. non habet locum in contrariis, & alijs actibus hominum, etiam si sint actus principum, quia illi intelliguntur potius de negotijs praesentibus, uel de praeteritis, & non de futuris: & quae sit ratio, & quae ratio rationis. d. conf. 554. nu. 3. cum nu. seq.
Legis, & constitutionis id proprium est, ut det formam negotijs futuris, non autem praeteritis, conf. 554. nu. 4. & confil. 249. nu. 24.
Leges, & constitutiones sunt generales, & perpetuae: & sunt, ut per eas prouideatur controuersijs hominum, seu negotijs non decisis: non autem sunt super claris, & decisis, conf. 554. num. 5.
Lex, constitutio, uel statutum, non comprehendunt negotia praeterita, uel ius iam acquisitum, nisi contrarium actum sit, conf. 554. num. 6.
Lex noua comprehendit omnes casus futuros, licet dependant a negotijs praeteritis, in his, quae perueniunt ad lites ordinationem: aliter est in pertinentibus ad decisionem, conf. 749. num. 1.
Lex, seu constitutio declaratoria locum habet in praeteritis, confil. 761. num. 91.
Leges, & statuta considerant potius id, quod potest esse, quam id, quod est de praesenti, confil. 172. nu. 41.
Lex an tollatur per consuetudinem, uide supra, Consuetudo.
Lex, & princeps aequiparantur, uide infra, Princeps.
Legis uerbis ad uerba hominis ualet argumentum regulariter uide supra, Argumentum.
Legis uim an habeat ordinatio principis, uide infra, Princeps.
Legis uim quando habeat sententia principis, uide infra, Sententia.
Lex simpliciter, & indistincte loquens, indistincte intelligenda est, & omnes casus comprehendere debet, etiam quod maior ratio sit in uno, quam in alio, conf. 260. nu. 3.
Lex. Factum hominis tendens ad illud, ad quod etiam tendit factum legis, non impedit factum ipsius legis, conf. 273. num. 12.
Legis dispositio solum consideratur, & non habetur ratio de facto hominis, quando factum hominis accedit ad dispositionem legis necessariam, conf. 30. nu. 12.
Lex. Voluntarium factum hominis non censetur illud, quod ex dispositione legis erat necessarium, conf. 30. nu. 13.
Lex scripta sicut debet tempori conuenire, ita & lex uiuens, scilicet princeps debet tempori conuenire, conf. 769. num. 84.
Legis, ac statuta censentur condita ad decidendos casus, de quibus contingit disputatio, conf. 279. nu. 7.
Legis contrarium propositum ne eueniat, semper curandum est, conf. 365. nu. 8.
Lex positua an liget in foro conscientiae, non est disputandum, quando canones distinguunt forum iudiciale a foro conscientiae, confil. 423. nu. 8.
Lex. Quando articulus quod ad legem posituam, & forum iudiciale, uerfatur in materia coniecturali, tunc non est seruanda in foro conscientiae dispositio legis posituae, si in foro conscientiae certum est illas coniecturas, seu praesumptiones non esse ueras, conf. 423. nu. 9.
Lex positua in dubio solet seruari etiam in foro conscientiae, si non est nutritua peccati, conf. 437. nu. 5.

Lex positua siue sit ecclesiastica, siue civilis, ligat in foro animæ, quando non est nutritua peccati, conf. 42. nu. 10.

Lex, uel statutum quamuis non receperit inuouationem, censetur tamen aliquando asserre nouitatem, si contingat nouitas in qualitate personarum, uel temporum, conf. 487. nu. 24.

Legis commissoria pactum &c. uide infra, Pactum.

Lex communis tollitur per non usum, seu per contrarium usum, conf. 27. nu. 1.

Legis ratione correctā, an censeatur correctā ipsa lex, uide supra, Correctio.

Leges, & statuta recipiunt naturalem intellectum, conf. 96. nu. 3.

Legis correctio, uide supra, Correctio.

Lex. Actus hominum recipiunt interpretationem a lege, & omnes interpretationes, & limitationes, quas recipit actus legis in ea materia, conf. 612. nu. 5.

Leges restringuntur ad materiam tituli, sub quo sunt situatæ, conf. 729. nu. 8.

Leges quod non habeant locum, nemo potest facere, conf. 760. numero 13.

Legis natura est realiter determinare, & non uerbaliter disputare, conf. 763. nu. 36.

Lex iulia maiestatis, uide supra, Crimen, ubi posui.

Lex, uel decretum non habet locum, nisi secundum terminos, & casus in ea comprehensos, conf. 773. nu. 10.

Lex & si dura seruanda est: sed tamen semper intelligitur excepta rationabilis excusatio, conf. 773. nu. 20.

Legis a uerbis non est recedendum: nec debemus esse clementiores ipsa lege scripta quantuncunque dura: & huic rigori debet subiaccere quælibet æquitas non scripta, conf. 776. nu. 31.

Legem potest quis imponere rei suæ, quam alij tradit, conf. 673. numero 2.

L. 2. C. de rescind. uend. De eius remedio uide aliquid in conf. 289.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium potest intentari non solum per modum agendi, sed etiam per modum excipiendi, conf. 289. nu. 27.

L. 2. C. de rescind. uend. & rescissioni ex d. l. non obstat iuramentum, stante dolo, qui dolus præsumitur ex læsione enormissima: & cessante etiam dolo, posset impetrari habitatio a iuramento, conf. 289. nu. 29.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium, data enormi læsione, competit etiam appposito iuramento in contractu, petita saltem absolutione, conf. 397. nu. 18.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium tollitur per iuramentum, conf. 81. nu. 45. sed uide ibidem nu. 54.

L. 2. C. de rescind. uend. remedium non tollitur per iuramentum, quando adest enormissima læsio, saltem impetrata absolutione a iuramento, & non debet iuramentum esse uinculum iniquitatis, conf. 81. nu. 54.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius beneficium tollitur, seu impeditur per iuramentum de obseruando, & sic confirmatorium, seu promissorium a maiori præstitum, conf. 791. nu. 40.

Sed hæc opinio non procedit, dato magno excessu longè ultra dimidiam, quia quando læsio est multum excessiua, longè scilicet ultra &c. subuenitur etiam maiori, non obstante iuramento: quod ubi obstat, relaxari debet. d. conf. 791. nu. 41.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium, secundum communem opinionem, non competit illi, qui sciebat ualorem, & qualitatem rei: & in dubio præsumitur error, uel ignorantia, & non scietia: quod etiam procedit in re sua: & qua ratione, conf. 396. numero 4. cum seq.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium competit maximè ignorantibus ualorem rei: & præsumitur quis ignorasse ualorem, quia non est præsumendum, quod si sciuisset ualorem, pati uoluisset enorme damnum, cum nemo præsumatur iactare suum, conf. 397. nu. 11.

L. 2. C. de rescind. uend. non competit scientibus læsionem, conf. 81. nu. 43. sed uide ibidem nu. 51.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius beneficium competit etiam scientibus læsionem: & renuntiantibus datur regressus, quando scilicet læsio est magna, & longè ultra dimidium, conf. 81. nu. 51.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius beneficij expressa renuntiatio, & exceptio de dolo, & clausula ex certa scientia, nihil operantur, stante enormissima læsione, imò augent suspicionem doli, & læsionis: & præsumuntur tales clausulæ adiectæ per caliditatem, & dolum, conf. 81. nu. 53.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium cessat, quando uenditor sciebat uerum ualorem rei uenditæ: sed id procedit in læsione parum ultra dimidiam iusti pretij, secus est in læsione ualde excessiua, quæ facit præsumi dolum ex proposito, conf. 791. numero 44.

Et uenditor præsumitur ignorasse ualorem rei cum pactis inhonestis, & insolitis apposis in uenditione, conf. 791. nu. 45.

L. 2. C. de rescind. uend. Cessante etiam remedio dictæ legis, potest rescindi contractus actione de dolo, quia stante læsione enormissima, censetur ipso iure probatus dolus re ipsa: unde etiam præsumitur dolus ex proposito, conf. 543. nu. 15.

Et siue sit dolus ex proposito, siue dolus re ipsa, sufficit quodlibet eorum ad rescissionem contractus, d. conf. 543. numero 16. & conf. 81. nu. 50.

L. 2. C. de rescind. uend. Venditionis contractus potest etiam rescindi propter enormissimam læsionem ex dispositione generali. l. si quis cum aliter, de uerb. obliga. quando alienatio continet dolum re ipsa, conf. 791. nu. 38.

L. 2. C. de rescind. uend. Contractus quamuis ab initio non contineat læsionem, si tamen ex post facto propter mutationem temporum contineat læsionem enormem, potest tunc rescindi, & debet regulari secundum qualitatem ipsorum temporum, si est contractus successiuus respiciens etiam futura tempora, conf. 34. nu. 16.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius beneficium habet locum in omni contractu, siue bonæ fidei, siue stricti iuris, conf. 397. nu. 1.

L. 2. C. de rescind. uendi. an habeat locum in contractu locationis cum pacto franchitandi: & an in contractu innominato &c. conf. 397. nu. 2.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium competit & in uenditione, & in locatione, conf. 397. nu. 8.

L. 2. C. de rescind. uend. competit etiam in locatione, seu contractu innominato, in quo adest obligatio franchitandi, conf. 397. numero 9.

L. 2. C. de rescind. uend. habet locum in emptione, locatione, & omni contractu innominato, etiam stricti iuris, in quo hinc inde nascitur obligatio secundum naturalem æquitatem: & competit tam uenditori, quam emptori, & tam locatori, quam conductori, conf. 397. nu. 10.

L. d. C. de rescind. uend. habet locum & in locatione, & in omnibus contractibus bonæ fidei, conf. 525. nu. 2. & uide infra, Locatio.

L. 2. C. de rescind. uend. & de eius remedio, uide in conf. 666.

L. 2. C. de rescind. uend. quando intentatur, tunc debet probari ualor rei cum onere retrodandi appposito in uenditione, conf. 791. nu. 22.

L. 2. C. de rescind. uend. quando intentatur, vel quando leuis admodum probatur læsio in precio, tunc ea potest euitari propter pactum retrodandi, seu onus annexum: & declaratur Abb. in ca. ad nostram, de emp. & uend. conf. 791. nu. 26.

L. 2. C. de rescind. uend. competit contra contractum uenditionis, stante enormissima læsione, etiam non probato ualore rei, considerato onere pacti retrodandi, quando adfuit alia pacta in fauorem emptoris, quæ præponderant pacto retrodandi, conf. 791. numero 37.

L. 2. C. de rescind. uend. quando intentatur, potest emptor supplere iustum pretium, & rem emptam retinere: nisi interuenerit dolus ad inducendum uenditorem ad uendendum rem, aliis eam non uenditurum, quia tunc cessat obligatio, conf. 791. nu. 47.

L. 2. C. de rescind. uend. Quando læsio consistit non solum in paruitate precij, sed in iniquitate pactorum apppositorum in uenditione, & deterioratione totius rei &c. tunc quia supplendo iustum pretium, non tollitur læsio, ideo non admittitur: sicut dicitur de eo, qui est læsus, quia uendidit, non quia minus iusto uendidit: quo casu cessat obligatio supplementi precij, conf. 791. numero 48.

L. 2. C. de rescind. uend. seu eius remedium est personale, & actio competens est civilis, & perpetua, & non tollitur minori spatio. 30. annorum, conf. 397. nu. 26.

L. 2. C. de rescind. uend. & eius remedium, cum sit actio personalis, non præscribitur minori spatio 30. annorum, conf. 397. numero 31.

L. 2. C. de rescind. uend. Venditio quamuis rescindatur propter enormem læsionem, non tamen tunc rescinditur pignus, quia erat in mera facultate illius emptoris etiam ex postfacto supplere iustum pretium, & non pati, quod uenditio rescindatur &c. secundum Bar. cuius tamen opinio communiter reprobat, conf. 399. nu. 4.

L. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum in contractu emphyteutico, uide supra, Emphyteosis, & an in contractu locationis, uide infra, Locatio.

L. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum in donatione, uel renuntiatione mulieris, uide supra, Donatio, & infra, Renuntiatio.

L. 2. C. de rescind. uend. habet locum etiam in contractu permutationis, uide infra, Permutatio.

L. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum in transactione, uide infra, Transactio.

L. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum in renuntiatione, quæ fit per ingressum religionem, uide infra, Religio, & infra, Renuntiatio.

L. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum etiam in alienatione hæreditatis, uide supra, Hæreditas.

L. si quis maior. C. de transactio. & de eius materia, uide in conf. 156.

Et in materia illius l. proceditur rigorosè, & præcisè ratione perituri, d. conf. 156. nu. 6.

L. si quis maior. C. de transactio. non habet locum, nisi quis sit in dolo & quod sufficiat etiam lata culpa, conf. 156. nu. 13. & uide in conf. 310. nu. 39.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- L.** si quis maior. C. de transac. limitatur, ut non procedat in eo, qui absque dolo, seu culpa, non seruauit iuramentum, conf. 310. numero 38.
- L.** si quis maior. C. de transac. & eius dispositio requirit dolum, secū dūm Docto. ibi communiter: & quando agitur de excludendo dolo, probationes coniecturales sufficiunt, conf. 238. nu. 11.
- L.** si quis maior. C. de transac. non habet locum contra eum, cui non potest aliquis dolus imputari: non incidit tamen quis in penam ex eo quod tentauit rescindere conuentiones, si uidit, quod re ipsa aduersarius non seruabat eas, conf. 697. nu. 3.
- L.** si quis maior. C. de transac. iusta causa excusandi a pena illius. Est si de repente contingat: ut si quis auocetur a principe, uel a republica, & cogatur abesse: uel casu aliquo fortuito impediatur, conf. 156. nu. 15.
- L.** si quis maior. C. de transac. & de illius materia: & quomodo procedant illæ pœnæ, uide in consilio 173. & supra, Iuramentum.
- L.** si quis maior. C. de transac. an habeat locum in conductore, quādo deficit in solutione, conf. 173. nu. 5.
- L.** si quis maior. C. de transac. & eius beneficium requirit sententiā Iudicis declaratoriam, conf. 173. nu. 8.
- L.** si quis maior. C. de transac. An in terminis illius, l. si unus ex contrahentibus amittat commodum contractus, uel instrumenti iurati in aliqua parte, propter non solutionē, uel aliter, cadat etiā a ceteris omnibus emolumentis resultantibus ex instrumento, & in qualibet eius parte, conf. 173. nu. 11.
- L.** si quis maior. C. de transac. In casu dictæ l. soluitur non solum pœnā expressā a contrahentibus ipsis, sed etiam perduntur omnia alia commoda ex tali contractu iurato prouenientia: uidelicet amittuntur actiones, perduntur data, & restituntur accepta, quæ omnes pœnæ concurrunt copulatiuē in odium perituri, conf. 173. num. 12.
- L.** si quis maior. C. de transac. Pœnæ, de quibus supra in casu dictæ l. procedunt generaliter, & indistincte, siue contractus fuerit ex causa lucratua, siue ex onerosa: & siue contrauentum sit omnibus capitulis, siue uni tantum, & siue sit magna, siue minima contrauentio, conf. 173. nu. 13.
- L.** si quis maior. C. de transac. Qui agit contra alterum contrahentem ad pœnas promissas in contractu, uel in casu dictæ l. si quis maior, debet in primis articulare, & probare, se impleuisse omnia ex parte sua, quæ promissæ in instrumento, alioqui succumbet, conf. 173. nu. 16.
- L.** si quis maior. C. de transac. Pœnæ dictæ l. quod non habeant locum quod ad eum, qui nihil promissit in contractu, licet in eum aliquid fuerit translatum, uel bona aliqua translata per alterum ex contrahentibus: & quid si ille tertius ratificauit etiam conuentiones contrahentis sui translatoris, & promissit seruare omnia per illum promissa &c. conf. 173. nu. 18.
- L.** si quis maior. C. de transac. Qui incidit in perituri, cadit ab omni commodo contractus per illam legem: quæ procedit etiam in sola attentatione, & in sola supplicatione, dato quod supplicans non impetrauerit id, quod petebat, secundum communē opinionem: & in pœnam dictæ l. si quis maior, incidit quis etiam eo ipso quod omittit facere id, quod posset facere: & ille text. procedit in omnibus contractibus, consilio 198. numero 60.
- L.** si quis maior. C. de transac. Quamuis in duabus prioribus pœnis positus in ea lege statim commissio perituri fiat executio ipso iure, secus tamen est in alijs pœnis subsequentibus, uelut est amittere data, uel cadere a contractu: & est communis opinio, contra Bar. conf. 330. nu. 4.
- L.** si quis maior. C. de transac. car non seruetur Papiæ, uide in conf. 677.
- L.** si quis maior. C. de transac. non solet de consuetudine seruari in Ciuitate Papiæ: sed ea consuetudo nihil facit quod ad contrahentes forenses, & contractum alibi celebratum, licet bona sint in territorio Papiensi, conf. 677. nu. 2.
- L.** si quis maior. C. de transac. De eius materia uide etiam in consilio 310. & infra, Transactio.
- L.** cum auus, & l. cum acutissimi, quomodo procedant: & quam rationem habeant: & quare proneptes faciant deficere conditionem, & excludant filium masculum testatoris, uide in conf. 245. nu. 1. cum seq.
- L.** cum auus. ff. de condit. & demon. non procedit, quando in testamento & facta mentio de masculis: item casus illius legis admittit censetur filios, non ex testamento, sed ab intestato, conf. 7. num. 22.
- L.** cum auus, & l. cum acutissimi, quomodo procedant: & quod non procedant in fideicommissio conditionali, quando conditio potest verificari in uita ipsius grauati, consil. 106. nu. 21.
- L.** si unquam. C. de reuocan. dona. quomodo procedat, uide supra, Donatio.
- L.** boues § hoc sermone. ff. de uerb. sign. & eius textus dispositio nō procedit, quando primus actus non habuit plenum effectum secundum intentionem agentis, conf. 292. nu. 10. & num. 21. & uide infra, Primus actus.
- L.** boues § hoc sermone. ff. de uerb. sign. & eius regula quod non habeat locum, quando primus actus non habet effectum iuxta intentionem agentis, conf. 496. nu. 3.
- L.** cum prætor. ff. de iudi. & eius regula quomodo procedat, consil. 721. nu. 11. & uide supra, Inclusio.
- L.** non codicillum. C. de testa. quomodo intelligatur, consil. 119. numero 44.
- L.** Scola. ff. ad Trebell. quomodo intelligatur, consilio 119. numero 45.
- L.** diuortio. ff. solut. matri. quæ loquitur in dote, habet locum etiam in locatione, conf. 124. nu. 6.
- L.** siue possidetis. C. de probat. & illius præsumptio quando cesset, conf. 135. nu. 8.
- L.** seruitutes. §. si. ff. de serui. urb. præd. quomodo intelligatur, consil. 142. num. 3.
- L.** item queritur. § qui impleto. ff. loca. non habet locum in emphiteusi, uide supra, Emphiteosis.
- L.** continuus. §. cum ita. ff. de uerb. oblig. & responsonem ad illum textum, uide in conf. 156. nu. 8.
- L.** ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebel. & de eius intelligentia, & mala intelligentia Cuman, conf. 167. nu. 33. 34. & 35. & de illo text. uide etiam in conf. 793. nu. 1.
- L.** lucius. ff. de hered. instit. De eius ratione & quomodo ibi nepotes præferantur substituto, non tamen uocati per testatorem, consil. 163. nu. 15.
- L.** pater seuerinam, in prin. ff. de cond. & demonst. De illo text. & de eius ratione, & intelligentia Doctorum, conf. 171. nu. 25. & seq. & de illo text. & quod procedat non solum in legatis, sed etiam in hereditate, conf. 463. nu. 10.
- L.** si. C. de posthu. hered. & de communi intelligentia ad illum text. conf. 171. nu. 36.
- L.** cum de in rem uerso. ff. de usur. quando non habeat locum, conf. 175. nu. 7. & uide infra, Præstatio.
- L.** tutor. ff. de bon. posse. De illo textu, uide in conf. 205. nu. 19.
- L.** i. §. i. ff. de administ. tutor. & de eius intelligentia, consilio 205. numero 57.
- L.** non omni. C. de administ. tutor. De illo text. uide in conf. 205. numero 66.
- L.** §. scio. ff. de minor. quomodo procedat, conf. 213. nu. 6.
- L.** quædam. ff. de acq. rer. domi. habet locum in dispositione uniuerfali, non autem in generali, conf. 218. nu. 19.
- L.** i. C. commu. de legat. & de eius intelligentia, uide in conf. 236.
- L.** si. ff. ad Trebel. de illo text. & doctrina Bar. ibi, uide in consil. 237. nu. 6. & 13. cum seq.
- L.** postulante. §. sed & in huiusmodi, & l. deducta. §. qui post tempus ff. ad Trebel. quomodo intelligantur: & de illis iuribus, & de casu difficili ad dictam l. postulante, uide in conf. 275.
- L.** si pater puellæ. C. de inoff. testam. an sit hodie correctæ, conf. 286. numero 13.
- L.** cum hereditate. ff. de acquir. hered. quomodo procedat, consilio 310. num. 22.
- L.** aufertur, de iu. ff. quomodo procedat, conf. 319. nu. 4. & de communi intellectu illius legis, conf. 787. nu. 3.
- L.** si pater. C. de hered. instit. & de eius intelligentia, consil. 319. numero 8.
- L.** si pater. C. de hered. insti. & l. neque professio. C. de testa. quomodo procedant, conf. 319. nu. 22. & nu. 32.
- L.** lege Cornelia la 2. ff. de fals. & de eius intelligentia, consilio 319. numero 40.
- L.** i. C. de fideiuss. tutor. quomodo debeat intelligi, consilio 328. numero 59.
- L.** si. C. de reuocan. donatio. quomodo intelligatur, consilio 330. numero 2.
- L.** si mater. §. i. ff. de nulg. quomodo procedat, conf. 344. num. 1.
- L.** si. §. Lucius. ff. de contra. emptio. uide de illo text. in consilio 370. numero 18.
- L.** cum uir. ff. de usucap. quomodo procedat, conf. 376. nu. 1. & quomodo debeat intelligi, ibidem nu. 6.
- L.** si familie. C. famil. hercis. quod ibi tradita procedant, quando res uendicatur, seu dissoluitur contractus ex facto illius, contra quem agitur, uel ex facto autoris sui, & non aliter: & quæ sit ratio, conf. 376. nu. 5.
- L.** meteribus. ff. de pac. uide de illo text. conf. 379. nu. 9.
- L.** si quis ex aliena. ff. de iudi. quomodo procedat, consilio 397. numero 2.
- L.** cum i. ff. de transac. & quod possit renuntiari cum iuramento dictæ legi: & quod sit magis communis opinio, conf. 397. nu. 33.
- L.** in rebus. C. de iu. dot. de illo text. & quando, & quibus casibus nō procedat, uide in conf. 408. & supra, Dos.
- L.** omnes, & l. bene a Zenone. C. de quadr. præscrip. quomodo procedant, conf. 434. nu. 38. & uide infra, Præscriptio.
- L.** si quis conductionis. C. loca. quomodo procedat, conf. 455. nu. 8.
- L.** qui in aliena. §. si. ff. de acq. hered. quando nō procedat, consilio 447. num. 22.
- L.** seiminæ. C. de secun. nup. quomodo procedat, conf. 456. num. 26. scilicet quod procedat etiam in marito &c.
- L.** pactum quod dotali. C. de pac. & l. si. C. famil. hercis. quomodo procedant, & concordentur, conf. 459. nu. 5.

L. nunquam. ff. de usufructio. quando non habeat locum, consil. 469. numero 9.
 L. fin. C. de acq. posses. & illius remedium est personale, consilio 469. numero 23.
 L. si ego. ff. de negot. gestor. quomodo procedat, consil. 480. numer. 1. cum num. seq.
 L. nemo. C. loca. quando locum non habeat, consil. 494. nu. 14.
 L. actus legitimi. ff. de reg. iur. procedit in conditionibus facti, non autem in conditionibus iuris, consil. 495. nu. 6.
 L. pantonius in princ. ff. de acq. hered. quando habeat locum, consil. 501. num. 6.
 L. & qui sub imagine. C. de distra. pignor. quomodo procedat, consil. 4. num. 5.
 L. codicillis in prin. ff. de usufruct. lega. & de illius intelligentia, consil. 31. nu. 12. vsque ad nu. 17.
 L. non intelligitur. §. si quis palam, de iur. ff. quomodo intelligatur, consil. 42. nu. 4.
 L. si ita scriptum. §. si de leg. 2. & l. si iam facta, de cond. & demonstr. quomodo procedant, consil. 52. nu. 5.
 L. quod mto. §. fin. ff. de acquirend. posses. quomodo intelligatur, consil. 78. num. 7.
 L. 1. C. de legiti. here. quomodo intelligatur, consil. 81. nu. 16.
 L. ut uim. ff. de iustit. & iur. de eius materia, uide supra, Homicidium.
 L. creditores. ff. de distra. pignor. quomodo limitetur, consilio 97. numero 52.
 L. si fundum per fideicommissum, de legat. 1. quomodo procedat, consil. 105. nu. 3.
 L. si is cui. §. Flavius. ff. de solutio. & de eius materia, uide in consilio 109.
 L. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. quomodo procedat, consil. 502. nu. 17. & 18.
 L. 1. C. si unus ex plu. appell. quomodo procedat, consil. 507. nu. 16.
 L. 1. C. si in commu. cau. quomodo loquatur, consil. 507. num. 17.
 L. si ita stipulatus fuero te fisti. §. si tibi nupsero. ff. de uerb. oblig. & ibi tradita quomodo procedant, consil. 513. nu. 7.
 L. ubi numerus. ff. de testi. quando non procedat, consil. 528. nu. 6.
 L. omne territorium. C. de censu. lib. 1. & l. forma. ff. de censu. quomodo procedant, consil. 530. nu. 5. & 6.
 L. si C. de alluio. & pallud. & l. pen. C. de om. ag. defer. lib. 1. r. quomodo procedant, consil. 530. nu. 8.
 L. si quis conductionis. C. loca. & de eius remedio, uide in consil. 531. & infra, Possessorium.
 L. quoties. C. de rei uendi. quomodo procedat, consil. 532. nu. 7.
 L. qui autem. ff. quæ in fraud. credit. quomodo procedat, consil. 541. num. 2.
 L. creditor. §. iustus. ff. de appellatio. quomodo procedat, consil. 547. numero 29.
 L. quicumque. C. de appch. publi. lib. 10. quomodo procedat, consil. 548. num. 6.
 L. quidam consulebant. ff. de re iudica. quomodo procedat, consilio 555. num. 12.
 L. quod seruus in fi. ff. de cond. ob cau. & eius regula quomodo procedat, consil. 555. nu. 36.
 L. 3. §. si tutor inimicus. ff. de suspes. tut. quomodo procedat, consil. 580. nu. 2.
 L. 1. ff. ubi pupil. educa. deb. quomodo procedat, consil. 580. num. 33.
 L. si tutor nominatis. C. de excusa. tut. quomodo procedat, consil. 580. numer. 53.
 L. decreto. ff. de suspes. tutor. quomodo intelligatur, consilio 580. numero 55.
 L. diffamari. C. de ingen. manu. habet locum in qualibet materia: & quis sit iudex competens: & quæ sit forma procedendi, consil. 587. nu. 5. & uide supra, Iudex.
 L. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. uide infra, Offerre, Oblatio.
 L. 3. §. ibidem Iulianus. ff. de carbo. edic. quomodo procedat, consil. 637. nu. 6.
 L. cum tabernam. ff. de pigno. quomodo procedat, & intelligatur, uide in consil. 718.
 L. necessario in prin. ff. de peric. & commo. rei uend. quomodo intelligatur, consil. 729. nu. 9.
 L. utilium. ff. de impen. in reb. dot. fac. quomodo intelligatur, & procedat, consil. 732. nu. 9.
 L. si quis in tantam. C. unde ui. quando habeat, uel non habeat locum, consil. 746. numero 7. & 8. cum numero sequent. & uide infra, Possessio.
 L. fin. C. de his qui uen. tra. impet. quomodo procedat, consilio 750. numero 46.
 L. 2. §. si sit agnatus, ad tertyl. uide de illo text. in consil. 761. numer. 34. cum seq.
 L. Lucius. §. gaio, ad trebell. & l. fin. §. filium, de leg. 2. non habent locum, quando superest persona, quæ ex uerisimili mente defuncti excludit substitutum: nec refert, quod magis de mente cõtinet vno modo, quam alio, consil. 765. nu. 50.
 L. quisquis. C. ad leg. Iul. maiest. uide supra, Crimen læsæ maiestatis.

L. si. C. de edic. di. Adria. tol. & eius remedium licet fundetur ex scriptura, tamen etiam habet locum in tacita substitutione in alia expressa comprehensa, consil. 771. num. 46.
 L. fin. C. de noua. non procedit in delegatione, secundum gl. communiter approbatam, consil. 2. nu. 10.
Libellus si est generalis, sententia etiam intelligitur generalis, ut sit conformis libello, uide infra, Sententia.
 Libellus generalis solet aliquando admitti, & tunc potest etiam admitti sententia generalis, seu simplex, consil. 346. nu. 43.
 Libellus. Debet esse conformitas in libello, seu petitione, in re, in causa, & in sententia, consil. 443. nu. 3.
 Libellus debet sustineri, omisso quocunque iuris rigore, quando causa agitur in senatu, uel de eius commissione: & non tam debet inspicere conclusio libelli, quam narratio facti & c. consil. 163. nu. 20.
 Libelli uerba debent interpretari secundum uerisimilem mentem proferentis, consil. 203. nu. 4.
 Libellus semper est sustinendus, quantum fieri potest: & concedendum est semper actori, ut eum delectet, consil. 230. nu. 10.
 Libellus debet semper sustineri, quantum fieri potest, etiam uiolando proprietatem uerborum, quando constat de mente actoris, consil. 346. num. 39.
 Libellus ualeat, quo assero me heredem Sempronij, quamuis reuera non sim hæres immediate, sed hæres heredis, & dato quod unus fuerit hæres ex testamento, alius ab intestato: & idem est si in libello conuenio aliquem tanquam heredem Sempronij, per rationem correlatiuorum, consil. 230. nu. 8.
 Libellus non potest redargui de ineptitudine actionis intetate, quæ do in eo nulla fuit expressa specialis actio, sed facta narratione, fuit subiecta conclusio generalis, tam apta ad personalem, quam realem, & subiecta deinde fuit clausula, ius & iustitiam ministrare, quæ tollit omnem difficultatem: & censetur intetata actio, quæ potest esse utilior ipsi actori, consil. 346. nu. 37.
 Libellus maxime saluatur, quando in fine ipsius dictum fuit, quod petebatur ius, & iustitiam ministrari, non solum modis, & formis in narratione libelli contentis, & quibuscunque alijs & c. & necesse non est exprimere actionem, sed sufficit apte narrare factum, consil. 346. nu. 38.
 Libelli clausula, peto ius, & iustitiam ministrari, nihil operatur, ubi est contrarietas, consil. 163. num. 22.
 Libelli clausula, peto ius, & iustitiam ministrari, non supplet defectus, quando remedia sunt inuicem contraria, consil. 174. numero 20.
 Libelli clausula, ius, & iustitiam ministrari, apposita in possessorio uti possidetis, non facit censeri intentatum possessorium rei integrandæ, quia est contrarium, consil. 175. num. 19. & uide infra, Possessorium.
 Libelli clausula, ius, & iustitiam & c. & omni meliori modo & c. solum prodesse quo ad actus accessorios, id est, qui tendunt ad sustinendum intentionem propositam: non autem operantur quod ad nouam intentionem, de qua non fuit cogitatum, consil. 376. nu. 39.
 Libelli clausula, ius & iustitiam ministrari, nihil operatur, nec eius vigore sustinetur iudicium, quando adest contrarietas, puta causa testati, & causa intestati, consil. 165. nu. 10.
 Libelli inepti exceptio potest opponi etiam post litem contestatam, & in quacunque parte iudicij, & etiam post sententiam latam, quando sententia est ipso iure nulla, & etiam in executione sententiæ: & talis sententia reformari non poterit per appellationem, sed erit de nouo agendum, consil. 163. nu. 23.
 Libellus est ineptus, quando nulla competit actio: & huiusmodi nullitas potest semper opponi, & ante sententiam, & post sententiam, vsque adeo quod etiam non est expectanda reformatio, uel confirmatio talis sententiæ per appellationem, consilio 328. numero 6.
 Libellus. Sententia interlocutoria contra exceptionem ineptæ petitionis non transit in iudicatum, consil. 328. num. 62. & uide infra, Sententia.
 Libellus quando est ineptus, omnia, quæ deinde agitantur, sunt ipso iure nulla, etiam si feratur sententia: & potest talis exceptio quodcunque opponi: neque purgatur talis ineptitudo ex probationibus factis, consil. 436. nu. 1.
 Libellus si fuit obscurus, incertus, & perplexus, & de obscuritate, & incertitudine fuit oppositum per reum conuentum, & tamē actor non aliter declarauit, quicquid super eo actum est, censetur nulliter actum, consil. 436. nu. 2.
 Libelli, seu petitionis conclusio debet inspicere, consil. 487. numer. 21.
 Libellus. Non censetur uoluisse quis ea petere, ad quæ petenda tunc ius sibi non competebat, consil. 487. nu. 22.
 Libellus. Qui poterat petere aliquid ex causa utili, seu ualida, & petijt aliud ex causa inutili, seu inualida, succumbit in illo iudicio, quamuis constet de eius causa ualida, consil. 443. nu. 2.
 Libelli, seu petitionis mutatio fieri non potest per actorem, nisi prius renuntiet iudicio iam cepto: & ante omnia debet fieri resectio expensarum reo, siue sit mutatio libelli, siue emendatio: neque aliter est audiendus actor, etiam si emendatio, uel mutatio. prouenisset ex causa iusti erroris: & si fuit processum ad ulteriora, fuerunt omnia nulliter facta, consil. 436. nu. 7.

- Libelli**, seu petitionis emendatio licita est etiam post litem contestatam, quando respicit non substantiam petitionis, sed qualitatem, item quando tendit ad declarandum, conf. 592. nu. 5.
- Libellus**, seu petitio potest quodcumque declarari ante sententiam, si pars aduersa non petat prius talem declarationem, consil. 625. numero 2.
- Libellum** obscurum declarandi ius non transit ad hæredes, consil. 741. nu. 15. & conf. 377. nu. 14.
- Libellus**. An confessio facta in libello præiudicat, maxime ante litem contestatam, vide in conf. 190.
- Libellanti** præiudicat confessio facta in libello, etiam non obstante, quod liceat emendare libellum usque ad litem contestatam, consil. 190. nu. 2.
- Libellus** potest emendari usque ad litem contestatam: sed non licet emendare etiam ante litem contestatam, quando continet libellus aliquid in fauorem rei conuenti, secundum communem opinionem, conf. 190. nu. 3.
- Nisi libellus** datus esset Iudici tantum, & nondum peruenisset ad notitiam partis, ibidem.
- Libellus**. Confessio facta in libello an præiudicat, si nõ fuit expressè acceptata per partem, fuit tamen pars citata, & in citatione fuit inserta copia libelli, seu requisitionis, conf. 190. nu. 4.
- Libellus**. Confessio facta in libello per errorem potest reuocari, dummodo probetur error: & quomodo debeat probari talis error, consil. 190. num. 5.
- Libellus**. In petitorio rei uendicationis, & cæteris iudicijs realibus, medium concludendi est, quando quis petit se declarari dominum, uel se habere ius in re: & in personalibus medium concludendi est, petere quod declaratur aliquem sibi esse obligatum, consil. 174. nu. 40.
- Libellus**, seu requisitio incerta etiam in summarijs non ualet, nec tenet: & super quantitate incerta non potest ferri sententia: ut si quis petat se manuteneri in possessione percipiendi annuatim quādam summam pecuniarum, conf. 175. nu. 1.
- Libellus**. Petitio debiti principalis, & petitio interesse, uel fructuum, & aliorum, quæ accedunt, sunt petitiones diuersæ: & licet deducta sint in eodem libello omnia, potest tamen ferri sententia super principali, & non super alijs, conf. 221. nu. 3.
- Liber** rationum si sit uerificatus in una partita, seu capitulo, idē etiam credendum est de alijs ibi comprehensis, quæ continent negotium annexum, conf. 114. nu. 17.
- Liber** rationum non facit fidem, si tamen probetur aliunde legitime aliquod capitulum ex contentis in ipso libro, tunc præstatur fides in cæteris omnibus dicto libro, conf. 141. nu. 19.
- Liber** rationis priuatus non solet fidem facere, probat tamen, quando pars aliqua eorum, quæ continentur in libro, aliunde comprobatur, conf. 174. nu. 35.
- Liber** priuatus rationum recipit totus fidem, quando aliquæ particellæ ipsius uerificantur, conf. 195. nu. 4.
- Liber** priuatus rationum patris an probet, uide in conf. 241.
- Libri** priuati rationum, in quibus pater scripsit, & adnotauit expensas in filios, constituendo se creditorem, & debitorem, excludunt donationem, & probant, animum ipsius patris, quando habent causam expressam crediti, & debiti, conf. 241. nu. 3.
- Liber** priuatus rationum sicut probat inter dominum, & seruum, ita etiam inter patrem, & filium: & an si pater, uel dominus sciebat se debitorem erga filium, uel seruum, constituatur propter hoc debitor, conf. 241. nu. 4.
- Liber** rationum. Rationes separate non habentes formam libri, sed scriptæ in listis, non faciunt aliquam fidem, conf. 241. nu. 10.
- Libracini**, seu notæ priuatae, & notulæ, & memorialia, an sint exhibenda, uide infra, Scriptura.
- Liber** rationum quod probet contra scribentem, etiam quod non sit scriptus manu sua: & quando, uide in conf. 276.
- Liber** rationum facit plenam fidem contra scribentem: & est communis opinio, conf. 276. nu. 4.
- Liber** rationum probat contra scribentem, siue sit scriptus manu sua, siue manu alterius, quia satis est, quod ipse eo utatur, quia eo casu præsumitur scriptus de eius mandato, conf. 276. nu. 5.
- Liber** rationum. Partitæ, quæ reperiuntur scriptæ in libro rationum, præsumuntur scriptæ nomine illius, cuius est liber, de eius mandato, conf. 9. nu. 19.
- Liber** rationum totus produci an debeat, an sufficiat producere particulas, conf. 276. nu. 10.
- Liber** rationum quomodo probetur esse idem, de quo fit mentio in casu, de quo agitur, conf. 276. nu. 23.
- Liber** factus de uoluntate utriusque partis, uidetur ab utraque parte approbatus, ut faciat fidem, conf. 453. nu. 2.
- Liber** si sit suspectus, non uidetur mereri fidem, puta si sit contrarius apochæ, uel alijs libris, seu scripturis &c. conf. 577. nu. 18.
- Libro** actoris, seu creditoris non est danda fides, si contrariatur apochæ per eum factæ, conf. 577. nu. 20.
- Libri** qualitas inspicienda est, & scripturæ, & illius chartæ, an sit suspitio falsitatis, conf. 719. num. 8.
- Liber** negotiorum gestoris an possit præiudicare domino, non est satis expeditum, præsertim cum dominus paratus est reddere rationem administrationis per alium modum, consil. 451. nu. 14.
- Liber** negotiationis caret omni suspitione fraudis, quando descripta sunt in eo omnia accepta, & omnia data, seu impensa: & quando omnia sunt palam facta, & nihil clam, nulla censeretur commissæ fraus, conf. 451. nu. 15. & conf. 452. nu. 6.
- Libris** alicuius adhibetur fides, secundum consuetudinem Ciuitatis Pisarum: sed libris adhibetur fides, dummodo super hoc feratur sententia declaratoria Iudicis, conf. 575. nu. 16.
- Libris** priuatorum vulgaris est questio in Ciuitate Pisarum de consuetudine, seu corruptella præstandi fidem, & quotidie in foro uerfat, conf. 577. nu. 1.
- Libris** esse adhibendam fidem, aut cuiuslibet alii probationi, si consuetudo, uel statutum disponat, nunquam excludit probationem in contrarium, conf. 575. nu. 17.
- Libro** alicuius quod præstetur fides in omnibus in eo descriptis, si extet consuetudo, talis consuetudo non est ualida de iure, & censetur indiscrcta, & prona ad malum, id est, ad falsum committendum: & est contra naturam consuetudinis, quæ debet esse rationalis, consil. 576. num. 7.
- Libri** mercatorum an, & quomodo probent: & de statuto, uel consuetudine præstandi fidem libris mercatorum, uel artificum: & quod intelligatur in pertinentibus ad eorum artem: & quod scribere fideiussorem, uel quod unus promissit pro alio, non sit de pertinentibus, nec credatur libro, uide in conf. 576.
- Libris** mercatorum, uel artificum esse dandam fidem, si statutum, uel consuetudo disponat, procedit, quatenus in eis scriptum est aliquod negotium suæ mercantia, uel artis: non autem si non contineat tale aliquod negotium, conf. 576. nu. 3.
- Libris** mercatorum, uel artificum consuetudo præstandi fidem, debet restringi, ut solum procedat in pertinentibus ad eorum artem, cuiusmodi non est fideiussio: quia fideiussio ita potest fieri, uel scribi per non mercatores, uel artifices, sicut per mercatores, & artifices, conf. 577. num. 9.
- Libris** mercatorum dato quod præstaretur fides, non tamen præstatur fides, si mercator scripsit in libro, quod aliquis promissit sibi soluere debitum pro fictu cuiusdam lecti, quod alijs sibi debet, conf. 576. nu. 2.
- Liber** mercatoris, uel artificis si continet scriptum, quod unus promissit soluere pro alio, hoc non potest dici negotium suæ artis, conf. 576. nu. 4.
- Libro** mercatoris pannorum non est danda fides, si ipse mercator scripsit in eo de aliquo deposito, uel mutuo, quia non pertinet ad artem suam: & eadem ratio procedit, si scripsit fideiussionem, conf. 576. nu. 5.
- Liber** mercatorum probat, quando continet aliquid, quod pertinebat ad eos facere ratione exercitii, & artis suæ, & non aliter: sed quod unus promittat pro alio, pertinet ad omnes, etiam non mercatores, neque artifices &c. conf. 576. nu. 6.
- Libris** mercatorum an præstetur fides: & de consuetudine præstandi eis fidem, & de libris aliorum priuatorum, quæ consuetudo dicitur uigere in Ciuitate Pisarum, & an, & quomodo credatur libris: & quod scribere fideiussionem, non sit de pertinentibus, nec credatur tali libro: & de consuetudine, quomodo probetur, uide etiam in conf. 577.
- Liber** mercatoris si continet scriptam fideiussionem, an dicatur de pertinentibus ad mercaturam, eo quod fideiussio est obligatio accessoria: quod non: & quomodo sit accessoria, conf. 577. nu. 11.
- Libris** si de consuetudine præstanda est fides, uel secundum statuta, quod fideiussio non sit de pertinentibus, neque credendum sit libro mercatoris, uel artificis, qui scripsit unum fideiussisse pro alio, consil. 577. nu. 12.
- Libris** quod præstetur fides de consuetudine Pisana, an talis consuetudo procedat etiam quod ad libros illorum, qui non sunt mercatores, uel artifices, dummodo sint uiri probi, conf. 477. nu. 13.
- Libris** eorum, qui non sunt mercatores, uel artifices, etiam quod præstanda esset fides, id tamen solum procederet, quando liber haberet formam libri, id est, contineret formam rationum, & haberet data, & accepta, & ita contineret aliquam negotiationem in proposito, de quo agitur, conf. 577. num. 14.
- Et tunc** idem dicendum est, quod de libris mercatorum, uel artificum, quod præstetur fides libro, quatenus continet aliquid, pertinens ad negotiationem, uel rationem, uel negotium, de quo principaliter agit in libro: sed fideiussio nõ est talis actus, d. cõf. 577. nu. 15.
- Libro** mercatoris, aut alterius persone adhibere fidem, est in arbitrio Iudicis, etiam stante statuto, uel consuetudine de adhibenda eis fide: debet enim intelligi, nisi contrarium uideatur Iudici ex rationabili aliqua causa, uel coniectura, conf. 577. nu. 17.
- Libri** mercatorum faciunt fidem de consuetudine: & tantomagis si sint libri defuncti, conf. 51. nu. 36.
- Liber** priuatus non est penitus sine fide, quando est liber mortui, consil. 355. nu. 27.
- Libris** mercatorum quod præstetur fides, an ualeat consuetudo, & de mercatore, qui scripsit in libro aliquem fideiussisse pro alio, an scilicet fideiussio dicatur de pertinentibus ad artem: & an credatur &c. uide in conf. 95. & quod non, ibidem nu. 14.
- Libris** mercatorum, uel artificum quod præstetur fides, si extet consuetudo

fuetudo, debet intelligi, & limitari nisi contrarium videatur Iudici ex aliquibus causis probabilibus; & si statuto uel consuetudo disponat contrarium, est indiscreta, & prona ad malum, conf. 95. nu. 1.

Libris mercatorum quanuis crederetur in pertinentibus ad artem, tamen fideiussio non est de pertinentibus ad artem, seu negotiationem mercatoris: sicut nec mutuuum, commodatum, vel depositum, conf. 95. nu. 11.

Libris mercatorum credendum est in pertinentibus ad eorum artem, uel exercitium, & quæ ipsi aliter non facerent, nisi exercerent eam artem, conf. 95. nu. 12.

Liber mercatorum est longè maioris fidei, quam communiter sint alij libri: & saltem de consuetudine generali solet facere fidem, etiam in fauorem ipsius scribentis, conf. 276. nu. 8.

Libris mercatorum hodierni temporis non adhibetur fides aliqua de iure communi, conf. 719. nu. 1.

Liber mercatorum ubi solet facere fidem, id uidetur procedere quò ad controuersiam duntaxat quantitatis, ita quòd aliunde conitet debitorem esse debitorem, conf. 719. nu. 6.

Liber mercatorum ubi solet probare, id intelligitur in pertinentibus duntaxat ad eorum artem: & non uidetur probare, si in libro continetur solum, quòd quis promissit soluere pro alio, confilio 719. num. 7.

Liber societatis solet de iure facere maiorem fidem, quam liber hominis priuati tantum, conf. 276. nu. 9.

Liber æstimi, uide supra, Estimum, ubi posui.

Liber Archiui, uide supra, Archium.

Liber, seu scriptura Officialis facit plenam fidem: & liber comparit, conf. 141. nu. 13.

Libri Communitatis, qui sunt sub publica custodia, probant saltem quòd ad illos, qui habent bona in eo territorio, conf. 249. nu. 14. & uide supra, Archium.

Liber Thesauraria facit plenam fidem eorum, quæ pertinent ad negotium Thesaurariae, quia est liber publicus confectus de negotio publico, & ex publica autoritate, conf. 453. nu. 1.

Liber officialis publici facit plenam fidem: & qua ratione, confilio 453. nu. 4.

Liber officialis publici facit fidem pro tertio, & contra tertium, & contra ipsum scribentem, non autem pro eo: hæc tamen opinio Bartoli habet contradicentes, & est periculosa, conf. 453. nu. 5.

Liber officialis publici facit fidem etiam pro ipso scribente in negotijs connexis, tam contra se, quam pro se, conf. 453. nu. 6.

Liber communitatis probat etiam pro ipsa communitate, si seruatus fuit in archiuis, conf. 16. nu. 7. & supra, Archium.

Liber officialis de mandato ipsius descriptus facit plenam fidem contra eum, conf. 789. nu. 19.

Libri istorum, qui constituuntur ad recipiendum gabellas, & collectas, fidem plenam inducunt, etiam quòd absente parte aliquid scriptum sit, conf. 789. nu. 20.

Liber canonicorum an prober, uide supra, Canonicus.

Libera presumitur quælibet res, conf. 16. num. 1. & uide infra, Seruitus.

Liberam voluntatem, uel liberam facultatem, hæc uerba denotant id, quod sonant, & non possunt reduci ad arbitrium boni Viri: & de uerbis illis, ad libitum, remissiue, conf. 567. num. 5. & uide supra, Arbitrium.

Liberatio facta cum uno, non trahitur ad alium, confilio 3. num. 13.

Liberatio, seu quitatio facta in persona unius ex reis debendi, prodest alteri, conf. 738. nu. 9.

Liberatio quantumcunque generalis, non trahitur ad incognita, etiam stante iuramento: neque trahitur ad cognita, in quibus error interuenit, conf. 3. nu. 14.

Liberatio generalis facta, nulla sumpta occasione, presumitur captiliosa, conf. 3. nu. 16.

Liberatio carens solita forma liberationem, redditur suspecta, præsertim quando est simplex, & generalis, & expedita duobus uerbis, cum tamen sit de re magni momenti, conf. 224. nu. 11.

Liberatio intelligitur emissa, rebus sic stantibus, conf. 302. nu. 8.

Liberationi quæ fauet, interpretatio sumenda est, confilio 289. numero 32.

Liberatio minoris, uide infra, Minor.

Liberè, hæc dictio remouet omne impedimentum, confilio 8. num. 17.

Liberi positi in conditione an censeatur uocati, uide supra, Conditio, ubi posui.

Liberi, uide supra, Filij.

Liberorum appellatione quando ueniant omnes descendentes, confilio 200. nu. 5. & uide supra, Filij.

Liberis, hæc dictio de sui proprietate solet esse communis ad mascululos, & feminas, conf. 483. nu. 28.

Liberi. In materia exorbitanti etiam fauorabili dispositio facta de liberis, non extenditur ad fratres, uel ad sorores, conf. 770. nu. 6.

Libertas. Prescriptio longissimi temporis ex multitudine actuum factorum per aliquos tanquam liberos, dat legitimam quasi possessionem libertatis, conf. 111. nu. 12. & uide

infra, Prescriptio.

Libertas aduersus subiectionem præscribitur, uide infra, Prescriptio.

Libertas ecclesiastica, uide supra, Ecclesiastica libertas.

Licentia Iudicis de alienando, uide supra, Iudex.

Licentia concessa de ingrediendo possessionem propria autoritate, uide infra, Possessio.

Licetia data per principem an duret eo mortuo, uide infra, Princeps.

Licentia, hoc uocabulum aliquando denotat autoritatem, & solet appellari licentia approbationis, conf. 342. nu. 38.

Licentia uocabulum cum descendat a uerbo licet, denotat cognitionem causæ, & non permissionem ex libera uoluntate, confilio 342. nu. 39.

Licetum. In dubio nemo presumitur uelle facere illud, quod licito modo facere non potest, conf. 442. nu. 25.

Licetum. In dubio facienda est interpretatio in actum licitum, non autem illicitum, conf. 583. nu. 2.

Licito modo potius, quam illicito quilibet censetur facere actum presumptione iuris, conf. 623. nu. 2.

Ligna incisa an ueniant, uenditis fructibus siluæ ceduar, uide infra, Silua.

Limitatio non inducitur per uerba posita ad demonstrandum, conf. 556. nu. 26.

Limitata causa debet producere limitatum effectum, confilio 294. num. 7.

Limitato modo omnino an fiat concessio, & nullatenus, seu nullo casu fiat absoluto modo: an fiat uno casu absoluto modo, & simpliciter, hæc differunt, confilio 473. nu. 21.

Linea masculina legitima, & naturalis descendens, hæc uerba quos comprehendant, conf. 564. nu. 10. & 11.

Liquidum dicitur, quod probatur per instrumenta, conf. 739. num. 7.

Litera dicitur, quæ potest uideri, & legi, confilio 770. numero 25.

Litera dicitur, quæ oculis uidetur, non quæ solo intellectu percipitur, conf. 771. nu. 3.

Litera occidit, spiritus uero uiuificat, conf. 771. nu. 28.

Litera non solum dicitur illa, quæ oculis corporis uidetur, & legi potest, sed etiam lectione, & oculis mentis, & intellectualibus: & legere dicimur non solum quæ oculo corporali, & uisuali, sed etiam quæ oculis mentalibus, & intellectualibus legimus, conf. 771. nu. 43.

Literæ principis quando non probent, uide infra, Princeps.

Literas si quis acceptauit, & eius non contradixit, censetur sibi præiudicasse, puta si debitor accepit literas a creditoribus, & illas approbasse censetur: sed limita duobus modis, conf. 448. num. 4. & 5. cum seq.

Literas recipiens, & eis non contradicens, sibi præiudicat in his solum, quæ dependent ab ipso, non autem in his, quæ dependent a facto scribentis: & ponitur exemplum, & ratio, confilio 448. nu. 5. cum nu. seq.

Literæ. Procurator si scribat domino, se eius nomine donasse Titio centum, & dominus receperit literas, censetur approbasse ipsam donationem, tanquam suo nomine factam Titio: non autem censetur confiteri, quòd ita in facto, & re uera sit, quòd ille procurator numerauerit centum &c. conf. 448. nu. 6.

Literæ si habent se in modum calculi, tunc illas recipiens, & eas retinens, censetur retinere uerisimiliter, non animo approbandi, sed potius animo intelligendi postea, an res ita se habeat, siue literæ contineant illa uerba, quòd debeat ea summa restitui &c. siue non, conf. 448. nu. 7. & uide etiam supra, Epistola.

Literas producent in iudicio, uidetur eas approbasse, confilio 448. num. 8.

Literis, uel attestacioni aliquorum, qui sint eminentes personæ, credendum est, puta Præfidentibus Camera apostolicæ, & præsertim Cardinali: & tanto magis in negotio pertinente ad eorum officium ordinariū, conf. 531. nu. 26.

Literæ subsidiales, uide de eis in conf. 208.

Literæ subsidiales ad quem dirigi debeant, si citatio personarum ecclesiasticarum, uel principum secularium fieri debeat per literas subsidiales: & an ad Iudicem competentem eorum, qui sunt citandi: & quid si non habent Iudicem competentem, nisi Papam, & Imperatorem, conf. 208. nu. 14.

Literæ subsidiales, Iudex, cui mittuntur tales literæ, censetur actum expedire, tanquam Iudex delegatus alterius Iudicis, a quo ueniunt literæ: & quomodo: & qualiscunque sit Iudex, siue laicus, siue clericus, idoneus est, conf. 208. nu. 16.

Literas subsidiales si Iudex exequi recusat, quid agendum, remissiuè, conf. 208. nu. 20.

Lites. Nostra interest non vexari litibus, præsertim quia nunquam restituuntur uictoribus impense omnes, neque damna, uel incommoda, conf. 375. nu. 23.

Lites ut tollantur, iura fauent extinctioni dubietatis prouenientis ex lite presentis, uel futura, conf. 286. nu. 3.

Lites. In conuentione facta ad lites tollendas, seruanda sunt omnia omnino, ut in sententia ex compromisso, conf. 132. nu. 14.

Litum

Litem ut euitaret, qui aliquid fecit, non dicitur latus uide supra, Latio.

Lites, & expensæ multiplicandæ non sunt, conf. 585. nu. 43.

Litis dubius euentus probatur eo ipso, quod per testes peritos declaratur, quanti potuisset communiter vendi talis, seu tale ius deductum in lite, conf. 543. nu. 12.

Litis euentus dubij probatio, & probatio bonorum, quando ad idem videantur tendere, conf. 543. nu. 14.

Litigare. Quando quis censetur habuisse iustam causam litigandi, uide supra, Expensæ.

Litigare. Quando homines, uel subditi sunt litigaturi aduersus dominum, an possint se congregare sine licentia domini, uide supra, Communitas.

Litigare. Communis omnium Doctorum conclusio est, quod quocumque aliquis litigaturus est aduersus alium, non tenetur ab illo petere licentiam, uel consensum, uel auctoritatem, quanuis alias teneretur ab eo petere, si non esset cum eo litigaturus: & quæ sit ratio euidentis huius conclusionis, conf. 427. nu. 1. cum seq.

Litigare quis potest re vera pro alio, licet in cortice videatur litigare pro seipso, conf. 14. nu. 4.

Litigatori utrique quod eadem dispositio non sit communis, absurdum est, conf. 50. nu. 10.

Litigiosi uicium ad hoc ut habeat locum, opus est, quod lis sit super illa re, quæ alienatur, conf. 128. nu. 1.

Litigiosa bona dicuntur effecta ex lite mora, conf. 484. nu. 85.

Litigiosæ rei alienatio potest reuocari, etiam si facta sit ignorantibus, & an fiat litigiosa, quando disputabatur solum de possessione, Bar. dubitat, conf. 625. nu. 10.

Litis pendentia. De attentatis pendente lite, uide supra, Attentata.

Litis pendentia est magis priuilegiata, quam interdictum unde uide, conf. 115. nu. 13.

Lite pendente alienatio facta an valeat: & de reuocatione attentatorum pendente lite, uide in conf. 128. & supra, Attentata.

Lite pendente alienatio ad hoc ut censetur prohibita, & seu locum habeat uicium litigiosi, opus est, quod lis sit super illa re, quæ alienatur, conf. 128. nu. 1.

Lite pendente alienatio facta, per quam assertur præiudicium liti, uel saltem assert molestiam de facto, reuocari debet, & quælibet dubitatio facit, ut actus interim prohibeatur, nec attenditur præiudicium tertij, in quem est alienatum, conf. 128. nu. 6.

Litis pendentia. An lex noua trahatur ad lites pendentes, uide supra, Lex.

Lite pèdète actus possessorij facti non profunt, uide infra, Possessio.

Lite pendente nihil est innouandum: & si post ceptam discordiam aliquid fuit innouatum, non est habenda ratio eorum, quæ facta fuerunt post talem nouationem, conf. 439. nu. 5.

Lite pendente nihil innouandum esse, quomodo intelligatur regula, conf. 20. nu. 14.

Litis pendentia. Quando aliquid de plano esset concedendum, si non penderet lis, & constat, quod non assert præiudicium liti, debet concedi, non obstante pendentia liti, conf. 487. nu. 16.

Litis pendentia non impedit causam illam tractari, quando ita sunt separatæ, quod sententia lata in una non pareret exceptionem rei iudicatæ in alia, conf. 487. nu. 17.

Lite uniuersali pendente, debent filere ceteræ omnes particulares ab ea dependentes, uel eam quouis modo attingentes, etiam quod non fuerit cepta lis, sed dubium sit de ea, conf. 62. nu. 2.

Litis contestatio. Lis contestari, uel quasi censetur, quando super meritis rei sit aliqua contradictio, in causis, in quibus non datur propriè forma iudicij, conf. 226. nu. 14.

Lite etiam non contestata conceditur, quod procedatur contra absentem ad diffinitiuam, ubi aliter consuli non potest, uide supra, Absens.

Lis contestata licet nondum fuerit, tamen indistinctè transit ad hæredes ius, quod ceptum fuerat deduci in iudicium in causa ciuili, conf. 226. nu. 13.

Litis contestatio si facta non fuit, & testes fuerint examinati lite non contestata, & reus opposuit, omnia agitata sunt nulla, etiam quod Iudex uoluerit procedere ad ulterius: quia non est in eius facultate immutare iuris ordinem, præsertim ubi lex facit processum nullum ipso iure, conf. 436. nu. 4.

Litis contestatio facit actionem perpetuam, conf. 607. nu. 8.

Locatio, Locator. Locatio facta ad sex annos, intelligitur perinde ac si esset facta ad sex perceptiones fructuum: & dispositio l. diuortio, quæ loquitur in do re, habet locum etiam in locatione, conf. 124. nu. 6.

Locatio. Consuetudo regionis inspicitur in contractu locationis, & consuetudo locatoris circa rem locatam, conf. 318. nu. 20. & uide supra, Consuetudo.

Locata si fuit domus, an censetur etiam locata domus parua, quæ est contigua, uide supra, Domus.

Locationis, & conductionis contractus quando non comprehendat redditus iurisdictionis feudalis, ut sunt confiscationes bonorum, penæ, & mulctæ, conf. 389. nu. 1. & uide supra, Iurisdicção.

Locatio. Pensio statuta in contractu locationis si uerisimiliter est correspondens fructibus, declarat quid in ipso contractu comprehendatur, conf. 389. nu. 10.

Locationis in contractu solet etiam bona fides considerari, conf. 389. nu. 17.

Locatio, & uenditio procedunt per easdem regulas, ubi cõtrarium non est expressum, conf. 389. nu. 3.

Locatio. Valet argumentum a contractu venditionis ad contractum locationem, conf. 389. nu. 16.

Locationis in contractu licitum est contrahentibus in precio se decipere, uide supra, Contractus, Contrahentes.

Locare qui potest, potest locando facere pacta, conuentiones, seu capitula cum conductoribus, quæ pertinent ad ipsam locationem: quia sunt pars locationis, & sine eis non posset commodè locatio explicari, conf. 428. nu. 2.

Locatio. Fructus percepti per conductorem sunt loco ficti, qui per eum soluitur, & nihil dat de suo locatori, conf. 666. nu. 20.

Locationi, seu inuestituræ factæ per suos antecessores, an nouus successor in clericatu, seu beneficio stare teneatur: an uerò possit contractum reuocare: & an sibi præiudicet, recipiendo per aliquot annos pensionem constitutam ab antecessore, uide in consilio 134.

Locationem, uel inuestituram, & totum contractum factum per antecessores, successor nouus in clericatu potest absolute reuocare: & quando locator est simplex clericus, uel etiam canonicus sine administratione in beneficio, non valet contractus per eum factus, etiam si esset locatio ad modicum tempus, nisi uiuente ipso locatore, quia censetur usufructuarius, uel potius administrator, etiam si habeat administrationem, ut possit comparere in iudicio & c. conf. 134. nu. 1.

Locationis contractus factus de rebus ecclesiæ, aut sit nomine ipsius clerici locantis, & tunc successor non tenetur stare contractui, & quæ sit ratio: aut sit nomine ecclesiæ (ut præsumitur in dubio) & tunc si non continet utilitatem ecclesiæ, successor etiam non tenetur stare: & competit vel remedium l. 2. C. de rescind. vend. uel restitutio in integrum, prout apparet latio, in dimidia, uel citra, conf. 134. nu. 3.

Locatio. Successor nouus in beneficio, qui poterat rescindere contractum locationis, an sibi præiudicauerit, si per aliquos annos recepit pensionem constitutam ab antecessore suo, & quid in emphiteota, conf. 134. nu. 9.

Et quod non, si recipiendo pensionem protestatus fuit, se id facere sine præiudicio ecclesiæ & reseruauit iura sua: & maxime si etià nomine ecclesiæ taliter protestatus est d. conf. 134. nu. 10.

Locatio si facta fuit per prædecessorem in beneficio, an successor teneatur stare colono: & quod sic, si sit Rectoria, nisi sit euidenter in damnum ecclesiæ, conf. 525. nu. 8. uide etiam supra, Colonus.

Locationis contractus latio iudicatur euidenter, si parua pensio fuit promissa, & nunc, uel in præteritum, locabantur bona ad multo maiorem pensionem per ipsos primos conductores alijs personis, conf. 134. nu. 4.

Locationis contractus certorum prædiorum ad decennium, sub annua mercede scutorum 25. appposito pacto obligatorio franchitationis, & emptionis dictorum prædiorum infra dictum decennium pro precio scutorum 500. qui contractus dicatur: an emphiteosis: an locationis: an uerius venditionis: & an contractus innominatus: & an competat l. 2. C. de rescind. uend. conf. 397. nu. 2. cum sequen.

Locatio propriè non uidetur, sed contractus innominatus, in quo adest obligatio franchitandi: quæ uidetur alterare naturam contractus: & etiam in eo competit remedium l. 2. C. de rescind. uend. conf. 397. nu. 9.

Locatio continens lationem ultra dimidiam iusti precij, potest rescindi, siue sit facta per dominum, siue per eius procuratorem: & tex. in l. 2. C. de rescind. uend. habet locum & in locatione: & in omnibus contractibus bonæ fidei, conf. 525. nu. 2.

Locatio facta per procuratorem si non contineat lationem ultra dimidiam, sed tamen notabilem, & euidentem, quæ arguat dolum, uel donationem, aut dilapidationem, potest etiam rescindi per dominum: & quæ sit ratio: & quod plurimum poterit arbitrium Iudicis & c. conf. 525. nu. 3. cum nu. seq.

Locatio quod possit rescindi prætextu lationis, intelligitur secundum terminos legis prædictæ, uidelicet ut concedatur electio conductori, an uelit supplere iustum precium, conf. 525. nu. 5.

Locatio non potest rescindi, tanquam continens lationem, nisi latio sit ultra dimidiam, conf. 525. nu. 6. uide etiam supra, l. 2. C. de rescind. uend. & c.

Locatio facta in perpetuum, cum facultate se liberandi, si cõtineat lationem, debet rescindi, uel moderari: & quid si contractus cõtineat duo, & precium, & pensionem, & commensurando unum ad aliud, in altero ipsorum continetur latio: & de hac materia, uide in conf. 666.

Locationis in perpetuum contractus, quanuis cum facultate se liberandi, si ab initio contineat lationem, potest per uel rescisio ipsius contractus: uel ut saltem reducat ad iustam pensionem: & contractus debet iudicari secundum tempus presens, id est, quod sit, quic-

fit, quicquid postea contingat, conf. 666. nu. 1.
 Et si pensio collecta in viginti annos excedit valorem proprietatis, censetur pensio excessiva d. conf. 666. nu. 2.
 Locationis contractus utrum debeat rescindi, uel moderari, datur electio ipsi conductori, qui est laesus, conf. 666. nu. 3.
 Locationis in contractu si fuit appositum pactum liberandi, censetur tale pactum, tanquam pars precij, scilicet in fauorem ipsius conductoris: & quando censetur appositum in fauorem locatoris, conf. 666. nu. 4.
 Locationis contractus quando semper temporibus subsequentibus censetur habuisse laesionem, puta si nunquam percipi potuit valor ficti, & nunquam creuit redditus, licet creuerit valor proprietatis: & quod considerandus sit redditus in locatione, consilio 666. nu. 5.
 Et non prodest, quod conductor posset alternativè, vel se liberare, vel perseverare in ficto d. conf. 666. nu. 6.
 Et licet auctus sit valor rei, quia ita fors tulit, cum tamen potuisset evenire contrarium, id non videtur habendum in consideratione d. conf. 666. nu. 7.
 Locatio. Statutum Papiense disponens, neminem esse audiendum pro enormi laesione in contractu locationis, uel conductionis, non videtur de iure ualidum: quia uidetur prestare uiam manifestam fraudibus, conf. 666. nu. 9. sed vide ibidem nu. 24.
 Locatio. Statutum Papiense, quod nemo audiatur pro enormi laesione in contractu locationis, uel conductionis, uidetur ualere, quia uerba statuti non diriguntur ad laedentem, sed ad laesum, ut non possit petere rescissionem contractus: & pro tollendis litibus, potuit statutum priuare laesum facultate rescindendi contractum, conf. 666. nu. 24.
 Locationis in contractu pensio, & precium ibi contenta, debent esse respectiva secundum sui naturam: & si pensio commensurata ad ratam precij, uel precium commensuratum ad pensionem non correspondent, semper necessariò in altero ipsorum datur laesio: & quid si utrumque sit firmatum conventionione partium, conf. 666. nu. 10.
 Locationis iuxta pensio a solitis perceptionibus limitari debet: & ubi de solito constat, non fit commensuratio ad precium: & constat de solito, si maior pensio prestabatur per inuestituras anteriores, conf. 666. nu. 11.
 Et pensio considerari debet, habito respectu ad tempus contractus, scilicet quod ad aestimationem d. conf. 666. nu. 12.
 Locatio si fuit conditionalis casu quo conductor non solueret infra triennium precium conuentum, res aestimatur habito respectu ad tempus purificationis conditionis, conf. 666. nu. 13.
 Locationis in contractu stante laesione, cuius sit electio rescindendi, uel reducendi locationem ad iustam pensionem, consil. 666. nume. 14.
 Locationis contractus si contineat precium, & fictum, & uterque & locator, & conductor conueniunt de excessu in precio, & in ficto, an paritas precij suppleatur ex magno ficto, ita quod fictum dicatur pars precij, conf. 666. nu. 15.
 Locatio, seu sublocatio per ipsum conductorem facta an sit consideranda quod ad aestimationem, uel perceptionem &c. conf. 666. num. 18.
 Locatio. Augmentum aestimationis fundi locati, & augmentum aestimationis frumenti, quod soluitur pro ficto, cuius commodum cedere debeant, conf. 666. nu. 21.
 Locatio. Pensio annua si in decem annis ascendit ad uerum ualorem bonorum, probatur laesio maxima: quia iuxta pensio locationis solet esse illa, quae in annis uiginti ascendit ad ualorem bonorum: & quanuis alijs modis dignoscatur iuxta pensio locationis, nunquam tamen censetur iuxta pensio, si distet a calculo predictio, conf. 396. nu. 1.
 Locatio ad longum tempus quando censetur: & in quibus conueniat cum emphitheosi: & quod in ea locum habeat l. 2. C. de rescind. uend. conf. 134. num. 6. & uide supra, Emphitheosis.
 Locatio ad longum tempus quando dicatur: & an fiat remissio ob sterilitatem, uide supra, Emphitheosis.
 Locatio ad longum tempus quando dicatur: & quomodo equiparetur emphitheosi, uide in conf. 152.
 Locatio, seu conductio ad decem annos censetur conductio ad longum tempus: & per eam transfertur utile dominium, & ius in re, sicut per emphitheosim, conf. 152. nu. 1.
 Locatio. Pensio minui debet pro rata, secundum aestimationem uirorum peritorum, si damnum in locatione contigit propter arborum peritorum, si damnum in locatione contigit propter arbores fructiferas uel uentorum euulsas, cum damnum ipsum probetur ex casu fortuito, & non ex culpa alicuius, conf. 389. nu. 18.
 Locatio. Quanuis ab initio in locatione fuerit constituta unica summa pensionis, seu ficti, censetur tamen fuisse constituta aequaliter pro omnibus rebus, quae soleant fructus producere, consilio 389. num. 19.
 Locatio non censetur esse, sed uenditio, contractus factus super fructibus aliquot annorum, quando fuit statutum unicum precium: neque fit remissio, seu restitutum, uide infra, Venditio.
 Locationis in contractu dominus non grauatur propter damnum illatum rei, quae penitus esset ipsius coloni, seu conductoris, conf.

735. numero 9.
 Locatio facta ante locationem finitam ualet in prophanis, secus in rebus ecclesiasticis, etiam quod conferatur in tempus, quo finita erit prima locatio, quia non ualet, tanquam facta in fraudem, conf. 134. nu. 2.
 Locatio secunda an possit fieri, antequam finita sit prima, conferendo secundam locationem in tempus, quo finita erit prima & quid in bonis ecclesiasticis: & quod in locatione illorum non debeat excedi tempus a iure, uel consuetudine concessum, conf. 525. nu. 1.
 Locatio. Tractatus, & alie solemnitates in rebus ecclesiarum presumuntur ex longo tempore: & in re solita locari non requiruntur, conf. 134. nu. 8. cum mea additione, quae est ibidem.
 Locatio an censetur tacite renouata: & tex. in litem quaeritur. §. qui impleto. ff. loca. non habet locum in emphitheosi, uide supra, Emphitheosis.
 Locationis prorogatio, seu renouatio per tacitum consensum parium an censetur fieri cum omnibus suis qualitatibus: & an etiam pactum de retrouendendo censetur prorogatum, uide in conf. 178.
 Locationis prorogatio, seu renouatio per tacitum consensum parium censetur fieri cum omnibus suis qualitatibus, pactis, & clausulis: & an censetur etiam prorogatum pactum de retrouendendo: quod non: & quae qualitates intelligantur prorogatae, consil. 178. nu. 3 & seq. usque ad nu. 6.
 Locatio. Pactum de retrouendendo an sit qualitas, uel quid accessorium ad simplicem locationem praecedentem: & an ad eam referatur, conf. 178. nu. 4.
 Locatio censetur tacite renouata, modo ultra lapsum temporis, & taciturnitatem, interueniat aliquod factum, uidelicet quod conductor adhuc fruatur re locata, conf. 178. nu. 7. & de renouatione locationis, uide etiam supra, Conductio.
 Locatio, seu conductio repetita non censetur per solam taciturnitatem, uel lapsum temporis, sed opus est, quod conductor detineat realiter ipsa bona, & ex parte utriusque re uera interueniant ea, quae in prima conductione solebant interuenire, consilio 238. nume. 1.
 Locatio, seu conductio non censetur repetita per minorem absque scientia tutorum, & curatorum, conf. 238. nu. 3.
 Locationis instrumentum, in quo fit mentio de ficto soluendo ecclesiae, quomodo probet pro ecclesia, uide supra, Instrumentum.
 Locatio. An si conductor possedit aliquas petias bonorum non nominatas in inuestitura, & ex nominatis aliquae deficiant, fieri debeat compensatio cum petijs, quae deficiunt, siue locatio sit facta ad mensuram, siue non: & an locatis petijs pratorum, cum iure, & iurisdictione aquarum, censetur locatae aquae principaliter, an uero bona cum dicto iure aquarum, si quid habent, uide in conf. 351. & supra, Aqua.
 Locatio quando censetur facta de petijs bonorum absque mensura, tunc tractandum non est de mensura, dummodo inueniantur ipsae petiae sub confinibus in inuestitura nominatis, & si deficiunt aliquae petiae bonorum nominatae, & conductor possedit alias eiusdem bonitatis, ac mensurae, illae compensari debent cum petijs, quae deficiunt, conf. 351. nu. 1.
 Locatio. Conductor possidens aliquas petias bonorum non nominatas in inuestitura, cogitur persolvere fictum conueniens arbitrio boni uiri, ultra fictum aliarum petiarum in inuestitura expressarum: eodem modo debet compensari tale precium cum precio corporum, seu petiarum deficientium, ad euitandum circuitum, conf. 351. nu. 3.
 Locatio si est facta ad mensuram, tunc siue sub confinibus designatis, siue sub alijs eiusdem bonitatis reperitur tota mensura in inuestitura expressa, satis est, conf. 351. nu. 5.
 Locationis in instrumento si locator incepit sermonem a petijs terrarum particularibus, quas locabat, & post earum enumerationem incidenter dictum fuit, quod de istis bonis fuerat inuestitura locator a Titio, non autem incepit sermonem a generali aliqua mentione ipsorum omnium bonorum simul, de quibus locator fuerat inuestitus a Titio, non debent uenire in conductionem bona, quae non fuerunt specialiter enumerata, quanuis de eis fuerit inuestitus locator a Titio, conf. 593. nu. 1.
 Locatio. Aequitas stat pro locatore, & conductor nullum interesse patitur, sed potius lucratur, quando sublocat alijs personis eodem, & maiori precio, conf. 351. nu. 12.
 Locatio censetur concedere rem, prout erat, & prout apud ipsum locatorem futura fuisset, locando bona cum iure suo iuxta solitum, conf. 351. nu. 7.
 Locator ex quibus uerbis non teneatur de euictione, & nihil debeat prestare nisi dolum, conf. 351. nu. 11.
 Locatio. An si princeps concessit alicui censum annuum, & compositionem faciendam cum haebreis, si semel facta fuit compositio, & conuentio certe summa ad certum tempus, possit ille, finita locatione illa, augere precium, si sibi uidetur: quod sic, uide in conf. 494.
 Locandi fundum ius habens, habet etiam ius augendi, & diminuendi precium: & si compellatur omnino locare, puta ex precepto testatoris, potest tamen petere illud precium, quod uidetur conueniens,

ueniens secundum qualitatem temporum, & personarum, consilio 494. num. 4.

Locatio contractus similis debet secundum illam regulari: & si princeps concessit annum censum, & compositionem faciendam cum hæbreis, & conuentum est cum illis ad certum tempus ad certam summam, si iste non est propriè contractus locationis, est tamen multum illi similis, consil. 494. nu. 5.

Locationes si consueuerunt fieri ad tempus, utraque pars videtur intellexisse semper, quod finita locatione, licitum esset uariare de precio, consil. 494. nu. 7.

Locatio. Vbiunque principaliter consideratur persona, & non res tunc non habet locum text. in l. nemo. C. locat. quia scilicet conductor non potest rem conductam alteri locare, consilio 494. numero 14.

Locator an teneatur ad onera collectarum, an uerò conductor, uide infra, **Onera**.

Locator debet per omnia seruare contractum ex parte sua, consilio 677. num. 5.

Locator, qui stante instrumento locationis iurato, non obseruat contractum ex parte sua, non dando domum locatam uacuum suo tempore, quod cadat a beneficio contractus, nec purgetur mora, etiam de æquitate canonica, & in terris ecclesiæ, & quid si non potuit expelli primus conductor: & de materia l. si quis maior. C. de transac. uide in consil. 156.

Locator si in instrumento locationis iurato non obseruauit contractum ex parte sua, cadit a beneficio contractus, uolente conductore, nec purgatur mora, quia executio iam est facta ipso iure: quod procedit etiam de æquitate canonica, & in terris ecclesiæ: & quæ sint rationes: & contra Bald. & quod sit magis communis opinio, consil. 156. numero 1. 2. & 3. & uide infra, **Mora**.

Et quid si non dicatur commissæ mora ex eo quod primus conductor non potuit expelli a locatore intra tempus debitum, uide ibi dem nu. 4. & 8.

Locator si simpliciter locauit certas possessiones, an comprehendantur aquæ, quas locator consueuerat ducere, consilio 797. numero 1.

Locator habens prædia subiecta episcopo pro decimis, & qui cum episcopo conuenerat certa annua pensione, ut apud se esset ius decimandi & suas terras, & omnes alias illius territorij, an possit nunc decimare proprias suas possessiones, quas alij cuidam locauit simpliciter, consil. 797. nu. 3.

Locator. Contra locatorem in dubio fit interpretatio, consil. 124. numer. 11.

Locatio, locator, uide etiam supra, **Conductio**, **Cōductor**, **Colonus**.

Locationes, infeudationes, & ceteri contractus facti per iniustos, dominos, & possessores, ueluti per Tyrannos &c. non præiudicant legitimis possessoribus, seu dominis, consil. 108. nu. 4. & infra, **Tyrannus**.

Locatio est in effectu, licet uerba sonent in emphiteosim: quia ubi merces non est minima, & in solam recognitionem directi domini, sed correspondet fructibus, & soluitur pro fructibus, tunc dicitur locatio, etiam si instrumentum loquatur in emphiteosim, consil. 397. nu. 3.

Locupletari quis non debet cum aliena iactura, uide supra, **Diues**, **Diuitiæ**.

Locus Quando lex indeterminatè loquitur circa locum, & tempus, debet intelligi de omni loco, & de omni tempore, consil. 243. nu. 5.

Locus. Argumentum sumptum a ratione loci, seu ordinis ualeat, consil. 124. num. 8.

Locorum ex uarietate uariantur actus hominum, uide infra, **Varietas**.

Loquendi modus uulgaris in materna lingua aliquando consideratur, consil. 334. nu. 11.

Lucratia ex causa acquirenti minus fauetur, quam ei, qui acquirit ex causa onerosa, consil. 138. nu. 16.

Lucrum ex cuius persona sentio, illius factum infringere non possum, consil. 207. num. 3. 1. & uide supra, **Factum**.

Lucrum qui amplectitur, onus autem ei annexum subire recusat, non est ferendus: & qui habuit commodum, debet etiam habere incommodum, consil. 210. nu. 15.

Lucri cessantis ratio quando haberi debeat, uide supra, **Interesse**.

Lucrum qualecunque quando sit licitum, uide supra, **Interesse**.

Lucrum. De lucro amisso, quod iam fuerat alicui acquisitum, debet iudicari id, quod de damno iudicaretur, consilio 310. numero 15.

Luendi ius an sit sub generali regula permissiua alienandi, & an sit in eo diuersa ratio a iure emphiteotico, consilio 212. numer. 2.

Luendi ius. Caducitas a pacto luendi, & caducitas inuestituræ libellaris, uidentur connexæ, uide supra, **Caducitas**.

Luendi bona vendita ius durat anno tantum: & per lapsum anni a tempore uenditionis censetur quis exclusus, consil. 227. num. 1. & de pacto luendi, seu pacto de retrouendendo, uide infra, **Pactum**, & infra, **Venditio**.

Luendi pactum cuius fauorem respiciat, consil. 666. nu. 16.

Lupanarium an sit licitum, & permissum, consilio 760. numero 6.

M

Magnatum appellatione an ueniant Barones, uide supra, **Baro**.

Maiestas. Lædere æternam maiestatem, lōge grauius est, quàm temporalem, consil. 769. nu. 33.

Maiestatis læsæ crimen, uide supra, **Crimen** ubi posui.

Maior an restituatur in integrum, uide infra, **Restitutio** in integrum, ubi posui.

Maioris magistratus decretum, uide supra, **Decretum**.

Maior pars. Electio facta per unum ex duobus, uel tribus, quibus data est facultas, ualeat aliquando, dummodo alij non opponant: secus autem opponentibus alijs, consil. 334. numer. 13. & uide supra, **Electio**.

Mala pars. Potestas aliqua si data est multis, id est, uni incerto ex certis, & contingat, quod inter se discordent, eo casu adhibenda est una ex quinque interpretationibus, quas uide, consilio 334. numero 14.

Maior pars. Facultas ubi est concessa multis, & concurrunt, præfertur senior, uide infra, **Senex**.

Mala fides. Subest, ubi adest fraus, & dolus: & per consequens nulla potest præscriptio procedere, consilio 148. numero 9.

Mala fides. Fatuus fuisset, qui certam conditionem propter incertam sciens reiecit: quæ interpretatio excludit malam fidem, & dolum, uel fraudem &c. consil. 744. num. 9.

Mala fides. In mala fide quis dicitur, si sciebat, quod contrahendum non erat sine licentia principis, consil. 367. nu. 11.

Mala fides. Præsumitur quis in mala fide, si habuit titulum a non uero domino, consil. 434. nu. 36.

Mala fides præsumitur in eo, qui uerisimiliter habuit scientiam instrumentorum, consil. 160. num. 4.

Mala fides probatur etiam per coniecturas; & etiam unicus testis probat malam fidem: & inter ceteras coniecturas si fuit denuntiatio: uel si erat fama in uicinia, consil. 222. nu. 10. & 12.

Mala fides præsumitur per famam, quæ uigeat in locis uicinis, cōf. 222. nu. 21.

Mala fides probatur per coniecturas: & unicus testis probat malam fidem: & probatur per indicia, consil. 249. nu. 11.

Mala fides. Contra eum, qui est in mala fide, admittitur probatio per coniecturas, etiam remotas, consil. 278. nu. 2.

Mala fides probari censetur ex coniecturis uerisimilibus: etiam per solam famam in uicinia: quinimo probatur ex indicijs: nec quicquam facit titulum conductionis, consil. 305. nu. 2.

Mala fides. Simplex denuntiatio quamuis constituat aliquem in mala fide, antequam acquirat, non tamen id procedit, si denuntiatio superueniat, postquam acquisiuit, consilio 302. numero 29.

Mala fides. Quando quis est extraneus possessor, & uersatur in facto alieno, non constituitur in aliqua mora, uel mala fide per simplicem denuntiationem, uel assertionem aduersarij: sed opus est, quod per publicum, & clarum instrumentum, uel per alias concludentes, & legitima probationes uideat se esse debitorem, seu se teneri ad relaxandum bona, consil. 503. num. 33.

Mala fides. Denuntiatio non sufficit ad inducendam malam fidem, postquam aliquis iam possidet, consil. 503. nu. 37.

Mala fides. Consilium Doctoris, præsertim excellentissimi, quod quis pro se habet, debet etiam inducere iustam credulitatem, & excusationem a mala fide, consil. 503. nu. 39.

Mala fides licet fuerit ab initio, non potest amplius allegari post triginta annos, quia tunc inducitur præsumptio bonæ fidei, & purgatur mala fides præcedens, consil. 179. nu. 9.

Mala fides allegari potest dumtaxat usque ad triginta annos, & non postea, & transmutatur tunc mala fides in bonam fidem, nisi contrarium probetur: & tam in personalibus, quam in realibus, cōf. 128. num. 2.

Mala fides conuertitur in bonum ex longissimo tempore, consil. 391. numero 16.

Mala fides. Coniecturæ plures ad probandam malam fidem, consil. 222. num. 12.

Malam fidem inducunt querimonie extraiudiciales, & supplicationes datæ principi: imò etiam interrumpunt præscriptionem, consil. 222. nu. 13.

Malam fidem quomodo det eidem priuilegium productum per aliquem: & quomodo non possit se iuuare ex præscriptione, consil. 249. num. 13.

Mala fidei dicuntur ij, qui non faciunt inuentarium de his, quorum debeat reddere rationem, consil. 278. num. 3. & supra, **Inuentarium**.

Mala fidei possessor censetur esse aliquis, postquam cepit denegare eas, quæ tenebatur facere, consil. 529. nu. 50.

Mala fides defuncti nocet heredi, uide infra, **Præscriptio**.

Mala fides, uide etiam supra, **Bona fides**, & infra **Præscriptio**.
Malum

Malum. Omne malè actum præsumitur prauè actum, consilio 319. nu. 16.

Malo ex effectu solet præsumi mala mens: & omne malè actum præsumitur prauo animo actum, cons. 97. nu. 9.

Mala fieri quandoque permittit Deus, ne eis sublati, maiora bona tollerentur, cons. 769. nu. 83.

Malus, uel bonus præsumitur aliquis ex natione; uel bonæ famæ, aut malæ: & mali sunt dedecori parentibus, cons. 750. nu. 12.

Malus semel præsumitur semper malus, saltem in eodem genere delicti, cons. 303. nu. 5. uide etiam supra, Bonus.

Malitia. Malitijs hominum non est indulgendum, consil. 187. num. 10.

Malitijs præcludenda est uia, cons. 253. nu. 10.

Malitia non præsumitur, sed potius error, uide supra, Error.

Malitijs uiam aperientes actus non admittuntur, consilio 601. numero 8.

Mandatum, Mandans, Mandatarius. Mandatum

nunquam præsumitur, nisi probetur, cons. 67. nu. 10.

Mandatum nunquam præsumitur, etiam per mille annos, cons. 112. nume. 9.

Mandatum non præsumitur, etiam per mille annos: & debet probari mandatum illorum, qui dicuntur habuisse facultatem obligandi uniuersitatem, seu Communitatem, cons. 175. nu. 2.

Mandatum etiam per mille annos non præsumitur: & est communis sententia, cons. 484. nu. 66.

Mandatum licet non præsumatur, fallit tamen in actu, quem quis non est præsumendus facere alieno nomine sine mandato, ut est actus soluendi pensionem, cons. 249. nu. 16.

Mandatum non præsumitur, etiam post lapsum longissimi temporis: sed id non procedit in actibus, ad quos uerisimiliter aliquis non accederet sine mandato, cons. 290. nu. 15.

Mandatum. Procurator quod fecit, præsumitur comprehensum in mandato, quia non est uerisimile, quod id fecisset sine mandato: & in talibus casibus non habet locum regula uolens, quod mandatum non præsumatur, cons. 381. nu. 3.

Mandatum præsumitur aliquando, & est casus specialis ex presumptione iuris, quando non constat de mandato soluentis pro communitate, cons. 395. nu. 10.

Mandatum quando non solet præsumi, id tamen fallit, quando aliquis facit actum, quem nemo uerisimiliter facit, nisi habeat mandatum: uel nisi sciret se ita posse facere: & non censetur quis fecisse solutionem, nisi ita sciuerit rem ita se habere &c. cons. 523. nu. 6.

Mandatum quando non solet præsumi, fallit tamen, quando narratur mandatum in instrumento per illum, qui soluit aliquid, quia non præsumitur uelle iactare suum, cons. 607. nu. 18.

Mandatum an præsumatur in antiquis, si etiam enuntiatur in instrumento, uide in cons. 116.

Mandatum propter antiquitatem temporis præsumitur, si sit in re uerisimili, & maxime si etiam enuntiatur mandatum in instrumento: & enuntiatio Iudicis probat etiam in facto recenti, cons. 116. nu. 1.

Mandatum eius præsumitur, cuius nomine facta fuit solutio, uide etiam infra, Solutio.

Mandatum præsumitur in facto antiquo, ad quod quis uerisimiliter non accederet sine mandato, cons. 135. nu. 4.

Mandatum licet non fuerit &c. sufficit scientia, consilio 382. nu. 50.

Mandatum probatur quacunque consensu, etiam quod scriptura non interueniat, cons. 492. nu. 4.

Mandati uim quando habet patientia, & scientia: & quando inducatur tacitum mandatum, cons. 744. nu. 2.

Mandatum tacitum si colligitur ex remissione, quam ceteri omnes solcij, uel de uniuersitate faciunt in unum, censentur omnes fecisse id, quod ille fecit, cons. 744. nu. 10.

Mandatum principis factum Thesaurario, ut accipiat pecunias ex thesauraria, & emat prædia proprio nomine, etiam quod non probaretur per instrumentum, uel per testes, est probatum ipso iure eo ipso, quod sciente, & tacente principe, accipiebat pecunias ex thesauraria, & emebat, cons. 452. nu. 8.

Mandatum si factum fuit alicui, ut accipiat pecunias in certam causam, & mandatarius accipiendo pecunias exprimat se accipere in illam causam, censetur licite accepisse, dato quod postea eas in aliam causam conuerterit, cons. 452. nu. 9.

Mandatum quando quis habet expresse, id est, principaliter ad aliquid faciendum, & non per tacitam consequentiam, tunc satis est, quod dum accipit pecunias, exprimat se accipere in illam causam: & non refert, an illa causa sit uera, nec ne: sed utroque casu obligat ipsum, qui mandauit, quia cum sit constitutus ad accipiendum pecunias in eam causam, satis implet mandatum, dum exprimit se in eam causam accipere, cons. 452. nu. 10.

Et malè loquuntur aliqui Doctores, qui uoluerunt, necessarium esse in prædictis casibus, quod causa expressa sit uera, id est, quod reuera opus esset illis pecuniis tunc in illam causam, ibidem.

Mandatarius constitutus semel cum chirographo ad accipiendum pecunias, uidetur constitutus ad totam summam comprehensam

in chirographo, cons. 462. nu. 5.

Mandatum. Debitor etiam quantitatis censetur indistinctè liberatus, si soluit ei, quem probatur habuisse mandatum, neque fuisse reuocatum, cons. 462. nu. 6. & uide supra, Debitor.

Mandatum si contineat certam causam tantum, & procurator contraxit super aliis causis non comprehensis in mandato, accepta certa summa pecuniæ pro omnibus causis, an omnia sint nulla, uide in cons. 731.

Mandatum. Quando pro omnibus causis fuit promissa certa summa pecuniæ, nec apparet, quantum pro causa contenta in mandato, nec quantum pro non contentis in eo, omnia sunt nullius momenti, cons. 731. nu. 5.

Mandatum pertinet ad unam rem, non extenditur ad aliam, quia fines mandati sunt diligenter custodiendi, cons. 376. nu. 34.

Mandati fines diligenter sunt custodiendi, cons. 269. nu. 3.

Mandatum non solet trahi ad causam habentem eandem rationem, uel etiam maiorem: unde mandatum ut prouideatur alicui de beneficio ecclesiastico ualoris centum scutorum, non comprehendit beneficium scutorum quinquaginta, etiam uolente illo, cui debet prouideri, cons. 376. nu. 35.

Mandatum ut aliquis impetret iudicem ad talem litem, non operatur, quod impetrator ille possit postea litem exercere, quando non sit actus principaliter diuersus, sed potius tendens ad perfectionem actus præcedentis cepti, cons. 376. nu. 36.

Mandatum de uedendo, non extenditur ad transactionem: & quicquid sit præter tenorem mandati, est ipso iure nullum, cons. 376. num. 37.

Mandatum non est uerisimile quod contineat id, quod mandans iniussit mandasse, cons. 376. nu. 38.

Mandati uim solet habere ratificatio: & multo magis censetur comprobare, & declarare mandatum iam factum, præsertim cum effectus ipse correspondeat &c. cons. 381. nu. 5.

Mandati fines licet quis exceßerit, ratificatio postea subsecuta sufficit, cons. 382. nu. 47.

Mandatum. In mandato censetur aliquando aliquid comprehensum uirtualiter, & in effectu, cons. 382. nu. 74.

Mandatum. In mandato si facta fuit remissio ad aliquam dispositionem, perinde est ac si fuisset in mandato expressus illius tenor, cons. 382. nu. 76.

Mandatum. Relatio facta in mandato debet intelligi quod ad ceteras omnes partes, exceptis tamen his, quæ in ipso mandato fuerunt expresse, cons. 382. nu. 80.

Mandatum excedendo, id, quod sit, est ipso iure, nullum: & qui excedit mandatum, censetur aliud agere, quam illud, quod ei mandatum est, nec releuant clausulæ generales: & ideo venditio, quæ excedit mandatum, est nulla, cons. 470. nu. 1.

Mandatarius non potest egredi mandatum, cons. 528. nu. 18.

Mandatum aliquando censetur, & non fideicommissum: & debet seruari ad unguem ipsum mandatum &c. cons. 529. nume. 44. & 45. & uide supra, Fideicommissum, & supra, Hereditas, & Heredes.

Mandatum. Obligationem soluere nasci ex contractu principali, & non ex mandato, procedit id fidei, & considerato effectu, non quod ad ueritatem, cons. 45. nu. 8.

Mandatum cum libera per quæ uerba denotetur, cons. 104. nu. 1.

Mandatum in rem suam, uel etiam simplex, an, & quando censetur extinctum per mortem mandantis, uel mandatarii: & an transeat ad heredes, uide in cons. 226.

Mandatum in rem suam non potest expresse reuocari: & multominus censetur reuocatum tacite propter mortem mandantis: & ex utraque parte transit ad heredes, cons. 226. nu. 10.

Mandatum etiam simplex an censetur extinctum per mortem mandantis, uel mandatarii, an uero transeat ad heredes: & quod non censetur extinctum, quando interuenit promissio de rato facta per mandantem, & acceptata per procuratorem; uel procurator præsentauit mandatum in iudicio, &c. cons. 226. nu. 11.

Mandatum quando censetur fuisse perpetuum, cons. 226. nu. 15.

Mandatum non censetur extinctum per mortem mandantis, uel mandatarii, quando continebat id, ad quod quis poterat cogi: uel quando adest promissio de rato acceptata per mandatarium: uel quando fuit præsentatum in iudicio, & intimatum, consilio 226. numero 17.

Mandatum factum super eo, quod necessario erat explicandum, licet non finiatur morte, an tamen possit reuocari per heredem, cons. 226. nu. 41.

Mandatum non censetur reuocatum morte, quando est constitutus procurator in rem suam: nec potuisset reuocari expresse per mandantem, nec per eius heredem, cons. 226. nu. 42.

Mandatum etiam simplex non est reuocabile, stante promissione de rato acceptata per mandatarium, cons. 226. nu. 43.

Mandatarius si præsentauit iudicialiter mandatum, & petijt eius executionem, censetur perpetuum ex parte utriusque, & factum transitorium ad heredes: & si contestata fuit lis, censetur factum mandatum irreuocabile, cons. 226. nu. 44.

Mandatum directum in aliquem ad eius utilitatem, & eo stipulante, censetur per talem stipulationem irreuocabile, quia est ei ius acquisitum, cons. 226. nu. 45.

Manda-

Mandatum si fuit presentatum, & præstitus fuit consensus, desit res esse integra, nec amplius potest reuocari, & ius est acquisitum hæredibus, conf. 226. nu. 50.

Mandatum. De mandato in rem suam, an extinguatur morte mandantis: & an possit expressè, uel tacitè reuocari, uide etiam in conf. 406. & infra, Procurator.

Mandatum soluitur per mortem mandantis, conf. 406. nu. 3.

Mandatum in rem propriam, id est, in rem, & utilitatem mandatarij, non extinguatur morte mandantis: quia tale mandatum non potest expressè reuocari: & multo minus censetur reuocari tacitè per mortem mandantis: & ex utraque parte transit ad hæredes, conf. 406. nu. 4.

Mandatum soluitur per mortem mandantis: sed mandatum in rem propriam non extinguatur morte mandantis: & tale mandatum non potest expressè reuocari, & multo minus censetur reuocari tacitè per mortem mandantis: & ex utraque parte transit ad hæredes, conf. 415. nu. 6.

Mandatum. Valet argumentum de mandato iurisdictionis ad mandatum procuratoris, & è conuerso, conf. 226. nu. 12.

Mandatum speciale semper requiritur, si id sit per procuratorem in actibus, in quibus faciendis posset aliquis incidere in pœnam: uel aliter obligari ultra eius intentionem, conf. 253. nu. 4.

Mandataris, siue eius hæredes tenentur de dolo, & lata culpa, & leui, conf. 528. nu. 16.

Mandatum ad homicidium, uide supra, Homicidium.

Mandans delictum non potest conueniri, nisi in loco delicti, nõ autem in loco mandati: & quomodo id intelligatur: & quid si commissum non fuit delictum, sed duntaxat facta quædam præparatoria: & secundumque statuta puniatur talis mandans, conf. 158. nu. 2. & 3.

Mansionarij multa exercent, quæ non solent exerceri, nisi per canonicos, conf. 159. nu. 21.

Mansus, hæc dictio quid significet: & quod habeat uaria significata, conf. 62. nu. 39.

Marchiones, Comites, & Barones æquiparantur, conf. 172. nu. 26. & uide supra, Baro.

Marchiones, Comites, & Capitanei Regni æquiparantur, uide supra, Capitanei.

Marchionibus, & Comitibus an æquiparetur quilibet inuestitus de mero, & mixto Imperio: & in quo æquiparetur, consilio 172. numero 51.

Maritus percipit fructus propter onera matrimonij, conf. 124. nu. 16.

Mariti confessio iurata erga uxorem an ualeat: an sapiat donationem, uide supra, Confessio.

Maritus si ingressus est religionem, an præsumatur consensus uxoris &c. uide infra, Religio.

Maritus si prohibetur per statutum relinquere uxori ultra certam summam, uide infra, Statutum.

Mariti, & uxoris tori separatio debet de iure concedi propter fornicationem: & si de facto seipsos separauerunt, & unus eorum petat alium sibi restitui, an exceptio fornicationis impediat talem restitutionem: & quid si est notoria fornicatio, conf. 636. nu. 1.

Maritus si notoriè habet apud se concubinam iam per multos annos, & suscepit ex ea liberos, & petat uxorem ad se uenire, potest repelli, si uxor alleget talem fornicationem notoriam, & eam probet: & eo ipso probatur, ex quo unus ipsorum suscepit liberos, si saltem per annum steterunt separati, conf. 636. nu. 2.

Mariti, & uxoris tori separatio quando est facta uxore instante, debet apud ipsam uxorem esse & dos, & dotis augmentum, consil. 636. nu. 3.

Martyr grecè idem significat, quod latinè testis: uel idem, quod confitens, conf. 769. nu. 81.

Masculinum quando non concipiat femininum: uel quando non concipiat, nisi ordine successiuo, consil. 237. num. 5.

Masculinum tunc non concipit femininum, quando extat statutum, quod statuta intelligantur ad literam, non solum si de masculino fiat mentio in aliis statutis, sed etiam si fiat per testatorem, qui præsumitur se conformare cum statuto, consilio 237. numero 11.

Masculinum non concipit femininum in successione ab intestato, secundum statuta Mediolani, conf. 237. nu. 12.

Masculinum non concipit femininum in successione ab intestato, & per consequens in substitutionibus fideicommissariis, secundum statuta Mediolani, conf. 237. nu. 22. & nu. 39.

Masculinum quod concipiat femininum, si disponat statutum, censetur procedere in materia indifferenti, & non aliter, consil. 371. num. 3.

Masculinum non concipit femininum ex propria significatione, sed ex interpretatione, conf. 484. nu. 28.

Masculinum licet concipiat femininum in materia etiam odiosa, tamen quando odium irrationale est, masculinum non comprehendit femininum: & est communis, conf. 770. nu. 10.

Masculinum sexum sæpe considerat testator: & extincto masculo, cessat ratio testatoris, & remanet res in prioribus terminis, conf.

245. numero 6.

Masculinus sexus sæpe consideratur per testatores, siue sit de agnatione, siue de cognatione, conf. 287. nu. 27.

Masculus. Quando testator in testamento sæpius nominat masculos, censetur maxima cum deliberatione id exprimere, conf. 119. nu. 6.

Masculi. Testator si sæpe appellauit filios, & masculos, dum habuit mentionem de descendentes, talis repetitio masculorum magnam inducit deliberationem, conf. 123. nu. 17.

Masculos quando testator semper uocauit, tractans de institutione, uel substitutione, censetur inductum fideicommissum &c. uide supra, Fideicommissum.

Masculi. Testator si in omnibus substitutionibus semper habuit mentionem, & rationem de liberis masculis, & nunquam feminas uocauit, nisi cessantibus masculis, tunc uidetur motus ratione agnationis, seu familiæ suæ conseruandæ per masculos: adeo quod in necessariam consequentiam uidetur inter eos fecisse gradatim fideicommissum, ut eo modo inter eos bone conseruentur, conf. 329. num. 18.

Masculis dictio, & dictio filiis, denotant, quod contrahentes cogitauerunt de omnibus hæredibus, & uoluerunt excludere extraneos, conf. 346. nu. 4.

Masculorum mentio an inducat fideicommissum fauore ipsorum masculorum, uide supra, Fideicommissum.

Masculorum mentio sæpe facta excludit filias feminas, consil. 357. num. 11.

Masculi. Quando in testamento dicitur de masculis, tunc censentur expressè uocati ex testamento ad exclusionem feminarum, conf. 357. nu. 14.

Masculorum mentio sæpius repetita in testamento arguit fideicommissum, uide supra, Fideicommissum.

Masculos uocans simpliciter dispositio, censetur feminas excludere, conf. 473. nu. 2.

Masculorum inclusio filias censetur excludere, conf. 782. nu. 48.

Masculi. Clausula quod omni tempore, quo masculus, uel masculi reperientur, illi admittantur, ita demum censetur excludere feminas, si masculi extant, & eis non extantibus, filia non censetur excludi, conf. 782. nu. 49.

Masculi. Dispositio quando est collata generaliter in aliquem, & eius hæredes, & successores, deinde excipitur casus existentie masculorum, extra casum exceptum femine non excluduntur, sed potius admitti debent, conf. 782. nu. 50.

Masculorum facta mentio sæpe comprehendit etiam masculos ex filiabus, conf. 7. nu. 29.

Masculos descendentes ex filiabus sæpe uocant testatores, non autem ipsas filias, conf. 13. nu. 8.

Masculis, hæc dictio quando est appositæ in conditione, uel alia dispositione, an tunc ueniant descendentes masculi ex feminis: quomodo, & quando, conf. 86. nu. 4.

Masculorum filiorum appellatione an ueniant nepotes masculi ex feminis, uide supra, Filius.

Masculi. Quotiescunque dispositio loquitur de liberis masculis, non ueniunt illi masculi, qui prouenerunt mediante aliqua femina, conf. 366. nu. 11.

Masculi. Testator quando facile potuisset habere mentionem de feminis, si uoluisset eas uocare, cum iam essent in rerum natura, & non fecisset, ergo &c. conf. 616. nu. 10.

Masculi agnati an præferantur feminis agnatis &c. uide supra, Fideicommissum, & supra, Alienatio.

Masculi. Tex. in l. cum auus, & in l. cum acutissimi, quam rationem habeant: & quare proneptes faciant deficere conditionem, & excludant filium masculum testatoris, conf. 245. nu. 1.

Masculi. Testatores sæpe uocant descendentes ex filiabus, dummodo sint masculi, licet non uocauerint filias ipsas, quia considerant sexum masculinum, tanquam magis idoneum ad conseruandum sibi relicta, quam sexum femininum, qui communiter solet transire ad alias familias, conf. 287. nu. 17.

Masculi. Testator si uocauit descendentes feminarum, censetur multo magis uoluisse uocare descendentes masculorum, consil. 329. nu. 5.

Masculi tantum quando censeantur uocati in donatione, licet uarie posita fuerint uerba, conf. 346. nu. 3. cum nu. seq. & uide supra, Donatio.

Masculi de agnatione quomodo intelligantur: & qui ueniant, uide supra, Agnatio, & supra, Fideicommissum.

Masculi. Per masculos melius conseruatur honor, & familia testatoris, conf. 123. nu. 29. & uide supra, Fideicommissum.

Masculi æternam memoriam familiæ conseruant, consilio 484. numero 23.

Masculi dignitatem generis, & familiæ conseruant, & agnationem, & firmamentum domus, & familie, & eius perpetuitas in masculis relinquit, conf. 484. nu. 49. & supra, Agnatio.

Masculi tantum conseruant nomen familiæ, & domus, consil. 484. nu. 50. & uide supra, Familia.

Masculi. Per masculos melius, & diutius, conseruantur nomina testatorum, & relicta per eos, conf. 540. nu. 8.

Masculi. Testator si uocauit proximiores de Notis simpliciter, & per consequens absolute, & in perpetuum, censetur uocasse masculos tantum, quia per eos conseruatur familia, quam testator considerauit, & expressit, conf. 616. nu. 11.

Masculi. Testator si in pluribus partibus testamenti fecit mentionem de masculis, & feminis, & sepe masculos appellauit filios, feminas uero appellauit filias, debet in alijs partibus appellatione filiorum intelligi etiam de masculis, consilio 155. numero 4. & 5.

Masculos dictio, si subiecta fuit in multis partibus testamenti, ubi facta est mentio filiorum, debet censi repetita ubique, consilio 155. nu. 6.

Masculi. Fautor agnationis suae solet considerari per testatores, & ita eorum, qui descendunt ex linea masculina: & maxime quando est dictum, de masculis ut supra & c. conf. 155. nu. 7.

Masculis, hec dictio licet fuerit expressa nisi in una parte instrumenti, debet tamen haberi pro expressa etiam in alijs partibus, in quibus est eadem ratio, conf. 188. nu. 3.

Masculi. In vno testamento si semel, uel bis, fiat mentio de posthumis, & de masculis, censetur talis qualitas repetita in omnibus partibus testamenti, in quibus simpliciter dicitur de filiis, consil. 262. nu. 15.

Masculi. Mentio de filiis masculis expresse facta in duobus ultimis substitutionibus, debet censi repetita in ceteris substitutionibus, consil. 483. num. 7. & uide infra, Substitutio, & consilio 484. num. 39.

Masculorum mentio si expresse facta fuit per testatorem in una parte testamenti, tunc censetur etiam idem uoluisse in qualibet alia parte testamenti, in qua simpliciter dixerit de filiis, consilio 19. num. 12.

Masculi. Testator si sensisse de masculis tantum in alijs partibus testamenti, ita id expressisset, sicut expressit in alijs: sed hac opinio non habet rationem: & quae sit ratio, consilio 483. numero nono.

Et praesertim quando non potest dari ratio diuersitatis, cur testator non ita uoluerit se restringere ad masculos in prioribus gradibus substitutionum, sicut in posterioribus d. consilio 483. numero 12.

Masculi. Testator si uoluisset intelligere de masculis, hoc expressisset, sicut in alijs partibus testamenti expressit, consilio 761. numero 71.

Et quando non sit par ratio inter filios simpliciter in conditione positos ad remouendum grauamen, & inter filios masculos ad substitutionem uocatos, & cum misterio testator simpliciter dixerit de filiis vno loco d. conf. 761. nu. 72.

Masculis existentibus, quod excludantur feminae, si statutum disponat & c. uide infra, Statutum quod stantibus masculis & c. ubi posui.

Masculi si praerantur feminis per statutum, tunc feminae uocatae cum masculis ueniunt ordine successiuo, scilicet post masculos, uide infra, Statutum quod stantibus masculis & c.

Masculus, & femina simul, & non ordine successiuo, quando comprehendantur in dispositione: & de intelligentia tex. in l. fin. ff. ad Trebel. & de doctrina Bar. ibi, conf. 237. nu. 6.

Masculi, & feminae simul, cur comprehendantur in l. fin. ff. ad Trebel. & ibi ratio recti sermonis superet omnes coniecturas testatoris: & an postpositio feminarum in inuestituris feudalibus & c. torqueat uerba, conf. 237. nu. 14.

Masculi. Decisio Bar. in l. fin. ff. ad Trebel. quomodo limitetur, scilicet quod feminae censentur uocatae, sed ordine successiuo post masculos, per aliam decisionem Bar. in §. si liberi & c. consil. 237. num. 15.

Masculi. Feminae quod veniant post masculos ordine successiuo, non habita consideratione, utrum ad sit unus masculus, vel plures: an sit numerus pluralis, uel singularis, conf. 237. nu. 17.

Masculi, & feminae licet sint uocati, etiam in causis testati, veniunt tamen prius masculi, secundum statuta Mediolani, consilio 237. num. 25.

Masculi. Differt, an statutum loquatur de agnatis, an uero de ascendentibus masculis, uide supra, Agnatus.

Masculi. Verba illa, heredibus, & successoribus, exigunt, quod opus sit, ut descendentes masculi uocati sint haeredes mediate, uel immediate illius, post quem sunt uocati, consil. 346. num. 6. & supra, Haeres.

Masculis deficientibus, an possit quis absolute disponere de bonis, prout sibi placet, quando facta fuerat donatio Castris, & iurisdictionis, uel bonorum, pro se, & descendantibus masculis tantum, uide in conf. 473. & supra, Donatio.

Masculi. Concessio si fiat, ut possit quis disponere casu quo non exstent masculi, & hic casus eueniat, perinde est ac si nunquam fuisset facta mentio de masculis, conf. 473. nu. 21.

Masculos si testator uocauit instituendo, & substituendo, censetur habuisse rationem agnationis, & familiae, consilio 616. nu. 1.

Et tali casu non ueniunt feminae, quanuis sint agnae: quod fortius etiam procedit, quando tempore testamenti extrabant feminae, & tamen fuerunt exclusae per testatorem mediante legato eis

relicto, & eis fuerunt praeterati masculi, & descendentes in futurum d. conf. 616. nu. 2.

Masculi positi in conditione, censentur uocati expresse ex testamento, uide supra, Condicio, ubi posui.

Masculi. Quando non censetur uoluisse restringere testator significatum filiorum positorum in conditione ad masculos, puta uocando masculos filiorum institutorem, & omitendo qualitatem masculorum, cum ponebat filios in conditione, consilio 761. numero 70.

Masculi. De pactis, vel conuentionibus inter aliquos, quod successio bonorum pertineat solum ad descendentes masculos superstitibus, an ualeant, uide supra, Haereditas.

Massaritium, seu massariam Burgi sancti Martini si testator legauit, an censetur legasse, non solum praedia existentia super finibus Burgi, sed etiam existentia super finibus alterius loci, puta Occimiani, quae tamen testator unita habebat sub nomine eiusdem massaritij: & an tale legatum censetur restrictum per illa uerba, sita, & iacentia & c. & de interpretatione talis legati inter filios, uide in conf. 410.

Massaritium Burgi sancti Martini si testator legauit, sequitur, quod sub tali legato comprehenduntur omnia ingera, quotquot sint, quae testator unita habebat sub nomine eiusdem massaritij, quanuis non omnia sint in finibus Burgi, conf. 410. nu. 2.

Massaritij legatum ineptum uidetur, nisi exprimat nomen ipsius massaritij, conf. 410. nu. 1.

Massaritium. Verba illa, ubicunque sint, & esse reperiantur, magis conueniunt, si legatum massaritij comprehendit praedia diuersorum territoriorum, conf. 410. nu. 4.

Massaritium. Non est uerisimile, quod testator sub nomine massaritij uoluerit relinquere sub modo imperfecto, & uoluerit diuidere, non solum ipsius testatoris usum, & consuetudinem, sed etiam diuidere, & quodammodo destruere commoditatem praediorum: quae si separentur, non constituunt massaritium perfectum, conf. 410. nu. 5.

Massaritij legatum an uideatur restrictum ad praedia unius territorij tantum, per illas dictiones, sita, & iacentia & c. conf. 410. nu. 7. & quomodo intelligantur illae dictiones, uide ibidem nu. 8.

Massaritium. Testator per uerba illa legati, sita, & iacentia, censetur principaliter uoluisse demonstrare nomen massaritij, & nomen principale, uidelicet capsinam, & domus, & sedimen, ad quae referuntur uerba, sita, & iacentia: non autem ad proprietates, & bona, si uerba illa erant remotiora, conf. 410. nu. 9.

Massarius. Immunitas concessa massariis, an extendatur ad fictabiles, uide supra, Immunitas.

Massarius, uide supra, Colonus.

Massarius. Hac dictio cum non reperiatur in iure, si tamen fuit apposita per notarium in instrumento latinis uerbis, debet reduci ad interpretationem iuris, & trahenda est ad uocabulum iuris, quo exprimi potuit uoluntas ipsorum contrahentium, id est, ad uocabulum, colonus, conf. 441. nu. 6.

Mater transiens ad secunda uota, quomodo succedat in bonis filiorum, uide supra, Haereditas.

Mater proximior est, quam amita, uide infra, Proximitas, Proximior.

Mater uenit appellatione cognatorum, uide supra, Cognatus.

Matris erga filios maior consanguinitas praesumitur, quam fratris erga fratrem, conf. 12. nu. 3.

Matre exclusa, non censetur exclusus eius filius, uel nepos, quando uenit ex persona sua, & non matris, conf. 87. nu. 9.

Mater excluditur per substitutionem pupillarem expressam factam filio impuberi: nec potest succedere ipsi filio: & excluditur etiam a legitima, uide supra, Legitima.

Matrimonium quomodo probetur, praesertim per confessionem coniugum factam in instrumento dotis, uide in conf. 180.

Matrimonium ipsum plene, & absolute probat confessio coniugum deponentium pro matrimonio, & facit, quod usque ab initio censetur uere fuisse matrimonium, quando respicit tempus praeteritum: & excipitur casus, quando fieret confessio in praedictum alterius matrimonij, conf. 180. nu. 2.

Matrimonium probatur per confessionem coniugum factam in instrumento dotis, in quo dicatur, quod prius inter eos iam erat matrimonium: & quid si statutum requirat saltem biennium ante constitutionem dotis, talis autem confessio non habeat certum tempus, conf. 180. nu. 4. cum nu. seq. ubi, quod habet tempus ex eo quod dicitur, quod tales sunt filij eorum, & ex eis procreari & c.

Matrimonium quomodo probetur: & an in matrimonio sint necessariae uerba: & quomodo probetur matrimonium per testes, per copulam carnalem, per confessionem ipsorum coniugum: & an per multa simul iuncta, uide in conf. 358.

Matrimonium probatur, si ex testibus constet, quod aliqui confessi fuerunt inuicem, & eodem contextu, se esse coniuges, quia hoc per se sufficit, cum agitur, non de matrimonio dissolueno, sed de contrahendo, seu de iam contracto sustinendo: & tantomagis quando fuit confessio geminata diuersis temporibus, conf. 358. nu. 7.

Matrim-

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Matrimonium probatur ex pluribus confessionibus aliquorum separatim factis, id est, absente parte, saltē de iure canonico: quod inspicitur in hac materia: & est magis communis opinio, consil. 358. nu. 8.

Matrimonium concludenter probatur per multa simul iuncta, si singula per se non sufficiunt, ueluti per famam uiciniae: item quod se nominabant coniuges, & ita per nominationem, & cohabitationem, & tractatum: per copulam: per tractatum precedentem: per eorum confessionem: iunctis etiam testibus asserentibus matrimonium per consensum, & uerba de praesenti: & ex multis elicitur plena probatio, consil. 358. nu. 9.

Matrimonium an probetur concludenter ex uerbis narratiuis appositis in instrumento dotali: & an ex ipsis uerbis promissionis dotis: & an ex confessione coniugum: & quid si agatur de praedictio secundi matrimonij contracti, uide in consil. 788.

Matrimonium an probetur ex uerbis narratiuis instrumenti dotalis, de quibus in consilio, consil. 788. nu. 1.

Matrimonium. Verba instrumenti promissionis dotis non solum probant promissionem dotis, sed etiam ipsum matrimonium, licet tunc non fuisset contractum: & adeo probant, ut necesse non sit aliter illud probare, consil. 788. nu. 3.

Et quid si agatur de praedictio secundi matrimonij contracti, d. consil. 788. nu. 4.

Matrimonium non probatur ex hoc concludenter, quando instrumentum est principaliter super promissione dotis, & solum narrat notarius, matrimonium fuisse paulo ante inter aliquos contractum, prout partes mutua stipulatione dixerunt &c. consil. 788. nu. 5. cum nu. seq.

Matrimonium ipsum licet probet instrumentum dotis promissae faciens mentionem de matrimonio iam contracto, tamen hoc non habet locum, quando alij matrimonio haeret praedictio, consil. 788. nu. 9.

Et oportet tali casu, quod super ipso matrimonio contracto conficiatur aliud instrumentum particulare: alias non inducitur probatio matrimonij per illam simplicem confessionem contentam in instrumento dotali, d. consil. 788. nu. 10.

Matrimonium probatur, quando constat de confessione ipsorum coniugum, quia credendum est illi: quod procedit etiam in criminalibus: & etiam quod de confessione solius mariti contraret, consil. 788. nu. 2.

Matrimonium non est sufficiente, probatum, quando adest sola confessio ipsorum coniugum: cui non statuitur, quoties ex ea alteri matrimonio praedictio asseratur, consil. 788. nu. 7.

Matrimonium probatur ex confessione ipsorum coniugum: sed id proredit, ubi de praedictio alterius matrimonij non ageretur, quia non statuitur in damnum secundae uxoris, consil. 788. nu. 8.

Matrimonij in probatione admittuntur diuersi generis praesumptiones, seu qualescunque coniecturae, indicia, & probationes: & simul coniunguntur, consil. 180. nu. 1.

Matrimonium potissimum probatur, si testis deponat de fama, seu rumore uiciorum, & domesticorum de matrimonio inter aliquos, de cohabitatione &c. & quomodo debeat deponere testes, consil. 180. nu. 7.

Matrimonium. In probando matrimonio duo testes sufficiunt, consil. 180. nu. 13.

Matrimonium. Ex cohabitatione praesumitur potius fornicatio, quam matrimonium de iure canonico: sed id procedit solum respectu ipsorum cohabitantium, dum uiuunt, non autem quod ad filios, & alios effectus: & quae sit ratio: & uide casum, in quo praesumitur delictum, consil. 180. nu. 14.

Matrimonium praesumitur ex cohabitatione respectu filiorum, quia ipsi praesumuntur legitimi absolute, consil. 180. nu. 15.

Matrimonium. Dispenatio an praesumatur interuenisse, quando maritus, & uxor longo tempore simul publice habitauerunt usque ad mortem, consil. 195. nu. 13.

Matrimonium. Ex cohabitatione infertur copula carnalis, nisi probetur contrarium: & quomodo probetur copula per testes, consil. 195. nu. 22. & uide supra, Copula carnalis.

Matrimonium non praesumitur de iure canonico ex cohabitatione, sed fornicatio, & praesertim in gradu prohibito, consil. 195. numero 26.

Matrimonium an praesumatur, uel probetur ex cohabitatione aliquorum, an potius fornicatio: & an per famam, & communem opinionem in uicina quod essent coniuges: & an quod ad legitimitatem filiorum, uide in consil. 409.

Matrimonium non praesumitur ex simplici cohabitatione masculi, & feminae, sed potius praesumitur fornicatio, etiam si sepius nominauerint se coniuges, etiam quod talis nominatio sit appositae in aliquo instrumento: & hoc de iure canonico, quod seruatur etiam in terris Imperij, consil. 409. nu. 1.

Matrimonium an praesumatur, uel probetur, si probatur aliquos simul cohabitasse tanquam coniuges per quamplures annos, puta uiginti, uel plures, & probatur, quod in uicina eorum semper fuit communis opinio, & fama, quod essent coniuges, consil. 409. uume. 3.

Et quamuis in praedicto casu non praesumatur matrimonium, id

tamen stricto modo procedit quod an ipsos cohabitantes tantum, non autem quod ad eorum filios, quia illi praesumuntur legitimi: & est mirabilis casus continens in se manifestam uarietatem, d. consil. 409. nu. 4.

Matrimonium non probatur per cohabitationem &c. uide supra etiam, Filiatio.

Matrimonium. Testes deponant, quod quis erat impotens ad copulam, quia habebat testiculos ualde tumefactos, & putridos, & quod erat sectus, seu apertus, & uiderunt aperturam, & infirmitatem incurabilem, ex his depositionibus censetur clarum de iure, quod non poterat contrahere uerum matrimonium, etiam si expressē uoluisset, consil. 293. nu. 6.

Matrimonium an sit ualidum propter senectutem, licet sit aliqua disputatio, cessat tamen talis disputatio, stante impotentia ad copulam, ut supra, consil. 293. nu. 7.

Matrimonium quando est inter uxores iuuenes, & viros ualde senes, quid saepe contingat, consil. 293. nu. 10.

Matrimonium. Testes non probant de matrimonio, quando deponunt ut plurimum de auditu tantum, uel solum de cohabitatione, & tractatu, quia id non sufficit nisi probetur matrimonium per uerba de praesenti, consil. 293. nu. 13.

Matrimonium probatur per testes deponentes, quod alibi sibi inuicem dederunt fidem, & concluderunt, quod esset coniuges, & quod deliberato modo sibi inuicem promississent, consilio 158. numero 1.

Matrimonium. In matrimonio sufficit solus consensus, & non sunt necessaria uerba, sed satis est, quod natu, uel alijs signis consensus cognoscatur, secundum magis communem opinionem: quod etiam procedit in illis, qui possunt loqui: & necessaria non est aliqua forma uerborum, sed satis est, quod de mutuo consensu constet, consil. 358. nu. 2.

Matrimonium. In matrimonio an sint necessaria uerba, uide responsionem ad consilium Alexandri, consil. 358. nu. 3.

Matrimonium. Testes licet deponant de matrimonio per uerba talia, quae non inducant consensum de praesenti, sed de futuro, si tamen fuit subsecuta copula, censetur ipso iure probatum matrimonium, & est matrimonium praesumptum, non autem contractum in faciem ecclesiae, consil. 358. nu. 5.

Matrimonium. Copula carnalis solet probari, per circumstantias, & famam uiciniae: & creditur masculo asserenti copulam, quam uis mulier neget, consil. 358. nu. 6.

Matrimonio probato inter aliquos, pecuniae datae per mulierem censentur datae ex causa dotis, uide supra, Dos.

Matrimonium non solet probari, nisi per uerba certa, & praecisa, quae denotent consensum utriusque partis, consilio 409. numero 2.

Matrimonium an probetur per testimonium de auditu, consil. 508. uume. 5.

Matrimonium dicitur de iure civili, quia à iure civili fuit data forma, & solemnitas: quibus deficientibus, non est matrimonium legitimum, consil. 750. nu. 49.

Matrimonium per uim prius contractum, licet per sequentem cohabitationem reuocalescat ex praesumptione iuris, & de iure quod superuenerit consensus, & matrimonium fuerit confirmatum, admittitur tamen probatio in contrarium contra talem praesumptionem: & quomodo consil. 770. nu. 31.

Matrimonium cum secundo marito non ualet, nisi constet de morte primi, consil. 44. nu. 1.

Matrimonium si secundo contrahat mulier ante certam morrem mariti, committit adulterium, & amittit dotem, consilio 631. numero 4.

Matrimonium secundum contractum post mortem primi mariti, ualidum est, si dum uiueret primus maritus, non interuenerunt duo copulatiue, scilicet copula carnalis cum tali secundo marito, & promissio fidei de contrahendo matrimonio in futurum: & sola copula sine promissione fidei non impedit: & pariter sola fides sine copula non impedit, consil. 423. nu. 1.

Matrimonio secundo contracto, quod iuris, si secundus maritus constiteatur, quod uiuente primo marito, data fuerat inuicem fides de contrahendo matrimonio: & pariter constiteatur interuenisse inter eos copulam illomet tempore primi matrimonij, & quid operetur talis confessio in foro conscientiae, & in foro fori, consil. 423. nu. 5. cum nu. seq.

Matrimonium. Confessio falsa secundi mariti de fide data de contrahendo, & copula secuta, uiuente primo marito, in foro conscientiae nihil operatur, & matrimonium secundum remanet ualidum, consil. 423. nu. 7.

Matrimonium. Confessio secundi mariti de fide data de contrahendo, & copula secuta, uiuente primo marito, quando non noceat in foro iudiciali, quin matrimonium remaneat ualidum, consil. 423. nu. 10. cum nu. seq.

Matrimonium primum dato quod probetur, quando possit filius natus ex secundo matrimonio legitime contracto, uiuente prima uxore, admitti ad successionem fideicommissi, consil. 788. numero 11.

Matrimonium. Sententia lata contra matrimonium nunquam transit

transit in iudicatum, conf. 798. numero 3.
 Et quamuis sententia lata contra matrimonium, non transeat in iudicatum filij tamen nati ex sequenti matrimonio sunt legitimi: & quando id procedat, d. conf. 798. nu. 4.
 Et an quod ad ipsos coniuges separatos sententia transeat in iudicatum, d. conf. 798. nu. 5.
 Matrimonium nō potest esse ualidum inter Titium, & Bertam, quā prius fuerat pedissequa, si Titius, uiuente uxore, sepe habuit copulam cum dicta Berta, conf. 717. nu. 1.
 Matrimonium. Coniugatus si commisit adulterium cum aliqua, non potest postea ullo tempore eam habere in vxorem de iure canonico, conf. 717. nu. 2.
 Matrimonium esse non potest inter eos, neque de iure canonico, neque de iure ciuili, si inter Titium, & Bertam, uiuente vxore Titij, interuenit promissio, conf. 717. nu. 5.
 Matrimonium. Datum, vel promissum sub contemplatione, quod matrimonium inter aliquos habeat effectum, debet reuocari, matrimonio non secuto, conf. 77. nu. 28.
 Matrimonium. Promissio, seu dispositio pœnalis manifesta, ut sponsalia feruentur, & contrahatur matrimonium &c. nō ualet de iure: idem si uerisimiliter facta sit, tanquā in pœnam ad hunc finē ut sponsalia feruentur, conf. 77. nu. 32.
 Matrimonium, seu sponsalia contracta sub ea conditione, si Papa dispensabit, an ualeat: & quomodo in tali casu contrahi debeant sponsalia: & per quæ uerba: & an ualeat promissio pœnæ in sponsalibus: & an datio arrarum, seu pignorum &c. vide in consilio 515.
 Matrimonium. Dispenatio debet prius impetrari à Papa, quia ea omnia, quæ fiunt sub ea conditione, si Papa dispensabit, sunt ipso iure nulla: & casu quo Papa non uellet dispensare, omnes promissiones prius factæ euanescentes: & nihil eam operatur datio arrarum: ut consiluit Aretin. super sponsalibus contractis inter Ducem Franciscum Sfortiam primum, & Ludouicum Marchionem Mantuæ nomine filiorum suorum, consilio 515. numero primo.
 Et dato, quod Papa dispenseret, opus erit postea renouare & sponsalia, & omnes promissiones: & an omnem casum debet poni clausula, quod partes promittunt, quod renouabunt sponsalia, & omnes promissiones, post impetratam dispensationem, d. conf. 515. nu. 2.
 Matrimonium. Sponsalia debent fieri per uerba de præsenti, quæ in effectu sint uerba denotantia matrimonium, consilio 515. numero 3.
 Matrimonium. Promissio pœnæ in sponsalibus an ualeat, conf. 515. nume. 4.
 Matrimonia debent esse libera, neque ualet promissio pœnæ inter sponso, neque inter eorum parentes: & an ualeat promissio pœnæ facta per extraneum, est etiam disputabile, & quando etiam non ualeat facta per extraneum, consilio 515. nume. quinto.
 Neque etiam potest esse locus arris, seu pignoribus, si fiant ab utraque parte, quia hæc censentur suspecta. d. consilio 515. numero 6.
 Et an ualeat promissio pœnæ facta sub illa narratione, quod pro bono pacis, & concordie &c. & quod tex. & ibi tradita, in l. si ita stipulatus fuero te sisti, §. si tibi nupsero. ff. de uerb. oblig. procedant in promissione lucri, quando matrimonium sequitur, non autem in promissione pœnæ, quando matrimonium non sequitur, d. conf. 515. nu. 7.
 Et quando postea in casum discordie debeat pœna promissa loco interesse, & quod in prædictis nihil certi dici possit, quod ca reat omni scrupulo, d. conf. 515. nu. 8.
 Matrimonium si sit contractum per uerba de præsenti inter patrem filie impuberis nomine filie cum maiore quatuordecim annorum, seu pubere, quid iuris: & an sint sponsalia: an matrimonium: & an possit dissolui, uide in conf. 550.
 Matrimonium, uel sponsalia pro filio quando pater contrahit, quā uis non obliget filium, obligare tamen uidetur aliam partem, quæ contrahit cum ipso patre: quia pater potest stipulari pro filio &c. conf. 550. nu. 1.
 Matrimonium. Iura dum loquuntur de pubere, qui contraxit matrimonium, uel sponsalia cum impubere, & dicunt puberem esse obligatum, inferunt necessariò, quod aliquis acceptauit pro eo obligationem, & non alius uerisimiliter est, nisi pater, uel notarius, conf. 550. nu. 2.
 Matrimonij, seu sponsaliorum contractus inter puberem, & impuberem, semper censetur esse contractus sponsaliorum de futuro, etiam si uerba de præsenti interuenerint, consilio 550. numero 3.
 Matrimonium. Sponsalia si fuerunt contracta inter puberem, & impuberem, an pubes sit obligatus contrahere matrimonium: & quod compellendus sit arbitrio Iudicis, qui ex iusta causa potest abstinere à tali compulsionem: quod procedit in maioribus, & etiam in impuberibus: & iusta causa est, si uideat odium inter eos, uel aliter imminere scandala, conf. 750. nu. 4.
 Quæ procedunt, etiam si iuramentum interuenerit: sed si non in-

teruenit iuramentum, Iudex debet esse facilius in absoluendo ab obligatione contrahendi matrimonij, d. conf. 550. nu. 5.
 Et alio modo etiam potest pubes se liberare, uidelicet si contrahet matrimonium cum alia, d. conf. 550. nu. 6.
 Matrimonium contrahere an possint furiosus: & an mentecaptus: & an testes singulares admittantur ad probandum furorem in genere: & an semel furiosus probatus præsumatur semper postea fuisse furiosus & quid dato conflictu testium ex utraque parte, uide in conf. 551. & supra, Furiosus, Furor.
 Matrimonium contrahere non potest furiosus, & hoc expeditum iure ciuili, & canonico, conf. 551. nu. 1.
 Et secundum Doctores communiter, idem etiam concluditur de mente capto: quia in utroque est eadem ratio, id est, utrique de se sit sanus sensus, d. conf. 551. nu. 2.
 Matrimonium. Non est in potestate alicuius personæ secularis, etiam si sit princeps, disponere aliquid super matrimonio, conf. 564. nu. 8.
 Matrimonium. Hodie sunt correctæ pœnæ mulieris transeuntis ad secundas nuptias secundum Doctores communiter: sed non sunt correctæ in casu stupri, conf. 725. nu. 2.
 Matrimonialis coitus, qui in suo genere est permissus, ad sobolem procreandam, olim interdicebatur illustribus, & in dignitate positus, propter ignobilitatem prolis, conf. 765. nu. 45.
 Matrimonium. Mulier potest nubere sine consensu patris: neque prohibetur postea petere dotem: neque potest exheredari: uel alia pœna puniri: neque ualet statutum, uel decretum in contrarium, conf. 339. nu. 2.
 Matrimonium. An filij possunt nubere sine consensu patris, uide in conf. 315.
 Matrimonium contrahere, seu nubere absque consensu patris, uel aliorum, licitum est filiis de iure communi: neque propter id potest filius, uel filia exheredari: nisi forte nubent ualde ignominiosos, secundum aliquos Doctores: quorum tamen opinio nō est tuta: sed bene eo casu constituenda erit minor dos, conf. 315. nume. 22.
 Matrimonium. Filia minores 18. annis, & filij minores 20. annis prohibentur Mediolani, & in toto eius Dominio, nubere sine consensu patris, uel aliorum, sub quorum cura sunt constituti per nouas Constitutiones, & Decreta Mediolani: & si nubant, quam pœnam patiantur: & an ualeant talia Decreta, conf. 315. nume. 24.
 Matrimonium. Filia familias si excedat 25. annos, & nubat sine scientia patris, pater non potest ei denegare dotem: uel aliquo modo eam exheredare: quod procedit, etiam si nupserit indigno, & cuiuscunque conditionis viro, secundum magis communem opinionem, conf. 331. nu. 1.
 Et nouæ Constitutiones Mediolani non obstant, quia loquuntur de minori 18. annis tantum, ibidem.
 Et ideo potest talis filia petere à patre, uel hæredibus condecendentem dotem, uel legitimam: uel succedere cum alijs hæredibus equaliter, ibidem d. conf. 331. nu. 1.
 Matrimonium. Testator si disposuit, quod filia nubat Titio, & cum hac conditione eam instituit hæredem, non potest molestari, seu priuari hæreditate, si per eam non steterit, sed steterit per Titium: & quid si adsint uerba, si non nupserit defecta alicuius personæ, ad quas personas referantur, conf. 369. nu. 6. cum numero seq.
 Et si neque ipsa filia, neque alius pro ea fuit impedimento, ut conditio impleteretur, debet haberi pro impleta, quādo scilicet non est conditio casualis, sed potestatiua, saltem pro parte, d. conf. 369. nu. 7.
 Matrimonium. Testator si in defectum conditionis, quod filia nubat Titio, apposuit priuationem hæreditatis pro pœna non censetur commissa pœna, si neque dolus, neque culpa potest ei imputari, conf. 369. nu. 9.
 Matrimonium. Testator quādo disposuit, quod filia nubat Titio, & si defectu alicuius personæ nō nupserit, priuauit eā &c. dato quod illa uerba, defectu alicuius personæ cōprehēderent omnes personas, etiā nō dependentes a filia, nūquā tamē comprehendunt personā, Titij, ad quem dirigebatur matrimonium cōf. 369. nu. 10.
 Matrimonium. Substitutus non potest amplius improbare, quod prius approbauit, neluti si ipse tractauit, & conclusit aliud matrimonium pro filia, quā disposuerit testator, ut supra, & eam tanquā hæredem approbauit &c. non potest nunc eam molestare, conf. 369. nu. 12.
 Matrimonium. Mulieres ad secūda uota transeunt, longē magis diligunt maritum, quam proprios filios ex priori matrimonio, conf. 388. nu. 5.
 Matrimonium. Venditio bonorum fieri non potest in præiudicium filiorum primi matrimonij, saltem quod ad partes eis tangentes, conf. 388. nu. 14.
 Matrimonium. Pater si transiit ad secūda uota, quicquid lucratu fuerat occasione vxoris, transire debet ad filios primi matrimonij, iuxta tex. in l. fœmina. C. de secun. nup. qui habet locum etiam in marito, etiam quod filij non sint hæredes patris, neque matris, conf. 456. nu. 26. & uide supra, Hereditas.

Matrimonium. Lucrum filiarum primi matrimonij, propter transfatum patris ad secundas nuptias, spectat ad ipsas filias, quamuis prius exclusas per statutum excludens fœminas, stantibus masculis &c. vide infra, Statutum excludens fœminas &c.

Matrimonium. De statuto, quod fœminæ nubentes maritis forensibus, non succedant, vide infra Statutum.

Matrimonium. Legatum factum puellæ pro eius maritaggio, an sibi debeatur, si tempore facti legati iam reperiebatur maritata: & an debeat in casu secundi matrimonij, vide in consil. 52. & supra, Dos.

Matrimonium separatur quod ad thorum propter fornicationem, vel adulterium mariti, vel vxoris, & restituitur dos &c. consil. 636. nu. 1. & 3.

Matrimonium. An mater transiens ad secunda vota, succedat filiis, vide supra, Hæreditas.

Matrimonium. De legato facto ad maritandum tot puellas pauperes &c. vide in consil. 69. & supra, Dos.

Matrimonium. Papa non potest dispensare super matrimonio, secuta copula, consil. 659. nu. 1. & infra, Papa.

MEDIOLANI Dux, & Ducatus &c. vide supra, Dux, Ducatus.

MEDIUM. Media declarantur ex sequentibus, & præcedentibus, consil. 243. nu. 12.

Media censentur probata, probatis extremitatibus, consil. 262. nu. 14. & vide infra, Probatio, & consil. 381. nume. 6. & vide etiam infra, Tempus.

Media regulantur ab extremitatibus, consil. 440. nu. 4.

Mediorum ad extrema eadem semper solet esse conditio, quæ est inferiorum ad media, consil. 334. nu. 15.

MEDIA TOR, seu media persona attestans scripsisse, vel fecisse aliquid ex mandato utriusque partis; probat, saltem concurrentibus coniecturis, consil. 560. nu. 7. & vide infra, Testis.

MELIORAMENTA, seu meliorationes pertineat ad eum, ex cuius facto, & industria proueniunt, & ipsius lucro cedunt, consil. 16. nume. 16.

Melioramenta. Propter melioramenta competit mihi exceptio aduersus dominum fundi: & quando melioramenta, seu expensæ non solum sunt utiles, sed etiam necessariae, competit mihi retentio, etiam si fuisset malæ fidei possessor, consil. 318. nu. 35.

Melioramenta. Ius retinendi bona ex persona conductorum propter melioramenta cessat, quando soluta fuerunt, seu compensata ipsis conductoribus melioramenta, consil. 487. nu. 20.

Melioramenta. Retentio conceditur pro melioramentis, non autem propter credita personalia: & cum melioramentis cõpensantur fructus percepti, consil. 528. nu. 14.

Melioramentum precium donec solvatur, possunt retineri bona feudalialia, consil. 209. nu. 9. & vide supra, Feudum.

Melioramenta in bonis feudalibus, vide supra, Feudum, ubi posui.

Melioramenta in bonis fideicommissi, vide supra, Fideicommissum.

Melioramenta in re emphyteotica, vide supra, Emphyteosis.

Melioramenta facta in dotali, vide supra, Dos.

Melioramenta an pertineant ad usufructuarium, an ad proprietarium &c. vide infra, Usufructuarium.

Melioramenta in re facta non possunt amitti, quando quis erat bonæ fidei possessor, & ex iusto titulo, consil. 584. nu. 5.

Meliorationes, seu impensæ necessariae in rem alterius factæ, illum semper obligant: & harum impensarum ratione dos minuitur: item pupillus tutori obligatur, consil. 110. nume. 3. & vide supra, Dos, & infra, Tutor.

Melioramenta, seu impensæ necessariae quæ dicantur: & quod deducendæ sint, alias condici possint, consil. 210. nu. 5.

Melioramenta. Impensa dicitur necessaria, facta, ne uel res ipsa periret, uel ne deterior fieret, consil. 337. nu. 9.

Melioramenta. Impensa eo ipso quod est notabilis momenti, censetur facta ad perpetuum rei utilitatem, consil. 337. nu. 11.

Melioramenta necessaria possunt licite fieri, etiam postquam quis est malæ fidei possessor: & etiam utilia, quando habuit rem de uoluntaria domini: sed non uoluntaria, & quid quando melioramenta fiunt ab aliquo, tanquam negotiorum gestore, remissiue, consil. 528. nu. 13.

Melioramenta. Disboscationes an sit impensæ, seu melioramenta, quæ possint repeti, consil. 795. nu. 4.

Melioramenta. Disboscationes uidentur proprie esse sumptus, seu melioramenta facta gratia fructuum quærendum; quæ non repetuntur: & uide quomodo distinguat, consil. 795. nu. 6.

Melioramenta si facta fuerunt per patrem in bonis aduentitijs filij, an eorum onus pertineam ad patrem, consil. 241. nu. 22. & uide supra, Bona aduentitia.

Melioramenta, seu expensæ factas in re conductæ sine mandato domini an repetat colonus: & an expensæ uoluntarias, uide in consil. 269.

Melioramenta, seu impensas in re conductæ factas sine mandato domini an possit colonus petere: & quod expensæ necessariae persoluantur etiam absoluto malæ fidei possessori consilio 269. numero 5.

Melioramenta, seu expensæ non necessariae, sed uoluntariae, quæ tamen sint alicuius utilitatis, an persolui debeant, distinguitur cõmuniter per Doctores inter malæ fidei possessorem, & bonæ fidei, consil. 269. nu. 6.

Melioramenta, seu expensæ non necessariae, sed uoluntarias alicuius utilitatis factas in re conductæ quomodo repetat colonus: & quomodo permittatur ei tollere materiam, si quæ superest, consil. 269. nu. 7.

Melioramenta uenduntur etiam de consuetudine, cum uenditorius utile, consil. 289. nu. 6.

Melioramenta. Si quis reseruauit sibi ius, quod habet in melioramentis, & nulla ibi extant melioramenta, nisi arbores, perinde est, ac si de eis fuisset expressum, consilio 560. numero quinto.

Melioramenta. Testator si legauit bona cum melioramentis, & non constat de alijs melioramentis, nisi de quibusdam alijs bonis emptis, & unitis ibi per testatorem, illa comprehenduntur, consil. 720. nu. 3.

MEMORIA. Præsumitur quis habere memoriam etiam eorum, quæ gesta sunt in minori ætate, consil. 202. nu. 3.

Memoria non extare in contrarium, probatur per testes, non autem per scripturas: & de tempore, de cuius initio non est memoria &c. uide infra Tempus, ubi posui.

Memorialia simplicia an probent, uide supra, Filiatio, & supra, Liber.

MENDACIUM, MENDAX. Propter penam mendacij, seu negationis, nemo debet priuari iure suo, nisi expressio iure cautum sit, consil. 606. num. 7.

Mendaces habentur odio a iure: & eis denegantur beneficia aliàs concessa, consil. 162. nu. 11.

Mendax præsumitur esse in dolo, consil. 302. nu. 3.

Mendax præsumitur uisus in dolo, quando scilicet est mendacium super eo, quod potest tangere interese tertij, consil. 388. nu. 10.

Mendax. Contra mendacem solet sumi præsumptio in mala partem, ut etiam aliquando id sufficiat ad torturam, consil. 388. num. 11. & uide infra, Tortura.

MENS disponentis in dubio inspicitur, præsertim in ultimis uoluntatibus, consil. 119. nu. 11. & 12.

Mens disponentis primò inspicitur ad interpretandam dispositionem ambiguum: deinde quod est uerisimile: & his deficientibus seruatur proprietas uerborum, consil. 119. nu. 43.

Mens quando est ambigua, non est recedendum a uerbis, & a nuncupatione facta, consil. 120. nu. 13.

Mens consideratur in contractibus, uide supra, Contractus.

Mens disponentis amplectenda est, & recedendum a uerbis, quando non sunt uerisimilia &c. consil. 207. nu. 11.

Mens amplectenda est, & recedendum a uerbis, consil. 240. nu. 18.

Mens potius, quam uerba, est attendenda, consil. 484. num. 9.

Mens magis debet inspicere, quam superficies uerborum, consil. 531. numer. 50.

Menti magis inhærendum est, quam uerborum cortici, consil. 773. numero 5.

Mens, & sententia legis est textus legis, consil. 771. nu. 41.

Mens, & interpretatio potius attendenda sunt, quam litera, secundum auctoritatem Pauli apostoli, consil. 771. nu. 14.

Mens se habet ad literam, sicut anima intellectiua ad corpus organicum: & sicut corpus non potest uigere sine anima, & spiritu, ita non potest uigere litera sine mente, intellectu, ac spiritu uiuificantibus illam literam, consil. 771. num. 16.

Mens legis nihil aliud est, quam ratio, seu anima, & spiritus ipsius scripturæ: & scriptura sine mente nihil est, consil. 771. nu. 30.

Mens. Vbiunque constat de ratione legis, seu mente uerbis contraria, eo in casu licet offendere uerba, mentem seruando, consil. 771. num. 32.

Mens attenditur: & uerba generalia restringuntur ad mentem: & si uerbum, uel factum mentem excedat, tamen ad eam fit restrictio quia uerborum apices non curamus: & iura sunt sensibus, & non uocabulis, consil. 773. nu. 26.

Mens est perspicenda, quando non potest dari ratio diuersitatis inter unum casum, & alium, consil. 347. nu. 9.

Mens solet collegi etiam ex actu, qui de iure non ualet, consil. 574. numero 3.

Mens consideratur in statutis, uide infra, Statutum.

Mens testatoris attenditur, uide infra Testator.

MENSURA, & moneta inspicitur secundum tempus contractus, consil. 118. nu. 14.

Mensuræ mutatio si contingat, & quis perseveret in solutione ultra modum mensuræ, non tamen sibi præiudicat, consilio 118. numero 15.

Mensura. Emptor si ex bonis uenditis reperiat deficere quatuor perticas, debet uenditor sibi restituere precium quatuor perticarum, inspecto illomet precio, quod deductum fuit in instrumento, consil. 268. nu. 1.

Mensura. An uenditio facta ad mensuram sit perfecta ante mensurationem, uide in consil. 729.

Mensura. In his, quæ uenduntur ad mensuram, dicitur cõditionalis uenditio,

venditio, si mensuraretur, & prius non dicitur perfecta, conf. 729. nu. 1. & vide ibidem nu. 6.

Mensura. In his, quæ venduntur ad mensuram, uenditio non est perfecta ante mensurationem, scilicet quod ad periculum, quia pertinet ad uenditorem: sed quantum ad obligationem, & alios effectus, satis est perfecta uenditio: & quæ sit ratio, conf. 729. num. 6. cum nu. seq.

Mensura certa, & specifica si appositæ fuit in uenditione, & deinde subiecta generalis demonstratio rei, tunc non obstante talis demonstratione generali, censetur facta uenditio secundum certam, & specificam mensuram, seu demonstrationem præcedentem, conf. 129. nu. 2. & uide infra, Venditio.

Mensura si opponatur ab initio uenditione prædij rustici, tunc censetur uenditio facta ad mensuram: secus si mentio mensuræ inferius inseratur: & est communis conclusio Doctorum, conf. 136. num. 2.

Mensura. Si fuit promissum frumentum mensurandum, & perijt, seu consumptum est &c. uide supra, Frumentum.

Mensura. Venditio, quæ sit ad mensuram, dicitur conditionalis: & an liberetur debitor ante mensuram: & quid si creditor fuit in mora mensurandi, conf. 182. nu. 18.

Mensura. An, & quando uenditio, seu datio insolutum facta de bonis, censetur facta ad mensuram, uel non, uide in consilio 189.

Mensura. Venditio si fiat de decem iugeribus ex tali fundo maioris quantitatis, quæ sibi retinet uenditor, tunc solum ueniunt decem iugera, siue conuentum sit de certo precio pro singulis iugeribus, siue unicuique precium constitutum, conf. 189. nu. 1.

Mensura. Venditio quando fit de toto fundo, sed precium constituitur pro singulis iugeribus, tunc censetur facta uenditio ad mensuram, etiam si ceptum sit a nominatione certi corporis, & censetur uenditus totus fundus, etiam si excedat numerum iugerum expressorum, habita tamen ratione precij pro singulis iugeribus, conf. 189. nu. 2.

Mensura. Venditio quando fit de toto fundo, & constituitur unicuique precium, & sit mentio de mensura, & de toto fundo, sed incipiunt contrahentes a nominibus denotantibus certam mensuram, seu numerum, tunc habetur, ratio mensuræ, conf. 189. numero 3.

Mensura. Venditio quando fit, & incipitur à certo corpore, licet de inde dicatur, quod est tot iugerum, si tamen constitutum est unicuique precium, tunc uenit quicquid continetur, conf. 189. nu. 4. limitando, & declarando, ut ibidem nu. seq.

Et primo declarando, quando mentio fundi fuit facta sub certo, & determinato modo, & certo corpore, exprimendo confines &c. Secus si nominatur fundus, sed non designatur, tanquam certum corpus ante mentionem numeri, seu mensuræ, quia tunc censetur uenditio ad mensuram ibidem. d. conf. 189. num. 5.

Secundo declarando, quando post mentionem certi, & determinati fundi, & perticarum in genere, exprimuntur deinde particulariter omnes petiæ terræ cum numero perticarum singularum petiarum, tunc censetur uenditio facta ad mensuram d. consilio 189. nu. 6.

Tertio declarando, quando apparet de verisimili mente contrahentium, quod uoluerint haberi rationem mensuræ d. conf. 189. num. 7.

Quarto declarando, quia in dubio interpretandum est, quod censetur res data, uel uendita ad mensuram d. conf. 189. nu. 8.

Mensura. Vide casum consilij, quando bona censentur data, uel uendita ad mensuram d. conf. 189. nu. 9.

Mensura. An uerba illa, de terris, bonis, & possessionibus, quæ fuerunt quoniam Titij &c. designent certum corpus absque alia demonstratione, adeo ut mensura postea appositæ sit superflua, consilio 189. nu. 10.

Mensura. Si in testamento, uel contractu disponatur de aliquo fundo, etiam cum expressione mensuræ, si tamen sermo incipiat a demonstratione fundi, tunc talis expressio mensuræ non restringit fundum, sed potius reijcitur mensura, & inspicitur illud, quod continetur sub nomine fundi: & est communis Doctorum opinio, conf. 410. nu. 11.

Mensura. An, & quando attendatur demonstratio facta per confines, & corpora bonorum, & non per mensuram, seu numerum perticarum: & quod bona locata per confines, debeant etiam restitui per confines, non attenda mensura, uide in conf. 466.

Mensura. Concessio bonorum si fuit facta per designationem suorum confinium in locatione, uel emphiteosi, debent restitui cum eisdemmet confinibus: & non debet inspicere mensura perticarum, si constat de ipsis corporibus bonorum, conf. 466. nu. 1.

Mensura. Magis certa est demonstratio, quæ sit per confines, quam quæ sit per mensuram: & in mensuram, sicut in qualibet specie calculi, solet errari: & talis error non transit in iudicatum: & si cut minor mensura reperta non cederet damno, ita etiam maior non debet cedere lucro, conf. 466. nu. 2.

Mensura. Quando expressæ sunt omnes petiæ terrarum distinctè incipiendo ab ipsis corporibus cum suis coherentijs, & de mensura sit mentio in ultimis uerbis semper, de iure habenda non est

ratio mensuræ, sed corporum: & est communis opinio Doctorum: quæ procedit in uenditione, uel legato, uel qualibet alia alienatione bonorum: multo magis in restitutione bonorum ad usum concessorum, conf. 466. nu. 3.

Mensura. In uenditione bonorum quando inceptum est a mensura, tunc debet inspicere numerus perticarum, uel iugerum, & nihil plus, uel minus debetur: secus autem si ceptum sit a toto corpore alicuius fundi, licet postea dictum sit, ipsum esse tot perticarum, uel iugerum, conf. 593. nu. 2.

Mensura. An si conductor possedit aliquas perias bonorum non nominatas in inuestitura, & ex nominatis aliquæ deficient, fieri debeat compensatio cum petijs, quæ deficient, siue locatio sit facta ad mensuram, siue non, uide supra, Locatio.

Mensura. An compensatio propter excessum mensuræ euitet caducitatem, uide supra, Caducitas.

Mensura. An in uenditione, seu liberatione prædiorum mensurentur etiam ripæ, & fossatæ, & ageres, uide in conf. 151.

Mensurari etiam debent ripæ, fossatæ, & ageres, quando sit uenditio prædij: & eodem modo quando uenditur liberatio prædiorum a decimis; quando sunt ripæ, & fossatæ, quæ inferunt utilitatem prædij, conf. 151. nu. 1.

Mensurator testis, uide infra, Testis.

MENTECAPTYS. Bona filij mentecapti si fuerunt uendita per matrem, cum consensu ipsius filij, quod possit rescindi uenditio per ipsum filium &c. uide in conf. 257.

Mentecaptus si contrahat, contractus celebratus cum eo est ipso iure nullus, perinde ac si fuisset celebratus cum furioso, conf. 257. numer. 1.

Mentecaptus, uide etiam supra, Furiosus.

MENTITA quando est conditionalis &c. uide in consilio 760. numero 12.

MERCATVM. De mercato in territorio communi, uide aliqua in conf. 188.

Mercatum. Quis sit proprius, & principalis effectus resultans ex mercato: & quando quis solus possit habere mercatum in loco communi quod ad iurisdictionem &c. & quæ utilitates resultent ex mercato, conf. 188. nu. 15.

Mercatum exerceri non potest communi nomine, licet socius offerat partem expensarum, etiam in territorio communi, quando socius non habet commune ius daci, & priuilegium non fuit communitè impetratum, & sola communio territorij non sufficit, conf. 188. nu. 18.

Mercatum an fieri possit communi nomine in territorio communi in casu, de quo in consilio, conf. 188. nu. 25.

Mercatum in loco quando quis exercere non possit, conf. 188. numero 17.

Mercatum super territorio alieno, & daciū quis potest habere, consentiente domino, conf. 188. nu. 12.

MERCATOR. Quando agitur inter mercatores, censetur agi de bono, & æquo: adeoque sufficiunt qualescunque probationes: & inter mercatores pactum nudum habetur pro stipulatione, conf. 276. num. 3.

Mercator. Inter mercatores, seu personas solitas negotiari procedendum est ex bono, & æquo, & summam, & adhaerendum est ueritati, & per semiplenas, uel præsumptuas probationes, dummodo sint persuasivæ, & uerisimiles, conf. 426. nu. 6. & 7.

Mercator. Inter mercatores pactum nudum æquiparatur stipulationi, conf. 591. nu. 10.

Mercatorum liber est longè maioris fidei, quam communiter sint alij libri: quia saltè de consuetudine generali solet facere fidem, etiam in fauorem ipsius scribentis, conf. 276. nu. 8. & uide supra, liber mercatoris &c.

Mercatorum, uel artificum libris an credatur, uide supra, liber mercatoris, ubi posui.

Mercator non potest etiam de iure communi uti eodem signo, uel marcha alterius mercatoris, conf. 71. num. 1.

Mercator non potest uti signo, uel marcha habente similitudinem in effectu cum signo, uel marcha alterius mercatoris: ut si unus utatur naui, alius non potuit triremi, seu galera &c. conf. 71. nu. 2.

Mercatores prohiberi uti eodem signo, uel marcha, quæ sit ratio, conf. 71. nu. 3.

Mercator non utens palam eodem signo alterius mercatoris, sed alio, simili, grauius delinquit, & committit in legem deludendo eius dispositionem, conf. 71. nu. 12.

Mercator si obligauit, seu hypotheccauit merces, uel tabernam, seu apothecam, & uendit merces, & alias emit, quid iuris, uide supra, Hypotheca.

Mercator. Statutum inter mercatores, si comprehendat etiam non mercatores, quando ualeat, uide infra, Statutum.

Mercator. Ea dicuntur pertinere ad mercatorem, uel artificem, quæ quis facit, tanquam mercator, uel artifex, & non posset ea facere, nisi esset mercator, uel artifex, conf. 577. nu. 10.

Mercator. Statutum Pisani, de causis mercantilibus, quomodo debeat intelligi: & an procedat in casibus, quibus ex una parte tantum litigat mercator, uel artifex: quod non: sed uide inferius, conf. 579. nu. 1.

Mercator. Consuetudo Pisana uiget, quod procedi potest in causa mercantili, quamuis actor tantum sit mercator, uel artifex, & non reus, conf. 579. nu. 7.

Mercatorum fallitorum, seu qui decoxerunt, causæ concernentes eorum iura, & bona, an debeant in Ciuitate lucæ tractari duntaxat coram Iudice, & Consulibus Curiae mercatorum, non autem coram Vicario Prætoris, uel alterius Iudicis: & an statuta lucensia tertij libri, disponentia de bonis fallitorum, & de eorum creditoribus, comprehendant etiam creditores habentes hypothecam: & de intelligentia statutorum lucensium in hac materia: & aliquid de mercatoribus fallitis, uide in conf. 585.

Mercator fallitus. Causa instituta per creditorem uigore sui crediti cum hypotheca, quod prætendit in bona falliti, quod non possit tractari extra Curiam mercatorum, qui regulariter sunt deputati Iudices in causis fallitorum, & sic non possit tractari coram duobus Iudicibus Vicario Prætoris, & Iudice Curiae mercatorum tantum, de quibus in statuto lucensi: & quibus rationibus, conf. 585. nu. 1. cum seq.

Mercator fallitus. Iurisdictio, & potestas cognoscendi de causis fallitorum, quibus specialiter tribuatur per statuta lucensia: & quomodo, conf. 585. nu. 2.

Mercator fallitus. Statutum Lucense, 19. tertij libri, disponens, quod Prætor, & alij officiales non se intromittant in causis fallitorum, sed illæ solum tractentur coram Iudice, & Consulibus Curiae mercatorum &c. quomodo sit intelligendum in alia eius parte, conf. 585. nu. 5.

Mercator fallitus. Statutum lucense, 22. seu ultimum tertij libri, in supradicto proposito, de tractandis causis fallitorum, quomodo procedat: & quomodo sit intelligendum in quibusdam eius uerbis, & relatione &c. & quæ sit uera eius interpretatio, conf. 585. nu. 10. cum nu. seq.

Mercator fallitus. Statuta lucensia tertij libri, quæ tractant de creditoribus fallitorum, an comprehendant etiam creditores de creditoribus habentes hypothecam: & quod omnes comprehendantur, conf. 585. nu. 24.

Mercator fallitus. Ratio statuti lucensis, de creditoribus fallitorum quæ sit, conf. 585. nu. 29.

Mercatores quando decoxerunt, seu, ut dicitur, falliuerunt, omnes creditores subeunt eandem fortunam: & propter eiusmodi casum inopinatum sit æqualis fortuna creditorum, sublata anterioritate temporis, non quidem omnium creditorum, sed illorum creditorum, qui sunt eiusdem naturæ, puta multorum creditorum ex deposito, & multorum ex mutuo, & multorum ex alia causa simili, conf. 585. nu. 33.

Mercator fallitus. Statuta lucensia tertij libri, de causis, & creditoribus fallitorum, an sint seruanda in quolibet foro, & sic coram quibuscunque Iudicibus: & quod sic præsertim in respicientibus deciforia, conf. 585. nu. 39.

Mercatores pro mercibus an describi debeant in æstimo, & an possint collectari, & grauari ad onera, uide supra, Æstimo, & infra, Onera.

Mercator, & seu mercimonia exercens, an amitta nobilitatem, uide infra, Nobilitas.

MERCANTIAE. Consules ratione consuetudinis habent iurisdictionem etiam in his, quæ non pertinent ad eorum artem, conf. 197. num. 15.

MERCEs facile ad pecuniam rediguntur: & dicta de pecunijs, procedunt etiam in mercibus, conf. 210. nu. 10.

Merces non coheret loco ciuitatis, & transferuntur quocunque, conf. 39. nu. 10.

Mercium capitale est incertum, propter periculum amissionis, conf. 39. nu. 11.

MERITA uide supra, Benemerita.

METUS non præsumitur, nisi probetur, quando agitur de metu non inter patrem, & filios, uel inter maritum, & uxorem, sed inter personas extraneas, conf. 310. num. 33.

Metus, uel dolus patris in dubio non præsumitur, conf. 456. numer. 23.

Metus, uel timor, seu reuerentia uxoris erga maritum, nunquam præsumuntur, nisi probentur, puta per uerba, seu minas præcedentes, conf. 4. nu. 36.

Metus reuerentialis erga matrem an consideretur, sicut consideratur in patre, & marito, conf. 11. nu. 8.

Metus reuerentialis ad hoc ut consideretur, oportet probare, quod minæ, uel uerba solita essent inferri, conf. 11. nu. 9.

Metus ut præsumatur, an sufficiat sola reuerentia personæ absque minis: quod non: & quomodo probentur minæ, consilio 77. numero 6.

Metus. Actus debet rescindi, duobus interuenientibus scilicet quod persona, quæ fecit actum, sit de illis, quæ præsumuntur moueri & reuerentia, ueluti mulier erga maritum, filius erga patrem &c. item & facta probatio minarum, secundum communem opinionem, conf. 77. nu. 5.

Metus censetur etiam probatus, si persona, quæ dicitur intulisse metum, erat seuera, & solita minari, & exequi minas, etiam cum alijs, & de facto, & uolenter aliqua committere saltem iuncta re-

uerentia facientis actum, conf. 77. nu. 19.

Metum ad probandum sufficiunt coniecturæ, & præsumptiones, prouenientes ex naturali iudicio: ueluti quando fit alienatio sine iusta causa: uel quando quis læditur: uel remittit aliquid, quod non est uerisimile eum uoluisse remittere &c. conf. 77. numero 24.

Metu compulsa, uel seducta præsumitur mulier alienans sine iusta causa, conf. 77. nu. 25.

Metus probatur ipso iure, ex eo quod quis erat famulus alicuius, quia præsumptio est, quod ipsum timuerit: & in metu semper consideratur id, quod est uerisimile, conf. 149. nu. 9.

Metus reuerentialis præsumitur erga superiorem, conf. 186. nu. 8.

Metus, & reuerentia an consideretur erga patrum: & aliqua de metu, uide in conf. 198.

Metus, & reuerentia an considerentur in muliere renuntiante erga patrum: an uero solum in patre, & marito: & quod probandum sit, quod pater, uel maritus, erant soliti inferre minas, & uerba, conf. 198. nu. 31.

Metus non probatur per protestationem mulieris factam ante, uel post celebratum contractum, de metu, & reuerentia, in absentia patris, cui renuntiavit, conf. 198. nu. 32.

Metus. Protestatio quod quis facit per metum, an sit necessaria, & quando, conf. 77. nu. 15.

Metus. Protestatio sufficit quod fiat absente parte, quando propter metum non licet facere præsentem parte &c. conf. 77. nu. 16.

Metus, & reuerentia an considerentur, si mulier, quæ renuntiavit patri, erat in castro, & non in ciuitate: & quod suspitio metus soleat prouenire ex nouitatibus insolitis: nec fiat differentia locorum, nisi sint loca, in quibus exulet iustitia, & vigeant uolentia, & rapina, conf. 198. nu. 33.

Metus. Ad probandum dolum, uel metum priuatim in domo commissum, sufficiunt leuiiores probationes, conf. 77. nu. 9.

Metum, qui concernat periculum salutis, uel cruciatum corporis, quando iura requirunt, loquuntur gratia exempli: & sufficit metus, qui cadat in uires constantes: & etiam minor metus ad rescindendum dispositionem &c. conf. 77. nu. 1.

Metus cui dicitur illatus, qualitas illius personæ inspicere debet, conf. 77. nu. 2.

Metus, & pro metu habetur, sola reuerentia erga aliquem, conf. 77. num. 3.

Metus, & reuerentiæ maxima est suspitio, quando uxor donat viro, conf. 4. nu. 11.

Metus minor requiritur in mulieribus, quam in hominibus, conf. 77. nu. 4.

Metus. Testes deponentes de precibus, quibus aliquis utebatur, ut alius faceret actum, censentur etiam probare metum: & sic ex precibus inferitur metus, quando agitur de personis, inter quas cadit reuerentia, conf. 77. nu. 10.

Metum duobus testibus affirmantibus magis credendum est, quam multis negantibus, conf. 77. nu. 12.

Metus an debeat probari adfuisse in eo instanti, quo factus fuit contractus, uel alius actus: & quod sufficiat probare minas, & uerba iratoria paulo ante etiam ex aliquo interuallo, consilio 77. numero 13.

Metus timor habetur pro metu, conf. 77. nu. 11.

Metus quod fuerit per aliquem illatus, fama multum potest ad id probandum, conf. 77. nu. 20.

Metus. Actus, qui fit inter personas, inter quas præsumitur reuerentia, si contineat enormem læsionem, præsumitur factus propter metum: & est communis opinio, consilio 77. numero vigesimoprimum.

Metus, & doli, & enormis læsionis generales renuntiationes censentur factæ metu, & ui, eadem ratione &c. uide infra, Renuntiatio.

Metus. Actus præsumitur factus per metum, non autem liberè, quando continet enormem læsionem, & fit inter personas, inter quas præsumitur reuerentia: & est communis opinio, consilio 100. numero 4.

Metus. Iuramentum positum in donatione non ualet ipso iure, sed quando donatio est facta ui, uel dolo: si uero est facta duntaxat per metum, tunc iuramentum obligat ipso iure, sed concedi debet absolutio, consilio 77. numero 17. & uide supra, Iuramentum.

Metu factus contractus præsumitur, uel propter aliam speciem doli, tante enormissimæ læsionis, conf. 89. nu. 5. & est communis opinio, ut ibidem.

Metus, & terror durare censetur, durante causa ipsius metus, conf. 78. nu. 11. conf. 77. nu. 14.

Metus tandiu præsumitur durare, quandiu durat causa, quæ a principio induxit ipsum metum, conf. 225. nu. 17.

Metus semel inductus nunquam purgatur, quandiu durat causa ipsius metus, conf. 414. nu. 15.

Metus officialis debet concludentissime probari, conf. 354. nu. 11. & 12.

Metum fuisse commissum non est uerisimile, præsertim per multos annos, & menses, totque iteratos actus, uel solutiones, & vnifor-

uniformiter factas: & contra hoc exiguntur probationes apertissimæ, conf. 354. nu. 14.

Metus, uel timoris præsumptio excluditur per confirmationem actus sepius factam, & ex intervallo, conf. 4. nu. 37.

Metus. Consensio facta per metum potest reuocari, consilio 423. numero 11.

Metus. In materia actus metulosi inspicitur id, quod est uerissimile: & probatur metus ex præsumptionibus, & coniecturis, consilio 423. nu. 12.

Et solent equiparari periculum in personam, & periculum in patrimonio, scilicet pro aliqua parte notabili. d. consilio 423. numero 13.

Et paria sunt, aliquem fuisse coactum, uel potuisse cogi. d. cōf. 423. nume. 14.

Metus, & fraus cessant propter præsentiam amicorum, & consanguineorum: item & propter præsentiam, & decretum Iudicis, conf. 11. nu. 10. & 12.

Miles, Militum onera &c. uide infra, Onera.

Milites habere domi hospitatos, & mulos, & equos eorum in alio loco separato, nihil prohibet: & quomodo distribuuntur militum hospitaliones ex ipsa experientia, conf. 182. nu. 30. & de militum hospitaliones, uide etiam infra, Onera.

Militi concessum priuilegium, censetur concessum, tamquam militi, conf. 553. nu. 18.

Militis excellentiæ qualitas non solum operatur inter milites, sed etiam contra Doctores non excellentes: sicut. Doctor excellens præfertur non solum alijs Doctoribus non excellentibus, sed etiam militibus &c. conf. 556. nu. 15. & uide supra, Doctor.

Militari in re potius Duces, quam Iurisperiti consulendi sunt: & de Phormione deluso ab Annibale, conf. 760. nu. 1.

Milites iurant in manibus Baronum, conf. 172. nu. 3.

Milius appellatur bonus practicus, conf. 514. nu. 2.

Minæ quomodo probentur, conf. 77. nu. 6.

Minatoria uerba mortis proferens præsumitur inimicus, uide supra, Inimicitia, Inimicus.

Minimum. In dubijs sequimur illud, quod minimum est, conf. 417. nu. 11.

Minimum. De minimis non est habenda ratio, consilio 491. numero 8.

Minister nudus quando quis non censeatur esse, consil. 52. numero 12.

Minor. De uenditione facta per minorem, quando sit nulla, uide in conf. 187.

Minor si uendit sine iusta causa, & urgenti, uenditio est ipso iure nulla, etiam interposito decreto: & in emptorem non transit dominium: & decretum habetur pro non appposito, conf. 187. nume. 1. & 7.

Minor Emptio facta à minore sine iusta, & urgenti causa, est nulla: neque interposito decreti tollit nullitatem: & non transit dominium in emptorem, conf. 187. nu. 7.

Minoris rerum alienatio cum decreto Iudicis, & de decreto Iudicis &c. uide supra, Decretum.

Minoris rerum in alienatione an requiratur subhastatio, uide infra Subhastatio.

Minoris prædiorum alienatio æquiparatur alienationi, quæ sit per curatores furiosi, uel prodigi, conf. 205. nu. 48.

Minoris rerum alienatio licita quæ sit, etiam sine decreto. & de rex. in lege non. omni. C. de adm. tut. consilio 205. numero 66.

Minor. De iusta causa alienandi rem minoris, & quod expediret eam uendi, & de alijs necessarijs, creditur fuisse cognitum per Iudicem, postquam ipse ita attestatur: & tota hæc res committitur eius arbitrio, conf. 205. nu. 74.

Minor. Pau. de Ca. communiter reprobatus, & malè locutus in hoc proposito de alienatione rerum minoris, uide in conf. 205. numero 81.

Minoris res si alienantur per tutorem &c. uide infra, Tutor, Minores malè intentant iudicium per uiam possessorij, tanquam dicantur spoliati bonis, eo quod fuerunt alienata per tutores, uide infra, Possessorium.

Minoris rerum alienationes committit lex iudicio Iudicis: & pro Iudice semper præsumitur &c. conf. 226. num. 20. etiam si in suo decreto non exprimat causam: & est communis opinio, ut ibidem.

Minoris contractus cum maiori licet sit inualidus ex parte minoris: est tamen ualidus ex parte maioris, qui obligatur, itante saltem iuramento, secundum communem opinionem, consilio 365. numero 5.

Minoris contractus factus cum maiori non est nouum quod claudiet, conf. 365. nu. 6.

Minor an obligetur pro dote, uide supra, Dos.

Minor an possit donare, uide supra, Donatio.

Minor habens tutorem, uel curatorem, si contrahat sine eorum auctoritate, contractus est nullus uide supra, Curator, & infra, Tutor.

Minor quod sit læsus, satis dicitur apparere, nisi probetur, quod pecunia, quæ fuit data, uersa sit in eius minoris utilitatem, consil. 651. num. 14.

Minoris in utilitatem rem esse uersam, probatur ex coniecturis uerisimilibus, conf. 205. nu. 73.

Minoris contractus non rescinditur, nisi adsit læsio, quæ sit magna, consil. 11. nu. 21.

Minor si postquam factus fuit maior, permisit labi decennium, non auditur amplius, aduersus donationem, conf. 11. nu. 14.

Minor si maior factus perseverat in contractu facto, dum esset minor, & non contradicit, censetur comprobare: & intra quantum tempus possit fieri contradictio, conf. 11. nu. 19.

Minoris contractus iuratus, uide supra, Iuramentum, ubi posui: & ibi etiam habes, quod iuramentum tollit defectum ætatis, & non alios.

Minoris contractus omnis ualet, stante iuramento, uide supra, Iuramentum, ubi posui.

Minoris contractus iuratus an rescindi possit per restitutionem in integrum, uide infra, Restitutio in integrum.

Minor an restituatur in integrum, uide infra, Restitutio in integrum ubi posui.

Minor. Actus etiam taciti sufficiunt ad ratificandum gesta in minori ætate, quando quis non solum taceret, sed etiam facit aliquid, conf. 214. num. 45.

Minor si adiuit hereditatem &c. & an detur ei restitutio in integrum &c. uide supra, Hereditas, & infra, Restitutio in integrum.

Minor. In his, quæ se habere possunt ad commodum, & incommodum, nemo debet conqueri, etiam si sit minor 25. annis, conf. 233. numero 6.

Minoribus interest lites componi, conf. 226. num. 29.

Minorum interest non diu uexari litibus, & expensis, consilio 590. numer. 3.

Minor, & mulier æquiparantur, conf. 734. nu. 4.

Minor si excessit septimum annum, bene est, quod ipse compareat cum propinquis suis coram Iudice &c. conf. 570. nu. 10.

Minorum, & absentum possumus facere conditionem meliorem, non autem deteriorem, conf. 533. nu. 8.

Minor. Conductio non censetur repetita per minorem absque scientia tutorum, & curatorum, uide supra, Locatio.

Minor licet in contractu asseruerit se esse maiorem, eadem facilitate censetur facta talis assertio, qua deuenit ad contractum, & non nocet ei, quando constat non fuisse factam ad alicuius deceptionem, conf. 301. num. 4.

Minor. Actus ceptus in minori ætate, & completus in maiori, quando non præiudicat, scilicet quando non uenit in necessariam consequentiam ad principium, conf. 214. nu. 48.

Minoris liberatio cum iuramento, & assertione maioris ætatis, ualet secundum statuta Placentiæ: quæ expresse approbant similes contractus minorum, & eos repellunt, si restitutionem, uel rescissionem petant, conf. 328. nu. 19.

Minor. De statuto Mediolani disponente, quem dici maiorem quod ad contractus, si sit maior uiginti annis, uide in consil. 536. & infra, Statutum.

Minor contrahens cum suo tutore, uel curatore, si asseruit se esse maiorem 25. annis, & id asseruit cum iuramento, debet haberi pro maiore, conf. 597. num. 4.

Minor licet in contractu confessus sit se maiorem cum iuramento, admittitur tamen probatio in contrarium, stante dolo aduersarij: & stante præsumptione doli, non refert, an contractus factus sit per minorem, an per maiorem, conf. 597. nu. 11.

Minor ætas nihil facit, quando non est læsus, conf. 660. nu. 5.

Minor ætas. Minorem ætatem allegans, cuius prætextu uellet rescindi contractum per restitutionem in integrum, non facile debet audiri, quando in instrumento confessus est, se esse maiorem, & cum iuramento: & an admittatur probatio in contrarium: & quando: & an per testes, an solum per scripturas, conf. 198. nu. 38.

Minor ætas quando non possit probari per testes, sed solum per scripturas, conf. 198. nu. 39.

Minor ætas ut probetur, non est necesse, quod testes præcisè deponant de natiuitate, conf. 301. nu. 3.

Minor ætas ex aspectu iudicatur: & etiam nunc iudicari potest per aspectum pro tempore præterito: & id potest facere Iudex, etiam sine testibus, conf. 355. nu. 25.

Minor ætas alicuius coadiuuatur etiam ex supplicatione, & processu, in quo narratur eum esse minorem: item ex libro priuato patris, in quo descripta sit natiuitas filiorum, consil. 355. num. 26.

Minor ætas alicuius non probatur in causa ciuili ex attestationibus factis pro eo in causa criminali, conf. 400. nu. 5.

Minor ætas, & de probatione ætatis, uide etiam supra, Etas.

Minus dare, & nihil dare, non equiparantur, si materia subiecta requirat, conf. 53. nu. 3.

Misio in possessionem, uide infra, Possessio.

Mixtum, an comprehendatur sub simplici in statuto: & cui simplicius magis adhareat, uide in conf. 20.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Mixti casus, qui considerata ratione, & effectu, resoluuntur in simplicibus, comprehenduntur sub simplicibus, etiam stante statuto, quod statuta intelligantur ad literam: & tanto magis quando mixtus magis adhæret uni simplici, quam alij, conf. 20. nu. 4.
Mixti casus cui ex simplicibus magis adhæreant, quando necesse est, quod adhæreant magis uni, quam alij, conf. 20. nu. 8.
Mixtus casus an comprehendatur sub dispositione simplicium: & quod pronitio facta in vno casu tantum, non trahatur ad casum mixtum, conf. 180. nu. 16.

Mixtus casus non comprehenditur sub casu simplici in pœnibus, vide infra, Pœna, & conf. 360. nu. 9.

Mixtum. Statutum excludens probationem faciendam per testes, non censetur excludere probationem mixtam, scilicet ex testibus, & scripturis, conf. 318. nu. 7. & vide infra, Probatio.

Mixtus casus an comprehendatur etiam sub statuto disponente in casu simplici, conf. 371. nu. 4. & vide infra, Statutum.

Mixtum, Statutum disponente non potest, ut munus mixtum censeatur munus merè reale: & quæ sit ratio, conf. 8. nu. 6.

Modus in dubio potius præsumitur, quam conditio, consilio 4. nu. 34.

Modus. Verba in dubio semper censentur fuisse posita in vim modi, conf. 234. nu. 7.

Modus. Verba denotantia onus, quando referuntur ad honoratum, censentur importare modum: & dictiones, ita, uti, & dummodo, important modum, conf. 234. nu. 6.

Modus denotatur, & non conditio, per dictionem, pro, conf. 52. nu. 2.

Modus. Verba expressa in modum modi, habent eandem vim, ac si essent dispositiva, conf. 234. nu. 5.

Modus. Quando onus est adiectum in vim modi, cessante onere, cessat legatum, conf. 326. nu. 9.

Modus. Legatum sub modo, non debetur, nisi eatenus, quatenus exigit res, propter quam legatur, conf. 52. nu. 6.

Modus, & qualitas rei, quandoque censetur remissus, & conditio adimpleta ante tempus, conf. 766. nu. 17.

Modus habetur pro impleto aliquando, tanquam penitus remissus, conf. 766. nu. 26.

Modus censetur remissus, quando stat per eum, qui apposuit modum quominus adimpleatur, & actus uidetur purus: maxime quando per actum facti contrarium voluit ille: quod procedit etiam in contractibus, conf. 766. nu. 28.

Modus conuentior actui, qui gerebatur, censetur adhibitus, consil. 775. nu. 6.

Molendinum. Si quis iuit longo tempore ad molendinum alicuius ad molendum, an cogatur perscuerare, conf. 177. nu. 11.

Molendinum, uel furno destructis, an debeatur annua præstatio, quæ pro eis ab aliquo mihi præstatur, conf. 177. nu. 3.

Molendina veniunt sub illis uerbis, cum suis pertinentijs, uide infra, Pertinentiæ.

Molendina veniunt etiam sub concessione Castri cum pertinentijs, quanuis non sint feudalia, conf. 322. nu. 34. & uide infra, Pertinentiæ.

Molendinum. Dato quod quis non probet se habere ius quasi dominij, seu proprietatis in flumine, sed tantum se esse in quasi possessione, si communitas non docet se habere ius ponendi molendina in flumine, debet repelli, conf. 505. nu. 1.

Molendinum. Flumina publica nauigabilia sunt principum, & non priuatorum, scilicet quod ad facultatem constituendi molendina super eis &c. conf. 505. nu. 2.

Molendinum. Sententia lata contra aliquem quanuis loquatur super facultate habendi nauem in flumine publico, non autem de molendino, quia tamen sunt qualitates eiusdem generis, id est, tendentes ad denotandum ius prohibendi, quod habet is, qui pro se obtinuit sententiam, potest argumentari de una ad aliam, consilio 505. nu. 8.

Molendinum. Iura tenendi molendinum, vel nauem &c. in fluminibus publicis, ut supra, possunt acquiri per præscriptionem, conf. 505. nu. 11.

Molestia. Paria sunt, molestari seu uexari cum effectu: uel molestari seu uexari posse, conf. 310. nu. 31.

Molestare heredem prohibitus a testatore, intelligitur etiam quod iuridicè, & lege permittente, id possit fieri, conf. 167. nume. 13. & vide infra, Testator, ubi posui.

Monasterium an ueniat appellatione filiorum ad exclusionem substituti, remissiue, conf. 171. num. 49. & uide supra, Filius.

Monasterium licet habeatur loco filij in fideicommissis, & sit fortè magis communis opinio: tamen secus est, quando constat de contraria voluntate testatoris: & quando id sit, conf. 493. nu. 2.

Monasterium capax succedendi habetur loco filij, & admittitur ad bona, & excluduntur substituti, seu uocati per fideicommissum, quanuis dictum fuerit, si decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio procreatis: & est magis communis opinio, licet dura, & non proueniens ex mente testatoris, conf. 702. nu. 1.

Monasterium an sit capax feudi, uide supra, Feudum.

Monasterium, uide etiam infra, Religio.

Monasterium. Facultas eligendi syndicos, uel eiusmodi officiales, & tractandi, vel faciendi alia, quæ non tangunt interesse superiores, sed pertinent duntaxat ad negotia monasterij, spectat ad ipsum monasterium: & possunt eligi per collegium ipsius monasterij sine consensu Prælati, conf. 439. nu. 1.

Monasterium. De Generali, seu Præposito ordinis monachorum, seu religiosorum, uide infra, Religio.

Monasterio an debeantur alimenta dotis pro filia ingressa religionem, quadiu ei dos non soluitur, uide in conf. 524. & supra, Dos.

Moneta, & mensura inspicitur secundum tempus contractus, conf. 118. nu. 14.

Moneta. An florenorum appellatione ueniant aurei, an argentei, conf. 6. nu. 1.

Monitio an sit necessaria: & an, & quando requiratur, consil. 48. nu. 3. 5. 10. & 11. & uide infra, Tempus, & infra, Mora.

Monitio semper est necessaria, ubi non est expressa dies certa, consilio 48. nu. 11.

Monitio nulla requiritur, quado non sumus in casu omissionis, seu negligentia, sed sumus in casu positio contrauentionis, quando scilicet quis iam contrauenit, conf. 48. nu. 5.

Monitio unica regulariter sufficit, conf. 611. nu. 2. & est communis opinio, etiam si tractetur, quod quis priuetur iure suo ibidem nu. 12. & uide infra, Terminus.

Monitorie generales possunt ad instantiam cuiuscunque petentis, concedi per Iudicem ecclesiasticum contra detinentes res alienas, item & contra testes, qui sciunt veritatem &c. conf. 15. nu. 1.

Monitoria possunt concedi, non solum post litem ceptam, sed etiã ante, conf. 15. nu. 2.

Monitoria quod concedantur solum post litem ceptam, iste stilus non ualet, tanquam contrarius indagandæ ueritati, conf. 15. nu. 4.

Monitoria quando conceduntur, fieri possunt propalationes cum iuramento, si id præcipiatur in monitorijs, conf. 15. nu. 7.

Mora nulla est, ubi nulla est petitio, consil. 300. nu. 14.

Mora nulla quando non fuit commissa, interesse peti non potest, uide supra, Interesse.

Mora indistinctè committitur per debitorem cum minoribus, conf. 162. nu. 16.

Mora omnis, & culpa reicitur in debitorem, quando est præstitutus terminus ad soluendum, quia dies interpellat pro homine, uide supra, Dies.

Mora commissionem etiam operatur dies tacita, quæ censetur in esse ex natura, & qualitate rei, sicut dies expressa, conf. 48. nu. 4. & uide ibidem nu. 11. & 20.

Mora. Promissor facti alieni non constituitur in mora, nisi interpellatur, conf. 417. nu. 2.

Mora. An pœna committatur sine mora, uide infra, Pœna.

Mora irregularis, id est, sine interpellatione, speciale est quod committatur in legatis: & tenetur quis ad interuallum medij temporis, præsertim in causa dotis, conf. 273. nu. 12.

Mora irregularis an sufficiat in legatis ad pias causas, consilio 48. num. 21.

Mora. In mora proceditur ex bono, & cetero: & euiratur, quantum fieri potest: & in dubio tenendum est potius, quod neuter incidit in pœnam, quam quod uterque, conf. 182. nu. 12.

Mora. Debitor non tradens frumentum mensuratum per creditorem in domo sua, an dicatur in mora, uide in conf. 182.

Mora. Fructibus uenditis, qui extant in horreis, an committatur mora ante tempus, quo reponuntur noui fructus in horreis, tam ex parte debitoris, quam creditoris: & an requiratur oblatio: & quid post fructus consumptos: & quid in frumento, uel uino uendito, conf. 182. nu. 13.

Mora. Instantia etiam nulliter agitata relinquit effectum suum ualidum in uim interpellationis iudicialis, ad constituendum debitorem in mora, conf. 182. nu. 37.

Mora non dicitur commissæ, quando hereditas fuit iacens, consilio 217. nu. 21.

Mora tutoris an noceat pupillo, uide infra, Tutor.

Mora. Absurdum est, quod hæres sit melioris conditionis post mortem suam, quam ante mortem, conf. 524. nu. 8.

Mora ultima nocet, conf. 118. nu. 11.

Mora ultima quod attendatur, & quando, si uterque ex contrahentibus sit in mora, conf. 729. nu. 13.

Mora ultima attenditur, quando commissæ est mora diuersis temporibus: sed quando commissæ est mora per utrumque eodem tempore, tunc attenditur tantum mora emptoris, conf. 729. nu. 14.

Mora non potest purgari, quando quis ex eo quod non obseruat contractum iuratum, cadit a beneficio ipsius, etiam de æquitate canonica, & in terris ecclesiæ: & quæ sint rationes: & quod sit magis communis opinio, contra Bald. & de materia l. si quis maior, C. de transac. uide in conf. 156.

Mora quæ possit purgari, secundum opinionem Baldi in casu ut supra, procedit in foro penitentiali, non autè in foro fori, conf. 156. nu. 2.

Mora

Mora quod non possit purgari, secundum opinionem communem contra Bal. non procedit dicta communis, quando ex eo quod non possit purgari mora, peteretur aliqua poena ut lucrum: item quoniam persona, quae petit poenam, esset ecclesiastica, conf. 156. nu. 3.

Mora purgatio impeditur, stante gemitata interpellatione, etiam cessante iuramento, conf. 156. nu. 5.

Mora etiam modici temporis purgari non potest, stante iuramento, secundum Doct. communiter: & licet secundum aliquos possit purgari de aequitate canonica, id solum procedit in foro penitentiali, conf. 173. nu. 15. & uide nu. 17.

Mora potest purgari, antequam quis declaret animum suum circa caducitatem, non autem post: ideo fieri debet declaratio, & protestatio per instrumentum: & ad quae erit utilis protestatio ipsa, conf. 173. nu. 17.

Mora. De purgatione morae intra modicum tempus duorum dierum, & oblatione pecuniarum, ad euitandum poenam, seu dissolutionem contractus, uide in conf. 320.

Mora potest purgari intra duos dies: & mora modici temporis non nocet, etiam si fuerit expressa dies certa, si non fuit expressa poena: & modicum tempus stat in arbitrio Iudicis, inspecta qualitate rerum, & personarum: & modicum tempus est duorum dierum, praesertim quando non interest partis, an factum quid fuerit post duos dies, uel prius, conf. 320. nu. 1.

Mora purgatio indistincte conceditur debitori propter probabile causam credendi, quod non deberet ire ad domum creditoris, conf. 320. nu. 4.

Mora non potest amplius purgari, quae propter malefactum fuit incurfa, conf. 341. nu. 4.

Mora purgatio non admittitur, si pactum contrahentium trahit secum executionem, apposta die, conf. 397. nu. 23.

Mora purgatio nullo modo admittitur in contractum propter pacta non adimplera, quando quis ex contrahentibus declarauit contractum non habere locum, & opposuit de inobscuratione contractus ex parte alterius contrahentis: & talis uoluntas, ad effectum impediendi purgationem, sufficit quod sit tacita, conf. 397. nu. 24.

Mora purgationi ubi est locus, debet quis cito purgare, & infra modicum tempus post lapsum termini, & ad arbitrium Iudicis, qui non debet arbitrari de biennio, uel triennio, conf. 397. nu. 25.

Mora potest purgari, quamuis fuerit apposta dies, & poena, si non erat poena absoluta, sed conditionalis, scilicet si parti placuisset, conf. 626. nu. 7.

Mora potest purgari intra paucos dies, etiam in iudicialibus, cum ius actoris non fuit factum deterius, conf. 690. nu. 8.

Mora sufficit quod purgetur re ipsa, & cum effectu, & id iura requirunt: nec refert, quod quis non dixerit expresse, quod purgabat moram, quia iura non requirunt talem expressionem, conf. 690. nume. 9.

Mora purgatio non admittitur in poena priuationis hereditatis, si haeres contraxerit sine licentia alicuius, conf. 57. nu. 12.

Mora: Quando quis est extraneus possessor, & uersatur in facto alieno, non constituitur in aliqua mora, uel mala fide per simplicem denuntiationem, uel assertionem aduersarij: sed opus est, quod per publicum, & clarum instrumentum, uel per alias concludentes, & legitimas probationes uideat se esse debitorem, seu se teneri ad relaxandum bona, conf. 503. nu. 33.

Mors civilis, & naturalis quomodo aequiparentur, uide in conf. 166.

Mors civilis an aequiparetur naturali, & quando: & quomodo intelligantur iura, quae mortuos civiliter aequiparant mortuis uere, & naturaliter: & quae sit magis communis opinio, conf. 166. nume. 1.

Mors civilis quando aequiparetur naturali: & an spurius habeatur pro mortuo, uide in conf. 167. & infra, Spurius.

Mors civilis quomodo, & quando aequiparetur naturali: & an spurius habeatur pro mortuo: & quomodo deportari, & damnari in metallum, & ingressi religionem incapacem bonorum, habeantur pro mortuis, conf. 167. nu. 17.

Mors. An banniti habeantur pro mortuis: & an filij exheredati, uide supra, Bannitus, & supra, exhereditatio.

Mortuus civiliter per deportationem non habetur pro mortuo in his, quae dependent a futuro euentu, ut in legato, uel fideicommissio conditionalis, conf. 166. nu. 5.

Mortuus civiliter an habeatur spurius institutus haeres &c. uide infra, Spurius, & infra, Substitutio.

Mors. Verba si morietur, uel cum morietur, non uerificantur per deportationem, & ita per mortem civilem, sed per naturalem, in substitutionibus: & interim fiscus occupat bona &c. & uide quae deducit de bonis mortui civiliter, conf. 166. nu. 3.

Mors. Verba cum morietur, principaliter non important conditionem, sed tempus, conf. 166. nu. 4.

Mortis conditio trahitur ad casum, quo uxor transiit ad secunda uota, uide supra, Conditio.

Mortis appellatione intelligitur de naturali, conf. 750. nu. 4. & uide ibidem nu. 44.

Mortis appellatione quod intelligatur de naturali, quomodo id

procedat, conf. 750. nu. 44.

Mortis poena, uide infra, Poena.

Mortis in periculo constitutus quae facit, creduntur fieri per eum animo deliberato, & praesumuntur uera, conf. 223. nu. 14.

Morientes non praesumuntur esse immemores salutis eterne, ideoque censentur meram ueritatem dicere, maxime quando interuenit proprius confessor, conf. 223. nu. 17.

Moriens constitutus in periculo mortis si aliquid confiteatur, uide supra, Confessio.

Mortis in periculo constitutus quae facit, etiam in actibus inter uiuos, censentur habere uim ultimae uoluntatis, & in eis procedunt etiam, quae traduntur de ultimis uoluntatibus, conf. 223. nume. 16.

Mortis dies licet uideatur dies incertus, quando cuncte tamen dicitur certus, considerato effectu, conf. 442. nu. 24.

Morus est arbor fructifera est redditu foliorum, & in consideratione contrahentium: & de arboribus mororum ui uento euulsis: & an diminuatur pensio conductori, conf. 389. nu. 13.

Mos communis, item nos particularis inspicere debent &c. uide supra, Consuetudo, & infra, Stylus.

Mulcta. An delegatus possit mulctare, uide supra, Delegatus.

Mulier an cogatur recipere res suas, quas dedit in dotem, an uero possit petere earum estimationem, uide supra, Dos.

Mulier faciens abortum. Mulier sterilis &c. uide supra, Abortus.

Mulier si renuntiavit hereditati &c. uide infra, Renuntiatio, ubi posui.

Mulierem esse impudicam, probatur etiam per testes singulares, conf. 551. nu. 3.

Mulier. Imbecillitas, & iuris ignorantia praesumitur in mulieribus, conf. 595. nu. 16.

Mulier, & minor aequiparantur, uide supra, Minor.

Mulierum fauore eadem ratione introductum est beneficium Velleiani, qua fuit introductum beneficium restitutionis in integrum, uidelicet personarum imbecillitate, & infirmo consilio: & eisdem rationibus, & modis, uterque priuatur suo privilegio, conf. 734. nu. 5.

Mulier non inuatur Velleiano, si ex intervallo actum gemitauit, uel saltem comprobauit, conf. 734. nu. 6.

Mulierum genus est auarissimum: neque facile aliquid donant, conf. 77. nu. 26. & conf. 358. nu. 11.

Mulier uidua, uide infra, Vidua.

Mulier an possit disponere de dote &c. uide supra, Dos.

Mulier usufructuaria, uide infra, Usufructuaria.

Mulier si nubat &c. uide supra, Matrimonium.

Mulier, & minor quod non possint contrahere sine consensu &c. uide infra, Statutum.

Mulier, uide etiam infra, Vxor.

Munus. Nemo potest excusari a muneribus, nisi certis, & receptis probabilibus causis, conf. 580. nu. 20.

Munerum alia sunt personalia, alia patrimonialia, alia mixta, conf. 39. nu. 5. & uide infra, Onera.

Murus, uel panes an, & quando censeatur esse communis, uel unius in solidum: & per quae signa id iudicetur: & de fenestris, & alijs signis: & late de hac materia: & de peritis in arte eligendis, uide in conf. 157.

Murus an sit communis, uel quis habeat ius in eo, cognoscitur principaliter, & ordinariè, uidendo an aliquid habeat immixtum, uel affixum, uel inherens ipsi muro, conf. 157. nu. 1.

Murus quod sit communis alicui, cognoscitur ex pariete, seu stillicidio affixo in ipso muro ad illius utilitatem, ad tegendum scalam, conf. 157. nu. 2. & 33.

Murus quod sit communis alicui, cognoscitur ex scala affixa in ipso muro ad utilitatem: quod procedit etiam quod scala, & similia signa fuerint destructa pro mera uoluntate, dummodo remaneat eorum uestigia, quia perinde est ac si adhuc extarent, conf. 157. nume. 3. & 4.

Murus. De stillicidio affixo muro ad utilitatem scalae unius, quod faciat murum iudicari communem, conf. 157. nu. 33.

Murus qd sit cois, cognoscitur ex stillicidio, seu ptecto ad utilitatem: & eis destructis, & trabibus impositis in muro, & uestigijs remanentibus: & an in locis, in quibus apparent tigna, censeatur murus cois, in alijs uero partibus censeatur proprius unius in solidum, conf. 157. nu. 4. & de tignis uide etiam ibidem nu. 34.

Murus ut iudicetur communis, satis est, quod tigna appareant affixa muro eo modo, quo nunc extant, licet alias forte aliter extarent, conf. 157. nu. 34.

Murus qd sit communis alicuius, probatur etiam, si extant depicta insignia illius in muro: & quid si uterque habeat eadem insignia, puta quia sint fratres, conf. 157. nu. 5. & nu. 35.

Murum indicari communem quod faciant insignia depicta in muro: & quid si res agitur inter fratres, qui se diuiserunt, & qui omnino habent eadem insignia, conf. 157. nu. 35.

Murum totum penetrans fenestra ad utilitatem alicuius, indicat totum murum esse illius, uel saltim pro aliqua parte, etiam qd fenestra fuerit postea clausa per sententiam arbitramentalem &c. conf. 157. nu. 6.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Murus an iudicetur, non communis, sed in solidum vnius, ex eo quod ille habet in muro fenestram penetrantem totum murum, & habet prospectum versus domum alterius, conf. 157. nu. 14. & num. 15. ubi ait, quod consideranda est origo fenestree; & considerandum, an fieri possint alie fenestree, præter illam: & vide etiam ibi dem nu. 43.

Murus quando est communis, non licet in eo habere fenestras penetrantes totum murum &c. conf. 157. nu. 15.

Murum esse communem, stantibus alijs signis id arguentibus, fenestra in muro nihil operatur: & quando arguat murum esse communem pro diuiso, conf. 157. nu. 16.

Murum totum licet penetrent fenestree in muro ex parte alicuius, & ferrate excedant dimidiam partem muri, & clauis ferrea, & alia signa, arguitur quidem, quod murus non est communis pro diuiso, sed non potest negari, quin sit communis pro diuiso, conf. 157. nu. 24.

Murum esse proprium vnius, an arguat fenestra in muro penetrans totum murum, conf. 157. nu. 43.

Murus si appellatur diuisorius, interpretatur, quod sit communis, & arguendo ab effectu ad causam cognoscitur, an murus sit communis: item obturando fenestras, & ostia pro dimidia parte tantum &c. & obturando communibus impensis, conf. 157. nu. 9. & de muro diuisorio vide etiam ibidem nu. 36. & de clausura communibus impensis ibidem etiam nu. 39.

Murus est diuisorius, ergo est communis, an sit bona consequentia: & an possit esse proprius vnius, conf. 157. nu. 36.

Murus iudicatur esse communis, ex eo quod unus impetrauit ab alio de speciali gratia, & licentia, facultatem faciendi in eo fenestram, conf. 157. nu. 11. & 42.

Murus an iudicetur communis, si unus petat ab alio gratiam specialem de faciendo fenestram in muro, conf. 157. nu. 42.

Murus. An si quis concedat fenestram in muro, censetur etiam tacite concessisse lumen ad eam, & ita imposuisse sibi seruitutem altius non tollendi, conf. 157. nu. 49.

Murus censetur esse communis ex consensu, seu approbatione vnius, quod aliqua fenestra claudatur &c. conf. 157. nu. 13.

Murus an arguatur esse totius vnius, si ex conuentione ille obturauit fenestras, conf. 157. nu. 17.

Murus an iudicetur esse communis ex conuentione partium, missa etiam executioni, quod communibus impensis claudantur fenestree in muro existentes: & an possit esse, quod sit proprius vnius, & alter admittatur etiam ad partem impensarum, quia sentit utilitatem, quod claudantur &c. conf. 157. nu. 39.

Murus communis debet refici communiter, & non ab vno tantum, conf. 157. nu. 41.

Muri propter communionem cogitur quis claudere fenestras, conf. 157. nu. 50.

Muri communitatem denotantia signa alia, ostium, scala, fenestra, censetur probata in alijs, conf. 157. nu. 46. 47. & 48.

Muri communiōne probata in una parte ex multis signis, censetur etiam probata in alijs partibus, conf. 157. nu. 48.

Murum esse proprium vnius, uel communem, an iudicent ostia aperta penetrantia totum murum, conf. 157. nu. 45.

Murus communis. Et quid si signa in muro in fauorem vnius fuerunt apposta, & remanserunt ita, parte sciente, & non contradicente, conf. 157. nu. 21.

Muro affixa signa denotantia murum esse communem, licet affixa essent, quando murus seu domus erat vnius tantum, tamen si post diuisiones factas inter fratres, remanserunt adhuc ea signa de communi concordia expressa, uel tacita, per aliquot annos in præiudicium vnius, & utilitatem alterius, est perinde ac si fuissent affixa post diuisiones, conf. 157. nu. 30.

Murus an iudicetur esse vnius tantum, si in diuisione facta nominatur ipse murus in parte illius, & non in parte alterius, per uerba illa, a muro &c. & quod dictio, a, ster inclusiue, conf. 157. nu. 18. 19. & 44.

Murus. De muro, seu pariete diuisorio communi inter aliquos: & an possit socius facere in eo fenestram: & de quadam conuentione inter fratres, de remouendis, seu de non faciendis fenestris in eo, uide in conf. 777.

Murus inter aliquos diuisorius si sit communis, non potest socius alio inuito in eo fenestram facere: & quæ sit ratio, consilio 777. num. 1.

Et quatenus socius posset aliquid in muro communi immittere, non per hoc debet totum perforare, sed pro parte sua, muro existente communi pro diuiso d. conf. 777. nu. 2.

Murum potest quis eleuare ad libitum, etiam si fenestra iam per triginta annos esset facta in eo, conf. 777. nu. 15.

Murus. De interpretatione cuiusdam statuti Mediolani, de pariete extruendo inter hortum, & curtem, uide in conf. 20.

Murus. Pomeria loca seu spatia, quæ sunt apud muros Castrorum, uel Ciuitatum, cuius, sint, conf. 403. nu. 1. & vide supra, Castrum.

Mutatio voluntatis in dubio non præsumitur: & testator non præsumitur uoluisse recedere a voluntate, in qua per multos annos perseuerauit, & quam sæpe ex multis actibus confirmauit, conf. 119. nu. 27.

Mutatam esse voluntatem qui dicit, probare debet, conf. 178. nu. 6.

Mutatio uoluntatis non præsumitur. & sine causa: & hæc presumptio procedit indistincte rebus sic stantibus, conf. 414. nu. 38.

Mutatio uoluntatis, & propositi non præsumitur spatio breuissimi temporis, puta unius horæ, uel circæ, conf. 529. nu. 23.

Mutatio uoluntatis non præsumitur, nisi probetur, consilio 529. numero 24.

Mutatio uoluntatis non præsumitur, conf. 46. nu. 7.

Mutanda non sunt ea, quæ iam multis annis &c. conf. 71. nu. 13.

Mutatione personæ an mutetur conditio rerum, conf. 730. nu. 19.

Mutare propositum licitum est propter instrumentum, uel aliquid aliud de nouo repertum, etiam impugnando proprium factum, & etiam si sit conclusum in causa, conf. 9. nu. 30.

Mutuum. Mutuatio, seu subuentio debet intelligi facta cum promissione interesse soliti præstari ex consuetudine &c. uide supra, Interesse.

Mutuum quando fit Cinitati, uel principi, licitum est qualescunque lucrum, uel interesse, uide supra, Interesse, & infra, Vtura.

Mutuum. Alter ex mutuo alteri facto non debet obligari, nisi pecuniæ creditæ in rem alterius uersæ sint: & qui mutua, uel credit pecunias filiofamilias, non obligat patrem, neque ipsum alium, nisi uersæ sint pecuniæ in rem patris, quia tunc pater obligatur perinde ac si sibi creditæ fuissent: idem in administratore ciuitatis, & Prelato ecclesiæ, conf. 210. nu. 6.

Mutuum si factum sit Vassallo, dominus non obligatur, nisi mutuum in rem domini uersum sit, puta in meliorando feudum, conf. 210. nu. 7.

Mutuum. Creditor probat pecunias suas in rem alicuius uersas fuisse, probando quod ille tempore mutui egebat, & deinde non ita, conf. 210. nu. 8.

Mutuum. An prædicta de pecunijs mutuatis procedant etiam in rebus, uel mercibus: quod sit, conf. 210. nu. 10.

Mutuum an probetur ex confessione morientis, uide supra, Confessio.

Mutuum. Procurator si sit constitutus ad recipiendum mutuum, potest quidem obligare dominum recipiendo pecunias realiter, non autem confitendo se recepisse, uide infra, Procurator.

Mutui ex causa si aliquis probat se creditorem, sed non probat quantitatem, & ita non valet eius probatio, tanquam incerta, tamen ut ueritas sustineatur, potest declarari quantitas per eius iuramentum: & sufficit aliqua coniectura quod uis leuis, conf. 523. num. 7. & uide supra, Creditor.

Mutui ex causa censetur in dubio res tradi, quando simpliciter vnus tradit alteri rem, in qua soleat consistere mutuum, si id patitur qualitas personarum, & reliquæ circumstantiæ, consilio 602. num. 4.

Mutuum. Licet testis non expresse dixerit de mutuo, sed de mensura graui per seipsum facta, uidetur tamen perinde ac si dixisset granum fuisse datum mutuo, conf. 602. nu. 3.

Mutuum. Testis si dixit, *ho misurauo il formento* quia hæc uerba possunt intelligi ex multis causis, ideo exprimendo postea, quod fuit ex causa mutui, hæc censetur uerè, & propriè declaratio, conf. 602. nu. 10.

N

Natiuitas filiorum quando consideretur in dispositione testatoris &c. uide supra, Filius.

Natura rei quando mutetur in qualibet materia, consilio 322. nu. 28.

Natura. Res de facili reuertitur ad naturam suam, consilio 750. numero 25.

Natura. Quando res alienata, & reuersa, assumat naturam primariam, conf. 322. nu. 25. cum seq.

Naturalis ratio, uide infra, Ratio, ubi posui.

Naturalis causa potius inspicitur, quam accidentalis, uide supra, Causa.

Naturales filij, uide supra, Filius.

Naturalem intellectum recipiunt leges, & statuta, conf. 96. nu. 3. & supra, Intellectus.

Nauis appellatione continetur & triremis, & scapha, & quodlibet aliud instrumentum aptum ad nauigandum, conf. 71.

Necessitas. Non succurritur ei, qui se posuit in necessitate &c. conf. 156. nu. 9.

Necessitas. Iura non solent succurrere personis, quæ sponte sua se in necessitate posuerunt, quia id non merentur, consilio 739. numero 19.

Necessitas quomodo excuset, conf. 163. nu. 69.

Necessitas. Lex magis subuenit facienti actum ex necessitate, quam ex uoluntate, conf. 759. nu. 4.

Necessitatis casus, seu causa necessaria, an sit causa dotis, uide in conf. 522. & supra, Dos.

Necessitas casus intelligendus est, prout denotant uerba pacti, uel dispositionis: & necessitas exponitur, pro egestate, ex communi usu, & uerisimili mente contrahentium &c. consilio 522. numero 12.

Necessa-

Necessarium: Curandum non est de eo, quod non est necessarium, conf. 472. nu. 11.

Negatiua, quod quis non sit comprehensus in libro ætismi, seu compartiti, probatur ex eo, quod non reperitur ibi descriptus, & habet ille intentionem fundatam, confilio 111. nu. 7. conf. 112. num. 16. confilio 113. num. 5. & confilio 114. num. 20.

Negatiua, quod in optione non requiratur consensus capituli, satis censetur probata ex inspectione instrumentorum optionum alias factarum, in quibus nihil dicitur de consensu, confilio 159. num. 16.

Negatiua, quod probeatur per inspectionem libri ætismi, conf. 484. num. 64.

Negatiua probatur ex librorum inspectione, confilio 789. nu. 2.

Negatiua quomodo probeatur, vide in conf. 789.

Negatiua. In his, quæ sunt difficilis probationis, lex contenta est probationis, quæ possunt haberi, ut in probanda negatiua, conf. 789. nu. 11.

Negatiua probatur ex uulgo opinione, secundum omnes Doctores, conf. 789. nu. 13.

Negatiua quomodo probeatur per testes, & quomodo debeant deponere super ea, uide infra, testis, ubi posui.

Negligentia propria non debet aliquem excusare, confilio 200. num. 25.

Negligentia, uel culpa tribui non potest absenti, quia præsumitur ignorans: & ignorans non est negligens in eo, quod ignorat, conf. 770. num. 41.

Negligens non potest dici is, qui ignorat, sed propter ignorantiam excusatur, conf. 770. nu. 35.

Negligens non est credendum, quod quis fuisset in re ualde necessaria, conf. 289. nu. 24.

Negotiorum gestor, qui gessit negotium meo nomine si non tradit mihi possessionem rei, potest per me cogi, ut illam mihi tradat, ergo est mihi ius acquisitionis irrevocabili, inuito ipso gestore, conf. 572. nu. 20.

Negotiorum gestor alicuius &c. uide supra, Administrator, & supra, Factor: & si præstat ei alimenta, uel pecunias, an censetur donare: & quid si simpliciter dat dotem &c. confilio 12. num. 6. & 10.

Nemus. Fructus nemoris si uendatur, & cetera, uide infra, Silva.

Nepos. Appellatione nepotum ex communi usu loquendi intelligimus filios fratris, conf. 83. nu. 2.

Nepos. Testis deponendo si nominat aliquem nepotem, censetur deponere de eo, tanquam de nepote, conf. 180. nu. 12. & uide infra testis.

Nepos legitime natus ex filio naturali licet succedere non possit ipsi auctori ab intestato, potest tamen succedere ex testamento: & idem in nepote ex filio spurio, scilicet non extantibus filijs legitimis, & naturalibus, conf. 165. nu. 14.

Nepotes an censentur multo magis exclusi a testatore, uel statuto, quando sunt exclusi filij, uide supra, Filius, ubi posui.

Nepotes admittuntur in stirpes, & non in capita, quando agitur de successione patris, confilio 29. numero 22. & uide supra Hereditas.

Nepotes an ueniant appellatione filiorum, uide supra, Filius, ubi posui.

Nepos censetur tanquam filius, stante patre deportato, seu bannito, conf. 377. nu. 47.

Nihil, & minus, an æquiparentur: & quod minus dare, & nihil dare, non æquiparentur, si materia subiecta requirat, confilio 53. nu. 3.

Nihil, hæc dictio est uniuersalis negatiua, confilio 750. nu. 24.

Nisi, hæc dictio transfert totum onus in partem contrariam, quando dictum, uel promissum est, quod quis non teneatur soluere onera, nisi usque ad certam quantitatem, &c. confilio 116. num. 7.

Nisi, hæc dictio quando est posita post orationem negatiuam, tunc natura talis dictionis est, ponere casum exceptum, & alios omnes excludere, conf. 346. nu. 20.

Nobilitas, Nobilis. Nobilitas trahitur per filium a patre, & paterno genere, confilio 764. num. 29.

Nobilitas, & status, ac gradus patris descendit in filium legitimum, non autem in naturalem, conf. 764. nu. 30.

Nobilitatis, uel dignitatis patris spurio nihil consequitur, quia nobilitas patris non transit ad illos, & honores patris illos non sequuntur, conf. 765. nu. 18.

Nobilitatis memoria non potest per spurios conseruari, sed in spurij est denigrata, & inquinata nobilitas, confilio 765. numero 43.

Nobilitatem amittit exercens mercimonia: sed id procedit solum in mercimoniis, & officiis abiectis, & uilibus, confilio 43. numero 1.

Nobilitas non amittitur exercendo aromatariam: & non est mirum, quod aromatarius censetur nobilis, qui prius etiam erat

nobilis, conf. 43. nu. 4.

Nobilitati repugnantis artis exercitium nocet, quando quis in eo uersatur, & non postea, conf. 43. nu. 5.

Nobilis, & pro nobili habetur receptus inter Decuriones, conf. 43. nu. 2.

Nobilem, uel ignobilem esse aliquem, solet diiudicari etiam ex consuetudine patriæ, conf. 43. nu. 3.

Nobilis magnus quis dicatur, uide in conf. 163. nu. 31. & supra, legitimario.

Nobilis magnus quis dicatur, præsertim si exprimat hoc in priuilegio legitimandi: & quod non dicatur is, qui habet simpliciter feudum, confilio 163. nu. 47. & 48. & uide supra legitimatio.

Nobilium simpliciter appellatione, quando ueniant simplices feudatarii, & principaliter intelligantur, qui habent nobilitatem propter feudum, conf. 163. num. 50. & 51. & uide supra legitimatio.

Nobilitas proprie est, quæ confertur a principibus: & priuilegia legitimandi reseruantur filios nobilium, principaliter intelliguntur de tali nobilitate, conf. 163. nu. 52.

Nobilitas est gradus perpetuus, sed dignitas potest esse ad tempus: & an nobilitas transeat ad heredes, quando transit feudum: & an duret, durante feudo, conf. 163. nu. 67.

Nobilitas dicitur multis modis, remissiue, conf. 163. nu. 51.

Nobilitatem probandi onus ad quem pertineat, conf. 163. nu. 64.

Nobilitas an amittatur propter exercitium mercaturæ, uide etiam in conf. 163. num. 65.

Nobilis quis esse definit exercendo mercaturam: quod intelligitur de quacunque mercatura, & negotiatione: sed ut quis repellatur a dignitatibus, uersari debet circa artes uiles: & quæ sit ratio diuersitatis inter nobilitatem, & dignitatem, confilio 163. numero 66.

Nobilis reputatur quis secundum communem usum populi: & Mediolani nobiles, & mercatores differunt, tanquam album, & nigrum, conf. 163. nu. 68.

Nobilis an desinat esse nobilis, si exercuit mercaturam tanquam coactus: & quomodo excuset necessitas, conf. 163. nu. 69.

Nobiles dicuntur Marchiones, conf. 764. nu. 17.

Noe. A filiis Noe processit omne genus humanum, conf. 769. num. 61.

Noe patris uerenda ostensa per filium Cam: & quid inde secutum ex patris maledictione, conf. 769. nu. 62.

Nomen, Nominatio. Nominum diuersitas facit cognoscere dispositiones &c. conf. 119. num. 4.

Nominis ex diuersitate inducitur diuersitas effectus, conf. 750. nu. 18. & uide ibid. nu. 59.

Nomen. Difficultas fieri non debet in nomine, seu sono uocis, quando de ipsa re constat, conf. 120. nu. 11. & erronea disponentis nuncupatio non debet attendi, d. conf. 120. nu. 10. Et a uerbis non est recedendum, & a nuncupatione facta, quando mens est ambigua, d. conf. 120. nu. 13.

Nomen. Non refert, quod contrahentes aliquid nominauerint: & potius inspicitur res, quam appellatio, seu nominatio, conf. 134. num. 7.

Nominum ciuiliū differentia non solet induci sine magno ministerio, conf. 163. nu. 44.

Nominum differentia non solet induci sine magno ministerio, conf. 172. nu. 30.

Nominatum non facit aliquid, generale nomen, conf. 295. nu. 14. & uide supra, Generale.

Nomen. Quando a generali nomine deuenitur ad speciale, semper aliquid additur, uel detrahitur, conf. 163. num. 45. & uide supra, Genus.

Nomen. Hereditas, uel legatum si indefinite relinquatur Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, uel alterius nominis, & in ciuitate testatoris extant duæ, uel plures ecclesiæ eiusdem nominis, debetur tale relictum Ecclesiæ pauperiori, & quæ sit ratio, conf. 334. nu. 6.

Nomen. Demonstratio, quæ solet fieri per proprium nomen rei, solet ampliari, uel restringi ex coniecturis, præsertim considerato usu testatoris, conf. 410. nu. 13.

Nominis propriæ demonstratio solet esse principalis, & ordinaria, & in qua solent iura præsumere, ut non facile committatur error, conf. 410. nu. 14.

Nomen officij si exprimat, uerificatur dispositio in omnibus habentibus illud officium, secus si nomen personæ, conf. 51. nu. 13.

Nomen. Nihil refert, an proprio nomine res appelletur, an digito ostendatur, conf. 483. nu. 13.

Nominatio. Valer contractus, quo aliquis emit re pro aliquem postea nominabitur: ita quod postea facta notatione, transfertur omne ius in personam nominati, conf. 572. nu. 1. & uide supra, Emptio.

Nominatio quando tribuat ius, conf. 64. nu. 39.

Nomine Titij, hæc uerba sonant perinde ac si diceretur, pro Titio, uel ad utilitatem Titij, conf. 12. nu. 12.

Nomine suo, & nomine uxoris contractus factus, quando censetur factus totus nomine alieno, scilicet uxoris, conf. 178. num. 12. & uide supra, Contractus.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Nomine suo potius, quam alieno censetur quis in dubio fecisse actum, uide supra, Actus.
Nominatus quando fuit dominus per colonos in iudicio &c. uide supra, Colonos.
Nominatus si quis fuit ad iudicium, eo comparente, debent omnia agitari etiam cum eo, alioqui omnia sunt nulla, uide supra, Iudicium.
Nominata expressè quamuis non sint aliquæ personæ, actio tamē eis acquiritur, si ad eas dirigitur effectus, uide supra, Actio.
Nominatum exprimi aliquid dicitur, etiam per expressam relationem ad aliud, uide supra, Expressum.
Nominatum quando dicitur aliquid fieri, uide in conf. 554.
Nominatum fieri dicitur, non solum id, quod fit uerbis expressis, & specificis, sed etiam id, quod fit tali modo, ut certum esse possit, quid factum sit: & nominatum dicitur fieri id, quod potest intelligi, qualiter factum sit: & nominatum fit, quod qualitercung; demonstratur, conf. 554. nu. 11.
Nominatum aliquid fieri quando lex requirit, non intelligitur id requirere pro forma, sed solum ad fugiendam ambiguitatem, cōf. 554. num. 12.
Nominis pluralitas non præsumitur, conf. 6. num. 12. & infra, Pluralitas.
Nomen debitoris Nomina debitorum, & cætera iura, vel actiones constituunt tertiam speciem diuersam a bonis mobilibus, & immobilibus, conf. 261. nu. 1. & uide supra, Bona.
Nomina debitorum, seu credita an cōnumerentur inter immobilia, sicut annui redditus, conf. 26. nu. 5.
Nomina debitorum, & præstationes annuæ, an sint inter mobilia, uel inter immobilia: & an comprehendantur territorio, nec ne, conf. 322. nu. 13.
Nomen debitoris. Mobilia quemadmodum censentur respicere personam, cuius sunt, & non territorium, idem pariter est de nominibus, seu de actionibus ad pecunias, conf. 595. nu. 2.
Nomina, seu actiones applicantur bonis mobilibus, uel immobilibus, si dirigantur ad mobilia, uel immobilia, conf. 595. num. 3.
Nomina, seu actiones quando competunt ad mobilia, id est, ad pecunias, tunc de eis iudicandum est, sicut de reliquis mobilibus: & talia nomina, seu actiones non subiiciuntur statutis debitorum, sed statutis creditorum, conf. 595. nu. 4.
Nomen debitoris, seu ius crediti, quod habet forensis, non comprehenditur sub statutis, uel decretis debitorum, quia non censetur esse sub eorum territorio, conf. 595. nu. 5.
Nomina censentur esse in loco, ubi factus fuit contractus: & in loco, ubi factus fuit contractus dotis, censetur esse ius crediti dotis præsertim si uxor ibi decessit, conf. 595. nu. 6.
Nomina debitorum concernunt personam creditoris, & ei adhærēt & dicuntur esse sub territorio, ubi est creditor, consilio 17. numero 17.
Nomina debitorum non circumscribuntur loco, sed regulanda sunt secundum personam ipsius creditoris, & secundum statuta respicientia ipsam personam, conf. 23. nu. 9.
Nomina debitorum, seu credita non censentur esse sub territorio statuentium, neque sub territorio debitoris, seu creditoris, conf. 26. num. 3.
Nomina debitorum, secundum Docto. magis communiter, censentur esse, uel in loco contractus, uel in loco, ubi facienda est solutio, uel in loco, in quo habitat ipse creditor, conf. 370. num. 2. & num. 29.
Nomina debitorum quando assignantur, uel creduntur &c. uide supra, Cessio.
Nomina debitorum non comprehenduntur sub legato locorum, conf. 322. num. 52.
Nomen debitoris. Scortæ nihil aliud uidentur, quam nomina debitorum erga colonos, & sunt iura personalissima, conf. 322. numero 53.
Nomina debitorum si fuerunt obligata, potest agi utili actione contra ipsos debitores, conf. 300. nu. 6.
Non aliter, nec alio modo, uerba hæc posita in fauorem aliquius, quæ ueniunt accessoriæ, & in consequentiâ principalis dispositionis respicientis fauorem alterius, possunt contra illum retorqueri, conf. 125. nu. 21.
Notariatus, an præsumatur, uide in conf. 135.
Notariatus. Notarium fuisse aliquem, negare non licet in facto antiquo, quia præsumitur tunc pro notariatu, conf. 135. nu. 3.
Notariatus. Pro tabellionatu notarij præsumitur in scriptura antiqua: & quod censetur longum tempus, conf. 195. nu. 10.
Notariatus. Notarius quis negari non potest per eum, qui produxit instrumentum aliud receptum per talem notarium, conf. 135. nu. 5.
Notariatus. Notarij actus per eum facti, censentur actus possessorij, si concernunt ea, quæ solis tabellionibus conueniunt, conf. 35. num. 4.
Notariatus officium, quod habet in se dignitatem, non potest spurius exercere, nec etiam exercere officium publicum, puta esse

notarius ad aliquod banchum, tanquam infamis, consilio 764. numero 26.
Notarius, Pro notario est semper in dubio præsumendum in bonam partem, conf. 59. nu. 6.
Notarius quicquid in instrumento apposuit, quod respiciat factum partis, præsumitur apposuisse de assertione, & uoluntate partiū, conf. 59. num. 7.
Notarius uerba quæ posuit in testamento, præsumitur semper posuisse de mandato testatoris, quando sunt uerba pertinentia ad exprimendam uoluntatem testatoris, conf. 119. nu. 7.
Notarij an sint uerba, an uerò testatoris, uel contrahentium, distinguitur, quia uerba pertinentia ad clausulas generales, & ad cetera concernentia officium notarij, præsumuntur per eum posita, & fabricata, uerba autem pertinentia ad ipsum contractum, seu alium actum disponendum, & ordinandum, præsumuntur fabricata per contrahentes, seu agentes, & notarium fuisse merū scriptorem, conf. 119. nu. 8.
Notarius quodcunque uerbum positum in testamento censetur posuisse de uoluntate testatoris, & ita est regula, & præsumptio, cōf. 567. nu. 7. & uide infra, Testamentum.
Notarius quicquid scripsit in instrumento, censetur scripsisse de uoluntate, & commissione eorum, qui rogarunt instrumentum, conf. 599. num. 11.
Notarius si aliquid fecit non faciendum, præsumitur in dubio id fecisse potius per errorem, quam per malitiam, & in dubio præsumitur bene exercere officium suum, & id multo magis si notarius sit bonæ uocis, & famæ, & tunc non facile est locus coniecturis tendentibus ad falsitatem, nisi sint concludentes, & multæ saltē cum agitur criminaliter, conf. 381. nu. 1.
Notarius, qui dicit se aliquid fecisse per ignorantiam, excusatur a falso &c. conf. 381. nu. 10.
Notarius licet non potuerit aliquid facere, si tamen credidit se id potuisse facere, est excusandus, conf. 381. nu. 17.
Notarius aliquando est in casu textus dicentis, credo te magis errore, quam malitia in hoc incidisse, conf. 381. nu. 20.
Notarius. In dubio præsumptio semper est pro instrumento, & pro notario, etiam si aliquid appositum sit in margine, dummodo notarios de eo fecerit mentionem, conf. 420. nu. 2.
Notarius. In dubio præsumendum est pro notario, & testibus, præsertim quando sunt uiri non mediocris autoritatis, & fidei, conf. 529. nu. 38.
Notarij error non nocet, quando ex alijs constat de uoluntate contrahentium, conf. 136. nu. 11.
Notarij error non debet contrahentibus nocere, consilio 189. numero 12.
Notarius si perperam posuit uerba, & ordine peruerso ea collocauit, credendum est id fuisse actum, quod credibile est cogitatum, conf. 207. nu. 13. conf. 240. nu. 20.
Notarius an præsumatur ineptè scripsisse, conf. 240. nu. 17.
Notarius si malo ordine collocauit uerba, & multa non necessaria adiecit, an dicatur seruata forma statuti requirentis iuramentum, conf. 240. nu. 50.
Notarius quando se refert ad aliquid, non est curandum de erronea eius expressione, sed magis standum est dispositioni, ad quā se refert, conf. 240. nu. 53.
Notarius si dicat iuratum fuisse secundum formam statuti, perinde est ac si referret omnia uerba statuti: idem si notarius infereret chartam statuti in imbreuiatura, referendū se ad eam, conf. 240. numero 40.
Notarius si accusatur de falso, & compareant ambo contrahentes, & attestentur in iudicio, rem taliter se habere quod excusent notarium, admittitur talis excusatio: idem de testatore excusante notarium, conf. 248. nu. 21.
Notarius quando agitur de conuincendo notarium de falsitate, eo quod dicatur, rem aliter fuisse dictam, uel factam, quam scripserit notarius, non sufficit unus testis ad faciendum plenam probationem, etiam si sit de testibus descriptis in ipso instrumento, sed requiruntur tres, uel saltem duo, conf. 324. nu. 4.
Et si ad sit unus tantum testis ex descriptis in instrumento, & de necessariis, tunc redditur instrumentum, non falsum, sed suspectum: & talis suspitio operabitur, ut possit procedi contra notarium. d. conf. 324. nu. 5.
Notarius si probatur non esse bonæ uocis, & famæ, suspitio falsi magis aggrauat deinde eum, conf. 324. nu. 7.
Notarius. Suspitio contra notarium nō tollitur per examinationem notarij asserentis contrarium, quia etiam quod non examinatur, censetur stare pro instrumento: & alioqui nulla fides præstaretur instrumento, nisi extaret præsumptio pro notario, consilio 324. numero 8.
Notarius. Clausulæ imperfectæ scriptæ per notarium, sunt habendæ pro imperfectis, si recipiant substantialia, & ea, quæ omnia sunt incerta, si non exprimantur per testatorem, consilio 344. numero 2.
Notarius. Sæpe contingit, quod alicui instrumento non sit adhibenda fides, & tamen notarius puniendus non sit de falso, conf. 381. num. 21.

Consilia D. Iacobi de Alba.

- Notarij error, uel ineptia non nocet, sed fit interpretatio uerisimilis, conf. 24. nu. 11.
- Notarij error in omittendo, est leuis error, conf. 59. nu. 4.
- Notarius, qui omisit aliquid, quod de facili poterat adhibere, rediditur suspectus, conf. 77. nu. 34.
- Notarius rogatus de instrumento, tanquam testis non facit fidem, quando agitur de reprobatione ipsius instrumenti, conf. 139. nu. 13. & uide supra, Instrumentum, & infra, Testis.
- Notarius an possit conficere multas matrices, seu imbreuiaturas unius instrumenti; & quid si testes contradicant instrumento, uide in conf. 324.
- Notarius puniri non potest, eo quod confecerit plura originalia, seu plures matrices, scilicet antequam ediderit instrumentum partibus, & antequam de eo sit lis, dummodo unam tantum apud se retineat in protocollo, & alias laceret, uel deleat, etiam si probetur, quod fuerit diuersitas inter unam, & aliam: & presumitur fecisse causa corrigendi errorem, conf. 324. nu. 2.
- Notarius potius debet conficere nouam matricem, ubi uidet se erasce, quam ponere additiones, & interlineationes ad primam scripturam, conf. 324. nu. 3.
- Notarius quando sit excusandus, ut non censeatur commisse falsum si in protocollo adiecit illa uerba, pro descendentibus masculis &c. & an notarius possit addere, uel minuere, uel declarare: & quando excusetur a falso, uide in conf. 381.
- Notarius an, & quando excusetur, si mutauit, & ampliuit suum prius protocolum, exprimendo illa uerba, pro masculis descendentibus &c. conf. 381. nu. 2. cum nu. seq.
- Notarius propter illa uerba, procuratori suo ad plenum informato &c. & illa uerba, & extendatur in amplissima forma &c. uidetur quod in extensione postea facta per ipsum notarium potuerit apponere aliquam clausulam; & excusatur notarius, qui aliquid fecit ex iusta causa credendi se potuisse facere, conf. 381. nu. 7.
- Notarius ex interuallo non potest corrigere: & quod notarius fecit iuuenis, non potest senex emendare: & an possit declarare ex interuallo, conf. 381. nu. 12. cum seq.
- Notarius senex potest emendare, quod fecit iuuenis, quando id, quod facit, dependet ex prius factis per eum, consilio 381. numero 16.
- Notarius antequam tradat instrumentum alicui ex partibus, eo casu uidentur uelle Doctores indistincte, id est, sine praeiudicatione temporis, quod potest addere, uel minuere, conf. 381. nu. 15.
- Notarius niderur in bona fide, si apud se retinuit ueterem matricem, & nouam, quae discrepant: & si uoluisset falsitatem committere, praesumptio iuris est, quod fuisset laceratum primum protocolum, conf. 381. nu. 18.
- Notarius uidetur etiam in bona fide, si confessus est, se mutasse instrumentum a paucis tempore citra, cum fuisset in eius facultate dicere, se id fecisse longe prius, & fuisset credendum, conf. 381. nu. 19.
- Notarius. Interlineatura si inuenta sit in originali scriptura, non tamen habenda uidetur eius ratio, si notarius de ea non fecit mentionem, conf. 383. nu. 10.
- Notarius in actibus, qui non requirunt scripturam ad sui substantiam, sed solum quod ad probationem, non compellitur scribere quando rogatur de ipso actu, sed potest postea scribere domi, uel alibi ex interuallo, conf. 393. nu. 3.
- Notarius quod ad ea, quae respiciunt ipsum notarium, puta solemnitatem scripturae, potest a seipso semper addere, uel minuere, seu corrigere, antequam instrumentum sit datum in publicum, conf. 393. nu. 5.
- Notarius postquam semel functus est officio suo, non potest amplius addere, uel detrachere instrumento, consilio 139. nu. 14.
- Notarij rubrica si non continebat mentionem de aliquo instrumento, sed fuit addita a paucis diebus citra, an sit suspitio falsi, uide supra, Falsum.
- Notarij stylus insolitus reddit instrumentum falsum, uide supra, Falsum.
- Notarij a rubricis sicut arguitur ualiditas instrumentorum, ita e conuerso ab omissione rubricae debet inferri omisio instrumenti, conf. 224. nu. 5.
- Notarius potest imbreuiaturam succincte scribere, & deinde cum edidit instrumentum, potest illud extendere, conf. 240. nu. 34.
- Notarij imbreuiatura si habet clausulas abbreviatas, licitum est extendere, seu perficere ipsas clausulas secundum ordinem solitum, & morem, seu stylum, & maxime cum idemmet notarius uiuit, conf. 240. nu. 44.
- Notariorum stylus seruandus est, conf. 240. nu. 45.
- Notarij consuetudo inspiciatur, conf. 195. nu. 2.
- Notarij consuetudo an inspiciatur, quando in protocollo agebat succincte, & remissive, referendo se ad alias scripturas, conf. 195. nu. 5.
- Notarius potest addere diem omisum per errorem: & positum diem per errorem potest etiam corrigere, conf. 776. nu. 28.
- Notarius. In notarijs maxime attenditur, quod fieri solet, conf. 10. nu. 16.
- Notarius potest addere confines, seu coherentias, conf. 10. nu. 21.
- Notarius si extraxit instrumentum, quod habet aliquam dictionem, quae non reperitur in originali, delenda est talis dictio, standumque est originali, seu protocollo, conf. 10. nu. 1.
- Notarius potest addere in instrumento id, quod fuit omisum, dummodo probetur, ita fuisse cogitatum tempore contractus, conf. 10. nu. 15.
- Notarius potest ex interuallo addere tempus, uel locum omisum, & quando: & an requiratur consensus utriusque partis, conf. 10. nu. 17.
- Notarij non possunt facili addere instrumento ex capite suo, sed debet interuenire autoritas Iudicis &c. conf. 10. nu. 18.
- Notarius potest errorem corrigere ex interuallo, illo probato, etiam in pertinentibus ad partes: & maxime quando fuit error in omittendo, conf. 10. nu. 19.
- Notarij imbreuiatura, & exemplum ab ea extractum, si sint diuersa, standum est imbreuiaturae, conf. 59. nu. 1.
- Notarius clausulam, quae solet apponi, debet de nouo apponere: uel habetur pro apposita, conf. 59. nu. 2.
- Notarius interrogatus de instrumento an possit in exemplo extracto adicere clausulam, de qua nullam mentionem fecit in imbreuiatura: & quando, conf. 59. nu. 3.
- Notarius potest addere ea, quae subintelliguntur de consuetudine, & uigore abbreviationum, seu ceterationum, consilio 59. numero 5.
- Notarius. Imbreuiatura inuestiturae feudalis concessae per principem debet, citatis citandis, explicari, seu extendi in eam formam, qua fuit olim extensa alia inuestitura per illummet notarium, qui de utraque fuerat rogatus &c. conf. 59. nu. 3.
- Notarius imbreuiaturam imperfectam debet extendere, & supplere ex alia scriptura praecedenti, uel sequenti, uel ex alia scriptura confecta in simili, uel eodem contractu, scilicet confecta etiam ex interuallo: & est communis opinio, conf. 59. nu. 18.
- Notarius imbreuiaturam imperfectam extendere debet ad similitudinem alterius imbreuiaturae factae prius in omnibus, & per omnia, ut supra: & hoc officio Iudicis tanquam Iudicis ordinarij, uel tanquam ad eius arbitrium sit reducta declaratio &c. conf. 59. nu. 30.
- Notarius licet de iure debeat scribere originale suum instrumenti manu propria, hodie tamen consuetudo est in contrarium, & excusat, conf. 342. nu. 1.
- Notarius si manu sua non scripsit exemplum, seu extractum instrumenti, de quo fuit rogatus, sed tantum subscripsit, ualet, & probat, licet non fuerit totum scriptum manu sua, ac etiam in subscriptione non dixerit, se alienis negotijs impeditum id fecisse, conf. 261. nu. 2.
- Notarius fuisse alijs negotijs impeditum, an constare debeat, quando solum subscripsit extractum instrumenti; quod non, conf. 261. numero 3.
- Notarij imbreuiatura, seu protocolum an probet, quando attestatur uel dicit se rogatum de dispensatione matrimonij, uel alio actu, cuius tenorem non ponit, sed se refert ad alias scripturas, maxime probata amissione scripturarum propter calamitates temporum: & aliqua de imbreuiatura notarij, uide in conf. 195.
- Notarij imbreuiatura, seu scriptura quando censeatur scripta manu ipsius, & probet id, quod attestatur, uel continet, conf. 195. numer. 1.
- Notarij imbreuiatura an faciat fidem dispensationis, uel alterius actus, quando non continet eius tenorem, sed simplicem attestationem, conf. 195. nu. 3.
- Notarius. Propter calamitates temporum est uerisimilitudo de amissione scripturarum notarij: & an praestetur fides notario attestanti de dispensatione matrimonij, cuius tenor non continetur, quando sunt coniecturae de amissione, conf. 195. nu. 8.
- Notarij imbreuiatura an probet, si in ea non sunt testes descripti, prout est de stylo, conf. 195. nu. 15.
- Notarij imbreuiatura an probet, quando est imperfecta: & quomodo, conf. 195. nu. 17.
- Notarij imbreuiatura debet continere substantiam rei, & locum, & tempus, & testes, & cetera necessaria: & attestatio simplex notarij dicentis se rogatum esse de instrumento, nullam fidem facit, conf. 195. nu. 19.
- Notarij rubrica an, & quando probet: & quam fidem faciat: & per quas praesumptiones tollatur eius probatio, consilio 195. numero 20.
- Notarij rubrica, tanquam quid imperfectum, nihil probat, contra Bar. conf. 195. nu. 27.
- Notarij rubrica ad hoc ut probet, quae requirantur: & quomodo procedat decisio Bartol. in l. admonendi, consilio 195. numero 28. & sequent.
- Notarij imbreuiatura si reperiat habere glosas, uel additiones, an credatur, uide in conf. 265.
- Notario non creditur quod ad glosas positas in margine imbreuiaturae, uel aliter positas in modum euidentis additionis, nisi in corpore ipsius chartae attestetur idem met notarius se id fecisse: maxime quando agitur de pertinentibus ad factum partium: & tantomagis quando non est scripta uerisimiliter manu eiusdem notarij,

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Notarij, consilio 265. numero 19.
- Notarius debet de his tantum rogari, quæ sunt ipso præciso tempore contractus, conf. 265. nu. 29.
- Notarius non potest lacerare imbreuiaturam, vel eam occultare: neque est in facultate contrahentium id mandare, quanuis milles recesserint a contractu comprehenso in tali imbreuiatura: & quæ sit ratio, conf. 265. nu. 30.
- Notarij protocolum, seu imbreuiatura quando non reperitur, & duntaxat inuenitur rubrica instrumeti, talis rubrica facilius probat, si negotium sit de actu vniformi, qui non habeat variationem, conf. 514. nu. 11.
- Notarij rubrica an probet: & rubricæ habentes orationem perfectam probant: & rubrica notarij si pertineat ad actum semper vniformem, vt est promissio indemnitis, probat semiplenè: si verò pertinet ad actum non semper vniformem, non probat propter incertitudinem, secundum Bar. qui communiter approbatur: & quid si rubrica potest certificari ex alio instrumento, cõf. 523. nu. 3.
- Notarij imbreuiaturas fuisse deperditas, probatur ex depopulatione ciuitatis, & calamitate multorum annorum, etiam propter antiquitatem temporis, conf. 523. nu. 9. & uide supra, Amissio.
- Notarij imbreuiaturæ amissio quomodo probetur: & an per iuramentum: & quando, conf. 101. nu. 8.
- Notario creditur solum in his, quæ dependent a persona sua, vel eius officio: vt si dicitur, an scriptura sit sua: vel de die, anno, & mense: & non aliter, conf. 139. nu. 15.
- Notario credendum est, qui extendit plenè instrumentum, de quo fuit rogatus a partibus, conf. 240. nu. 49.
- Notario non creditur in his, quæ uerisimiliter esse non potuerunt tempore confectionis instrumenti, conf. 195. nu. 30.
- Notario non creditur in his, quæ non potuerunt interuenire tempore ipsius instrumenti: & quando id non procedat, conf. 205. num. 70.
- Notario tunc non creditur de his, quæ non potuerunt interuenire tempore instrumenti, etiam si fuerint enuntiata, scilicet quando decretum iudicis non interuenit: secus si interuenit iudicis decretum, quia tunc creditur notario &c. consilio 205. numero 79.
- Notario an credatur in his, quæ non potuerunt interuenire tempore instrumenti &c. conf. 205. nu. 81.
- Notario non creditur, seu instrumentum non facit fidem, nisi de his, quæ inter partes contrahentes sunt: non autè de his, quæ non narrat notarius: & est communis: & an de certioratione facta per notarium, conf. 751. nu. 15.
- Notario creditur: sed non creditur notario asserenti mulierem fuisse certioratam de Velleiano: & procedit dictum, quando constat de notario, conf. 776. nu. 3.
- Notarius licet uelit dicere contra scripturam, standum tamen est ipsi scripturæ: sed hoc verum, quando primo constat, notarium fuisse rogatum de ea, quia tunc non potest venire contra suam scripturam, de qua constat fuisse eum rogatum, conf. 776. numero 8.
- Notarius postquam dedit mihi scripturam in publicam, & authenticam formam, si postea uult dicere se corruptum pecunia, & scripturam falsam, nõ creditur ei in præiudicium eius, cui dedit scripturam, etiam si esset constitutus in articulo mortis, conf. 776. num. 9.
- Notarij duo quando simul fuerunt rogati, non est fides adhibenda vni tantum, conf. 265. nu. 18.
- Notarij tres debent rogari ad testamentum, secundum statutum Mediolani &c. uide infra, Testamentum.
- Notarius actorum tenetur ad interesse, & punitur criminaliter, & proceditur contra eum, etiam per uiam torturæ, quando acta nõ reperiuntur, & probantur per testes fuisse facta, conf. 650. nu. 3. & uide supra, Acta.
- Notarius, apud quem constat fuisse alias protocolum, si nunc negat se habere, vel dicat amisisse, an, & quomodo teneatur: & an sit eius iuramento: & an possit torqueri, uide in consilio 309.
- Notarius si constat, quod alias, habuit penes se protocolum testamenti, & quod extraxit exemplum ceteratum, & nunc dicat se non habere, non est ei credendum: etiam si iuraret, uel etiam si probaret, se adhibuisse debitam diligentiam in perquirendo, conf. 399. nu. 2.
- Et nõ sufficeret etiam, quod probaret se amisisse, nisi probaret verisimilem causam, & excusabilem talis amissionis: quia propter officium suum tenebatur custodire d. conf. 309. nu. 3.
- Et nisi doceat iustissimam causam amissionis, puniendus est pena arbitraria, quauis non alias esset in dolo euidenti d. conf. 309. num. 4.
- Notarius negans se habere protocolum, tenetur de falso, si conuincitur: & satis conuictus dicitur eo ipso quod alias tradidit instrumentum manu sua subscriptum, conf. 309. nu. 7.
- Notarius negans se habere protocolum, si non est conuictus, tamen urgeat suspitio contra eum, potest torqueri, conf. 306. nu. 9.
- Et prædicta procedunt, etiam si agatur de protocollo alterius mortui d. conf. 309. nu. 9.
- Notarius est torquendus, si contra eum sit aliqua suspitio, vel coniectura, quod habeat penes se instrumentum, quod negat: nec maior potest esse suspitio, quod habeat penes se protocolum, quam ista, quod semel edidit exemplum, seu extractum instrumenti cum subscriptione, & attestatione de protocollo ipso apud se existente: nec statuit iuramento suo de amissione: & præsumitur de præsenri adhuc habere penes se, conf. 309. nu. 17.
- Notarij, & argentarij, & ceteri similes gerentes publicum officium, tenentur ad editionem instrumentorum, uel rationum officio iudicis, & non per actionem, conf. 309. nu. 11.
- Notarius. Standum est iuremento illius, qui tenebatur edere per officium iudicis tantum: sed id non procedit in argentarijs, vel notarijs, quia omnino debent probare amissionem: quia ratione officij sui tenentur custodire, neque facile præsumendum est, quod amiserint instrumenta &c. & quæ sit ratio, conf. 309. nu. 12. cum sequen.
- Notarius. Editio quanuis petatur ab argentario, uel notario per officium iudicis, si tamen non edant, tenentur ad interesse actione in factum, conf. 309. nu. 13.
- Notarius an verum sit, quod non teneatur nisi de dolo, & lata culpa, quemadmodum nec argentarius, si non edit, conf. 309. nu. 14. cum nu. seq.
- Notarij, & argentarij eo ipso quod non custodierunt instrumenta, vel rationes, quas de iure tenebatur custodire ratione officij sui, præsumuntur esse in lata culpa, & latiori, & dolo præsumpto, adeo quod tenentur: nec standum est iuramento notarij, secundum communem opinionem, conf. 309. nu. 16.
- Notarij, & Doctores locorum subiectionum Ciuitati, ingrediuntur collegia ipsius Ciuitatis: & non ingressus arguit non subiectionem, conf. 111. nu. 30.
- Notarius an possit rogare instrumentum die feriato, uide supra, Feriæ.
- Notarius quanuis tanquam publica persona possit pro alijs stipulari, & acceptare pro omnibus, quorum interest &c. nullum tamen ius acquiritur, nisi sequatur ratificatio, etiam in donatione: & ante secutam ratihabitationem, nihil censetur actum: & quare, conf. 266. nu. 26.
- Notarius. Instrumentum rogatum in Ciuitate Papiæ non ualet, si fuit rogatum notario forensi, stante statuto Ciuitatis: quod statutum in huiusmodi solemnitatibus seruandum est, etiam inter forenses, conf. 397. nu. 32.
- Notarius quanuis non possit confiscare instrumenta extra territorium illius, a quo creatus est notarius, tamen alibi confecta ualet, dummodo effectus productionis fiat in territorio eius, qui notarium creauit, conf. 536. nu. 3.
- Imo ualet instrumentum inter subditos, etiam in alio territorio, ibidem d. conf. 536. nu. 3.

Notificatio, uide supra, Intimatio.

Notorium non eget probatione: neque communis usus loquendi notorius est probandus: neque consuetudo notoria, consilio 163. numero 32. & uide etiam supra, Consuetudo.

Notorium satis est quod allegetur, quanuis non probetur, conf. 318. num. 34.

Notorium allegare sufficit, nec opus est illud probare, quando sumus in loco, in quo est notorium, conf. 542. nu. 5.

Notorium rem facit testium multitudo, conf. 72. nu. 5.

Notorium satis est allegare: & si iudex dubitat, potest se quandoque informare ex officio suo, conf. 181. nu. 4.

Notorium. Non sufficit habere ius, nisi illud allegetur, etiam si sit notorium, conf. 443. nu. 7.

Notorium de non iure alicuius efficitur ex duabus sententijs, conf. 574. nu. 8.

Notorium, & sententia æquiparantur, conf. 90. nu. 5.

Notorius, & euidentis defectus proprietatis dicitur, quando patet per euidentiam rei, & quando probatus fuit in actis: & potest opponi in causa possessorij: & est communis opinio, conf. 174. nu. 16. uide infra, Possessorium.

Notariam rem facit sententia, conf. 739. nu. 16.

Nouatio hodie non fit, nisi sit expremum: fit tamen, si ex uerisimilibus coniecturis appareat, contrahentes ita sensisse, conf. 250. nu. 27.

Nouatio hodie nunquam fit, nisi exprimatur: & quid si adsint uerba illa, quod uisum fuit contrahentibus non nulla etiam mutare &c. conf. 367. nu. 6. cum seq.

Nouatio non censetur facta ea ratione, quia contrahentes dicant, se aliquid mutare: & quæ sit ratio, conf. 367. nu. 7.

Nouatio, mens iuris noui est, quod tunc fiat, quando clarissimè id constat, adeo ut non sit locus disputationi, conf. 367. nu. 8.

Nouatio quando fiat, uide in conf. 367.

Nouatio non censetur fieri hodie iure nouissimo, nisi expresse id dicatur, etià quod noua promissio eiusdem rei, & pro eadem persona fiat per nouam aliquam personam: sed censetur multiplicata obligatio, conf. 684. nu. 5.

Et censetur facti plures rei debendi, quorum quilibet potest insolidum

lidum conueniri : & quanuis unus eorum fuerit iudicialiter conuentus, non tamen liberatur alius, quandiu ab uno non est facta solutio cum effectu, d. conf. 684. nu. 6.

Et opinio Bartol. in leg. singularia nu. 19. ff. si cer. pet. præterquam quod est ualde periculosa, & habet multos contradicentes, solum procedit in proprijs terminis delegationis; quam multa requiruntur, d. conf. 684. nu. 7.

Nouatio censetur facta etiam de iure nouissimo, facta delegatione dato quod non sit expressum: & sic. l. fin. C. de noua. non procedit in delegatione, conf. 2. nu. 10.

Nouatio ad hoc ut censetur facta per delegationem, requiritur etiam, quod delegatus promittat expressè ut debitor delegantis: nec sufficit, quod simpliciter promittat, consilio 2. numero 13.

Nouatio facta non censetur, licet solutio sit facta partim etiam nomine alieno: & consistit nouatio in præsumptione: & facilius neganda est, quam inducenda, conf. 2. nu. 11.

Nouatio hodie non præsumitur, nisi fiat expressè: censetur tamen fieri nouatio etiam tacite, saltem ope exceptionis, quando extant euidentibus coniectura &c. conf. 68. nu. 5.

Nouatio censetur in effectu alienatio: & tutor solus potest facere nouationem, conf. 205. nu. 41. & uide infra, Tutor.

Nouatio. A primo contractu non fuit recessum per secundum, quando contractus fuit ab initio irritus, & ipso iure nullus, ueluti continens alienationem rei immobilis in forensem, non impetrata licentia à principe: & per contractum, qui sit ipso iure omnino nullus, non sit nouatio, consilio 367. numero 1.

Nouatio. Contractus secundum quanuis sit ipso iure nullus, & non censetur recessum à primo contractu, ut supra, uidetur tamen habendus pro ualido in præiudicium ipsius alienantis, ut scilicet actione personali teneatur ad interesse: sed id procedit in emptore bonæ fidei, & non aliter, conf. 367. nu. 10.

Nouatio quando censetur facta, & recessum à priori modo, seu conditione, & qualitate actus, conf. 766. nu. 25.

Nouatio fieri non debet post ceptam discordiam; alias non est habenda ratio eorum, quæ facta fuerunt: post talem nouationem, conf. 439. nu. 5 & uide supra, Lis.

NOUITAS censetur aliquando afferri, si contingat nouitas in qualitate personarum, uel temporum, conf. 487. nu. 24.

NVBERE, NVPTIÆ, uide supra, Matrimonium, ubi posui.

NVDVS minister quando quis esse non censetur consilio 52. numero 12.

NULLITAS. De nullitate sententiæ ex defectu iurisdictionis, uel ex euidenti iniquitate: & an sit sublata post tempus præfixum à statuto, uide in conf. 118.

Nullitas ex defectu iurisdictionis nunquam censetur sublata, quantumcunque statuta loquantur enixè: & quæ sit ratio, conf. 118. nu. 17.

Nullitas ex defectu iurisdictionis potest quandoque opponi conf. 690. nu. 2.

Nullitas si tollatur à statuto, nunquam censetur tolli euident nullitas, quæ prouenit ex defectu iurisdictionis, qualiacunque sint verba statuti, nisi etiam illa specialiter exprimatur: & quæ sit ratio conf. 70. nu. 14.

Nullitas proueniens ex defectu citationis nunquam uidetur sublata per statutum: & an statutum censetur tollere nullitatem in modum excipiendi, an solum in modum agendi, conf. 192. numero 13.

Nullitas ex defectu citationis peremptoriæ nunquam censetur comprehensa in statutis tollentibus nullitatem: quia statutum non potest id facere, etiam si expressè uellet, consilio 287. numero 3.

Nullitati æquiparatur euident iniquitas sententiæ, conf. 118. numero 18. consilio 184. numero 4. conf. 690. nume. 13. & consil. 798. numero 1.

Nullitas si tollatur à statuto, non censetur tolli nullitas euident, conf. 70. nu. 13.

Nullitas, quæ colligitur ex lectura sententiæ, nunquam censetur exclusa per statutum, conf. 278. nu. 13.

Nullitas proueniens ex perplexitate, nunquam censetur comprehendendi sub statuto, conf. 278. nu. 16.

Nullitas, uel iniquitas, quæ potest incontinenti probari, nunquam censetur sublata, conf. 118. nu. 21.

Nullitas. Statutum si concedat tempus ad dicendum de nullitate, & illud permittitur labi, tunc censetur sublata etiam euident nullitas: sed hoc non est uerum, quando est nullitas admodum euident, per quam quis locupletaretur cum aliena iactura: uel quæ habet secum naturalem rationem, consilio 118. numero 20.

Nullitatem etiam in modum excipiendi si tollat statutum, non comprehendit nullitatem euidentissimam, de qua constat absque aliqua probatione, conf. 192. nu. 14.

Nullitas etiam notoria an tollatur à statuto, quando non absolutè tollitur, sed post aliquod tempus præfixum, consilio 192. numero 16.

Nullitas euident, & notoria an possit opponi, quando statutum non tollit nullitatem absolutè, sed post certum tempus: & quid si fuit appellatum à sententiâ, conf. 192. nu. 21.

Nullitas. An, & quando possit appellari, uel de nullitate dici, non obstante statuto, quod tollit remedium appellationis, & nullitatis: & an tollat omnem nullitatem, uide in conf. 278.

Nullitas, & appellatio licet tollantur per statutum, tamen potest appellari, & de nullitate dici, quando sententia continet iniustitiam, seu iniquitatem euidentem: & iniquitas euident reddit sententiam nullam, & nunquam censetur exclusa, consil. 278. nume. 8.

Nullitas, uel iniquitas si non tollatur per statutum absolutè, sed post aliquod tempus, tunc censetur quamlibet nullitatem, & iniustitiam tollere, quia imputandum est parti, quæ non agit intra tempus præfixum: si uero statutum tollit absolutè, tunc non comprehendit nullitatem, uel iniustitiam euidentem: & hæc est communis distinctio Doctorum: neque ualeret statutum, si contrarium exprimeret, quia esset iniquitatis uinculum, consil. 278. nume. 9.

Nullitas. An statutum prohibens posse dici de nullitate post aliquot dies, comprehendat omnem speciem nullitatis: multi Doctores sequuntur Alexandrum, quod omnis nullitas sit sublata, scilicet in modum agendi: sed extant uiri magnæ autoritatis in contrarium: & Alex. loquitur de statuto, quod concedebat spatium temporis, uidelicet quatuor mensium, consilio 609. numero 1.

Nullitas quando est notoria, seu patens ex actis, uel quæ aliter potest incontinenti probari, non debet cenferi statutum uoluisse eam comprehendere, alioquin esset iniustum, & iniquum, conf. 609. nu. 2.

Nullitas si sit patens, & omnino statutum prohibeat posse dici de nullitate, debet abstinere Iudex ab executione sententiæ, conf. 609. nu. 3.

Nullitates, de quibus in consilio, erant defectus citationis, defectus iurisdictionis, defectus instantiæ, recusatio Iudicis suspecti &c. conf. 609. nu. 4.

Nullitas si sit euident, potest dici de nullitate, non obstantibus duabus sententijs conformibus, etiam stante dispositione statutorum Mediolani: quod procedit non solum stante nullitate propter defectum iurisdictionis, sed etiam qualibet alia nullitate, dummodo sit euident: ut in nullitate defectu instantiæ, consilio 618. nume. 1.

Et potest etiam appellari, si sententiæ non sint conformes, ibidem d. conf. 618. nu. 2.

Nullitas notoria quando apparet, & euident iniustitia, sententia non meretur executionem, etiam si essent lætæ tres sententiæ conformes, conf. 766. nu. 6.

Nullitas agendo, uel excipiendo, non impedit executionem trium sententiarum conformium, nisi sit nullitas euident, quæ non eger aliqua probatione: & ita intelligitur tex. in clem. 1. de re iudi. & quæ nullitas censetur tolli per illum tex. & per statutum: & quid operentur, conf. 192. nu. 15.

Nullitas etiam in modum excipiendi an possit opponi contra sententias conformes, conf. 192. nu. 18.

Nullitatis exceptionem tollens dispositio in executione sententiæ deuiat à iure communi, ideoque strictè intelligenda est, consil. 192. nu. 17.

Nullitas. De euidenti iniquitate sententiæ potest in perpetuum opponi saltem excipiendo, & si sententia transierit in iudicatum (licet aliqui Doctores teneant contrarium) & maxime si esset nullitas, uel iniquitas, per quam quis locupletaretur cum aliena iactura, conf. 118. nu. 22.

Nullitas per se potest intentari usque ad triginta annos de iure ciuili, & de iure canonico usque ad uiginti, consilio 184. numero 8.

Nullitatis ius quantum duret: & an tolli possit per statutum euident nullitas: & de nullitate, uide in conf. 192.

Nullitas qualiscunque sit, an possit amplius allegari, postquam fuit prescriptum, conf. 192. nu. 11.

Nullitatis ius in modum agendi durat solum triginta annis, sed ius excipiendi de nullitate contra sententiam durat perpetuò & perpetuò potest excipi de nullitate, quando petitur executio, neque propter hoc res dicitur remanere perpetuò in incerto: conf. 192. nu. 12.

Nullitas. Sententiæ iniquitas super meritis causæ potest tractari per Iudicem nullitatis, conf. 184. nu. 6.

Nullitas. Non licet cognoscere de nullitate primæ sententiæ, si, semel fuit confirmata: sed id solum procedit, quando à secunda sententiâ, id est, ab ipsa sententia confirmatoria primæ non fuit appellatum: secus autem si appellatum fuit, consilio 714. numero 1.

NVLIVM. Ex actu etiam nullo colligitur uoluntas, uide infra, Voluntas.

Nullum. Ex actu etiam annullato cognoscitur intentio agentium, conf. 157. nu. 7.

Nullum. Qui recipit pensionem, uel quid simile facit, quod dependet à

det à contractus precedenti, qui sit ipso iure nullus, uel possit rescindi, tunc si is sciat qualitatem contractus, sibi præiudicare: secus est si ignorat, ut in dubio præsumitur ignorantia &c. consilio 134. nu. 12.

Nullus si sit actus, uel contractus, tunc censetur quis potius perseuere in captione, quam illum confirmare per cursus temporis, consilio 148. nu. 12.

Nullum. Actus factus per aliquem uigore nouæ impetrationis, uel licentiæ, quæ sit nulla, est etiam nullus, licet potuisset fieri prius legitime absque noua licentiâ, quando constat de animo facientis, quod uoluit facere uigore nouæ licentiæ: secus si abundantem cautelam, & ad tollendum dubium &c. consilio 164. numero 10.

Nullum. Autoritas superioris, quæ non erat necessaria ad actum, si fuit adhibita, quando annullat, seu uitiat actum, consilio 164. num. 11. & uide supra, Autoritas.

Nullum. Ex consensu partium conuoluntantur attestaciones alias inualidæ, & omnia prius nulliter agitata, consilio 182. numero 2.

Nullum. Instantia etiam nulliter agitata relinquit effectum suum ualidum ad constituendum in mora, uide supra, Mora.

Nullum. De sententia nulla, uide infra, Sententia, & supra, Nullitas.

Nullus ipso iure censetur esse actus præcipitatus, consilio 195. numero 21.

Nullum. Ex actu nullo non solet inferri pœna, uide infra, Pœna.

Nullum ipso iure facit actum error, seu iniusticia, uel subreptio euidens, consilio 304. nu. 17.

Nullum. Contractus, qui in futurum potest inualidari, remanet interim ualidus, & de eo tanquam ualido, sicut nunc est, debet iudicari, consilio 365. nu. 12.

Nullum. Quando aliquid rescinditur tanquam nullum ipso iure, uenit res principalis una cum fructibus, uide supra, Fructus.

Nullus ipso iure quanuis sit contractus, uidetur tamen habendus pro ualido in præiudicium ipsius alienantis, ut scilicet teneatur ad interesse: & quomodo, consilio 367. nu. 10.

Nullum. Omissio eius, quod tacite subintelligitur, non uitiat, consilio 21. nu. 12.

Nullum. Lex aliquando requirit, uel prohibet aliquid, & tamen actus non est nullus, si contrarium fiat, nisi id lex præcisè dicat, consilio 21. nu. 13.

Nullum. Statutum non procedit annullando actum ipso iure, sed præsupponit petitionem partis, & declarationem Iudicis, quando utitur uerbo, suppleatur, quod est futuri temporis: & uerbum, suppleatur, nihil habet commune cum reuocacione actus ipso iure, consilio 376. nu. 17.

Nullum. Etiam in casibus, quibus annullatur actus ipso iure, nihil tamen fit, nisi proferatur sententia declaratoria, consilio 376. numero 18.

Nullum. Pactum annullatiuum contractus in defectum ratificationis non nocet, quando habet expressam conditionem, si placuerit: & tacite etiam subintelligitur, præsertim si sit contractus factus gratia utriusque, consilio 626. nu. 1.

Nullum. In dubio pactum non præsumitur annullatiuum contractus, consilio 626. nu. 3.

Nullum. Quando aliquid cassatur, seu annullatur, intelligitur etiam cassatus, seu annullatus omnis effectus, inde sequens, quando cassatio, uel annullatio est plenissima, consilio 756. numero 18.

Nullum. Actus unus potest esse ualidus respectu certarum personarum, & nullus respectu aliarum, consilio 38. nu. 8.

Nullum ipso iure aliquando habetur pro ualido quod ad partes, quando illud seruant, & in eo perseuerant &c. consilio 97. nu. 45. & uide supra, Contractus.

Nullo modo, hæc uerba sunt uniuersaliter negatiua, & important idem, quod nullo casu, consilio 763. nu. 18.

Numeratio. Confessio sola de precio, de quo non apparet res illis numeratio, facilius sapit simulationem, consilio 112. numero 7.

Numeratio tacite quandoque præsumitur à lege, & quando consilio 97. nu. 55.

Numerus. Singularis sæpe ponitur pro plurali: & è contra pluralis aliquando uerificatur in singularem, consilio 721. nu. 5. & uide etiam ibidem nu. 14.

Numerus singularis quod ponatur aliquando pro plurali, procedit quando uerbum est aptum comprehendere plura, consilio 721. nu. 14. uide etiam infra, Pluralis.

Numerus vnus, singularis, uel pluralis, non est mutandus in alium, nisi urgens aliqua ratio suadeat, consilio 27. nu. 4.

Numerus pluralis, uel singularis &c. uide etiam infra, Pluralis, & infra, Singularis.

Nuntius differt à procuratore, & sumitur largius: & dicitur nuntius ille, qui quouis modo habet uoluntatem alterius: & æquipatur habuenti epistolam, consilio 226. nu. 9.

Nuntius est latius uocabulum, quam procurator, consilio 226. numero 49.

Nuntius quilibet esse potest in propria causa, uolente Iudice, consilio 47. nu. 1.

Nuntij publici, non est nouum, quod aliquando falsum dicant, & tunc sunt acius puniendi, consilio 56. nu. 33.

Nuptiæ, uide supra, Matrimonium, ubi posui.

O

Obedientia. Ex naturali æquitate de iure gentium est, ut maioribus pareamus: & obligatur homo de iure naturæ parere maioribus: & non solum de iuris gentium æquitate, sed etiam ex dispositionibus iuris diuini, consilio 769. nu. 69.

Oblatio, offerre. Oblatio an profit, quando per creditorem non itat, quin recipiat: & an sufficiat oblatio sub conditione, si debitum subest: & an ualeat depositum conditionale, uide in consilio 118.

Oblatio sola sufficit ad euitandam caducitatem, secundum communem opinionem: non tamen quando iam pœna fuit commissæ, consilio 118. nu. 9. & 10.

Oblatio, & depositum emphitheote non prodest, quando per creditorem non itat, quin recipiat: & ultima mora nocet: sed id uerum, quando depositum, uel oblatio sit absolute, secus si sub conditione, si subest debitum: quod fieri potest, quia est conditio intrinseca, consilio 118. nu. 11.

Oblatio, que non est pura, sed habet multas condiciones, non est admittenda, scilicet condiciones extrinsecas: sed bene potest offerri sub conditionibus intrinsecis, consilio 419. nu. 22.

Oblatio an requiratur: & an committatur mora ante tempus, quo reponuntur noui fructus in horreis, quando fuerunt uenditi fructus, qui exant in horreis, tam ex parte debitoris, quam creditoris: & quid post fructus consumptos: & quid in frumento, uel uino uendito, consilio 182. nu. 13.

Oblatio. De oblatione pecuniarum ad euitandum pœnam, seu dissolutionem contractus, uide in consilio 320.

Oblatio sola absque deposito sufficit ad euitandum pœnam consilio 320. nu. 2.

Oblatio non sufficit quod ad precium sine dispositione, & obsignatione, in materia iuris offerendi &c. consilio 325. nu. 12. & uide supra, Creditor.

Oblatio quomodo facienda sit: & plura de oblatione, uide in consilio 469.

Oblatio fieri debet cum interesse, & melioramentis, ac sumptibus in rem factis: & non sufficit uerbalis oblatio, consilio 469. numero 17.

Oblatio fieri debet de omni interesse, quod passus est reus ex mora illius, qui offert, eo nõ quod prius obtulerit, cum id posset facere, consilio 469. nu. 18.

Oblatio debet fieri de tota summa, cuius quis est creditor, consilio 469. nu. 19. cum seq.

Oblatio fieri debet de tota summa, & simpliciter de integro precio, ad hoc ut quis admittatur per uiam iuris offerendi, consilio 469. nu. 21.

Oblatio necessaria est pro euitandis usuris, quæ iam ceperunt currere, quæ alias non esset necessaria, consilio 524. numero 11.

Oblatio, Offerre. Offerri dicitur, quod non petitur, consilio 377. numero 19.

Oblatio, Offerre. Quando id, quod debet præstari, est intrinsecum, id est, proueniens ex eadem causa, debet præstari, uel saltem offerri, etiam nemine petente: maxime cum actus tendit ad nouum ius acquirendum: & tantomagis hæc procedunt stante iuramento, consilio 377. nu. 20.

Oblatio. Offerri debet pecunia promissa, etiam parte non petente: & hæc est uerior opinio: quanuis Alex. uoluerit contrarium, consilio 377. nu. 21.

Oblatio, offerre &c. uide etiam infra, Offerre, Offerrendi ius.

Oblatio, seu dedicatio bonorum si fiat ecclesiæ &c. uide supra, Ecclesia.

Obligatio. Res sua meminisse potest esse obligata, consilio 174. numero 14.

Obligatio naturalis solet inspicere inter fratres, consilio 241. numero 17.

Obligatio civilis tantum tollitur per sententiam absolutoriam, remanente naturali, uide infra, Sententia.

Obligatio etiam in futurum an contrahatur in his, quæ solita fuerunt aliquando, uel per longum tempus fieri, uel præstari ab aliquo, uide in consilio 175. & 176. & consilio 177. & infra, Præstatio.

Obligatur quis etiam aduersus expressam conuentionem, & prohibitionem, quando alias fieret locupletior cum aliena iactura, & creditor non esset in culpa, consilio 210. nu. 31.

Obligare se nemo censetur, nisi habeat animum se obligandi, consilio 499. nu. 2.

Obligaciones personales dependent à potestate, seu mera uoluntate

ente nostra: non autem translatio iuris realis, confilio 603. nu. 8.
Obligatum se semel qui fatetur, debet probare se postea libera-
tum; alioquin intentio semper est fundata contra eum, conf. 225.
nume. 15.
Obligati plures, an censeantur esse obligati quilibet in solidum, vi-
de supra, Debitor.
Obligatio quando sit diuidua, vel indiuidua, vide supra, Diuiduū.
Obligatio. Semper inspicienda est causa, propter quam aliquid
fit, præsertim in obligationibus, conf. 294. nu. 6.
Obligatio bonorum, vide supra, Hypotheca, ubi posui.
Obligatio limitata ad certum tempus, conuertitur in liberationem
lapso eo tempore, conf. 435. nu. 2.
Obligatio facta per aliquem, an comprehendat etiam hæredes
suos, vide supra, Hæres ubi posui.
OBLIVIO non præsumitur in facto proprio, maxime in facto no-
tabili, uel obligatorio cum alio, uel facto iurato, conf. 202. nu. 2.
Oblivio non præsumitur in his, quæ sunt notabilis momenti, conf.
547. nu. 22.
Oblivio facile præsumitur in testamentis, conf. 19. nu. 13. & consil.
483. nu. 10.
Oblivio tolerabilis est ex lapsu decennij, conf. 265. nu. 37.
OBSERVANTIA est optima interpretatio, conf. 334. nu. 25.
Observantia. Nulla solet esse melior declaratio, quam ea, quæ sumi-
tur ex his, quæ postea re ipsa, & longo usu obseruata sunt, consil.
428. nu. 10.
Observantia temporis præteriti aliquando inspicitur, conf. 428. nu.
mero 7.
OCCASIO. Hæc dictio, occasione, quid operetur, conf. 188. nu. 7.
Occasione qui præstitit, ei est imputandum, conf. 251. nu. 4.
OCCIDERE aliquem &c. uide supra, Homicidium, ubi posui.
OCCUPATOR alicuius rei aliquando ius sibi querit ex tali occu-
patione, conf. 557. nu. 16.
OCULVS impudicus impudici cordis est nuntius, conf. 771. nu. 6.
Oculus triplex est, quidam proprie, quando aliquid percipitur oculo
corporis: quidam improprie, quando capitur pro aliquo ex
sensibus corporeis: quidam improprie, quando oculo intel-
lectus percipitur, conf. 771. nu. 8.
ODIUM. Facere quis prohibetur ea, quæ principaliter tendunt in
odium, & damnum alterius, licet alias sint permissa, conf. 187.
nu. 9. & uide supra, Facere.
Odio alterius alter grauari non debet, conf. 770. nu. 5.
Odiola materia, & contra ius commune, est restringenda, consilio
770. nu. 8.
Odiū, & inimicitia sunt grauioribus inter fratres, quam cum extra-
neis, vide supra, Inimicitia.
OFFERRE, & interpellare quando quis debeat prius, conf. 435.
nu. 6. & uide supra, Contractus.
Offerre, & implere prius ex parte sua quod quis debeat &c. hæc re-
gula. l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. l. cum habet etiam in
executionibus instrumentorum, & sententiarum, conf. 591. nu. 4.
Offerre proprie est, quando nemo petit: & ille, qui vult aliquid pe-
tere, debet prius impleuisse ex parte sua ea, quæ per eum erant
facienda, conf. 591. nu. 5.
Et non solum repellitur, si constet eum non impleuisse ex parte
sua, sed etiam repellitur, si est dubium, utrum impleuerit, d. conf.
591. nu. 6.
Offerre, uel interpellare quis ex duobus teneatur prius, quando
ambo tenentur aliquid dare, vel facere: & quod ille debeat prius
implere ex parte sua, qui tenebatur aliquid facere, quod natura-
liter debebat præcedere id, quod faciendum est ab alio, & sic ser-
uandus sit ordo naturæ, conf. 591. nu. 7.
Offerre, vide etiam supra, Oblatio.
OFFERENDI IUS quando non competat, uide in conf. 469.
Offerendi ius alicui competens, habet se per modum actionis, si
non possideat, conf. 469. nu. 15.
Offerendi ius. De præscriptione iuris offerendi, uide infra, Præ-
scriptio.
Offerendi ius quod possit quodocunque deduci, etiam post senten-
tiam, procedit id in iure offerendi, quod solet proponi in modū
exceptionis per eum, qui possidet: quia ad defensionem suæ pos-
sessionis potest id quodocunque deducere, etiam cum tractatur
de faciendâ executione sententiæ contra eum latæ, consilio 469.
num. 16.
Offerendi ius, vide etiam supra, Creditor, & supra, Dos.
Offerendi ius. Quando ille, qui vult offerre, habuit in se translatā
possessionem per constitutum prius, quam fieret alienatio in ter-
tium, si agat ad possessionem ex remedio l. fin. C. de acq. pos. quod
est personale, non debet excludi ante 30. annos: & ita ante dictū
tempus non præscribitur ius offerendi: & ita loquuntur Cremen-
& Afflic. quorum decisio est etiam dubitabilis, conf. 469. nu. 23.
OFFICIALIS. Deputatio officialium pertinet ad eos, qui ha-
bent immediate ius in ipsos subditos: & filij Comitum defuncti
debent omnes simul depurare Iudicem, si omnes habent seu
debent omnes simul depurare Iudicem, & alteri non infeudato depu-
tantur per ipsam Ciuitatem, tanquam caput Comitatus, & repræ-
sentantem Comitem, conf. 111. nu. 27.

Officiales religiosorum a quibus eligantur, uide supra, Monasteriū.
Officiales nihil possunt a subditis recipere, etiam ex causa dona-
tionis, præsertim si constitutum sit eis salarium: quinimo probi-
bentur capere etiam finito officio: & vix erat, ut iure digestorum
liceret eis capere esculenta, & poculenta: quod hodie est corre-
ctum, conf. 354. nu. 1.
Officiales quod nihil possint a subditis recipere &c. id procedit in
his, quæ præstantur per priuatas personas, non autem per cōmu-
nitates, conf. 354. nu. 16.
Officialis potest licite accipere pecunias a Communitate pro eius
impensis cibarijs, & alijs ad id necessarijs, quando peregre pro-
ficiscitur ad beneficium Communitatis, conf. 354. nu. 17.
Officiali, seu Iudici si datæ fuerunt pecuniæ per rempublicam, seu
Communitatem, licite potuerunt dari, & licite accipi, etiam quā-
iam constitutum aliunde esset salarium ipsi Officiali, consil. 354.
num. 2.
Officiali non habenti publicum salarium, conceditur accipere, nō
solum a republica, sed & a priuatis personis: item habenti sala-
rium, conceditur accipere a republica: & quantum liceat acci-
pere, conf. 354. nu. 3. cum nu. seq.
Officiali soluta pecunia sub simili quantitate salarij, & eisdem tem-
poribus, & per eandem viam, censetur euidenter data ex causa
salarij, & censetur fuisse salarium duplicatum, consilio 354.
nume. 5.
Officiali potest communitas augere salarium, sicut potest minue-
re, vel nullum constituere, conf. 354. nu. 8.
Officialium salaria ex notiora consuetudine solent augeri, & mi-
nui, secundum qualitates Officialium: & in similibus valet con-
suetudo multum, conf. 354. nu. 9.
Officiali siue communitas dederit pecunias in modum salarij, siue
in alium modum, censetur licite dedisse: & possunt Decuriones
donare ex causa remunerationis, uel alia consimili, consil. 354.
num. 10.
Officiali licet Communitas asserat se dedisse pecunias propter me-
tum ipsius officialis, id non releuat, nisi concludentissime probe-
tur: quia officialis habet præsumptionem iuris pro se, quod non
censetur incussisse metum, quanuis esset in dignitate: & proba-
tiones debent esse euidentes, conf. 354. nu. 11.
Officialis an possit accipere pecunias propria autoritate pro suo
salario, uide infra, Salarium.
Officiales si simul delinquant in officio, quomodo teneantur uide,
supra, Delictum.
Officialis, seu Commissarius Camera non potest se excusare ver-
sus Cameram, eo quod ipse non administrauerit, sed tenetur ip-
se tanquam principalis officialis pro ea summa, cuius reperitur
debitum alius, qui fuit eius actor constitutus ab eo vel absque li-
centia, vel cum licentia Superiorum: poterit tamen agere contra
illum, si non fuit particeps fraudis: & quando hæc procedant,
conf. 356. nu. 3.
Officialibus, qui exercent iurisdictionem, prohibitum est acquire-
re, conf. 497. nu. 12.
Officialibus iam conductis non debet nocere mutatio opinionum,
vel discordia Ciuium, conf. 744. nu. 5.
Officialis an constituatur domicilium, vide supra, Domicilium.
Officialis. In dubio præsumitur pro gettis ab Officiali, conf. 205.
nume. 80.
Officialis liber, seu scriptura facit plenam fidem: & liber compar-
titi conf. 141. nu. 13.
Officialis. Scripturis factis ab officialibus de publico deputatis cre-
ditur: & creditur libro eorum, qui autoritate publica præponun-
tur ad recipiendum gabellas: & ita obseruatur: licet tales scriptu-
ræ non sint authenticæ, conf. 175. nu. 14.
Officialis si est de publico constitutus, fides facta per eum facit ple-
nam fidem, conf. 318. nu. 36.
Officialium attestationibus in dubio credendum est: & personis de-
putatis de publico facilius creditur, conf. 489. nu. 4.
Officiali credendum est in pertinentibus ad eius officium ordina-
rium, conf. 531. nu. 26.
Officialis. Quanuis credendum sit alicui asserenti aliquid perti-
nens ad officium suum, si constet eum habere tale officium: non
est tamen ei credendum, si ipse solus attestetur se habere tale of-
ficium, conf. 516. nu. 7.
OFFICIUM suum nemini debet esse damno, conf. 210. nu. 14.
Officium. Successor in officio censetur idem Iudex &c. uide supra,
Iudex.
Officij nomen si exprimatur, verificatur dispositio in omnibus ha-
bentibus illud officium: secus si nomen personæ, conf. 51. nu. 13.
Officium Iudicis. Actiones sicut competunt & ad realia, & ad
personalia, ita etiam est in officio Iudicis, consilio 322. nume-
ro 42.
Officium Iudicis præscribitur per 30. annos, conf. 148. nu. 6.
OLDRADE autoritas est magna, conf. 774. nu. 30.
OMNES OMNIA. Hæc dictio, omnes, apponitur in venditione fa-
cit quod comprehendatur etiam pars alterius, conf. 183. nu. 12. &
23. & uide infra, Venditio.
Omnes, hæc dictio facit, ut etiam veniant res venales, quæ aliter
non

- Onera.** Bona eo ipso quod non reperiuntur registrata, præsumuntur esse exempta, conf. 407. nu. 7.
- Onera.** Bona censentur exempta, saltem quod ad onera, quando non sunt registrata, conf. 335. nu. 10.
- Onera.** Stante titulo, sufficit tempus 40. annorum ad præscribendum libertatem aduersus collectas, & alia onera præstanda communitatibus, & aduersus Vestigialia, seu gabellas: & an requiratur, quod euenerit casus soluendi, & quod quis fuerit requisitus, & recusauerit soluere, & bona fides præscribentis, & scientia, ac patientia communitaris: quod non: & quod cessent talia requisiti, stante titulo, conf. 418. nu. 18.
- Onera.** Libertas præscribitur aduersus collectas, & onera, etiam quod nullus extaret titulus, dummodo euenerit casus, quo potuit communitas exigere, & non exegit ab aliquo, cum tamen exegerit ab alijs: & hanc opinionem passim sequuntur Doctores, conf. 418. nu. 19.
- Onera.** Dominus, cuius est iurisdictio, fundatam habet intentionem contra possidentem bona in suo territorio: contra quem habet etiam fundatam intentionem, quando est in quasi possessione exigendi onera ab alijs, conf. 249. nu. 1.
- Onera.** De præscribenda immunitate non soluendi imbotaturam: & quando quis non dicatur eam præscripsisse, uide in conf. 249.
- Oneris** imbotaturæ immunitas an præscribatur, consilio 249. numero 2.
- Onus** imbotaturæ qui non soluit per triginta annos, non potest molestari, secundum nouas Constitutiones Mediolani, conf. 249. num. 5.
- Onus** imbotaturæ. Quando probetur possessio non soluendi onus, seu vestigial imbotaturæ, uide in conf. 789.
- Onus** imbotaturæ. Ex libris imbotaturæ probatur possessio non soluendi ipsam imbotaturam, conf. 789. nu. 1.
- Onera.** Libri istorum, qui constituntur ad recipiendum collectas, seu onera, fidem plenam inducunt, conf. 789. nu. 20. & uide supra, Liber.
- Onera** soluere, vel non, est potissimum argumentum subiectionis bonorum, vel iurisditionis, conf. 335. num. 4. & uide supra, Iurisdictio.
- Onera.** De statuto quod si bona alienentur in personam potentem, aut priuilegiatam, ut in ecclesiam &c. bona ipsa non amoueantur de registro alienantis, sed ipse alienans teneatur ad onera, uide in conf. 8. per totum, & nu. 13.
- Onera.** De priuilegio exemptionis, vel immunitatis ab oneribus, uide supra, Immunitas.
- Onerum,** seu talearum præteritarum remissionem petens, censetur, fateri se obligatum, conf. 34. nu. 5.
- Onera.** Deductionem quandam, quando ex impositione onerum ciuitas tanto minus oneratur, uide in conf. 141. nu. 7.
- Onerum** in materia, uide aliqua in conf. 233.
- Onus,** seu augmentum salis, refert, an sit augmentum per modum additamenti, augendo precium cuiuslibet itarij salis, an uero augmentum alio modo, multiplicando numerum ltariorum, conf. 116. num. 8.
- Onera.** An separatio loci facta respectu oneris taxæ æquorum, vel salis, extendatur generaliter ad omnia alia: & de onere taxæ æquorum, uide in conf. 130.
- Onera.** Separatio territorij concessa super taxa æquorum, tacite etiam censetur concessa quod ad cætera: & taxa æquorum est quæ regulariter declarat, quomodo imponenda sint alia onera, & ab ea cætera iudicantur, conf. 130. nu. 12.
- Onus** taxæ æquorum est onus respiciens ipsa prædia: & imponere onera prædijs competit ratione iurisditionis, consilio 130. numero 14.
- Onus** taxarum æquorum, salis, & hospitalitatis militum, an comprehendatur in priuilegio immunitatis, uide supra, Immunitas.
- Onera.** De oneribus taxarum æquorum, & salis: & an legatum testatoris factum de Castris, iurisditionibus, & iuribus locorum &c. comprehendat etiam dicta onera, seu iura taxarum, & salis, ut & ipsa transeant in legatarium: & quæ iura sint iura taxarum, & salis, uide in conf. 322.
- Onus** taxarum æquorum uidetur absolute reale: sed hodie est onus mixtum, cum imponatur personis, habita tamen ratione rerum, id est, possessionum, conf. 322. nu. 1.
- Onus** salis an sit reale, an uero merè personale, consilio 322. numero 2.
- Onera** taxarum æquorum, & leuationis salis, sunt iura iurisditionalia, & considerata eorum origine, dependent a iurisditione: & nemo potest talia onera imponere, nisi habens iurisditionem, & quidem summam, uidelicet si sit princeps, uel nisi alius inferior a principe habens iurisditionem, ea acquisierit per prescriptionem longissimi temporis, de cuius initio &c. conf. 322. num. 3.
- Onera.** Princeps quando concedit alicui iurisditionem plenam, id est, cum mero, & mixto imperio, non censetur concedere ius imponendi, vel exigendi talia onera taxarum æquorum, & salis &c. non quia non sint iurisditionalia, sed quia sunt de regalibus, & ita de reſeruatis: præsertim in Dominio Mediolani per decreta,
- per quæ expressè hæc reſeruantur principi, etiam quod regalia concederentur, conf. 322. nu. 4.
- Onera** Legatum factum de castris, iurisditionibus, & iuribus locorum, comprehendit etiam iura, seu onera taxarum æquorum, & salis, conf. 322. nu. 6.
- Onera.** Iura exigendi pedagia, & alia onera, vel seruitia, dicuntur iurisditionalia, seu esse in iurisditione, conf. 322. nu. 5.
- Onera.** Si alienetur certus fundus, tunc ius, seu onus pedagij non comprehenditur: si uero alienetur territorium est subiectum iurisditionis: idem in taxis æquorum, & onere salis, conf. 322. nu. 7. cum nu. seq.
- Onera.** Ius pedagij est de his, quæ non sunt immediate, neque semper annexa iurisditioni territorij, quod conceditur & est de regalibus, ac de reſeruatis principi, conf. 322. nu. 9.
- Onus** salis leuandi sicut est munus personale, ita etiam ius pedagij est personale, conf. 322. nu. 10.
- Onus,** seu ius pedagij licet aliquando sit mixtum, quia imponitur personis pro rebus, quæ uehuntur, aliquando tamen est omnino personale, quia imponitur personis transeuntibus per territorij, conf. 312. nu. 11.
- Onera,** seu iura taxarum æquorum, & salis, an transeant in legatarium, licet testator illa non acquisierit ab initio cū iurisditione, sed ex postfacto, conf. 322. nu. 14.
- Onera.** Taxæ æquorum, & leuationes salis sunt iura, quatenus pertinent ad ipsum, qui habet facultatem exigendi ea, & censentur comprehensa sub legato omnium iurium locorum &c. conf. 322. num. 17.
- Onera,** seu iura taxarum æquorum, & salis, sunt iura iurisditionalia, saltem inspecta origine, cum nemo possit hæc onera, vel quælibet alia imponere, qui non habeat iurisditionem: & sunt de regalibus: & an aliquando amittant naturam suam, consilio 322. nu. 24.
- Onera,** seu iura taxarum, & salis, & ius exigendi pedagia, sunt iniurisdictione, & in effectu appellantur iurisditiones, consilio 322. num. 29.
- Onus,** seu ius exigendi pedagia est iurisditionis, & transit cum alienatione Caſtri, uel iurisditionis, non autem cum alienatione fundi particularis, conf. 322. nu. 30.
- Onera.** Testator si habebat redditus onerum taxarum æquorum, & salis, communiter cum redditibus alijs locorum, seu bonorum, & promiscuè exigebat, & per eosdem administratores, tunc comprehenduntur sub legato ipsorum bonorum, conf. 322. nu. 35.
- Onera,** seu iura salis, & taxarum æquorum, non coherere territorio, vel bonis, sed potius personis subditorum, qui officio Iudicis tantum possunt compelli, an id faciat ea esse personalia, consil. 322. nu. 41.
- Onera** taxarum æquorum, & salis, uerius est, quod sunt onera realia, uel saltem mixta, conf. 322. nu. 41.
- Onera** imposita propter milites, respiciunt singulos homines, & non communiter, & ex vno non inferitur ad aliud, consil. 132. num. 11.
- Onera,** seu collectæ imponuntur etiam militibus, & solum conceditur immunitas militibus in castris a muneribus personalibus municipij, conf. 736. nu. 18.
- Onera** prouenientia ex casibus extraordinarijs, & ualde insolitis, non comprehenduntur sub immunitate, uel exemptione quantumvis generali: & an sub separatione generali, consil. 130. nu. 41 & 19. & uide supra, Immunitas.
- Onera** ordinaria quod soluerentur in vno loco, & extraordinaria in alio, esset inconueniens, conf. 130. nu. 13.
- Onus** extraordinarium superindictum appellatur, consilio 336. num. 21.
- Onera.** Text. in l. fin. C. de alluio. & palud. & in l. pen. C. de om. ag. defer. lib. 1. an solum procedant in tributis, & alijs oneribus habentibus certam prestationem, non autem in collectis: an uero procedant generaliter, conf. 730. nu. 8.
- Onera.** A muneribus realibus, seu mixtis difficilius quis excusatur, conf. 730. nu. 17.
- Onera** si sint grauia, & quis tenetur ad ea, multo magis tenetur ad alia non ita grauia, licet non fuerint expressa, consilio 730. num. 17.
- Onerum,** seu munerum alia sunt personalia, alia patrimonialia, alia mixta, id est, quæ imponuntur personæ pro rebus, ut sunt collectæ, conf. 39. nu. 51. nu. 85.
- Onera,** & collectas soluere cogitur feudatarius, principe iubente, etiam pro bonis suorum subditorum absentium, datur tamen postea ei repetitio contra ipsos subditos, etiam quod princeps sit tyrannus, uel aliter iniuste exegerit pecunias, consilio 1. numero 13.
- Onera.** An Dominus alicuius loci teneatur ad collectas, & contribuere ad onera cum subditis pro prædijs ibi acquisitis, & sic pro prædijs allodialibus, quæ possidet in territorio: & de quadam cōuentione, seu transactione inter Dominum, & subditos, quod Dominus pro bonis hæcenus acquisitis non soluat fodrum, & annonam, aut alia quæuis onera, pro acquirendis uero teneatur soluere fodrum, & annonam hæc vltima pars intelligatur etiam de colle-

collectis, seu extraordinarijs oneribus: & an Dominus loci ad ea teneatur, vide in conf. 730.

Onera. Dominus loci an teneatur contribuere cum hominibus loci in collectis, seu oneribus pro prædiis per ipsum Dominum acquisitis, conf. 730. nu. 1.

Onera. Domini Terrarum tenentur ad collectas, seu onera: & in prædiis registratis ad Dominos peruentis id vult Alexander, sibi fil. 730. nu. 5.

Onera. Domini an teneantur de iure ad collectas, vel onera, vide pro, & contra: & an mutatione personæ mutentur res, conf. 730. nu. 7.

Onera. Domini terrarum quod non teneantur contribuere subditis in collectis, seu oneribus, conf. 730. nu. 8.

Onera. Domini locorum quod teneantur ad collectas, seu onera ratione bonorum allodialium, quæ possident in territorio, conf. 730. nu. 11.

Onera. Domini quod teneantur etiam contribuere cum subditis in taleis, seu oneribus, conf. 730. nu. 15.

Onera. Iurisdicatio cum mero, & mixto Imperio præstat immunitatem ab oneribus extraordinarijs: quod verum est in personalibus, non autem pro cedit in patrimonialibus: & intelligitur in habente exercitum temporale iurisdictionis: qui non possunt habere immobilia in territorio, sed non bene infertur ad Dominos, habentes proprietatem perpetuam iurisdictionis, confilio 730. nu. 21.

Onera. Domini ex quo habent utile dominium in territorio, de quo sunt inuestiti, non tenentur ad ordinaria onera, ideo si tempore inuestituræ villa præstabat principi inuestienti munus ordinarium, illud acquisitum fuit inuestito, unde in eo ipse contribuere non tenetur: & quomodo procedat istud: & sit distinctio muneris, conf. 730. nu. 22. cum nu. seq.

Onera. Inuestitus de aliquo loco si acquirat bona prius obligata ad contributionem onerum, seu munerum, tenetur pro rata ipsorum bonorum contribuere: aut tantominus accipere a subditis, secundum æquitatem, conf. 730. nu. 23.

Onus, seu munus aliquod est extraordinarium, & difforme, vt sunt subsidia, & alia, quæ præstantur supremo Domino feudi, & hoc non abdicatur per inuestituram, & tenetur inuestitus: aliud est munus ordinarium, & uniforme, & hoc acquiritur inuestito, conf. 730. nu. 24. cum nu. 22. & 23.

Onera. Domini terrarum an teneantur ad collectas, seu onera extraordinaria cum subditis pro bonis ibi acquisitis, confilio 730. nu. 25.

Onera. Feudatarius an teneatur contribuere in subventionibus pro mobilibus, & pecunia numerata: quod sic, si fructificant, & lucrantur, conf. 40. nu. 5.

Onera noua an possint imponi per feudatarium suis subditis, vide in conf. 186.

Onera aliqua non possunt subditis suis imponere nobiles feudatarij, nisi ea, quæ debentur ex conventionione, vel ex consuetudine, & terminata suis finibus, & in iuramento fidelitatis: neque inducere debent aliquam nouitatem, neque noua onera, vel obsequia: & si Dominus, vel feudatarius imponit, competit subditis officium Iudicis directum, ut releuentur a talibus oneribus, confilio 186. nu. 20.

Onera. Consuetudo imponendi aliqua onera allegata per superiores, vel feudatarios, oportet quod sit præscripta tanto tempore, de cuius initio non sit memoria in contrarium, & uniuersalis, & continuata: alias seruitia, & onera aliquando præstata, præsumuntur præstata uel gratis, uel meru, & pro mera facultate, vel familiaritate, conf. 186. nu. 21.

Onera. Feudatarius si habet a principe concessionem regalium, an possit imponere suis subditis angarias, perangarias, & onera, &c. & quid operetur translatio regalium, uel referuatorum, etiam cum clausula quod possit illa omnia &c. & an possit feudatarius imponere onera ex virgenti causa, conf. 186. nu. 22.

Onera noua non potest princeps etiam supremus imponere subditis suis sine causa iusta: & si tante iusta causa, potest imponere onera subditis etiam feudatariis, quando reseruat sibi ius superioritatis, conf. 186. nu. 23.

Onera. Feudatarij prohibentur quicquam exigere a subditis directè, uel indirectè, præter ea, quæ tempore concessionis exigebantur a principe, etiam quod sit feudatarius absolutè, & cum ampla potestate, conf. 186. nu. 24.

Onera. Exactio illicita facta aliquo tempore per Dominum, seu feudatarium, non obstat, & præsumitur facta ui, uel simplicitate: & quid possint exigere feudatarij, conf. 186. nu. 31.

Onera. Dominus, seu feudatarius tenetur ad onera pro sua portione pro bonis rusticalibus, quæ acquisiuit, conf. 186. nu. 42.

Onera. Facultas imponendi collectas, seu onera pro vna causa, extenditur ad aliam, conf. 730. nu. 4.

Onera subire an etiam debeat mercatores, & negotiatores pro mercibus, & negotiationibus: & an describi debeant in estimio, vide in conf. 38. 39. & 40. & supra, Estimio.

Onerum immunes sunt negotiatores soli, quid deuotioni principis seruiunt, conf. 39. nu. 3.

Onerum immunes non sunt mercatores, qui pannos conducunt a partibus vltromontanis, conf. 39. nu. 4.

Onera. Artifices ferè omnes a personalibus excusationem habent, conf. 39. nu. 8.

Onera. Mercatores consequuntur immunitatem a muneribus personalibus, & mixtis, quando mercimonium exercent, & etiam a patrimonialibus, secundum aliquos, conf. 39. nu. 9.

Onera. Merces non coherent loco Ciuitatis, & transferuntur quocunque, ideo non debent ulterius grauari, cum soluant vectigalia, conf. 39. nu. 10.

Onera. Omnes æstimari debent, & unusquisque soluere onus pro patrimonio siue æstimato, siue æstimabili, & etiam pro modo negotiationis, conf. 40. nu. 3.

Onera, seu collecta imponuntur ratione quorumcunque bonorum, etiam mobilium, conf. 39. nu. 2.

Onera, quæ sunt patrimonij, agnoscunt feneratores, & eis potest imponi onus, & collecta pro pecunia, quam habent, conf. 40. nu. 2.

Onus collectæ suportari debet secundum quantitatem ætismi, & etiam pro mobilibus, & pecunia numerata, quam quis fenerator, conf. 40. nu. 4.

Onera ut æqualiter distribuatur inter subditos, hac de causa sit æstimum, seu descriptio, conf. 38. nu. 1. & supra, Estimio.

Onera subire si quis non tenetur, propter immunitatem generalem ab oneribus sibi concessam, an teneatur ad onera, quæ imponuntur propter casum belli inopinatum, & insolitum, & an ad onera ualde excessiua, & insolita, vide in conf. 1. per totum, & conf. 34. nu. 15. & supra, Immunitas.

Onera persolvere, est potissimum signum subiectionis, conf. 62. nu. 3. & vide supra, Iurisdicatio, & infra, Subiectio.

Onerum solutio an possit pro parte remitti subditis per principem, seu Dominum in præiudicium successorum: & an possint successores iterum cogere subditos ad solutionem totius census vel operis, vide in conf. 67.

Onera, vide etiam supra, Collecta.

OPERARI conducti ad laborandum, seu operandum, an possint accusari, & condemnari, vide infra, Possessio turbata.

OPINIO vltima tenenda est in dubio, conf. 303. nu. 21.

Opinio illa in ambiguis passibus est amplectenda, quæ distinguit vel quæ limitat, conf. 382. nu. 15.

Opinio illa sequenda est, quæ distinguit opiniones, & illas ad concordiam reducit, quia illa non dicitur aliquam opinionem reprobare, uel alicui earum derogare, conf. 651. nu. 10.

Opinionem concordare cum ueritate quando sufficiat, conf. 514. nu. 4.

Opinio communis, vide supra, Communis opinio.

Opiniones in dubio sequi debemus, quæ habent pro se æquitatem, conf. 596. nu. 11.

OPPONERE. Ab, & quando possit opponi de iure tertij, vide in Tertius, ubi posui.

OPPOSITVM in opposito idem debet operari, quod operatur propositum in proposito, conf. 114. nu. 10.

OPTIO, OPTARE. An valeat consuetudo optandi: & de consuetudine optandi præbendam, seu mansionariam, quomodo probetur: & de statutis Capituli Placentini, an sint contra mansionarios, vel in eorum fauorem in hoc proposito optandi, & an mansionario nunc optandi præiudicet collatio, seu promissio facta per Capitulum alteri de prima uacatura, vide in conf. 159.

Optionis consuetudo probatur ex productione instrumentorum, ex quibus constat sepe, & per diuersas personas, & diuersis temporibus factus fuisse tales optiones, conf. 159. nu. 1.

Optiones factæ, de quibus apparet in instrumentis, præsumuntur habuisse effectum, conf. 159. nu. 2.

Optionis consuetudo probatur, etiam si in instrumentis expresse dicatur, quod extat talis consuetudo: & creditur instrumento attestanti de consuetudine &c. conf. 159. nu. 5.

Optandi consuetudo an ualeat de iure, conf. 159. nu. 6.

Optandi consuetudo non reperitur alicubi improbata, imo expresse permilla, uidelicet in Canonicis: quod etiam trahitur ad mansionarios, & alios beneficiatos in ecclesijs collegiatis, conf. 159. nu. 9.

Optandi consuetudo ut inducatur, dato quod requireret scientia capituli, & dato quod fieri debuissent optiones cum consensu Capituli, præsumitur tamen talis scientia interuenisse, propter uicinitatem personarum, & unitatem loci: item & consensus interuenisse ratione antiqui temporis, conf. 159. nu. 14.

Optio licet hodie adhuc fieri deberet de consensu capituli, satis esset tamen notificare rem capitulo, & requirere eius consensum: nec refert, an consentiat, nec ne, stante consuetudine optandi, & curæ longi temporis, conf. 159. nu. 15.

Optio. Negatiua quod in optione non requiratur consensus capituli, satis censetur probata ex inspectione instrumentorum optio num alias factarum, in quibus nihil dicitur de consensu, conf. 159. nu. 16.

Optio, non beneficij, sed reddituum, censetur fieri de re mere temporali, & sit siue canonica institutione: & tunc in consuetudine optandi sufficiunt etiam decem anni, conf. 159. nu. 12.

Optio. Per optionem non dicitur mutari titulus, sed solum fructus, & non est necessaria collatio, seu institutio, consilio 159. numero 13.

Optionis in proposito an statuta Capituli Placentini sint contra mansionarios, uel in eorum fauorem, consil. 159. nu. 17.

Optio. An mansionario nunc optanti præiudicat collatio, seu promissio facta per Capitulum alteri de prima uacatura: quod non, consil. 159. nu. 28.

Optio. Promissio de prima uacatura, etiam facta per Papam, non extenditur ad præbendas optabiles, dummodo optentur intra uigin ti dies, consil. 159. nu. 30.

Optio. De optione in beneficalibus; & si duo optauerunt eandem præbendam sacerdotalem, & pendeat lis inter eos, an interim unus debeat manere in possessione suæ prioris præbendæ diaconalis; uel si succumbat in lite, an debeat ad priorem præbendam restituui, uide in consil. 347.

Optio. Præbenda sacerdotalis si fuit per aliquem optata, pendente lite inter eum, & alium, qui eandem optauit, debet iste manere in terim in possessione prioris suæ præbendæ diaconalis, consil. 347. nu. 1. cum nu. seq. & nu. 20.

Optata præbenda per duos, & pendente lite inter eos, si unus succumbat, an, & quando possit redire ad priorem suam præbendam, quam reliquit; puta si reseruauit sibi iura sua pristina, quatenus præbenda sit optabilis, & acceptabilis, & non aliter, nec alio modo &c. consil. 347. nu. 4.

Optio. Clericus, qui optauit beneficium, uel præbendam, si in illa non foueat ius, an saltem possit redire ad suam pristinam præbendam, consil. 347. nu. 17.

Optio. Is qui optauit, dum pendet lis cum alijs, manere debet in possessione suæ prioris præbendæ, & in ea debet defendi, consil. 347. num. 20.

Optio. Antiquior præfertur in optando, consil. 790. nu. 2.

Oratio quando est unica, tunc omnia uerba ipsius Orationis censentur se inuicem respicere, tanquam simul coniuncta, & copulata, & inuicem facere conditionem, consilio 346. numero 12.

Orationis una pars declarat aliam, consil. 526. nu. 3.

Ordo. Quando multa continentur in eadem oratione, debent tamen intelligi fuisse posita secundum illum ordinem, qui est conueniens, & uerisimilis, consil. 252. nu. 4.

Ordo scripturæ quod denotet ordinem uoluntatis, consilio. 271. numero 11.

Ordo. In his, quæ sunt simul, & incontinenti, atque unico contextu, non consideratur prius, & posterius, consil. 136. nu. 10.

Ordo. In his, quæ continentur in eodem instrumento, non datur prius, & posterius, consil. 295. nu. 6. & uide supra, In instrumentum.

Ordo. Quando non sit constituenda vis in ordine scripturæ, consil. 510. nu. 14.

Ordo naturæ seruandus est, consil. 591. nu. 7.

Ordo. Quando non sit curandum de ordine præposito, sed reducenda sint uerba ad legitimum ordinem, præsertim in iuramento consil. 240. nu. 51.

Ordo, & præeminentia, ac prioritas denotatur per uerba illa, primo loco: & stante præeminentia respectu ordinis, non est inspiciendum, quis sit antiquior, aut quis sit iunior: & de uocabulo, ordo, remissiuè, consil. 553. nu. 3.

Ordinis à ratione sumptum argumentum ualeat, consil. 24. nu. 8.

Ordo. Vbiunque sit dispositio relata ad multos, inter quos cadit ordinis prælatio respectu illius qualitatis, propter quam uel expressè, uel tacitè sit dispositio, semper eiusmodi dispositio recipit ordinem successiuum, ut is præferatur, in quo potentior est illa qualitas, consil. 334. nu. 2.

Ordine successiuo censentur uocati filij, & descendentes &c. consil. 383. nu. 11.

Ordine successiuo quando censentur uocata femina post masculos, uide infra, Statutum quod statantibus masculis &c.

Ordine successiuo respectu eiusdem rei, seu portionis intelliguntur concessiones uocantes patrem, & descendentes, consil. 511. nu. 28.

Ordine successiuo censentur uocati descendentes ex ipso uocabulo, descendentes, collectiuo multorum graduum, qui non possunt esse unico tempore, consil. 624. nu. 6.

Ordine successiuo post eorum parentes, non autem eodem tempore cum eis, censentur filij uocati, quando agitur non de linea transfuersali, sed de linea recta ascendentium, & descendentium, consil. 624. nu. 7.

Ordines sacri. Vxoratus seu coniugatus non potest ad sacros ordines promoueri; & postea per ipsam uxorem reuocari, si fuit promotus, consil. 423. nu. 2.

Ordines sacri si fuerunt suscepti per vxoratum, potest ipsemet petere, ut ab illis eximatur, quia eos consecutus est in casu per ius reprobato, consil. 423. nu. 4.

Ordines sacri. Promotus ad sacros ordines an possit ab illis impediri liberationem propter defectum scientiæ: & quod debeat Papa exponere ueritatem rei, si uult esse tutus in foro conscientiæ &c. & qui facit quicquid in se est, quod sit deinde tutus in foro conscientiæ, consil. 423. nu. 16.

Ordinarium id dicitur, quod habet certam formam, certum que modum, consil. 510. nu. 12.

Origo ipsius actus, uel negotij debet inspicere in quacunque materia, & qua contemplatione fiat talis actus, consil. 383. numero 9.

Originali standum est, uide supra, Notarius.

Pactum de retrouendendo an censeatur etiam prorogatur, uide in consil. 178.

Pactum de retrouendendo quod non censeatur tacitè prorogatum in tacita prorogatione locationis &c. consil. 178. nu. 3.

Pactum de retrouendendo. Emptor si concessit uenditori facultatem redimendi intra certum tempus, & uenditor interim decedat relicto herede pupillo, non intelligitur prorogatum tempus quo usque pupillus sit maioris ætatis, consil. 229. nu. 6.

Pactum de retrouendendo. Venditori patri defuncto si fuerat concessa facultas redimendi intra certum tempus, si decessit relicto filio herede pupillo, uel minore, non est prorogandus terminus ad maiorem ætatem, si non curet redimere intra illud tempus patri præfixum, & addit scientia tutoris, consil. 229. nu. 14.

Pactum de retrouendendo, & retentio rei alienatæ quando sequitur post contractum alienationis, tunc licet maxima sit suspitio fraudis, & simulationis, hæc tamen cessant in datione insolutum, in qua non præsumitur fraus: & tunc præsumitur contractus talis, qualis in sui figura apparet, consil. 178. nu. 2.

Pactum de retrouendendo an sit qualitas, uel quid accessorium ad simplicem locationem præcedentem, & an ad eam, referatur, consil. 178. nu. 4.

Pactum de retrouendendo. In tali pacto si tempus præfixum lapsum sit, euascescit obligatio ipso iure, & censetur pars remississe, ius quod habebat ad recedendum, consil. 178. nu. 9.

Pactum de re trouendendo. Vide etiam infra, Venditio, & infra, Simulatio, & infra, Vfuræ. Et datur restitutio in integrum hæredibus ex capite ignorantie contra pactum de retrouendendo &c. consil. 634.

Pactum. In dubio sit interpretatio contra eum, qui se fundat in pacto, præsertim quando est ille, qui debebat alium instruere consil. 151. nu. 5.

Pactum debet in eius fauorem interpretari, quantum fieri potest, pro quo fuit appositum, consil. 318. nu. 28.

Pactum aliquando non interpretatur contra paciscentem, sed secundum mentem illius, consil. 379. nu. 10.

Pactum. Inspiciendus est effectus ex persona eius, in cuius gratiam appositum fuit pactum & non ex persona altera paciscentis, consil. 379. nu. 7.

Pactum censetur pars precij, uide infra, Venditio.

Pacta omnia in contractu censentur facta correspectiuè non unum si ne alio, uide supra, Contractus.

Pactum resolutiuum inuestituræ libellariæ &c. uide supra, Emphiteosis, & supra, Contractus.

Pacta, & statuta solent regulariter procedere paribus passibus, consil. 198. nu. 46. & solent equiparari, & quando, uide infra, Statutum.

Pactum, seu conuentio inter aliquos de hæreditate uiuentis &c. uide supra, Hæreditas, ubi posui.

Pactum nullius est momenti, quando continet manifestam ineptitudinem in ordine uerborum, & contrarietatem in eis, & absurditatem in sensu, consil. 207. nu. 14.

Pactum luendi, uide supra, Luendi.

Pactum continens ineptitudinem, contrarietatem, & absurditatem, est nullius momenti, & habetur pro non appposito, consil. 240. numero 21.

Pactum non ualeat, per quod esset aperta uia fraudibus: nec etiam consuetudo: & hæc duo equiparantur; & ubi non ualeat pactum, non ualeat consuetudo, consil. 253. nu. 9.

Pactum. In omni pacto intelligitur excepta autoritas superioris, consil. 336. nu. 29.

Pactum legis commissoriæ. De contrarietate inter duas illas uias, scilicet petendi precium, & agendi ex lege commissoria, remissiuè, consil. 499. nu. 5.

Pacta ultima derogant prioribus, etiam si sint ambo in eodem instrumento, quinimo etiam si in eodem conceptu uerborum, consil. 547. nu. 7.

Pactis ultimis standum est, consil. 559. nu. 5.

Pactum secundum tollit primum, maxime quando est in eodem instrumento, consil. 777. nu. 5.

Pactum modum equiparatur stipulationi inter mercatores, uide supra, Mercator.

Pacta conuenta insunt bonæ fidei iudicijs: & an idem in iudicijs stricti iuris, consil. 730. nu. 31.

Palam factus actus non præsumitur habere dolum uide supra, Actus.

Papa quando rescribit remouendo obstacula, tunc nihil noui adit, neque dicitur actus ille expediri autoritate apostolica, sed omnia remanent in statu pristino, in quo erant ante obstacula, consil. 183. nu. 7. & consil. 724. nu. 9.

Papa si mandat conferri beneficium spectans ad institutionem episcopi &c. uide supra, Beneficium.

Papa subijcitur uinculo iuramenti, quod ipse prestitit, nec illud potest sine iusta causa reuocare, conf. 185. nu. 27.

Papa licet reuocet omnes donationes, & concessionem a se factas de rebus ecclesiasticis, non tamen censetur reuocare concessionem factam in uim contractus, maxime recepto precio, consilio 185. numero 35.

Papa. An in beneficalibus, & ceteris, quæ requirunt consensum Papæ, præsumantur solemnitates interuenisse ex cursu temporis, uide infra, Tempus.

Papa quando concedit licentiam, quod quis possit disponere de bonis in filios, & in quamlibet aliam personam, an, & quando ecclesia excludatur &c. uide supra, Ecclesia.

Papa in beneficalibus potest absolute disponere, & in eis sufficit ratione uoluntas: & potest cuiunque etiam non citato auferre beneficia, etiam sine causa, conf. 242. num. 8.

Papæ credendum est, conf. 242. nu. 6.

Papæ attestatiōi etiam narratiuæ ita credendum est, ac si esset ipsius Papæ sententia lata seruato ordine iudiciario, consil. 242. nu. 7.

Papæ, non est credendum, quod unico uerbo uelit destruere totam machinam iuris ciuilibus, conf. 271. nu. 6.

Papæ an sit supra Concilium, uide supra, Concilium.

Papæ. Potestas an a Deo tradita fuerit Petro: an uero Ecclesiæ: & quæ fuerit data principaliter ecclesiæ, conf. 386. nu. 21.

Papæ. Christus filius Dei huius Regni, & sacerdotij principatum perpetuum commisit Petro, & successoribus eius, conf. 769. nu. 49.

Papæ. Christus quod in Papam, uidelicet Petrum, & suos successores transtulerit omnem principatum, uide uerba beati Bernardi, consil. 769. nu. 53.

Papæ uicem Dei ueri gerit in terris: & est Vicarius Iesu Christi, & successor piscatoris: & Christi actio sua debet esse instructio, consil. 769. nu. 9.

Papæ. Quomodo Christum imitati fuerint plures Pontifices, consil. 769. num. 10.

Papæ dicitur Deus uiuens in terris, conf. 769. nu. 51.

Papæ uices ueri Dei gerens in terris, habuit a Christo per Petrum iura terreni simul & celestis Imperij, & habitu est Monarcha: licet regulariter iurisdictionem temporalem exercere non debeat, consil. 769. nu. 86. & 87.

Papæ. Iudæi, Sarraceni, ac Gentiles, & Schismatici quoquomodo ad iurisdictionem Papæ pertinent: & infideles quicunque sunt sub ditione, & potestate Romani Pontificis, conf. 769. nu. 94.

Papæ quedam concedere non potest: quia quedam sunt, quæ nulla possunt ratione conuelli, ut de præceptis Decalogi, consil. 769. num. 26.

Papæ. An ualeant gesta sub ea conditione, si Papa dispensabit, uide in consil. 515. & supra, Matrimonium.

Papæ non potest dispensare, secuta copula, conf. 659. num. 1.

Papæ per regulas cancellariæ sibi referuat prouisionem dignitatum &c. conf. 724. num. 2.

Papæ quando approbat, seu confirmat aliquod priuilegium, illud est apostolicum priuilegium dici potest, consil. 764. nu. 38. & supra, Confirmatio.

Papæ. Causa postquam est deuoluta ad papam, non potest Iudex inferior in ea se intromittere, conf. 78. nu. 1. Sed fallit, quando esset uerisimile, quod partes uenirent ad arma, ibidem.

Papæ. Ciuitas an habeat sub se oppida Valentia, Sartirana, & Viqueria: an uero sint separata, uide in consil. 111. consil. 112. consil. 113. & consil. 114.

Parentella, uide supra, Agnatio, & supra, Domus, & supra, Familia, & supra, Fideicommissum.

Parens, siue pater, uide infra, Pater. Et parentum uotum est diligere magis descendentes, quam seipsos, consil. 250. num. 30. & infra, pater.

Parentes paterni proximi, hæc uerba comprehendunt tam iunctos ex pater patris tantum, quam utrinque coniunctos, conf. 81. nu. 5.

Parentes paternos, hæc uerba denotant agnatos, conf. 81. nu. 6. & uide supra, Agnati.

Paria sunt, non esse, uel esse, & non apparere, uide infra, Regula est &c. ubi posui similes regulas.

Paries, seu murus, uide supra, Murus, ubi posui.

Parisijs. Opinio Parisij reprobatur, consil. 31. nu. 21. cum sequent.

Parisijs euident error, consil. 513. nu. 14.

Pars. Approbando quis in partem, censetur approbasse in totum, quando est res connexa, conf. 174. nu. 36.

partem rei tangens, totam rem tetigisse uidetur, in connexis, uide supra, Connexum.

pars. Idem ius est in parte quod ad partem, quod in toto quod ad totum, quando est eadem ratio, conf. 199. nu. 2.

pars una negotij declarat aliam, conf. 459. nu. 2.

pars una dispositionis debet intelligi secundum aliam, consil. 585. num. 31.

Partus suppositus. De hac materia: & late de partu supposito hærede instituto a testatore uel ignorante, uel etiam sciēte eum esse partum suppositum, an ualeat talis institutio: & de patre supponente sibi aliquem tanquam filium, an puniatur, sicut mater supponēs: & an in patre, sicut in matre procedant iura loquētia de partu supposito: & quod crimen sit partus suppositio, uide in consil. 319.

partum suppositum si testator tanquam filium hæredem instituit, putans eum esse filium, & ignorans esse partum suppositum, quod in dubio est dicendum, reiecto testamento, pertinet hæreditas ad proximiores testatoris, conf. 319. nu. 1.

partum suppositum si testator sciebat, & eum instituit hæredem auferitur ab eo hæreditas, tanquam ab indigno, & applicatur proximioribus: & non fisco: & de tex. in l. auferitur, de iur. fisci. consil. 319. num. 2. cum nu. seq.

partus suppositus. Tex. in l. auferitur, de iur. fisci. procedit, quando testator ignorabat esse partum suppositum: si uero id non ignorabat, uidetur quod ualeat institutio: & de intelligentia Fulgosi, quod quando est partus suppositus, hæreditas pertineat ad fiscum ut puniatur crimen, conf. 319. num. 4.

partus si fuit suppositus, sciente patre, id est, eo, qui falso adscribatur pater, non uidetur consonum iuri, quod possit eiusmodi partus succedere ex uoto ipsius patris, qui in effectu est particeps delicti, cum possit ipsum prohibere: & quæ sit ratio, consil. 319. nu. 5. cum nu. seq.

partus suppositus. Testator si ignorauit illum, quem instituit ut filium, esse partum suppositum, res est clara, quod non debet admitti ad hæreditatem, conf. 319. nu. 23.

Partus suppositus. Testator si sciuit usque ab initio partum esse suppositum, quinimo fuit particeps suppositionis, puniatur, & censeri debet reprobata institutio talis partus suppositi, & quicunque alius, actus dependens a suppositione, uel eam approbans, consil. 319. numero 24.

partus suppositus. Iura generaliter, & simpliciter dicunt, hæreditatem esse auferendam a partu supposito, conf. 319. num. 25.

Partus suppositus institutus scienter a patre testatore, tanquam filius, cum non sit filius, non potest ei succedere: & de intelligentia glossæ in l. si quis filium. ff. de carbo. edic. consil. 319. num. 26. cum nu. seq.

partus suppositus. Ille, qui probatur partus suppositus, & institutus est a patre, sed non tanquam filius, non priuatur hæreditate patris, quod intelligitur, patre sciente qualiter instituit, consil. 319. num. 27.

partus suppositus. Differentia manifesta quæ sit inter unum casum, & alium, uidelicet an partus suppositus sit institutus, tanquam filius an uero tanquam non filius, seu extraneus, consilio 319. numero 30.

partus suppositus an sit institutus, tanquam filius, nec ne, iura omnia considerant eam differentiam, conf. 319. nu. 31.

partus suppositus an possit institui a patre tanquam filius, & an ualeat institutio, dummodo pater id sciat, & an id uelit tacite glo. in l. si pater. C. de hæred. instit. & uide de intelligentia illius text. & glossæ, consil. 319. nu. 32. cum nu. seq.

partus suppositi quando testator habet scientiam ex post facto, non autem ab initio, aliud est: & ita potest loqui gl. in d. l. si pater, consil. 319. num. 34.

partum subijcere est graue crimen, scilicet capitale, & potest perpetuò intentari: & puniuntur omnes participes talis criminis, quia est ualde præiudiciale, & mali exempli, cum auferat successionē illis, ad quos de iure pertineret, ideoque eis tantum conceditur accusatio, conf. 319. nu. 6.

partus suppositus. Pater sicut potest relinquere bona sua cui uult, & ea proijcere in mare, an per consequens possit ea relinquere scienter partui supposito: quod non: & quod non admittatur successio, quæ habet mixtum delictum, ut in spurjijs: & uide duas responsiones, conf. 319. nu. 7.

partus suppositus est delictum, propter quod criminaliter puniuntur ipsum perpetrantes: & ita puniatur una persona, sicut alia, etiā si committatur per illum, qui clam tanquam pater sibi aliquem supponit in filium: & sicut puniatur mater id faciens, idem etiam est in patre, conf. 319. nu. 11.

partum suppositum quando sibi præparat pater, & ei deinde relinquit bona tanquam filio, an uerum sit, quod id non præsumatur facere per dolum, & quod nemini sit præiudicium, nisi ipsi patri, & quod sit falsitas nemini nocibilis &c. conf. 319. nu. 12.

partum supponere, est actus de genere prohibitorum: & cum fiat clam per assertum patrem, præsumitur in dubio fieri per dolum: & qua ratione, conf. 319. nu. 14.

partus suppositus. Actus factus per patrem supponendi sibi aliquem tanquam filium, qui non est, quando afferat præiudicium, & fraudem alijs multis personis, licet non sibi considerando duntaxat patrimonium, conf. 319. nu. 18.

partus suppositus. Pater supponendo sibi aliquem tanquam filium, criminaliter puniatur, & annullari debet tanquam a iure improbata institutio per eum facta de ipso partu supposito tanquam de uero filio, conf. 319. nu. 20.

Partus suppositus. De tex. in l. si pater. C. de hered. instit. & in l. neque professio. C. de testa. quomodo procedant in terminis partus suppositi, conf. 319. nu. 22.

Partus suppositus. Iura loquentia de partu supposito, cur loquantur in matribus, & in partu supposito opera matris: & quod ita sit puniendum hoc crimē in patre, sicut in matre, si sit eadem ratio, conf. 319. nu. 28.

Partus suppositio si nō fuit dolosa, nisi respectu unius fideicommissi, quo erat grauata uxor testatoris, an satis sit, quod excludatur hæres iste ab eo fideicommissio, non autem a bonis ipsius testatoris, de cuius uoluntate fuit suppositus: quod non: & quod censetur suppositio dolosa, & præiudicialis aliis uariis respectibus, cōf. 319. nu. 35.

Partus suppositus. Falsitas perpetrata in suppositione partus, sufficit quod fuerit semper apta ad nocendum in aliquibus casibus: & debet puniri, licet non nocuerit, & casus non euenierint, conf. 319. nu. 36.

Partus suppositus. In crimine partus suppositi licet nemo possit accusare, nisi is, cuius interest, consideratur tamen fauor publicus: & publice interest partus non subijci, ut ordinum dignitas, familiarumque salua sit: & de intelligentia tex. in l. lege Cornelia l. 2. ff. de fals. & quomodo hæc accusatio criminis non sit publica, & tamen crimen dicatur publicum alio respectu, conf. 319. numero 40.

Partus suppositi crimen potest puniri ad utilitatem publicam absq; accusatione, sed ex merō Iudicis officio, cum sit crimen falsi, cōf. 319. nu. 42.

Partus suppositi in crimine si procedendum est per uiam accusationis, non sunt admittendi nisi illi, quorum pecuniariter interest: potest tamen puniri sine accusatione, licet ex eo non detur publica accusatio: quod ultimum speciale est in hoc crimine falsi, conf. 319. nu. 43.

Partus quando est suppositus sciente patre, an verum sit, quod nemi ni inferatur præiudicium, quia sicut poterat pater libero modo disponere de suo patrimonio & c. quod non, conf. 319. nu. 46.

Partus suppositus an dicatur conscio patri & quamuis grauius sit delictum uxoris, quæ supponit partum inscio marito, cum asserat præiudicium respectu hereditatis mariti, non tamen sequitur, quin etiam partus suppositus sciente patre, sit crimen punibile, cum asserat præiudicium agnatis, & cognatis, conf. 319. numero 48.

Partus suppositus. De partu supposito, an possit institui: & an sit actus prohibitus: & quid data scientia testatoris, uide etiam in cōf. 786.

Partus suppositus. Iura auferentia hereditatem a partu supposito, & iura imponentia pœnam suppositioni partus, loquuntur de suppositione partus, quæ sit per mulierem inscio marito, conf. 786. num. 1.

Partus suppositus an possit institui: & an uti filius: & quid si testator ignorabat partum suppositum, conf. 786. nu. 2.

Partus suppositus per testatorem scientem institui potest, conf. 786. numer. 3.

Partus suppositio si fiat marito sciente, non est prohibita, nec dicitur dolosa: & quid si peream potuit elidi fideicommissum, conf. 786. num. 4.

Partum supponendi modus an sit improbatu fauore publico, conf. 786. num. 6.

Partus suppositi in causa mulieres complices criminis probant, cōf. 786. nu. 7.

Partus suppositus institutus heres non potest succedere, non probata scientia testatoris, conf. 786. nu. 8.

Partus suppositus est crimen abominabile: & actus per uiam partus suppositi, etiam data scientia, est illicitus, & non admissus, sed a iure prohibitus, tanquam contra bonos bonos mores, conf. 786. numero 10.

Partus suppositus quibus rationibus prohibeatur per legem, conf. 786. num. 11.

Partus suppositus. Testator si sciuit eum, quem heredem instituit, fuisse partum suppositum, & non filium, talis institutio ualeat, & fortitur effectum: secus est in ignorante, & credente illum esse filium, conf. 786. nu. 13.

Partus quando fuit suppositus, an hereditas transeat in fiscum an ad uenientes ab intestato, uide in conf. 787.

Partus quando fuit suppositus, hereditas nō transeat in fiscum, sed ad uenientes ab intestato: & qua ratione, conf. 787. num. 1. cum nu. sequent.

Partus quando fuit suppositus, contraria opinio in puncto iuris est uerior, quod hereditas transeat in fiscum, conf. 787. numero quarto.

Partus quādo fuit suppositus, quod hereditas applicetur fisco, Fulgo. dicit esse ueriores opinionem in puncto iuris: in iudicando tamen dicit se potius sequi opinionem contrariam, conf. 787. numer. 9.

Partus suppositus si fuit institutus a testatore: & de materia: & quod generaliter intelligatur, a quocunque fuerit suppositus: & quid si quis non uoluit facere partum suppositum, sed per educationem

uoluit eum facere filium suum legitimum, an idem sit, quod scilicet auferatur ab eo hereditas, tanquam ab indigno, uide in cōf. 260.

Partui supposito seu filio hereditas relicta, ab eo tanquam indigno auferitur, & applicatur uenientibus ab intestato, conf. 260. nu. 2.

Partus siue suppositus fuerit a testatore, seu a matre, uel a quocunque alio, auferri debet ab eo hereditas, conf. 260. nu. 4.

Partus suppositus, quod ab eo auferatur hereditas, id non debet intelligi in partu supposito inscio testatore: & an si testator sciuerit non esse filium suum, ualebit institutio, licet filium nominauerit, a contrario sensu, conf. 260. nu. 6.

Partus suppositus, quæ sit ratio, quare hereditas auferatur ab eo: & quod non fiant partus suppositi, conf. 260. nu. 8.

Partus suppositus institutus tanquam filius non potest succedere, conf. 260. num. 14.

Partum suppositum faciens, committit crimen falsi, & capitale; pro quo, cum ualde præiudiciale sit, & mali exempli, puniuntur omnes participes: & ita etiam quod suppositus fuerit ab alijs, quam a matre, conf. 260. nu. 1.

Pater est usufructuarius, & administrator bonorum aduentitiorum filij, conf. 112. nu. 4. & quod habeat usufructum, uide supra, Bona aduentitia.

Pater si alienauit bona filiorum, quid iuris: & quomodo succursum sit filijs, si bona patris fuerunt confiscata, uide in conf. 144.

Pater si alienauit bona filiorum non consentientium, tunc pater est obligatus, & eius bona, si sunt mobilia: & non potest haberi recursus contra emptores: & confiscatis bonis patris, detrahatur tale debitum, tanquam æs alienum, conf. 144. num. 1.

Pater si alienauit bona immobilia filiorum, filij habent regressum contra emptores: sed prius coguntur agere contra patrem, uel contra fiscum eius successorem: & pro bonis alienatis conceditur hypothea contra bona patris, & pater conueniri potest ad precium, conf. 144. num. 2.

Pater si alienauit bona filiorum, an filij possint habere regressum ad bona ipsa alienata per patrem: de distinctione Bartoli, remissive, conf. 144. num. 4.

Pater quam administrationem, & auctoritatem habeat in bonis aduentitijs filiorum, uide in conf. 286.

Pater habet plenissimam administrationem in bonis aduentitijs filiorum: adeo quod non tenetur confiscare inuentarium: neque tenetur reddere aliquam rationem suæ administrationis: & habet longè maiorem auctoritatem, quam ceteri administratores: & potest constituere procuratorem ante litem contestatam: & potest alienare immobilia sine decreto, conf. 286. nu. 6.

Pater administrator bonorum aduentitiorum filiorum non tenetur de gestis per eum, etiam si concernant euident damnum, seu dispendium ipsorum filiorum, dummodo dolum non commiserit, quamuis commiserit culpam: & est magis communis opinio, conf. 286. num. 7.

Pater licet non possit alienare immobilia filiorum, id intelligitur quod ad effectum, id est, quod filij poterunt postea alienata reuocare: sed ipso iure ualeat alienatio, etiam si facta fuerit sine decreto: quia in patre habente filios in potestate concurrunt duæ rationes patria potestas, & administratio legitima, quam habet in bonis ipsorum filiorum, conf. 286. num. 8.

Pater si alienauit bona filiorum, non possunt filij illam reuocare, tãquam sit nulla, sed oportet, quod eam reuocent sub prætextu quod sint lesi, & ita quod ueniant per restitutionem in integrum, conf. 286. num. 9.

Pater potest disponere de re filiorum, quando reducit eos ad æqualitatem, & est res nondum debita nisi spe, & quæ ita se poterat habere ad incommodum, sicut ad commodum, & quæ concernit amissionem lucri, & non illationem damni, conf. 286. numero 14.

Pater administrator bonorum filiorum potest remittere debitum nō liquidum, conf. 286. nu. 15.

Pater quicquid disposuit de bonis filii minoris, habendum est pro irrito: & si possessio est translata in alios per patrem, debet filius minor ad eam restitui una cum fructibus: & multo magis debet conservari in possessione, si eam adhuc habet, conf. 571. numero septimo.

Pater, filius bannitus si fuit restitutus, & exemptus a banno, debet tanquam pater habere usufructum bonorum relictorum proprijs filiis: & debet esse legitimus administrator omnium bonorum, quæ habent ipsi filij, conf. 288. nu. 7.

Pater si uult litigare cum filiis, debet interim manere tutoras, & curatores alias dati filiis, donec lis sit finita: & pater interim percipiet usufructum bonorum relictorum filiis de manu curatoris, deductis prius alimentis pro ipis filiis: quamuis non deberent tutores, & curatores se intromittere, nisi in ipsa lite, conf. 288. numero 11.

Pater habet filios in potestate, quia eam nunquam amisit, licet fuerit bannitus: & si eam amisisset, nunc recuperauit, postquam fuit restitutus, conf. 288. nu. 8.

Pater nomine filiorum est plusquam procurator generalis cum libera, conf. 288. nu. 10.

Pater. Bona fides agnoscere debet, quando res agitur inter patrem, & filios: & lex multum confidit de patre, & præsumat, quod magis diligat filios, quam seipsum, consilio 288. numero decimo secundo.

Pater præsimitur capere consilium pro filiis: & præsimitur eos magis diligere, quam seipsum: & nullus affectus vincit paternum, consilio 286. numero 17.

Pater præsimitur magis diligere filios, quam seipsum, consilio 125. numero 12.

Pater semper præsimitur capere bonum consilium pro filiis, consilio 14. numero 58. consilio 304. numero 11. & consilio 307. numero 5.

Pater in dubio. censetur semper amare filios omnes æqualiter, consilio 377. numero 48.

Patrum, seu parentum uotum: est diligere magis descendentes, quam seipsum, consilio 250. numero 30.

Patris odium in filium non præsimitur, nisi probetur, consilio 750. numero 19.

Patris maledictio in ueteri testamento. eradicabat totam domum filiorum, consilio 769. numero 65.

Pater quod teneatur pro filio, si dicat statutum &c. uide infra, Statutum.

Pater an obligetur ex mutuo facto eius filio, uide supra, Mutuum.

Pater an censetur donasse ea, quæ reperitur impendisse in filios, dum uiueret, uel causa studiorum, uel simili: & de multis coniecturis excludentibus donationem: & de libris priuatis rationum patris, an probentur: & quomodo talium expensarum debeat haberi ratio inter fratres diuidentes, uide in consilio 241. & uide supra, Donatio, & supra, Diuisio, & supra, Liber rationum.

Pater non censetur donare uni ex filiis magnam summam, statibus alijs filiis, inducendo in æqualitatem inter eos, consilio 304. numero 9.

Pater si in testamento protestatus fuit, seu confessus, quod bona fuerunt acquisita de pecunijs unius filij tantum, quid iuris, uide supra, Confessio.

Pater potest relinquere bona sua cui uult, & ea proijcere in mare, consilio 319. numero 7.

Patres solent restringere acquisitiones ad filios, & descendentes: & æqua ratione, consilio 250. numero 29.

Pater potest stipulari filiis, & descendentes suis, consilio 321. numero 13. & uide supra, Acquirere, Acquisitio.

Pater potest stipulari, uel alio modo contrahere pro filiis suis etiam absentibus: & non solum pro filiis iam natis, sed etiam pro nascituris, consilio 528. numero 3. & uide supra, Acquirere, & supra, Contractus.

Pater potest stipulari pro filiis: neque potest renocari, consilio 658. numero 14.

Pater, & descendentes si uocantur ex aliqua concessione, intelliguntur ordine successiuo, consilio 511. numero 28. & uide supra, Ordo.

Pater debet habere filios apud se, si aliam causam filij non adducat, & potest cogere patrem, ut ueniant ad se &c. uide supra, Alimenta.

Pater generalis ordinis Religiosorum &c. uide infra, Religio.

Paternum quot modis dicatur: & quod paternum proprie dicatur, quod est acquisitum a patre, uel ab aliquo ascendente usque ad quartum gradum: improprie uero, seu large, quod est acquisitum ab aliquo ascendente ultra quartum gradum: & quod ita declarandum sit Curt. Sen. uel quod male loquutus fuerit: & de intelligentia statuti Mediolani, de re paterna luenda, consilio 438. numero 1. & inf. Statutum.

Patria potestas. Clericus secularis non eximitur a patria potestate, licet secus sit in clerico religioso, consilio 755. numero 28.

Patientia æquiparatur consensui, & cessione expressæ, etiam in sui præiudicium, quando agitur de iure reali, & erat in facultate patientis contradicere, seu aliter remouere tale præiudicium, consilio 157. numero 31.

Paulus de Castro, sibi contrarius an fuerit, consilio 205. numero 68.

Paulus de Castro communiter reprobatus, & male loquutus in quodam proposito, uide in consilio 205. numero 81.

Paulus de Castro, non bene loquutus, consilio 218. numero decimo primo.

Pauli de Castro decisio in l. i. C. commun. de leg. col. 1. & de eius ueritate, & intelligentia, uide in consilio 236.

Pauli de Castro questio in l. i. col. 2. C. de cond. infer. uide de ea in consilio 687.

Paupertas, quomodo probetur, maximè si agatur de præiudicio tertij: & an si testes dicant, quod quis procedit cum uestibus uilibus, consilio 231. numero 9.

Paupertas, & diuitiæ solent probari ex opinione vulgi, & similibus circumstantijs, consilio 332. numero 4.

Paupertas, pauper. Glo. in l. cum lege. ff. de proba. de modo probandi aliquem non esse soluendo, quamuis sit dubia, secundum aliquos cessat tamen omnis dubitatio, si cum assertionem hominis concurrat aliqua præsumptio, puta quod factis proclamationibus, non est inuentus, qui uelit esse heres alicuius, consilio 408. numero 11. & 12.

Paupertas propria propalatione detegi non debet, consilio 39. numero 12.

Pauperem esse aliquem, intelligitur varijs modis, uel si non habet in bonis scuta quinquaginta: aliquando si non habet centum, consilio 69. numero 3.

Pauper an aliquis dicatur, committitur arbitrio Iudicis, secundum magis communem opinionem, quando agitur de notabili præiudicio, consilio 69. numero 4.

Pauper quis sit, ad id iudicandum, inspicitur qualitas negotij, & personarum: & si tractatur de persoluendo debito, ille dicitur pauper, qui non potest illud debitum soluere, consilio 69. numero 6.

Pauper dicitur ille nobilis, cui imminet onus dotandi filias, & eas nuptui tradere, uel commodè dotare non potest, licet habeat tantum, quantum sufficiat ad alimenta: & debet ei tanquam pauperi distribuere legatum factum pauperibus, consilio 69. numero 7.

Pauperes, si uocantur per aliquam dispositionem, censentur uocari pauperiores, consilio 69. numero 8.

Pax, seu remissio satis est, quod obtruncetur a patre pro homicidio commissio in personam unius filij, quamuis alter filius super istis nollet remittere, consilio 419. numero 1. cum nu. seq.

Pax, seu remissio fieri debet per illum, ad quem pertinet agere de iniuria, consilio 419. numero 2.

Pax, seu remissio matris non est necessaria, quia sufficit solius patris remissio: & generaliter hoc non pertinet ad feminas: potest tamen pater in remissione auocare ad se iniuriam, & eam remittere nomine suo, & aliorum filiorum, & uxoris &c. consilio 419. numero 4.

Pax, seu remissio delicti, seu homicidij commissi an habenda sit ab uxore interfecti: & a quibus habenda sit pax, uel remissio delicti, uide in consilio 444.

Pax, seu remissio delicti impetranda est ab illis, apud quos est ei modi delicti persecutio: & pro remissione homicidij commissi habenda est pax, & concordia, cum uxore ipsius interfecti, consilio 444. numero 1.

Pax. Principes debent facilius indulgentiam criminis denegare, nisi facta prius pace, seu concordia cum uxore interfecti, præsertim stante æquitate, consilio 444. numero 7. & nu. 4. & 5.

Pax requirenda sit cum mulieribus: & quod sint requirenda mulieres, reprobata communiter glossa, quæ uoluit contrarium, consilio 444. numero 8.

Pax, seu remissio non ab omnibus impetranda est, qui possunt iniuriam persequi, sed ab illis tantum, qui sunt principales, id est, qui preferuntur cæteris: sed hoc dictum Bartoli debet intelligi, quando ipsi, qui cæteris possunt præferri, agunt cum effectu, secus si non agunt, consilio 444. numero 4.

Pax. Principes ex notoria consuetudine non solet concedere gratiam, uel indulgentiam criminis commissi, nisi prius uideat remissionem partis læsæ: quia alioquin esset imperfecta indulgentia, & non comprehenderet actionem competentem parti læsæ uel criminalem, uel ciuilem, consilio 444. numero 5.

Et iure ueteri etiam non facile crimina condonabantur, nisi cessante quolibet accusatore d. consilio 444. numero 6.

Pax, seu remissio solet esse solum necessaria cum illis, qui possent criminaliter agere pro iniuria, seu offensione illata, consilio 799. numero 1.

Pax, seu remissio est omnino petenda a marito, quia maritus potest agere pro iniuria illata uxori, consilio 799. numero 2.

Pax, seu remissio est petenda a patre, quia & ipse potest agere pro iniuria filie, consilio 799. numero 3.

Pax, seu remissio petenda est non tamen confitendo delictum, consilio 799. numero 7.

Pax, seu remissio potest fieri, etiam non confitendo expresse crimen, consilio 799. numero 8.

Pax, seu remissionis color, seu forma quæ sit absque expressa confessione delicti, consilio 799. numero 9.

Pacem ineundo post bellum, an possint principes remittere iniurias, & damna subditorum: & qui, uide supra, Bellum.

Pacis fauore quando sit restitutio generalis, debet latissime interpretari: imo sola pax secuta habet uim plenæ restitutionis, & sic recuperationis bonorum, uide infra, Restitutio.

Pacis ex causa potest princeps ius alterius tollere, consilio 756. numero 16.

Peccatum. Peccata suos tenent autores: nec alterius progreditur metus, quam reperitur delictum, consilio 772. numero 2.

Pecunia. Pecuniæ uerbum omnes res complectitur, consilio 210. numero 10.

Pecunias publicas in certum usum acceptas nemini licet in alium conuertere, nisi ad sit iusta causa mutandi propositum: uel nisi mutatio non fiat in præiudicium iuris publici, uel publicæ rei pertinentis ad principem, uel ad fiscum, consilio 452. numero 18.

Pecunia. In pecunia non corpora excogitantur, sed quantitas, consilio 573. numero 5.

Pecunia nihil aliud est, quam æstimatio aliarum rerum, consilio 573. numero 6.

Pecunia deposita in arca, uel in sacculo obsignata, iudicatur tanquam species, consilio 3. numero 5.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Pecunia, quamvis non constet, an collocata fuerint, puta super Mōribus sancti Georgij Ianuæ, ut ibi sint ad tempus, an uerò in perpetuum, debemus tamen in dubio iudicare, quòd in perpetuum, conf. 370. nu. 27.

Pedagium, seu ius pedagij &c. uide supra, Onera.

Pœna. Quælibet iusta causa excusat a pœna, etiam si sit ignorātia iuris, & etiam si sit causa bestialis, consilio 118. numero 24.

Pœna. Quælibet causa excusat a pœna, etiam si sit causa bestialis, & multo magis in re multum credibili, consilio 292. numero 13. & 27.

Pœna priuationis. Iusta causa credendi excusat a priuatione; & quælibet iusta causa excusat aliquem ab amissione iuris sui, etiam si sit causa bestialis; & dummodo quis non sit in euidenti dolo, quælibet causa, etiam non iusta, eum excusat, consil. 347. numero 13.

Pœna. Quælibet iusta, uel etiam iniusta causa debet excusare ab amissione iuris sui, consil. 347. nu. 18.

Pœna. Quælibet probabilis causa excusat a pœna, consil. 360. numero 11.

Pœna. Quælibet causa solet excusare a pœna, etiam si crassa sit causa, seu bestialis, consil. 381. nu. 11.

Pœna. Credulitas excusat a pœna; & licet secundum aliquos id nō procedat in pœna legali, uel statutaria, loquuntur tamen de causa iniusta, secus in causa iusta, & uera credendi; consil. 452. numero 25.

Pœna. Iusta causa excusat a pœna, consil. 48. nu. 17.

Pœna. Nulla ratio excusat a pœna, quando quis fecit quod potuit facere, consil. 218. nu. 34.

Pœna priuationis non est per nos inducenda absque expressa monitione legis, uel statuti, consil. 347. nu. 11.

Pœna amissionis non est a nobis introducenda, nisi monitio præcesserit, consil. 347. nu. 14.

Pœna incurritur ex negligentia, quando est a iure expressa, consilio 347. nu. 16.

Pœna amissionis feudi ubicunque est imposita per statutum ipso iure, tunc non est necessaria aliqua sententia, uel declaratio, sed sufficit sola executio, consil. 433. nu. 10.

Pœna licet imponatur ipso iure, requiritur tamen sententia declaratoria, uide in consil. 117. & infra, Sententia.

Pœna priuationis. Ad priuandum aliquem semper requiritur monitio, consil. 440. nu. 22.

Pœna iam statuta quando Iudex erat merus executor, sufficit quòd citatio qualitercunque interuenerit, uide supra, Citatio.

Pœna priuationis apposta per testatorem quando non sit timenda per heredem, consil. 41. nu. 6.

Pœna ut incurratur, monitio requiritur, consil. 48. nu. 10.

Pœna maior ibi imponitur, ubi plures interueniunt monitiones, consil. 48. nu. 9.

Pœna priuationis ad hoc ut committantur, duo copulatiue requiruntur, expressio diei, & expressio pœnæ, consil. 48. nu. 14.

Pœna priuationis potest apponi per testatorem contra heredem, uel legatarium, si uoluntatem eius non seruauerit; & potest in pœnā substituere, consil. 57. nu. 11. & de substitutione in pœnam, uide infra, Substitutio in pœnam &c.

Pœna priuationis casu quo substitutus molestet heredem &c. uide etiam infra, Testator.

Pœna priuationis hereditatis potest imponi per testatorem, si heres contraxerit sine licentia alicuius; & tunc non admittitur purgatio moræ, consil. 57. nu. 12.

Pœna priuationis comminata alicui in casum contrauentionis, nocet etiam eius filiis, consil. 57. nu. 18.

Etiam quòd filij sint expressè uocati ad eam rem, quia quis priuatur, scilicet sub nomine filiorum, non autem proprijs nominibus, d. consil. 57. nu. 18.

Pœna priuationis adiecta per testatorem debet strictè interpretari, quantum fieri potest; & in dubio debet excludi, & non extendi, etiam quod tractetur de favore ecclesiæ, consil. 97. nu. 41.

Pœna in pœna strictè proceditur, & euitatur, quantum fieri potest, consil. 118. nu. 1.

Pœna in dubio tenendum est potius, quòd neuter inciderit in pœnam, quam quòd uterque, consil. 182. nu. 12.

Pœna ut euitetur, sufficit sola oblatio absque deposito, consil. 320. nu. 2.

Pœna. In pœnalibus casus mixtus non comprehenditur sub casu simpliciter, consil. 360. nu. 9.

Pœna. In pœnis potissimum debet fieri interpretatio in benigniore partem, consil. 417. nu. 12.

Pœna in pœnalibus strictè proceditur; & ad pœnam euitandam non fit relatio de capitulo ad capitulum, consil. 455. nu. 10.

Pœna. In pœnalibus in dubio est semper inclinandum in mitiorem partem, consil. 578. nu. 2.

Pœna. Ex separatis non inferitur; & maxime in pœnalibus, in quibus strictè proceditur, consil. 786. nu. 5.

Pœnalis lex, seu dispositio non est trahenda extra casum suum cum

suis qualitatibus, consil. 48. numero 6.

Pœna. De extensione in pœnalibus, uide supra, Extentio.

Pœna. Regulariter nemo unquam incidit in pœnam, nisi committat dolum, uel fraudem, consil. 97. nu. 35.

Pœna. Ex solo conatu fraudulento quis punitur in pœnalibus, licet non sequatur effectus; & ad committendam pœnam, sufficit fieri de facto, consil. 97. nu. 6.

Pœna quando imponitur respectu alicuius qualitatis, si probatur, quòd illa qualitas non interuenerit, cessabit pœna, consil. 770. numero 39.

Pœna committitur etiam ex facto absque effectu iuris, quando lex, uel statutum cogitauit etiam de facto, consilio 218. numero vigesimoquarto.

Pœna mortis ubi tractatur, an puniatur conatus, uide supra, Conatus.

Pœna promissa in contractu si peratur per alterum ex contrahentibus, debet in primis ille articulare, & probare, se impleuisse omnia ex parte sua, quæ promissit in instrumento, alioquin succumberet, consil. 173. nu. 16.

Pœna. Unus ex contrahentibus non potest allegare alterum contrahentem defecisse, si ipse prius defecit, & non seruauit conuentam; & hoc traditur pro regula in commissione cuiuscunque pœnæ, consil. 455. nu. 9.

Pœnam aliquam non incurrit contraueniens conuentioni, si prius contrahentum fuit per aduersarium, consil. 697. nu. 1.

Pœna quis non incidit ex eo quòd tentauit rescindere conuentiones si uidit, quòd re ipsa aduersarius non seruabat eas, consil. 697. numero 3.

Pœna. Quādo aliquis obligat se ad pœnam, si aliquid datum, uel factum non fuerit, & queritur, nunquid committatur pœna sine mora præcedente, an cum mora, distinguitur secundum Bart. & communiter Doct. quòd si præcedit promissio dandi, uel faciendi, deinde subiicitur pœna, casu quo non detur, uel fiat, tunc requiritur, quòd mora præcedat: secus autem si promissio dandi, uel faciendi, non præcedat, consil. 417. nu. 3.

Pœna. Verba continentia pœnam, non refert, utrum sint affirmatiua uel negatiua, quia semper includunt negationem; & paria sunt dicere, dabis aliquid sub pœna scutorum decem, uel dicere, si illud non dabis, persolues scutos decem, consil. 417. nu. 4.

Pœnæ promissio quandoque est semel tantum expressa, & posita in fine, tanquam ad determinationem unius capituli principalis, licet uideantur duo capitula, quorum unum est ad declarationem alterius, & eius accessorium, consil. 417. nu. 5.

Pœna. Non est uerisimile, quòd aliquis uelit simpliciter, & supino modo se ad pœnam obligare pro facto alterius, ut in eam pœnam incidat inscius; immo est uerisimile, quòd id promittat sperans, quòd cum res ipsa postulauerit, ipse promittens pro alio, id ab illo impetrabit, consil. 417. nu. 8.

Et in hac materia, si sit opus, recedendum est a uerbis, ut euitetur absurditas, d. consil. 417. nu. 9.

Pœna an purgetur, uide in consil. 526.

Pœnalis quando est actio ab initio ex dispositione testatoris, penitentia, seu purgatio non admittitur; & dicitur quis contrauenisse uoluntati testatoris, dum diu litigauit, est quæ locus substitutioni factæ in pœnam &c. consil. 526. nu. 9. & uide infra, Substitutio, & infra, Testator.

Pœna. Testatoris dispositio quando censeatur translatio in pœnam, consil. 463. nu. 9. cum seq. & uide infra, Substitutio.

Pœna dicitur quælibet rescissio, seu dissolutio, uel annullatio contractus, consil. 118. nu. 1. consil. 152. nu. 3. consil. 320. nu. 2. & consil. 697. nu. 2.

Pœna. Quando contrahentes censeantur rescississe a quolibet iure petendi pœnam, & agendi de inobseruantia contractus, consil. 547. nu. 15. & supra, Contractus.

Pœna. Caducitas est pœna: ideo censeatur esse quid indiuiduum; & diuersa est ratio inter pœnam, & rem principalem; & merito gl. ponit istos duos casus tanquam diuersos; & est communiter approbata, consil. 548. nu. 5.

Pœna caducitatis, uide supra, Caducitas, ubi posui.

Pœna falsi, uide supra, Falsum.

Pœna eadem de iure teneretur is, qui per falsitatem curat, ut liberetur ille, qui esset condemnandus, quia ille tenebatur, uide supra, Falsum.

Pœna l. si quis maior, C. de transac. uide supra, Iuramentum, & supra, lex.

Pœnales condemnationes an spectent ad feudatarium, an ad communiter, uide in consil. 186.

Pœnales condemnationes dantur communitati, si ita est consuetum, consil. 186. nu. 28.

Pœnales condemnationes, seu emolumenta ab eis prouenientia pertinent de iure communi ad Comites, seu feudatarios; sed aliquādo ad communiter, si ita disponunt statuta, consil. 186. numero 33.

Pœnarium condemnationum emolumenta potest communitas exigere, si est in longissima quasi possessione exigendi, consil. 186. nu. 35.

Pœna

Pœnales condemnationes an spectent ad feudatarios de iure feudorum: & quid si feudatarius est in aliqua possessione eas exigendi, & communitas est in longiori possessione, consilio 186. num. 40.

Pœna non solet inferri ex actu nullo, cons. 218. nu. 23.

Pœna licet fuerit appositâ, ultra exactionem pœnæ tenetur quis etiam ad observationem contractus, quando ita fuit expressum; & quando fuit appositâ clausula, rato manente pacto, potest periri pœna, & agi ad pactum, uel ad concessâ ex dispositione iuris, casu quo pactum non seruetur, cons. 310. nu. 29. & iuramentum habet uim clausulæ, rato manente pacto, ibidem nu. 30.

Pœna non est in conueniens, quod ex eodem delicto quis sæpius puniatur, si resultent diuersa delicta, cons. 309. nu. 10.

Pœna sub pœna arbitraria comprehenditur etiam pœna corporalis, & etiam pœna mortis, cum saltem circumstantiæ delicti sunt tales, quod ex eis potest de iure, uel consuetudine imponi pœna mortis, uel alia pœna corporalis, cons. 309. nu. 5.

Pœna etiam corporalis usque ad mortem solet denotari per illa uerba, quod Iudex possit pro delicti qualitate, & causa, secundum eius arbitrium punire, cons. 348. nu. 6.

Pœna extraordinaria aliquando potest comprehendere mortem, si qualitas personarum, & alie circumstantiæ aggrent uelementer delictum, secundum glo. communiter approbatam, cons. 667. num. 6.

Pœna pedis, uel alia aliquem esse puniendum, si dicat statutum, debet intelligi de alia simili &c. uide supra, Alia.

Pœna, quæ ipso iure non committuntur, non transeunt contra heredes, cons. 330. nu. 5.

Pœna quando transeat in heredem, cons. 471. nu. 2.

Pœna. Confessio æquiparatur sententiæ, ut per mortem delinquentis non extinguatur pœna: sicut non solet extinguere, quando lata est sententia, cons. 471. nu. 6.

Pœnam nullam meretur, quod sit lege permittente, consilio 451. numero 11.

Pœnas, & summam principalem an consequi possit creditor cum hypotheca, cons. 451. nu. 19.

Pœnas etiam acquirendas in futurum an possit debitor remittere in præiudicium creditoris: quid in fisco, creditore: quid in priuatis creditoribus, cons. 451. nu. 20.

Pœnam ut patitur is, cui nihil potest imputari, inconueniens est, cons. 463. nu. 10.

Pœna suos autores non egreditur: & alter alterius odio grauari non debet, cons. 770. nu. 5.

Pœna suos debet tenere autores: & alius pro alio non punitur: & pœna non debet egredi delinquentem: & propinqui, & familiares delinquentis summouentur, cons. 772. nu. 3.

Pœna tenet delinquentem: nec datur successor criminis &c. consilio 772. nu. 5.

Pœna quod teneat suos autores, & quod alius pro alio non puniatur, fallit in crimine læsæ maiestatis, uide supra, Crimen læsæ maiestatis.

Pœna aliquando afficit eos, qui non deliquerunt: puta quia ualeat statutum, quod uno de familia delinquente, alij puniantur, uide supra, Delictum.

Pœna. Statutum quod alius pro alio puniatur &c. uide supra, Delictum.

Pœna in eo esse debet, in quo est delictum, cons. 772. nu. 2.

Pœna. Punitur quis in eo, circa quod deliquit, consilio 57. numero 2.

Pœnæ adiectio non etiam tenet, si non tenet principalis dispositio, cons. 8. nu. 19.

Pœna. De quodam statuto Pisano circa distributionem quarundam pœnarum, quomodo disponat, & intelligatur: & an pertineant ad Consules maris, an ad Commissarium, uide, in consilio 561.

Pœna si sit imposita à statuto, & à iure communi, an quis incadat ultra pœnam statuti in pœnam iuris communis, ut sit in arbitrio Iudicis unam earum eligere: & quod solùm habeat locum pœna statuti, cons. 646. nu. 8. cum seq.

Pœna. Regula quod qui non habet in ære, luat in corpus, proprie habet locum, quando pecunia ex parte delinquentis ueniebat soluenta, tanquam pœna delicti, cons. 722. nu. 7. & tunc carceratus non est relaxandus fideiussoribus, ibidem.

Pœna. Nouæ Constitutiones Mediolani sub tit. de pœnis: §. nullus corporaliter, quomodo procedant, cons. 722. nu. 10.

Pendentia litis, uides supra, Litis pendentia.

Pœnitentia non admittitur, quando est actio pœnalis ab initio &c. uide supra, Pœna.

Pœnitentia an decur in contractibus, uide supra Contractus, ubi posui.

Pensio ubicunque ad est, adesse debent & fructus, cons. 124. numero 16.

Pensiones pecuniariæ an ueniant in uenditione fundi, uide infra Venditio.

Pensiones pecuniariæ dicuntur fructus ciuiles, & soluuntur pro fru-

ctibus naturalibus, uel industrialibus: & antequam pensio sit percepta, æquiparatur fructibus pendentibus, consilio 138. numero 5.

Pensio percipitur loco fructuum: & de ea idem solet iudicari, quod de ipsis fructibus: & an pensio sit de fructibus extantibus, uel perceptis: & an sequatur pignus: & an creditor anterior super bonis, sit etiam anterior super pensione, cons. 215. nu. 1.

Pensionis sub appellatione solet etiam contineri id, quod præstatur propter prædia rustica, cons. 275. nu. 2.

Pensiones domorum, & prædiorum, inter quos fructus ponantur, uide supra, Fructus.

Pensio. In pensionibus quod tempus inspiciatur: & quod idem, quod in fructibus, in quibus inspiciatur tempus, quo separantur à solo, cons. 275. nu. 6. & uide ibidem nu. 7.

Pensio, & fructus, sunt uocabula æquiuoca, & uarijs modis sumuntur &c. uide supra Fructus.

Pensionis appellatione uenit aliquando redditus ciuilis: quinimo uenit redditus, qui præstatur propter rem producentem fructus naturales: & uenit aliquando ipsimet fructus naturales: & uenit sub nomine pensionis quæcunque præstatio etiam sortis principalis, cons. 275. nu. 14.

Pensio propriè loquendo uidetur referri ad prædia urbana, & ad similes redditus merè ciuiles, cons. 275. nu. 15.

Pensio uocabulum, cum sit dictio æquiuoca, debet sumi, prout materia subiecta patitur, cons. 275. nu. 16.

Pensiones, seu fictæ, sunt loco fructuum, uide supra fructus.

Pensio. Pro pensione sua quilibet dominus fundi habet ipso iure hypothecam in fructus quandocumque nascituros, uide supra, Hypotheca.

Pensiones annuæ an ueniant appellatione hæreditatis, uide supra, Hæreditas.

Pensio collecta in viginti annos, si excedit ualorem proprietatis censetur pensio excessiua, cons. 666. nu. 2. Vide etiam in cons. 396. nume. 1.

Pensio iusta à solitis perceptionibus limitari debet: & constat de solito, si maior pensio præstatur per inuestituras anteriores, cons. 666. nu. 11.

Pensio considerari debet, habito respectu ad tempus contractus, scilicet quod ad æstimationem, cons. 666. nu. 12.

Pensio iusta quando dicatur, uide etiam supra, Locatio.

Pensionem grauem qui soluit, nimis iniquum esset, quod de alio onere grauaretur propter eandem rem, cons. 390. nu. 4.

Pensio. Secundum pensionem debet fieri deductio ab æstimo, uide supra Æstimum.

Pensio si soluebatur pro aliquibus bonis, bona ipsa præsumuntur ad huc esse apud soluentem, uel eius heredes, licet iam multis annis soluta non fuerit ipsa pensio: nisi probetur contrarium, cons. 126. nume. 3.

Pensionis in solutione qui perseverauit aliquibus annis, præsumitur etiam soluisse annis intermedijs, cons. 126. nu. 4.

Pensionem qui recipit, uel quid simile facit, quod dependet à contractu præcedenti, qui sit ipso iure nullus, uel possit rescindi, tunc si is sciat qualitatem contractus, sibi præiudicat, secus est si ignorat, ut in dubio præsumitur ignorantia, quando contractus est factus per alium: ut de inuestitura facta per unum, & receptione pensionis per alium, cons. 134. nu. 12.

Pensio annua quorundam saccorum frumenti &c. uide supra, Frumentum.

Pensio solui debet pro anno præsentis nunc finito, licet quis cadat à contractu propter pensionem non solutam, cons. 173. nu. 10.

Pensio an debeatur, destructo Castro, uide supra, Castrum.

Pensionem solitam eo ipso quod quis denegat, dicitur spoliare, uide infra, Spoliatus, Spolium.

Pensio non præsumitur solui alieno nomine sine mandato, uide supra, Mandatum.

Pensiones annuæ non exactæ per heredem grauatum, an pertineant ad fideicommissarium, & an ueniant in fideicommissum &c. uide supra, Fideicommissum, ubi posui, & in cons. 79.

Pensio titularis debet manere in possessione, & colere bona, & persolvere pensionem postea, si est præstata in pecunia: uel permittere, quod pensionarius, seu reseruatarius percipiat fructus, ad quos percipiendos habet autoritatem, cons. 487. nu. 12.

Pensio. Nagis conueniens est, quod ad titulum pertineat cura, & administratio bonorum, quam ad pensionarium, seu reseruatariū etiam habentem autoritatem percipiendi fructus propria autoritate, quia interest titulari, quod bona bene colantur &c. consilio 487. num. 14.

Pensio. Titularis semper habet intentionem fundatam, ut debeat manere in possessione, & administrare, & bona colere, & fructus percipere dummodo soluat pensionem, uel permittat reseruatario capere suam portionem fructuum, cons. 487. nu. 19.

Pensionis translatio de una persona in aliam an ualeat, licet executor non haberet tunc ante oculos, & non uideret literas suæ commissionis &c. quod sic, uide in cons. 514. obiter.

Pensio. Quando agitur de translatione pensionis, qui est actus uniformis,

formis, & nullam habet variationem, & per consequens nullam exigit cognitionem, & commissa fuit facultas eligendi executorem ipsimet beneficiario, ad cuius petitionem translata fuit pensio, tanto facilius ualet actus, licet executor non haberet ante oculos literas commissionis suae &c. ut supra conf. 514. nu. 10.

Pensionarius solet equiparari usufructuario multis respectibus, conf. 487. nu. 4.

Per hoc dictio denotat perfectionem quandam acquisitionis in illo uerbo percipere, conf. 318. nu. 17.

Percipere, hoc uerbum ut plurimum solet referri ad perceptionem effectualem, conf. 318. nu. 13.

Perceptum non dicitur id, quod perceptum non durat, conf. 318. nu. 15. & uide infra, Regula est. &c.

Peremptorium, uide supra, Citatio.

Perfidia, Quis non presumitur incidere crimen perfidiae, & amicos, uel coniunctos uelle mortis periculo subijcere, conf. 46. nu. 6.

Periti in arte eligendi sunt, & de materia, uide in conf. 157.

Peritorum ad electionem non deuenitur, stantibus rebus claris in fauorem unius: & ad peritos deuenitur, quando Iudex per se instrui non potest: & committitur res peritis, scilicet excellentibus in ea arte, conf. 157. nu. 22. cum mea additione ibidem.

Periti quando fuerint electi, & unus est contrarius alteri &c. & ex quibus relatio periti reddatur suspecta, consilio 157. numero 23. & 24.

Periti quando fuerint electi, & discordant, non est deueniendum ad alios peritos rursus, sed statim relationi petitoris & deponentis longè uerisimiliora, conf. 157. nu. 25.

Periti alij licet fuerint semel electi, tamen Iudex ex officio suo, pro maiori instructione animi sui, potest uocare alios peritos, ignorantibus partibus, conf. 157. nu. 28.

Peritis illis, qui alias fuerint mediatores inter partes, est maxima fides adhibenda, conf. 157. nu. 29.

Perito cuilibet in arte sua licitum est credere, uide supra, Credulitas.

Peritis in arte est magis credendum, quam ceteris omnibus testibus, etiam si non reddant rationem dicti sui, & etiam si tractetur de probanda consuetudine, conf. 20. nu. 15.

Periti, Testes quando discrepant à relationibus peritorum, quid agendum per Iudicem: & est licitum Iudici recedere in aliqua parte ab estimatione periti, si aliunde melius habeat ueritatem, conf. 537. nu. 15.

Peritorum iudicium nunquam censetur exclusum ante sententiam, conf. 537. nu. 11.

Periti sunt consulendi, conf. 55. nu. 5.

Periurium, Quilibet error, & quolibet iusta causa excusat à periurio, conf. 9. nu. 52.

Periurium non potest allegari per eum, qui est in dolo, & repellitur replicatione doli, conf. 9. nu. 55.

Periurium an requirat dolum: & an sufficiat lata culpa: & quae sit magis communis opinio, conf. 310. nu. 39.

Periurium, Qui incidit in periurium, cadit ab omni commodo contractus &c. consilio 198. numero 60. & uide supra, lex si quis maior &c.

Periurus quas poenas patiatur: & quibus priuetur de iure, uide supra, lex si quis maior &c.

Periurium, uide etiam supra, Iuramentum.

Permutatio, hoc uocabulum late patet: & quid comprehendat, conf. 97. nu. 20.

Permutatio dicitur etiam, quando simpliciter fit subrogatio unius rei pro alia ab una, & eadem persona, ueluti quando haeres subrogat alia bona loco bonorum fideicommissi, consilio 97. numero 21. & 43.

Permutatio, seu cambium est contractus innominatus, & ideo licita est penitentia, si aduersarius non obseruat, quod promissit, conf. 198. nu. 57. & uide supra, Contractus.

Permutationis contractus potest rescindi, uel potest peti supplementum, si quis sit grauiter laesus, id est, ultra dimidat, conf. 698. nu. 1.

Perplexitas, uide supra, Dubium, Dubietas.

Per omnia, uide supra, Clausula, & supra, Omnia.

Persona, Statutus personae iudicandus est secundum qualitatem, in qua quis magis praeualet, conf. 167. nu. 19.

Persona magis dilecta testatori ad excludendum substitutum, seu quae ex coniectura mentis testatoris praefertur substituto &c. uide infra, Substitutio, ubi posui.

Persona eadem, quando reputetur tanquam diuersae personae in contractibus, uide supra, Contractus.

Persona, Fortius est id, quod in persona mea sumit uires &c. uide infra, Regula est. &c.

Persona semper debet inspicere, cuius contemplatione actus fit, uide supra, Actus.

Personas duas quando quis possit representare, uide infra, Representare.

Persona extrinsecus nunquam subintelligitur, consilio 721. numero 6.

Personarum maxima legalitas, & dignitas supplet, consilio 9. numero 45.

Persona loquentis non continetur in generali sermone, uide supra, Generalis.

Pertinentiæ, Castrum si sit concessum cum suis pertinentiis, illa uerba solent comprehendere omnia accessoria ad Castrum, ueluti molendina, & alia similia emolumenta, conf. 250. num. 21.

Pertinentiarum appellatione an ueniant etiam possessiones, & bona, & aliae res corporales, puta si concedatur Castrum cum pertinentiis, uide in consilio 538. & supra, Castrum.

Pertinentiarum sub uerbo quid comprehendatur, uide in consilio 782.

Pertinentiarum sub uerbo quid comprehendatur, quando alia probatio extrinsecus non apparet, conf. 782. nu. 20.

Pertinentiæ, Verba illa, & omnia alia iura, & pertinentia, necessario inferunt, omnia prius expressa, & mentionata, fuisse de pertinentiis, conf. 782. nu. 23.

Pertinentiæ, In mandato continentur datia, & alij redditus, sub illis uerbis, cum iuribus, & pertinentiis, quando scilicet sunt apud illum, qui habet iurisdictionem in ipso loco: praesertim quando promiscue, & communiter quis habebat tales redditus cum ceteris emolumentis ipsius iurisdictioni, & loci, conf. 382. nu. 77.

Pertinentiis, uel pertinentibus occasione &c. quid operetur haec uerba posita in instrumento, conf. 188. nu. 7.

Pertinentiæ, Verba quae sint, quae idem operentur, quod uerba, cum pertinentiis: & sub uerbis, cum pertinentiis, ueniunt omnia iura, & bona, quae ibi testator habebat, quamuis sint diuersae naturae: & sub concessione Castri cum pertinentiis, ueniunt etiam molendina, quamuis non sint feudalia: & tantomagis stantibus uerbis, ad eorum usum, & commodum &c. conf. 322. nu. 34.

Peruenire, hoc uerbum adaptatur ad substitutionem fideicommissariam, conf. 154. nu. 8.

Petitio hereditatis, uide supra, Hereditatis petitio, ubi posui.

Petitorium, In petitorio rei uedicationis, & ceteris iudiciis realibus medium concludendi est, quando quis petit se declarari dominum, uel se habere ius in re: & in persona libus medium concludendi est, petere quod declaratur, aliquem esse sibi obligatum, conf. 174. nu. 39. & uide supra Libellus.

Petitorium, uide infra, Possessorium.

Pia causa, Pius Locus, Collata in ecclesiam in dubio censetur collata in pia causam, conf. 64. num. 86.

Pia causa an dicatur, causa dotis, conf. 658. nu. 13. & supra, Dos.

Pias causas quamuis fauendum sit, non tamen alijs personis fieri debet iniustitia, conf. 437. nu. 6.

Pias locis licet fauendum sit, non tamen usque adeo eis fauendum est, ut alijs iniuste inferatur dispendium: & tantominus est fauendum eis, cum ueniunt ex causa lucratua aduersus preteritentes causam onerosam, conf. 273. nu. 16.

Pia causa, Legatum relinqui praesumitur ad pias causas instinctu pietatis: & ubi maior est paupertas, reperitur pietas maior, conf. 334. nu. 7.

Pietas, Pietate inter ceteras uirtutes pollere debet princeps, qui in terris similis redditur Deo: & in sola pietate possumus esse pares Deo: & sola clementia aequat nos Deo: & de uerbo clementis, conf. 773. nu. 31.

Pietas, Argumentum euitandae impietatis procedit, consilio 773. numero 30.

Pignus, conuentionale, & iudiciale regulariter equiparantur, conf. 220. nu. 3. & an creditor possit variare, & mutare sibi causam pignoris: & quid in conuentionali, petitorio, & iudicali pignore, uide in d. consilio 220. num. 2. cum sequen. & supra Creditor.

Pignus iudiciale potest retineri, etiam si facta sit solutio primi debiti, conf. 220. nu. 6.

Pignus facit, non solutionem: apprehensio bonorum in executione sententiae, conf. 220. nu. 1.

Pignus si quis simpliciter obligauit pro alio sine praefinitione temporis, potest post aliquod interuallum temporis petere, quod liberetur, conf. 220. nu. 9. & tempus censetur praefixum arbitrio Iudicis, ut ibid.

Pignori res data potest iuste alienari, elapso tempore solutionis iure tamen codicis est necessarium, ut antequam pignus uendatur, fiat denunciatio debitori non est tamen citandus, neque monendus debitor, qui defecit iam aliquot annis, & fugam attingit, seu ut uulgo dicitur, haesallio, conf. 558. nu. 6.

Pignus sustinetur, quando resolutio contractus dependet à mera, & simplici uoluntate solius debitoris, conf. 399. nu. 6.

Pignus quod sustineatur, cum resolutio contractus propter laesione, haec opinio Bartoli est communiter reprobata, consilio 369. num. 7.

Pignoris ius tunc extinguitur, ubicunque potest debitor aliqua via iudicialia

iudiciaria compelli ad resolutionem contractus siue absolute, siue non absolute: & hæc opinio est verior, conf. 399. nu. 8.

Pignus censetur constitutum propter licentiam, seu pactum de ingrediendo bona debitoris propria autoritate: sed hæc decisio Baldi non videtur vera, confil. 446. nume. 1. & uide supra, Hypotheca.

Pignoratitius contractus, & illicitus quando censetur, & fructus computentur in sortem principalem, uide in confil. 509. & infra, Simulatio, & infra, Vtura.

Pignori rem dare qui promittit, eo ipso uidetur pignorare, confil. 781. nu. 4.

Pignus. In iure pignoris non licet uti interposita persona: & quomodo procedat tex. in l. & qui sub imagine. C. de distrac. pign. conf. 14. nu. 5.

Pignus, & fideiussio æquiparantur, conf. 95. nu. 13.

Piscatio, piscandi ius, uide infra, Regalia.

Placentia. An Ciuitas Placentiæ comprehendatur nunc sub decretis Mediolani, uide in conf. 49.

Pluralis locutio quando uerificetur in uno, confil. 237. numero 7.

Pluralis numerus semper resoluitur in singularem, quando est eadem ratio, seu effectus in singulari numero, confil. 237. numero 27.

Pluralis numerus resoluitur in singularem, quando eadem ratio, & idem effectus ita est in uno, sicut in multis, confil. 237. numero 38.

Pluralis numerus, seu pluralitas non resoluitur in singularitates, nisi sit eadem ratio in singulari numero, quæ est in plurali: et quod sit eadem ratio in vno filio, quæ est in multis ex præsumpta mente testatoris, confil. 237. numero 26. & uide etiam supra, Numerus.

Pluralitas nominis non præsumitur, confil. 6. numero 12.

Pluralitas personarum non præsumitur, nisi probetur, confil. 83. num. 12.

Pluralitas actuum non præsumitur in his, quæ possunt esse unum, & idem: & est præsumptio iuris, conf. 402. nu. 5.

Plus, hæc dictio quid denotet, conf. 266. nu. 34.

Plus, aut minus &c. hæc uerba, uel circa, o più, o meno, &c. habent interpretationem a iure, ut denotent quid modicum: nec solent vitare dispositionem, quin sit certa: ueluti in probationibus, quæ debent concludere, & continere certitudinem, confil. 276. num. 11.

Plus, minus, Verba hæc non reddunt incertam confessionem prius emissam de certa summa, uide supra, Confessio.

Plus, & minus, prout verificabitur per testes &c. Si confessio fiat per hæc uerba de summa incerta, tunc si nihil uerificatum fuit, nihil censetur dictum, conf. 332. nu. 7.

Plus, uel minus, uerba hæc in testibus nihil operantur, confil. 276. nu. 12. & uide infra, Testis.

Plus semper in se continet quod est minus: & cui licet quod est plus, licet utique quod est minus, conf. 766. nu. 22.

Plus, uel minus dicitur etiam respectu temporis, confil. 4. numero 45.

Populus quilibet potest a seipso constituere congregationem, seu Collegium, uel Consilium &c. uide supra, Consilium, Collegium, Congregatio.

Positiones. Aduocatus non potest respondere positionibus, confil. 182. nu. 6.

Positiones si quis dedit absque expressione causæ, potest postea declarare causam, etiam lapsa termino, conf. 602. nu. 12.

Positiones haberi pro confessis quando Iudex pronuntiat, talis pronuntiatio debet censi facta omni meliori modo, & iure, quo potuit fieri, uel ex dispositione statuti, uel ex dispositione iuris communis: quæ etiam est ex generali, & notoria consuetudine Italix, conf. 579. nu. 10.

Positiones. Statutum Pisanum de duobus diebus utilibus circa confessiones positionum &c. non habet locum in causis mercantilibus, conf. 579. nu. 9.

Positiones. Confessionis reuocatio prætextu erroris non ualet, non probato errore: ut si sit confessio positionum, confil. 182. nu. 4. & uide supra, Error.

Positiones. Error circa factum proprium non est probabilis, præsertim circa factum, quod quis olim asseruit in positionibus, confil. 182. nu. 5. & supra, Error.

Positi in conditione an censeantur vocati &c. uide supra, Condicio, ubi posui.

Positiuus actus, uide supra, Actus.

Possessio, Possessor, Possidere. Possessio, & dominium probatur ex instrumento inuestituræ, & solutione pensionis, confil. 126. num. 1.

Possessio, & dominium censetur probatum fauore Ecclesiæ ex consuetudine soluendi pensionem ultra decem annos, non tantum contra soluentem, sed contra omnes, quorum nomine fuit soluta, quia præsumitur soluta de mandato eorum, confil. 126. numero 5.

Possessio probata pro tempore antecessorum, iuncta simul cum inuestitura, multum facit, maxime in antiquis, confil. 135. numero 7.

Possessio an probetur ex instrumento inuestituræ, uide in confil. 179.

Possessionem fuisse traditam, non probat instrumentum inuestituræ, si id in ipso instrumento non dicatur: si tamen constat emphiteotam possidere, præsumitur possidere prætextu dictæ inuestituræ, conf. 179. nu. 1.

Possessio probatur ex perceptione pensionis, saltem contra ipsum soluentem, conf. 179. nu. 2.

Possessio, uel dominium quomodo probetur per solutionem pensionis, uel per testes de auditu, & publica uoce, & fama, uide in conf. 244.

Possessio an probetur per solutionem pensionis: quod sic, quando non constat, quod alius possideat, secus si alius possidet, conf. 244. num. 1.

Possessio probatur plenè per solutionem, seu perceptionem pensionis, iuncta quacunque alia coniectura, conf. 244. nu. 2.

Possessio probatur per instrumenta antiqua, confil. 244. numero 18.

Possessio non probatur per instrumentum inuestituræ, alio possidente, conf. 244. nu. 29.

Possessionem an probent confessiones solutionum: & quod non probent respectu peritæ terræ particularis, de qua extat probatio in contrarium, & quando non agitur de probanda possessione contra soluentem, sed contra tertium, conf. 244. nu. 30.

Possessorij actus probatio proueniens ex duobus instrumentis sufficit, quando articulus cadit incidenter, & non principaliter, conf. 489. nu. 6.

Possessio bonorum quomodo probetur, uide etiam supra, Dominium.

Possessionis acquisitio quomodo probetur: & quod soleat probari non tantum deponendo de actu momentaneo translationis, sed etiam solet probari ab effectibus, exprimendo actus possessorios subsecutos, conf. 560. nu. 3.

Possidisse aliquem actualiter, & quieto, & pacifico modo, quomodo probetur, conf. 560. nu. 12.

Possessio, & dominium probatur per locationem iunctam cum quo liber alio adminiculo, conf. 9. nu. 12.

Possessio probatur per instrumentum in factis antiquis, etiam in præiudicium tertij, conf. 64. nu. 17.

Possessio probatur per testes singulares, si simpliciter deponant de actibus possessorijs, conf. 25. nu. 3.

Possessio probatur ex confessione facta in precibus, siue in literis principis impetratis: maxime quando tales literæ fuerunt productæ in causa, conf. 778. nu. 10.

Possessionem, & dominium censentur utique probare testes deponentes de actibus, qui non solent fieri nisi per ueros possessores, & dominos, conf. 299. nu. 10.

Possessio uel quasi præsumitur semper continuata, nisi contrarium probetur, conf. 115. nu. 6.

Possessio. Aliquem nunquam possidisse, nec de presenti possidere, probatur eo ipso quod non probatur contrarium, & eo quod possessio de presenti reperitur apud reum cohærentem, confil. 247. num. 2.

Possessio de presenti non præsumitur ex possessione de præterito, quando ipse, qui aliquando possedit, negat se nunc possidere: & est regula communis: & licet aliqui Doctores dixerint hoc non procedere in rebus mobilibus, communis tamen opinio est in contrarium, conf. 458. nu. 4.

Possessio probatur, quia qui semel probatur possidisse, & in possessionem inductum fuisse, præsumptio est, quod in eadem possessione semper continuauerit, maxime quando adhuc non est lapsus tempus decennij, secundum communiter Doctores, conf. 778. num. 9.

Possessio in præteritum præsumitur ex possessione præsentis, & maxime duo decem annorum, ne præsertim possessio illicita arguatur, conf. 789. nu. 3.

Possessio medio tempore probata etiam remanet, probatis extremis, & præsumitur continuata possessio, probato solum initio, conf. 789. nu. 9.

Possessio. Præsumptio l. siue possideris, C. de proba. cessat, probato per reum de posteriori possessione &c. & ex titulo contra titulum, & ex possessione contra possessionem, debet attendi id, quod posterius est, conf. 135. nu. 8.

Possessio probatur ex sola detentatione, conf. 64. nu. 18.

Possessio subsecuta optime declaratur ambigua concessione, confil. 62. nu. 40.

Possessione antiqua alicuius stante, non habetur ratio possessionis alterius, quæ sit iunior, quia præsumitur uiolenta, uel clandestina, conf. 64. nu. 20.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Possessione alicuius stante antiqua, & diu continuata, & ex legitimo titulo iustificata, quælibet alia possessio recentior præsumitur uitiosa, & clandestina, conf. 115. nu. 14.

Possessio antiquior quod præferatur iuniori, uide in consil. 115.

Possidere se quando uterque asserit, præferendus est, qui prius habuit possessionem, conf. 131. nu. 6.

Possessio. Quando uterque possidet, præferendus est, qui paratus est fidem facere de titulo: & dato quod probans de titulo non probaret possessionem iustam, esset tamen præferendus alij qui probaret iustam, conf. 131. nu. 7.

Possessio antiquior præferenda est iuniori: & recens possessio, quæ etiam non est generalis, neque continuata, præsumitur uitiosa, stante antiquiori possessione: item præfertur possessio cum titulo, conf. 186. nu. 41.

Possessio iunior solet præsumi clandestina, consilio 187. numero 8.

Possessio longissima habet uim tituli, etiam si non sit possessio, de cuius initio non sit probatum non extare memoriam in contrarium: quia id uidetur admitti saltem in materia aquarum, consil. 299. nu. 8.

Possidens, seu præscribens si producat titulum, quicquid petit, uel asserit se possidisse ultra suum titulum, censetur petere, & possidisse cum mala fide, conf. 299. nu. 14.

Possessio. Etiam ex unico actu quis fortitur commodum possessoris, & dicitur in quasi possessione: puta in iure præsentandi, & similibus: & pro eo pronuntiandum est, conf. 790. nu. 32.

Possidentis melior est conditio, conf. 287. nu. 6.

Possessori in dubio est fauendum: & multo magis fauendum est matris, conf. 457. nu. 13.

Possessio multum adiuvat: & in dubio iudicandum est in fauorem ipsius possidentis, consilio 753. numero 10. Et possessio prodest alicui, si aliud non apparet in contrarium, consilio 160. numero 2.

Possessio. Perceptio fructuum est actus probans possessionem sed ali quando quis dicitur percepisse iure familiaritatis, ut excludatur præsumptio delicti, conf. 778. nu. 28.

Possessio an faciat præsumi quem esse dominum, conf. 742. nu. 10 & 11. & uide supra, Dominium.

Possessio. Quando quis dicitur esse in colorata possessione, consil. 542. nu. 4. cum nu. seq.

Possessio antiquissima tanti temporis, cuius initij non est memoria in contrarium, non tantum habet uim interpretationis privilegii quod reseruata comprehenderit, sed etiam habet uim expressæ concessionis, conf. 290. nu. 6.

Possessio antiquissima tanti temporis, de cuius initio &c. non potest dici uitiosa, & sine titulo, etiam quod non appareret de privilegijs, conf. 290. nu. 7.

Possessio longissima tollit omne dubium, conf. 290. nu. 10.

Possessio uiolenta non est habenda in consideratione, consil. 78. numero 15.

Possessorij actus facti lite pendente non profunt, consilio 187. numero 8.

Possessores duo quando dentur legitime, conf. 133. nu. 9.

Possessio præsens censetur esse ex titulo præcedenti, consil. 113. numero 4.

Possessio seu quasi præsumitur dependere ab actu præcedenti &c., conf. 141. nu. 16.

Possessorius actus censetur factus ab eo, qui habet titulum: & factus in re communi censetur factus communiter, & de uoluntate utriusque, conf. 197. nu. 9.

Possessio censetur fuisse tradita uigore donationis præcedentis, cum non appareat alius titulus: & subsequencia declarant præcedentia, conf. 340. nu. 5.

Possessionem declarat titulus præcedens: & è conuerso possessio declarat titulum, conf. 339. nu. 13.

Possessio. Maritus, & Vxor si confusè possederunt eandem rem, debet ex coniecturis, & circumstantijs negotij declarari, quis eorum quod ad iuris effectum censetur possedisse, consilio 339. numero 14.

Possessio. Solus consensus quod maritus possederit, uidetur potuisse operari translationem rei, quando agitur de non magno præiudicio, conf. 339. nu. 15.

Possessio. Quali traditio procreatur ex patientia post contractum præcedentem, quando quis permittit alium possidere bona: & habet uim ueræ traditionis, conf. 340. nu. 7.

Possessorius actus quilibet subsequens censetur factus habito respectu ad actum, seu titulum præcedentem, cui potest conuenire, & censetur factus in illius executionem, conf. 517. nu. 4.

Possidere quilibet præsumitur ex titulo præcedenti, scilicet immediato, & particulari, conf. 535. nu. 12.

Possessio. Omnes actus possessorij, qui nunc fiunt per aliquem, censentur fieri ex iure sibi collato per licentiam possidendi, seu ex titulo præcedenti, conf. 542. nu. 6.

Possessio præsumitur quod relaxata fuerit in executionem scriptæ, quæ reperitur, & eo modo, qui in scripta continebatur: & an id solum procedat, quando actus præcedens continet titulum

habilem ad transferendam possessionem, consilio 560. numero 10.

Possidere quilibet præsumitur ex titulo præcedenti, ex potius ex causa licita, quam ex illicita, conf. 64. nu. 32.

Possessor primus satis dicitur priuari, si alius in possessionem inducatur per iudicem, maxime in beneficialibus: & possessor secundus dicitur uerus possessor, conf. 242. nu. 10.

Possessio. Credendum est tanto magis hæredibus defuncti simpliciter dicentibus, se rem aliquam non possidere, si saltem iurent, conf. 458. nu. 5.

Possessor. Non est curandum de non iure possessoris, nisi constet de iure petitoris, consil. 200. numero 21. consil. 531. nu. 1. consil. 207. nu. 32. consilio 240. numero 16. consilio 293. nu. 17. & 18. consil. 400. numero 1.

Possessoris de iure, uel non iure non est curandum, quando quis nullum habet ius in re, consil. 505. num. 4.

Possessores utrum foueant ius, nec ne, non est curandum, quando constat nullum ius competere auctori, consil. 531. num. 40.

Possessionis causam, quod nemo possit sibi mutare, nisi ex superuenienti causa, quomodo id procedat: & an procedat in materia pignorum: & de quodam consilio Socini, consil. 220. nu. 9.

Possessionis traditionem petens ex noua causa, & nouo iure, censetur in necessarium antecedens petere se declarari dominum, conf. 408. nu. 19.

Possidens uxor bona mariti, ex una causa, potest sibi causam possessionis mutare ex noua causa superueniente, consil. 447. numero 23.

Possidens bona ex alia causa, potest sibi causam possessionis mutare ex noua causa, quæ superueniat, consil. 447. num. 24.

Possessio non solum potest mutari, sed etiam potest mutari dominium, superueniente noua causa: & in tali mutatione attenditur solus animus, conf. 447. nu. 25.

Possessio. Coniectura potissima quæ sit ad probandam mutationem possessionis in uxore, quæ possedit bona per multos annos post mortem mariti, conf. 447. nu. 26.

Possessionis, uel retentionis causam ut possit quilibet sibi mutare, noua causa concedere solet: & ex coniecturis præsumitur facta talis mutatio: & præsumitur talis mutatio facta quando causa secunda est utilior, quam prima, conf. 452. nu. 17.

Possessio. Vxor licet sit cum marito in possessione bonorum, non tamen dicitur possidere, sed esse in possessione iure familiaritatis, conf. 778. nu. 31.

Possessionis causam sibi mutare non potuit vxor mortuo marito, nulla causa extrinseca accedente: & maxime quando non constituit in animo suo se uelle ex noua causa possidere: de quo animo debet apparere, conf. 778. nu. 32.

Possessionis causam sibi mutasse non dicitur Vxor, quæ cum marito possidebat iure familiaritatis, licet post mortem Viri remanserit in possessione domus, in qua cum eo habitabat, dicens se possidere iure dotis suæ, conf. 788. nu. 34.

Quod etiam præcedit, licet appareat, quod ipsa haberet bona Viri obligata pro dotibus suis: & licet hoc casu posset sibi mutare causam possessionis, & allegare, quod possidet iure pignoris pro dote sua, tamen si hoc a principio protestata non est, non dicitur sibi mutasse causam possessionis. d. consilio 778. numero 35.

Possessio. Quando quis non habuit ius, nisi reuocabiliter, non potest constituere fundamentum super possessione sua, superueniente noua causa, quæ ius eius infringit, consilio 557. numero 2.

Possessio non transferatur absque traditione, licet dominium transferatur absque traditione specialiter in ecclesiam, conf. 247. nu. 4. & uide supra, Dominium.

Possessio quædam aliquando reperitur, quæ appellatur civilissima, quia transferatur ipso iure: & quomodo id procedat, consilio 247. num. 5.

Possessio non transferatur in rebus nondum diuisis, uide supra, Diuisio.

Possessio non transferatur absque traditione, etiam in ecclesiam, conf. 271. nu. 32.

Possessio. Confessio si prolata sit super possessione, siue iudicialis, siue extraiudicialis, absolute præiudicat Confitenti: neque amplius contingit tractare de eius reuocatione, quia eiusmodi confessio operatur translationem possessionis in illum, quem confiteor possidere: uel saltem operatur amissionem possessionis in ipso, qui confitetur: & est communis conclusio: & quæ sit ratio, conf. 531. nu. 10. cum nu. seq.

Possessio quod transferatur, uel amittatur per confessionem, ut supra, prædicta secundum Pau. de Cas. non procedunt, nisi quando ex certa scientia fuit prolata talis confessio: sed non censetur excludi scientia præsumpta, quando quis errauit in facto proprio, conf. 531. nu. 12.

Possessio. Ex contractu, uel alio actu principis licet possit transferri dominium sine traditione, sicut etiam fit ex contractu ecclesiæ, non tamen transferatur possessio sine traditione, uel sine aliquo actu, qui habeat traditionis uim: quia possessio est facti, ideo eius translatio requirit factum, & non simplicia

simplici uerba, confilio 531. numero 16.
Possessio. Quauis secundum Canonistas, uel secundum aliquas Consuetudines dicatur aliquando, quod transfertur possessio ipso iure absque aliquo facto, id tamen legista non concederent, cum possessio sit animi, & facti: & possessio non transfertur per solam gratiam principis, conf. 531. nu. 17.
Possessio non potest censi translati sine traditione neque fauore ecclesie, neque alterius persone, ea optima ratione, quia alioquin sequeretur, quod ecclesie competeret publiciana ante traditionem, quod est falsum: & æquiparatur etiam publiciana remedijs possessorijs recuperandæ, conf. 531. nu. 18.
Possessio, quando uerum esset, quod ex contractu, uel actu principis transferretur ipso iure, deberet id intelligi, quando aliquid datur ipsi principi, non autem quando princeps dat alijs, conf. 531. numero 19.
Possessio uidetur posse transferri per consuetudinem, & statutum siue aliquo facto, prout seruatur ex decretis Mediolani, fauore fisci, conf. 531. nu. 20.
Possessio non transfertur ipso iure de iure communi, etiam fauore fisci, conf. 531. nu. 21.
Possessionem transferre absque aliquo facto licet possint princeps, uel statutum, hoc tamen non fit, nisi quando princeps, uel statutum ita expresse disponent: & tunc etiam est improprie translata possessio, sed habetur pro translata quod ad effectus superficiales, sed non quod ad omnes, quia talis translatio non concedit remedium recuperandæ, secundum magis communem opinionem, conf. 531. nu. 22.
Possessio Quauis in uerbis dispositiuis gratiæ subrogetur quis in locum Camere, etiam quod ad possessionem, debet id intelligi quod ad iura consequendi possessionem: & ex subsequenti declaratione, quod non uoluit possessionem ipso iure transferre quando postea Camera ipsa possedit usque ad dationem insolutum factam, conf. 531. nu. 23.
Possessio licet censeretur translata ipso iure per actum principis, quia tamen esset debilis translatio, potest princeps corporealem possessionem, & omne aliud ius possessionis transferre in alias personas, antequam ille primus consecutus sit eam, conf. 531. numero 25.
Possessio non potest transferri solo uerbo, quando sumus extra presentiam rei transferendæ, etiam si id uelit facere princeps: quia possessio est non tantum iuris, sed facti, secundum ueriores opinionem legistarum, conf. 532. nu. 1.
Et si princeps uult omnino id facere, opus est semper traditione alius rei corporeæ, puta annuli, uel hastæ, uel baculi: & eo casu requiritur presentia illius, in quem fit huiusmodi translatio, d. conf. 532. nu. 2.
Possessio licet censeretur translata solo uerbo per gratiam principis absque traditione, esset tamen ficta possessio, & ciuillissima, ita, quod non pateret interdictum recuperandæ possessionis, secundum ueriores, & magis communem opinionem Doctorum, conf. 532. nu. 3.
Possessio principaliter est facti, & in ea acquirenda solum considerantur actus corporis, & actus animi, conf. 560. nu. 28.
Possessio licet fuerit translata per Cameram, uel principem in aliquem absque reali traditione, potuit tamen postea eam in alium transferre, antequam ille primus fuerit consecutus actualem possessionem, conf. 532. nu. 4.
Et Iac. in l. quoties. C. de rei uendic. non obstat, quia loquitur respectu domini, & iuris, non autem possessionis, nisi incidenter, & male. d. conf. 532. nu. 5.
Possessio. Cessio iuris recuperandi possessionem si facta fuit alicui, & antequam cessionarius egerit, transiit cedens possessionem in alium, potuit id facere: tantomagis si id fecit ex iusta causa, & in utilitatem cessionarij, persoluendo id, quod ipse debebat, conf. 531. nu. 34.
Possessionis respectu si cessio facta fuit per principem alicui, censetur euauisse, quando antequam ille habuerit actualem possessionem, princeps tradidit ipsam possessionem uerè, & realiter & cum effectu alteri, dando ei bona in solutum: & iste debet præferri: & debet etiam, & multomagis procedere respectu possessionis: & quæ sit ratio, conf. 532. nu. 7.
Possessionis recuperandæ ius an competat ex persona Camere, uel principis, qui expresse cessit tale ius, confilio 532. numero 6.
Possessionis recuperandæ ius si princeps, uel Camera cessit alicui, & postea dedit insolutum bona, seu actualem possessionem alteri, tantquam creditori primi cessionarij, potuit id facere: & multomagis quia potuisset, etiam quod corporalis possessio fuisset apud illum primum cessionarium, conf. 532. nu. 9.
Possessio transfertur etiam ex inutili contractu, quia est facti, conf. 532. nu. 10. Sed uide in conf. 78. nu. 21. & uide etiam in conf. 97. nu. 46. & 47.
Possessio non transfertur ex actu simulato, uide infra, Simulatio.
Possessio, & dominium quod possit generaliter acquiri per alterum alteri, quomodo intelligatur, uide supra, Acquisitio.

Possessio non transfertur ex contractu inutili: & dato quod posset transferri, non sufficit translatio ficta per constitutum &c. conf. 78. nu. 21. Sed uide in conf. 532. nu. 10.
Possessio rei si mihi non tradatur per procuratorem, uel alium, qui gessit negotium meo nomine, potest per me cogi, ut illam mihi tradat: ergo est mihi ius acquisitum irrevocabiliter inuito ipso gestore, conf. 572. nu. 20.
Possessio est facti: nec transit de persona in personam, conf. 594. numero 4.
Possessionem bonorum si quis habuit breui spatio temporis, perinde est ac si nunquam translata fuisset in eum possessio: & præsumitur actus simulatus; etiam si id fuerit post ex interuallo: & in materia cessionis maxime, conf. 742. nu. 11.
Possessionis traditio an peti possit, stante clausula constituti: & de possessione tradita per clausulam constituti, uide supra, Constitutum, ubi posui.
Possessio non transfertur in uenditione, nisi exprimatnr, uide infra, Venditio.
Possessio non comprehenditur sub illis uerbis, cedens, & transferens &c. uide supra, Cessio.
Possessio. Coloni, satis est, quod obediunt Iudici: nec debent quere-re, an per solam recognitionem possessor non censeatur priuatus &c. conf. 142. nu. 9.
Possessor rei alienæ an deducat semina, uide in conf. 305. & infra, Semina.
Possessor non conductor, conf. 305. numero 3. & uide supra, Conductor.
Possessionem quis retinet per colonos: & in ea persistere debet, conf. 360. nu. 12.
Possessio nuda sine commodo non magis ponderanda est, quam tenuta conductoris, conf. 390. nu. 6.
Possessio an sit penes conductorem, uide in conf. 398.
Possidere non dicitur conductor neque naturaliter, neque ciuilitur, conf. 398. nu. 2.
Possessio. Conductor quauis non soluat pensionem, non tamen priuat dominum possessione, uidelicet si non constat, quod inter eum, & locatorem interuenit unquam controuersia super, dene-gata pensione: neque sine aliqua causa extrinsecus, id est, extra animum suum proveniente, potest mutare sibi causam, uel modum possidendi, conf. 398. nu. 3.
Possidere adhuc de presenti præsumitur locator, qui semel possidebat, conf. 398. nu. 4.
Possidens ciuilitur, censetur per decennium illam ciuilem amittere, si taceat, & negligat: hoc tamen non habet locum in conductore, qui neque ciuilitur, neque naturaliter possidet, sed omnis possessio apud locatorem est ab initio, conf. 398. nu. 5.
Possidere tunc solum incipit conductor, quando interuenit possessionem, puta quia dominum petentem sibi rem restitui finita locatione repellit, & ille non contradicit: uel cum denegat ei soluere pensionem, conf. 398. nu. 6.
Possessio. An colonus possit priuare dominum sua possessione, & eam transferre in alium: & quando, uide in conf. 560. nu. 22.
Possessione sua priuare dominum non potest colonus, conf. 560. nu. 22.
Possessione sua priuare dominum potest colonus, & eam transferre in alium, si transferat eam realiter, & cum effectu: non autem per fictionem, uel per actum ciuilem, confilio 560. numero 23.
Possessione priuare dominum non potest colonus, & eam transferre in alium, nisi per contractum habilem ad transferendam possessionem: & quomodo id intelligatur, & Alex. qui hoc dicit, quomodo intelligendus, & an colonus deponendo, commodando, aut locando rem alteri, transferat possessionem, & priuet dominum, conf. 560. nu. 24.
Possessione priuare dominum ut possit colonus, non uidetur esse necessarium, quod eam transferat in alium per contractum habilem ad transferendam possessionem, sed duntaxat requiritur, quod colonus uerè, & realiter, non autem fictè, tradat possessionem alteri, conf. 560. nu. 25.
Possessio. Colonus si faciat contractum cum extraneo, qui contractus de sui natura aptus sit ad transferendam possessionem, puta contractus uenditionis, non tamen interueniat uera traditio, sed ficta, non transfertur possessio, & ideo nihil facit qualitas contractus in hoc, sed solum ipsa realis traditio, & quæ sit ratio, conf. 560. nu. 26. cum nu. seq.
Possessio. Qualitas contractus, uel alterius tituli quod non sit necessaria ad translationem, uel acquisitionem possessionis, est euident, secundum communes regulas, & terminos iuris, quia possessio nihil habet commune cum proprietate, conf. 560. numero 27.
Possessio feudi, uide supra, Feudum.
Possessionis ueræ traditio in feudis in quibus consistat, uide supra, Feudum.
Possessoris in præiudiciu non ualet inuectitura, uide supra, Inuectitura.
Possessio ciuilis an transferatur in emptorem per clausulam constituti

- Statuti positam in uenditione bonorum feudalium, conf. 454. numero 1.**
- Possessio.** Feudatarius censetur naturaliter tantum possidere, & ciuile est apud dominum directum feudi, confil. 454. nu. 2.
- Possessio.** Feudatarius, & emphytheota quamuis non habeant absolute ciuilem & possessionem ipsius fundi, censentur tamen habere quasi ciuilem, & quomodo: & quod operetur omnes effectus, quos operaretur uera, & absoluta ciuile possessio, præterquam contra ipsum dominum iuris directi, confil. 454. nu. 3.
- Possessio.** In usufructuario consideratur quasi ciuile possessio, & ea quasi ciuile respectu iuris, quod habet usufructuarius, operatur quicquid absoluta ciuile operaretur in eo, qui esset absolute dominus, confil. 454. nu. 4.
- Possessio.** Emphytheota, & feudatarius habent fortius ius, quam habeat usufructuarius, cum ipsi habeant utile dominium, ideoque & fortius debent habere ius in possessione, confil. 454. nu. 5.
- Possessionem ciuilem habens, præferendus est habenti naturalem, præsertim naturalem clandestinam, aut uiolentam, uel alio modo non legitimam, confil. 454. nu. 6.**
- Possessio quasi ciuile, & ciuile quamuis differant, ambæ tamen operantur eisdem effectus, etiam respectu ipsorum bonorum, & respectu actualis, seu corporalis possessionis, confil. 454. nu. 7.**
- Possessio quasi ciuile præstat feudatario, ut possit præscribere: & reprobatur communiter Bar. uolens, quod sola naturalis sufficeret ad præscriptionem, confil. 454. nu. 8.**
- Possessionem naturalem an censetur etiam sibi retinere feudatarius uenditor, retinendo sibi usufructum, confil. 454. nu. 11.**
- Possessionem naturalem an censetur sibi retinere uenditor, quando retinuit sibi usufructum rei uenditæ &c. confil. 454. nu. 12. & uide infra, Usufructus.**
- Possessio.** Emphytheota, uel feudatarius si constituat sub se alium emphytheotam, uel feudatarium, censetur in eum transferre penitus naturalem possessionem, & apud se eam nullo modo retinet: sed si constituat usufructuarius, non censetur in eum transferre naturalem possessionem, quinimo eam apud se retinet, & transfert solum facultatem utendi fruendi: quamuis alijs casibus usufructuarius naturaliter possideat: & de ratione differentie inter hos casus, confil. 454. nu. 13.
- Possessio.** Si concurrant conductio, & præcarium, quæ duo sunt contraria respectu possessionis, præfertur conductio, & ita præfertur æquus, per quem non censetur translata possessio, confil. 454. nu. 17.
- Et quid si concurrant constitutum, & reseruatio usufructus, quomodo hæc concordabuntur, ibidem. d. confil. 454. nu. 17.**
- Possessio potest solo animo amitti, confil. 531. nu. 11.**
- Possessio perditur funditus per captiuitatem alicuius, confil. 756. nu. 4.**
- Possessionem non amittit nisi naturalem eiectus uiolenter de possessione, ciuilem autem retinet: & sola ciuile sufficit etiam ad recuperandum naturalem propria autoritate &c. confilio 78. numero 5.**
- Possessionem etiam ciuilem an amittat eiectus uiolenter, quando non poterat de facili resistere: & quomodo id procedat, confil. 78. nu. 6.**
- Possessionem omnem indistincte an amittat expulsus cum magna ui, ut per exercitum, uel magnam turbam hominum: & de intelligentia tex. in l. quod meo. §. fin. ff. de acquir. possell. & an intelligatur de sola naturali, ut illa amittatur, non autem ciuile, confil. 78. nu. 7.**
- Possessionem ciuilem non amittit expulsus per uim quantuncunque magnam, dummodo habeat animum recuperandi de facto: & intra quantum tempus possit recuperare, confil. 78. nu. 8.**
- Possessio etiam ciuile amittitur per magnam uim in dubio, secus quando constat, quod non fuit amissus animus possidendi, puta si conuocati fuerunt amici &c. confil. 78. nu. 9.**
- Possessio ciuile an censetur amissa, quando quis poterat recuperare, & non recuperauit: & quod id non procedat, durante metu in personam, non autem metu, ne posset recuperari, confil. 78. nu. 10.**
- Possessionem Castri habens, an censetur etiam eam habere prædiorum, & aliarum rerum omnium a Castro dependentium, confil. 78. nu. 12.**
- Possessio capta, seu facta apprehensione Castri in una parte, non censetur facta in totum in alijs rebus, & prædijs, quando sunt uarij apprehensores, confil. 78. nu. 13.**
- Possessio quando apprehenditur, requiritur principaliter animus, & effectus: & debet apprehendens esse in conspectu omnium rerum, confil. 292. nu. 23.**
- Pensio ipsius Castri, id est, edificijs transfertur, si contractus fiat in Castro: & non transfertur possessio iurisdictionis, nisi interuenierit aliquis actus iurisdictionalis, confil. 292. nu. 24.**
- Possessio.** Venditio Castri cum territorio, & iurisdictione, si celebratur in ipsomet loco, ubi situm est Castrum, transfertur, quid est possessio Castri, id est, edificijs, propter præsentiam rei, sed non transfertur iurdictio: neque territorium: & quæ sit ratio, confil. 292. nu. 31.
- Possessio diuersarum rerum eiusdem naturæ quando capitur, requiruntur diuersæ apprehensiones, ueluti quando sunt diuersa prædia: & multo magis quando sunt res diuersæ naturæ, confil. 292. numero 25.**
- Possessio per apprehensionem unius rei non cæsetur acquisita possessio alterius, siue uendantur diuersæ res habentes diuersam naturam, siue uendantur diuersæ res eiusdem naturæ: etiam in emptione plurium fundorum: & etiam in multis rebus, quæ comprehendantur sub aliqua uersitate iuris, ut sunt multæ res eiusdem hereditatis, confil. 292. nu. 33.**
- Possessio nulla acquisita censetur per fratrem, licet solus possederit uel deputauerit officiales, stante dominio utili alterius: sed præsumitur id factum iure familiaritatis, fraternitatis, & domesticitatis, & potius de gratia, quam ex debito: nisi probetur, quod ex debito, & iure sibi competenti, & non ex gratia possederit, altero sciente, & quod ita expresse dixerit, & fecerit, non obstante prohibitione alterius, confil. 778. nu. 23.**
- Quod uide in terminis, quando quis solus deputauit officiales in Castro: d. confil. 778. nu. 24.**
- Possessio.** Socius potest habitare totam domum communem sine solutione alicuius pensionis: nec per hoc intelligitur illam possidere in solidum, confil. 778. nu. 25.
- Et Socius si habitat totam domum communem, non præsumitur dolo fecisse: sed tantum dicitur habitasse ratione partis suæ: nec alter socius dicitur desisse possidere, si non fuit prohibitus ingredi, uel expulsus &c. d. confil. 778. nu. 26.**
- Possessio.** Perceptio fructuum Castri communis licet facta fuerit per aliquem in solidum, non tamen dicitur priuasse socium possessione partis suæ, sed potius dicitur facta iure familiaritatis, quam iure proprio, confil. 778. nu. 27. ut excludatur præsumptio delicti, ibidem nu. 28.
- Neque per hoc dicitur turbasse socium in possessione partis suæ: nisi constet aliter, quod hoc fecerit animo ipsum priuandi, uel turbandi, d. confil. 778. nu. 29.**
- Possessio an, & quando transferatur per sequestrum Iudicis, uide in confil. 75. & infra, Sequestrum.**
- Possessio.** Licentia iudicis de alienando non censetur priuare aliquem in sua possessione sine causa cognitione, & per ipsum met Iudicem est reuocanda, confil. 128. nu. 17.
- Possessor etiam iniustus an possit sine citatione amoueri, uide supra, Citatio.**
- Possessor iniustus dicitur ille, qui possidet cum autoritate Iudicis, sed non seruatis seruandis, id est, per sententiam, uel preceptum, uel similem actum non iure factum, quamuis esset factus recte, confil. 287. nu. 55.**
- Possessio tanquam res modici momenti, uel præiudicij, potest indistincte per principem tolli: præsertim possessio bonorum feudalium: & præsertim stantibus clausulis, de potestatis plenitudine, & remota cuiusvis personæ contradictione, & clausula, non obstante quod non citetur possessor &c. confil. 434. nu. 24.**
- Possessor iniustus potest per principem priuari, etiam non citatus, uide supra, Citatio.**
- Possessio.** Debet de facto quis per Iudicem priuari, si notorie constat, eum non habere ius in proprietate, neque etiam in possessione, confil. 488. nu. 4.
- Possessoribus non citatis, licitum est impune defendere de facto possessionem suam aduersus officiales, seu executores: & multo magis aduersus priuatas personas, confil. 703. nu. 5.**
- Possessione sua priuari non debet absque citatione possessor etiam iniustus, confil. 67. nu. 11.**
- Possessor male fidei, uel cum titulo, an, & quando teneatur ad fructus, uide supra, Fructus.**
- Possessor male fidei, uide supra, Mala fides.**
- Possessio.** Qui restitutus esset de nouo ad possessionem rei, multo magis si eam possidet, manutenendus est in ea possessione, confil. 347. nu. 3. & nu. 22.
- Possessio.** Si non possidenti rem competeret actio contra possidetes eam, scilicet in subsidium, debet multo magis conservari in possessione, quam habet, confil. 572. nu. 25.
- Possessio defuncti quod continetur in herede, stante statuto &c. uide infra, Statutum.**
- Possessionis suæ titulum an quis cogatur ostendere: præsertim Prælati, uel commendatarii in beneficijs, & quando non cogatur, sed sufficiat colorata possessio, uide in confil. 542.**
- Possessio.** Prælati quando agit, non super titulo sui beneficii, sed agit prore aliqua pertinetente ad ipsum beneficium, & opponitur sibi, quod non habet canonicum titulum, tunc non compellitur titulum probare, sed sufficit ei esse in colorata possessione beneficii: & est communis conclusio Doctorum, confil. 542. nu. 1. & quando quis dicatur esse in colorata possessione, ibidem nu. 4.
- Possessiois suæ titulum nemo cogitur ostendere, confil. 542. numero 2.**
- Possessionis suæ titulum tenetur ostendere quilibet possidens rem, in qua princeps, uel alius habet superioritatem, alioquin est priuandus: puta si quis possideat feudum, uel emphytheotum, uel quid**

quid simile: reiecta opinione Bartoli, conf. 604. nu. 2. & uide etiā infra, Titulus.

Possessio. Quod in nullius bonis est, iure naturali occupanti conceditur: & sedium occupatio, & dominorum distinctio, sunt de iure gentium, conf. 769. nu. 19.

Possessio. Nulli licet occupare, quod ab alio fuit occupatum, quia esset contra ius naturæ, & contra præcepta Decalogi, conf. 769. num. 22.

Possessio communis omnium erat de iure naturali primeuo, & acquisitio eorum, quæ in cælo, terra, mariq; capiuntur: & malè sentiunt gl. & Speculum dicunt, quod aliquid erat proprium post peccatum Protoplasti: & de illis uerbis, in sudore uultus tui &c. conf. 769. nu. 96.

Possidendi iustam causam licet præbeant autoritas & iussus superioris, & habeantur loco tituli, illud est de iure fori, non de iure poli, conf. 769. nu. 29.

Possessio. Impossibile est, quod qui seipsum non possidet, alia possideat, conf. 769. nu. 64.

Possidere seipsum non dicuntur subditi, conf. 113. nu. 6.

Possessionem uacantem potuit quis sibi propria autoritate apprehendere: & multo magis si in instrumento adest constitutum, cum licentia ingrediendi, conf. 782. nu. 37.

Possessionem ingrediendi propria autoritate si quis habeat facultatem, & adit Iudicem pro licentia, an tunc requiratur citatio partis: & quomodo id procedat, uide in conf. 131. Et tale pactum in contractu non requirit factum Iudicis: consilium tamè est, quod adeatur Iudex: & quando tale consilium uertatur in necessitatè, conf. 173. nu. 9.

Possessionem ingredi qui potest propria autoritate, & ciuilius agere impetrat licentiam a Iudice, tunc de licentia est nulla, si non fuit citata pars, quæ possidet, secundum communem opinionem, conf. 131. num. 1.

Sed limitatur, ut non procedat, quando in impetranda tali licentia, posuit principale fundamentum in sua propria autoritate, & solum petit nuntium, uel familiam ad associandum, ut euitarentur rixæ: uel quando seruauit sibi ius propriæ autoritatis, & protestatus fuit nolle præiudicare. d. conf. 131. num. 2.

Possessio. Associatio secunda, & licentia de ingrediendo possessionem alteri concessa sine mentione primæ licentiæ, & absque citatione possessoris, est nulla: & præsumitur concessa per Iudicem, non animo reuocandi primam, sed potius per obliuionem primæ, & per astutiam, & circumuentionem impetrantis, conf. 131. num. 3.

Possessionis apprehensio facta propria autoritate uigore pacti ualeret, & tunc non requiritur citatio partis, neque ulla notitia, secundum communem opinionem, conf. 131. nu. 4.

Possessionis apprehensio facta, impetrata licentia Iudicis, per eum, qui poterat propria autoritate, licet fortè sit nulla, nõ citata parte, debet tamen confirmari per Iudicem, citata parte, conf. 131. numer. 5.

Possessio. Facultas competens uigore pacti conuenti de expellendo aliquem a possessione, & ingrediendo propria autoritate competit etiam contra successores, quia est executio non personalis, sed realis, conf. 131. nu. 8.

Possessio. An propter licentiam, seu pactum de ingrediendo bona debitoris propria autoritate, censetur constitutum pignus, uide supra, Pignus.

Et tale pactum potest habere locum etiam in alijs contractibus, & actibus, in quibus non contrahitur pignus, conf. 446. nu. 2.

Possessionem ingrediendi in bonis debitoris propria autoritate pactum, seu licentia non habet locum contra singularem successorem nisi sit adiectum ad executionem iuris realis, id est, pignoris: nõ autem si sit adiectum ad executionem iuris personalis, conf. 446. num. 3.

Possessio. Clausula continens licentiam ingrediendi propria autoritate & accipiendi &c. iuncta cum constituto, solet operari, ut liceat emptori ingredi etiam per uim, conf. 454. nu. 15.

Et pariter solet operari talis licentia, quod casu quo per constitutum esset translata sola ciuilis, & remaneret transferenda naturalis, licitum est ipsi emptori, uel creditori eueniente casu, ingredi autoritate propria: & censetur habere ciuilem, & naturalem. d. conf. 454. nu. 16.

Possessionem fundi empti propria autoritate ingredi licet, quando in instrumento est clausula, dedit, & tradidit, conf. 634. num. 3. & supra, Emptor.

Possessionem propria autoritate apprehendere non potest ecclesiastica, conf. 271. nu. 33.

Possessio. Vxor an possit propria autoritate capere fructus existentes in prædijs emptis per eam de pecunia dotali, pro quibus matres subiuit litem: & an incurrat pœnam statuti punientis inuasionem, conf. 746. nu. 7.

Possessio. Dispositio. l. si quis in tantam. C. unde ui, locum habet et in muliere: & statutum puniens uiolentiam uel cum armis, uel sine armis, locum habet etiam in muliere, conf. 746. nu. 8. & uide ibidem nu. 11. & 13.

Possessio. Iuris ignorantia non excuset à pœna. l. si quis in tantam,

C. unde ui, conf. 746. numer. 10.

Possessio. Dispositio. l. si quis in tantam, quod locum habeat etiam in muliere, procedit, quando mulier inuasisset possessionem prædij alieni, secus si rei suæ, dummodo dicat se fuisse iuris ignaram quæ præsumptio facillè admittitur in muliere ex quacunque leui, & minima excusatione, conf. 746. nu. 11.

Possessio. Statutum puniens uiolentiam, seu inuasionem, quod locum habeat etiam in muliere, non procedit in inuasionem rei suæ, conf. 746. num. 13.

Possessio. Nemo cadit in pœnam. l. si quis in tantam, quando percepit fructus bonorum, non animo spoliandi aliquem, sed potius credens se possidere, & habuit iustam causam credendi: & est communis opinio: puta si paulò ante possederat, conf. 746. num. 15.

Possessionem ingrediens a seipso, licet habeat licentiam a Iudice, an dicatur spoliare parte non citata, uide infra, Spoliatus.

Possessione spoliatus est ante omnia restituendus &c. uide infra, Spoliatus, Spolium.

Possessio. De missione in possessionem facta de legatario, quando hæres dissipat, uel alienat bona: & quid operetur talis possessio: & an missio in possessionem fiat contra tertios possessores: & an tertius possit impedire &c. uide in conf. 133. nu. 8. cum seq. & uide supra, Legatum, Legatarius.

Possessio uidetur esse pars rei: neque dicitur plenum dominium, nisi si proprietas iuncta sit cum possessione, conf. 337. nu. 7.

Possessio uenit aliquando appellatione proprietatis: adeo quod amissio possessionis potest sæpenumero proprietatis amissionem producere: & saltem præiudicium maximum regulariter parit ipsi proprietati, conf. 337. nu. 8.

Possessionem petendi ius quando censetur amissum per lapsum triginta annorum, conf. 388. nu. 8.

Possessor quando habeat ius offerendi pro defensione sue possessionis, & possit illud quandoque deducere, etiam in executione uide supra, Offerendi ius.

Possessio seu quasi possessio non potest haberi in iuribus incorporalibus, nisi duobus interuenientibus, scilicet scientia, & patientia aduersarij, conf. 561. nu. 13.

Possideri potest medietas bonorum, conf. 767. nu. 11.

Possessor, seu possessor hæreditatis habere non debuit, qui possessor non durauit, & qui de proximo sperabatur remouendus, conf. 161. num. 4.

Possessio. An dici possit esse in possessione, qui recepit annuas præstationes, conf. 174. nu. 6.

Possessio uel quasi an detur in personalibus: & cur detur præscriptio, conf. 174. num. 8.

POSSESSIO TURBATA. Quando quis agit de possessione turbata, & in effectu proponit merum possessorium retinendi, quæ sint necessariò per eum probanda, ut possit obtinere: & de probatione possessionis: & de possessorio retinenda: & de operario conducto ad laborandum in bonis: & an possit ferri contra eum condemnatio: & quando: & quando requiratur prius protestatio contra eum, seu denuntiatio: & quid si nominet dominum in iudicio, uide in conf. 560.

Possessio turbata. Si quis probauit possidisse non ui, neque clam, neque precario, sed quieto, libero, & legitimo modo, & non solù tempore litis contestatæ, uel turbationis ei illatæ, sed per totum illum annum &c. defendendus est in ea possessione, & condemnandi sunt, qui cum turbauerunt, conf. 560. nu. 15.

Et satis est etiam probare de legitima possessione illius temporis, quo fuit turbatus, & quo fuit deducta res in iudicium, d. conf. 560. num. 16.

Possessio turbata. Cõdemnatio an ferri possit aduersus operarios, seu laboratores in re, uel bonis alicuius, conf. 560. nu. 30.

Possessio turbata. Operarius non potest accusari de ui turbatiua, nisi fuerit ei prius facta protestatio: quia ante protestationem præsumitur ignorans, & in bona fide: si uerò sit sciens, & in mala fide, tunc non requiritur protestatio, quia qui certus est &c. conf. 560. num. 31.

Possessio turbata. Operario an debeat ferri protestatio, non solum ut sciat, sed etiam ad effectum, ne labore in bonis ulterius &c. & quando solum requiratur protestatio, seu denuntiatio contra operarium, secundum communem opinionem, conf. 560. num. 32.

Possessio turbata. Operario an fiat protestatio, ut aliquid faciat: & an non laborare sit aliquid facere &c. & quod mala fides operarij sit in causa, ut condemnetur, ergo sola scientia sufficiat: & protestatio non requiratur, ut non laboret in bonis, sed requiratur ad hoc, ut si perseuerauerit, possit iuridicè condemnari, conf. 560. nu. 33.

Possessio turbata. Quando conuenitur aliquis colonus, uel operarius, non quia simpliciter possideat, uel decineat aliquid, sed quia ipse fecit actum aliquem in ea re, quæ est alterius, tunc potest cõdemnari, non obstante quod nominet dominum in iudicio, conf. 560. nu. 34.

Possessio turbata. An concedendus sit terminus colonus, uel operario nominanti dominum in iudicio, & interim suspendendum iudicium, & quod non, quando colonus, uel operarius est in mala fide, conf. 560. nu. 35.

Et talis dilatio solet cōcedi colono; uel operario ad hoc; ut se possit instruere a domino: & nominato domino, si compareat, nō est eximendus colonus, uel operarius, imō procedendum est contra utrumque. d. conf. 560. nu. 36.

Possessio turbata. Statutum simpliciter puniens eum, qui turbauerit alium in possessione, & disponens, quod possessio debeat restitui, debet intelligi in casu, in quo potest restitui possessio: puta si interuenerit uis expulsiua, conf. 606. nu. 4.

Possessorium non dicitur, nisi respectu petitorij, quia sunt inter se correlatiua, conf. 174. nu. 2.

Possessorium iudicium cur ita dicamus, conf. 174. nu. 3.

Possessoria omnia iudicia cur appellata sint interdicta: & quod sint ueluti preparatoria ad petitorium, id est, ad causam dominij: & quod illico expediantur, datis breuioribus dilationibus, & leuiori cognitione adhibita: & appellentur quid momentaneum: & nō detur appellatio, conf. 174. nu. 4.

Possessorium censetur intentatum, quando sola petitur possessio: petitorium uerō, quando petitur res ipsa, super qua possessio asseritur fundari: & uide de modo cognoscendi petitorium a possessorio, conf. 174. nu. 40.

Possessorium. In iudicio mere possessorio non est opus causam allegare: immo & si sit allegata causa, & non probata, non nocet: & quomodo id procedat, conf. 175. nu. 18.

Possessorium. Petitorium potest incidenter deduci ad possessorium, conf. 197. nu. 14.

Possessorium. Ius super possessorio tantum potest facilius tolli per principem, conf. 434. nu. 24.

Possessorium. Articulus an quis fuerit per principem iuste priuatus, nec ne, non debet tractari in iudicio possessorio; cum sit articulus requirens altiore indagine, sed in iudicio petitorio: & quomodo, conf. 434. nu. 30. cum nu. seq.

Possessorium iudicium omne dicitur esse summariū, consil. 434. numero 31.

Possessorium. Senatus, & ita Iudex laicus est Iudex competens respectu possessorij in beneficijs, & potest manum apponere: & est communis opinio: & an sit Iudex competens, stante pendentia litis in Curia Romana: & quid possit tunc facere, conf. 487. nu. 1. cum seq.

Possessorium. Princeps secularis potest apponere manum ad possessorium beneficij ecclesiastici, tanquam uolēs impedire rixas, & scandala, conf. 75. nu. 5.

Possessorium. Fama solet per se sufficere in possessorijs, conf. 560. nu. 4. & uide supra, Fama.

Possessorium. In possessorijs sufficiunt leuiiores probationes, consil. 560. nu. 9.

Possessorium de petitione generali in possessorio: & quod debeat fieri declaratio ante sententiam, uide in conf. 625.

Possessorium. Petitio censetur comprehendere omnia remedia possessoria quādo dependet a supplicatione, quā cōcludebat in possessorio, non magis in uno remedio, q̄ in alio, conf. 625. nu. 1.

Et est in facultate alicuius declarare: quādoque ante sententiam petitionem suam, si pars aduersa non petat prius talem declarationem, ibid. d. conf. 625. nu. 2.

Possessorij causam absorbet proprietatis ratio; de qua euidenter constat, conf. 763. nu. 24.

Possessorium intentare potius, quā petitorium, salubrius, & consultius est, secundum Iuris ordinem, quia plurima sunt possessio nis commoda, conf. 763. nu. 25.

Possessorium. Si aliquid non obstat in plenario iudicio petitorio, multominus poterit missionem in possessionem ex interdicto possessorio impedire, conf. 763. nu. 29.

Possessorium iudicium non admittit ea, quæ requirunt altiore indagine: sed ueniunt referuanda in plenario iudicio petitorij, conf. 763. nu. 54.

Et propter iuris difficultatem exceptio dicitur altiore quaestione, uel difficultate exigere, ita ut sit in iudicio proprietatis differenda. d. conf. 763. nu. 55.

Possessorium. Ordo iudiciarius debet seruari, etiam si sententia sit lata in possessorio, conf. 776. nu. 5.

Possessorium. Testis unicus deponens super possessorio, probat et si esset aliquantulum suspectus, consil. 777. numero 10.

Possessorium. De iudicio possessorio, & summario: & iuramento in supplementum probationis deferendo in eo: & quomodo probetur possessio: & plura in materia, uide in conf. 778. nu. 6.

Possessorij iudicij respectu causa magna non dicitur, licet sit de re magni ualoris, conf. 778. nu. 4.

Possessorij in causa, & sic in causa summaria sufficit semiplena probatio, uidelicet per famam, uel per unum testem, absque iuramento in supplementum probationis, conf. 778. nu. 6.

Possessorio in iudicio admittitur probatio possessionis per famā, conf. 778. nu. 7.

Possessorium. Notorius, & euidentis defectus proprietatis dicitur, quando patet per euidentiam rei, & quando probatus fuit in actis: & potest opponi in causa possessorij, & est communis opinio, conf. 174. nu. 16.

Possessorium. Qui habet titulum a uero, & iusto Principe, præ-

rendus est etiam in possessorio: quia tunc obstat regula, dolo facis, qui petis, quod restituitur es, conf. 433. nu. 15.

Possessorium. Sciens rem esse alienam, non debet admitti ad petendam possessionem, conf. 433. nu. 18.

Possessorium. Quando manifeste constat proprietatem pertinere ad possidentem, debet actor repelli: quod procedit non tantum in beneficialibus, sed etiam in profanis, conf. 433. nu. 19.

Possessorium remedium nullum competit hæredi, si aduersarius habuit titulum a defuncto, conf. 544. nu. 4.

Possessorium aliquod remedium an detur pro iuribus incorporalibus merè personalibus, ut sunt annuæ præstationes, secundum legistas: & quid secundum Canonistas: & quo casu detur, & de Castellano, cui soluebatur annua quædam pensio, an bene pro tali præstatione intentauerit possessorium: & an sibi debeatur destructo Castro, uide in conf. 174. cum tribus conf. seq.

Possessorium remedium, seu restitutio aliqua ad pristinum statum non datur pro iuribus incorporalibus merè personalibus: & est communis opinio, saltem apud legistas, & quæ sit ratio, cōf. 174. nu. 1. & nu. 2. cum seq. præsertim nu. 4. & 5.

Possessorium non dicitur, nisi respectu petitorij, quia sunt inter se correlatiua: & in personalibus nō datur petitorium, conf. 174. nu. 2.

Possessorium si daretur in incorporalibus omnino personalibus, ut sunt annuæ præstationes, quod absurdum sequeretur, consil. 174. numero 51.

Possessorium cur non detur in personalibus, alia ratio, & an dici possit esse in possessione, qui recepit annuas præstationes, conf. 174. nu. 6.

Possessorium. An pro iuribus incorporalibus habeat locum utile interdictum unde ui, & quod remedium possessorium habeat locum in incorporalibus realibus, id est, præstationibus annuis prouenientibus ex aliquo iure reali fundato super certa re, uel persona, non autem in incorporalibus merè personalibus, & quæ sit ratio differentia, conf. 174. nu. 7.

Possessorium remedium an secundum Canonistas detur in iuribus incorporalibus merè personalibus, conf. 174. nu. 9.

Et quod in hoc opinio legistarum, & Canonistarum non differat in puncto iuris, & uide responsum ad aliquos tex. Cano. & illorum declarationem, & quomodo procedat, uidelicet text. in c. querelam, de elec. & c. si de restitut. spol. & in c. cum ecclesia sit trina, de cau. posses. & proprietate. & in c. sicut, de re iudica. & c. ibidem. d. conf. 174. nu. 10. cum seq.

Possessorium iudicium quod tunc habeat locum pro talibus præstationibus, quando dominus est in quasi possessione exigendi collectas a suis subditis, & qua ratione, conf. 174. nu. 13.

Possessorio in iudicio an querendum sit de causa ipsius præstationis annuæ, & quando, conf. 174. nu. 17.

Possessorio in iudicio annuarum præstationum an tractandum sit, & obijciendum aliquid de causa talis præstationis, & quomodo, consil. 174. nu. 28.

Possessorium iudicium, & petitorium, quando censentur simul intentata in præstatione annuæ pensionis ex conclusionē libelli, conf. 174. nu. 38.

Possessorium. Redintegratio in possessorio fieri non potest, quando res ipsa amplius præstare non potest usum, quem prius præstabat: quia tunc censetur illa possessio perita, & non cadit redintegratio ad illam, conf. 174. nu. 26.

Possessorium non cadit in personalibus præstationibus, nulla subistente re, cui cohereret possessio, secundum magis communem opinionem, conf. 176. nu. 1.

Possessorium an detur in personalibus, eo quia datur præscriptio, quæ sine possessione non procedit: & uide contra Io. de ligna. cōf. 176. nu. 2.

Possessorium remedium licet detur pro iuribus incorporalibus, illud procedit, quando tale ius incorporale debetur respectu alienius rei, cui coheret: & quid respectu uassalagij, & subiedionis, consil. 176. nu. 4.

Possessorium. Tributum petens ex persona principis, debet etiam in possessorio probare, se ad id, & ex tali causa institutum a principe, conf. 176. nu. 5.

Possessorium. Obligatio personalis, etiam considerata per se, uidetur sufficiens ad producendum quoddam quasi possessorium, nullo etiam considerato petitorio: sed hæc opinio habet contra dicentes, consil. 598. nu. 2.

Possessorium. Obligatio personalis, non solum considerata per se, sed iuncta cum alia obligatione relaxandi certam partem bonorum, censetur talis obligatio, seu præstatio personalis fundata in iure reali, id est, facta contemplatione bonorum: & eo casu concludunt omnes Doctores, & Canonistæ, & Legistæ, dari quasi possessorium, conf. 598. nu. 3.

Possessorium aut est recuperanda: uel retinenda: uel adipiscenda, consil. 247. nu. 1.

Possessorium, seu iudicium cap. redintegranda, seu recuperanda, quomodo competat, uel procedat: & an admittatur exceptio dominij: & plura de possessorio recuperanda, uide in consil. 416.

Possessorium, seu iudicium recuperanda, secundum magis communem opinionem, non procedit contra bonæ fidei possessorē, qui

q. docet de iusto titulo: q. restringit, qñ reus habuit possessionē sine uitio: & requirit, q. actor nō dixerit reū clā possidere respe-
ctu possessionis ipsius actoris: & nō sufficeret actori allegare e-
iusmodi clādelinā possessionē, nisi et ea paret, cōf. 416. nu. 7.
Possessorium. In possessorio remedio recuperandē nō sufficit probatio
solius possessiones antiquioris: & qñq; descenditur ad confictū
probationis tituli ex utraq; parte qñ fieri pōt, et q. nō tractetur
iudicium petitoriū, sed dūtaxat ad corroborandum ius actoris,
uel rei in possessorio: & praeferitur habens titulum a uero domi-
no, & reijcitur habens titulum a non uero domino: quia obstat
regula, dolo facis, qui petis, quod restitutus est, cōf. 416. nu. 8.
Possessorium. In quolibet possessorio recuperandē admittitur ex-
ceptio domini, quando opponitur, non ab ipso spoliatore, sed
a tertio, scđm gl. cōiter approbatā: & quid si habuit causam a
spoliatore, cōf. 416. nu. 9. Et longē dūtaxat, excipere de domi-
nio, & opponere de titulo, remissiue, d. cōf. 416. nu. 10.
Possessorium. seu remedium recuperandē, quando non compe-
tat contra eum, qui fuit admittus longē pōt, quando spoliatus
cecidit, etiam in remedio, c. redintegranda, cōf. 416. nu. 11.
Possessorium. In possessorio, seu remedio, c. redintegranda, sufficit
probare simpliciter antiquiorem possessionem: tamen probata
antiquiori possessione, censetur etiam probata praeiudicatione
iuris possessio totius temporis usque ad actum spolij: & quomo-
do, cap. redintegranda, datur etiam contra tertiam possessionem,
cōf. 416. nu. 12. & uide etiam ibidem in additione.
Possessorium. In possessorio recuperandē repellitur, qui semper
possessionē mala fide, cōf. 416. nu. 13.
Et in hac materia ad exclusionem actoris sufficit lapsus triginta
annorum, quibus possessio fuit amissa, & nō egit, d. cōf. 416. nu. 14.
Possessorium. Possessio praeiudicat haberi ex titulo praecedenti,
& annullato titulo, censetur pariter annullata, uir ipsius posses-
sionis: & tunc in possessorio recuperandē proculdubio haberet
locū rō, q. dolo facit, qui petit, q. restitutus est, cōf. 416. nu. 15.
Possessorium. In remedio recuperandē, non procedit, quando noto-
rium est de defectu proprietatis eius, qui agit: & an procedat so-
lum in beneficialibus: & quid si proceditur sola facti ueritate
inspecta, cōf. 416. nu. 17. & uide ibidem in add.
Possessorium. Quando constat de notorio non iure agentis, hac
exceptio obstat ei etiam in possessorio recuperandē, cōf. 432. nu. 2.
Possessorium. In quolibet possessorio recuperandē, admittitur
exceptio domini, quando opponitur, non ab ipso spoliatore,
sed a tertio, cōf. 433. nu. 16.
Possessorio recuperandē agens, repellendus est, si sit in mala fide,
puta quia eius titulus patitur euidentem exceptionem, ueluti
si sit concessus a non uero principe, uel domino, cōf. 433. nu. 17.
Possessorium. Sciēs rē esse alienā, nō debet admitti ad petendā pos-
sessionē: & id maxime seruandū est in remedio, c. redintegranda,
quia fuit inuentum causa euicandi peccatum, & c. cōf. 433. nu. 18.
Possessorium. Quando manifestē constat proprietatē prinere ad posses-
sionē, debet actor repellī etiam in iudicio recuperandē q. proce-
dit, nō tantū in beneficialibus, sed etiam in profani, cōf. 443. nu. 19.
Possessorium. De possessorio recuperandē: & de spoliatis a Iudi-
ce, uel a principe: & an in principe praeiudicatur iusta causa: &
an credatur principi: & plura de possessorio recuperandē, & c.
redintegranda, uide in cōf. 433.
Possessorium, seu remedium recuperandē, nō competit ei, qui logē an-
te cecidit a possessione, antequā reus cōuentus eā, ingressus
sit quod procedit etiam in remedio c. redintegranda, cōf. 433. nu. 1.
Possessorium. In spoliatis a Iudice, uel a principe, est necessarium
ante oīa docere se fuisse spoliatos iniuste, atq; inique: nisi hoc
prius discutatur, nō sunt audiendi in possessorio: ueluti in priua-
tione feudi facta per Iudicem, uel principem, cōf. 433. nu. 4.
Possessorium iudicium recuperandē, secundum magis communē
opinionem, non procedit contra bonae fidei possessorem, si do-
cet de iusto titulo, cōf. 433. nu. 12.
Possessorium. Etia q. procedatur in possessorio tantum, s. recuperan-
dē, potest descendit ad confictum tituli ex utraque parte: & pro-
batio solius possessionis antiquioris nō sufficit, cōf. 433. nu. 14.
Possessorium. De possessorio recuperandē: & de possessorio ex c.
redintegranda, uide etiam latē in cōf. 434.
Possessorium. Spoliatus, seu priuatus a Iudice, uel a principe non
restituatur, & ita non obinet in possessorio recuperandē: sed id
non procedit, quando Iudex, uel princeps non processit iudicia-
liter, sed extraiudicialiter, cōf. 434. nu. 1.
Possessorium. Quando agitur de reijciendo illum, qui intentat
possessorium recuperandē, non refert, utrum factum Iudicis,
uel principis sit iustum, aut iniustum, sed sufficit, q. actus fuerit
factus secundum formam, qua debebat fieri, cōf. 434. nu. 3.
Possessorium recuperandē, nō solet competere cōtra illum, qui
habet titulum a ueriori domino, cōf. 434. nu. 33.
Possessorium recuperandē, etiam ex c. redintegranda, nō compe-
tat his, q. praeiudicatur esse in mala fide: & praeiudicatur quis in ma-
la fide, si habuit titulum a non uero domino & c. cōf. 434. nu. 36.
Possessorium, seu remedium ex c. redintegranda, uidetur his tantū
cōpetere, qui ceciderunt a possessione per uolentiam alterius:
uel qui ceciderunt sine iusta causa, uel culpa: nō aut illis cōpe-

tit, q. uel ex iusta cā, uel ex culpa, uel et ex negligētia ceciderūt
& constat de culpa, si qs tacuit per decennium, cōf. 434. nu. 37.
Possessorium. Remedium canonis redintegranda, non uidetur com-
petere illi, qui cepit a possessione sua propter suam culpam:
& est culpa et stāte iusta causa absentiae necessaria, quia potest
fieri recuperatio per procuratores, cōf. 641. nu. 1.
Possessorium. Plura de possessorio remedio ex c. redintegranda, &
quae requirantur ad obtinendum in eo, & plura in materia, ui-
de etiam in cōf. 778.
Possessorio in iudicio, c. redintegranda, Iudex debet declarare a-
gētē redintegrādū esse ad suā pristinā possessionē, & aduersariū
cōdenandū esse ad restitutionem possessionis, cōf. 778. nu. 11.
Possessorio in remedio c. redintegranda, ut obtineatur, probari de-
bent haec extrema, uidelicet possessio antiquior ex parte agen-
tis, & recens ex parte aduersarij, absq; eo q. probetur agētē, uel
eū, ex cuius psona uenit, ex iniusta cā cecidisse a possessione: &
possessio antiquior praeiudicatur esse magis iusta, cōf. 778. nu. 12.
Et tali casu licet aliter nō fuerit probatū, agētē p uim fuisse de-
iectū a possessione, tñ dī probata spoliatio re ipsa, d. cōf. 778.
nu. 13. Et maxime qñ id cōprehenditur in rescripto, & cōmissio-
ne facta, quae nō est restricta ad interdictū unde ui, sed et cōm-
prehendit remedium, c. redintegranda d. cōf. 778. nu. 14.
Possessorio agens si narret se spoliatum, & obtinuit rescriptum su-
per interdicto unde ui, in quo habet probare possessionem tē-
pore spolij, & ipsam spoliationem, si dat petitionem adeo gene-
ralem, quod comprehendat etiam remedium, c. redintegranda, de-
bet succumbere, nisi probet spoliationem, cōf. 778. nu. 15.
Et licet etiam non sit deductum tale remediū, sed narrata sit uio-
lentia, tamē agens obtinebit, quamuis aliter probata nō sit spo-
liatio, propter clausulas generales libelli, non se adstringēs & c.
& petens sibi iustitiam ministrari, d. cōf. 778. nu. 16.
Possessorium. Interdictum unde ui, non competit, quando nō est
probatum, aliquem per uim expulsum esse priuatum posses-
sione, sed potius per uim compulsum, cōf. 778. nu. 19.
Possessorium. Remedium, c. redintegranda, non currit etiam cū actio-
ne q. metus causa: & sufficit in eo agētē priuatum esse posses-
sione sua propter quascunq; iniustas causas, cōf. 778. nu. 20.
Possessorium. Quando quis potest ius sibi propria autoritate dice-
re, non procedit dispositio, l. qui possessionē, ff. de ui arma. & si
postea fuit spoliatus ab illo, potest agere remedio recuperā-
dē, nō obstante exceptione alterius spoliationis, cōf. 778. nu. 39.
Possessorium. Vbi quis excusatur dolo, etiam propter iniustam cau-
sam, non datur contra eum interdictum unde ui, puta cōtra spo-
liatorem, qui mouetur autoritate propria, uel iusta, aut iniusta
ratione, & uide exemplum, cōf. 778. nu. 41.
Possessorium. Exceptio alterius spoliationis non competit, nisi
ubi potest competere interdictū unde ui, licet cōpetant alia re-
media: & tūc cōpetit remediū, c. redintegranda, cōf. 778. nu. 42.
Possessorium. Secūda uiolētia, & spoliatio maior non compensatur
cū prima minore: imō contra ipsam secūda spoliationē cōpetit
interdictū unde ui, uel actio q. metus causa, siue remediū, c. red-
integranda, nō obstante prima uiolētia, q. minor fuit, cōf. 778. nu. 43.
Possessorium. Remedium, c. redintegranda, nō cōpetit, qñ qs cecidit a pos-
sessione facto, & culpa sui, & uirtute pprij cōtractus, cōf. 778. nu. 44.
Sed quādo quis cecidit a possessione, etiam ex proprio cōtractu
nō perfectō, & cuius conditio non est purificata, habet locum
remedium dicti, c. redintegranda, d. cōf. 778. nu. 45.
Possessorium. Nemo potest de spolio conueniri, qui non spolia-
uit, uel spoliari mandauit: neq; alio remedio recuperandē, qui
non possidet, neque dolo delict possidere, cōf. 75. nu. 1.
Possessorium. An, & qñ snia lata cōtra spoliatorē, praeiudicat ter-
tiji possessoribus citatis, uel non citatis, uide in cōf. 625.
Possessorium, seu remedium interdicti unde ui, competit contra
spoliatorem, etiam si amplius non possideat, sed possideant ter-
tiji possesores, cōf. 625. nu. 4.
Possessorio qñ agitur cōtra spoliatorē, bene est citare tertios pos-
sesores, uel in initio litis, uel qñ incipiunt possidere: & tūc snia
lata contra spoliatorē, potest mitti executioni cōtra ipsos pos-
sesores citatos, sed si non fuerunt ab initio citati, processus ha-
ctenus factus non praeiudicat eis, cōf. 625. nu. 5.
Possessorium. Snia lata cōtra spoliatorē, non citatis tertiji pos-
sesoribus, quid, & quomodo possit prodesse ei, qui obtinuit sentē-
tiam: & q. habeat intentionem fundatam ad obtinendum aliā
sententiam contra ipsos possesores, cōf. 625. nu. 6.
Possessorium. Tertij possesores si habuerunt notitiam litis morē
contra spoliatorem, sententia lata contra spoliatorem eorū da-
torem praeiudicat eis absolutē, ideo bene est notificare eis litē,
sed si non habuerunt causam ab eo, non prodest notificatio non
facta in initio litis, & talis sententia tunc faciet solum qualem-
qualem probationē, tanquā res inter alios acta, cōf. 625. nu. 7.
Possessorium. Quod nulla currat praescriptio contra spoliatum in
fauorem tertij possessoris, quādiu pendet instantia litis morē
contra spoliatorem, uide intra Praescriptio.
Possessorium iudicium recuperandē, procedit, quāuis aduersarius
asserat, se adeptum fuisse possessionem autoritate Iudicis: quia
quādo nō constat Iudicē processisse legitimē citato possessore,
P periu-

- perinde est ac si de facto, & sine Iudice occupata fuerit possessio, conf. 625. nu. 7.
- Possessorij causa est appellabilis, quando intentatum fuit remedium canonis redintegranda: quod competit etiam personis laicis pro rebus profanis in terris Imperij, secundum communes opiniones: ideo censetur eis competere cum suis qualitatibus: inter quas est illa, ut deur appellatio, conf. 641. nu. 2. & vide supra, Appellatio.
- Possessorij causam absorbet proprietatis ratio, de qua euidenter constat: quod procedit etiam in possessorio recuperanda, quod est magis priuilegiatum, quod interdictum adipiscenda, conf. 763. nu. 24.
- Possessorium remedium, l. si quis conductionis, C. loca, & recuperanda, conf. 531. nu. 24.
- Possessorium remedium, l. si quis conductionis, C. loca, neque aliud remedium possessorium recuperanda, intentari non potest aduersus eum, qui non possidet, neque dolo desijt possidere, seu qui desijt possidere ex mandato Iudicis: neque etiam potest habere effectum contra filios, seu haeredes, qui possident ex iusto titulo, & bona fide, & habuerunt causam ab autore non uicioso, conf. 531. nu. 27.
- Possessorium. Regulariter exceptiones, quae competunt aduersus alia remedia recuperanda, competunt etiam contra remedium dictae, l. si quis conductionis, conf. 531. nu. 28.
- Possessorium remedium dictae, l. si quis conductionis, neque aliud remedium recuperanda, non potest habere locum contra eum, qui habet & titulum, & notorium dominium: puta si illud obtinuit per sententiam, quae facit notorium: & sufficit etiam, quod non sit acquisitum dominium per sententiam, sed alio modo, conf. 531. nu. 29.
- Possessorio iudicio aliquo retributorio non tenetur, qui possidet autoritate Iudicis, qui processit uia iudiciaria, confilio 531. nume. 30.
- Possessorium. Possidens ex datione insolutum facta per Iudicem, censetur possidere facto partis aduersae: & per consequens quando pars aduersa censetur praesumptione iuris cecidisse facto proprio, uel ex iusta causa, non competit ei aliquod remedium recuperanda, conf. 531. nu. 31.
- Possessorium. Actor, qui proposuit omne remedium sibi utilius ad recuperandam possessionem, uidetur etiam deduxisse, & posse obtinere ex iuribus sibi expressis cessis per Cameram in gratia: & licet in eum non fuerit translata possessio, si tamen fuit translatum ius eam recuperandi, tale ius potest cedere: & quando id non procedat, confilio 531. numero 32. cum nume. sequen.
- Possessorium iudicium male intentatur per minores, tanquam dicantur spoliati bonis, eo quod fuerunt alienata per tutores, conf. 205. nu. 86.
- Possessorium. Tutor an excederit fines autoritatis suae, hec discussio requirit altiore indagine, ideo quod non potest tractari in iudicijs possessorijs, quae sunt summaria: praesertim possessorium recuperanda, & spoliū non cadit in gentis per tutores, uel curatores, conf. 205. nu. 88.
- Possessorium. Redintegratio in possessorio fieri non potest, quando res ipsa amplius praestare non potest usum, quem prius praestabat, quia tunc censetur illa possessio perditā, & non cadit redintegratio ad illam, conf. 174. nu. 26.
- Possessorium remedium recuperanda an censetur concedi per statutum de continuanda possessione in haerem, conf. 798. nu. 9. & infra, Statutum.
- Possessorium retinenda. Exceptio dominij non opponitur in possessorio retinenda, nisi uterque habeat pares probationes de possessione: & an id verum: & quid quando defectus dominij, uel iuris est notorius, conf. 164. nu. 18.
- Possessorio interdicto uti possideris, quando censetur actum: & quod in eo opponatur exceptio dominij, & causae: & clausula, ius & iustitiam ministrari, non facit censeri intentatum possessorium redintegranda, quia est contrarium, conf. 175. nu. 19.
- Possessorium. In possessorio retinenda debent probationes illius, qui habet titulum, praeferrī probationibus partis aduersae, conf. 299. nu. 24.
- Possessorium. In possessorio retinenda praefertur pluralitas testium, conf. 299. nu. 27.
- Possessorium. In possessorio retinenda praefertur possessio antiquior, conf. 299. nu. 25.
- Possessorium. In possessorio retinenda praefendus est ille, qui probat de possessione antiquiori, conf. 560. nu. 17.
- Possessorium. Qui habet titulum, praefendus est in possessorio retinenda, conf. 560. nu. 20.
- Possessorium. Quando probationes possessionis sunt pares, tunc si quis habet ius in petitorio, prodest ei in possessorio retinenda, de quo agitur, secundum communiter Doctores, alias secus, conf. 569. nu. 21.
- Possessorium adipiscenda non competit, nisi in casibus a iure expressis: & obstat ei exceptio dominij, & iuris, quod reus habet in petitorio, & quod paratus est incōtinēti docere, cōf. 131. nu. 6.
- Possessorio adipiscenda agenti, licet regulariter non obstat exceptio dominij, & regula dolo facis &c. tamen id solum procedit, ubi talis exceptio requireret altiore indagine, nec statim posset uerificari: sed ubi de non iure agentis constaret, uel incontinenti probari posset, secus est, conf. 763. nu. 22.
- Possessorij causam absorbet proprietatis ratio, de qua euidenter constat: quod procedit etiam in possessorio recuperanda, quod est magis priuilegiatum, quam interdictum adipiscenda, conf. 763. nu. 24.
- Possessorium remedium interdicti quorum bonorum, ei competit cui summarie constat hereditatem esse delatam, conf. 763. nume. 21.
- Possessorium rimedium interdicti quorum bonorum, nedum succedenti de iure praetorio, sed etiam de iure ciuili, competit, saltem utiliter, licet non directo, conf. 763. nu. 26.
- Possessorium remedium interdicti quorum bonorum, quando intentatur, quomodo sit proponendum: & uide eius formam, & omnia extrema concurrentia, & requisita, ad obtinendum in tali remedio adipiscenda possessionis, conf. 563. nu. 26.
- Posit, haec dictio denotat tractum temporis, confilio 383. numero 11.
- Post, haec dictio, & dictio successiue, quid operentur, & quomodo intelligantur in substitutionibus &c. conf. 29. nu. 8. & uide infra, Substitutio.
- Post eum, de natura horum verborum, uide infra, Substitutio.
- Posteritas, Posterit. Appellatione posteritatis comprehenduntur omnes descendentes aequaliter, conf. 85. nu. 8.
- Posteris verbo omnes descendentes includuntur, conf. 765. nume. 27.
- Et omnes comprehenduntur in donatione facta alicui, & posteris suis: & intelligitur de posteris natis ex legitimo matrimonio: & non de legitimis, d. conf. 765. nu. 28. & 29.
- Posthumus, quomodo hodie possit substitui, uide infra, Substitutio.
- Posthumi si semel, vel bis nominentur in uno testamento, censetur talis qualitas repetita in omnibus partibus testamenti, in quibus simpliciter dicitur de filiis, conf. 262. nu. 15.
- Posthumus. Si in aliqua parte testamenti facta sit mentio de filiabus posthumis, & in alia parte dictum sit simpliciter de filiabus censetur tamen repetita mentio de posthumis: & haec praesumptio non temere est introducta, conf. 584. nu. 11.
- Posthumi omnes an comprehendantur in institutione facta de uentre, seu de ventre praegnante, uide in conf. 85. & infra, Venter.
- Positum, equiparatur restitutioni: & e contra: & non reintegrat id, quod in totum extinctum fuit, uidelicet usucapionem, conf. 756. nu. 3.
- Postulatum est potentius ad praeterita, quam restitutio in integrum, conf. 756. nu. 5.
- Potestas, & uoluntas, requiruntur copulatiue in quolibet actu, conf. 26. nu. 1. & conf. 55. nu. 7.
- Potestas, & uoluntas, copulatiue requiruntur in quolibet actu hominum, conf. 256. nu. 1.
- Potestas, & uoluntas, requiruntur in omni actu, praesertim in actu principis, conf. 185. nu. 11.
- PRACTICA communis sufficit quod ita se habeat, conf. 205. nume. 28.
- Practica est illa, a qua sumitur uera intelligentia, confilio 285. nume. 1.
- PRAETVM semper est paratum ad fructus praestandos, conf. 666. nume. 17.
- PRAE, haec dictio ident denotat, quod ante, conf. 329. nu. 1.
- PRAE BENEFICIA ecclesiastica, uide supra, Beneficium.
- PRAE CARITVM, & conductio si concurrant, praefertur conductio, uide supra, Conductio.
- PRAE CEDENTIA declarant subsequencia, uide supra, Actus.
- Præcedentia seu praeminentia, & prioritas, quando inferantur: & de eis, uide in conf. 556. uide infra, Praetatio.
- Præcedentia. Habens primum locum, debet praeferrī ceteris non habentibus: alias primum locus non uerificaretur, si non praecederet, nec ad alium finem datur primum locus, nisi ratione praeminentiae, & maioris honoris, conf. 556. nu. 2.
- Præcedentia. primum locus, & prima cathedra denotat, & sonat in praecedentiam: & claritas tituli denotat praeminentiam: & qui sedet in altiori loco, dicitur maior, confilio 556. nume. 6.
- PRÆCES, seu supplicatio, uide infra, Supplicatio.
- Præces principis habentur pro praecipis, conf. 186. num. 9.
- PRÆCEPTVM cum clausula, si senseris se grauatum, resoluitur in uim simplicis citationis habentis annexam petitionem, conf. 197. nu. 4. & uide supra, Citatio.
- Præceptum poenale potest fieri a Iudice, ne quid agas: uel ne me molestes &c. conf. 570. nu. 7.
- PRÆCIPITA TVS actus censetur esse ipso iure nullus, uide supra, Nullum.
- PRÆCISE, Verbum hoc recipit interpretationem laudabilem, conf. 771. nu. 36.

PRETIVM, siue pretium. Ex quantitate pretij declaratur, qualis sit contractus, consil. 112. nu. 6.
Pretij quantitas declarat contractum ambiguum, consil. 353. nu. 7. & uide supra, Contractus.
Pretij quantitas declarat, qualis sit contractus, uel actus, qui geritur, consil. 481. nu. 3. & declarat, quid sub uenditione comprehendatur, consil. 289. nu. 1.
Pretij quantitas solet declarare contractum ambiguum: secus quādo uerba instrumenti sunt clara, consil. 622. num. 5.
Pretij constitutio in dubio facit praesumi emptionem, & uenditionem, consil. 81. nu. 47. & uide infra, Venditio, & supra, Emptio, & consil. 543. nu. 2.
Pretij paruitas, & uilitas arguit uel instrumentum falsum, uel simulatum, uide infra, Simulatio.
Pretium. Confessio sola de pretio, de quo non apparet realis numeratio, facilius sapit simulationem, consil. 112. num. 7.
Pretium alienationis quādo non est iustum, debet alienatio ad iustam estimationem reduci, consil. 247. nu. 12.
Pretium rei quomodo probetur: & quomodo testes debeant deponere, uide supra, Estimatio ubi posui.
Pretium. In pretio licitum est contrahentibus se inuicem decipere, uide supra, Contractus, Contrahentes ubi posui.
Pretium rei, & res ipsa, interpretatione iuris, & considerato effectu, censetur unica res, consil. 486. nu. 2. ubi etiam, quod iniquum est, quod aliquis fruatur re, & pretio.
Pretium. Etiam antequam lapsus sit tempus conuentionis factę, si res, de qua agitur, receperit augmentum, uel decrementum, uel propter bonam, uel malam qualitatem temporum, uel propter aliam causam, tunc potest augeri, uel minui pretium, consil. 494. num. 6.
Pretium augendi qui habet facultatem, non potest augere in infinitum: sed peti debet pretium non omnino excessiuum, inspecta qualitate personarum, & temporum, arbitrio boni uiri, consil. 494. nu. 9.
Pretium. Pactum, & onus adiectum emptioni, censetur esse pars pretij, consil. 791. nu. 19. consil. 153. nu. 8. & uide supra, Diuisio, & infra, Venditio.
PRAEDICATORES mittendi sunt per Papam, ut homines ad fides Christi conuertantur: nec Prædicatores possunt se excusare per ignorantiam idiomatis, uel per mortis, uel cruciatuum timorem, consil. 769. nu. 11.
Prædicatores succedunt hodie Apostolis, & illos debent imitari, & partibus illorum fungi, consil. 769. nu. 12.
Prædicatores nostri temporis non sunt pariter caritatis cum Apostolis, & Martyribus, & cum plerisque illis succedentibus, ob defectum nostrorum temporum, in quibus & merita, & corpora defecerunt, consil. 769. nu. 85.
PRAEDIGATA. uide infra, Subiectum.
PRAEDICTA, hæc dictio non refertur ad immediatę præcedentia, sed ad aliquantulum remota, consil. 11. nu. 28.
Prædictis, hæc dictio habet relationem ad præcedentia, consil. 29. nu. 5. & uide ibidem, nu. 13.
PRAEDILECTVS à testatore &c. uide infra, Substitutus, & infra, Testator, ubi posui, & infra, Substitutio.
PRAEFATIS, hæc dictio denotat præcisam personalitatem, & refert præcisę ipsas personas specificę nominatas, & descriptas in dispositione: & non extenditur ad alias ibi nõ expresse comprehensas, dato quod in eis esset eadem ratio, consil. 511. nu. 16.
PRAEFATIONES, uide infra, Proëmium, ubi posui.
PRAEFERRI, uide infra, Prælatio.
PRAEIVDICIVM ueniens per indirectum, non solet haberi in consideratione, consil. 553. nu. 31.
Præiudicium, quod resultat secundario, & in consequentiam, non attenditur, consil. 752. nu. 14.
Præiudicium sibi facere quis censetur circa ius reale, eo ipso quod non declarat animum suum in contrarium: secus autem circa ius personale, consil. 12. nu. 5.
PRAELATIO. Vbi contingit controuersia in prælationibus, debet seruari consuetudo: & si controuertitur de sedendo, uel de incedendo, prius standum est consuetudini, consil. 510. num. 5. uide supra, Præcedentia.
PRAELATVS, **PRAELATVRA**. Prælatus nouus successor an teneatur stare locutioni factę per antecessores suos, uide supra, Locatio.
Prælati, uel Rectoris Ecclesię collegiatę electio pertinet de iure communi ad capitulum ipsius ecclesię: & confirmatio sola percommuni ad capitulum ipsius ecclesię: & confirmatio sola pertinet ad superiorem: & electio debet fieri de uiro idoneo &c. & tinet ad superiorem: & electio debet fieri de uiro idoneo &c. & melius fiet per multos, quàm per unum, consil. 183. nu. 1.
Prælatus, seu Rector Ecclesię eligi debet, qui sit gratus Canonicis quemadmodum eligi debent canonici grati Prælato, consil. 183. numero 2.
Prælatus, uel Rectoris confirmatio, & institutio, sunt actus, qui pertinent ad superiorem &c. uide supra, Confirmatio.
Prælatura. Quando tractatur causa contra Prælatum de prælatura, interim silent alia particulares præiudiciales causę, consil. 111. num. 3.

Prælatus, uide supra, Beneficium, Beneficiatus, & supra, Clericus.
PRAEOCCUPATIO. Non potest esse locus præoccupationi, nisi in casibus perplexis, ubi nulla potest interpretatio, uel concordia adhiberi, consil. 334. nu. 23.
PRAEPARATORIVM, **PRAEPARATVM**. Præparatum ipsum iudicandum est a præparatorijs, consil. 225. nu. 18.
Præparatorio super articulo dum disputatur, an tempus currat in negotio principali, uide infra, Tempus.
Præparatorij Iudex esse non potest, qui non potest esse Iudex præparati, consil. 386. nu. 26.
PRAEPOSITVS, **PRAEPOSITVRA**. Præpositura habet prærogatiuam, siue præeminentiam, & prælationem, consil. 707. numero 11.
Præpositura ecclesię collegiatę si uacet per obitum in diocesi, in qua Cardinalis habet indultum, ad quem spectet electio præpositi, & confirmatio: an ad Papam: an ad Cardinalem: an ad Capitulum, seu Canonicos, uide in consil. 183. nu. 4. & supra, Indultus.
Præpositi electio an concedatur canonicis etiam uigore Indulti concessi Cardinali &c. consil. 183. nu. 8.
Præpositus, seu Generalis ordinis religiosorum &c. uide infra, Religio.
PRAESBYTER, uide supra, Clericus.
PRAESCRIPTIO. Longissimi temporis ex multitudinem actuum factorum per aliquos, tanquam liberos, dat legitimā quasi possessionem libertatis, consil. 111. nu. 12.
Prescriptione longi, uel longissimi temporis acquiritur libertas a subiectione, sicut acquiritur ipsa iurisdictio, & subiectio: unde multę Ciuitates præscripserunt sibi merum imperium, seu libertatem: idque uerum maximē, quando nõ est prescriptio aduersus supremum principem, consil. 111. nu. 14.
Prescriptio. Libertas aduersus subiectionem, seu unionem cum aliqua Ciuitate, per quos actus prescribatur longissimo tempore, consil. 111. nu. 24.
Prescriptioni longissimi temporis, ex multis actibus probata, sicut acquiritur iurisdictio, & subiectio, ita etiam acquiritur libertas a subiectione, & iurisditione, consil. 112. nu. 19.
Prescriptio contra subiectionem, uel iurisditionem pro libertate, ex quibus actibus possessorijs procedat: & de estimo separatim: de deputatione officialium: de statutis, decretis, priuilegijs, & ordinibus particularibus: de diuersitate mensurarum, ponderum, ualoris, & cursus monetarum: de causis appellationum: consilij sapientum: Doctoribus non ingredientibus Collegia: & de datijs: & exemptione a maiore Magistratu, consil. 112. nu. 26.
Prescriptio. Libertas a subiectione, uel iurisditione prescribitur pro longissima tempora ex actibus possessorijs, uel quasi libertatis, & ex titulo habili: maximē quando non tractatur de prescriptione aduersus supremum principem, consil. 113. nu. 14.
Prescriptio libertatis a iurisditione ex quibus actibus procedat, uide etiam in consil. 114.
Prescriptio iurisditionis dupliciter procedit, actiue acquirendo iurisditionem, & subiectionem in alios, & passiue acquirendo libertatem a subiectione, consil. 114. nu. 7.
Prescriptio quęlibet regulariter requirit possessionem, uel quasi, & in materia prescribendę iurisditionis, actus, qui sunt, uel in modum libertatis, uel in modum subiectionis, constituunt quasi possessionem ipsius libertatis, uel subiectionis, consilio 114. numero 8.
Prescriptione acquiritur libertas a iurisditione, & probatur quasi possessio uniuersalis iurisditionis ex multis actibus, & consuetudine utendi separatione contra aliquem locum: etiam per unicum actum &c. consil. 130. nu. 18. & uide infra, Separatio.
Prescriptio. De prescriptione iurisditionis, uide in consil. 222.
Prescriptio iurium incorporalium an, & quando requiratur necessarius titulum, consil. 222. nu. 5.
Prescriptio aliqua non currit aduersus ea, quę præstantur in signum subiectionis, nisi prescriptio longissimi temporis, de cuius initio &c. consil. 227. nu. 17.
Prescriptio iurisditionis &c. uide etiam supra, Iurisdictio.
Prescriptio longissimi temporis, de cuius initio &c. currit etiam contra superioritatem Imperij, quando interuenit scientia Imperatorum: etiam sine titulo &c. consil. 62. nu. 34.
Prescribere an quis possit, ut non subist Imperio, est disputale, exceptis duobus casibus, consil. 62. nu. 35.
Prescribere potest sine dubio ecclesię, ut non subist Imperio, etiam si sit magna res, consil. 62. nu. 36.
Prescribere potest laicus contra Imperium, quando interim præstauit obedientiam, & subiectionem ecclesię, consilio 62. numero 37.
Prescriptione possunt acquiri iurisdictio, uel Imperium mixtum, uel merum, & an requiratur titulum, consil. 64. nu. 41.
Prescriptio iurium incorporalium non requirit titulum, & an prescriptio iurium incorporalium, quę respiciunt personas, ut iurisdictio, & quid si est prescriptio longissimi temporis, & an saltem debeat allegari ipse titulus, absque eo quod probetur, consil. 64. num. 42.
Prescriptio iurisditionis necessario non requirit titulum,

- quando lapsum est tempus, de cuius initio &c. vel saltem tempus centum annorum, conf. 54. nu. 43.
- Et de tex. in c. 1. de prescrip. in 6. quomodo intelligatur: & quando procedat, vel procedat, vide latè in d. conf. 74. numero 44. cum seq.
- Prescriptio iurisdictionis procedit ex tempore centum annorum sine titulo: & eo tempore possunt prescribi Ciuitates, & Castra, etiam contra Romanam ecclesiam: & prescriptio cum titulo, & prescriptio centum annorum, æquiparantur, conf. 64. nume. 48.
- Prescriptio. Tempus centum annorum, quod ad prescribendum, æquiparatur tempori, de cuius initio &c. & tunc non est necessarium allegare titulum, dato quod possessioni resisteret ius cõmunè, conf. 64. nu. 50. & nu. 94.
- Prescriptio iurisdictionis licet habeat presumptionem contra se, non tamen requiritur titulus, vel tempus, de cuius initio &c. Sed sufficit commune tempus, quod requiritur in prescriptio- ne corporalium, quando scilicet interuenit scientia illius, contra quem processit prescriptio: & maxime stante cursu longi temporis: & tunc non procedit tex. in d. c. 1. de prescri. in 6. conf. 64. nu. 52.
- Et sufficit scientia præsumpta Locumtenentium &c. ibi dem.
- Et tex. in d. c. 1. de prescrip. in 6. non procedit etiam, quando est leuis præsumptio pro illo, contra quem prescribitur, & fortior præsumptio pro prescribente, d. conf. 64. nu. 52.
- Item non procedit, quando præsumptio contra prescribentem non est certa in genere, & in specie, copulatiuè, d. conf. 64. nume. 53.
- Item non procedit, quando præsumptio iuris est quidem contra prescribentem, sed non fundat intentionem aduersarij, d. conf. 64. nu. 54.
- Prescriptio procedit cum titulo putatiuò, etiam dubio de iure: & maxime prescriptio longissimi temporis: & sufficit titulus putatiuò etiam per errorem in iustitiam in prescriptioe iurium incorporalium, conf. 64. nu. 57.
- Prescriptio iurisdictionis procedit etiam cum tempore quadraginta annorum stante titulo, conf. 64. nu. 58.
- Et credulitas probabilis habet uim tituli, d. conf. 64. nu. 59.
- Prescriptio unius rei potest procedere ex multis titulis, & causis, conf. 64. nu. 60.
- Prescribendi causam præstat titulus, qui potest de iure inualidari, conf. 64. nu. 61.
- Prescribere an possit princeps laicus, ut non sit sub Imperio, conf. 65. nu. 80.
- Prescriptio contra Imperium procedit saltem per tempus cẽtum annorum, etiam quod ad reseruata in signum superioritatis, uel præminentie, conf. 64. nu. 91.
- Prescriptio quod non procedat contra reseruata in signum superioritatis, hæc est regula fallit in prescriptioe centum annorum, conf. 64. nu. 92.
- Prescriptioe prohibita, non censetur prohibita prescriptio centum annorum, quia illa nunquam censetur exclusã, conf. 64. nu. 49. & nu. 93.
- Et procedunt prædicta facilius, si loquimur de ecclesia præscribente contra Imperium, quam de lucro, d. conf. 64. nu. 93.
- Prescriptio. Titulus debet saltem allegari in prescriptionibus contra imperium, conf. 64. nu. 95.
- Prescribere ut quis possit contra Imperium, an sit necesse, quod recognouerit Papam, & quod specificè probetur talis recognitio, conf. 64. nu. 96.
- Prescribi etiam potest res iurisdictionalis, quando adest titulus, conf. 67. nu. 8.
- Prescriptione tantum temporis, cuius initij non est memoria in contrarium, acquiruntur etiam ea, quæ sunt principi reseruata: & sublata prescriptioe, nunquam ita censetur sublata, quia non censetur prescriptio: sed titulus: & etiam quod non apparet de privilegijs, talis possessio non potest dici uiciosa, & sine titulo, conf. 290. nu. 7.
- Prescriptio. Consuetudo longissimi temporis continet etiam præscriptionem & ualeet prescriptio in huiusmodi actibus, de quibus, in consilio, conf. 439. nu. 4.
- Prescriptione possunt acquiri iura tenendi molendinum, uel nauem in fluminibus publicis, uide supra, Mediolanum, & supra, Flumen.
- Prescriptio regaliu &c. uide infra, Regalia.
- Prescriptio. Habens titulum à principè, non potest per aliquem priuatum molestari post lapsum quadriennij: & qui prætendit aliquod ius, potest duntaxat agere contra principem, iuxta. h. omnes, & l. bene à Zenone, C. de quadr. prescrip. quæ iura procedunt hodie non solum in Imperatore, sed & in alijs principibus, & in Duce Mediolani, & in materia feudali, & in principibus saltem habentibus, regalia, conf. 434. nu. 38.
- Prescriptio feudi, vel rei feudalis &c. uide supra, Feudum, ubi posui.
- Prescriptio an allegari, possit contra confines: & quod de iure canonico confines priuatorum possint prescribi, licet secus sit in confinibus territorij, vel diocesis, conf. 160. nu. 3.
- Prescriptione etiam potest acquiri, quicquid potest priuilegio concedi, conf. 64. nu. 88.
- Prescriptio non currit contra eum, qui longo tempore aliquid soluit sine causa, conf. 175. nu. 6.
- Prescriptio triginta annorum non requirit titulum, consilio 179. nume. 5.
- Prescriptio. Titulus putatiuò procedens ex iusta, & putatiua causa, quando sufficiunt in prescriptioe, conf. 179. nu. 6.
- Prescribens, seu possidens producat titulum, quicquid petit, uel asserit se possedisse ultra suum titulum, censetur petere, & possedisse cum mala fidei, conf. 299. nume. 14.
- Prescriptio non potest allegari, nisi quatenus est conformis titulo, super quo quis se fundat: & prescriptio excedens titulum, est prescriptio cum mala fide, quæ non potest procedere, conf. 34. nu. 14.
- Prescriptio cum titulo, & bona fide, requirit spatium saltem uiginti annorum, tanquam inter absentes, quando actor, & reus habitauerunt in diuersis prouincijs, nec tunc sufficiunt decem anni: & dicuntur absentes, quando habitant in diuersis prouincijs: & uide remissiue, quando dicantur separatæ Ciuitates, & se paratæ prouintie, conf. 377. nu. 7.
- Prescriptio. Titulus inualidus de iure non prodest, ad prescriptionem, etiam erranti: sed id non procedit, quando est ius disputabile, conf. 393. nu. 14.
- Prescriptio. Titulus pro empto, habet hoc speciale, & necessariu, ut talis titulus putatiuò non admittatur, nisi causa iustissima extet: & in titulo emptionis non sufficit opinio, nisi titulus interuenerit: quod tamen non absolute est uerum, sed ad hoc tendit, ut iustissima extet causa erroris: & sufficiens est error, si al-legetur per heredes, quod audierunt dici ab his, quibus successerunt: uel moti sunt ex publica fama, conf. 398. nu. 10.
- Prescriptio. Titulus continens errorem iuris, non prodest ad prescriptionem nisi admittat probabilem disputationem, consilio 418. nu. 20. & 22.
- Prescriptio. Titulus seu uerba tituli quando admittunt probabilem disputationem, non nocet error iuris, consilio 418. numero 22.
- Prescriptio. Sententia præbet iustam causam acquirendi ius ex prescriptioe, quia sententia tribuit titulum habilem ad prescribendum, etiam quod uerba sententie non sint adeo clara, conf. 418. nu. 16.
- Prescribendi iustam causam præstat etiam sententia lata inter alias personas, conf. 505. nu. 10.
- Prescriptio. Alienatio inualida non præstat titulum ad prescribendum, conf. 425. nu. 6.
- Prescriptio. Error iuris facilius excusat à fructibus, quam quod profuit ad usucapionem, consilio 503. numero 36. & uide supra, Fructus.
- Prescriptio nulla potest procedere, ubi adest fraus, & dolus, quia tunc mala fides subest, conf. 148. nu. 9.
- Prescriptio non potest procedere, ubi in contractu interuenit cuiusdam læsio vel in quantitate pretij, uel aliter, consilio 148. nume. 11.
- Prescriptio non nocet, stante enormi læsione, quia præsumitur mala fides, conf. 396. nu. 2.
- Prescriptio contra remedio. l. 2. C. de rescind. vend. & c. uide supra, Lex. 2. C. de rescind. vend. &c.
- Prescriptio an obstat renuntianti, uolenti rescindere contractum propter læsionem, conf. 543. nu. 27.
- Prescriptio non potuit currere, stante dolo præsumpto, & per consequens mala fide: & quid respectu, & fauore heredum defuncti: & an hæres teneatur exonerare conscientiam defuncti, conf. 543. nu. 28.
- Prescribere non potest, qui uerisimiliter habuit scientiam instrumentorum, quia præsumitur in mala fide, consilio 160. numero quarto.
- Prescriptio. Possessio violenta non prodest ad prescriptionem: nõ datur tunc prescriptio etiam longissimi temporis: etiam si mil-lies confirmaretur talis apprehensio, conf. 222. nu. 9.
- Prescribens, qui uult uti possessione alterius, cogitur ea uti cum suis uitijs: & mala fides defuncti nocet hæredi: & hæres non potest incipere prescriptionem ex persona sua, etiam cum bona fide, quia tenetur exonerare conscientiam defuncti, qui erat in mala fide: & est magis communis opinio, consilio 222. nume. 15.
- Prescribens uti non potest possessione prædecessoris, quando eo causam non habuit: & possessio fuit medio tempore apud aliũ, conf. 222. nu. 16.
- Prescriptio longissimi temporis triginta annorum dependet à negligẽcia non petentis: & hodie requirit saltem bonam fidem, & possessionem, conf. 244. nu. 32.
- Prescriptio quolibet hodie necessario requirit bonam fidem: neque ualeet statutum, uel decretum in contrarium: & statutum simpliciter loquens, intelligitur cum bona fide, consilio 249. nume. 9.

prescriptio nulla hodie habet locum, stante mala fide, etiam si statuentes vellent contrarium, conf. 249. nu. 21.

prescriptio. Producens privilegium, ex cuius inspectione constat, producentem non posse se iuvare ex eo, non etiam poterit se iuvare ex prescriptione, quia esset in mala fide: & censetur approbasse privilegium etiam contra se, conf. 249. nu. 19.

prescriptio. Hodie per iura canonica malafidei possessor nullo tempore prescribitur: quod procedit etiam in prescriptione actionum personalium: contra Bartolum, qui communiter reprobat, conf. 315. nu. 9.

prescribere non potest ullo unquam tempore existens in mala fide, etiam in terris Imperij, cum agatur de materia peccati: quod procedit etiam in actionibus personalibus: contra Bartolum: & limitatur hęc regula singulariter, conf. 28. nu. 1. & 2.

Sed mala fides allegari potest dumtaxat usque ad triginta annos & non postea: & transmutatur tunc malafides in bonam fidem, nisi contrarium probetur: & tam in personalibus, quam in realibus, d. conf. 28. nu. 2.

Prescribere non potest ullo tempore malafidei possessor: & an id procedat etiam quod ad actiones personales, conf. 58. nu. 1. & 4. prescribere ullo tempore non potest malafidei possessor, etiam quod ad actiones personales: reprobato Bartolo, conf. 58. nu. 4.

prescriptio. Malafides cursu temporis immemorabilis, etiam mille annorum, de iure canonico nunquam tollitur: quod in materia prescriptionis, cum agatur de peccato, est attendendum, conf. 484. nu. 83.

prescriptio temporis immemorabilis, nisi concurrente bona fide, de iure canonico non suffragatur: nec ex dispositione dicti iuris procedit illud vulgatum, quod ex cursu triginta annorum bona fides presumitur, conf. 484. nu. 84.

prescriptio. An mala fides defuncti noceat heredi, vide in conf. 398.

prescriptio cum mala fide non est admittenda propter ius canonicum, conf. 398. nu. 8.

prescriptio. Mala fides defuncti an noceat heredi, etiam in prescriptione longissimi temporis de iure canonico: & an in hoc de iure medium inter bonam fidem, & fidem non malam &c. & quod magis communis opinio sit contra heredes: licet Socinus teneat contrarium, & asserat etiam communem, conf. 398. nu. 11. cum seq.

prescriptio. Hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti: & hæc ratio procedit, siue hæres sit in non mala fide, siue etiam sit in bona fide, conf. 398. nu. 12.

prescriptio. Defunctus si habebat iustam causam credendi, dato quod erraret in iure, talis error proderit saltem heredibus in hoc, ut mala fides defuncti non noceat eis: &c. conf. 398. nu. 13.

prescriptio. De prescriptione iuris offerendi, & actionis hypothecariæ: & de non bona fide, quod est medium inter bonam, & malam fidem, superueniens ex dubitatione solum: & de eius effectu: & an impediat prescriptionem: quid de iure civili, quid de iure canonico, vide in conf. 469.

prescriptione decem annorum tollitur ius offerendi: & qui possedit bona tanquam tertius possessor, & cum titulo, ac bona fide ultra decem annos, potest se defendere contra quemcumque agentem hypothecaria actione: & eodem tempore, quo prescribitur hypothecaria, solet prescribi ius offerendi, tanquam ius accessorium, conf. 469. nu. 1.

prescriptio contra ius offerendi non currit ante triginta annos, & de decisione Cremen. & Afflic. conf. 469. nu. 23.

prescribitur ius offerendi eo tempore, quo hypothecaria, conf. 469. nu. 24.

prescriptio. Mala fides aliquando non superuenit, sed solum dubitatio, quæ res non inducit malam fidem, sed inducit quoddam medium inter bonam, & malam fidem, quod appellatur non bona fides, & non impedit prescriptionem talis dubitatio, conf. 469. nu. 7.

prescriptio. Si quis ab initio habuit bonam fidem, & incepit prescribere, & superueniat ei talis dubitatio, id est, non bona fides, de qua supra, perseverat adhuc ipsa prescriptio, quia de iure civili mala fides superueniens non impedit prescriptionem: sed de iure canonico, quod est servandum, mala fides superueniens nocet, ita tamen si sit propriè mala fides, id est, conscientia rei alienæ: & hoc est verius: & extollit Alex. & dicit magis communem opinionem, conf. 499. nu. 8.

prescriptio. Dubitatio in facto, & dubitatio in iure valde perplexo, equiparantur, & tunc non habet locum text. in l. nunquam si de vscap. scilicet quod ad bonam, vel malam fidem, in materia prescriptionis, conf. 469. nu. 9.

Et dubitatio facti satis censeri potest, quando tractatur, qualis fuerit animus contrahentium, d. conf. 469. nu. 10.

prescriptionis in materia quando dubitatio iuris, & facti concurrunt, quid iuris, remissive, conf. 469. nu. 11.

prescriptio. Quandiu potest impetrari restitutio in integrum, non censetur esse bona fides apud illum, contra quem potest impetrari: ergo magis censetur esse bona fides apud ipsum, qui est impetraturus talem restitutionem, conf. 469. nu. 12.

prescriptio. De mala fide: & an noceat heredibus, vide in conf. 484.

prescriptio. Mala fides defuncti nocet heredibus, cum sint etiam uirorum defuncti successores, etiam si essent bone fidei, & uellent prescribitionem ex persona sua inchoare: & est communis sententia, conf. 484. nu. 82.

prescriptio. Impeditur per uirum litigiosum etiam de nouo inchoari in persona heredis universalis, etiam per mille annos: & est communis opinio, a qua in iudicando non est recedendum: & vide in casu, quo decursi essent 150. anni a die morte litis, conf. 484. nu. 86.

prescriptio. De prescriptione heredis cum beneficio inuentarij: & quod non obstante mala fide defuncti, possit prescribere rem alienam inuentam in hereditate, nec teneatur exonerare conscientiam defuncti: & quomodo id procedat: & an interrupta prescriptio, teneatur ad restitutionem fructuum ante, & post interruptam prescriptionem perceptorum, vide in conf. 594.

prescribere potest hæres cum beneficio inuentarij ex sua persona rem alienam, quam inuenit in hereditate, non obstante mala fide defuncti, & est limitatio communiter approbata, & uera, & quæ sit eius ratio, conf. 594. nu. 1.

prescribit ideo rem alienam hæres cum beneficio inuentarij, non obstante mala fide defuncti, quia non tenetur ultra vires hæreditarias: & eius dominium licet sibi retinere potest &c. conf. 594. nu. 2.

Et procedit hoc in prescriptione sine titulo, & quæ habet originem, & fundamentum dumtaxat in persona heredis, & quæ consistit in possessione, & bona fide heredis: & quomodo d. conf. 594. nu. 3. cum nu. seq.

prescribere potest ex sua persona rem inuentam in hereditate etiam hæres absolute, id est, sine beneficio inuentarij, si habuit titulū a tertia persona: quia etiam si non esset hæres, prescriberet: multo magis id dicendum de herede cum beneficio inuentarij, ut supra, conf. 594. nu. 6.

Et hæres cum beneficio inuentarij prescribens, ut supra, sicut potest quod est fortius, scilicet rem prescribere, & non tenetur exonerare conscientiam defuncti, & censetur esse in bona fide: multo magis potest quod est minus, scilicet se defendere, ut non teneatur ad restitutionem fructuum perceptorum, & bona fide per eum consumptorum, d. conf. 594. nu. 7.

Et supradicta limitatio, quod hæres cum beneficio inuentarij prescribat &c. procedit quando agitur de prescriptione sine titulo, ideo opus est saltem cursu triginta annorum in persona ipsius heredis, uel potest iungi possessio, & bona fides, & tempus ultimarum personarum, d. conf. 594. nu. 8.

Et quando antecessor non erat in mala fide uerè, sed solum præsumptè propter errorem iuris, non tenetur hæres exonerare eius conscientiam: d. conf. 594. nu. 9.

prescriptionem si non compleuit hæres cum beneficio inuentarij, sed fuit interrupta, quemadmodum tenetur indistincte ad fructus perceptos post interruptam prescriptionem, quia percepit eos mala fide, ita etiam è contrario non tenetur ad fructus perceptos ante interruptam prescriptionem, quia percepit eos sine mala fide, quod sufficit, etiam si nullum penitus habuerit titulum, conf. 594. nu. 10.

prescribere potest hæres cum beneficio inuentarij rem inuentam in hereditate, si possideat eam triginta annis, nec requiritur titulus, sed sufficiunt possessio, & bona fides a seipso, & ita etiam potest sibi acquirere fructus, conf. 594. nu. 12.

prescriptio. Quandiu durat habilitas ad prescribendum, censetur etiam adesse habilitas ad acquirendos fructus, conf. 594. nu. 13.

prescriptio. Testis si simpliciter deposuit de prescriptione, potest ex intervallo quandocunque interrogari, utrum fuerit prescriptio cum bona fide, an cum mala, & cum titulo, an sine titulo, & censetur declaratio, non autem additio, conf. 602. nu. 1. & vide infra, Testis.

prescriptio. Magis communis opinio est contra Bartolum, quod non solum in prescriptione rerum corporalium, sed etiam in prescriptione actionum, & aliorum iurium incorporalium, mala fides impedit prescriptionem, etiam in terris Imperij, nec valet statutum aliquod in contrarium, conf. 607. nu. 3.

Et tanto magis si erat adiecta certa dies solutioni, d. conf. 607. numero 4.

prescriptio. De bona fide, & de mala fide in prescriptione, vide supra, Bona fides, & supra, Mala fides.

prescriptio. Quasi civilis possessio præstat feudatario, ut possit prescribere: & reprobatur communiter Bartolus uolens, quod sola naturalis sufficeret ad prescriptionem, conf. 454. nu. 8.

prescribere non potest, qui iuramento promiserat se soluturum, conf. 607. nu. 5.

prescriptio actionis requirit saltem annos triginta, quinimo annos quadraginta propter iuramentum, conf. 607. nu. 7. Et quod actio personalis minori tempore non prescribatur, quam triginta annorum, conf. 315. nu. 8.

prescriptio cur detur in personalibus, conf. 174. nu. 8.

prescriptio currit, absque spe aliqua restitutionis, etiam contra

- impeditum impedimento facti, dummodo non prouenerit ex facto illius, qui vult prescribere; nec tunc curatur, an prescribens possederit, nec ne, quia id non consideratur in prescriptione actionum: & talis prescriptio inducitur ex sola negligentia non petentis, consil. 200. nu. 26.
- Prescriptio non currit non uolenti agere: uel si currit, conceditur tamen propter iustum impedimentum facti restitutio, consil. 222. nu. 1. & uide infra, Restitutio in integrum.
- Prescriptio de restitutione in integrum aduersus prescriptionem, uide in consil. 222. & infra, Restitutio in integrum.
- Prescriptio quod non currat non uolenti agere, consil. 526. nu. 13. & consil. 604. num. 4.
- Prescriptio contra ecclesiam currit spatio quadraginta annorum, consil. 526. nu. 12.
- Prescriptio. Contra prescriptionem potest peti restitutio in integrum fauore ecclesie intra quadriennium a die scientie &c. uide infra, Restitutio in integrum.
- Prescriptio contra minores: uide aliquid de ea in consil. 135.
- Prescriptio currit etiam contra minores, quando inchoata fuit contra predecessores ipsorum minorum: neque tunc eis competit restitutio in integrum, consil. 135. nu. 1.
- Prescriptio procedit etiam contra minores, & sine spe restitutionis, quando fuit capta cum maiore, & dependet a contractu celebrato cum maiore, consil. 148. nu. 5.
- Prescriptio non currit tempore minoris etatis: & tempore belli notorii, consil. 355. num. 24.
- Prescriptio non potuit currere durantibus calamitatibus bellorum notiorum: nec durante minori etate eius, contra quem prescribitur, consil. 607. nu. 6.
- Prescriptio. In prescriptione deducitur tempus bellorum, consil. 526. num. 14. & consil. 222. nu. 18.
- Prescriptio non dicitur perfecta, seu completa, quando tempore intermedio fuerunt bella, & pestilentie: quo tempore ipso iure non currit prescriptio, sed dicitur dormire, consilio 244. numero 33.
- Prescriptionem interrompunt querimonie extrajudiciales, & supplicationes datæ principi: & inducunt malam fidem, consil. 222. num. 13.
- Prescriptio etiam interrompitur, possessione interrupta: quia possessio non continuata non prodest, consil. 224. nu. 34.
- Prescriptio nulla currit post litem ceptam, consil. 249. num. 7.
- Prescriptio ex quibus actibus censetur interrupta, & perpetuati ius ad alios triginta annos, etiam quod non interfuerit lites contestatio: & quando agitur de prescriptione triginta annorum, sufficit citatio, cum interuenit scilicet executoris, consil. 355. num. 28.
- Et si fuit facta lites contestatio, censentur actiones factæ perpetuæ usque ad triginta annos, ibidem, d. consil. 355. nu. 28.
- Prescriptio alicuius iam cepta non censetur interrupta, neque mala fides superuenisse dicitur, quando lis super illa re non fuit agitata contra eum, sed contra alios, consil. 460. nu. 5.
- Prescriptio quomodo interrompatur, uide in consil. 484.
- Prescriptio nedum censetur interrupta, si alias fuit motum iudicium contra aliquem: sed etiam constitutus fuit in mala fide, consil. 484. nu. 80.
- Prescriptio nunquam currit, facta lites contestatione, etiam per mille annos: & etiam per eam inducta fuit mala fides, consil. 484. num. 81.
- Prescriptio. In his, quæ mihi competunt de iure communi, ius negatiuum non prescribitur, nisi a tempore contradictionis, consil. 777. num. 16.
- Prescriptio. Iure uolenti non prescribitur, consil. 177. numero decimo.
- Prescriptio. Quæ annalia sunt ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum: & ideo non potest oriri preiudicium ex aliqua prescriptione, consil. 503. nu. 29.
- Prescriptionis obiectio non obstat ei, qui est in possessione: quia quæ sunt temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, consil. 526. num. 16.
- Prescriptio est res odiosa, & quantum fieri potest est restringenda, & appellatur iniquorum hominum impium prædium, consil. 222. nu. 24.
- Prescriptio, licet dubium sit, an sit contra naturalem æquitatem, est tamen absolute odiosa, consil. 222. nu. 25.
- Per prescriptionem censetur sublata omnis actio, & omne remedium, quod competeat, consil. 148. nu. 4.
- Prescriptione ius nouum acquiritur, consil. 176. nu. 3.
- Prescriptio. Restitutio, quæ conceditur bannitis, reponit omnia in pristinum statum, & tollit etiam omnem effectum prescriptionis, per quam parabat exceptio, consil. 196. nu. 6. & uide supra, Bannitus.
- Per prescriptionem non tollitur ipso iure actio, sed solum inducitur exceptio: & restitutio superueniens tollit obstaculum prescriptionis &c. consil. 196. nu. 7.
- Prescriptio reddit actionem inefficacem, non tamē in totum actio annullatur, sed ope exceptionis debet excludi: & est communis conclusio, consil. 756. nu. 8.
- Prescriptio legalis aliud est, in qua non euacuatur in totum actio aliud est prescriptio statutaria, quando statutum, uel decretum disponit, quod quis debeat petere, uel comparere in certo termino, aliter fingatur nullum ius habere, consil. 756. nu. 10.
- Prescriptio, si inducatur per statutum, est differentia, an dicat simpliciter, qui non petierit, cadat a iure suo, an dicat, fingatur nullum ius habere, uel fingatur contractus simulatus: & an hoc secundo casu ualeat statutum inducens talem prescriptionem: & sic, secundum Bar. sed quod reproberetur, etiam quod præcederet monitio: nec naturalis obligatio possit tolli, consil. 756. numero 11.
- Prescriptio inducta a statuto excludit creditores: & an prescriptio inducta per proclama, uel credas, consil. 196. nu. 5.
- Prescriptionem per cursum certi temporis statutum nouum indicens, non comprehendit tempus defursum ante ipsum statutum consil. 249. nu. 23.
- Prescriptio statutaria. Statutum an dirigat uerba ad prescribentem, an ad illum, in cuius præiudicium prescribitur, solet fieri distinctio, consil. 666. nu. 25.
- Prescriptio nulla currit contra spoliatum in fauorem tertij possessoris, quando pender instantia lites motæ contra spoliatorem, quia est lis præparatoria ad aliam litem inrentandam contra dictum tertium possessorem, consil. 625. nu. 8.
- Prescriptio quibus casibus non currat contra fiscum, consil. 604. numer. 5, ubi habes remissiue.
- Prescriptio extrahendi aquas, seu illis utendi, præsertim contra ecclesiam, tria requirit, uidelicet tempus, 40. annorum: & quod is qui asserit se prescripsisse, sit usus iure seruitutis, & scientia illius, contra quem prescribitur: quinimo requiritur quantum, uidelicet bona fides, consil. 299. nu. 13.
- Prescriptionem aquarum allegans, debet probare, quod usus fuerit aquis iure seruitutis, & non iure simplicis facultatis, uel gratiæ: neque clam, neque præcario: & hoc debet probari concludenter, consil. 299. nu. 20.
- Prescriptio seruitutis, uide infra, Seruitus, ubi posui.
- Prescriptio contra Officium Iudicis, uide supra, Officium Iudicis.
- Prescriptio contra contractum simulatum, uide infra, Simulatio.
- Prescriptio emphyteosis, uide supra, Emphyteosis, Emphyteosia, ubi posui.
- Prescriptio, uel consuetudinis prescriptio si allegetur per feudatarios, de imponenda aliqua onera, uel seruitutis &c. uide supra, Feudatarius, & supra, Onera.
- Prescriptio immunitatis, seu libertatis non soluendi onera &c. uide supra, Onera, ubi posui.
- Prescriptio an currat contra petitionem legitime, uide supra, Legitima, ubi posui.
- Prescriptio bonorum fideicommissi, uide supra, Fideicommissum, ubi posui.
- Prescriptio bonorum alienari prohibitorum &c. uide supra, Alienatio, Alienationis prohibitorum, ubi posui.
- Prescriptio contra petitionem hereditatis quanto tempore currat uide supra, Hereditatis petitiō.
- Prescriptio non currit contra ius declarandi, uide supra, Declaratio.
- Prescribere an possit conductor, uide supra, Conductor.
- Prescribere an possit colonus, uide supra, Colonus.
- Prescriptio legati, uide supra, Legatum.
- Prescriptio alui fluminis publici, &c. uide supra, Alueus.
- PRESENTATIO. dicitur fructus iuris presentandi, consil. 174. numero 11.
- Presentatio, & electio in beneficiis &c. uide supra, Confirmatio, & supra, Electio.
- PRAESENTIA, PRAESENS. Presentia non presumitur, nisi probetur, consil. 192. nu. 5.
- Presentia presumitur in instrumento, eo ipso quod dicitur Meuius dedisse, & assignasse Titio, consil. 782. nu. 29.
- Presentia alicuius facit etiam presumi eius acceptionem, & consensum, consil. 782. nu. 32.
- Presens, & tacens, an censetur consentire, uide etiam supra, Consensus.
- Presens, sciens, & non contradicens narrationi alienationis per eum factæ, excluditur: & an sibi præiudicet, præsertim si certum est, quod consensit animo a se abdicandi bona, de quorum alienatione facta fuit narratio, consil. 317. nu. 2.
- Presentem fuisse aliquem, si testis simpliciter dicit, non probat, nisi dicat, & intelligentem, consil. 181. nu. 6.
- Presens status, & non præteritus, consideratur, & secundum eum res debet iudicari, consil. 157. nu. 32.
- Presens status attenditur: & res debet iudicari secundum presentem statum, consil. 640. nu. 3.
- Presens. Ad presens ouæ cras pullis sunt meliora, consil. 4. numero 46.
- PRAESENS, & Baro aliquando equiparantur, & aliquando Baro est maior Preside, uide supra, Baro.
- Presides, & Barones equiparantur, uide supra, Baro.

PRAESTATIO, PRAESTARE. Praestatio annua: & an pro ea de-
tur possessorium, uide supra, Possessorium. Et usus praestationū
annuarum non producit effectum, nisi ad illud tantum, quod est
factum: uel ad id, quod necessario inferitur ex illo, consil. 174.
num. 24.

praestatio. Qui se fundat in solita praestatione longi temporis, tene-
tur allegare causam in sua petitione, ac capitulare, & probare, p
singula praestationes dicti longi temporis factae fuerunt ex titu-
lo, & causa in libello deductis: & praestatio debet esse formis, se-
cus si informis: & quae sit ratio, consil. 175, num. 4. cum seq. usque
ad num. 8.

praestatio solita longi temporis, si nō constat, quod fuerit facta cum
causa legitima, tunc praesumitur facta ex curialitate, seu urbanita-
te, & non habet locum lex, cum de in rem uerso, ff. de usur. cō-
sil. 175, nu. 7.

praestare aliquid rusticus si aliquando consuevit, an compellatur ēt
in futurum soluere, consil. 175, nu. 8.

praestatio. Nobiles an possint compellere subditos ad eis praestan-
dum, quae soliti sunt praestare: & quando, consil. 175, numero 9.

praestatio alicuius summae facta longo tempore per subditos, quan-
do praesumatur prouenisse ex errore, consil. 222, numer. 36. cum
sequent.

praestatio. Error, quando praesumatur in praestatione longi tempo-
ris consil. 222, nu. 38.

praestationes annuae sunt, interueniente facto utriusque partis, &
ideo expressae fieri debent ex tali causa, uel titulo, consilio 35.
numero 3.

PRAESUMPTIO ualiditatis actus superat ceteras omnes praesum-
ptiones, consil. 119, nu. 39. & uide supra, Actus.

praesumptio quod actus ualeat, superat ceteras omnes, consil. 502.
numero 10.

praesumptio, & seu interpretatio sumenda est, ut quis censeatur fe-
cisse actum ualidum potius, quam inualidum: & haec praesumptio
superat ceteras omnes, consil. 623, numero 3. & uide etiam supra,
Actus.

praesumptio una non solum tollit aliam, sed etiam potest tollere se-
miplenam probationem: & urgentes, & uerisimiles praesumptio-
nes detrahunt etiam plenis probationibus, consil. 195, num. 25.

praesumptio uerisimilior, & fortior excludit aliam, consilio 157, nu-
mero 40.

praesumptio omnino uerisimilis, & fundata in communiter accidē-
tibus, habet uim probationis, consil. 159, nu. 4.

praesumptio ex numero testium, uel ex alia solemnitate succumbit
praesumptioni prouenienti ex ipsa re, seu ex substantia, consil. 119.
num. 46.

praesumptiones ualde urgentes aliquando sufficiunt ad condemna-
tionem criminalem, non solum in crimine falsi, sed in alio quo-
cunque, consil. 225, nu. 28.

praesumptiones coniunguntur cum semiplena probatione, & pro-
bant plenē, consil. 223, nu. 7.

praesumptiones multae superant unam, consil. 248, nu. 32.

praesumptio nulla tollitur per aliam magis uerisimilem, consil. 318.
numero 37.

praesumptio specialis uincit generalem in quolibet proposito, consil.
382, num. 57.

praesumptiones plures, uel rationes, paucioribus derogant, consil.
782, num. 17.

praesumptiones, seu rationes efficaciores, & urgentiores praeferende
sunt alijs, consil. 782, nu. 18.

praesumptiones plures, & propinquiores, & magis speciales, & ueri-
similiores & c. semper debent praeferrī, consil. 46, nu. 14.

praesumptio una, uel coniectura potest aliam tollere: & specialis
tollit generalem: & magis uerisimilis praefertur minus uerisimi-
li, consil. 56, nu. 4.

praesumptiones duae concurrere non dicuntur, quando una resultat
consequenter ab altera, consil. 782, nu. 33.

praesumptiones duae parae potentiae se inuicem elidunt, consilio 56.
numero 7.

praesumptio una, uel cōiectura una tollit aliam: & multo magis duae
tollunt unam: & tantomagis si sint fortiores, & uerisimiliores,
consil. 265, nu. 25.

praesumptiones legum non adaptantur ad ea, quae habent incertam
formam erogationis, consil. 175, nu. 5.

praesumptionis iuris censetur probationes, uidelicet probationes
uerae, & legitimae: quod procedit etiam in criminalibus, consil.
309, nu. 18.

praesumptionis iuris habentur loco probationum, consil. 531, nume-
ro 13.

praesumptio legis, uel statuti, non admittit probationem in contra-
rium, consil. 612, nu. 34.

praesumptio iuris, & de iure, non admittit probationem in contra-
rium, consil. 770, nu. 22.

praesumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contra-
rium: sed tamen admittitur probatio, quod talis non sit casus, ex
quo resultet praesumptio iuris, & de iure, consil. 770, nu. 30.

praesumptio iuris, & de iure, licet non admittat probationem in con-

trarium, admittitur tamen probatio, quod talis non sit casus su-
per quo praesumptio nascatur, consil. 770, nume. 59.

praesumptio etiam iuris, & de iure, recipit probationem in contra-
rium propter honestatem alicuius personae, consil. 95, num. 9.

praesumptio. De natura cuiuslibet mediocri praesumptionis est,
transferre onus probandi in contrarium: multo magis si sit urgens
consil. 355, nu. 18.

praesumptio de preterito in presenti semper admittitur, nisi expres-
se probetur contrarium, consil. 97, nu. 11.

praesumitur quis fecisse, quod tenebatur de iure, consil. 111, num. 8.

praesumendum est pro iuris, qui sunt maxime auctoritatis, & notae in
tegritatis, ac fidei, consil. 11, nu. 11.

praesumitur unusquisque sanae mentis, sanique iudicii, & facere,
uel non facere, quae quilibet homo sani iudicii faceret, uel non
faceret, consil. 46, nu. 4.

praesumendum non est, quod quis bono consilio contempto, malum
sibi, & perniciosum uoluerit proponere, consilio 46, nume-
ro 8.

praesumptio optima est, quae colligitur ab effectu subsecuto, consil.
104, nu. 4. & uide supra, Effectus.

PRAE TENDERE, hoc uerbum, puta quod praetendere potest & c.
refertur etiam ad ea, quae sunt certa, consil. 234, nu. 3.

PRAE TERITVM Ex preterito semper praesumimus in presenti
& c. uide supra, Praesumptio.

PRAE TOR si mortuus est ante finem anni, debetur ei salarium to-
tius anni, uide infra, Salarium.

PRIMO GENITURA, PRIMO GENITVS, De transfectione, &
renuntiatione inter fratres, an praedictent primogenito quod ad
primogenituram postea delatam sibi in feudis, uide in consil. 380.
numero 1.

primogenitura. Renuntiatio simpliciter facta omnibus suis iuribus
sibi competentibus ad feudum & c. non nocet quod ad ius primo-
geniturae postea delatae, consil. 380, nu. 4.

primogenitura. Renuntiatio alicuius feudi non praedictat, quin
peti possit idem feudum ex noua successione postea delata, etiam
si sit feudum primogeniturae, consil. 380, nu. 8.

primogeniturae quando quis possit subijcere feudum, consil. 382, nu.
64. & uide supra, Feudum.

primogenitura constituta in testamento, & prohibitio alienandi fa-
cta de Castro cum suis pertinentijs, an comprehendat possessiones
ne: & quando, uide in consil. 538.

primogenituram Castri cum suis pertinentijs si testator enixe, &
repetitis uerbis constituit in testamento, & fecit prohibitionem
alienandi, non est credendum, quod uoluerit comprehendere
duntaxat aedificium absque possessionibus, & facere actum nul-
lius utilitatis, consil. 538, nu. 6.

primogeniturae, & prohibitiones alienandi cum sunt, si communis
consuetudo regionis est, ut comprehendantur possessiones una
cum aedificijs Castri & c. tunc attenditur talis consuetudo, consil.
538, nu. 8.

primogenitura. An in primogenitura constituta in testamento suc-
cedere debeat nepos, id est, filius primogeniti: an uero patruus,
id est, secundogenitus testatoris: & quod patruus, uide in consil. 60.
Et patruus si sit maior natu, quam nepos, praefertur nepoti in pri-
mogenitura: & quae sit ratio d. consil. 60, nu. 1.

primogenitura. Patruus praefertur nepoti, quando dispositio habet
non solum dictionem, primogenitus, sed etiam dictionem, filius,
secundum magis communem: & quae sit ratio, consilio 60, nu-
mero 5.

primogenitura. Patruus praefertur nepoti in primogenitura, quan-
do agitur de causa testamenti, seu ultima voluntate: secus est in
actibus inter uiuos: & quae sit ratio diuersitatis, consil. 60, nu. 9.

primogenitura. Patruus si reperiatur in possessione bonorum, tunc
est magis expeditum, quod praefertur nepoti in primogenitura,
consil. 60, nu. 14.

primogenitura. Patruus aliquando non habet ius ad primogenitu-
ram nisi deficientibus nepotibus: & de tex. in c. licet, extra de vo-
to, quomodo procedat, consil. 60, nu. 15.

primogenitura quando est delata, non ex testamento, sed ex dispo-
sitione legis, in ea filius succedit loco patris, & sic nepos praefertur
patruo: & ita intelligitur Io. Fab. in §. cum filius, & Bar. in au-
then. post fratres, consil. 60, nu. 18.

primogenitura. Andr. Sicul. errat, dum uult, quod etiam in dispo-
sitione testatoris nepos praefertur patruo, consil. 60, nu. 19.

primogenito mortuo sine descendantibus, ad primogenituram seu
di admittendus est eius frater secundogenitus, consil. 382, nu. 65.
cum seq.

primogenitura Quis sit praefertendus, an patruus secundogenitus,
an nepos natus ex filio primogenito, remissiuē, consilio 382, nu-
mero 66.

primogeniti solum si uocantur per uerba testamenti, non possunt
uerificari in secundogenito, secundum Baldum, sed male: &
communiter reprobat: quia alias esset elusoria disputatio,
quis praefertatur, an patruus secundogenitus, an nepos filius pri-
mogeniti, nisi secundogenitus esset capax, consilio 382, nume-
ro 67.

Primogeniti appellatione nunquam uenit secundogenitus, etiam deficientibus descenditibus primogeniti, secundum Baldum, sed male, consil. 60. num. 17.

primogenitura. Secundogenitus de se est capax, & comprehenditur sub dispositione tractante di primogenitura, & praefertur nepoti, dummodo ipse sit antea natus, quam nepos, quia satis est, quod sit primogenitus tempore, quo defertur successio, id est, quod non habeat alium natum ante se, consil. 382. nu. 68.

primogenitus efficitur postea ille, qui prius erat secundogenitus, si tempore delatae successionis ille, qui uere erat primogenitus, reperitur mortuus, vel inhabilis, consil. 382. nu. 70.

primogenituram quando testator, uel princeps considerat, non considerat principaliter ipsum actum prius nascendi, sed considerat principaliter maiorem etatem, ut scilicet ille, qui debet succedere, sit maioris etatis eo tempore, quo succedit, quam quisque alius ex uocatis, consil. 382. nu. 71.

primogenitus idem denotat, quod primo natus, consil. 60. num. 2.

primogenitura censetur esse magis beneficium etatis, quam filiationis, consil. 60. num. 4.

primogenitura debet extare tempore, quo actus deducitur ad effectum, alias non habetur in consideratione, consil. 60. nu. 13.

primogenitorum appellatione quod ueniant etiam secundogeniti, cessantibus primogenitis, est tex. clarus, quem allegat: & tanto magis quando uerba non dicunt de primogenito primogenitorum, sed dicunt de primogenito genitorum descenditum &c. consil. 382. num. 72.

primogenitura. De primogenitura, & an mortuo primogenito sine descenditibus, ueniat secundogenitus ad successionem feudi: & quid in primogenitura constituta a testatore, & de decisione Iser. in c. 1. §. praeterea si uassallus, in tit. quae fuit prima cau. beneficii, uide in consil. 383.

primogenitus si committit delictum post mortem patris, & ita post ei acquisitum ius, non poterit eius frater secundogenitus admitti ad successionem feudi ex capite primogeniturae, quia uerba in uelutur ei non conueniunt: & quomodo, & an sit uera haec decisio Isernia, consil. 383. nu. 1. cum seq.

primogenitura. Doctores presupponunt pro expedito, & indubitabili, quod secundogenitus uenit appellatione primogeniti, mortuo illo, qui uere erat primogenitus, & mortuis omnibus eius descenditibus, consil. 383. nu. 2.

primogenitura an sit constituta per inuestituram ab aliquo principe, an uero sit constituta per testatorem, ratio differentie est multiplex: praesertim an ueniat secundogenitus, mortuo primogenito sine descenditibus, consil. 383. nu. 3. cum seq.

primogenitura constituta per concessionem in uim contractus, prout sit per inuestituram, non est mirum, quod interpretetur stricte & secundum proprietatem, ac rigorem uerborum, quia agitur de praedictio ipsius concedentis, consil. 383. num. 5.

Primogenituram esse odiosam, & stricte interpretandam, quomodo procedat, consil. 383. num. 20.

primogenitura. Ad primogenituram quando censetur uocatus ex uerbis testamenti ille, qui est secundogenitus, mortuo primogenito, sine descenditibus &c. consil. 383. nu. 16.

primogenitis si testator dedit feudum, & uoluit ipsum esse indiuisibile, & constituit primogenituram, censetur dedisse ea intentione, ut faueret ipsis, quibus dabat, id est, descenditibus, ut scilicet hoc feudum perpetuo conseruaretur inter eos: & qualicumque sit descendens masculus, qui reperitur maior natus, debet admitti, consil. 383. nu. 12.

primogeniti appellatione plerumque intelligimus simpliciter eum qui est maior natus, quandoque defertur ei successio: praesertim in casu, quo non agitur de stricta significatione uerborum, sed de sustinenda mente testatoris, consil. 383. num. 17.

primogenitus succedit in Baronia, uide supra, Baro, Baronia.

primogenitura. De interpretatione uerborum, quod possit disponere saluo iure primogeniturae, uide in consil. 473.

primogenitura. Verba illa, saluo iure primogeniturae quod possint disponere &c. intelliguntur, id est, ut antiquiores masculi semper praerantur, consil. 473. num. 8.

primogenitura. De interpretatione uerborum, saluo iure primogeniturae, uide in consil. 473. nu. 15. cum nu. seq.

primogenitura. Verba, descenditibus usque in infinitum, & quod possint disponere saluo iure primogeniturae, si intelliguntur de masculis, sensus est, quod quilibet descendens masculus possit disponere, & alienare saluo iure primogeniturae, id est, casu quo nemo amplius extaret masculus post eum, consil. 473. nu. 17.

primogenitura. Stante statuto, uel consuetudine, aut alia dispositione, quod primogenitus praeratur, si contingat, quod ex duobus filiis iunior efficiatur clericus, erit talis filius secundogenitus exclusus per statutum perinde ac si mansisset laicus: quia antequam esset factus clericus, erat ius acquisitum primogenito saltem spe, adeo quod ante clericatum res haec habebat principium & fundamentum, consil. 513. nu. 19.

primogenitus potest institui a patre in feudo antiquo Comitatus de quo fuit inuestitus a principe, consil. 783. numer. 1. & uide supra, Feudum.

primogenitura constituta in testamento est in effectum fideicommissum, consil. 60. nu. 10.

PRIMUM. Verba licet de sui natura soleant restringi ad primum actum tantum, si tamen apparet de uerisimili mente in contrarium, sit extensio, ut actus ille multiplicetur, consil. 51. numero 23.

primus actus, prima uice &c. Dispositio uocans duos antiquiores de domo, intelligitur uocare in perpetuum semper duos ex antiquioribus: neque restringitur ad duos semel tantum, consil. 51. numer. 14.

primus. Legatum factum pro filiabus maritandis, intelligitur de primis nuptijs tantum, consil. 52. num. 9.

primus actus. Regula. l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. sign. quod uerba intelligantur de primo actu tantum &c. procedit, etiam si actus non habuerit effectum, dummodo ad talem actum deuentum sit, non ex necessitate legis, sed ex mera uoluntate Iudicis, consil. 157. nu. 27.

primus actus quando non habuit plenum effectum secundum intentionem agentis, non procedit dispositio tex. in l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. signific. consil. 292. nu. 10. & nu. 21. & uide supra, Lex boues &c.

primus actus. Regula, de qua in l. boues. §. hoc sermone. ff. de uerb. significat. non habet locum, quando primus actus non habet effectum iuxta intentionem agentis, consil. 496. nu. 3.

primus actus. Est regulare in qualibet dispositione legis, ut non extinguatur primo actu, consil. 710. nu. 3.

primus actus non tollitur per secundum &c. uide supra, Actus.

primus qui nuncupatur, praefertur cum effectu ceteris omnibus, quorum respectu appellatur prius: & hoc est generale in quocunque proposito, consil. 553. nu. 4.

primo loco, hec uerba denotant ordinem, & praereminentiam &c. uide supra, Ordo.

primus locus, & prima cathedra, denotant praereminentiam, & in aliorum honorem, consil. 556. nu. 1. & 2. & uide supra, Honor, & supra, Praecedentia.

primo loco, & prima cathedra concessa, censetur concessa priuilegia omnia &c. uide supra, Doctor.

PRINCEPS non presumitur uelle ius suum alteri tollere, consil. 128. num. 22.

princeps inuestiendi non praesumitur uelle praedicare iuribus tertij, etiam quod millies inuestiret, uide supra, Inuestitura.

princeps an possit tollere dispositionem testamenti, uide infra, Testamentum.

princeps supremi, neminem recognoscentes, ut Papa, & Imperator, possunt tollere ius tertij: non autem recognoscentes superiorem, ut Comites, & Barones, consil. 172. num. 13.

princeps non potest tollere ius naturale, seu ius gentium, consil. 185. numer. 13.

principibus conuenit dicere, quod scripsi scripsi; & in eis debet esse constans uoluntas: & habere debent unum calamum, unam linguam, & non plures: & quae de labijs eorum procedunt, non debent esse irrita, consil. 185. nu. 14.

princeps tenetur refundere pretium: & princeps non potest auferre ius tertij, etiam condendo legem generalem, uel statutum, uel decretum, consil. 185. numero 17. & 18. & uide supra, Contractus.

princeps non potest facere legem, quae contineat aliquid inhonestum, uel iniustum: nec Deus dedit principibus iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum indebitum, consil. 185. numero 18. cum nu. seq.

princeps an possit auferre dominium, & ius tertij, condendo legem generalem: & quid quando auferat occasionaliter, nec certitudinaliter: & an possit tollere contractum condendo legem generalem &c. & quod non sit differentia in hoc inter legem generalem, & rescriptum particulare, consil. 185. numero decimono.

princeps, uel Communitas an per legem generalem, uel statutum, uel decretum possit praedicare subditis, etiam non facta restitutione damni: & quando: & quod id procedat tantum in casibus, in quibus est euidentis utilitas publica quod non fiat talis restitutio, consil. 185. nu. 21.

princeps an possit tollere contractum, uide supra, Contractus.

princeps potest derogare etiam legibus, uel decretis futuris: & sub generali derogatione continentur etiam leges futurae, consil. 185. nu. 28. & uide supra, Clausula derogatoria, & Clausula non obstantibus &c.

princeps in peccatore semper est legis potestas: nec potest a seipso auferre potestatem condendi legem nouam, etiam apposito iuramento de non reuocando legem praecedentem: & quomodo id procedat, consil. 185. nu. 29.

Principis de potestate disputare, sapit crimen sacrilegij: sed id non procedit, quando princeps contrahit, quia tunc non censetur ut princeps, sed ut priuatus, consil. 185. nu. 30.

princeps in generali dispositione non censetur uelle comprehendere casum illum, per quem ipse argueretur de fide rupta, consil. 185. nu. 36. & uide supra, Generalis.

Princeps an possit absolute tollere iura, & actiones creditorum per
præfinitionem certi temporis, vide supra, Creditor.
Princeps debet curare, ne alicui inferatur iniuria &c. consilio 209.
num. 32.
Princeps non censetur velle inferre præiudicium tertio: & mens
principis præsumitur esse, qualis de iure esse debuit, consil. 214.
num. 17.
Principis, seu superioris voluntas vel mens præsumitur in dubio ef-
se talis, qualis esse debet de iure, consil. 130. nu. 3. & consil. 290.
num. 13.
Principis dispositio recipit eas omnes interpretationes, quas ius
commune recipit, consil. 185. nu. 5.
Princeps, vel eius successor potest liberiori modo tollere beneficiū,
quā contractum, & ita feudum concessum per gratiam, etiam
quod princeps dixerit se id facere in remunerationem, quando
id factum non est per viam contractus, consil. 434. nu. 19.
Princeps facilius potest tollere ius super possessione tantum, & pos-
sessionem ipsam, vide supra, Possessorium, & Possessio.
Princeps censetur concedere duntaxat ius suum, & non ius alterius,
consil. 535. nu. 6.
Princeps quando aliquid concedit, censetur tollere omnia facien-
tia in contrarium, consil. 553. nu. 10.
Princeps censetur in eius contractu derogare omnibus facientibus
in contrarium, consil. 554. nu. 8.
Princeps an, & quando possit tertio præiudicare: & quando censea-
tur velle tertio præiudicare, vide in consil. 555.
Princeps in dubio non censetur voluisse alijs præiudicare in iure
prælationis quæsitum; quod videtur militare etiam in contracti-
bus, consil. 555. nu. 1.
Princeps, non est dubitandum, quin tunc voluerit tertio præiudica-
re, quotiescunque natura, & qualitas negotij gesti cum aliquo
principe affert præiudicium tertio, consil. 555. nu. 9.
Princeps si per privilegium censetur alij præiudicare, debet id mul-
tomagis procedere in contractu, consil. 555. nu. 10.
Princeps censetur voluisse tertio præiudicare, si aliter res se habe-
re non potest, nisi cum præiudicio illius tertij, consil. 555. nu. 11.
Princeps potest etiam sine causa tertio præiudicare, quando tenuit
est præiudicium, & parva læsio, consil. 555. nu. 15.
Princeps potest tertio præiudicare propter publicum bonum, &
propter utilitatem publicam, consil. 555. nu. 16.
Princeps potest contractum factum cum suo subdito revocare, &
multo magis paulisper modificare, vide supra, Contractus.
Princeps potest ex causa supervenienti limitare contractum, & cum
modificare: & ius diuinum facilius limitatur, quā in totum tol-
latur, consil. 555. nu. 34.
Princeps aliquid concedendo alicui non censetur tollere, seu vel-
le tollere ius alteri quæsitum, consil. 558. nu. 2.
Principis dispositio ita debet interpretari, quod ius tertij non læ-
dat, consil. 558. nu. 9.
Princeps potest ius alterius tollere ex causa pacis, vide supra, Pax.
Princeps non potest sine causa auferre dominium rerum hæredita-
riarum, consil. 761. nu. 94. & 95.
Princeps non potest statuere super his, super quibus lis pendet, vi-
de infra, Statutum.
Principis intentio, & mens talis fuisse videtur, qualis est legis scri-
ptæ, & naturalis rationis, consil. 770. nu. 53.
Principis mens in condendo decreto præsumitur quod fuerit talis,
qualis debuit esse de iure, consil. 772. nu. 17. & consil. 773. nu. 4.
Principis verba debent deferri ad intellectum legis, consilio 773.
num. 6.
Princeps iustitiæ licet sit lex animata in terris, & quod facit, faciat
ut Deus: tamen nunquam censetur aliud velle, quā id, quod
ius commune dicat, consil. 773. nu. 7.
Princeps debet inter ceteras virtutes pollere pietate, vide supra,
Pietas.
Princeps debet moveri pietate semper, & quotidie ad aliquid con-
cedendum, consil. 773. nu. 32.
Princeps indulgendo, siue beneficia concedendo, sperat inde grata
servitia suscipere, & subditorum corda sibi colligare, consil. 773.
num. 33.
Princeps, ne impietatis macula, vel labe pollutus dici possit, & ne
etiam alterius ius lædat, factum proprium cassat, & annullat, co-
sil. 773. nu. 34.
Princeps non censetur velle tertio præiudicare, consil. 34. nu. 10.
Princeps. Coram quolibet principe procedendum est summam,
sola facti veritate inspecta, & omisso quocunque ordine iudicia-
rio, consil. 209. nu. 27.
Princeps quicquid facit, censetur ut Deus facere: & princeps se-
qui debet ius gentium, & ea, quæ pertinent ad naturalem æqui-
tatem, & postponere ordinem iudiciorum, consil. 209. nu. 28.
Princeps potest rem iudicatam rescindere, etiam si non interposita
sit appellatio, quia coram principe magis habet locum veritas,
quā ritus iudiciorum, consil. 209. nu. 29. & vide infra, Sententia.
Principis actus quibus casibus valeat, etiam quod factus sit non ci-
tata parte &c. vide supra, Citatio.
Princeps, dummodo re vera ex aliquâ causa, propter quam mo-

tus fuerit ad priuandum aliquem subditum re sua, non potest op-
poni de aliquo defectu in modo procedendi, etiam si sine citatio-
ne id factum sit: & est magis communis conclusio: & quomodo
procedat, consil. 434. nu. 2. cum seq.
Princeps. Coram principe debet inspicere veritas, & non ritus iudicio-
rum, consil. 434. nu. 3.
Et prædicta procedunt non solum in Papa, & in Imperatore, sed
in quibuslibet alijs principibus habentibus summam autorita-
tem, & iura principum, quāuis recognoscant imperium, ut in Du-
cibus Mediolani d. consil. 434. nu. 4.
Et procedit etiam si agatur de infringendo contractu, vel facien-
da priuatione feudi, vel alterius rei, quia subsistente causa, sine
dubio princeps id potest facere d. consil. 434. nu. 5.
Princeps. Præsumendum est pro iudice, & multo magis pro prince-
pe: & quicquid faciat princeps vel iudicialiter, vel extrajudicia-
liter præsumitur fieri ex iusta causa, consil. 416. nu. 2. Sed non præ-
sumitur pro principe, quando processit ad instantiam partis, co-
sil. 580. nu. 50.
Principi an credatur: & an in principe præsumatur iusta causa, vi-
de in consil. 433.
Princeps quicquid facit vel iudicialiter, vel extrajudicialiter, præ-
sumitur facere ex iusta causa, consil. 433. nu. 3.
Princeps. In principe præsumitur iusta causa: quod facilius saltem
procedit, cum princeps auferit illud, cuius ipse fuit causa, ut ac-
quireretur, veluti in reuocatione rei donata prius per ipsū prin-
cipem: & generaliter in reuocatione cuiuscunque privilegij per
ipsum principem concessi: quod etiam saltem procedit, ubi po-
test verisimiliter præsumi in principe aliqua iusta causa: & dum-
modo id fiat erga suos subditos, consil. 433. nu. 6.
Principi seu Duci Mediolani asserenti aliquem sibi subditum com-
mississe crimen læsæ maiestatis, & priuandum esse feudo, non cre-
ditur: quod procedit tantum in his casibus, quibus non potest
princeps etiam de plenitudine potestatis auferre alicui re suam
sine causa, veluti est dominium alicui ex contractu acquisitum:
secus in his, quæ potest princeps auferre sine causa saltem de ple-
nitudine potestatis, consil. 433. nu. 8.
Principi an credatur. De decreto Mediolani quod credatur literis
Ducum asserentibus aliquod delictum, vel factum esse commis-
sum per aliquem ex subditis, propter quod is priuandus sit feu-
do, aut alijs bonis: & quod valeat tale decretum, consilio 433.
num. 9.
Principi creditur de iure communi asserenti causam rebellionis
contra eius subditum: sed maxime tunc credendum est principi
attestanti de facto alicuius subditi, quando id fuit factum coram
ipso principe, vel cum eo, consil. 434. nu. 6.
Principis assertio verificatur ex probatione, consil. 434. nu. 7.
Principi an credatur. De supradicto decreto Mediolani, quod lite-
ris ipsorum Ducum Mediolani narrantibus commissionem ob per-
petrationem alicuius delicti, sit omnino credendum, & quod præ-
sumantur omnia solemniter, & rite facta &c. & quod valeat tale
decretum, & extendatur ad successores ipsius principis, qui illud
edidit, consil. 434. nu. 12. cum seq.
Principis decrerum extenditur ad successores ipsius principis, qui
ipsum edidit, consil. 434. nu. 14.
Princeps. Causa in principe præsumitur semper, & saltem quando
proceditur contra subditum, consil. 434. nu. 15.
Princeps licet concesserit aliquid in vim contractus, & dederit in
causam remunerationis, & credendum sit principi de meritis quod
ad hoc, ut concessio valeat: non tamen ei creditur quod ad hoc,
ut proprie censetur datum in remunerationem: quia quādo non
constat de certa quantitate meritorum, concessio principis reti-
net nomen gratiæ, & beneficii, consil. 434. nu. 20.
Princeps quando attestatur aliquid, nihil est ulterius querendum:
& tanto magis stante geminatione &c. quæ arguit maiorem in-
structionem, & maiorem deliberationem, consil. 434. nu. 29.
Principis literæ non probant, quando agitur de notabili præiudi-
cio tertij, consil. 174. nu. 30.
Princeps. In dubio præsumendum est pro attestatione principis se-
cularis, consil. 342. nu. 46.
Principi attestati se facere concessionem iustitiæ suadente, & quod
aliquis fouet potiora iura ceteris omnibus, & credendum consil.
382. nu. 4.
Princeps. In principe præsumitur iusta causa: & an id proce-
dat in eius contractu, consilio 555. numero 31. & vide supra,
Contractus.
Princeps etiam tunc dicitur voluisse, uti suprema potestate,
quando actus non potuisset aliter valere, non solum 555. nu-
mero 33.
Princeps. Per concessionem factam a principe ex certa scientia,
censetur sublatus defectus, qui sunt in personam eius, cui si
concessio: & requiritur, quod clausula ex certa scientia expri-
matur, vel clausula, non obstante, consil. 555. num. 6. & vide su-
pra, Clausula.
Princeps remittens se ad eius senatum in aliquo casu, per conse-
quens censetur se remittere ad terminos iuris, consil. 375. nu. 20.
Principis, seu superioris autoritas semper censetur reservata in
actibus

actibus subiectionum, conf. 375. nu. 4. & vide supra, Autoritas.
 Princeps potest oppida sua, prout sibi videtur, alijs, infeudare, consentientibus ipsis subditis: præsertim Dux mediolani, qui potest omnia in suo Ducatu, quæ alibi potest Imperator, conf. 111. nu. 14. & vide supra, Feudum.
 Princeps potest facere separationem oppidi, vel Castri à Ciuitate: quia fortius potest omnino alienare, quando alienatio non est in magnam diminutionem Ducatus, vel Status sui: & consideratur in alienatione, vel separatione ratio, seu impositio onerum, an quod ad ea fiat alicui præiudicium: & tantomagis quando non est omnimoda separatio, sed aliqua reseruantur, conf. 113. nu. 2.
 Princeps quando separat oppidum à Ciuitate, debet Ciuitas, si læditur, recurrere ad principem separatam: & non molestare illos subditos, qui non dicuntur se ipsos possidere, conf. 113. nu. 6.
 Princeps licet separauerit oppidum à Ciuitate, tamen talis separatio non tollit ea, quæ sunt ipsi oppido fauorabilia, consilio 113. num. 10.
 Princeps quando separauit oppidum à Ciuitate, priuilegium separationis continens aliqua reseruata fauorabilia, extēditur etiam ad alia similia, conf. 113. nu. 11.
 Princeps licet separauerit oppidum, vel Castrum à Ciuitate, potest esse separatum quod ad aliqua, & quod ad aliqua non separatum, nec id est inconueniens, conf. 113. nu. 12.
 Principis dispositio simplex, & generalis non comprehendit illam partem territorij, quam prius ipse princeps separauit, conf. 113. num. 16.
 Princeps. De materia separationis oppidi, vel Castri à Ciuitate factæ per principem, vide etiam in conf. 114.
 Princeps quando separauit oppidum, vel territorium ab aliqua Ciuitate, perinde est ac si nunquam oppidum illud fuisset sub Ciuitate, conf. 114. nu. 1.
 Princeps potest separare oppidum à Ciuitate: quia fortius potest alienare in non magnam diminutionem status sui, conf. 114. numero 2.
 Princeps quando separauit oppidum à Ciuitate, actus subsequenti cōformes titulo separationis præcedentis factæ, censentur facti in executionem, & confirmationem talis tituli præcedentis, conf. 114. nu. 3.
 Princeps quando separauit oppidum à Ciuitate, si Ciuitas sentit damnum ex separatione, debet conqueri &c. consilio 114. numero quarto.
 Princeps quando separauit oppidum à Ciuitate, & infeudauit Comitibus Ciuitas, non debet molestare illos oppidanos separatoss: sed vel principem separatam, vel Comitum possessorem illorum subditorum, conf. 114. nu. 5.
 Princeps quando separauit oppidum, uel territorium à Ciuitate, subiectione &c. uide etiam infra, Separatio.
 Princeps potest alienare, quando est alienatio non continens magnam diminutionem status, conf. 64. nu. 37.
 Princeps si confiteatur aliqua loca esse alterius, ex hoc actu confessionis censetur ea illi concessisse, & donasse, consilio 64. numero 38.
 Principis nominatio tribuit ius, & si nominat Ciuitatem, quæ non est, uel aliquem sub titulo dignitatis, quam non habet, censetur uelle, quod ita sit, & tales fiat: & an requiratur nominatio ex certa scientia, conf. 64. nu. 39.
 Princeps non potest reuocare alienationem, quam ipsemet fecit, nisi contineat alienatio magnam diminutionem status sui, conf. 67. nume. 3.
 Principis remissio, & liberalitas facta in subditos ex iusta causa, ueluti propter maximam eorum fidelitatem, debet esse ualida, conf. 67. nu. 4.
 Principis concessio censetur in dubio realis, & non personalis, conf. 64. nu. 72.
 Principis contractus, vide supra, Contractus, ubi posui.
 Princeps per quæ uerba censetur etiam concedere, ea quæ sunt sibi reseruata, consilio 185. numero octauo, & uide supra, Feudum.
 Princeps si apposuit clausulam, & posuit eum in suum locum, ius, & statum, censetur transulisse omnia, etiam reseruata ipsi principi, conf. 188. nu. 8.
 Principi reseruata quod censentur fuisse concessa in priuilegio ex possessione antiquissima tanti temporis, de cuius initio &c. conf. 290. nu. 6. & uide supra, Possessio.
 Principi reseruata, acquiruntur præscriptione tantæ temporis, cuius initij non est, memoria in contrarium, uide supra, Præscriptio.
 Principis de concessione quando agitur, quæ censetur proprie beneficium, si nemini inferat præiudicium, debet fieri lata interpretatio, conf. 721. nu. 3.
 Principis omne ius quando fuit in aliquem translatum, sicut princeps poterat augere, uel minuere pretium, ita etiam debet posse is, cui princeps ius suum concessit, consilio 494. numero tertio.
 Princeps, & lex æquiparantur, conf. 226. nu. 25.
 Principis voluntas est lex animata, conf. 558. nu. 20.

Principis ordinatio habet uim legis, seu decreti uniuersalis: nisi facta sit inter particulares personas, & ad eas restricta: & debet habere signa, quæ solent adesse ad faciendam generalem legem, conf. 249. nu. 3.
 Principis dispositio non uidetur proprie habere uim legis, quando respicit unicum actum priuatum, conf. 511. nu. 6.
 Princeps. Veritas habenda est præ oculis in omnibus causis, & multo magis quando uertitur causam coram principe, uel senatu: & tunc sufficiunt probationes persuasivæ, quamuis non concludentes, conf. 306. nu. 5.
 Principis priuilegium, & rescriptum debet interpretari secundum eius uerisimilem mentem, & intentionem, uide infra, Priuilegium, & infra, Rescriptum.
 Princeps concedendo unum, an censetur aliud denegare, præsertim quando utrunque fuerat petatum, uide in consil. 164. nu. 1. & infra, Senatus.
 Princeps. Facta per principes legitimos sunt validiora, & derogant his, quæ facta fuerunt per principes non legitimos, conf. 511. nu. 35. & uide infra, Tyrannus.
 Princeps iustus, seu legitimus quando recuperat statum, potest improbare facta per principem occupatorem, quæ sunt ipsi successorum damno: & potest amplecti ea, quæ sunt sibi utilia: & est communis conclusio, conf. 434. nu. 26.
 Princeps. Reuocatio actuum facta per principem longo interuallo temporis postea, non comprehendit actum, quo quis priuatus fuerat possessione, cum in facto consistat, quia facta pro infectis haberi non possunt, conf. 434. nu. 27.
 Principe legitimo superueniente, annullantur investituræ, & concessionibus factæ prius per principem non legitimum: & quid si princeps legitimus successor approbavit eas per tacitum consensum: quid si aliquando uerbis, uel facto improbavit: & super quorum Ducum Mediolani priuilegijs fiat difficultas, conf. 434. nu. 34.
 Princeps legitimus potest concessionibus factas prius per principem non legitimum approbare partim, & partim improbare, prout sibi uidebitur, conf. 434. nu. 35.
 Principum gratiæ, priuilegia, aut cōcessionibus non extinguuntur per mortem principis concedentis: nisi fuissent expresse reuocata, conf. 163. nu. 28.
 Principe mortuo, durat licentia per eum data, si est mera gratia, conf. 292. nu. 22.
 Princeps. Potestas, & uoluntas requiruntur in omni actu, præsertim in actu principis, uide supra, Potestas.
 Principis preces habentur pro preceptis, uide supra, Preces.
 Princeps, uel fiscus an teneatur persolvere debita eius, cuius erant bona deuoluta &c. uide supra, Feudum, & supra, Fiscus.
 Principis sententia, uide infra, Sententia.
 Princeps licet dicat, inhærendo alijs nostris concessionibus &c. possunt tamen ea uerba uerificari in alia concessione, quæ sit alterius principis sui prædecessoris &c. conf. 382. nu. 3.
 Principis concessio posterior censetur facta secundum ueteres concessionibus priores, si secundum illas fuit facta petitio: ut responsio seu concessio intelligatur secundum petitionem &c. conf. 382. nume. 5.
 Princeps. Actus si transiit in iudicatum, & confirmatus fuit per principem, ualeat: & in similibus recurrendum est ad principem: quia ab exemplo principis data est uia negotijs futuris, consilio 428. nu. 9.
 Princeps. Quæ fiunt, uel scribuntur per principes, debent bona fide interpretari, & bona fide deduci ad executionem, consilio 527. nume. 6.
 Princeps quando non dicatur concessisse eandem rem duobus, nec fecisse actus varios, & contrarios, conf. 532. nu. 11.
 Principis tolerantia, seu taciturnitas confirmat iura consuetudinis: & presumit princeps habere notitiam eius, quod est notorium & de quo est publica fama, conf. 792. nu. 8.
 PRINCIPALIS persona quæ dicatur, conf. 232. nu. 8.
 Principaliter quæ fiunt, ea tantum inspicere solent, conf. 265. num. 36.
 Principaliter aliquid fieri propter aliquem quando dicatur, consil. 271. nu. 11.
 Principale propositum inspicitur, & primordialis causa: & præiudicium, quod resultat secundario, & in consequentiam, non attenditur, conf. 752. nu. 14.
 Principalis dispositio si non tenet, non etiam tenet adiectio penæ, uide supra, Pœna.
 PRINCIPIVM cuiuscunque rei debet primo intueri, qui rem ipsam rectè cupit dignoscere, conf. 776. nu. 25.
 PRIVATIO. Ad priuandum aliquem semper requiritur monitio, uide supra, Pœna priuationis &c.
 Priuationis pœna, uide supra, Pœna priuationis.
 PRIVUS, & postremis non consideratur in his, quæ fiunt simul, & incontinenti, atque unico contextu, conf. 136. nu. 10.
 PRIVILEGIUM, PRIVILEGIATUS. Priuilegijs uti non potest, qui per non usum ea amisit: & per non usum saltem percursum triginta annorum amittitur quodcunque priuilegium continens ius formale, & non ineram aliquam facultatem: pro-

ut amittitur & statutum, & quælibet dispositio similis; item & privilegium feudalem, vel similis subiectionis, conf. 111. nu. 22. & conf. 112. nu. 24.

Priuegium amittit, qui facit actum contrarium ad ipsum priuegium, conf. 111. nu. 33.

Priuegium amittitur propter taciturnitatem, vel propter actum contrarium, conf. 555. nu. 14.

Priuegium an probari debeat: & quando præsumatur priuegium, conf. 141. nu. 6.

Priuegium non probatur nisi per scripturam, conf. 141. nu. 3. sed vide ibidem nu. 30. ubi ait non esse verum.

Priuegium quod probari non possit nisi per scripturam, istud non est verum, conf. 141. nu. 30.

Priuegium quod probari non possit nisi per scripturam, istud in omnem casum solum procedit in probatione vera, non autem in præsumpta, conf. 141. nu. 34.

Priuegium probari potest per diuturnitatem temporis, conf. 141. nu. 37.

Priuegium quis non cogitur ostendere, si est in quasi possessione priuegij, quia præsumitur priuegiatus, nisi expressè contrarium probetur: & quando, conf. 141. nu. 6.

Priuegij vim non habet diuturnitas temporis, nisi res sit adeo antiqua, ut in contrarium memoria non extet, conf. 141. nu. 4.

Priuegium feudale, vide supra, Feudum.

Priuegium exemptionis, vel immunitatis, vide supra, Immunitas, ubi posui.

Priuegium clericorum, & similium personarum, ne conueniantur ultra quam facere possint deducto ne egeant &c. & quomodo intelligatur, conf. 122. nu. 5. cum seq. & vide supra, Clericus.

Priuegiatus non vititur priuegio contra alium priuegiatum, conf. 126. nu. 7. sed intellige, ut ibidem nu. 9.

Priuegiatus quod non utatur priuegio contra alium priuegiatum, hæc regula solum procedit, quando uterque habet tale priuegium in ipsa causa, de qua agitur, & in exercitio, & non aliter, conf. 126. nu. 9.

Priuegia concedi non debent in alterius iniuriam, consilio 130. nume. 2.

Priuegium an transeat ad emptores prædiorum: & an priuegium in dubio censeatur personale, vel reale, vide in conf. 132.

Priuegium in dubio an censeatur personale, vel reale, variae sunt opiniones, conf. 132. nu. 1.

Priuegium. Sententia fundata super allegatione priuegij personalis non extenditur ad alias personas, conf. 132. nume. 2. & vide infra, Sententia.

Priuegium circa salinas si habeat ecclesia, tale priuegium non transit ad emptorem, conf. 132. nu. 3.

Priuegium mutatur mutatione personæ, conf. 132. nu. 4.

Priuegium competens per sententiam an facilius transeat ad alias personas, sicut priuegium competens per transactionem, conf. 132. nu. 5.

Priuegium fundatum super qualitate personali, puta quod quis sit ciuis, non sequitur bona, conf. 132. nu. 7.

Priuegium fundatum super qualitate, vel causa, quod quis sit ciuis, cessat, si bona transeat ad alium, qui non habeat eam qualitatem, id est, qui non sit ciuis, conf. 132. nu. 9.

Priuegium regulatur a sua causa, conf. 132. nu. 8.

Priuegia, & immunitates non habent locum in casibus extraordinariis valde grauib, nisi sit priuegium cõcessum per viam contractus, puta transactionis, & per viam compromissi, conf. 132. nu. 12.

Priuegium an extendatur, remissiuè, conf. 183. nu. 9.

Priuegium non egreditur personam eius; ad quem dirigitur, conf. 188. nu. 20.

Priuegium quod fuit concessum potius in gratiam unius, quam aliorum, multum operatur declaratio principis, consilio 188. nume. 22.

Priuegium reducens rem ad ius commune, & fauorabile, extenditur ad necessaria consecutiuæ ex eo, super quo est factum priuegium: & de extensione priuegij, remissiuè, consilio 724. nume. 16.

Priuegium ciuitatis, vide supra, Ciuitas, & Ciuis.

Priuegium legitimationis, vide supra, Legitimatio.

Priuegia principum non extinguuntur per mortem principis cõcedentis, nisi fuissent expressè reuocata, conf. 163. nu. 28. & vide supra, Princeps.

Priuegium non censeatur reuocatum, nisi de eo fuerit expressè facta mentio, conf. 164. nu. 8.

Priuegium concessum subdito potest regulariter reuocari: & multo magis potest paulisper modificari, conf. 555. nu. 20. & 21.

Priuegium aliquod vbiunque emanauit specialiter in fauorem alicuius, si postea emerit generalis cancellatio omnium priuegiorum, non videtur cancellatum priuegium in fauorem alterius inductum, conf. 558. nu. 8.

Priuegium quando transiit in contractum, tenetur princeps omnino seruare, conf. 185. nu. 12. & vide supra, Contractus.

Priuegium, ex quo recepit pretium, tenetur multo fortius prin-

ceps seruare, conf. 185. nu. 16. & supra, Contractus.

Priuegium. Statutum vel decretum ubi fit ab ipso met principe, qui prius concessit aliquod priuegium in materia talis statuti, tunc nunquam sub eo comprehenditur priuegium, nisi expressè dicatur; neque etiam comprehenditur contractus factus cum principe ipso, conf. 185. nu. 34.

Priuegium, seu donatio, vel concessio facta in vim contractus, maxime recepto pretio, non censeatur renouari per Papam, licet reuocet omnes concessiones, vide supra, Papa.

Priuegium, quod transiit in formam contractus, non potest reuocari: & tantomagis quando fuit concessum ex forma onerosa &c., conf. 222. nu. 3.

Priuegium principis concessum in vim contractus non potest reuocari: & idem in priuegio concessio in vim remunerationis, conf. 222. nu. 34.

Priuegium quotiescunque conceditur per principem, recepto pretio, non censeatur priuegium, sed venditio, cum scilicet est pretium notabile: & priuegia titulo oneroso concessa non possunt reuocari, conf. 353. nu. 1.

Priuegium an dicatur concessum ex causa onerosa, si non contineat receptionem pecuniarum simpliciter, sed se remittat ad decretum, quod non reperitur, conf. 353. nu. 2.

Priuegia omnia debent intelligi secundum mentem concedentis, a quo proueniunt, conf. 163. nu. 48.

Priuegia, & rescripta principum debent interpretari secundum eorum verisimilem mentem, & intentionem, conf. 163. nume. 53. & conf. 172. nu. 48.

Priuegia, vel rescripta Cæsaris, vel principis debent secundum eius mentem interpretari, & vnum secundum aliud intelligi præferim priuegium legitimationis: & ex inspectione aliquorum priuegiorum censeatur plenissime probata mens ipsius principis, conf. 172. nu. 47.

Priuegium Pape declaratur per priuegia Regum: & vnum priuegium per aliud: & per priuegium originale declaratur cõfirmatorium, conf. 64. nu. 33.

Priuegium vnum quod declaratur per aliud, conf. 64. nu. 36.

Priuegia posteriora non auferunt ius iam acquisitum ex aliis priuegijs anterioribus, conf. 64. nu. 89.

Priuegij a verbis non est recedendum, conf. 563. nu. 9.

Priuegium ubi habere posset aliquod dubium, tale dubium censeatur sublatum per longum usum, & possessionem longissimam, conf. 290. nu. 10.

Priuegium si per tempora retroacta ita fuit semper interpretatum, illud est attendendum, conf. 353. nu. 9.

Priuegium quando dicatur, & quando beneficium, & an latè interpretandum, conf. 721. nu. 12.

Priuegium. Quodlibet minimum verbum debet aliquid operari, etiam in priuegijs, conf. 163. nu. 55.

Priuegium recipit interpretationem potius a iure cõmuni, quam statutis: quia absurdum est, quod actus superioris limitetur seu interpretetur secundum statuta inferioris, conf. 172. nu. 43.

Priuegium dato quod quis tentauerit impetrare, non tamen censeatur renuntiare iuri cõmuni, conf. 303. nu. 5.

Priuegio suo quando non possint ecclesiastici renuntiare, conf. 387. nu. 13.

Priuegiatus magis quis esse non debet in pari causa, consil. 555. nume. 30.

Priuegium. Paria sunt, quod qualitas sit de iure cõmuni, vel per priuegium, conf. 750. nu. 28.

Priuegium fori, vide supra, Forum.

Priuegij petitionis tempus attenditur, conf. 794. nu. 2.

Pro, hæc dictio denotat modum, & causam finalem, non autem conditionem, conf. 52. nu. 2.

PROBATIO. Scripturæ, seu acta inter duos probant quod ad omnes personas, quod ad hoc saltem, ut censeantur facta inter illos duos, & ita probant se ipsa, etiam in actibus extraiudicialibus: & quando res inter alios alijs præiudicet, conf. 114. nu. 12.

Probatio. Scripturæ inter alios factæ faciunt qualem qualem probationem, & præiudicium quod ad omnes personas: & talis probatio est saltem semiplena, conf. 114. nu. 15.

Probatio. Scripturæ inter alios si sunt de actibus, qui non possunt alio modo probari, nec solent alio modo in fidem reduci, nisi eo modo, quo sunt reducti, tunc plenè probant, & præiudicant quod ad omnes personas, conf. 114. nu. 16.

Probatio. Res inter alios an alijs præiudicet, & probet, vide infra, Res.

Probatio saltem semiplena pro ecclesia fit per instrumentum locationis, in quo fit mentio de fictu soluendo ecclesiæ, vide infra, Instrumentum.

Probatio sumitur ex inspectione multorum instrumentorum similium &c., vide in conf. 198. nu. 9.

Probatio nulla melior est in antiquis, quam per instrumenta, maxime quando sunt multiplicata, conf. 244. nu. 16.

Probatio per instrumenta antiqua, & conformis depositionis testium præferenda est probationi habenti duntaxat testes, conf. 244. nu. 27.

- probationes de antiquiori tempore sunt preferendæ probationibus partis aduersæ, conf. 244. nu. 22.
- probationes particulares, & testes deponentes de actibus particularibus, sunt preferendi alijs, conf. 244. numero 23. & uide infra, Testis.
- probationes uerisimiliores sunt preferendæ, conf. 299. nu. 28.
- probatio imperfecta multum coadiuuatur ex uerbis prolatis inter alias personas, & enuntiatiuis, quando reperiuntur redacta in instrumentis, & agitur de facto antiquo, conf. 355. nu. 6.
- probatio. In materia probationis leuioris admittendæ propter antiquitatem, loquuntur Doctores varijs modis, & solent se remittere ad arbitrium Iudicis, secundum qualitatem negotij: dicunt tamen magis communiter, quod lapsis 40. annis, uel ad summum 60. dicitur factum antiquum: & in similibus sufficiunt leuiques probationes, conf. 355. nu. 9.
- probatio præsumptiua admittenda est, quando versamur in casu negotij antiqui, & probationis difficilis: & est communis conclusio Doctorum, conf. 355. nu. 8.
- probationes etiam per solas coniecturas admittuntur in his, quæ sunt difficilis probationis, conf. 440. nu. 21.
- probatio qualiscunque, quinimo præsumptio, debet sufficere, quando sumus in casu, quo nemini fit præiudicium probabile, & non contenditur cum aliquo, qui prætendat se habere meliora iura, conf. 488. nu. 17.
- probatio semiplena sufficit, etiam ex sententia lata inter alias personas, ut possit coniungi uel cum testibus semiplenè probantibus, uel cum iuramento necessario in supplementum probationis, conf. 505. nu. 20.
- probatio qualiscunque, & imperfecta sufficit, uel per unum testem uel etiam per simplicem præsumptionem, quando non agitur de præiudicio alicuius, conf. 508. nu. 9.
- probatio præsumptiua tunc sufficit, ubique difficile est probatio uerisimiliter, puta ratione loci, personæ, rei, & huiusmodi, conf. 557. nu. 4.
- probationes præsumptiue admittuntur, & per coniecturas, & inditia, & sufficiunt pro plena probatione, quando sumus in his, quæ sunt difficilis probationis, conf. 757. nu. 17.
- probatio semiplena sufficit in causa summaria, absque iuramento in supplementum, conf. 778. nu. 6.
- probationi solum persuasivæ, & non concludenti potest Iudex credere, quando causa est commissæ sine figura iudicij, & sola facti ueritate inspecta, conf. 778. nu. 8.
- probationibus, quæ possunt haberi, lex contenta est in his, quæ sunt difficilis probationis, conf. 789. nu. 11.
- probationes qualescunque sufficiunt ad probandum id, quod clam solet fieri, neque facillè potest probari, consilio 25. numero 7.
- probatio per præsumptiones, & coniecturas admittitur in his, quæ de sui natura sunt difficilis probationis: & maxime id procedit in causis criminalibus, in quibus agitur de occulto delicto, conf. 56. nu. 1.
- probatio in antiquis admittitur per quæcunque adminicula, ut per tabulas marmoreas, & qualescunque scripturas, ut ex libris historicarum &c. conf. 64. nu. 27.
- probationes eas debet Iudex admittere in antiquis, uel aliter difficilibus, quæ eum trahunt in uehementem opinionem, conf. 64. nume. 28.
- probatio præsumptiua aliquando sufficit, conf. 70. nu. 10.
- probatio per famam, uel per communem opinionem sufficit in antiquis, uide supra, Fama.
- probatio alicuius rei ubi est difficilis de sui natura, debet tunc facilius admitti qualiscunque probatio, etiam per probabiles coniecturas, per uerba enuntiatiua instrumentorum antiquorum, per inditia, & per argumenta, conf. 83. nu. 11.
- probatio nulla melior est in antiquis, quam per instrumenta, & scripturas, conf. 16. nu. 5. & conf. 6. nu. 10.
- probatio. Ad probandum ea, quæ fiunt in aliquo collegio, admittuntur illi, qui alias non admitterentur, uide infra, Testis.
- probatio qualiscunque sufficit inter liberos, quia seruatur ius gentium, & sola ueritas facti, conf. 421. nu. 13.
- probationes etiam semiplenæ, uel præsumptiue, dummodo sint persuasivæ, & uerisimiles, sufficiunt inter personas solitas negotiari, & quando proceditur ex bono, & æquo, consilio 426. numero 7.
- probationes qualescunque sufficiunt, quando agitur inter mercatores, uide etiam supra, Mercator.
- probationes persuasivæ quando sufficiunt, uide in conf. 276.
- probationes persuasivæ debent sufficere, quando causa tractatur coram Iudice sublimi, qui potest procedere summam, & sola facti ueritate inspecta, conf. 276. nu. 2. & probationes persuasivæ, quanuis non concludentes, sufficiunt, quando ueritur causa coram principe, uel senatu, conf. 306. nu. 5.
- probationes qualescunque, etiam præsumptiue debent admitti in materia coniecturali: & admittitur probatio per coniecturas etiam remotas contra eum, qui est in mala fide, consilio 278. nume. 2.
- probationes quando sunt pares in probando ualore, uel quouis alio modo pari, uel impari inter se non conueniunt, stante tali conflictu, Iudex potest, & debet, saltem instante uno ex litigatoribus, deuenire ad assumptionem petitorum, qui sint confidentes partibus: etiam si agatur de probatione temporis præteriti, conf. 266. nu. 36.
- probatio. In his, quæ possunt de facili aliunde probari, nunquam præclusa est uia Iudici per informationes: quinimo tenetur eas capere ex officio, conf. 278. nu. 6.
- probationibus rei in dubio est magis fauendum, quod probationibus actoris: & potius absolvendus reus, quam condemnandus, conf. 436. nu. 13.
- probatio maior uincit probationem minorem, consilio 56. numero 5.
- probatio per scripturam, & probatio per testes, solent regulariter æquiparari, conf. 701. nu. 5.
- probatio. Statutum excludens probationem faciendam per testes, non censetur excludere probationem mixtam, scilicet ex testibus, & scripturis, conf. 318. nu. 7.
- probatio. De statuto Mediolani, quod non possit fieri probatio per testes, uide in conf. 432.
- probatio quod non possit fieri per testes, disponente statuto, quid si non tractatur de probanda re, sed de eius quadam qualitate tantum, conf. 432. nu. 4.
- probatio quod non possit fieri per testes, si disponat statutum, non censetur prohibere probationem mixto modo faciendam, per testes, & per scripturas: quod uide in statuto Mediolani, consil. 432. nu. 5.
- probatio. De statuto prohibente probationem fieri per testes, remissiuè, conf. 433. nu. 21.
- probationes sufficiunt quandoque quocunque modo sumptæ, non seruatis solemnitatibus iuris, dummodo sint uerisimiles, seu persuasivæ: & si causa sit coram principe &c. consilio 209. numero 30.
- probationes leuiques requiruntur in antiquis, consilio 175. numero 15.
- probationes quando sunt contrariæ, magis ualent quæ sunt munitæ multis coniecturis, & præsumptionibus uerisimilibus, uide infra, Tortura.
- probatio per instrumenta, & probatio per testes, uel alio modo æquiparantur, conf. 141. nu. 32.
- probari ut non possit aliquid, nisi per scripturam, non ualet pactum, conf. 141. nu. 33.
- probatio præsumpta habet eandem uim, quam habet probatio uera, conf. 141. nu. 36.
- probatoria solemnitas inducta à statuto an suppleatur per iuramentum, uide supra, Iuramentum. Et de solemnitate probationis, uide infra, Solemnitas.
- probatum licet aliquid non fuerit, attentatio tamen probandi non nocet, conf. 205. nu. 30.
- probatio tanti temporis, de cuius initio non extrat memoria in contrarium &c. uide infra, Tempus.
- probationis ad unam speciem non debet Iudex animum applicare, stante conflictu probationum: sed debet habere totam rem præ oculis, conf. 248. nu. 1.
- probatio. Iudex semper in probationibus debet circumspicere ad multa, & ex multis animum suum informare, & quod ex multis infertur, debet sequi, conf. 355. nu. 10.
- probationis ad unam speciem non debet Iudex alligari &c. uide etiam supra, Iudex.
- probatio omnis, qualiscunque sit, etiam ordinaria, consistit in arbitrio Iudicis, conf. 95. nu. 3.
- Et potest Iudex, si sibi uideatur, non adhibere fidem testibus, & etiam instrumentis publicis, quanuis instrumentum non pronuntietur falsum &c. d. conf. 95. nu. 4.
- probationes omnes quod sint arbitrarie Iudicis, conf. 99. nu. 7. & conf. 577. nu. 16.
- probationum tota materia consistit in arbitrio Iudicis, consil. 149. nume. 13.
- probationes sunt arbitrarie: & est in facultate Iudicis non adhibere fidem testibus, uel instrumentis, etiam plenè concludentibus, si ex circumstantijs res habeat suspensionem, consilio 224. nume. 1.
- probationes omnes sunt in arbitrio Iudicis: & id fortius procedit in materia coniecturali: & ubi admittuntur probationes coniecturales, Iudex habet latissimum campum, consilio 278. numero 5.
- probationum materia habet campum latissimum, adeo ut communiter soleat committi arbitrio Iudicis, conf. 313. nu. 6.
- probationes omnes sunt arbitrarie: ideo non est ita subtiliter procedendum contra dicta testium &c. conf. 505. nu. 18.
- probationes omnes ab arbitrio Iudicis pendunt, conf. 789. nu. 17.
- probationis genus extraordinarium est, quando scilicet agitur de probando dicto alterius, qui aliter asserit: sufficit tamen, ut saltem uerisimiliter concludat in pectore Iudicis, consilio 414. numero 10.

probatio. Verba rescripti, si ita est, tollunt probationem de arbitrio iudicis, & requirunt eam plenam, & perfectam, consil. 195. nume. 23.

probatio. In probationibus totum causarum pondus consistit: & non ius, sed probatio debet inspicere: & secundum allegata, & probata est iudicandum, consil. 174. nu. 21.

probatio. Licet aliqua singula per se quandoque sufficiant ad probandum, tamen omnia simul iuncta, & se inuicem consequentia, & adiuvantia, fortiores faciunt probationem, consilio 141. num. 28.

probatio. Quod ex coniunctione diuersarum scripturarum concludit, perinde est, ac si vnica scriptura contineretur, etiam si vna non se referret ad aliam, vide infra, Relatio.

probationum genera simul coniunguntur, & quæ non prosunt singula, multa iuuant, consil. 355. nu. 7.

probatio plena elicitur ex multis, consil. 358. nu. 9.

probatio non minus concludens censetur illa, quæ ex multis instrumentis simul iunctis colligitur, quam si ex unico instrumento colligeretur: & sufficit quando agitur de animi declaratione, consil. 456. nu. 7.

probatio non minus certa censetur illa, quæ colligitur ex diuersis instrumentis, vel scripturis simul iunctis, quam illa quæ colligitur ex instrumento vnicò, consil. 523. nu. 4.

probatio. Non est nouum, quod ex duabus, vel pluribus scripturis simul iunctis consequamur illud, quod ex vna tantum non consequeremur, consil. 599. nu. 13.

probatio plena resultat ex pluribus: & quæ non prosunt singula, multa iuuant: & maxime in re difficilis probationis, in qua plura, etiam si in specie sint diuersa, coniunguntur, consilio 789. num. 14.

probatio liquida fit ex coniunctione duarum scripturarum, consil. 64. nu. 33.

probationem ad perficiendam possunt simul iungi instrumenta, & testes, consil. 83. nu. 19.

probatio dubia non releuat: & interpretatur contra producentem, consil. 244. nu. 37.

probatio dubia non concludit, consil. 266. nu. 2.

probationes debent concludere, & continere certitudinem: & verba, vel circa, o *pria*, o *manco* &c. habent interpretationem a iure, vt denotent quid modicum: nec solent vitare dispositionem, quin sit certa, consil. 276. num. 11. & vide supra, Circa, & supra, Plus.

probatio non concludens non releuat, consil. 278. num. 7. consil. 657. numero 1.

probationes debent concludere, scilicet in eo proposito, ad quod producentur, consil. 287. nu. 34.

probationes persuasivæ, quanuis non concludentes, sufficiunt, quando vertitur causa coram principe, vel senatu, consil. 306. nu. 5.

probatio dubia valet, quando in quolibet eius intellectu probatur intentionem producentis, consil. 495. nu. 8.

probatio dubia, eo quod multis modis potest intelligi, censetur esse non dubia, sed concludens, quando secundum quemlibet intellectum concludit intentionem probantis, consil. 97. num. 22.

probatio minus concludens non releuat, consil. 657. nu. 1.

probatio licet non sit ita concludens, si tamè verisimilis sit in materia feudali sufficit, consil. 657. nu. 4.

probatio licet non in totum concludens admittitur, & recipitur a iudice procedente sola facti veritate: quæ clausula id operatur, consil. 740. nu. 20. & vide supra, Clausula.

probatio dubia, & quæ potest multimodè interpretari, non releuat, consil. 775. nu. 7.

probatio vna per aliam declaratur, consil. 180. nu. 6.

probatio posterior declarat validitatem eorum, quæ fuerunt prius agitata, consil. 161. nu. 11.

probationum facultas restringi non debet, consil. 141. nu. 31.

probandi facultas sicut potest restringi per consuetudinem: multo magis valet consuetudo eam amplians: & cōsuetudo facit, vt duo testes sufficiant, vbi de iure maior numerus requiritur, consil. 198. nu. 8.

probationis facultatem ultra ius commune censetur edictum, seu statutum ampliare, vt scilicet aliquid operetur, consil. 52. nu. 2.

probationum facultas non est coangustanda: neque valet pactum, statutum, iuramentum, vel consuetudo, si tendant ad restringendam facultatem probationum, consil. 15. nu. 5.

probatio per euidenciam superat omnes alias probationes, consil. 16. num. 8.

probatio proueniens ab euidencia rei superat cetera omnia, quæ dici possunt in contrarium, consil. 97. nu. 31.

probatio ex euidencia rei potest semper produci, etiam post conclusum in causa, consil. 157. nu. 47.

probatio. Inspectio rei superat ceteras omnes probationes, consil. 316. nu. 1.

probatio per euidenciam rei nunquam censetur exclusa, consil. 448. num. 13.

Probatio in contrarium non censetur exclusa, consilio 368. numero 1.

probatio in contrarium nunquam censetur exclusa: & est communis regula, consil. 535. nu. 4.

probatio in contrarium nunquam excluditur, licet cōsuetudo, vel statutum disponat esse adhibendam fidem libris, aut cuilibet alij probationi, consil. 575. nu. 17.

probationes non sunt de substantia: & valet sententia sine eis, & licet non appareat, quod datus sit aliquis terminus ad probandum, vide infra, Sententia, & infra, Terminus.

probatio, vel allegatio si sit omissa in causa minoris, datur ei restitutio, vide infra, Restitutio in integrum.

probatis extremitatibus, censetur probata media, consil. 262. nu. 14. & vide supra, Medium.

probatio. Quando fit mentio de probatione sub conditione, debemus intelligere probationem propriè, id est, plenam, & perfectam, consil. 295. nu. 11.

probationes euidentiores requiruntur, cum probandum est aliquid contra iuris præsumptionem, consil. 354. nu. 13.

probatio simplex quando non solum requiritur, sed qualificata, puta probatio euidentis, vel probatio apertissima, & huiusmodi, tunc fieri debet probatio, quæ nullam penitus patiatur exceptionem: & si fiat per testes, debent esse idonei, & omni exceptione maiores, consil. 354. nu. 15.

probatio. Quando eligatur semper via facilior ad habendam probationem ab initio, consil. 487. nu. 11.

probatio. Ad probationem capitulorum admittendus non est ille, quem etiam si probaret, talis probatio non releuaret, consilio 576. nu. 1.

probatio. In probationibus potest quis se apertius declarare in eo, quod prius generaliter, & obscure dixerat in comparisonibus, maxime si se remiserat ad probationes faciendas, consil. 592. nu. 2. & vide supra, Declaratio.

probationes quando sunt in promptu, & incontinenti offeruntur, debent per iudicem admitti, etiam quod causa sit summaria, vel executiua, consil. 635. nu. 4.

probationes respiciunt decisoria, consil. 719. nu. 3.

probatione alia non indiget illud, quod est verisimile, & correspondens experientie, & rationi naturali, consil. 7. nu. 25.

probatio sufficiens est ratio naturalis, vide infra, Ratio.

probatio. Super probationibus partis contrariè potest quis ponere fundamentum, licet ab initio negauerit intentionem partis aduersæ, consil. 9. nu. 21.

probare quod quid non potest, non etiam debet allegare, consil. 9. num. 54.

probatio bonæ vocis, & famæ alicuius, & quietus viuendi modus, sufficit ad extinguendum vnum inditum, consil. 56. nu. 13.

PRO C E R B S. & Barones æquiparantur, vide supra, Baro.

PRO C E S S Y S. An præsumatur pro actis processus, vide in consilio 192.

processus. Pro iustitia causæ facilius præsumitur, quam pro rectitudine processus, consil. 192. nu. 1. & quæ sit ratio, ibidem.

processus pro rectitudine an præsumendum sit, postquam sententia transit in iudicatum: & an stante defectu citationis, consil. 192. nu. 3.

processus. An præsumatur pro actis, & processu, quando fuerunt depredita propter calamitates temporum: & an probari debeat amissio, consil. 192. nu. 8.

processus nullus, & acta nulla conualidantur ex cōsensu partium, vide supra, Nullitas, Nullum, ubi posui.

PROCLAMA, PROCLAMATIO. An creditores excludantur prescriptione inducta per proclamata, vel cridas, consil. 196. nu. 5.

proclamata, uel cridæ quo casu præiudicent creditoribus, consilio 196. nu. 10.

proclamata, seu cridæ bonorum quando non præiudicent, consilio 217. nu. 8.

proclama. Aliquid de bonis venditis positum ad cridas, seu proclamata, an interim veditor possit petere pretium &c. vide in consilio 225.

proclama. Bona vendita si fuerunt posita ad cridas, vel proclamata, & interim emptor deposuit, vel habet penes se pretium, & fuit contradicium venditioni, an sit perpetuo causa cridarum non expédiar, prohibeatur venditor petere pretium bonorum: & quæ censetur præfixus terminus arbitrio boni viri, consil. 225. nu. 8.

proclamationibus, seu credis factis de bonis venditis si fuit contradicium, & non verificata fuerunt contradictiones, perinde est ac si non fuisset contradicium, quamuis non fuerit lata sententia, consil. 225. nu. 10.

proclamata, seu cridæ si fuerunt factæ de bonis uenditis, contradicentes, de quorum iure non constat clarè, & concludenter, non præstant emptori retentionem pretij: quia alioquin committerentur mille fraudes, consil. 225. nu. 12.

proclamata, seu cridæ si fuerunt factæ de bonis, & extent contradicentes habentes omnino ius, emptor non potest retinere pretium, si dominus uenditorum bonorum paratus est fideiubere, quod in casum euictionis &c. uel si paratus est obligare, se expressè per hypothecam bonorum, consil. 225. num. 13.

proclama. Qui poterat proclamationibus, seu cridis legitime contradicere

- tradidere tanquam hæres ex uno testamento ualido, nõ est amplius audiendus, si contradixerit non uigore illius testamenti, sed uigore alterius testamenti nõ ualidi, & lapsa sint tempora contradicendi, conf. 443. nu. 1.
- proclama.** In causis proclamationum, seu cridarum non est succurrendum ex æquitate, quasi quis ignorauerit ius suum &c. & æquitas non inspicitur, etiam si tractetur de præiudicio minorum, uel absentium: sed præcisè inspicitur lapsus temporis, quia id factum est ad publicam utilitatem, ne scilicet dominia rerum sint in incerto, conf. 443. nu. 9.
- proclamationibus,** seu cridis factis de bonis præficientibus terminum habentibus ius in eis, uel ad ea, qui non comparuit, censetur exclusus ab omni iure petitorij, & possessorij, consilio 531. numero 36.
- proclamata** si facta fuerunt, quod omnes, qui prætendebant se habere ius, deberent comparere intra certum tempus, qui non comparuit, censetur penitus exclusus, consilio 540. numero 10.
- proclamatio.** Statutum de bonis ponendis ad proclamationes disponens, quod omnes creditores, uel omnes prætendentes ius in bonis, compareant intra certum diem, alioquin cadant à iure suo, comprehendit omnes omnino creditores, etiam improprie creditores, puta in diem, uel sub conditione: qui tamen non tam facile deberent cadere à iure suo, cum nondum eis ius competat de præfenti: & hæc decisio hodie est communiter approbata, & seruatur in practica: & quæ sit eius ratio, conf. 585. nu. 36. & comprehendit etiam habentes ius fideicommissi conditionalis, conf. 105. nu. 1.
- proclama generale** impetrari potest à Iudice, quod si quis prætendit se habere ius in talibus bonis de præfenti, uel in futurum, compareat intra tale tempus &c. conf. 587. nu. 6.
- proclamationes,** seu cridæ si factæ fuerunt de bonis banniti, & creditores non comparuerunt &c. uide supra, Bannitus.
- proclamatio.** Bonis postis ad cridas, & non facta per creditorem contradictione, secuta postea recuperatione bonorum, an bannitus, uel condemnatus restitutus adhuc teneatur creditoribus suis: & an actio fuerit extincta: & an teneatur fiscus, uide in conf. 756. & supra, Bannitus.
- proclama.** Licet bona ponantur ad cridas, non tamen actio est in totum extincta, conf. 756. nu. 7. & nu. 12.
- proclamationum,** seu cridarum decretum si dicat, quod qui non contradixerunt, fingantur nullum ius habere, per ista uerba omnis actio funditus uidetur destructa, conf. 756. nu. 9.
- proclama,** ne deferantur arma &c. uide supra, Arma.
- proclama** si fiat per fiscum, quod qui habet ius in bonis &c. tenentur comparere, & contradicere etiam habentes ius fideicommissi conditionalis, alias cadunt à iure suo, consil. 105. nu. 1.
- PROCURATOR** cum libera potest omnia, quæ potest ipse dominus, etiam alienare, dummodo non merè donet, uel dissipet, conf. 205. nu. 3.
- procurator** cum libera potest alienare immobilia, consilio 205. numero 69.
- procurator generalis** potest omnia facere, quæ dominus faceret, scilicet regulariter, conf. 525. nu. 1.
- procurator generalis** non potest donare, neque potest dilapidare, conf. 525. nu. 4.
- procurator** uel negotiorum gestor non potest alienare, conf. 528. numero 19.
- procurator** habens mandatum quantumcunque amplum, cum libera, & plena administratione, & cum clausula, quod possit quicquid potest ipse dominus, & cum promissione de rato, non tamen potest donare, uel aliter dilapidare bona ipsius domini, conf. 731. nu. 9.
- procurator generalis** si citatus petijt terminum consultatiuum ad consulendum dominum, & fuit sibi denegatus, acta sunt ipso iure nulla: qui terminus, etiam quod principalis sit absens longa absentia, non potest, nec debet denegari: quod procedit non solum in procuratore ad negotia, uerum etiam ad causas, conf. 766. nume. 3.
- procurator** non præsumitur sciuisse, quid in conscientia domini sui uerteretur, secundum glo. communiter approbatam, conf. 731. nu. 8.
- procurator** Cæsaris, uel alterius si agnouit debitum, an dominus censetur agnouisse: quod sic: & quod gesta à procuratore Cæsaris sic ab comprobentur, ac si ab eo gesta essent, & procurator Cæsaris simpliciter constitutus, dicatur habere liberam rerum administrationem &c. conf. 210. nu. 12.
- procurator** ad iudicium an possit constitui per tutorem, uide infra, Tutor.
- procuratoris** persona quando censetur approbata, consilio 216. numero 6.
- procuratoris** confessio relatiua ad instrumentum aliquod an præiudicet domino, uide in conf. 269.
- procuratoris** confessio facta per eum incidenter remittendo se ad instrumentum locationis, est nullius momenti, nisi reperiatur instrumentum, in quo id contineatur: præsertim quando confessio est facta à non habente auctoritatem pomittendi, uel de nouo concedendi, conf. 269. nu. 1.
- procurator** non potuit confiteri illud, ad quod non habebat mandatum, quia diligenter custodiendi sunt fines mandati, consil. 269. nu. 3.
- procurator** constitutus ad recipiendum mutuum potest quidem obligare dominum recipiendo pecunias realiter, non autem contendo se recepisse, conf. 269. nu. 4.
- procuratoris** confessio an, & quando præiudicet domino, uide etiam supra, Confessio.
- procuratoris** mentio quando fit, intelligitur tanquam procuratoris, & procuratorio nomine, conf. 79. nu. 3.
- procuratorem** qui se nominat, censetur contrahere tanquam procurator, conf. 328. nu. 55.
- procurator** quando aliquis nominatur, intelligitur tanquam procurator, conf. 421. nu. 6. & conf. 553. nu. 16.
- procurator** tantum si fuit citatus peremptoriè, & tamen statutum disponit, quod citatio peremptoria transmittatur ipsi domino, uel principali, & principalis tunc moritur, an ualeat sententia, uide supra, Citatio.
- procuratoris** auctoritas extinguitur per mortem domini de iure canonico: secus de iure ciuili, conf. 232. nu. 1.
- procurator** non fit magis dominus litis per mortem principalis: sed per litis contestationem, conf. 232. nu. 5.
- procuratoris** mandatum expirat per mortem domini lite non testata, conf. 232. nu. 6.
- procurator** si scribat domino se eius nomine donasse Titio centum, & dominus receperit litteras, an censetur approbasse donationem: & quomodo, consilio 448. num. 6. & uide supra, Litteræ.
- procuratur** emens rem pro domino, an acquirat ei ipso iure absque traditione &c. uide supra, Emptio.
- procurator,** uel alius, qui gessit negotium meo nomine, si non tradidit mihi possessionem rei, potest per me cogi, ut illam mihi tradat, ergo est mihi ius acquisitum irreuocabiliter inuito ipso gestore, conf. 572. nu. 20.
- procurator** unicus quantum compareat nomine utriusque contrahentis, inuestiti, & inuestientis de bonis ecclesiæ, ad expediendum processum si in eundem utilitatem ecclesiæ, id tamen non sapit collusionem: & potest fieri de iure, consilio 716. numero 1.
- procurator** multorum potest quis esse, ubi nulla cadit contrarietas seu repugnantia, præsertim ubi non vertitur iudicium contradictionum inter eos, neque contingit fieri inter eos adiudicationes, & condemnationes, conf. 716. nu. 2.
- procurator** uxoris an possit esse maritus, & subire litem pro bonis dotilibus absque ullo mandato, conf. 746. nume. 4. & uide supra, Dos.
- procurator** non admittitur in causis criminalibus, ubi tractari potest de pœna corporali: admittitur tamen, quando accusator est euidenter calumniosus: & quomodo accusator dicatur calumniosus in casu, de quo in consilio, conf. 566. nu. 1.
- procurator,** seu tanquam procurator licet quis non admittatur in criminalibus, potest tamen assistere Iudici, & instruere eum de causis innocentie pro absente: quia nunquam censetur exclusus instructor, conf. 566. nu. 2.
- Et** potest, & debet Iudex à seipso querere causas innocentie: & multo magis debet admittere instructorem, qui ei subministrat &c. d. conf. 566. nu. 3.
- procurator** non admittitur, quando tractatur de pœna corporali, conf. 646. nu. 4.
- procurator** in rem suam an sit improprie procurator: & an comprehendatur sub statuto: & an, & quando mandatum in rem suam, uel etiam simplex, censetur extinctum per mortem inuadentis, uel mandatarij: & an transeat ad heredes, uide in consilio 226.
- procurator** in rem suam an sit improprie procurator, & an comprehendatur sub statuto, uel decreto, uide bonam declarationem, ac statutum requirat, an uerò admittat aliquid procuratore simplici, conf. 226. nu. 1. & nu. seq.
- procurator** in rem suam potest omnia facere, quæ posset alius, qui haberet speciale mandatum, conf. 226. nu. 2. & conf. 406. nu. 6. & conf. 415. nu. 8.
- procurator** in rem suam appellatur per legum latores procurator: & licet large sit procurator, non tamen est improprie procurator: & censetur semper aliquo respectu procurator, siue intenter actiones directas, siue utiles: & est proprie procurator, secundum aliquos Doctores, conf. 226. nu. 4.
- procuratore** in rem suam comprehenditur sub statuto, quando in eo procedit eadem ratio, quæ in procuratore simplici, consil. 226. nume. 5.
- procurator** in rem suam qua ratione dici possit procurator improprie: & idem in coniuncta persona: & quid si procurator in rem suam habet etiam mandatum explicitum, etiam in formam propriam, & simplicis mandati, conf. 226. nu. 8.
- procurator** in rem suam qua ratione dicatur per Doctores improprie

proprie procurator: & an comprehendatur sub statuto, consil. 226. nu. 46.

procurator in rem suam idem multo magis potest, quicquid potest procurator simplex, etiam habens speciale mandatum: & maxime si habet mandatum expressum: & comprehenditur sub statuto, consil. 226. nu. 47.

procuratores in rem suam quod non ita proprie dicantur procuratores, quæ sit ratio, consil. 226. nu. 48.

procurator in rem suam an sit proprie procurator, & comprehendatur sub statuto faciente mentionem de procuratore: & distinguitur declarando Baldum, uide etiam in consil. 406. ubi etiam, an mandatum in rem suam extinguatur morte mandantis: & an possit expressè, vel tacite reuocari, ut ibidem, de quo uide supra, Mandatum, ubi posui.

procurator in rem suam non est proprie procurator, quia statutum faciens mentionem de procuratore, non comprehendit procuratorem in rem suam: & quando statutum comprehendat procuratorem in rem suam: & quando non comprehendat: & declaratur Baldus, consil. 406. nu. 5. cum seq.

procurator in rem suam appellatur per legum latores procurator: & est proprie procurator: & licet Baldus aliquando dixerit eum esse procuratorem improprie, tamen Baldus debet declarari: alias male loqueretur, consil. 406. num. 8. & 5. & consil. 415. num. 10. & 7.

procurator in rem suam semper censetur aliquo respectu procurator, quia semper facit aliquid nomine alterius, siue intenter directas, siue intenter utiles, consilio 406. num. 9. & consilio 415. num. 11.

procurator in rem suam an sit proprie procurator: & an, & quando comprehendatur sub statuto faciente mentionem de procuratore: & quod habeat fortiora iura, quam procurator simplex: & declaratur intentio Baldi, consil. 415. nu. 7. cum nu. seq.

procurator simplex, & procurator in rem suam possunt deferre iuramentum, uide supra, Iuramentum.

procurator simplex quemadmodum potest deferre iuramentum, ita etiam potest illud deferri per procuratorem in rem suam: & procurator in rem suam potest omnia facere, quæ posset alius, qui haberet speciale mandatum: aliter sequeretur absurdum, consil. 415. nu. 8.

PRODIGO: si contrahat, contractus per eum factus, quamuis notum fuisset ei interdicta administratio bonorum, non valet, quando euidenter sonat in dissipationem, & alienationem sine causa, consil. 257. nu. 2.

PRODUCTIO, PRODUCERE. Non debet quis cogi producere illud, quod productum nemini prodest, consil. 549. nu. 3.

productio: A pocha, de qua fit mentio in libro, quando non sit necessarium quod producat, consil. 549. nu. 2. & uide etiam supra, Editio.

producens instrumentum, censetur ipsum approbare in omnibus, & per omnia: neque potest postea reuocare, neque allegare errorem, sed sibi imputet, si bene non considerauit, consil. 59. nu. 11.

Et hoc procedit, etiam quod quis produxerit protestans, quod in partibus pro se facientibus tantum producebat, ibidem d. consil. 59. nu. 11.

productio scripturæ cum clausula, seu protestatione, quod in parte, & partibus &c. operatur effectum suum sine aliqua disputatione, duobus interuenientibus, videlicet quod capitula sint separata, & quod scriptura sit talis, quæ non probet pro aduersario, nisi fuisset producta per ipsum, qui eam producit, puta quia sit scriptura priuata ipsius aduersarii, consil. 448. nu. 9.

Et an attendatur, quod aduersarius dicat se eam pro seipso reproducere, & quando, ibidem d. consil. 448. nu. 9.

productio. Scripturæ exhibere, seu productæ per aduersarium censentur per eum approbata, consil. 175. nu. 17.

productio priuilegij, licet facta ad abundantem cautelam, debet tamen operari effectus suos, consil. 249. nu. 12.

producens priuilegium, ex cuius inspectione constat producetem non posse se ex eo iuuare, non etiam poterit se iuuare ex prescriptione, quia esset in mala fide: & censetur approbasse priuilegium etiam contra se, consil. 249. nu. 19.

productio instrumentorum de nouo reperorum &c. uide supra, Instrumentum.

PROFESSOR. An appellatione professorum, uel studetium ueniant Doctores, & an scholasti licentiat, consil. 27. num. 6. & supra, Doctor.

PROCEMIUM, vel præfatio parum facit, quia tota vis consistit in conclusione, consil. 188. nu. 21.

procemium. Ex procemio etiam incidenter prolato colligitur causa finalis, tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus, consil. 198. nu. 29.

procemium. Ex procemio colligitur causa finalis etiam in contractibus, consil. 298. nu. 48.

procemium. Ex procemio priuilegij, seu ex præfationibus declaratur totum priuilegium, seu tota dispositio, consil. 353. nu. 6.

procemium. Ex procemio decreti colligitur ratio, & causa finalis decreti, consil. 772. nu. 15.

PROHIBITIO, PROHIBITUM. De prohibitione alienandi bona &c. uide supra, Alienatio, Alienationis prohibitio, ubi posui.

prohibitum. Permisso vno casu, an alij censeantur prohibiti &c. uide supra, Casus omisus.

prohibere, & permittere. Inter hæc duo datur medium, scilicet non permittere, seu omittere in effectu, consil. 164. nu. 5.

prohibitum. Quando aliquid conceditur, uel prohibetur una uia, non uidetur per hoc per aliam concedi, in qua militat eadem ratio prohibitionis, consil. 260. nu. 10.

prohibitum. Quilibet actus prohibitus cæsetur in dubio factus per dolum, uide supra, Dolus.

prohibitum quod non reperitur, censetur permissum, consil. 497. num. 14.

prohibito uno, censetur prohibitum omne id, per quod peruenitur ad illud, consil. 754. nu. 13.

prohibitum. Non sufficit abstinere a prohibito, nisi provideatur, ne alius faciat, consil. 762. nu. 13.

prohibens causa potius inspicitur, quam permittens: & potius quod obest quam quod prodest, consil. 20. nu. 9.

PROMISSIO, & solutio paribus terminis procedunt, uide infra, Solutio.

promissio, seu pensio quorundam saccorum frumenti &c. uide supra, Frumentum.

promittens in instrumento se non contrauenturum &c. uide supra, Contrauenire.

promittere quis potest rem alienam, & tenebitur saltem ad interesse: id tamen in dubio non præsumitur, sed censetur quis promittere eo modo, quo potest, & ius tantum, quod habet, & non alienum, consil. 251. nu. 29.

promissio quælibet requirit causam: & si expressa sit causa aliqua, quæ deinde non reperitur uera, redditur promissio inefficax: quod procedit etiam in transactionibus, consilio 251. numero 31.

promissio cuiuscunque rei in genere facta ualet, dummodo ex probabilibus coniecturis coniter posita, de qua re senserint contrahentes, consil. 10. nu. 13.

promittens factum alienum, non intelligitur promittere se illud facturum, quantumcunque enixe, & uerbis amplissimis promittat: sed intelligitur promittere se curaturum, quod ille faciet, consil. 328. nu. 57.

promissio facti alieni recipit de iure interpretationem illam, ut perinde sit ac si promissor dixisset se facturum, quod ille faciet, adeo quod talis promissor facti alieni non solet constitui in mora, nisi interpelletur: ut in promissionibus sistendi aliquem in iudicio, consil. 417. nu. 2.

promittens se curaturum, ut aliquid fieret, liberatur, si fecit quod potuit, id est, si curauit quantum in se fuit, quia censetur promississe factum alienum: sed id non habet locum, quando tractatur non solum de simplici facto ipsius, qui promittit alienum factum, sed tractatur etiam de eius interesse, quia tali casu non liberatur, qui promissit factum alienum: & quæ sit ratio, consilio 592. nu. 6.

promissio etiam iusta an censeatur remissa per taciturnitatem multorum annorum, præsertim non facta mentione de re promissa in diuisione &c. consil. 420. nu. 7.

promissio si consistat in summa pecuniaria, seu quantitate, eius propria natura est, ut respiciat uniuersas, & singulas res, ad quas refertur, seu comparatur, consil. 537. nu. 4.

promissio non potest fieri nisi præfati, quia promissionis uerbum in instrumento expressum stipulationem infert, consilio 782. num. 30.

promissio de donando, & promissio de uendendo differt à uenditione &c. uide infra, Venditio, & supra, Donatio.

promissio facta aliqua contemplatione, uel causa, debet reuocari causa illa non secuta, consilio 77. nu. 28. & supra, Causa.

promissio pœnalis &c. uide supra, Pœna, & supra, Matrimonium.

promittens de facto suo tantum, an obliget etiam heredem suum: & quando, consilio 74. nu. 3. & uide supra, Hæres, & supra, Euictio.

PROPALARE res suas, maxime mobiles, quæ in secreto habentur, iniquum est quem cogi: & propria paupertas propalatione detegi non debet, consil. 39. nu. 12.

propalatio uigore monitoriarum &c. uide supra, Monitoria.

PROPORTIO. Argumentum a proportionem ualet, consil. 185. nu. 4. & consil. 53. nu. 2. & consil. 109. nu. 5.

proportio debet considerari in qualibet materia, consilio 343. numero 7.

proportio quod sit consideranda, consil. 414. nu. 24.

proportio. Argumentum a proportionem procedit in qualibet materia, consil. 414. nu. 26.

PROPOSITUM. Quod operatur propositum in proposito, idem operari debet oppositum in opposito, consil. 335. num. 5. & consilio 789. nu. 8. & uide etiam supra, Oppositum.

propositum in animo retentum nihil facit, consilio 156. numero 11.

- propositum in mente retentum uti abortiuum nullius est præiudicij**, conf. 775. nu. 9.
- PROPRIETAS** uerborum, propria significatio &c. Ad interpretandam dispositionem ambiguum primo inspicitur mens disponentis, deinde quod est uerisimile: & his deficientibus, seruatur proprietas uerborum, conf. 119. nu. 43.
- Proprietas sermonis dignoscitur vno modo**, uidelicet quando uidemus legislatores indifferenter uti ea acceptione, confil. 585. nume. 26.
- propria significatio demonstratur ex etymologia uocabuli**, confil. 750. nu. 34.
- Proprietas uerborum quando repugnat dispositioni statuariæ**, an seruetur potius, proprietas uerborum, consilio 237. numero 20.
- Proprietas**. A proprietate uerborum non est recedendum, confil. 256. nu. 16. & uide etiam infra, Verba.
- Proprietas**. Verba prolata in quolibet dispositione, etiam strictè intelligenda, quæ possunt comprehendere sub se plura ex propria significatione, illa omnia debent comprehendere, nec fieri debet restrictio, confil. 750. nu. 27.
- Et dato etiam**, quod non possent comprehendere ex propria significatione, debent tamen ex lata interpretatione, ibidem. d. confil. 750. nu. 27.
- Proprietas**. Non inconuenit esse minus strictam, seu latam uerbi significationem, & tamen proprium, consilio 763. nume. 11.
- Proprietatis appellatione aliquando venit possessio**, uide supra, Possessio.
- PROROGATIO** censetur fieri solum de his, quæ sunt eiusdem naturæ, conf. 178. nu. 5.
- prorogatio temporis nihil immutat de substantialibus**: & actus prorogatus censetur illemet, qui prius erat, consilio 262. numero 9.
- prorogatio quælibet termini censetur semper fieri cum omnibus suis pristinis qualitatibus**, confil. 262. nu. 8.
- prorogatio locationis an censetur fieri cum omnibus suis qualitatibus**, uide supra, Locatio.
- PROTESTATIO** reſeruat omne ius protestantis, conf. 115. nu. 16. & uide infra, Reſeruat.
- protestatio soluentis conferuat ius suum**, uide infra, Solutio.
- protestatio**. Sibi non præiudicat, qui protestatur, & facit actum sine præiudicio iurium suorum, consilio 440. numero 18.
- Protestatio Hieronimi**, quod si quid parum caute dixerit, cupit emendari a Papa &c. conf. 769. nu. 6.
- protestatio iuris sui operatur**, quod actus non nocet, consilio 84. numero 2.
- protestatio contraria facto quando ualeat**, & iuuat protestantem, conf. 214. nu. 27.
- protestatio quando nõ tollatur per factum contrarium**, confil. 447. nume. 22.
- protestatio**. In contrarietate protestationis, & facti, & in conflictu protestationum ab utraque parte, fit interpretatio, quod quicquid actum fuit, fit nullius momenti: & qui soluit, potest pecunias suas repetere: & utraque pars restituitur in primis terminis: & hæc opinio Bartoli est communis, consilio 499. numero 3.
- protestatio tunc potentior est, quam factum**, quando factum potest recipere uarias interpretationes: & debet protestatio intelligi secundum uerisimilem animum protestantis, consil. 499. nume. 8.
- protestatio habetur pro non facta**, quando fuit ei contradicium, & præstans acquieuit contradictioni, nihil dicens amplius in contrarium, confil. 706. nu. 1.
- protestatio euacuat uires sequentis dispositionis contrariæ protestationi**, conf. 764. nu. 12.
- Protestatio**, quia facti est, debet probari, consilio 764. numero decimo tertio.
- protestatio**, quæ fit per interuallum, antequam geratur actus &c. remissiuè, confil. 499. nu. 4.
- protestationes clandestinæ operantur quod ad ea**, quæ dependent ab animo solius protestantis, & ubi actum cum se ipso gerit, non autem cum alio, quia tunc protestatio non nocet ei, cum quo actus postea geritur, qui in bona fide est, & protestationem factam ignorat, nec est in aliquo dolo, consilio 564. nu. 14.
- protestatio clandestina licet possit fieri ex causa**, puta metus, aut simili, & ualeat: tamen in præiudicium tertij, qui est in bona fide, nec fuit causa, aut particeps illius metus, uel doli, talis protestatio non operatur, consilio 764. numero 15.
- protestatio clandestina propter metum**, &c. uide etiam supra, Metus.
- protestatio**, seu confessio etiam extraiudicialis quando probatur per testes, facit plenam fidem de animo protestantis, conf. 248. nume. 17.
- protestationes monachorum factæ contra Generalem**, & Monachos, an probentur per ipsos monachos, confil. 440. nu. 19. & uide infra, Religio.
- protestatio in productione scripturæ**, quod in parte, & partibus &c. quando operetur effectum suum &c. uide supra, Productio.
- PROTOCOLLVM**, seu imbreuiatura notarij &c. uide supra, Notarius, ubi posui.
- PROVISIO** hominis tollit prouisionem legis: & unius inclusio est alterius exclusio, conf. 125. nu. 3. sed limita utrunque, ut ibidem nu. 19. & 20.
- provisio hominis non tollit prouisionem legis**, quando ambæ tendunt ad diuersa: item tollit prouisionem legis, quando ipsa prouisio legis est de iure speciali, puta quando continet aliquod priuilegium, ut in dote, & huiusmodi, consilio 125. numero 19.
- provisio hominis tollit prouisionem legis, vel statuti**, consil. 138. nume. 19.
- provisio hominis tollit prouisionem legis**: & quando non procedat hæc regula, conf. 173. nu. 14.
- provisio hominis solet tollere prouisionem legis**, præsertim quando prouisio hominis est plenior, conf. 338. nu. 9.
- provisio hominis tollit prouisionem legis**, consilio 626. numero secundo.
- provisio hominis tollit prouisionem legis**: & quomodo procedat regula, remissiuè, conf. 730. nu. 20.
- provisio facta in casu speciali non tollit prouisionem legis ordinariæ**, conf. 730. nu. 13.
- provisio specialis hominis tollit prouisionem legis**, consil. 754. numero 25.
- provisio in uno casu non excludit alium æquè uerisimilem**, conf. 325. nume. 4.
- provisio**, hoc uerbum includit confirmationem, conf. 724. nu. 6. & uide supra, Confirmatio.
- PROVT**, hæc dictio denotat absolutam relationem, consil. 276. nume. 20.
- PROXENETA** testis, uide infra, Testis.
- PROXIMVS**, **PROXIMIOR**. Mater est proximior, quod amara: & an debeant inspicere proximitas respectu personæ disponentis, an respectu personæ ultimo loco morientis, remissiuè, conf. 456. nu. 4.
- proximior**, uerba de proximioribus cognatis, & agnatis, uerificantur etiam in matre, quia & ipsa uenit appellatione cognatorum, confil. 457. nu. 9.
- proximus**. An dispositio de proximis, uel proximioribus, intelligatur de primo, & magis proximo cæteris, uide in conf. 790.
- proximi appellatione uenit ille**, quem nemo antecedit, & cuius est prima causa, conf. 790. nu. 4.
- proximus**. Statutum de attrinentibus, & proximis, debet intelligi de immediatis, & primis, conf. 790. nu. 5.
- proximus**. Licet dispositio de proximioribus intelligatur, secus tamen est, si disponentes aliter senserint, conf. 790. nu. 15.
- proximus**. Statutum an uocet proximum similiter, an proximior, est idem: quia æquè intelligitur de immediato per positum, sicut per comparatum, & tunc intelligendum est de primo: si uero statutum, uel prouisio loquatur de uno, ex proximioribus, tunc sufficit, quod sit de eis, sed non exigitur, quod sit supremus, confil. 790. nu. 20.
- proximior præfertur**, quando adest euidentis ratio, puta quando adest spes successionis, & cura quedam iniungitur propinquis, quia tunc attenditur ordo caritatis, & sanguinis, consil. 790. numero 25.
- proximior**. Quando remotiores, tanto remotiores in affectu, conf. 790. nu. 26.
- proximus**. Statutum intelligitur de proximioribus, etiam si loquatur simpliciter de proximis, quando sumus in materia proximitatis præferenda, puta successionis, uel tutelæ: & ita confideranda est semper materia, de qua tractatur, consilio 790. numero 27.
- proximus**. Vbi simpliciter proximior deberet præferri, tunc intelligitur de magis proximo, conf. 790. nu. 34. sed hæc decisio non seruatur de consuetudine, ibidem.
- proximus**. Si quis pietatis zelo moueatur ad curandam salutem proximi sui, quomodo id agendum sit, maxime per episcopum, conf. 769. nu. 3.
- proximior solum admittitur inter natos tempore euenientis conditionis**, confil. 106. nu. 8.
- proximiores**, hæc qualitas semper subintelligitur &c. consilio 51. nume. 5.
- PUBLICATIO** bonorum, uide supra, Conſcſcatio, ubi posui.
- PUBLICIANA**, uide supra, Actio.
- PUBLICVM** dicitur tribus modis, remissiuè, conf. 319. nu. 41.
- Publica** intelliguntur quasi publica, id est, coram populo, & in conspectu populi, conf. 558. nu. 12.
- Publici actus etiam censentur aliquando illi**, qui secrete modo explicantur, conf. 558. nu. 27.

PVNITVR quis in eo, circa quod deliquit, vide supra, Pena,
PVPILLVS. an possit aliquid facere sine tutore, vide infra, Tutor,
 Pupillus an obligetur sine tutoris autoritate, vide infra, Tutor,
 Pupilli scientia non nocet ei, conf. 229. nu. 15.
Pupilla, vel infans quæ ubi educari debeat, consistit in arbitrio
 Iudicis: & potius apud matrem, quæ nō est ei successura, quàm
 apud auum, qui ei succederet: nisi improbitas matris, & mala ra-
 tio uicæ suæ aliud suadeat, conf. 246. nu. 6.
Pupillus, seu infans non habet animum, conf. 572. numero deci-
 mo quinto.
Pupillus. Tex. in l. r. ff. vbi pupil. educa. deb. scilicet de expressione
 causæ cum interuentu matris pupilli, & propinquorum &c. pro-
 cedit in casu, quo agebatur de leui præiudicio: item quo non ti-
 mebatur collusio, & quo gerebatur negotium principaliter per
 Iudicem, conf. 580. nu. 33.
PVRVM, & conditionale purificatum æquiparantur, consil. 106.
 nu. 4. & uide supra, Conditio.

Q

QUALITAS adiuncta verbo debet intelligi secundum tempus
 uerbi, consilio 60. numero 12. consilio 117. numero 3. & consil.
 750. nu. 40.
Qualitas uerborum inspicitur ante omnia, consilio 60. nu. 8.
Qualitas rei potius est inspicienda, quàm abutiua vocabuli expres-
 sio, conf. 120. num. 1.
Qualitas requisita satis est quod adsit eo tempore, quo ea indige-
 mus, conf. 161. nu. 9.
Qualitas. Quando aliquid deducitur cum certa qualitate, si quali-
 tas illa cesset, cessant omnia, conf. 174. nu. 23.
Qualitates positæ sub unica oratione, & coniunctæ per copulam,
 & debent ambæ simul uerificari: & una non sufficeret sine alia,
 conf. 431. nu. 4.
Qualitas. Pactum, super quo quis se fundat, si habet duas qualita-
 tes copulatiuè requisitas, debet probare utranque qualitatem
 concurrere, conf. 539. nu. 1.
Qualitas requisita a statuto seruanda est, consilio 613. nume-
 ro nono.
Qualitas requisita a statuto ut procedat, uerificari debet, consil.
 775. nu. 4.
Qualitas temporis idonei ad dispositionem, quæ sit, considera-
 tur, & qualitas personæ disponentis, conf. 393. numero unde-
 cimo.
Qualitas. Quando non clare constat de qualitate delicti requi-
 sita a statuto, debemus interpretari in mitiorem partem, consil.
 578. nu. 3.
Qualitas quod sit de iure communi, uel per priuilegium, paria
 sunt, consilio 750. numero 28. & uide supra, Priuilegium.
Qualitates censentur semper tacite repetitæ, uide infra, Re-
 petitio.
Qualitas. Non sufficit aliquid scire, nisi illud sciamus cum suis
 qualitatibus: & quomodo id intelligatur, consil. 18. num. 7. &
 infra, Scientia.
Qualitas posita in uno capitulo an referatur ad omnes partes di-
 spositionis, consilio 88. numero 6. & 7. & uide infra, Re-
 latio.
QUARTA. Duæ quartæ, legitima, & trebellianica, an detrahi
 possint &c. uide supra, legitima, & infra, Trebellianica, ubi
 posui.
QVASI POSSESSIO. Vide supra, Possessio.
QUEMADMODVM, hæc dictio an faciat relationem, uide in-
 fra, Relatio.
QUÆRIMONIAE, quæ sunt coram amicis, uel aliis personis,
 postquam contingit casus, habentur in consideratione, & pro-
 bant uerum animum conuerentis, & præstant probabile in-
 dictum &c. etiam si tractetur de præiudicio tertij, consilio 95.
 nume. 8.
QUICUNQUE, hæc dictio est uniuersalis distributiua, & attri-
 buit actum insolidum, conf. 32. nu. 4.
Quicumque, hæc dictio aliquando stat collectiue, non autem di-
 stributiue, & maxime in uerbis substitutionis, consilio 32. nu-
 mero 6.
Quibuscunque, hæc dictio licet sit uniuersalis, non tamen debet
 dictio uniuersalis uiolare materiam subiectam, ut comprehen-
 dat personas inhabiles, si potest aliquid aliud operari, consil.
 382. nu. 10.
Quæcunque, & qualiacunque, & quocunque titulo &c. Hæc uer-
 ba sunt valde enixa, & comprehendunt omnia propriè, uel im-
 propriè, & quæ alias non comprehenderentur &c. conf. 322. nu.
 31. & uide supra, Generalis.
QUILIBET, hæc dictio de sui natura, & proprietate, idem im-
 portat, quod dictio, aliquis, conf. 13. nu. 3.
Quilibet, hæc dictio de sui natura, & proprietate, idem importat,
 quod dictio, aliquis, in fideicommissis, si filij, & quilibet eorum
 decederent &c. & idem etiam procedit in materia feudali: &
 idem in emphiteosi, conf. 287. nu. 7. & 8.

Quilibet, hæc dictio resoluitur aliquando in dictionem, omnes,
 si uoluntas testatoris id suadeat, conf. 287. nu. 13.
Quilibet, hæc dictio quanuis sit distributiua, & exigit actum in
 singulis insolidum, non tamen requirit, ut talis actus debeat in
 omnibus uerificari, conf. 287. nu. 24.
QUOTA. De quota: & de statuto Mediolani de luendo vigore
 quoræ: & an, & quomodo ius quoræ sit ius reale: & quomo-
 do intentandum sit iudicium per primum, & secundum em-
 phitheoram ad rem luendam uigore quoræ, uide in consi-
 lio 314.
Quoræ ius an sit ius reale, & sequatur rem, consilio 314. nu-
 mero 2.
Quoræ ius quanuis sit ius reale ab initio, quia non potest acqui-
 ri sine re, ex post facto tamen, id est, postquam est deductum in
 esse, potest per se subsistere: & tale ius potest cedi aliis perso-
 nis, conf. 314. nu. 3.
Quoræ. Potest quis contra aliquem intentare nouum iudicium
 super statuto de quora, non obstante sententia lata contra eum:
 quanuis in iudicio iam agitato fuerit exceptum de quora: &
 quando, consilio 672. numero primo & uide supra, Iudi-
 cium.

R

RAPHAEL. Opiniones Raphaelis Comen. solent exulare, conf.
 171. nume. 43.
RASURA instrumenti, uel scripturæ &c. uide supra, Instrumen-
 tum, & supra, Falsum, ubi posui.
RATIFICATIO non præsumitur, conf. 112. nu. 10.
Ratificatio contractus an ceseatur facta, quando contrahentes,
 uel heredes diu perseuerauerunt in eo: & quando actus,
 uel contractus est simulatus, uel aliter nullus, tunc censetur
 quis potius perseuerare in captione, quàm illum ratificare, &
 seu confirmare per cursum temporis, consilio 148. numero
 uigesimo secundo.
Ratificatio inducitur etiam per actus tacitos, uide supra,
 Minor.
Ratificatio, tanquàm actus magis certus, cum respiciat negotia
 præterita, solet facilius præsumi, quàm mandatum, & facilius
 probari, conf. 276. nu. 28.
Ratificatio ex factis postea inducta declarat &c. consilio 381. nu-
 mero 4.
Ratificatio inducitur ex solutione &c. conf. 395. nu. 9.
Ratificatio. Contrahentes si conuenerunt de ratificari faciendo
 contractum infra certum tempus, & in defectum non secutæ
 ratificationis, contractus ipse haberetur pro infecto, & rema-
 nerent partes in eorum priori statu: si de tali ratificatione non
 apparet, contractus remanet irritus: & non sufficit, si nunc fiat
 talis ratificatio: & qua ratione, consilio 397. numero 22. cum
 sequen.
Ratificatio. Pactum annullatiuum contractus, in defectum ratifi-
 cationis, quando non nocet, uide supra, Nullum.
Ratificatio æquiparatur mandato, etiam ut actio competat cum
 effectu, ubi prius non competisset: neque est inconueniens,
 quàm antequàm sequatur ratificatio, res stet in pendenti, ut-
 rum competat actio contra unum, uel contra alium, consilio
 276. nu. 26.
Ratificatio æquiparatur mandato: quinimo est actus magis certus,
 conf. 290. nu. 14.
Ratificatio solet habere uim mandati &c. uide etiam supra,
 Mandatum.
Ratificatio æquiparatur mandato, conf. 564. nu. 26.
Ratificatio fieri debet re integra, adeo ut fiat eo tempore, quo
 adhuc posset negotium denuo fieri, si contrahentes uellent, conf.
 266. nume. 27.
Ratificationes non possunt retrotrahi, si res non est integra, conf.
 386. nume. 2.
Ratificatio non potest fieri, nisi re integra, conf. 480. nu. 6.
Ratificatio, seu ratihabitio debet præcedere re integra: & ratiha-
 bitio nihil operatur in præiudicium tertij, consilio 774. nu-
 mero 22.
Ratificatio, seu ratihabitio non trahitur retro in præiudicium ter-
 tij, conf. 774. nu. 24.
Ratificatio. Qui recepit pro alio, illi non acquirit, nisi illi cedat,
 uel ille tertius ratum habeat: & si ante cessionem, uel ratiha-
 bitionem decedat, apud recipientem remanet, consilio 774.
 numero 19.
Et debet etiam sequi ratihabitio, antequàm dominus concedens
 moriatur: quia post eius mortem ratum habere non potest. d.
 conf. 774. nu. 20.
Ratificatio an possit fieri post mortem donantis, & quando: &
 quid in contractu conditionali usque ab initio, & qui interim
 pendet: & quid in contractu puro usque ab initio, consilio 480.
 nume. 5.
Ratificatio non potest fieri mortuo donante, uide etiam supra,
 Donatio.

Q

Ratifi-

ratificatio. Declaratio alicuius actus solet habere latiores habenas, quam ratificatio, vide supra, Declaratio.

ratificatio quando fuit secuta ante declarationem, videtur sublatam facultas declarandi, vide supra, Declaratio.

ratificatio. Solemnitates requisitae per statutum, an satis sit, quod adhibeantur in ratificatione, conf. 45. nu. 7.

Ratificatio semper requiritur, quia absentibus, & ignorantibus ius non acquiritur, etiam quod notarius stipuletur pro eis: & ante ratificationem potest reuocari quicquid actum fuit, confil. 97. nu. 8.

ratificatio requiritur, etiam quod notarius tanquam publica persona stipuletur, & ante secutam ratihabitionem nihil censetur actum, conf. 266. nu. 26, & supra, Notarius.

ratificatio. Actio utilis sine cessante statim acquiritur per ratificationem, quando notarius stipulatus fuit nomine, quorum interest &c. conf. 425. nu. 7.

ratificatio aliqua postea non requiritur, quando quis acquirit filijs, & descendantibus non dum natis: neque tale ius potest reuocari, vide supra, Acquisitio, Acquirere.

ratificatio an semper requiratur, quando quis donat absenti, uel quando alteri per alterum ius acquiritur, vide in confil. 480. & supra, Acquisitio, & supra, Donatio.

ratificatio. Per statutum potest fieri, ut acquiratur ius absenti, & ignorantibus, etiam sine ulla ratificatione, vide supra, Acquisitio.

ratificatio. Ius in spe acquisitum alicui ex facto alterius potuit ab illomet eidem auferri, secundum magis communem opinionem: sed haec opinio Bartoli, etiam si admittatur, quod sit magis communiter approbata, non procedit, quando ante reuocationem fuit ratificatus actus, conf. 564. nu. 25.

ratificatio tertij an requiratur, ad hoc ut acquiratur ei dominium: & absque ratificatione an censetur fuisse ei acquisitum ius duntaxat reuocabiliter, & non irreuocabiliter, consilio 572. nume. 11.

Ratificatio alia non requiritur, siue tractemus de infantibus, siue de personis maioribus, pro quibus fuit acquisitum, dummodo eius facta fuerit traditio possessionis, seu aliquo modo acquisierit possessionem: quia tunc acquiritur eis dominium absolute: & traditio habet vim ratificationis, confil. 572. nume. 12.

ratificatio non requiritur generaliter in infante, dummodo interuenit traditio possessionis, conf. 572. nu. 13.

ratificatio etiam si requireretur in personis maioribus, non tamen ea requiritur in infantibus, quando tractatur de eorum, commodo, conf. 572. nu. 14.

ratificare quis potest quodcumque inuitis quibuscunque alijs personis, etiam ipsis, qui gesserunt negotium, quando gestum fuit negotium eius nomine tantum, qui vult ratificare, dato quod nondum ratificasset verbo, uel facto, nec secuta fuisset traditio, conf. 572. nu. 18.

ratificare si quis potest inuitis omnibus, etiam ijs, qui pro eo gesserunt negotium, datur intelligi, quod eis inuitis iam fuit acquisitum ius, & per consequens ab eo non potuit auferri, conf. 572. nu. 19.

RATIHABITIO, vide supra, ratificatio.

RATIO naturalis quid possit, conf. 118. nu. 20.

ratio naturalis, & equitas sunt maxime consideranda, quando res vertitur inter personas domesticas, & decidenda est ex bono, & equo, conf. 339. nu. 1.

ratio naturalis est sufficiens probatio, conf. 56. nu. 8, & supra, Probatio.

ratio naturalis consideranda est, quae potuit mouere disponentem, ubi dispositio non habet causam expressam: & si est unica, & indubitata, tunc ad limites illius rationis dispositio est interpretanda, extendenda, & restringenda, consilio 198. numero 56.

ratio debet haberi pro expressa, quando unica apparet, consilio 271. nu. 19, & conf. 272. nu. 13.

ratio unica quando assignari potest, illa habenda est pro expressa, conf. 441. nu. 4, & conf. 770. nu. 14.

ratio habenda est pro expressa, quando non potest alia assignari, conf. 456. nu. 16.

ratio illa habenda est pro expressa, quando unica potest assignari, & ab ea licitum est facere extensionem, conf. 489. nu. 11.

ratio, quae unica potest assignari in statuto, habetur pro expressa, conf. 585. nu. 29.

ratio debet haberi pro expressa in statuto, quando alio non potest assignari: item quando est expressa de iure communi in eadem materia, conf. 71. nu. 4.

ratio una sola statui quando potest assignari, illa habetur pro expressa: & ab ea licet arguere, conf. 232. nu. 13.

rationis ab unitate valet argumentum, conf. 484. nu. 14.

ratio praesumpta pro expressa habetur, conf. 770. nu. 50.

rationes multae praesumuntur in dubio, & non una tantum: sed id verum, quando ratio, quae allegatur, est satis incerta, secus si naturalis, & ex communi hominum iudicio,

confil. 232. nume. 13.

rationes plures an in dubio praesumantur posse assignari: quod sic secundum Ias. sed quod id duntaxat procedat, quando ratio allegatur, quae est satis incerta, secus autem si sit naturalis ratio, & uerisimiliter sit ex communi hominum iudicio, conf. 441. numero 5.

rationes duae, uel plures quando concurrunt, debent longe plus operari, quam si esset una tantum ratio, consilio 580. numero 44.

rationes plures paucioribus derogant, conf. 782. nu. 17.

rationes efficaciores, & urgentiores preferendae sunt alijs, confil. 782. nu. 18.

ratio maior vincit minorem, conf. 56. nu. 5.

ratio. Argumentum a maiestate rationis &c. vide supra, Argumentum.

ratio eadem cum dicto non ualet, conf. 266. nu. 8.

ratione decisionis cessante, cessare etiam debet dispositio, confil. 336. nu. 5.

Ratione legis cessante, cessat eius dispositio, consilio 755. numero 24.

ratione cessante, non habet locum dispositio, consilio 770. numero 15.

ratione cessante, cessat dispositio: & ratio legis, vel statuti est anima legis: & ipsa ratio dicitur lex: & lex in substantia rationis consistit: & lex est quicquid in ratione consistit, confil. 770. nume. 43.

ratio expressa in lege quando cessat, debet cessare eius dispositio, conf. 772. nu. 12.

ratio. Argumentum a ratione cessante ualidum est, conf. 794. numero 3.

rationis in substantia consistit uirtus legis: & mens legis nihil aliud est, quam ratio, seu anima, & spiritus ipsius scripturae: & scriptura sine mente nihil est, conf. 771. nu. 30.

ratio. Mens quia est ratio legis, & idem sunt, uerba legis non extenduntur, nisi ad casum, ad quem extenditur ratio, confil. 771. nume. 31.

ratio legis, statuti, vel decreti est illa, quae regulat ipsum decretum, vel statutum, & quae per omnia semper debet attendi, consilio 772. nume. 14, & de ratione statuti, uide etiam infra, Statutum.

ratio semper est attendenda, etiam cum uerba sunt clara: & quando ratio est expressa, per prius uenit attendenda, etiam si uerba statuti, vel decreti offendatur, consilio 773. nume. 13.

ratio debet magis inspicere, quam uerba: cum nusquam uerborum interpretatio tantum ualeat, ut melior sensu exeat, conf. 773. nume. 17.

ratio restringit dispositionem quantumcumque largam, & generalem, conf. 773. nu. 15.

ratio restringit generalem dispositionem, conf. 770. nu. 44.

ratio restringit, & limitat dictum generale, conf. 770. nu. 55.

ratio restringit dictum: & ultima derogant prioribus, confil. 770. numero 61.

ratio generalis non ampliat dictum praecedens, quando euidenter, seu uerisimiliter constat, quod testator in primo dicto aliquid limitatum agebat, conf. 361. nu. 12.

ratio debet ad casum, & mentem disponentis restringi, quando ex pluribus uerbis praecedentibus, & sequentibus constat, quid ageret disponentis, conf. 381. nu. 14.

ratio non fallit, neque fallitur, conf. 771. nu. 29.

ratio differentiae quando non potest dari inter unum casum, & alium, non uidetur id habendum in consideratione, conf. 632. numero 5.

ratio diuersa militat, atque dispositio, quando casus est diuersus, conf. 763. nu. 53.

ratio omnimoda quando militat, tunc comprehenditur casus omnis, tanquam species sub genere, conf. 29. nu. 6.

ratio in statutis &c. uide etiam infra, Statutum.

ratione legis correctio, an censetur correctio lex, uide supra, Correctio.

ratio, rationis redditio &c. rationes reddi debent per quemlibet administratorem, uide in conf. 302.

rationem negotiationis suae reddere tenentur, & conficere librum, & in eo describere negotia sigillatim, & particulariter, & distincte, socij, & quicumque administratores, seu qui se intromittunt in negotijs pertinentibus ad alios in totum, uel in partem: & praefectum socius, qui recepit saepius pecunias, ad emendum merces: alias praesumitur dolus, & potest aduersus eos iurari in litem, consilio 302. numero 1.

rationem reddere ad eos pertinet, quibus etiam onus incumbit ipsas rationes conficere, conf. 328. nu. 50.

rationem reddere tenetur quilibet administrator, & frater, & patruus, qui administrat bona communia, consilio 369. numero 4.

rationem reddere alijs fratribus post mortem patris tenetur etiam

vnus ex fratribus, licet administrauerit, viuente, & consentiente patre, conf. 369. nu. 5.

Rationem reddere administrationis bonorum filij an teneatur pater, uide in conf. 378.

Rationem reddere administrationis non tenetur pater: & speciale est in eo, conf. 378. nu. 1.

Ratione administrationis reddere quod non teneatur pater, istud non est absolute verum: sed duntaxat procedit quod ad administrationem aduentitiorum, non autem in aliis bonis, conf. 378. nume. 8.

Rationem reddere non tenetur pater administrator bonorum filiorum, uide etiam supra, Pater.

Rationem reddere tenetur executores ultimarum voluntatum: & quomodo, uide supra, Executor.

Rationem reddere tenentur tutores, & curatores, uide infra, Tutor, ubi posui.

Rationem reddere, qui solum tenetur pro annis posterioribus, administrator per multos annos, an teneatur rationem reddere etiam pro annis prioribus, in his, quæ sunt connexa: & quæ dicantur connexa: & an veniant in condemnationem, uide in confilio 450.

Rationem reddere si quis tenetur pro annis posterioribus tantum, qui administravit negotia alterius, multis annis, vel quia ita placeat petenti rationem, vel quia ita est aliquando ex dispositione iuris, tenetur etiam reddere rationem pro annis prioribus respectu eorum, quæ sunt connexa his, quæ facta sunt posterioribus annis, conf. 450. nu. 1.

Ratio pro priori tempore quanuis sit reddenda de connexis, non tamen talia connexa veniunt in condemnationem: sed id fit, ut melius intelligantur illa, quibus sunt connexa, & melius iudicetur: postquam verò omnia sunt cognita, & a capite reddita est ratio, separanda sunt negotia prioris temporis, ac si de eis nihil fuisset tractatum, conf. 450. nu. 5.

Et gesta prioris temporis examinantur, non ut præstentur, sed ut separantur: & de gestis pro priori tempore erit facienda absolutio, ibidem d. conf. 450. nu. 5.

Rationem reddi debere per administratorem: & de reddenda ratione per Thesaurarium generalem Status Mediolani: & plura in hac materia reddenda rationis: & quomodo reddatur in connexis, uide etiam in conf. 451.

Ratio quomodo reddatur de connexis, conf. 451. nu. 5.

Ratio. De connexis, quorum in consequentiam perquiritur ratio, non habetur deinde consideratio quod ad effectum: sed deducuntur solum, ut melius intelligantur illa, quibus sunt connexa: & deducuntur, non ut præstentur, sed ut separentur: & de gestis pro priori tempore erit facienda absolutio, conf. 451. nu. 6. & conf. 452. nu. 47.

Rationem nisi prius quis reddat, & faciat calculos, non potest dici esse debitor, in negotijs uniuersalibus, seu generalibus, conf. 451. nu. 8. & vide supra, Debitor.

Rationem reddere quis non tenetur, nisi requisitus, secundum veram, & magis communem opinionem: & uno casu tantum tenetur administrator offerre rationem, etiam non requisitus, uidelicet quando lex, uel alia dispositio determinat usque ab initio, eum debere rationem reddere certo, & præfixo tempore: secus autem si constitutus sit simpliciter administrator: & ante rationem redditam non incidit in penam, conf. 451. nu. 9. & confilio 452. nu. 2. 3. & 5.

Rationem ad reddendam antequam sit requisitus administrator, in nullam incidit penam: & si ex ea administratione est debitor alicuius summae, eam interim licite retinet: & quod sit lege permitte, nullam penam meretur, conf. 451. nu. 11.

Et an prædicta intelligantur de administratoribus, qui remanent debitores, nulla fraude commissa d. conf. 451. nu. 12.

Rationem reddere quod teneatur administratori: & de hac materia: & an administrator teneatur offerre rationes: & quomodo connexa veniant in redditionem rationis, uide etiam in confilio 452.

Rationem ad reddendam antequam requisitus sit administrator, in nullam incidit penam: & si est debitor alicuius summae, eam interim licite retinet: & non comprehenditur sub decretis de retinentibus pecunias principis, vel fisci, conf. 452. nu. 5.

Rationem administrationis reddere tenetur quilibet administrator rei alienæ: & qui malè eum reddidit, tenetur iterum reddere, & multo magis qui non reddidit eam, sed dixit se reddidisse, tenetur de integro ad rationem reddendam, confilio 597. nume. 1.

Et quanto plures habet liberationes, tantomagis sit suspectus, cū sint actus insoliti d. conf. 597. nu. 2.

Ratio. Licet impense imputentur in rationem administrationi id non procedit, quando onus pertinebat ad ipsum administratorem, & si facta sit protestatio de repetendo, confilio 315. numero 7.

Rationum liber, uide supra, Liber rationem, ubi posui.

RECIPROCVM fideicommissum, reciproca substitutio &c. uide infra, Substitutio, & supra Fideicommissum, ubi posui.

RECONDVCTIO, relocatio &c. uide supra, Conductio, & supra, Locatio.

RECONVENTIO fieri debet pendente primo iudicio, conf. 785. nume. 4.

RECTOR. Rectori mortuo ante finem anni debetur salarium totius anni &c. uide infra, Salarium.

Rector ecclesie collegiate per quem eligatur, uide supra, Prelatus.

Rectoris appellatione comprehenditur quilibet habens iurisdictionem ordinariam, conf. 561. nu. 5.

Rector Scholarius potest esse clericus: imo debet omnino esse clericus, si vult habere iurisdictionem in omnes Scholasticos, tam clericos, quam seculares: & tantomagis hæc procedunt in Ticinensi Gymnasio, ubi Rectores non habent iurisdictionem in criminalis, conf. 642. nu. 1.

RECUPERANDAE remedium, uel possessorium &c. uide supra, Possessorium, ubi posui.

RECVSATIO Iudicis suspecti &c. uide supra, Iudex, ubi posui.

REDINTEGRATIO in possessorio &c. uide supra, Possessorium.

REDITVS proprie solet capi de manu alterius, confilio 138. numero 24.

Reditus quid comprehendat, uide supra, Fructus.

Reditus annui connumerantur inter immobilia, conf. 26. nu. 5.

Reditus annui equiparantur bonis immobilibus, confilio 370. numero 1.

Reditus annui quanuis non sint proprie bona immobilia, habentur tamen pro immobilibus, conf. 370. nu. 26.

Reditus bonorum, uide etiam supra, Fructus, ubi posui.

REEDIFICATIO an faciat censi aliam rem &c. uide supra, Edificium, Edificare.

REFECTIO rei an faciat censi aliam rem, & an retineat, eadem privilegia &c. uide in conf. 177. & supra, Castrum; & supra, Edificium.

REGALIA. Regalium, seu referuatorum translatio in feudatarium quid operetur, conf. 186. nu. 22. & uide supra, Feudatarius.

Regalia possunt per principes alienari, scilicet si non sint de referuatis, conf. 531. nu. 42.

Regalia possunt liberè transferri in laicos: & si transferantur in ecclesiam, non potest amplius princeps secularis se intromittere &c. conf. 62. nu. 25. & conf. 63. nu. 2.

Regalia possunt per principes alienari etiam in laicos, conf. 63. nume. 1.

Regalia. Concessio principis, uel diminutio facta super regalibus, an, & quando ualeat, conf. 67. nu. 5.

Regalia, & iurisdicatio, & imperium possunt acquiri per communitatem ex longa consuetudine, conf. 186. nu. 36.

Regalia prescribuntur per tantum tempus, de cuius initio &c. conf. 16. nu. 9.

Regalia. Ius piscandi an sit de regalibus: & quando: & quid de iure piscandi in fossatis oppidi, conf. 16. nu. 10.

Regalia. Ius piscandi non semper est de regalibus, sed tunc tantum, quando princeps ex longa consuetudine exigit uestigal ex commodo piscandi, conf. 16. nu. 11.

Regalia. Condemnationes sunt de regalibus, conf. 16. nu. 14.

Regalia. Datia dicuntur esse de regalibus, uide supra, Datum.

Regalia. Iura seu onera taxarum equorum, & salis, sunt regalia, & ita referuata principi, præsertim in Dominio Mediolani per decreta, per quæ expressè hæc referuantur principi, etiam quod regalia concederentur, conf. 322. nu. 4.

Regalia, seu de regalibus sunt iura taxarum æquorum, & salis, & an aliquando amittant naturam suam, confilio 322. numero 24.

Regalia. Ius pedagij est de regalibus, ac de referuatis principi, conf. 322. nu. 9.

REGISTRVM. uide supra, Aestimium, ubi posui.

REGNUM. Regni feudum, uide supra, Fedum.

Regna cur fuerint condita, & nati, seu constituti Reges, conf. 769. nume. 21.

REGVLA. Iudex in dubio debet ferre sententiam inherendo regulis, conf. 25. nu. 18.

Regula. A regula non est recedendum: & in dubio iudicandum est pro regula, conf. 46. nu. 3.

Regula firmatur in contrarium ex specificatione aliquorum casuum, conf. 205. nu. 13.

Regula. Quando nobis constat, in quibus terminis loquatur regula, non est curandum de exceptione aliqua, uel ampliatione, quæ non sit ad propositum: sed potius censi debet inepta exceptio, uel ampliatio, & posita inconsideranter, & per errorem, conf. 585. nu. 19.

Regulis inherendum est in dubio, conf. 609. nu. 8.

Regula est, quod præsumitur quis fecisse, quod tenebatur de iure, conf. 111. nu. 3.

Regula est, quod non præsumitur quis fecisse actum illicitum, & a iure improbatum: & nemo præsumitur uelle facere actum, quem non habet in potestate, conf. 316. nu. 6. & uide supra, Actus.

Regula est, quod in dubio nemo præsumitur uelle facere illud, quod

- licito modo facere non potest, uide etiam, supra, Licetum.
 Regula est, quod mens cuiuslibet concedentis præsumitur esse, ut velit concedere duntaxat ius suum, & non ius alterius, consilio 535. nu. 6.
 Regula est, quod quilibet præsumitur uelle id duntaxat, quod legitime potest, consil. 535. nu. 7.
 Regula est, quod credendum est, quod quis uoluerit facere actum, prout de iure poterat, & non aliter, consil. 547. nu. 5.
 Regula est, quod nemo uelle facere præsumitur id, quod non habet in potestate, consilio 564. numero 17. & consilio 572. numero 22.
 Regula est, quod narratio, vel assertio causæ facta per eos, qui non poterant libero modo facere actum, nihil probat, & nihil ualet, consil. 580. nu. 30.
 Regula est, quod non cõsetur quis uelle sequi, quod in alijs damnat, consil. 214. nu. 3.
 Regula est, quod non potest de iure quis admitti ad rescindendum actum quem teneretur ipse denuo facere, si non esset factus, consil. 273. nu. 7.
 Regula est, quod nemo præsumitur dicere, vel facere contra se ipsum, consil. 332. nu. 6.
 Regula est, quod credendum non est, quod quis uoluerit eligere viam, per quam impugnaretur illud, quod agebat, consil. 342. nume. 51.
 Regula est, quod nemo præsumitur iactare suum, præsertim si sit diligens, consil. 426. nu. 9.
 Regula est, quod non est præsumendum, quod quis velit iactare suum, consil. 523. nu. 8.
 Regula est, quod nemo potest se fundare, super eo, quod conatus est impugnare, consil. 428. nu. 11.
 Regula est, quod quilibet censetur uti iure suo, consilio 502. numero 9.
 Regula est, quod semper facienda est interpretatio, ne quis videatur tollere, quod semel concessit, consil. 8. nu. 23.
 Regula, quod approbati non reprobo &c. habet locum etiam in iudicijs, consil. 262. nu. 5.
 Regula est, quod recusare quis non debet contrarium in contrario casu eius, quod quis posset allegare &c. consilio 256. numero 15.
 Regula est, quod considerari debet etiam casus contrarius, qui aliter quando euenire posset &c. consil. 111. nu. 36.
 Regula est, quod in casibus, qui possunt asserre quandoque utilitatem, & quandoque damnum, si lex semel statuit, quid agendum sit, non est amplius curandum, si quid eueniat contra intentionem legis: quod etiam fit inter contrahentes, consil. 117. nu. 19. & uide supra, Lex.
 Regula est, quod orta controuersia inter duas dispositiones, tenenda est illa, quæ est plenior, & quæ melius prouidet, consil. 119. nume. 41.
 Regula est, quod ex diuersis non inferitur, uide supra, Illatio.
 Regula est, quod ago si non ualet ut ago, non etiam ualet ut ualere potest, consil. 120. nu. 9.
 Regula est, In solemnitatibus formalibus vitatur utile per inutile, & habet locum regula, si quod ago non ualet ut ago, non etiam ualet ut ualere potest, consil. 271. nu. 21.
 Regula est, quod potui nolui, quod uolui adimplere nequini, consil. 731. nu. 6. consil. 443. nu. 6.
 Regula est, quod paria sunt non esse, uel esse, & non apparere, consil. 182. nu. 10. & consil. 9. nu. 9.
 Regula est, quod illud, quod perit in iniuriam alterius, imputatur ei: & an requiratur culpa, consil. 182. num. 33. & uide supra, Casus fortuitus.
 Regula est, quod in omni actu requiruntur uoluntas, & potestas, uide supra, Potestas.
 Regula est, quod sepe quis consequitur ex persona aliena, quod non ex sua, consil. 183. nu. 10. & consil. 724. num. 17.
 Regula est, quod consequimur aliquando per extraneum, quod ex persona nostra nobis non competit, consil. 215. num. 4.
 Regula est, quod id, quod nobis non competit ex persona nostra, non etiam competit ex persona alterius, consil. 215. nu. 6.
 Regula est, quod beneficio mihi competenti ex persona tua non utror te inuito, consil. 215. nu. 10.
 Regula est, quod non debet quis ex alterius persona cõsequi, quod ex sua prohibetur, consil. 57. nu. 20.
 Regula est, quod fortius est id, quod in persona mea sumit uires &c. consil. 198. num. 44.
 Regula est, quod alteri per alterum acquiri non potest, uide supra, Acquisitio, Acquirere.
 Regula est, quod frustratorium, & ineptum uidetur impetrare quid ab aliquo, si potest ad id compelli, consil. 547. nu. 13.
 Regula est, quod credendum est, quod quis non uoluerit, ut unicam rem in uarios modos deducere, sed potius uoluerit, ut unica ratione regeretur, consil. 547. nu. 10.
 Regula est, quod una & eadem res non debet diuerso iure censerī, nisi sit diuersa ratio, consil. 38. nu. 7. & uide infra, Res.
 Regula est, quod alteri prodest, & tibi non nocet, facilius admittitur, consil. 130. nu. 16.
 Regula est, quod quilibet tenetur alijs concedere id, quod eis prodest, & sibi non nocet: & multo magis debet abstinere ab eis, quæ alteri nocent, & sibi nihil, vel parum profunt: & id faciens tenetur actione de dolo, consil. 187. nu. 11. & uide supra, Factum, Face re, ubi posui.
 Regula est, quod inspicitur potius quod prohibet, quam quod permittit: & potius quod obest, quam quod prodest, consil. 20. numero 9.
 Regula est, secundum Dialecticos, quod multa sunt uera in actu exercito, quæ non sunt uera in actu signato, consil. 31. nu. 15.
 Regula est, quod non est inconueniens, quod multæ personæ considerentur inter se uno modo, & comparatæ ad alias personas considerentur alio modo, consil. 38. nu. 10.
 Regula est, quod diuersitas alicuius qualitatē, uel temporis operatur, ut unus actus uideatur alius actus, consil. 42. nu. 5.
 Regula est, quod iniquum est quem cogi ad propalandum res suas maximè mobiles, quæ in secreto habentur: & propria paupertas propalatione detegi non debet, consil. 39. nu. 12.
 Regula est, quod semper debet inspicī, quæ cõtemplatione aliquid dicatur, uel fiat, consil. 59. nu. 10. consil. 77. nu. 29. consil. 79. nu. 17. consil. 262. nu. 12. consil. 377. nu. 37. & consil. 383. num. 9. & consil. 612. num. 18.
 Regula est, quod semper inspicendum est, quæ contemplatione actus fiat, & secundum eam est procedendum: & id potissimum procedit in testamentis: usque adeo quod etiam si uerbā dirigantur ad unam personam, omittimus illā, & dirigimus effectū in aliam personam, in cuius contemplatione uerisimiliter testator disposuit, & illi competit actio, & nō alijs, etiam si simus in contractibus, consil. 273. nu. 4.
 Regula est, quod semper debet inspicī persona, cuius contemplatione actus fit, id est, illa persona, cui ex actu acquiritur actio, uel beneficium, consil. 404. nu. 5.
 Regula est, quod in quolibet actu ambiguo multum confert inspicere, quæ contemplatione ipse actus fiat, consil. 441. nu. 2.
 Regula est, quod dispositio contemplatione, & ad beneficium alicuius, cessat, cessante illa persona, & remanet casus sub alijs dispositionibus &c. consil. 467. nu. 20.
 Regula est, quod dispositiones duæ si continentur sub eodem contextu, sunt pari modo determinandæ, uide supra, determinatio.
 Regula est, quod melius est re integra prouidere, quam post illatum vulnus remedium ferre, consil. 487. nu. 10.
 Regula est, quod satis est, quod aliquid possit contingere, quia habetur in consideratione &c. consil. 494. nu. 12.
 Regula est, quod inspicī debet potius quod actum fuit, quam quod dictum fuit, consil. 157. nu. 20.
 Regula est, quod secundum dispositionem, & interpretationem iuris regulariter quando sunt multa, quæ se inuicem consequuntur tunc in eis proceditur gradatim, non autem per saltus: & declaratur hoc per exempla, consil. 163. nu. 57. cum sequen.
 Regula est, quod status personæ iudicandus est secundum qualitatem, in qua quis magis præualet, consil. 167. nu. 19.
 Regula est, quod non debet considerari quod fit per accidens, seu per indirectum: neque quod uenit a remotis, consil. 214. nu. 11.
 Regula est, quod quando per aliquem non stat, quin aliquid fiat, non debet censerī illatum ei præiudicium ex cursu temporis, uel ex eius morte, uel alterius &c. consil. 226. nu. 16. & uide supra, Factum.
 Regula est, quod quando aliquid conceditur, uel prohibetur una uia, non uidetur per hoc per aliam concedi, in qua militat eadem ratio prohibitionis, consil. 260. nu. 10.
 Regula est, quod sciens aliquem esse talem, quicquid fecit cum eo, censetur fecisse tanquam cum tali, consil. 262. nu. 3. & uide infra, Tanquam.
 Regula est, quod cum lex aliquid noui inducit, præsupponit cetera habilia: & cum ad aliquam dispositionem introducit aliquod requisitum, non censetur tolli alia requisita prius induta, consil. 279. nu. 1.
 Regula est, quod non debet esse aliquis melioris cõditionis, quam esset autor suus, consil. 289. nu. 13.
 Regula est, quod paria sunt, uexari cum effectu, uel uexari posse, consil. 310. nu. 31.
 Regula est, quod perceptum non dicitur id, quod perceptum non durat, consil. 318. nu. 15.
 Regula est, quod non est nouum, quod multa ualeant parte non operante, secus si pars opponat, consil. 334. nu. 13.
 Regula est, quod quæ non profunt singula, multa iuuant, consil. 339. nume. 9.
 Regula est, quod quando ex multis singula per se non sufficiunt, debent omnia simul cumulari, consil. 97. nu. 40.
 Regula est, quod resolutio iure datoris, censetur resolutum ius accipientis, consil. 108. nu. 3. & consil. 377. nu. 32.
 Regula est, quod eadem semper requiritur potestas in destruendo actu, quæ requiritur in constituendo, consil. 440. nu. 9.
 Regula est, quod res insolita facit rem suspectam, consilio 512. numero 9.

Regula est, quod neque sub principis auctoritate, neque sub colore contractus, vel statuti debet aliquis decipi, consilio 530. numero 4.

Regula est, quod aliquando duo ponuntur simul uno contextu verborum, quorum alterum tantum pertinet ad illud propositum, de quo principaliter agitur, aliud uero ponitur non ex necessitate, sed solum quia habet aliquam similitudinem cum illo, quod pertinet ad propositum, consilio 585. nume. 16.

Regula est, quod quemadmodum nemo presumitur uelle præferre extraneos suis, ita quoque si aliquo casu præstulit facienda est interpretatio, ut in minori parte &c. consilio 628. numero 14.

Regula est, quod qui non habet in ære, luat in corpus, uide supra, Poena.

Regula est, quod iura non solent succurrere personis, quæ sponte sua se in necessitate posuerunt, quia id non merentur, cons. 739. nu. 19. & vide supra, Necessitas.

Regula est, Quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari: & quando non procedat, cons. 744. nu. 11.

Regula est, quod aliud est esse tale, aliud haberi pro tali, consilio 750. nu. 3.

Regula est, quod in dubijs benignior interpretatio est facienda, cons. 750. nu. 20.

Regula est, quod in obscuris, non in claris, est opus coniecturis, cons. 750. nu. 54.

Regula est, quod inducta ad unum effectum non debent operari contrarium, cons. 752. nu. 13.

Regula, si uinco uincenem te &c. intelligitur, quando uincens subrogatur, & succedit formaliter in ius uicti, consilio 761. nume. 38.

Regula est, quod ob qualitatem alicuius personæ receditur a regulis quantumcunque generalibus: & homicidæ doloso parçitur poena uitæ intuitu personæ, consilio 766. numero vigesimotertio.

Regula est, quod sine culpa sua quis priuari non debet iure suo: sed plerumque quis priuatur iure suo sine culpa sua, non tamen sine causa, cons. 769. nu. 91.

Regula est, quod concessio aliquo, censetur concessa aliæ necessaria: quod procedit in eo, sine quo concessum de necessitate stare non potest, cons. 777. nu. 11.

Regula est, quod dispositio certa glosari non debet, consilio 782. nume. 22.

Regula est, quod priuati non possunt cum eorum consensu inducere, ut actus a iure prohibitus efficiatur licitus, consilio 786. nume. 12.

Regula est, quod maxima legalitas, & dignitas personarum supplet &c. cons. 9. nu. 45.

Regula est, quod presumendum est pro uiris, qui sunt maxima auctoritatis, & notæ integritatis, ad fidei, consilio 11. numero 11.

Regula est, quod aliqua admittuntur ad coadiuuandum aliquid, quæ alias non admitterentur, cons. 10. nu. 24.

Regula est, quod debet prius constare de re, quam de ea disputare, cons. 16. nu. 3.

Regula est, quod non debet quis ex suo dolo, & improbitate commodum reportare in præiudicium tertij, consilio nono, numero 51.

Regula est, quod unusquisque presumitur sanæ mentis, sanique iudicij, & facere, uel non facere, quæ quilibet homo sani iudicij faceret, uel non faceret, cons. 46. nu. 4.

Regula est, quod qui se gerit tanquam talis, cum non sit, si postea fiat talis, censetur confirmari quicquid antea egerat: exemplum in eo, qui se gerit tanquam Dux, &c. consilio 64. numero 73.

Regula est, quod melius est re integra providere, quam post illatum vulnus remedium ferre, cons. 487. nu. 10.

REI DEBENDI plures insolidum obligati quando constituti censentur, uide supra, Debitor, ubi posui.

REI VENDICATIO. Qui uult rem suam uendicare ubi est, debet duo concludenter probare, scilicet dominium ex parte sua, & possessionem ex parte rei conuenti: & debet etiam probari possessio præsentis temporis, id est, tempore litis contestatæ, cons. 458. nu. 1.

Rei uendicationis iudicium ad subeundum nemo compellitur, quia satis est, quod neget se nunc possidere: si tamen desineret dolo possideret, habendus esset pro possessore, ut saltem condemnatur per actionem in factum ad estimationem rei, cons. 458. nu. 2.

Rei uendicatio. In iudicio rei uendicationis, cæteris & iudicij realibus, quod sit medium concludendi, uide supra, Libellus.

Rei uendicatio non confunditur per aditionem hæreditatis, uide supra, Hæreditas.

Rei uendicatio. Si quis petat in libello consignationem, seu restitutionem possessionis, uel rei, an, & quando censetur in

necessariam consequentiam fuisse etiam petitum, debere declarari rem ad se pertinere iure dominij, & per consequens censetur intentata rei uendicatio, cons. 408. nu. 13.

Rei uendicatio. Vocabulum restituere, non conuenit illi, qui uult rem uendicare, cons. 436. nu. 3.

Rei uendicatio. Probare, quod reus conuentus possideret bona, uel quod dolo deserit ea possidere, est vnum de necessarijs ad rei uendicationem, cons. 436. nu. 6.

Rei uendicatio. In rei uendicatione non est condemnandus reus, qui non possidet, sed est absoluentus, etiam quod ipse ceperit iudicium: præsertim si actor sciebat eam non possidere, uel si per ipsum actorem steterit, ut non diligenter perquisierit, qui essent possessores, cons. 703. nu. 1.

RELATIO, RELATVM. Illud quod intelligitur per relationem ad aliud, censetur uerè, & proprie intelligi: & quod ex coniunctione diuersarum scripturarum concludit, perinde est ac si vni ea scriptura contineretur, etiam si una non se referret ad aliam, cons. 240. nu. 41.

Relatio si fiat ad aliquid, non est curandum de erronea expressione, sed magis standum est dispositioni, ad quam quis se refert, cons. 240. nu. 53.

Relatio. Contrahentes si referunt, seu nominant testamentum, censetur disponere secundum contenta in ipso testamento, consil. 262. nu. 7.

Relatio. Quando quis se retulit, seu remisit ad testamentum, quicquid dixit, uidetur restringi ad tenorem testamenti, cons. 267. nume. 7.

Relatio. Confessio relatiua ad instrumentum an præiudicet, uide in cons. 269.

Relatio si fiat ad aliquid, quod non reperitur, & tamen qui se remittit, habet potestatem disponendi: uel quando constat, quod omnino quis uoluit disponere, quanuis incidenter retulerit aliam, dispositionem, quid iuris, remissiue, consilio 267. numero 8.

Relatio, seu remissio si fiat ad aliquid, referens non uidetur probare, nisi adsit relatum: sed id procedit, quando fit simplex relatio, & non exprimitur tenor: sed si exprimat tenor explicitè, non est curandum de relatione, seu de ipso relato, quanuis non reperiat, cons. 276. nu. 15.

Relatio. Quando apparet fuisse factam relationem ad unam ex duabus causis, perinde est ac si fuisset expressa illa causa, in qua potest uerificari relatio: & in relationibus facile toleratur error, & debet inspicere ipsa veritas, cons. 294. nu. 3.

Relatio facta ad aliquid, debet secundum illud præcisè intelligi, & si aliquid reperitur in relatione, quod non continetur in relato, non debet haberi ratio de eo, consilio 300. nu. 18.

Relatio. De relatione ad illud, quod non reperitur, uide in consilio 353.

Relatio ad decretum nihil uidetur probare, nisi decretum reperiat, cons. 353. nu. 2.

Relatio in privilegio principis si facta fuit ad decretum, non est habenda ratio talis decreti, si non reperitur, quando est actus, de quo princeps poterat disponere: & maxime quando non est facta expressa relatio ad decretum, sed simplex mentio illius, cons. 353. nu. 3. cum nu. seq. in fin.

Relatio. Quando aliquid probet, licet non reperiat illud, ad quod fit relatio, & quando non sit habenda ratio relationis, cons. 527. nu. 2.

Relatio vnius dispositionis quotiescunque fit ad aliam, & illa non reperitur, id non obstat, dummodo ipsa principalis dispositio contineat aliquid certum, & quod esset in potestate ipsius dispositantis, cons. 527. nu. 3.

Relatio dispositionis fit ad illud, quod solum apparet, si aliud non reperitur, in quo possit uerificari, cons. 528. nu. 8.

Relatio. Quando aliqua scriptura habet mentionem, seu relationem de alia, & exprimit eius tenorem, tunc non est curandum de illa, si non reperitur, cons. 549. nu. 4.

Relatio si fiat ad præcedentia in aliquo proposito, & non reperitur nisi unum in eo proposito, censetur omnino ad ipsum facta relatio, cons. 561. nu. 2.

Relatio applicari non potest ad illud, quod non reperitur, & id certissimum est de iure, & naturali etiam ratione indubitarum, cons. 585. nu. 11.

Relatio multominus potest fieri ad ea, quæ reperiuntur habere se in contrarium, cons. 585. nu. 12.

Relatio. Instrumentum se referens ad aliud, non facit fidem, etiam inter contrahentes, nisi illud exhibeatur, saltem quod ad ea, quæ tempore confecti instrumenti interuenire uerisimiliter non potuerunt, cons. 739. nu. 23.

Relatio. Scriptura faciens mentionem de datione insolutæ remissionis prout in filcia, non probat ipsam dationem, si filcia, ad quæ fit relatio, non reperitur; id expressè in relatione per dictam nem, prout, cons. 742. nu. 4.

Relatio. Verba illa principis, fiat, & tractentur, quemadmodum fiebat, & tractabantur tempore genitoris nostri &c. non faciunt relationem, uel suspensionem: sed potius expriment

- id quod erat: & non est opus facere fidem eorum, quæ faciebat genitor &c. & maxime quando verba proferuntur super negotio, de quo potest proferens liberè disponere, consilio 64. numero 74.
- relatio ad priora, secundum illa debet intelligi, consilio 382. numero 17.
- relatio, seu remissio quando fit ad aliquam dispositionem, perinde est ac si fuisset expressus illius tenor, consilio 382. numero 76.
- relatio facta in dispositione, debet intelligi quò ad ceteras omnes partes, exceptis tamen his, quæ in ipsa dispositione fuerunt expressæ, consilio 382. numero 80.
- relatio si fiat per contrahentes de aliquo instrumento, quando fit perinde, ac si esset insertus tenor ipsius instrumenti, uide supra, Instrumentum.
- relatio expressa ad aliud, & expressio nominatim facta, æquiparantur, uide supra, Expressum.
- relatio. Clausula, pro concurrenti quantitate, apposta in principali parte instrumenti, refertur ad omnia præcedentia, consilio 256. nu. 2.
- relatio. Clausula posita vel in principio, vel in medio, vel in fine, refertur ad omnia, ubi dari non potest ratio diuersitatis, cur potius referatur ad vnam partem instrumenti, quam ad aliam, consilio 330. nu. 3.
- relationes solent fieri ad proximiora, consilio 354. nu. 4.
- relatio non fit de capitulo ad capitulum, ad penam euitandam, uide supra, Pœna.
- relatio fit aliquando breuitatis causa, ut posita in capitulo, ad quod quis se remittit, habeantur hinc pro repetitis, & translatis, consilio 459. nu. 7.
- relatio clausulæ, vel qualitatis posita in uno capitulo dispositionis, an fiat ad omnes partes dispositionis: & quando: & quòd non referatur, quando non est principalis, sed potius accessoria, & modificatio vnius capituli, consilio 88. nu. 6.
- relatio clausulæ, vel qualitatis adiectæ vni capitulo, non fit ad alias partes dispositionis, quando militat diuersa ratio, consilio 88. nu. 7.
- relatio fit ad omnia, ne alioquin sequatur absurdum, etiam quòd fieret aliqua violentia verbis: & dictio pertinentibus, refertur ad omnia: & dictio competentibus, posita in fine, refertur ad omnia, consilio 535. nu. 9. & 5.
- relatio aliquando non fit, si sequatur absurdum, quæ alioquin esset faciendæ, consilio 535. nu. 10.
- relatio non fit ad ea, ex quibus resultat absurdum, consilio 585. num. 13.
- relatio, non est inconueniens, quòd fiat aliquando ad aliud, quam deberet fieri, vt tollatur contrarietas, vel absurditas, consilio 585. num. 14.
- relatio, vel comparatio sæpe solet fieri inter duo, quæ non conueniunt per omnia, sed solum conueniunt in genere, consilio 585. num. 15.
- relatum est in referente, consilio 289. nu. 31. consilio 540. nu. 2. & consilio 555. nu. 3.
- relatum est in referente, quando instrumentum dicit, iurauerunt in omnibus secundum formam statutorum &c. consilio 240. numero 48.
- relatum censetur esse in referente: & debet illud declarare: & contrahentes se referentes, censentur nihil noui voluisse inducere, nisi quatenus in relato contineretur, consilio 269. numero 2.
- relatum est in referente: & vnum sine alio nihil concludit, consilio 527. nu. 2.
- relatum est in referente: & paria sunt, exprimi specificè, vel per relationem ad aliud, consilio 623. nu. 8.
- relatum censetur esse in referente, & cum omnibus suis qualitibus, consilio 4. nu. 39. consilio 240. nu. 30. consilio 262. nu. 6. consilio 375. nu. 17. consilio 382. nu. 2.
- relatio fieri non debet, quando facta ipsa relatione, destrueretur actus, consilio 119. nu. 40.
- RELEGATVS, uide supra, Bannitus.
- RELEVARE. Verba illa, *che sia tenuto releuare l'altra parte dall'obbligo &c.* denotant omnimodum liberationem, non autem indemnitatem ex post facto, consilio 426. nu. 1.
- releuare. Verba illa, *releuare dall'obbligo &c.* respiciunt non tantum effectum, sed immediate ipsam obligationem, & denotant absolutam liberationem, consilio 426. nu. 10.
- releuare, hoc vocabulum non reperitur in iure ciuili, quia non est latinum, sed deductum fuit ex communi modo loquendi vulgariter: propterea possumus in aliqua dispositione debet intelligi secundum communem usum loquendi vulgariter, consilio 426. num. 2.
- RELIGIO, RELIGIOSVS. Religio nostra Christiana incomparabilis res est, & causa omnium causarum, consilio 769. numero 92.
- religio hierosolimitana. De illis uerbis, quæ sunt in stabilimentis religionis hierosolimitanæ, quòd obtinentes bullam ex-
- statuæ alicuius præceptoris, debeant tres annos in conuentu Rhodi moram traxisse &c. & quomodo hodie id intelligatur: & in quibus non requiratur triennium ita perfectum, consilio 766. num. 20.
- religionem si quis ingreditur, testamento prius facto, quid erit de bonis interim, consilio 166. nu. 6.
- religionis per ingressum impletur conditio, si decesserit sine liberis: & quare, consilio 166. numero 9. & uide infra, Substitutio.
- religionem ingressi incapaces bonorum quomodo habeantur pro mortuis, consilio 167. nu. 17. & uide supra, Mors.
- religiosi mendicantes sunt omnino incapaces ex testamento, & ab intestato, & habentur pro mortuis, consilio 167. numero 32.
- religionem ingressi, seu monasterium pro eis, possunt succedere in bonis, quando religio est capax bonorum in communi, consilio 200. nu. 18.
- religio Carmelitarum quanuis de iure communi esset incapax bonorum, hodie tamen est capax ex dispensatione Papæ, qui ei concessit priuilegium, quod ipsi uocant Maremagnum, consilio 200. nu. 19.
- religiosus, de facto, & illicitè exiens de religione, non recuperat bona, consilio 200. nu. 20.
- religio. De exeunte religionem, & uolente recuperare bona, uide in consilio 304.
- religionem exire est prohibitum de iure, consilio 304. nu. 14.
- religionem qui illicitè exiit, non potest aliquid tractare de recuperatione bonorum, consilio 304. nu. 19.
- religionem egressus nulliter quis dicitur, & licentia Papæ non potest ei suffragari, quando supplicatio fuit subreptitia, & testes non probant, quod ipse intendit, consilio 304. nu. 16.
- religioni, seu monasterio remanent bona, si quis fecit professionem, & deinde recessit sine licentia superiorum, etiam bona postea acquisita, scilicet quando monasterium est capax, alioquin consanguinei admittuntur, consilio 493. nu. 1.
- religiosus, seu monachus si ante ingressum religionis fecit testamentum, & instituit eius fratrem, an egressus de religione legitimè cum licentia Papæ, possit recuperare bona, consilio 712. num. 1.
- religiosus si recessit à religione legitimo modo, id est, de licentia Pontificis, recuperat etiam omnia eius bona, & potest reuocare omnia testamenta, quæ prius fecit, consilio 712. numero 2.
- religiosus etiam si non recedat à religione, potest reuocare testamentum, dummodo religio ipsa non sit penitus incapax bonorum, consilio 712. nu. 4.
- Et prædicta facilius procedunt, si uel ex uerbis testamenti, uel ex alia coniectura potest cognosci, quòd fecerit testamentum ea contemplatione, quia ingressurus erat religionem, id. consilio 712. nu. 5.
- religio. Maritus si longo tempore uixit separatim ab uxore, & ingressus est religionem, præsumitur interuenisse consensus utriusque cum uoto continentis, & ceteris solemnitatibus, consilio 195. num. 7.
- religionem ingredi non potest uxoratus, etiam de consensu uxoris, nisi & ipsa ingreditur, cum scilicet ipsa adhuc est iuuenis, id est, habilis ad copulam: neque tali casu potest Papa dispensare, cum scilicet consummatum sit matrimonium per copulam, consilio 423. nu. 3.
- religionem ingredi debet uterque, & uir, & uxor, nisi unus sit senex &c. & non sufficit esse in monasterio, sed opus est suscipere habitum, & non unus sine alio: neque sufficeret, quòd habitarent separatim de communi consensu in hoc seculo, id est, non suscipiendo habitum ecclesiasticum, si sunt iuuenes: & satis uidetur, quòd maritus fiat clericus, scilicet in sacris, quamuis non ingreditur monasterium: sed non debet promoueri ad ordines, etiam minores, nisi prius præstet in manibus Episcopi uotum continentis, consilio 659. numero secundò, & tertio.
- religiosus est incapax hereditatis, quia habetur pro mortuo: neque capacitas superueniens ei prodest, consilio 304. nu. 8.
- religio. In renuntiatione, quæ fit per ingressum religionem, non habet locum rescissio, prætextu lesionis, dummodo absit dolus, consilio 304. nu. 20.
- religio. An Generalis, seu Præpositus ordinis seu religionis diui Hieronimi possit apponere manum ad priuandum officio suo quosdam ex consultoribus, & quosdam ex Diffinitoribus ipsius ordinis: & an possit priuare aliquem ex uisitoribus: & an solus possit remouere aliquem priorem, & eum priuare officio suo: & an possit priuare aliquos monachos, ne habeant votum, seu uocem: & an congregare capitulum generale absque consensu Deputatorum &c. & plura alia de huiusmodi Præposito generali ordinis monachorum: & quid possit, uide in consilio 440.
- religio. Generalis, seu Præpositus ordinis diui Hieronimi non potest priuare officio suo aliquem ex Consultoribus, neque aliquem

ex Diffinitoribus ipsius ordinis, conf. 440. nu. 1. cum seq.
Religio. Consultores, seu Diffinitores ordinis si magis sunt superiores ipsius Præpositi generalis, quam equales, vel subditi, absurdum est, quod ipse possit eos remouere: quia si id posset, elusoria esset eorum autoritas, & potestas, conf. 440. nu. 2.
Religio. Diffinitores ordinis, seu religionis quam auctoritatem habeant: & an eam habeant medio tempore inter vnum capitulum, & aliud, conf. 440. nu. 3.
Religio. Præpositus generalis monachorum dato quod possit priuare aliquos ex Diffinitoribus, vel Consultoribus, id intelligitur, dummodo iusta adit causa, conf. 440. nu. 5.
Religio. Præpositus generalis monachorum non potest priuare aliquem ex visitatoribus: & quam auctoritatem visitandi habeant visitatores, etiam quod ad ipsum Generalem, conf. 440. nu. 7.
Religio. Præpositus generalis monachorum non potest solus remouere aliquem Priorem, & eum priuare officio suo, consilio 440. nume. 8.
Religio. Priores monachorum non possunt priuari dignitate, & officio suo, nisi ex rationabili causa, veluti si euidenter dilapident bona monasterij, vel sint notorie incontinentes, consilio 440. nume. 10.
Religio. Præpositus generalis monachorum an possit priuare aliquos monachos, ne habeant uotum, seu vocem, consilio 440. numero 11.
Religio. Præpositus generalis monachorum an possit congregare capitulum generale absque consensu Deputatorum, & sine interuentu maioris partis personarum, quæ debent ad ipsum capitulum admitti, præsertim Diffinitorum, ac consultorum, seu Deputatorum &c. conf. 440. nu. 12.
Religioso, seu monacho an liceat non obedire, & contradicere præposito generali uolenti transmittere eum de loco ad locum sine causa, præsertim tempore non multum distanti a nouo capitulo futuro: & an sit puniendus, conf. 440. nu. 14.
Religiosus. Scandalum uidetur committi in religiosis, etiam ex eo, quod incidunt in aliquo dedecus, conf. 440. nu. 16.
Religiosus. Protestationes monachorum factæ contra Generalem, & monachos, an probentur per ipsos monachos, consilio 440. num. 19.
REMANERE. Verbum hoc est ambiguum: & plerumque significat idem, quod peruenire, seu præstari, etiam si dispositio dicat, remanere apud aliquem, conf. 361. nu. 5.
REMEDIUM. I. si unquam, C. de reuocan. dona. &c. uide supra, Donatio, ubi posui.
Remedium. I. 2. C. de rescind. uend. & aliarum legum &c. uide supra, Lex, ubi posui.
Remedium attentatorum &c. uide supra, Attentata.
Remedium possessorium. capit. redintegrandæ, seu recuperandæ, retinendæ, & adipiscendæ &c. uide supra, Possessorium, ubi posui.
Remedium competens heredi ex edicto diui Adriani &c. uide supra, Heres.
REMISSIO, REMITTERE. Remissio propter sterilitatem an fiat emphitheotæ, uel conductori ad longum tempus, uide supra, Emphitheota, & infra, Sterilitas.
Remissio an, & quando fiat conductoribus, uide supra, Conductor, ubi posui.
Remissio, seu restaurum an fiat colono partiario, uide supra, Colonus partiarius.
Remissio, seu pax in homicidijs, vel delictis &c. uide supra, Pax, ubi posui.
remittere est dare, & quando, conf. 4. nu. 6.
remittere, uel renuntiare non est dare, propriè loquendo, consil. 198. nu. 4. & 5.
remittere non est dare, quando id, quod remittitur, non est satis liquidum, conf. 198. nu. 6.
remittere est alienare, conf. 205. nu. 46.
remittere acquirenda, & alienare iam acquisita, sunt longè diuersa, conf. 286. nu. 15.
remissio census, uel decime, aut onerum an fieri possit per principem in præiudicium successorum, uide supra, Onera, & supra, Princeps.
REMUNERATIO. remunerari uix possunt beneficia causa salutis impensa per aliquem, consilio 207. numero 7. & consilio 240. nu. 30.
RENOVATIO locationis, & conductionis &c. uide supra, Conduccio, & supra, Locatio.
RENUNTIATIO præsumenda non est: cum semper in renuntiationibus sit strictè procedendum, consil. 340. nu. 11.
renuntiatio. Cum quis renuntiat, debet id strictè interpretari, ut censeatur renuntiasse uni ex iuribus suis, & non omnibus, consil. 340. nu. 13.
renuntiatio. A verbis non est recedendum in renuntiationibus, cum sint stricti iuris, consil. 380. nu. 3.
renuntiatio, etiam generalis, restringitur ad illud, de quo agebatur, consil. 385. nu. 2.
renuntiationes sunt stricti iuris: & renuntiando quis uni, non cen-

setur renunciari aliud, consil. 345. nu. 4.
renuntiatio est stricti iuris, & beneficio specialiter competenti nunquam censeatur renuntiatum, nisi fuerit expressum: nec iuramentum id habet operari, conf. 734. nu. 22.
renuntiatio non inducitur, nisi ex uerbis expressis, consilio 775. nume. 14.
renuntiatio iuri suo nemo facillè præsumitur, maxime per actus tacitos, consil. 25. nu. 17.
renuntiatio iuris futuri, intelligitur de iure futuro, quod tamen habet causam de præsentis: nisi uerba sint multum generalia, & vrgentia, consil. 11. nu. 17.
renuntiationes generales, etiam factæ per uerba aliqua de futuro, restringuntur ad ius futurum ex causa de præsentis: neque comprehendunt ius, quod de præsentis non competit re, nec spe probabili: etiam si præstitum sit iuramentum, consilio 66. nume. 2.
renuntiationes generales in contractibus, quid operentur, consil. 81. nume. 44.
renuntiationes generales metus, & doli, & enormis læsionis, censeantur factæ metu, & ui, eadem ratione, quæ censeatur factus actus ipse principalis: & ideo non obstant, consilio 77. nume. 27.
renuntiationes generales, uel speciales non obstant: quia quæ facilitate quis inducitur ad actum principalem, censeatur etiam induci ad patiendum, ut apponantur tales clausulæ renuntiationis, consil. 81. nu. 52.
renuntiatio licet censeatur facta uni iuri, puta prælationis, non tamen censeatur facta alteri iuri, puta quotæ: etiam si talia iura tendant ad idem: quod facilius procedit in tacita renuntiatione, consil. 227. nu. 2.
renuntiatio an trahatur ad omnia iura, quæ erant apud renuntiantem: & quomodo: & quando, consil. 227. nu. 3.
renuntiationes omnes, & aliæ clausulæ positæ in aliquo actu, uel contractu debent intelligi secundum subiectam materiam: puta in promissione fideiussoria, quæ conueniant fideiussori, consil. 328. nu. 53.
renuntiationes, quantumcunque enixæ, & generalis, & multiplicatæ, nunquam referuntur ad illud, quod prouenit ab intrinseca natura ipsius actus, consil. 328. nu. 58.
renuntiationem iuris sui an operetur consensus &c. consilio 376. numero 20.
renuntiatio, & transactio inter fratres, an præiudicet quò ad primogenituram postea delatam in feudis: & an renuntiatio comprehendat ius postea superueniens ex noua causa: & an intelligatur ex causa de præsentis, uide in consil. 380.
renuntiatio simpliciter facta omnibus suis iuribus sibi competentibus ad feudum &c. non nocet quò ad ius primogenituræ postea delatæ, consil. 380. nu. 4. & uide supra, Primogenituræ.
renuntiatio, etiam realis, non præiudicat, quin peti possit ea res ex noua causa postea superueniente, consil. 380. nu. 5.
Quod procedit, etiam si quis renuntiasset omni iuri, quod habet, uel habere sperat, aut habere potest: quia huiusmodi uerba debent strictè intelligi, quantum fieri potest, & ita ex causa de præsentis: eam si interuenerit iuramentum, d. consil. 380. nu. 6.
renuntiatio alicuius feudi non præiudicat, quin peti possit idem feudum ex noua successione postea delata: etiam si sit feudum primogenituræ, consil. 380. numero 8. & uide supra, Feudum, & supra, Primogenitura.
renuntiare an quis censeatur iuribus suis per taciturnitatem, consil. 25. nu. 16.
renuntiatio facta in manibus patris de portione hereditatis non dicitur adicæ, ualeat in præiudicium renuntiantis, sed non ad modum patris: imò deuoluitur ea portio ad ueniētes ab intestato per ius accrescendi, consil. 23. nu. 12.
renuntiantibus non datur regressus, consil. 81. nume. 42. Sed uide ibidem nu. 51.
renuntiantibus quando detur regressus, consil. 81. nu. 51.
renuntiare an possit statutis, uel decretis, uide infra, Statutum.
renuntiatio generalis inter fratres in diuisione de bonis, & super bonis patris, an censeatur remississe ius petendi dotem matrem, uide supra, Diuisio.
renuntiatio an sit de bonis tantum, an etiam super bonis, est differentia, consil. 615. nu. 3.
renuntiatio equiparatur donationi, ut reuocetur per superuenientiam liberorum, uide supra, Donatio.
renuntiatio, uel remissio quando non comprehendatur sub donatione, uide supra, Donatio.
renuntiatio, uel remissio qualiscunque, siue donatio, prouenit ex liberalitate &c. uide supra, Donatio.
renuntiare quis non censeatur iuri communi, dato quod tentauerit impetrare priuilegium, uide supra, Priuilegium.
renuntiatio, seu tacitatio censeatur etiam comprehendere iura, seu bona dotis matris, stantibus illis uerbis, quomodolibet, & super quibuscunque bonis, & iuribus meis, consil. 304. nu. 12.
renuntiatio ingressuri religionem an possit rescindi prætextu læ-
tionis, consil. 304. nu. 20.

Renuntiatio tantomagis ualent, cum sunt ex aliqua iusta causa, præsertim in manibus patris: quia tunc nulla præsumitur fraus, uel læsio: cum semper præsumatur pater capere consiliū pro filij, consil. 304. nu. 11.

Renuntiare quando quis non possit priuilegio suo, consilio 387. numero 13.

Renuntiatio si facta fuit per filiam de hereditate paterna, non prohibetur postea filia eam hereditatem petere, decedente fratre, consil. 380. nu. 7.

Renuntiatio. Filia, postquam bona paterna transfuerunt in fratres, potest succedere fratribus, dato quod renuntiauerit bonis paternis, consil. 7. nu. 16.

Renuntiatio facta per mulierem cum iuramento ualeat: item ualeat, si confirmata sit post biennium, consilio 4. nu. 5.

Renuntiatio quando facta fuit per mulierem cum iuramento, potest absolui a iuramento ad effectum agendi, quando docet de dolo, & de euidenti læsione enormissima, consil. 751. nu. 6. & uide supra, Absolutio a iuramento.

Renuntiatio, & donatio facta per mulierem minorem erga patrum, an, & quomodo ualeat: & quid si renuntiatio mulieris contineat læsionem, an possit infringi: & an læsio consideretur in donatione, uel renuntiatione, & an consideretur metus, & reuerentia erga patrum, uide in consil. 198.

Renuntiatio proprii patrimonij si facta fuit per puellam in manibus patris, accepta certa summa ualde minori, an possit dicere se læsam, & infringere donationem, uel renuntiationem, si erat doli capax, & iurauit, consil. 198. nu. 26.

Renuntiatio magnæ hereditatis facta per sororem erga fratrem, an debeat rescindi propter enormem læsionem: & quid si non reseruauit sibi dotem competentem usque ad legitimam: & uide de opinione Decii, consil. 198. nu. 27.

Renuntiatio patrimonij quando fit per mulierem in manibus patris post iam contractum matrimonium, uel conclusionem factam de contrahendo, an possit infringi: & an læsio consideretur in opera, & cura patris, id etiam habetur in consideratione &c. & hoc differt a renuntiationibus, quæ sunt, antequam ad sit certitudo alicuius mariti, consil. 198. nu. 28. & 29.

Renuntiatio quando fit per mulierem in manibus patris &c. & iurat, in quo consistat læsio in talibus contractibus iuratis: & quod non referat, quod dos sit minor, quam legitima, quando mulier est bene, & condecenter nupta, consil. 198. numero 30.

Renuntiatio. Metus, & reuerentia an considerentur in muliere renuntiante erga patrum: an uero solum in patre, & marito &c. uide supra, Metus.

Renuntiatio mulieris si dicatur facta per metum, & reuerentiam patris, uel patris, uel mariti &c. uide supra, Metus.

Renuntiatio. Statutum si disponat, quod mulier, quæ fecit fines, uel renuntiavit patri cum iuramento, non possit contrahere, an a contrario sensu, uel aliter, censeatur uelle, quod si renuntiatio non fiat patri, sed alijs personis, etiam cum iuramento, liceat contrahere: & de intentione talis statuti: & quod casus patris exprimat, tanquam frequentior, consilio 198. numero 40.

Renuntiationum contractus facti per mulieres in fauorem agnatorum, sunt fauorabiles, sicut statuta excludentia feminas tantum agnatis, consilio 198. nu. 45. & uide infra, Statutum.

Renuntiatio si fiat per mulierem in manibus patris, & eo respectu patris fecit cambium bonorum cum marito mulieris, an cambium ipsum rescindi etiam debeat, casu quo rescindatur renuntiatio: & quibus rationibus, consilio 198. nu. 47.

Renuntiatio. Decepta dici non potest illa filia, quæ recepta competentem dote, facit id, quod alia communiter solent facere, id est, renuntiant ceteris omnibus bonis, consilio 456. nu. 24.

Renuntiatio. De renuntiatione bonorum paternorum facta per filiam, quod si contineat læsionem non solum ultra dimidiam, sed longè ultra dimidiam iusti ualoris, rescindi possit per eam, uel eius hæredes: & præsertim si talis renuntiatio fuit facta mediante contractu uenditionis facto per eius maritum, uel mediante contractu transactionis, & ipsa ratificauit &c. & de remedio l. 2. C. de rescind. uend. an habeat locum in transactione, & quando contractus possit rescindi per actionem de dolo, etiam cessante remedio dictæ l. 2. & quid si renuntians sciebat læsionem: quid si pluries consensit, accipiendo pecunias diuersis temporibus: quid si renuntiavit exceptioni de dolo &c. & omni legum auxilio &c. & quid si interuenit iuramentum: & an obstat præscriptio, uide in consil. 543. & nu. 11.

Renuntiatio. Remedia rescissoria an cessent, quando non semel tantum, sed bis, & pluries interuenit consensus ipsius filia renuntiantis, eo ipso quod acceptauit pecunias sibi promissas, & soluta diuersis temporibus, consil. 543. nu. 19.

Et quod talis consensus accessorius non soleat haberi in consideratione: & ille, qui læsus est, & exigit pecunias, non tam censetur approbare prius factum, quam ex consequentia eius in captio ne remanere, d. consil. 543. nu. 20.

Renuntiatio. Quando interuenit error facti ipsorum renuntian-

tium, non nocet, præsertim ubi agitur de damno uitando: & toleratur etiam error iuris, quando illud, quod fuit remissum, erat indebitum & ciuilitate, & naturaliter, non obstante etiam iuramento, consil. 543. nu. 24.

Renuntiatio facta de bonis erga patrem &c. non nocet filia, seu sorori respectu dotis maternæ, si fuit læsa enormiter in tali renuntiatione, consil. 546. nu. 9.

Renuntianti uolenti rescindere contractum propter læsionem, an obstat præscriptio, consilio 543. num. 27. & uide supra, Præscriptio.

Renuntiatio mulieris quando continet dolum, & læsionem enormissimam &c. & quomodo hæc probentur: & an mulier, quæ renuntiavit, restituitur: & an instrumentum renuntiationis rescindatur, uide in consil. 751.

Renuntiatio quando facta fuit per mulierem, dolum, & læsio enormissima iustificatur ex facie instrumenti, ex quo est mulier, & minor: & præsumitur semper huiusmodi puellas ad duodecimum annum, uel infra, a patris, & a consanguineis circumniri, consil. 751. nu. 7.

Et quando concurrunt etiam reuerentia, quam mulier renuntians habebat ad patrum, sub cuius dominio, & gubernatione erat d. consil. 751. nu. 8.

Et quando mulieri renuntianti fuit constituta minima quantitas dotis respectu bonorum renuntiatorum, d. consilio 751. numero 9.

Renuntiatio quando fit, doli præsumptio, quæ arguitur ex consanguinitate partium, tollitur, si interfuerint testes tres legalissimi, & omni exceptione maiores cum notario, qui erat iudex ordinarius in instrumento rogando, consilio 751. numero 13.

Et tollitur fraudis præsumptio, quando mulier renuntians fuit certiorata a notario de importantia eorum, quibus renuntiabat cum iuramento, & an certioratio probetur per instrumentum ipsum, d. consil. 751. num. 14. cum nu. seq.

Renuntiatio quando facta fuit per mulierem, cessat læsio, quando fuit legitime dotata iuxta consuetudinem, & præsertim quod post renuntiationem fuit celebratus contractus sponsalitiarum &c. consil. 751. nu. 16.

Renuntiatio quando fit per mulierem, an in ea requiratur insinuatio per statutum Placentinum, & an tantummodo requiratur solemnitas trium testium, consil. 751. nu. 17.

Renuntiatio, quæ respicit ius querendum, non requirit insinuationem: ubi uero respicit ius queritum, tunc requiritur insinuatio, consil. 751. nu. 18.

Et decretum Iudicis, cuius loco statutum subrogat insinuationem, & ipsa insinuatio licet non interuenerint, tamen excluditur per tacitum consensum patris, & per silentium longi temporis, scilicet quinquennij, d. consil. 751. nu. 19.

Renuntiatio quando fuit facta per filiam erga matrem &c. & an possit infringi propter metum reuerentialem: & multa in materia, uide in consil. 11.

Renuntiatio puella, seu filia facta de hereditate &c. an possit rescindi per remedium l. 2. C. de rescind. uend. consilio 11. nu. 7.

Renuntiatio mulieris facta de hereditate fraterna, seu paterna, accepta parua dote legata, quando non ualeat, & quando possit rescindi, uide in consil. 39.

Renuntiatio quando possit rescindi, stante læsione enormissima &c. uide in consil. 81. in secundo articulo, num. 42. cum sequen. ubi an, & quando renuntiatio præiudicet, uel non præiudicet renuntianti.

Renuntiatio expressa beneficij legis. l. 2. C. de rescind. uend. & exceptionis de dolo, & clausula ex certa scientia, nihil operantur, stante enormissima læsione, imo augent suspicionem doli, & læsionis, & præsumuntur tales clausule adiectæ per caliditatem, & dolum, consil. 81. nu. 53.

REPARARE. Vide supra, Edificare, Edificium.

REPERTVS in loco homicidij, uel delicti &c. uide supra, Homicidium, & supra, Delictum.

REPETITIO personæ, uel alicuius qualitatis quando non censeatur facta, consil. 178. nu. 14.

Repetitio. Quando fit aliqua dispositio expressæ, uel tacite de aliquo contractu prius facto, tunc etiam sub ea dispositione censeatur repetita, uel comprehenduntur omnes qualitates, & clausule, & pacta, & reliqua omnia in illo contractu contenta, uide supra, Contractus.

Repetitio quando censeatur facta, uide in consil. 234.

Repetitio clausulæ, seu alicuius qualitatis quando censeatur facta: & quod subrogatio censeatur facta cum omnibus suis qualitatibus, & clausulis, & conditionibus, & quod censeatur repetita conditio propter naturam subrogationis, etiam in diuersis contractibus diuerso tempore factis, consil. 234. nu. 9.

Repetitio qualitatem censeatur facta in diuersis dispositionibus factis eodem tempore, & collatis in eandem personam, consil. 234. nu. 10.

Repetitio conditionis fit in translatione legati de persona ad personam, consil. 234. nu. 11. & nu. 17.

Repetitio conditionis quando censetur facta: & quod subrogatum assumat qualitates eius, in cuius locum subrogatur, & licet subrogatum in aliquibus discrepet, sequitur tamen in aliis naturam primæ dispositionis, & censetur repetita conditio, & qualitas propter naturam subrogationis, conf. 234. nu. 15.

Repetita censetur conditio in aliâ dispositione, quæ fuit adiecta vni dispositioni, in diuersis dispositionibus collatis in eandem personam; & in translatione legati de persona ad personam fit repetitio conditionis, conf. 234. nu. 17.

Repetita an censetur conditio, quando sunt orationes diuersæ: & quando, conf. 234. nu. 18.

Repetitio solet fieri ex coniecturata mente testatoris, etiam si finis in diuersis orationibus: & fit vbi est identitas rationis, conf. 234. nu. 12. & nu. 20.

Repetitio censetur facta, quando præcedentia sunt tanquam præparatoria, uel aliquo modo coniuncta cum subsequenſibus, conf. 234. nu. 19.

Repetitio. Conditio filiorum expressa per testatorem in primâ dispositione, vel in primo gradu institutionis, vel substitutionis, quando censetur etiam repetita in secunda dispositione, vel in secundo gradu &c. conf. 234. nu. 22.

Repetitio, seu extensio conditionis facilius censetur facta de prima dispositione, seu de primâ parte ad secundam, quàm de secunda ad primam, conf. 234. nu. 24.

Repetitio. An qualitas vni legato appositâ, censetur repetita in alio, vide in conf. 298.

Repetitio. Qualitas vnius legati non censetur repetita in alio, quâdâ aliquo modo potest coniecturari voluntas testatoris in contrarium, conf. 298. nu. 3.

Repetitio. Quando sunt diuersa legata, conditio appositâ legato facto matri, non censetur repetita in legato facto descendenti-bus, quauis coniunctim sint facta: & quando conferetur repetita, quomodo illud fit, conf. 477. nu. 6.

Repetitio conditionis, vel oneris quando non censetur facta, vide in conf. 478. & supra, Hæredis institutio.

Repetitio. Quando duæ dispositiones eodem testamento conferuntur in eandem personam, & nulla earum est simpliciter facta, sed earum qualibet habet expressam conditionem, scilicet diuersas inter se, tunc nunquam conditio vnius dispositionis censetur repetita in alia, conf. 478. nu. 5.

Repetitio inepta, & contraria dispositioni iuris, & inducens perplexitatem, non censetur facta, conf. 477. nu. 7.

Repetitio qualitatum censetur semper facitè facta, consilio 553. nume. 21.

Repetitio qualitatum semper censetur facta, quando omnia sunt posita sub eadem determinatione, conf. 556. nu. 28.

Repetitio substitutionis quando censetur facta, conf. 599. nu. 8.

Repetitio. Quandoque aliquid in prima dispositione factum est inutiliter, censetur id repetitum, & confirmatum in secunda, quæ est valida, si in secunda continentur verba aliqua saltem generalia, quæ possint illud comprehendere, conf. 599. nu. 17.

Repetitio. Ut evitetur absurditas, debet sermo positus in vna dispositione, censeri repetitus in alia, conf. 599. nu. 21.

Repetitio. Statutum unum si se habeat per modum regulæ, tunc disposita in eo statuto, censetur repetita in sequenti statuto, conf. 196. nu. 2.

Repetitio. Quando quis semel expressit se venisse in causam etiâ nomine filiorum, censetur talis expressio fuisse ubique repetita in quocunque actu ipsius causæ, quantumcunque simpliciter facta, conf. 262. nu. 2.

Repetitio. In vno testamento si semel, vel bis fiat mentio de posthumis, & de masculis, censetur talis qualitas repetita in omnibus partibus testamenti, in quibus simpliciter dicitur de filiis, conf. 262. num. 15. & vide supra, Masculi, & supra, Posthumus.

Repetitio. Pactum appositum in priori alienatione facta in aliquem, censetur repetitum in subsequenti alienatione, conf. 379. nume. 10.

Repetitio. Quando est vnum capitulum tantum saltem principale, tunc clausula posita in principio, censetur repetita in sequentibus, conf. 417. nu. 6.

Repetitio. Clausula posita in priori parte vnius capituli, vel duorum capitulorum, debet censeri repetita in parte sequenti ex identitate rationis, conf. 417. nu. 7.

Repetitio. In contractibus censentur repetita ea, quæ in præfationibus, seu præparatoriis fuerunt tractata, vide supra, Contractus.

Repetitio multiplicata arguit deliberationem, & fuisse adhibitam considerationem, conf. 540. nu. 5.

Repetitio a venientibus ab intestato &c. vide supra, Clausula codicillaris, & supra, Fideicommissum.

REPRESNTARE aliquando quis potest duas personas, consil. 797. nu. 4.

Representare duas personas quod quis possit diuersis temporibus, & in diuersis actibus, conf. 532. nu. 11.

REPUDIATIO hæreditas &c. vide supra, Hæreditas, vbi posui.

RES inter alios acta, quando alijs præiudicat, vide in conf. 114. nu. 12. cum seq.

RES inter alios, alijs præiudicat in materia subiectionis, quia agitata in præiudicium subditorum, præiudicant a die scientiæ etiam illis, qui prætendunt ius in tali subiectione: & an præiudicent quod ad possessionem tantum, conf. 114. nu. 14.

RES inter alios, seu scripturæ inter alios, an probent quod ad omnes, vide supra, Probatio.

RES inter alios acta, quando probet quod ad tertios, vide in conf. 276.

RES inter alios acta probat, quâdâ solum quærimus, an ita factum sit: & acta inter alios probant quod ad omnes ipsum factum, licet non probent effectum postea dependentem ab ipso facto: & est communis declaratio Doctorum, conf. 276. nu. 6.

RES inter alios acta, non probat quod ad tertias personas, pro quibus uerisimiliter non fuit facta eiusmodi res: secus autem si earum utilitatem euidenter contineat usque ab initio, nam tunc probat pro eis, conf. 276. nu. 7.

RES sua nemini potest esse obligata, conf. 174. nu. 14. & vide supra, Obligatio.

REBUS sic stantibus &c. vide supra, Clausula.

RES quæ seruando seruari non possunt &c. vide supra, Frumentum.

RES magis debet inspicere, quàm uerba, conf. 243. nu. 13.

RES potius, quàm rerum uocabula inspicere debent, consilio 291. numero 5.

RES potius inspicitur, quàm appellatio, vide supra, Nomen.

RES de facili reuertitur ad naturam suam, vide supra, Natura.

RES una & eadem non debet diuerso iure censeri: quod procedit etiam in actibus hominum, consil. 157. nu. 37. nisi sit diuersa ratio, consil. 38. num. 7. & vide supra, Regula est.

RES una quod succedat loco alterius, est speciale in negotijs vniuersalibus, ut est hæreditas: & etiam eo casu requiritur bona fides, conf. 704. nu. 4.

RES quælibet presumitur libera, conf. 16. nu. 1. & infra, Seruitus.

REALE grauamen quando efficiatur, consil. 63. nu. 2. & supra, Alienatio.

RES CRIPTVM. Rescripta principum debent interpretari secundum eorum verisimilem mentem, & intentionem, consilio 163. num. 53.

RES CRIPTA, & priuilegia principum debent interpretari secundum eorum verisimilem mentem, & intentionem, conf. 172. num. 48.

RES CRIPTA, vel priuilegia Cæsaris, uel principis, debent secundum eius mentem interpretari, & unum secundum aliud intelligi, præsertim priuilegium legitimisationis: & ex inspectione aliquorum priuilegiorum cõsetur plenissimè probata mens ipsius principis, conf. 172. nu. 47.

RES CRIPTUM intelligitur secundum tenorem supplicationis, conf. 4. nu. 24.

RES CRIPTUM intelligitur secundum supplicationem, consilio 211. nume. 16.

RES CRIPTUM ambiguum debet intelligi, & declarari secundum supplicationem, conf. 214. nu. 2.

RES CRIPTUM non debet extendi latius, quàm fuerit supplicatum, conf. 214. nu. 4.

RES CRIPTUM. Quod non fuit petatum in supplicatione, esset absurdum dicere, quod censetur concessum, conf. 281. nu. 15.

RES CRIPTUM. Terminus statutus super supplicatione alicuius per principem, vel senatum, debet intelligi secundum supplicationem, quantum fieri potest, vide infra, Terminus.

RES CRIPTUM quando est dubium, recurrendum est semper ad formam supplicationis, seu petitionis, conf. 721. nu. 4.

RES CRIPTUM principis per singularem numerum, *che porti etc.* an comprehendat utrumque, dominum, & seruum, an uerò dominum solum, quando quis supplicauit principi, ut possit deferre arma ipse, & seruus suus per Ciuitatem, vide in conf. 721.

RES CRIPTUM. Quando in supplicatione fuerunt duo petita, & in rescripto fuit vnum negatum, & aliud expressè non prohibuit princeps, uidetur illud concessisse, per regulam l. cum prætor, ff. de iudi. conf. 721. nu. 1. & vide ibidem nu. 11.

RES CRIPTUM. Quando a principe fuerunt duo petita, & uni negatiuè respondit, uidetur alteri respondisse affirmatiuè, consil. 721. nu. 2. sed vide ibidem nu. 11.

RES CRIPTUM est quedam responsio, & supplicatio est quedam interrogatio: & responsio debet referri ad personam petentis, vt sit conformis petitioni, conf. 721. nu. 7.

RES CRIPTUM principis cur pertineat ad ambos in communi causa &c. conf. 721. nu. 13.

RES CRIPTUM. In rescriptis ualet etiam argumentum a contrario sensu, & ab inclusione unius ad exclusionem alterius, vide supra, Argumentum, & supra, Inclusio.

RES CRIPTUM debet intelligi secundum ius commune disponens aliquid in ea materia: & recipit omnes illas condiciones, interpretationes, & limitationes, quas recipit ius commune & maxime rescriptum ad lites, quod debet strictius interpretari &c. conf. 214. nu. 7.

RES CRIPTUM uerba, cum dependentibus, & connexis, debent intelligi secundum ius commune &c. & uerba rescriptorum debent intelligi secundum ius commune, & recipiunt omnes interpretatio nes, & limitationes, quas recipit ius commune in tali materia, etiam

- etiam si uerba essent improprie intelligenda, conf. 450. num. 2.
- Rescriptum.** Interpretatio fit, ne sit contradictio in eodem rescripto, ad seipsum, conf. 226. nu. 40.
- Rescriptum.** In rescriptis inspicitur concessio, non autem petitio, conf. 164. num. 2.
- Rescriptum** si loquatur de una persona tantum, & petitio de duabus personis, an, & quando rescriptum trahatur ad utranque personam, & an ratione connexionis, uel alia, conf. 164. nu. 14.
- Rescripti uerba,** si ita est, tollunt probationem de arbitrio Iudicis, & requirunt eam plenam, & perfectam, conf. 195. num. 23.
- Rescriptum** si ultra ea, quæ respiciunt solemnitate publicam, continet alia, quæ respiciant penitus priuatam utilitatē, in hac parte curandum non est de forma rescripti, & licitum est ab ea recedere, conf. 365. nu. 3.
- Rescriptum principis,** quod procedatur sola facti ueritate inspecta, non comprehendit eius fiscum: & rescriptum, quantumcunque generale, non comprehendit personas maiores, nisi exprimantur, & multominus fiscum, cum representet principem, conf. 375. nu. 14. cum seq.
- Rescriptum** comprehendens fiscum expressè privilegiatum per statuta in aliquo casu, non ualeat: & non facta mentione talis privilegij, censetur rescriptum subreptitium, conf. 375. nu. 18.
- Rescriptum** censetur subreptitiū, in quo non fuit expressum, quicquid potuisset uel mouere, uel retrahere principem, conf. 375. numero 19.
- Rescriptum** quando non dicatur subreptitium, uel obreptitium propter omissionem alicuius rei in supplicatione, uide in conf. 404.
- Rescriptum.** In rescriptis non debet nocere ommissio eorum, quæ uerisimiliter non potuissent mouere animum principis ad denegandum illud, quod concessit, adeo quod propter talem omissionem dici non potest de subreptione, uel obreptione, conf. 404. num. 1.
- Quod tantomagis præcedit, quando id, quod princeps concessit, solet omnibus concedere: adeoque satis dici potest concessio facta secundum communem styli principis, dicto conf. 404. numero 2.
- Rescriptum.** Vbi subest dubitatio probabilis obreptionis, uel subreptionis, dependet id totum ab arbitrio Iudicis, conf. 404. numero 3.
- Rescriptum.** In rescripto non est necessarium exprimere id, quod est notorium in Curia principis ipsius, conf. 405. nu. 8.
- Rescriptum.** In rescriptis solet inspicere persona, ad quam dirigitur effectus, & non persona, ad quam diriguntur nuda uerba, conf. 404. num. 4.
- Rescriptum** concessum ad petitionē unius, prodest duobus, si eos respiciat ipse effectus, conf. 404. nu. 6.
- Rescriptum** si habeat illa uerba, saluo iure tertij, debent ea uerba intelligi in quolibet alio proposito, præterquam in eo, super quo princeps expressè dispensat: quia alioquin rescriptum nihil operaretur, & contineret contrarietatem, conf. 404. num. 7.
- Rescriptum** gratiosum, uide supra, Gratia.
- Rescripti** tempus præsentationis factæ, & non tempus datæ quando inspicitur, conf. 531. nu. 35. & uide infra, Tempus.
- Rescriptum** principis non debet iuri quæsito alterius præiudicare, & potius uerba rescripti sunt improprianda, quam proprie intelligendo, alteri præiudicent, conf. 557. nu. 17.
- Rescriptum,** & statutum, solent æquiparari, conf. 585. nu. 21.
- Rescriptum.** Nullum uerbum debet uacare in rescripto principali, conf. 764. nu. 22.
- Rescripta** ad lites concessa per inferiorem a principe, ipso iure non ualent, quando derogant iuri communi, conf. 776. nu. 22.
- Rescisio.** Natura cuiuslibet rescissionis est, ut omnia quod ad omnes reponantur in integrum, conf. 376. nu. 14.
- Rescisoria** dispositio quilibet censetur habere semper tacitam conditionem, si res est integra, conf. 606. nu. 2.
- RESERVATA** principi, uide supra, Princeps, & supra, Regalia.
- RESERVATIO,** seu protestatio iuris sui operatur, quod actus non nocet, conf. 84. nu. 2.
- Reseruat** conseruat ius protestantis, uide supra, Protestatio.
- Reseruat.** Solutio facta cum reservatione iurium suorum non præiudicat: neque emphytheota sibi præiudicat soluendo hoc modo canonem, conf. 118. nu. 23.
- Reseruat** iurium suorum operatur, quod actus fit sine præiudicio, conf. 134. nu. 11.
- Reseruat** iurium suorum, & protestatio, quod citra præiudiciū &c. releuat, conf. 222. nu. 30.
- Reseruat** per aliquem facta non debet esse superflua, conf. 256. numero 20.
- Reservationis** natura est operari, & nihil censetur factum, eueniente casu reservationis, conf. 347. num. 5.
- Reseruat** debet intelligi late in fauorem reseruantis, conf. 347. numero 6.
- Reseruat** iurium suorum prodest &c. conf. 347. nu. 19.
- Reseruat,** & exceptio declarat concessionem, conf. 16. num. 15.
- RESIDVVM, RESTVVM.** De creditore petente ex causa residui, uel resti &c. uide supra, Creditor.
- RESOLVTORIA** censetur dispositio, quando aliquid sub unica oratione confertur limitato modo, seu limitato tempore certo, uel incerto, ita quod quotiescunque eueniet casus limitationis, resoluitur actus, & bona reuertuntur ad heredes primi datoris, uel ad eius hæreditatem absque ulla conditione, uel suspensione: si uero actus fiat per duas orationes, in quorum prima confertur absolutè, & deinde in secunda limitetur ad aliquas personas, tunc talis limitatio censetur facta fauore talium personarum, & habebit naturam fideicommissi, & liberum erit de bonis disponere: & est distinctio communiter approbata, conf. 346. nu. 10.
- Resoluto** iure datoris, censetur resolutum ius accipientis, conf. 108. nu. 3. & supra, Regula est.
- RESPONSIO** debet interpretari in fauorem ipsius respondentis, conf. 17. nu. 11.
- Responsio,** seu concessio in intelligitur secundum petitionem &c. conf. 382. num. 5.
- Responsio** debet referri ad personam petentis, ut sit conformis petitioni, conf. 721. nu. 7.
- RESTAVRATIO** rei an faciat censi aliam rem, an retineat privilegia &c. uide in conf. 177. & supra, Castrum, & supra, Edificium.
- RESTAVRVM,** seu remissio an, & quando fiat conductoribus, uide supra, Conductor, ubi posui.
- RESTITVTIO, RESTITVERE.** Hoc uerbum restitutio, ita plenam significationem habet, ut comprehendat omnia, ac si nulla facta fuisset priuatio, conf. 750. num. 29.
- Restitutio,** & postliminium æquiparantur: & non reintegratio, quod in totum extinctum fuit, uidelicet usucapionem, conf. 756. num. 3.
- Sed** postliminium est potentius ad præterita, quam restitutio in integrum, d. conf. 756. nu. 5.
- Restitutio** de sui natura restituit ad commodam, & ad incommodam: & bannitus restitutus tenetur prioribus creditoribus, conf. 756. nu. 6. & supra, Bannitus.
- Restitutio** generalis quando facta est fauore pacis, debet latissime interpretari: imò sola pax secuta habet uim plenæ restitutionis, & sic recuperationis bonorum, conf. 756. nu. 14.
- Restitutio** facta de gratia, & non de iusticia, non censetur restituere ad bona, sed tantum quod ad personam, conf. 17. num. 22.
- Restitutio** a principe, etiam quod ad bona &c. uide supra, Bannitus, ubi posui de restitutione.
- Restitutio,** que conceditur bannitis, est eius naturæ, quod omnia reponit in pristinum statum, conf. 196. nu. 6. & uide supra, Bannitus.
- Restituere.** Natura huius uerbi quæ sit, conf. 133. nu. 4.
- RESTITVTIO IN INTEGRVM,** quod non facili concedatur aduersus plures sententias: & de restitutione ex clausula generali propter iustam ignorantiam: & an propter mutationes officialium communicatis præsumatur talis ignorantia, uide in conf. 116.
- Restitutio** in integrum non facili conceditur aduersus duas sententias: & multominus contra plures: & tantomagis si princeps aliquas earum confirmauit, conf. 116. nu. 3.
- Restitutio** in integrum ex clausula generali propter iustam ignorantiam an detur communicatis: & an ignorantia præsumatur ob mutationem officialium Communis, conf. 116. nu. 6.
- Restitutio** in integrum ex clausula generali prætextu ignorantie: de illa: & an scientia tutoris impediat talem restitutionem quod ad damnum pupilli, uide in conf. 229.
- Restitutio** in integrum in negotijs, dependentibus a defuncto licet non detur eius hæredi sub prætextu, quod sit minor, datur tamē ex clausula generali prætextu ignorantie: & an scientia tutoris habeatur pro scientia pupilli quod ad eius damnum, & impediat talem restitutionem, conf. 229. num. 1.
- Restitutio** in integrum ex clausula generali quod tollatur per scientiam tutoris, conf. 229. nu. 7.
- Restitutio** in integrum, quæ datur ex clausula generali sunt fundamentum semper ex æquitate, & naturali ratione: & ea cessante, non est danda: & non datur, nisi adit ualde iusta causa, & probabilis, conf. 229. nu. 5.
- Restitutio** in integrum ex clausula generali prætextu ignorantie non conceditur, nisi quando clare constat de ignorantia: non autem quando adest aliqua præsumptio scientie: nec peti potest, si lapsus est quadriennium, postquam tutor habuit notitiam, conf. 229. nu. 12.
- Restitutio** in integrum, quæ datur ex clausula generali, fundatur in ratione naturali: & datur ubi ea ratio adit: & non datur, nisi urgeat causa iustissima, conf. 229. nu. 13.
- Restitutio** in integrum ex clausula generali non datur absolutè, & indistinctè minori aduersus negotium captum cum defuncto, quamuis minor sit læsus: sed datur, quando ultra læsionem, extat maxima æquitas, & alioquin dolus haberet effectum suum: & uide de ratione textus in l. g. milius, conf. 229. nu. 16.
- Restitutio** in integrum generaliter non tollitur ex culpa, & scientia tutoris, etiam si ipsi minori succussum sit aduersus tutorem: & quo-

- quomodo id procedat: & vide de differentia inter restitutionem, quæ datur minoribus, tanquam minoribus, & de gestis cum ipsis, vel eorum tutoribus: & inter restitutionem, quæ datur contra negotium gestum cum defuncto ex clausula generali, si qua mihi iusta causa &c. confilio 229. nume. 17. & nu. seq.
- Restitutio in integrum, quæ datur minoribus, tanquam minoribus, non tollitur per scientiam tutoris, neque per factum expressum tutoris, neque per factum iudicis, conf. 229. nu. 18.
- Restitutio in integrum, quæ datur minoribus propter gesta cum eis, uel eorum tutoribus, est regulariter permissa: sed quæ datur contra negotium coeptum cum defuncto, est regulariter prohibita, conf. 229. nu. 19.
- Restitutio in integrum. Scientia tutoris non nocet pupillo, scilicet in restitutione in integrum, quæ competit minori, tanquam minori, conf. 229. nu. 20.
- Restitutio in integrum, ex clausula generali, si qua mihi iusta causa &c. quando petitur per aliquem asserentem se habuisse ignorantiam, necesse est, quod ignorantia fuerit probabilis, & iustissima: & quando dicatur probabilis, & iusta: & quando non, conf. 18. nume. 1.
- Restitutio in integrum, quæ solet concedi maioribus ex iusta causa, si habeat causam læsionis prouenientem ex facto tertij, non debet tunc concedi talis restitutio, si ille tertius sit soluendo, 399. nume. 2.
- Restitutio in integrum. De restitutione in integrum ex clausula generali ex causa ignorantie: & de restitutione in integrum ex persona unius, an prosit etiam alijs personis in causa indiuidua, seu connexa, uide in conf. 507.
- Restitutio in integrum ex clausula generali, puta ex causa ignorantie, quæ conceditur maioribus, non solet concedi, nisi ignorantia sit valde probabilis, & iustissima, & remota ab omni verisimilitudine, & coniectura scientie, uel negligentie, confilio 507. numero 5.
- Et licet Doctores loquantur principaliter in materia prescriptionis, eadem tamen ratione uidetur etiam id procedere in non prosequenda causa appellationis ex negligentia multorum annorum: & procedit generaliter etiam in quocunque proposito, d. conf. 507. nu. 6.
- Restitutio in integrum competens minori, non prodest alijs personis, quanuis esset una, eademque causa: & quod specialiter alicui conceditur intuitu personæ suæ contra ius commune, ad alios non extenditur, conf. 507. nu. 10.
- Quæ etiam procedunt in restitutione, quæ concederetur vel minoribus, vel maioribus ex clausula generali, uelut ex causa ignorantie: quæ restitutio etiam censetur dari ex iure speciali contra ius commune: & est talis restitutio minus favorabilis, quam sit restitutio, quæ conceditur minoribus d. confilio 507. numero 11.
- Restitutio in integrum remedia, quæ competunt uni personæ, quando prosunt etiam alijs personis in causa connexa, conf. 507. nu. 12. & supra, Appellatio.
- Restitutio in integrum. Tex. in l. i. c. si in commu. cau. loquitur de beneficio restitutionis in integrum, quod conceditur iure speciali, ideo persona unius non prodest alijs: & respectu restitutionis in integrum nihil facit, quod sententia sit indiuidua, sed est solum inspiciendum ad ipsam rem, conf. 507. nu. 17.
- Restitutio in integrum quando conceditur ex clausula, & generaliter si qua iusta causa &c. illa dictio qua, ponitur pro dictione aliqua, & perinde est ac si dicatur, si alia, confilio 580. numero 37.
- Restitutio in integrum conceditur maioribus ex diuersis causis, post quarum enumerationem lex postea id committit Prætori per generalem clausulam, si qua alia iusta causa &c. & ait Bar. quod ignorantia est causa sufficiens, ut maior. 25. ann. possit per Iudicem restitui aduersus prescriptionem. 30. annorum: quod secundum Doctores procedit, dummodo talis ignorantia sit iustissima, & multum probabilis, & talis, quod nullo modo possit aliquis de ea dubitare, conf. 580. nu. 40.
- Restitutio in integrum non competit, quando res est coepta cum defuncto, sed competit restitutio tanquam maiori ex generali clausula propter iustam ignorantiam, secundum communem opinionem, conf. 634. nu. 2.
- Restitutio in integrum etiam ad actionem personalem competit filijs, quando tempore, quo mortuus est pater, nondum erant lapsi. 30. anni, & ipsi filij ignorabant contractum, probando illos. 30. anni, & ipsi filij ignorabant contractum, probando ignorantiam iustissimam, etiam quod sint maiores, & dato, quod negotium fuerit coeptum cum eorum patre, confilio 662. numero 4.
- Restitutio in integrum non datur minori, quando contractus fuit celebratus cum maiore, conf. 666. nu. 23.
- Sed hæres siue minor, siue maior, ex causa ignorantie potest petere restitutionem in integrum: & quando non possit allegari ignorantia ibidem. d. conf. 666. nu. 23.
- Restitutio aliqua in integrum non datur minori, quando tenetur ex facto defuncti, tanquam hæres, conf. 126. nu. 2. & nu. 10.
- Restitutio in integrum non datur minoribus hæredibus defuncti,

si soluerunt pensionem ecclesie pro emphitheosi, quia factum est ceptum cum defuncto, & ecclesia habet fundatam intentionem, & debet probare illos esse hæredes: possunt tamen restitui, si petant, contra additionem hæreditatis, si ex ea probent se læsos, confil.

126. nu. 10. & 2.

Restitutio in integrum datur minori contra emphitheosim sibi damnosam &c. uide supra, Emphitheosis.

Restitutio in integrum non datur minori contra ecclesiam, quæ et habet restitutionem: quia priuilegiatus non utitur priuilegio contra alium priuilegiatum, confil. 126. nu. 7. Sed intellige, ut ibidem. num. 9.

Restitutio in integrum datur minori, si sit læsus, etiam aduersus ecclesiam: & regula quod priuilegiatus non utitur priuilegio contra alium priuilegiatum, solum procedit, quando uterque habet tale priuilegium in ipsa causa, de qua agitur, & in exercitio, & non aliter, conf. 126. nu. 9.

Restitutio in integrum datur ecclesie contra sententiam intra annos quatuor, conf. 184. nu. 9.

Restitutio in integrum datur contra sententiam propter instrumenta de nouo reperta: & quod instrumenta fuerint de nouo reperta, statur iuramento, conf. 222. nu. 29.

Restitutio in integrum quomodo concedatur minori quod ad factum prædecessoris resoluendum, uel implendum &c. conf. 229. nu. 11.

Restitutio in integrum non competit minoribus, & currit etiam contra eos prescriptio, quando inchoata fuit contra prædecessores ipsorum minorum, conf. 135. nu. 1.

Restitutio in integrum non datur etiam minori contra prescriptionem propter iustam ignorantiam priuilegiatorum, quæ hactenus steterunt deperdita, & propter impotentiam agendi ob talis amissionem, & datur etiam contra prescriptionem cuiuslibet longissimi temporis, conf. 222. nu. 20.

Restitutio in integrum conceditur aduersus prescriptionem propter iustum impedimentum facti: & non currit tempus ad petendum talem restitutionem, quandiu durat impedimentum facti, etiam si laborentur centum anni, conf. 222. nu. 21.

Restitutio in integrum aduersus prescriptionem datur Communitati propter instrumenta deperdita, & postea inuenta: & communitas æquiparatur ecclesijs, & maioribus, conf. 222. nu. 22.

Restitutio in integrum aduersus prescriptionem semper est concedenda, quando contigerunt mutationes superiorum: uel ubi agitur de graui damno, non obstante aliquo cursu temporis, etiam post habitam noticiam talis prescriptionis decursæ, confil. 222. num. 23.

Restitutio in integrum datur aduersus prescriptionem quadraginta annorum non solum in ecclesijs, sed etiam in laicis: & est communis opinio, contra Decium, uide in conf. 222.

Restitutio in integrum aduersus prescriptionem quadraginta annorum qua ratione competit ecclesie propter mutationes prælatorum, eadem ratione competit communitati, quæ patitur singulis annis mutationes officialium, conf. 222. nu. 32.

Restitutio in integrum potest peti contra prescriptionem fauore ecclesie intra quadriennium a die scientie: & capellanis ecclesie allegantibus se hactenus ignorasse, est credendum, nisi expresse probetur contrarium, conf. 526. nu. 15.

Restitutio in integrum non datur ex persona eius, cum quo nihil est actum, conf. 420. num. 6.

Restitutio in integrum quod ad additionem hæreditatis an competit substituto pupillari, præsertim si post mortem minoris appositum manum ad bona, uide in conf. 213.

Restitutio in integrum quare denegetur substituto pupillari: & an hæreditas semel addita possit amplius adiri: & de gl. in l. patrisfamilias. ff. de priuileg. cred. an solum habeat locum in pupillari substituto, qui simpliciter adeunt hæreditatem pupilli, an in alijs etiam, conf. 213. nu. 1. 2. & 3.

Restitutio in integrum quare denegetur substituto pupillari, & reprobatur ratio aliquorum Doctorum, conf. 213. nu. 2. & 3.

Restitutio in integrum. Substitutio pupillaris regulariter non potest subsistere, nisi hæreditas patris sit adita, & quando subsistat ea non adita, & quare, & an tunc substitutus habeat restitutionem, etiam si pupillus iam se immiscuerat, conf. 213. nu. 3.

Restitutionem in integrum petens, debet probare lesionem aduulsi se tempore primæ additionis hæreditatis, & estimatio bonorum fieri debet secundum illud tempus, conf. 213. num. 10.

Restitutionis in integrum causa an comprehendatur sub delegatione facta etiam a principe, præsertim restitutio in integrum aduersus additionem hæreditatis, & quando fuit delegata causa feudalis &c. & late uide de restitutione in integrum aduersus additionem hæreditatis factam per minorem, in conf. 214.

Restitutio in integrum quando petitur aduersus additionem hæreditatis in ea sunt citandi omnes creditores hæreditarij, & omnes, quorum interest, uel potest interesse: & cum eis causa est tractanda, conf. 214. nu. 15.

Restitutio in integrum si petatur per minorem, quando adiuit hæreditatem simpliciter, eo quia uelit abstinere, non auditur, nisi probet côcludenter se esse læsum ex tali additione: & debet probare

- bare credita, & legata exhaurire hereditatem: non autem sufficeret probare credita, & legata subesse, conf. 214. nu. 31.
- Restitutio in integrum aduersus additionem si petatur per minorem, quando simpliciter adiuit hereditatem, & vult esse hæres solum cum beneficio inuentarij, & vult rescindere actum iam factum, quomodo non sit audiendus: & quod sola omisso inuentarij non probet læsionem, conf. 214. nu. 33.
- Restitutio in integrum petenda circa additionem hereditatis solet præiudicare unicus actus factus in maiori ætate, conf. 214. nu. 44.
- Restitutio in integrum Minor si non confecit inuentarium, currunt ei tempora a die hereditatis additæ, & censetur esse hæres absolute, & tenetur creditoribus, sicut quilibet maior: currunt tamen tempora cum spe restitutionis, dum est minor, consil. 214. numero 55.
- Restitutio in integrum datur filio ex persona patris sui, qui non adiuit hereditatem fratris ductus iusta causa: & ita filius potest consequi hereditatem patris sui non additam per patrem impeditum ex iusta causa, per restitutionem in integrum, secundum magis communem opinionem, conf. 284. nu. 3.
- Restitutio in integrum peti potest aduersus repudiationem hereditatis paternæ, etiam si bona sint alienata: & non solum potest peti intra quadriennium, sed etiam intra alios tres annos post quadriennium, quando bona non sunt alienata, & agitur de hereditate paternæ repudiata per filios non emancipatos, consil. 301. nu. 1.
- Restitutio in integrum non datur hæredi minori ad repudiandam hereditatem, uel ad eam adeundam cum beneficio inuentarij, nisi probata læsione, conf. 328. nu. 68.
- Restitutio in integrum ad hereditatem adeundam quando conceditur minoribus, non rescinduntur alienationes factæ in ueros creditores, conf. 400. nu. 8.
- Restitutio in integrum ad hereditatem adeundam ut detur, probari debet læsio hereditatis, non additæ, citatis creditoribus, & omnibus, quorum potest interesse, conf. 400. nu. 7.
- Restitutio in integrum datur minori aduersus additionem hereditatis, quamuis factus maior peruenit in ea, exigendo a debitoribus paternis, quia censetur non tam factum approbasse, quam in eius captione remansisse, conf. 734. nu. 10.
- Restitutio in integrum, quæ petitur ex l. h. C. de tempo. in integr. & ea quæ petitur ex l. h. C. h. maior fac. quomodo differant, consil. 11. nu. 20.
- Restitutio in integrum datur, si non fuit addita hereditas, uide etiam supra, Hereditas.
- Restitutio datur ad conficiendum inuentarium, dummodo probetur læsio, conf. 214. nu. 35.
- Restitutio ad conficiendum inuentarium infra quantum tempus peti debeat, conf. 214. nu. 54.
- Restitutio in integrum datur minoribus hereditibus ad conficiendum inuentarium: sed id non conceditur, nisi concludenter probetur læsionem, conf. 328. nu. 14.
- Restitutio in integrum non datur aduersus donationem minoris, uide supra, Donatio.
- Restitutio in integrum aduersus diuisionem datur pretendenti se læsum in ea, conf. 214. nu. 23.
- Restitutio in integrum conceditur, etiam si transactio non contineat enormem læsionem, stante minori ætate, conf. 410. nu. 17.
- Restitutio in integrum potest peti aduersus transactionem, quantumcunque longo tempore, & multis actibus quis in ea perseverauerit recipiendo solutiones, conf. 734. nu. 10. & uide infra, Transactio: & an detur contra transactionem, quando quis multiplicatas recepit solutiones vigore ipsius transactionis, & ita ex eis sepe ratificando, d. conf. 734. nu. 3.
- Restitutio in integrum an excludatur per subhaftationem, uide infra, Subhaftatio.
- Restitutio in integrum datur minoribus contra distractiones, & alios contractus factos per tutores, uel curatores, cōf. 205. nu. 42.
- Restitutio in integrum. Contractus rerum minoris ualent facti per tutores: sed aliquando datur restitutio in integrum minoribus, stante aliqua læsione, uel deceptione, consil. 205. nu. 75.
- Restitutio in integrum. Tutores, & curatores si male se habeant in administratione, & excedant eorum auctoritatem, retractari possunt gesta per eos, scilicet per restitutionem in integrum: interim tamen ualent ipso iure, conf. 205. nu. 87.
- Restitutio in integrum solet concedi ratione lucri amissi, dummodo talis amissio probetur: sicut requiritur probatio, quando minor dicit se pati damnum, conf. 214. nu. 34.
- Restitutio in integrum non datur minori aduersus confessionem contra se factam, nisi probet se læsum, conf. 214. nu. 38.
- Restitutio in integrum conceditur minori, qui confessus est se esse obligatum, cum non esset uerè, & efficaciter obligatus: quia est euidenter læsus, conf. 663. nu. 1.
- Restitutio non datur minori aduersus declarationem iuramenti, nisi probet læsionem, conf. 214. nu. 36.
- Restitutio in integrum non datur minori aduersus omisam probationem, uel allegationem, nisi probata læsione: & an idem sit circa omissionem appellationis: & quando, consil. 214. nu. 39.
- Restitutio in integrum datur ei, qui soluit, & non erat obligatus, conf. 210. nu. 26.
- Restitutio in integrum nunquam conceditur, nisi probata læsione: & oportet probari hanc læsionem inductam dolo aduersarij uel nimia facilitate petentis, conf. 210. nu. 32.
- Restitutio in integrum ut obtineatur, tria sunt uerificanda, uidelicet quod actus fuerit gestus in minori ætate: quod contineat læsionem: & quod restitutio petita sit intra tempus debitum, conf. 301. nu. 2.
- Restitutio in integrum concedi non debet, quando quis non potest dici læsus ex sui facilitate, uel ex alterius dolo: & restitutiones debent redigi ad bonum: & æquum: neque debent concedi in alterius iniuriam, conf. 328. nu. 16.
- Restitutio in integrum ut competat minori, tria copulatiue requisita sunt probanda, minor ætas, & læsio, & dolo emptoris, uel facilitas ipsius minoris, conf. 400. nu. 4.
- Restitutio in integrum non competit, ubi non consideratur læsio, & c. consil. 286. nu. 10.
- Restitutio in integrum non datur minoribus in his, quæ dependet a sorte, seu a casu fortuito, conf. 286. nu. 11.
- Restitutio in integrum quod non sit concedenda minori aduersus aliquem actum, nisi doceat se fuisse læsum ex tali actu: & an minor debeat restitui aduersus sententiam, seu rem iudicatam, & non probata aliqua læsione: & de uarietate opinionum Bartoli, & Doctorum in hoc: & an sit bona consequentia, quod eo ipso quod minor sit condemnatus, dicatur læsus, uide in conf. 590.
- Restitutio in integrum non est danda minori aduersus aliquem actum, nisi doceat se fuisse læsum ex tali actu: etiam si petat restitutionem aduersus delationem iuramenti: & specialiter etiam si petat se restitui aduersus rem iudicatam: quia oportet, quod & eo casu doceat se fuisse iustam causam: quinimo opus est, quod probet se fuisse læsum uel sui facilitate, uel dolo aduersarij, consil. 590. nu. 1.
- Restituendus in integrum tantominus est minor aduersus sententiam, uel rem iudicatam, quando & ipse, & tutores eius fecerint quicquid potuerunt in causa, & fuerunt diligentissimi, tanquam quilibet paterfamilias, & nihil omiserunt necessarium: & tantomais in causa possessorij, & modici momenti, consil. 590. nu. 2. cum nu. seq.
- Restitutio in integrum si petatur per minorem aduersus rem iudicatam seu sententiam contra se latam, non tenetur probare aliquam læsionem: sed eo ipso quod est condemnatus, censetur læsus, secundum Bartol. sibi contrarium, & quando minor fuit reus: & non aliter, secundum distinctionem Alexandri: & uide de ueritate opinionum, conf. 590. nu. 4. cum nu. seq.
- Restitutio in integrum si petatur per minorem aduersus rem iudicatam, quod debeat probare se fuisse læsum, hæc opinio Bartoli in l. nam postea. §. si minor, de iureiur. est magis communis, & uerior: & quæ ratione: & quod non sit bona consequentia, est condemnatus, ergo est læsus, conf. 590. nu. 5.
- Restitutio in integrum quod concedatur minori aduersus sententiam contra se, non probata aliqua læsione: Bar. in leg. fin. C. in quib. cau. in integ. restitui. non est necess. & alij Doctores id dicentes, quomodo procedant, & intelligantur, uidelicet quando minor omisit appellationem, quia tunc uidetur læsus, ex eo quod docet se condemnatum & c. conf. 590. nu. 6.
- Restitutio in integrum. Quando uerificari non possint tria requisita, quod minor debet probare se minorem, item probare se læsum, item probare se læsum uel sui facilitate, uel dolo aduersarij, conf. 590. nu. 7.
- Restitutio in integrum quod debeat concedi minori aduersus sententiam, etiam non probata læsione, quia ex quo est condemnatus, dicatur læsus: dato quod hæc opinio esset uerior, non tamen procedit, quando constat Iudici, quod minor non fuit læsus, conf. 590. nu. 8.
- Restitutio in integrum propter minorem ætatem aduersus ineptum modum agendi, seu aduersus aliquid, quod respicit modum procedendi, debet admitti absque aliqua solemnitate, uel innouatione iudicij, aut mutatione libelli, conf. 609. nu. 11.
- Restitutio in integrum. Minor restituendus non est ad faciendum illud, quod noluit facere prius, quando fuit monitus, quia præsumitur esse in dolo: nec potest restitui ad petendam inuestituram feudi, si fuit monitus per principem ad eam prius petendam intra annum, & diem, conf. 328. nu. 17. & 18.
- Restitui non solet minor monitus, conf. 328. nu. 69.
- Restitutio in integrum non est facile concedenda ei, qui in instrumento confessus fuit se non esse læsum, & tantominus quando in instrumento est duplex iuramentum, assertorium, & confirmatorium: quod tollit restitutionem in integrum, consilio 328. numero 44.
- Restitutio in integrum tollitur per iuramentum, conf. 11. nu. 5.
- Restitutio in integrum an detur aduersus contractum minoris iuratum, uide in conf. 198. nu. 35. & 36.
- Restitutio in integrum tollitur per iuramentum simpliciter prestitum, conf. 198. nu. 36.

Restitutionis in integrum beneficium quanuis soleat tolli per iuramentum, præsertim si specialiter sit renuntiatum tali beneficio, id tamen non procedit, data læsione enormissima: quia tunc præsumitur interuenisse dolus, conf. 663. nu. 2.

Et solutiones postea factæ per ipsum minorem, censentur factæ, non ex nouo consensu, sed potius in ueteri captione remanendo, d. conf. 663. nu. 3.

Restitutione in integrum censetur quis priuatus per iuramentum, conf. 734. nu. 9.

Restitutionis in integrum beneficium quando non tollatur per iuramentum, conf. 734. nu. 17.

Restitutio in integrum quod tollatur per iuramentum, id est verum, quando præstitum fuit propter minorem ætatem, & non ad alium effectum, conf. 734. nu. 21.

Restitutioni in integrum non censetur tacite renuntiarum, & iuramentum id non habet operari, & qua ratione, consilio 734. numero 22.

Restitutio in integrum non datur Doctori minori, 25. annis, conf. 46. nume. 5.

Restituere in integrum non potest delegatus, etiam à principe, nisi id ei specialiter fuerit concessum: vel nisi contingat eam incidere in commissio negotio: & quomodo, conf. 214. nu. 1.

Restitutio in integrum an comprehendatur, si in rescripto commissa sit causa, cum alijs ex ea emergentibus, dependentibus, & annexis, conf. 214. nu. 6.

Restitutio quæ dicatur emergens, conf. 214. nu. 8.

Restitutio in integrum an censetur quid annexum ad feudum quod ad delegationem, de qua in consilio, uide in consilio 214. numero 13.

Restitutionem in integrum censetur etiam necessario petere minor, quando petit rem per eam alienatam: & concessa iurisdictione super una causa, censetur etiam concessa super omnibus, super quibus causa illa expediri non potest: & quomodo hæc procedant, conf. 214. nu. 14.

Restitutio in integrum regulariter est stricti iuris: & concessa super principali, non censetur concessa super accessorio: & quæ sit ratio: & an possit delegari, conf. 214. nu. 18.

Restitutio in integrum an comprehendatur sub delegatione, quando uenit incidenter: & quomodo, conf. 214. nu. 19.

Restitutionis in integrum causa tractanda est, ubi illi, contra quos petitur, habent domicilium, conf. 214. nu. 16.

Restitutio in integrum quando proponitur principaliter, tractanda est coram Iudice ordinario, conf. 214. nu. 21.

Restitutione in integrum petita, undecunque proveniat, & uerificetur causa restitutionis, debet censi in iudicio deducta, præsertim stantibus clausulis generalibus in petitione deductis, conf. 301. nume. 6.

Restitutio in integrum solet concedi in subsidium, non autem quando alia competunt remedia, conf. 214. nu. 51.

Restitutione in integrum non indiget, qui habet remedium ordinarium, conf. 470. nu. 3.

Restitutionis in integrum remedium licet non soleat cum alijs concurrere, potest tamen competere cum remedio legis. 2. C. de rescin. uend. conf. 734. nu. 3.

Restitutio in integrum datur filijs, quando pater alienauit eorum bona &c. uide supra, Pater.

Restitutio in integrum potest intentari non solum per modum agendi, sed etiam per modum excipiendi, conf. 289. nu. 26.

Restitutio in integrum non potest amplius peti, quando lapsa sunt tempora, etiam si sit proponenda in modum exceptionis, quando poterat proponi in modum actionis, conf. 653. nu. 7.

Restitutio in integrum. Iudex si pronuntiat lapsum esse tempus appellandi, uel petendi restitutionem in integrum, non dicitur confirmata prima sententia, nec dicitur definitiua &c. uide infra, Sententia.

Restitutionis in integrum petendæ quadriennium currit etiam communitatibus, conf. 116. nu. 4.

Restitutio. Quæ sint tempora petendi restitutionem in integrum: & an, & quando debeat proponi intra quadriennium: uide de communem distinctionem Doctorum, & rationem: & præsertim quando actus solet fieri intra minus tempus quadriennio, debet etiam peti restitutio intra illud tempus, quando minor est factus maior &c. conf. 214. nu. 53.

Restitutio in integrum infra quantum tempus debeat proponi: uide de opinione Bartoli: & an sit communis: & de tex. in clemen. 1. de restitu. in integrum conf. 214. nu. 56.

Restitutio in integrum non conceditur post lapsum quadriennium à die notitiæ: sed non inspicitur lapsus quadriennij, quando tractatur de notabili damno, conf. 223. nu. 35.

Restitutio in integrum an semper debeat peti intra quadriennium post perfectam ætatem: uide quomodo declarat, consil. 229. nu. 21. & nu. seq.

Restitutio in integrum quando petitur propter læsionem, quæ est non circa contractum, uel sententiam, uel huiusmodi actum momentaneum, sed circa lapsum temporis, debet peti, seu proponi intra tantum tempus, quantum fuit illud, quod minor amisit;

alioquin perpetuo excluditur: & est communis opinio, consil. 229. num. 22.

Restitutionis in integrum petendæ tempus quadriennij non incipit currere, nisi post perfectam ætatem, scilicet in restitutione, quæ datur minoribus, tanquam minoribus: secus in restitutione ex clausula generali propter absentiam, uel ignorantiam, uel simile impedimentum, quia statim cessante impedimento, incipit currere tempus ad petendum eam: & propter læsionem in lapsu temporis restituitur minori tantum tempus, quantum fuit tempus amissum à die cessationis impedimenti, conf. 229. nu. 23.

Restitutionem in integrum quis petere non potest post quinquennium, nec instrumentum annullari, conf. 751. nu. 20.

Restitutio in integrum non requiritur, quando sit productio instrumentorum de nouo reperorum: sed solum requiritur, quando producantur talia instrumenta post latam sententiam: quia tunc potest rescindi quælibet sententia ex generali restitutione si qua mihi iusta causa &c. ut communiter tradunt Doct. consil. 9. nu. 33. & supra, Instrumentum.

RETENTIO, RETINERE. Retineri non potest res ex alia causa, quando ad nos peruenit non occasione ipsius causæ: & quod non inspicitur, quomodo ad me peruenierit, si erat mihi aliquo modo obligata, conf. 220. num. 8.

Retentionis iure quando consulatur cohæredibus, &c. consilio 235. num. 6.

Retentio facilius solet concedi, quam petitio, consil. 247. nu. 12.

Retentio datur: & retentio rei non est concedenda, nisi res sit obligata pro illa causa, propter quam nunc allegatur retentio, consil. 503. nu. 21.

Retentio licita est indistincte fauore dotis, uide supra, Dos.

Retentio datur propter credita, & legatum hæredis: sed si nullam obtinuit dationem in solutum, debet sibi computare fructus in sortem, etiam si esset causa dotis, conf. 529. nu. 48. & uide supra, Dos, & supra, Fructus.

Retentio bonorum conceditur, licet ad creditorem peruenierint ex datione insolutum nulliter facta &c. conf. 531. nu. 56. & uide supra, Creditor.

Retentionis uia, non autem uia petitionis, creditor aliquando potest consequi creditum suum, conf. 287. nu. 5.

Retinere sibi an quis possit pro suo credito &c. conf. 451. num. 26.

Retentio quamuis prohibeatur per decreta, non tamen intelliguntur de retentione facta ex aliqua iusta causa, conf. 451. nu. 27.

Retentio. Non est nouum, quod una, & eadem causa sufficiens sit de iure ad retentionem, quæ tamen ad accipiendum propria autoritate non sufficeret, conf. 451. nu. 28.

Retinere quando quis de iure non potuit, excusatur tamen à pœna, propter iustam causam ita credendi, conf. 451. nu. 29.

Retinere quando liceat, uel accipere propria autoritate pro credito, uel salario, uide in conf. 452.

Retentio. Creditor rem debitoris sui, quæ de uoluntate debitoris ad creditorem peruenit, quamuis peruenit ad alium finem, potest tamen ipse creditor eam rem retinere, propter impensas in ea rem factas: & non solum propter impensas potest retinere, sed etiam propter quodcumque aliud debitum contractum in utilitatem illius rei: & est communis conclusio, consil. 452. numero 11.

Retinere possunt scriptor, & tutor librum, uel uestem pro eorum mercede, consil. 452. num. 13.

Retentio uidetur esse licita indistincte pro suo credito, donec satisfiat, in rebus consistentibus in quantitate, ut pecunia, & frumentum, conf. 452. nu. 14.

Retinere non solum an liceat, sed etiam accipere propria autoritate, & illicito modo, id est, per furtum, si non sequatur scandalum, &c. ut satisfiat de credito, conf. 452. nu. 15.

Retinere ex postfacto magis licitum est, quam accipere, consilio 452. num. 16.

RETINENDÆ remedium, uel possessorium &c. uide supra, Possessorium, ubi posui.

RETORQVATIO verborum, quæ ueniunt accessorie &c. quando fieri possit, uide supra, Accessorium.

REVERENTIA erga maritum, patrum &c. & reuerentialis metus &c. uide supra, Metus, ubi posui, & supra, Renuntiatio.

REVISIO simpliciter ubicunque conceditur per principem, uel Senatam, intelligitur tacite seruatis ordinibus statutorum, & decretorum: ergo & seruatis ordinibus pastorum, cum ualeat argumentum à statuto ad pactum, & e conuerso, consil. 281. numero 16.

REVOCATIO. Potest quis reuocare ea, quæ fecit per errorem facti extra iudicium, uel in iudicio: & potest reuocare usque ad conclusionem in causa: sed an etiam usque ad sententiam, conf. 9. nu. 37. & supra, Error, & supra, Iudicium.

Reuocari potest quicquid factum est ad falsam assertionem aduersarij, quando scilicet est detecta falsitas: & quæ sit ratio, consil. 9. nu. 50. & supra, Falsum.

Reuocabiliter, & non irreuocabiliter bona quandoque manent apud successurum ab intestato, consil. 86. num. 10. & supra Hæreditas.

Reuocabiliter quandoque admittuntur uenientes ab intestato &c. vide infra, Substitutus.

Reuocabiliter quod aliquis censeatur esse hæres, uel dominus, uel possessor, non est nouum, conf. 350. nu. 9.

Reuocabiliter quod est meum, potest fieri meum irreuocabiliter, conf. 213. nu. 5. & conf. 214. num. 41.

Reuocabiliter acquisitum, non autem irreuocabiliter, non censetur propriè acquisitum, conf. 295. num. 18.

Reuocabiliter, non autem irreuocabiliter an aliquid sit acquisitum: hæc uerba habent duos sensus, primum reuocabiliter, quia ipse, cui acquiritur, potest postea repudiare, & non acceptare tale ius, uel dominium, & tunc nemini absenti acquiritur per alterum irreuocabiliter, sed solum reuocabiliter, seu commutabiliter, quia esset absurdum, quod alicui inuito acquiratur, conf. 572. numero 16.

Et secundus sensus est, reuocabiliter, id est, ut sit in facultate illius, qui gessit actum, reuocare id, quod fecit: uel quod inuito ipso tertio, cui est ius acquisitum, possit tale ius reuocari: quod non militat, quando est acquisitum dominium alteri per quamlibet personam mediante traditione, quia censetur acquisitum absolute, & irreuocabiliter &c. d. conf. 572. nu. 17.

Reus in dubio debet absolui, etiam si probationes actoris aliquantulum excederent, conf. 248. nu. 29.

Reus in dubio est absolendus, & non condemnandus, etiam si probationes, uel præsumptiones actoris aliquantulum excederent probationes, uel præsumptiones rei, conf. 248. num. 38.

Reus in dubio est potius absolendus, quam condemnandus, conf. 436. nu. 13. & conf. 456. nu. 30.

Reus in dubio debet absolui, præsertim quando aduersarius tractat de lucro, conf. 289. nu. 20.

Reo conuenio potius, quam actori, in dubijs fauendum est, conf. 417. num. 13.

Reo licitum est uti multis defensionibus, etiam contrarijs, conf. 592. num. 4.

Reo conuenio licitum est quacunque uia se defendere, etiam adducendo responsiones contrarias, scilicet alternatiue, conf. 531. num. 15.

Reus potest petere, quod imponatur silentium actori, seu quod de claretur exceptionem sibi competere: & id est tractandum in foro ipsius rei petentis talem declarationem: & quæ sit ratio: & quod hæc sit communis opinio, conf. 251. nu. 1. & 2.

Rei in foro debet causa tractari, quando ipse reus prouocatus saltem, extraiudicialiter ab actore petit declarari, quod sibi exceptio competit, uel quod nullum ius competit actori: & est communis opinio, conf. 251. nu. 6.

Rei plures in solidum obligati quando constituti censeantur, uide supra, Debitor.

Rex, & Baro æquiparantur, uide supra, Baro.

Rex quando separat a regno rem aliquam, & alienat, si deinde ad Regem reuertatur res illa, assumit naturam primæquam, conf. 322. num. 25.

Regis exercitum quod sit: & cur fuerint condita regna, & nati, seu constituti Reges: & quod per nomen Rex, iurisdictio importetur, conf. 769. nu. 21.

Rex romanorum ante coronationem potest omnia, quæ potest, postquam est coronatus Imperator, conf. 62. nu. 31. & supra, Imperator.

Ripa fossatorum loci, & arbores in ea existentes, ad quem pertineant, conf. 16. nu. 17.

Ripa, & forata, & ageres an etiam mensurentur, uenditis prædijs, uide supra, Mensura.

Rubrica declarat nigrum ambiguum: & ex multis intelligentijs nigri illa præualet, quæ magis conformis est rubricæ, conf. 88. num. 4.

Rubrica. Nigrum debet referri ad illud, de quo fit mentio in rubrica, conf. 159. nu. 18.

Rubrica. Nigrum quando aliud expressè continet, non refertur ad rubricam, conf. 159. nu. 23.

Rubricæ statutorum quamuis Mediolani non disponant, conferunt tamen ad intelligentiam nigri, conf. 438. num. 3.

Rubrica. Non est inconueniens, quod in rubrica ponatur primo genus deinde aliqua species, conf. 558. num. 17.

Rubrica. Reperitur nigrum generalius rubro, & tunc nigrum est attendendum, cum rubrum propter nigrum sit factum, conf. 558. num. 18.

Rubrica. Nigrum est aliquando generalius rubrica: sed id est uerum, quando constat nigrum esse generalius: in dubio autem debet nigrum intelligi, & declarari per rubricam, conf. 558. numero 22.

Rubrica perfectior aliquando declarat nigrum imperfectum: & e conuerso rubrica aliquando declarat per nigrum habens uerba clara, & distincta, conf. 711. nu. 3.

Rubrica quando non habet orationem perfectam, sed format questionem, quæ in textu nigri deciditur, tunc per nigrum declaratur: & rubrica non potest protextu allegari, quando non habet orationem perfectam, conf. 761. num. 26.

Rubrica notarij &c. uide supra, Notarius.

Rubrica notarij an probet, uide supra, Notarius.

Rubricæ habentes orationem perfectam probant, conf. 523. nu. 3.

Ruini cauillationes aliquæ demonstrantur, conf. 81. nu. 36.

Ruini calumniosa responsio, conf. 81. nu. 38.

Rusticus, qui aliquando aliquid soluit, an compellatur etiam in futurum, conf. 175. num. 8.

Rusticitas non excusat, nisi in casibus à iure expressis: & etiam in his, quæ concernunt rigorem iuris, rusticus non excusatur: & sicut rusticus uadit ad nemus pro lignis, ita debet ire ad ciuitatem pro consilio, conf. 757. nu. 9.

S

SACRILEGIUM. Disputare de potestate principis, sapit crimen sacrilegij, uide supra, Princeps.

SALARIUM refertur ad operam, conf. 174. nu. 31.

Salarium conueniens debetur, etiam si nihil unquam de eo fuisset dictum, conf. 451. nu. 24.

Salarium. Officialis an possit accipere pecunias propria autoritate pro suo salario: & an quis possit sibi retinere pro suo credito, conf. 451. nu. 26.

Salarium. Accipiens pecunias propria autoritate pro suo salario excusatur, conf. 451. nu. 30.

Salarium. Quando liceat retinere, uel accipere propria autoritate pro credito, uel salario, uide supra, Retentio.

Salarium. Facta probatione de salario in genere, non debet fieri difficultas in statuenda certa quantitate, secundum qualitatem personarum, & negotij: & tali casu solet alibi iuramentum admittere, conf. 452. nu. 20.

Salarium, dato quod non constet fuisse promissum, est tamen præstandum, conf. 452. num. 21.

Salarium officialis, uide supra, Officialis.

Salarium. Quomodo probetur, quod famulus aromatarij merebatur tantum salarium singulo mense pro operis sui: & quomodo testes debeant deponere, uide in conf. 181.

Salarium. Testes quomodo debeant deponere super estimatione, uel salario: & quod debeant deponere, quod communiter alij ita iurantur, & se referre ad communem estimationem &c. conf. 181. nu. 3.

Salarium debetur pro toto anno, licet Rector, uel Prætor moriatur ante finem anni: & quæ sit ratio: & quid si salarium erat præstatum in pluribus præstationibus, conf. 91. num. 1.

SALARINA. Redditi salinarum comprehenditur in cessione sub uerbis ualde generalibus, conf. 322. nu. 32.

Salinarum priuilegium &c. uide supra, Priuilegium.

SALIS, **SALIS** onus: de onere salis, uide supra, Onera, Onus, ubi posui.

SALVO VT INFRA, hæc clausula de sui natura modificat, seu limitat illud, ad quod immediate apponitur, & reseruat aliquid inferius, conf. 13. nu. 4.

Saluo ut infra, uide etiam supra, Clausula.

SAPIENS. Contrahentes si se remiserunt ad sapientem, ut aliquid apponat, potest sapiens talis, secundum communes conclusiones, tria facere, & addere: & quæ, conf. 292. nu. 19.

Sapientis consilio si causa est committenda ex statuto &c. uide supra, Consilium Sapientis, ubi posui.

SARTIRANA. An oppidum Sartirana sit separatam a Ciuitate Papie: & an debeat ingredi æstimum Papie, an uero habeat æstimum separatam, uide in conf. 113.

SAYLVS fuit electus Rex, secundum extortam à Deo uoluntatem, non spontaneam, conf. 769. num. 67.

Sauli Ianuenses: uide de eis in conf. 209. nu. 19.

SCANDALVM. Vbi subest timor scandali, debet Iudex facere sequestrum, & auocare ad se possessionem &c. conf. 75. nu. 3. & conf. 78. nu. 3. & uide infra, Sequester.

Scandala ne committantur, debent semper Iudices ante oculos habere uiam tutiorem, conf. 78. nu. 2.

Scandali de timore si princeps attestetur, ei creditur, conf. 75. nu. 6.

Scandalum ubi uerisimiliter committeretur, licitum est resistere, & contradicere iudici procedenti de facto, uide sup. Iudex.

Scandalum uidetur committi in religiosis, etiam ex eo, quod incidunt in aliquod dedecus, conf. 440. num. 16. & supra, Religiosus.

SCHOLASTICVS. Appellatione studentium, uel professorum, an ueniant Doctores: & an scholastici licentiat, conf. 27. nu. 6.

SCIENTIA, **SCIRE**. Scientia non præsumitur in dubio, conf. 47. num. 5.

Scientia instrumenti quando præsumatur, uide supra, Instrumentum.

Scientia, uel ignorantia an, & quando præsumatur, & quomodo probetur, uide in conf. 279.

Scientia præsumitur ex coniecturis uerisimilibus, conf. 281. nu. 4.

Scientia in præsumenda debet inspicere uerisimilitudo, conf. 299. numero 18.

Scientia præsumitur ex his, quæ communiter fieri solent, conf. 764. num. 46.

Scientia, & notitia non præsumitur, etiam quod ad coniunctos, uel uicinos,

uicinos, de his actibus, qui clam solent fieri, consilio 25. nu. 15.
 Scientiam probat sola consanguinitas, uel sola uicinitas, etiam contra negantem, consil. 213. nu. 8.
 Scientia quauis presumatur inter coniunctos, id tamen non pro-
 cedit, cum alter est absens: neque etiam inter coniunctos pre-
 sentes, id est, habitantes in eodem loco, presumitur scientia il-
 lorum actuum, qui vel sunt clam, uel habent actum momenta-
 neum, consil. 279. nu. 10.
 Scientia presumitur inter maritum, & uxorem, consil. 732. nu. 10.
 Scientia. Coniunctus licet presumatur scire facta coniuncti sui,
 id tamen est uerum in his, quæ respiciunt progressum ætatis,
 uel etiam gradum consanguinitatis: non autem quod affinis,
 uel coniunctus sciat, quid agat alius suus uicinus, uel coniun-
 ctus, consil. 772. nu. 10.
 Et ubi etiam quis presumatur scire facta alterius, nunquam ta-
 men ille, qui est in ciuitate, presumitur scire ea, quæ sunt in
 Comitatu, uel è contra: imo qui est in comitatu, presumitur i-
 gnorare ea, quæ sunt in ciuitate, d. consil. 772. nu. 11.
 Scientia. Ignorare quis presumitur insolentia fratris: & repidi-
 tas, uel negligentia, & remissio censetur causari à precedenti
 scientia saltem presumpta ipsius insolentia, consilio 773. nu-
 mero 18.
 Scientia alicuius rei non sufficit, nisi cum suis qualitatibus: & quo-
 modo id intelligatur, consil. 18. nu. 7.
 Scientia actus celebrati quando requiratur cum suis, qualitatibus,
 consil. 162. nu. 6.
 Scientia in genere non sufficit, sed requiritur scientia totius rei
 cum suis omnibus qualitatibus, consil. 252. nu. 9.
 Scientia illius, qui habitabat in eadem ciuitate, uel saltem in ea-
 dem diocesi, presumitur iuris presumptione, consil. 340. num. 8.
 Scientia an presumatur ex multitudine, seu multiplicitate actuum,
 consil. 299. nu. 16.
 Scire quis non tenetur, quæ sunt facti alieni, consilio 156. nu-
 mero 4.
 Scire an quis teneatur factum alienum, quando sit contractus su-
 per eadem res: & an presumatur scientia, quando sit mentio
 de re, consil. 156. nu. 12.
 Scire quis tenetur etiam factum alienum, quando tale erat, quod
 debebat illud inuestigare, consil. 162. nu. 9.
 Scientia pupilli non nocet ei, uide supra, Pupillus.
 Scientia presumitur in his, quæ pertinent ad factum proprium,
 præsertim cum sunt notabilis momenti, consil. 382. nu. 49.
 Scientia presumitur in facto proprio, consil. 543. nu. 17.
 Scientia non potest allegari in parte unius actus, & ignorantia in
 parte alia ipsius actus, consil. 667. nu. 4.
 Scientia sufficit in dubio, & non censetur necessaria denunciatio,
 consil. 281. nu. 5.
 Scientia sola quando non sufficit, sed requiritur, quod aliquis com-
 pareat ad aliquid faciendum, tunc etiam scienti denuncian-
 dum, consil. 560. nu. 32.
 Scientia, & non contradictio alicuius facit presumi interuenisse
 eius uoluntatem, consil. 732. nu. 11.
 Sciens, & tacens, cum tamen potuisset contradicere, & ageretur
 de iure reali, censetur dedita opera remississe omne ius suum,
 consil. 340. num. 9.
 Scientia sufficit, licet mandatum non fuerit &c, consil. 382. nu. 50.
 Scientiam legari censetur hæres habere, ex quo iam soluit alia le-
 gata consil. 58. nu. 2.
 Scientiam instrumenti presumitur quis habuisse in singulis eius
 partibus, & uerbis, cum ipsum haberet apud se, consil. 59. nu. 8.
 Scientia an presumatur, an ignorantia, uide etiam supra, Igno-
 rantia.
 SCORTAE, quæ dantur colonis &c, uide supra, Colonus.
 SCRIPTURA in dubio censetur requiri ad probationem, consil.
 393. num. 4.
 Scriptura nunquam requiritur de substantia, nisi in casibus à iure
 expressis, consil. 701. nu. 4.
 Scriptura plus significat, quam loquatur, consil. 771. nu. 46.
 Scriptura priuata an probat, uide in consil. 529.
 Scriptura priuata non probat, quando est sine die, mense, & an-
 no, & nullum habet initium, neque conclusionem, consil. 529.
 numero 31.
 Scriptura priuata si sit ambigua, & sine conclusione, standum est
 declarationi ipsius, qui eam scripsit, consil. 529. nu. 32.
 Scriptura priuata nihil probat, quando non habet diem, mensem,
 neque annum: & in priuata scriptura requiritur expressio tem-
 poris, quando multum refert, an sit facta uno tempore, an alio,
 consil. 529. nu. 34.
 Scriptura priuata ualet, etiam quod non habeat annum, mensem,
 uel diem, consil. 741. nu. 4.
 Scriptura priuata nihil penitus facit contra aliquem, quando non
 habet formam rationis, sed est simplex memoriale, consil. 529.
 numero 33.
 Scriptura. Notæ priuata, & libracini, seu notulæ, & memoria-
 lia non sunt exhibenda: & speciale est contra Usurarios, ut te-
 neantur edere omnes eiusmodi scripturas quauis penitus pri-

uatus: & quæ sit ratio, consil. 453. num. 7.
 Scriptura priuata quando faciat fidem contra aliquem, consilio
 560. num. 6.
 Scriptura priuata scripta, & subscripta à partibus, manu testium
 scilicet trium, facit plenam fidem, quauis per debitorem nege-
 tur: & sufficit, quod sit subscripta à parte, quæ se obligat, qui-
 nimò non requiritur subscriptio eius, qui eam scripsit: & an de
 iure canonico, & in terris ecclesiæ sufficiant duo testes, consil.
 737. num. 1.
 Et quid si testes sint mortui: & quod tunc fiat comparatio littera-
 rum, & quod tunc faciat plenam fidem, iuncta subscriptione te-
 stium: & sola subscriptio testium, qui non deponunt deinde, nõ
 sufficit d. consil. 737. nu. 2.
 Scriptura priuata, seu apocha an producat contra illum, qui di-
 citur eam scripsisse, an contra eius hæredes, nihil interest, consil.
 737. num. 3.
 Et non est opus, quod testes deponant de ipso contractu immedia-
 te, sed satis est, quod deponant se uidisse eam scripturam fieri
 &c sed si deponunt de contractu, probant per se plenè, d. consil.
 737. num. 4.
 Scriptura priuata quando dependet à contractu antecedenti uali-
 do, & legitime probato, indistinctè producit actionem, consilio
 737. num. 5.
 Scripturam priuatam si debitor negat se scripsisse, potest compelli
 per Iudicem ad scribendum, ut fiat comparatio litterarum, cõs.
 737. num. 6.
 Scriptura priuata quocunque modo facta sufficit, ut possit deue-
 niri ad iuramentum in supplementum probationis: & an saltem
 debeat esse subscripta à testibus, consil. 737. nu. 7.
 Scriptura priuata, seu apocha producta contra debitorem licet
 non habeat præsentiam testium, potest ex ea deueniri ad com-
 parationem litterarum: & si congruè sit facta comparatio, cense-
 tur semiplenè facta probatio: & potest deueniri ad iuramen-
 tum in supplementum probationis, consil. 741. nu. 1.
 Et non est uerum, quod ad hoc ut possit perueniri ad compara-
 tionem & ad iuramentum, ut supra, opus sit, quod scriptura pri-
 uata habeat subscriptionem testium: quia tunc facta compara-
 tione, faceret plenissimam probationem, & elusorium esset iu-
 ramentum, d. consil. 741. nu. 2.
 Scriptura, uel epistola, quæ mihi absenti dirigitur, non potest per
 me acceptari, mortuo illo scribente, seu mortuo illo, qui ad me
 scripturam dirigebat: & quæ sit ratio, consil. 774. nu. 21.
 Scriptura, seu liber Officialis facit plenam fidem, & liber compar-
 titi, consil. 141. nu. 13. & supra, Liber.
 Scriptura aliqua quando semper reputata fuit pro publica, & au-
 thentica, querendum non est amplius de eius fide, consilio 141.
 numero 18.
 Scriptura, seu libri Officialium de publico deputatorum probat,
 uide etiam supra, Officialis.
 Scriptura Archiui publici probant, uide supra, Archiuum.
 Scriptura, de quibus testes aduersarij sæpe faciunt mentionem,
 probant, uide infra, Testis.
 Scriptura exhibita petitur aduersarium, censetur per eum appro-
 bata, consil. 175. nu. 17. & uide supra, Productio.
 Scriptura inter duos, an probent quod ad omnes personas, uide su-
 pra, Probatio.
 Scriptura priuata, seu liber rationum, uide supra, Liber rationum.
 Scriptura si sit uerificata in una partita, uel capitulo, idem etiam
 credendum est de alijs ibi comprehensis, quæ continent nego-
 tium annexum, consil. 114. nu. 17. & uide supra, Liber rationum.
 Scripturarum amissio si allegerur, debent in eius probatione inspi-
 ci coniecturæ uerisimiles, consil. 192. nu. 9.
 Scripturas fuisse amissas, probatur probando simpliciter depopu-
 lationem oppidi, consil. 34. nu. 12.
 Scripturarum amissio, uide etiam supra, Amissio.
 Scriptura scripta, & sigillata proprio sigillo, facit fidem, uide in-
 fra, Sigillum.
 Scriptura si sint diuersæ, seu contrariæ, credendum est habenti me-
 liores coniecturas, consil. 224. nu. 8.
 Scripturæ uerba debent interpretari secundum uerisimilem men-
 tem ipsius scribentis, consil. 302. nu. 10.
 Scripturæ comparatio. Testes, qui dicunt se certò cognoscere scrip-
 turam alicuius, licet non uiderint scribere, multum tamen ope-
 rantur, & præstant adiumentum alijs testibus, & faciunt presu-
 mptionem: quod multum operatur in materia comparisonum
 scripturarum, consil. 231. nu. 4.
 Scripturarum diuersarum ex coniunctione quod concludit, perin-
 de est ac si unica scriptura contineretur, etiam si una non se re-
 ferret ad aliam, uide supra, Relatio.
 Scriptura. Idem solet iudicari de multis scripturis separatim, &
 diuerso tempore factis, dummodo una declaret aliam, quod so-
 let iudicari de unica scriptura eodem tempore facta, consilio
 251. num. 25.
 Scriptura una solet declarari ex alijs scripturis uicinis, consilio
 426. num. 4.
 Scriptura. Non est nonum, quod ex duabus uel pluribus scripturis
 simul

- simul iunctis consequamur illud, quod ex una tantum non consequeremur, conf. 599. nu. 13. & uide supra, Probatio.
- Scriptura** priuata seu chirographum, uel apocha &c. uide etiam supra, Apocha.
- Scriptura.** Attestatio facta super tergo priuilegij inuestituræ per Fiscales, & Secretarios Mediolani, an faciat hdem, conf. 382. nu. 78. & uide supra, Feudum.
- Seib.** hæc aduersariua licet de sui natura denotet diuersitatem in facto, & identitatem in iure, quando iuncta est cum copula, & non tamen denotat diuersitatem in omnibus, sed repetit omnia præcedentia: eo solùm excepto, in quo expresse aduersatur: & aduersatur his, quæ sunt eiusdem generis: & uide errorem Bertholamæi Veronenfis, conf. 142. nu. 6.
- SEMIN.** An colonus post finitum terminum locationis, possit per cipere fructus seminatos durante locatione &c. uide in consilio 124. & supra, Colonus.
- Semina** an deducantur per possessorem rei alienæ, uide in consilio 305.
- Semina.** Possessor, qui seminauit, si erat in mala fide, non est habenda ratio de eiusmodi seminibus: & tanto magis quando agitur de recuperatione rei suæ: nec curatur in hoc, quod impensæ factæ causa fructuum quærendorum possint detrahi, conf. 305. num. 1.
- Seminum** amissionum non habetur ratio in reftauris conductorum uide supra, Conductor.
- Semen** non solet restitui, nisi recedente massario a Laborerio, conf. 757. num. 12.
- SEMPER,** & omni casu. Hæc uerba sunt ualde enixa, & solent comprehendere ea, quæ nõ alias uenirent in dispositionem, uel statum &c. conf. 237. nu. 10.
- SENARVM** Ciuitas licet dicatur Imperatorem recognoscere, cui dicitur teneri soluere censum, ex quo subiectio arguitur: tamen exercet, ea quæ sunt meri imperij, & principi reseruata, etiam quod Imperatorem recognoscat, conf. 761. nu. 86.
- Senarum** Ciuitas est loco principis, conf. 761. nu. 87.
- Senarum** Communitas in suo territorio utitur iuribus principis, & tanto tempore est usa, quod non est memoria in contrarium: & iura, quæ prohibent gabellas inferiori principi ab Imperatore, non habent locum in ea, conf. 761. nu. 88.
- Et potest** tollere appellationem, & reductionem ad arbitrium boni uiri, d. conf. 761. nu. 89.
- Senarum** Ciuitas potest statuendo declarare statutum, & disponere, quod declaratio locum habeat in præteritis, conf. 761. numero 9.
- SENATVS.** Quando causa agitur in Senatu, uel de eius commissione, debet sustineri libellus, omisso iuris rigore &c. uide supra, Libellus.
- Senatus.** Causa quando tractatur coram Senatu Mediolani, uide licet quia commissæ est uni ex Senatoribus, qui videat, & referat, debet inspicere mera ueritas, conf. 306. nu. 4.
- Et tunc** sufficiunt probationes persuasivæ, quatinus non concludentes, d. conf. 306. nu. 5.
- Senatus.** Princeps remittens se ad eius Senatum in aliquo casu p. consequens censetur se remittere ad terminos iuris, conf. 375. numero 20.
- Senatus** concedendo unum, censetur aliud denegare: & unius inclusio est alterius exclusio: & quod de uno dicitur, de alijs negatur: tantomagi quando utrumque fuit petitum, conf. 164. nu. 1. & declara, ut ibidem nu. 3. cum seq. & nu. 7.
- Senatus.** Quod dicitur de principe, dicitur de eius Senatu, conf. 226. num. 26.
- Senatus** nõ apponit manuum ad causas Iudicium, nisi causa aliqua euidens id requirat, conf. 240. nu. 37.
- Senatus.** De decreto in statu Mediolani, quod litteræ Principis debeant per Senatum approbari: & quid pertineat ad Senatum, conf. 292. nu. 14.
- Senatus** Mediolani interinatio, seu approbatio non requiritur in licentia data per Ducem alienandi feudum, & in actibus non habentibus dependentiam a negotijs iustitiæ, & præsertim non cernentibus præiudicium alicuius, conf. 292. nu. 28.
- Senatus** an gerat uicem Parium Curie, uide supra, Feudum.
- Senatus,** & ita Iudex laicus, est Iudex competens respectu possessorij in beneficijs, & potest manum apponere, uide supra, Possessorium.
- Senatus** non solet apponere manum ad ea, quæ possunt expediri iure ordinario, conf. 641. nu. 6.
- SENECTVS, SENEX.** Si uerba dispositionis dicunt, quod electio spectet uim de senioribus, seu antiquiorib. de familia, quomodo debeant intelligi, conf. 334. nu. 3.
- Senex.** Dispositio quod electio pertineat ad duos senes de familia, uel uni seni de familia, uel ad duos, seu unum ex senibus, de familia, quomodo intelligatur: & quid si dictum sit comparatiuè, uni de senioribus, conf. 334. nu. 9. cum nu. seq.
- Senex.** Puria sunt dicere, unum senem, & dicere, unum ex senibus: quia uterque modus loquendi est indefinitus, conf. 334. nu. 10.
- Senex.** Dispositio etiam ubi non habet mentionem de senectute, & concedit facultatem multis, & contingit eos concurrere, præferendus est senior: uelut in accusatione, conf. 334. nu. 16.
- Senex.** Inter multos cohæredes dirimitur controuersia de custodiendis iuribus, seu scripturis, ut maneant apud seniore: & idem fit de custodia clauium alicuius arcis, uel castri, conf. 334. numero 17.
- Senex** præferuntur in quacunque materia: ueluti in assequendis dignitatibus, & in priuilegijs, atque honoribus: & in electionibus: & responsionibus: & subscriptionibus: & in consilijs, & ferendis uotis, conf. 334. num. 18.
- Senex.** Pro senioribus magis, & melius præsumitur, conf. 334. numero 19.
- Senex.** In seniore præsumitur maior probitas, morum grauitas, & sermo ueracior, conf. 790. nu. 3.
- SENSVS** corporis sunt pincernæ intellectus, eo quod deferunt ei res sensatas: & an sensus, & intellectus sint unum, & idem, conf. 771. nu. 18. & uide supra, Intellectus.
- SENTENTIA** nihil noui censetur inducere, & declarare, nisi id, super quo erat lis, conf. 132. nu. 6.
- Sententia** est stricti iuris: & ex ea non inferitur, nisi quatenus uerbis comprehenditur: etiam si sit sententia arbitramentalis, conf. 132. num. 10.
- Sententia** quolibet solet esse stricti iuris: & ex ea nunquam debet inferri obligatio, nisi quatenus uerba necessariò inferunt, conf. 252. num. 1.
- Sententiæ** uerba applicanda sunt rei tantum, ad quam immediate referuntur, tanquam proximiori, conf. 252. nu. 3.
- Sententiæ,** seu ordinationis uerba quando sunt clara, ab eis non est recedendum, cum sint stricti iuris, conf. 297. nu. 1.
- Sententia** restringitur ad illud, de quo agebatur, conf. 385. nu. 2.
- Sententia.** Verba Iudicis in sententia debent ad intellectum iuris referri, conf. 466. nu. 44.
- Sententiam** esse stricti iuris, ad hoc tendit, quod sententia magis æquiparatur contractibus, quam ultimis uoluntatibus, conf. 466. num. 5.
- Sententia.** An in sententia possit argumentari de una re ad aliã, conf. 505. nu. 8.
- Sententia** quod sit stricti iuris, & quod non patiat extensionem ad alias personas, uide in conf. 540.
- Sententia** est ex dispositionibus, quæ sunt stricti iuris, & quæ solent strictè interpretari, conf. 540. nu. 1.
- Sententiarum** uerba quamuis sint strictè interpretanda, nunquam tamen excluditur interpretatio, per quam euitatur absurditas, conf. 575. nu. 2.
- Sententia.** In sententijs solent sufficere uerba equipollentia, uel quæ ueniunt in consequentiam necessariam, conf. 575. num. 22.
- Sententia** uerba debent strictè intelligi, conf. 707. nu. 5.
- Sententia** inter aliquos lata, an faciat ius quod ad alios, quando refertur eadem quæstio, conf. 74. nu. 9.
- Sententia** lata super ualiditate, uel inualiditate instrumenti, facit ius quod ad omnes, conf. 101. num. 6.
- Sententia** fundata super allegatione priuilegij personalis, non extenditur ad alias personas, conf. 132. nu. 2.
- Sententia** lata super ciuilitate, facit ius inter omnes, sicut quolibet alia sententia respiciens statum personæ, conf. 141. nu. 12. & uide supra, Ciuilitas.
- Sententia** ciuilitatis lata in fauorem unius, extenditur ad ceteros connexos, conf. 141. num. 26.
- Sententia** cum alijs, & inter alios, prodest alteri ratione connexionis, licet non possit nocere, conf. 141. nu. 24.
- Sententia** lata propter culpam illius, contra quem est lata, non nocet alijs, quibus alioqui noceret, conf. 251. num. 12.
- Sententia** contra principalem, an noceat fideiusoribus, uide in conf. 251. nu. 7.
- Sententia** iniusta censetur casus fortuitus, & ideo lata contra principalem, non nocet fideiusori, conf. 251. nu. 8. & 10.
- Sententia** iniusta aduersus principalem, non nocet fideiusori, conf. 251. nu. 10.
- Sententia** etiam iuste lata contra principalem debitorem, quando non noceat fideiusoribus, & quod sententia lata in pœnam contra principalem, non noceat fideiusoribus, conf. 251. nu. 11.
- Sententia** iniusta lata contra fideiusores propter eorum culpam, non nocet principali, multominus nocet fideiusoribus lata contra principalem ob eius culpam, & quæ sit ratio, conf. 251. numero 13.
- Sententia** lata etiam in iudicio ciuili, & citato principali, & seruatis seruandis, non nocet fideiusoribus, quando in effectu sententia iniusta, conf. 251. nu. 15.
- Sententia** lata contra principalem, qualiscunque sit, siue iusta, siue iniusta, non citatis fideiusoribus, non potest mitti executioni contra ipsos fideiusores, quando scilicet sunt fideiusores contractus, non autem fideiusores iudicii, & est communis opinio, sed opus est nouo processu, conf. 251. nu. 16.
- Sententia** absolutoria lata in persona unius ex reis debendi, & liberatio, seu quitatio facta in persona unius ex reis debendi, prodest alteri, conf. 738. num. 9.

sententia si fuit lata in fauorem correi principalis, censetur sublatum totum creditum, & omnes actiones, etiam respectu cessionarij, & fideiussoris, consil. 742. nu. 13.

sententia lata contra maritum, an præiudicet uxori, consil. 746. nu. 4. 5. & 6. & uide supra, Dos.

sententia rescissoria instrumentorum facit ius quod ad omnes, consil. 265. num. 8.

Sententia, est acta facta cum uenditore, seu datore, faciunt ius et quod ad emptorem, seu successorem, qui habuit scientiam eorū, quæ agebantur: scilicet quando est lata super iure, & causa conueniente tempus præteritum, id est, ante uenditionem, consil. 265. num. 9.

sententia inter alios, per quā declaratum fuit, aliquem esse agnatum proximiorē, an probet eum talem: & quod sententia inter alios, seu cum alijs personis lata, faciat qualē qualem probationem, consil. 355. nu. 4.

sententia inter alios lata, facit ius quod ad omnes, quando fuit de qualitate respiciente personam ipsam, consil. 355. nu. 5.

sententia contra unum lata præiudicat alijs in causa euictionis, uide supra, Euictio.

sententia lata contra unum quando non præiudicet alijs, neque habentibus causam ab eo, etiam quod sit causa connexa, consil. 388. numero 19.

sententia, seu ordinatio facta duntaxat cum aliquo, non debet prodesse alijs personis, consil. 486. nu. 8.

sententia, seu ordinatio inter alias personas, alteri non nocet, & præsertim non citato, neque monito, consil. 487. nu. 15.

sententia quamuis sit lata inter alias personas, facit tamen ius contra omnes, quotiescunque ius, propter quod fertur sententia in fauorem unius contra alium, respicit æqualiter omnes alias personas, sicut respicit illam, contra quam fertur sententia: & uide exempla, consil. 505. nu. 9.

sententia lata inter alias personas dato quod non faceret ius quod ad omnes, sufficit tamen quod ad hoc, ut præstiterit iustam causam præscribendi, consil. 505. num. 10. & supra, Præscriptio.

sententia lata inter alias personas facit semiplenam probationē, sicut quælibet alia sententia: quæ semiplena probatio sufficit, ut possit coniungi uel cum testibus semiplenē probantibus, uel cum iuramento necessario in supplementum probationis, consil. 505. num. 20.

sententia uerba si adiudicant rem, puta dictis de Pilotis supplicatis &c. & in supplicationibus fuerunt comprehensi masculinorum, & non feminæ, est euident, quod non fuerunt comprehensi feminæ: sed perinde est ac si ipsi masculi comprehensi in supplicationibus, fuissent nominati in ipsa sententia: quia relatum est in referente, consil. 540. num. 2.

sententia non solet pati extensionem, etiam si sumus in causis connexis, secundum magis communem opinionem: saltem quando res, de qua agitur, est diuidua de sui natura: & sumus in prima sententia: & ita non extenditur ad alias personas, consil. 540. numer. 3.

sententia alijs præiudicat, & eos excludit, etiam a nouo iudicio, quando habuerunt notitiam, quod causa tractabatur, & non contradixerunt: uel dereliquerunt prosequi causam &c. consil. 540. num. 9.

sententia lata contra spoliatores an, & quando præiudicet tertijs possessoribus citatis, uel non citatis, uide in consil. 625. & supra, Possessorium.

sententia inter alios lata non prodest alijs personis penitus separatis, consil. 664. num. 3.

sententia lata contra alias personas censetur continere rem penitus diuersam, consil. 684. nu. 2.

sententia an possit mitti executioni contra non citatum: & an tertijs possit impedire executionem sententiæ pro suo interesse, uide supra, Executio.

sententia etiam intelligitur generalis, si libellus est generalis, ut sit conformis libello, consil. 141. num. 27.

sententia super æstimatione frumenti an ualeat, licet in libello petita fuerit quantitas frumenti, non autem æstimatio ipsius &c. uide supra, Frumentum.

sententia potest ferri super principali, & non super alijs, quæ accedunt, licet omnia sint deducta in eodem libello, consil. 221. nu. 3. & uide supra, Libellus.

sententia debet ferri per Iudicem super omnibus his, quæ in processu deductæ sunt, alioquin sententia est, nulla, consil. 278. numero 14.

sententiæ debent esse conformes petitionibus partium, consil. 278. num. 15.

sententia Iudicis debet distinctè exprimere bona, si in processu aliquod instrumentum, uel aliam probationem fuerit declarata, quæ bona sint, & qualia, & quanta, & ubi sint, si uerò non fuerunt declarata, necesse est ferre sententiam simplicem, & generalem super restitutione bonorum, de quibus in iuramento &c. & satis ualeat talis sententia per relationem ad aliud, consil. 346. nu. 42.

sententia generalis, seu simplex tunc etiam potest admitti, quan-

do admittitur libellus generalis, consil. 346. nu. 43.

Sententia, & libellus debent habere conformitatem, consil. 540. numero 6.

sententia an, & quomodo debeat esse conformis libello &c. uide in consil. 548.

sententia debet esse conformis libello: & inspicitur debet conclusio libelli &c. & quomodo id procedat, quomodo ex parte actoris, & quomodo ex parte rei conuenti, & ex parte rei quamuis debeat ferri super negotio, de quo in libello, debet tamen esse penitus contraria libello, & quæ sit ratio, consil. 548. nu. 11.

sententia debet esse conformis libello, ad quam regulam Felinus ponit 31. fallentias, remissiuè, consil. 548. nu. 12.

Inter ceteras fallentias, potest Iudex pronuntiare super non comprehensis in libello, dummodo ueniant in consequentiam, & uide exemplum remissiuè. d. consil. 548. nu. 13.

Item quando libellus, seu petitio præsupponit aliquod antecedens necessarium, tunc potest Iudex super illo pronuntiare, quāuis non fuerit expressum, & uide exemplum. d. consilio 548. numero 14.

sententia ferri non potest super quantitate incerta: & non tenet requisitio incerta, etiam in summarijs, consil. 175. nu. 1.

Sententia incerta ferri potest super æstimatione frumenti, remittendo certitudinem ad illud, quod postea in executione liquidabitur, etiam si potuisset liquidari in processu, uide supra, Frumentum.

Sententia si non exprimit certam summā, potest id liquidari coram Iudice executionis, coram quo potest tractari id, quod in continentibus potest discuti &c. consil. 217. nu. 5.

Sententia certa nunquam ferenda est de re incerta: & melius est tunc componere, quam decidere, præsertim inter fratres, consil. 241. nu. 2.

Sententia certa non est ferenda in re dubia, consil. 248. nu. 30.

Sententia certa ferenda non est in re dubia: & res valde dubia debet componi, consil. 248. nu. 40.

Sententia. Cauet ille Iudex, qui in re in certa uult certam ferre sententiam, consil. 289. nu. 19.

Sententia certa non est ferenda de re dubia: & iura aliquando concedunt, ut possit Iudex iurare, quod de causa sibi non liquet, consil. 436. nu. 14.

Sententia certa, præsertim condemnatoria, non est aliquo modo ferenda de re incerta, consil. 456. nu. 31.

Sententia unica sufficit, quæ transiit in iudicatum, uide in consilio 115.

Sententia unica sufficit, si transiit in iudicatum, maxime si priores sententiæ essent confirmatæ à principe, consil. 115. nu. 3.

Sententia dat iustum titulum, consil. 115. nu. 4.

Sententia etiam quod transiit in iudicatum, posset quandocumque reuocari propter probationes euidentes rei, & notorias, consil. 157. nu. 47.

Sententia postquam transiit in iudicatum, præsumitur pro ea absolute, quod rite, & rectè lata, siue de recenti, siue de antiquo &c. & quid si ex inspectione actorum appareat contrarium: & quid si fuit præscriptum iuri dicendi de nullitate, consil. 192. numero 20.

Sententia. Pro sententia Iudicis præsumitur: & pro decreto: & pro quolibet Iudicis actu: præsertim quando decursum est debitum tempus, intra quod Iudex posuit se plenè informare: & quando in sententia enuntiat se adhibuisse causæ cognitionem, consil. 197. nu. 1.

Sententia ualet, licet non appareat, quod datus sit aliquis terminus ad probandum: & ualet sententia sine probationibus, quia non sunt de substantia, consil. 197. nu. 5.

Sententia ipso iure nulla, quia lata contra casum legis, & ita contra ius constitutionis, non potest transire in iudicatum, etiam si sæpius confirmaretur, consil. 199. nu. 7.

Sententiam, seu rem iudicatam potest princeps rescindere, etiam si non interposita sit appellatio, & qua ratione, consil. 209. nu. 29.

Sententia lata ex falsa causa nunquam transiit in iudicatum, nec meretur executionem, consil. 217. nu. 12.

Sententia. Per sententiam solet fieri mutatio, consil. 217. nu. 17.

Sententiæ pro solemnitate non præsumitur, etiam in antiquis, quando ex lectura ipsiusmet sententiæ apparet de ineptitudine, consil. 222. num. 28.

Sententia rescindi debet propter instrumenta de nouo reperta, si non uia ordinaria, saltem extraordinaria per restitutionem in integrum: & quod instrumenta fuerint de nouo reperta, statim iuramento, consil. 222. num. 29. & uide supra, Restitutio in integrum.

Sententiæ non retractantur propter instrumenta de nouo reperta, consil. 291. num. 3.

Sententia. In his, quæ concernunt periculum animæ, & continet negotiorum, seu errorem non remissibilem per ipsas partes, nunquam datur transitus in iudicatum, consilio 304. numero 18.

Sententia. Præsumitur pro sententia Iudicis, & Camera, consil. 318. num. 4.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Sententia interlocutoria contra exceptionem ineptæ petitionis** non transit in iudicatum: quia neque transiret diffinitiva, etiam si expressè confirmaretur per Iudicem Superiorem, conf. 328. num. 62.
- Sententia qualiscunque sit, uel interlocutoria, uel diffinitiva, nunquam transit in rem iudicatam**, quando apparet de manifesta iniustitia, conf. 328. nu. 63.
- Sententia. Ius alicuius, quod sepe transit in iudicatum, non debet amplius reuocari in dubium**, conf. 353. nu. 10.
- Sententia, seu res iudicata facit ius**, & habetur pro ueritate, conf. 418. num. 15.
- Sententia præbet titulum habilem ad præscribendum &c. uide supra, Præscriptio.**
- Sententia. Actus si transit in iudicatum, & confirmatus fuit per principem, ualeat**, conf. 428. nu. 9.
- Sententia. Notoriè iniusta, & iniqua non transeunt in iudicatum**, conf. 440. nu. 17.
- Sententia lata per Iudicem competentem, & quæ transit in iudicatum, habenda est pro mera ueritate**, consilio 460. numero 3.
- Sententia, seu res iudicata solet haberi pro ueritate**, consilio 505. numero 6.
- Sententiæ duæ an dicantur conformes, licet una absoluat ab expensis, altera condemnet: quod sic**, conf. 575. nu. 7.
- Sententiæ non uidentur conformes, si prima absoluebat ab expensis, secunda condemnat**, conf. 618. nu. 2.
- Sententia non meretur executionem, etiam si essent lætæ tres sententiæ conformes, quando apparet de notoria nullitate, & euidenti iniustitia**, conf. 766. nu. 6. & uide supra, Nullitas.
- Sententiæ, satis est, quod sint conformes in negotio principali: quinimo etiã in uno capitulo negotij principalis sufficit quod sint conformes: in ea enim parte, in qua sunt conformes, transeunt in iudicatum**, conf. 575. nu. 8.
- Et etiam si sit diuersitas sub eodem capitulo, conueniant tamen in aliquo censentur in eo esse conformes: puta si discrepent in summis, censentur esse conformes in minori summa. d. consilio 575. num. 9.**
- Sententia si transit in iudicatum, habet executionem paratam: & licet facta fuerit promissio pro eademmet re, uel summa, quæ deducta fuerat in sententiam, tamen huiusmodi nouæ promissiones non extinguunt uim, & executionem sententiarum, dummodo non factæ sint animo nouandi**, consilio 684. numero 4.
- Sententiam si quis pro se obtinuit, & post sententiam promissit se non petiturum intra certum tempus, & tamen petit nunc, quid iuris &c.** conf. 709. nu. 1.
- Sententia facit rem notoriam**, conf. 739. nu. 16.
- Sententia nulla etiam euidenter nunquam transit in iudicatum: nec necesse est ab ea appellare**, conf. 776. nu. 20.
- Sententiam lata in causa matrimoniali an transeat in iudicatum**, uide supra, Matrimonium.
- Sententiæ nullitas, uide etiam supra, Nullitas.**
- Sententiæ euidentis iniquitas æquiparatur nullitati, uide supra, Nullitas.**
- Sententia. Iudex si pronuntiat lapsum esse tempus appellandi, uel petendi restitutionem in integrum, non dicitur confirmata prima sententia, ut possint appellari duæ sententiæ conformes: nec dicitur diffinitiva sententia, sed interlocutoria habens uim diffinitiuam, ut non possit amplius Iudex reuocare &c.** consilio 118. numero 19.
- Sententiæ de euidenti iniquitate potest in perpetuum opponi, saltè excipiendo, & si sententia transierit in iudicatum: licet aliqui Doctores teneant contrarium: & maxime si esset nullitas, uel iniquitas, per quã quis locupletaretur cum aliena iactura**, cõsil. 118. nu. 22. & supra, Nullitas.
- Sententia Iudicis delegati, præferim a Papa, si sit nulla, quid agendum: & aliquid de sententia nulla, uide in consil. 184.**
- Sententia Iudicis delegati si sit nulla, quis denuo cognoscer, uide supra, Delegatus.**
- Sententia nulla, uide etiam supra, Nullum, Nullitas.**
- Sententia quando est nulla, peti potest, quod pronuntietur nulla: & in petitione exprimenda est saltem aliqua causa nullitatis**, conf. 184. nu. 3.
- Sententia lata sine causæ cognitione, est ipso iure nulla: item quando fuit lata absque litis contestatione: quia tunc non fertur diffinitiva sententia, sed duntaxat absolutoria ab obseruatione iudicij**, conf. 184. nu. 5.
- Sententiæ iniquitas super meritis causæ potest tractari per Iudicem nullitatis, uide supra, Nullitas.**
- Sententia est nulla ex defectu citationis peremptoriæ**, consil. 192. nu. 2. & uide supra, Citatio, & conf. 776. nu. 4.
- Sententia lata extra instantiam, est nulla**, consil. 192. nu. 10. & uide supra, Instantia.
- Sententia lata absentibus partibus, est ipso iure nulla**, consil. 222. numero 26.
- Sententia redditur nulla ex iniquitate euidenti**, consilio 278. numero 8. & supra, Nullitas.
- Sententia nulla est ipso iure, quando est lata sine causæ cognitione**, conf. 278. nu. 12.
- Sententia, seu ordinatio, lata aduersus euidentes rationes, & fundamenta, est euidenter iniqua, & per consequens nulla**, cõs. 434. num. 23.
- Sententia est nulla, si fuit lata contra ius, & testamentum: puta si fuit lata super ualiditate alienationis, non obstante fideicommissio &c.** conf. 484. nu. 5.
- Sententia lata contra expressum tenorem legis censetur lata contra ius constitutionis, & est ipso iure nulla**, conf. 703. nu. 2.
- Sententia nulla est, parte legitimè non citata: & per sententiam nullam quis non dicitur absolutus a uinculo iuramenti**, consil. 751. num. 1.
- Sententia quando sit ipso iure nulla: & quando est lata ultra instantiam: & quando Iudex dicit se oretenus sumpsisse informationes, etiam in præsentia partis: & tamen de his non constat: quod sententia sit nulla, uide in consil. 776.**
- Sententia lata super inepto processu, est nulla**, consilio 776. numero 1.
- Sententia Iudicis quando se refert ad acta, quæ non reperiuntur legitima, & sic apparet de errore Iudicis, talis error reddit sententiam nullam**, conf. 776. num. 2.
- Sententia lata, peremptoria citatione non præcedente, est ipso iure nulla: & hunc defectum citationis non potest supplere, princeps**, conf. 776. num. 4.
- Sententia dicitur nulla ipso iure, si lata sit ultra instantiam statuti præficientis certum terminum tam Iudici, quam instantiæ ad causam &c.** uide supra, Instantia.
- Sententia triginta sex modis dicitur nulla, remissuè, consilio 776. numero 6.**
- Sententia contra sententiam statuti est nulla**, consilio 776. numero 35.
- Sententia. Debet constare de citatione ad audiendum sententiam: & de omnibus alijs agitis coram Iudice debet fieri fides pœnes acta, & ad banchum notarij, etiam si Iudex procederet summarie, & sine strepitu, & figura iudicij**, consilio 776. numero 10.
- Sententia. Credendum non est soli Iudici: & sententia debet per ipsum Iudicem proferri: & si est scripta, debet legi per eum, uel per notarium, alias non meretur dici sententia**, consil. 776. numero 11.
- Sententia iniusta reputatur casus fortuitus, uide supra, Casus fortuitus.**
- Sententiæ de iniustitia manifesta, constare uidetur, quando quid potest decidi per aperturam librorum absque ulla probatione facti**, conf. 328. nu. 64.
- Sententiæ intimatio non legitimè facta indicat manifestam iniquitatem, ac dolum partis**, conf. 609. nu. 5.
- Et licet regulariter sufficiat notitia, seu scientia præsumpta, & solet æquiparari ueræ scientiæ: tamen ubi agitur de excludendo aliquem a facultate appellandi, requiritur omnino probatio certæ scientiæ, nec sufficit præsumpta, etiam si proveniret ex contumacia: puta si quis fuisset legitime citatus ad domum, & non fuisset personaliter repertus d. consilio 609. numero 6.**
- Sententiæ intimatio an sit necessaria: an uerò sufficiat scire sententiam latam, uide in consil. 162.**
- Sententiæ intimatio an sit necessaria, ut quis possit scire, qualiter sententia lata fuit, & ita cum suis qualitatibus: an uerò sufficiat scire sententiam latam: & quando scientia actus celebrati requiratur cum suis qualitatibus**, consilio 162. numero 6.
- Sententia quo pacto esset lata, debuit quærere, & inuestigare, & scire, qui erat præsens, & sciebat sententiam latam: alias sibi imputatur: & scire quis teneretur etiam factum alienum, quando tale erat, quod debebat illud inuestigare**, consilio 162. numero 9.
- Sententia diffinitiuã quando ferri possit contra absentem, uide supra, Absens.**
- Sententia. In conuentione facta ad lites tollendas, seruanda sunt omnia omnino, ut in sententia ex compromisso**, consilio 132. numero 14.
- Sententia expeditur aliquando per Iudicem de consensu partium, & cum hac conditione, quod partes se subscribant: & ante talem subscriptionem non est perfecta, quia non minus dependet ab ipsis partibus, quam ab ipso Iudice**, conf. 252. num. 5.
- Sententiæ, quæ proferuntur per Iudicem de uoluntate partium, producunt quidem actionem, & habent executionem, sicut alie sententiæ: in ceteris autem habent uim contractuum**, conf. 252. num. 6.
- Sententia, quæ debet etiam subscribi a partibus de uoluntate Iudicis, ante talem subscriptionem non est perfecta: & quandiu est imperfecta, perinde est ac si non esset in rerum natura: & cui incumbat onus curandi talem subscriptionem**, consilio 252. numero 7.

- Sententia declaratoria quod requiratur in pœnis impositis ipso iure; & quomodo; & quod in confiscatione bonorum facta ipso iure, & facto, requiratur sententia declaratoria, uide in consil. 117. & supra, Confiscatio.
- Sententia declaratoria requiritur in casibus, in quibus aliquid sit ipso iure, & facto: & qualis sententia sit, consil. 117. numero quarto.
- Sententia declaratoria requiritur quidem in pœnis, quæ imponuntur ipso iure: sed tamen ea retrahitur ad diem commissi criminis: quod est in effectu, censi eam latam in ipso die criminis, consil. 117. num. 13.
- Sententia declaratoria, non est necesse, quod exprimat pœnam, ubi pœna imponitur ipso iure: sed satis est, quod contineat factum ipsum, & pœna sequitur a iure: & sententia nihil dat de nouo, sed tantum declarat & cetera, consilio 117. numero decimo quarto.
- Sententia declaratoria. Et quando quis condemnatur ipso iure, & facto, tunc non requiritur aliqua condemnatio, sed tantum executio: & super ipsa executione bene requiritur declaratio, consil. 117. nu. 15.
- Sententia declaratoria. Pœna quando non imponitur ipso iure, tunc requiritur sententia ad esse ipsius pœnæ: si uero imponitur ipso iure, tunc non est necessaria sententia ad esse pœnæ, sed solum ad executionem: & tunc pœna est prius imposita, seu in eursa, sed per sententiam redditur patefacta, consil. 117. numero 16.
- Sententiam declaratoriam Iudicis requirit beneficium. l. si quis maior. C. de transac. uide supra, Lex, si quis maior & c.
- Sententia absolutoria, & declaratoria innocentie & c. uide supra, Innocentia.
- Sententia declaratoria requiritur etiam in casibus, quibus annullatur actus ipso iure, consil. 376. nu. 18.
- Sententia declaratoria non excluditur per uerba, ipso iure, & facto, consil. 471. num. 2.
- Sententia declaratoria requiritur, etiam stantibus uerbis: ipso iure, & facto, & retrahitur postea, consil. 780. nu. 1.
- Sententia condemnatoria requiritur tamen postea contra eum, etiam si uere esset confessus, consil. 690. nu. 12.
- Sententia absolutoria non extinguit omnem obligationem, sed solum tollit civilem, remanente naturali: cui naturali obligationi soli hypothecca accedere potest, consilio 740. numero sexto.
- Sententia interlocutoria. An sequestum sit sententia interlocutoria, & an appellatio interposita a præcepto continente sequestum, censetur appellatio a sententia merè, seu propriè interlocutoria: & de statutis Mediolani, de sententijs interlocutorijs & c. quomodo intelligantur: & quæ dicatur sententia interlocutoria, uide in consil. 352.
- Sententia interlocutoria. Statutum Mediolani incipiens, Appellans a merè interlocutoria fol. 60. in nouissimis, non habet locum, nisi in ea sententia, quæ propriè, & purè, ac simpliciter, & quod ad omnem effectum, est interlocutoria, consil. 352. numero primo.
- Sententia. Statutum Mediolani incipiens, A sententijs interlocutorijs fol. 45. in nouis, debet intelligi de purè, & simpliciter interlocutoria, consil. 352. nu. 2.
- Sententia. Præceptum sequestri non comprehenditur sub statutis loquentibus de interlocutorijs sententijs: & qua ratione, consil. 352. nu. 3. cum num. seq.
- Sententia interlocutoria est actus continens declarationem alicuius dubij: quod non reperitur in præcepto: & infertur per Doctores ad statuta habentia mentionem de interlocutorijs, consil. 352. num. 4.
- Sententia. Præcepta, si opus est, quod adhæreant uel interlocutorijs, uel diffinitiujs, censentur adhærere interlocutorijs, mixtis, id est, habentibus uim diffinitiuarum, & non comprehenduntur sub statuto de interlocutorijs, consil. 352. nu. 5.
- Sententia. Præceptum sequestri expectat post se potius executionem, quam declarationem, cum scilicet conceditur relaxum: & talis executio non uidetur habenda in consideratione, cum sit actus accessorius: unde cum dici non possit mera, & pura interlocutoria, non uidetur comprehendere sub statuto de interlocutoria, consil. 352. num. 7.
- Sententia merè interlocutoria ex communi Doctorum opinione est illa, quæ habet duas qualitates: uidelicet quia non respicit merita causæ: & expectat post se diffinitiuam: & quomodo præceptum sequestri non habeat duas prædictas qualitates, & nõ dicatur respicere modum procedendi, sed potius merita, consil. 352. nu. 6.
- Sententia. Executio censetur quædam interlocutoria habens uim diffinitiuam: & quomodo id procedant, uide sup. Executio.
- Sententia interlocutoria dicitur pronuntiatio illa, quæ non imponit finem toti causæ, neque respicit principale negotium, sed solum respicit modum procedendi, consilio 579. numero decimo tertio.
- Sententia interlocutoria si fuit iniusta, debet reuocari: & est interlocutoria, quando dictum est, procedendum esse ad ulterio-
ra, consil. 690. nu. 10.
- Sententia quando ferri possit per Iudicem super tractu futuri temporis, uide in consil. 548.
- Sententia. Quilibet Iudex debet ad petitionem partis declarare etiam super tractu futuri temporis, quando iam de præsentis subest ius, & causa ita declarandi, consil. 548. nu. 8.
- Sententia. Iudex, quando laudabile sit, quod in sua sententia exprimat causam, propter quam absoluit reum: puta ne temere videatur recedere a tenore instrumenti & cetera, consil. 548. numero 9.
- Sententia Iudicis debet declarare etiam super futuris annis, quando alioquin lites ex litibus oriuntur, & cogeretur quis singulis annis expediri de iure suo, consil. 548. nu. 10.
- Sententia an ferri possit mortuo reo, quamuis post litem contestatam: & regula est, quod non, in publicis delictis, nisi respectu actionis ciuilibus, consil. 471. nu. 3.
- Sententia ferri potest mortuo reo, citatis heredibus, quando confiscatio bonorum sit ipso iure, uide supra, Confiscatio.
- Sententia ferri potest post mortem delinquentis, si delinquens confessus est delictum: & declaratur speculator malè intellectus ab Augult. Ariminen. consil. 471. nu. 5. cum seq.
- Sententia equiparatur confessio, ut per mortem delinquentis nõ extinguatur pœna: sicut non solet extinguì, quando lata est sententia, consil. 471. numero sexto, & uide supra, Confessio.
- Sententia ferri potest, non obstante morte delinquentis, quando processus erat instructus, & tanquam conclusum in causa, consil. 471. nu. 8.
- Sententia an ferri possit contra reum mortuum: & an delictum extinguatur morte delinquentis, uide etiam in consil. 90. & supra, Delictum.
- Sententia non est ferenda exemplis, uide supra, Iudex.
- Sententia. Post sententiam possunt allegari ea, quæ reddunt iudicium rerò nullum: & multo magis quæ declarant iudicium fuisse ualidum, consil. 161. nu. 12.
- Sententia. De restitutione in integrum contra sententiam, uide supra, Restitutio in integrum.
- Sententia reuifio, uide supra, Reuifio.
- Sententia principis quando habeat uim legis, consil. 249. num. 4.
- Sententia ex consilio sapientis lata & c. uide supra, Consilium sapientis.
- Sententia arbitramentalis & c. uide supra, Compromissum, & supra, Arbitrator.
- Sententia potest probari per testes, consil. 701. nu. 2.
- Sententia si non repetitur, non potest probari per testes, cum sit de casibus, in quibus necessaria est scriptura, consil. 742. numero 2.
- Sententia amissio si allegetur, tunc admittitur probatio per testes dummodo probent amissionem ipsius sententiæ, & eius tenorem, sed testes debent esse ualde periti, uelut notarij, & aduocati, consil. 742. nu. 3.
- Sententiæ executio, uide supra, Executio.
- Sententia, & conclusio in causa equiparantur, consil. 90. numero tertio.
- Sententia, & notorium equiparantur, consil. 90. num. 5.
- Sententia lata super exceptione proposita in uno iudicio, an impediatur nouum iudicium intentari super ea, uide in consil. 672.
- SEPARATIO seu libertas ab aliqua iurisdictione, per quos actus probetur, & per quæ exempla & c. consil. 114. nu. 9. & uide infra, Subiectio, & etiam supra, Præscriptio.
- Separatio alicuius loci, uel territorij facta respectu taxæ æquorum, uel falis, an extendatur generaliter ad omnia alia: & de separatione Gargatani a subiectioni Corni iuuenis: & de mutatione prædiorum territorij, uel iurisdictionis, uide in consilio 130.
- Separationes locorum, uel territorium sunt regulariter prohibita, & strictè intelliguntur, consil. 130. num. 1.
- Separatio generalis alicuius loci, uel territorij an comprehendat onera prouenientia ex casibus extraordinarijs, & ualde insolitis, consil. 130. nu. 4. & 19.
- Separatio loci, uel territorij fieri potest per superiorem, quia non est alienatio, sed tantum separatio: & maxime si fiat de consensu eorum, qui sunt separati, quia tunc ualeret etiam alienatio, & maxime in statu Mediolani, consilio 130. numero sexto.
- Separatio ualet, maxime quando nullum afferit incommodum ijs a quibus fit ipsa separatio: uel quando superior mouetur ex iusta causa ad separandum, consil. 130. nu. 7.
- Separatio generalis nullum afferens incommodum loco, uel communicati, a qua facta est, facilius subsistere debet: & quod alteri prodest, & tibi non nocet, facilius admittitur, consil. 130. numero 16.
- Separatio territorij concessa super taxa æquorum, tacite etiam censetur concessa quod ad cetera & c. consil. 130. num. 12. & uide supra, Onera.
- Separatio territorij, uel iurisdictionis quando fit, debet tunc opponere,

- mere, qui ex ea sentit damnum, aliàs censetur consensisse, & amplius postea non auditur, & idem quando fit alienatio iurisdictionis, consil. 130. num. 17.**
- separatione ab alio loco ex multis actibus si semper usi sunt homines alicuius loci, per quantum tempus dicantur prescriptis: & quod multum operetur talis usus, & consuetudo iuncta cum ipso privilegio separationis a principe concessa, & quod ex tali consuetudine probetur quasi possessio uniuersalis iurisdictionis contra illum locum, etiam per vnicum actum factum: neque debeant molestari, nisi pretendens non separationem legitime doceat de iure suo, consil. 130. nu. 18.**
- separatio, Locus factus exemptus, seu separatus, censetur ac si nunquam fuisset subiectus, consilio 113. numero 1. & consilio 114. numero 1.**
- separatio oppidi, uel Castri a ciuitate &c. uide etiam supra, Princeps, & supra, Alienatio.**
- separatum. Ex separatis non inferitur, maxime in poenalibus, consil. 786. nu. 5.**
- SEPULTURA. Testator si sibi elegit sepulturam, in qua mandauit se sepeliri, an hæres priuandus sit hæreditate, si non fuit sepultus in illa ecclesia, in qua mandauerat se esse sepeliendum, uide in consil. 48.**
- sepultura. Curatio funeris, cõditio sepulturæ, & pompa exequiarum magis sunt uiuentium solatia, quàm subsidia mortuorum; & ubicunque sepeliamur, Domini est terra, &c. consilio 48. numero 16.**
- sepultura, seu funeris impensa clerici mortui ad quem spectet: & quod impensa respiciens salutem animæ, pertineat ad successorem in beneficio: illa, quæ concernit pompam, pertineat ad hæredem patrimonij: sed si non reliquit patrimonium, quod pertineat tota ad successorem in beneficio, quatenus moderatè fiat: & si inueniatur pecunia in hæreditate, debet in primis illa capi, consil. 679. num. 6.**
- sepultura, & seu funeris causa, & redemptionis, præferri debet ceteris hypothecis, etiam anterioribus &c. consil. 333. nu. 8.**
- SEQVENTIA, uel subsequencia declarantur ex præcedentibus, uide supra, Actus.**
- SEQUESTRVM. Bona hæreditaria sequestrantur, & interdicuntur alienatio, quando heres dissipat bona: & alienationes sunt nullæ, prout in re sequestrata &c. uide in consil. 133. num. 11. & supra, Legatum, Legatarius.**
- sequestrationes admittuntur regulariter per statuta Mediolani: sed debet constare de iure ipsius impetrantis sequestrationem, consil. 293. num. 1.**
- sequestratio fructuum conceditur in causa appellationis ei, qui obtinuit primam sententiam, etiam pendente appellatione, cõsil. 612. num. 11.**
- sequestum non potest releuari dando fideiussorè: quia illud proccedit, quando sequestum est factum pro cautione, ueluti si timeretur, ne res occultaretur, uel ne persona non sit soluendo: secus autem si factum sit ad obtinendam solutionem in executionem alicuius instrumenti, uel sententiæ, consil. 635. numero primo.**
- sequestratio quando fit per Iudicem, non interueniente consensu utriusque partis, non censetur transferri possessio regulariter, nisi dignoscatur, quod id Iudex facere uoluerit, consil. 75. numero 2.**
- sequestum facere, & aduocare etiam ad se possessionem potest Iudex quilibet, & multo magis princeps, quando subest timor scandali, & dicitur sequestratio talis fieri ex officio Iudicis nobili, consil. 75. nu. 3.**
- sequestum facere potest Iudex, uel princeps secularis etiam in prædijs beneficiorum ecclesiasticorum, quando subest timor scandali, consil. 75. num. 4.**
- sequestrare potest Iudex etiam fructus, & ad se auocare possessionem bonorum propter timorem scandali, ampliando, & declarando, ut in consilio, consil. 78. nu. 3.**
- sequestrare possessionem non debet Iudex, quando clarum est, quod aliquis ex litigatoribus possidet, & quomodo intelligatur, consil. 78. num. 4.**
- sequestum an sit sententia interlocutoria, uide supra, Sententia.**
- sequestri præceptum expectat post se potius executionem, quàm declarationem, cum scilicet conceditur relaxum, & talis executio non uidetur habenda in consideratione, cum sit actus accessorius, consil. 352. nu. 7.**
- sequestri præceptum non potest dici emergens, quia non respicit processum, neque incidens, quia non respicit merita causæ per modum causæ uetustoris, consil. 352. num. 8.**
- sequestum an fieri possit in fructibus fundi emphiteotici per dominum, & an in præiudicium subconductorum, uide supra, Emphiteosis. Et de descriptione bonorum, uide supra, Descriptio.**
- SERVITVS est stricti iuris, consil. 157. nu. 50.**
- seruitus. In dubio præsumitur potius ius communionis, quàm ius seruitutis, consil. 197. num. 12.**
- seruitus in dubio non dicitur constitui, consil. 777. nu. 13.**
- seruitus non præsumitur, sed regulariter qualibet res præsumitur potius libera, quàm subiecta seruituti, consil. 382. nu. 55.**
- seruitus cui competit, competunt omnia necessaria ad eam, consil. 403. num. 5.**
- seruitus uix, actus, uel itineris, est seruitus discontinua, & est seruitus realis, ideoque potest præscribi longo tempore, dummodo allegetur titulus, & probetur quasi possessio dicti longi temporis, siue præscribatur contra facientem, siue contra patientem, & dummodo actus possessorij fiant sciente aduersario, & tanquam provenientes a iure seruitutis, & non familiaritatis, consil. 35. num. 1.**
- seruitutis iure fuisse factos actus possessorios probatur, si qualitas eorum uerisimiliter id suadeat, & extent circumstantiæ, quæ ad idem tendant, & ponit exempla, consil. 35. nu. 2.**
- seruitus. Præstationes annuæ sunt interueniente facto utriusque partis, & ideo expressè fieri debent ex tali causâ, uel titulo, quod secus est in actibus seruitutum, qui per unam tantum personam explicantur &c. consil. 35. nu. 3.**
- seruituti an præscribatur per decem, uel uiginti annos, & quod seruitutes urbanæ non amittantur per non usum, etiam si laberentur mille anni, sed opus est, quod præscribens faciat aliquid, siue sit seruitus affirmatiua, siue negatiua, consil. 197. numero 8.**
- seruitus. In præscribenda libertate contra seruitutem urbanam requiritur bona fides, & ad præsumendam bonam, uel malam fidem inspiciuntur coniecturæ, & signa inspiciuntur in hac materia seruitutum, consil. 197. nu. 10.**
- seruitus. Verba illa, *chele parti possino andare si per una parte, come per l'altra &c.* denotant personalitatem, & non concessionem realem transitoriam ad alios, præsertim inter sanguine coniunctos, consil. 645. nu. 2.**
- seruitus uix, seu itineris, uel transitus &c. uide etiam infra, Via.**
- seruitus inducta fuit a iure diuino, consil. 769. num. 63.**
- seruitus. Ratio dicitur rectè uiuentes libidinosè uiuentibus dominari, & ita est seruitus, quæ ortum habuit a defectu, consil. 769. num. 70.**
- SERVS. Serui sunt uiles persone, & æquiparantur quadrupedibus, consil. 56. nu. 38.**
- SEV, hæc dictio quando fit ampliatiuè, consil. 230. nu. 5.**
- seu, hæc alternatiua exponitur aliquando perinde ac si dictum fuisset, id est, consil. 628. nu. 7.**
- SI, hæc dictio quando importet incertitudinem, consil. 175. numero 2.**
- si, hæc dictio ponitur aliquando pro, quia, & quotiescunque dictio, si adijcitur actui, qui omnino est securus, non facit conditionem, sed ponitur causatiuè, consil. 529. nu. 16.**
- SIGILLVM. Si quis faciat in scriptis attestationem sigillo proprio sigillatam, facit fidem, consil. 203. num. 17.**
- SIGNOROLVS de Homodis uixit temporibus Alberici de Rotare, & Bartoli, consil. 64. nu. 12.**
- SIGNVM. Cui competit signum, competit etiam res signata, cõsil. 403. nu. 5.**
- signum. Per signum cognoscitur signatum, consil. 777. num. 3.**
- SYLVIA. Qui uendit fructus syluæ cedua, non censetur uendere ligna incita ibi existentia, secus si uendat omnes fructus, consil. 138. num. 13.**
- SIMILITUDO, SIMILE. Similia dicuntur ea, quæ sunt similia in proposito, & in effectu, de quo agitur, consil. 71. num. 9.**
- similia dicuntur illa, in quibus est eadem ratio, consilio 71. numero 10.**
- similitudo etiam minima comprehenditur, quando ad sunt illa verba nec simile aliquo modo &c. scilicet propter illam dictionem, aliquod, quæ excludit etiam quid minimum, consil. 71. numero 11.**
- simile. Extensio quod fiat etiam ad similia, uide supra, Extensio.**
- Simile. Verbum generale, uel ambiguum positum post alia, quæ sint clara, debet in dubio intelligi de casu simili, consilio 163. numero 62.**
- simile expressio unius casus trahitur ad alios similes, uide supra, Expressum, Expressio.**
- similitudo, satis est, quod sit in ratione, quamuis non sit in identitate facti, consil. 427. num. 6.**
- SIMPLEX, SIMPLICITER. Dictio composita male potest intelligi, nisi prius intelligantur simplicia, consilio 163. numero 49.**
- simpliciter. De fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, uide in consil. 174. nu. 23.**
- simplex. An casus mixtus comprehendatur sub dispositione simplicium, uide supra, Mixtum.**
- SIMVL. In his, quæ sunt simul, & incontinenti, atque unico contextu, non consideratur prius, & posterius, consil. 136. numero decimo.**
- SIMVLATIO, SIMVLATVS contractus. Simulatio non præsumitur, nisi probetur, consil. 9. nu. 5. & consil. 97. nu. 27. & consil. 276. num. 21.**

Simulatus in dubio non presumitur actus quilibet, sed uerus, conf. 97. nu. 23. & 27.
 Simulata non presumitur datio insolutum, uide supra, Datio insolutum.
 Simulatum in dubio non presumitur instrumentum, confilio 571. numero 4.
 Simulare quis non presumitur apud honestos uiros, neque cum principibus, neque cum his uiris, a quibus dependet eius salus, conf. 46. nu. 10.
 Simulatum contractum qui dicit siue agendo, siue excipiendo, debet exprimere certum modum, & certam causam simulationis: & quæ sit ratio: & late de hoc materia simulati contractus, uide in conf. 9. nu. 1.
 Simulatum qui dicit actum, debet deducere, & concludenter probare certam speciem, & causam simulationis, & talem simulationem, quæ de iure sit improbatæ: alias nihil agit: & quæ sit ratio, optime declarat, conf. 97. nu. 24.
 Simulatio. Apparere debet aliqua causa uerisimiliter, propter quam censetur facta simulatio: & hoc regulariter requiritur in quacunque specie simulationis: improbate, confilio 388. numero 4.
 Simulatum esse contractum qui asserit, suscipit onus nõ leue: quia multa sunt genera simulationum & prohibitarum, & permissarum: ideo opus est, quod allegetur certa, & distincta species simulationis, & probetur probabilibus, & naturalibus, ac legitimis coniecturis, conf. 571. nu. 9.
 Simulatio contractus aliquando est eius generis, per quam contra hentes intendunt nihil agere: & an tunc sit reprobata: & si unus uere uendidit, & inter alios erat simulatio, nihil facit quod ad ipsum illa simulatio, & uere habet actionem ad pretium contra emptorem, conf. 223. nu. 25.
 Simulatio omnis non impugnatur, nisi sit de genere illicitorum, imo manet ualida, dato quod aperte de ea constet: ut in confessionibus dorum, & recognitionibus subsequentibus &c. conf. 223. num. 26.
 Simulationum quædam sunt reprobata, quædam uero permixta: & declarat, conf. 9. nu. 2. & conf. 97. nu. 25.
 Simulationum reprobatarum multe sunt species, confilio 9. numero 3.
 Simulationes fiunt propter diuersas causas, conf. 9. nu. 4. & conf. 97. num. 26.
 Simulatio quando allegatur, debet etiam deduci certa persona, propter quam facta sit, conf. 9. nu. 6.
 Simulationis causa debet esse ad propositum, sufficiens, & uerisimilis, conf. 9. nu. 7.
 Simulationis causa non solum debet allegari, sed etiam probari, conf. 9. num. 8.
 Simulationis in materia debet etiam probari certa persona, propter quam dicitur facta simulatio: & causa simulationis, quæ allegatur, debet esse ad propositum negotij, de quo agitur, & sufficiens, & idonea, conf. 97. nu. 28.
 Simulatio per quas presumptiones excludatur, confilio 9. numero 11.
 Simulatio, quæ nemini nocet, non punitur, conf. 97. nu. 30.
 Simulatio ex iusta causa non nocet, confilio 97. numero 32. & numero 46.
 Simulatio ex honesta, & iusta causa non infringit contractum, conf. 97. nu. 46.
 Simulatio non est improbatæ, quando per simulationem fit solum transitus de una causa ad aliam, ex quibus causis una potest æquipollere alteri secundum uoluntatem contrahentium, conf. 97. num. 33.
 Simulatio. Contractus, seu instrumenta si fuerint simulata eo genere simulationis, quo contrahentes non intendunt gerere unum actum pro alio, sed intendunt nihil gerere, tales contractus carēt & effectu, & nomine, & perinde est ac si nunquam fuissent facti, conf. 265. nu. 7.
 Simulato existente contractu, res tota dicitur consistere in dolo, & fraude, conf. 148. nu. 8.
 Simulatio absoluta est, per quam contrahentes nihil penitus intendunt facere, conf. 388. num. 1.
 Simulatus, & fictitious contractus perinde est ac si non fuisset factus, conf. 778. nu. 46.
 Simulatio. Possunt probationes recipi ad probandam simulationem contractus apparentis in instrumento, ad effectum, ut appareat partes non consensisse in eo, quod in instrumento continetur: & sic ad remotionem consensus ipsarum partium, confilio 778. numero 50.
 Simulatio. Debet attendi, id quod partes in ueritate egerunt, non id, quod simulatè conceperunt, conf. 778. nu. 54.
 Simulatio non est reprobata, quando fit contractus aliquis, & agitur tacite, quod breui tempore sit duraturus, confilio 97. numero 44.
 Simulatos contractus lex semper odio habet, confilio 742. numero 9.
 Simulatus actus quomodo presumatur ex possessione brevis spa-

tij temporis, conf. 742. num. 11.
 Simulatum fuisse contractum uenditionis non est allegandum, stante possessione, & lapsu annorum. 77. confilio 622. numero 6.
 Simulatio contractus quomodo probetur: & an decursum longi, uel longissimi temporis substat, adeo quod præscribatur ius declarandi contractum simulatum, & omne remedium, quod competeat: & uide contra Baldum: uide in confilio 148.
 Simulatus contractus an substat per decursum longi, uel longissimi temporis, adeo quod per prescriptionem sit sublata omnis actio, & omne remedium, confilio 148. numero 3. 4. & 5.
 Simulatio. Ius declarandi contractum simulatum expeditur officio Iudicis, quod præscribitur per triginta annos, conf. 148. numero 6.
 Simulatus contractus quando est, præscriptio nulla admittitur, & nunquam præscribitur ius declarandi contractum simulatum, & remedium contra illum competens, etiam quod lapsi essent. 60. uel. 70. anni, confilio 148. numero 7. & 8. cum sequen.
 Simulato existente actu, uel contractu, uel aliter nullo, tunc censetur quis potius perseverare in capione, quam illum confirmare per cursum temporis, conf. 148. nu. 12.
 Simulatio contractus probatur per coniecturas, & presumptiones, conf. 128. num. 7.
 Simulatio solet probari per coniecturas: & ex quibus coniecturis probetur, uide in conf. 251. nu. 36.
 Simulatio contractus solet probari eo modo, quo potest probari, id est, per coniecturas, conf. 388. nu. 2.
 Simulatio an inducatur sufficienter ex quibusdam coniecturis, conf. 9. num. 15.
 Simulatus contractus, quando dicatur, uide in conf. 112.
 Simulati presumuntur contractus ex coniecturis, & ex qualitate, & uicinitate eorum, conf. 97. nu. 3.
 Simulatio contractus, uel instrumenti quomodo probetur, uide in conf. 778.
 Simulatio contractus probatur ex his, quæ inter partes tempore contractus, uel ante dicta sunt, conf. 778. nu. 51.
 Simulatio contractus, seu instrumenti probatur etiam ex capitulis postea incontinenti factis inter partes, ex quibus appareat partes minimè uoluisse instrumentum præcedens ualere, conf. 778. num. 52.
 Simulatio contractus an presumatur propter plures alios contractus celebratos eodem die, conf. 240. nu. 36.
 Simulatio contractus ex quibus coniecturis probetur: & aliqua de simulatione contractus, uide in conf. 251.
 Simulatus contractus quando dicatur, uide in conf. 128.
 Simulatio faciliè presumitur, quando per alienationem euitaretur aliquod onus contra uoluntatem alterius, confilio 128. numero 7.
 Simulata dicitur alienatio, quando non interuenit iustum pretium, conf. 128. nu. 8.
 Simulata presumitur alienatio, quando post alienationem reperitur uenditor in possessione illius rei: & quando est evidens presumptio fraudis, non tollitur simulatio per allegationem tituli emphitheosis, uel conductionis, & quando per alienationem fit præiudicium alicui tertio, confilio 128. numero 9.
 Simulatio presumitur in alienatione, quando is, qui emit, est pauper, & potius solitus uendere, quam emere: & ita conditione personæ, conf. 128. nu. 10.
 Simulatio alienationis presumitur, si emptor est inimicus eius, in cuius præiudicium dicitur facta alienatio: item si est assiduus litigator, conf. 128. nu. 11.
 Simulatio contractus probatur ex paruitate pretij: ex pacto retro uendendi: ex eo quod uenditor remansit in possessione: & ex contractu locationis subsecuto, conf. 148. nu. 1.
 Simulationis, & fraudis licet tunc maxima sit suspitio, quando pactum de retro uendendo, & retentio rei alienate sequitur post contractum alienationis: hæc tamen cessant in datione insolutum, in qua presumitur fraus: & tunc presumitur contractus talis, qualis in sui figura apparet, confilio 178. numero 2.
 Simulatio contractus: uide aliquid de ea in conf. 223.
 Simulatio probatur, quando uenditor semper stetit in sua possessione rei uendite: & hæc coniectura per se sufficit, si cetera sint uerisimilia: puta si emptor esset diligens, & cautus, & dummodo appareat causa uerisimilis, propter quam deuentum sit ad simulationem, conf. 251. nu. 36.
 Simulatio contractus probatur per aliam coniecturam, quando scilicet uenditor mansit in possessione rei uendite, non solum ex taciturnitate, uel negligentia emptoris, sed etiam ita expresse uolente emptore, & habente liberam facultatem ingrediendi possessionem, & tamen nunquam ingressus fuerit, confilio 251. numero 37.
 Simulata uenditio probatur ex eisdem coniecturis, ex quibus

- probatur venditio simpliciter facta per fraudem: dummodo addantur duæ coniecturæ, quæ respiciant personam emptoris: videlicet quod emptor sit persona sanguine, uel affinitate coniuncta, & idem si sit maxima amicitia coniunctus: item si emptor permittit, quod uenditor possideat, & percipiat fructus, consil. 384. nu. 4.
- Etiā quod uenditor verbaliter attestetur, & promittat in instrumento se possidere nomine emptoris, d. consil. 384. nu. 4.
- Simulationis coniectura:** & quomodo probetur: & de illa coniectura simulationis, quando emptor nunquam possedit rem emptam, neque aliquod commodum ex emptione fuit consecutus: & quod sit potissima coniectura: & quod probetur simulatio etiam ex mendatio: item ex in uerisimilitudine, uide in consil. 388.
- Simulationis coniectura est,** quando emptor nunquam assecutus fuit possessionem rei emptæ, neque aliquid commodi ex ea emptione: sed semper mansit possessio, & commodum apud uenditorem: & est potissima coniectura ad arguendum simulationes: & per se sola sufficit, quando allegatur simulatio, non per aliquem ex ipsis contrahentibus, sed per tertiam personam: & quid requiratur, consil. 388. nu. 3. cum seq.
- Simulationis contractus coniectura,** quādo emptor nunquā possedit rem emptam, ut supra, est plusquam naturalis, quia nemo præsumitur iactare suum: & etiam clausula constituti non tollit hanc præsumptionem, quia opus est facto, & non uerbis: & quantum temporis spatium requiratur, cum scilicet emptor non possidet, consil. 388. nu. 7.
- Simulationis contractus coniectura colligitur etiam ex mendatio,** consil. 388. nu. 9.
- Simulationis contractus coniectura colligitur etiam ex uerisimilitudine:** & in materia simulationis solent potissimum coniecturæ deduci ex eo, quod non est uerisimile, consilio 388. numero 12.
- Simulatio.** Pretij paruitas, & utilitas arguit, uel instrumentum falsum, cum sit remotum a uerisimili, uel instrumentum simulatum, & simulationem contractus, consilio 112. numero quinto.
- Simulationem facilius sapit confessio sola de pretio, de quo non apparet realis numeratio,** consil. 112. nu. 7.
- Simulatio.** Quando contractus uenditionis, & emptionis dicatur pignoratitius, uel simulatus, & sapit usurariam prauitatem: & an ex tenuitate pretij, & pacto de retrouendendo: & de alijs coniecturis: & quando etiam non probata tenuitate pretij, contractus censetur feneratoritius, simulatus, & illicitus: & quod in contractu pignoratitio fructus computentur in sortem principalem, uide in consil. 509.
- Simulatus, seu pignoratitius contractus an probetur ex duobus qualitatibus, uidelicet tenuitate pretij, & pacto de retrouendendo:** Decius, & Cagnolius dicunt magis communem opinionem esse, quod ea duo non sufficiant: Craueta uerò dicit contrariam opinionem esse magis communem, consil. 509. nu. 1.
- Simulationis concludens probatio est,** quando ultra tenuitatem pretij, pactum de retrouendendo est conceptum, quod emptor non teneretur retrouendere, nisi post lapsos sex annos: quia tunc patens est auaritia lucri in ipso emptore, consil. 509. numero 2.
- Simulatio.** Contractus emptionis, & uenditionis quando præsumatur feneratoritius, & simulatè factus in fraudem usurarum: & an ex duobus tantum, scilicet ex tenuitate pretij, & pacto redimendi: & quid quando pactum redimendi non est liberum, sed post certum tempus, & non ante: & quæ requirantur: & de probanda paruitate, & læsione in pretio: & an debeat probari valor bonorum cum illa qualitate, & onere pacti retrodandi, & quando: & an obster uenditori iuramentum præstitum in instrumento, uide in consil. 791.
- Simulatus, & feneratoritius censetur contractus, si uenditio facta sit pro minori pretio,** quam res ualeat in duplum, & ultra, cum pacto retrodandi per eodem pretio usque ad biennium, & non ante, consil. 791. nu. 1.
- Simulatus, & feneratoritius an præsumatur contractus ex duobus tantum, scilicet tenuitate pretij, & pacto redimendi, quod sic, & quod sit communis opinio, licet sit magna altercatio inter Doctores,** consil. 791. nu. 2.
- Et maxime procedit hæc opinio, quando tenuitas pretij est multum excessiua, quia res uendita fuit minus dimidia iusti pretij est multum excessiua, quia res uendita fuit minus dimidia iusti pretij,** d. consil. 791. nu. 3.
- Simulatus, & feneratoritius censetur contractus sine controuersia, quando ultra pactum retrodandi eo pretio, & modicitatem pretij, concurrat aliud, scilicet quod pactum retrodandi non est liberum quandoque uoluerit uenditor, seu intra tantum tempus quandoque tamen, sed demum post certum tempus, & non ante, & ita communiter intelligitur rex. in cap. ad nostram, de emptione & uenditione, consil. 791. nu. 4.**
- Et est ratio, quia scilicet apparet, quod emptor uoluit esse certus de lucro fructuum illius temporis pro usura, d. consil. 791. numero 5.**
- Et Doctores tenentes opinionem, quod duo non sufficiant, non tamen semper esse necessarium dicunt, quod emptor sit persona solita feneratori, sed si loco illius coniecturæ cõcurrat aliud, ultra pactum redimendi, & modicitatem pretij, fatentur præsumi contractum feneratoritium, & simulatum, dicto consil. 791. numero 6.**
- Et non modicum est argumentum, quando non potest uenditor recuperare, nisi post certum tempus, ut communiter Doctores sentiunt respondendo ad tex. in d. c. ad nostram. dicto consil. 791. nu. 7.**
- Et in text. in d. c. ad nostram, non concurrebat coniectura, quod ille esset usurarius, minus etiam aderat alia coniectura, scilicet mutui petitio, d. consil. 791. nu. 8.**
- Simulatio.** Communis Doctorum intelligentia ad tex. in d. c. ad nostram, est, quod præsumatur contractus simulatus, & feneratoritius, dummodo hæc concurrant, pretij paruitas, pactum redimendi, & quod pactum non sit simplex, sed non nisi post certum tempus, & non est opus probare mutui requisitionem, consil. 791. nu. 9.
- Nec est uerum, quod requirantur aliæ coniecturæ, cõtra Cagnolium, d. consil. 791. nu. 10.**
- Simulatum, & feneratoritium esse contractum, quando tempore uenditionis factum fuit pactum, quod lapso certo tempore, & non ante, uenditor posset recuperare.** Doctores, qui id consuluerunt, bene consuluerunt, consil. 791. nu. 11.
- Et sola præsumptio pacti de afrancando post certum tempus, & non ante, non sufficit, sed debet concurrere paruitas pretij, dicto consil. 791. nu. 12.**
- Simulatio magis etiam inferitur, quando pactum de retrouendendo factum fuit clam, id est, per instrumentum separatum a contractu primo uenditionis, consil. 509. nu. 7.**
- Simulatus, & in fraudem usurarum factus contractus dici potest, etiam quod pactum, seu promissio retrodandi facta postea fuerit in alio instrumento, & sufficit promissio retrodandi facta eodem die, imò etiam facta per tredecim dies post primum contractum, consil. 791. nu. 28.**
- Simulatio arguitur, si ultra pactum de retrouendendo, fuit adiectum aliud pactum, uidelicet quod uenditor interim teneretur soluere tales, & alia onera, quia hanc rem nemo sani capitis promitteret, si re uera rem uendidisset, & præstat urgentem coniecturam, cum arguat inæqualitatem maximam, consil. 509. numero 8.**
- Simulatio.** Emptor si nunquam soluit onera occurrentia pro bonis emptis, sed ipse uenditor perseuerauerit soluere, est maximum argumentum ad coadiuuandum præsumptionem simulatæ uenditionis factæ in fraudem usurarum, consil. 791. numero 17.
- Simulatio etiam arguitur, quando adiectum fuit pactum, quod emptor non teneretur sibi computare fructus in sortem, & pactum ipsum tanquam insolitum arguit suspicionem, & manifestè arguit, quod contrahentes simulatè agebant, & quod uoluerunt defraudare non tantum legem, sed & legis interpretationem, consil. 509. nu. 9.**
- Simulatio.** Pacta de non incidendis arboribus, & de utendo arbitrio boni uiri, & quod ultimo anno relinquenda essent bona seminata, iuncta cum alijs coniecturis supradictis, multum addunt ad simulationem contractus, consil. 509. numero decimo.
- Simulationis, & fraudis usurarum alia coniectura in casu, de quo in consilio, uidelicet quando aliquid sit contra naturam ueræ emptionis, consil. 791. nu. 13. cum nu. seq.**
- Simulatio.** Emptio si facta fuit aliter, quam similes emptiones fieri soleant ex inspectione alierum instrumentorum, ex tali insolito modo contrahendi, & clausulis, & pactis insolitis arguitur non modica coniectura contractus simulati, & facti in fraudem usurarum, consil. 791. nu. 16.
- Simulatio quando tractatur de simulatione contractus in fraudem usurarum, non est necessarium, quod probatio tenuitatis pretij fiat, habita etiam ratione pacti retrodandi, consil. 791. nu. 23.**
- Quod maxime procedit, quādo probatur paruitas pretij, quæ est circa dimidiam iusti pretij: quia tunc sufficit probare, quod res, quæ uendita fuit cum pacto luendi, potuisset communiter uendi in duplum, uel circa, sine illo pacto, d. consil. 791. nu. 24.**
- Et talis probatio ualoris non requiritur ita concludens, prout requireretur in rescissione contractus ex l. 2. C. de rescind. uend. d. consil. 791. nu. 25.**
- Simulatio.** Pretium uenditionis, non requiritur, quod sit citra dimidiam iusti pretij, quia non requiritur tanta læsio, secundum Doct. quod ad præsumendum contractum simulatum, & in fraudem usurarum: & dicitur modicum pretium arbitrio iudicis: & non requiritur læsio in dimidia, sed sufficit, si res ualoris 350. uendita fuit pro 200. cum pacto retrodandi uel si ualoris 450. uendita fuit pro 300. uel si ualoris 13. 14. 15. uel 16. ad plus, uendita fuit pro 10. consil. 791. nu. 30. cum nu. seq.

Simulatus in fraudem usurarum quando arguitur contractus, nō refert, quod uenditor sciuerit ualorem rei, consil. 791. num. 46.

Simulatus quan lo fuit contractus in fraudem usurarum, non potest emptor supplere iustum pretium, & rem emptam retinere: secus quando agitur ex l. i. C. de rescind. uend. nisi interuenierit dolus ad inducendum uenditorem ad uendendum rem alias eam non uendituram, quia tunc cessat oblatio, consil. 791. numero 47.

Simulatus, seu pignoratitius quando contractus esse censetur, fructus percepti debent computari in fortem principalem, nulla habita ratione iuramenti: & potest quodcumque rescindi p ipsum uenditorem, non obstante termino in instrumento praefixo, consil. 509. num. 14.

Simulatus contractus rescindi debet per officium Iudicis, restituta re uendita ipsi uenditori, & restituito pretio emptori: in quod pretium imputantur fructus, seu fictus percepti, consilio 148. numero 2.

Simulatum contractum, uel fraudulentum quando statutum praesumit tunc iuramentum nihil operatur: neque contra talem praesumptionem statuti admittitur probatio in contrarium, consil. 612. numero 34.

Simulationis exceptio tollitur per iuramentum, consil. 734. nu. 17.

Simulatio. Venditori an obstat iuramentum praestitum in instrumento: & quod non, si sit iuramentum confirmatorium, seu promissorium: quia contractus simulatus non ualidatur iuramento, consil. 791. num. 33.

Iuramentum tamē assertorium sic, quo uidelicet iurauit omnia, & singula esse uera &c. quo iuramento stante, non potest allegari simulatio contractus: & est communis opinio: quamuis aliqui contrarium tenuerint, & Ripa dubitauerit, d. consil. 791. num. 34 cum num. seq.

Et iuramentum assertorium non ualidat contractum, nec facit, quin sit simulatus: sed tantum operatur, quod is, qui iurauit, non potest allegare simulationem propter periurium: & est de mente omnium Doctorum d. consil. 791. num. 35.

Simulationem allegare sicut potest tertius, qui non iurauit, ita & heres iurantis, in quem non transit reatus periurij: nec requiritur habilitatio a iuramento, consil. 791. nu. 36.

Simulationem opponere quis possit, & an ipsi contrahentes possint opponere: & an tertius, consil. 9. nu. 10.

Simulatio potest allegari per eum, qui contraxit, quia id non est prohibitum, consil. 778. num. 56.

Simulatio ex contractu non transfertur dominium, neque possessio, consil. 97. num. 4. Sed uide ibid. num. 49.

Simulatio ex contractu an transferatur possessio, & dominium, & quando, consil. 97. num. 49.

Simulatus actus est ipso iure nullus, nec ex eo transfertur possessio, consil. 128. num. 12.

Simulatio. Longe diuersa sunt, dicere contractum simpliciter fraudulentum, & dicere eum esse simulatum, & alienatio simulata est ipso iure nulla, & liberè potest res alienata reuocari, consil. 384. num. 3.

Simulatus contractus censetur etiam fuisse ipso iure nullus, & nō fuit necessarium aliquod remedium reuocatorium, consil. 388. numero 13.

Simulata alienatio, & facta in fraudem, quid differant, remissiue, consil. 128. num. 13.

Simulatum aliud est, aliud fictum, aliud imaginarium, & aliud in fraudem factum, remissiue, consil. 97. num. 34.

Simulatio contractus probatur alia coniectura, quando uidelicet & pretium uenditionis, & tempus, ac modus soluendi, ac qualitas monetarum, & alia similia, relicta sunt per contrahentes in incerto, & fuerunt collata in arbitrium tertij, consil. 251. numero 39.

Simulatio probatur alia coniectura, quando uidelicet continetur in instrumento, quod aliqua relicta in incerto declarentur infra certum terminum, & tamen nunquam postea fuit factum uerbum de tali declaratione: & non praesumitur obliuio, uel negligentia, consil. 251. num. 40.

Simulatio. Probatio, seu coniectura ex instrumento quando refulget, quod res fuerit simulata, & promissio fuerit facta propter interesse, uel usuras, consil. 512. num. 4. cum sequen. & uide infra, Vsuras.

Simulatio facilius praesumitur in materia cessionum, quam in ceteris, consil. 742. num. 8.

Simulationis omnis suspitio quando tollatur, consil. 502. num. 16.

SYNDICATVS. De materia syndicus, & an officialis in syndicato teneatur ad restitutionem pecuniarum, quas singulis mendicatis teneatur ad restitutionem pecuniarum, quas singulis mendicatis accepit a quibusdam communitatibus, quandiu in eas ad sibus accepit a quibusdam communitatibus, quandiu in eas ad ministrant iurisdictionem, si erat ei alibi constitutum salariū &c. uide in consil. 354.

Syndicus. Officialis in syndicato non tenetur restituere pecunias sibi per communitatem erogatas pro eius impensis cibarijs, & alijs, ad id necessarijs, quando peregre proficiscebatur ad beneficium communitatis, & potuerunt tales pecuniae licite dari, & accipi, consil. 354. nu. 17.

Syndicus. In causa syndicus, & libellorum datorum per communitatem contra officialem, praesertim de restituendis pecunijs indebitè acceptis, an ad testimonium sint admittendi homines ipsius communitatis, & quam fidem faciant, consil. 354. numero 19.

Syndicatum in causis requiruntur probationes euidentiores, consil. 354. numero 20.

Syndicus in causa, stantibus ordinibus, quod quarelae contra officiales sint admittendae usque ad certum tempus tantum, nō est habenda ratio illarum, quae postea fuerunt admittae, consil. 354. num. 21.

SYNDICVS, uel actor potest constitui per communitatem sine autoritate superioris: & censetur constitui in re propria: & communitas est domina in eo, quod pertinet ad ipsam communitatem, consil. 186. nu. 5.

Syndici constituti ab uniuersitate, seu communitate ciuitatis, uel oppidi quid possint: & an calculare, reducere summam, & transigere &c. etiam si sint apposita uerba, pro omni, & quacunque quantitate pecuniarum, qua communitas apparebit debitorum &c. uide in consil. 395.

Syndici dicuntur, & non propriè procuratores, illi, qui sunt constituti a communitate ad expedienda negotia: & dictio procuratores, interiecta in instrumento non nocet: quod etiam constat ex interpositione decreti, consil. 395. nu. 1.

Syndici communitatis possunt calculare, reducere summam, transigere, & alio quouis modo decidere: dummodo non donent reliquidam, uel euidenter dissipent in prauiudicium communitatis, consil. 395. num. 2. cum seq.

Syndici, seu administratores ciuitatum possunt transigere, & discordias componere, dummodo non transigant super re liquida, etiam si nihil penitus fuerit eis specialiter mandatum de tali causa, quia censentur habere mandatum cum libera, & multo magis si specialiter facta sit mentio de negotio cum potestate amplissima, consil. 395. num. 3.

Syndicus. Constitutus ab uniuersitate, scilicet ciuitatis, uel oppidi, censetur legitimus administrator, & aequiparatur tutori, & censetur constitutus ab uniuersitate, siue sit constitutus ab auctoritate generali, siue a consilio ipsius loci, quod eam representat, & propriè appellantur syndici, consil. 395. nu. 4.

Syndicatus instrumentum si contineat illa uerba, pro omni, & quacunque quantitate pecuniarum, qua communitas apparebit debitorum &c. an possint syndici transigere, & minuere, uel statuere summam, quod sic, consil. 395. nu. 5. cum seq.

Syndicorum conventionem, calculationem, seu transactionem uidetur communitas ratificasse ex solutione, consil. 395. nu. 9.

Syndici confessio an, & quando prauiudet communitati, uide supra, Confessio.

Syndici, seu officiales monasteriorum a quibus eligantur, uide supra, Monasterium.

SINE, & absque. Iste dictio non solent stare in uim exceptionis, consil. 742. num. 16.

SINGULA quae non profunt, multa iuuant &c. consil. 339. nu. 9. & uide supra, Regula est &c.

SINGULARIS numerus quandoque uerificatur in plurali, uide in consil. 243. nu. 3. & supra, Numerus, & supra, Pluralis.

SITA, & iacentia &c. Iste dictio scripta per notarium imperfecto modo quod ad ultimam syllabam, debent intelligi in sensu magis uerisimili, & qui uerbis praecedentibus, & sequentibus, & menti testatoris magis conuenit, prout idem dicitur de dictione, &c. consil. 410. num. 8.

SOCIETVM vaccarum, & animalium & cetera uide infra, Societas.

SOCIETAS, SOCIVS. Societas omnium bonorum an, & quando censetur contracta inter fratres simul habitantes, consil. 144. numero 6.

Societas non faciliè censetur contracta inter aliquos, neque bona censentur inter eos communicata quod ad proprietatem, licet aliquo tempore habitauerint simul, & perceperint redditus bonorum communiter, quando non erat negotiatio, consilio 317. numero 7.

Societas an censetur contracta inter fratres communiter habitantes, & an ea, quae nondum sunt communicata inter fratres, ueniant in diuisionem, consil. 378. nu. 6.

Societas. An, & quando fratres censentur socij omnium bonorum, uide in consil. 385.

Societas omnium bonorum non existente inter fratres, non potest censi donatio pecuniarum praestitarum &c. si in instrumento dictum fuit, quod animo repetendi &c. quando pecuniae praestitae per aliquem possint repeti, etiam quod essent socij omnium bonorum, consil. 385. num. 3.

Societas omnium bonorum saltem tacite censetur contracta inter fratres, dato quod non negotiarentur, dummodo haberent patrimonium commune pro diuisione, & in ea communione perseverauerint longo aliquo tempore, & omnes redditus, omnia emolumenta, & onera omnia promiscue habuerint, consil. 385. num. 6.

Index D.Vinc. Annibaldi. In omnia

- Socij omnium bonorū censentur fuisse fratres, si per annos multos simul habitauerūt, & oēs acquisierunt bona, & negotiati sunt, & omnia posuerunt in commune: & omnia tenentur communicare in diuisione, & etiam protocola: & quid si unus non communicauit dotem, consil. 420. nu. 1.**
- Societas tacita quādo censetur fuisse contracta inter fratres post mortem patris, & in omnibus bonis, & in negotiatione: & quid quando aliquis ex fratribus erat minor, adultus, uel pupillus, & non negotiatur: & quid quando fratres alij maiores scripserunt libros proprio eorum nomine tantum, non facta mentione de alio fratre minore: quid de iure communi: & quid secundum statuta Mediolani, uide in consil. 533.**
- Societas inter omnes fratres quando censetur fuisse contracta post mortem patris, etiam, quod aliquis ex fratribus esset minor: & praesertim in negotiatione pannorum, quam exercuerunt &c, consil. 533. num. 1.**
- Societas tacita omnium bonorum ex quibus requisitis censetur contracta, remissiuē: & quod sufficiat eum ex fratribus, qui erat minor, fuisse adultum: secus si erat pupillus, & non omnes fratres negotiabantur, & aliqui erant absentes, ut in casu Decij allegato, consil. 533. num. 2.**
- Societas censetur etiam contracta, quamuis unus ex fratribus non negotiaretur, si cetera communicabantur, consil. 533. num. 3.**
- Societas censetur contracta inter omnes fratres in negotiatione, quamuis alij fratres confecerint libros proprijs nominibus, nō facta mentione eius fratris minoris, qui erat adultus: & compelli nunc possunt ad communicandum emolumentum talis negotiationis, postquam constat, quod re ipsa fuerunt socij & in negotiatione, & in alijs bonis, consil. 533. num. 4.**
- Quod propriē fieri solet, quādo aliquis frater maior etate in praedictum fratris minoris sibi acquirit: uel suo nomini tantum ascribit negotium, d. consil. 533. num. 5.**
- Et quod communicanda sit pecunia, & nō res, loquitur Bar. quādo unus non negotiatur, d. consil. 533. nu. 6.**
- Et an obster praedictis illa ratio, quod si ex negotiatione prouenisset damnum, potuisset ille frater minor recusare societatem &c. d. consil. 533. num. 7.**
- Societas quod censetur contracta inter fratres, omnes post mortem patris, etiam, quod aliqui ex fratribus sint minores, etiam pupilli, res est clarissima, secundum statuta Mediolani: etiam quod fratres maiores scripserint libros suo tantum nomine: etiam quod unus ex fratribus tantum res sit acquisita, consil. 533. num. 9. cum sequent.**
- Societas non censetur contracta inter dominum, & colonum partiarium, uide sup. Colonus partiarus.**
- Societas nunquam censetur contracta, nisi communicatum sit dominum alicuius rei, consil. 735. nu. 7.**
- Societas. An filij unius fratris sint dotandae de communibus bonis: & an dotes traditae per patrum repetantur, uide in consilio 385.**
- Societas. Fratres quando sunt socij omnium bonorum, licet multi uoluerint, quod filiae unius eorum non sunt dotandae de communibus bonis, uerior tamen uidetur opinio contraria: & tantomagis quando iam fuit dos tradita, altero sciente, & non contradicente & fortius quando expressus consensus amborum fratrum interuenit, consil. 385. nu. 7.**
- Societas. Fratres si non erant socij omnium bonorum, filiae unius non erant dotandae de communibus bonis: sed si iam fuerunt dotatae, & de expresso consensu, & contractu utriusque, censetur patruus uoluisse donare, tum fauore dotis, tum fauore sanguinis, consil. 385. nu. 8.**
- Sociorum unus, uel unus ex fratribus si donat rem communem uxori, & alij fratres id sciunt, seu socij, & non contradicant, censentur etiam portiones suas donasse, consil. 12. nu. 2.**
- Societas. In societate si fratres maiores in negotiationem plus exposuerunt, quam alter frater minor, saltem de equitate debent habere maiorem portionem lucri ad ratam: non est tamen hoc sine difficultate, etiam secundum ius commune: amabiliter tamen potest id admitti, consil. 533. nu. 12.**
- Societas quando fuit facta inter aliquos, & conuentum, quod omnes ponant aequaliter: & postea unus nihil ponit: alius ponit minus: & alius ponit plus: quid iuris, uide in consil. 53.**
- Societatis de natura est, quod sicut partes lucri debent esse aequales, ita etiam contributio rerum, super quibus sit societas, debet esse aequalis, quae si non sit aequalis, neque etiam aequales erunt partes lucri, consil. 53. num. 1.**
- Socius, qui nihil contribuit, & se in societatem postea non intro-missit, censetur societati renuntiasse, potestque a socijs conueniri ad interesse, consil. 53. num. 4.**
- Et qui contulit minus, an admittatur ad aequalem portionem lucra, d. consil. 53. nu. 5.**
- Et qui contulit minus ex negligentia, uel dolo &c. tenetur socijs ad interesse, d. consil. 53. nu. 6.**
- Societatis partes an debeant esse aequales, & quomodo, quādo omnes socij contulerunt & operam, & pecuniam, seu res alias, sed**
- unus mille, alius ducentum, & nihil conuentum est, uide in consil. 343.**
- Societatis partes quo pacto constituendae sint, quando quilibet ex socijs contulit & operam, & pecuniam, seu res alias, sed non aequaliter, quia unus mille, & alius ducentum: & magis communis; & uerior opinio est, quod partes constitui debeant non equales, inspecta quantitate, sed aequales inspecta proportionem pecuniae, seu rei in societatem collatae, & quae sit ratio, consil. 343. numero 1. cum numero sequent. usque ad finem consilij, & etiam numero 6. ubi etiam de ueriori, & magis communi opinione supradicta.**
- Societatis partes in dubio quod debeant esse aequales, id restringitur ad casum, quo aequaliter collata fuit pecunia in societate, consil. 343. nu. 2.**
- Societas solet esse tanquam quaedam frateritas, in qua semper cōsiderari debet aequitas, & id, quod bonus quilibet uir statueret, & ideo tacite uidetur conuentum, ut qui plus aris contulit, & consequens plus dispendij, & periculi sustinet, plus etiam emolumenti speret, & consequatur, consil. 343. nu. 3.**
- Societatis partis inaequales constitui non possunt, etiam partibus uolentibus, nisi inaequalis etiam fuerit contributio pecuniae in societatem, & constitutio partium regulanda est a contributione rerum, reiecta qualibet passionem in contrarium concepta, consil. 343. num. 4.**
- Societatis partium constitutio si commissa sit arbitrio boni uiri, quale debeat esse arbitrium boni uiri, consil. 343. nu. 5.**
- Societas. In societate semper illud actum uidetur, quod equitati, & boni uiri iudicio conuenit, consil. 343. nu. 6.**
- Societas. Opera unius ex socijs, qui minus pecuniarum contulit in societatem, si ualde excedat operam alterius socij, tunc fortē pro constituendis partibus recurrendum esset ad arbitrium boni uiri, secundum Bal. & an id sit uerum, & quando id procedat, consil. 343. nu. 8.**
- Societatis in materia, uide aliqua in consil. 547.**
- Societas. Creditum, seu nomen debitoris proueniens ex causa societatis, pertinet ad socios secundum proportionem ipsius societatis, consil. 547. num. 1.**
- Societas, uel negotiatio ubi tractata fuit, in eo loco debet actor tractare petitionem suam, quando ab ea societate, uel negotiatione dependet ipsa petitio, consil. 251. num. 21.**
- Socius. Pactum inter duos ex socijs non obligat alios socios, consil. 251. nu. 30.**
- Societas. De libro rationum societatis, uide in consil. 276.**
- Societatis liber solet de iure facere maiorem fidem, quam liber hominis privati tantum, consil. 276. nu. 9.**
- Societas. Creditoribus contrahentibus cum uno ex multis socijs competit actio contra omnes socios, & possunt creditores agere contra quemlibet ex socijs in solidum, & semper censetur tacite actum, quod ceteri socij commiserint curam uni ex eis, consil. 276. nu. 25.**
- Socius non potest distrāhere nisi partem suam, sed ubi cessat fraus censentur socij inuicem habere tacitum mandatum de alienando etiam partem socij, quod tamen procedit duntaxat quod ad res, quae de natura societatis sunt uenales, consil. 547. nu. 4.**
- Socius potest de tota re disponere, & quilibet ex socijs censetur habere tacitum mandatum, ut possit in solidum disponere de qualibet re societatis, sed hoc restringitur ad casum, quo unus ex socijs uult alienare rem aliquam, quae ex natura societatis debet uendi, quia tunc ex necessitate ferē societatis, & ex naturali ratione conceditur, quod possit totam alienare, quia alioquin non posset commodē negotium societatis exercere: secus si ratio ipsa non militet, consil. 547. num. 23.**
- Societate finita, cessat supradictum tacitum mandatum inter socios, neque potest socius aliquid amplius facere, consil. 547. numero 24.**
- Socius censetur legare partem suam, & non partem socij, consil. 743. nu. 4.**
- Socij plures si sint unius negotiationis, & unus facit actū alijs scientibus, & patientibus &c. quando censetur factus ab omnibus, & an censetur inductum tacitum mandatum, & quid si illis ignorantibus &c. uide in consil. 744.**
- Socij plures si sint unius negotiationis, & administrationis, & fiat actus per unum de uoluntate aliorum, perinde est ac si ceteri omnes fecissent, consil. 744. nu. 1.**
- Et actus censetur factus de uoluntate aliorum, quando factus fuit ipsis scientibus, & non protestantibus, neque contradicentibus, & talis patientia habet uim mandati, & inducitur tacitum mandatum, dicto consilio 774. numero 2. cum numero sequentis.**
- Socius. Quae dicuntur de infortioribus, & exercitoribus, locum etiam habent in pluribus socijs unius administrationis, seu negotiationis, consil. 744. nu. 3.**
- Et contradictio aliorum sociorum non ualeat, quando res non est integra: & non debet repentina uariatio contrahentes decipere, d. consil. 744. nu. 4.**
- Socius. Qui contraxit cum uno ex pluribus socijs, cum quo consueuerat**

Confilia D. Iacobi de Alba.

- fueerat contrahere, censetur bene contraxisse propter bonam fidem, & iustissimam causam ignorantiam, quæ fundatur in consuetudine, dato quod ille non haberet facultatem, & quod alij socij ignorarent &c. ne contrahentes decipiantur, consilio 744. nume. 6.
- Et succurritur ei, qui contrahit cum illo, quem reperit prepositum negotiationi, siue de iure sit prepositus, siue aliter; & quæ sit ratio d. conf. 744. nu. 7. cum nu. seq.
- Socius. Mandatum tacitum si colligitur ex remissione, quam cæteri omnes socij vel de vniuersitate faciunt in ynum, censetur omnes fecisse id, quod ille fecit, conf. 744. nu. 10.
- Socij, & quicunque administratores, seu qui se intromittunt in negotiis pertinentibus ad alios in totum, vel in partem, tenentur reddere rationem negotiationis suæ, & conficere librum, & in eo describere negotia ligillatim; & particulariter, & distincte: & præsertim socius, qui recepit sapius pecunias ad emendum merces; alias præsumitur dolus, & potest aduersus eos iurari in litem, consilio 302, numero 1. & vide supra, Iuramentum in litem.
- Socius. Attestatio aliquorum mercatorum, quod socius, qui peregre proficiscitur ad emendum, non solet conficere nisi quosdam quinternatos, quos reuersus tradit alijs, an valeat, consilio 302, nume. 6.
- Socio inuito an quis possit facere aliquid in re communi, vide etiam supra, Communis res.
- Socij prohibentis melior est conditio in loco, seu re communi: sed melior est conditio socij volentis vti ipsa re ad usum destinatum, & curandum non est de prohibitione alterius socij, consil. 403. nu. 8.
- Sociorum vnus si negligit, vel resistit, tunc potest alius illo inuito totum Caltrum defendere, conf. 403. nu. 9.
- Sociorum vnus potest inuitis alijs rem totam communem reficere, & ab illis postea ratam portionem impensarum repetere, conf. 403. nu. 10.
- Socius potest habitare totam domum communem sine solutione alicuius pensionis, nec per hoc intelligitur illam possidere in solidum, conf. 778. nu. 25.
- Socius si habitat totam domum communem, non præsumitur dolo fecisse, sed tantum dicitur habitasse ratione partis suæ: nec alter socius dicitur desisse possidere, si non fuit prohibitus ingredi, vel expulsus &c. conf. 778. nu. 26.
- Societas. Conuentio an fieri possit inter fratres, quod saltem per decem annos quicquid lucri deueniet alicui eorum vel titulo hæreditatis, vel legati, aut fideicommissi, vel donationis &c. debeat esse commune inter eos; & quod valeant de iure tales conuentiones, conf. 568. nu. 27.
- Societas omnium bonorum si sit contracta, ueniunt in eam hereditas, legatum, donatio, etiam si nihil expressum sit de eis: multo magis si specialiter, & expresse sit contracta societas super eis, conf. 568. nu. 28.
- Societas fieri potest ad tempus, conf. 568. nu. 29. & finitur morte socij, nec transit ad hæredes, vel filios, ut ibi addo ego d. nu. 29.
- Sociorum vnus si amisit res penitus suas, quas tamen secum habebat ratione societatis, erit damnum commune cum cæteris socijs, conf. 735. nu. 3.
- Societas quadrigæ uendendæ quando fuit contracta, si vnus teneatur ponere æquum, & alter tres equos, ita ut pretium pro rata diuidatur, si æquus alterius pereat, an pereat periculo societatis: quod non, conf. 735. nu. 11.
- Societas, seu socidum. Væxæ datæ in socidam remanent in dominio datoris: & partus nati sequuntur matres: & quauis sint communicandi, non tamen transit dominium ante diuisionem, consil. 248. nu. 10.
- Socius criminis an possit esse testis: & qui propriè dicantur socij criminis, conf. 149. nu. 6. & vide infra, Testis.
- Socius, qui accepit pecunias post mortem socij, vel cum uideret eum in extremis, non censetur commississe furtum, uel delictum, sed censetur accepisse uel quia erat creditor, uel ut esse sibi cautum pro negotijs societatis, conf. 296. nu. 1.
- Socius, qui accepit pecunias post mortem socij, dato quod indebitè accepisset, & teneretur restituere, non tamen potest puniri criminaliter, conf. 296. nu. 5.
- SOCIIVS sibi contrarius, conf. 106. nu. 15.
- Socinus quod uariauerit, conf. 484. nu. 34.
- Socinus locus incidenter, & sine consideratione, consilio 205, num. 21.
- SOLEMNITAS. Præsumptio proueniens ex solemnitate, succumbit præsumptioni prouenienti ex ipsa re, seu ex substantia, consil. 119. nu. 46.
- Solemnitates præsumuntur in rebus ecclesiæ ex longo tempore, uide supra, Ecclesia.
- Solemnitas. Defectus quando clarè apparet ex instrumento, nunquam poterit suppleri, neque præsumitur pro solemnitate, consil. 135. nu. 6.
- Solemnitas quælibet præsumitur interuenisse propter lögum tempus, uide etiam infra, Tempus.
- Solemnitas an præsumatur, quando de ipsis actis constat, & ex eis appareat rem fuisse imperfectam, & ineptam, consilio 195. numero 18.
- Solemnitas an suppleatur per iuramentum, uide supra, Iuramentum.
- Solemnitates satis dicuntur enuntiatæ, si in instrumento dictum sit, quod fuit adhibita causæ cognitio, licet non enumerentur nominatim singulæ solemnitates, conf. 205. nu. 27.
- Solemnitas. Statutum Mediolani non inspicitur circa solemnitatem contractus donationis celebratæ in Ciuitate Comensi: & in solemnitatibus debet inspicere locus celebrati contractus, & deinde talis contractus porrigit effectum suum ubique, consil. 207. nu. 18. & uide supra, Contractus.
- Solemnitas. In solemnitatibus quod inspicatur locus contractus celebrati, uide supra, Contractus.
- Solemnitas. In respicientibus solemnitatem actus, licet debeat inspicere locus, in quo actus fit, quod etiam procedit in forensibus, secus tamen est in his, quæ pertinent ad decissionem &c. consil. 277. nu. 6. & uide infra, Statutum.
- Solemnitas extrinseca præsumitur, si vnus de duobus interueniat, uidelicet uel quod enuntiata sit in instrumento: uel quod effluerit notabile spatium temporis, puta 30. annorum: & est magis communis opinio: quæ præsumptio multo magis procedit, si secuta fuerit continua obseruantia contractus, consil. 342. num. 44.
- Solemnitates præsumuntur interuenisse ex longo cursu temporis: & an talis præsumptio cesset, quando ex instrumento constat de ineptitudine negotij: & quomodo illud procedat: & quando præsumatur pro solemnitatibus, etiam non enuntiatis, uel enuntiatis imperfectè, conf. 342. nu. 53.
- Solemnitates an præsumantur interuenisse in instrumento antiquo, uide infra, Tempus.
- Solemnitatis modicæ omissio non uitiatur, etiam si talis solemnitas sit de forma, conf. 393. nu. 10.
- Solemnitas requiritur in actu dispositiuo, non autem in actu declaratiuo, conf. 571. nu. 2. & supra, Declaratio.
- Solemnitas quando sit de forma, & quando de probatione, uide supra, Forma.
- Solemnitates seruandæ per mulieres in contractibus eas obligantibus, an satis sit, quod adhibeantur in mandato, uel ratihabitio ne ipsius mulieris, conf. 45. nu. 7.
- Solemnitatis probatorie ex defectu uitiatur omnia contenta in dispositione, etiam si adesset iuramentum, uel quid aliud simile, per quod soleat alias sustineri dispositio, & totus ipse actus est nullus momenti, quia nullam facit fidem: ideoque non potest allegari uel iuramentum, uel clausula codicillaris, uel quicquam aliud in ea dispositione comprehensum: quia quemadmodum non præstatur fides ipsi instrumento in vna parte, ita nec in alia, conf. 271. nu. 25.
- SOLITVM. Argumentum a solitis ualeat, conf. 51. nu. 18.
- Solium. Bonum est argumentum a solitis, conf. 211. nu. 11.
- Solium. Quælibet dispositio debet intelligi iuxta solitum: quod tamen procedit in ambiguis, secus in claris, consil. 622. nu. 1.
- Solitus quis dicitur etiam ex unico actu, si aliud non extet in contrarium, conf. 119. nu. 29.
- Solita, uel consueta præstatio longi temporis &c. uide supra, Præstatio, & supra, Possessorium.
- Solium. Actus insoliti arguunt suspicionem, uide supra, Actus.
- SOLVTIO, & promissio, paribus terminis procedunt, consil. 122. nume. 3.
- Solutio, & idonea promissio, regulariter equiparantur, consil. 226. nume. 34.
- Solutio facta per tertium prodest ad euitandam caducitatem, uide supra, Caducitas.
- Solutio. Si contingat mutatio mensuræ, & quis perseueret in solutione ultra modum mensuræ, non tamen sibi præiudicat, uide supra, Mensura.
- Solutio facta cum reservatione iurium suorum non præiudicat: neque emphiteota sibi præiudicat soluendo hoc modo canonem, conf. 118. nu. 23.
- Solvens cum protestatione de non sibi præiudicando, cõseruat ius suum, conf. 141. nu. 23.
- Solutionis in actu si debitor protestatus fuit, & creditor contradixit, & solvens uidetur acquiescisse contradictioni, quia nihil amplius dixit in contrarium, quinimo soluit, talis protestatio habetur pro non facta, conf. 706. nu. 1.
- Solutio, & e contrario non solutio, an, & quomodo præsumantur, uide in conf. 789.
- Solutio. Non solutio conuenit statui naturali magis, quam solutio: & solutio est facti, quæ in dubio præsumenda non est, conf. 789. nu. 4.
- Solutionem alleganti, & iuranti se soluisse, ac credatur, conf. 757. num. 2.
- Solutio probari etiam potest per præsumptiones, consilio 757. numero 5.
- Solutio an probetur per iuramentum soluentis, inuito creditore: quid

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

quid in rustico solvente, confilio 757. nume. 8.
 solutionis probatio per iuramentum quod non sufficiat: & quod remedium detur soluenti in secreto, conf. 757. nu. 10.
 solutio debet constare per plenissimas probationes, quando constat de debito per instrumentum, conf. 757. nu. 18.
 Solutio. Ratio loci an consideretur quod ad solutionem factam sine testibus, ut sit difficilis probatio & c. conf. 757. nu. 24.
 solutio triennalis arguit in præteritum factam solutionem, confil. 789. nu. 5.
 solutionem minimè in præteritum fuisse factam, fortius præsumendum est ex non solutione, conf. 789. nu. 6.
 soluere pensionem si quis perseverauit aliquibus annis, præsumitur etiam soluisse annis intermediis, conf. 126. nu. 4.
 solutio trium annorum facit præsumi solutionem reliquorum omnium annorum præcedentium: & tex. in l. quicumque. C. de apoch. publi. lib. 10. qui ad hoc allegatur, loquens de præditi butarijs, porrigitur & ad emphitheosim, & ad locationem, & ad quemcumque alium similem contractum, confilio 548. nu. 6.
 solutio censetur facta uigore præcedentis promissionis, confil. 9. num. 13.
 solutio præsumitur facta ex causa præcedentis obligationis, conf. 126. nu. 6.
 solutio qualis apparet, talis præsumitur fuisse concessio, conf. 153. num. 15.
 solutionis qualitas demonstrat qualitatem obligationis, conf. 175. num. 12.
 solutio sæpius facta solet declarare, quæ, & qualis fuerit causa ipsius solutionis, conf. 354. nu. 6.
 solutio præsumitur facta ex causa, de qua in alio instrumento, de quo controuertitur, quando in instrumento confessionis solutionis dicitur, pro parte solutionis debite tam frumenti, quam pecuniarum & c. conf. 395. nu. 8.
 solutio pecuniarum intelligitur in causam antiquiorem, fortiorè, & grauiorem, conf. 211. nu. 18.
 solutio ubi est facta alicui creditori ex una causa tantum, necesse habet creditor quod recepit in eam imputare: & imputatio ita fit utque solutum est, conf. 211. nu. 19.
 solutio facta cedit in causam grauiorem, quanuis sit posterior, id est, ad euitandam pœnam: & quomodo id procedat, conf. 259. nume. 7.
 solutio quod censetur facta, & debeat conuerti in vnâ causam, & non in aliam præsertim in societate: & late de interpretatione cuiusdam contractus, & solutionis factæ, in quam causam si licet fuisset facta & c. uide in conf. 547.
 solutio alicuius summæ siue conuersa sit in causam instrumenti conuentam cum Titio siue in eam non sit conuersa, haberi tamen debet quod ad eum perinde ac si in eam fuisset conuersa, quando stetit per eum: & ei imputandum est, si postea in aliam causam uoluit eam conuvertere, conf. 547. nu. 14.
 solutio pecuniarum designata in vnâ causam, potest per creditorem, & debitorem conuerti in aliam causam, prout eis placet, conf. 547. nu. 16.
 solutio facta simpliciter, debet censi facta potius ad extinguendum debitum ipsius soluentis, quam ad extinguendum debitum alterius personæ, pro qua promississet, conf. 576. nu. 8.
 solutio pecuniarum censetur facta per aliquem ad extinctionem proprii debiti sui magis, quam ad extinctionem debiti fideiusforij: & quid si creditor elegit, in quam causam cederet ea solutio, debitor autem etiam elegit: & quod præferatur electio debitoris, conf. 577. nu. 19.
 solutio debiti quando censetur facta fuisse, & extincta omnis obligatio, & translatum dominium bonorum: & ex quibus coniecturis, conf. 517. nu. 1.
 solutionem quis fecisse non censetur, nisi ita sciisset rem ita se habere & c. conf. 523. nu. 6.
 solutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, conf. 628. num. 9.
 solutionem confessiones an probent quem esse heredem & c. uide supra, Heres.
 solutio pensionis si fiebat pro aliquibus bonis, bona ipsa præsumuntur adhuc esse apud soluentem, vel eius heredes, licet iam multis annis soluta non fuerit ipsa pensio, nisi probetur contrarium, conf. 126. nu. 3.
 solutio pensionis præsumitur facta de mandato eorum, quorum nomine fuit soluta, conf. 126. nu. 5.
 soluere aliquid mihi solitus si quis fuit per longum tempus & c. & an rusticus, qui aliquando aliquid soluit compellatur in futurum etiam, conf. 175. nu. 8. & uide supra, Præstatio.
 solutio facienda quando habet terminum præstitutum, dies interpellat pro homine, uide supra, Dies.
 soluere an dicatur, qui compensat, uide supra, Compensatio.
 solutio si sit facta per aliquem, qui non erat obligatus, datur ei restitutio in integrum, uide supra, Restitutio in integrum.
 solutio si facta fuit, quæ mero iure fieri non debebat, sed tantum naturali equitate, repeti non potest, conf. 210. nu. 22.
 solutum indebitè an repetatur, si erat debitum sub conditione: itè

si non fuit solutum expressè, sed per se creditor percepit & c. conf. 25. nu. 13.
 solutio si facta fuit, & facta apocha, seu confessio solutionis, & amissa, non auditur eam iterum petens, si de solutione constat ex libris communitalis, conf. 33. nu. 2.
 solutionis dilatio censetur quedam diminutio pretij: & è conuerso solutio ante diem ceterum aliquid plus continere, conf. 107. nu. 3.
 solutio, uel satisfactio legatorum, uel debitorum, si simpliciter, & generaliter ordinata, uel demãdata fuit per testatorem, an comprehendatur legatum, uel debitum inefficax, uel suspensum & c. & de materia l. si is cui §. flauius. ff. de solutio. uide in conf. 109.
 solutio. Mandatum simplex, uel generale de soluendo debita, non comprehendit debitum inefficax, conf. 109. nu. 12. sed uide ibidem nu. 23.
 solui debita si simpliciter mandat testator, est perinde ac si dixisset, omnia debita, conf. 109. nu. 14.
 solutio. Confirmatio seu mandatum quod soluantur legata, comprehendit legatum, quod alias erat inualidum sine tali mandato, & confirmatione, & non ea, quæ sunt ualida, & quæ non indigebant ea confirmatione, & mandato, conf. 109. nu. 17.
 solutio. Mandatum generale de soluendo legata, uel debita, an comprehendat legata, uel debita inefficacia: & quando: & quo modo procedant tradita in §. flauius. ff. de solutio. confilio 109. num. 23.
 solutio. Sub generali mandato de soluendis legatis facto in ultima uoluntate, comprehenditur etiam legatum debitum saltem naturaliter, & in foro conscientie, conf. 109. nu. 25.
 solutio. Lex præsumit, quod uerus creditor sibi ipsi soluat, quando ei se præstat occasio, conf. 251. nu. 38.
 solutionem fieri ex redditibus, seu fructibus bonorum si mandauit testator, debetur omnino legatum, etiam nõ habita ratione fructuum: & causa demonstrandi modum solutionis censetur adiecta illa uerba, ex fructibus & c. conf. 273. nu. 1. & uide supra, legatum, & supra, Fructus.
 solutio legati quado designatur de fructibus & c. & quid si fructus non sufficiant, uide supra, Fructus.
 soluendi onus quanuis unus assumat pro alio, non tamen acquiri tur actio illi creditori absenti, nisi aliquis sit stipulatus pro eo, conf. 276. nu. 24.
 soluere, uel præstare bis idem nemo uelle præsumitur ex iuris præsumptione, conf. 294. nu. 2.
 solui aliud pro alio an & quando possit inuito creditore, confilio 300. nu. 5.
 soluens non uero domino, an sit liberatus, uide in conf. 318.
 solutio. Debitor seu conductor si soluit Camere, & negotia gessit cum Camera, quæ detinebat bona, & se gerebat pro domino, & debitor erat sub iurisdictione Camere, tunc censetur bene soluisse, & negotia ualide gessisse, & fuit liberatus, confilio 318. nume. 1.
 Et an talis debitor soluens alteri, quam domino, debuit expectare compulsionem, seu uim aliquam specialem: & quid si pars debiti soluit, & alia pars fuit sibi remissa iuste, uel iniuste d. conf. 318. nu. 2. cum nu. seq.
 solutum non uero domino, quando censetur fuisse bene solutum, conf. 318. nu. 38.
 soluens non uero domino, tria facere debet, denuntiare uero domino, se defendere pro uiribus, & probare compulsionem: & quando ab his excusetur, conf. 318. nu. 39.
 solutio facta falso, seu non uero creditori, an liberet debitorem, uide etiam supra, Debitor, & etiam in conf. 3.
 solutio si fiat ei, qui missus fuit cum chirographo, seu literis, uel cum aliquo signo, & aufugit cum pecunijs, an soluens sit liberatus, uide supra, Debitor.
 soluendo creditori, creditoris de eius uoluntate, censetur fieri solutio ipsi creditori immediato: & idem de solutione, quæ fit marito per debitores uxoris, conf. 469. nu. 3.
 solutio, seu datio in solutum censetur aliquando fieri breui manu alteri, & unus actus occultatur, licet non appareat, conf. 469. num. 4.
 solutio. De datione in solutum, uide supra, Datio in solutum.
 solutioni quando persona adijcitur, solet id ei concedi uel ex causa donationis, uel ut deinde recipiens teneatur refundere actio ne mandati, uel negotiorum gestorum: & multo magis censetur concedi in causam solutionis, si id concedatur alicui, qui sit creditor, conf. 339. nu. 11.
 soluens partem, præsumitur debitor totius, conf. 395. nu. 7. & uide supra, Debitor, Debitum.
 soluendo non esse aliquem, quomodo probetur, uide supra, Paupertas.
 solutio. Verba illa, *se gli fanno buoni scudi*. 200. nihil aliud significant, nisi quod soluendi sint ipsi scuti 200. cor. fil. 527. nu. 4.
 solutiones an censeantur liquide, si sint descripte in libris, quibus adhibetur fides, conf. 575. nu. 15.
 solutio. Iustum est desiderium illius, qui uult esse certus de cautione soluendi, conf. 747. nu. 4.
 solutio census si facta fuit iam multo tempore uno modo, an præsumatur,

sumatur, quod semper facta fuerit eodem modo, ut non possit immutari, vel augeri &c. conf. 67. nu. 9. & supra, Onera.

Solutio an censetur facta tota nomine proprio, an etiam nomine alterius, ut sui coheredis &c. vide in conf. 2.

Solvens ut hares, & virtute testamenti, censetur per omnia solvere, ut continetur in testamento, conf. 3. nu. 6.

SORS. A iudicio sortis non appellatur, conf. 286. nu. 12. nec in his, quæ dependent a sorte, uel casu fortuito, datur restitutio in integrum, ibidem nu. 11.

Sors, seu iudicium sortis non habet locum, nisi in casibus a iure expressis: & in casibus expressis id intelligitur, utraque parte volente, conf. 334. nu. 21.

Sortis iudicium videtur esse permissum, ubicunque non reperitur expresse prohibitum, cum scilicet non agitur de diuinatione, uel de simili aliquo actu, qui sit aduersus Christianam fidem, conf. 701. nu. 11.

Sortis iudicium non habet locum in beneficialibus, consilio 334. num. 22.

SPECIES, seu tanquam species iudicari debet pecunia deposita in arca, uel in sacculo obsignata, conf. 3. nu. 5.

SPECIALE, uide supra, Generale.

SPECIFICATVM. Quando aliquid non potest uerificari, nisi in una re, illa habetur pro specificata, conf. 323. nu. 16.

SPECVLATOR decedat, conf. 205. nu. 76.

SPOLIATVS, SPOLIATIO. Spoliatus auctoritate Iudicis non est restituendus, conf. 128. nu. 2.

Spoliare non dicitur, qui mittitur in possessionem auctoritate Iudicis: & quod auctoritas Iudicis nihil operetur, si pars non fuit citata, id procedit, quando quis a se ipso ingreditur possessionem, licet habeat licentiam a Iudice: secus si ducatur in possessionem per nuntium publicum, conf. 159. nu. 33.

Spoliatus non dicitur, qui fuit prius citatus, conf. 242. nu. 2.

Spoliatus censetur, & ante omnia est restituendus, prius a Iudice uirtute sententiae nullæ: & multo magis quando non solum non fuit processum rite, sed nec etiam recte: & ueniunt etiam fructus interim percepti per ipsum iniustum possessorem: neque excusat auctoritas Iudicis, conf. 287. nu. 56. & 57.

Spoliatus a iudice, uel a principe, an restituatur: & quomodo competat, uel procedat iudicium c. redintegrandæ, seu recuperandæ: & an admittatur exceptio dominij: & plura de spolio, & de possessorio recuperandæ, uide in conf. 416. & supra, Possessorium.

Spoliatus quanuis ante omnia debeat restitui, hæc tamen regula non procedit, cum quis est spoliatus a iudice: & multo minus si sit spoliatus a principe: & quæ sit ratio, conf. 416. nu. 1.

Spoliatus. In spoliatis a iudice, uel a principe, est necessarium ante omnia docere se iniuste, & inique fuisse spoliatos: & nisi hoc prius discutiatur, non sunt audiendi in possessorio: ut in priuatione feudi &c. conf. 416. nu. 3.

Et quid quando spoliatus prouenit ex causa concernente odium, uel inimicitiam, uel iniuriam ipsius d. conf. 416. nu. 4.

Spolium quando prouenit ex culpa, & facto spoliati, non competit ei remedium c. redintegrandæ, conf. 416. nu. 6.

Spoliatus. De spoliatis a iudice, uel a principe: & an in principe præsumatur iusta causa: & an credatur principi, uide in consilio 433.

Spoliatus a iudice sicut non debet ante omnia restitui, sed debet probare se fuisse iniuste spoliatum: ita etiam non est restituendus is, qui est spoliatus a principe, a maiori ratione, consilio 433. nu. 2.

Spoliatus. In spoliatis a iudice, uel a principe, est necessarium ante omnia docere se fuisse spoliatos iniuste, atque inique: & in hoc prius discutiatur, non sunt audiendi in possessorio: ueluti in priuatione feudi facta per Iudicem, uel principem, conf. 433. nu. 4.

Spoliatus fuisse aliquem, uel priuatum iniuste per principem, an constet eo ipso, quod non probatur contrarium, conf. 433. nu. 5. cum nu. seq.

Spoliatus, seu priuatus a iudice, uel a principe, non restituatur, & ita non obtinet in possessorio recuperandæ: sed id non procedit, quando iudex, uel princeps non processit iudicialiter, sed extra iudicialiter, conf. 434. nu. 1.

Spoliatus a principe non est restituendus: quæ regula licet limitetur, ut non procedat, quando est non rite spoliatus, debet tamen discuti, utrum rite, an non, sit spoliatus, antequam audiamur in possessorio, & sic interim reuocatur iudicium possessoriū, conf. 434. nu. 32.

Spoliatus etiam a iudice, non seruato ordine iuris, præsertim non citatis citandis, est restituendus, conf. 438. nu. 2.

SPOLIATIO. Iudex secularis an possit apponere manum ad fructus beneficiorum: & an censetur tunc spoliare: & an teneatur de spolio ille, ad cuius petitionem id facit princeps, conf. 75. nu. 7.

Spoliatus an sit restituendus, uide aliquod in conf. 195. ad finem.

Spoliatus quod ante omnia sit restituendus, non procedit in beneficialibus, dummodo constet, quod spoliator habet ius potentius, quam spoliatus: & quomodo procedat illud, quod etiam in beneficialibus prædico spoliatus est restituendus, conf. 159. nu. 31.

Spoliatus. Tertius potest opponere contra spoliatum exceptionem dominij, seu tituli habiti ab eo, qui spoliavit, tam in profanis, quam in spiritualibus, conf. 159. nu. 32.

Spoliatus. Nemo potest de spolio conueniri, qui non spoliavit, uel spoliari mandauit, conf. 75. nu. 1.

Spoliare dicitur aduersarium eo ipso quod quis denegat ei pensionem solitam: & est communis opinio, conf. 174. nu. 19.

Spoliatus. Quando quis possidebat ueluti sub conditione, & fuit spoliatus, si conditio cesserit, non est restituendus, consilio 174. numero 27.

Spoliati bonis non dicuntur minores, eo quod fuerint alienata per tutores: & spoliū non cadit in gestis per tutores, uel curatores, conf. 205. nu. 86. & 88. & uide supra, Possessorium.

Spoliatus possessione per uim &c. & de tex. in l. si quis in tantam. C. unde ui: & de statuto puniente inuasionem &c. conf. 746. nu. 7. & 8. cum seq. & uide supra, Possessio.

Spoliatio licitum est incontinenti spoliatores uel expellere, & possessionem suam recuperare: & agenti ad recuperandam possessionem obstat exceptio alterius spoliationis, conf. 778. nu. 30.

Spoliatus si agat rei uendicatione contra uiolentum possessorem, non potest ille referre questionem dominij, præsertim in spoliato, qui haberet titulum, conf. 778. nu. 49.

Spoliatorum restitutio, & attentatorum reuocatio, æquiparantur, conf. 128. nu. 3. sed magis priuilegiatum est attentatorum remedium, ibidem nu. 19.

Spoliatorum remedium est minus priuilegiatum, quam remedium attentatorum, conf. 128. nu. 19.

SPOLIVM in beneficijs ecclesiasticis, seu beneficiatis &c. uide supra, Beneficium.

SPONSALIA. Vide supra, Matrimonium, ubi posui.

SPURIVS. Nepos spurij, & nepos filij naturalis, an succedant ipse si uo ab intestato: & an ex testamento, uide supra, Hæreditas.

Spurius an habeatur pro mortuo ciuilitè: & si institutus est spurij, an statim admittatur substitutus vulgaris, conf. 166. nu. 8.

Spurius an habeatur pro mortuo, uide in conf. 167. nu. 17.

Spurius est capax omnium, excepta hæreditate paterna, conf. 167. nu. 18.

Spurius quod non succedat in hæreditate paterna, sit potius ad refrenandum uitium paternum, quam ratione personæ ipsius spurij, conf. 167. nu. 22. & quomodo spurij sint hæreditatis incapaces, ibidem nu. 23.

Spurij, & deportati differunt in multis in proposito succedendi, & alijs, & uide in quibus, conf. 167. nu. 20.

Spurius. Nati ex spurio non habentur pro non natis, sicut habentur, nati ex deportatis, conf. 167. nu. 21.

Spurius in quo proposito æquiparetur deportatis, & damnatis: & quod spurij non habeatur pro mortuo, conf. 167. nu. 24.

Spurius an habeatur saltem pro mortuo, quando agitur de hæreditate paterna, in qua ipsa fuit institutus, conf. 167. nu. 25.

Spurius licet habendus esset pro mortuo, quando agitur de hæreditate paterna, in qua fuit institutus, scilicet quod ad illam hæreditatem, non tamen habetur pro mortuo, ut admittatur substitutus ei sub conditione, si decesserit sine liberis, quia non habetur pro mortuo tunc absolute, nec quod ad procreandos liberos, conf. 167. nu. 26.

Spurius. Filij per legitimum matrimonium nati ex spurio faciunt deficere conditionem, si decesserit sine liberis, & excludunt tali ter substitutum, & dicuntur successibiles: & de intelligentia text. in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Treb. conf. 167. nu. 35.

Spurij institui filij, qui credebatur recte legitimatus &c. excludunt substitutum ipsi spurio, si decesserit sine liberis, conf. 167. nu. 37.

Spurij, seu filij naturalis filij, uel nepotes quomodo faciant deficere conditionem, & excludant substitutum, consilio 167. nu. 43.

Spurij omnino censentur esse, & in capaces ad succedendum, patri, uel matri, filij nati ex marito habente uxorem, & tex. muliere soluta, quæ tamen non erat publica meretrix: quia censentur nati ex damnato coitu: & potest puniri de stupro maritus, si talis femina erat uel uirgo, uel uidua: & filij sunt in successibiles, præsertim si eam habebat loco concubinæ, conf. 692. nu. 1.

Et talis mulier, quam habuit pro concubina, præsumitur fuisse uirgo ab initio, quando ipse habuit rem cum ea. d. conf. 692. num. 2.

Spurios nihil est quod soleat repellere ab honoribus, uel dignitatibus, nisi infamia, conf. 685. nu. 4.

Spurius an possit esse decurio, & habere similia officia in communitate, uide supra, consiliarius.

Spurio hæreditatem restituere si quis tacite sit rogatus, uel etiam palam &c. quid iuris, uide in consilio 42. & supra, Hæres, Hæreditas.

Spurij an possint succedere, uide in consilio 37. & supra, Hæreditas.

Spurij nihil potest relinqui de iure civili, conf. 44. nu. 2.

Spurij debent relinqui alimenta de iure canonico, uel dos loco alimentorum, consilio 44. numero 3. & uide supra, Alimenta, & supra, Dos.

- STATUTVM** in choro habere, propriè attinet ad canonicos, consil. 159. nu. 20.
- STATVS** personæ iudicandus est secundum qualitatem, in qua quis magis præualeat, consil. 167. nu. 19.
- STATVTVM** corrigens ius commune, debet strictè intelligi, & reduci ad ius commune, quantum fieri potest, consilio 138. numero 18.
- Statutum non clarum, est inconueniens, quod corrigat ius commune, consil. 138. nu. 26.
- Statutum ambiguum allegari non potest ad decisionem causarum, consil. 138. num. 27.
- Statutum solet eas interpretationes recipere, quas recipit ius commune, consil. 130. num. 22.
- Statutum, satis est, quod uerificetur in uno casu, consilio 138. numero 20.
- Statutum debet potius intelligi in casu, qui habet maiorem dubitationem, consil. 138. nu. 21.
- Statutum unum debet intelligi potius secundum alia statuta, quam secundum ius commune, consilio 172. nume. 33. & consil. 574. nume. 2.
- Statuta, & decreta recipiunt eas omnes interpretationes, quas ius commune recipit, & dispositio principis, & qualibet alia extraordinaria dispositio, consil. 185. nu. 5.
- Statutorum uerba debent propriè intelligi, consil. 207. nu. 27.
- Statuti principalis intentio inspici debet: & ab ea licet arguentari, consil. 198. nu. 43.
- Statuta extenduntur ad alium casum, qui etiam nullo modo comprehenditur sub proprietate uerborum, si in eo sit maior ratio, & hoc propter absurdum euitandum: & ponit duo exempla, consil. 226. nu. 3.
- Statuta, uel decreta sunt propriè, & strictissime intelligenda: sed quomodo, & quando id procedat, uel non, singularis decisio, consil. 226. nu. 6.
- Statuta propriè intelligi debent, consil. 240. nu. 11.
- Statutorum à uerbis non est recedendum, consil. 240. nu. 8.
- Statuti, seu decreti à uerbis non est recedendum, præsertim in penalis, in quibus non fit extensio, sed sumitur interpretatio in benigniorem partem, consil. 251. nu. 3.
- Statuti una pars declarat aliam, consilio 255. nume. 13. consilio 50. numero 3.
- Statutum debet intelligi, ut reducatur ad æquum sensum, & ius commune, quantum fieri potest, consil. 328. nu. 39.
- Statuta, quantum fieri potest, debent reduci ad ius commune, consil. 422. nume. 2.
- Statutum. Casus à statuto omisus solet remanere in terminis iuris communis, consil. 422. nu. 3. & uide supra, Casus.
- Statutum debet semper aliquid operari ultra ius commune, consil. 430. num. 3.
- Statutum perplexum non attenditur, sed potius ius commune in ea parte, ubi est perplexitas, consil. 457. nu. 12.
- Statutum, seu edictum censetur ampliare facultatem probationis ultra ius commune, ut scilicet aliquid operetur, consil. 512. nu. 2. & supra, Probatio.
- Statuta, & decreta debent intelligi secundum ius commune, quantum fieri potest, consil. 529. nu. 28.
- Statutum unum debet intelligi secundum aliud potius, quam secundum ius commune, consil. 574. numero 2. & consilio 172. numero 33.
- Statutum, uel decretum factum ad interpretationem prioris statuti, uel decreti, debet intelligi secundum terminos, illius, consil. 595. nume. 17.
- Statutum dummodo aliquid operetur, debet reduci ad ius commune, quantum fieri potest, consil. 670. nu. 5.
- Statutum recipit interpretationem secundum ius commune, consil. 746. num. 13.
- Statutum potuit tollere successionem inductam à lege, ciuili, consil. 763. nume. 2.
- Statutum contrarium ubi adest, ius commune non attenditur, quia illi per statutum derogatur, sicut generi per speciem, consil. 763. numero 4.
- Quod tanto magis procedit, quando per statuta reditur ad ius antiquum, d. consil. 763. nu. 5.
- Statutum debet intelligi, ut aliquid operetur, consil. 770. nu. 21.
- Statutum debet intelligi, & restringi secundum ius commune, consil. 4. nu. 28.
- Statuta, & decreta solent recipere interpretationem à iure communi, consil. 30. nu. 1.
- Statuta debent intelligi secundum terminos iuris communis loquentis in eadem materia, consil. 81. numer. 2. sed limita, ut ibidem nume. 31.
- Statutum ubi uiget, censetur corrigere ius commune, & statutum est ius potentius, consil. 81. nu. 4.
- Statutum non debet interpretari secundum ius commune, quando euidenter ab eo differt, uel ei euidenter derogat, consilio 81. numero 31.
- Statutum debet interpretari secundum ius commune, quando ius commune disponit præcisè, & particulariter super eo, super quo disponit statutum, & ita intelligitur illa regula, consil. 81. numero 33.
- Statutum. Nemo debet censerì exclusus per statutum ab eo, quod sibi competit de iure communi, nisi à personis specificatis, consil. 349. nu. 10.
- Statutum unum censetur quandoque, tanquam executio alterius, consil. 375. nu. 7.
- Statutum unum non comprehendit Camera, si per aliud statutum Camera eximitur, & statutum, quantumcunque generale, nunquam censetur rejicere illud, quod deducitur ex alio statuto, consil. 375. nu. 8.
- statutum magis speciale censetur limitare, & declarare statutum magis generale, consil. 375. nu. 9.
- Statutum sequens in dubio solet potius seruari, quam præcedens, consil. 375. nu. 10.
- Statutum generaliter loquens, est generaliter intelligendum: alias violaretur natura ipsius sermonis generalis: & præsertim stante dictione, quæcunque, quæ est uniuersalis, consil. 430. nu. 2.
- Statutum. Quod est contra expressum tenorem statutorum, non habet vires, consil. 440. nu. 13.
- Statuti uerbis non est recedendum, præsertim in correctoriis: & statutum conceptum de vna persona non solet ad alias extendi, consil. 504. nu. 2.
- Statuti uerba debent intelligi secundum illum modum loquendi quo utitur aliud statutum, consil. 519. nu. 2.
- Statuti vna pars debet aliam declarare, consil. 519. nu. 10.
- Statutum, quod generaliter, & absolute loquitur, generaliter, & absolute est intelligendum, consil. 533. nu. 10.
- Statutum declaratur ab exceptione, consil. 533. nu. 11.
- Statuta duo si extent, quorum unum est generale, aliud speciale, remissiuè, consil. 558. nu. 7.
- Statutum unum si se referat ad statuta præcedentia in aliquo proposito, & non reperiatur aliud statutum in eo proposito extare in toto volumine statutorum, nisi unum, censetur omnino ad ipsum facta relatio, consil. 561. nu. 2.
- Statutum si loquitur generaliter, est generaliter intelligendum, consil. 579. nu. 14.
- Statuta generalia non debent posse referri ad alia statuta specialia, consil. 585. nu. 6. cum nu. seq.
- Statutum, uel alia dispositio si loquatur per modum uniuersalem, puta per dictionem, omnes, uel similes, tunc comprehenduntur omnia, quæ omnino possunt comprehendì, etiam si improprie, consil. 585. nu. 27.
- Statutum si simpliciter, & absolute loquitur, debet simpliciter, & absolute intelligi, consil. 586. nu. 2.
- Statuti quantumcunque generaliter loquentis fit restrictio, ut euitetur absurdum, & quando alias resularet iniquitas, & quis indebitè damnum pateretur, consil. 773. nu. 22.
- Statuti vna pars debet secundum aliam intelligi, consil. 50. numero 3.
- Statuti vna pars clara debet alias partes minus claras declarare, consil. 88. nu. 9.
- Statutum unicum quando extat, perinde est ac si nominatim fuisset expressum, licet dictum sit, secundum formam statutorum, consil. 240. nu. 47.
- Statutum an extendatur ad alios casus, uide supra, Extensio.
- Statutum generale debet interpretari taliter, quod ius tertij non lædat, consil. 558. nu. 9.
- Statuti dispositio ne reddatur elusoria, cauendum est, consil. 579. nume. 16.
- Statutum. Clausula generalis non solet referri ad specificata, & per speciem derogatur generi: idem de statutis generalibus, & specialibus, consil. 585. nu. 7.
- Et quanuis Doctores distinguant, quid præcedat, an generalis dispositio, an specialis, id tamen non solet attendi in dispositione legum, uel statutorum, d. consil. 585. nu. 8.
- Statuti uerba quando sunt clara, nulla cadit dubitatio, consil. 761. numero 4.
- Statutum. Indubitabile dicitur, quod iam constat per statutum, consil. 763. nu. 23.
- Statutum. In statutis non cadit impropria significatio, consil. 763. numero 33.
- Statutum est stricti iuris, consil. 763. nu. 46.
- Statuti clara dispositio, quanuis dura, non est restringenda, consil. 770. nu. 20.
- Statutum. In statuto, uel decreto quantumcunque præcisè scripto, & si dicatur, quod lex & si dura seruanda sit, semper tamen intelligitur excepta rationabilis excusatio, consilio 773. num. 20.
- Statutum recipit interpretationem probabilem, & necessariam, consil. 773. nu. 21.
- Statuti uerba sunt seruanda etiam in foro conscientie, consil. 776. numero 32.
- Statuta, & leges recipiunt naturalem intellectum, consil. 96. nu. 3.
- Statutum ubi uiget, serua statutum, quicquid disponat ius commune, consil. 96. nu. 8.

statutum, seu statutarium ius censetur esse ius commune in loco statuti: & illud propriè, & uerè, & absolute uenit appellatione iuris communis, scilicet quò ad causas, quæ uertuntur in ciuitate, uel territorio statuti, conf. 96. nu. 9.

statutum lex est ciuilis, uocaturque ius municipale, imò dicitur esse ius commune in loco, in quo uiget: & ideo seruandum est etiam in foro conscientie, conf. 763. nu. 3.

statutum dicitur ius commune quò ad territorium ipsorum statuentium, conf. 245. nu. 5.

statuti mens censetur esse talis, prout hactenus semper recepit interpretationem, etiam si talis interpretatio hactenus recepta esset mala, conf. 159. nu. 22.

statutum debet interpretari secundum communem intelligentiam, & practicam: & uera intelligentia sumitur a practica, consilio 285. nu. 1.

statutum, seu decretum sumit interpretationem ex longo usu, còf. 292. nu. 15.

statuti uerba quando sunt clara, non potest constitui fundamentum super interpretatione, quæ asseratur esse recepta in contrarium iam longo usu, conf. 579. nu. 5.

Et in probanda tali consuetudine, seu interpretatione, opus est probare fuisse eo modo interpretatum, & obseruatum statutum in iudicijs contradictorijs: & alia probatio non releuat d. consil. 579. nu. 6. sed uide inferius ibidem in nu. seq.

statuti ambigui mens presumitur esse talis, qualiter hactenus fuit interpretatum, conf. 27. nu. 10.

statutum. Ratione excellentie alicuius personæ licet recedere a statuto, & a consuetudine, conf. 556. nu. 9.

statutum censetur sublatum per contrarium usum, scientibus, & tantibus ipsis, qui statuerunt, conf. 159. nu. 27.

statuto derogatur per contrarium usum: ut si statutum requirat in actu quinque testes, & per longam consuetudinem ille actus consuevit fieri cum tribus: & uide aliud exemplum in statuto de sententia mercatorum & c. conf. 198. nu. 7.

statutum censetur sublatum per contrarium usum, & de eo non uidetur habenda ratio, conf. 489. nu. 13.

statutum si aliquando fuit usu receptum, non potest tolli per contrarium usum, nisi spatio quadraginta annorum, consilio 519. num. 8.

statutum tollitur per non usum, seu per contrarium usum: & decem anni sufficiunt, conf. 27. nu. 2.

statutum amittitur per non usum: & quomodo, uide etiam supra, Priuilegium.

statuta non esse in uiridi obseruantia, non presumitur, nisi id probetur, conf. 186. nu. 37.

statutum presumitur esse in uiridi obseruantia, nisi probetur contrarium, conf. 519. nu. 7.

statutum si est in uiridi obseruantia, non est disputandum de eius ualiditate, conf. 653. nu. 4.

statutum si non est usu receptum, non est elaborandum super eius interpretatione, quia non est attendendum, & nullas habet uires, conf. 277. nu. 11.

statutum non ualet, quod est iniquitatis uinculum, consilio 278. num. 10.

statutum non presumitur, nisi probetur, consil. 719. nu. 2.

statutum impossibile non ualet, neque ligat, conf. 771. nu. 33.

statutum, uel constitutio non debet trahi ad casus impossibiles, conf. 602. nu. 24.

statuentes nò presumuntur uelle id, quod nò est in eorum potestate, conf. 375. nu. 3.

statuta, & leges considerant potius id, quod potest esse, quam id, quod est de presenti, conf. 172. nu. 41.

statutum, uel alia dispositio censetur etiam comprehendere ea, quæ ueniunt accessorie, & in necessariam consequentiam, conf. 232. num. 10.

statuta, ac leges, censentur còdita ad decidendos casus, de quibus contingit disputatio, conf. 279. nu. 7.

statutum, absurdum esset, quòd censeretur editum in casu, qui ferè nunquam contingeret, & quòd non comprehenderet casus frequenter euenientes in ea materia, de qua loquitur, consil. 456. num. 14.

statutum non debet ita restringi, quòd raro, uel nunquam uerificetur, conf. 623. nu. 9.

statutum, uel lex, quauis non receperit inuolutionem, censetur tamen aliquando asserre nouitatem, si contingat nouitas in qualitate personarum, uel temporum, conf. 487. nu. 24.

statutum, quòd aliquo tempore fuit æquum, & iustum, non est nouum, ut fiat deinde alio tempore iniquum, & iniustum: ideoque debet moderari, uel tolli, prout res exigit, conf. 428. nu. 17.

statutum, uel lex, uel constitutio, an referri debeat ad negotia futura, & non ad præterita, uide etiam supra, Lex.

statutum non comprehendit actus præteritos iam decisos, etiam si id expressè dicatur, conf. 185. nu. 20. & uide supra, Lex.

statutum, uel decretum ubi fit ab ipsomet principe, qui prius concessit aliquod priuilegium in materia talis statuti, tunc nunquam sub eo comprehenditur priuilegium, nisi expressè dicatur: ne-

que etiam comprehenditur contractus factus cum principe ipso, consilio 185. numero 34. & uide supra, Priuilegium.

statutum nouum indicens prescriptionem per cursum certi temporis, non comprehendit tempus decursum ante ipsum statutum, uide supra, Prescriptio.

statutum loquens de hereditate, an habeat locum in hereditate nondum adita, & etiam in iam adita, uide supra, Hereditas.

statutum, seu constitutio declaratoria locum habet in præteritis, conf. 761. nu. 91.

statutum fieri potest declarando statutum antiquum in præiudiciu filiarum, ita ut declaratio habeatur ad præterita, maxime quando causa non erat decisa, neque pendens, conf. 761. nu. 92.

statutum fieri potest ex causa condendo legem, etiam super decisis: & causa in dubio presumitur, conf. 761. nu. 93.

statutum fieri non potest per principem super his, super quibus lis pendet, & in illis non habet locum statutum, etiam si expressè diceret princeps, quòd statutum locum habeat, conf. 761. num. 96.

statuti ab iniquitate potest appellari: & ideo si fiat statutum, quòd filia Titij dotata non succedat, appellari potest, uide supra, Appellatio.

statutum debet intelligi secundum naturam tituli, scilicet in dubio, conf. 258. nu. 4.

statutum imperfectum, sicut non est nouum, quòd aliquando declaratur per rubricam perfectiorem: ita & conuerso rubrica aliquando declaratur per statutum habens uerba clara, & distincta, conf. 711. nu. 3.

statuti rubrica & c. uide etiam supra, Rubrica.

statuta debent intelligi, ne statuentes possint reprehendi, consilio 20. nu. 7.

statuta ita debent semper interpretari, ne statuentes mereantur reprehensionem, conf. 88. nu. 5. & conf. 96. nu. 4. conf. 328. num. 38. conf. 456. nu. 15. conf. 529. nu. 30.

statuta ita debent intelligi, ne contineant absurditatem, & ne mereantur reprehensionem a sapientibus, conf. 279. nu. 4. conf. 375. num. 12.

statuta licet debeant strictè interpretari, non tamen ita debent intelligi, ut statuentes mereantur reprehensionem, consil. 575. numero 2.

statuta debent ita intelligi, ne statuentes mereantur reprehensionem, & ita ne reddantur imperfecta, & perplexa & c. consil. 585. num. 37.

statutum si redderetur elusorium, talis interpretatio admitti non debet, conf. 20. nu. 11.

statuta interpretantur etiam secundum communem usum loquendi, uide supra, Communis usus loquendi.

statuto stante, & statuta intelligantur ad literam, an mixtus casus comprehendatur sub simplici, conf. 20. nu. 4.

statuto stante, quòd statuta intelligantur ad literam, tunc in statutis comprehenditur etiam casus non clarè specificatus, quando adest omnimoda ratio, conf. 20. nu. 5.

Et quando adest omnimoda ratio, comprehenditur casus omisus, tanquam species sub genere d. conf. 20. nu. 6.

statutum disponens, quòd statuta seruentur ad literam, non excludit naturales interpretationes, conf. 20. nu. 10.

statuti a uerbis non est recedendum, & non est locus extensioni, stante alio statuto, quòd statuta seruentur ad literam, conf. 207. num. 23.

statutum de extrinseco intellectu non admittendo, parum operatur, neque excludit interpretationes naturales, & rationabiles, conf. 226. nu. 7.

statuto stante, quòd statuta intelligantur ad literam, tunc masculinum non concipit femininum, uide supra, Masculinum.

statutum quòd statuta seruentur ad literam, non excludit interpretationem necessariam, uidelicet interpretationem grammaticalem, & similes: sed bene excludit interpretationes extensiuas de casu ad casum, conf. 271. nu. 17.

statutum disponens, quòd statuta intelligantur ad literam, prout iacent, non excludit interpretationem necessariam, & quæ habet in se rationem euidentem: & nunquam excludit interpretationem passiuam, conf. 422. nu. 5.

statuta Papæ non possunt, nec debent interpretari, sed debent intelligi simpliciter, & obseruari ad literam, conf. 480. nu. 12.

statutum quòd statuta seruentur ad literam & c. parum operatur, quia non excludit necessariam interpretationem, secundum Bart. qui tamen communiter redarguitur, dum ita generaliter loquitur: & communiter concluditur, quòd non est prohibita literalis expositio: sed est tantum prohibita quælibet interpretatio nò comprehensa sub uerbis: & quomodo fiat distinctio, consil. 480. num. 13.

statutum quando dicit, quòd in omnibus, & per omnia, sicut iacet ad literam, & contextum, obseruetur & c. a litera recedendum non est per aliquam interpretationem, conf. 770. nu. 23.

statutum quòd statuta seruentur ad literam, illa uerba, sicut iacent ad literam, præcisè significant, ut non recedamus a uerbis claris, nec tacita interpretatio admittatur: quia litera dicitur, quæ

- quæ potest uideri, & legi, conf. 770. nu. 25.
- Statutum si disponat, quod testamenta seruentur ad literam, prout iacent, tunc in vulgari substitutione non continetur tacita pupillaris, conf. 770. nu. 26.
- Statuto stante, quod testamenta seruentur ad literam, prout iacent, & sine ulla interpretatione, tunc in vulgari substitutione expressa non continetur tacita pupillaris, conf. 771. nu. 7. sed uide ibidem nu. 34. & 45.
- Statutum si disponat, quod testamenta seruentur ad literam sine ulla interpretatione, tunc in vulgari substitutione expressa continebitur tacita pupillaris, conf. 771. nu. 34.
- Statuto stante, quod testamenta seruentur ad literam & c. tunc in vulgari substitutione expressa non continebitur tacita pupillaris: sed Bal. qui hoc dixit, reprobatur, conf. 771. nu. 45.
- Statutum quod uerba intelligantur ad literam, prout iacent, latè quomodo intelligatur, uide in conf. 771.
- Statutum si dicat, quod dispositio intelligatur, sicut iacet ad literam, & cōtextum, tunc statutum non recipit interpretationem, distinctionem, aut extensionem aliquam, conf. 771. nu. 2.
- Statutum quod statuta intelligantur ruditer, & ad literam, prout iacent, absque interpretatione, vel subauditione, quid operetur, remissiuè, conf. 771. nu. 33.
- Statuto stante, quod statutum intelligatur ad literam, & prout statuti litera sonat, nulla est faciendā interpretatio, nec extensio, ultra literalem, conf. 775. nu. 5.
- Statutum quod statuta, uel dispositio, intelligantur ad literam, prout iacent, uel ad literam, & contextum, nun excludit iustam interpretationem, & cum ratione maxima factam, consilio 770. numero 62.
- Statutum quod statuta non recipiant interpretationem, uel extraneum intellectum, operatur, quod per talia uerba, friuola interpretatio solum uidetur exclusa, conf. 771. nu. 19.
- Et iusta interpretatio, æqua, & ex naturali ratione procedens, potest, & debet fieri d. conf. 771. nu. 20.
- Et istæ interpretationes sunt necessariae naturaliter d. conf. 771. num. 21.
- Statutum quod statuta non recipiant interpretationem & c. intelligitur de interpretatione friuola, & non legali, ac rationabili, & honesta, quæ prouenit a naturali ratione, conf. 771. nu. 24.
- Statutum si remouet omnem interpretationem, intelligitur remouere extrinsecam, non autem eam, quæ sit a lege, & sic intrinsecam, conf. 771. nu. 25.
- Statutum quod statuta intelligantur ad literam, non excludit interpretationem a simili, quia dicitur intrinseca, consilio 779. nume. 2.
- Statutum. Si iudici est imposita necessitas seruandi formam statutorum, & decretorum, prout iacent ad literam, debet intelligi, saluo intellectu, & mente: quia litera occidit, spiritus uero uiuificat, conf. 771. nu. 28.
- Statutum si dicat, quod statuta præcisè seruentur, nihilominus recipit interpretationem iuris communis: & uerbum, præcisè, recipit interpretationem laudabilem, conf. 771. nu. 36.
- Statutum licet uelit intelligi ad literam, non tamen excludit interpretationem intrinsecam, substantialem, & ex mente, & ratione ipsius statuti procedentem, conf. 771. nu. 43.
- Statutum quod statuta seruentur ad literam absque interpretatione, quam interpretationem excludat, & quam non: & quod non intelligatur tollere interpretationem declaratiuam, & expositiuam, cum sit ipsa lex, conf. 771. nu. 44.
- Statuti dispositio restringitur etiam a coniecturata ratione, & præsumpta, conf. 770. nu. 49.
- Statutorum litera non potest uigere sine mente, intellectu, ac spiritu uiuificantibus illam literam: sicut corpus non potest uigere sine anima, & spiritu, conf. 771. nu. 16.
- Statuta, & decreta sunt magis ad sensum, quam ad corticem uerborum accipienda, conf. 771. nu. 26.
- Et licet quod ad corticem uideatur hæc interpretatio, tamen quantum ad mentem non est interpretatio, sed mentis intrinseca declaratio, d. conf. 771. nu. 27.
- Statuta, & decreta interpretari licet per punctam rationis, quia ratio non fallit, neque fallitur, & per uiam rationem interpretantium scripturas, conf. 771. nu. 29.
- Statuta, & decreta non debent ita ruditer intelligi, quod omittamus uim, & potestatem eorum: & uirtus legis consistit in substantia rationis, conf. 771. nu. 30.
- Statuti intrinseca interpretatio dicitur statutum ipsum, & textus, & litera propria ipsius statuti, conf. 771. nu. 40.
- Statuti mens, & ratio, est ipsa lex, uel ipsum statutum, conf. 773. num. 14.
- Statutum. In statutis, & decretis debemus sequi sensum, siue intellectum literalem, id est, planum intellectum ad unguem, si in eo potest saluari ratio mortua statuti: sed si non potest saluari ratio statuti, tunc secus: & uide exemplum de pœna facientis sanguinem in palatio, quod non habeat locum in flobotomante, conf. 771. nu. 37.
- Statuti, uel decreti ratio est illa, quæ regulat ipsum statutum, & quæ per omnia semper debet attendi, conf. 772. nu. 14.
- Statuti ex proœmio colligitur ratio, & causa finalis statuti, consil. 772. nu. 15.
- Statuti, uel decreti ratio debet principaliter attendi, tãquam eius uirtus intrinseca, & tãquam genus prædicans de suis speciebus, & multo magis quàm uerba, conf. 773. nu. 12.
- Statutum. Per legis, uel statuti rationem, uel causæ adiectionem restringitur dispositio quantumcunque larga, & generalis, consil. 773. nu. 15.
- Statuti, uel decreti, seu legis uerba semper debent intelligi secundum id, quod est iuris, & rationis, non autem iudaicè ad literam, & secundum corticem uerborum, conf. 773. nu. 16.
- Statutum. Argumentum a cessante ratione decreti, uel statuti est validum, & procedit, conf. 773. nu. 19.
- Statuti, seu decreti, uel legis conditoris mens magis attenditur, quàm uerba, conf. 773. nu. 25.
- Statuti ubi una sola ratio potest assignari, illa habetur pro expressa, & ad ea licet arguere: & an in dubio præsumantur multæ rationes, & non una tantum, & quando, conf. 232. nu. 13.
- Statuti à ratione, uel mente, restringenda, uel amplianda est eius dispositio: & multo magis propter rationem statuti debent uerba ambigua declarari, etiam si sit ratio tacita, conf. 456. nu. 18.
- Statuti ratio unica, quæ potest assignari, habetur pro expressa, conf. 585. nu. 29.
- Statutum, uel decretum, præsertim exorbitans à iure communi, debet restringi, ut procedat in his, in quibus cadit, & concurrere potest qualitas, & ratio ipsius statuti, conf. 773. nu. 9.
- Statuentes quod non expresse habendum est pro omisso, quando facile fuit eis exprimere, conf. 207. nu. 24.
- Statuti extensio non est admittenda, si facile fuerit conditori illud, de quo quærimus, exprimere: & statutum, & pactum æqui parantur, conf. 730. nu. 26.
- Statutum. Talis fieri debet interpretatio, qualem statuantes uerisimiliter fecissent, si fuissent interrogati, licet de tali casu nihil specificè fuit dictum, consil. 770. nu. 52.
- Statutum. Idem iuris est seruandum, licet non sit statutum, quod uerisimile est fuisse statutum, si hoc quæsitum fuisset, conf. 772. nume. 18.
- Statutum. Valet interpretatio ex tacita mente condentis statutum uel decretum, quod uidelicet si fuisset de aliquo casu interrogatus, expresse statuisset illum non comprehendere, imo excipi à statuto, conf. 773. nu. 24.
- Statuti, uel decreti dispositio ad hoc ut locum habeat, debent concurrere omnia contenta in decreto, uel statuto, conf. 770. nu. 38.
- Statutum non habet locum, nisi præsupposita a statuto uerificentur, conf. 775. nu. 2.
- Statutum. Qualitas requisita a statuto, ut procedat, uerificari debet, conf. 775. nu. 4.
- Statuto in condendo, præsumitur quod mens principis fuerit talis qualis debuit esse de iure, consilio 772. numero 17. & consil. 773. nu. 4.
- Statutum, uel lex non habet locum, nisi secundum terminos, & casus in eo comprehensos, conf. 773. nu. 10.
- Statuti, uel decreti uerba quando non possunt adaptari ad aliquem casum, uel personam, non etiam potest, nec debet militare dispositio decreti, uel statuti, conf. 772. nu. 16.
- Statuti uerba ubi non conueniunt, non conueniunt etiam eius dispositio, conf. 775. nu. 3.
- Statutum. Ratio quando debeat haberi pro expressa in statuto, uide etiam supra, Ratio.
- Statuti a mente, & ratione licitum est argumentari, consil. 71. nu. 5.
- Statuti inter mentem, & rationem est differentia, remissiuè, consil. 71. nu. 6.
- Statutorum mens, & ratio inspicitur debet, conf. 81. nu. 8.
- Statutorum ratio inspicitur debet, conf. 88. nu. 3.
- Statutum si proferat sententiam, puta si dicat, sit & intelligatur ipso iure condemnatus, iudex non potest iudicare contra sententiam statuti, & si iudicat, eius sententia est nulla, conf. 776. numero 35.
- Statuti unius dispositio an censeatur repetita in sequenti statuto, uide supra, Repetitio.
- Statutum, & pactum solent æquiparari, & quando, consilio 318. nume. 8.
- Statutum. Valet argumentum de pacto ad statutum, consilio 328. num. 27.
- Statutum, & rescriptum solent æquiparari, uide supra, Rescriptum.
- Statuta, & pacta solent regulariter procedere paribus passibus, uide etiam supra, Pactum.
- Statuti uerba quando generaliter conueniunt in uno, sicut in alio, de utroque statutum intelligitur, nec attenditur, quod maior sit, uel esse possit ratio in uno, quàm in alio, consil. 763. nu. 17. & uide ibidem nu. 45.
- Statuti cum dispositione præsumuntur se conformare & restatorem, & contrahentes, conf. 237. nu. 1.
- Statutum. Contrahentes præsumuntur loqui secundum dispositionem statutorum, conf. 319. nu. 32.

Statutorum cum dispositione censetur quis se conformare, consil. 616. nu. 9.
 Statuti beneficio qui vult uti, debet seruare qualitates requisitas a statuto, consil. 613. nu. 9.
 Statutum quando cassatur, intelligitur etiam cassatus omnis effectus inde sequutus, quando cassatio est plenissima, consil. 756. numero 18.
 Statutum debemus taliter interpretari, quod statuentes non videatur uoluisse se corrigere, consil. 558. nu. 6.
 Statutorum correctio, in quantum fieri potest, est euitanda, consil. 558. nu. 15.
 Statuta vetera censentur correctia per noua, quando in principio nouorum statutorum in inscriptione dicitur, ceteris hactenus editis legibus, statutis, & reformationibus posthabilis, in casibus per hac determinatis inuolabiliter obseruanda &c. & censetur correctum statutum antiquum in casu determinato per nouum, quanuis de eo non fuerit facta expressa mentio, consil. 557. nu. 25.
 Statutum generale, & disponens cum verbis vniuersalibus, an censetur tollere statutum particulariter disponens, & quando, vide in consil. 558.
 Statuti specialis ad correctionem, specialis dispositio in contrarium requiritur, consil. 558. nu. 3.
 Statutum generale cum verbis vniuersalibus disponens, non tollit id, quod ex alio progenit statuto particulari, ut si statutum dicit, quod contra instrumentum omnes exceptiones intelligantur reiectae, non propterea censetur reiectae exceptiones prouenientes ex aliquo speciali statuto, cum requiratur specialis derogatio, nec sufficit generalis per verba vniuersalia concepta, consil. 558. nu. 5.
 Statutum nouum generaliter procedens, non solet corrigere statutum antiquum factum in aliquo speciali casu, solet tamen corrigere, quando statutum utitur verbis enixis, & habet generalem clausulam, non obstantibus, consil. 558. nu. 24.
 Statutum licet utatur verbis generalibus, non tamen debet ita interpretari, ut censetur correxisse praecedentia, consil. 579. numero 3.
 Statuta specialia quando sequuntur, tunc semper censetur derogatum generalibus, consil. 685. nu. 9.
 Statuti correctio, vide etiam supra, correctio.
 Statutum quando transiit in contractum, non potest tali statuto derogari in praedictum eorum, qui habent ius quæstum, consil. 555. nu. 5.
 Statuto derogasse censetur princeps per contractum, & de doctrina Bar. in l. si fover. §. idem quæstus. ff. de do. preleg. & cur ibi non censetur absolute derogatum statuto, &c. consil. 556. numero 18.
 Statutum quando transiit in contractum, tunc communitas, nec princeps possunt illud tollere, seu ei absolute derogare, etiam per aliud statutum, seruus quando non transiit in contractum, quia tunc potest tolli, & tollitur per aliud statutum, quatenus primo statuto est contrarium, & quando primum statutum non habet clausulam derogatoriam non obstante ad secundum, consil. 556. nu. 19.
 Statuta facere non possunt collegia, & vniuersitates, maxime iurisdictionem non habentes, saltem sine confirmatione superioris, consil. 557. nu. 14.
 Statuta etiam confirmata per superiorem non possunt reuocari aliter statuendo absque superioris confirmatione, consil. 557. numero 15.
 Statuta, & ordinationes pertinentes ad negotia collegij licitum est cuilibet collegio facere, & non est opus confirmatione superioris, consil. 557. nu. 26.
 Statutum facere potest quælibet Ciuitas inter ipsos ciues, quod ad ea, quæ respiciunt administrationem, consilio 38. numero 9.
 Statutorum confirmatio, uide supra, confirmatio.
 Statutorum confirmatio an praedictet successoribus, vide infra, successor.
 Statuta, vel decreta condere potest Baro; & licet Baro, vel Rex expellatur de dominio suæ ciuitatis, durant tamen statuta, & decreta sua, consilio 172. numero 14. & uide supra, Baro.
 Statuta oppidi separata à Ciuitate arguunt separationem oppidi, & libertatem à iurisdictione, uide infra, subiectio, & supra, iurisdicatio.
 Statuta inferiorum non possunt ligare superiorem, neque illos, qui non sunt subiecti, consil. 375. nu. 2.
 Statuta quod non comprehendant superiores; & quid si sint per eos confirmata, consil. 375. nu. 5. cum nu. seq.
 Statutum. Princeps non censetur confirmare contra se; & censetur confirmare statuta, prout sunt, consilio 375. numero sexto.
 Statuta debent obseruari per feudatarios &c. vide supra, Feudatarius.
 Statutum inter mercatores si comprehendat etiam non merca-

tores, & approbatum sit à principibus, ualet quod ad omnes, consil. 462. num. 9.
 Statutum prohibens liberationem tutoris, non debet trahi ad eius fideiussores; & a uerbis statuti non est recedendum, praesertim cum sit statutum correctorium iuris communis, consilio 328. nume. 22.
 Statutum quare non praedictet ignorantibus, consilio 279. numero 3.
 Statutum. Princeps, uel senatus ubicunque concedit reuisionem simpliciter intelligitur tacite, seruatis ordinibus statutorum, & decretorum, consil. 281. nu. 16.
 Statutum non procedit annullando actum ipso iure, sed praesupponit petitionem partis; & declarationem iudicis, quando utitur uerbo, suppleatur, quod est futuri temporis; & uerbum, suppletur, nihil habet commune cum rescissione actus ipso iure, consil. 376. nu. 17. & uide supra, Nullum.
 Statuta, seu decreta etiam quod non concernerent formam, neque publicam utilitatem, si tamen habeant clausulam annullatiuam actus, non potest eis illo modo renuntiari, consilio 612. nume. 30.
 Statuta, seu decreta etiam quod non haberent expressam clausulam annullatiuam actus, si tamen utuntur uerbis prohibitiuis, ne actus fiat, non potest renuntiari, neque contrarium fieri, etiam cum iuramento, consil. 612. nu. 31.
 Neque tunc ualeret consuetudo in contrarium, nisi ex scientia principis esset introducta, d. consil. 612. nu. 32.
 Statutum dans formam contractui, quando comprehendat contractum factum contra ipsam formam, etiam extra dominium statuti, consil. 612. nu. 40.
 Statutum an comprehendat contractus iuratos, vide supra, Iuramentum.
 Statutum si tollat nullitatem &c. vide supra, Nullitas, ubi posui.
 Statutum, quod pater teneatur pro filio, an possit fieri per feudatarium, quando facit proclama, ne deferantur arma, consil. 186. numero 28.
 Statutum, quod pater teneatur pro filio, est ualde odiosum; & id statuere solum permittitur principi, & ex magna utilitate, consil. 186. nume. 29.
 Statutum Florentinum ualet, quod uno de familia delinquente, alij puniantur, uide supra, Delictum.
 Statuta, quod illi de domo teneantur pro consorte, sunt contra omne ius diuinum, & humanum, consil. 772. num. 4.
 Statutum quod communitas teneatur de incendio, & damno dato in territorio &c. uide supra, Incendium, & supra, Damnum.
 Statutum, quod credatur iuramento illius, qui passus est damnum &c. uide supra, Damnum.
 Statutum Pontremulense disponens non ualere contractum intercuratorem, & aduultum, etiam si talis contractus sit iuramento uallatus, non ualet, uide supra, Iuramentum.
 Statutum quod instrumenta habeant executionem paratam &c. uide supra, Executio.
 Statutum, seu decretum de continuanda possessione in heredem, non uidetur comprehendere bona feudalia, cum saltem sunt feuda non hereditaria: sed eorum possessio continuatur in illos ad quos ipsa feuda pertinent, consil. 661. nu. 2.
 Statutum disponens, quod possessio defuncti continuetur in heredem, an censetur concedere remedium recuperandae: est articulus dubius; & quæ sit communis opinio, & quæ uerior, consil. 798. num. 6.
 Statutum quod nulla exceptio possit opponi, uide supra, Exceptio.
 Statutum faciens mentionem de Rectore, per quem fiet exactio, debet intelligi de eo, per quem talis exactio fiet de iure, non autem per quem fiet de facto tantum, consil. 561. nu. 3.
 Statuta sunt seruanda in quolibet foro, quando scilicet sunt statuta, quæ respiciunt decisionem negotij, consil. 585. nu. 40.
 Et loquuntur Doct. de statutis factis a mercatoribus, qui non habent iurisdictionem, uel autoritatem in alios iudices: ergo magis procedit conclusio in statutis factis a principe, d. consil. 585. nu. 41.
 Statuta non comprehendunt bona non supposita suo territorio, consil. 23. num. 7.
 Statutum, seu ordinatio an comprehendat forenses; & an eorum bona, uide in consil. 26.
 Statuta, uel decreta unius status, uel ciuitatis, non porriguntur ad ciuitatem confederatam, uide supra, Confederatio.
 Statutum non prodest forensibus; & quando id procedat, uel non procedat, declarat usque in finem consilij, consilio 59. numero 4.
 Statutum non prodest forensibus, quando tractat de aliquo effectu, qui directio respicit personas, secus si respiciat res principaliter, quia tunc indistincte seruatur, etiam quod ad forenses, & non facta distinctione, an uerba dirigantur in rem, an in personam, quando scilicet effectus respicit rem, consil. 59. num. 5.
 Statutum si praedictet forensibus, debet multo facilius eis prodesse, consil. 59. nu. 6.
 Statuentes possunt expresse prodesse forensibus, sed non expresse praui-

Index D. Vinc. Annibaldi . In omnia

- præiudicare, consilio 50. numero 7.
- statutum censetur admittere etiam maritum forensem, quando punit mulierem adulteram in priuatione dotis, & desert eam marito, cons. 50. nu. 8.
- statuta prosunt forensibus, quando in aliqua parte eis nocent: & e conuerso eis nocent, quando in aliqua parte eis prosunt: & idem etiam est de statuto laicorum erga clericos, consilio 50. numero 9.
- statutum si aptitudine saltem noceat forensibus, debet etiam eis prodesse, quando scilicet poterat contingere casus, quod noceret, cons. 50. num. 14.
- statutum an comprehendat subditum suum ubique contrahentem, & ita etiam extra territorium statuti: & an statutum comprehendat forensem ibi contrahentem, cons. 207. num. 33.
- statutum Pisauri, quod non possit per ultimam uoluntatem transferri res immobilis in forensem non habitantem, & non subiectum &c. an comprehendat testatorem forensem ibi habitantem, sed qui alibi condidit testamentum: & an, & quando statuta comprehendant forenses etiam habitantes, uide in cons. 277. & præsertim nu. 5.
- statutum. In respicientibus solemnitate actus, licet debeat inspicere locus, in quo actus fit, quod etiam procedit in forensibus, secus tamen est in his, quæ pertinent ad decisionem: nam tunc debet inspicere uel statutum personæ facientis actum, uel statutum bonorum, de quibus agitur, & nulla habenda est ratio loci, in quo celebratus est actus, cons. 277. num. 6.
- statutum an comprehendat forensem, scilicet in decisorijs, distinguitur, secundum Bar. an uerba sint concepta in rem, uel in personam: quia si in personam, tunc non comprehendit forenses: sed Docto. dubitant de opinione Bartoli, consilio 277. numero 7.
- statutum Pisauri in casu, de quo in consilio, non comprehendit forenses etiam factos incolas, seu ibi habitantes, quia utitur illis uerbis, nullus de ciuitate Pisauri: quæ uerba, secundum communem intelligentiam Doctorum, comprehendunt eos tantum; qui origine sunt Pisauenses, non autem incolas, seu ibi habitantes, si origine sunt forenses, cons. 277. num. 8.
- statuti uerbi si dicant, de Pisauero, seu de ciuitate Pisauri, siue dicant Pisauenses, uidetur quod comprehendant originarios tantum, & non incolas: & ea duo æquiparantur: & hæc sunt magis communiter approbata, cons. 277. num. 9.
- statutum tantomagis etiam, & facilius excludit forenses incolas, quando adest dictio, de ciuitate, quia uidetur magis particularis, & restrictus modus loquendi, quam si simpliciter dicatur, de Pisauero, cons. 277. nu. 10.
- statutum loci contractus celebrati inspicitur, cons. 240. num. 1.
- statuta Mediolani disponentia circa donationes, & quod donatio publicetur per tres conciones &c. uide supra, Donatio.
- statutum Mediolani non inspicitur circa solemnitatem contractus donationis celebratæ in Ciuitate Comensi &c. consilio 207. numero 18.
- statuta Mediolani requirentia certum modum, & solemnitatem in testamentis &c. uide de eis infra, Testamentum.
- statutum Mediolani, de tribus notarijs rogandis ad testamentum &c. uide infra, Testamentum.
- statutum Mediolani de cessionibus &c. uide supra, Cessio.
- statutum quod ascendens non possit facere deteriorem conditionem descendentium, an comprehendat bona extra territorium, & ita porrigat effectum suum extra territorium, uide in consilio 307.
- statuta an porrigant effectum suum extra territorium, consil. 307. numero 1.
- statutum si continet prohibitionem fauorabilem, porrigitur extra territorium: si uero continet odiosam prohibitionem, non egreditur territorium: & hæc distinctio est communiter approbata, consil. 307. num. 2.
- statutum censetur potius odiosum, quam fauorabile, quod est correctorium iuris communis, & aufert liberam facultatem disponendi de proprio patrimonio concessam à iure, cons. 307. nu. 3.
- statutis ligari, & forum sortiri, æqualiter procedunt, consilio 387. numero 16.
- statutum Mediolani, nulla mulier &c. an trahatur bona sita extra territorium Mediolani: & quando statutum porrigat uires, uel non, extra territorium, uide in consil. 323.
- statutum Mediolani, nulla mulier &c. uidelicet de muliere nubente extra territorium &c. non trahitur ad bona sita extra territorium Mediolani: quia uerba statuti quando respiciunt, non personam, sed rem, tunc restringuntur ad bona subiecta statuentibus: & in hoc Bar. communiter approbatur, consilio 323. numero 1.
- statutum si dirigat uerba in personas, tunc forensis non comprehenditur, quanuis habeat ibi bona &c. sed Bar. in hoc communiter reprobat, cons. 323. num. 2.
- statutum etiam si dirigat uerba in personas, non tamen comprehendit bona extra territorium, quanuis sint ipsarum personarum subditarum, si statutum est correctorium iuris communis, & continens prohibitionem non fauorabilem, uelut est statutum disponens, quod femina non succedant, secundum Bar. communiter approbatum, cons. 323. nu. 3.
- statutum. Absurdum esset, quod statuentes possent disponere de bonis sibi non subiectis, cons. 323. nu. 5.
- statutum minuens legitimam filiiabus, non potest prohibere, quin supplementum ipsius legitimæ debeat ex bonis positis extra territorium statuentium, consilio 323. num. 6. & uide supra legitima.
- statutum Mediolani incipiens, ascendens, non porrigitur ad bona posita extra territorium, quanuis dirigat uerba in personas, consil. 323. nu. 7.
- statutum Mediolani, nulla mulier &c. seu statutum Laudense simile, quod non porrigatur ad bona sita extra territorium, & quod censetur odiosum, & stricte intelligendum: & idem indistincte in omnibus huiusmodi statutis, quod scilicet non porrigantur extra territorium, cons. 323. nu. 8.
- statutum. Mediolanensis si uelit uti beneficio statutorum Papiæ, uel si contra eum allegentur talia statuta, an non subiiciatur talibus statutis, nisi sit etiam ciuis, uel incola Papiæ, consilio 323. num. 9.
- statuta Mediolani non comprehendunt bona sita in territorio Papiæ, quia statuta non possunt porrigere uires extra territorium, & eo casu nihil facit, quod iste sit ciuis, uel nō ciuis Papiæ, quia eiusmodi ciuitas non potest augere, uel minuire auctoritatem statuti Mediolanensis, cum nihil habeat commune, consil. 323. num. 10.
- statuta non debent prodesse, uel nocere forensibus, nisi sint facti ciues, uel incolæ: sed quod inspicienda sint uerba statuti, quia si dirigantur ad rem, tunc semper comprehendunt ipsam rem etiam si tractetur de persona forensi: & communis est cum Bar. & que sit ratio, cons. 323. nu. 11.
- statutum si dirigat uerba in persona, puta si dicat, masculus succedat, tunc secundum Bar. tale statutum nō comprehendit personam forensem: sed magis communis opinio est contra Bart. quia quamuis cortex uerborum uideatur respicere personas, effectus tamen respicit rem, ideoque debet effectus magis, quam uerba considerari: & quando profit distinctio, utrum quis factus sit ciuis, uel incola, cons. 323. nu. 12.
- statutum de bonis, an comprehendat forenses: & an statutum ciuitatis Ianuæ in successione hereditatis, sit seruandum etiam quod ad personas forenses: & late de hac materia, an statutum comprehendat bona forensium: & de opinione Bar. in l. cunctos populos, & sua distinctione, an statutum loquatur in rem, an in personam: & quod Bar. sit magis communiter reprobatus: uide bonum casum ad Bar. in d. l. cunctos populos nu. 42. & an statutum prædictum comprehendat annuos redditus, uel nomina debitorum, uide in cons. 370.
- statuta alicuius loci, puta Ianuæ, an sint seruanda absolute etiam quod ad personas forenses in successione hereditatis, consil. 370. num. 3.
- statutum tractans de successione, uel de alienatione, uel de alio simili effectu respiciente ipsas res, censetur semper, & indistincte ipsas res afficere, qualitercunque se habeant uerba statuti, siue in rem, siue in personam, & siue sint bona alicuius subiecti, siue alicuius forensis: & hæc est uerior, & magis communis opinio, reprobat Bartolo, & sua distinctione in l. cunctos populos, & reprobat etiam Alexandro, consilio 370. nu. 4.
- Et quando statutum facilius procedat: & quando quis non censetur forensis, d. cons. 370. nu. 5. cum seq.
- Et quod Docto. uarijs modis loquantur, quia aliqui uolunt esse inspicendum locum originis, alij locum domicilij, alij inspicunt locum, ubi est maior pars hereditatis, & alij locum, in quo quis est defunctus, d. cons. 370. nu. 7.
- statutum de successione an comprehendat forenses, cons. 370. nu. 9. & per totum consilium.
- statutum si dirigat uerba in personas, & non in res, non uidetur comprehendere casum, in quo agitur de successione forensis ex utroque latere, secundum Bart. in l. cunctos populos in 7. q. quem aliqui Docto. conantur defendere, consilio 370. numero 12.
- statutum. De opinione Bart. in d. l. cunctos populos: & in quibus bene, & in quibus male loquatur: & quod statutum nunquam porrigatur ad bona sita extra territorium, & quod in hoc Bart. bene loquatur, & sit magis communiter approbatus, consil. 370. num. 13.
- statutum nunquid comprehendat bona omnia sub eius territorio posita, an uero ea tantum comprehendat, quæ sunt ciuium, & non forensium, Bart. distinguit, utrum uerba sint concepta in rem, an uero in personam: & concludit, quod non comprehendat bona forensium, seu quæ ad forenses pertinent: sed male loquitur: & magis communiter reprobat, cons. 370. nu. 14. cum nu. seq.
- statuti uerba concepta siue in rem, siue in personam, considerandus est effectus, ad quem tendit statutum, uidelicet ipsa successio, de qua disponit statutum, & non de personis: & successio respicit

respicit bona, & ideo siue directo loquatur statutum de bonis, siue per indirectum, non est constituenda differentia in uerbis, sed in mente statuti, & in effectu, & comprehendit bona forensium: & hec est magis communis opinio, & uerior, consilio 370. numero 15.

Statuti uerba an dirigantur in personam, an in rem, non est constituenda differentia, quando mens uerisimilis tendit ad unum tantum: & quibus iuribus id optime probetur, consilio 370. numero 16.

Et de responsione ad tex. in l. fin. §. Lucius. ff. de contrahen. emp. quem adducit Barto. in d. lege cunctos populos. d. consilio 370. numero 18.

Et regula est communis, quod in effectibus respicientibus ipsa bona, debeat inspicere locus, sub quo posita sunt bona, etiam quod persona sit forensis. d. conf. 370. nu. 19.

Statuentes possunt, si uolunt, disponere etiam in preiudicium personarum forensium, scilicet quod ad bona posita in territorio iam acquisita forensi: & multo magis possunt disponere nominatim etiam de forensibus quod ad bona acquirenda, consilio 370. nume. 20.

Statutum etiam si simpliciter loquatur, comprehendit forenses, dummodo uerba sint concepta in rem secundum Bar. sed idem quoque dicendum, dato quod uerba non ita expresse dirigantur in res sed in personas, quando scilicet effectus respicit non personas, sed res, quia perinde est ac si uerba essent concepta in rem &c. conf. 370. numero 21.

Statutum lanuense predictum in hoc proposito habet aliqua uerba concepta in rem: & quando est casus, qui neque solet, neque potest commodè exprimi, nisi personas nominando, mirum est, quod constituatur fundamentum, quod uerba dirigantur in personas, conf. 370. nu. 22.

Statutum quod comprehendat etiam bona forensium, est fundamentum, de quo non est opus dubitare, consilio 370. numero 25.

Statutum lanuense predictum de successione, comprehendit redditus annuos, seu etiam mera nomina debitorum, consilio 370. numero 28.

Statutum quando seruandum etiam inter forenses, consilio 397. numero 32.

Statutum Laudense, quod scemina nubentes maritis forensibus non succedant &c. ualidum est, & ubique talia statuta sunt in uiridi obseruantia, consilio 456. numero duodecimo.

Statutum predictum, quod mulieres nubentes forensibus maritis non succedant &c. an in illis uerbis, nulla mulier se nubat, intelligatur, quod loquatur duntaxat de muliere, quæ nubit se, id est, quæ nubat a se ipsa sine consensu patris, uel propinquorum: & quod non sit bona intelligentia, consilio 456. numero 13.

Statuti, quod mulieres nubentes maritis forensibus, non succedant &c. ratio non alia est, nisi, quod bona non transeant in maritos, & filios forenses: & cum non possit esse alia ratio, habenda est expressa, conf. 456. nu. 16.

Et ratio predicta indistinctè procedit, ubicunque mulier nubit forensi, siue nubat a se ipsa, siue nubat de consensu alterius: & ita pariter procedit statutum. d. consilio 456. numero 17.

Statuti Laudensis predicti uerba, se nubat, sunt uerba inepta, & nullam habentia rationem latini sermonis: & sumpta sunt ex uulgaris usu loquendi per linguam materiam: ideoque debent intelligi secundum communem usum loquendi in eo uulgari sermone, conf. 456. nu. 19.

Statutum quod mulieres nubentes maritis forensibus non succedant &c. an habeat locum in casu, quo iam erat acquisitum ius hereditatis ipsi puellæ, antequam traderetur nuptui, an uerò non, ne sit in facultate patris decipere filias suas post ius iam eis acquisitum, tradendo illas nuptui extra territorium, & per indirectum &c. & quod utroque casu habeat locum statutum, conf. 456. nu. 20.

Statuti Laudensis predicti in casu si pater decipiat filiam, poterit ipsa contra eum, uel eius hæredes agere de dolo, seu actione in factum propter dolum: non autem debet impediri effectus statuti supradicti: & an concedatur postea restitutio in integrum, conf. 456. nu. 22.

Statutum predictum Laudense, quod nubentes maritis forensibus non succedant &c. operatur, quod mulier iam facta incapax bonorum propter illud, remanet incapax etiam soluto matrimonio, quando scilicet domicilium habet extra territorium: & non est admittenda ad bona, etiam quod deferantur tanquam lucrum, & non tanquam successio, consilio 456. numero 27.

Statutum præiudicat etiam forensibus, quando litigatur in loco statuti, quia a pari procedunt, forum sortiri, & statuti ligari, conf. 462. nu. 10.

Statutum ciuitatis, uel loci comprehendit forensem, si in ea ciuitate factus fuit contractus, & destinata etiam solutio: & tanto-

magis si ibi sepe soleat conuersari, adeoquod uerisimiliter habeat notitiam statuti &c. conf. 512. nu. 12.

Statutum quando non respicit solemnitatem actus, sed respicit ipsam personam, quæ debet actum facere, tunc tale statutum non comprehendit forenses, conf. 513. nume. 7.

Statutum Mediolani disponens quem dici maiorem quod ad contractus, qui sit maior 20. annis &c. uide de eo in conf. 536. & supra Minor.

Statuta habilitantia personam sibi subditam, an habeant locum in contrahibus extra territorium statuentium celebratis: & de materia an statuta trahantur extra territorium: & de traditis per Bar. & Docto. in l. cunctos populos, uide in consilio 536.

Statutum Mediolani, quod quis dicatur maior quod ad contractus, qui sit maior. 20. annis, & sic habilitans personam sibi subditam aliter, quam disponat ius commune, non habet locum in contrahibus extra territorium statuentis celebratis, conf. 536. numero 1.

Sed id limitatur in casu, quo contractus alibi celebratus per subditam personam sit implendus in loco, ubi est statutum: & filius familias habilis factus ad testandum testabitur etiam alibi de bonis sitis in loco, ubi est statutum. d. conf. 536. nu. 2.

Statutum. Differentia inter statuta, quibus in actibus solemnitas inducitur, & ea, quibus personæ qualitas constituitur, hæc est, quod in illis solum locum attendimus, ubi actus sit, etiam si in alium conferatur effectus: at in istis consideramus, an effectus in locum originis conferatur: & quæ sit ratio, conf. 536. nu. 4.

Statutum habilitans personam subditi ad aliquid faciendum, comprehendit cum ubicunque faciat actum, dummodo actus habiturus, sit executionem, seu effectum in territorio statuentium: & quibus rationibus, & fundamentis, consilio 536. nu. 5. cum numero seq.

Statutum inhabilitans personam, comprehendit eam ubicunque faciat actum, secundum Bar. qui communiter approbatur: & idem pari ratione, uel maiori dicendum est, quando statutum non prohibet, sed permittit, quia est magis fauorabile, consilio 536. numero 6.

Statutum inhabilitans personam, an comprehendat eam etiam extra territorium semper, dato quod esset prohibitio odiosa: quod non: & quod conclusio Bar. de statuto excludente sceminas approbetur communiter, quanuis etiam improbetur communiter sua ratio, quod tale statutum sit odiosum, consilio 536. numero 7.

Et traditur per Docto. alia ratio, uidelicet quod tale statutum respicit successionem, & ita in effectu bona, & non personam, ideoque non trahitur extra territorium. d. conf. 536. nu. 8.

Statutum respiciens solemnitatem actus, & statutum respiciens habilitatem personæ, differunt: quia primum determinatur a territorio, & non a qualitate personæ, ideoque in territorio comprehendit & subditos, & forenses, extra territorium neminem eorum comprehendit: secundum uerò nunquam comprehendit non subditum, etiam si actus fiat in territorio, & per consequens subditum comprehendit ubique, scilicet in terminis, quando effectus est expediendus in territorio, conf. 536. nu. 9.

Et Salicet. & Aretin. in l. cunctos populos, dicunt quod ibi prius dixit Bar. qui debet intelligi, quod persona non possit institui extra territorium: & Bar. considerat effectum, seu executionem actus magis, quam locum, in quo fit actus: alias Bar. male sensisset. d. conf. 536. nu. 10.

Statutum. De statuto, nulla mulier, & decretis Ducum in ciuitate Parmæ: & an filia nupta extra ciuitatem Parmæ, uel extra ciuitatem Mediolani, possit succedere matri, quæ tempore mortis sue non amplius erat de iurisdictione Parmæ, uel de iurisdictione Mediolani, licet agatur de successione in bonis immobilibus: & quid in creditis, uel nominibus, seu actionibus ad pecunias: & sub cuius territorio, uel statutis censeantur esse ius crediti, seu nomina, uel actiones: & itante predicto statuto, nulla mulier, an filia possit succedere matri in dote, seu hereditate materna consistente partim in creditis, seu nominibus, & partim in immobilibus, quando mater, & filia erant forenses, seu nuptæ extra territorium &c. uide in conf. 595.

Statutum predictum, nulla mulier, non comprehendit ius crediti dotis maternæ, ad quod potest filia admitti &c. consilio 595. numero 1.

Statuta, uel decreta debitorum non comprehendunt ius crediti, quod habet forensis, quia non censetur esse sub eorum territorio, conf. 595. nu. 5.

Statutum, uel decretum faciens mentionem de mobilibus, & de iuribus, debet intelligi de his iuribus, & mobilibus, quæ habet in potestate, ergo non de illis, quæ non censentur esse sub eius territorio, cum illa non sint sub eius potestate, consilio 595. numero 9.

Statutum predictum, uel decretum, nulla mulier &c. non comprehendit casum, quo licet agatur de bonis immobilibus, ambaramen personæ sunt forenses, id est, & persona, cuius fuit hereditas, & persona, quæ uult succedere, consilio 595. nume. 10. cum numero seq.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

Statutum Mediolani, nulla mulier &c. In terminis dicti statuti Bald. consuluit, quod licet agatur de successione consistente in bonis immobilibus, potest filia nupta extra ciuitatem Mediolani succedere matri, quæ tempore mortis suæ nõ amplius erat de iurisdictione Mediolani: & idem est in statuto Parmensi cõcepto iisdemmet verbis, conf. 595. nu. 13.

Et opinio Baldi non distinguens, an uerba statuti respiciant personam, an verò rem, potest facilius sustineri, quando uerba respiciunt personam: & in terminis etiam statuti Mediolani consuluit Signorol. de Homod. d. conf. 595. nu. 14.

Et quanuis super dicta opinione sint aliquot cõtradicentes, sunt tamen dicti Doctores, & alij allegati, maxima autoritatis: & non parum debent mouere animum iudicis, saltem in casu, de quo in consilio, ubi adest maxima æquitas, d. consilio 595. numero 15.

Statutum Mediolani, quod nupta forensi sit exclusa ab hæreditate &c. uide etiam supra, Hæreditas.

Statutum non comprehendit forenses, etiam si causa forensis tractetur in loco statuti, scilicet in decisorijs: & probationes respiciunt decisoria, conf. 719. nu. 3.

Statutum ligat forenses ratione contractus, etiam in decisorijs, secundum Bar. conf. 719. nu. 5.

Statutum excludens matrem, an extendatur ad bona sita extra territorium statuentium, uide in consilio 761. numero 47. cum sequen.

Statutum excludens matrem, quod non se extendat extra territorium, est communis opinio indubitanter: a qua non est iudicando, & consulendo recedendum, secundum Decium, qui consuluit pro matre, & secundum alios Doctores, consilio 761. numero 51.

Et responderetur ad dicta per Curt. iun. qui tenuit contrarium. d. conf. 761. nu. 52.

Statutum Mediolani non se extendit ad bona sita in territorio laudensi, conf. 761. nu. 54.

Statutum quando comprehendat contractus factos per subditos extra territorium statuti: & quod comprehendat subditos ubicunque contrahentes, quando uerba statuti respiciunt personas, & sunt prohibitoria, & prohibitio est fauorabilis, secundum communem opinionem, conf. 70. nu. 2.

Statutis originis an utatur mulier nupta extra patriam, uide in conf. 258.

Statutorum, & aliorum priuilegiarum propriæ originis, quæ possunt ei prodesse, potest uti mulier nupta extra patriam, conf. 258. nu. 6.

Statuta Mediolani circa exclusionem, uel successionem matris in bonis filiorum, & in successione collateralis, quomodo intelligantur, uide in conf. 349. nu. 7. cum seq.

Statutum si excludit contemplatione agnatorum, eis cessantibus, cessat exclusio, conf. 349. nu. 8.

Statutum De statuto excludente matrem a luctuosa hæreditate filij, quod censeatur factum fauore agnationis: & quod ubi consideratur fauor agnationis, ueniant duntaxat masculi: & quod amita non excludant matrem &c. uide in conf. 371.

Statuti excludentis matrem a luctuosa hæreditate filij ratio uideatur satis euidens, atque unica, id fuisse factum fauore agnationis: & mater non excluditur per amitas &c. consilio 371. numero 1.

Statutum quod masculinum cõcipiat fœmininum &c. uide supra, Masculinum.

Statutum disponens in casu simplici, puta quando extant mater, & patruus, an comprehendat etiam casum mixtum, id est, quando extat cum eis etiam amita: est res admodum disputabilis, remissiuè, conf. 371. nu. 4.

Statutum disponens de successione ab intestato &c. uide etiam supra, Hæreditas.

Statutum Papiense, quod agnati præferantur cognatis &c. uide supra, Hæreditas.

Statutum de agnatis præferendis &c. uide etiam supra, Agnatus.

Statutum excludens matrem propter agnatos, an censeatur etiam excludere amitam: & quod amita etiam excludatur ex identitate rationis: & de statutis Casalensibus, & statutis Blanzate, uide in conf. 504. nu. 1. cum seq.

Statutum excludens matrem propter agnatos, an excludat amitam: posset hoc fortè procedere, si mater non amplius uiueret: secus autem si uiuit, quia cum de iure excludat amitam, nihil facit ad amitam, quod sit, uel non sit exclusa per statutum, cum excludatur per ius commune: & quod hæc sit ugens ratio, consilio 504. num. 2.

Statutum quando loquitur expressè de persona, quæ de iure communi in totum excludit illam, quæ dicit se non exclusam a statuto, tunc indistinctè procedit statutum quod ad utranque ueluti in supradicto statuto excludente matrem, quia cõsetur etiam excludere amitam: & est magis communis opinio, contra Alexandrum, conf. 504. nu. 3.

Statutorum huiusmodi excludentium matrem propter agnatos &c. non alia fuit ratio uerisimiliter, nisi ut bona remaneant in

agnatione: quod etiam deprehenditur, si expressè statutum nominat agnatos: & ideo non est tam subtiliter agendum contra agnatos, conf. 504. nu. 4.

Statutum Casalense incipiens, quoniam per masculos, licet non excludat nominatim amitam, excludit tamè multa genera personarum proximiorum, quàm sit amita, dum fœminam dotatam generaliter excludit a successione patris, matris, fratrum, & patruorum: & uidentur tales casus expressi, tanquam magis dubitabiles, adeo quod non excludere censeatur alios, in quibus est eadem, uel maior ratio excludendi, consilio 504. numero 5.

Et id sine dubio procedit, quando expressa fuit ratio in statuto, scilicet conseruandæ agnationis per masculos &c. & ab expressa ratione statuti licitum est arguere, d. conf. 504. nu. 6.

Statutum si loquatur de patruis, censeatur etiam loqui de amitis, conf. 504. nu. 7.

Statutum si excludit nepotem, seu neptem ab hæreditate amitæ, non erit absurda illatio, quod ita etiam cõuerfo censeatur excludere amitam ab hæreditate neptis, arguendo a correlatiuis, conf. 504. nu. 8.

Statutum etiam Blanzate excludens matrem, stantibus parentibus paternis, id est, agnatis, censeatur etiam excludere amitam, conf. 504. nu. 9.

Statutum si excludat matrem, stantibus filijs filiorum, uel eorum nepotibus, uel patruis, aut filijs patruorum, uel patre, aut auo paterno, mater admittitur, exclusa amita: quia cum non sit nominata amita, & statutum sit correctorium iuris communis, nõ est trahendum ad alias personas, uel casus, etiam si essent similes expressis, conf. 705. nu. 2.

Et an tale statutum censeatur factum fauore agnationis: & quod statuta facta fauore agnationis non comprehendant fœminas quanuis agnatas, quia per eas non conseruatur agnatio, d. conf. 705. nu. 3.

Statutum Papie uocans ita cognatos, sicut agnatos: & quomodo intelligatur, uide supra, Hæreditas.

Statutum si excludat mulieres, & lineam maternam a successione, & uocet agnatos masculos, seu parentes paternos proximos, an tunc filij unius fratris consanguinei tantum admittantur ad successionem patris simul cum filijs alterius fratris utrinque coniuncti, uide in conf. 81.

Statutum quando considerat fauorem agnationis, æqualiter succedunt utrinque coniunctus, & consanguineus tantum: & multi ita consulerunt, conf. 81. nu. 27.

Statutum si præferat fratrem consanguineum fratri uterino, comprehendit etiam bona materna, conf. 81. nu. 39.

Statutum si præferat fratrem consanguineum sororibus, an frater consanguineus tantum excludat sororem utrinque cõiunctam, conf. 81. nu. 40.

Statutum Senense, per quod mater excluditur ab agnatis, præterquam in quarta legitimæ successionis & an mater excludatur a successione filij defuncti in pupillari ætate, quando statutum dicit, quod ab intestato mater non admittatur: & de communibus opinionibus diuersis pro matre, & contra matrem, Alexandri, & Socini, & de discussione argumentorum Socini, qui tenuit contra matrem: & late de statutis excludentibus matrem propter agnatos, uel patruos, uel parentes masculos, uel propter sorores &c. & quando mater debeat admitti: & an statutum excludens matrem, extendatur ad bona sita extra territorium statuentium, uide in conf. 761.

Statutum Senense excludit matrem propter agnatos, ita quod non admittatur ad legitimam successionem ad plus, quàm ad quartam: & an mater excludatur a successione filij decedentis in pupillari ætate: & quæ sit communis opinio, conf. 761. nu. 3. cum nu. sequen.

Statutum quando excludit matrem propter agnatos, non est dubitandum de ualiditate talis statuti, etiam quando in totum aufert successionem: quia ius competens matri est de iure potestiuo, conf. 761. nu. 5.

Statutum quando excludit matrem &c. ut supra. Communis opinio fuit pro matre contra statutum, quod non excludatur ab hæreditate filij decedentis in pupillari ætate: & fuit communis usque ad tẽpore Alexandri, qui consuluit pro matre, conf. 761. nu. 10.

Sed superueniente Bertholameo Socino, cepit esse cõis cõtra matrem, quia cõsultauit cõtra Alexandrum: & dicit esse hereticum, recedere a sua opinione: & consuluit etiam in terminis statuti senensis: & sunt qui dicunt esse magis cõem contra matrem, & sequendam: maximè quia fauetur agnationi, d. conf. 761. nu. 11.

Et quanuis articulus sit disputabilis, concluditur tamen pro matre: quia est communis opinio, quod non excludatur: & in dubio non est excludenda mater a luctuosa hæreditate filij, d. consilio 761. num. 12.

Statuta loqueria de successione intestati, etiam regeta opinione, quod comprehendant pupillum, esset tamen limitanda, ut procedat, quando agitur de exclusionem alterius, quàm matris: sicut est in tacita substitutione pupillari, quæ alios ab intestato uenientes excludit, non tamen matrem, conf. 761. num. 13.

Statutum excludens matrem a luctuosa filij hereditate, est quodammodo contra ius naturale, ideo debet strictissime intelligi: & loquens de decedente ab intestato, non habet locum in pupillo: & secundum hanc opinionem pluries fuit consultum, & iudicatum, & communiter tentum: & est communis opinio, & verior, conf. 761. nu. 14.

Et uide responsionem ad allegata per Socinum tenentem contra matrem: & an sit differentia, an statutum loquatur de intestate decedente, an de decedente ab intestato: q. sit differentia uerbali, & nimia subtilitas, a qua recessit Alexander, d. conf. 761. nu. 15. cum nu. seq.

Et semper Alexander consuluit pro dicta opinione communi pro matre: & nunquam usus est consulere contrarium: & maior est autoritas Alexandri, quam Socini, d. confilio 761. nu. 17.

Quæ communis opinio pro matre eo magis procedit, & recipienda est in statuto senensi, quod non solum loquitur de ab intestato decedente, sed sine filijs legitimis, quos habere non potest pupillus, d. conf. 761. nu. 18.

Et quod sit communis opinio Alexandri pro matre, quicquid dicat Socinus, d. conf. 761. nu. 19.

Et uide responsionem ad auctoritatem Cardinalis, & eius fundamentum, cui innititur Socinus, d. confilio 761. numero 20.

Et an sit absurdum, quod statutum haberet locum in pubere, qui testari potest, & non in pupillo, qui non potest: & quæ sit ratio diuersitatis inter puberem, & pupillum, d. confilio 761. numero 21.

Statutum excludens matrem ab intestato, quod non habeat locum in pupillo, tenuit Decius efficaci ratione, consulendo contrarium eius, quod tenuerat legendo, confilio 761. nu. 23.

De alio argumento Socini contra matrem ex eisdem statutis senensibus, & ex eorum rubrica: & uide responsionem, d. conf. 761. nu. 24. cum nu. seq.

De alio argumento Socini contra matrem a ratione agnationis conseruandæ, quam dicit expressam esse in statuto senensi, & ideo sub ea ratione includi omnes casus, qui possunt includi, &c. & an id uerum: & uide responsionem, d. confilio 761. numero 27.

Statutum excludens matrem &c. Sorores, & filias si non excludunt matrem in statutis senensibus, per quas non conseruatur agnatio, non potest dici, quod ratio conseruandæ agnationis uincet milititer in statuto senensi: & quod in eo non possit argui a ratione quod factum sit fauore agnatorum, confilio 761. numero 28.

De alio argumento Socini contra matrem, quod statuentibus peritis uerba debent intelligi secundum usum loquendi ipsorum, qui non appellant pupillos intestatos, sed communis loquendi usus uulgarium: & uide responsionem, d. confilio 761. numero 29.

Statutum licet excludat matrem ab intestato, quod tamen mater non excludatur ab hereditate filij pupilli, hodie est communis sententia, & opinio, quæ debet præualere: & secundum quam debet iudicari: licet aliquando contrarium, confilio 761. numero 32.

Statutum si excludat matrem, & aum maternum, & personas coniunctas ex latere matris, per hoc non excluduntur amita, quæ non sunt de linea materna, sed paterna: & quando amita excludunt agnatos masculos remotiores gradu, remouent matri obstaculum agnatorum masculorum, & mater, quæ fuisset repulsa, admittitur: & de rex. in l. 2. §. si sit agnatus, ad Tertyl. conf. 761. nu. 34. cum nu. seq.

Et agnatus, qui uinceret patrem, remouet matri obstaculum, ut sola admittatur, d. conf. 761. nu. 35.

Et amita remouent matri obstaculum parentum, seu agnatorum masculorum, & ipsa sola admittitur ad successionem filij: & est communis opinio, d. conf. 761. nu. 36.

Et de argumentis Decij contra dictam communem: & uide responsiones ad ea, d. conf. 761. nu. 37.

Et agnati non subrogantur in loco matris exclusæ: & agnatis masculis defertur ius potentius ex aliqua probabili causa, quæ mouit statuentes, d. conf. 761. nu. 39.

Et mater ex quo uenit ad successionem filij de iure communi, & parentes masculi ex iure statuario, stante perplexitate quis debeat uincere, debet preferri mater, quæ de iure communi uocatur, quia iura specialia sunt debiliora, d. confilio 761. numero 40.

De alio argumento, & consideratione Decij: & cur mater admittatur in d. §. si sit agnatus, & excludat agnatum, & a patre non excludatur, d. conf. 761. nu. 41.

De auctoritate Ancarani adducta per Decium: & quod agnatus debeat excludere matrem ad utilitatem eius, & non ad utilitatem sororis, quæ ad successionem concurrebat, d. confilio 761. num. 42.

Et pro matre quod consuluerint plures Doctores, etiam in terminis statuti senarum, & aliorum statutorum Fanij, Ferrariæ, & Regij: & quod neque agnati, neque amita admittantur, d. confilio 761. numero 43.

Ampliando etiam si amita nullo modo uellent uenire ad successionem, & gratificari agnatis, ut matrem excluderent, d. confilio 761. nu. 44.

Et pro matre fuit consultum in terminis statuti uocantis agnatos usque ad quartum gradum exclusa matre: & fuit iudicatum pro matre contra patruos, qui a statuto uocabantur, & contra sorores, quæ remouebant obstaculum patruorum, d. confilio 761. numero 46.

Statuta prædicta senarum habent locum etiam in bonis sitis extra territorium, & mater admittitur ad omnia bona, ubicunque sita sint, conf. 761. nu. 47.

Statutum excludens matrem, uel lineam maternam, an porrigat effectum in bonis existentibus extra territorium: & statutum excludens filiam propter masculos: & an talia statuta sint fauorabilia, uel odiosa: & an extendantur ad bona extra territorium: & de opinione Curtij Iun. quæ rejicitur, conf. 761. nu. 48.

Et quod communis opinio sit negatiua, quod statuta exclusiua feminarum propter masculos, uel statuta exclusiua matris, uel lineæ maternæ, non extendantur ad bona sita extra territorium: & quæ sit ratio, d. confilio 761. numero 49. cum numero sequenti.

Et contraria iuris dispositio uigens in alieno territorio impedit, ne bona ibidem sita accrescant bonis in loco statuentium existentibus: & statutum non extenditur, ubi iurisdicatio statuentium non se extendit, d. conf. 761. nu. 50.

Statutum excludens matrem, quod non se extendat extra territorium, est communis opinio indubitanter, a qua non est iudicandum, & consulendo recedendum, secundum Decium, qui consuluit pro matre, & secundum alios Doctores, confilio 761. numero 51.

Et respondetur ad dicta per Curt. Iun. qui tenuit contrarium, d. conf. 761. nu. 52.

Statuto obstante quando mater succedit filio, succedit in uniuersum ius, quod competebar filio, cui succedit, confilio 761. numero 55.

Statutum Senarum excludens mulieres, præterquam a quarta parte, uidetur excludere mulieres extra ciuitatem Senarum, uel iurisdictionem commorantes: sed verificatur statutum in alijs mulieribus, quam matre, conf. 761. nu. 100.

Statuta quando excludunt matrem propter agnatos, ne succedat filio ab intestato, an mater succedat filio: & quid quando testator prohibuit alienationem, an impediatur mater succedere filio suo ab intestato, qui decessit in pupillari ætate: & de statutis senensibus: & de uerbo, intestatus, an comprehendat intestabilem, & sic pupillum, uide etiam in conf. 763.

Statutum excludens matrem &c. Quando concurrat duplex prouisio ad exclusionem matris, scilicet statuti, & testatoris, fortius, & efficacius est obstaculum, conf. 763. nu. 7.

Statutum si effectualiter matrem excludit a legitima successione, legitima successio ita consideratur respectu filij pupilli intestabilis, sicut respectu adulti, ergo de utroque intelligendum, postquam uerba generaliter conueniunt, conf. 763. nu. 16. cum nu. seq. sed uide ibidem nu. 45.

Statutum ubi simpliciter excluderet matrem a legitima filij successione, uel disponderet ipsam matrem ad filij hereditatem nullo modo esse admittendam, tunc intelligitur omni casu, siue filius intestatus, siue intestabilis decebat: secus ubi statutum loquitur uno casu tantum, quo intestatus, uel ab intestato decedat, quia non trahitur ad alium casum, quo decedat intestabilis, & sic pupillus, confilio 763. numero 45. cum numero sequenti.

Statuta senensia excludentia matrem a successione filij decedentis ab intestato, quia requirunt altiore indagine, an locum habeant decedente filio pupillo, non impediunt missionem in possessionem faciendam de matre: & non uidentur fuisse senis obseruata, & usu recepta, sed per contrarium usum potius abrogata, conf. 863. nu. 48.

Statutum excludens matrem ab intestato an habeat locum, quando mater uult succedere filio suo decedente in pupillari ætate, & sic intestatili: est questio admodum scabrosa: & perdifficilis est: & secundum Alexan. temerarium esset aliquid decidere propter Doctorem uarietates, & opinionum conflictus, conf. 763. nu. 56.

Statutum quod masculi præferantur feminis, comprehendit etiam masculos legitimatos, conf. 165. nu. 13.

Statutum excludens feminas, extantibus filijs masculis legitimis, & naturalibus, non habet locum in legitimatis per priuilegium, conf. 750. nu. 7. & uide ibidem nu. 48.

Statutum excludens feminas, stantibus masculis &c. an sit uerum quod non habeat locum in legitimatis: & quando: & quod debeant inspicere uerba statuti, quomodo sint concepta, an considerent originem, an sint simpliciter prolata, confilio 750. numero 48.

Statuto stante excludente feminas propter masculos, non excluditur femina propter masculos nondum natos, neque conceptos tempore euenientis casus succedendi, & successio

- cessio non reuocatur a femina per masculos postea natos, conf. 106. nu. 10.
- Statuta excludentia feminas, stantibus agnatis, licet concernant damnum foeminarum, censentur tamen absolute fauorabilia, ideoque late extendenda propter dignitates familiarum conferuandas: & ubi non sunt talia statuta, obtinent agnati passim contractus renuntiationum, qui etiam censentur fauorabiles, sicut ipsa statuta, conf. 198. nu. 45.
- Statutum excludens feminas propter masculos, an trahatur etiam extra territorium: & an sit odiosum, consilio 356. numero 7. & octauo.
- Statuto stante, quod existentibus masculis, foemina non succedant tunc si testamentum, uel contractus uocat masculos, & feminas, censetur uocare eos; non simul, & eodem tempore, sed ordine successiuo, id est, primum masculos, & eis deficientibus feminas: quod debet intelligi, quando statutum praeterit masculos in eo casu, & proposito, de quo loquitur testamentum, uel contractus, alias secus, conf. 81. nu. 34.
- Statuto stante, quod masculi praferantur foeminis, an, & quando foeminae censentur uocatae ordine successiuo in dispositione contrahentium, uel testatoris, uidelicet deficientibus masculis, & non aliter: & de tex. in l. fin. ff. ad Trebel. & doctrina Bar. ibi: & de doctrina Bar. in l. ut iusiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libert. uide in conf. 327.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, dispositio testatoris, uel contrahentium exprimens masculos, & feminas, censetur eos uocare ordine successiuo, uidelicet foeminas deficientibus masculis, & non aliter: quia praesumuntur se conformare cum dispositione statuti: & an sit uera, & magis communis conclusio, conf. 237. nu. 1.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, foemina censetur uocata ordine successiuo post masculum, quando non fuit expresse facta mentio de foeminis, sed sub dictione promiscua possunt censeri uocati masculus, & foemina, consilio 237. numero secundo.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, si testator usus est uocabulo pertinente de proprietate sermonis duntaxat ad masculos, puta dixit filios, tunc foeminae censentur uocatae ordine successiuo post masculos, conf. 237. nu. 3.
- Statuto itante praefereute masculos foeminis, tollitur illa praesumptio, quod filij appellatio de proprietate sermonis non comprehendit foeminas, sed per interpretationem ex praesumpta mente: multo magis censentur foeminae uocatae ordine successiuo, conf. 237. nu. 4.
- Statuto itante, quod non solum abintestato, sed etiam facto testamento, masculi praferantur foeminis, tunc si testator uocat etiam feminas, censetur se conformare cum statuto, & uocare ordine successiuo: & tanto magis in fideicommissis, consil. 237. nume. 8.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, foeminae non admittuntur, nisi in subsidium deficientibus masculis, non solum si uocatae sunt praesumptiue sub uocabulo plurali, sed etiam si expresse sunt uocatae: & uide de tex. in l. fin. ff. ad Trebel. consil. 237. nu. 13. cum seq.
- Statuto itante praefereute masculos foeminis, quod foeminae ueniant post masculos, non solum in materia feudali, sed & in alia, ratione dicti statuti, & non habita consideratione, utrum addit unus masculus, uel plures, an sit numerus pluralis, uel singularis: & quod decisio Bart. in §. si liberi, non limitetur per aliam Bart. in d. l. fin. conf. 237. nu. 17.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, quod foeminae ueniant ordine successiuo post masculos, haec opinio Bar. in d. §. si liberi, est communis: & quod etiam trahatur ad dispositionem testatoris, conf. 237. nu. 18.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis: de quadam autoritate D. Alciati: & quando proprietates uerborum repugnant dispositioni statutariae, an seruetur potius proprietates uerborum, ut quando testator expresse instituit masculos, & feminas: & quid si expresse uocabulum filijs, consilio 237. nu. 20.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, etiam quod testator exprimat masculos, & feminas, sunt tamen praefereendi masculi, secundum opinionem Bar. communem in d. §. si liberi, consil. 237. nu. 21.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, uocabulum filius, non extenditur etiam ad feminas, conf. 237. nu. 29.
- Statuta quando praefereunt masculos generaliter in successione, masculinitatis ratio habenda est, non solum in hereditate, sed etiam in legato, conf. 237. nu. 30.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, dispositio uocans expresse masculos, & feminas, debet intelligi ordini successiuo: & quod haec opinio Bar. in d. §. si liberi. ff. de ope. libert. sit communiter approbata, conf. 237. nu. 31. cum nu. seq.
- Et an limitetur, ut solum procedat, quando dispositio testatoris, uel contrahentis fit in illa materia, de qua loquitur statutum, non autem si fiat super proposito penitus diuerso: uide an sit uera haec limitatio Baldi, & Alexandrini, conf. 237. nu. 32.
- Et quomodo procedant tradita per Bart. in l. fin. ff. ad Trebel. & quod intelligantur, quod censentur quidem comprehensum masculus, & foemina, sed ordine successiuo, d. conf. 237. nu. 33.
- Statuto stante praefereute masculos foeminis, censentur exclusae foeminae, uel saltem postpositae &c. consilio 237. nume. 34. & de opinione Ancarani in l. tres fratres. ff. de pat. uide ibidem numero 35.
- Statuto itante praefereute masculos foeminis, si quis instituat filios simpliciter, solum ueniunt masculi: & procedit etiam stante unico filio masculino, conf. 237. nu. 36.
- Et de responsione ad doctrinam Bart. in d. l. fin. ff. ad Trebel. & quomodo procedant dicta ibi per Bart. d. consilio 237. numero 37.
- Statuto itante praefereute masculos foeminis; quid si testator uideatur appellatione filiorum intellexisse etiam foeminam: ueluti si habens duos tantum, masculum, & foeminam, dixit, & quoniam filios habet &c. & quod foemina etiam tunc ueniat post masculum ordine successiuo, conf. 237. nu. 41.
- Statutum, stantibus masculis, licet excludat filiam, uel sororem, non tamen prohibetur succedere fratri, si non censetur amplius hereditas patris, sed fratris: & prior exclusio ab hereditate parentum, uel fratrum, non nocet ei, conf. 350. nu. 11.
- Statuto excludente feminas stantibus masculis, lucrum filiarum primi matrimonij, propter transitum patris ad secundas nuptias, spectat ad ipsas filias, quamuis prius exclusas per dictum statutum: secus si statutum eas penitus excluderet, faceret incapaces &c. conf. 456. nu. 28.
- Statuto excludente feminas stantibus masculis, an neptis succedat loco patris, & representet eius personam, consil. 474. num. 4. cum seq. & uide supra, Filius.
- Statuto stante, quod stantibus masculis, foeminae cuiuscunque gradus sint, non succedant, excluduntur foeminae etiam in dispositione hominis, in contractu, uel testamento, uocante generaliter omnes, uel etiam uocante expresse masculos, & feminas: & non admittuntur foeminae, nisi cessantibus masculis, consilio 474. num. 5.
- Statuto excludente foeminas propter masculos, an filia exclusa faciat partem in legitima ipsorum masculorum, id est, sit ipsa filia in consideratione ad minuendam, uel augendam legitimam masculorum: & an talis filia retineat, uel perdat suam partem, conf. 491. nu. 1. cum seq.
- Et quod non faciat partem, neque ullo modo habeatur in consideratione, stante statuto Papiae, per quod non solum excluduntur foeminae, sed expresse dicitur, quod mulieres dotatae non faciant partem cum masculis &c. & quid denotent uerba illa, non faciant partem, d. conf. 491. nu. 2.
- Statuto excludente foeminas propter masculos, an filiae faciant partem in legitima: in hoc discutiendo solet etiam disputari an retineant suam partem: uel an per statutum excludantur simpliciter, & absolute, uel an excludantur, dummodo prius sint dotatae: uel an earum dos succedat loco legitimae, remissive: & quod haec distinctiones non procedant, stante suprascripto statuto Papiae, consil. 491. nu. 3.
- Et tanto magis etiam stante statuto, quod statuta seruentur ad litteram &c. d. conf. 491. nu. 4.
- Statutum Papiae exclusiuum foeminarum stantibus masculis & expresse disponens, quod mulieres dotatae non faciant partem cum masculis &c. procepit in causa intestati: non autem procedit, si in testamento aliquid relinquatur ipsis filiabus: & quod sit periculosa haec limitatio Alexandri: & quod non pertineat ad terminos dicti statuti Papiensis, conf. 491. nu. 5.
- Et quando testator reliquit filiabus duntaxat solidos quinque, euidenter apparet mentem testatoris fuisse eas in effectu excludere, d. conf. 491. nu. 6.
- Statutum excludens foeminas stantibus masculis, comprehendit etiam filiam factam monialem, quando statutum iniecit uinculum ante ingressum religionis, conf. 513. nu. 12.
- Statutum si excludat foeminas propter masculos, & foemina post iam natum masculum ingreditur religionem, excluditur per statutum &c. & satis est, quod ingressus religionis non affert ei damnum, conf. 513. nu. 20.
- Statuto stante, quod mulier dotata excludatur abintestato, existente fratre, uel nepote &c. an talis filia rumpat testamentum, etiam quod tales masculi non succedant cum effectu, conf. 559. num. 10. & uide infra, Testamentum.
- Statuto stante, quod foemina dotata non succedat stantibus masculis, an si filia fuit praeterita, & tantum dotata iure legati, testamentum sit nullum, consilio 656. nume. 2. & uide infra, Testamentum.
- Statutum si simpliciter dicat, quod stantibus masculis foeminae non succedant, & factum sit statutum, antequam nata sit ipsa foemina, de qua agitur, uel saltem antequam ingressa sit religionem, tunc comprehendit etiam monialem, dato quod hereditas deferatur, postquam est facta monialis: & est magis communis opinio: & quae sit ratio, conf. 498. nu. 1.
- Statutum si loquitur de filiabus maritatis, tunc sub tali statu-

statuto non comprehenduntur moniales : quia si non comprehenduntur sub statuto loquente de dotatis, multominus debent comprehendere sub statuto de maritatis; & quæ sit ratio, cōf. 498. num. 2.

Statutum quod stantibus masculis filia dotata, seu Deo dicata non succedat, an comprehendat feminas, quæ ingrediuntur monasterium : uariæ sunt Doctorum opiniones : uerior tamen, & magis communis est, quod eas comprehendat, si loquitur statutum de omnibus feminis &c. cōf. 98. nu. 1.

Statutum quod fratres excludant sorores dotatas, habet locum etiam in successione Cardinalis, cōf. 761. nu. 60.

Statutum quod stantibus masculis femine dotatæ non succedant, si simpliciter loquitur de filia dotata, debet strictè intelligi, ut solum censetur excludere eam ab hereditate dotantis, & non aliorum: nisi constet de mente statuti in contrarium, cōf. 98. numero 2.

Statutum si dicat, quod filia dotata non succedat patri, matri, fratri, uel patruo, tunc satis est, quod sit dotata ab uno, & excluditur ab hereditatibus omnium, cōf. 98. nu. 3.

Statutum si dicat hoc modo, filia dotata à patre, matre, uel fratribus, non succedat patri, matri, uel fratribus, est maior difficultas, & Docto. sunt uarij ueriores opinio est, quod dotata ab uno excludatur etiam ab hereditatibus omnium : & rationes referunt, cōf. 98. nu. 4.

Statutum excludens feminas propter masculos, debet intelligi, dū modo feminis constituitur dos uel non minor, quàm legitima, uel parum distans à legitima, cōf. 100. nu. 1.

Et tātō magis si dicat statutum feminam dotandam esse congruo uel legitimo modo, d. cōf. 100. nu. 1.

Et quid si dotetur à patre, an presumatur dotata congruo modo: & quod id non procedat, quando agitur de magno excessu, seu latione d. cōf. 100. nu. 2. in quo consilio habetur, quando accepta tali dote, renuntiavit ad contemplationem, & beneficium patris.

Statutum si propter masculos excludat feminas dotatas, dotata non competenter, non potest dici exclusa à statuto, cōf. 775. numero 11.

Statutum Papæ quod femine excludantur à successione, dummodo sint dotatæ, uel per fratres fiat oblatio de eas dotando, quomodo procedat: & quid si foror dedit marito in dotem aliquam partem bonorum paternorum cum consensu fratris, an frater censetur eam approbasse uti heredem patris, & an excludatur, uide in cōf. 775.

Statutum Mediolani præferens agnatos masculos cognatis in successione, an comprehendat hereditatem personarum ecclesiasticarum: & an nati ex fratre Cardinalis præferantur natis ex eius sorore: & an statuta laicorum comprehendant personas ecclesiasticas: & de illa distinctione, an statutum iniecerit uinculum ante clericatum, nec ne, quomodo procedat, uide in consilio 513.

Statutum Mediolani præferens agnatos masculos cognatis in successione, an comprehendat hereditatem personarum ecclesiasticarum: Docto. fuerunt uarij in hoc articulo: & Roma. & alij concludunt, quod talis hereditas comprehendatur sub statuto, & quibus rationibus, cōf. 513. nu. 1. cum nu. seq.

Statutum Mediolani præferens agnatos masculos cognatis in successione, quod non comprehendat hereditatem personarum ecclesiasticarum, hanc contrariam opinionem tenuerunt Imolæ, & plures Docto. & quibus rationibus, cōf. 513. nu. 6. cum nu. seq. & quod sit communis opinio, ibidem nu. 9.

Statutum Mediolani supradictum præferens agnatos masculos cognatis in successione, quod non comprehendat hereditatem personarum ecclesiasticarum, hanc opinionem Imolæ supradictam tenuerunt plures Docto. & Deci. dicit eam esse communem: & Brunus etiam tenet, mutando opinionem, & seipsum corrigendo, cōf. 513. nu. 9. cum nu. seq.

Statutum Mediolani supradictum præferens agnatos masculos cognatis in successione, quod non comprehendat hereditatem personarum ecclesiasticarum, hæc opinio Imolæ supradicta cū habeat fundamentum euidentius, & etiam autoritates eorum, qui attestantur eam esse communem, non est ab ea recedendum: & tantominus quia autoritates, quibus mouetur Paris. contrarium tenens, post Brunum in antiquis scriptis, antequam mutaret opinionem, non probant, neque concludunt, neque faciunt ad propositum: & quomodo, cōf. 513. nu. 11.

Statutum quando non respicit solemnitatem actus, sed respicit ipsam personam, quæ debet actum facere, tunc sicut tale statutum non comprehendit forenses, ita etiam non comprehendit personas ecclesiasticas: & de statuto prohibente aliquem testari, cōf. 513. nu. 7.

Statutum si disponat, quod si quis decesserit ab intestato, succedat agnati exclusis feminis, non comprehendit tale statutum hereditatem clericorum: & qua ratione: & quomodo tale statutum dicatur respicere personam, cōf. 513. nu. 8.

Statutum laicorum aliquo modo respiciens personas clericorum, est expeditum, quod non comprehendit eos, siue inhabilitet eo

rum personam ad contractum, siue inhabilitet ad testamentum, siue tractetur de eius hereditate ab intestato, consilio 513. numero 10.

Statutum an comprehendat personas ecclesiasticas, aliud est loqui de persona, quæ uult succedere, aliud de persona, de cuius hereditate agitur: & persona, quæ uult succedere, excluditur à statuto quauis sit ecclesiastica, si statutum ei iniecit uinculum antequam esset ecclesiastica; puta si filia, quæ uelit succedere cum masculis, facta fuit monialis, nam ante ingressum religionis iam priuata erat à statuto, & acquisitum erat ius masculis: & iste casus non habet difficultatem, cōf. 513. nu. 12.

Statuta requirunt aliquam solemnitatem in alienationibus minorum, comprehendunt etiam minores clericos, consilio 513. numero 2.

Et statutum si disponat post mortem clerici, eo casu non sunt amplius bona clericorum. d. consilio 513. numero 2. sed uide numero 15.

Statuta laicorum, disponentia de insinuatione, comprehendunt testamentum clericorum, cōf. 513. nu. 4.

Statutum si disponat de insinuatione testamenti, iste est actus, qui potest fieri per heredem laicum, ideo sibi imputet &c. & dato quod esset faciendus per testatorem, cum tamen sit actus, qui respicit solemnitatem, comprehendit omnes personas, etiam ecclesiasticas: secus autem si respiceret personam, cōf. 513. numero 13.

Et de errore euidenti Parisij in hac materia, & Bruni in antiquis scriptis. d. cōf. 513. nu. 14.

Statutum licet disponat de rebus clericorum post eius mortem, censetur disponere de persona clericorum, quia disponit de eius hereditate, quæ representat illius personam, cōf. 513. nu. 15.

Statutum an comprehendat clericos: illa distinctio, quæ fit per Docto. an statutum iniecerit uinculum ante clericatum, nec ne, pertinet ad personas, quæ uolunt succedere: non autem ad illas, de quarum hereditate agitur: & quomodo procedat, cōf. 513. nu. 18. cum nu. seq.

Statutis laicorum quod subiiciantur clerici per iniectionem uinculi ante clericatum: ea conclusio habet locum duntaxat in casibus, qui habent principium, & fundamentum ante clericatum: & ponuntur duo exempla, cōf. 513. nu. 19. & 20.

Statutis laicorum tunc non subiicitur persona, quæ reperitur ecclesiastica, quando res nullum habet principium, uel fundamentum ante clericatum: ut in casu, de quo in consilio: puta in facultate faciendi testamentum, uel disponendi de hereditate sua tacite, quæ tunc solum consideratur, quando fit, cōf. 513. numero 21.

Statuta laicorum an comprehendant ecclesias, & loca pia, uide in cōf. 271.

Statuta laicorum comprehendunt indistinctè ecclesias, & loca pia si duo copulatiue concurrant, uidelicet si non fuerint condita expresse, uel tacite in odium ecclesiarum, sed propter causam aliquam rationabilem, & propter publicam utilitatem: item quod solemnitas, seu id, quod requiritur per statutum, possit seruari sine magna difficultate: & est communis conclusio Legistarum, & Canonistarum: & ponuntur exempla huiusmodi statutorum, cōf. 271. nu. 18.

Statuta laicorum comprehendunt loca pia, quando accessorie, uel secundario tractatur de locis pijs, cōf. 271. nu. 20.

Statuta, & ordines laicorum an comprehendant bona patrimonialia clericorum, cōf. 387. nu. 3.

Statuta, & ordines laicorum solent comprehendere personas ecclesiasticas, quando non nominatim habent mentionem de eis, & continent aliquod honestum, & concernens utilitatem etiam ecclesiasticorum: & quomodo id intelligatur: & quod non sit uerum simpliciter cum dictis duabus qualitatibus, sed quod requirantur quinque qualitates copulatiue: quas uide, consilio 387. nu. 11.

Statutum. Si per clericos renuntiari non potest priuilegio fori, renuntiari etiam non potest priuilegio, ut non subsint statutis, & ordinibus laicorum, cōf. 387. nu. 16.

Statutum, Clerici non possunt renuntiare priuilegio, ut non subsint statutis, & ordinibus laicorum sine consensu episcopi sui superioris, quia fit præiudicium ipsi superiori, quous modo subiiciantur alijs, cōf. 387. nu. 18.

Statutum. Prelatus non debet, neque potest permittere, uel consentire ut personæ ecclesiasticæ sibi subiectæ subiiciantur aliquo modo foro, & statutis laicorum, in casibus, in quibus de iure non subiiciuntur, cōf. 387. nu. 23. cum seq.

Statutis, uel decretis laicorum non censetur subiectæ personæ ecclesiasticæ, etiam quod ad bona patrimonialia ipsorum ecclesiasticorum, cōf. 480. nu. 17.

Statutis laicorum dantibus formam contractui non subiacer contractus, uel testamentum clericorum, etiam si utilitas conferatur in personam laicam, cōf. 480. nu. 18.

Statuta, & consuetudines laicorum non solent comprehendere personas ecclesiasticas, cōf. 577. nu. 8.

Statutum laicorum ualeat, quod gradus laicorum computentur

Index D. Vinc. Annibaldi . In omnia

- secundum canones: prout est in Ciuitate Senarum, uide supra, Gradus.
- Statuti beneficio concedentis executionem instrumentis potest clericus uti, & id intelligitur coram iudice seculari, conf. 784, numero 4.
- Statuta contra libertatem ecclesiasticam quæ dicantur, conf. 8, numero 3.
- Statutum laicorum an, & quando comprehendat clericos, si uinculum iniecit ante clericatum, conf. 8 nu. 7.
- Statutum laicorum faciens mentionem expressam de ecclesia absolute non ualet: & quid si loquatur generaliter, an tunc comprehendat etiam clericos: & quando, conf. 8. nu. 8.
- Statutum non potest tollere priuilegia data per ius in fauorem ecclesiarum, neque data per aliud statutum, conf. 8. nu. 18.
- Statutum laicorum quando comprehendat personas ecclesiasticas per indirectum, conf. 8. nu. 22.
- Statutum laicorum quando profit, uel noceat clericis, conf. 50, numero 9.
- Statutum faciens mentionem simpliciter de uniuersitate, nõ comprehendit uniuersitatem ecclesiasticam, conf. 10. nu. 26.
- Statutum laicorum faciens mentionem expressam de ecclesia absolute non ualet: si uero loquatur generaliter, etiam non præiudicat ecclesiæ, nisi factum, sit bona aliqua, & honesta ratione: sed id restringitur, ut procedat, duobus copulatiue interuenientibus: primo quod appareat aliqua causa rationabilis etiam respectu ecclesiæ: secundo ut illud, de quo agimus, possit obseruari sine magna difficultate, conf. 8. nu. 8.
- Statutum laicorum comprehendit etiam testamenta concernentia commodum piarum causarum, seu ecclesiæ, quando sunt statuta rationabilia, & concernentia bonum publicum, ut obuietur fraudibus, conf. 271. nu. 16.
- Statutum de emphitheosis non alienanda &c. extenditur etiam ad res emphitheoticas ecclesiæ, uide supra, Emphitheosis.
- Statutum prohibens alienari in non subditum, non comprehendit clericos, neque eis præiudicat, conf. 8. nu. 9.
- Statuta prohibentia alienationem bonorum in forenses, non præiudicant libertati ecclesiasticæ: & hæc priuilegia non competunt ex eo solum quod quis sit clericus primæ consuetudinis: uel amittuntur talia priuilegia, eo quod quis non processit in habitu, & tonsura, conf. 460. nu. 5.
- Et in casu, de quo supra, priuilegia ecclesiasticæ libertatis competunt, cum aliquid relinquatur ecclesiis: uel etiam si relinquatur personis ecclesiasticis, quæ possunt sibi ipsis acquirere, dummodo relinquatur eis intuitu pietatis: secus autem si talibus personis relinquatur ratione consanguinitatis. d. consilio 460, nume. 6.
- Statutum si prohibeat bona uendi, uel alienari in forenses: de hoc statuto: & an comprehendatur etiam successio abintestato: & an testamentaria: & alia in materia talis statuti, uide in consilio 218.
- Statutum si prohibeat bona uendi, uel alienari in forenses, an censetur prohibere etiam successionem abintestato: & an testamentariam: & quando prohibitio non est simplex, & absoluta, uel generalis, sed in genus certum personarum, uidetur prohibita successio testamentaria, non abintestato: & quæ sit ratio, consil. 218. nu. 1. cum nu. seq.
- Statutum si prohibeat bona alienari in forenses, non censetur indubio prohibita successio abintestato: quia illa censetur alienatio legis: & fit absque ullo facto hominis, consilio 218. numero 2.
- Et quid si tales succedentes abintestato sunt expressè uocati per testamentum. d. conf. 218. nu. 3.
- Statutum prohibens alienari in forenses, quod censetur etiam prohibere successionem abintestato: & quando: & quibus rationibus: ueluti si postquam concepit uerba in personas, transiit ad res, dirigendo etiam uerba principaliter ad ipsas res, conf. 218. num. 4.
- Statuti prohibentis ciuem uendere forensi ratio est, propter onera subeunda, ut facilius sustineantur per ciues, & incolas, & exactio collectarum facilius fieri possit: quæ ratio procedit etiam in causa testati, & in causa intestati, conf. 218. nu. 5.
- Statutum si prohibeat ciuem uendere forensi, ab eius ratione regulatur ipsa prohibitio, præsertim quando uerba etiam possunt comprehendere tam successionem ex testamento, quam abintestato, conf. 218. nu. 6.
- Statuto prohibente alienari in forenses, testator debet etiam curare, ne bona ad illos perueniant, etiam per successionem abintestato, conf. 218. nu. 28.
- Statutum, uel decretum si disponat, ne bona quouis modo trāseāt in forenses, hæc uerba comprehendunt etiam successiones abintestato, conf. 312. nu. 4.
- Statutum prohibens alienari in forenses, licet concernat præiudicium forisium, principaliter tamen respicit utilitatem ciuium, & habetur absolute pro fauorabili, & est extendendum, consil. 218. nu. 8.
- Statutum si prohibeat bona alienari in forenses: & quod Pau. de Cast. non bene fuerit locutus in terminis huius statuti, consilio 218. nu. 11.
- Statutum potest facere res aliquas inalienabiles sitas sub ditione statuentium: sicut id etiam facit lex communis, ubicunque sitæ sint res, conf. 218. nu. 16.
- Statutum prohibens alienari in forenses, etiam expressè per hæredis institutionem, uel substitutionem, ualet: & id potest facere statutum, conf. 218. nu. 20.
- Statutum si prohibeat alienari bona in forenses, tunc si testator expressè relinquat per testamentum alicui forensi incapaci, debetur pretium, conf. 630. nu. 6.
- Statutum si prohibeat alienari in forenses, dato quod comprehendat etiam successionem abintestato, uel ex testamento, an saltè ipsis forensibus debeatur pretium bonorum eis relictorum, conf. 218. nu. 12.
- Statuto stante, quod bona non alienentur in forenses, quid si foris succedat titulo aliquo uniuersali, puta hereditario, an bona transeant in eum: an saltè æstimatio: & quid si statutum prohibeat talem ætimationem, conf. 218. nu. 14.
- Statuto stante, quod bona non alienentur in forenses, non etiam debetur æstimatio bonorum in casu dicti statuti: & quod tale statutum ualeat, etiam quod ad acquisitionem pretij, consilio 218. numero 11.
- Statutum quod bona non alienentur in forenses &c. Ex statutis Patris, & decretis generalibus Status Mediolani, non admittitur ad legatum, qui est forensis: & non est disputandum, an forensi debeatur pretium: prout fit super statutis simpliciter prohibentibus bona immobilia alienari in forenses: quia unum decretum Mediolani Io. Galeatii Ducis editum anno 1481. disponit, quod in pœnam alienationis applicetur fisco & res, & pretium, consil. 460. nu. 4.
- Statutum Mediolani ex nouis Constitutionibus interdicatur cuiuslibet non subdito facultas acquirendi, conf. 497. nu. 3.
- Statutum de non alienando in forenses &c. Dummodo aliquis sit suppositus alicui loco Domini Mediolanensis, potest acquirere in quolibet loco ipsius Domini, conf. 497. nu. 7.
- Statutum quod bona non alienentur in forenses sine licentia principis: & quid si quis alienauit sine tali licentia, uide in consilio 367. nu. 1.
- Statutum quod forenses non possint acquirere, neque subditi possint alienare in forenses: uide de hoc statuto etiam in conf. 312.
- Statutum quando prohibet alienari in forenses, an bona ceciderint in commissum, dato quod nondum translata fuerint in forenses, & sic actus nondum deductus fuerit ad effectum, siue de iure teneat, siue de facto, conf. 218. nu. 22.
- Statutum quando prohibet alienari in forenses, ad hoc ut committatur pœna statuti, & res applicetur fisco, an, & quando requiratur uera traditio, secundum Pau. de Cast. & quid in testatore legante bona, conf. 218. nu. 29.
- Statutum si extat, quod mulieres non possint contrahere sine certis solemnitatibus &c. an satis sit, quod tales solemnitates adhibeantur in mandato, uel ratihabitione ipsius mulieris, consil. 45. nume. 7.
- Statutum Placentiæ de liberatione minoris facta cum iuramento: & statutum Placentiæ de liberatione facta tutoribus &c. uide supra, Minor, & infra, Tutor.
- Statutum prohibens mulieres obligari, uel contrahere certis casibus, non comprehendit contractum liberationis per mulierem factæ tutori suo, quando uerba statuti non conueniunt, consilio 328. nu. 29.
- Statutum requirens ad contractum minoris, uel mulieris consensum duorum consanguineorum, uel proximorum, debet intelligi de duobus consanguineis, qui sint cæteris omnibus proximiores: quia ratio statuti provenit ex proximitate, ideo exiguntur proximiores, quia in eis potentior est qualitas, propter quā factum fuit statutum: & est magis communis opinio: & an seruatur de consuetudine: & an sit differentia, an statutum loquatur de consanguineis, an loquatur de proximis, an habeat ambobus ea uerba geminata: & de ratione, conf. 334. nu. 8.
- Statuto stante, quod in contractibus mulierum interueniat unus de propinquieribus, debet intelligi de magis propinquis: ita quod non sufficit, si unus de ulterioribus interueniat, consilio 790. nume. 6.
- Et immediato nolente auctori, sufficit sequens proximus. d. consil. 790. nu. 7.
- Statuto stante, quod non ualeat testamentum minoris, nisi interueniat unus de propinquis, intelligitur de successuris: imo & de proximioribus cæteris, conf. 790. nu. 8.
- Statutum quod non ualeat contractus mulierum sine consensu duorum consanguineorum, intelligitur de gradu proximis, seu primis, conf. 790. nu. 9.
- Statutum, quod exigit in contractu duos ex attinentibus, non intelligitur, quod proximiores uocentur: sed sufficit, quod sint secundi, uel tertij gradus, conf. 790. nu. 21.
- Statutum si requirat præsentiam propinquorum agnatorum, uel cognatorum in alienationibus minorum, de consuetudine se r-

ne servatur, quod passim admittantur agnati etiam ulterioris gradus, non inspecto, an sint primi ex proximioribus, conf. 790. numero 35.

Statuta requirunt aliquam solemnitate in alienationibus minorum, comprehendunt etiam minores clericos, consilio 513. numero 2. Et statutum si disponat post mortem clerici, eo casu non sunt amplius bona clerici, ibidem, sed vide numero 15.

Statutum si extat, quod maritus non possit relinquere uxori ultra quartam, an possit ultra quartam legare uxori vestes ipsius testatoris, & annulos, & iocalia: & an in quartam imputentur vestes notabiles &c. conf. 41. nu. 3.

Et quarta relinquenda uxori ex statuto, non est quarta totius patrimonij: sed prius detrahi debet fideicommissum tanquam res alienum. d. conf. 41. nu. 4.

Statuto stante, quod maritus non possit relinquere uxori ultra quartam, hæres non tenetur servare conditionem, & preceptum testatoris de omnibus legatis præstandis uxori sub pena privationis: neque talis pena est timenda, conf. 41. nu. 6.

Statutum Pisanum prohibens maritum relinquere uxori, procedit generaliter liberis extantibus, & non extantibus, consilio 88. numero 1.

Et ratio talis statuti est, ne coniuges se, & hæres suos spolient mutuo amore: & hæc ratio locum habet etiam non stantibus liberis. d. conf. 88. nu. 2.

Statutum si prohibeat, quod maritus non possit relinquere uxori ultra quartam, an possit maritus relinquere ei ultra quartam sub nomine donationis causa mortis: & an id procedat, quando fit donatio causa mortis in testamento, quali tunc proprie videatur habere naturam ultimæ voluntatis: & quomodo, conf. 266. nu. 23. cum nume. seq.

Statuto prohibente, ne maritus relinquat uxori ultra certam summam, si testator disponat, quod uxor possit ipsa sola distribuere credita testatoris erogando in personas pauperes, & alias prout ei videbitur, talis voluntas præcisè non est servanda, ne fiat fraus statuto per indirectum, & sub falso prætextu piæ causæ, consilio 437. nu. 1.

Statuto stante, quod maritus non relinquat uxori, legatum testatoris erogandum in personas pauperes, prout uxori sue videbitur, non videtur, sed distribuendum est vel per solum episcopum, seu Vicarium, tanquam uxor non fuisset constituta executrix: vel si uxor dicat se instructam à testatore de personis, ipsa distribuere cum autoritate, & participatione episcopi, vel Vicarij, consilio 437. nu. 2.

Statutum si extat, quod agnati, vel vicini luant, seu revocent rem alienatam, non admittantur non nati tempore euenientis casus, conf. 106. nu. 9.

Statuto stante, quod vicinus, vel agnatus possit intra certum tempus luere, seu ad se auocare rem uenditam per alium vicinum, seu agnatum, an debeat vicinus, vel agnatus offerre, & deponere totum pretium, an uero possit illam partem pretij tantum, quæ fuit soluta per emptorem: & an gaudeat omnibus commodis concessis illi emptori per uenditorem: quod sic, & maxime dilatione solutionis, uide in consilio 107. ubi loquitur in statuto Ianuæ.

Statuto stante, quod vicinus, vel agnatus luat &c. ut supra, tunc vicinus, vel agnatus luens, vel auocans, admittitur eo modo præcisè, quo admissus fuit primus emptor, & cum eisdem commodis, & oneribus &c. & quæ sit ratio, consilio 107. numero 1.

Statuto prædicto stante de re luenda per agnatum vel vicinum, Cepola uoluit contrarij, scilicet quod vicinus, vel agnatus luens offerat totum pretium, & male, conf. 107. nu. 4.

Statuto prædicto stante de re luenda per agnatum, vel vicinum, an uenditor possit dicere, quod habuit fidem de pretio primo emptori, quam non uult habere vicino, vel agnato luenti rem &c. conf. 107. nu. 6. Et quomodo se habeant uerba dicti statuti in ciuitate Ianuæ, ibidem.

Statuto prædicto stante de re luenda per agnatum, vel vicinum, an emptor primus possit dicere se uelle, quod uenditio sit nulla, & habeatur pro non facta, & quod iterum fiat, constituto maiori pretio, quando scilicet vicinus, vel agnatus uult luere &c. conf. 107. nu. 8.

Statutum concedens terminum ad luendum bona alienata per agnatos, vel consortes, an dum requirit traditionem corporalis possessionis, censetur tollere aliud requisitum de notitia, seu scientia, uide in conf. 279.

Statuta concedentia terminum ad luendum bona alienata, uidelicet agnatos, vel consortes, habent de iure aliud requisitum, uidelicet quod eiusmodi terminus non currat, nisi a die scientiæ: & taceat quod eiusmodi terminus non currat, nisi a die scientiæ: & tale requisitum non censetur sublatum per aliud, nisi exprimat, conf. 279. nu. 2.

Statutum concedens terminum ad luendum bona alienata per agnatos, vel consortes dum requirit traditionem corporalis possessionis, loquitur de ea, tanquam de nouo quodam requisito: & non tollit aliud requisitum de notitia, seu scientia: & quare sta-

tutum non præiudicat ignorantibus, conf. 279. nu. 3.

Statutum de luenda re alienata per agnatos, vel consortes, & requirens traditionem corporalis possessionis, quæ ratione fuerit certum, conf. 279. nu. 5.

Statutum de luenda re alienata per agnatos &c. requirit scientiam non solum ipsius alienationis, sed etiam qualitatem partium eularium, maxime certi pretij, conf. 279. nu. 11.

Statutum de statuto Mediolani de re paterna luenda: & quomodo dicatur quid paternum: & quomodo debeat intelligi tale statutum, uide in conf. 438.

Statutum Mediolani de re paterna luenda, quomodo intelligatur: & quod debeat intelligi de communi ascendente, seu stipite, conf. 438. nu. 2.

Statutum de re paterna luenda, uidetur intelligendum de re, quæ fuerit ascendente usque ad eius mortem, conf. 438. nu. 4.

Statutum pro agnatis, uel uicinis, de luendo rem uenditam, an habeat locum in datione insolutorum: & quod non procedat in datione insolutorum etiam extraiudiciali, conf. 654. nu. 1.

Statutum concedens agnato ius luendi rem alienatam, non habet locum in datione insolutorum iudiciali, scilicet quæ sit ex sententia, conf. 654. nu. 2.

Sed quod statutum saltem habeat locum in datione insolutorum uoluntaria, id est, extraiudiciali, uult Deci. & de intelligentia speculat. d. conf. 654. nu. 3.

Statutum pro agnatis, uel uicinis, de luendo, si dicat de rebus uenditis uoluntarie, tunc nulla datio insolutorum comprehenditur, siue fiat iudicialiter, siue extraiudicialiter, conf. 654. nu. 4.

Statutum Mediolani, de luendo uigore quotæ &c. uide de eo in conf. 14. & supra, Quota.

Statutum Mediolani, de directo, utili, & quota &c. uide de illo statuto in conf. 227.

Statutum Mediolani, de publicandis donationibus &c. uide supra, Donatio.

Statutum Mediolani, ascendens &c. quomodo intelligatur, uide in conf. 258.

Statutum Mediolani, ascendens &c. quomodo intelligatur: & an procedat, siue descendentes sint hæres ascendente, siue non, conf. 258. nu. 2.

Statutum quod ascendens non possit facere deteriorem conditionem descendenti, an comprehendat bona extra territorium, & ita porrigat effectum suum extra territorium, uide in consilio 307.

Statuta Mediolani, de sententijs interlocutorijs, quomodo intelligantur, uide supra, Sententia interlocutoria.

Statuta Mediolani circa excussionem, quomodo intelligantur, uide supra, Excussio.

Statutum Mediolani, nulla persona &c. an comprehendat Cameram fiscale: & an statuta inferiorum ligent superiores: & quid si sint confirmata per superiores: & an statuta Mediolani tollant exceptiones iuris communis: & an tollant exceptionem excussionis, etiam quod ad Cameram, uide in conf. 375.

Statutum Mediolani, nulla persona, non comprehendit Cameram, conf. 375. nu. 1.

Statuta Mediolani an tollant exceptiones iuris communis, conf. 375. nu. 11.

Statutum Mediolani, de confectione testamenti tempore pestis, uide de infra, Testamentum.

Statutum Mediolani, quod non possit fieri probatio per testes, uide supra, Probatio.

Statutum Mediolani, quod omnia bona acquisita inter fratres sint communia, uide supra, Diuisio.

Statutum Mediolani, de pariete extruendo inter hortum, & curtem &c. uide supra, Murus.

Statuta Papie concedentia immunitatem propter decem liberos, quomodo intelligantur, uide supra, Immunitas.

Statutum Papie, de soluendis quinque pro centum in causa dotis, an ualeat, uide supra, Dos.

Statutum Papie, quod nemo audiatur pro enormi læsione in contractu Locationis, uel conductionis, an sit ualidum, uide supra, Locatio.

Statutum, seu decretum Ianuæ, de non trahendis causis extra ciuitatem, quando non habeat locum: & quando quis non teneatur ad pœnam decreti, uide in conf. 251. nu. 5. & 6. in fin.

Statuta Collegij Pisani, & Gimnasilj Pisani: uide de eis supra, Doctor.

Statutum Pisanum circa distributionem pœnarum &c. uide supra, Pœna.

Statutum Pisanum de causis mercantilibus &c. uide supra, Mercator.

Statutum Pisanum, quod non appelletur ab interlocutoria &c. uide supra, Appellatio.

Statutum Lucense de mercatoribus fallitis, quomodo intelligatur: & de eius interpretatione, uide supra, Mercator fallitus.

Statutum Lucense. 20. quomodo intelligatur, & de quibus creditoribus, conf. 585. nu. 30. cum seq.

Statutum Pistoriense de homicidijs &c. uide supra, Homicidium.

- Statutum de requirendo consilio sapientis in causis &c.** uide supra, Consilium sapientis, ubi posui.
- Statutum de compromisso faciendo inter agnatos, vel conjunctos &c.** uide supra, Compromissum, ubi posui.
- Statutum quod moriente vxore sine communibus liberis, maritus lucretur dotem &c.** intelligitur iuxta terminos. l. hac edictali. C. de secus. nup. secundum consuetudinem Casaleensem, id est, quod maritus lucretur totam dotem, si non extant liberi alterius matrimonij: si uero extant, lucretur duntaxat quantum quilibet ex illis liberis, & non plus, conf. 569. nu. 1.
- Sed de iure communi intelligitur, quod exclusi penitus filij ex alio matrimonio, dos tota pertineat ad maritum:** quia statutum potest derogare iuri communi, & dicta. l. hac edictali, d. consil. 569. nu. 2.
- Statutum de lucranda dote, ut supra, quando solem excipit communes liberos, clarè pater, quod intendit excludere liberos prioris matrimonij,** conf. 569. nu. 3.
- Et an in facienda supputatione patrimonij iuxta terminos dictæ, l. hac edictali, debeant imputari filijs primi matrimonij etiam bona materna, quæ habuerunt ab ipsa matre titulo successionis ab intestato:** quod non, secundum Corne. etiam si sint ultra legitimam debitam iure naturæ: sed contrariam opinionem, quod sic, tenent Bologni. Bertrand. & alij Docto. d. consilio 569. numero 5.
- Statutum de lucranda dote per maritum &c.** uide etiam supra, Dos, ubi posui.
- Statutum si excludit filios, an censetur multo magis excludere nepotes,** uide supra, Filij.
- Statutaria præscriptio an excludat creditores,** uide supra, Præscriptio.
- Statutum an possit absolute tollere iura, & actiones creditorum per præfixionem certi temporis,** uide supra, Creditor.
- Statutum quod mulier, quæ fecit fines, uel renuntiavit patri cum iuramento, non possit contrahere &c.** uide supra, Renuntiatio.
- Statutum quod citatio peremptoria transmittatur ipsi domino, seu principali &c.** uide supra, Citatio.
- Statutum quod filij non nubant sine consensu patris, an ualeat,** uide supra, Matrimonium.
- Statutum excludens probationem faciendam per testes &c.** uide supra, Probatio.
- Statutum de non admittendo Doctores ad Collegium &c.** uide supra, Doctor, ubi posui.
- Statutum an dirigat uerba ad præscribentem, an ad illum, in cuius præiudicium præscribitur, solet fieri distinctio,** uide supra, Præscriptio.
- Statuta, & forum mariti an sequatur uxor, & quando,** conf. 23. numero 10.
- Statutum. Soluta matrimonio, & quando non agitur de beneficio mariti, mulier, & eius bona reguntur secundum statuta originis propriæ ipsius mulieris,** conf. 23. nu. 11.
- Statutorum, & aliorum privilegiorum propriæ originis, quæ possunt ei prodesse, potest uti mulier nupta extra patriam,** consilio 258. nu. 6.
- Statutum quod bannitus possit impune offendi &c.** uide supra, Bannitus.
- Statutum quod credatur libris mercatorum &c.** uide supra, Liber, & supra, Mercator.
- Statutum si præfigat instantiam causæ &c.** uide supra, Instantia.
- STERILITAS** quando dicatur: & an fiat remissio propter sterilitatem, uide in conf. 137. & de remissione, seu restituro faciendo uide etiam supra, Emphiteota, & supra, Conductor.
- Sterilitas** quando dicatur, quæ digna sit remissione, variae sunt opiniones Doctorum: sed duæ opiniones sunt magis communes, uidelicet quando percepta non est pars dimidia eius, quod soluitur: uel non est percepta dimidia eius, quod percipi consueuit, conf. 137. nu. 6.
- Sterilitas non dicitur provenire ex culpa, uel negligentia coloni, quando constat, quod est uniuersalis: & culpa coloni nunquam presumitur, nisi probetur,** conf. 137. nu. 7.
- Sterilitas compensanda est cum hubertate &c.** & variae sunt opiniones, quando dicatur hubertas annorum præcedentium, conf. 137. nu. 8. Et ad hoc ut dicatur hubertas, opus est, quod aliquo anno percepta fuerit quantitas aliqua fructuum excessiua, ultra consuetudinem aliorum annorum, d. conf. 137. nu. 9. Et hubertas aliorum annorum probari debet per aduersarium, ibidem num. 10.
- Sterilitas si eueniat, an debeatur pensio annua quorundam sacorum frumenti promissa per aliquem,** uide in conf. 173. & supra, Frumentum.
- STILICIDIUM.** An quis possit edificare sub stilicidio uicini &c. uide supra, Edificium, Edificare.
- STYLUS.** Bonum est argumentum a stylo, conf. 519. nu. 9.
- Stylus, seu mos communis, item stylus, seu mos particularis ipsius disponens, inspicere debent, & multum operantur:** & stylus, & consuetudo testamentorum aliorum hominum, consil. 319. nu. 21. & uide supra, Consuetudo.
- Stylus seruandus est: & stylus notariorum,** conf. 240. nu. 45.
- Stylus, & consuetudo, quid differant: & stylus non potest alterare iuris dispositionem in decisorijs,** conf. 342. nu. 4. cum nu. seq.
- Stylus respicit ordinem loquendi, scribendi, & procedendi: consuetudo autem respicit modum decidendi,** conf. 342. nu. 5.
- Stylus potest esse usus particularis vnius personæ: consuetudo uero semper est generalis, id est, multarum personarum: & attestatio, seu uerba illa, quod ita semper fuit iudicatum, & quod ita obseruatum est, & obseruatur, quod ita stylatur &c.** an denotent stylum, an consuetudinem, conf. 342. nu. 6. cum nu. seq.
- Stylus, & consuetudo, hæc uocabula sæpe confunduntur, consilio 342. nu. 8.**
- Stylus an possit allegari abnegatio modo &c.** conf. 15. nu. 6.
- STIPULATIO, & promissio ualeat, licet sit incerta quantitas, & qualitas, quando constat de re, & sic de substantia deducta in stipulatione, puta de tritico in genere promisso: & sic non uitatur ratione incertitudinis,** conf. 740. nu. 16.
- Stipulari, & acquirere nomine alterius, etiã absentis, an quis possit,** uide supra, Acquisitio, Acquirere.
- STIRPES.** Verba, in stirpes, an pertineant ad successiones hereditarias: & an stirpes, & capita, extra eas successiones considerentur, conf. 258. nu. 5.
- STYDIUM.** Pater si fecit impensas in filios studiorum causa, an debeat illarum haberi ratio inter fratres, uide supra, Diuisio, & supra, Donatio.
- Studium.** Privilegium studij generalis artium, & medicinæ, habetur in Ciuitate Venetiarum, conf. 489. nu. 7.
- Studium.** Ad retinendum possessionem studij generalis, aliqui actus sufficiunt: ut dicitur de iurisdictione, conf. 489. nu. 8.
- Studuisse diu non sufficit, sed bene,** conf. 556. nu. 4.
- Studentium, uel professorum appellatione, an ueniant Doctores: & an scholastici licentiarj,** conf. 27. nu. 6.
- STYPRYM** dicitur, coitus uiri coniugati cum muliere soluta uirginis: & punitur de stupro, nisi mulier sit yilis conditionis, uide licet ancilla coniugati, conf. 37. nu. 1.
- Stuprum committitur cum uidua honesto loco nata,** conf. 257. nu. 7.
- Stuprum committitur cum uirgine, uel uidua: & uir uxoratus habens rem cum ea, potest puniri de stupro,** conf. 692. nu. 1.
- Stuprum uiduæ probatur per testes singulares,** conf. 25. nu. 2. & uide supra, copula carnalis.
- Stuprum.** Coitus commissus per maritum coniugatum cum qualicumque femina, est punibilis saltem de stupro ex parte ipsius uiri: uel saltem est punibilis de iniuria, conf. 37. nu. 4.
- SVDITVS.** An sudditi possint compelli per nobiles ad præstandum eis, quæ soliti sunt præstare, conf. 175. nu. 9. & uide supra, Præstatio.
- Subditi si longo tempore præstauerunt summam aliquam, quando præsumatur talis præstatio provenisse ex errore,** conf. 222. nu. 361. & seq.
- Subditi an possint se congregare sine licentia domini, quãdo sunt litigaturi aduersus dominum,** uide supra, Communitas.
- Subditus quis sit, non est in potestate statuti, uel decreti declarare,** conf. 595. nu. 18.
- Subditi non dicuntur seipsos possidere,** conf. 113. nu. 6.
- Subditorum interest, non mutare dominum, etiam si dominus uellet contrarium: & tunc possunt subditi contradicere,** conf. 64. numero 4.
- Subditi si consentiant, possunt per principem alijs in feudari,** uide supra, Feudum.
- Subditos suos inuitos non potest dominus alienare: & tanto magis quando alienatio sit in personam minorem: quod etiam uerũ est, licet non propriè sit alienatio, sed subiectio immediata, reseruatõ supremo dominio iisdem rationibus: aliquibus tamen casibus alienantur subditi etiam inuiti,** conf. 111. nu. 23.
- Subditi possunt allegare privilegium infestationis sui Comitum, uel domini pro eorum defensione contra quoscunque molestantes, secundum communem opi. & interest subditorum habere potius unum dominum, quàm alium, & esse potius separatos, quàm non,** conf. 111. nu. 16. conf. 112. nu. 20. consil. 113. num. 8. & conf. 114. nu. 6.
- SUBHASTATIO** bonorũ euitat cacucitatẽ, uide supra, Caducitas.
- Subhastatio, seu incantus solet fieri instante creditore: & si habet effectum, quia reperiatur emptor, nihil pertinet ad debitorem ulterius inuestigare &c.** conf. 118. nu. 4.
- Subhastatio, seu incantus antequam fiat, transmittitur denuntiã debitori de alienando: & credendum est denuntiam interuenisse, licet non reperiatur,** conf. 118. nu. 5.
- Subhastatio an requiratur in alienatione rerũ minoris, & quãdo: & q̃ requiratur, quãdo fuit conuentus, q̃ fieret,** conf. 205. nu. 31.
- Subhastatio est necessaria, quando uenditio sit per iudicẽ absque tutore, uel curatore, & non aliter: & quæ sit r̃, conf. 205. nu. 32.**
- Subhastatio non requiritur saltem quando res minoris uenditur in casu licito, & bona fide,** conf. 205. nu. 33.
- Subhastatio quando est necessaria, id intelligitur, non quod ad cõuallidandum contractum ipso iure, sed quod ad excludendam restitutionem in integrum,** conf. 205. nu. 34.

Subhastatio præsumitur interuenisse, stante decreto iudicis, confil. 205. num. 35.

Subhastatio. De quibusdam verbis, *finito farà l'incanto*, quod intelligantur præcisè statim, seu paulò post finitum incantum, seu subhastationem: non autem quodocunque post, confil. 747. numero 1.

SVBIECTIO non præsumitur, nisi probetur, quia omnis res præsumitur libera: præsertim quando non tractatur de subiectione uersus principem supremum, sed tantum uersus ciuitatem, vel comitatum, confil. 111. num. 11. & confil. 112. num. 17. & vide supra, Iurisdicção.

Subiectio. Castrum, vel uilla non dicitur propriè subiecta alicui comitatu, si nondum facta fuit incorporatio, seu unio: & ideo non regulatur secundum ordines comitatus, confil. 111. nu. 20.

Subiectio. Estim principaliter inspicitur ad cognoscendum, utrum oppida, vel castra sint subiecta ciuitatibus: & æstimum separatim arguit non subiectionem, confil. 111. num. 25.

Subiectio. Villæ, & castra subiecta ciuitati debent facere collectam unà cum ipsa ciuitate, & sequi ius ipsius, confil. 111. numero 26.

Subiectio. Non soluere collectas, & alia onera cum aliqua ciuitate sed separatim, est maximum argumentum separationis loci soluentis ab illa ciuitate, & quod non est subiectus ciuitati, vel de eius iurisdicção, confil. 114. nu. 11.

Subiectio. Exactio gabellorum quomodo arguat separationem a iurisdicção, uel subiectionem, confil. 114. num. 19.

Subiectio. Solutio dationum ciuitatis: exemptio a maiore magistratu: diuersitas mensurarum, ac ponderum, & cursus monetarum alicuius loci à ciuitate: arguunt hæc locum non esse subiectum ciuitati, confil. 111. nu. 31.

Subiectio. Daria habere, & exigere in oppido nomine proprio oppidanorum, uel Comitris feudatarij, & non ad utilitatem dationum ciuitatis, uel nomine communitatis, arguit oppidum non subiectum ciuitati, confil. 111. nu. 32.

Subiectio. Habere particularia statuta, ordines, & decreta, publica etiam separatim, arguit oppidum, uel locum non esse subiectum ciuitati, uel comitatu: quia si esset subiectus, deberet regulari secundum statuta, ordines, & priuilegia ciuitatis, confil. 111. num. 28.

Subiectio. Cause appellationum, & consilia sapientum, dant potissimum inditium superioritatis, quia diriguntur ad superiores immediatos, confil. 111. nu. 29.

Subiectio. Doctores, & notarij locorum subiectorum ciuitati ingrediuntur collegia ipsius ciuitatis: & non ingressus arguit non subiectionem, confil. 111. nu. 30.

Subiectio. Præscriptio contra subiectionem, uel iurisdicçãoem pro libertate ex quibus actibus possessoris procedat, confil. 112. nu. 26. & uide supra, Præscriptio.

Subiectio. Locus factus exemptus, seu separatus, censetur ac si nunquam fuisset subiectus, confil. 113. num. 1. & num. 15.

Subiectio. Causa maior de subiectione facit interim cessare alias minores ei præiudiciales, etiam nondum capta lite super maiori, sed tantum pendente dubio, confil. 112. nu. 15. & confil. 114. nu. 22. & uide supra, Causa.

Subiectio. De subiectione, uel iurisdicção: & de præscriptione libertatis à iurisdicção, ex quibus actibus, procedat, uide in confil. 114.

Subiectio. Res inter alios alijs præiudicat in materia subiectionis, quia agitata in præiudicium subditorum præiudicat à die scientiæ etiam illis, qui prætendunt ius in tali subiectione: & an præiudicent quo ad possessionem tantum, confil. 114. num. 14.

Subiectio. An ualeat alienatio facta pendente lite super subiectione, uel iurisdicção, uide in confil. 128.

Subiectio. De attentatis pendente lite super subiectione, uel iurisdicção, uide in confil. 128. & supra, Attentata.

Subiectio, uide etiam supra, Iurisdicção.

Subiicere quis potest alij & bona, & se ipsum, confil. 34. nu. 6.

SVBIECTVM. Talia subiecta, qualia permittunt eorum prædicta, confil. 51. num. 21.

SVBREPTIO. Subreptitia, & nulla dicitur autoritas iudicis, & licentia alienandi concessa ad falsam petitionem partis, confil. 128. num. 15.

Subreptio, obreptio, uide supra, Rescriptum.

SVROGATVM solet fortiri naturam illius, pro quo subrogatur, confil. 294. nu. 5.

Subrogatum debet imitari naturam sui principalis, confil. 580. numero 42.

Subrogatum solet habere omnes qualitates &c. confil. 26. nu. 7.

Subrogatum sumit naturam illius, in cuius locum subrogatur, confil. 62. nu. 28.

Subrogatio fit cum omnibus qualitatibus, confil. 107. nu. 2.

Subrogatum censetur etiam habere priuilegium exemptionis quod habebat &c. confil. 26. nu. 6.

Subrogatio fieri potest de alijs bonis loco bonorum fideicommissi &c. uide in confil. 97. & supra, Fideicommissum.

Subrogatio censetur facta cum omnibus suis, qualitatibus, & clau-

fulis, & conditionibus: & censetur repetita conditio propter naturam subrogationis, etiam in diuersis contractibus diuerso tempore factis, confil. 234. nu. 9. & sup. Repetitio.

Subrogatum assumit qualitates eius, in cuius locum subrogatur: & licet subrogatum in aliquibus discrepet, sequitur tamen in alijs naturam primæ dispositionis: & censetur repetita conditio, & qualitas propter naturam subrogationis, confil. 234. numero 15.

SVSCRIPITIO. Subscribens censetur totum actum approbare, & perinde tunc iudicatur ac si ipse totum scripsisset: & sufficit, quod notarius subscribat exemplum instrumenti extracti, licet sit scriptum manu alterius, confil. 261. num. 2. & supra, Notarius.

Subscriptio sententiæ quando fit à partibus &c. uide supra, Sententia.

SVBSTITVTALES literæ, uide supra, Literæ.

SVBSTITVTIO, SVBSTITVTVS, SVBSTITVERE. Vna substitutio per aliam declaratur, confil. 24. nu. 7.

Substitutio una dubia intelligitur secundum aliam clariorem, confil. 51. num. 15.

Substitutio una solet aliam declarare: & una debet suppleri per aliam, confil. 312. num. 12. & confil. 329. nu. 17.

Substitutio. In substitutionibus potissimum una pars testamenti, solet aliam declarare, confil. 467. nu. 19.

Substitutio una solet declarari per aliam magis claram, & specificam, confil. 483. num. 8.

Substitutio. Mentio de filijs masculis expressè facta in duabus ultimis substitutionibus, debet censi repetita in ceteris substitutionibus, confil. 483. num. 7. & præsertim quando non potest dari ratio diuersitatis, ibid. nu. 12.

Substitutiones præcedentes declarari debent ex prohibitione alienandi: quæ quamuis uideantur tactæ simpliciter, non facta mentione agnationis, uel familiæ, debent tamen declarari per uerbis prohibitionis, ut restringantur ad illas personas, quæ sunt de domo, & agnatione: præsertim ne sequantur absurda, confil. 483. num. 19.

Substitutio. Quilibet agens ex substitutione, tenetur probare ipsam substitutionem: quia alioquin potest semper ei opponi, quod substitutio eo casu non loquitur, confil. 311. num. 1.

Substitutio. In substitutionibus illud est præcipuum, & regulare, quod quamuis a paritate rationis fiat extensio de casu ad casum, nunquam tamen fit de persona ad personam: etiam si adit tacita, & uerisimilis mens testatoris, confil. 311. nu. 3.

Substitutionum in materia est regula communis, quod ubi est eadem, uel maior ratio, potest quidem fieri extensio de casu ad casum, sed non de persona ad personam: quod procedit, etiam si testator sine dubio id respondisset, confil. 329. nu. 6.

Substitutionum in materia regula est, quod extensio nunquam fit de persona ad personam, quamuis extet eadem, uel maior ratio, confil. 344. nu. 4.

Substitutio. De non introducenda substitutione, præsertim fidei commissaria, nisi, illa clarè legatur in testamento: & quid ex coniecturata mente testatoris, uide in confil. 350.

Substitutio. In substitutionibus est regula, quod si non legitur substitutio, non est introducenda, præsertim fidei commissaria, quæ est onus: usque adeo quod etiam si extaret probabile dubium, utrum adit fideicommissum, esset in dubio iudicandum contra fideicommissum, confil. 350. nu. 3.

Substitutio. Extensio in substitutionibus quamuis solet fieri de casu ad casum ex identitate, uel maiori ratione, nunquam tamen fit de persona ad personam, scilicet ex parte grauatorum, confil. 350. num. 4.

Substitutio. In substitutionibus regula est, ut substitutio nunquam præsumatur, nisi probetur: & multo magis id procedit in fideicommissi, confil. 431. nu. 1.

Substitutio. In substitutionibus solet esse communis regula apud Doctores, quod licet ex paritate rationis fiat aliquando extensio de casu ad casum, nunquam tamen fit de persona ad personam, confil. 588. num. 5.

Substitutione inducenda plurimum potest qualitas personæ, quæ dicimus substitutam, confil. 599. nu. 22.

Substitutus. In dubio iudicandum est contra substitutos, quando agitur de excludenda persona uerisimiliter magis dilecta a testatore, confil. 86. nu. 6.

Substitutio expressa tacitè cessare tacitam, confil. 123. nu. 2. & confil. 201. num. 11.

Substitutio expressa etiam dicitur, & non tacita, quæ elicitur ex uerbis testamenti, confil. 123. nu. 6.

Substitutio. Ex diuersis non infertur: puta ex diuersis substitutionibus, confil. 123. nu. 7.

Substitutio. Testator si in una substitutione magis dilexit nepotes masculos, quam neptes feminas, quia illos uocauit, & istas exclusit, præsumitur eam uoluntatem perseuerasse in omnibus partibus testamenti pertinentibus saltem ad substitutiones, confil. 329. nu. 16.

Substitutio. Testator si in omnibus substitutionibus semper habuit

buit mentionem de masculis &c. vide supra, Masculi.

Substitutio facta inter filios masculos finitur in persona vltimi, cō
fi. 350. nu. 1.

Substitutio si facta sit casu quo decederent omnes filij masculi, &
feminae, filiae, quae super sunt, excludunt substitutum, etiā quod
ipse non succederent, conf. 350. nu. 2.

Substitutio fauore feminarum censetur extare ex coniectura me
te testatoris, qui si uocauit extraneos, debet censi uocasse mul
to magis filias: sed quod hęc opinio non sit bona de iure, conf.
350. nu. 5.

Substitutus. Descendentes non uocati aliquando praefertur ex
traneis substitutis, quando alioqui sequeretur absurdum, quod
tales descendentes excluderentur immediate per extraneos, cō
fi. 350. nu. 7.

Substitutio. Non est nouum, quod sub expressa substitutione con
tineatur aliquando alia substitutio tacita, conf. 357. nu. 16.

Substituti patribus suis, censentur etiam substituti patris: ergo fa
cilius substituti patris, censentur substituti patribus, conf. 476.
numero 12.

Substitutus quis facilius censetur in portione patris, quam in por
tione patris, conf. 476. nu. 13.

Substitutiones possunt fieri non solum in vltimis voluntatibus, sed
etiam in contractibus, & alijs actibus oibus, conf. 511. nu. 7.

Substitutio. Quando in aliqua substitutione, vel qualibet alia dis
positione nominantur aliquae personae proprio nomine, nun
quam fit extensio ad eorum filios, neque ad aliquas alias perso
nas: & est communis conclusio, & indubitata, consilio 511. nu.
mero 15.

Substitutio si sit reciproca, non egreditur personas ipsorum uo
catorum principaliter, & singulari nomine, consilio 511. nu.
mero 17.

Substitutio non est trahenda ad casum non expressum, conf. 511.
numero 22.

Substitutio quando vocat omnes, tunc sunt potiores illi, qui con
iunctim inter se habuerunt aliquam portionem separatim ab
alijs: & illi, qui per substitutionem volunt alijs praeferrī, neces
se est, quod sint ex ea substitutione vocati, conf. 511. nu. 25.

Substituto praefertur semper filij illius personae, quae fuit gra
uata, conf. 581. nu. 4.

Substitutio quando censetur repetita, conf. 599. nu. 8.

Substitutio si contineat ea verba, quod si quis ex filijs meis dece
serit, succedant superstes, vel superstitēs ex dictis filijs meis &c.
quia illa dictio, ex dictis, solet operari quandam praecisionem per
sonalitem, id est, restrictionem ad personas nominatas, ideo
per consequens debent ad substitutionem admitti personae prius
nominatae per testatorem, conf. 608. nu. 3.

Substitutio inuicem facta inter multos fratres simpliciter, com
prehendit etiam clericos, & moniales, licet facta fuerit sub cō
ditione, si decefferit sine liberis, quae talibus non conuenit, con
fi. 7. nu. 28.

Substitutionis in primo gradu praedilectus, an censeatur etiam pre
dilectus in secundo gradu, conf. 13. nu. 6.

Substitutio vocans duos antiquiores de domo, intelligitur uoca
re in perpetuum semper duos ex antiquioribus: neque restrin
gitur ad duos semel tantum, conf. 51. nu. 14.

Substitutus. Magis dilectus a testatore in una parte testamenti,
censetur etiam magis dilectus in alia parte, conf. 57. nu. 5.

Substitutus non dicitur priuari iure suo, sed habetur pro non scri
pto, quando deficit conditio substitutionis, conf. 86. nu. 8.

Substitutio censetur extingui, quando quis semel succedit uoca
tus ad substitutionem, & nullus alius extat eo tempore succe
ssionis, conf. 106. nu. 7.

Substitutio facta, si quis decefferit sine liberis, extinguitur statim
quod extant liberi eo tempore, quo euenit casus substitutionis,
siue deinde uiuant, siue moriantur, conf. 165. nu. 15.

Substitutio facta alicui, si decefferit sine liberis, & tantibus liberis
cessat, & annullatur, siue liberi succedant, siue non, conf. 166. nu.
mero 29.

Substitutio, si sine liberis, uel descendantibus &c. expirat, si ille de
cedat cum liberis, quicquid postea in futurum de eis contin
gat, id est, dato quod extinguatur eorum linea, conf. 383. nu. 8. &
infra, testator.

Substitutio, si haeres decefferit sine liberis, est penitus extincta,
quando haeres deceffit cum liberis: nec quaerendum est postea,
quid contingerit istis liberis, id est, an ipsi mortui postea fuerint
cum liberis, uel sine liberis, conf. 589. nu. 3.

Substitutio, si decefferit sine filijs masculis, euanescent extantibus si
lijs masculis tempore mortis grauati, quicquid postea contin
gat de his filijs, conf. 764. numero 42. & uide etiam supra, Fidei
commissum.

Substitutio cum conditione, si decefferit sine filijs, an comprehen
dat etiam filias feminas: maxime si testator in primo gradu uo
cauit masculos, uide in conf. 19.

Substitutio cum conditione, si decefferit sine liberis, deficit relictio
nepote ex filia, conf. 19. nu. 3.

Substitutio. Testator si non uocauit propriam filiam, censetur

multo magis noluisse uocare neptem, quae est remotior, sed ei
praeferre substitutum, sicut praeculit filiae, consil. 19. nu. 9.

Substitutus praefertur liberis positus in conditione, quando erat
persona non minus coniuncta testatori, quam essent ipsi libe
ri, puta neptis: si autem substitutus esset uel extraneus, uel re
motior a testatore, tunc excluditur, conf. 312. num. 9.

Substitutio. Quando testator propriam filiam exclusit ab institu
tione, & substitutione, & uocauit masculos, tunc multo magis
uidetur uoluisse excludere feminas remotiores: & hęc est una
coniectura, quod filiorum appellatione non ueniant filiae, etiā
in conditione substitutionis: & idem est in nepte ex fratre, con
sil. 483. nu. 36. & supra, Filius.

Substitutio, si heres sine filijs decefferit, quando non deficiat, reli
cta filia, & substitutus non excludatur: & ex quibus coniecturis:
quando appellatione filiorum non ueniant feminas: & quando
femina non includatur sub illis uerbis, si sine liberis, in substi
tutionibus, uel fideicommissis, uide latē in conf. 484.

Substitutio, seu conditio, si sine filijs decefferit, non deficit, extan
te filia, & substitutus non excluditur, quando ex coniecturis
constat, testatorem curam agnationis habuisse, ut quia foe
minas iam in rerum natura existentes ab uniuersali institutio
ne excluferit, & in nullis gradibus feminas uocauerit, sitque
in secundo gradu agnatus substitutus: quia tunc conditio, si si
ne filijs restringitur ad masculos, nec femina superstes substi
tutum excludit: quod procedit, etiam quando substitutus erat
agnatus tantum, & non ex descendantibus testatoris. & est com
munis distinctio, & resolutio, conf. 484. num. 10. ubi latē, etiam
cum nu. sequen. usque ad nu. 36.

Substitutio. Quando testator masculos instituit, & substituit, taci
tatis feminis, sub illis uerbis, si sine liberis, non includitur filia
nec substitutum excludit: cum testator hoc casu motus tantum
uideatur fauore agnationis, ut bona in ea conferrentur: etiam
quando substitutus fuerat agnatus: & de familia testatoris, li
cet non ex descendantibus eiusdem: & ita consuluit Decius,
conf. 484. nu. 19.

Substitutio. Soror si fratres, exclusis sororibus, heredes instituit
& decedentibus sine liberis superuiuentes substituit, tunc filia
unius ex dictis fratribus praedefuncti sine masculis patrum
non excludit: quia testatrix excludendo sorores, & alium fra
trem praedefuncti sine liberis substituendo, sub illis uerbis, sine
liberis, de masculis tantum intellexisse uidetur: & est opinio
communis, conf. 484. num. 20.

Quod procedit, etiam quando substitutus non erat de descenden
tibus sed agnatus tantum, ibid. d. conf. 484. nu. 20.

Et eo magis ratio praedicta exclusionis feminarum, ac institu
tionis, & substitutionis masculorum attendenda est, ut sub illis
uerbis, si sine liberis, femina non comprehendatur, quando tes
tator expresse, quod intendebat conservare dignitatem do
mus & familiae suae: quae qualitas nobilitatis in feminis non
concurrit, d. conf. 484. nu. 21.

Et supradicta opinio ad fauores substituti agnati est communior,
secundum Ias: quando agnatus erat substitutus, exclusis femi
nis, & quando facta erat mentio bis de filijs simpliciter in ulte
riori gradu substitutionis: quia etiam tunc ex coniectura uo
luntate testatoris resultante ex exclusione feminarum, intelli
gendum est de masculis: & praefertim si in alia parte testamen
ti expressit de masculis, d. conf. 484. nu. 24.

Et fortius hęc etiam procedunt in casu, quo testator in primo, &
secundo gradu filijs suis, & eorum liberis sine haeredibus dece
dentibus fratres suos, & sic agnatos substituerat, filia propria
exclusa, quia nihilominus illa uerba, sine haeredibus, intelligē
da sunt de masculis, ex quo in alijs gradibus vltioribus sub
stituendo eius fratribus, de masculis locutus fuerat: & quia
etiam filiam propriam, instituit masculis, excluserat, & illis
agnatum substituerat: & ideo uerisimiliter etiam neptes uti re
motiores censetur uoluisse excludere: & est mera ueritas d. con
fi. 484. nu. 25.

Substitutio. Quando testator propter masculos, & agnationem cō
seruandam feminas magis dilectas, & proximiores exclusit, for
tius alias inferioris gradus exclusisse uidetur: & est communis
sententia, quando substitutus erat agnatus, & non descendens,
conf. 484. nu. 26.

Substitutio. Testator si instituit filios masculos fratrum suorum,
exclusis eorum filiabus, quibus certam quantitatē nomine dotis reli
quit, & casu quo unus ex eis, uel eorum filijs, sine liberis dece
ret, substituit superstitēs, seu eorum filios, existentia filiae unius
ex dictis fratribus praedefuncti non facit deficere fideicommis
sum, sed alij fratres superstitēs, seu eorum filij, & descendentes
masculi admittuntur: & quies rationibus, conf. 484. num. 27.
cum nu. seq.

Substitutio. Quando testator nepotes masculos ex fratre instituit,
exclusis nepotibus, & decedendi sine filijs alios substituit, & sic
agnatos, uerba illa, sine filijs de masculis tantum intelliguntur:
& propterea filia unius ex dictis nepotibus praedecedentibus
substitutum masculum non excludit, etiam non stante statuto
exclusio feminarum, conf. 484. nu. 30.

Et hæc opinio est communis, quando agnatus substitutus est: & non est curandum, quod de masculis non sit facta mentio in testamento, cum satis sit, quod re ipsa masculi tantum ex institutione, & substitutione de eis factis, exclusis feminis, vocati sint. d. conf. 484. nu. 31.

Substitutio. Quando frater testatoris, & sic agnatus fuit substitutus, & filia testatoris tacita, frater excludit filias filiorum testatoris: & hæc opinio communiter tenetur, conf. 484. nu. 32.

Et supradicta opinio quod sit communis, & verior, & tenenda, etiam substitutio agnata, etiam circumscripto statuto exclusiuo foeminarum, d. conf. 484. nu. 33.

Substitutio. Testator quando uoluit bona sua perpetuo in eius domo, & familia conseruari, si intellexisset de feminis in illis uerbis si sine filiis, daretur contradictio: ideo de masculis tantum intelliguntur, etiam substituto agnato: quod procedit etiam in testamento Iureconsulti: & est magis communis opinio, ut supra, a qua non recedendum in iudicando, & consulendo, conf. 484. numero 35.

Et Doctores contradicentes supradictæ opinioni, quibus rationibus moueantur: & quomodo tollantur eorum dicta, dum uolunt, communem opinionem procedere in substituto decedente tantum: & quod eadem ratio concurret in utroque casu, d. conf. 484. nu. 36. cum nu. seq.

Substitutio. Testator si filium heredem uniuersalem, exclusa filia, instituit, & eidem, si sine liberis masculis decesserit, alium extraneum substituit, nepos ex filia heredis grauati substitutus non excludit ea ratione, quia testator filiam propriam excludit, unde multo magis descendentes remotiores ex foeminis remotioribus exclusisse uidetur, conf. 484. nu. 37.

Substitutio. Foemina si sub illis uerbis, si sine filiis, comprehenderetur, & substitutum excluderet, sequeretur, quod si unus ex filiis institutus decederet cum masculis, & foeminis, & omnes simul admitterentur, contra uoluntatem testatoris, qui inaequaliter prouidit circa masculos, & foeminas, ipsas foeminas magis dilectas fauore agnationis excludendo, conf. 484. nu. 38.

Substitutio. Qualitas masculinitatis bis expressa in ulteriori gradu substitutionis uidetur repetita in alijs, cum ex dicta expressione motus uideatur testator fauore agnationis: quæ ratio equè militat in proximioribus, sicut in remotioribus: & hæc opinio Abbatis, tanquam maioris auctoritatis, & receptionis, est tenenda, conf. 484. nu. 39.

Substitutio. In dubio iudicandum est pro substitutis, cum de fauore agnationis agitur: pro qua in dubio iudicandum est, conf. 484. nu. 40.

Substitutio. Neptes exclusæ a testatore quod fuerint dotatæ, quæ non concurrunt in alijs foeminis ulterioris gradus, quibus nihil relictum fuit, an hæc ratio obstat prædictis: & uide responsiones: & quod neptes non dicantur exclusæ, quia dotatæ, sed quia sed quia foemina fauore agnationis: quæ ratio militat in omnibus mulieribus, & præsertim remotioribus, conf. 484. nu. 41.

Substitutio. Testator non tenebatur relinquere neptibus, nec alijs foeminis remotioribus: neque substitutus ab eis excluditur, ne sint melioris conditionis earum matribus, contra uoluntatem testatoris, conf. 484. nu. 42.

Substitutio. Neptes si fuerint dotatæ, & non aliæ foemina inferioris gradus, illæ remotiores fuerunt minus dilectæ, & longè fortius uidentur exclusæ, conf. 484. nu. 43.

Substitutio. Per masculos dignitas generis, & familia conseruatur, & firmamentum domus, & familie, & eius perpetuitas in masculis residet: & agnatio in eis conseruatur: quia foemina se quantur forum uiri &c. & ideo neptis ex filio instituto, cui, si sine liberis decesserit, testator alios de domo, & familia substituerat, non admittitur ex dicta substitutione, nec substitutum excludit, conf. 484. num. 49.

Substitutus filio instituto, si decesserit sine filiis, in testamento, in quo testator exclusit filias foeminas, an excludatur, si filius, decessit relicta nepte ex filia, & an neptis admittatur: articulus dubius: & quod sit magis communis opinio pro substituto contra neptem, quando substitutus est aliquis ex descenditibus testatoris, conf. 687. num. 1.

Sed Curt. Sen. & Paris, sequuntur contrariam opinionem pro nepte & dicunt ueriores, & magis communem: quod tamen non constat & uidetur magis æqua, d. conf. 687. num. 2.

Substitutio, si decesserit sine filiis, euauit, quando grauatus reliquit filiam, conf. 705. nu. 1.

Substitutio, si sine filiis legitimis, & naturalibus, an habeat locum, si grauatus reliquit filias: & quid si in aliqua parte dictum fuit de masculis: & an ueniant neptes ex filio: & an magis faueatur neptibus ex filio, quam nurui: & quid si testator proprias filias exclusit, eas instituendo particulariter, & nullo modo substituit, &c. conf. 761. nu. 67. cum nu. seq. & uide supra, Fidei commissum.

Substitutio. Quando testator filios masculos instituit, & substituit uniuersaliter, filias autem tam natas, quam nascituras instituit particulariter in quantitate pecuniæ, & nullo modo substituit uniuersaliter, tunc communis est opinio, ut standum sit

propriatati uocabuli filiorum positorum in cõditione, & quod filia non excludant substitutum, conf. 761. nu. 78.

Substitutio fideicommissaria facta duobus heredibus, si decesserint sine filiis masculis legitimis &c. an habeat locum, si alter eorum decessit, relictis filiabus tantum: & quid si per statutum excluduntur foemina ab agnatis: & quid si extet persona, quæ ex coniecturata mente testatoris excludit substitutum: & quæ sit talis persona: & an admittatur coheres ab intestato, uide in conf. 121.

Substitutio fideicommissaria duobus heredibus, si decesserint sine filiis masculis legitimis, & naturalibus, habet locum, si unus eorum decedat cum filiabus tantum: quæ mitti debent in possessionem, & restituent hereditatem substitutis, deducta trebellianica nisi pro parte, qua substituta est ecclesia, conf. 121. numero 1.

Sed id non procedit, quando coheres est hæres defuncti ipso iure, tanquam proximior agnatus ex dispositione statuti excludit foeminas propter agnatos, d. conf. 121. nu. 2.

Substitutio. Testator qua ratione prætulit fratres prædefuncti coheredes alij secundo loco substitutis, eadem etiam filios fratrum eiusdem prætulisse uidetur: & tunc non ueniunt iure transmissionis, sed quia uocati: & præsertim quando dispositio fuit collata in futurum euentum, in quo incertum erat, an nepotes ex fratre hæredes instituti, & substituti superesse deberent, uel ne, conf. 484. nu. 52.

Substitutio. In substitutionibus appellatione filiorum ueniunt nepotes: & est magis communis opinio, conf. 511. nu. 10.

Substitutio. Quando aliqui fuerunt simul inuestiti separatim ab alijs, etiam in substitutione uidentur inter se præferendi, seu eorum descendente, qui omnes sunt uocari ex ipsa inuestitura, & qui fuerunt coniuncti re, & uerbis, sunt præferendi inter se alijs, qui fuerunt uocari disunctim, conf. 511. nu. 8.

Substitutio. An in substitutionibus frater utrinque coniunctus præferatur fratri coniuncto ex altero latere tantum: & magis communiter concluditur, quod si succeditur patri, admittuntur omnes equaliter, si uero tractatur de successione inter eos, admittuntur ij tantum, qui sunt magis coniuncti, conf. 511. numero 9.

Substitutio. Filij inuestitorum, seu institutorum, dum positi fuerint in conditione, censetur de eis facta expressa mentio in substitutione, & mens principis, seu testatoris censetur esse, quæ uoluit, quod substitutio non noceret filiis ipsorum, quinimo quod ipsi filij essent præferendi ceteris substitutis, conf. 511. numero 11.

Substitutio reciproca facta inter filios quod non comprehendat nepotes, conf. 312. nu. 37.

Substitutio. Quauis in substitutionibus appellatione filiorum ueniant nepotes etiam id tamen non procedit, quando substitutio est reciproca: & quæ sit ratio, optime, conf. 511. nu. 18. cum nu. seq. & uide etiam supra, Filii.

Substitutio. In substitutionibus appellatione filij uenit nepos, non semper, sed duntaxat quando agitur de fauore ipsorum nepotum, id est, quando sunt uocati, conf. 511. nu. 19.

Substitutio quando est reciproca, in ea non solum agitur de fauore, sed etiam de onere, & grauamine: & quomodo: & cur in ea appellatione filiorum non ueniant nepotes, conf. 511. numero 20.

Substitutio. Quando in aliqua substitutione, uel qualibet alia dispositione nominantur aliquæ personæ proprio nomine, nunquam fit extensio ad eorum filios, neque ad aliquas alias personas: & est communis conclusio, & indubitata, conf. 511. nu. 15.

Substitutio. Appellatione filiorum non ueniunt nepotes in substitutionibus, quando substitutio uocat nominatim aliquos: quia tunc nulla fit extensio: item in substitutione reciproca, ut supra, conf. 511. nu. 26.

Substitutio uocans filios testatoris primi gradus inter se, si quis eorum decesserit sine liberis, an censetur etiam uocare nepotes, uide in conf. 568. nu. 14.

Substitutio etiam si sit apta asserre non solum grauamen, sed etiam commodum, puta si sit reciproca, appellatione filiorum non ueniunt nepotes, quando scilicet agitur de grauando eos, conf. 568. nu. 15.

Substitutio. Post substitutiones factas quando testator adiecit, per eas inuicem sustinebat omni meliori modo uia &c. dicitur substitutio equaliter disponere, tam in personam nepotum, quam filiorum, ut diutius, & ualidius sustineatur, conf. 758. nu. 5.

Substitutum in materia an filiorum appellatione comprehendantur nepotes, & ceteri descendentes, uide etiam supra, Filii.

Substitutio facta duobus, uel pluribus, licet habeat locum, etiam si in uno eorum tantum eueniat casus, id tamen non procedit, quando superest persona, quæ ex coniecturata mente testatoris præferatur substituto: etiam si sit fideicommissaria substitutio: & quæ sit ratio, conf. 121. nu. 3. & in fine consilij.

Et persona, quæ ex coniecturata mente testatoris præferatur substituto, dicitur is, qui defuncto esset successurus ab intestato, si-

- ne sit de filiis, siue non nec requiritur, quod sit de liberis (contra Alex.) præsertim quando fuit nominatus in testamento: & quod procedat, siue sit successurus ex iure communi, siue ex statuto, conf. 121. nu. 4.
- Substitutio facta pluribus non habet locum, uno decedente tantum si superest persona: quæ ex coniecturata mente præfertur substituto, ut supra: quia talis persona succedit abintestato in portionem defuncti absque detractioe quartæ: & hæc est materia periculosa: & in dubio fauendum est potius uidentibus abintestato habentibus tamen uoluntatem defuncti, quam substitutis extraneis, etiã si esset ecclesia: & potius coheredi, quam substituto, conf. 121. nu. 5.
- Substitutio semper euanesceat, stante persona, quæ uerisimiliter ex mente testatoris debebat eum excludere, consilio 166. numero 30.
- Substitutio, seu fideicommissum, si filij, & quilibet eorum decederent &c. intelligatur, omnibus filiis copulatiue decedentibus: an uero si aliquis eorum, uide in conf. 287. & in conf. 13.
- Substitutio, seu fideicommissum, si filij, & quilibet eorum decederent &c. intelligatur, si quilibet, id est, aliquis: non autem fuit intentio testatoris: quod substitutio non haberet locum, nisi omnibus filiis copulatiue decedentibus: & propter dictionem, quilibet, uoluit comprehendere alium casum, consilio 287. numero 7. & 9.
- Substitutio si fiat de filiis, & ipsorum filiorum filijs masculis, & descendentes, cum clausula, ut infra, uoluntas testatoris censetur fuisse uocare filios, & descendentes, non absolute, sed limitate, excludendo eos aliquo casu, conf. 287. nu. 12.
- Substitutio. Prædicti in primo gradu substitutionis, censentur etiam prædicti in secundo gradu substitutionis: sed hoc argumentum non procedit, quando ratio recti sermonis non patitur, conf. 287. nu. 15.
- Substitutus, si filij, & quilibet eorum decederent &c. si est uocatus per uerba illa, hæres uniuersalis, an necesse sit, quod omnes filij decesserint, & non sufficiat, quod unus decesserit, consilio 287. nu. 28.
- Substitutio. Testator parem dilectionem uidetur habuisse in substitutione, quam habuit in institutione, conf. 484. nu. 55.
- Substitutio fideicommissaria facta pluribus heredibus institutis, si decederent sine filiis masculis legitimis, an locum habeat in portione unius, qui decessit sine filiis masculis, si alij decesserint prius cum filiis masculis, conf. 764. nu. 1.
- Substitutio fideicommissaria facta pluribus simpliciter, aut coniunctim locum habet, licet conditio adiecta fideicommissum non uerificetur in personis omnium, sed unius tantum: & pluralitas resoluitur in suas singularitates, conf. 764. nu. 2.
- Substitutio fideicommissaria facta pluribus cum expressione nominis collectiui, puta si uterque decesserit sine filiis masculis, resoluitur in distributiuum, id est, si alteruter: nisi super sit persona, quæ ex mente uerisimili testatoris habeat excludere substitutum, conf. 764. nu. 3.
- Et transuersales instituti non sunt de personis, quæ ex mente uerisimili testatoris excludere habeant substitutum, sed descendentes duntaxat, d. conf. 764. nu. 4.
- Substitutio facta tribus institutis simpliciter, uel coniunctim, & facta uulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, quia uulgaris non potest habere locum, nisi eius conditio impleatur in personis omnium, unde uno repudiante, uel aliter excluso, substitutus non admittitur ad illam partem uacantem: an idem sit in fideicommissaria iuncta cum uulgari in eadem oratione, ut omnium æqualis fiat determinatio, conf. 764. nu. 5.
- Substitutionis clausula, uulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, apponitur in testamentis ex capite, & stylo notariorum, & extra propositum, atque eius significatum ignorantium: ideo super ea non est facienda uis, consilio 764. numero 6.
- Substitutio fideicommissaria, uel compendiosa, quando facta est pluribus institutis, si decederent sine filiis, an dicatur euenisse casus substitutionis, & admittatur substitutus, si unus decedat sine filiis, licet alius coheres decesserit cum filiis, uide etiam in consilio 765.
- Substitutio fideicommissaria quando fit pluribus simpliciter, uel copulatiue, si decesserint sine filiis, non est necesse, quod illa conditio purificetur in persona omnium: sed admittitur substitutus, altero eorum sine filiis decedente: quia tunc pluralitas resoluitur in plures singularitates, consilio 765. numero 1.
- Et idem quando substitutio est compendiosa: & euenit casus fideicommissariæ: & idem esset, quando pluribus facta fuisset substitutio per nomen collectiuum, puta si ambo, uel omnes decesserint sine filiis, ibidem. d. conf. 765. nu. 1.
- Et descendentes testatoris dicuntur solum esse de illis personis, quæ substitutum excludunt dictis casibus ex uerisimili mente defuncti, & non transuersales, d. conf. 765. nu. 2.
- Substitutus. Quando constat, quod aliqui dicantur esse de personis, quæ ex uerisimili mente defuncti excludunt substitutum, conf. 745. num. 40.
- Substitutio quando fit duobus filiis, etiam sine nomine collectiuo, sed simpliciter, si decesserint sine filiis, non admittitur substitutus, altero tantum decedente sine filiis: quia dicitur superesse persona, quæ iuris presumptione ex uerisimiliter defuncti excludit substitutum: & est communis opinio, consilio 765. numero 41.
- Et eodem modo non debet substitutus admitti, quannus substitutio facta sit fratribus, & non filiis: & qua ratione: & quando: & in casu, ut in consilio, quando substitutus fuit legitimatus, d. conf. 765. nu. 42.
- Substitutus. Tex. in l. Lucius. §. Gagio, ad Trebel. & l. fin. §. filium, de lega. 2. non habent locum, quando superest persona, quæ ex uerisimili mente defuncti excludit substitutum: nec refert, quod magis de mente constet uno modo, quam alio, conf. 765. numero 50.
- Substitutio, si filij, & quilibet eorum decederent &c. an locum habeat, aliquo eorum decedente: an uero omnibus copulatiue decedentibus, uide in conf. 13. & in conf. 287.
- Substitutio si sit facta inter filias, si decesserint sine filiis, uel etiam cum filiis, & aliquis, uel: aliqui filij ipsarum filiarum decederent &c. tunc perinde est, ac si dixisset testator, si filia mea ambæ decesserint cum filiis: non autem uerificatur, si altera tantum filiarum decesserit cum filiis, conf. 312. nu. 20.
- Substitutus quando excluditur a persona magis dilecta &c. persona magis dilecta ex præsumpta mente testatoris censetur esse omnis persona, quæ est de descendentes testatoris, secundum magis communem opinionem, conf. 86. nu. 7.
- Substitutio facta hoc modo, & casu quo mori contingeret sine filiis legitimis, & naturalibus, & abintestato, tunc, & eo casu sibi substituit &c. an requirat, quod ambæ qualitates concurrant, quod decedat siue filijs legitimis, & naturalibus, & abintestato: an uero porrigatur etiam ultra eum casum, uide in conf. 431. & supra, Fideicommissum. Et declaratur, quid senserit testator in dicta substitutione, d. conf. 431. nu. 71.
- Substitutio, seu conditio, si decesserit sine liberis, cum sit omnino intelligenda copulatiue, operatur, quod aliæ omnes conditiones, cum quibus posita est alternatiue, intelliguntur stare copulatiue modo, conf. 526. nu. 4.
- Substitutionis primus gradus, & secundus gradus, si continent repugnantiam: puta si prima substitutio, moriente uno filio sine filiis masculis, uocat alios filios, & tamen secunda eodem met casu uocat fratres testatoris: quomodo interpretandum sit testamentum: & an id sit uerisimile: & quomodo tollatur contrarietas, conf. 568. nu. 24. cum nu. seq.
- Substitutio, quod si quandoque moreretur sine liberis legitimis, & naturalibus, uel non peruenientibus ad ætatem testandi, uel alias abintestato decedentibus, in tali casu instituit aliam sororem: quod sit compendiosa, & ualeat fideicommissum: & an prima soror hæres instituta potuerit donare bona extraneo in præiudicium filiorum: & quot gradus substitutionum habeat dicta substitutio: & an filij positi in conditione censeantur uocari &c. uide in conf. 581.
- Substitutio si sit facta, quod si quandoque moreretur sine liberis &c. in tali casu instituit aliam sororem, ualeat fideicommissum, non obstante uerbo directo, instituit: quia trahitur ad fideicommissum, dummodo fuerit adiecta clausula codicillaris, cum finis in substitutione compendiosa, consilio 581. numero 11.
- Substitutio prædicta, quod si quandoque moreretur sine liberis legitimis, & naturalibus, uel non peruenientibus ad ætatem testandi, uel alias abintestato decedentibus, in tali casu instituit aliam sororem: censetur habere duos gradus substitutionum: unum uocantem aliam sororem, casu quo prima soror instituta decedat sine liberis &c. quæ conditio habet duo capita principalia, uidelicet si ipsa decesserit sine liberis: item si decedat cum liberis, qui liberi postea decedant intestati proprie, uel improprie, & quæ sit ratio intelligentiæ, quod secunda soror non admittatur, nisi mortuis liberis, conf. 581. nu. 3.
- Substitutio prædicta, ut supra, habet deinde secundum gradum, quod post mortem primæ sororis institutæ, censeantur ei substituti primo gradu eius liberi, si quos relinquer, qui gradus uidetur ex mente testatoris habendus esse pro expresso, licet sit aliqua dubitatio, & quomodo, conf. 581. nu. 5. cum nu. seq.
- Substitutio fideicommissaria facta hæredi, si decesserit sine liberis, item si haberet liberos, & finiretur eorum linea, an ualeat in ipso secundo capite, seu gradu, & quod fideicommissum infans descendentes non ualeat extra casum, quo fuerunt honorati a testatore, uide in conf. 589.
- Substitutio fideicommissaria facta hæredi, si decessisset sine liberis, item si haberet liberos, & finiretur eorum linea, habet duo capita, seu duos gradus, ut in consilio, conf. 589. nu. 2.
- Substitutio fideicommissaria quando fuit facta, si heres decederet cum liberis, & moreretur postea ipsi liberi, & finiretur eorum linea, quando non ualeat de iure, quando scilicet grauatur liberos, seu descendentes heredis, & tamen eos non instituit

- tuit, sed solum substituit vulgariter eos heredi, & non omnes, sed tantum filios primi gradus; & ita respectu eorum, qui non fuerunt uocati a testatore, non uoluit grauamen, consil. 589. numer. 4.
- Substitutionis primo gradu extincto, an fideicommissum sit p̄nitus extinctum in ceteris gradibus,** consil. 93. num. 1.
- Substitutio.** An perempto gradu institutionis, perimantur etiam conditiones respicientes fauorem ipsius instituti, & fiat locus substitutioni; & factis multis gradibus institutionum, seu substitutionum simpliciter absque conditione, uel etiam sub conditione expressa, an, & quomodo ultimis substitutus succedat primo instituto, si alij gradus deficient: & ad admittatur, non verificatis conditionibus substitutorum præcedentium, uide in consil. 170.
- Substitutio.** Perempto gradu institutionis, an perimantur etiam conditiones respicientes fauorem ipsius instituti; & an tunc fiat locus substitutioni, consil. 170. nu. 1.
- Substitutio.** Quando sunt facti multi gradus institutionum, seu substitutionum simpliciter absque conditione, tunc ultimus substitutus potest succedere primo instituto, si alij gradus deficient: & quid si facti sunt sub conditione expressa, an tunc posterior substitutus admittatur, non verificatis conditionibus substitutorum præcedentium: variae sunt opiniones Doctorum, consil. 170. nu. 2. & seq.
- Et in hoc fit differentia inter vulgarem substitutionem, & pupillarem, & fideicommissariam,** d. consil. 170. nu. 3.
- Et quæ sit in hoc passu uerior opinio, & magis rationabilis,** d. cōf. 170. nu. 4. & respondetur ad quodam consilium Angeli in materia, ibidem nu. 5.
- Substitutus ultimus an admittatur, licet medius gradus sit factus caducus, seu non habuerit effectum, secundum ordinem, quem disposuerat testator, remissiuè,** consil. 171. nu. 38.
- Substitutus ultimus an admittatur (stantibus duobus gradibus substitutionum factarum sub conditione, si decesserit sine liberis) dato quod conditio non impleatur præcisè in utroque gradu, sed in vno tantum, remissiuè,** consil. 171. nu. 39.
- Substitutio.** De conditione filiorum expressa in primo gradu institutionis, uel substitutionis, quando censeatur repetita in secundo gradu &c. consil. 234. num. 22. & uide supra, Repetitio.
- Substitutio.** Quando testator facit primum gradum substitutionis vulgaris, & post eum facit alios gradus substitutionis fideicommissariae, uel compendiosae: an extincto primo gradu substitutionis directè, ceteri gradus censeantur extincti, uide in consil. 344.
- Substitutionis directè primo gradu extincto, quilibet alius gradus substitutionis censeatur extinctus: & de tex. in l. si mater. §. r. ff. de vulga. qui loquitur in casu, quo erant omnes gradus substitutionis vulgaris, an procedat etiam in fideicommissaria: q̄ sic, quando eam præcedit aliqua substitutio directà, quæ euāgitur,** consil. 344. nu. 1.
- Substitutionum duobus, aut tribus gradibus constitutis, quando contingit primum substitutum, uel secundum decedere, antequam decedat ille, cui fuit substitutus: an tunc admittendus postea sit is, qui inferiori loco erat substitutus: articulus perplexus: & Doctores in uarijs opinionibus: & distinguitur inter vulgarem, pupillarem, compendiosam, & fideicommissariam: & quid sit in fideicommissaria, uel simplici, uel comprehensa sub compendiosa, & magis communi opinione,** consil. 474. numero 2.
- Et dato, quod ultimus substitutus sit admittendus loco præcedentis substituti, qui prædecessit, an sit duntaxat admittendus sub illa conditione, sub qua uocabatur primus: an uerò simpliciter & absolute sit admittendus: articulus etiam perplexus: & quæ sit uerior opinio,** d. consil. 474. nu. 3.
- Substitutionum quando sunt facti plures gradus, uel ordines, an ultima substitutio locum habeat, dato quod non verificetur ordo præcedentium &c. & quid in compendiosa, quæ continet vulgarem, & fideicommissariam, an fideicommissaria semper locum habeat, quamuis extincta fuerit vulgaris, & non verificetur ordo, sub quo fuit gradatim facta, uide in consil. 506.**
- Substitutio, si decesserit sine masculis, ultimo loco facta, an locum habeat, quamuis non verificetur ordo præcedentium: uersatur articulus in materia perplexa, & subtili: & distinguitur, an sint substitutiones vulgares, an pupillares, an fideicommissariae, an mixtæ, remissiuè,** consil. 506. nu. 1.
- Substitutio compendiosa, secundum communes opiniones, facta & personis adultis, continet vulgarem: & fideicommissariam: & extincta vulgari per additionem, non extinguatur fideicommissaria,** consil. 506. nu. 2.
- Substitutio quando est fideicommissaria, uidentur Doctores magis communiter concludere, quod illa semper habeat locum, quamuis non verificetur ordo, sub quo fuit gradatim facta: quia quamuis non verificetur ordo, sub quo fuit gradatim facta: quia fideicommissaria remanet p̄ones primum heredem cum suo onere, scilicet restituendi subsequenter, dummodo eueniat conditio, sub qua facta fuit: quod etiam cōuenit uerisimilimen ti testatoris,** consil. 506. num. 3.
- Substitutio.** Casum difficilimum in materia fideicommissi, quando sunt facti uarij gradus substitutionis &c. uide in consil. 6.
- Substitutio reciproca continet etiam fideicommissariam, consil. 29. num. 12.**
- Substitutio.** De interpretatione substitutionis inter filios testatoris, ac inter filios filiorum: an filij nati ex uno filiorum testatoris censeantur substituti reciproce inter se, uide in consil. 311.
- Substitutio factæ simpliciter post mortem multorum, non inducit inter eos substitutionem reciprocam, secundum magis communem opinionem; quod etiam fortius procedit, si facta sit substitutio in tota hereditate, dummodo non sit facta expressè ultimo morienti: etiam secundum communem, consil. 311. num. 2.**
- Substitutio comprehendit totam hereditatem, quando facta fuit ultimo morienti; & satis dicitur facta in omnibus bonis, quando in multis partibus testamenti posita fuerunt illa uerba, hæreditate, & bonis, consil. 312. nu. 5.**
- Substitutio reciproca inter eos an censeatur etiam facta per substitutionem factam post mortem multorum, remissiuè, consil. 312. num. 6.**
- Substitutio quando sunt facti multi gradus, si prima substitutio deficiat, uidentur deficere ceteræ omnes substitutiones subsequentes, & quando id argumentum non procedat, consil. 312. num. 19.**
- Substitutio si facta fuit per testatorem inter extraneos, an censeatur multo magis facta fuisse inter omnes suos descendentes, q̄ non, & quod non admittatur extensio, si persona uariatur, consil. 312. nu. 33.**
- Substitutio reciproca an, & quando censeatur facta inter multos institutos, quando eis omnibus post eorum mortem datus fuit alius substitutus, uide in consil. 345.**
- Substitutio reciproca an censeatur facta inter multos institutos, quando eis omnibus post eorum mortem datus fuit alius substitutus Doctores fuerunt uarij, consil. 345. num. 3. cum numer. sequent.**
- Et uerior, & magis communis conclusio est, quod non censeantur inuicem substituti, nisi duobus copulatiue interuenientibus: uidelicet quod substitutio, quæ est expressa in testamento post mortem omnium, sit facta expressè ultimo eorum decedenti: & facta sit expressè in omnibus bonis, seu in tota hereditate: & Doct. dicunt communem esse, d. consil. 345. nu. 4.**
- Est tamen prædicta opinio communis disputabilis, quia multi sunt, qui uoluerunt, quod censeatur facta inter ipsos grauatos reciproca substitutio, dummodo illa expressa substitutio facta post mortem omnium, sit facta in tota hereditate, quamuis nō sit facta expressè ultimo decedenti: item debet esse facta in omnibus bonis, uel in tota hereditate per aliquam dictionem uni uersalem, omnis, uel tota, d. consil. 345. nu. 5.**
- Substitutio compendiosa facta in omnibus bonis post mortem omnium, arguit reciprocam substitutionem factam inter ipsos grauatos, secundum communes opiniones, consil. 479. nu. 4.**
- Substitutio reciproca non censeatur facta propter substitutionem adiectam post mortem omnium, quando non adsint illæ duæ qualitates: quod substitutio fuerit facta in tota hereditate, & fuerit facta ultimo decedenti, secundum magis communem opinionem, consil. 700. nu. 1.**
- Substitutio quando fuit facta post mortem omnium institutorum, & non fuit expressè facta ultima eorum decedenti, an contineat reciprocam substitutionem: & hic est casus, in quo potissimum consistit controuersia inter Doctores, consil. 31. nu. 1.**
- Substitutio si fiat ultimo decedenti, & fiat in omnibus bonis, est expeditum, quod continet reciprocam, consil. 31. num. 2.**
- Substitutio reciproca, seu reciprocum fideicommissum nunquam censeatur factum, nisi duo copulatiue concurrant, scilicet quod sit facta substitutio de omnibus bonis, seu de tota re, quæ in substitutionem deducitur: item quod expressè facta sit ab ultimo decedente: & est magis communis opinio, a qua non est recedendum: & eam ampliat, & declarat: & dat rationem, consilio 31. numero 3.**
- Et solus Curt. Iun. ex modernis tenuit contrarium, præsupponens paria esse, substitutionem fieri ultimo decedenti, & fieri post mortem omnium: quod tamen est falsissimum. d. consil. 31. numero 4.**
- Et prædicta communis conclusio, quod non censeatur facta reciproca &c. ut supra, procedit, etiam si facta sit substitutio de omnibus bonis, non solum indefinite, sed etiam cum dictione uni uersali. d. consil. 31. nu. 5.**
- Item procedit, etiam si inter ipsos grauatos extet persona, quæ ex præsumpta mente testatoris sit præferenda substituto. d. consil. 31. nu. 6.**
- Et quomodo intelligatur quod ad effectum: & quid quando unus ex grauatis moritur: & quando in effectu admittatur substitutus, declarat ibidem. d. consil. 31.**
- Et quæ sit ratio prædictæ conclusionis, cur scilicet non inducatur reciprocum fideicommissum, nisi quando substitutio fit de omnibus bonis, & sit expressè ultimo morienti: nō autem alijs casibus, ut quando fit post mortem omnium &c. & rationem adducit,**

- adducit, quàm malè Doctores declarant, ibidem, dicto consil. 31. num. 8.
- Substitutio** quando est facta post mortem multorum simpliciter, id est, non adiecta dictione collectivâ, seu universali, omnium, tunc nullum inter grauatos censetur extare fideicommissum, quàmvis dictum sit, in omnibus bonis: & procedit hoc, siue grauati sint extranei, id est, non succedentes inter se, siue sint inter se abintestato successuri: idem quoque est dicendum, licet fuerit adiecta dictio universalis, omnium, quòd scilicet non substituitur fideicommissum reciprocum, consil. 31. nu. 11.
- Substitutio** facta post mortem omnium, non æquiparatur substitutioni factæ ultimo decedenti: & tenentes contrarium errant: & de intelligentia tex. in l. codicillis in prin. ff. de usufruc. lega. consil. 31. nu. 12. usque ad nu. 17.
- Substituere** post mortem omnium simpliciter, aliud est, & aliud, substituere ultimo decedenti simpliciter: item aliud, substituere ultimo decedenti in omnibus bonis, & aliud, substituere post mortem omnium in omnibus bonis: & declarat, consil. 31. numero 16.
- Substitutio** quando est facta, stantibus personis, quæ ex præsumpta uoluntate testatoris solent excludere substitutum, an tunc inter illas personas censetur facta substitutio reciproca: quod non: & quòd etiam hoc casu procedat supradicta communis conclusio, consil. 31. num. 17.
- Substitutus**, ille personæ, quæ ex coniecturata mente testatoris præferuntur substituto, ueniunt abintestato, & non ex testamento, & quæ sit ratio, consil. 31. nu. 18.
- Et persona talis, quæ excludit substitutum, satis est, quòd sit uel de liberis, uel generalius sit de successuris abintestato in proximiore gradu, quàm substitutus, d. consil. 31. num. 19.
- Substitutio** facta talibus personis, quæ excludunt substitutum, nõ refert, an facta fuerit sine dictione universali, omnium, an uero ea dictio fuerit adiecta: quia utroque casu quilibet illarum personarum præfertur substituto: & dictio, omnium, nihil operatur ad exclusionem substituti, nisi quando substitutio sit extraneis, consil. 31. nu. 20.
- Et Parisi, etiam consil. 43. in 2. uol. latissimè tenuit contra prædictam magis communem conclusionem: sed nihil adducit, quòd uergeat: & eius fundamentis respondet, d. consil. 31. nu. 21.
- Et distinctio Parisij, an conditio substitutionis uerificetur in personam primi, an ultimi, est impertinens, & extra propositum, & pertinet ad aliam materiam, d. consil. 31. num. 23.
- Substitutio** reciproca, seu reciprocum fideicommissum non substituit inter multos substitutos, & tamen extraneus substitutus censetur substitutus singulis: sed non admittitur, nisi mortuis omnibus: & tunc uocat ad se omnia bona, etiam si fuerint alienata, consil. 31. nu. 24.
- Substitutio** reciproca quando nulla extat inter multos institutos, puta tres, bona illorum, puta duorum, qui decesserunt, interim debent esse apud heredes eorum ex testamento, uel abintestato, & stant in suspensio: quia si eueniat casus, quòd ultimus institutus decederet sine filiis &c. tunc substitutus extraneus datus post mortem omnium institutorum, reuocabit ad se bona, tanquam uerificata tunc conditione, sub qua fuit uocatus, consil. 345. nu. 6.
- Substitutio** si facta sit ultimo morienti, & sit facta in omnibus bonis, testator censetur fecisse fideicommissum reciprocum inter institutos: & ista est communis conclusio, consil. 32. nu. 1.
- Substitutionis** uerba si sint cõcepta post mortem omnium, an idè sit ac si expresse esset grauatus ultimo moriens, consil. 32. numero 2. & 9.
- Et quid si testator non dixit de omnibus filiis, sed usus est dictione, quicumque, d. consil. 32. nu. 3.
- Substitutionis** uerba si sint concepta per copulam, uidelicet Petrus, & quicumque alij filij, an censetur inter eos esse fideicommissum reciprocum, consil. 32. num. 7.
- Substitutio** quando est facta in omnibus bonis ultimo decedenti, sicut tunc inducit substitutionem reciprocam inter ipsos grauatos, an idem quoque sit, quando non est facta ultimo morienti, sed simpliciter post mortem omnium: & concludit, quòd nõ, consil. 32. num. 9.
- Substitutus**, Persona, quæ ex præsumpta uoluntate defuncti excludit substitutum, non uenit iure fideicommissi, sed abintestato, consil. 32. num. 10.
- Substitutio** facta in omnibus bonis post mortem omnium adhuc non inducit fideicommissum reciprocum inter institutos, dato quòd instituti sint prædilecti substitutis: prout uoluerunt aliqui, consil. 32. num. 11.
- Substitutus** si sit aliquis sub conditione, & interim pendente conditione hæres institutus non possit dezinere bona, admittantur uenientes abintestato, scilicet reuocabilitè: & interim substitutus habetur pro non substituto: & uenientes abintestato reputantur administratores, non autem heredes: & futurus euentus rem postea declarabit, consil. 167. nu. 45.
- Substitutus** hæredi instituto, si decesserit sine liberis, quomodo non sit audiendus, dum uiuit institutus: illatio per capita ad ea sum, de quo in consilio, consil. 167. nu. 46.
- Substitutus** alicui, si decesserit sine liberis &c. habet præter conditionem liberorum nasciturorum, uel non, aliam conditionem accessoriè, quia pendente natiuitate liberorum, potest esse, & substitutus decedat, antequam institutus: & tunc non transmittet ad hæres suos spem substitutionis directæ, ut est uulgaris, nec spem fideicommissi conditionalis: ideo interim non auditor &c. consil. 167. nu. 47.
- Substitutio** quando est unita cum iure accrescendi usque ab initio, ius talis substitutionis transmittitur ad hæres: sicut transmittetur ius accrescendi, consil. 312. nu. 18.
- Substitutio** cõditionalis, seu fideicommissi conditionale solet etiã transmitti ad heredes, quando multi, seu saltem duo sunt grauati, & inuicem substituti: quia tunc substitutio est unita cum iure accrescendi usque ab initio, ideo sicut ius accrescendi transmittitur, ita etiam debet transmitti tale ius substitutionis, consil. 329. nu. 20.
- Substitutio** fideicommissaria a principio ante additam hæreditatem unita cum iure accrescendi assumptæ eius naturam, ut sit transmittetur, sicut ius accrescendi, licet hæreditas addita fuisset, consil. 484. num. 57.
- Substitutionis** ius non transmittitur ad heredes, etiam si sit substitutio fideicommissaria, consil. 506. nu. 6.
- Substitutio** uincit ius accrescendi, consil. 411. & supra, ius accrescendi.
- Substitutio**, uel fideicommissum quando non transmittatur ad heredem, uide in consil. 695.
- Substituti** si fuerunt duo alicui, si decesserit sine liberis, & ex dictis substitutis unus moriatur ante institutum, deinde eueniat casus substitutionis, totum fideicommissum pertinet ad alium substitutum, & substitutus mortuus non transmittit suam partem fideicommissi ad suam filiam, uel heredem: sed iure accrescendi pertinet ad alium substitutum, consil. 695. nu. 1.
- Substitutio** præfertur uenientibus abintestato, consil. 41. nu. 8.
- Substitutus**, si decesserit sine liberis, excluditur, dato quòd liberi uocati non sint ex testamento, sed solum abintestato, consilio 166. nu. 27.
- Substitutio** conditionalis non admittitur, donec est spes, quòd nascantur liberi: & si ante tali spe, penderet ius illius, qui ex testamento, uel abintestato successurus est nonstantibus liberis, consil. 166. nu. 31.
- Substitutio** ut excludatur, uel non, quando liberi positi in conditione dicantur successibiles, uel insuccessibiles, optimè declaratur, consil. 167. nu. 32. & uide supra, Condicio.
- Substitutus** censetur minus dilectus a testatore, quàm liberi positi in conditione: quòd etiam lex præsumit, licet testator nullâ faciat mentionem de liberis, & sicut absurdum est, quòd stantibus liberis admittatur substitutus, ita etiam non debet admitti, quandiu potest esse, quòd nascantur: & quomodo liberi debeant esse successibiles, consil. 167. nu. 16.
- Substitutio** quando sit sub conditione, si institutus decesserit sine liberis, satis est, quòd liberi extant tempore, quo moritur institutus, & ita tempore, quo purificari debet conditio, siue liberi sint uocati, siue solum positi in conditione, consil. 167. num. 30. & 31. ubi etiam unum uerbum, an debeant succedere, exclusio substituto.
- Substituto**, sub conditione, si decesserit institutus sine liberis, non nocet, quòd extiterint liberi tempore testamenti, uel mortui testatoris, qui tamen obierint ante mortem hæredis instituti, consil. 167. num. 31.
- Substitutio**, quando est facta sub conditione, si decesserit sine liberis, liberi positi in conditione faciunt deficere conditionem, licet non sint heredes, dummodo tamen sint successibiles: & quando dicantur insuccessibiles &c. uide supra, Condicio.
- Substitutio** facta, si institutus decesserit sine liberis, positio filiorum in conditione non est pars institutionis, sed substitutio nis, & licet institutio non ualeat, id nihil facit ad inualiditatem substitutionis, & conditionis: nec potest sustineri substitutio omnia conditione: & de ratione tex. in l. Lucius. ff. de hæred. instit. & quomodo ibi nepotes præferantur substituto, non tamè uocati per testatorem, consil. 168. num. 15.
- Substitutus** non excluditur per liberos natos, & conceptos post euentum conditionis, sub qua uocatur: secus si reperiantur nati, uel concepti tempore euenientis conditionis, consil. 168. numero 16.
- Substitutio**. Institutio si habetur pro non scripta, habentur etiã pro non scriptis conditiones adiectæ ipsi institutioni: sed non bene inferuntur ad conditiones adiectas substitutioni, consil. 169. num. 14.
- Substitutus** alicui, si decesserit sine liberis, debet ipse probare negatiuam, quòd non extant liberi, alias succumbit, consil. 165. numero 17.
- Substitutio**. De positis in conditione in substitutionibus, an censentur uocati &c. uide etiam supra, Condicio, ubi posui.
- Substitutus**. Testator si prouidit de substituto extraneo, an censetur uocasse filios positos in conditione: & filijs, seu descendentibus

dentibus, extantibus, q̄ non admittatur substitutus extraneus, tanquam defectus conditione: & nihil referat ad eius exclusiōnem, utrum filij succedant ex testamento, uel abintestato, confil. 329. num. 9.

Substitutionibus in fideicommissarijs semper succeditur ad modum successiōis abintestato, confil. 237. num. 23.

Substitutio fideicommissaria fit etiam in legato, confil. 237. nu. 24.

Substitutio fideicommissaria debet de iure regulari secundum successiōem abintestato, confil. 237. num. 40.

Substitutio. In substitutionibus uocantibus multas personas forlente illæ personæ admitti eo ordine, quo admitterentur de iure communi abintestato, confil. 511. num. 3.

Et an id semper uerum sit in substitutionibus factis per testatores, est disceptatio inter Doctores: & aliqui uolunt, quod sic, adeo quod etiam filius succederet loco patris: alij & forte melius, & magis communiter uolunt, quod in substitutione facta per testatorem filius non succedat loco patris. d. confil. 511. nu. 4. & uide supra, Filius.

Sed quod cesset talis disputatio in dispositione principis, quæ habet uim dispositionis legalis: & quod tali casu indistinctè succedatur eo modo, quo abintestato succederetur iure communi. d. confil. 511. nu. 5. cum seq.

Substitutio. Verbum peruenire, adaptatur ad substitutionem fideicommissariam, uide supra, Peruenire.

Substitutio fideicommissaria: & de interpretatione uoluntatis testatoris in ea materia, uide in confil. 329. & supra, Fideicommissum.

Substitutio mera denotatur ex natura illorum uerborum, post eū, confil. 473. num. 14.

Substitutio vulgaris facta uno casu, an trahatur ad alium casum dissimilem: & an ad casum similem stantibus uerbis, tunc & eo casu &c. & an substitutio facta sub conditione uoluntaria, trahatur ad alium casum: & quæ sit conditio uoluntaria: & an conditio, si decesserit sine liberis, sit uoluntaria, uide in confil. 163.

Substitutio vulgaris facta in uno casu, non trahitur ad alium, qui sit dissimilis, secundum Doctores communiter: & quæ sit ratio: & quæ ratio etiam, cur in substitutionibus fiat extensio de uno casu ad alium: & quod similitudo, & dissimilitudo in hoc consideretur, secundum uerisimilem mentem testatoris, confil. 163. numero 1.

Substitutus non admittitur per extensionem ad casum, qui uerificari non potest, nisi impugnando dispositionem testatoris, quia talis casus est contra uoluntatem testatoris, confil. 163. numero secundo.

Substitutio non extenditur ad casum, in quo non adest similitudo, neque identitas rationis: & quando quis est substitutus, si decesserit sine liberis, licet liberi non sint uocati, censetur tamen testator eis uoluissè providere, ne substitutio illis uulgo modo noceret, confil. 168. num. 13.

Substitutio an extendatur ad casum similem, attenditur similitudo respectu uerisimilis mentis testatoris: & Doctores dicentes, quod vulgaris concepta in uno casum impotentia, extenditur ad omnes alios, id dicunt ea ratione, quia si testator fuisset interrogatus, idem &c. confil. 168. nu. 14.

Substitutionis extensio admittitur ad alium casum ex aperta mente testatoris aliunde excepta: ut si prætulit Titium proprijs suis hæredibus in primo casu, idem uidetur uoluisse in quocunque alio casu: & quia id censetur uerisimiliter cogitasse, confil. 169. numero 12.

Substitutio vulgaris concepta in uno casu, non extenditur ad aliū stantibus illis uerbis, tunc & eo casu &c. & est communis opinio, etiam si talis casus haberet similem, uel etiam maiorem rationem: & responderetur ad illud, quod taxatiua dictio non excludat casum similem, confil. 163. nu. 5 & 6.

Substitutio extenditur ad alium casum, quando dictum fuit, quocunque tempore, & quocunque casu & cetera, confil. 163. numero 17.

Substitutio cum illis uerbis, tunc & eo casu, an extendatur: & de taxatiua, uide in confil. 168.

Substitutio. Dictio tunc & eo casu, an æquipolleat taxatiuæ: & an includat casum similem: & quando facta est substitutio cum uerbis, tunc & eo casu, quod non fiat extensio, etiam ubi adest similis, uel maior ratio, confil. 168. nu. 9.

Substitutio vulgaris sine uerbis, tunc & eo casu, extenditur solū ad casus similes: ergo substitutio cum uerbis, tunc & eo casu, excludit omnes alios casus, quamuis sint similes, ut illa uerba aliquid operentur, confil. 168. num. 10.

Substitutio si habet taxatiuam geminam, puta si fuit dictum, casu quo, & postea etiam dictum, tunc & eo casu, cessare debet tunc extensio, confil. 168. num. 12.

Substitutio cum uerbis illis, tunc & eo casu, an extēdatur: & quid si sunt geminata, uidelicet casu quo &c. & tunc & eo casu &c. cōfil. 169. nu. 4. & 11.

Substitutio. Dictio tunc & eo casu, in substitutione an operetur effectum suum, ex quo fuit adiecta conditio necessaria: quod sic: & quod non fiat extensio, etiam stante conditione necessaria,

confil. 169. nu. 11.

Substitutio. litorum uerborum, tunc & eo casu &c. natura est restringere negotium ad casum immediate præcedentem, confil. 431. nu. 9.

Substitutio si est facta cum illis uerbis, tali casu eueniente &c. horum uerborum natura est restringere substitutionem ad casum expressum, etiam quod sit translatio facta in pœnam, & nō substitutio proprie, confil. 463. nu. 13.

Substitutio concepta in unum casum, non extenditur ad aliam, quando minus dilecti præferentur magis dilectis: & est communis limitatio Doctorum, confil. 463. nu. 14.

Substitutio. Condicio non uoluntaria, sed necessaria in legato, uel substitutione, non impedit extensionem ad alium casum omnino similem ratione, & effectu, confil. 477. nu. 8.

Substitutio. Inclusio tacita in substitutione nihil aliud est, quam extensio, quia in substitutionibus fit longa interpretatio, confil. 168. numero 8.

Substitutio facta sub conditione uoluntaria, non extenditur ad alium casum: & est communis opinio: & quæ dicatur conditio uoluntaria, confil. 163. nu. 7. & 8.

Substitutio, si sine liberis decesserit, hæc conditio an sit uoluntaria: & quæ, & quorū modis dicatur conditio uoluntaria, confil. 163. nu. 8.

Substitutio, si sine liberis decesserit, hæc conditio est uoluntaria, & non trahitur ad alium casum, confil. 163. nu. 9.

Substitutio, si sine liberis decesserit, hæc conditio non admittit extensionem ad quemuis alium casum: & dicitur esse conditio, nō de natura substitutionis uulgaris, sed extranea, confil. 163. nu. 10.

Substitutio. Condicio necessaria quæ dicatur in uulgari substitutione, confil. 163. nu. 12.

Substitutio, si decesserit sine liberis: an hæc conditio posita in substitutione, extendatur ad casum repudiationis: & quomodo intelligantur aliqui Doctores adducti, an substitutio extendatur ad alium casum &c. confil. 163. nu. 13. & 14.

Substitutio quomodo extendatur ad alium casum: & an conditio, sine liberis, sit necessaria: & uide cōtra Cumanū, cōfil. 163. nu. 16.

Substitutio, si decesserit sine liberis: hæc conditio respectu uulgaris substitutionis est uoluntaria, & non extenditur ad alium casum, secundum opinionem Socini, quæ est uerissima: & Doctores dicentes aliquando contrarium, debent intelligi, quando ultra mentionem liberorum, fuerunt adiecta alia uerba generalia, confil. 163. nu. 18.

Substitutio. Institutio si ualuit à principio, hoc ipsum est sufficiens causa ad destruendam substitutionem, quæ a tali institutione coeperat dependere: & an etiam quando institutio non ualet ab initio, si subit ratio destruendi, confil. 163. nu. 19.

Substitutio. Condicio si decesserit sine liberis, est naturalis, & ex dispositione iuris semper tacite subintelligitur, confil. 165. nu. 8.

Substitutionis conditio, sine liberis, posita in vno casu, an trahatur ad alios, confil. 165. nu. 16.

Substitutus non admittitur, nisi impleatur conditio, sub qua est substitutus, puta nisi certum sit, quod institutus decebat sine liberis, dato quod instituto nullum ius competat: prout idem in quolibet instituto sub conditione, confil. 166. nu. 15.

Substitutionis vulgaris respectu an conditio, si decesserit sine liberis, sit uoluntaria: & quæ dicatur conditio uoluntaria, uide etiam in confil. 166. nu. 18.

Substitutio. Non est differentia, an dictum sit, si decesserit sine liberis, an uerò dictum, si liberos non habuerit, confil. 166. nu. 20.

Substitutioni uulgari non conuenit conditio, si decesserit sine liberis, confil. 166. nu. 22.

Substitutus an admittatur, quando institutus iam decessit, & certum est, quod non amplius poterat habere liberos, confilio 166. numero 24.

Substitutus alicui, si decesserit sine liberis &c. quando non admittatur, confil. 166. nu. 26.

Substitutio. De conditione si decesserit sine liberis, in materia uulgaris substitutionis, an dicatur necessaria, an uoluntaria: & an extendatur ad alios casus, uide etiam in confil. 169. ubi uide in primis motuum D. Pirouani, & deinde responsionem D. mei Albæ autoris nostri.

Substitutio. Condicio necessaria in terminis uulgaris substitutionis an dicatur, quæ est necessaria ad actum, licet alia qualitas adijciatur: & an uerba, post mortem, dicantur uoluntaria: & an tunc substitutio extendatur ad alios casus: & an sufficiat necessitas, non præcisa, sed causatiua, confil. 169. nu. 1. & nu. 6. cum seq. & de necessitate causatiua, uide ibidem nu. 10.

Substitutio. Condicio, si decesserit sine filiis in substitutione uulgaris &c. an extendatur ad casum, quo incapax fuit institutus, qui non potest esse hæres: & an talis conditio sit necessaria, an uoluntaria, & extranea, confil. 169. nu. 3.

Substitutio. Condicio sine liberis, an sit uoluntaria respectu uulgaris substitutionis, an uero uoluntaria, seu propria, uel secundum naturam: & quæ sint huiusmodi conditiones, traditur uera declaratio, confilio 169. num. 6. ubi etiam secundum communem dicitur, quod conditio, si decesserit sine liberis, est uoluntaria ad uulgarem.

- Substitutionis vulgaris de natura est, ut conditio, sub qua sit, habeat duo extrema: & quæ: & optimè, & argutè reijcitur consequentia unius Doctoris, conf. 169. nu. 7.**
- Substitutionis vulgaris conditio ad hoc ut extendatur ad alium casum, requiruntur duo copulatiuè, quod ille casus sit de natura substitutionis: & quod respiciat personam illius, cui sit substitutio: & declaratur Bartolus, conf. 169. nu. 8.**
- Substitutio. Condicio aliqua licet sit necessaria, si tamen ei addatur aliquid uoluntarium, tale additamentum alterat eius naturam, & facit eam uoluntariam, & impedit extensionem, confil. 169. nume. 9.**
- Substitutio. Necessitas causatiua quod sufficiat, quomodo intelligatur talis necessitas in substitutione uulgari, confilio 169. numero 10.**
- Substitutio. Conditionem dici uoluntariam, & dici omnino imperinentem, & nullius effectus, non sunt paria: & in hoc errauit Cuius, quia re uera differunt, conf. 169. nu. 13.**
- Substitutio. Quomodo posthumus hodie possit substitui: & an substitutio posthumi in uno casu, extendatur ad alium, uide in confilio 170.**
- Substitui hodie potest posthumus, siue nascatur in uita testatoris, siue post mortem: & substitutio simpliciter facta de eo, comprehendit utrumque casum: & an expressio unius casus sit necessaria, uel uoluntaria: & an fiat extensio ad alium casum: & quæ sit communis opinio, conf. 170. nume. 6.**
- Et dato quod fieri deberet extensio de casu mortis ad casum uitæ in substitutione posthumi, quomodo tunc censeatur esse conditio necessaria: & quæ sit conditio necessaria. d. confilio 170. numero 7. & 8.**
- Substitutio. Extensio non fit de casu mortis ad casum uitæ in institutione, quæ non requirit conditionem, sicut substitutio, & conditio expressa in institutione semper est uoluntaria, conf. 170. nume. 9.**
- Substitutio. Condicio quando est uoluntaria, nunquam fit extensio ad alium casum, quanuis sit similis, sed similitudo, uel dissimilitudo consideratur, quando conditio est necessaria, confilio 170. nu. 10.**
- Substitutio. Latè & optimè, quæ sit conditio necessaria, & quæ uoluntaria ad uulgarem substitutionem, & quod conditio, si decesserit sine liberis, sit uoluntaria, non autem necessaria, neque extendatur ad alium casum: & optimas declarationes in hac difficili materia substitutionum ad leg. gallus & c. uide etiam in confilio 171.**
- Substitutio. Condicio necessaria ad uulgarem substitutionem quæ dicatur: & quare dicatur necessaria, conf. 171. nu. 2.**
- Substitutio. Condicio sine liberis, nullo modo potest dici necessaria ad uulgarem: & quare: & qui sit casus generalis uulgaris substitutionis, & exempla, seu casus indiuidui, & quomodo uerificentur: & conditio sine liberis, quod sit uoluntaria, secundum magis communem, conf. 171. nu. 3.**
- Substitutio. omnis de necessitate requirit aliquam conditionem: & substitutio nihil aliud est, quam conditionalis institutio, cõf. 171. nume. 5.**
- Substitutio an detur etiam absque ulla conditione: & quod saltem tacite semper subintelligatur conditio, si hæres non erit, conf. 171. nu. 6.**
- Substitutio. Condicio, quam requirit omnino substitutio, dicitur esse ei propria: & idem sunt conditio propria, & conditio necessaria, conf. 171. nu. 7.**
- Substitutio uulgaris, & quælibet alia directa habet duo extrema, unū negatiuum, seu priuatiuum relatum ad eum, cui sit substitutio: aliud semper affirmatiuum, seu positiuum relatum ad substitutum, conf. 171. nu. 8.**
- Substitutio uulgaris, sicut quælibet alia, habet suam propriam, & necessariam conditionem, quæ respicit personam illius, cui sit substitutio, non autem illius, qui substituitur: & quæ etiam debet continere casum, qui sit de natura substitutionis, alias sequetur absurdum, ut ibi, conf. 171. nu. 9.**
- Substitutio. Condicio necessaria ad uulgarem est omnis illa, quæ habet copulatiuè duas qualitates: scilicet quæ respicit personam illius, cui sit substitutio: & quæ est propria ad uulgarem, seu de eius natura, quia conuenit formæ uulgaris, si hæres non erit: quæ duæ etiam qualitates comprehenduntur sub una principali, declarando ut ibi, conf. 171. nu. 10. & 14.**
- Substitutio uulgaris facta in hæreditate ad hoc ut habeat locum, requiritur, quod institutus non sit hæres: quod fit multis modis & conditio necessaria est, quæ continet casum, per quem fit necessario, quod ille non sit hæres, conf. 171. nu. 11.**
- Substitutione in uulgari idem denotant conditio propria, & conditio concepta secundum naturam ipsius substitutionis, & conditio necessaria: sed intelligentes, quod dicatur conditio propria, & secundum naturam, & necessaria, dummodo referatur ad personam illius, cui sit substitutio, malè intelligunt: quia debet etiam esse de natura substitutionis: & ibi uide contra quen dam D. Aduocatam, conf. 171. nu. 12.**
- Substitutio. Condicio quando requiritur in uulgari, & quacunque alia substitutione, intelligitur semper requiri conditio, quæ respiciat personam illius cui sit substitutio, non autem personam substituti, cuius respectu non consideratur conditio quod ad extensionem faciendam, quia nunquam fit extensio, confil. 171. numero 13.**
- Substitutio in uulgari conditio necessaria, & quæ solet recipere extensionem, debet non solum referri ad personam eius, cui sit substitutio, sed etiam debet esse de natura ipsius uulgaris in genere considerata, uidelicet si hæres nō erit: & dicitur necessaria conditio, quæ est propria ipsi uulgari, & propria, quam testator expressit, tanquam necessariam: & excluduntur extraneæ conditiones, & nullius, uel alicuius effectus, etiam quod referatur ad personam instituti, conf. 171. nu. 14.**
- Substitutio. Cōditio necessaria ad uulgarem substitutionem quæ sit, iterum clarissima deductio, conf. 171. nu. 15.**
- Substitutio. Condicio sine liberis, nullo modo potest dici necessaria ad uulgarem substitutionem, neque ei conueniens, uel propria, neque de eius natura: & clarè id ostenditur, conf. 171. nu. 16.**
- Substitutio. Condicio sine liberis, est uoluntaria, non autem necessaria ad uulgarem: & latè uide de fundamentis Socii ad ipsam conclusionem, confil. 171. nu. 17. cum seq.**
- Substitutio. Condicio sine liberis, est uoluntaria ad uulgarem, nō autem necessaria: quia non est unus casus, per quem sequatur, quod institutus non sit hæres, prout requiritur in conditione necessaria, secundum opinionem communem Bar. & aliorum, confil. 171. num. 18.**
- Substitutio. Condicio, si decesserit sine liberis, an deberet esse conditio necessaria ad uulgarem substitutionem, quia conditio sola, si decesserit, sit de necessarijs ad uulgarem: & an additamentum, sine liberis, sit tanquam limitatio ad conditionem, si decesserit: & an conditio necessaria amittat naturam suam, si sit limitata ad aliquem casum particularem, conf. 171. numer. 19. & sequent.**
- Substitutionis vulgaris conditio necessaria limitata ad aliquem casum particularem, nō definit esse necessaria: sed id procedit, quando ipsa limitatio est etiam de natura substitutionis uulgaris: ut si ad conditionem, si decesserit ante additam hereditatem, addatur limitatio magis particularis, uidelicet, si me uiuo & c. secus si sit limitatio ad casum, qui non sit pertinens ad uulgarem, quia tunc conditio est uoluntaria: & ponitur ratio euidens, conf. 171. num. 20.**
- Substitutio. Condicio, seu qualitas, uel additamentum, sine liberis, non dicitur limitatio ad casum particularem substitutionis uulgaris, immo nullam facit limitationem absolute, quia remanet adhuc generalitas quod ad mortem, confil. 171. num. 21.**
- Substitutio. Condicio uoluntaria an dicatur illa, quæ est merè, & omnino uoluntaria, & nullatenus necessaria ad actum, uel effectum, ut impediatur extensio: & quid quando Doctores loquentes de conditione uoluntaria, dant aliquando exempla penitus extranea, ut si nauis ex Asia uenerit & c. conf. 171. nu. 22. & seq. ubi, quod in hac materia facile est errare.**
- Substitutionis vulgaris in terminis an sumatur necessitas pro necessitate præcisa, an uerò sufficiat causatiua: & an sit magis dilectio unius conditionis, quam alterius: & an inspicitur tantum an sit conditio impotentia, uel uoluntatis: & declaratur Bartolus, confil. 171. num. 24.**
- Substitutio. Condicio an dicatur semper necessaria ad uulgarem, dummodo conditio in effectu exigat uoluntatem illius, cui sit substitutio, ut in conditione, si non nupserit, uel si hæres centum non de derit & uide de tex. in l. pater seuerinam in princ. de cōdict. & demonst. & de eius ratione, & intelligentia Doctorum, confil. 171. num. 25. & seq. ubi etiam, quod non est procedendum per subauditiones, & tacitam mentem Doctorum, quando habemus de aliquo theoricam Doctorum in locis ordinarijs.**
- Substitutio licet fiat in legatis, non est tamen propria, quia non requirit de necessitate aliquam conditionem: & qua ratione: & qua ratione etiam substitutio in hæreditate requirat aliquam conditionem, conf. 171. num. 26.**
- Substitutio. Condicio, seu qualitas, sine liberis, uel cum liberis, licet non pertineat ad uulgarem substitutionem, an tamen sit differentia inter conditionem, si decesserit sine liberis, & conditionem, si non habuerit liberos: & in quo proposito sit differentia: & quæ requirantur ad uerificandas tales conditiones, confil. 171. num. 27.**
- Substitutio. Condicio, si habuerit filios, & conditio, si decesserit sine filijs, quæ conditiones sint, an impotentia, uel uoluntatis: & an propria ad uulgarem: & quod decedere cum liberis, uel sine liberis, nihil faciat ad rem uulgaris, conf. 171. nu. 28.**
- Substitutio. Condicio sine liberis, quod nihil faciat ad naturam uulgaris: & si ei adijciatur, quod sit penitus extra propositum, uide alia exempla, conf. 171. num. 29.**
- Substitutio. Condicio, si decesserit me uiuo, an censeatur conditio necessaria ad uulgarem substitutionem: & an qualitas, me uiuo, sit merè uoluntaria: & an idem de qualitate, sine liberis: & quid requiratur ad faciendam conditionem necessariam, cõf. 171. nu. 31.**

Substitutio. Condicio, si me uiuo decesserit, est propria ad vulgarem: & an censetur facta ad tempus, ut non extendatur ad aliud tempus, conf. 171. nu. 32.

Substitutio. Condicio, si nascatur post mortem meam, adiecta post humo substituto, an hodie extendatur, & uerificetur in casu, quo nascatur uiuo testatore, & e conuerso: & an tota condicio non sit necessaria, sed tantum prima pars, si nascetur, conf. 171. nu. 33. & nu. seq. usque ad nu. 37.

Substitutio. Extensiones, quæ sunt in iustate, de quibus in materia l. gallus, an habeant etiam locum in substitutionibus, quæ sunt in hereditate, conf. 171. nu. 34.

Substitutio. Extensio in substitutionibus nunquam fit in persona illius, qui instituitur, uel qui substituitur, sed duntaxat fit in persona illius, cui fit substitutio: & quæ sit ratio diuersitatis: & quæ institutio, & substitutio ex parte instituti, uel substituti, nullam necessariò requirant conditionem: & qualiscunque conditio adiungatur, censetur semper uoluntaria: & quod hæc sit communis intelligentia, & habenda præ oculis in hac materia, conf. 171. nu. 35.

Substitutio. Extensio nulla fit in persona posthumi, uel alterius, qui substituitur: & etiam hodie casus, si me mortuo, in persona posthumi non extenditur ad casum, si me uiuo, nisi testator credidisset se incontinenti moriturum: & quod sit communis intelligentia ad text. in l. fin. C. de posthum. hæred. conf. 171. nu. 36.

Substitutio. Condicio, si decesserit sine liberis, quod non sit de necessarijs ad vulgarem substitutionem, sed sit omnino uoluntaria, & extrinseca, seu extranea ad vulgarem, neque recipiat extensionem: & latè quod hæc sit communis opinio Doctorum: & uide copiosam allegatio Doctorum, qui ita tenuerunt, conf. 171. nu. 37. 38. 39. cum seq.

Substitutio. Condicio si sine liberis, debet omnino adimpleri in substitutione vulgari, neque aliter aperiretur uia sequenti substitutioni, conf. 171. nu. 40.

Substitutio. Condicio, si superveneret, adiecta uni, & condicio, si decesserit sine filiis, adiecta alijs, sunt ambe extrinsece, & extraneæ quod ad vulgarem substitutionem: & quomodo sequens substitutus admittitur post primum gradum substitutionis: & an Io. Aad. & Oldrad. sint contrarij Bartolo: & de concordia inter eos, conf. 171. nu. 41.

Substitutio. Doctores nonnulli allegati in contrarium per quendam D. Aduocatam, uidelicet quod condicio si sine liberis, non sit uoluntaria, sed necessaria ad vulgarem substitutionem, & recipiat extensionem: & an uerum sit, quod id dicant, & probent: & uide responsum ad singulos, conf. 171. nu. 42.

Substitutio. Corneus quod pessimè loquatur in hoc proposito, an condicio sine liberis, sit necessaria ad vulgarem, conf. 171. numero 46.

Substitutio. Quod male allegetur Alex. tanquam dicat communem esse, quod condicio sine liberis, sit necessaria ad vulgarem, & extendatur &c. conf. 171. nu. 48.

Substitutio vulgaris non excluditur, dato quod impugnauerit testamentum: & quomodo id debeat intelligi, conf. 163. nu. 3.

Substitutio vulgaris concepta in unum casum, id est, si decesserit ante aditam hereditatem, extenditur per interpretationem tantam ad alios omnes casus, quibus institutus non potest, uel non uult esse hæres: siue sit vulgaris specificè expressa a testatore, siue vulgaris generaliter contenta sub compendiofa, conf. 167. nume. 8. limitando multis modis, ut ibidem nu. seq.

Primo nisi substitutioni adiecta sit condicio sine liberis: quia tunc non admittit extensionem ad alium casum, quia talis conditio est uoluntaria. d. conf. 167. nu. 9.

Secundo nisi substitutio facta sit cum illis uerbis, tunc & eo casu, quæ non admittunt extensionem ad alium casum, etiam si haberet similem, uel maiorem rationem. dicto consilio 167. num. 10.

Tertio nisi agatur de excludenda persona magis dilecta testatori, quam sit substitutus, puta de nepotibus testatoris, quia tunc non admittitur extensio: & dicitur persona prædilecta testatori, si sit de suis descendens, & substitutus sit extraneus: & tantomagis si fuerunt positi in conditione, quia tunc censetur eos magis dilexisse, quam substitutum: & quid si descendentes non sint successibiles auctori ab intestato. d. conf. 167. nu. 11.

Quarto nisi sit casus, qui uerisimiliter sit contra mentem testatoris quia tunc non admittitur extensio: puta si impugnetur eius voluntas, etiam quod substitutus impugnet lege permittente. d. conf. 167. nu. 12.

Substitutio vulgaris, & qualibet alia non habet locum, nisi purificata, seu impleta conditione, conf. 168. nu. 3.

Substitutio vulgaris quando est simpliciter absque conditione, substitutus non admittitur, quando extant liberi hæredis instituti quia ipsi liberi præferuntur in hereditate testatoris tantum quia eius descendentes: sed debent tunc esse nati, uel concepti uiuente ipso auctore, secus si liberi positi sunt in conditione, uel eorum natiuitas est collata in futurum tempus, quia tunc sufficit, quod eo tempore &c. conf. 168. num. 17.

Substitutio compendiofa an extendatur ad alium casum &c. conf. 163. num. 13. & 14.

Substitutio vulgaris contenta sub compendiofa quomodo dicatur tacita: & quomodo contineatur sub uerbis generalibus: & quando non possit habere locum: & quid stantibus uerbis, si heres meus, &c. uide in conf. 165.

Substitutio vulgaris ne contineatur sub compendiofa, excluditur per illa uerba, si talis hæres meus &c. conf. 165. num. 4. & seq.

Substitutio vulgaris non potest habere locum post hereditatem aditam, conf. 165. nu. 5. & censetur extincta, quando hæres adiuit hereditatem, conf. 589. nu. 5.

Substitutio vulgaris non continetur sub compendiofa, quando uerba aliquo modo repugnant: & quando continetur, illa est omnino tacita, conf. 165. nu. 6.

Substitutio vulgaris per quæ uerba excludatur, ne contineatur sub compendiofa: & an per uerba, si sine liberis masculis &c. & per uerba, casu quo, & tunc & eo casu &c. conf. 165. num. 7.

Substitutio in compendiofa conditio si sine liberis, quando uerificetur in alijs casibus, conf. 165. nu. 9.

Substitutio compendiofa, uide aliquid de ea etiam in conf. 166.

Substitutio compendiofa an contineat vulgarem ex proprietate uerborum, & quomodo contineat etiam vulgarem: & quod non contineat casum, qui expressè aduersatur uerbis, & quæ sit ratio, conf. 166. nu. 10. & 11.

Substitutio compendiofa dicitur complexi alias substitutiones sub se uerbis saltem generalibus comprehensas: & non comprehendit etiam casum, quando institutus non uult, uel non potest esse hæres, & spes est, uel potentia, quod nascantur liberi ante tempus præfixum a testatore, id est, ante tempus mortis, conf. 166. num. 11.

Substitutio compendiofa generalis generaliter est intelligenda, quatenus testator non distinxit, conf. 166. nu. 12.

Substitutio compendiofa ab euentu, qui postea subsequitur, resoluitur in unum ex particularibus substitutionibus, quas ab initio generaliter continebat, & perinde est ac si fuisset concepta in illum casum, qui postea euenit, conf. 166. num. 19.

Substitutio compendiofa continet vulgarem, quando est compendiofa multum generalis: & compendiofa, si decesserit sine liberis, quando resoluitur in vulgarem, conf. 166. numero vigesimo primo.

Substitutus an admittatur herede repudiante, conf. 166. nu. 23.

Substitutio compendiofa quando non resoluitur in vulgarem per casum, quo legitimatus heres institutus non possit esse heres, tanquam non rectè legitimatus, conf. 166. nu. 32.

Substitutio, si decesserit sine liberis &c. an habeat locum, si legitimatus institutus heres reperitur non rectè legitimatus: & an habeatur pro mortuo, uide in conf. 166.

Substitutio, si decesserit sine liberis &c. non habet locum, quamuis legitimatus institutus heres non reperitur rectè legitimatus: neque habetur pro mortuo, dum potens est ad suscipiendum liberos, conf. 166. nu. 2.

Substitutio compendiofa si sit facta sub his uerbis, casu quo Titius heres meus decesserit &c. illa uerba, heres meus, operantur, quod compendiofa resolui debet solum in fideicommissariam, non autem in vulgarem: quæ non potest habere locum, postquam quis est heres, conf. 166. nu. 34.

Substitutio compendiofa continet vulgarem, nisi ex alijs uerbis appareat contrarium, conf. 166. nu. 35.

Substitutio compendiofa quomodo, & in quo casu sub se contineat vulgarem: & an vulgaris concepta in unum casum, extendatur tacite ad alios omnes casus, quibus institutus non potest uel non uult esse heres: uide bonas declarationes: & optimum consilium in materia substitutionis compendiosæ &c. in consilio 167.

Substitutio compendiofa continet sub se vulgarem, quæ vulgaris censetur expressa, quia sub generalitate uerborum comprehenditur: & uide declarationem, conf. 167. num. 1. cum nu. seq.

Substitutio compendiofa solet fieri, uel sub conditione mortis, uel sub alia, & continet vulgarem, non quidem absolute, & indistincte, sed eo tantum casu, qui conuenit uerbis ipsius compendiosæ, puta si facta est sub conditione mortis, continetur sub ea vulgaris expressa, quæ solum uerificatur in casu mortis, ut si heres scriptus moriatur ante testatorem, uel quouis modo ante aditam hereditatem, conf. 167. nu. 2. cum seq.

Substitutione sub compendiofa contineri vulgarem, non probatur per aliquem textum, sed id solum deducitur ex uerbis uerborum, conf. 167. nu. 3.

Substitutio compendiofa, si decesserit sine liberis, non comprehendit neque in specie, neque in genere, de proprio significato uerborum, casum, quando filius nollit esse heres, & hereditatem repudiaret, conf. 167. nu. 4.

Substitutio compendiofa, si decesserit sine filiis, non continet vulgarem expressam perinde ac si facta fuisset, si institutus heres non erit, quia compendiofa restricta ad casum mortis, non continet sub se vulgarem non restrictam ad casum mortis, contra quendam D. Aduocatam, conf. 167. nu. 5.

- Substitutio compendiosa facta in casum mortis, an contineat saltem per interpretationem substitutionem vulgarem tacitam in casibus omnibus, quibus quis non sit hæres, siue per impotentiam, siue per voluntatem, conf. 167. nu. 6.**
- Substitutio compendiosa, quandoque decesserit, uel si decesserit sine liberis, continet de proprietate uerborum uulgarem in casu, quo institutus non possit esse heres propter mortem, conf. 167. nume. 7.**
- Substitutionis compendiosæ uerba verificari debent in qualibet specie substitutionis, quæ sub ea continetur: & uerba, si decesserit sine liberis, tanquam pars ipsius compendiosæ, verificantur tam in vulgari, quam in cæteris substitutionibus sub ea comprehensis, conf. 167. nu. 14. cum seq.**
- Substitutio compendiosa continet sub se vulgarem, quæ censetur expressa, & comprehendit sub generalitate uerborum: & continetur vulgaris, non absolute, & indistincte, sed eo tantum casu, qui conuenit uerbis compendiosæ: quæ si est facta sub conditione mortis, tunc continetur vulgaris expressa, quæ solum verificatur in casu mortis, si heres moriatur ante testatorem, uel ante aditam hereditatem, conf. 167. nu. 48. & repetitum ut ibidem nu. 1. cum seq.**
- Substitutio compendiosa, si decesserit sine liberis, non comprehendit neque in specie, neque in genere de proprio significato uerborum, casum quando filius nollet esse heres, & hereditatem repudiaret: & nullo modo comprehendit vulgarem expressam perinde ac si facta fuisset, si institutus heres non erit, conf. 167. nume. 49.**
- Substitutio compendiosa an contineat vulgarem expressam, scilicet in omnem casum, uel mortis, uel repudiationis, uel incapacitatis: & cuius effectus id sit: & distinguitur inter compendiosam omnino generalem, & compendiosam conceptam strictiori modo, puta sub conditione mortis: & hoc secundo casu non verificatur, nisi in casu mortis, consilio 167. numero 50.**
- Et an cæteri casus vulgaris substitutionis comprehendantur, si non de proprietate uerborum, saltem ex interpretatione quadam intellectiua, & ita expresse: quod non: & quod sit somnium & declaratur, quomodo comprehendatur vulgaris expresse, & tacite. d. conf. 167. nu. 51.**
- Substitutio compendiosa per uerba, si decesserit sine liberis, quomodo, & quando, & quibus casibus contineat sub se vulgarem, uide etiam in conf. 168.**
- Substitutio compendiosa per uerba, si decesserit sine liberis, continet de proprietate uerborum eam tantum vulgarem, quæ conuenit uerbis ipsius compendiosæ, id est, vulgarem si decesserit sine liberis ante aditam hereditatem: & quod curandum non sit de Doctoribus, qui aliquando contrarium incidenter senserunt, conf. 168. nu. 1.**
- Substitutio compendiosa, si decesserit sine liberis, continet vulgarem etiam in casum repudiationis, secundum Alex. sed respondetur ex eodem Alex. quod debet intelligi, ut non contineat in specie, neque in genere de proprio significato uerborum eum in casum, sed ex interpretatione iuris, declarando etiam ut ibi, uidelicet tacite postea per extensionem, consilio 168. numero 2.**
- Substitutio compendiosa continet vulgarem, scilicet expressam in uno casu, qui conuenit uerbis compendiosæ, & tacitam deinde in cæteris casibus per extensionem: & vulgaris absolute expressa, & specifica non trahitur ad alios casus, nisi tacite, & per interpretationem: & idem multo magis in vulgari contenta sub compendiosa, conf. 168. nu. 4.**
- Substitutio compendiosa, si decesserit sine liberis, si facta sit post humo instituto, & nullus postea natus est posthumus, quid iuris, conf. 168. nu. 5.**
- Substitutio compendiosa si sit facta, ut supra, an propter conditionem appositam substitutioni, possit fieri extensio de uno capite vulgaris ad aliud: & ibi respondetur etiam ad Socinum, conf. 168. nu. 6.**
- Substitutio compendiosa sub conditione mortis continet vulgarem expressam eo tantum casu, qui conuenit uerbis, id est, in casum mortis: unde si institutus repudiat, uel aliter sit incapax, non potest uenire substitutus per vulgarem expressam, sed debet etiam expectare mortem instituti, non autem repudiationem solum, conf. 168. nu. 7.**
- Substitutio compendiosa an contineat vulgarem sub se perinde ac si expresse dictum fuisset, si heres non erit. & an id uelit Bar. in l. centurio, secundum quendam D. Aduocatam, & quod non: & declaratur Bartolus, conf. 171. nu. 44.**
- Substitutio vulgaris, quæ continetur sub compendiosa, censetur expressa uerbis generalibus, quia uerba id patiuntur, secundum omnes Doctores, conf. 171. nu. 45.**
- Substitutio vulgaris comprehensa sub compendiosa, quod extendatur de casu mortis ad casum repudiationis, procedit, quando compendiosa non habebat conditionem, si sine liberis, conf. 171. nume. 47.**
- Substitutione sub compendiosa comprehenditur vulgaris cum sua conditione, si decesserit sine liberis, quæ non extenditur ad aliam conditionem, conf. 172. nu. 55.**
- Substitutio licet habeat illud uerbum, præorientibus, non est tamen compendiosa, sed est mera vulgaris facta in unum casum tantum, id est, si filij decessissent ante testatorem: & dictio, præ, idem denotat, quod, ante, conf. 329. nu. 1.**
- Substitutio, si filij mei me uiuo decesserint, est vulgaris, & non est semper compendiosa, quando fit mentio de morte, consil. 329. numero 2.**
- Substitutio est secunda institutio, præsertim substitutio compendiosa, quæ solet continere etiam directam vulgarem, consilio 478. nume. 2.**
- Substitutio compendiosa, quæ de sui natura continet vulgarem, & fideicommissariam, comprehenditur per uerba denotantia tractum temporis, conf. 29. nu. 1.**
- Substitutio compendiosa uidetur denotari per dictionem, successiue, conf. 29. nu. 2. & uide ibidem num. 8.**
- Substitutio compendiosa denotatur per dictionem, post, & per dictionem, successiue, quando est adiecta mentio mortis: & quid operentur: & quomodo intelligantur, conf. 29. nu. 8.**
- Substitutio directa, & institutio, solent æquiparari, consilio 271. numero 2.**
- Substitutiones directæ non ita faciliè admittuntur, & inducuntur, sicut fideicommissariæ: quia directæ sunt maioris præiudicii, eo quod totam hereditatem comprehendunt, consilio 163. numero 15.**
- Substitutio quando est directa, nihil operatur clausula codicillaris, quod trahatur ad fideicommissariam, cum possit commode verificari in sensu directo, conf. 329. nu. 4.**
- Substitutio pupillaris regulariter non potest subsistere, nisi hereditas patris sit adita: & quando subsistat, ea non adita, & quare: & an tunc substitutus habeat restitutionem, etiam si pupillus iam se immiscuerat, conf. 213. nu. 3.**
- Substitutio pupillari an competat restitutio in integrum quod ad aditionem hereditatis &c. uide supra, Restitutio in integrum.**
- Substitutio facta de ecclesia quando censetur directa, priuaretur mater ipsius filij grauati, ne consequatur legitimam, scilicet durante pupillari ætate: secus si substitutio est obliqua, consil. 271. nu. 29.**
- Substitutus pupillaris quod mittendus sit in possessionem bonorum, exclusa matre etiam à legitima, uide in conf. 277. & supra Legitima.**
- Substitutus pupillariter, filio impubere decedente in pupillari ætate, mittendus est in possessionem bonorum relictorum per ipsum filium, & patrem, ex beneficio edicti. leg. fin. C. de edic. diui Adria. tol. facta duntaxat fide prius de testamento, & de morte impuberis, qui fuerit hæres patris, consilio 277. numero 1.**
- Substitutus pupillaris excludit matrem etiam à legitima: & non potest mater ipsa facere controuersiam sub prætextu, quod sit heres filij decedentis in pupillari ætate, iuxta tit. ad officia. ut saltem consequatur legitimam, de qua solet omne grauamen reijci, quia id non procedit, quando filius decedens in pupillari ætate habet substitutum pupillarem, conf. 277. nu. 2. & uide supra, Legitima.**
- Substitutio pupillaris generaliter facta pupillo, an contineat substitutionem contra matrem pupilli: Bar. & communiter Doctores concludunt, quod censetur inesse talis substitutio etiam contra matrem, si aliquibus coniecturis deprehendatur testatorem id uoluisse: puta si testator extra testamentum id dixerit, etiam per uerba enuntiativa, conf. 599. nu. 14.**
- Substitutio pupillaris tacita alios ab intestato uenientes excludit non tamen matrem, conf. 761. nu. 13.**
- Substitutio vulgaris non continet tacitam pupillarem, quando statuto disponit, quod testamenta seruentur ad literam, pro ut iacent, conf. 770. nu. 26. & conf. 771. nu. 7. sed uide ibidem nu. 45. & conf. 771. nu. 34.**
- Substitutio vulgaris expressa non continet tacitam pupillarem, stante statuto, quod testamenta seruentur ad literam &c. sed Bal. qui hoc dixit, reprobatur, conf. 771. nu. 45.**
- Substitutio vulgaris expressa continet tacitam pupillarem, si statum disponat, quod testamenta seruentur ad literam sine ulla interpretatione, conf. 771. nu. 34.**
- Substitutio fideicommissaria facta heredi, si morietur, uel cum morietur, non verificatur per deportationem, & ita per mortem ciuilem, sed per mortem naturalem: & interim fiscus occupat bona &c. & uide quæ deducit de bonis mortui ciuilitè, conf. 166. nu. 3.**
- Substitutione facta deportato, si decesserit sine liberis, deportatus habetur pro mortuo, etiam respectu liberorum procreandorum: & quid in spurio, conf. 166. nu. 7.**
- Substitutus bannito sub conditione mortis, uel si decesserit sine liberis, an admittatur, tanquam bannitus habeatur pro mortuo &c. uide supra, Bannitus, ubi etiam, an excludatur per filios banniti.**
- Substitutus vulgaris an statim admittatur, si institutus est spurus:**

musi & an habeatur pro mortuo ciuilitur, consil. 166. nu. 8.
 Substitutus spurio sub conditione, si decesserit sine liberis, an admittatur, tanquam spurius habeatur pro mortuo &c. vide supra, Spurius.
 Substitutus, si decesserit sine liberis, excluditur per filios natos ex spurio per legitimum matrimonium &c. vide supra, Spurius.
 Substitutio, seu conditio, si decesserit sine liberis, impletur per ingressum religionis: & quare, consil. 166. nu. 9.
 Substitutio ad exclusionem an appellacione filiorum ueniat monasterium, remissiuè, consil. 171. nu. 49.
 Substitutio an excludantur per monasterium, ut habeatur loco filij in fideicommissis, consil. 702. num. 1. & uide supra, Monasterium.
 Substitutio, seu conditio, si decesserit sine filijs, dicitur defecisse per superexistenciam filij legitimati: & est communis opinio, consil. 765. nu. 3. & uide supra, Legitimatio, Legitimus, ubi posui, ubi etiam an comprehendantur legitimati per subsequens matrimonium &c.
 Substitutus cadit a commodo hereditatis, molestando institutum contra uoluntatem testatoris, consil. 172. num. 57. & uide infra, Testator.
 Substitutus si priuatur a testatore casu quo molester hæredes, quid si impugnat institutionem mediante lege &c. uide infra, Testator ubi posui.
 Substitutio si sine legitimis, & naturalibus, & legitime natis &c. an comprehendat legitimatos per subsequens matrimonium, uide supra, Legitimus.
 Substitutus non potest amplius improbare, quod prius approbavit, & si aliquem tanquam hæredem approbavit, non potest eum nunc molestare, consil. 369. nu. 12.
 Substitutionis verba, si uxor testamentum non fecerit, & uoluntatem testatoris non adimpleat, denotant casum uoluntatis, non autem casum impotentie, consil. 463. nu. 12.
 Substitutus si quis sit uniuersaliter in testamento, & idem met sit legatarius in alia parte testamenti, an teneatur ad onus legati descriptum in capitulo substitutionis, quæ eum uocat, dato quod non uelit acceptare, seu agnoscere substitutionem, sed duntaxat legatum: & quando conditio, uel onus non censetur repetitum, uide in consil. 478.
 Substitutio si sit facta post aliquem institutum in uita sua tantum &c. uide supra, Hæres.
 Substitutus, eueniente casu substitutionis, reuocat bona alienata medio tempore per alios possessa: & non est nouum, quod aliquis censetur hæres, uel dominus, uel possessor reuocabiliter consil. 350. nu. 9.
 Substitutus non reuocat omnia bona alienata, sed solum dimidia partem: & altera dimidia ratione legitime, & trebellianicæ sicut in libera potestate eius fideicommissarij, qui ultimo loco decessit: & non debent molestari possessores eatenus, quatenus caput dicta dimidia, consil. 350. num. 10.
 Substitutus interficiens illum, cui erat substitutus, non succedit: & an id applicetur fisco: quod sic, secundum unam opinionem: sed secundum aliam, quod non, quando scilicet interfecto uocabatur ex dispositione hominis: & quando neque interfecto, neque fiscus debeat admitti, consil. 678. nu. 1. cum nu. seq.
 Substitutus si interfecit illum, cui erat substitutus, neque ipse, neque fiscus admittitur, quando non erat uocatus pure, sed sub conditione, si frater decederet sine liberis, adeo quod sub contraria conditione erat exclusus, consil. 678. num. 3.
 Substitutus si interfecit illum, cui erat substitutus, non etiam admittuntur filij ipsius interfectoris: quia interfecto, seu quilibet alius indignus ex culpa sua nocet sequentibus in gradu, consil. 678. nu. 5.
 Substitutio in pœnam facta solet strictissime interpretari, consilio 57. num. 4.
 Substitutio in pœnam quando fit hæredi per testatorem post additam hereditatem, non censetur testator disponere de hereditate, nisi per fideicommissum, consil. 57. nu. 7.
 Substitutio quando non dicatur, sed potius translatio in pœnam, & quando censentur substituti in casum uoluntatis tantum, non autem in casum impotentie, uide in consil. 463.
 Substitutio, seu dispositio testatoris uocans executores, quando non censetur proprie substitutio, sed translatio in pœnam, consilio 463. nu. 9. cum nu. seq.
 Substitutio quando non est proprie substitutio, sed translatio in pœnam, tunc solent sequi duo effectus: primus quod substitutio facta in uno casu particulari, puta in casu uoluntatis, non trahitur ad alium casum, puta impotentie, secundus effectus, quia et si facta sit substitutio simpliciter, ut scilicet uerba apta sint ad comprehendendum utrumque casum, restringitur tamen ad casum uoluntatis, & non comprehendit casum impotentie, quia inconueniens esset, ut pœnam pateretur is, cui nihil potest imputari. Et de tex. in l. pater seuerinam. ff. de cond. & demon. & quod procedat non solum in legatis, sed etiam in hereditate, consil. 463. nu. 10.
 Substitutio habens uim translationis in pœnam quod censetur

facta quomodo probetur, & presumatur: & quod semper presumatur quando conditio dependet a potestate ipsius, cui est iniuncta, & explicanda est per eius factum: & quod semper subintelligitur quod casu quo ille grauatus non impleat, seu seruet conditionem ei appositam, priuatur commodo sibi collato &c. consil. 463. nu. 11.
 Substitutio quando est facta in pœnam, si quis contrauenierit uoluntati testatoris: & quid si quis diu litigauit, & postea transegit, an dicatur contrauenisse uoluntati testatoris: & an purgetur pœna, uide in consil. 526. & uide etiam infra, Testator.
 Substitutioni facta in pœnam est locus, si quis diu litigauit, quia dicitur contrauenisse uoluntati testatoris: præsertim quando testator per uerba ualde enixa prohibuit, ne quouis iure, facto, uel occasione &c. & penitentia, seu purgatio non admittitur, quoad est actio pœnalis ab initio ex dispositione testatoris, consil. 526. num. 9.
 Et quid in personis ecclesiasticis, an admittatur talis rigor, quod fiat locus substitutioni in pœnam, nec admittatur penitentia, uel purgatio pœnæ &c. d. consil. 526. nu. 10.
 Substitutio in pœnam. Quando agitur de uoluntate testatoris claro, & deliberato modo expressa, seruanda est talis uoluntas, dato quod sit ecclesia, uel alius locus pius, qui petat se admitti: uel de hospitali substituto in pœnam: & præsertim in casibus expressis a testatore, consil. 526. nu. 11.
 Substitutio fieri potest, quando non est electa industria personæ, consil. 755. nu. 15. & supra, Industria.
 SUBVENTIONES, seu scortæ, quæ dantur mafsarijs &c. uide supra, Colonus.
 Successio ab intestato censetur alienatio legis, & fit absque ullo facto hominis, consil. 218. nu. 2.
 Successio. De pactis, uel conventionibus de succedendo, seu de hereditate uiuentis, uide supra, Hæreditas, ubi posui.
 Successio ab intestato quibus deferatur: & de successione ab intestato, & ex testamento &c. uide supra, Hæreditas, ubi posui.
 Successibiles, & insuccessibiles qui dicantur, secundum communem opinionem, consil. 167. nu. 32. & uide supra, Conditio.
 Successor nouus in clericatu, seu beneficio, an teneatur stare locationi, seu inuestituræ factæ per antecessores suos, uide supra, Locatio.
 Successor in beneficio ecclesiastico an teneatur ad debita, uide supra, Beneficium.
 Successores etiam ligantur ex conventionione, præsertim iurata, consil. 186. nu. 34.
 Successoribus an præiudicet confirmatio statutorum olim facta per Dominos, seu Comites, & an sit in hoc aliqua differentia feudorum, consil. 186. nu. 38.
 Successor in feudo tenetur seruare conuentiones licitas prædecessorum, consil. 186. nu. 39.
 Successor in feudo, uide supra, Feudum.
 Successor debet uti iure illius, in cuius loco successit, consil. 211. num. 22.
 Successorum appellatio an comprehendat etiam singulares successores, uide supra, Hæres.
 Successor ex persona alicuius tenetur ad illud, ad quod ille tenebatur, consil. 447. nu. 44.
 SYMMA minor non inest maiori, quando de utraque per se esset dispositum, consil. 730. num. 32.
 SYMMARTA cognitio, uide supra, Iudex.
 SUPERIOR mediatum non est adeundus, nisi prius constet, quod superior immediatus recuset: & quomodo id procedat, consilio 427. num. 11.
 Superioritas, uide supra, Subiectio.
 SUPERFLUUM est, quicquid est ultra numerum necessarium, & non attenditur, consil. 139. nu. 20.
 Superflua uerba non uitiunt, etiam cum agitur de forma, & tunc etiam non uitiatur utile per inutile, consil. 240. nu. 52.
 Superfluum nullum uerbum esse debet etiam minimum in instrumentis, uide supra, Instrumentum.
 Superflua potius censentur uerba, quam quod aliquis indebitè patitur damnum, consil. 289. nu. 21.
 Superfluum quando aliquid non dicatur, & quod clara explicatio non soleat censerī superflua, consil. 420. nu. 3.
 Superfluum non dicitur, quod exprimitur ad tollendam omnem disputationem, consil. 27. nu. 7.
 Superflua nunquam dicitur particularis expressio, consilio 27. numero 9.
 Superfluum dici non potest id, quod particulariter exprimitur: & quæ dubitationis tollendæ causa inferuntur, non debent nocere, & quilibet minima ratio tollit argumentum superflui, & non est nouum, quod aliquando uerba ponantur ad demonstrandum illud, quod re ipsa erit, consilio vndecimo, numero uigesimo nono.
 Superflua censerī non debent, quæ dubitationis tollendæ causa appositæ sunt, quamuis non esset multum urgens dubitatio, consil. 531. nu. 53.
 SUPPLEMENTVM Legitime, uide supra, Legitima, ubi posui.

SUPPLEATVR. Verbum hoc nihil habet commune cum rescissione actus ipso iure, conf. 376. nu. 17.
SUPPLICATIO si contineat confessionem partis, probet ea confessio, uide supra, Confessio.
Supplicationis uerba debent interpretari secundum verisimilem mentem proferentis, sicut & uerba libelli, consilio 203. numero 4.
Supplicatio si quid non continet, quod fuerit in ea petitum, esset absurdum dicere, quod censeatur concessum, conf. 281. nu. 15.
Supplicatio, uide supra, Rescriptum.
SUSPITIO, SUSPECTVM. Suspicio falsi an habeatur pro falso: & quomodo instrumentum dicatur esse suspectum de falso &c. uide supra, Falsum, ubi posui.
Suspicio arguitur ex actu impertinenti: & ex clausula insolita, conf. 56. nu. 23.
Suspicio arguitur ex actibus insolitis, conf. 72. nu. 14.
Suspectus est, qui alienis negotijs se ingerit non uocatus, consil. 414. num. 59.
SVM. Bona sua dicuntur, de quibus potest quis liberè disponere, conf. 41. nu. 5.
Sui, hæc dictio denotat omnes descendentes, consil. 106. nu. 14.

T

TABERNA an denotet certum locum, qui est minor, quam hospitium, conf. 243. nu. 7.
Tabernæ datum si pendatur &c. uide supra, Datum.
TACITURNITAS infert alicui præiudicium circa ius reale, eo ipso quod non declarat animum suum in contrarium; secus si sit ius personale, conf. 12. nu. 5.
Taciturnitate an inducatur renuntiatio, uel consensus, consil. 25. nu. 16. & uide supra, Renuntiatio, & supra, Consensus.
Taciturnitas, uel lapsus temporis an obstat ad reuocationem alienationis feudi, conf. 76. nu. 3. & supra, Feudum.
Tacite si quid subintelligitur, eius omisio non debet uitiare, etiã si esset de forma, consil. 21. nu. 12.
TANQVAM. Qui soluit castellano, censeatur soluere ei tanquam castellano: & qui facit actum cum hærede, censeatur facere tanquam cum hærede, conf. 174. nu. 22.
Tanquam. Sciens aliquem esse talem, quicquid fecit cum eo, censeatur fecisse tanquam cum tali, conf. 262. num. 3.
Tanquam. Censeatur quis facere actum, non tanquam talis, sed tanquam proprio iure, quod ei competit in ipso negotio, quod agitur, conf. 510. nu. 7.
Tanquam. Quod nominans aliquem, censeatur eum nominare tanquam proprio iure, quod ei competit in ipso negotio, quod agitur, conf. 510. num. 7.
Tanquam. Quod nominans aliquem, censeatur eum nominare tanquam talem: & faciens aliquid cum aliquo, censeatur facere cum eo tanquam tali: & plura similia, uide in consil. 553. nu. 14. 15. 16. 17. 18. & 19.
Tanquam. Nominans procuratorem, censeatur eum nominare tanquam procuratorem: qui nominat nepotem, censeatur de contractare tanquam de nepote: & hæredem tanquam hæredem, consil. 42. nu. 3.
Tanquam. Qui se gessit tanquam Dux, cum non esset, si postea factus fuit Dux, censeatur tunc confirmatum quicquid antea egerat, consil. 64. nu. 73.
TANTVM, de natura huius taxatiuæ est negare omnia, quæ non fuerunt expressa, consil. 147. nu. 6.
Tantum, hæc taxatiua subintelligitur etiam in dictis testium, consil. 182. nu. 25.
Tantum, hæc dictio licet alios casus excludat, non tamen excludit similes expressio, consil. 210. nu. 21.
Tantum hæc dictio, cum sit taxatiua, solet excludere omnes alias personas, & præcise, & omnes alios casus: & operatur, quod quod ad casus non expressos perinde est ac si dispositio nunquã fuisset facta, consil. 346. nu. 17.
Tantum, hæc dictio quando est posita post orationem affirmatiuam, tunc eius natura est ponere casum in ipsa oratione expressum, & ceteros omnes excludere: & paria sunt, si dicatur, non deferatur Castrum, nisi hæredi de tuo corpore prouenienti: uel si dicatur, quod deferatur hæredi de tuo corpore prouenienti tantum, consil. 346. nu. 21.
Tantum, huius dictionis taxatiuæ natura est excludere alios omnes casus, & omnes alias personas, consil. 579. nu. 2.
TAXATIVA. Dictiones taxatiuæ nõ excludunt casus similes: sed id procedit in dispositione legis, non autem in dispositione hominis: & quæ sit ratio diuersitatis, consilio 163. nu. 6.
Taxatiua, uide de ea in consil. 168.
Taxatiuam non excludere casus similes, non procedit id indistincte: sed oportet, quod casus illi, ad quos sit extensio, reperiuntur admitti per alias leges: uel saltem quod simus in casu pio, & fauorabili, alioqui taxatiua penitus excludit: & idem in taxatiua testatoris, quod requiratur admissio per ipsum testatorem, consil. 168. nu. 11.

Taxatiua quando est geminata: puta in substitutione fuit dictum, casu quo, & postea etiam dictum, tunc & eo casu, cessare debet tunc extensio, consil. 168. nu. 12. & uide supra, Substitutio.
Taxatiua, uide etiam supra, Tantum.
Taxæ equorum. De onere taxarum æquorum, uide supra, Onera, ubi posui.
TEMPVS longum ex quot annis constituatur, uariæ sunt opinionones: magis tamen communis opinio est, quod decem anni sufficiant, si res non tendat principaliter in præiudicium tertij, consil. 141. nu. 21.
Tempus centum annorum dicitur antiquissimum, & habet uim priuilegij, consil. 159. nu. 11. & quod dicatur tempus antiquum, uide etiam supra, Antiquum.
Tempus. Propter longum tempus præsumitur interuenisse solennitas quælibet, etiam si non fuerit enuntiata: & quod dicatur longum tempus: & an præsumatur citatio interuenisse, maxime si enuntietur, consil. 192. nu. 19.
Tempus longum quod censeatur, consil. 195. nu. 10.
Tempus. An in beneficialibus, & ceteris, quæ requirunt consensum Pape, præsumantur solennitates interuenisse ex cursu temporis, consil. 195. nu. 13.
Tempus. Solennitas extrinseca præsumitur per cursum decem annorum, aut uiginti: & quando, consil. 195. nu. 14.
Tempus. Solennitas an præsumatur, quando de ipsis actis constat, & ex eis apparet, rem fuisse imperfectam, & ineptam, consil. 195. nu. 18.
Temporis propter breuitatem non præsumitur interuenisse causa cognitio, uide supra, Cause cognitio.
Tempus centum annorum quando non dicatur longum tempus, consil. 222. nu. 19.
Temporis ex cursu, uel ex morte, non debet censerī illatum præiudicium alicui, quando per eum non stat, quin aliquid fiat &c. uide supra, Factum.
Tempus. Probationes de antiquiori tempore sunt præferendæ probationibus partis aduersæ, uide supra, Probatio.
Tempus longissimum dicitur annorum triginta, consil. 290. nu. 8.
Temporis ex longo cursu præsumuntur interuenisse omnes solennitates, uide etiam supra, Solennitates.
Temporis diuturnitate præsumuntur solennitates interuenisse hoc modo, quia si in instrumentis antiquo fiat mentio. Simplex & generalis, quod solennitates necessariae interuenerint, id erit credendum, quamuis in ipso instrumento non sint descriptæ tales solennitates, postquam nihil apparet in contrarium: si uero sint descriptæ in ipso instrumento, sed imperfecto, uel inepto modo, tunc nihil facit cursus temporis, neque assertio notarij, consil. 414. nu. 70.
Temporis diuturnitas quando habeat uim priuilegij, uide supra, Priuilegium.
Tempus, cuius initij non extat memoria in contrarium, habet uim pacti, & priuilegij, consil. 792. nu. 6. & 10.
Tempus centum annorum, uel cuius initij non est memoria in contrarium, nunquam censeatur exclusum, licet tollatur omnis exceptio, consil. 792. num. 7.
Temporis lapsus, cuius initij non est memoria in contrarium, habet uim priuilegij, consil. 792. nu. 10.
Tempus centum annorum æquiparatur tempori, de cuius initio &c. consil. 64. nu. 50.
Tempus centum annorum iudicatur infinitum, & regulariter æquiparatur tempori, de cuius initio &c. consil. 64. nu. 94. & 50.
Tempus. Memoriam non extare in contrarium, probatur per testes, non autem per scripturas, consil. 64. nu. 78.
Temporis decursus, de cuius initio non extat memoria in contrarium, quomodo debeat probari: & quomodo dicatur apparere, quod non extet memoria in contrarium, consil. 222. numero 6.
Tempus. An in probatione quod non extet memoria in contrarium, sint admittenda instrumenta, & quando, consilio 222. numero 8.
Tempus. De possessione tanti temporis, cuius initij non est memoria in contrarium, uide supra, Posseio.
Tempus. De prescriptione tanti temporis, cuius initij nõ est memoria in contrarium, uide supra, Prescriptio.
Tempus quando non est præfixum, statuit arbitrio boni uiri, consil. 328. nu. 37.
Tempore certo quando aliquid requiritur, satis est, quod adsit illo tempore, consil. 167. nu. 29.
Tempus censeatur præfixum arbitrio Iudicis, quando aliquid est factum sine præfinitione temporis &c. consil. 225. nu. 9.
Tempus. Quando lex indeterminatè loquitur circa locum, & tempus, det̃ intelligi de omni loco, & de om̃ tempore, consil. 243. nu. 5.
Tempus modicum stat in arbitrio iudicis, inspecta qualitate rerũ & personarum: & modicum tempus est duorum dierum, præsertim quando non interest partis, an factum quid fuerit post duos dies, uel prius, consil. 320. nu. 1.
Tempus modicum dicitur, quod iudici uidebitur: & index non potest arbitrari ultra decennium in locatione rerum ecclesiæ, consil.

consilio 741. numero. 11. & supra, Ecclesia.
Tempus quando non fuit preinitum, sed dictum fuit aliquid esse faciendum, *scilicet che sarà l'incanto* &c. hec uerba intelliguntur precise statim, seu paulo post finitum incantum: non autem quodcumque post, consil. 747. nu. 1.
Tempus, seu anni locationum quod ad percipiendos fructus per colonos, quomodo intelligantur, uide supra, Annus, & supra, Colonos.
Tempus quomodo intelligatur in reconductione uiborum prædiorum &c. uide supra, Conductio.
Tempus. Si per longum tempus aliquis fuit sollicitus mihi prestare aliquid, an teneatur in futurum, uide supra, Prestatio, & supra, Possessorium.
Tempus certi præfatione facta per principem, vel statum, an tolli possit absolute iura, & actiones creditorum, uide supra, Creditor.
Tempus præstitutum ad soluendum interpellat pro homine, uide supra, Dies.
Tempus ubi est determinatum, dies interpellat pro homine, & alia monitio non requiritur, uide etiam supra, Dies.
Tempus quando est appositum, seu appositæ dies, monitio non est necessaria, consil. 48. num. 3.
Tempus tacitum, seu dies tacita, quæ censetur in esse ex natura, & qualitate rei, operatur etiam commissionem more, sicut dies expressa, uide supra, Mora.
Tempus certum, seu dies certa ubi non est expressa, monitio semper est necessaria: & an sufficiat dies tacita in materia penali, & priuatoria, consil. 48. nu. 11.
Tempus regulariter inspicitur, non quo fit dispositio, sed in quod ipsa dispositio confertur, consil. 109. num. 9.
Tempus præfens uerbum sæpe exponitur pro tempore præterito, uide infra, Verbum.
Tempus præfens &c. Si tractatur de magno præiudicio, & futura potuerunt præiudici per disponentem, tunc ad illa fit extensio, consil. 336. nu. 9.
Tempus. Verba solent referri ad præfens tempus, & non ad futurum, consil. 380. nu. 2.
Tempus si fuit momentaneum, probatis extremitatibus, censetur probatum medium: quia id dicitur alibi in extremitatibus magis distantibus, consil. 414. num. 19. & supra, Medium.
Tempus. Obligatio limitata ad certum tempus, conuertitur in liberationem, lapso eo tempore, uide supra, Obligatio.
Tempus præfentationis factæ, & non tempus datæ, quando inspicitur, consil. 331. nu. 35.
Tempus. Nihil refert quod ad tempus, an pactum fiat incontinenti, an separatim ab instrumento, quando expresse se refert ad instrumentum faciendum, quia censetur pars instrumenti, consil. 591. num. 9. & uide supra, Instrumentum.
Tempus totum completum requiritur in odiis, consil. 248. numero quinto.
Tempus, puta triennij, quando dicatur aliquando perfectum in fauorabilibus, licet aliqui dies deficiant ad triennium, consil. 766. num. 12.
Tempus ceptum, seu annus ceptus quando habeatur pro completo: & quando sufficiat attingere triennium, licet non sit completum in casu, de quo in consilio, consil. 766. nu. 13.
Tempus respectu etiam plus, uel minus dicitur, consil. 4. num. 45. & ad præfens oua cras pullis sunt meliora. d. consil. 4. numero 46.
Tempus. Iura dicentia, quod pauci dies non sunt habendi in consideratione, non procedunt itante iuramento in contractu, consil. 156. nu. 7.
Tempus. Idem solet iudicari de multis scripturis separatim, & diuerso tempore factis, dummodo una declarat aliam, quod solet iudicari de unica scriptura eodem tempore facta, uide supra, Scriptura.
Tempus prorogatio, uide supra, Prorogatio.
Tempus nullum currit minoribus, neque maioribus, in actibus continentibus errorem consensus: sed quicquid accessorie faciunt, laborat eodem morbo, consil. 300. num. 20. & uide supra, Consensus.
Tempus nullum licet non currat in negotio principali, dum disputatur super articulo preparatorio: id tamen limitatur, dummodo disputatio fuerit iusta, & probabilis, alioqui tempus currit, consil. 282. nu. 1.
Tempus. Relictum quando fit ad tempus, non habet uim fideicommissi &c. uide supra, Fideicommissum.
Tempus suis omnia debent conuenire, consil. 769. nu. 79.
Tempus debent conuenire & lex scripta, & lex uiuens, consil. 769. num. 84.
Tempus. Quælibet dispositio debet interpretari ex his, quæ exarabant, & fiebant, uel iam facta erant tempore ipsius dispositionis: non autem ex his, quæ postea contingunt: idem in interpretatione contractus: & idem seruatur in interpretatione testamentorum, consil. 564. nu. 24.
Tempus. Actus quando est successiuus respiciens etiam futura te-

pora, debet secundum qualitatem ipsorum temporum regulari, consil. 34. nu. 16.
Tempus, uide etiam infra, Terminus.
TERMINUS dispositionis habetur pro expresso, quando ad eam fit remissio, consil. 382. nu. 76.
TERMINUS vs. Dilatio seu terminus licet dandus sit a Iudice, est tamen petendus: & ualet sententia, licet non appareat, quod datus sit aliquis terminus ad probandum: & dilationes, seu termini dari non debent, nisi causa cognita: & potest Iudex eas reijcere, si ita uidetur sibi ex qualitate causæ, ut si causa non est magni momenti, consil. 197. nu. 5.
Terminus certus quando est præfixus in sententia estimationi faciendæ communibus expensis, an, & quando tempus currat: & cui parti censeatur currere: & quod in dubio terminus nunquam censeatur lapsus, uide in consil. 252.
Terminus certus quando præfixus est in sententia estimationi faciendæ communibus expensis, non currit tempus alicui ex nominatis in sententia, neque aliquis eorum incidit in moram, nisi prius impleuerit ex parte sua, consil. 252. num. 2.
Terminus non esse lapsus, in dubio semper est pronuntiandum, consil. 252. nu. 11.
Termini prorogatio, uide supra, Prorogatio.
Terminus præstitutus ad soluendum interpellat pro homine, uide supra, Dies.
Terminus omnis datus a lege sicut est peremptorius: idem etiam est in termino, qui per Iudicem statuitur, consilio 612. numero tertio.
Terminus præfixus ab homine generaliter æquiparatur termino præfixo a lege, consil. 612. num. 4.
Termini unius assignatio non censetur peremptoria, nisi habeat comminationem: alioquin necesse est, quod saltem præcedat geminata monitio, seu assignatio duorum terminorum, secundum Ang. & Aret. & an sit uera hæc eorum decisio, consil. 612. nu. 10. cum nu. seq.
Terminus. Unica monitio sufficit, etiam si tractetur, quod quis priuatur iure suo, nisi intra terminum ipsum præfixum agat: & supradicta decisio Angeli, & Aret. non est uera: & est communis opinio, quod unica monitio sufficit, consil. 612. numero duodecimo.
Terminus statutus super supplicatione alicuius per principem, uel senatum, debet intelligi secundum supplicata, quantum fieri potest, consil. 612. nu. 20.
Terminus. Impeditus facere actum in termino sibi constituto non excusatur, nisi protestetur, consil. 612. num. 22.
Termini habiles semper præsupponi debeant, uide supra, Habilitas.
Terminus, uide etiam supra, Tempus.
TERRA differt a Curte, seu a loco lapidibus structo, consilio 20. numero 1.
TERRITORIUM. Mutatio territorij etiam necessario facta censetur, si facta est mutatio prædiorum, & per consequens mutatio iurisdictionis, & cuiuscunque subiectionis, consilio 130. numero 9.
Territorio mutato, & iurisdictione, censentur cetera omnia mutata, quæ ab eis dependent mediata, uel immediata, uel principaliter, uel decessorie: & translatio territorij, iurisdictionis, & subiectionis censetur facta cum omnibus suis qualitatibus, consil. 130. nu. 11.
Territorium. Dispositio simplex, & generalis non comprehendit illam partem territorij, quam prius ipse princeps separauit, consil. 113. nu. 16.
Territorium si fuit separatim ab alio, & a subiectione alterius &c. uide supra, Princeps, & supra, Separatio.
Territorij separatio concessa super taxa æquorum &c. uide supra, Separatio.
Territorij diuisio, uide supra, Feudum.
Territorium est subiectum iurisdictionis: & si alienatur territorium, tunc ius pedagij comprehenditur: idem in taxis æquorum, & onere salis, consil. 322. nu. 7. cum nu. seq. & uide supra, Onera, & supra, Iurisdicatio.
Territorio concessio, censetur quoque concessa iurisdicatio: quia quamuis non cohareat proprie territorio, terminatur tamen territorio, consil. 322. nu. 8.
Territorium. Ius pedagij est de his, quæ non sunt immediata, neque semper annexa iurisdictioni ipsius territorij, quod conceditur: & est de regalibus, ac de reuerentiis principis, consil. 322. nu. 9. & uide supra, Onera.
Territorium in probatione standum est magis instrumentis, quam testibus, in antiquis, consil. 64. num. 22.
TERTIUS. An & quando opponi possit de iure tertij, uide in consil. 187.
Tertij de iure opponi potest, quando est exclusiuius iuris agentis ipso iure: puta quod actor non est dominus & cetera, consil. 187. nu. 2.
Tertij ius non potest opponi, etiam si sit exclusiuius iuris agentis ipso iure, non quidem absolute, sed ita si tertius ille uult, consil. 187. nu. 3.

Index D. Vinc. Annibaldi . In omnia

- Tertius.** Priuatis non licet opponere de iure fisci, secundum communem opinionem, uide supra, Fiscus.
- Tertij** de iure opponi non potest, quando est ius non exclusiuum iuris agentis ipso iure, siue tertius velit, siue nolit: & est communis opinio, consilio 342. num. 28. ubi uide, quando quis non possit opponere nullitatem, & imperfectionem contractus.
- Tertius.** Exceptio de iure tertij, quod non est exclusiuum intentionis agentis ipso iure, nisi tertius velit, non potest allegari, consil. 497. nu. 10.
- Tertij** de iure multo minus potest allegari, quando is, qui illud allegat, non possidet, uel est uiolentus, aut clandestinus possessor, consil. 497. nu. 11.
- Tertij** de iure potest opponi, quod est exclusiuum intentionis agentis ipso iure, non expectata uoluntate, uel declaratione ipsius tertij, quando scilicet opponitur per reum conueniunt: quia aliud esset, si opponeretur per actorem contra reum, nam actor id non potest facere: quia ius actoris debet deduci ex iure residente in eius persona: sed reo licitum est quouis modo se defendere, consil. 505. nu. 5.
- Tertij** de iure non potest quis opponere, quod non est exclusiuum intentionis agentis, nisi ipse velit: ueluti de iure respiciente dominum directum, & de feudo, consilio 520. nu. 9.
- Tertij** de iure opponere non pertinet ad actorem, consilio 531. num. 14.
- Tertij** de iure an possit opponi, praesertim de iure proueniente ex sententia arbitramentali lata in fauorem illius tertij, uide in consil. 664.
- Tertij** de iure opponi non potest, quod cohaeret personae illius tertij, consil. 664. nu. 2.
- Tertij** de iure opponi non potest in iudicijs summarijs, consil. 664. nume. 4.
- Tertij** ius non exclusiuum intentionis agentis ipso iure opponi non potest, consil. 11. nu. 1.
- Tertij** ius potest allegari, quando prodest ipsi alleganti, quia concernat eius interesse, consil. 64. nu. 3.
- Tertius** an possit impedire, quando sit missio in possessionem etiam contra tertium possessorem &c. uide in consil. 133. nu. 10. & supra, Legatum, Legatarius.
- Tertij** iure quando quis possit uti, etiam illo tertio inuito &c. consil. 215. num. 11.
- Tertius.** Exceptio de iure tertij, & quae pender a mera uoluntate tertij, non est admittenda, uide supra, Exceptio.
- Tertius** tractans de proprio interesse potest comparere, etiam in iuris illis, contra quos agitur, & potest noua fundamenta adducere, consil. 374. nu. 22.
- Tertius** potest pro suo interesse comparere in iudicio, & allegare ius suum, consil. 562. nu. 28.
- Tertio** non censetur uelle princeps praedudicare, uide supra, Princeps.
- Tertius.** Verba saluo iure tertij, apposita in rescripto, debent intelligi in quolibet alio proposito, praeterquam in eo, super quo princeps expresse dispensat: quia alioquin rescriptum nihil operaretur, & contineret contrarietatem, consil. 404. nu. 7.
- Tertius.** Clausula sine praedudicio tertij, praedudicat agnatis, quando non habebant ius purum, sed conditionale: & est communis opinio, consil. 405. nu. 7.
- Tertio** non debet praedudicium fieri: & potius impropriantur uerba feudalis inuestiturae, uide supra, Feudum.
- Tertij** in praedudicium nihil penitus probat attestatio eorum, quae asseruntur fuisse facta de praeterito, consil. 547. nu. 21.
- Tertij** praedudicium ueniens per indirectum non solet haberi in consideratione, consil. 553. nu. 31.
- Tertio** non nominato non debet in dubio censeretur illatum esse grauiorem: nec sit tunc extensio: secus si agatur de fauore, quia tunc sit extensio, consil. 724. nu. 21.
- Tertij** in praedudicium non sufficit qualitas personae, consil. 757. nume. 23.
- Tertij** in praedudicium non debet quis ex suo dolo, & improbitate commodum reportare, consil. 9. nu. 51.
- TESTAMENTUM.** Condicio, per quam restringitur libera testandi facultas, est turpis, & improbat, etiam si restrictio sit respectu certo rei tantum, consil. 4. nu. 9.
- Testandi** libera facultas auferri non dicitur, quando quis promittit, uel donat certam rem tantum, etiam sub conditione non reuocandi testamentum &c. consil. 4. nu. 31.
- Testamentum.** Nulla dispositio ex his, quae solent contineri in testamentis, potest conferri in liberam uoluntatem alterius, consil. 567. nu. 6.
- Testamentum.** Pater si disponat in testamento, quod nullus filiorum possit condere testamentum ante 24. annum, licet non possit quis prohibere, quin omnis paterfamilias factus pubes faciat testamentum, ualeat tamen ea prohibitio respectu bonorum fideicommissi, consil. 588. nu. 3.
- Testamentum** non potest infringi, tanquam continens captatoriam dispositionem, quando primo loco fuit institutio haereditatis legitime facta, licet deinde res uideatur commissa in uoluntatem alterius: quia poterit esse, quod ille non apponet manum ad bona haereditaria, quatenus attinet ad dispositionem conferendam post eius mortem, & testamentum interim habetur pro ualido, consilio 686. numero 1. & uide supra, Captatoria.
- Testamentum** an valeat, si testator commissit electionem haereditatis partim ad uoluntatem alterius, & partim ad iudicium sortis: quod sic, & quod ualeat institutio, consil. 701. nu. 10. & uide supra, Haeres, Haereditas institutio.
- Testamentum** an sit, an uero codicilli: & per quas coniecturas arguatur, dispositionem testatoris esse codicillos, & non testamentum: & quid stante priori alio testamento, uel codicillis, & an censeatur reuocatum primum testamentum: & quid si ultima dispositio habet institutionem haereditis, & sunt adhibiti septem testes: & de hac materia, uide in consilio 119. & in consilio 120. & supra, Codicilli, ubi late posui.
- Testamentum.** Causa inspicere debet, an fuerit conficiendi nouum testamentum, & reuocandi primum, consilio 119. numero 15.
- Testamentum** an sit, ultima dispositio testatoris, ut per eam censeatur primum testamentum reuocatum, uide quae consideranda sunt: & consideratur etiam, an aliqua fecerit legata ad pias causas in salutem animae suae &c. uide multa, quae naturaliter sunt consideranda: & quod bonum sit argumentum ex inspectione testamentorum aliorum hominum, consil. 119. nume. 20. cum nu. seq.
- Testamentum** non habens ea, quae cetera testamenta solent habere, non dicitur testamentum, consil. 119. nu. 25.
- Testamentum** utrum sit, uel alius actus, iudicatur ex qualitate dispositionis, consil. 119. nu. 26.
- Testamentum** an sit aliqua dispositio, an uero codicilli &c. non debet attendi error ea disponentis nuncupatio, sed effectus, & natura rei: & quomodo id procedat: & quid si uocatis septem testibus, & facta haereditis institutione, testator appellat contractum, consil. 120. nu. 10. & uide supra, Codicilli.
- Testamentis** cum duobus non potest quis decedere, consilio 119. nume. 31.
- Testamentum.** Clausula reuocatoria cuiuslibet alterius testamenti si non fuit apposita in dispositione ultima, sicut fuit apposita in primo testamento, non censetur testator uoluisse facere testamentum, consil. 119. nu. 35.
- Testamentum.** Ultima dispositio testatoris aliquando est nullum momenti, & elusoria, propter perplexitatem, consil. 120. numero 8.
- Testamentum.** Non praesumitur testator uoluisse recedere a uoluntate, in qua per multos annos perseverauit, & quam sepe ex multis actibus confirmauit, consil. 119. nu. 27.
- Testamentum.** Quae sit notoria consuetudo testandi in regione Mediolani, consil. 300. nu. 8.
- Testamentum** si continet aliquid ambiguum, aut perperam scriptum, debet benigne interpretari: & secundum id, quod credibile cogitatu est, credendum est, consil. 410. nu. 6.
- Testamentum** quando est perplexum, & habet uerba, quae uidentur contradicere &c. & quod in dubio sustinenda sit dispositio secundum uerisimilem mentem testatoris, uide in consil. 24.
- Testamentum.** Perplexitas dissoluenda est secundum uerisimilem mentem testatoris, consil. 24. nu. 2.
- Testamentum** perplexitas solet uitare, quando nullo modo potest dissolui, alias secus, consil. 24. nu. 3.
- Testamentum** primum est nullum, & inualidum ipso iure, stante secundo, etiam quod in secundo testamento non sit facta mentio de primo, consil. 443. nu. 8.
- Testamentum** quod quis facere uoluerit, patet ex numero septem testium, & ex institutione, & ex legatis, consil. 459. nu. 1.
- Testamentum** primum an censeatur testator approbare, si in secundo testamento se remittit ad disposita in primo testamento, consil. 459. nu. 6. cum seq.
- Testamentum** primum, & secundum qui fecit, non potest deinde facere, quod primum ualeat, nisi prius reuocet secundum &c. consil. 459. nu. 9.
- Testamentum.** Concessa alicui facultate disponendi in testamento, uel aliter intra annum unum de locis Montis, admittitur ad dicta loca ille haeres, qui uocatus fuit per secundum testamentum, dummodo factum fuerit intra annum: quia ultimum testamentum praefertur ceteris, consil. 496. nu. 1.
- Testamentum.** Licentia testandi concessa alicui Cardinali, censetur restringi ad primum testamentum, secundum Curt. iun. sed Curt. male loquitur, consil. 496. nu. 2.
- Testamentum.** Quando non fit dispensatio circa actum testandi, sed circa tempus, uidelicet quod intra annum liceat disponere uel inter uiuos, uel per testamentum, tunc excepta restrictione temporis, reliqua transeunt secundum terminos iuris, consil. 496. nu. 5.
- Testamentorum** de natura est, ut possint semper reuocari, consil. 712. num. 3.
- Testamentum** licet non sustineatur, sustinetur tamen uoluntas testatoris propter clausulam codicillarem, ut saltem ueniet abint-

ab intestato teneantur per fideicommissum ea facere, ad quæ tenebantur directo instituti, conf. 463. nu. 7. & uide supra, Clausula codicillaris.

Testamenti uerba diligenter sunt consideranda, quia in se magnum pondus habent ad cognoscendum quid sit, confil. 750. nume. 52.

Testamentum ut sustineatur, fieri debet interpretatio in benigniore rem partem, conf. 85. nu. 11.

Testamentum. Interpretatio fieri non debet, per quam testatoris dispositio non haberet plenum effectum, & per quam redderetur elusoria, & infringere aduersus ipsius mentem: sed ne hoc sequatur, licet recedere a uerbis, & a communibus regulis, conf. 106. nu. 18.

Testamenta fuerunt introducta iure quodam privilegiato, confil. 109. nume. 10.

Testamentum. Mutatio voluntatis, & propositi testatoris non presumitur spatio breuissimi temporis, puta unius hore, uel circa, conf. 529. nu. 23.

Testamentum facere potest testator ad interrogationem alterius, secundum communes conclusiones, conf. 529. nu. 39.

Testamentum an, & quando, & quomodo fieri possit ad interrogationem alterius, iuxta glo. in l. iubemus. C. de testa. & late de hoc: & de limitatione ad dictam glossam: & de opinione Nicol. de Matarel. seu Alberti Papiensis: & de disceptationibus Doctorum, uide in conf. 414.

Testamentum. Iura multum dubitantia, ne in testamentis falsitas committatur, statuerunt, quod testator debeat uoce propria exprimere, uel propria manu scribere nomen hæredis: & quando id possit fieri ad interrogationem alterius, conf. 414. nume. 55. cum nume. seq.

Testamentum, seu expressio hæredis fieri potest ad interrogationem alterius, secundum glo. magis communiter approbatam: sed limitatur etiam communiter, quod testamentum fieri potest ad interrogationem alterius, dummodo ille, qui interrogat, sit notarius publicus: quia ratione officij sui facilius in eo cessat suspitio fraudis: & uide late de glo. in l. iubemus. C. de testa. conf. 414. nu. 56. cum nu. seq.

Testamentum quamuis ualeat, secundum aliquos Doctores, etiam si interrogatio fiat, non a notario, sed ab alia persona, debet tamen omnino constare, talem personam esse adhibitam, & rogatam ab ipso testatore, conf. 414. nu. 57.

Testamentum si factum fuit ad interrogationem ipsiusmet hæredis instituti, puta uxoris, tunc presumptione iuris uersatur suspitio, quia præterdit interesse: & idem etiam esset, si facta esset interrogatio per aliquem, qui non immediate præterdiceret interesse, sed esset propinquus, & suspectus, confil. 414. num. 58.

Testamentum. Doctores magis communiter uolunt, quod qualicumque sit persona, non admittatur eius interrogatio, nisi constet, eam fuisse ad hoc rogatam per ipsum testatorem: quod habet euidentem rationem, quia suspectus est, qui alienis negotijs, se ingerit non uocatus, conf. 414. nu. 59.

Testamentum quamuis possit fieri ad interrogationem alterius, tamen uidetur magis communis conclusio Doctorum, saltem hodiernis temporibus, quod id solum procedat, dummodo constet testatorem ita uoluisse testari: puta quod ipsemet mandauerit, ut ad se uocarentur notarius, & testes, & non aliter: & uide late de hac opinione Nicol. de Matarel. seu Alberti Papiensis: & quomodo procedat: & de limitatione ad glo. in d. l. iubemus, conf. 414. nu. 60. cum seq.

Et de supradicta opinione Alberti quamuis Doctores uideantur uariasse, tamen in testatore grauiter infirmo uidetur magis communiter Doctores eam sequi: & uide enumeratos Doctores omnes eam sequentes: & quam rationem adducant. d. conf. 414. nu. 61. cum nu. seq.

Et licet Alex. & Deci. dicant prædictam opinionem Nicol. de Matarel. seu Alberti Papiensis esse magis communiter reprobata uidetur tamen non bene enumerasse Doctores: & Socin. & Ruin. præsupponunt eam esse magis communiter approbatam, saltem quando testator est uehementer grauatus, ita quod postea moritur. d. conf. 414. nu. 63.

Et in quo particulariter sit magis communiter reprobata supradicta opinio Alberti, & in quo non. d. conf. 414. nu. 64.

Et quod disceptatio Doctorum de supradicta opinione Alberti procedat, quando sumus incerti, utrum testator habuerit prius animum faciendi tale testamentum, quia scilicet non constet de initio certo, an prouenerit a uoluntate testatoris, an ab importunitate aliorum, quo casu uult Alber. Papien. & qui eum sequuntur, quod fundans se in testamento teneatur probare, quod prouenerit a uoluntate testatoris: & contrariū uult Alex. & alij per eum relati, quia in dubio præsumitur in bonam partem: si uero constet manifestè, quod initium prouenerit, non ab ipso testatore, sed ab importunitate aliarum personarum, tunc non negat Alex. quin opinio Alberti Papien. procedat. d. conf. 414. nu. 65.

Et quod tanto magis etiam prædicta procedant, quando instituti sunt illi, qui non erant successuri ab intestato, seu tales, qui

uerisimiliter non erant instituendi: puta si sit uxor instituta exclusis proximioribus. d. conf. 414. nu. 66.

Et quod prædicta opinio, seu limitatio Alberti, & Doctorum procedat præter omnem controuersiam, saltem quando constat, uel probabiliter dubitatur, an testator possit articulare loqui: & quod hanc indistinctè fateatur esse communem Alex. & quod Corn. dicat ab ea neminem disceptare. d. conf. 414. nu. 67.

Et quod tantomagis procedat, si constet, quod testator antequam conderet testamentum, iam uacillauerat: & fortius si probatum sit quod non erat sanæ mentis in ipsa hora testamenti, & ante, & postea. d. conf. 414. nu. 68.

Testamentum an fieri possit ad interrogationem alterius: an in hoc sint diuersi casus, quod testator nullum uerbum dicat, nisi dictionem affirmatiuam, sic, iuxta glo. & Docto. in l. iubemus: uel quod testator exprimat nomen hæredis, & reliqua uerba testamenti: & quod non sit differentia inter unum casum, & alium, & quod isti duo casus confundantur in supradicta limitatione ad glo. in d. l. iubemus, quia utroque casu respondet testator interrogationem, & suggestionem alterius: & quod maior etiam sit suspitio, quando testatori suggesta fuerunt omnia uerba sigillatim de uno ad unum, quam si omnibus simul respondeat testator quod sic. d. conf. 414. nu. 69.

Testamentum. Interrogare testatorem, an uelit instituere talem, est maior suspitio, quam eum interrogare, quem uelit instituere: & pariter uidetur maior suspitio, quod suggerantur singula uerba dicenda, quam si simpliciter interrogetur, an uelit ea, quæ dicta sunt: quia primum magis sapit suggestionem, quam interrogationem, conf. 414. nu. 71.

Testamentum. Si testator nihil à se ipso dixit, & non solum expressio nominis hæredis, sed & reliqua omnia penitus uerba dicta per eum fuerunt ad suggestionem uxoris, uel alterius, uidetur tota hæc dispositio nuncupanda uoluntas captatoria, quia scilicet pendet ab aliena uoluntate: & uide quando dicatur captatoria uoluntas, conf. 414. nu. 72. cum numero seq. & uide supra, Captatoria.

Testamentum factum ab homine non sanæ mentis, quod non ualeat, & quomodo probetur testatorem fuisse non sanæ mentis, & absque iudicio, & discursu, & quando testamentum censetur factum ab homine non sanæ mentis, & an semel furiosus, uel aliter constitutus extra sanam mentem, presumatur postea semper talis, & quid si testes de sana, uel non sana mente, sint hinc inde contrarii, uide in conf. 414. nu. 73.

Testamentum de iure non subsistit, si factum sit ab homine non sanæ mentis, conf. 414. nu. 1.

Testamentum. Testatorem fuisse quasi mortuum, quod ad iudiciū, & discursum, & quod habebat linguam grossam, & perplexam, an, & quomodo probetur per testes, conf. 414. nu. 2.

Testamentum. Testator quod non erat sanæ mentis in illa ipsa hora, qua dicitur condidisse testamentum, probandum est, & an, & quomodo probetur, uel presumatur non sana mens etiam in illa hora, quando ante testator fuerat non sanæ mentis, confil. 414. nume. 11.

Testamentum. Testatorem non fuisse sanæ mentis etiam in illa hora, qua dicitur factum testamentum, quando presumptione iuris dicatur probatum, conf. 414. nu. 20.

Testamenti condendi in materia solent equiparari furiosus, & mentecaptus, & quilibet alienatus mente, data habilitate inter eos, conf. 414. nu. 27.

Testamentum cuiusdam furiosi approbatum fuit tempore Romanorum, quia conditum fuerat non aliter, quam si ipsum condidisset uir sanæ mentis, conf. 414. nu. 31.

Testamentum debet multomagis iudicari factum tempore furoris, uel amentie, quando nullam habet in se rationem, confil. 414. nume. 32.

Testamentum quando nullam dicatur habere rationem, neque uerisimilitudinem, ut factum censetur ab homine sanæ mentis, conf. 414. nu. 33.

Testamentum si factum fuit non solito modo, non caret suspitione, ueluti non factis legatis ad pias causas, neque facta mentione animæ, & corporis testatoris &c. conf. 414. nu. 35.

Testamentum. Fratres unus si donauit alteri fratri omnia bona sua non est credendum, imo est contra presumptionem iuris, quod ille postea non habens filios, uoluerit in testamento excludere fratrem, non solum à bonis ipsius testatoris, sed à bonis ei donatis, ita ut aliunde quæredus esset uictus, & uestitus, conf. 414. nu. 36.

Testamentum. Senatus Neapolitanus iudicauit non ualere testamentum, quo maritus instituerat uxorem, exclusis fratribus suis tanquam factum ab homine non sanæ mentis, ob hoc solum inditium: multomagis idem erit, si extent alia inditia, conf. 414. nu. 37.

Testamentum censetur factum ab homine non sanæ mentis, quando agebatur de rumpendo testamento prius facto, & parum refert, an testamentum esset factum, uel præparatum, conf. 414. nu. 39.

Testamentum. Non est uerisimile, quod testator uoluerit mutare uoluntatem in præiudicium eius, quam dixerat uelle instituere, in quo, cum sit puer, non potest considerari causam aliquam

- aliqua in gratitudinis, conf. 414. nu. 40. & quod in infante non possit cadere causa ingratiutudinis, uel exclusionis, conf. 312. numero 27.
- Testamentum. Quid, si testes, qui erant presentes testamento, deponant, quod testator erat sanæ mentis in illa ipsa hora testamenti, stantibus alijs probationibus contrarijs: & quando testes non concludant, conf. 414. nu. 41.
- Testamentum. Testibus deponentibus in hac materia de sana, uel non sana mente, non est credendum, nisi quatenus adducunt rationem sui dicti, conf. 414. nu. 42.
- Testamentum. Stat simul, quod testator proferat uerba, quæ ei proponuntur per alium, & tamen non sit sanæ mentis: ueluti in infantibus, & in plerisque maioribus, qui naturaliter sunt fatui, & dementes: & ueluti in plerisque auius, quæ clara, & intelligibili uoce expriment singula uerba per homines eis propostita, conf. 414. nu. 44. & nu. 42.
- Testamentum censetur factum ab homine non sanæ mentis, si uxor testatoris extrahens de sinu breuem scripturam, cepit legere, & per singula uerba separata eliciebat responsiones pariter ad singula uerba separata: puta *fieri, fieri, testimoni, testimonio, come, come, io, io, instituisco, instituisco, herede, herede, &c.* quia est modus ineptissimus in qualibet persona sanæ mentis, conf. 414. numero 45.
- Testamentum. Testator si fuit locutus, & a seipso fecit dispositionem, & in aliquibus partibus fecit ea, ut quilibet sanæ mentis fecisset, sed in una parte inepte fuit locutus, & extra communem sensum, atque usum hominum, dijudicatur tota dispositio ipsa facta ab homine non sanæ mentis, conf. 414. nu. 47.
- Testamentum. Ex euidenti defectu memoriæ solet presumi aliquis esse non sanæ mentis: & modus respondendi ad singula uerba per se, denotat, quod testator non habebat memoriæ duorum, uel trium uerborum simul, conf. 414. nu. 48.
- Testamentum. Testatorem non fuisse sanæ mentis, ex quibus etiā arguatur: & quod id cognoscatur præsertim si uxor post lectam scripturam, ut supra, importunè ter, & quater interrogauit, nunquid esset contentus ita scisse &c. conf. 414. nu. 49.
- Testamentum. Si testator habebat linguam grossam, uel loquebatur submissa uoce, hæc res arguit in infirmo uerisimiliter morituro deperditam uirtutem uitalem, & non sanam mentem, conf. 414. nu. 53.
- Testamentum. Quauis testator sit sanæ mentis, & intelligens, nõ est tamen mirum, quod non adhibuerit mentem ad unicum uerbum, uel dictionem, præsertim in muliere, & uicina morti &c. conf. 529. nu. 38. cum nu. seq.
- Testamentum. An testator fuerit furiosus, uel sanæ mentis, interpretatur ex qualitate testamenti, & contentis in eo, conf. 119. nu. 26.
- Testamentum. Quauis testator sit constitutus in articulo mortis, non tamen presumitur esse extra sensum suum timore mortis: imo constitutus in extremis, & iam balbuciens, potest facere testamentum, ideo presumitur sanæ mentis, consilio 225. numero 5.
- Testamentum. Potest testator approbare in uim testamenti scripturam, seu schedulam existentem apud Abbatem, seu apud quem liber alium, conf. 276. nu. 19.
- Testamentum ualer, quo testator grauat heredem, ut faciat ea, quæ continentur in aliqua scriptura separata, et si sit priuata scriptura: & an si testator se remittat ad ea, quæ fuerunt tractata, & dicta inter ipsum, & uxorem, & quæ continentur in epistola, conf. 463. nu. 1.
- Testamentum. Potest testator, uel codicillas disponere per relationem ad quancunque priuatam scripturam, & inualidam, conf. 280. nu. 9.
- Testamenti dispositio an possit tolli per principem, uide in consilio 143.
- Testamenti dispositionem an possit princeps legitimando auferre, etiam si sit Imperator: & an cum expressione iustæ causæ &c. conf. 143. nu. 2. & uide supra, legitimatio.
- Testamentum an possit tolli per principem, uel alterari, subrogando alia bona loco bonorum fideicommissi, uide in consilio 226.
- Testamentum, uel eius effectus potest tolli per principem de plenitudine potestatis, seu cum clausula, non obstante, & sicut potest tollere in totum, ita etiam in partem: puta prohibitionem testatoris de non alienando, uel fideicommissum, consilio 226. numero 22.
- Testamenti, seu testatoris dispositionem potest princeps etiam de potestate ordinaria alterare, conuertendo de uno usu in alium, conf. 226. nu. 23.
- Testamenti, seu testatoris dispositionem potest princeps multo magis leuiter alterare, puta subrogando alia bona loco bonorum fideicommissi, uel prohibitionum alienari, eiusdem pretij, & estimationis, conf. 226. nu. 27.
- Testamenti, seu testatoris dispositionem posse alterari ex iusta causa, lex concedit: & ex causa probabili licitum est recedere a uoluntate testatoris, & committit lex arbitrio iudicis, consilio 226. numero 24.
- Testamenti in una parte prædictus, censetur etiam prædictus in alia parte, quæ est dubia, conf. 24. nu. 5.
- Testamenti una pars declarat aliam, conf. 123. nu. 16. conf. 201. nu. 9. conf. 360. nu. 10. conf. 539. nu. 5. conf. 743. nu. 15.
- Testamenti una pars debet secundum aliam intelligi, conf. 155. numero 5.
- Testamenti una pars solet aliam declarare, & potissimum in substitutionibus, conf. 467. nu. 19.
- Testamenti una pars declarat aliam: & per unam substitutionem alia declaratur, conf. 24. nu. 7.
- Testamenti una pars declarat aliam: maximè quando sunt partes connexæ, conf. 51. nu. 15.
- Testamenti a uerbis in dubio non est recedendum, consilio 431. numero 2.
- Testamentum interpretatur ex his, quæ fiebant, & extrabant, uel iā facta erant tempore ipsius testamenti, non autem ex his, quæ postea contingunt, conf. 564. nu. 24.
- Testamenta generaliter interpretantur in fauorem heredis contra legatarios, conf. 743. nu. 13.
- Testamentum. In testamentis fieri debet lata interpretatio, conf. 750. nu. 27. & sit latior interpretatio, quam in contractibus, conf. 322. nu. 50.
- Et in ultimis uoluntatibus lata, & benigna solet fieri interpretatio, in contractibus autem stricta, conf. 383. nu. 4.
- Testamentum inter liberos an necessarium requirat solemnitatem, conf. 130. nu. 2.
- Testamentum. Pater potest disponere de re filiorum, quando reducit eos ad æqualitatem, uide supra, Pater.
- Testamentum. De renuntiatione, & tacitatione patris in testamento filio consentiente, uide in conf. 304.
- Testamentum. Pater potest expressè in testamento tacitare unum ex filiis: & censetur ei imputasse in legitimam impensas, quas pro eo fecit in expediendis bullis beneficiorum: & non censetur pater donare uni ex filiis magnam summam, stantibus alijs filiis, inducendo inæqualitatem inter eos, conf. 304. nu. 9.
- Testamentum. Ultra exclusionem, & tacitationem patris, si in testamento interuenit etiam præsentia, & cõsensu filij, iste actus habet uim spontanæ renuntiationis, & ualeat de iure, quanuis sit de hereditate uiuentis, cum factus sit de consensu ipsius, de cuius hereditate agitur, conf. 304. nu. 10.
- Testamentum. Qui potest agere de inofficioso, interim tamen antequam agat, non habet ius in bonis, neque possidet, neque potest adire hereditatem pro sua portione ante factam declarationem, quod ad eum spectet, & si adiuuit, nulliter adiuuit, conf. 376. nu. 2. & nu. 16.
- Testamentum. Filii heredes quando censeantur recessisse a causa testamenti, conf. 377. nu. 36. & supra, Hæres.
- Testamentum an sit nullum ex præteritione filie in potestate: & quando extat statutum disponens, quod mulier dotata excludatur ab intestato, existente fratre, uel nepote &c. non potest talis filia rumpere testamentum, etiam quod tales masculi non succedant cum effectu: & hæc opinio, est uerior, & magis cõmunis: licet Soc. & Dec. defendant contrarium, conf. 459. nu. 10.
- Testamentum. Hodie ubicunque est præteritus filius, uel non legitime exheredatus, conseruantur legata omnibus personis, reliquum uero hereditatis, seu patrimonij deuoluitur ad causam intestati: & an proprie tunc, aut quo quomodo concurrant successio ex testamento, & successio ab intestato, conf. 600. nu. 3.
- Et procedunt prædicta, etiam stante clausula codicillari, d. conf. 600. nu. 4.
- Testamentum. Legatum potest peti aliquando ex testamento, & residuum hereditatis ab intestato: & non est bona consequentia, aliquis petat legatum, ergo approbat testamentum, conf. 600. numero 5.
- Testamentum sit nullum præteritione matris quod ad successionem uniuersalem, quæ reducitur ad causam intestati, & solum sustinentur ex testamento legata: & neptis non debet repelli ab ea successione, quanuis obtinuerit legatum ex testamento &c. conf. 600. nu. 6.
- Sed quando illa persona legataria habet duas qualitates, uidelicet quia est causa, propter quam irritatur testamentum, puta si sit præterita, uel non legitime exheredata, item ipsam personam agit cum effectu ad rescissionem testamenti, tunc his duobus concurrentibus, repellitur talis persona a legato: uel e conuerso si petat legatum, repellitur ab impugnatione testamenti, quia habet electionem: & in his terminis procedit communis opinio Doctorum hodie recepta in materia auth. ex causa. C. de libere. & declarantur Doctores: & quæ sit ratio, d. conf. 600. nu. 7. cum nu. seq.
- Testamentum est ipso iure nullum, si filia femina nihil habuit iure institutionis, sed duntaxat iure legati fuit ei relictum pro dote, quia dicitur præterita, si neque fuit instituta, neque expressè exheredata, conf. 656. nu. 1.
- Sustinetur tamen testamentum, stante dispositione statuti, uel decreti disponentis, si filia uel maritata, uel dotata, non amplius

Confilia D. Iacobi de Alba.

- plius habeat regressum ad hereditatem paternam, uel matrem, contra fratres, aut heredes ipsorum parentum, d. consilio 656. nu. 2.
- Testamentum, seu testatoris dispositio, sustinetur in vim codicillorum, stante clausula codicillari, quæ operatur, quod filia succedens ab intestato teneatur, detracta quarta trebellianica, restituere residuum hereditatis substitutis in testamento, dato quod nullitas testamenti proueniat ex defectu præteritionis: & est uerior, & magis communis opinio, consil. 656. nu. 3.
- Testamentum approbare censetur, & uoluntatem legantis, qui petit legatum, consil. 17. nu. 1.
- Testamentum impugnans, an possit postea ex eo petere legatum: & quando, consil. 17. nu. 3.
- Testamento renuntiare censetur, qui petit aliquid aduersus manifestam uoluntatem testatoris, consil. 87. nu. 15.
- Testamentum quando censetur comprobari per heredem possidentem hereditatem, uide supra, Hæres.
- Testamenti solemnitatis defectus non est de his, quorum approbatio, uel improbatio dependeat a uoluntate hæredis, sed dependet a iure: quando tamen quis se fundat super tali testamento & uerbis, uel facto ipsum comprobat, non potest aduersus alias personas allegare eius nullitatem, sed necesse est, quod unam uiam omittat, consil. 280. nu. 4.
- Testamentum censetur approbari, approbando codicillos, uide supra, Codicilli.
- Testamentum si non ualet, an debeantur legata ex codicillis, consil. 280. nu. 7. & supra, Codicilli.
- Testamenti ab omni commodo repellitur, qui non seruat uoluntatem defuncti, consil. 273. nu. 13.
- Testamentum, perempto primo gradu institutionis, non incipit a secundo gradu, si non verificatur conditio ipsius, consilio 166. nume. 16.
- Testamentum sumit uirex a qualibet ex eis uidelicet ab institutione, & a substitutione directa, quia solent æquiparari, consilio 271. nu. 2.
- Testamentum nõ potest vires sumere a substitutionibus obliquis, sed duntaxat a directis, consil. 271. nu. 14. Et testamentum sustinetur, etiam si incipiat a vulgari substitutione, consil. 463. nu. 6.
- Testamentum. Debent inspicere potius clausulæ positæ in institutione, & substitutione uniuersalibus, quam in legatis: quia legata comprehenduntur in substitutione, quando fuerunt prius facta, consil. 287. nu. 21.
- Testamentum. Debent magis inspicere, quæ ponuntur in institutione uniuersali, & in dependentibus ab ea, quam ea, quæ ponuntur in cæteris partibus testamenti: quia institutio est caput testamenti, consil. 287. nu. 22.
- Testamentum non solemne an noceat Ecclesiæ: & an statuta Mediolani requirentia certum modum, & solemnitatem in testamentis noceant locis pijs, siue loca pia sint instituta, siue substituta, siue relicta sint eis legata, uel fideicommissa in talibus testamentis non solemnibus, ut scilicet corruant talia legata, seu accessoria, si corruit principale, uidelicet testamentum, seu heredis institutio, propter non seruatum solemnitatem statuti, uide in consil. 271.
- Testamentum. Statuta Mediolani requirentia certam solemnitatem in testamentis, an, & quando noceant locis pijs, seu ecclesiis, præsertim quod ad legata eis relicta, consil. 271. nu. 1.
- Testamentum. Corruente institutione propter non seruatum solemnitatem statuti in testamento, corruunt etiam accessoria, etiam si eiusmodi accessoria respiciant causam piam, secundum magis communem opinionem; & nõ adita hereditate, corruunt omnia, quæ in testamento sunt disposita, etiam si concernant fauorem ecclesiæ, consil. 271. nu. 3. & uide supra, Hæreditas.
- Testamentum. Statutum Mediolani requirens certas solemnitates in testamentis, comprehendit etiam testamenta concernentia commodum piarum causarum, cum sit statutum rationale, & respiciens bonum publicum, uidelicet ut obuietur fraudibus, consil. 271. nu. 16.
- Testamentum. Statuta Mediolani requirentia certum modum, & solemnitatem in testamentis, fuerunt facta propter rationabilem causam ad tollendas fraudes, quæ quotidie in ultimis uoluntatibus solent committi: & hæc ratio debet haberi pro expressa, eum unica appareat, consil. 271. nu. 19.
- Et prædicta statuta Mediolani comprehendunt loca pia, quando accessorie, uel secundario tractatur de locis pijs, consil. 271. nu. 20.
- Testamentum. Fauore ecclesiæ licet & testari, & facere legata coram duobus testibus, consil. 271. nu. 23.
- Testamentum ad pias causas potest fieri coram duobus, uel tribus testibus, quando testamentum fit propter ecclesiæ; sed quando testamentum fit principaliter propter laicos, & non subsistit, tunc non consideratur fauor ecclesiæ accessorius, si dispositio collata in ecclesiæ sit talis naturæ, ut per se non soleat subsistere, consil. 271. nu. 5.
- Testamentum si fuit principaliter conditum propter laicos, qui in eo fuerunt instituti, & secundario factum fuit propter ecclesiæ, cui relictum fuit legatum, uel fideicommissum, si uitiatur testamentum quod ad laicos, uitiatur etiam quod ad ecclesiæ, consil. 271. nu. 8.
- Et an ecclesiæ censetur magis principaliter instituta, quam laici, eo quod apud eam manere debent bona in perpetuum, apud laicos autem durante eorum uita tantum, d. consil. 271. nu. 9.
- Testamenti pars principalis respiciens laicos, si corruit, corruunt etiam cætera omnia, quanuis piam causam respiciant, consilio 271. nu. 15.
- Testamentum. Statutum quod non possit per ultimam uoluntatem transferri res immobilis in forensi non habitantem, & non subiectum &c. an comprehendat testatorem forensi ibi habitantem, sed qui alibi condidit testamentum, uide supra, Statutum.
- Testamentum. Filius familias habilis factus ad testandum, testabitur etiam alibi de bonis sitis in loco, ubi est statutum, consil. 536. nu. 2. & uide supra, Statutum.
- Testamentum minoris quod non ualeat, nisi interueniat unus de propinquis, si extet statutum &c. uide supra, Statutum.
- Testamentum si sit nullum propter defectum solemnitatum a statuto requisitarum, ex eo non potest adiri hereditas, & omnia relicta in testamento corruunt, tanquam accessoria, etiam legata fauore ecclesiæ, & ad pias causas, consil. 271. nu. 3. & 4. & per totum consilium.
- Testamentum. Licet statutum Mediolani requiratur tres notarios rogatos ad testamentum, ualet tamen testamentum, in quo non constet notarios esse rogatos, præter unum, si ex inspectione multorum testameteriorum apparet nõ solere omnes rogari, consil. 198. nu. 70.
- Testamenti quod ad solemnitatem, & effectum, debet inspicere locus, in quo fit ipsum testamentum, consil. 258. nu. 11.
- Testamentum. Stante statuto Mediolani, quod tempore pestis fieri possit testamentum coram duobus testibus, quorum unus se subscribat, an testis possit se subscribere in testamento ex interuallo post rogatum, uide in consil. 393.
- Testamentum per statutum Mediolani fieri potest tempore pestis coram duobus testibus, quorum vnus se subscribat, consil. 393. nu. 1.
- Testamentum. Testis subscriptio in testamento an fieri possit longe postea, postquam fuit rogatum testamentum, consil. 393. nu. 2. cum seq.
- Testamentum. Testis subscriptio satis est quod ad sit, quando notarius edit testamentum in publicum, & ita tempore, quo ipsa scriptura deducitur ad effectum, consil. 393. nu. 6.
- Testamentum. Subscriptio testis in testamento tempore pestis si non sit facta incontinenti, sed ex interuallo, est actus dignus excusatione propter timorem pestis, consil. 393. nu. 7.
- Testamentum factum inter filiam, & matrem, eo modo, quo fit tempore pestis, sustinetur per statuta Mediolani: & licet statutum loquatur in casu, quo parentes testantur, & non è conuerso, uide tamen idem in utroque casu: & hæc opinio habet rationem: & æquitatem, licet habeat multos contradicentes, consilio 393. nume. 13.
- Testamentum. In testamentis facile præsumitur obliuio, uide supra, Obliuio.
- Testamentum in parte falsum, an sit falsum in totum, ita quod euanescent legata &c. uide supra, Falsum.
- Testamentum. Si in aliqua parte testamenti facta sit mentio de filiabus posthumis, & in alia parte dictum sit simpliciter de filiabus, censetur tamen repetita mentio de posthumis: & hæc præsumptio non temerè est introducta, consil. 483. nu. 11. & supra, Posthumus.
- Testamentum. Quando due dispositiones eodem testamento conferuntur in eandem personam, & nulla earum est simpliciter facta, sed earum quælibet habet expressam conditionem, scilicet diuersas inter se, tunc nunquam conditio unius dispositionis censetur repetita in alia, consil. 478. nu. 5.
- Testamento facto, si quis ingrediatur religionem, quid erit de bonis interim, consil. 166. nu. 6. & uide supra, Religio.
- Testamentum si factum fuit per religiosum, antequam ingrederetur religionem, & postea exiuit, an possit illud reuocare, & recuperare bona &c. uide supra, Religio, Religiosus.
- Testamenti exemplatio, seu publicatio, quæ solet fieri coram testibus, & cum alijs solemnitatibus, probat plenè per se propter antiquitatem temporis; & quando, consil. 195. nu. 11.
- Testamentum per testes quomodo probetur, consil. 195. nu. 16.
- Testamentum probatur per duos testes testamentarios peritos deponentes de ipso, & eius tenore, quando scilicet est amissa imbreuitura ipsius testamenti, consil. 101. nu. 7.
- Testamentum. Quando quis se retulit, seu remissit ad testamentum, quicquid dixit, uideatur restringi ad tenorem testamenti, consil. 267. nu. 7. & uide supra, Relatio.
- Testamentum. Inspiciendum est semper, quæ contemplatione actus fiat, & secundum eam est procedendum: & id potissimum procedit in testamentis, usque adeo quod etiam si uerba dirigantur ad unam personam, omittimus illam, & dirigimus effectum in aliam personam, in cuius contemplationem uerisimiliter testator disposuit, & illi competit actio, & nõ alijs, etiam si simus in contractibus, consil. 273. nu. 4.

Index D.Vinc. Annibaldi. In omnia

- Testamentum.** An testis presumatur rogatus in testamento, uide in conf. 280.
- Testamentum** facere an possint heretici, uide supra, Hereticus.
- Testamentum** facere an possit excommunicatus, uide supra, Excommunicatio.
- Testamentum.** Exclusus a relictis pure, non censetur fuisse deinde exclusus in alia parte testamenti a relictis sub conditione, conf. 312. nu. 26.
- Testamentum.** Bona si sint expressim designata in testamento, quamuis testamentum non plenè probeat ea, multum tamen facit, coniuncto regitro &c. uide supra, Bona.
- Testamentum** notitiam an presumatur habuisse hæres ex testamento, uel ab intestato &c. conf. 377. nu. 53. cum num. seq. & uide supra, Hæres.
- Testamenti** uerba quando sunt de suis bonis, non debent aliena comprehendere, conf. 442. nu. 21.
- Testamentum.** In ultimis uoluntatibus paria sunt, quod res nō sit testatoris, uel quod destinat esse sua post eius mortem, consilio 442. nu. 23.
- Testamentum** quamuis possit reuocari, non potest tamen reuocari promissio dotis facta presenti, & acceptanti, uide supra, Dos.
- Testamentum.** Non est inconueniens, quod in testamentis miscantur contractus: & è conuerso, & tantomagis quando conventiones tendunt ad eandem met effectum, ad quem tendunt institutiones, conf. 459. nu. 4.
- Testamentum** potest continere, & habere insertam donationem, & omnem alium contractum, neque potest reuocari, consil. 4. nu. 38.
- Testamentum** fieri potest, & continere in se contractum, & habet propriam naturam contractus, conf. 42. nu. 6.
- Testamentum** fieri potest cum contractu donationis in eo inserto: & stipulatio notarij interueniens facit, quod censetur irrevocabilis, & habeat naturam contractus quod ad omnia, consil. 57. nu. 17.
- Testamentum** fieri potest, in quo etiam fiat, & contineatur contractus: & an possit reuocari, si reuocatur testamentum, conf. 109. nu. 11.
- Testamentum.** De testamento, in quo testator secundo loco instituit, seu substituit executores testamentarios ad disponendū de bonis &c. & quando dispositio non ualeat neque in uim testamenti, neque in uim codicillorum, uide in conf. 463.
- Testamentum** uiuente testatore non habet effectum, consil. 496. nu. 4.
- Testamentum.** Omne uerbum positum per notarium in testamento, censetur positum de uoluntate testatoris, & ista est regula, & præsumptio, conf. 567. nu. 7. & uide supra, Notarius.
- Testamentum.** Generalia uerba in testamentis non debent referri ad personas odiosas, conf. 750. nu. 21.
- Testamentum.** In testamentis inspicitur communis usus loquendi, & consuetudo regionis, conf. 6. nu. 2.
- Testamentum** condere potest minor habens curatores, consil. 109. numero 2.
- Testamentum** si faciat minor, non dicitur lædi, quia potest semper reuocari, conf. 109. nu. 7.
- Testamentum.** Successiones ex testamento censentur regulariter procedere eo ordine, quo procedunt successiones ab intestato, scilicet in dubio, conf. 106. nu. 2.
- TESTATOR** si det aliquid alicui, & disponat, quod si is decesserit sine liberis, uel sine descendibus, reuertatur res ad hæredes ipsius testatoris, uel ad alias personas: non tamen reuertetur, dummodo ille primus decessat cum filijs, quicquid postea contingat in futurum de ipsis filijs, uel descendibus, id est, dato quod extinguatur eorum linea: quod procedit, etiam si testator usus fuerit uocabulo heredibus, conf. 383. nu. 8.
- Testator.** In dispositionibus concernentibus successiua tempora, admittuntur perlonge, etiam si non sint propriè tales, quales nominauit testator: cum scilicet ipsa dispositio non potest aliter uerificari, conf. 383. nu. 18. cum seq.
- Testator.** In dispositione pura, & simplici, uel legis, uel testatoris, appellatione suorum heredum ueniunt illi tantū, qui sunt uel nati, uel concepti uiuente testatore, seu illo primo, de cuius successione agitur: & tamen si sit dispositio conditionalis, uel aliter collata in futurum tempus, tunc admittuntur etiam postea concepti, consil. 383. nu. 19.
- Testator.** Dispositio si faciat mentionem de liberis alicuius simpliciter, tunc refert, quod nascantur tempore testamenti, uel mortis testatoris, uel additæ hereditatis: secus si natiuitas liberorum sit collata in futurum tempus, quia tunc admittuntur, quandoque nascantur ante mortem heredis, consil. 166. nu. 13. & uide supra, Filius.
- Testatoris** dispositio intelligitur potius de natis tempore mortis testatoris, quam tempore testamenti, conf. 69. nu. 10.
- Testator** quando censetur etiam uocare non solū illos, qui sunt nati, & concepti, sed etiam qui postea nascuntur, uide in conf. 106. & supra, Hæreditas.
- Testator.** Inspici debere qualitatem successoris, quæ conueniat
- decedenti, seu grauato, non autem testatori &c. secundum Soc. est periculosum dictum, conf. 383. nu. 21.
- Testatoris** uerba debent intelligi, ut non contradicant alijs uerbis, præsertim si sequeretur inæqualitas, & absurdum &c. consil. 410. nu. 10.
- Testatoris** dispositio debet intelligi, ne sibi ipsi testator contradixerit, conf. 447. nu. 31.
- Testator** ne fuerit sibi contrarius, interpretatio fieri debet, consil. 459. nu. 8.
- Testator** censetur aliquando perseverare in eo duntaxat proposito, quod prius dixit, licet alia uerba postea adiecta aliud uideatur denotare, conf. 361. nu. 10.
- Testator,** non est credendum, quod ipsemet subministraverit uiam impugnandi, quicquid ipse fecerat, conf. 413. nu. 6.
- Testator.** In testamentis maximè fieri debet interpretatio, ut contrarietas tollatur, consil. 467. numer. 21. & uide supra, Contrarietas.
- Testatoris** uoluntas an possit probari per duos testes, siue sit uoluntas posita in testamento, siue uoluntas extra testamentum inter hæredem, & alias personas, uide in conf. 529.
- Testator,** quando hæres promittit aliquid facere, res transit in contractum, & est firmior, conf. 529. nu. 6.
- Testatoris** uoluntas potest probari per duos testes: & est communis opinio, quicquid dicat Ripa, quod contraria opinio est forte uerior de iure: & ratio Ripæ, quod in testamentis septem testes requiruntur, ne quid falsitatis committatur, quando solum procedat: & quod procedat in testamentis, quando nulla sit promissio, & nullus contractus, conf. 529. nu. 5.
- Testatoris** uoluntas an possit probari per duos testes, distinctio D. Alciati est contra communem opinionem, & in iudicando nō est habenda eius ratio, conf. 529. nu. 7.
- Testatoris** uoluntas an probeatur per duos testes, aliud est loqui de conventionione facta inter testatorem, & hæredem, & positam in ipso testamento, adeoque sit pars testamenti: aliud est loqui de conventionione principaliter facta inter hæredem scriptum, & alias personas, & facta extra testamentum: quo casu cum sit purus, & merus contractus, sine dubio potest probari per duos testes, consil. 529. nu. 8.
- Et ad probandum, quod testator consenserit tali conventioni factæ inter alias personas de eius hereditate, sufficiunt etiam duo testes: & quæ sit ratio, d. conf. 529. nu. 9.
- Testatoris** uoluntas, cui contradicunt uerba scripta in testamento, potest probari per duos testes, quando error, seu differentia consistit, non in substantia rei, id est, non consistit circa totam ipsam rem, sed solum consistit circa maiorem, uel minorem quantitatem, uel circa aliquam qualitatem: & est certa, & communis conclusio, & opinio, conf. 529. nu. 20.
- Testator** quando sepius in testamento nominat masculos &c. uide supra, Masculi.
- Testatoris** an sint uerba, an uerò notarij, & posita per notarium de eius mandato &c. uide supra, Notarius.
- Testator.** Stylus seu mos communis, item stylus, seu mos particularis ipsius testatoris disponentis, inspicere debent, & multum operantur: & stylus, & consuetudo testamentorum aliorum hominum, conf. 119. nu. 21.
- Testator.** Consuetudo loquendi inspicere debet, quam habebat testator in simili proposito, conf. 119. nu. 28.
- Testatoris** consuetudo inspicitur, uide etiam supra, Consuetudo.
- Testatoris** usus quod inspicitur, ad hoc ut aliquid comprehendatur sub legato &c. conf. 322. nu. 35. & 36.
- Testatorum** mos communis in ea regione considerandus est, conf. 355. nu. 14.
- Testatoris** usus, & consuetudo inspicitur, conf. 410. nu. 6.
- Testator.** Optimum est argumentum ab his, quæ sunt in regione testatoris: & ab his, quæ sunt de notoria consuetudine aliarum regionum, conf. 413. nu. 7.
- Testatoris** uerba secundum communem usum loquendi intelligenda sunt, conf. 484. nu. 79.
- Testatoris** dispositio debet intelligi, prout ipse utebatur, consilio 538. nu. 7.
- Testatoris** mens talis censi debet fuisse, qualis est consuetudo regionis &c. conf. 638. nu. 4.
- Testatoris** uoluntas solet etiam interpretari per argumentum a communiter accidentibus, conf. 24. nu. 6.
- Testatorum** in dispositionibus ualet argumentum a uerisimili, consil. 51. nu. 17.
- Testatorum** in dispositionibus ualet argumentum a solitis fieri per eos, conf. 51. nu. 18.
- Testatorum** consuetudo attendi debet, conf. 57. nu. 1.
- Testatoris** uerba intelliguntur, prout testator putabat, consilio 73. nume. 7.
- Testatorum** dispositiones solent intelligi, prout ipsi testatores putabant, conf. 493. nu. 4.
- Testatoris** dispositio regulariter est intelligenda secundū id, quod testator putabat: & debent fieri, quæ testator credidit esse facta, si facta non sunt, consil. 234. nu. 8.

testatoris ad credulitatem magis attendimus, quam ad veritatem, conf. 235. nu. 4.
 testator quando aliquid disponit sub eo pretextu, quia credit aliquid ita esse de iure, quod tamen non est, quid iuris tunc, uide in conf. 234. & supra, Fideicommissum.
 testator si priuat aliquem, uel ei minus relinquat sub pretextu, quod ei competat aliqua alia res, quæ verè ei non competit, tunc conceditur illi defensio iure exceptionis, uel etiam iure actionis ad illam rem, conf. 234. nu. 4.
 Et idem in casu, de quo in d. conf. 234. scilicet si testator uocat aliquos ad hereditatem, credens fideicommissum deberi omnibus æqualiter, quod tamen competit uni tantum ex eis, debet ille esse contentus altero, uel fideicommissio, uel parte hereditatis &c. d. conf. 234. nu. 4.
 testator si aliquos heredes instituit propter aliquam causam, quæ non sit vera, tanto minus debetur ex institutione, conf. 235. nu. 5. & uide supra, Hæres, Hæredis institutio.
 testatoris dispositio quælibet debet intelligi, ut procedat, si verificatur casus, quem præsupposuit testator debere verificari: & debet dispositio secundum euentum talis casus limitari, & moderari, conf. 596. nu. 4.
 Et fieri debet interpretatio, habita ratione illius casus, quem existimabat testator debere euenire: & debet fieri interpretatio, rebus sic se habentibus, prout testator disposuit, d. confilio 596. numero 5.
 testator: Onus per testatorem affixum alicui rei sequitur rem, & eius possessorem, etiam si testator id non expressè dixerit: & simile est in actibus inter viuos, conf. 596. nu. 2.
 testator emolumentum quod reliquit, solet transferri de persona in personam, inspecta mente verisimili testatoris, tamen id expressè non dixerit testator, conf. 596. nu. 6.
 testator quando dicit se appositurum condiciones, & postea eas non apposuit, si potest constare, quam conditionem volebat apponere testator, illa debet haberi pro expressa, licet non reperiantur scripta: & censetur de ea constare, si prius, id est, antequam fieret testamentum, eam expressè coram testibus, confilio 599. num. 5.
 testatoris ad casum, & mentem debet ratio restringi, quando ex pluribus verbis præcedentibus, & subsequentibus constat, quid ageret testator, conf. 361. nu. 14.
 testatoris ad mentem interpretandum facilius præstat præsumptionem argumentum a communiter accidentibus, conf. 119. num. 22. & supra, Argumentum a communiter accidentibus.
 testatoris voluntas sola dominatur in testamentis, præsertim in fideicommissis, etià per coniecturas: & magis inspicitur, quam verba, conf. 123. nu. 15.
 testatoris voluntas super omnia inspicitur potius, quam verba, dummodo colligatur mens aliquo modo ex verbis propriè, uel impropriè, conf. 133. nu. 2.
 testatoris voluntas potissimum est inspicienda in ultimis uoluntatibus, præsertim in fideicommissis, conf. 155. nu. 3.
 testatoris voluntas colligitur etiam respectu priuationis hereditatis, conf. 163. nu. 4.
 Et solet etiam colligi ex actu, qui non est ualidus, confilio 110. nume. 7.
 testatoris uoluntas potissimum inspicitur, & mens præponitur uerbis &c. conf. 234. nu. 1.
 testatoris mens euidentis dicitur etiam ea, quæ per coniecturas colligitur, conf. 234. nu. 2. & conf. 19. nu. 8.
 testatoris mens licet in testamentis inspicienda sit potissimum, & secundum eam sit faciendâ extensio: id tamen duntaxat procedit, cum sit extensio de casu ad casum, non autem cum sit de persona ad personam, confilio 312. numer. 32. & uide supra, Extensio.
 testatoris voluntas, & mens, quæ est unica, non debet diuerso iure censerì, conf. 326. nu. 5.
 testatorum, & contrahentium uoluntatis maxima declaratio est, quando quantitas bonorum legatorum, & valor est sufficiens &c. conf. 326. nu. 8.
 testatorem non sufficit ita uoluisse, nisi aliquibus uerbis id disponat, conf. 329. nu. 7.
 testatoris mens considerari debet in ultimis uoluntatibus, item uerisimilitudo potius, quam uerba, conf. 355. nu. 13.
 testator. Casus habens eandem rationem, quam habebat casus consideratus per testatorem, censetur etiam comprehensus, conf. 355. nu. 15.
 testatoris voluntas quemadmodum in uno casu debet seruari præcisè, cum de ea constat: ita etiam debet seruari in alio, confilio 357. nu. 7.
 testatoris mens debet potissimum inspicì in ultimis uoluntatibus, conf. 361. nu. 4.
 testatoris sola mens, & eius uestigia consideranda sunt in ultimis uoluntatibus, magis, quam uerba, præsertim in fideicommissis, conf. 383. nu. 13.
 testatoris mens in ultimis uoluntatibus debet magis inspicì, quam uerba: & quando id propriè uerificetur, conf. 413. nu. 15.

testatoris de mente quando constat, si recedimus a propria uerborum significatione, multo magis ab ea non est recedendum, quando cum ea concurrat uoluntas testatoris, conf. 484. nu. 29.
 testatoris de uoluntate, claro, & deliberato modo expressa, quando agit, seruanda est talis uoluntas, dato quòd ecclesia sit, uel locus pius petens se admitti &c. conf. 526. nu. 11.
 testatoris a uoluntate licitum non est recedere, quando non est contra leges, uel bonos mores, conf. 580. nu. 47.
 testatoris mens in ultimis uoluntatibus primum inspicienda est, qualitercunq; collecta ex aliqua particula ipsius dispositionis: deinde illud, quod est uerisimile: & postremo loco proprietatis, seu cortex uerborum, secundum Bar. communiter approbatum, conf. 638. nu. 2.
 testatoris mens uincit uerba, conf. 24. nu. 12.
 testator. Interpretatio fieri non debet, per quam testatoris dispositio non haberet plenum effectum, & per quam redderetur elusoria, & infringeretur, aduersus eius mentem: sed ne hoc sequatur, licet recedere a uerbis, & a communibus regulis, conf. 106. nu. 18.
 testatoris uoluntas habetur pro expressa, si colligatur ex coniecturis: item probatur ab inclusione unius partis ad exclusionem residui, conf. 110. nu. 2.
 testatoris in interpretanda mente sæpe erratur: & tutius est similes causas componere, quam decidere, conf. 201. nu. 12.
 testator. Facile est in interpretationem mentis testatorum errare, quia interpretamur illud, quod non uidemus: idem potest contingere in mente contrahentium, conf. 346. nu. 1.
 testatoris mentem interpretari, est periculosum, & in ea sæpe erramus, conf. 13. nu. 1. & conf. 287. nu. 19. ideo a uerbis testatoris recedendum non est, nisi clarè constet de eius uoluntate, quia actum uidetur, quod ex uerbis colligitur, d. conf. 13. nu. 1.
 testatoris a uoluntate licitum est recedere ex causa probabili: & committit lex arbitrio iudicis, conf. 226. nu. 24.
 testator. Verba principalia, & maximi momenti, non præsumuntur temerè posita per testatorem: sed potius sunt interpretanda, ut aliquod operentur, conf. 431. nu. 6.
 testator. Casus omisus a testatore, habetur pro omisso, uide supra, Casus.
 testator quando faciliè potuit aliquid exprimere, & non expressit &c. uide supra, Expressum.
 testatoris dispositionem qui impugnatur, non dicitur habere uoluntatem coniecturam testatoris pro se, imò contra se habet, conf. 165. nu. 2.
 testator si expressit unum casum, censetur alios omisisse per obliuionem &c. & quando id non procedat, uide supra, expressum.
 testator quid agita uerit in mente sua, inspicendum non est, nisi eatenus, quatenus ad dispositionem peruenit: & non potest allegari uoluntas defuncti ad detrahendum uerbis: & propter nimiam subtilitatem erramus in coniecturanda mente defuncti, cum animum ipsius non uideamus, conf. 287. nu. 19.
 testator si fuisset interrogatus, admittendum est id, quod eodem modo respondisset: &c. conf. 7. nu. 31. & conf. 377. nu. 49.
 testator si fuisset de hoc interrogatus, & idem uerisimiliter respondisset &c. attendi debet: quæ regula maxime procedit in testamentis, conf. 326. nu. 7.
 testator si fuisset interrogatus, idem respondisset &c. istud argumentum non habetur in consideratione, quando uerba testamenti ad id ullo modo non tendunt, sed potius denotant contrarium, conf. 106. nu. 24.
 testator an censetur uocare liberos positos in conditione, uide supra, Condicio, ubi posui.
 testatori magis dilecta persona ad excludendum substitutum &c. uide supra, Substitutio, Substitutus, ubi posui.
 testator quem prædilexit in primo gradu, censetur etiam prædilexisse in secundo, conf. 234. nu. 13. & nu. 21.
 testator si exclusit proprias sorores, an censetur etiam exclusisse filios ipsarum sororum, conf. 13. nu. 7. 8. & 9.
 testator si exclusit filias, quòd uideatur etiam uoluisse excludere descendentes ex ipsis filiabus, hoc argumentum non ualet, quòd uerba testatoris indicant contrarium, conf. 13. nu. 9.
 testator non præsumitur uelle extraneas successiones suis præferre, conf. 24. nu. 4.
 testator quando excludit unam personam censetur etiam excludere omnes ab ea descendentes, conf. 37. nu. 19.
 testator si exclusit proprias sorores, & eis prætulit aliquos alios, uidetur multo magis exclusisse filios ipsarum sororum, & eis prætulisse illos alios: sed cessant hæc coniecturæ in claris dispositiõibus testatorum, conf. 287. nu. 16.
 testatores sæpe uocant descendentes ex filiabus, dummodo sint masculi &c. uide supra, Masculi.
 testator exclusit filias, ergo censetur uoluisse etiam excludere descendentes ex eis: hoc argumentum non ualet, quando uerba testatoris indicant contrarium, conf. 287. nu. 18.
 testator si filijs non legitime natis prætulit nepotes suos ex fratre, multo magis uidetur uoluisse illis præferre eorum proprios fratres legitime conceptos, conf. 357. nu. 15.

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- Testator**, non est credendum, quod uoluerit extraneos præferre nepotibus in successione alterius ex filiis, conf. 479. nu. 5.
- Testator** si excludit proprias filias, & feminas propinquiores, multo magis nepotes, & feminas remotiores exclusisse uidetur, uide in conf. 484.
- Testator** nulla alia ratione censetur exclusisse feminas ab institutione, & substitutione, nisi propter sexum femineum, in quo agnatio non conseruatur, consilio 484. numero 12. & supra, Agnatio.
- Testator** si propter odium, uel demerita, uel aliter, feminas exclusisset, non omisit nec nascituras, in quibus talia non uigebant, conf. 484. nu. 13.
- Testator** qua ratione nepotes propter sexum muliebrem exclusit, eadem etiam filias nepotum institutorum, & substitutorum, in quibus idem sexus uiget, excludere uoluisse censetur: & tunc non dicitur fieri extensio de persona ad personam, sed dicitur eadem dispositio circa ipsas nepotes, & filias nepotum institutorum, inspecta unitate rationis, consil. 484. nu. 15.
- Et tanto magis quia minor affectio, & dilectio testatoris erga filias institutorum non natus, nec cognititas præsumitur. d. consil. 484. nu. 16.
- Testator** excludit filias, seu nepotes proximiores, ergo & alias remotiores exclusisse præsumitur: hoc argumento tanquam communi, & potissimo utuntur Doctores, conf. 484. nu. 17.
- Testatoris** coniectura, & animus potissimus, quod uoluerit excludere nepotes, & omnes feminas ab omni successione fauore agnationis, & masculorum, quæ sit, conf. 484. nu. 18. & uide supra, Agnatio.
- Testator** quam caritatem habuit ad nepotes institutos, eandem continuatam ad descendentes ex eis proportionibus eisdem relictis habuisse uidetur: & quomodo procedat hoc dictum Baldi, conf. 484. nu. 45. cum nu. seq.
- Et quod procedat, ubi est eadem ratio, alias secus, ut quia testator masculos tantum dilexerit: puta si nepotes hæredes instituit, quia masculi, non quia nepotes tantum, ex quo nepotes excludit, d. conf. 484. nu. 46.
- Testator**, non est uerisimile, quod uoluerit legare extraneo, & priuare filios, & eorum descendentes: restque hæc uaturalis coniectura, præsertim si filios diligebat, conf. 528. nu. 9.
- Testator**, non est uerisimile, quod uelit priuare filias, & earum descendentes, propter extraneum, conf. 529. nu. 37.
- Testator** quanuis minus dilexerit cognatos extraneos, quam proprias filias, quia eos non uocauerit, nisi filiabus deficientibus, non tamen sequitur propterea, quod & ipsæ filiæ fuerint uocatae, conf. 350. nu. 6.
- Testator**. Descendentes quando admittuntur ex coniecturata mente testatoris, censentur venire ab intestato, & non ex testamento, conf. 350. nu. 8.
- Testator**, uel statutum si excludit filios, an censetur multo magis excludere nepotes, uide etiam supra, Filius.
- Testator** si dicat, bona erunt tua, & filiorum tuorum, tunc bona nunquam reuertuntur retro &c. secus si sit dictio, masculis, & dictio, tantum, quæ sunt restrictiua, conf. 346. nu. 35.
- Testator** si reliquit filiabus duntaxat solidos quinque, euidenter apparet mentem testatoris fuisse eas in effectu excludere, non autem eas uocare: & est cautela tradita per glo. & quæ quotidie seruatur ex communi testatorum consuetudine ad prædictum effectum, conf. 491. nu. 6.
- Testator** præsumitur in dubio semper sensisse secundum interpretationem iuris communis, conf. 7. nu. 27.
- Testator** præsumitur uoluisse accommodare uoluntatem suam secundum statuta, conf. 32. nu. 8.
- Testatoris** uerba in dubio intelliguntur secundum leges, consilio 750. nu. 36.
- Testatorem** præsumitur uelle disponere, & testari, secundum quod ius disponit, conf. 758. nu. 6.
- Testator** præsumitur se conformare cum dispositione statuti, uide etiam supra, Statutum.
- Testator** quando priuat hæredem, si aliquid non fecerit, quando talis pœna non sit timenda, conf. 41. nu. 6.
- Testator** si priuat substitutionem, casu quo molester hæredem institutum, uel inter eos oriatur aliqua discordia: quid si impugnatur institutionem mediante lege, puta quia est de iure nulla, an priuetur substitutus commodo substitutionis: quod sic, conf. 166. nu. 33.
- Testator** si prohibeat molestari hæredem aliquo modo per substitutionem, non excusatur substitutus, etiam quod molester iuridice, & lege permittente: & potest testator quem priuare, si aliquid faciat contra eius uoluntatem, etiam quod lege permittente possit fieri, consil. 167. nume. 13. & uide supra, Pœna priuationis.
- Testator** si prohibeat molestari institutum, substitutus cadit a commodo hereditatis molestando institutum contra uoluntatem testatoris, conf. 172. nu. 57.
- Testator** si dixit, & si cõtrafecerint huic meæ uoluntati, eos, & quilibet eorum, & eorum descendentes priuo &c., & uolo bona ipsa peruenire in infra scriptos hæredes meos &c. an si unus contraueniat, statim sit priuatus, & omnes eius descendentes: an uero pœna non egrediatur suos autores: & quomodo fiat interpretatio, consil. 479. nu. 6. & de substitutione in pœnam uide supra, Substitutio.
- Testatoris** uoluntati si quis semel contrauenit litigando cum filiis ipsius &c. an censetur purgasse errorem, uel pœnam, cum postea cessauerit ab ea molestia, & transegerit cum filiis: & quid si diu litigatum est, conf. 526. nu. 7. cum seq. & uide supra, Substitutio in pœnam.
- Testatoris** dispositio quando censetur translatio in pœnam, & nõ substitutio, uide supra, Substitutio.
- Testatorum** uoluntates debent hæredes mittere executioni: & potest episcopus se in hoc intromittere &c. uide supra, Hæres.
- Testator** an possit instituere nepotem ex filio naturali legitimum: & an nepotem ex filio spurio, uide supra, Hæreditas.
- Testator** dum uiuit, potest deuenire ad traditionem legati, uide supra, Legatum.
- Testatoris** confessio an probet, uide supra, Confessio.
- Testator** si in secunda dispositione adiciat nouum grauamen, uel conditionem, an censetur fuisse omisum primum grauamen, uel prima conditio, & quando: & quod testator non præsumatur uelle sapius grauare, consil. 234. nu. 16.
- Testator** in dubio præsumendus est minus grauasse proximiores, conf. 287. nu. 19.
- Testator** præsumitur in dubio uelle seruare æqualitatem inter posteros, conf. 312. nu. 28. & uide supra, Equalitas.
- Testator**. Ex mentione facta de descendentes, quando testator eos uocabat, non bene inferitur ad casum, quando eos grauauit quia diuersa ratio, consil. 312. num. 34. & supra Fideicommissum.
- Testator** si iussit in domo fieri hospitale, uel ecclesiam, uel collegium &c. uide in consil. 326. & supra, Alienatio.
- Testator** quilibet potest testari de re hæredis sui, nec hæres potest defuncti uoluntatem pro parte tantum approbare, consil. 235. nume. 2.
- Testator** an possit disponere de re hæredis, uide etiã supra, Hæres.
- Testator** quod haberet bona mobilia, ista qualitas est uariabilis, quia potest esse, quod uno tempore haberet, & alio non: ideo necesse est probare, quod ea habebat præcisè tempore mortis, conf. 287. nu. 38.
- Testator** si reliquit pro omni, & toto eo &c. ad quæ referatur talis clausula, uide supra, Clausula.
- Testator** potest de bonis disponere, & censetur collata dispositio in casum habilem, conf. 473. nu. 10.
- Testator** non potest disponere de bonis iam per eum donatis, uide supra, Donatio.
- Testator** disponit aliquando, quod aliquis alteri succedat, dummodo non contra illius uoluntatem: & id non est nouum, quia & lex aliquando id facit, conf. 581. nu. 8.
- Testator** an censetur legasse ius solum, quod habebat in re, consil. 73. nu. 4. & uide infra, Vfus fructus.
- TESTATOR** pro parte, & pro parte intestatus quod quis decedat, admittitur aliquando, quando qualitas bonorum, uel personarum id requirit, conf. 206. nu. 3.
- Testatus** pro parte, & pro parte intestatus quod quis decedat, quod non sit inconueniens, consil. 218. nu. 21.
- Testati** causa, & causa intestati, non solum sunt diuersæ, sed aduersæ, & contrariæ: & una expellit aliam, & nõ possunt simul stare, conf. 163. nu. 21.
- Testati** causæ quando præferatur causa intestati: uidelicet quando adest coniecturata mens testatoris, consil. 166. nu. 28.
- Testati** uia, & uia intestati, licet regulariter sint contrariæ, & una aliam expellat: fallit tamen aliquando ex speciali, & expressa dispositione legis: & quomodo olim, & hodie: & quibus casibus, conf. 600. nu. 2. cum nu. seq.
- TESTIS** unus quando admittatur, uide in conf. 231.
- Testis** unus non probat: fallit quando deponit de eo, quod ipsemet fecit ad utilitatem alterius, quia tunc plenè probat: seu saltem concurrentibus aliquibus aliis inditiis, aut coniecturis, conf. 231. nu. 1.
- Testis** unus an faciat inditium sufficiens: & aliqua in materia testium, uide in conf. 149.
- Testis** unus deponens de uisu, facit plenissimum inditium, consil. 149. nu. 3.
- Testis** unus deponens de facto suo proprio, ad utilitatem tamen alterius, non solum facit inditium, sed plenam probationem: & est casus singularis, in quo unus testis plenè probat, consilio 149. nu. 4.
- Testis** deponens de facto suo proprio probat, ut si sit mensurator, qui mensurauit frumentum, conf. 153. nu. 3.
- Testis** deponenti de facto proprio ad utilitatem tertij maxima fides est adhibenda: & est unus ex casibus, in quibus unus testis plenè probat, saltem concurrente aliqua coniectura: ut si testis deponat, quod ipsemet mensurauit frumentum, & transmissit de mandato &c. conf. 182. nu. 24.

- testis unus plenè probat, quando deponit de facto proprio ad utilitatem tertij, saltem concurrente aliqua coniectura; & uide exemplum, conf. 182. nu. 24.
- testis unus facit plenam fidem, cum deponit de eo, quod ipsemet fecit, scilicet si non tractetur de eius commodo, itante saltem quavis alia coniectura, conf. 276. nu. 17.
- testis si deponat de facto proprio, scilicet ad utilitatem tertij, etià unus plenè probat: & quavis aliqui Doctores velint contrarium, tamen nemo negat, quin itante aliqua alia coniectura, prober talis testis, conf. 313. nu. 1.
- testis unus sufficit deponens de facto proprio ad utilitatem tertij, saltem concurrente quolibet alio inditio; & quando sunt multi testes, unus facit saltem inditium ad alium, conf. 338. nume. 10.
- testis unus non releuat, quia uox unius censetur uox nullius, conf. 412. nu. 1.
- testis unus per se sufficit, quando deponit de re, quam ipsemet fecit ad utilitatem alterius; & quavis hæc opinio habeat contradicentes, nullus tamen id negat, si saltem interueniat quilibet alia minima coniectura, conf. 429. nu. 7.
- testis unus, quando est proxeneta facit plenam fidem, secundum statuta Mediolani, inter mercatores Mediolani, uel contrahentes cum eis mercatoribus, & ita etiam quod sit mercator ex una parte tantum, & ex alia non mercator, conf. 462. nu. 8.
- testis unus quando deponit de proprio eius facto, plenè probat, saltem quando extat aliqua coniectura, conf. 509. nu. 13.
- testis unus si sit omni exceptione maior, & plenè instructus, & deponat de eo, quod ipse fecit, uidetur quod ipse solus prober: & eo casu non procedit rex, in l. ubi numerus. ff. de testi. conf. 528. nu. 6.
- testis unus dato quod per se non plenè prober, quauis deponat de proprio facto, probat tamen concludenter, si quilibet alia coniectura concurrat, conf. 528. nu. 7.
- testis unus depositio sufficit, quando deponit de facto proprio, & de eo, quod ipsemet fecit ad utilitatem alterius: puta quod ipsemet scripsit talia uerba, & ea scripsit distans Tipio &c. & absque ullo dubio debet sufficere, iuncta depositione aliorum testium: uel iuncta alia quacunque coniectura, confilio 529. numero 21.
- testes ideo melius probant, quando deponunt de proprio facto, conf. 537. nu. 9.
- testis unus idoneus, & plenè instructus de toto negotio, quia ipse illud per tractauit, ipse solus deberet plenè probare, conf. 549. nume. 6.
- testi uni, & parti asserentibus non fuisse factam apocham, licet de ea fiat mentio in libro, quia fuerit postea mutatum propositum inter partes ipsas, facilius uidetur credendum, conf. 549. nume. 7.
- testis media persona attestans scripsisse, uel fecisse aliquid ex m. dato utriusque partis probat, saltem concurrentibus coniecturis, conf. 560. nu. 7.
- testis unus plenè probat, concurrente aliqua coniectura, dum deponit de eo, quod ipse fecit, conf. 560. nu. 8.
- testi non est adhibenda fides, quando tractat de proprio interesse, quia tunc non consideratur tanquam testis, sed tanquam pars, ideo nullam facit fidem, etiam si attestetur de eo, quod ipse fecit ad utilitatem alterius, conf. 560. nu. 13.
- testi uni, qui deponat de facto proprio ad utilitatem alterius, tunc solum est credendum, quando concurrunt aliæ coniecturæ, conf. 560. nu. 14.
- testis dignus est maiori fide, quando est ille, qui tractauit inter partes negotium, de quo deponit, & ita deponit de proprio facto, conf. 591. nu. 13.
- testis mediator non solet rejici a testimonio, nisi quando constat eum habere affectionem illicitam ad causam, conf. 592. nu. 7.
- testis proxeneta an faciat fidem, conf. 462. nu. 8.
- testes duo deponentes de eo, quod ipsemet fecerunt ad utilitatem tertij, etiam si essent singulares, censentur plenè probare; quia etiam unus eorum cum qualibet alia coniectura sufficeret, secundum magis communes opiniones: & multo magis ambo simul iuncti: quia unus potest deduci pro yrgentiissima coniectura ad depositionem alterius, conf. 602. nu. 2.
- testis unus facit plenam fidem, quando deponit de facto proprio ad interesse alterius, maxime si extat aliquod aliud inditium: puta si tertius, qui scripsit literam, confiteatur si eam scripsisse de mandato debitoris, & extat aliquod aliud inditium debiti, conf. 660. nu. 1.
- testes deponentes de his, quæ ipsemet testes fecerunt, efficacius probant, conf. 77. nu. 7.
- testis unus depositio, & confessio partis plenè probant intentionem, conf. 95. nu. 10.
- testis unus deponens super possessorio probat, etiam si esset aliquantulum suspectus, conf. 777. nu. 10.
- testis unus facit semiplenam probationem, & maxime in causa possessorij tantum, conf. 778. nu. 3.
- testes duo sufficiunt, quando agitur de probanda conuentione, seu contractu, confilio 529. numero 22.
- testi uni quod præstetur plena fides, possunt litigatores conuenire: & possunt etiam approbare quacunque scripturam, & ei præstare fidem, conf. 276. nu. 18.
- testes duo optimè concludentes probant in quacunque ardua causa: & quauis in contrarium sint plures testes, id tamen nihil facit, si non tam concludenter deponunt, conf. 266. nu. 31.
- testimonio unius uiri dignissimi credendum est, confilio 248. numero 39.
- testium certus numerus si requiratur a statuto, & ex consuetudine minor numerus adhibetur, uide in conf. 198.
- testis. Consuetudo facit, ut duo testes sufficiant, ubi de iure maior numerus requiritur, conf. 198. nu. 8.
- testis. Consuetudo de tribus testibus adhibitis in instrumento, in quo de iure, uel statuto requiruntur quinque, censetur probata ex inspectione multorum instrumentorum similium, in quibus descripti sint tres teste, tantum, conf. 198. nu. 9.
- testis. Iuramentum non supplet solemnitatem probatoriam inducitur a statuto: operatur tamen, quod seruatur contractus, quando probatur tenor ipsius contractus per tot testes, quot requiritur statutum, uide supra, Iuramentum.
- testis unus depositio plenior debet adiuuare, & interpretari depositionem alterius testis, quantum fieri potest, conf. 414. nu. 17.
- testis unus dictum debet declarari ex dicto alterius, conf. 560. numero 2.
- testis ambiguus interpretatur, ne sit sibi contrarius, conf. 139. nume. 11.
- testis ambiguus interpretatur contra producentem, conf. 139. numero 12.
- testis si dicat se uidisse per plures annos, quod quis confessus fuit sacerdoti &c. deponit ambiguum, quia denotare possunt tres annos tantum, & longè plures, quam tres: item tres annos proximos, uel remotos tres annos, & nihil probat, conf. 150. nu. 5.
- testis satis certum deponit, quando id deponit, ad cuius relationem potest certificari illud, de quo quæritur, & uide exemplum, conf. 180. nu. 6.
- testes si faciant mentionem de bulla, seu scriptura aliqua, & ea approbant, & ad eam se remittunt, censentur deponere ea omnia, quæ continentur in dicta scriptura: ueluti si faciunt mentionem de testamento: & talis scriptura producta per partem censetur illam, de qua testis loquitur, conf. 174. nu. 33.
- testis. Scriptura, de quibus testes aduersarij sepe faciunt mentionem, probant, conf. 175. nu. 16.
- testis dictum debet adiuuari, & suppleri, & reduci ad sanum intellectum, quantum fieri potest, conf. 180. nu. 9.
- testium etiam in dictis subintelligitur taxatiua tantum, conf. 182. numero 25.
- Et in teste deponente simpliciter de re, uel tempore subintelligitur taxatiua, conf. 747. nu. 6.
- testium aliorum dictum obscurum declaratur per testem etiam unicum, conf. 231. nu. 6.
- testis. Interpretatio quando est necessaria, & approbata de iure, censentur testes concludenter deponere, si concludunt median- te tali interpretatione, seu presumptione iuris, conf. 248. nu. 6.
- testium in depositionibus ualeat argumentum a toto uniuersali, uel generali ad quamlibet eius partem, conf. 248. nu. 7.
- testium depositiones debent sumi in meliorem partem, conf. 303. numero 3.
- testis ille satis concludere dicitur, qui concludit presumptione iuris, conf. 414. nu. 16.
- testis. Euentus si deinde comprobauit, quod testes dixerunt, quia ita fuit &c. maior fides est eis adhibenda, conf. 414. nu. 18.
- testes, quando apparet ex multis circumstantijs, quod dicunt ueritatem, non est ita subtiliter procedendum contra eorum dicta, cum probationes omnes sint arbitrariæ: & tunc succedit, quod dicta testium non debent per cauillationes destitui, sed debent quantum fieri potest sustineri, conf. 505. nu. 18.
- testis. Aduersus expressam depositionem testium non est opus contendere diuinationibus, conf. 529. nu. 13. & sub nu. 14.
- testis. In dubio presumendum est pro notario, & testibus, præsertim quando sunt uiri non mediocris autoritatis, & fidei, conf. 529. nu. 38.
- testis quando dicit legatum factum nepti, intelligitur ut nepti, conf. 553. nu. 17.
- Et si testis deponendo nominat aliquem nepotem, censetur deponere de eo tanquam de nepote, conf. 180. nu. 12.
- testium uerba generalia soleant intelligi tali modo, ut non censeatur corrigere prius dicta per eos, conf. 579. nu. 4.
- testis uidetur suspectus, quando nimis enixè deponit: & quando id non procedat, & cesset talis suspitio, conf. 591. nu. 12.
- testium adhibitio ad probationem rerum est a iure diuino, conf. 757. nu. 20.
- testis quando dicit unum, ex quo aliud sequitur, censetur deponisse super utroque, conf. 83. nu. 25.
- testium in depositionibus debet magis attendi ratio, quam dictum, conf. 83. nu. 24.

- testis. Ad tollendam ualiditatem probationis, sufficit quod oppositum possit stare cum ratione assignata per testem: & ratio testis semper restringit eius dictum, conf. 248. nu. 8.
- testis ubi in dicto minus probat, sed in ratione probat efficacius, tunc semper inspicitur ratio, quia ipsa dat esse rei, id est, testimonio; sed ubicunque dictum testis habet se in plus, quam ratio, tunc ratio minuit dictum, & si est friuola, & non concludens, trahit ad se dictum testis, ut non concludat, neque probet aliquid, conf. 266. nu. 12.
- testis deponenti de aliquo negotio, in quo se exercuit, creditur in pertinentibus ad ipsum negotium, quanuis non assignet particulares rationes, vel casus, seu non enumeret omnes casus particulares, in quibus se exercuit, conf. 266. nu. 35.
- testes uidentur suspecti, quando nimis specificè, & præcisè deponunt, nisi sint ualde periti, & nisi deponant per illa uerba, uel circa, uel iudicio suo, conf. 318. nu. 31. cum nu. seq.
- testium in depositione magis debet considerari ratio dicti, quam dictum, adeo quod si in dicto sit diminutus, sed in ratione sit laetior, debet inspicere ipsa ratio, & per eam debet ampliari dictum; quod maxime procedit, quando tractatur de probandis passionibus animi, ut furor, uel dementia, conf. 414. nu. 12.
- testis ratio, quando infringit, uel debilitat eius dictum, debet inspicere, non dictum, sed ratio, conf. 560. nu. 19.
- testis non deponens de eo, quod percipi possit per unum ex quinque sensibus corporis, nihil probat: & quando deponit de aliquo, quod immediate non percipitur sensu corporeo, ueluti dominium, fama, census, consuetudo &c. tunc debet etiam non interrogatus reddere rationem bonam, & concludentem; alioquin non deponit, sed iudicat, conf. 174. nu. 37.
- testis, quando agitur de pretio, seu estimatione aliqua, uel interesse, debet reddere rationem sui dicti concludentem, etiam non interrogatus, alioquin non probat: & tanto magis quando de ea fuit interrogatus: & paria sunt, non reddere rationem, uel reddere inutilem, & non concludentem, conf. 181. nu. 1.
- testis, necesse est, quod assignet rationem etiam non interrogatus, in his, quæ non possunt immediate percipi per sensum: & talis ratio debet assignari per illud, quod aliquo sensu corporis percipitur: ueluti quando testis deponit de estimatione rei immobilis, conf. 266. nu. 5.
- testis oportet quod assignet rationem in his, quæ indigent aliquo discursu intellectus: & tunc censetur probare, non uigore primæ partis, sed uigore secundæ, id est, uigore rationis, quam assignat, conf. 266. nu. 14.
- testis, necesse est, quod assignet rationem etiam non interrogatus, & rationem concludentem, in his, quæ indigent aliquo discursu intellectus, ueluti in probanda estimatione, seu ualore rei, conf. 287. nu. 36.
- testes non probant, si deponant de eo, quod sensu non percipitur, quia potius est iudicare, quam testificari, conf. 310. nu. 4.
- testis quanuis non deponat immediate per sensum, sed per iudicium intellectus, ualet tamen id generaliter in depositione cuiuscunque periti, si deponat de pertinentibus ad peritiam suam, conf. 310. nu. 9.
- testis. In testibus deponentibus super estimatione alicuius rei requiritur depositio per discursum intellectus, conf. 310. nu. 10. & uide supra, Estimatio.
- testis si deponat de his, quæ non cadunt immediate sub sensu corporeo, non censetur esse testis, sed iudex, conf. 472. nu. 4.
- testis solum debet deponere de his, quæ per aliquem ex quinque sensibus corporis comprehenduntur, conf. 472. nu. 5.
- testis per uerbum, uidetur, solet admitti in his, quæ non possunt immediate percipi sensu corporeo, sed explicantur per rationem mentis: debet tamen testis exprimere ea, quæ sensu corporeo percipit, & a quibus deducit iudicium suum, adeo quod eliciatur concludens ratio dicti sui, alioquin non probat, conf. 266. nume. 16.
- testis dictum per illa uerba, uel circa, uel iudicio suo, non uitatur, quando deponit de his, in quibus est peritus, & in his, quæ sunt difficilis probationis quod ad summam præcisam, conf. 318. nu. 32.
- testes si deponant, quod aliquis erat sine iudicio, & discursu, & adducant rationes sui dicti, eis creditur: & in simili casu necessarium est, quod adducant rationes sui dicti, conf. 414. nu. 4.
- testibus physicis, seu medicis excellentibus, & peritis in negotio, deponentibus de non sana mente, & iudicio alicuius, & debilitate sensus &c. est sine ulla dubitatione credendum: & admittitur etiam testimonium medici de credulitate, conf. 414. nu. 5.
- testibus deponentibus in materia de sana, uel non sana mente non est credendum, nisi quatenus adducunt rationem sui dicti, conf. 414. nu. 42.
- testis quanuis non teneatur assignare definitionem consuetudinis, uel alterius uocabuli denotantis rem consistentem in iure, debet tamen respondere per uerba facti, & per tot circumstantias, ut euidenter colligatur eum deponere in effectu de illa re, quæ de iure appellatur consuetudo: & simile est de mutuo, conf. 577. nu. 6. & uide supra, Consuetudo.
- testis deponens iudicio suo, uel uidere suo, toleratur solum in dependentibus a peritia artis suæ, conf. 181. nu. 2.
- testis per uerbum, puto, & per uerbum, uidetur, indicat incertitudinem, & modicam peritiam circa id, de quo loquitur, & non probat, conf. 266. nu. 17.
- testis si dicat rem ualere septem, uel circa, illa uerba, uel circa, denotant modicum plus, uel minus, secundum communem usum loquendi, qui debet inspicere in quocunque sermone: sicut etiam dicitur de teste deponente per dictionem, plus, conf. 266. num. 34.
- testis. Verba plus, uel minus, in testibus nihil operantur, conf. 276. num. 12.
- testis, quando agitur de probanda aliqua qualitate animi, satis est, quod deponat de actibus exterioribus, ex quibus deinde possit iudex colligere eiusmodi qualitatem animi, conf. 472. nu. 3.
- testis dictum per uerbum, uidetur, ualet, quando est peritus in eo, de quo deponit, & reddit rationem sui dicti, ut est medicus deponens de uulnere &c. conf. 56. nu. 9.
- testes, qui deponunt credere suo, & recordari suo, probant, conf. 10. num. 27.
- testis deponens solum de credulitate, repellitur, conf. 139. nu. 9.
- testis deponens de aliquo cum illis uerbis, si bene recordatur, nihil firmum deponit, quia dictio, si, importat incertitudinem, conf. 175. nu. 3.
- testis quanuis non certo asserat de aliqua persona, dicit tamen se credere fuisse eum, &c. est perinde ac si de illo deponeret, quando nullus alius extat, cui conueniant & uerba, & effectus &c. conf. 529. nu. 19.
- testis per uerbum, credo, nihil probat, maxime in criminalibus, conf. 566. nu. 12.
- testibus deponentibus de defensione creditur, etiam quod deponant per uerbum, credo, & maxime quando ex eorum dictis colligitur ratio, uel expresse eam adducunt, conf. 94. nu. 4.
- testis depositio ualet, etiam quod simpliciter dicat factum fuisse ad defensionem, conf. 94. nu. 5.
- testes deponentes de publica fama defensionis necessariæ probant, conf. 94. nu. 6.
- testes inuicem contrarij nihil probant: & licet reduci possint ad concordiam, id procedit solum, ut euitetur falsum, & periculi non autem ut probent: præsertim cum agitur de reprobatione instrumenti, conf. 139. nu. 1.
- testes conueniunt in substantia negotij sufficit: sed substantia negotij circa depositionem testium nihil aliud est, quam illud, quod fuit deductum in capitulis, conf. 139. nu. 3.
- testes conueniunt in substantia negotij non sufficit, quando agitur de probatione per uerba formalia, quia tunc si discrepant in uerbo, discrepant in omnibus, conf. 139. nu. 4.
- testes contrarij concordantur: & dictum testis non est cauillandum, sed coadiuuandum: maxime quando propter lapsum temporis est uerisimilis obliuio: & tanto magis quando non uariant testes in eo, quod est principale, conf. 231. nu. 5.
- testes deponentes aliquid in genere sunt excusandi, quando habent alios contrarios deponentes in specie, conf. 244. nu. 25.
- testis. Interpretatio tenenda est, per quam testes reducantur ad concordiam, conf. 244. nu. 26.
- testis. De interpretatione testium in causa criminali, ne dicantur contrarij &c. uide in conf. 303.
- testes non dicuntur uarij, si non sunt uarij in uerbis principalibus, quæ facti est inspicere, quanuis deinde in aliis uerbis uariet, conf. 402. nu. 9.
- testes si sibi ipsi contradicant, quando quælibet contrarietas non ceat, conf. 414. nu. 52.
- testes deponentes de enormi læsione, & ultra dimidiam iusti preterij, ex quibus rationibus præferantur aliis testibus deponentibus contrarium, conf. 509. nu. 3. & supra, Læsio.
- testium uarietas, uel contrarietas non uitiat eorum dictum, quando non attingit substantiam negotij principalis, neque pertinet ad contenta in capitulis, conf. 529. nu. 10.
- testes, quorum unus deponit plus, alius deponit minus, non censentur contrarij, conf. 529. nu. 11.
- testium contrarietas in uerbis dici non potest, quando in re principali, & in conclusionem conueniunt, & non agitur de probandis uerbis formalibus, sed de probando effectu, conf. 529. nume. 14.
- testes omnes conueniunt saltem in minori summa, quanuis aliqui deponant plus, aliqui minus, conf. 537. nu. 8.
- testes, satis est, quod sint cõcordes in negotio principali, licet discordent, & sint uarij in aliquibus accessorijs, conf. 591. numero 11.
- testis licet iter, uel quater deposuerit, standum est tamen prioræ depositioni, si coadiuuatur ex coniecturis, conf. 602. numero 17.
- testis si in secunda depositione dicat se non per omnia dixisse uerum in prima, tanquam periturus debet rejci in omnibus, cum censetur falsus in omnibus propter periturum: sed id procedit, quando aliquis testis est uarij, uel falsus aliquo respectu.

- respectu in eadem depositione, non autem procedit, quando est uariis in diuersis depositionibus ex interuallo factis, conf. 602. nu. 18.
- Testis prima, tertia, & quarta depositio si sint conformes, non est curandum de secunda depositione facta uia extraordinaria uigore monitoriarum, conf. 602. nu. 19.
- Testis si in prima depositione dixit se non uidisse mensurari frumentum, & postea in alia depositione dixit fuisse mensuratum per Titium, non dicitur sibi ipsi contrarius, & quomodo, conf. 602. nume. 20.
- Testis contrarius, quando non est omnino contrarietas in eo, debet concordari, non solum ut euitet falsum, sed etiam ut probet, conf. 602. nu. 21.
- Testis, non refert, quod aliquantulum differat in uerbis ab alio teste, si non differt in substantia, conf. 623. nu. 5.
- Testis primum examen quamuis ualde generale uidetur ualere, conf. 623. nu. 7.
- Testium contrarietas debet euitari, quantum fieri potest, sedere distinctionis, conf. 9. nu. 22.
- Testes, qui generalius loquuntur, debent intelligi, & distingui secundum depositionem testis, qui magis specialiter loquitur, conf. 9. nu. 23.
- Testis uacillans, & sibi contrarius, nihil probat, & falsus in uno, est falsus in omnibus ratione perituri, conf. 56. nu. 27.
- Testes censentur uarij ex qualibet diuersitate, quando tractatur de probanda re uerbali, ueluti de probanda confessione, conf. 56. nume. 29.
- Testis dicens falsum in uno, reprobatur in omnibus, conf. 139. nu. 10. scilicet propter perituri, conf. 244. nu. 21.
- Testes si discordant de tempore, minima discordia in tempore non solet uitare: secus tamen est, quando agitur de reprobatione instrumenti, conf. 139. nu. 16.
- Testes si contradicant instrumento &c. uide supra, Instrumentum.
- Testis satis certum deponit, quando id deponit, ad cuius relationem potest certificari illud, de quo queritur: ut si non recordetur de certo tempore explicitè, sed deponit de aliquo facto notabili, ex quo potest haberi certitudo temporis, quando scilicet non tractatur de probanda forma præcisæ alicuius actus, conf. 180. nu. 6.
- Testis satis concludenter deponit, si remittit se ad tempus, quo factum fuit aliquid notabile, de quo habetur certa memoria aliunde, conf. 303. nu. 10.
- Testis censetur deponere de tempore contento in capitulis, ad quæ se refert, & super quibus deponit, etiam si non referret se ad capitula: & censetur deponere testis de aliquo, prout est nominatum in capitulis in proposito, de quo deponit, conf. 180. numero 11.
- Testes deponentes de tempore, & de die præciso, debent assignare rationem suæ memoriz, cur recordentur de tali die, conf. 303. num. 4.
- Testis sufficit quod deponat de tempore eo modo, quem patitur qualitas negotij: & si deponat de negotio iam peracto prius per nouem annos non est requirendus ab eo dies, uel mensis: imo esset suspectus, si præcisè deponeret de mense, uel de die, conf. 529. num. 26.
- Testis. In testibus non est admittenda obliuio loci: est tamen facilius admittenda obliuio temporis, quod etiam patet naturali ratione, conf. 529. nu. 27.
- Testis licet non deponat de certo tempore, non refert, neque est necessarium in casu, de quo nulla sit controuersia de prioritate temporis, & quando testis non deponit de confessione alicuius, sed de ipso consensu, conf. 623. nu. 4.
- Testes non probant deponentes super eo, quod non fuit capitulum, conf. 248. nu. 3.
- Testis simpliciter deponens de bonis, & casamentis, censetur deponere secundum contenta in capitulis, in quibus deducta sunt omnia bona, etiam cum ædificijs, seu casamentis sitis in loco &c. conf. 266. nu. 33.
- Testis licet non deponat super capitulis producentis, sed super in interrogatorio partis aduersæ, tamen probat, quando iurauit dicere ueritatem super tota causa, conf. 778. nu. 1.
- Testis dictum censetur esse pertinens, si quouis modo possit commode trahi ad articulum, conf. 35. nu. 5.
- Testis præsumitur habere memoriam etiam de his, quæ uidit in pupillari ætate, & de illis potest deponere, conf. 202. nu. 3. cum mea additione ibidem.
- Testes non dicuntur singulares, quando tractatur in genere de probando animo alicuius, tanquam declaratorio facti subsecuti quando dictum testium tendit, & conuenit ad probationem talis animi, conf. 248. nu. 15.
- Testes singulares probant additionem hereditatis, & similes actus per quos declaratur animus, conf. 248. nu. 16.
- Testes etiam singulares probant actus declaratorios, animi, conf. 248. nu. 34.
- Testes deponentes de confessione alicuius, probant eius uoluntatem, quamuis parte absente: & in similibus admittuntur testes quamuis singulares, conf. 248. nu. 26.
- Testes an sint omnes contestes, an sint singulares, non refert, quia quolibet casu probant, quando tendunt ad probandum unum in genere, ueluti aliquem non fuisse sanæ mentis &c. conf. 414. nu. 7.
- Testes singulares admittuntur ad probandum aliquid in genere: & est magis communis opinio, conf. 508. nu. 2.
- Testes singulares admittuntur ad probandum furorem in genere: prout admittuntur ad probandum quodlibet aliud simile in genere, puta aliquem esse hæreticum, uel mulierem aliquam esse impudicam, uel aliquem esse usurarium, conf. 551. nume. 3.
- Et Alex. fuit sibi contrarius, quia uoluit, quod testes singulares non admittantur ad probandum aliquid in genere: quod etiam conatus fuit defendere Decius: sed uerior, & magis communis opinio est in contrarium, quod admittantur: & Alex. & Deci. fuerunt sibi ipsis contrarij, ideo non est habenda ratio eorum &c. d. conf. 551. nu. 4.
- Testes singulares probant, quando tractatur de probando aliquid est in genere: & est magis communis opinio, conf. 25. nume. 1.
- Testes quamuis sint singulares probant, quando sunt testes summe fidei, & dignitatis, & sunt omni exceptione maiores, conf. 451. nu. 25. & conf. 452. nu. 19.
- Testes dici non possunt singulares, quando quilibet eorum expressè refert alium circa idem factum, licet sit factum habens duas partes coniunctas tamen ordine successiuo, & continuo, scilicet de mensura, & de conductione grani, conf. 602. nume. 22.
- Testes in dubio debent censeris contestes, & non singulares, etiam si vnus non nomet alium, conf. 602. nu. 23.
- Testes non censentur singulares, quia singularitas, uel multitudo actuum non præsumitur: & in dubio præsumuntur contestes, etiam si se non nomet pro contestibus: uel si ambiguo modo loquantur de tempore, præsertim cum uerisimiliter actus non est reiterabilis, conf. 623. nu. 6.
- Testes in dubio præsumuntur contestes, si non appareat contrarium, conf. 25. nu. 8.
- Testes quando censentur esse contestes, conf. 182. nu. 27.
- Testes deponentes de eodem negotio, iuris præsumptione censentur in dubio esse contestes, quamuis ipsi id non dicant, conf. 402. nu. 8.
- Testes in dubio præsumuntur esse contestes, quamuis id ipsi expressè non dicant, conf. 529. nu. 12.
- Testes de confessione alicuius deponentes, quomodo deponant, uide supra, Confessio.
- Testis si non dicat, quod confessio facta per aliquem fuerit expressè acceptata, non probat, uide supra, Confessio.
- Testis non probat, si simpliciter dicit aliquem fuisse præsentem, nisi dicat, & intelligentem, uide supra, Præsentia.
- Testes periti in arte præualent omnibus cæteris testibus, conf. 20. nu. 15. & uide supra, Periti.
- Testes masculi sunt maioris iudicij, & fidei, quam sint feminae, conf. 83. nu. 28.
- Testes qui præferantur in probationibus utriusque partis, uide in conf. 244.
- Testes deponentes magis specialiter, præferuntur testibus deponentibus magis generaliter: ut si testes deponant specialiter de quibusdam petis terrarum, & alij deponant generaliter de omnibus terris &c. conf. 244. nu. 14.
- Testes deponentes de actibus particularibus, sunt præferendi alijs, conf. 244. nu. 23.
- Testes, qui meliores rationes assignant, sunt præferendi, conf. 266. nu. 19.
- Testes assignantes rationes magis speciales, præferuntur alijs testibus, conf. 266. nu. 15.
- Testibus specialiter deponentibus magis credendum est, conf. 293. nu. 11.
- Testibus magis particulariter loquentibus maior fides est adhibenda, quam deponentibus generaliter, etiam si essent plures, quia isti per illos limitantur, & declarantur, conf. 299. num. 22.
- Testes illi præferri solent, qui deponant magis specialiter, quia uidelicet censentur limitare, & declarare alios testes generaliter loquentes, conf. 299. nu. 29.
- Testes unius partis comparare testibus alterius partis quando nõ sit opus: & qui testes præualeant: & quod præualeant periti & digniores, & maioris autoritatis, & adducentes concludentes rationes, conf. 414. nu. 50. cum au. seq.
- Testibus optimè instructis, & qui frequenter uiderunt &c. est magis credendum, conf. 414. nu. 51.
- Testes deponentes uerisimiliora præferuntur, conf. 244. nu. 20. & conf. 414. nu. 54.
- Testes, qui coadiuantur per instrumenta antiqua, sunt præferendi alijs testibus, conf. 244. nu. 15.
- Testis. Probatio per instrumenta antiqua, & conformis depositioni

Index D.Vinc. Annibaldi. In omnia

- fictioni testium, preferenda est probationi habenti duntaxat testes, uide supra, Probatio.
- Testes multos preferendos esse paucioribus, intelligitur, data paritate in modo deponendi, conf. 266. nu. 32.
- Testis. Fauendum est magis alicui, & eius testibus, si probatum est concludenter de eius bona uoce, & fama, & eum esse alienum a rixis, & ab inferendis in iurijs, conf. 402. nu. 2.
- Testibus deponentibus de affirmatiua est magis credendum: nisi testes deponentes de negatiua utatur illis uerbis, scilicet quod aliter esse non potuisset, quin audiuisset &c. conf. 402. nu. 3.
- Testes aliquando non deponunt de negatiua, scilicet nihil asserendo, uel dicendo se nescire, sed deponunt de affirmatiua, & faciunt expressam assertionem negotij, & uerborum prolatorum, & quantum talis eorum assertio sit contraria assertioni testium partis aduersæ, non tamen illi dicuntur magis deponere de negatiua, quam alij, singularis declaratio Bartoli, consilio 402. numero 4.
- Testes utriusque partis si deponant de eodem facto, & de eadem contentione uerborum, & asserant inter se contraria, tunc sumus extra illam regulam de testibus affirmantibus, & negantibus, consil. 402. nume. 6.
- Testes affirmantes non preferuntur negantibus deponentibus de negatiua coarctata loco, & breui tempore, conf. 402. nu. 7.
- Testes quomodo probent negatiua, & quomodo testis debeat deponere super negatiua, & rationem reddere: & de teste uicino, & continuo: & quomodo probetur aliquem non esse de collegio, uel quod superior non solet adesse in consilijs communitatis, conf. 186. nu. 18.
- Testes deponentes negatiua, optime concludunt, cum dicunt, quod aliter esse non potuisset, quin ipsi testes uidissent, & intellexissent, quia semper ibi habitauerunt, conf. 299. nu. 30.
- Testibus affirmantibus an magis credatur, quam negantibus: & singularem declarationem, quando testes non censeantur deponere de negatiua, licet asserant contrarium eius, quod asserunt testes partis contrarie, uide in conf. 402.
- Testes deponentes de negatiua, optime probant, quando dicunt, quod quis non soluit, & ubi soluit, solum uel uidissent, uel dici audiuisset, conf. 789. nu. 10.
- Testis deponens super negatiua licet dixerit, posse esse, quod quis soluerit, quod ipse non uidisset, tamen adhuc probat, quando uersamur circa negatiua non coarctatam loco, uel tempore, & ualde uagam: imo si aliter tunc testis diceret, posset tanquam suspectus de falso argui, conf. 789. nu. 12.
- Testis negatiua quod non potuisset fieri, quin ipse audiuisset, confundit alterius dictum affirmatiuum, conf. 56. nu. 32.
- Testibus nulla fides est adhibenda, quando dicunt rem non uerisimilem, etiam si non conuincatur de falso, conf. 70. nu. 8.
- Testis dictum non uerisimile non caret suspitione, ut si deponat aduersus notorium, conf. 181. nu. 5.
- Testis. Ex dicto testis magis uerisimili, & concludenti redditur minus uerisimile dictum aliorum testium, consilio 182. sub nume. 22.
- Testes deponentes contra uerisimile censeantur suspecti de falso, conf. 195. nu. 24.
- Testibus deponentibus contra uerisimile non est danda fides, sed presumendi sunt dixisse falsum, conf. 224. nu. 10.
- Testibus non adhibere fidem, est in facultate iudicis, etiam quod de falso non conuincatur: item & adhibere fidem paucioribus testibus, conf. 56. nu. 26.
- Testibus fidem non adhibere potest iudex, si sibi uideatur, consilio 95. num. 4.
- Testibus potest iudex non adhibere fidem, subsistente aliqua iusta causa, etiam quod non conuincatur de falsitate, consil. 99. nume. 9.
- Testibus etiam plenè concludentibus non adhibere fidem, est in facultate iudicis, conf. 224. nu. 1.
- Testes omni exceptione maiores requiruntur ad reprobandum instrumentum, uide supra, Instrumentum.
- Testes esse omni exceptione maiores, non est necesse capitalare, scilicet parte non opponente, conf. 244. nu. 6.
- Testes etiam si patiantur exceptionem, sunt admittendi, & plenè probant, quando sunt producti principaliter ad defensionem, & innocentiam probandam, conf. 303. nu. 6.
- Testes etiam patientes aliquam exceptionem admittuntur, & plenè probant, quando sunt in notabili numero, id est, quatuor, uel quinque, & etiam tres, conf. 303. nu. 7.
- Testium productorum licet aliqui sint minus integri, id tamè suppletur ex eorum numero, & etiam ex integritate aliorum testium, conf. 153. nu. 4.
- Testes quando sunt plures, licet aliqui patiantur exceptionem, numerus tamen eorum supplet defectum, conf. 231. nu. 7.
- Testium maximus numerus supplet alios defectus eorum, consil. 393. num. 9.
- Testis. Omisio modicæ solemnitatis non uiriat, etiam si talis solemnitas sit de forma: quod potest facilius procedere, si ante copia testium, conf. 393. nu. 10.
- Testium multitudo tollit exceptiones aliquorum: & integritas unius solet supplere defectum alterius, conf. 35. nu. 6.
- Testes plures si fuerint adhibiti in actu, uel instrumento, quam esset necesse de iure communi &c. uide supra, Instrumentum.
- Testium numerus superfluous non uiriat, conf. 393. nu. 12.
- Testes affines quando admittantur, uide in conf. 231.
- Testes affines censeantur esse permixti: & solum potest obijci eis, quod non sunt omni exceptione maiores: & non admittuntur, quando lex expressè requirit testes omni exceptione maiores, conf. 231. nu. 2.
- Testis omni exceptione maior, & persona legalis, ac maximæ integritatis, ac fidei, supplet defectum affinitatis existentem in alio teste, conf. 231. nu. 3.
- Testes aliquando sunt probi uiri, & tamen patiuntur de iure exceptiones: & quantum in testibus sit soluta affinitas, non tamen presumitur soluta affectio, nisi probetur: quæ omnia committuntur arbitrio iudicis: ita tamen ut non æquiparentur testibus, qui nullam patiuntur exceptionem, uel suspitionem: neque etiam æquiparentur testibus peritiorebus, consilio 266. numero 23.
- Testes aduocati, & procuratores, patiuntur exceptionem ea ratione, quia presumuntur habere affectionem ad causam, consilio 303. nu. 8.
- Testes admittuntur illi, qui alias non admitterentur, ad probandum ea, quæ sunt in aliquo collegio, conf. 440. nu. 20.
- Testes admittuntur, & probant etiam illi, qui sunt oppidani, uel in oppido habitant, & qui fuerint, uel sunt consiliarij, & de uniueritate, in his, quæ principaliter concernunt commodum, & honorem uniueritatis, uel collegij, & non ipsorum testium: & ad probandum electiones, quæ sunt in secreto, consilio 186. nume. 17.
- Testes uniueritatis an, & quando admittantur in causa uniueritatis: & quam fidem faciant testes ipsi particulares subditi, consil. 354. nu. 19.
- Testes de iure communi possunt esse moniales pro causa pertinet ad monasterium, conf. 10. nu. 25.
- Testis fororius actoris repellendus est a testimonio, consil. 577. nume. 7.
- Testium multitudo censetur facere rem notoriam, & requiruntur decem testes: & an sufficiant septem, saltem iuncti cum aliquibus sententijs, consil. 505. nu. 19.
- Testis integer est amicus communis utriusque parti, conf. 56. nu. 10.
- Testis domesticus, uel amicus, dummodo bonæ uocis, & famæ, habetur pro integro teste ad defensionem, conf. 56. nu. 11.
- Testis quod sit amicus, est levis exceptio: & censetur sublata per probationem bonæ uocis, & famæ, consil. 313. nu. 4.
- Testimonium potest regulariter ferre amicus pro amico, consil. 313. nu. 5.
- Testes domestici, & familiares, plenam fidem non faciunt etiam in his, quæ domi geruntur, quando affuit commoditas temporis latissima conuocandi alios testes, consil. 182. num. 22.
- Testis si confiteatur se esse notarium, uel ex scriptoribus partis, quæ eum induxit, tali confessioni in hoc est credendum, conf. 402. nu. 1.
- Testis inimicus an repellatur, uel non, a testimonio, committitur arbitrio iudicis, attenta qualitate causæ, & rei, super qua deponit, consil. 182. nu. 11.
- Testimonium inimici licet committatur arbitrio iudicis, quando tamen uerba minatoria per eum prolata arguunt inimicitiam grauem, tunc res uidetur clara, quod non admittitur, consil. 182. nu. 23.
- Testis notarius rogatus de instrumento non facit fidem, quando agitur de reprobatione ipsius instrumenti, conf. 139. nu. 13.
- Testes fictiles saltem cum alijs admittuntur, & ab eis fomentum recipiunt, consil. 299. nu. 26.
- Testis quod sit meus massarius, est levis exceptio, & cum alijs testibus est de iure admittendus, consil. 299. nu. 9.
- Testis colonus suspectus est, consil. 560. nu. 18.
- Testis famulus reijcitur: & licet quandoque admittatur, quando est bonæ uocis, & famæ, hoc tamen non procedit, quando agitur de reprobatione instrumenti, consil. 139. nu. 7.
- Testis an possit esse in causa criminali seruus contra eum, qui alias fuit eius dominus, consil. 566. nu. 6.
- Testibus seruus non creditur in causis criminalibus, nisi deponat ad torturam, consil. 566. num. 7.
- Testes serui sicut regulariter non possunt interrogari pro dominis, neque contra dominos, etiam in criminalibus, præterquam in quibusdam casibus: ita etiam serui alienati non possunt interrogari contra veterem dominum: multo magis si fuerint alienati cum pacto retrodandi, consil. 566. nu. 8.
- Testis seruus interrogatus contra dominum, nullum facit inditium contra eum, consil. 566. nu. 10.
- Testi seruo non est credendum, præsertim probato odio, & mala natura serui, consil. 566. nu. 11.
- Testes serui an possint torqueri contra dominum, uide infra, Tortura.

Testes viles admittuntur contra personas ualde diffamatas, consil. 72. num. 9.

Testis pauper plenè potest testificari, & probat, dummodo sit persona honesta, id est, bonæ uocis, & famæ: quod præsumitur in dubio, nisi probetur contrarium, consilio 149. numero 5.

Testis. Mulier commater non impeditur ferre testimonium per hoc quod sit commater, consil. 358. nu. 4.

Testis esse quod non possit socius criminis, id procedit in socijs proprijs, id est, qui præstiterunt deliberatum consensum, adeo quod propriè dicantur participes: non autem in illis, qui aliquid fecerunt coacti, & adhibent corpus, & animum, consil. 149. nu. 6.

Testes complices criminis probant, quando aliter ueritas haberi non potest, consil. 786. nu. 7.

Testis non potest esse legitimatus, quia est infamis, consil. 750. nu. 13. sed uide ibidem nu. 56.

Testis an possit esse legitimatus: & an sit infamis: & quod non sit uerum dictum Marfilij, consil. 750. nu. 56.

Testis, qui per falsum testimonium curat, ut alius moriatur, reus est ipse mortis de rigore iuris: secus de æquitate, & generali consuetudine Italia, consil. 140. nu. 3.

Testis falsus, præsertim qui deposuit de animo deliberato ad homicidium, quomodo puniatur Mediolani ex constitutionibus, & statutis, remissiuè, consil. 303. nu. 1.

Testis in dicto extraiudiciali an dicatur falsus, seu uarijs, & suspectus, & an puniatur: & de doctrina Bar. in leos: & quod inferatur præsumptio falsitatis etiam ex dicto extraiudiciali, consil. 303. nu. 9.

Testes de fama, & de bonæ uocis, & fama alicuius, quomodo probent, & deponere debeant &c. uide supra, Fama, ubi posui.

Testis si deponat, quod dici audiuit ab hominibus, cum id possit verificari in duobus, & tribus, talis probatio non concludit, ubi esset opus probare de maiori numero, consilio 150. numero 3.

Testis deponens de auditu probat, quando agitur de re, quæ propriè solet percipi per auditum, consil. 180. nu. 10. ad 20.

Testes de auditu licet non dicant, à quibus audiuerint, faciunt tamen præsumptionem, & transferunt onus probandi in aduersarium, & talis præsumptio habet uim plenæ probationis, si aliud in contrarium non producat: & cum alijs coniecturis faciunt plenam fidem, consil. 244. nu. 8.

Testes de auditu an debeant esse uiri graues, & dicere, à quibus audiuerint, consil. 244. nu. 9.

Testes quamuis deponant de auditu, uidentur tamen probare in re antiqua, consil. 355. nu. 2.

Testimonium de auditu est præsumptio, quæ transfert onus probandi in contrarium, consil. 508. nu. 6.

Testes de auditu ab alijs, & se legisse in instrumentis quod ita est, admittuntur in antiquis, consil. 6. nu. 7.

Testis de relatione, seu auditu ab alijs, facit saltem præsumptionem, consil. 56. nu. 24.

Testimonium de auditu facit præsumptionem, & semiplenam probationem, & transfert onus probandi in contrarium, & maxime iunctis alijs testibus &c. consil. 77. nu. 8.

Testis de auditu facit saltem præsumptionem: quæ præsumptio transfert onus probandi in aduersarium, consilio 104. nume. 3.

Testibus in perquirendis credendum est, quod quis fecerit quicquid potuerit, quando de eius salute agebatur, consilio 150. nu. 8.

Testes quomodo deponere debeant ad probandum ualorem, seu estimationem rei, uide supra, Estimatio, ubi posui.

Testes non publicari non possunt amplius publicari per alium Iudicem extraneum, qui non sit successor primi: sed id non procedit partibus consentientibus: & ex consensu partium conuallidantur attestaciones alias inuallidæ, & omnia prius nulliter agitata, consil. 182. nu. 2.

Testes possunt publicari per quemcunque iudicem partibus consentientibus, consil. 182. nu. 3.

Testis potest repeti, quamuis sint publicatæ attestaciones, quando eius dictum uidetur concisum, & imperfectum ex negligentia notarij: uel saltem Iudex potest ipsum testem audire pro informatione animi sui, consil. 244. nu. 3.

Testis declaratio, quamuis superaddita ex interuallo, debuit quædoque admitti, etiam post publicatas attestaciones: & licet glo. in c. cum clamor, de testi. intelligat id procedere, quando Iudex procedit ex officio suo, tamen procedit etiam, quando id fit ad postulationem partis, secundum tex. in c. per tuas, consil. 602. nu. 7.

Testis quando non clare deposuit, præsumitur in dubio id prouenisse ex negligentia uel iudicis, uel interrogatoris: ideoque iterum est interrogandus, consil. 602. nu. 8.

Testis si dixit (*ho miserat il frumento*) quia hæc uerba possunt intelligi ex multis causis, ideo exprimendo postea, quod fuit

ex causa mutui, hæc censetur uerè, & propriè declaratio, consilio 602. nume. 10.

Testis si simpliciter deposuit de prescriptione, potest ex interuallo quandocunque interrogari, utrum fuerit prescriptio cum bona fide, an cum mala, & cum titulo, an sine titulo: & censetur declaratio, non autem additio, consil. 602. nume. 11.

Et predicta fieri possunt in prima instantia post publicatas attestaciones: & multo magis in causa appellationis. d. consil. 602. nume. 13.

Testis. Tex. in clement. 2. de testi. quod in causa appellationis non possint produci testes super ueteribus capitulis, uel super directo contrarijs, an seruandus sit etiam in terris Imperij: de hoc controuertunt Doctores: & fortè magis communis opinio est, quod non debeat seruari, consil. 602. nu. 15. & uide etiã supra, Capitula.

Cessat tamen omnis controuersia, quando tractatur, non de noua probatione facienda super ueteri capitulo, sed de facienda declaratione: quæ admittitur in prima instantia, etiam post publicatas attestaciones: & multo magis in causa appellationis: & productio capituli debet admitti, quando proponitur, non ut examinentur noui testes super eo, sed ut testes iam examinati super eo declarent dictum suum obscurum. d. consilio 602. nu. 16.

Testes an liceat producere super eisdem capitulis, uel super directo contrarijs, uel super nouis connexis, in causa appellationis, post publicatas attestaciones in prima instantia, uide supra, Capitula.

Testium fides augetur, quando deponunt, compellente Pontifice sub interminata excommunicatione, consil. 209. nu. 31.

Testes recepti ad æternam rei memoriam non releuant, si postea non fuerint producti in iudicio, & publicati &c. consil. 97. nu. 29.

Testes ad æternam rei memoriam ante ceptam litem non sunt examinandi, scilicet ad instantiam actoris, qui postea de presenti experiri de iure suo: & tales testes si examinentur, non faciunt iudicium, consil. 412. nu. 2.

Testes ad æternam rei memoriam sunt examinandi coram iudice, qui esset futurus iudex competens totius causæ principalis, consil. 412. nu. 3.

Testes ad æternam rei memoriam deponentes in modum propagationum, nihil penitus probant, nisi postea iudicialiter repetantur, citatis citandis, consil. 412. nu. 4.

Testes examinati, lite non contestata, non ualent, uide supra, litis contestatio.

Testes an debeant repeti ante inquisitionem formatam, uide supra, Inquisitio.

Testis quomodo probet deponens super etate, uide supra, Etas.

Testis an presumatur rogatus in testamento, uide in consil. 280.

Testis licet in dubio non presumatur rogatus, id tamen non procedit, cum testis redactus est in scripturam, & passus est se describi in instrumento pro teste, sciente, & patiente illo, ad quæ res pertinet, consil. 280. nu. 1.

Testis. De statuto quod non possit fieri probatio per testes, uide supra, Probatio.

Testis non potest per illum reprobari, ex cuius parte fuit etiam productus, & approbatus, consil. 436. nu. 11.

Testis inductus pro una parte si deponat pro altera, ualet eius dictum, & probat pro eo, contra quem producit, consil. 778. nume. 2.

Testis. Super testibus, & probationibus partis contrariæ potest quis ponere fundamentum, licet ab initio negauerit intentionem partis aduersæ, consil. 9. nu. 21.

Testimonium Doctoris, remissiuè, consil. 9. nu. 46.

Testes, & instrumenta, regulariter equiparantur, consilio 276. numero 13.

Testes, & scripturæ, solent regulariter equiparari quo ad probationem, consil. 701. nu. 5.

Testis dictum, qui tractat de se exonerando, nihil penitus probat, consil. 458. nu. 8.

Testes producti quando recipi possunt summario modo, & non se uata, solemnitate dandi capitula, sed simpliciter super petitione porrecta, consil. 648. nu. 1.

Testes quot requirantur ad probandum errorem contractus, uel ad declarandum, consil. 10. nu. 28.

Testes non fuisse citatos, nihil refert, dummodo constet ex processu eos fuisse productos à parte, & id sufficit, consilio 35. numero 7.

Testes, qui sciunt ueritatem, possunt cogi per monitorias &c. consil. 15. nu. 1.

Testis licet non deponat super capitulis producentis, sed super in interrogatorio partis aduersæ, tamen probat, quando iurauit dicere ueritatem super tota causa, consil. 778. nu. 1. & debet testis iurare dicere ueritatem pro utraque parte, ut ibi in mea additione.

TEX TVS in l. non codicillum. C. de testa. & in alijs legibus &c. quomodo intelligatur, uide supra, lex, ubi posui.

- Textus in c. querelam**, de elec. & in alijs capitulis &c. quomodo procedat, uide supra, Capitulum, ubi posui.
- TIMOR**. Iustus mali cum subest, quis non debet expectare malum, conf. 736. nu. 2.
- Timor iustus dicitur**, quando sunt coniecturæ, quæ de præfenti urgent ad ita credendum: & quando iam pars maior aduenarum migravit ex ciuitate, conf. 736. nu. 4.
- Timor, seu metus**, uide supra, Metus.
- TYRANNVS**. Facta per dominos, seu principes legitimos, sunt ualidiora, & derogant his, quæ facta fuerunt per dominos, seu principes non legitimos, seu Tyrannos, consilio 511. numero 35.
- Tyrannus**. Iustus seu legitimus princeps superueniens post Tyrannum, seu principem non legitimum, potest approbare aliqua ex gessis per eum tyrannum, & aliqua improbare, prout ei magis placet: & est communis conclusio, consilio 511. numero 38.
- Tyranni, & iniusti domini, & possessores quicquid faciunt**, ueluti locationes, infeudationes, & ceteros contractus, non præiudicat legitimis successoribus, & dominis, consilio 108. numero 4.
- Tyrannus**. Omnia gesta per tyrannos per modum iurisdictionis, sunt nulla: & pariter nulla sunt gesta per suos officiales, conf. 769. nu. 37.
- Et omnia concessa per eos, qui sunt sub tyrannide**, uidentur restituida: sicut dicitur de contractu inito concutione carceris inter detrudentem, & detrahem, d. conf. 769. nu. 38.
- Tyrannidis nomen illa maxime uidetur habere**, quæ opponitur Regiæ potestati, & est inuoluntaria quod ad subditos, consilio 769. nu. 34.
- Tyrannus est, qui in communi republica non iure principatur**, conf. 769. nu. 35.
- Tyrannus dicitur habere populum captum**, conf. 769. nu. 39.
- TYRVS**. Ex titulo contra titulum, & ex possessione contra possessionem, debet attendi id, quod posterius est, conf. 135. numero 8. & uide supra, Possessio.
- Titulus præcedens declarat possessionem præsentem**, uide supra, Possessio.
- Titulus. Actus subsecuti conformes titulo separationis præcedentis factæ, censentur facti in executionem, & confirmationem talis tituli præcedentis**, conf. 114. nu. 31.
- Titulus probatur per instrumentum confectum cum alijs**, quando quis agit publiciana, conf. 114. nu. 13.
- Titulum iustum dat sententia**, uide supra, Sententia.
- Titulum habens preferendus est non habenti**, conf. 244. nu. 24.
- Titulus pro empto**, uide supra, Præscriptio.
- Titulus alicuius censetur fuisse renocatus, & annullatus, eo ipso**, quod concessus fuit alteri, conf. 416. nu. 16.
- Titulum iustum habere dicitur, qui habet a uero principe, & per consequens habet bonam fidem**, conf. 433. nu. 13.
- Titulus**. Omnis actus tendens ad probandum titulum, facit fidem contra omnes, etiam in non antiquis, conf. 64. nu. 6.
- Tituli uim habet probabilis credulitas**, conf. 64. nu. 59.
- Titulum ostendere quando quis non cogatur**, conf. 141. nu. 6.
- Titulum suæ Baronie, & suorum castrorum ut ostendant, non possunt Barones citari**, uide supra, Baro.
- Titulum suæ possessionis an quis cogatur ostendere**, uide supra, Possessio.
- Titulus**. Vide etiam supra, Præscriptio.
- TORTURA**. An unus testis faciat inditium sufficiens ad torturam: & aliqua in materia torturæ, uide in conf. 149.
- Tortura**. An ex depositione unius testis de uisu colligatur inditium ad torturam, conf. 149. nu. 2.
- Tortura in criminalibus etiam super dicto unius testis deuenitur ad torturam**, conf. 429. nu. 2.
- Tortura inferri potest super dicto unius testis, qui immediate deponat de ipso delicto**, conf. 472. nu. 1.
- Tortura an inferri possit ex dicto mandatarij dicentis, se fecisse ad mandatum alicuius homicidium**, uide in consil. 516. & supra, Homicidium.
- Tortura**. Si testes deponant, aliquem esse malæ uitæ, uocis, & famæ, id multum debet mouere Iudicem in proposito torturæ, conf. 149. nu. 10.
- Torturæ, seu ad torturam inditium sufficiens est, si inquisitus sit malæ uocis, & famæ, & conuersatus sit in loco delicti commissi**, conf. 72. nu. 3.
- Torturæ, seu ad torturam inditium sufficiens est fama, & quando**, conf. 72. nu. 6.
- Torturæ, seu ad torturam inditium sufficiens est, si inquisitus cōsueuit committere similia delicta**, conf. 72. nu. 7.
- Tortura**. Reperti in loco delicti præsumuntur esse complices delicti, & de iure torqueri debent, maxime stantibus aliquibus coniecturis, conf. 56. nu. 30.
- Torturæ in materia maxime considerantur coniecturæ, & suspensiones**, conf. 149. nu. 15.
- Tortura**. Probationes quando sunt contrariæ, magis ualent, quæ sunt munitæ multis coniecturis, & præsumptionibus uerissimis in materia torturæ, conf. 149. nu. 11.
- Torturæ res tota consistit in pectore Iudicis**, conf. 149. nu. 12.
- Torqueri quis potest ex coniecturis, & inditijs, & præsumptionibus hominum, quæ potius sunt argumenta, quàm præsumptiones**: multo magis potest quis torqueri ex præsumptionibus iuris, conf. 309. nu. 19.
- Tortura**. Contra mendacem solet sumi præsumptio in malam partem, ut etiam aliquando id sufficiat ad torturam, consilio 388. nume. 11.
- Tortura**. Mendacium ualde substantiale sufficit per se pro inditio ad torturam, conf. 56. nu. 31.
- Tortura**. Mendacium est sufficiens inditium ad torturam, consil. 72. nu. 10.
- Tortura**. Inimicitia est sufficiens inditium ad torturam, consilio 72. nu. 13.
- Tortura**. Testes etiam singulares faciunt inditium ad torturam, quando unum dictum coadiuuat aliud, & omnia tendunt ad unum effectum, conf. 72. nu. 15.
- Tortura**. Ad torturam sufficiunt quæcunque inditia, quando ueritas aliunde haberi non potest, conf. 72. nu. 16.
- Tortura**. Quando agitur de homicidio inter uirum, & uxorem, quantum possint serui torqueri contra dominum, id tamen uidetur restringi ad illos, qui adhuc sunt serui in ea domo, ergo non extenditur ad seruos præteritos, consilio 566. num. 9.
- Torqueri legitime si non potest seruus contra dominum, non etiam ualent aliqua inditia, quæ sumantur ex interrogatione ei facta**, conf. 566. nu. 10.
- Tortura**. Ad quæstiones seruorum non est deueniendum, nisi in subsidium, & præcedentibus alijs inditijs: & uni seruo non est credendum, præsertim probato odio, & mala natura serui, cōf. 566. num. 11.
- Tortura**. Tortus reus, & nihil confessus, censetur purgasse inditia, estque absolendus perinde ac si contrarium probaret expressè, conf. 5. nu. 4.
- Tortura inferri non potest alicui in casu, quo etiam si confiteretur, actus criminaliter non est punibilis, etiam quod aliunde ueritas haberi non possit, nisi sit seruus**, consilio 56. numero 36.
- Tortura**. Absurdum est, quod inferri possit ad habendam ueritatem de illo actu, de quo si cōstaret, nullam mereretur pœnam, conf. 56. nu. 37.
- TOTVM**. Certa, & determinata pars loci debet distinctè demonstrari, alioquin simpliciter loquendo de loco, comprehenditur totus locus, & qualibet pars: & certa pars rei debet peti in iudicio, alias simpliciter loquendo uenit tota res, consil. 243. nu. 4.
- Totum**. Qui partem rei tangit, totam rem uidetur tetigisse, quando pars non potest esse per se, consil. 724. nu. 20.
- Totum, uel omne**. Istæ dictiones solent omnia comprehendere, etiam si talia sint, quæ alias non includerentur, consilio 17. nume. 4.
- Totum**. Valet argumentum a toto uniuersali, uel generali ad quilibet eius partem, in depositionibus testium, uide supra, Testis.
- Totum**. Bonum est argumentum de parte ad totum, & e contra, conf. 556. nu. 13.
- Totum**. Argumentum de toto ad partem non ualet, quando est diuersa ratio, conf. 48. nu. 8.
- TRACTATVS**, & aliæ solemnitates in rebus ecclesiæ præsumuntur ex longo tempore, uide supra, Ecclesia.
- Tractatus**. Licet non constet de conclusione tractatus, præsumendum est tamen pro ipso tractatu, quando secutus fuit effectus, conf. 153. nu. 3. & uide etiam ibidem nu. 17.
- Tractatus**. Quod sit præsumendum pro tractatibus, quando secutus est effectus, quomodo id procedat, conf. 153. nu. 17.
- Tractatus, & causæ cognitio an præsumatur**, uide supra, Causæ cognitio.
- Tractatus præcedentes multum conferunt ad declarationem actuum, qui postea sunt subsecuti**, conf. 426. nu. 12.
- Tractatus præcedentes censentur resoluti per contractum subsequentem, qui censetur factus in executionem, & implementum dictorum tractatuum præcedentium**, conf. 70. nu. 12.
- Tractantur multa, quæ non perficiuntur, conf. 95. nu. 5. conf. 153. num. 16. & conf. 159. nu. 2.**
- Tractantur multa, quæ non perficiuntur, ideo tota uis in conclusione consistit**, conf. 742. nu. 6.
- Tractantur multa, quæ non perficiuntur: ideoque inspicere debet effectus ultimo loco subsecutus &c.** conf. 11. nu. 25.
- TRADITIO**. Patientia habet uim traditionis, quando quis passus est aliquem possidere &c. conf. 781. nu. 1.
- Traditio**. Reservatio usufructus, existentia in possessione ex alia causa, & clausula constituti, hæc omnia habentur pro traditione, & unum quodque traditioni equiparatur, consilio 4. numero 14.
- Traditio requiritur, ultra inuestituram rei feudalis &c.** uide supra, Inuestitura.

Traditio possessionis in feudis, in quibus consistat; uide supra, Feudum.

Traditio præsumitur ex uerbo, assignante; item & propter consuetudinem, conf. 226. nu. 39.

TRANSACTIO iurata, iuxta leg. si quis maior. C. de transac. & de materia illius: l. in alio contractu, uide in conf. 156. & super illa, si quis maior & ubi posui.

Transactio quando non seruatur in materia diste, l. si quis maior, uide etiam in conf. 310.

Transactionem facere, est species alienationis, consilio 205. numero 52.

Transactio an possit fieri super bonis fideicommissi, consilio 219. nume. 6.

Transactio potest facere pari ratione hæres grauatus, quæ potest facere compromissum: & fideicommissarius tenetur habere ratum, quia interim est administrator cum libera, & dominus, conf. 219. nu. 7.

Transigere potest quilibet administrator cum libera, dummodo non transigat super re clara, & liquida, consilio 219. numero 8.

Transactio quando non seruatur per aliquem, an incidat imperium, & an cadat à contractu &c. & de l. si quis maior. C. de transac. uide in conf. 310.

Transactio iurata si quis non seruat, incidit in peritium, & cadit à beneficio contractus, conf. 310. nu. 28.

Transactio. Qui non seruauit conuenta in transactione, uidetur incidisse in peritium, & cecidisse à beneficio contractus secundum leg. si quis maior. C. de transac. quæ tamen limitatur, ut non procedat in eo, qui absque dolo; seu culpa non seruauit iuramentum: quæ probari debent: & ex sola negligentia non excluditur à beneficio transactionis, consilio 310. numero 38.

Transactio quando quis non seruat, an peritium requirit dolum: est satis dubium: & uidetur sufficere lata culpa: sed quod requiratur dolus, est magis communis opinio, conf. 310. nume. 39.

Transactio. Promissio quælibet requirit causam, & si expressa sit promissio aliqua, quæ deinde non reperiatur uera, redditur promissio inefficax, quod procedit etiam in transactionibus, conf. 251. nu. 31.

Transactio fieri debet super re dubia, & lite incerta: & si comperiat nullam extitisse litem, uel extitisse, sed de re non dubia, redditur transactio inefficax, & nullius momenti: & non creditur notario asserenti in instrumento, quod erat lis, cōf. 251. nu. 32.

Transactio tanto magis annullatur, quando uerisimiliter apparet de calumnia, seu falsa suggestionem unius ex contrahentibus, dato quod re uera extitisset aliqua lis, conf. 251. nu. 33.

Transactio est ipso iure nulla, neque ualet etiam in vim pacti, quando nulla extabat lis, neque probabiliter poterat extare, conf. 306. nu. 2.

Transactio est ipso iure nulla, quando nullum extabat probabile dubium, sed fuerunt narrata in transactione dubia aliqua à ueritate aliena, neque ualet in vim pacti: & dato quod inciperetur lis super falsis, seu simulatis difficultatibus esset tamen transactio nullius momenti, conf. 310. nu. 11.

Transactionis contractus censetur, quando factus fuit contractus super re dubia: id tamen non procedit, quando contrahentes nihil dixerunt de transactione, sed expresserunt nomen uenditionis, quia tunc non potest censeri transactio: & quæ sit ratio, conf. 543. nu. 5. cum nume. seq.

Transactio requirit litem uel iam captam, uel probabiliter incipiendam, ita quod re uera subesset probabile dubium de iure: alioquin si res erat clara de iure, præsumitur simulatio inter partes concordēs: uel præsumitur dolus unius partis decipiens aliam: & transactio tunc est ipso iure nulla, neque ualet etiam in vim, conf. 543. nu. 8.

Transactio si fuit facta per filiam super bonis, quæ ad eam pertinebant, nulla fuit iuxta ratio, uel causa, propter quam litigandum esset super talibus bonis: & censetur transactio fuisse calumniosa, & iniqua, etiam si iam fuisset capitalis, conf. 543. nume. 9.

Transactio facta super promissis liquidè aliis in alia transactione est nulla prorsus: & remissio eorum censetur mora donatio, ideo transactio nulla: & nō habet impedire executionem, uel processum in causa, conf. 731. nu. 10.

Transactio per calumniam facta est ipso iure nulla: ueluti si facta sit super lite ficta, uel alio quouis modo ob timorem non probabilem: ut puta si esset lis de facto potius, quàm de iure, conf. 745. nu. 1.

Transactio metu facta est nulla: & quando dicatur metu facta, etiam nulla adhibita ui: puta cum eo, qui solitus sit de facto procedere, conf. 745. nu. 2.

Transactio quando est ipso iure nulla, non etiam ualet in vim pacti, conf. 745. nu. 3. & conf. 89. nu. 3.

Transactio. De clausula solita poni in transactione, quod unus di-

cebat, ita esse, alter dicebat contrarium, & ideo deueniunt ad transactionem &c. & quando nihil operetur: & quod censetur potius appositum ex consuetudine notariorum, quàm ex uoluntate partium, conf. 745. nu. 6.

Transactio facta super re clara, & de qua nulla extabat lis, non ualet: neque creditur notario asserenti in instrumento, quod extaret lis, conf. 89. nu. 1.

Transactio non ualet etiam dato quod extaret lis, quando scilicet erat lis clara, & decisa iam per ius commune, uel statutum, conf. 89. nu. 2.

Transactio propriè quæ dicatur, uide in conf. 286.

Transactio propriè an dicatur, conuentio facta per patrem nomine filiorum, per quam reduxit ad æqualitatem inter eos fideicommissum, quoddam relictum ipsi filijs gradatim, id est, uni post alium, prout fors præferret unum alij, uide in consilio 286. & an valeat, uide ibidem, præsertim numero quinto.

Transactio propriè est super re dubia propter litem scilicet præsentem, uel futuram, non autem super re dubia ex aliquo incerto euentu absque lite: & cum hac opinione glossæ transeunt communiter Doctores. & an remissio fideicommissi sit propriè transactio: & quod aliud sit incertitudinem aliud litem finire, conf. 286. nu. 1.

Transactio propriè dicitur, etiam si res sit dubia extra iudicium, secundum aliquos: sed debent intelligi de dubietate, quæ posset uerisimiliter producere litem, non autem de ea dubietate, quæ parit incertitudinem: & quæ sit ratio diuersitatis inter utramque dubietatem, conf. 286. nu. 2. cum nu. seq.

Transactio potest fieri non solum super dubio propter aliquam litem futuram, sed etiam propter aliud: sed est transactio impropriè, & non propriè, quia communis opinio est in contrarium, conf. 286. nu. 4.

Transactio fieri potest ex qualibet minima suspitione litis, uel rixæ, uel difficultatis, siue sit de iure, siue sit de facto, & sufficit ad transactionem, conf. 286. nu. 16.

Transactionum finis, solet esse, ut omnis cotrouersia sopiatur, conf. 33. nu. 8.

Transactio an rescindatur, per remedium l. 2. C. de rescind. uen. conf. 5. nu. 3. & uide etiam ibidem nu. 12.

Transactio non rescinditur ex remedio l. 2. C. de rescind. uen. nisi adsit ualde enormis læsio; & est magis communis conclusio, conf. 11. nu. 22.

Transactio etiam rescinditur per remedium l. 2. C. de rescind. uen. conf. 89. nu. 4.

Transactio rescinditur etiam ex remedio leg. secunda. C. de rescind. uen. si læsio sit longè ultra dimidiam, consilio 289. nume. 30.

Transactio an rescindatur propter enormissimam læsionem, uide in conf. 306.

Transactio. Remedium l. 2. C. de rescind. uen. an habeat locum transactione, & quod sic, stante enormissima læsione ultra dimidiam secundum magis communem opinionem: quia ex enormissima læsione præsumitur dolus: & an estimetur dubius euentus litis, conf. 306. nu. 1.

Transactio an rescindatur per remedium l. 2. C. de rescind. uen. & quomodo probetur dubius euentus litis, & ita quomodo probetur læsio transactionis, uide in conf. 310.

Transactio rescinditur per remedium l. 2. C. de rescind. uen. si læsio sit ultra dimidiam, considerato dubio euentu: & est communis opinio: sed aliqui Doctores tenent contrarium, & dicunt communem contrariam opinionem, conf. 310. nu. 1.

Et probabilis est distinctio Cornei, & Decij, ut rescisio habeat locum, non si læsio excedat dimidiam modico intervallo, sed magno, adeo quod sit læsio enormissima, d. consilio 310. nume. 2.

Transactio. Læsio quomodo probetur in transactione, cum non sit referenda estimatio ad ueram estimationem rerum, sed ad estimationem dubij euentus ex lite: res est difficilis, conf. 310. nume. 3.

Transactio quod nunquam rescindatur per l. 2. C. de rescind. uen. concludit Ias. absolute, propter difficultatem probandæ læsionis, seu dubij euentus litis, conf. 310. nu. 5.

Transactio. Probatio læsionis, seu dubij euentus litis in transactione an committatur arbitrio Iudicis: quod non, quia estimatio dubij euentus requirit instructionem non solum in iure, sed etiam in facto, conf. 310. nu. 6.

Transactio. Articulandum & probandum est de dubio euentu litis, & de eius estimatione, conf. 310. nu. 7.

Transactio. In probanda læsione transactionis, articulandum, & probandum est, quanti ualere poterat ille dubius euentus litis eo tempore, quo facta fuit transactio: & ita articulanda, & probanda estimatio ipsius dubij euentus, probando quanti potuisset uendi, & qui, & quales testes requirantur, & quid per eos erit considerandum, conf. 310. nu. 8.

Transactio in transactione si quis renūciauit hereditatem, quam nūquā prius acquisierat, neque adiuerat, nisi in ipso acto renū-

- rationis, non videatur tantum amississe lucrum, non autem incidisse in damnum, ita ut cessante damno, non habeat locum. l. 2. C. de rescind. uend. conf. 310. nu. 12.
- Transactio continens enormem lesionem etiam ultra dimidiam, potest rescindi, secundum magis communem opinionem, conf. 410. nu. 15.
- Transactio. In transactione debet considerari enormis latio, non secundum quantitatem simpliciter rei datae, uel acceptae, sed debet considerari inspecto dubio euentu litis: & quando contineat utrumque, imo dolum euidentem, conf. 410. nu. 16.
- Transactiones contractus, potest rescindi prae-textu lationis enormissimae, conf. 543. nu. 10.
- Transactio an possit rescindi, quando latio excedit dimidiam in diu precij modico intervallo: & quod possit rescindi, quando saltem est latio ultra dimidiam, inspecto dubio euentu litis: & opinio hae Bartol. est magis communis, consilio 543. numero 11.
- Et dubius euentus litis probatur eo ipso quod per testes peritos declaratur, quanti potuisset communiter uendi talis lis, seu tale ius deductum in lite. d. conf. 543. nu. 12.
- Transactio ubicunque continet lesionem enormem longe ultra dimidiam, tunc nullus fere est, qui neget, quin debeat, rescindi, conf. 543. nu. 13.
- Transactio etiam rescinditur per remedium. leg. 2. C. de rescind. uend. quando continet enormissimam lesionem ultra dimidiam iusti precij, conf. 731. nu. 1.
- Transactio an rescindatur per remedium. l. 2. C. de rescind. uend. uide in conf. 734.
- Transactio rescinditur per remedium. l. 2. C. de rescind. uend. quod procedit, si sit enormis latio, conf. 734. num. 1.
- Transactio. Restitutio in integrum conceditur etiam si transactio non contineat enormem lesionem, ita tunc minori aetate, consil. 410. nu. 17.
- Transactio. An competat minori restitutio in integrum contra transactionem, quando secuta fuit multiplicata ratificatio ipsius: ex multiplicata receptione solutionum receptarum post transactionem: & quid quando fuit adhibitum iuramentum minoris, uide in conf. 734.
- Transactio an sit effecta omnino irreuocabilis ex multiplicata ratificatione, quae insurgit ex receptione solutionum secundum formam transactionis: & quid si recipiens solutiones semper fuit minor, conf. 734. nu. 2. cum seq.
- Transactio facta, competit aduersus eam restitutio in integrum, quantumcunque longo tempore, & multis actibus in ea quis perseverauerit, recipiendo solutiones, conf. 734. nu. 10.
- Transactio facta per minorem an ualeat, & quid si sit iurata, conf. 11. nu. 18.
- Transactio si fuit saepius approbata, & alij contractus confirmato rij re ipsa facti fuerunt, non est amplius quis audiendus contra eam, conf. 291. nu. 7.
- Transactio tenet, & a transactionibus non est facili recedendum, etiam propter instrumenta de nouo reperta: sed fallit, si reperiatur testamentum de nouo, quod tunc ignorabatur, conf. 101. num. 2.
- Transactio rescinditur per testamentum de nouo repertum: item & per codicillos postea reptos &c. conf. 101. nu. 3.
- Transactio an possit rescindi per testamentum de nouo repertum, si transigens habebat tempore transactionis noticiam testamenti: & quae notitia requiratur &c. conf. 102. nu. 1.
- Transactio an rescindatur propter instrumenta de nouo reperta: quae instrumenta requirantur, uide in conf. 291.
- Transactio non potest rescindi per instrumenta de nouo reperta, nisi facta fuerit per dolum: & dolum non praesumitur, nisi probe tur, conf. 291. nu. 1.
- Transactio an rescindatur propter instrumenta de nouo reperta, uide in conf. 36.
- Transactio debet rescindi propter instrumenta de nouo reperta, quando fuit uis haecenus deperdita, uel facto partis aduersae, uel saltem ipsa parte aduersa habente scientiam de eis, & de occultatione eorum, conf. 306. nu. 3.
- Transactio licet non soleat rescindi propter instrumenta de nouo reperta: possunt tamen rescindi ceteri contractus, conf. 698. num. 2.
- Transactio non rescinditur propter instrumenta de nouo reperta, iuxta l. sub praetextu. C. de transac. sed non procedit, quando accessit dolum, uel calumnia in litigando: quia alter sciret se ius non habere: & interueniente calumnia ex parte actoris, transactio est ipso iure nulla, secundum magis communem, consilio 745. num. 4.
- Transactio rescinditur propter instrumenta de nouo reperta, quando quis probabiliter ignorabat de instrumentis deinde reperiis, secundum communem opinionem: ut est in nouo successore, conf. 745. nu. 5.
- Transactio, & renuntiatio inter fratres an prauidet quod ad primogenituram postea delatam in feudis, uide in conf. 380.
- Transactio. A uerbis non est recedendum in transactionibus, cum sint stricti iuris, conf. 380. nu. 3.
- Transactio est contractus, conf. 543. nu. 7.
- Transactio est contractus stricti iuris, conf. 730. nu. 9.
- Transactio strictè interpretatur, conf. 1. nu. 11.
- Transactionis etiam generalis de natura est, ut restringatur ad illud, de quo agebatur: & ideo si in processu actum fuit de hereditate patris, transactio non comprehendit debitum pecuniarium, conf. 385. nu. 1.
- Transactionis uerba dato quod sint generalia, debent restringi ad causam, de qua agitur, conf. 481. nu. 1.
- Transactio restringitur ad rem, super qua litigabatur, conf. 730. nu. 12.
- Transactio an ualeat saltem quod ad causam in mandato comprehensam, quando procurator constitutus ad transigendum super certa causa tantum, transigit super alijs causis non comprehensis in mandato, data, seu promissa certa summa pecuniae per aduersarium, tam pro causa contenta in mandato, quam pro alijs non contentis: & an utile per inutile uitiatur, & transactio in totum non ualeat, uide in conf. 731.
- Transactio. Quando pro omnibus causis fuit promissa certa summa pecuniae, nec apparet, quantum pro causa comprehensa in mandato, nec quantum pro non contentis in eo, omnia sunt nullius momenti: & incertitudo facilius uiciat in contractibus stricti iuris: & quid in transactione: & de glo. in leg. si ex falsis. C. de transactio. quomodo procedat: & de transactione facta super multis capitulis, data simpliciter pecunia pro omnibus, & aliqua tanquam falsa rescinduntur, conf. 731. num. 5. cum sequen.
- Transactio super alimentis an ualeat, uide supra, Alimenta.
- TRANSLATIO. censetur fieri plene, & cum omnibus iuribus suis, & iisdem praecise modis, quibus mansura fuisset res apud transferentem, conf. 322. nu. 21.
- TREBELLIANICA non detrahitur, nec falcidia, de re prohibita alienari, conf. 123. nu. 22. conf. 200. nu. 11. & conf. 54. nu. 9.
- Trebellianica an detrahatur de bonis prohibitis alienari, uide in conf. 147.
- Trebellianica censetur tunc etiam prohibita per testatorem, eueniente casu fideicommissi restituendi, stante prohibitione alienandi siue absolute, siue extra familiam, secundum communem conclusionem Doctorum: prout idem in falcidia, consilio 147. nu. 8.
- Trebellianica censetur prohibita, etiam nulla facta expressa prohibitione alienandi, dummodo quoquomodo consistat de uoluntate testatoris, ut bona remaneant in familia, consilio 147. numero 9.
- Trebellianica censetur fuisse prohibita, quando testator prohibens alienationem bonorum, dixit se uelle, quod bona sua remaneant in familia, conf. 154. nu. 5.
- Trebellianica non censetur prohibita simpliciter per illa uerba: uolo quod bona mea remaneant in familia, sed tunc tantum, quando constat clare, quod dicta sunt ad prohibendam alienationem bonorum: ut si testator prius prohibeat alienationem expressè, deinde subiiciat pro ratione, ut remaneant in familia: & quae sit ratio, conf. 154. num. 6.
- Trebellianica si posset detrahi, quando testator prohibuit bona alienari, ut remaneant in familia, tunc esset species alienationis, contra mentem, & uerba testatoris, conf. 154. nu. 7.
- Trebellianica, & legitima, non detrahuntur de rebus prohibitis alienari: detrahuntur tamen de alijs rebus, uel bonis, etiam pro ipsis rebus prohibitis alienari, conf. 311. nu. 4.
- Trebellianica non detrahitur etiam de rebus prohibitis expressè alienari sicut non detrahitur falcidia: sed id cessat in liberis primi gradus: & quae ratio, conf. 468. nu. 4.
- Trebellianica censetur etiam prohibita, quando bona sunt subiecta fideicommissis, & facta est expressa prohibitio alienandi: & tex. in authen. sed in ea re. C. ad leg. falcid. procedit etiam in trebellianica, conf. 683. nu. 5.
- Trebellianica, & falcidia, non possunt detrahi de re prohibita per testatorem expressè alienari: sed id intelligitur in casu, quo potuisset testator, si uoluisset, prohibere expressè, & non aliter: & non procedit in liberis primi gradus, conf. 7. nu. 7.
- Trebellianica censetur prohibita eo casu tantum, & non aliter, si res sit prohibita alienari certo casu eueniente, consilio 7. numero 8.
- Trebellianica non potest detrahi de rebus expressè prohibitis alienari, conf. 93. nu. 3.
- Trebellianica ne detrahatur, quando prohibuisse censetur testator in substitutionibus, uel fideicommissis: & an detrahatur, quando legitima caput dimidiam partem, uide in consilio 147.
- Trebellianica an includatur, uel excludatur in fideicommissis, & quod non deducatur trebellianica de fideicommissis, quando legitima caput dimidiam partem, ne plus habeat grauatus, quam honoratus a testatore, secundum Bald. sed quod opinio Bald. non procedat, consilio 147. numero 1. & 2. cum sequen.

Trebellianica, & legitima, qua ratione detrahi possunt per filium grauatum, eadem ratione detrahi debent etiam quando legitima ascendit ad dimidiam partem, conf. 147. nu. 2. 3. & 4.

Trebellianica debet esse quarta pars fideicommissi: & trebellianica detrahatur ut lucrum, legitima autē detrahatur ut res alienum: & fideicommissum non includit legitimam, confil. 147. nume. 3.

Trebellianicæ calculus: & quomodo sit quarta pars, confil. 708. nume. 4.

Trebellianica, & legitima, ascendunt ad dimidiam bonorum, confil. 17. nu. 13.

Trebellianica, & legitima, & sic duæ quartæ detrahi possunt, stante fideicommissio, secundum magis communem; & ascendunt ad dimidiam omnium bonorum, confil. 41. nu. 1.

Trebellianica, & legitima, & sic duæ quartæ an detrahi possint etiam in casu, quo legitima excedit trientem, & ascendit ad dimidiam bonorum: quod sic, reprobata opinione Baldi, confil. 41. num. 2.

Trebellianicam, ultra legitimam, regulariter detrahit filius grauatus fideicommissio conditionali, etiam quod pater prohibuerit expressè, uel tacite talem deductionem: & etiam quod filius grauatus non fecerit inuentarium: de quo tamen est altercatio inter Doctores, conf. 761. nu. 59.

Trebellianica. Filius grauatus restituere sub conditione detrahit duas quartas: idque procedit etiam quod testator tacite, uel expressè prohibuerit trebellianicam, & absolute etiam in liberis primi gradus &c. conf. 7. nu. 6.

Trebellianica, & legitima, & sic duæ quartæ detrahi possunt, quando quis fuit grauatus sub conditione: & hæc est communis opinio, conf. 17. nu. 14.

Trebellianicæ deductioni locus non est, quando hæredes grauati non confecerunt inuentarium, etiam quod grauati fideicommissio sint filij: & est communis opinio: & licet pater non possit prohibere trebellianicam filiis primi gradus, tamen etiam prohibita perditur propter omissionem inuentarij, confil. 761. nume. 65.

Et clarius procedit prædicta opinio, quod trebellianica perdat, quando est suspitio contra hæredem: puta si est hæres grauatus a patre ditissimo, qui multa uerisimiliter habebat mobilia, & qui disposuit, ut computarentur in legitimam. d. confil. 761. nu. 66.

Trebellianica non potest prohiberi in liberis primi gradus, secundum communem opinionem: sed hoc non procedit in casu, quo possent detrahi duæ quartæ, conf. 147. nu. 10.

Trebellianica licet prohiberi non possit in liberis primi gradus, potest tamē prohiberi in casu, quo essent detrahendæ duæ quartæ, legitima, & trebellianica: est tamen de hoc magna controuersia inter Doctores, conf. 200. nu. 12.

Trebellianica amittitur per non confessionem inuentarij, etiam in liberis primi gradus, secundum magis communem opinionem, conf. 200. nu. 13.

Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, est opinio dubia, conf. 273. nu. 15.

Trebellianica potest prohiberi per testatorem, & potest prohiberi etiam in liberis primi gradus, cum scilicet grauati sunt sub conditione, & possent detrahere duas quartas, & uide responsum de tex. in l. iubemus. C. ad trebel. & est magis communis opinio, conf. 312. nu. 21.

Trebellianica detrahi non potest, quando confectum non fuit inuentarium, secundum magis communem opinionem, & procedit etiam in liberis primi gradus, conf. 312. nu. 22.

Trebellianica an possit prohiberi per testatorem in liberis primi gradus, est passus admodum ambiguus, & uariæ opiniones, & uariæ consuetudines per Italiam, conf. 468. nu. 3.

Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, est articulus admodum dubius, & contenditur utranque opinionem, affirmatiuam, & negatiuam, esse magis communem, & ut plurimum solent partes componi in tali articulo, conf. 502. nu. 22.

Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, sunt uariæ Doctorum opiniones, & an saltem amittant, quando non confecerunt inuentarium, conf. 608. nu. 9.

Trebellianica an possit prohiberi in liberis primi gradus, est maxima disputatio inter Doctores, & uarijs modis iudicatur, secundum uarias regiones, & ut plurimum componit differentia, conf. 708. nu. 3.

Trebellianica censetur tunc prohibita, quando testator grauatur aliquem restituere omnia bona sua, uel totam hæreditatem, conf. 17. nu. 5.

Trebellianica censetur per testatorem prohibita, quando dixit, quod omnis eius hæreditas, ac omnia, & singula bona &c. confil. 57. nu. 21.

Trebellianica quando censetur prohibita ex mente testatoris: & quando censetur facta expressa prohibitio alienationis extra familiam, conf. 147. nu. 5. & 6.

Trebellianica an prohiberi possit per testatorem, & quando: & per quæ uerba censetur prohibita, & an per illa uerba, quod

bona perueniant in filios masculos &c. uide in conf. 154.

Trebellianica nunquam censetur per testatorem fuisse prohibita, nisi id dixerit uerbis expressis, uel saltem equipollentibus, ut si dixerit, quod hæreditas restituatur sine ulla diminutione, uel quid simile, conf. 154. nu. 1.

Trebellianica debet expressim prohiberi, alias detrahatur, & quæ sit ratio, & quod deductio trebellianicæ sit introducta bonis rationibus respicientibus etiam honorem, & commodum testatoris, conf. 154. nu. 2.

Trebellianica an censetur prohibita, si testator post factus substitutiones &c. dixit, quod finalis intentio sua est, quod bona sua perueniant in filios masculos &c. conf. 154. nu. 4. 5. 6. & 7.

Trebellianica detrahatur de substitutione fideicommissaria, ad quam adaptatur uerbum peruenire, conf. 154. nu. 8.

Trebellianica, neque legitima, non potest retineri contra uoluntatem patris, & quando dicatur constare de uoluntate patris, conf. 482. nu. 1.

Trebellianica censetur prohibita per illa uerba, tota hæreditas, conf. 482. nu. 2.

Trebellianica non solet detrahi de re certa, secundum communes opiniones, quicquid in contrarium dixerit Curtius iunior, conf. 482. nu. 3.

Trebellianica. In legitimam, uel trebellianicam imputari debet bona alienata per eum, qui detractus erat legitimam, uel trebellianicam, tam ex persona sua, quam maiorum suorum, & habenda est ratio ipsarum alienationum, conf. 200. nu. 23.

Trebellianicæ in deductione ante omnia habenda est ratio alienationum, quas quis fecit, conf. 200. nu. 29.

Trebellianica. Bona alienata per grauatos imputanda sunt in legitimam, & trebellianicam, quas detrahere debent, conf. 273. numero 14. & conf. 327. nu. 2. confil. 502. nume. 7. & confilio 503. nume. 2.

Trebellianica non potest detrahi per secundos, uel ultiores heredes, nisi forte primus hæres abstinuisset se a deductione in fauorem, & gratiam, & donationem secundi hæres, quod in dubio non præsumitur, conf. 312. nu. 23.

Trebellianica peti potest per nepotes ex persona patris sui, cui successerant ab intestato, quando patruus fuit hæres testatoris, confil. 361. nu. 23.

Trebellianicæ duæ, & duæ legitimæ, an possint detrahi, an uerò una legitima, & una trebellianica tantum, ex persona illius, qui ultimo loco decessit: & articulus perplexus, conf. 468. nu. 5.

Trebellianica detrahatur, & non solum ex persona propria, sed etiam ex persona aliorum fratrum, qui prædecesserunt, confil. 502. nu. 21.

Trebellianica an peti possit per filios spurios ex persona patris pro eorum alimentis, conf. 515. nu. 4.

Trebellianicam, & legitimam, possunt semper petere hæredes aliquis grauati ex eius persona, conf. 695. nu. 4.

Trebellianica. Fideicommissarijs competit actio ad petendum integram hæreditatem, cum in effectu sint heredes uniuersales, absque aliqua deductione: & qui uult opponere deductionem trebellianicæ, debet illam expressè deducere, quia si non deducat, non censetur propterea soluere plus debito, conf. 615. nu. 5.

Trebellianica debetur ei, cui per contractum fuit cessā hæreditas, non ex persona sua, sed ex persona hæredis, qui cessit: ad quam trebellianicam habet actiones dupliciter, uidelicet directas quod ad exercitium sibi cessas per hæredem, & utiles ex persona sua, si directæ non fuissent cessæ, conf. 362. nu. 7.

Trebellianica non est detrahenda per eum, quem feci instituere hæredem, & conueni cum eo de restituenda mihi hæreditate, conf. 528. nu. 4. & uide supra, Hæres.

Trebellianica non potest detrahi in casu, quando conueni cum herede instituto, ut mihi deinde restituat hæreditatem, conf. 529. nu. 17.

Trebellianica quod non possit detrahi per heredem fiduciarium, seu cum quo conuentum est de hæreditate restituenda, confilio 529. nu. 43.

Trebellianica, & legitima, potest tamen detrahi per legitimatos in eo tantum, quod patri uidebitur, & non aliter: & qua ratione, conf. 206. nu. 5.

Trebellianica an detrahatur derelictis ad pias causas, uide in conf. 271.

Trebellianica an detrahatur de relictis ad pias causas: uariæ sunt opiniones: & quæ sit communis, conf. 271. num. 26.

Trebellianica licet non detraheretur de relictis ad pias causas, non tamen potest ecclesia uenire iure directo, sed debet uenire tanquam per fideicommissum, conf. 271. nu. 27.

Trebellianicæ deductionem quanuis non patitur ecclesia, & conueniat per fideicommissum, qui effectus resultent, conf. 271. nu. 28. cum nu. seq.

Trebellianicam si hæres grauatus non curat detrahere, illa comprehenditur sub fideicommissio, & censetur talis hæres plenè seruare uoluntatem testatoris: non autem tamen propterea potest prohiberi per fideicommissarium, ne eam detrahat, confil. 273. nu. 10.

- TRIBUTUM** quando dicatur: & quando dicatur res tributaria, conf. 8. nu. 5.
- Tributum.** Caute la statuti facientis prædia tributaria, non ualet, conf. 8. nu. 4.
- Tributum** petens ex persona principis, debet etiam in possessorio probare, sed ad id, & ex tali causa institutum à principe, conf. 176. nu. 5. & uide supra, Possessorium.
- Tributum,** uide etiam supra, Onera.
- TUNC.** Hec dictio solet denotare extremitatem temporis: & quomodo intelligatur cum illo uerbo, tunc uiuentes: & quam extremitatem temporis denotet in casu, de quo in consilio, conf. 51. nu. 19.
- Tunc,** hec dictio denotat extremitatem multorum temporu, quando uerba præcedentia denotant multos gradus, & multa tempora, conf. 51. nu. 20.
- Tunc & eo casu,** istorum uerborum natura est, restringere negotium ad casum immediatè præcedentem, conf. 43. nu. 9.
- Tunc & eo casu,** uide etiam supra, Substitutio.
- TURPITUDINE.** Quando quis non possit allegare suam turpitudinem, conf. 21. nu. 2.
- Turpitudinem** suam allegans est repellendus, conf. 620. nu. 2.
- TUTELA,** & cura connumeratur etiam inter munera: & à muneribus nemo potest excusari, nisi certis, & receptis probabilibus causis, conf. 580. nu. 20.
- Tutela** est iuris publici: ideoque non curatur patria potestas, conf. 696. nu. 3.
- Tutela.** Clericus secularis potest admitti ad tutelam agnatorum, sed non religiosus, conf. 755. nu. 28.
- Tutela** nullitas propter defectum solemnitatum non potest opponi per tutorem, conf. 21. nu. 1.
- Tutela** nullitatem an operetur omissio satis dationis, consilio 21. nume. 6.
- Tutela** an uietur, si licentia administrandi non fuit impetrata à Iudice, conf. 21. nu. 8.
- Tutela** an uietur, si fuit omissa promissio de defendendo pupillo, & quod fient utilia: & quid operetur, conf. 21. nu. 11.
- TUTOR.** Hodie de consuetudine tutores administrant, non petita licentia à Iudice: & satis est eam allegare, consilio 21. numero 9.
- Tutorem** eum facere, qui non est tutor, potest autoritas Iudicis: & multo magis declarare eum idoneum, & legitimè factum, conf. 21. nu. 4.
- Tutor** remouendus est tanquam suspectus, si omisit confessionem inuentarij: sed interim est tutor, & ualent gesta per eum, conf. 21. nu. 7.
- Tutor** si uendat absque præsentia pupilli, an valeat uenditio: & an tutor solus sine pupillo possit distrahere, alienare, & alia facere, etiam quando pupillus est maior infante: & multa de alienatione rerum minoris facta per tutorem, uide in consilio 205.
- Tutor solus** sine præsentia pupilli potest alienare, scilicet seruatis seruandis, conf. 205. nu. 1.
- Tutor** durante tutela censetur habere administrationem cum libera, conf. 205. nu. 2.
- Tutores** possunt alienare, & etiam donare, si qualitas pupilli id patitur: & regulariter tutor potest obligare pupillum, & distrahere, cum res exigit, conf. 205. nu. 4. etiam si pupillus excederit septimum annum, ut ibidem nu. 5.
- Tutor.** Præsentia pupilli una cum tutore in quibus actibus requiratur, conf. 205. nu. 6.
- Tutor solus** quod possit alienare, etiam quando pupillus excedit infantiam, reprobata quadam glosa, conf. 205. nu. 7.
- Tutor** habetur loco domini, & eius personam sustinet: & durante tutela potest ea facere, quæ potest dominus, & contrahere, & alienare, conf. 205. nu. 8.
- Tutor solus** potest repudiare bonorum possessionem cum autoritate Iudicis, etiam quando pupillus est maior infante, consilio 205. nu. 9.
- Tutor solus** potest iudicium suscipere, etiam quando pupillus est maior infante: aut pupillus ipse cum tutoris autoritate, & datur electio tutori, conf. 205. nu. 11.
- Tutor solus** si non posset contrahere, & alia præiudicialia facere frustra requireretur præsentia pupilli in quibusdam casibus: puta quando tractatur de hereditate adeunda, uel repudianda, conf. 205. nu. 12.
- Tutor.** Pupillus sine tutore quomodo possit iuramentum deferre: & quod etiam tutor solus id possit, & etiam alienare, conf. 205. nume. 14.
- Tutorem** solam non posse distrahere, & cetera facere, quæ sunt facienda, an id uelint quadam glo. & Doctores, consilio 205. numero 15.
- Tutores** soli si per se ipsos possunt negotia gerere, an frustratorij sint tituli de auto. tut. conf. 205. nu. 16.
- Tutores** decet adducere pupillos non amplius infantes præsentibus his, quæ faciunt: non tamen negatur, & quin soli sine eis possint expedire, conf. 205. nu. 17.
- Tutoris** absque autoritate multa potest facere pupillus legitimè, conf. 205. nu. 18.
- Tutor.** De opinione Angeli Aretini, & de tex. in l. tutor. ff. de bon. poss. & cur tutor non possit repudiare bonorum possessionem: & quod repudiatio sit donatio: & quod tutores non possint donare, quantumcumque habeant liberam, consilio 205. numero 19.
- Tutor solus** non potest repudiare, potest tamen cum autoritate Iudicis, sicut potest facere quamlibet alienationem, & cum decreti interpositione, conf. 205. nu. 20.
- Tutor.** De Socino, quod locus fuerit incidenter, & sine consideratione: & quod in aditione hereditatis iura multum considerent, & requirant uoluntatem pupilli, quando potest haberi, conf. 205. nu. 21. & de responsio ad consilium quoddam Cornei, uide ibidem nu. 22.
- Tutor solus** potest alienare sine præsentia pupilli, scilicet seruatis seruandis, & ualeat alienatio, quando interuenit decretum Iudicis cum causæ cognitione: quod sufficit, consilio 205. numero 23.
- Tutor solus** sine præsentia pupilli potest alienare, cum decreto, etiam si pupillus sit maior infante, dummodo non dilapidet: & quibus rationibus: & nouæ etiam rationes, & iura adducuntur, conf. 205. nu. 38.
- Tutor** loco domini habetur, & æquiparatur curatori, furiosi, qui etiam habetur loco domini: & potest alienare etiam immobilia cum decreto, & ex causa, conf. 205. nu. 43.
- Tutor** non potest remittere debitum pupilli gratis, & debitum liquidum, quia esset dissipare, conf. 205. nu. 45.
- Tutor** non potest sine decreto prædium pupilli distrahere, uel obligare, conf. 205. nu. 47.
- Tutor** non potest donare, conf. 205. nu. 53.
- Tutores** si fecerunt uenditiones, non debemus esse faciles in eis rescindendis: alioqui nullus contrahet cum eis, etiam si uile sit pupillo: nisi manifesta fraus, & circumscriptio appareat, conf. 205. nu. 36.
- Tutor** si legitimè fecit alienationem, rescindi non potest per pupillum, & quæ sit ratio, & administratio pertinet ad tutorem quod ad omnia respicientia utilitatem patrimonij, consilio 205. nume. 44.
- Tutor** uigentibus creditoribus potest rem pupillarem bona fide vendere, etiam immobilem, etiam quod eius pupillus non sit infans, conf. 205. nu. 39.
- Tutor solus** nomine impuberis potest uendere, & appellatione impuberum communiter quos intelligamus, consilio 205. nume. 40.
- Tutor solus** potest facere nouationem, & nouatio censetur in effectu alienatio conf. 205. nu. 41.
- Tutor.** Minores restituuntur in integrum contra distractiones, & alios contractus factos per tutores, uel curatores, uide supra, Restitutio in integrum.
- Tutor solus** potest deferre iuramentum, etiam si sit tutor illius, qui est maior infante, conf. 205. nu. 50.
- Tutor** potest facere transactionem, & compromissum, & facere transactionem, uel compromissum, censetur species alienationis, conf. 205. nu. 52.
- Tutor** infantis sicut potest alienare, ita etiam tutor impuberis, conf. 205. nu. 54.
- Tutor.** Præsentia pupilli requiritur aliquibus casibus specialibus, ueluti in adeunda, uel repudianda hereditate, & quæ sit ratio, & mens Doctorum, conf. 305. nu. 55.
- Tutor.** Responsionem ad obiecta, & an iura semper dirigant uerba ad ipsos minores, quibus tutores præsent autoritatem, uide conf. 205. nu. 56.
- Tutor solus** an possit suscipere iudicium, uel unà cum pupillo, cui autoritatem præstat, & de intelligentia tex. in l. 1. §. 1. ff. de admi. tut. conf. 205. nu. 57.
- Tutor.** Præsentia pupilli requiritur solum, quando tractatur de hereditate adeunda, uel repudianda, siue delata sit directio, siue per fideicommissum, conf. 205. nu. 58.
- Tutor solus** sine præsentia pupilli an possit repudiare bonorum possessionem, conf. 205. nu. 59.
- Tutores,** uel curatores non possunt constituere procuratorem ad iudicium, sed duntaxat actorem: siue sint tutores infantis siue maioris infantis: & an debeat interuenire persona pupilli, conf. 205. nu. 60.
- Tutor** quod possit solus vendere, habuerunt Doctores pro expedito, & nulla est disputatio inter eos, consilio 205. numero 64.
- Tutor** an habeat administrationem cum libera, cum limitatione scilicet si interueniat præsentia pupilli, quod non, conf. 205. nume. 67.
- Tutor** sicut potest deferre iuramentum, ita etiam potest alienare immobilia, sicut procurator cum libera: & declaratur mens Iasoni, conf. 205. nu. 69.
- Tutor.** Solemnitates debent saltem enuntiari in instrumento alienationis rerum minoris factæ per tutorem: & solemnitas consistit

- Tutorem suspectum remouendi causa latissime patet: & consistit non solum in causis extrinsecis, & manifestis, sed plerumque in causis aliquo respectu occultis: & quomodo: & quibus, consil. 580. nu. 16.**
- Tutorum excusationis cause sunt meri iuris positiui, & manifeste semper: ueluti propter numerum liberorum tutoris: uel quia administrat res fisci: uel quia abest causa reipublice: uel quia habet dignitatem cum iurisdictione: uel exercet alias tutelas: uel ualetudinaris: uel inimicus: uel senex: uel miles: uel grammaticus: uel rhetor: uel medicus: & huiusmodi, consilio 580. nume. 17.**
- Et ideo non est mitum, si quando agitur de remouendo tutore suspecto, conceditur aliquod arbitrio Iudicis, cum non possit lex omnia omnino comprehendere: non autem quando agitur de excusando tutore. d. consil. 580. nu. 18.**
- Tutoribus de excusandis quando agitur, nihil penitus est commissum arbitrio Iudicis: sed debet militare aliqua ex causis expressis a iure: nec est in arbitrio Iudicis admittere excusationem ob aliquam aliam causam: nec secundum Ang. Aret. reperitur lex probans, quod id sit commissum arbitrio Iudicis, consil. 580. num. 19.**
- Tutorum, uel curatorum excusatio quod non sit in arbitrio Iudicis: & non solum uitiatur decretum Iudicis, si causa excusationis fuerit falsa: sed etiam si fuerit iniusta: & rescinditur decretum Iudicis, tanquam iniustum, interpositum super excusatione tutoris sine legitima causa, consil. 580. nu. 21.**
- Tutor. Titulus si tut. uel curat. fals. allegat. rescindens decretum Iudicis iniustum super excusationibus tutorum, procedit non solum si falsa fuerit causa allegata, sed etiam si fuerit uera, sed iniusta, consil. 580. nu. 22.**
- Tutor. Fundamentum irrefragabile in casu, de quo in consilio, quod actus remouendi illos tutores testamentarios, fuerit nulliter gestus: & uide responsum ad adducta in principio consilij: & quod casus predictus, de quo in consilio, debeat applicari ad materiam excusandi tutoris, non autem ad materiam suspecti tutoris, consil. 580. nu. 23.**
- Tutor testamentarius non potuit remoueri legitime a tutela, quod non solum non probauit, sed nec etiam allegauit aliquam ex causis, quibus solent tutores se excusare: & multo minus id potuit facere post iam susceptam tutelam, & administrationem aliquot annis: quia tali casu difficilius admittitur excusatio, consil. 580. nu. 24.**
- Et quicquid actum fuit, iniuste, & inualide fuit actum: & ipsum decretum Iudicis pariter iniustum, & inualidum. d. consil. 580. nume. 25.**
- Tutor. Textus in l. 3. si tutor inimicus. ff. de susp. tut. & in l. haec enim cause, eod. tit. pertinent ad suspectos tutores, & qui inuiti, & tanquam male se gerentes remouentur: non autem ad eos, qui uolentes, & affectantes impetrauerunt se remoueri, consil. 580. nu. 26.**
- Tutor si fuit remotus cum expressione cause, uidelicet quod iam expediebat pupillo, an causa haec sit sufficiens ad excusandum tutorem, etiam quod casus applicetur ad materiam excusandi tutoris: & sufficiens, ut licuerit recedere a uoluntate testatoris: quod non, consil. 580. nu. 27.**
- Tutorem suspectum remouendi cause quauis tendant ad utilitatem pupilli, & ab ea deducantur, non tamen id dici potest de causis excusantibus tutores: quia ut plurimum respiciunt utilitatem se excusantium, uel alterius personae, & non utilitatem pupillorum, consil. 580. nu. 28.**
- Tutor. Narratio, & assertio inter contrahentes, uidelicet facta inter tutores ueteres remotos, & tutores nouos, quod actus cedebat in utilitatem pupilli, nullam penitus meretur fidem, tanquam facta inter personas suspectas, & concordantes inter se, ut illi recederent, & isti ingrederentur, consilio 580. numero uigesimo nono.**
- Tutor quando affectat se remoueri, presumitur de facili fraus, consil. 580. nu. 31.**
- Et quid si interuenit etiam mater pupilli, & alij interuenerunt, qui omnes afferuerunt, quod actus cedebat in utilitatem pupilli: & quando id non reuenit. d. consil. 580. nu. 32.**
- Tutor. Textus in l. i. ubi pupil. educa. deb. scilicet de expressione cause cum interuentu matris pupilli, & propinquorum &c. procedit in casu, quo agebatur de leui prauiudicio: item quo non timebatur collusio: & quo gerebatur negotium principaliter per Iudicem, consil. 580. nu. 33.**
- Et notata in l. transacionem. C. de transac. solum tendunt ad praesumendum, quod non interuenerit metus. d. consilio 580. nume. 34.**
- Tutorem suspectum remouere dato quod sit arbitrium Iudicis ex aliqua alia iusta causa, quomodo id intelligatur: & quomodo possit remouere tutorem suspectum ex noua causa: & quae sint necessaria: & quod causa debeat esse similis aliarum causarum expressarum a iure: item quod talis causa non solum sit uera, & iusta, sed etiam exprimat per Iudicem, consil. 580. nu. 35. cum nu. seq. & nu. 41.**
- Tutorem suspectum ad remouendum cause expressae a iure quae admodum debent exprimi in decreto Iudicis, quando uitiatur aliqua earum: ita etiam est dicendum de causa, quam de nouo inuenit Iudex, & quae habetur pro inuenta a iure: ut subrogatum imitetur naturam sui principalis, consil. 580. nu. 42.**
- Tutorem suspectum ad remouendum non semper requiritur in decreto expressio cause continentis aliquod crimen: uidelicet quando agitur civiliter ad eum remouendum, & non criminaliter, quia potest agi utroque modo: & quando agitur civiliter, requiritur tamen expressio cause sufficientis, ut possit tutor remoueri: puta quod non diligenter administrat, consil. 580. nume. 43.**
- Tutor testamentarius ne remouetur, si concurrant multae prohibitiones & legis communis, & statuti, & testatoris, debent longe plus operari, quam si esset una tantum prohibitio: sicut quando concurrunt duae, uel plures rationes, consilio 580. numero 44.**
- Tutoribus testamentariis simpliciter datis lex solet multum confidere, quia praesumit testatorem pariter confidisse de eis, consil. 580. num. 45.**
- Tutor testamentarius non facile debet posse remoueri contra expressam uoluntatem testatoris: qui praesertim multis annis fuit expertus diligentiam, & fidelitatem ipsius &c. consilio 580. num. 46.**
- Tutor. A uoluntate testatoris de non remouendo tutore per eum dato, non est licitum recedere: & tunc solum receditur, quando uel constat, quod testator in consilio processit: uel quando aliquid ignorauit, quod si sciuisset, non dedisset uerisimiliter illum tutorem: uel quando aliquid noui euenit post mortem testatoris, consil. 580. nu. 48.**
- Tutor. Textus in l. si tutor nominatus. C. de excusa. tut. non procedit in casu, quo constat de malitia tutorum, qui affectauerunt se remoueri: item loquitur de tutoribus legitimis, uel datis, non autem procedit in testamentariis, dum disponit, quod tutor, qui se excusauit, & fuit absolutus decreto Iudicis a tutela, non teneretur &c. consil. 580. nu. 53.**
- Item procedit ante ceptam administrationem: & male ibi glossa uult illum tex. procedere, etiam si iniuste fuerit tutor absolutus. d. consil. 580. nu. 54.**
- Tutor. Textus in l. decreto. ff. de susp. tuto. debet intelligi de iusto decreto, id est, de habente iustam causam: & pertinet ad materiam tutoris suspecti, consil. 580. nu. 55.**
- Tutores testamentarij, qui non bene, & legitime, se male fuerunt remoti a tutela, & nulliter, ut supra, an teneantur reddere rationem administrationis ac si gessissent tutelam, a tempore, quo se remouerunt: an uero solum teneantur ad interesse: & quod teneantur ad reddendam rationem, & ad omnia praecise ac si re uera administrassent: & quod ad eos pertineat periculum administrationis, consil. 580. nu. 56.**
- Tutorem administrasse, uel debuisse administrare, equiparantur, consil. 580. nu. 57.**
- Tutor, & quilibet alius administrator rei alienae, tenetur reddere rationem administrationis: & qui male eam reddidit, tenetur iterum reddere: & multo magis qui non reddidit eam, sed dixit se reddidisse, tenetur de integro ad rationem reddendam, consil. 597. nu. 1.**
- Et quanto plures habet liberationes, tantomagis fit suspectus, cum sint actus insoliti. d. consil. 597. nu. 2.**
- Tutor. De liberatione minoris cum iuramento facta fideiussori tutoris sui, uide in consil. 328.**
- Tutor. An contra fideiussores tutorum, uel curatorum possit agi ad reddendam rationem tutelae, uel curae, uide in consilio 328.**
- Tutorum, uel curatorum fideiussores non tenentur ad reddendam rationem: sed duntaxat tenentur ad illud, in quod condemnantur tutores, uel curatores, consilio 328. numero 1. & numero 45.**
- Tutorum, uel curatorum fideiussores, non reperiuntur iure cautum, quod teneantur ad reddendam rationem tutelae, uel curae: sed duntaxat tenentur ad illud, in quod condemnantur tutores, uel curatores, consil. 328. nu. 45.**
- Tutoris fideiussor an teneatur ad reddendam rationem tutelae, si uerba instrumenti continentis dationem tutelae, & fideiussionem cum uerbis amplissimis, ita uideantur denotare, & ex quibus appareat fideiussorem fideiussisse in omnibus, & singulis, quae promissit tutor: quod non, consilio 328. numero 48. cum numero seq.**
- Tutorum, uel curatorum fideiussores non possunt ullo modo conueniri ad reddendam rationem tutelae, uel curae, etiam si se obligauerint: & hoc noua, & in conuincibili ratione demonstratur, consil. 328. nu. 49.**
- Tutor. Exceptio si respiciat merita rei, tunc competit etiam fideiussoribus: puta quod tutor est liberatus, & eius hereditas, consil. 328. nu. 10. & uide supra, Fideiussor.**
- Tutori si quis succedat, non potest molestare eius fideiussorem, uide supra, Fideiussor.**

Tutoribus facta liberatio etiam cum iuramento irritatur per statutum Placentiæ: & an ualeat tale statutum, confilio 328. numero 20. & 21.
Tutor. Statutum prohibens liberationem tutoris, non debet trahi ad eius fideiussores, confilio 328. num. 22. & supra, Statutum.
Tutor. Liberatio, quæ fit tutoribus, & liberatio, quæ fit eorum fideiussores, quam rationem diuerſitatis habeant: & liberatis fideiussores, non sunt liberati tutores: secus è conuerso &c. c. 66. fil. 328. num. 23. cum au. seq.
Tutor. Dispositio super tutoribus, non trahitur ad eorum fideiussores, conf. 328. nu. 28.
Tutor. Statutum prohibens mulieres obligari, uel contrahere certis casibus, non comprehendit contractum liberationis per mulierem factæ tutori suo &c. uide supra, Statutum.
Tutor. Hæres si quis sit matris sue, quæ fuit tutrix, exintæ sunt, seu confusæ, & factæ inutiles omnes actiones, quæ prius ipsi filio heredi competeabant contra matrem, & eius bona occasione tutelæ, conf. 328. nu. 9. & nu. 65.
Tutorum, uel curatorum fideiussores non tenentur, nisi prius tutor, uel curator sit condemnatus, conf. 328. nu. 52.
Tutor. Verba illa, quæ solent apponi in promissione fideiussores, uidelicet, & in predictis omnibus, & singulis promissit, & fideiussit &c. quomodo debeant intelligi in casu, quando quis fideiussit pro tutore, conf. 328. nu. 56.
Tutor. Textus in l. i. C. de fideiussur. quod sit electio agendi cum tutoribus, & curatoribus, uel cum eorum fideiussores, quomodo debeat intelligi, uidelicet quod prius constare debeat de debito ipso tutorum, uel curatorum, conf. 328. nu. 59.
Tutor. De debito tutorum, uel curatorum potest constare altero de duobus modis, conf. 328. nu. 60.
Tutor. Ex duobus tutoribus, uel alijs principaliter obligatis, potest ille, qui non administrat, obijcere, quod prius conueniatur alius, qui administrat, conf. 328. nu. 82.
Tutores, uel curatores multi si sint, & unus tantum administrat, non possunt alij conueniri, nisi prius ille excutatur, & reddat rationem: & alij tenentur in subsidium, confilio 328. numero 51.
Tutori nihil est imputandum, si non confecit inuentarium, quando testator expressè ita disposuit, prohibendo ne fieret, confilio 369. nu. 1. & conf. 518. nu. 4. & 5. ubi quod nõ liberat à dolo, sed à penis iuris &c.
Tutor tenetur ad reddendam rationem tutelæ gestæ post testamentum, non obstante quacunque dispositione testatoris in contrarium: & tenebitur ad restituendum, uel persoluedum, quicquid ex bonis pupilli, uel adulti habet, seu habuit, & quousque modo consecutus est: & duntaxat censetur sublata serupulosa inquisitio, conf. 369. num. 2.
Quod procedit, etiam si testator grauasset heredem ad soluendum pro tutore, quia tale legatum non ualeat, cum censetur contra bonos mores, tanquam præstans materiam delinquendi, & est communis opinio, & tale legatum duntaxat continebit illud, in quod esset tutor condemnandus ex negligentia, d. conf. 369. nu. 3.
Tutor. Quando aliquid ex tutoribus tantum administrant, ita uolente testatore, quid teneantur facere, & ostendere alijs tutoribus in sua administratione, & quod inter sit aliorum tutorum, ut illi, qui administrant, non male se habeant, quia isti pro facto illorum teneantur erga heredes, conf. 401. nu. 3.
Tutores, etiam dum administrant, teneri sepius ad reddendam rationem, hæc decisio Bar. generalis quomodo ad reducenda, & declaranda, conf. 401. nu. 4. cum nu. precedenti.
Tutores, & curatores an teneantur reddere rationem præcisam, & perfectam alienius certæ speciei, uel partis eorum administrationis, ante finitum tempus administrationis, confilio 401. numero 2.
Tutores, & curatores cessare debent, stante patre idoneo, confilio 288. num. 9.
Tutor. Pater si uult litigare cum filiis, debent interim manere tutores, & curatores alias dati filijs &c. uide supra, Pater.
Tutor. Cessante causa, propter quam dati fuerunt tutores, & curatores, cessat ipso iure tutela, & cura, scilicet quando notorium, seu liquidum est, talem causam cessare, alioqui necessaria est declaratio Iudicis, conf. 288. nu. 10.
Tutor quis esse non potest nepotis sui, cum quo habet bona communia pro indiuiso, & hoc est communiter approbatum, præsertim quando communio non est vnus fundi, sed totius patrimonij, uel maioris partis, & quæ sit ratio, conf. 476. num. 18.
Et quid si de facto suscepit tutelam, an sit obligatus personaliter, & per hypothecam, ut uerus tutor. d. confilio 476. numero 18.
Tutores, & curatores, finito Officio, non tenentur de euictione, etiam quod simpliciter promissierint de euictione, conf. 12. nu. 9. & supra, Euictio.
Tutor, uide etiam supra, Curator.
Tutor, secundum subiectam materiam non denotat dominiũ, sed usum, & possessionem, conf. 769. nu. 97.

VALENTIANÆ oppidum an sit subiectum Ciuitati Papiæ, & an sit de eius Comitatu, & an habeat æstimum separatum, & ad quem pertineat reformatio æstimi Valentini, & de hac materia, uide in conf. 111. per totum.
Valentianæ oppidum fuit alias uenditum Papiensibus, uide in confilio 112.
VALTIA quando fuit deposita apud hospitem &c. & quod difficilis sit probationis certa summa eorum, quæ erant in boytis, seu Valijs, & quod sit casus, qui deciditur per iuramentum in litem, conf. 731. nu. 7.
VALOR rei quomodo probetur, & quomodo testes debeant deponere, & de valore, uide supra, Aestimatio, ubi posui.
VARIATIO, VARIETAS. Variatio etiam allegando contraria admittitur inter easdem personas in diuersa instantia, & quando allegans contraria fuit uictus in prima instantia, conf. 9. numero 25. Quod amplia, & declara, ut ibidem numero 26. 27. & 28.
Variatio si admittatur, an habenda sit ratio expensarum: & quando, conf. 9. nu. 41.
Variare an liceat in executiuis, uide supra, Executio.
Varietas. Ex uarietate locorum uariantur contractus, & ceteri actus hominum: & quod hic est licitum, alibi censetur illicitum: & quod hic est planum, & notum, alibi est disputabile, confilio 209. nu. 18.
Varietas uerborum facit aliquando uariare decissionem, confilio 790. nu. 14.
Varius non auditur: & conueniet nulli, qui secum dissidet ipse, conf. 299. nu. 6.
Varietas, uariis, uide etiam supra, Contrarietas.
VASALLVS. Vasalli Comitum, & Baronum tenentur domino suis obedire, conf. 172. nu. 5.
Vasalli an censeantur etiam uenditi, uendito Castro per Baronem, qui habet Vasallos sub se, conf. 172. nu. 6.
Vasallus, seu Feudatarius, uide supra, Feudatarius.
VERTAS annorum præceditum quando dicatur, uide supra, Sterilitas.
VECTIGAL. An possit imponi noua uectigalia, seu datia, uide in conf. 186.
Vectigal, seu datum nouum imponi non potest per eum, qui non sit princeps: & solum conceditur, quando tantum tempus effluxit, de quo non est memoria in contrarium: si uero modicum tempus effluxit, potest de nouo contradici per subditos, conf. 186. nu. 30.
Veetigal, seu datum, & mercatum super territorio alieno quis potest habere consentiente domino, conf. 188. nu. 12.
Veetigalis, seu datij ius quando censeatur uenditum, etiam pro augmento futuro, & ita censeatur uenditum sine limitatione pro tanto, quantum est, uel erit: & additamentum pertinet ad eum, apud quem est datum, conf. 188. nu. 19.
Veetigalia, seu datum imbotaturæ, non possunt transire, nisi ad primi acquiræis descendentes per lineam masculinam masculos &c. secundum nouas Constitutiones Mediolani, conf. 604. numero 1.
Veetigalia, seu omnia, quæ sunt de uectigalibus, in quo habeant naturam feudorum, uide supra, Feudum.
Veetigal, uide etiam supra, Datum, & supra, Gabella.
VEDASCHT Vallis an censeatur libera, & immediatè subiecta principi tantum: an uero subiecta feudatario, & comprehensa in priuilegio infeudationis factæ de tota Plebe Traualia, uide in conf. 222.
VEL de natura huius dictionis est denotare modicam differentiam, & distinguere uerba, & res coniungere, conf. 163. nu. 37.
Vel circa, uide supra, Circa.
VENDITIO. Vendi potest etiam res aliena: & satis est, quod de facto id potest euenire, quod uendatur, conf. 112. nu. 1.
Vendere, seu alienare quilibet potest non solum bona sua prohibita alienari, sed etiam bona aliena penitus: & potest emporagere cum effectu ex tali contractu: & solum conceditur uero domino reuocare talem alienationem, confilio 520. numero 6.
Vendito fundo, an censeantur etiam uenditi fructus pendentes, etiam pro parte coloni: & an fructus ciuiles, id est pensiones pecuniariæ, uide in conf. 133. & an censeantur etiam uendita semina mutata colono, uide ibi in mea additione.
Vendito fundo, censentur uenditi fructus pendentes, etiam pro parte coloni: & quæ sit ratio, conf. 138. numero 1. & limita, ut ibidem nu. 7.
Venditionem, seu alienationem fundi sequuntur fructus, tanquam una, & eadem res, & censentur esse pars fundi, confilio 138. numero 2.
Vendito fundo, transeunt in emptorem etiam fructus ciuiles id est, pensiones pecuniariæ, quæ soluuntur pro fructibus naturalibus, uel industrialibus, non solum à tempore factæ uenditionis, sed etiam pro tempore ante uenditionem: &

Index D. Vinc. Annibaldi. In omnia

- antequam pensio sit percepta, æquiparatur fructibus pendenti-
bus, conf. 138. nu. 5.
- Vendito fundo, colonus partiarius habet actionem aduersus uen-
ditorem ad suum interesse, conf. 138. nu. 6.
- Vendito fundo, quod censentur uenditi fructus pendentes, etiã
pro parte coloni: hæc decisio Romani procedit, si emptor igno-
rabat colonum, non autem si sciebat: & an sit uerum: & quo-
modo procedat, declaratur optimè, conf. 138. nu. 7. 8. & 9.
- Et quod procedat solum, quando alius ultra uenditorem habet
ius in re. d. conf. 138. nu. 8.
- Item quod non procedit in qualicunque notitia de colono: sed
est opus, quod emptor certificatus fuerit ab ipso uenditore, &
quod mentio de qualitate rei facta fuerit in contractu. d. conf.
138. nu. 9.
- Venditio censetur facta de re cum sua qualitate per tacitum cõ-
sensum utriusque partis, quando de qualitate rei facta est men-
tio in contractu, conf. 138. nu. 10.
- Vendito fundo, quod censentur uenditi fructus pendentes, etiam
pro parte coloni: hæc decisio Romani etiam procedit, quando
nihil dictum est de fructibus: si uerò expressè etiam uenditi
sunt fructus, tunc indistinctè censetur etiam uendita pars colo-
ni, conf. 138. nu. 11.
- Venditio fundi cõprehendit etiam fructus pro parte coloni, quan-
do dictum fuit, quod uendebantur omnes fructus: quia dictio
omnes, facit quod comprehendatur etiam pars alterius, confil.
138. nu. 12. & nu. 23.
- Vendens fructus syluæ ceduæ, non censetur uendere ligna incisa
ibi existentia: secus si vendat omnes fructus, confilio 138. nu-
mero 13.
- Venditio, seu alienatio rei facta simpliciter, non comprehendit
partem alterius, nisi sit dictum, quod alienatur omnis, seu tota
illa res, conf. 138. nu. 23. & nu. 12.
- Venditionis contractus ex uarietate personarum plus transfert in
emptorem, quam esset apud uenditorem, & aliquando minus,
conf. 138. nu. 11.
- Vendito fundo, ueniunt fructus omnes pendentes, etiam pro par-
te coloni, uide etiam supra, Fructus.
- Vendens fundum nouo auctori, censetur uendidisse omnes fructus,
etiam pro parte coloni: & multo magis conseruatur ueteri do-
mino ius fructuum etiam pro parte coloni in casu, quo etiam
conseruatur ius ad ipsum fundum, ut in confilio, confilio 500.
numero 6.
- Venditio si fiat de datio tabernæ alicuius loci, an censetur uen-
ditum datium tabernæ totius territorij illius loci, uide supra,
Dadium.
- Venditio. Quand dubitatur, utrum plus, uel minus ueniat in uen-
ditionem, iudicandum est in dubio censi uenditum totum
ius, quod venditor habebat, conf. 243. nu. 9.
- Venditio dubia debet declarari ex qualitate personæ uendentis,
& personæ ementis, & ex qualitate ipsius rei uendite, conf. 243.
num. 10.
- Venditionis contractus in dubio debet interpretari contra uendi-
torem, conf. 243. nu. 14.
- Venditione facta, an omnes actiones reales, & personales, & om-
nia iura uenditoris censentur translata in emptorem: & an
censetur facta cessio de omnibus usque ab initio, uel an de no-
uo possit fieri translatio, & cessio: & an ius superueniens uendi-
tori prosit emptori, uide in conf. 265.
- Venditione, seu datione in solutum facta, solet per eam omne ius
uenditoris transferri in emptorem: & apud emptorem futura
est res perinde ac si apud uenditorem mansisset, confilio 265.
numero 1.
- Venditio. Talis est natura alienationis, maximè quæ sit per uen-
ditionem, uel per dationem in solutum, quod transeunt actio-
nes sine cessione, ubi alias non transirent, conf. 265. nu. 2.
- Venditio. Sententia, & acta facta cum uenditore, quando faciant
ius etiam quod ad emptorem, uide supra, Sententia.
- Venditori ius de nouo superueniens, ex causa tamen, quæ retro
trahitur, prodest emptori: & multo magis debet in eum trans-
ire ius, quod non est nouum, sed quod declaratur fuisse ab ini-
tio, conf. 265. nu. 10.
- Venditio. An apud uenditorè remaneat adhuc aliquod ius, quod
possit postea cedi, uide supra, Cessio.
- Venditio bonorum cum promissione aquarum si facta fuit, an, &
quomodo teneatur uenditor ad interesse propter aquas pro-
missas, quæ deficiunt, uide in conf. 268. & supra, Aqua.
- Venditor si habet facultatem præstandi rem promissam, debet
eam omnino præstare: si uerò eam non habet, liberatur præ-
stando interesse: & est magis communis, conf. 268. nu. 2. & su-
pra, Interesse.
- Venditor ad quod interesse teneatur erga emptorem, si non det
aquas promissas pro bonis: & quod sit in electione emptoris,
utram uelit pretium, seu interesse singulare, scilicet in calibus,
quibus est conueniunt de pretio rei, quæ reperitur deficere, uel
interesse commune, conf. 268. nu. 3.
- Venditionis in contractu solet versari triplex perfectio, conf. 279. n. 6.
- Venditio. De interpretatione cuiusdam contractus uenditionis:
an censentur etiam cum uenditione bonorum fuisse uenditæ
quædam aquæ ad irrigandum bona: præsertim si in instrumento
uenditionis fiat mentio generaliter de aquis pertinentibus ad
bona, uide in conf. 289. & supra, Aqua.
- Venditionibus in interpretandis potissimum inditum est ipsa
quantitas pretij, uidelicet quid sub eis comprehendatur, conf.
289. nu. 1.
- Venditio bonorum an comprehendat aquas, si accessorie ad bo-
na dictum fuit, item de aquis, & iuribus aquarum dictis bonis
pertinentibus, & spectantibus, seu obligatis &c. conf. 289. nu. 7.
& supra, Aqua.
- Venditione facta alicui, & non tradita possessione, neque domi-
nio, habet emptor ius agendi ex contractu uenditionis contra
uenditorem: & ultima alia uenditio facta eidem non dat no-
uum ius, sed est confirmatio primæ, etiam si contineat aliquid
plus, quia censetur continere ea in executionem primæ, confil.
292. nu. 8.
- Venditione facta, & non translata possessione, nec dominio, po-
test emptor agere personaliter contra uenditorem ad traden-
dum, conf. 292. nu. 20.
- Venditio est nullius momenti, si quis emit rem, quæ iam erat sua,
conf. 292. nu. 26.
- Venditio an habeat plenum effectum, si fiat in præsentia rei, quæ
venditur, conf. 292. nu. 30.
- Venditionis natura, simpliciter loquendo, non est transferre pos-
sessionem, nisi exprimatur, conf. 292. nu. 35.
- Vendita domo, an ueniant accessoria, & domus parua, quæ est cõ-
tigua, uide supra, Domus.
- Venditio. De contractu uenditionis, in quo non fuit expressum
certum pretium: & quomodo uenditor excludatur a bonis, ui-
de in conf. 317.
- Venditio bonorum facta alicui demonstrat uoluntatem uendito-
ris abdicandi a se bona, & transferendi in emptorem: solus ta-
men contractus uenditionis non sufficit, si in eo non fuit expres-
sum certum pretium, sine quo non potest esse uenditio: sed iun-
gitur contractus inuestituræ subsecutus de eisdem bonis præ-
sente uenditore &c. ut in confilio, conf. 317. nu. 1.
- Venditio. Natura illorum uerborum, integra, atque imminuta
&c. est comprehendere omnia, quæ uendens, seu alienans ibi
habebat, quanuis sint penitus separata, & diuersæ naturæ, conf.
322. nu. 19. & nu. 33.
- Venditio, seu alienatio debet in dubio interpretari, ut sit facta de
toto, & pleno iure alienantis, seu uendentis, confilio 322. nu-
mero 22.
- Vendita bona transeunt simpliciter cum suo onere, suisque qua-
litatibus, conf. 486. nu. 7.
- Venditio non facit dominum sine traditione, confilio 727. nu-
mero 17.
- Venditor an cogi possit præcisè ad tradendum rem, an uerò libe-
retur soluendo interesse: & quando: & an cogatur redimere, si
alij uendidit, conf. 729. nu. 15.
- Venditio. An in uenditione res non nominata in uenditione sub-
intelligatur: quod non, conf. 740. nu. 15.
- Venditio absoluta an dicatur, quando post terminum quis accepit
possessionem bonorum in casu, quo quis erat obligatus uende-
re, seu dare, tradere, & assignare proprietates, obligando bona,
si certo termino non restitueret pecunias &c. non autem dica-
tur pignus, uel hypotheca, ut scilicet fructus imputentur in for-
tem, uide in conf. 81.
- Vedere, & tradere qui tenebatur, si tradidit, sequitur, quod etiam
uendiderit: quia solo consensu expressio, uel tacito uendito ce-
lebratur, conf. 781. nu. 2.
- Venditio. Traditio tanquam consecutiuum uenditionis arguit
emptionem, & sic titulum præcessisse, confilio 781. nume-
ro tertio.
- Veditio eo ipso celebrata uidetur, si promitto tibi istam rem pro
tanto pretio, conf. 781. nu. 5.
- Venditio. Patientia an arguat consensum ad uendendum, an po-
tius ad pignus: & quod ad uendendum, ex quo de eo actum erat,
conf. 781. nu. 6.
- Venditio. Tempore promissionis de uendendo infra decem annos
si facta fuit traditio, non potest uideri facta in executione uen-
ditionis, conf. 781. nu. 10.
- Sed si fuit acquisita possessio tempore, quo etiam uenditio fieri
debit, uidetur actum, ut uenditio præcederet, & satis censetur
facta uenditio. d. conf. 781. nu. 10.
- Venditio, & emptio in dubio præsumitur, ubicunque aliquid tras-
fertur in alium, constituto pretio, confil. 81. num. 47. & confil.
543. nu. 2.
- Venditio. Pactum cessionis, uel aliud, appositum in uenditione,
censetur pars pretij, conf. 139. nu. 25.
- Venditio. Plures conuentiones uicissim se respicientes, appositæ
in instrumento uenditionis, habentur loco pretij una uelut
aliæ, & iudicantur, non singule per se, sed habito respectu ad
alias, conf. 173. nu. 4.

- Venditori facta liberatio** aliquando est loco pretij uenditionis, consil. 317. nu. 3.
- Venditionis ad substantiam**, satis est, quod pretium certificetur, licet solvatur non in pecunia numerata, sed in alia re, consilio 173. nu. 6.
- Venditionis contractus est nullus**, si collatum fuit pretium in arbitrium tertij, & ille, ad quem hoc pertinebat, nunquam declarauerit, & sit mortuus; & quid si res non sit integra, an sit recurrendum tunc ad arbitrium boni iuris: & an sit uera opinio Pauli de Cast. quod totus contractus sustineatur: & cui incumbat onus probandi contractum non esse integrum, consil. 251. numero 34.
- Venditio**. Obligatio de uendendo si fuit coarctata ad certum tempus, lapso eo tempore, & non facta uenditione, censetur liberatus promissor de uendendo, consil. 435. nu. 1.
- Vendendi pactum intra certum tempus conuertitur in liberationem**, lapso eo tempore, & non tenetur amplius ille ad uendum: quæ conclusio non habet difficultatem præsertim quando lapsum est non modicum tempus, consil. 435. nu. 3.
- Venditio**. Pacto pacto, seu promissione de uendendo intra certum tempus, an uterque censetur correspectiue obligatus, ille ad uendum, & alter ad emendum: & quod unus tantum obligetur, consil. 435. nu. 4.
- Venditio**. Pactum quod quis teneatur postea uendere bona aliqui, non est uenditio, sed promissio de uendendo: & solum obligat eum, qui ita promissit, non autem obligat illum ad præcisè emendum, consil. 593. nu. 3.
- Venditio quando est facta sub conditione**: & de promissione de uendendo, quando non liceat ab ea recedere, uide in consil. 681.
- Venditio potest fieri sub conditione**, & eueniente conditione, censetur facta in præteritum: & quicquid potest fieri purè &c. consil. 681. nu. 1.
- Venditio**. Si maior pars pretij fuerat soluta usque ab initio, quando facta fuit promissio de uendendo, ita quod res non est integra, quia deuentum ad numerationem pretij, non uidetur esse in simplici promissione de uendendo, a qua liceat recedere, consil. 681. nu. 3.
- Venditio frumento**, constituto pretio pro singulis faccis, & dicto, quod tali die emptor solueret pretium, & acciperet frumentum: si emptor fuit in mora, quia non soluit tempore conuento, an uenditor possit recedere a contractu: & an uenditio facta ad mensuram sit perfecta ante mensurationem: & an emptor possit agere ad interesse contra uenditorem nolentem tunc tradere: & an uenditor cogi possit præcisè ad tradendum frumentum, an uero possit soluere interesse, uide in consil. 729. & supra, Frumentum, & supra, Mensura.
- Venditio deficit**, deficiente conditione uenditionis, consil. 729. numero 2.
- Venditio quod deficit** deficiente conditione uenditionis, quomodo id intelligatur, an quod ad periculum, an uero uenditio sit omnino nulla: & de intelligentia text. in l. necessario in princip. ff. de peric. & commo. rei uend. consil. 729. nu. 9.
- Venditio, uel emptio quod sit nulla**, uel quod periculum rei spectet ad uenditorem, idem est dicere, consilio 729. numero decimo.
- Venditor tenetur de dolo malo etiam post diem præstitutum**, consil. 729. nu. 5.
- Venditio**. Quando pro multis causis fuit assignata una tantum summa pecuniæ, & sic unicum pretium, actus est omnino indiuiduus: & uenditio facta de duobus seruis uno tantum pretio uitiatur in utroque si in altero non consistat uenditio, & censetur unicus actus ex uoluntate partium: & qua ratione, consil. 731. nu. 2.
- Et id procedit generaliter in quibuscunque contractibus**, quando res multe respectu unius pretij nominantur, unicus censetur, & indiuiduus actus. d. consil. 731. nu. 3.
- Venditio fructuum**, qui extans in horreis, si facta fuit: & quando committatur mora &c. uide supra, Fructus, & supra, Mora.
- Venditio si facta sit ad mensuram** &c. uide supra, Mensura.
- Venditio rei de periculo quando agitur**, non sufficit scientia, sed requiritur expressa denuntiatio, consil. 182. nu. 3.
- Venditione rei facta**, an pactum resolutionum contractus censetur fuisse translatum in emptorem rei, & an habeat eisdem effectus, quos habebat apud uenditorem, uide in consil. 188. nu. 10. & supra, Emphyteosis.
- Venditionis in contractu si dictum fuit**, & si defecerit &c. cadat ab omni iure presentis uenditionis, & presens uenditio habeatur pro non facta &c. talia uerba significant contractum iam fuisse perfectum, sed posse resolui sub conditione: idem quando dicitur, quod res sit inepta, consil. 455. nu. 2.
- Venditio noua** quando non dicatur, licet dicatur, illam de nouo faciendo &c. & p. fiat interpretatio uerborum inculcatorum, ne pariant contradictionem, consil. 455. nu. 3.
- Venditio**. Pretium quando erat iam numeratum pro maiori parte, non dicitur res integra, cum uenditio non remanserit in partibus terminis consensus: & quot perfectiones habeat contractus uenditionis, consil. 455. nu. 4.
- Venditio si facta fuit cum clausula, seu pacto, uel conditione**, si de iure fieri poterat alienatio, ad quæ bona referri debeat talis conditio: & an ad bona prohibita alienari per testamentum, uel subiecta fideicommissio: quod nõ: sed solum ad emphiteotica, uel feudalia, uel similia, consil. 520. nu. 1. cum seq.
- Venditione facta cum conditione**, si de iure fieri poterat alienatio, & cum uerbis illis, si accedat consensus eorum, qui debent consentire &c. illa uerba, & conditio, non possunt referri ad prohibitionem alienationis factam per testatorem, consil. 520. numero 4.
- Venditio non censetur conditionalis**, etiam quod apposta sit illa clausula, seu conditio, si de iure fieri poterat alienatio, uel si de iure possum, & impunè: quia est conditio intrinseca, quæ est de natura actus, & non censetur facere contractum conditionalem absolute, & propriè, quia habet figuram conditionis, sed non uim, uel effectum, consil. 520. nu. 7. Et quo respectu tantum denotet, conditionem, ibidem.
- Venditionis contractus, seu titulus colligitur ex uerbis**, ut si dictum sit in instrumento, titulo cessionis, nomine uenditionis dedit, cessit &c. & dato quod non sit expressum nomen uenditionis, id tamen etiam tacitè intelligitur, quando interuenit certum pretium, & actum fuit de translatione iurium, & rerum, consil. 543. nu. 2.
- Venditionis pro contractu multo magis debet haberi aliquis actus**, postquam effectus rei, & denominatio ipsorum contrahentium conueniunt: & tunc procedit illud, quod dicitur, standum esse uerbis in dubio: & standum esse uerbis contractus, consilio 543. nu. 3.
- Venditionis contractus, & non locationis**, censetur esse contractus factus super fructibus aliquot annorum, quando fuit statutum unicum pretium: neque est tractandum de remissione, seu restituro, si impedimentum percipiendi fructus non prouenit facto uenditoris, consil. 613. nu. 5.
- Venditio**. De interpretatione cuiusdam uenditionis, & illorum uerborum transferens omne ius competens &c. & de uenditione inchoata certo modo, & specifico, & postea generaliter nominata, uel demonstrata &c. uide in consil. 129.
- Venditionis uerba**, quod omne ius competens &c. censetur translatum in emptorem, quomodo intelligantur, consil. 129. nu. 1.
- Venditio si inchoata est a certa, & specifica mensura, uel certa qualitate, uel demonstratione**, tunc non obstant generalis nominatione, uel demonstratione deinde subiecta, censetur facta uenditio secundum certam, & specificam demonstrationem præcedentem, consil. 129. nu. 2. & uide supra, Mensura.
- Venditio rei demonstratio potest probari etiam ex postfacto**, consil. 10. nu. 7. & uide supra, Confines.
- Venditio fundi**, cuius demonstratio fuit omissa, ualet, si probatur postea, de quo fundo senserint contrahentes, consil. 10. nu. 12. & uide supra, Confines.
- Venditionis in contractu uenit dolus lata culpa, & leuis**, consil. 3. nu. 8.
- Venditio**. An in uenditione, seu liberatione prædiorum, mensurentur etiam ripæ, & fossata, & ageres: & an electio sit, uenditoris, uel emptoris, in dandis prædijs &c. uide in consil. 151. & supra, Mensura.
- Venditoris est electio, seu facultas, dare de prædijs**, quæ uelit, nõ autem emptoris, consil. 151. nu. 4.
- Venditoris est electio**, & dato quod esset emptoris, non tamen potest ire per saltus capiendos partem unius fundi, & partem alterius: sed si debentur, puta mille perticæ terræ, debent capi ex finidjs, seu petijs terrarum integris, non habendo rationem magis unius perticæ, quam alterius, sed totius fundi simul: ut etiã sit in casu electionis, consil. 151. nu. 8.
- Venditoris licet sit electio**, non tamen potest compellere emptorem ad accipiendum diuersos fundos, qui non sint omnes sub cura eiusdem massarij, quando potest suppleri numerus ex alijs, qui sunt omnes sub cura unius, consil. 151. nu. 9.
- Venditio facta per minorem, seu de rebus minoris** &c. uide supra, Minor.
- Venditio**. De usuris, & interesse, quod debetur per emptorem uenditori loco fructuum, quando retinet rem, & pretium: & quid si emptor nullos fructus percepit, uide in consil. 193. & uide etiã supra, Interesse.
- Venditione facta**, emptor, qui nondum soluit pretium, licet non sit in aliqua perfidia, quia uenditor non implet aliquid ex parte sua, tenetur tamen ad usuram, si interim habuit rem uenditã: quæ non ueniunt ratione moræ, sed ex equitate loco fructuum & hoc interesse debetur omnino, dummodo res fuerit tradita, consil. 193. nu. 1. & seq.
- Venditione facta**, emptor si ab initio soluit partem pretij ratum, & ex interuallo soluat residuum, potest petere fructus antea perceptos pro rata illius pretij pro parte soluti ab initio, quamuis ab initio non impleuisset omnino contractum ex parte sua, consil. 193. nu. 2.

- Venditori an teneatur emptor ad usura, & interesse loco fructuū** propter pretium retentum, si nullos fructus percepit ex re vendita: & quomodo: & quid si uendita fuit sylua nondum cedua, consil. 193. nu. 4. & nu. 3.
- Venditio.** Ficta, seu interesse, uel usura ex re uendita quando sit licita, consil. 217. nu. 16.
- Venditio.** Res, & eius rei pretium, interpretatione iuris, & considerato effectu, censetur unica res: & iniquum est, quod aliquis fruatur re, & pretio, consil. 486. nu. 2.
- Venditor non potest uenditioni contrahere ex persona eius,** cui successit: & quid si sit ius nouum, quod superuenit post uenditionem: & quid si uenditor non tenetur de euictione, an possit contrahere: & quomodo procedat dispositio text. in l. cum uir. ff. de usufructu. consil. 376. nu. 1.
- Venditio si fuit ipso iure ualida,** quamuis potuisset in futurum pati molestiam ab aliquo, sequitur quod si nunc iura illius deueniunt ad uenditorem, non censetur ius nouum superuenisse, sed potius uidetur sublatum obitaculum, consil. 376. num. 3.
- Venditori quomodo noceat ius antiquum, uel ius nouum proueniens ex persona eius,** cui successit, & ex cuius persona uult contrahere uenditioni, consil. 376. nu. 4.
- Venditioni, seu alienationi rei suae, seu contractui de re sua consentiens,** qui fiat in eius praeiudicium, censetur non solum a se abdicare ius, quod habet in re, sed etiam censetur renuntiare pretio: & an censetur reseruata petitio pretij: & quae fiat distinctio in hoc secundum magis communem opinionem, consil. 376. nu. 25. cum seq.
- Venditio si fiat per aliquem de re mea, tanquam mea, de meo consensu,** tunc reseruatur mihi petitio pretij: secus autem si uenditur, seu deducitur in contractum, non tanquam mea, sed tanquam illius qui contrahit, consil. 376. nu. 26.
- Venditio alicuius rei facta per aliquem non dedit ei ius in re, si prius non habebat,** consil. 376. nu. 31.
- Venditae rei pars si pereat, minuitur pars pretij,** consilio 394. num. 3.
- Venditionis contractus an dicatur, contractus locationis ad decennium cum pacto franchitationis, & emptionis praediorum &c.** consil. 397. nu. 2. & uide supra, Locatio.
- Venditio.** Pro bonis emptis cum pacto luendi, non potest quis duplici onere grauari, uidelicet pro bonis, & pretio, sed pro bonis tantum, consil. 486. nu. 1.
- Venditionis, & emptionis contractus quando dicatur pignoratitius, uel simulatus, & sapiat usurariam prauitatem: & an extenuatur pretij, & pacto de retrouendendo: & de alijs coniecturis, & quando etiam non probata tenuitate pretij, contractus censetur feneratoritius, & illicitus: & quod in contractu pignoratitio fructus computentur in sortem principalem, uide in consilio 509. & infra, Usura, & supra, Simulatio.**
- Venditio quando est facta cum pacto de retrouendendo limitato,** quod emptor non teneatur retrouendere, nisi post lapsos sex annos, tunc patens est auiditas lucri in ipso emptore, consil. 509. nu. 2.
- Venditione facta cum pacto de retrouendendo, quando non sit habenda magna ratio de tali pacto:** puta quando non fuit concessa facultas redimendi quodcumque, sed fuit restricta calumnioso modo ad quandam horam, seu tempus coangustatum: & quod talia pacta non careant scrupulositate: & quod plurimum possit arbitrium iudicis, consilio 509. numero 4.
- Venditio si facta fuit, & pactum de retrouendendo fuit factum clam, id est, per instrumentum separatum a contractu primo uenditionis, id magis etiam urget ad inferendam simulationem,** consil. 509. nu. 7.
- Venditio fraudulenta, uel simulata, uide etiam supra, Simulatio, ubi etiam posui, quando presumatur feneratoritia, & simulata.**
- Venditio quando censetur facta in fraudem fisci, uide supra, Fiscus.**
- Venditio si facta fuit cum pacto de retrouendendo, lapso certo tempore, & habet uerba enixa, scilicet quod ex nunc prout ex tunc censetur facta retrouenditio, haec uerba solent operari, quod eueniente casu, retrouenditio habeatur pro facta ipso iure, & censetur retrotranslatum dominium, scilicet quando tractatur, quod reuertatur res ad priorem dominum, consil. 613. nu. 1.**
- Venditio si habeat pactum de retrouendendo conceptum sub expressis conditionibus, nisi ante omnia constet conditiones ipsas fuisse impletas, non potest esse locus retrouenditioni: & qui asserit esse locum retrouenditioni, debet docere se ex parte sua fecisse, quae faciendae erant, consilio 613. num. 2.**
- Et quomodo agendum sit ad retrouenditionem faciendam, d. consil. 613. nu. 3.**
- Venditione facta cum pacto, quod post certum tempus fiat retro uenditio, si durante uenditione, & translatione dominij fa-**
- cta de memoribus, contigit damnum, uel impedimentum propter bella &c.** id pertinet ad emptorem, tanquam dominum memorum: nec tractandum est de remissione, seu restituro faciendo, consil. 613. nu. 4.
- Venditione facta cum pacto, post certum tempus fiat retro uenditio, propter damnum illatum in re uendita eo tempore, quo emptor est dominus, propter quod subsequitur aliud damnum futuris temporibus in dispendium uenditoris, teneatur emptor ad interesse uersus uenditorem, consilio 603. numero 6.**
- Venditio quando facta fuit cum pacto de retrouendendo, res, quae retro uenditur, debet restitui in eadem bonitate, qua fuit uendita, consil. 613. nu. 7.**
- Venditis memoribus cum pacto de retrouendendo post certum tempus, an folia memorum, quae extant de presenti, sint diuidenda inter uenditorem, & emptorem &c.** consilio 613. num. 10.
- Venditio si fuit facta cum pacto de retrouendendo quodcumque intra quinquennium uenditor numeraret, seu offerret pretium, & uenditor fructibus pendentibus, & iam maturis, pretium offerat, & uelit bona redimere, an fructus cedant uenditori in totum, an uero debeant inter eum, & emptorem pro rata temporis diuidi: & quod sit aequior opinio, quod diuidantur, consil. 759. nu. 1.**
- Venditio, seu retro uenditio, quae fit uigore pacti luendi, dicitur necessaria, habito respectu eius, qui adstringitur transferre in uenditorem, consil. 759. nu. 3.**
- Venditio est uoluntaria, quando quis nulla lege, uel pacto adstringitur eam facere, consil. 759. nu. 5.**
- Venditio necessaria, & uoluntaria longe differunt, & de vna non inferitur ad aliam, consil. 759. nu. 6.**
- Venditor, praesumendum est, quod cariori pretio uendiderit bona propter fructus tunc pendentes: & ideo fructus in totum pertinent ad emptorem, & sibi imputet uenditor &c.** consilio 759. nu. 7.
- Sed est secus, quando quis tenetur retrouendere, ex quo fructuum pendentium nullam recompensationem habet: nec potest imputari emptori, qui retro uendit coactus, d. consil. 759. num. 8.**
- Et habenda sit ratio impensarum factarum per emptorem circa bona retro uendenda, d. consil. 759. nu. 9.**
- Venditio si facta fuit pro minori pretio, quam res ualeat in duplum, & ultra, cum pacto retrodandi pro eodem pretio usque ad biennium, & non ante, contractus censetur feneratoritius, consil. 791. nu. 1. & supra, Simulatio.**
- Venditio quando est facta cum pacto de retrouendendo, propter illud pactum res minus ualeat: & ideo debet habere illius ratio, alias probatio pretij, & ualoris non concludit, consil. 791. num. 21. & quando id procedat, ibidem num. 22. & uide supra, Aestimatio.**
- Venditio.** Sufficit probatio ueri ualoris simpliciter, non habita ratione oneris pacti retrodandi, quando in eodem instrumento uenditionis non est appositum pactum ipsum, sed in alio separato eodem die celebrato, & dicat emptor se id fecisse ex gratia, consil. 791. nu. 27.
- Venditio quando est facta cum pacto retrouendendi, illud pactum retrodandi uerisimiliter facit rem minus uendi in sexta, uel in quinta parte ueri pretij, & ad summum in quarta, consil. 791. nu. 29.**
- Venditio, seu datio in solutum praedij si facta fuit creditori per patrem cum pacto redimendi intra sex annos, & decessit intra annos tres, relictis filiis infantibus, & lapsi sunt anni 23. a morte patris: an aliqua uia possit nunc succurri filiis, qui sunt maiores, & nunquam habuerunt notitiam alienationis, & pacti: & quod competat eis restitutio in integrum ex clausula generali propter iustam ignorantiam, & quod sit communis opinio, consil. 634. nu. 1. cum nu. seq.**
- Venditio cum pacto de retrouendendo, uide etiam supra, Pactum de retrouendendo &c.**
- Vendita res quod possit lui per agnatum, uel uicinum, si dicta statutum, an habeat locum in datione insolutum, uide in consil. 654. & de tali statuto, uide supra, Statutum.**
- Venditio, uel alienatio ne fiat in forenses, si prohibeat statutum &c.** uide supra, Statutum.
- Venditio bonorum quando fit, & bona ponuntur ad cridas, uel proclamata &c.** uide supra, Proclama, ubi posui.
- Venditio sub uiliori pretio est prohibita inter coniuges, consilio consil. 256. num. 7.**
- Venditionis in contractu licitum est contrahentibus in pretio se decipere, uide supra, Contractus, Contrahentes.**
- Venditionis contractus continens lationem potest rescindi ex re medio. l. 2. C. de rescind. uend. consil. 543. nu. 4.**
- Venditio quando possit rescindi uel ex l. 2. C. de rescind. uendit. uel ex dispositione generali. l. si quis cum aliter, de verb. obli. ga. & an emptor possit offerre supplementum iusti pretij, uide in consil. 791.**

Venditionis contractus potest etiam rescindi propter enormissimam lesionem ex dispositione generali. l. si quis cum aliter, de verb. obligat. quando alienatio continet dolum re ipsa, confil. 791. num. 38.

Venditor presumitur ignorasse ualorem rei cum pactis inhonestis, & insolitis, appositis in uenditione, confilio 791. numero 45.

Venditio quando rescinditur propter enormem lesionem &c. uide etiam supra, lex 2. C. de rescind. uend. &c.

Venditio. Paria sunt, non uendere, uel nimis earum uendere, cōfil. 8. num. 15.

Venditor an possit facere transactionem, seu compromissum cum euicente: & an compromissum cum emptore suo, confil. 268. num. 4. & supra, Euidio.

Venditor quando retinet sibi usufructum rei uenditæ, quam facultatem sibi retineat, & quam possessionem, uide infra, Vusufructus.

Venditio rerum communitalis quando sit nulla, & particulares, persone vendentes teneantur emptori de euictione, uide in confilio 470.

Venditio de re communitalis est nulla, si seruata non fuerunt solemnitates: & an id tollatur per cautelam Bartoli, quod dummodo fiat statutum de alienatione facienda, id æquipollet cæteris solemnitatibus, confil. 470. nu. 2.

Venditio de re communitalis si fuit nulla, restituendi sunt fructus, seu redditus etiam a die alienationis, uide supra, Fructus.

Vendere potius consorti in re, quam cuilibet alij, habet æquitatē maximam, confil. 601. nu. 6.

Venditio iuris incerti, uel iurium hereditariorum, si quæ competunt &c. non rescinditur, quicquid postea contingat, confil. 102. numero 3.

Venditori non cogitur emptor soluere pretium, quando res sibi euincitur, sed habet exceptionem, confil. 107. nu. 5. & uide sup. Euidio.

Venditio, uide etiam supra, Emptio.

VENENVM. Crimen ueneni est grauissimum, cum contineat & homicidium, & prodicionem: & procedendum est in eo atrociter: & admittuntur leuiiores probationes, & leuiora inditia, etiam iuris ordine non seruato, confil. 72. nu. 1.

Veneni crimen est de his, quæ solent occulte committi: & sufficiunt inditia leuiora, quæ sint uerisimilia, licet non sint omnino proxima ipsi delicto: sicut sufficiunt in alijs criminibus occultis confil. 72. nu. 2.

VENETIS habetur privilegium studij generalis artium, & medicine, uide supra, Studium.

VENTER. Appellatione uentris simpliciter in institutionibus, intelligitur omnis posthumus, qui postea nascitur ex eadem uxore, huc nascatur ex primo partu, huc ex sequentibus, confil. 85. num. 1.

Venter si simpliciter non fuit institutus, sed uenter prægnans, tunc uidentur comprehendere tantum nascituri ex primo partu, & qui iam erant in uentre tempore testamenti: concludit tamen contrarium in casu, de quo in confilio, confil. 85. nu. 2.

Vetris appellatione in materia institutionis, uel exheredationis, intelligitur uenter prægnans, & fetus existens in uentre, non autem uenter uacuuus uxoris, confil. 85. nu. 3.

ventrem dicere, & dicere uentrem prægnantem, paria sunt, confil. 85. num. 4.

uentris prægnantis institutio quod comprehendat nascituros tantum ex primo partu, quomodo id procedat: & quod solum procedat, quando per modum conditionis dicitur, si prægnas est, confil. 85. num. 5.

venter, hæc dictio generaliter sumpta habet plures significaciones, confil. 85. nu. 6.

uentrem qui prægnans est, etiam quando sic dicitur, nascituri tantum ex primo partu comprehenduntur, confil. 85. nu. 7.

uentris proprij testatrix an sit institutio, an uero institutio uentris non suæ personæ, sed alterius, est differentia, confil. 85. numero 9.

venter. Testatrix si non erat infirma, non censetur uoluisse se restringere ad partum iam conceptum tantum, confil. 85. num. 10.

VERBA. In dubio a uerbis non est recedendum: & nullum maius testimonium est mentis nostræ, quam ipsa qualitas uerborum: & ex loquela iudicatur animus, confil. 119. nu. 3.

verba prout sonant, censetur esse dispositio, confil. 119. nu. 9.

verba. A uerbis non est recedendum, & a nuncupatione facta, quando mens est ambigua, confil. 120. num. 13.

ba. A uerbis in dubio non est recedendum, præsertim in contrariis: ea tamen intelliguntur secundum iuris interpretationem, confil. 124. num. 1. & num. 4. & uide supra, Contrarius.

Corum & proprietate non est recedendum: & quando in uerbis nulla est ambiguitas, non debet esse uoluntatis questio, cōbi. 256. nu. 16. & uide etiam supra, Proprietas.

fila. Non est recedendum a uerbis, nisi clare constet de mentis, confil. 287. nu. 25.

Verba. Quælibet dispositio recipit eam interpretationem, ut quis teneatur, si uerba possunt adaptari, & non aliter, confil. 297. numero 2.

Verba quando sunt clara, nihil ulterius est querendum, confilio 298. num. 2.

Verba. A uerbis non est recedendum, confil. 380. nu. 3.

Verba dispositionis cui conueniunt, illi etiam debet conuenire ipsa dispositio, & eius effectus, confil. 406. nu. 1. & confil. 415. nu. 1. & confil. 69. nu. 1.

Verba ordinationis cui conueniunt, ille comprehenditur sub ea, confil. 486. num. 9.

Verba quando sunt clara, & casus clarus, debent cessare argumenta, & coniecturae, confil. 622. num. 2.

Verba quamuis aliquando improprie sumantur, ne dispositio corruat, id procedit, quando uerificari non possunt proprie: secus autem si in significatione propria possint procedere, confil. 628. numero 3.

Verborum proprietati standum est in dubio, secundum communem regulam, confil. 628. num. 4.

Verba debent intelligi proprie: & in dubio uerba debent accipi naturaliter: & appellatione mortis intelligitur de naturali, cōfil. 750. nu. 4. & uide ibid. nu. 44.

Verba quod debeant accipi naturaliter, quomodo id procedat, cōfil. 750. num. 44.

Verba prolata in qualibet dispositione, etiam strictè intelligenda quæ possunt comprehendere sub se plura ex propria significatione, illa omnia debent comprehendere, nec fieri debet restrictio, confil. 750. nu. 27.

Et dato, etiam, quod non possent comprehendere ex propria significatione, debent tamen ex lata interpretatione, d. confilio 750. nu. 27.

Verba suum debent operari effectum, confil. 777. nu. 4.

Verba quando sunt clara, non debet quid in dubium refricari, nec alia interpretatio est admittenda, confil. 782. nu. 21.

Et dispositio certa glosari non debet, dicto confilio 782. numero 22.

Verba qualiter sint concepta, est in omni materia intuendū, quia ab eis in dubio non est recedendum, confil. 790. nu. 12.

Verba. Actum uidetur, quod ex uerbis colligitur, confil. 13. nu. 2.

Verba principalia sunt attendenda, & ab eis non est recedendum, neque constituenda est uis in unico uerbo incidenter prolato, & quod potest intelligi uarijs modis, confil. 51. nu. 22.

Verba debent intelligi proprie, & non fictè, præsertim in dispositione hominis, confil. 60. nu. 3.

Verba. Inspici magis debet materia subiecta, quam uerborum qualitas, confil. 418. nu. 7.

Verborum in conflictu, & concursu, solet attendi ad uerba principalia, confil. 501. nu. 15.

Verba sumenda sunt alternatiuo modo, quando non possunt ambo verificari circa eundem effectum, sed diuersas species respiciunt, & ex re, id est, secundum subiectam materiam &c. confil. 526. nu. 6. & uide supra, Alternatiua.

Verba, seu modus loquendi, quando habent se uarijs modis, debent in eum sensum trahi, qui magis conuenit rei subiectæ, confil. 531. nu. 49.

Verba debent interpretari, ut conueniant menti uerisimili, confil. 535. nu. 8.

Verborum multiplicatio non necessaria non mutat rerū substantiam, confil. 585. nu. 23.

Verba debent intelligi secundum qualitatem personarum, & secundum materiam subiectam, confil. 612. nu. 17.

Verba debent intelligi eo respectu, quo uerisimiliter fuerunt prolata, confil. 612. nu. 19.

Verba quando sunt perplexa, inspiciendum est illud, quod est uerisimilius, & rei subiectæ magis conuenientiat, confil. 645. num. 3.

Verba intelligenda sunt secundum naturam illius, ad quem refertur dispositio, confil. 769. nu. 99.

Verba quando sunt multum prægnantia, ex eis resultat maior effectus, quam ex uerbis simplicibus, confil. 770. nu. 28.

Verborum apices non curamus, sed mentem attendimus, confil. 773. nu. 26.

Verba. Legistæ non dialecticant in uerbis, sed rerum ponderant exitus, confil. 773. nu. 29.

Verba præcedentia restringunt sequentia, non autem contra sequentia ampliant priora: & præcedentia magis induunt ad determinationem sequentium, quam è conuerso, confilio 763. num. 47.

Verba. Quoties idem sermo duobus modis intelligi potest, ille sensus accipitur, qui rei gerendæ aptior est: & attenditur aptior intellectus secundum subiectam materiam, confil. 790. num. 29.

Verba valde enixa, & generalia comprehendunt ea, quæ alias non comprehenderentur, confil. 73. nu. 6.

Verba debent interpretari, ut proferant ea proferenti, non autem ut noceant, confil. 63. nu. 3.

- Verba in dubio debent interpretari contra illum, cui acquiritur, confil. 346. nu. 27. & confil. 730. nu. 29.
- Verba interpretandum contra proferentem: & de tex. in l. ueteribus ff. de pact. confil. 379. nu. 9.
- Verba in dubio debent interpretari in fauorem promissoris, confil. 417. nu. 10.
- Verba dubia instrumenti interpretari debent contra eum, qui se super illis fundat, confil. 775. nu. 8.
- Verba. Interpretatio fit contra eum, qui se fundat ex uerbis, confil. 790. nu. 28.
- Verba debent eo modo intelligi, quo pinguius alicui providebatur, confil. 782. num. 7.
- Verba debent deferuire actui, qui celebratur, & non actus uerbis, confil. 370. num. 17.
- Verba debent intelligi secundum materiam subiectam, & interpretari fuisse apposta, non ad limitandum, & quodammodo destruendum naturam actus, sed potius fuisse apposta ad denotandum id, quod futurum erat, confil. 395. num. 6.
- Verba aliquando non disponunt de nouo, sed censentur posita ad exprimendum futurum euentum secuturum ex alia dispositione, confil. 120. nu. 6.
- Verba posita in fauorem alicuius, quæ ueniunt accessorie, & in consequentiam principalis dispositionis respicientis fauorem alterius, possunt contra illum retorqueri: puta uerba, nõ aliter nec alio modo, confil. 125. nu. 21.
- Verbũ quodlibet minimum debet aliquid operari, etiam in priuilegijs, confil. 163. nu. 55. & uide supra, Priuilegium.
- Verba debent intelligi, ut aliquid operentur in quacunque dispositione, etiam si sit uerbum minimum, confil. 295. num. 8.
- Verba non debent esse frustratoria, sed debent semper aliquid operari, & addere uerbis præcedentibus & c. confil. 336. nu. 18.
- Verba debent intelligi cum effectu, confil. 318. nu. 14.
- Verba enuntiativa, uide supra, Enuntiativa uerba, ubi posui.
- Verba, ipso iure & facto, uide supra, Ipso iure.
- Verba an sint notarij, an uerò contrahentium, uel testatoris, uide supra, Notarius.
- Verba intelliguntur de primo actu tantũ, uide sup. Primus, actus.
- Verba prolata incidenter non probant, & uerba prolata ad complacentiam, & in modum beneuolentiæ, nihil operantur, confil. 181. num. 7.
- Verba, si ita est, in rescripto, uide supra, Rescriptum.
- Verba illa, semper & omni casu, sunt ualde enixa, & solent comprehendere ea, quæ non alias uenirent in dispositionem, uel statutum & c. uide supra, Semper.
- Verba quod stent demonstratiue, & non restrictiue, tenendum est in dubio, confil. 243. nu. 8.
- Verba, pro concurrenti quantitate, uide supra, Clausula.
- Verba narratiua instrumentorum, uide supra, Instrumentum.
- Verbum præsentis temporis sæpe exponitur pro tempore præterito secundum materiam subiectam, confil. 259. nu. 8.
- Verba solent semper referri ad præsens tempus, & non ad futurum, uide supra, Tempus.
- Verba narratiua non faciunt fidem, nisi inter contrahentes, secus autem quod ad tertium, confil. 739. nu. 22.
- Verba aliquando intelliguntur actiue, & passiue: & quando passiuè intelliguntur, tunc possunt intelligi exceptiue, & separatiue simpliciter, confil. 742. nu. 14. & 15.
- Verborum uarietas facit aliquando uariare decisionem, confil. 790. num. 14.
- Verborum qualitas inspicitur, quibus concepta est dispositio, confil. 60. num. 8.
- Verba. Effectus debet inspiciri magis, quàm uerba, confil. 71. nu. 8.
- Verba posita ad demonstrandum, non inducunt limitationem, confil. 556. num. 26.
- VERISIMILE.** Quod distat a consuetis, uel a uerisimili, est quedam imago falsitatis, confil. 112. nu. 8.
- Verisimile. In ambiguis inspicendum est illud, quod est uerisimilius, uel quod plerunque fieri consuevit, confil. 119. nu. 24.
- Verisimile. Ad interpretandam dispositionem ambiguum, primo inspicitur mens disponentis, deinde quod est uerisimile, & his deficientibus, seruatur proprietas uerborum, confil. 119. num. 43.
- Verisimile quod est inspicitur, etiam in contractibus, confil. 125. nu. 6. & supra, Contractus.
- Verisimile. In iudicio inspicendum est, non quid re uera actum sit, sed quid actum fuisse uerisimiliter appareat, uide supra, Iudicium.
- Verisimile. Mens disponentis amplectenda est, & recedendum a uerbis, quando non sunt uerisimilia & c. confil. 207. nu. 11.
- Verisimilem rem si instrumentum nõ contineat aliquo modo, nõ est habenda de ea ratio, nec adhibetur fides, uide supra, Instrumentum, & supra, Falsum.
- Verisimile. Verba habenda sunt pro superfluis potius, quàm admittatur aliquid non uerisimile, uel potius quàm sequatur aliquid absurdum, confil. 289. nu. 22.
- Verisimile. Prouisio in uno casu, non excludit alium æquè uerisimilem, confil. 325. nu. 4.
- verisimile. Generalis sermo restringitur, ad uerisimilia, confil. 369. num. 8.
- verisimilitudines non mouent, si non concludunt, confil. 757. numero 22.
- Verisimile quod non est, censetur quid impossibile, & ueluti imago falsitatis, confil. 8. nu. 14.
- verisimile. Quod est remotum a uerisimili, est quedam falsitatis imago, confil. 224. nu. 9.
- verisimile. Argumentum a uerisimili est optimum, maxime in dispositionibus testatorum, confil. 51. nu. 17.
- verisimilitudo maior tollit minorem, confil. 56. nu. 6.
- verisimile. Quando aliquid alicui datur, præsumendum est id esse datum ex causa magis uerisimili, & ab ea causa debet interpretari, & regulari dispositio, confil. 77. num. 30.
- verisimile quod est, & correspondens experientie, & rationi naturali, non eget alia probatione, confil. 7. nu. 25.
- verisimile si non deponant testes, nulla fides adhibetur, uide supra, Testis.
- VERITAS** est immutabilis: & ueritati omnia consonant, confil. 171. num. 1.
- ueritati omnia cedunt: & ueritati semper debet esse locus, confil. 9. num. 39.
- ueritati omnia consonant, confil. 119. nu. 42.
- ueritatem habendam esse, iura semper habent præ oculis, confil. 266. num. 37.
- ueritas. Ad ueritatem dirigenda est intentio, confil. 355. num. 1.
- ueritas sola exquirenda est, confil. 782. num. 2.
- ueritas sæpius exagitata magis splendescit, confil. 782. nu. 1.
- ueritas pro quo uidetur stare, pro illo in dubio est inclinandum, confil. 249. nu. 20.
- ueritas. Iudices etiam in rebus dubijs debent ferre sententiam pro ea parte, pro qua uident stare ueritatem, etiam si nõ sit plenè probata, confil. 276. nu. 1.
- ueritas habenda est præ oculis in omnibus causis: & multo magis quando uertitur causa coram principe, uel senatu: & tunc sufficiunt probationes persuasivæ, quamuis non concludentes, confil. 306. num. 5.
- ueritatem debet Iudex modis omnibus perquirere, uide etiam supra, Iudex.
- verum.** Multa sunt uera in actu exercito, quæ non sunt uera in actu signato, confil. 31. nu. 15.
- ueritati debet Iudex adherere, quantum facere potest, id est, cum uidet naturali ratione, & communi iudicio ueritatem stare pro uno ex litigatoribus, debet in eius fauorem magis inclinare, reiectis scrupulis, si qui sunt in contrarium, confil. 83. num. 1.
- VERUS**, & annulos si testator legauit uxori, & in legato ueritũ dixit de uestibus causa uxoris paratis, seu a portare suo: an idẽ etiam censetur intellexisse de anulis, ut illa qualitas censetur etiam repetita in legato anulorum, sicut fuit adiecta in legato uestium, confil. 298. nu. 1.
- uerites notabilis ualoris, quas pater fecit nurui, & anuli, an censentur donati filio, uide supra, Donatio.
- VIA** illa, quæ minus lædit, in dubio est eligenda, confil. 73. numero 9.
- via, quam quis elegit, sibi pateat, confil. 377. nu. 39. confil. 118. nu. 7. & confil. 443. num. 5.
- via tutior habenda est ante oculos per Iudices, & principes, præsertim ne scandala committantur, confil. 78. nu. 2.
- via, seu aditus, uel transitus aliquando etiam datur per fundum, seu solum uicini, uel socij, non soluta mercede, & quando, confil. 403. nu. 6. cum seq.
- via, seu aditus, accessus, uel transitus si nõ potest haberi, nisi per fundum, uel solum uicini, aut socij, potest ille, qui indiget aditui, transire per fundum uicini, etiam non præstita mercede, scilicet si uult transire propter actum aliquem momentaneum, puta propter refectionem uel defensionem sui loci: sed si uellet transire ad usum aliquem continuum, persoluendum esset pretium ipsius accessus: & accessus pro defensione Caltri debet præstari domino per fundum uicini, non soluta mercede, confil. 403. nu. 7.
- via, seu itineris seruitus, uide etiam supra, Seruitus.
- VICARIUS.** Iurisdictio Vicarij prouisionum Mediolani ad quæ se non extendat, confil. 187. nu. 6.
- vicarius prouisionum Mediolani potest procedere in causis accessionum, & seruitutum, & generaliter in causis ædificiorum, spreto consilio sapientis, confil. 197. nu. 3.
- vicarius prouisionum Mediolani quomodo soleat, & possit procedere in suis causis, confil. 197. num. 6. & 7.
- vicarius prouisionum Mediolani an sit Iudex competens, si agatur de iure dominij: & quomodo, & an quando deducitur dominium incidenter, confil. 197. nu. 13.
- vicarius prouisionum Mediolani habet hoc, quod a sententijs latis per eum regulariter non appellatur, confil. 197. nu. 171.
- VICILEGATUS.** Licet sit data autoritas quantuncumque ampla Vicelegato, non tamen uidetur concessa illa specialitas,

tas, quod possit procedere, ordine iuris non seruato, consilio 776. nu. 17.

VICINVS an presumatur habere scientiam &c. uide supra, Scientia.

VICINVS quod possit luere rem uenditam, si extet statutum &c. uide supra, Statutum.

VICINVS locorum mos, & consuetudo aliquando, inspicitur, uide supra, Consuetudo.

VICTVS victori condemnatur in expensis, uide supra, Expensis, ubi posui.

VIDVA. Cum uidua committitur stuprum, uide supra, Stuprum.

VIDUA si committat stuprum intra annum luctus, amittit omnia, quæ habuit à marito, consil. 725. nu. 1.

Et quamuis hodie sint correctæ penæ mulieris transeuntis ad secunda uota, secundum Doctores communiter, non tamen sunt correctæ in casu stupri: & quæ amittat: & an donationem inter uiuos; an donationem causa mortis, remissiuè. d. consil. 725. nu. 2.

VIDUA, cui factum legatum fuit sub conditione, si castè, & in habitu uiduali &c. si uiuat impudicè, quomodo id probetur, & alia in materia, uide in consil. 25. & infra Vfusfructus, Vsfu-
fructuaria.

VILLA, seu. Castrum non dicitur propriè subiectum alicui Comitatus, si nondum fuit facta incorporatio, seu unio: & ideo non regulatur secundum ordines Comitatus, consilio 111. nu. 20.

Villæ, & Castra subiecta Ciuitati debent facere collectam vna cum ipsa Ciuitate, & sequi ius ipsius, consilio 111. nu. 26.

Villæ, & castra presumuntur esse sub iurisdictione Ciuitatis, in cuius territorio sunt, cui princeps concessit iurisdictionem, uide supra, Iurisdic-
tio.

Villa, uel Castrum si concedatur, non facta mentione territorij, neque iurisdictionis, censetur tamen concessa iurisdic-
tio, consil. 64. nu. 67. & supra, Iurisdic-
tio.

VINCENS vincentem te, multo magis te uincet, presertim quando est eadem ratio, consilio 553. nu. 31. & uide etiam supra, Regula est &c. & regula intelligitur, quando uincens subrogatur, & succedit formaliter in ius uicti, consilio 761. nu. 38.

VINCIVIA duo habere non dicitur, qui habet alterum eorum inutile, & impertinens, consil. 81. nu. 10.

VINEA, seu Vites ueniunt etiam appellatione arborum fructiferarum: & seuerius solet agi propter uites incitas, consil. 537. nume. 5.

Vineas extirpare, arbores excidere, & destruere ædificia, hæc tria æquiparantur quod ad damna, consil. 537. nu. 6.

VINVM. Fructibus uenditis, qui extant in horreis, an committatur mora ante tempus, quo reponuntur noui fructus in horreis, tam ex parte debitoris, quam creditoris: & an requiratur oblatio: & quid post fructus consumptos: & quid in frumento, uel uino uendito, consil. 182. nu. 13.

VIOLENTIA, seu inualio si puniatur per statutum: & de l. si quis in tantam. C. unde ui, consil. 746. nu. 7. & 8. cum seq. & uide supra, Possessio.

VIQUERIAE oppidum an sit separatim a Ciuitate Papiæ: & an comprehendatur, uel non, sub gæstimo, seu reformatione æstimi Papiensis, uide in consil. 114. per totum.

VIRGINITAS. Pro uirginitate semper presumitur, nisi probetur contrarium, consil. 37. nu. 2.

Virgo presumitur fuisse ab initio, quando habuit rem cum ea, mulier, quam quis vxoratus habuit pro concubina, consil. 692. nume. 2.

VIS turbatiua, uide supra, Possessio turbata.

VISVS sensus propriè consistit in uisu oculorum, & inspectione corporali, consil. 771. nu. 5.

VITA. Ad uitam suam tantum si quis instituitur hæres &c. uide supra, Hæres.

Vita. Verba illa, quod quis possit disponere in uita sua, uel damni uiuit, quomodo uerificentur: & quod ea uerba, in uita sua, & quandiu uiueret, respicientia factum alicuius, non referantur ad factum etiam explicandum per aliam personam, consil. 415. nu. 2. & 3.

Vita. Verba illa, in uita sua, & quandiu uiueret, quod quis possit disponere, operantur quod talis facultas non censetur concessa etiam eius hæredibus, prout plerunque & regulariter censetur esse concessa: uel denotant, quod quis debeat disponere per actum inter uiuos, consil. 415. nu. 5.

Vita, Viuere. De uerbis, si superuixerit, appositis in legato facto uni post alium, si superuixerit, uide in consil. 477. nu. 10. & supra, Legatum.

Vita alicuius plurimum potest in presumendis, uel non presumendis criminibus, consil. 46. nu. 11.

VIX, hoc uerbum qui denotet: & quod uix sit, tamen sit, consil. 791. nu. 31.

VLTIMVS actus an derogat primo, & an ultima derogent prio-

ribus, uide supra, Actus, ubi posui, & etiam supra, Pactum.

Ultima uoluntas uitiatur ex defectu causæ finalis, uide supra, Causa.

Ultima uoluntas quæ dicatur in iure: & quod sit species diuersa à contractu: & de contractu assignationis, quod differat ab ultima uoluntate, consil. 207. nu. 16.

Ultimæ uoluntatis naturam censentur habere actus, seu contractus facti inter uiuos, quando facti fuerunt per constitutum in periculo mortis, consilio 225. numero 26. & consilio 223. nume. 16.

Ultima uoluntas quæ dicatur in iure, consil. 240. nu. 22.

Ultima opinio tenenda est in dubio, uide supra, Opinio.

UNIFORMIS ut sit actus, in dubio sit interpretatio, consilio 136. nu. 7.

UNIO. De his, quæ fuerunt unita alijs, idem iudicatur, quod de illis, consil. 322. nu. 37.

UPIO. Separatio Castri facta a principe operatur ac si nunquam castrum fuisset unitum ciuitati &c. uide supra, Feudum.

UNIVERSALIS sermo comprehendit omnia, etiam si maior, vel minor ratio sit in uno casu, quam in alio, consilio 585. nume. 28.

Uniuersalium uerborum propria natura est, ut resoluantur distributiuè in suas particularitates, consil. 573. nu. 3.

UNIVERSITAS an possit se congregare sine licentia domini, quando homines sunt litigaturi aduersus dominum, uide supra, Communitas.

Uniuersitas, uide supra, Communitas: & an illi, qui sunt de uniuersitate, possint esse testes, uide supra, Testis.

Uniuersitatis si simpliciter fiat mentio in statuto, non censetur uoluisse comprehendere uniuersitatem ecclesiasticam, nec potest eam comprehendere, consil. 10. nu. 26.

UOLUNTAS colligitur etiam ex actu nullo, consil. 119. nu. 19. & consil. 157. nu. 7. & consil. 599. nu. 15. & consil. 4. nu. 41. & consil. 110. nu. 7.

Voluntatis mutatio in dubio non presumitur: & non presumitur testator uoluisse recedere a uoluntate, in qua per multos annos perseverauit, uide supra, Mutatio, & supra Testator.

Voluntatem talem quando quis presumatur habuisse etiam duobus diebus præcedentibus, qualem post demonstrauit, consil. 320. nu. 5.

Voluntas testatoris, uide supra, Testator, ubi posui.

Voluntas inspicitur potius, quam uerba, & in ultimis uoluntatibus, & etiam in contractibus, consil. 125. nume. 5. & supra, Contractus.

Voluntas. Omnis lex, quæ coniecturatur uoluntatem alterius, debet intelligi, nisi appareat de uoluntate disponentis euidenter, consil. 165. nu. 3.

Voluntas tacita, quæ ex aliquo actu elicitur, eatenus præiudicat, quatenus actus extenditur, & non ultra, consilio 178. numero 8.

Voluntas. De intellectu uerborum, si uoluerit, possit disponere &c. an denotent uoluntatem expressam, an uerò etiam tacitam, & an denotent conditionem: & quod non uerificentur ab intestato, neque etiam condito testamento generaliter non facta mentione expressa de illa re &c. uide in consil. 295.

Voluntas. Verba illa, quod quis possit disponere de libris mille, si uoluerit, tam inter uiuos, quam in ultima uoluntate &c. an denotent uoluntatem expressam, an uerò possint etiam uerificari in tacita: & quod denotent expressam, cum sint prolata per modum conditionis: & multo magis in contractibus, consil. 295. nu. 1.

Voluntas tacita non censetur uoluntas specifica, neque propria, sed impropria, consil. 295. nu. 3.

Voluntas. Verbum si uoluerit, quod denotet expressam uoluntatem, an id procedat, quando est in positum in prima dispositione, & non in dispositione accessoria &c. consilio 295. nume. 5.

Voluntas. Verba si uoluerit, denotant conditionem, & requirunt uoluntatem expressam: & specificam: nec fit differentia, an fuerint prolata in principali dispositione, an in accessoria: & an tractetur de acquirendo, an de retinendo, consilio 295. nume. 9.

Voluntas. Verba si uoluerit, quod denotent expressam conditionem, Doctores generaliter, & indistinctè loquuntur, consilio 295. nu. 10.

Voluntas tacita non est propriè uoluntas: neque per eam uerificatur conditio, si uoluerit, consil. 295. nu. 13.

Voluntas. Ad uerificandam conditionem, si uoluerit, non sufficit simpliciter condere testamentum, consil. 295. nu. 15.

Voluntas. Conditio si uoluerit, debet impleri specificè, siue agatur de acquirendo, siue de retinendo, consil. 295. num. 16.

Voluntas alicuius interuenisse censetur, ex quo sciuit, & non contraxit, consil. 732. nu. 11.

Voluntas colligitur non minus facto, quam uerbis, consilio 483. nu. 14. & consil. 670. nu. 6.

- Voluntas non minus facto, quam uerbis declaratur: & in ultimis voluntatibus solet appellari expressa uoluntas illa, quæ colligitur ex coniecturis, confil. 529. nu. 3.**
- voluntas libera denotatur per uerba illa, iudicio ipsius, uide sup. Iudicium.**
- voluntas, & potestas, requiruntur in omni actu, uide supra, Potestas.**
- voluntas potius, quam uerba, non solum in ultimis voluntatibus, sed etiam in contractibus spectari debet: & inspiciendum id, quod est uerisimile contrahentes uoluisse, confil. 198. num. 51. & uide sup. Contractus.**
- voluntas. Nolle, & non uelle, differunt, confil. 202. nu. 6.**
- voluntas. Non uoluntarium præsupponit uoluntarium posse adesse, confil. 761. nu. 85.**
- uoluntarium factum hominis non censetur illud, quod ex dispositione legis erat necessarium, confil. 50. num. 13.**
- uoluntatis liberæ actus quando ostendatur, confil. 766. num. 16.**
- voluntas uoluntaria, uide supra, uoluntas uoluntaria.**
- voluntas. Actus positius, & expressus, dum quis soluit, uidetur denotare uoluntatem, & deliberationem soluendi, & scientiã, seu noticiã rei: sed actus omissus, id est, in non faciendõ, nõ infert aliquam uoluntatem, uel deliberationem, confil. 25. num. 14. & uide supra, Actus positius.**
- V SUR A; V SURARIVS. De promissione, seu pensione annua quorundam saccorum frumenti, an sapiat usuram &c. uide in confil. 173.**
- usura. Pensio annua frumenti licet promissa sit ex debito pecuniario, non tamen sapiat usuram, quando tale debitum pecuniarium est ut pretium rerum uenditarum, confil. 173. nu. 31.**
- usura an debeatur per emptorem uenditori loco fructuum &c. uide sup. Venditio.**
- usura quando sint licitæ, uide in confil. 209.**
- usura Ianuensium leuiiores, uel grauiiores, quomodo, & qua ratione permittantur, confil. 209. nu. 20.**
- usura regulariter prohibita sunt hodie de iure canonico: aliquibus tamen casibus sunt permittæ, & debita iure canonico, & civili, & ex æquitate, uidelicet quando succedunt loco interesse, confil. 209. num. 21.**
- usuras potest quis licite petere, & consequi a debitore suo, quando re uera passus & damnum propter dilatare sibi solutionem pecuniarum suarum, uel ob aliam quamuis causam, ut si interrim coactus fuerit eas aliunde accipere sub usuris etiam illicitis, confil. 209. nu. 22.**
- usura, seu interesse non solum damni emergentis, sed etiam lucri cessantis, debetur personæ, quæ consueuit negotiari, etiam de iure canonico: & debet inspicere interesse lucri secundum consuetudinem ipsius regionis, confil. 209. nu. 23. & uide supra, Interesse.**
- usura, seu interesse, uel lucrum licitum est, quando quis dat pecunias mutuo Ciuitati, uel principi, a quibus non semper est in potestate recuperare &c. & ubicunque potest subesse periculum, tunc licitum est qualecunque lucrum, confil. 209. nu. 24.**
- usura an sint prohibita omni iure, etiam sub nomine interesse: & an Imperator potuerit statuere de usuris: & an promissio de soluendo certum interesse, si fors non soluatur in termino, ualeat, confil. 211. nu. 1. & uide supra, Interesse.**
- usura est licita etiam in foro canonico, quando petitur ut damnum, seu interesse emergens, confil. 211. nu. 5.**
- usura est etiam licita, quando petitur ut lucrum cessans a persona solita negotiari, & petitur secundum honestum consuetum lucrum, confil. 211. nu. 6.**
- usura, seu interesse peti non potest ex promissione, nisi sit mercator solitus negotiari, & ex eo appareat lucrum certum, confil. 211. num. 8.**
- usuraria promissio non intelligitur, quia in dubio nunquam præsumitur contractus usurarius, confil. 211. nu. 9.**
- usura ut interesse, & damnum sunt omni iure permittæ, confil. 211. num. 25.**
- usuram sapit, quicquid sorti accedit: & quando sententia reduxit rem ad pecuniam, peti non potest interesse, quia saperet usuram, confil. 217. nu. 15.**
- usura, seu interesse rei iudicata non debetur, nisi post moram, cõ fil. 217. nu. 20.**
- usura. Priuilegium concessum habreos intelligitur concessum, quod possit exigere usuras usurarum secundum consuetudinem, & obseruantiam, qua solebat ante, confil. 211. nu. 12.**
- usura, uel interesse quibus casibus debeatur hodie de iure canonico, uide etiam supra, Interesse.**
- usura. Quando contractus uenditionis, & emptionis dicatur pignoratitius, uel simulatus, & sapiat usurariam prauitatem: & an ex tenuitate pretij, & pacto de retrouendendo, & de alijs coniecturis: & quando etiam non probata tenuitate pretij, contractus censeatur feneratoritius, & illicitus: & quod in contractu pignoratitio fructus computentur in sortem principalem, uide in confil. 509. & supra, Simulatio.**
- usura. Contractum esse feneratoritium, & illicitum, solet probari ex presumptionibus: & uide de aliquibus presumptionibus, confil. 509. nu. 6. cum seq.**
- usura. Venditor si egebat pecunijs propter urgentissimam causam redimendi alia bona, quæ alioquin erat amissurus, hæc res etiam facit coniecturam contractus feneratoritij, confil. 509. numero 11.**
- idem etiam arguitur, si probatur, quod emptor fecit alios contractus suspectos, etiam quod probetur id per unum testem tantum, id. confil. 509. nu. 12. cum seq.**
- usurarius contractus, & illicitus quomodo probetur: & quando secunda promissio, seu secundum instrumentum factum post primum debiti principalis censeatur factum causa usurarum, & ex quibus coniecturis, uide in confil. 512.**
- usurarius contractus, & illicitus solet probari ex presumptionibus, & coniecturis, confil. 512. nu. 1.**
- Et id tantomagis procedit, stante statuto, seu decreto, uel edicto principis in terris Mantuæ, quod contractus usurarij, & palearii, seu uelati possint probari per inditia, & coniecturas, & prout iudici uidebitur, id. confil. 512. nu. 1.**
- usura. Probatio, seu coniectura ex instrumento quando resulter, quod res fuerit simulata, & promissio fuerit facta propter interesse, uel usuras, confil. 512. num. 4. cum seq.**
- usura. Debitor censetur promississe propter damna, seu interesse uel usuras, de quibus iam erat debitor, & sic ob eam causam, ad quam tenebatur, confil. 512. nu. 6.**
- usura. Precisa supputatio alicuius summe uidetur facere rem suspectam: & est coniectura usurarum, quando debitum principale erat puta scutorum. 357. & secunda promissio fuit facta de scutis, 143. quæ constituunt egregiam summam scutorum mille præciso modo, confil. 512. nu. 7.**
- usurarum rem suspectam faciens coniectura est, si primum debitum proueniebat ex una causa, puta mercium, & descriptorum in libris mercatoris, secundum uerò debitum, seu promissio nullam habet causam expressam, neque ullam scripturam in libris, & ita est sine causa, & distat a consuetudine, & qualitate aliorum creditorum mercatoris, confil. 512. nu. 8.**
- usurarum alia aperta, & concludens coniectura, ac calculus, & intentio contrahentium de usuris est, quando secunda promissio fuit facta de aliqua summa soluenda annuatim, prout solueda erat summa principalis: & tanto magis quando solutiones ipsæ annuæ minuuntur singulis annis, prout minuitur summa principalis, & diminutio præcisè conuenit &c. confil. 512. nu. 10.**
- usura. Pro euitandis usuris, quæ iam ceperunt currere, necessaria est oblatio, quæ alias non esset necessaria, uide supra, Oblatio.**
- usurarum in fraudem non censetur factum statutum Papæ de soluendis quinque pro centum in causa dotis, uide supra, Dos.**
- usurarium esse aliquem, probatur etiam per testes singulares, cõ fil. 551. num. 31.**
- usurarius contractus an sit propter pactum, seu promissionem soluendi fictum loco gaudimenti rerum ad rationem quinq; pro centum, si promissum est fictum pro rebus consistentibus numero, pondere, uel mensura, imò contemplatione pretij ipsarum rerum, tanquam presumatur facta solutio pretij rerum uel mercium, & subinde mutuatum pretium ad tempus sub pactione usuraria ficti singulis annis præstandi, confil. 629. nu. 1.**
- usura. Probari debet, quod ex rebus, & mercimonijs aromatarij, habita etiam ratione pretij utensilium, soleant cõmuniter seu ut plurimum percipi quinque pro centenario, ut contractus, seu pactum de præstandis dictis quinque pro centum pro ficto sustineatur: & an iudex ex officio suo id possit facere, confil. 629. num. 8.**
- usuram sapit, quicquid annuum præstatur ex debito pecuniario, confil. 699. nu. 1.**
- usurarius contractus, & simulatus quando censeatur, uide etiam supra, Simulatio.**
- usurarius contractus presumptiuè ratione pacti de retrouendendo, non etiam potest præscribi, confil. 148. nu. 10.**
- V S V S F R U C T V S, V S V E R V C V A R I V S, V S V E R V C T V A R I A vxor. Vfusfructus formalis extinguitur, quando consolidatur cum proprietate, confil. 250. nu. 25.**
- Vfusfructus formalis si deuenit ad illum, qui habet proprietatem extinguitur, & unitur cum proprietate, sicut erat ab initio, confil. 322. num. 26.**
- Vfusfructus, & proprietates quando consolidantur, non est differentia, an alterum ipsorum accedat alteri, confil. 376. num. 10.**
- Vfusfructus casualis, & ususfructus formalis sunt contraria, & nõ possunt contingere in eadem persona, confil. 110. nu. 3.**
- Vfusfructus. Testator si legauit rem, in qua solum habebat ususfructum, an euanescat legatum, ut censeatur legasse ius soli: quod habebat: & quod hoc non procedat, quando est res heredis, uel heredi debita post mortem testatoris, confil. 73. numero 4.**
- Vfusfructus sub legato non comprehenditur legitima filij, uel uxoris, quando testator legat ususfructum uxori, confil. 442. numero 34. confil. 147. nu. 14.**

Ususfructus omnium bonorum testatoris legatum non potest verificari in bonis emphiteoticis, si per mortem ipsius testatoris extinctum est omne ius, quod habebat in talibus bonis, dato quod potuisset tale ius emphiteoticum relinquere quibuscunque personis habilibus etiam extraneis propter uerba inuecturae, & quibus dederit &c. & id non fecerit, consil. 605. nume. 4.

Et quid si testator expressè, & specialiter legasset ususfructum talium bonorum emphiteoticorum ipsi uxori, d. consil. 605. nu. 5. cum nu. seq.

Ususfructus durat, quandiu concedens retinet ius utile proprietatis, finito autem eius iure, finitur etiam ususfructus, consilio 605. nu. 7.

Ususfructus in legato quando testator censetur uoluisse comprehendere etiam ususfructum bonorum subiectorum fideicommissi, consil. 73. nu. 5. & ibi uide multas coniecturas: & uide in consil. 442. nu. 19.

Ususfructus legatum ampliatur ex qualitate usufructuarij, & testatoris, qui uiuebant splendide &c. consil. 73. nu. 8.

Ususfructum testator legans, uidetur in dubio legare respectu iuris, quod ipse habet, consil. 743. nu. 7.

Ususfructus. An legatum de quarta parte fructuum percipiendum ex omnibus bonis testatoris absque aliqua impensa, & onere &c. comprehendat etiam partem coloni: & an, & quando legatarius fructuum teneatur ad impensas, & onera: & quid quando sunt legati fructus certi fundi, uide in consilio 743. & supra, Fructus.

Ususfructus si sic legatus mulieri dimidiæ hereditatis, potest uti frui etiam bonis conductis repertis in hereditate, & consequi commodum ex ipsi bonis pro dimidia, dummodo etiam pro dimidia persoluat sicutum solitum, consil. 619. nu. 1.

Ususfructus cum relinquatur alicui, debentur ei omnes obventiones, & omnes redditus, & quæcunque commoda annua, quæ percipisset ipse testator, si uiuisset, consil. 619. num. 2. etiam si proueniant ex pena, ibidem.

Ususfructus si relinquatur uxori, comprehenditur etiam commodum proueniens ex usuris, & generaliter uenit omne commodum proueniens ex prædijs rusticis, urbanis, ex rebus mobilibus, & ex libro debitorum, consil. 619. nu. 4.

Ususfructus. De interpretatione cuiusdam promissionis annuæ quantitatis facta socij pro usufructu dotis, siue pro alimentis, an talis promissio extinguatur per transitum ad secundam uota, sicut extinguatur legatum ususfructus &c. uide in consilio 294.

Usufructuarius. Valet argumentum ab usufructuario ad conductorem: & usufructuarius amittit fructus finito termino usufructus præcisè, etiam si essent maturi, consil. 124. num. 2. & intellige, ut ibidem nu. 15.

Usufructuarius. Argumentum ab usufructuario ad conductorem non ualet, quando est diuersa ratio: & usufructuarius percipit fructus non ratione oneris, sed propter ius, quod habet, & extincto iure, deficient fructus statim, consilio 124. nume. 15.

Usufructus sub legato comprehenduntur credita, seu nomina dabiturum: & potest usufructuaria ea exigere, sicut alia quæcunque mobilia, & fructus repertos in hereditate, prælitata cautione de restituendo, quando finitus erit usufructus, consil. 363. nu. 5.

Usufructuaria vxor si sit relicta, an in legato ususfructus ei facto per illa uerba, domina, & usufructuaria omnium, & quorumcunque bonorum ipsius testatoris, ita & taliter quod habeat totum, & plenum, & integrum ususfructum dictorum bonorum &c. comprehendatur etiam ususfructus bonorum, quæ testator habebat subiecta fideicommissi, & quæ statim peruentura erant in eius filium uigore fideicommissi: præsertim si habebat alia bona, de quibus poterat liberè testari: & quod non, consilio 442. numero 19. & uide in consilio 73. nume. 5.

Usufructum omnium bonorum suorum si maritus relinquat uxori, non comprehendit bona feudalìa, de quibus non poterat liberè disponere: & est communis conclusio Doctorum: & idem concluditur de bonis subiectis emphiteosi ecclesiasticæ, quando non est transitoria ad hæredes extraneos, consilio 442. num. 27.

Usufructum bonorum suorum si testator legat uxori, quod non comprehendatur usufructus bonorum subiectorum fideicommissi, esse præstandum alicui extraneo: secus si præstandum sit filio testatoris, qui instituitur hæres, consil. 442. num. 30. cum numero seq.

Usufructum si testator habebat duntaxat in aliqua re, cuius proprietatis erat illius, quem instituerat heredem, & relinquat testator usufructum illius rei specialiter uxori suæ, non debetur ei talis usufructus, cum uiuendus esset per eius mortem: & est communis intelligentia, consil. 442. nu. 32.

Usufructuarius quomodo possideat, & quam possessionem habeat, uide supra, Possessio.

Usufructum sibi retinendo feudatarius uenditor, an censetur etiam sibi retinere naturalem possessionem, consil. 454. nu. 21. & supra, Possessio.

Usufructus retenti ratione uenditor, censetur sibi duntaxat retinuisse facultatem utendi fruendi: & quamuis ea facultas fruendi de necessitate requiratur aliquam possessionem naturalem, effectus tamen talis possessionis censetur per ipsum uenditorem haberi nomine emptoris, quando appositæ fuit clausula constituti, excepta scilicet perceptione fructuum, consil. 454. num. 12.

Usufructuarius, ubicunque potest tractari de præiudicio proprietarij, tenetur rem in testatum redigere, ut inde possit apparere, an, & quatenus rem deteriore faciat, consilio 487. numero 5.

Usufructuarius partis, non autem uniuersalis, debet relinquere administrationem, & curam principalem proprietario: & non censetur propriè usufructuarius, consil. 487. nu. 13.

Usufructuarius uniuersales habet plenam, & liberam administrationem, consil. 487. nu. 6.

Usufructuarius uniuersalis licet non sit dominus bonorum, est tamen tanquam dominus, consil. 523. nu. 5.

Usufructum bonorum si mater testatrix legat uniuersaliter eius filio, & nurui simul, & legat quinquaginta pro uestitu dicte mulieris, si in utroque legato, uniuersali, & particulari, concurrat expressio unius causæ, scilicet pro uestitu, tunc legatum quinquaginta debetur semel tantum: & non debetur pro annis præteritis, quibus uiuit maritus ipsius mulieris, consil. 506. nu. 12.

Usufructuario uniuersali spectat onus soluendi legatum annuum, consil. 506. nu. 13.

Usufructuarius. Onus soluendi legata non pertinet ad usufructuarius, uel ad heredem per alienationem tot bonorum immobilium, consil. 247. nu. 43.

Usufructuarius. Onus persoluendi legata ad quem pertineat, an ad heredem, an ad usufructuarius: est quæstio satis latè disputata: sed magis communiter concluditur, quod solui debeant de bonis hereditarijs, consil. 363. nu. 9.

Usufructuarius an propriè dicatur legatarius fructuum, & an teneatur ad onera ordinaria, & extraordinaria, consil. 743. numero 10. & 11.

Usufructuaria, uel eius hæredes an teneantur ad solutionem legatorum, remittitur, consil. 748. nu. 5.

Usufructuarius proprietatem tueri debet suo sumptu: & quomodo id sit intelligendum, consil. 210. nu. 9.

Usufructuaria. De melioramentis, uel impensis necessarijs, an fieri, uel solui debeant per usufructuarius, uide in consilio 363.

Usufructuaria. Melioramenta, uel impensæ necessariae an solui, uel fieri debeant de bonis hereditarijs, an uero per usufructuarius: & quid de melioramentis ad perpetuam utilitatem rei: & quid ad temporalem utilitatem: & quid de temporalibus impensis ad paucos uel ad multos annos: & quomodo modicæ impensæ pertineant ad usufructuarius, non autem magna, consil. 363. nu. 6.

Usufructuaria faciens, uel soluens melioramenta, & impensas temporales, quid protestari debeat, consil. 363. nu. 8.

Usufructuarius quando decedit, fructus iam percepti bene censentur percepti, & in eis non potest eius hæres molestari: sed in percipiendis non potest se intromittere, consilio 639. numero 1.

Usufructus quando relinquitur ab initio alicui, lucratur ipse usufructuarius fructus pendentes, quamuis maturis, consil. 639. numero 2.

Usufructuario decedente, si pensio pecuniaria debeatur ex fundis, tunc erit præstanda hæredi eius non solum pensio percepta ante mortem, sed etiam percipienda, dummodo fuerint ante mortem percepti fructus, quorum contemplatione pensio soluitur, consil. 639. nu. 3.

Usufructus totius hereditatis, in qua filius familias fuit hæres institutus ab amita, an debeatur patri, dum uiuit, non obstante legato annuo, 200. aureorum facto etiam eidem patri, uide in consil. 110.

Usufructus non debetur patri ex bonis relictis filio familias, quando uoluntas testatoris est in contrarium, consil. 110. num. 1. ueluti si idem testator fecit legatum annuum etiam patri, ibidem.

Usufructus non debetur patri ex bonis relictis filio familias per testatorem, qui etiam fecit legatum eidem patri: sed quid si pater repudiet legatum, & dicat se uelle totum usufructum, consil. 110. num. 6.

Usufructus bonorum beneficiorum ecclesiasticorum filij an pertineat ad patrem: & an filius clericus illos possit petere, si pater, dum uiuit, ipsos fructus percipit: & an possit petere bona acquisita per patrem de fructibus dictorum beneficiorum, uide in consil. 378.

Usufructus. Filius clericus nihil potest petere de fructibus beneficiorum

Index D. Vincti Annibaldi. In omnia

- beneficiorum perceptis per patrem, dum uiueret, de consensu filij: & inter patrem, & filium solet presumi donatio talium fructuum, conf. 378. nu. 1.
- Vsum fructus bonorum aduentitiorum filij clerici non debetur patri: sed hoc ita debet intelligi, quod inuito filio non potuisset pater consequi talem usum fructum: sed si fructus fuerunt percepti, sciente, & permittente filio, censentur donati, conf. 378. numero 2.
- Vsum fructum quamuis pater habeat in rebus filiorum, non potest tamen pater de ipsis rebus disponere: sed si sint hæredes patris potuit pater de eorum rebus disponere: & dato quod disposuisset inter uiuos non possent filij heredes contrahere, consilio 449. numero 2.
- Vsum fructus. Maritus si occidit uxorem, & dimidia bonorum confiscatur hæredibus occisi ex statuto, an si applicetur filijs ipsius uxoris, pater habeat usum fructum in eis bonis, consil. 586. nu. 4. cum num. seq.
- Vsum fructus bonorum filij non acquiritur patri bannito, conf. 586. nu. 6. & uide supra, Bannitus.
- Vsum fructus. Pater si priuatur uel omnibus bonis, uel aliqua eorum parte propter aliquod delictum, & deuoluuntur ea bona partim in eius filios, & partim in fiscum, transeunt ea bona in filios libero modo, ita ut patri non acquiritur usum fructus: & Doctores inferunt ad statutum, conf. 586. nu. 7.
- Vsum fructus an acquiritur bannito, uide supra, Bannitus.
- Vsum fructus bonorum aduentitiorum filij pertinet ad patrem & c. uide etiam supra, Bona aduentitia.
- Vsum fructum habet pater, dum uiuit, in bonis maternis, uide supra, Bona.
- Vsum fructus, usus, & habitatio, sunt omnes tres seruitutes, quamuis non sint absolute reales, sed mixte: & pro eis competunt actiones reales, conf. 582. nu. 2.
- Et qui habet aliquod ius in re, non potest expelli, quamuis ille, qui habebat dominium, alienauerit rem, ut de usufructu, & alijs iuribus realibus, d. conf. 582. nu. 3.
- Vsum fructus, usus, & habitatio, possunt constitui non solum per stipulationem, sed etiam per quemcunque alium contractum: quinimo possunt constitui per solam traditionem usus, & habitatio, conf. 582. nu. 6. & uide supra, Habitatio.
- Vsum fructuaria. Legatum si factum fuit, quod si Titius nollet in communione uiuere, & cohabitare cum usufructuaria, tunc possit ipsa usufructuaria assignare ipsi Titio unam possessionem pro uictu, & uestitu ipsius Titij, non potest Titius aliud petere, etiam habitationem in domo cum usufructuaria, dummodo habeat eam possessionem, consil. 682. nu. 1. & uide sup. Habitatio.
- Vsum fructuarium omnium bonorum, hæc uerba relata ad heredem denotant etiam dominium sibi concessum, sed solum in uita sua, conf. 133. nu. 3.
- Vsum fructus relictus uxori ultra legitimam non ualeat, quia qui non potest defraudari in proprietate ipsa, minus potest in usufructu, conf. 147. nu. 11.
- Vsum fructuaria. De uxore relicta domina, & patrona, seu mafsaria, quod habeat alimenta tantum: & quid si est expressum uocabulum, usufructuaria, uide in conf. 277.
- Vsum fructuaria. Uxor si fuit relicta a testatore domina, & patrona, seu mafsaria, illa uerba non tribuunt vsum fructum omnium bonorum, sed denotant solum alimenta, id est, uictum, & uestitum, cum ea tamen præminencia, & honore, seu reuerentia, prout habebat uxor uiuente marito, siue instituti sint filij, siue extranei: & est opinio hæc Baldi magis communiter approbata, & mera ueritas: & quæ sit ratio: & licet Bald. idem uoluerit esse, si testator expressit uocabulum, usufructuaria, est tamen in hoc magis communiter reprobatus, conf. 277. nu. 3.
- Vsum fructuaria uxor an post mortem filij, stante pupillari substitutione, habeat plenum usum fructum bonorum, an alimenta tantum: hæc disputatio procedit, quando testator expressit uocabulum, usufructuaria, conf. 277. nu. 4.
- Vsum fructus bonorum legatus uxori per maritum resoluitur in alimenta, stantibus filijs, iuxta consuetudinem Bulgari, conf. 294. numero 4.
- Vsum fructus legatum factum uxori, stantibus liberis, resoluitur in alimenta tantum: & qua ratione, consil. 88. nu. 8.
- Vsum fructus legatum quando factum fuit uxori sub conditione, si castè, & honestè uixerit, & uitam uidualem & c. quomodo probetur copula carnalis, & impudica eius uita, uide in consilio Et an hæredes testatoris possint conqueri de impudicia mulieris, si mulier ipsa delinquebat adhuc uiuente testatore, qui nunc quam fuit conquestus: & quid si testator ignorabat, d. conf. 25. nu. 11.
- Et anima testatoris mortui præsumitur tristari propter impudicam uitam mulieris, cui legauit sub conditione prædicta & c. d. conf. 25. nu. 12.
- Vsum fructuarius uniuersalis debet acceptare vsum fructum de manu hæredis, & præstita cautione, & seruatis seruandis, conf. 25. nu. 18.
- Vsum fructuarius si ex dispositione testatoris non tenetur ad dandum
- fideiussionem de utendo & c. quid operetur talis dispositio testatoris, etiam in uxore, conf. 55. nu. 1.
- Et quod propter hoc non censetur concedere, ut disponat liberè de proprietatibus, d. conf. 55. nu. 1.
- Vsum fructuaria uxor, instituta alio hærede uniuersali, nihil penitus iuris habet in proprietatibus: etiam quod usus fructus sit ei relictus iure institutionis, & cum facultate apprehendendi propria autoritate, conf. 55. nu. 2.
- Vsum fructuaria uxor debet uti & frui sine damno proprietatum, & arbitrio boni uiri, non obstante prohibitione testatoris: & bonus uir intelligitur Iudex, consil. 55. nu. 3. & 4.
- Vsum fructuaria. De cautione præstanda, & inuentario conficiendo per uxorem usufructuariam, non attenda prohibitione testatoris, uide in consil. 363.
- Vsum fructuaria uxor tenetur præstare cautionem, & conficere inuentarium: & omnino hæc sunt facienda, non attenda prohibitione testatoris: quia non est seruanda mens testatoris, quæ præstaret occasionem delinquendi: potest tamen fieri protestatio, & quomodo, conf. 363. nu. 1.
- Vsum fructuaria. Cautio præstanda per usufructuariam intelligitur cum fideiussoribus: & debet continere duas clausulas, scilicet de restituendo sine exceptione, & de utendo arbitrio boni uiri, conf. 363. nu. 2.
- Vsum fructuaria, bene est, quod præstet cautionem, & conficiat inuentarium, ne postea contingat disputare de restituendis fructibus, tanquam non legitime perceptis, consil. 363. nu. 3.
- Vsum fructuaria. Inuentarium factum ad instantiam hæredis non sufficit, neque obligat usufructuariam: sed ipsa debet facere aliud inuentarium, citato hærede: præsertim quia si extarent apud eam alia bona non descripta in primo inuentario, & postea probaretur, esset locus iuramento in licem, consilio 363. numero 4.
- Vsum fructuarius male utendo amittit usum fructum: & etiam tenetur persolvere damnum illatum: & quomodo: & an requiratur damnum notabile, conf. 55. nu. 6.
- Vsum fructuario, mortuo, an agi possit pro damno per eum dato, contra eius hæredes, consil. 55. nu. 9.
- Vsum fructuarius de quibus arboribus possit disponere: & quomodo, & quæ pertineant ad eum, & quæ ad heredem, consil. 55. numero 7.
- Et arbores separatæ a solo ante mortem testatoris, pertinent ad heredem, & non ad usufructuarium, dicto consilio 55. numero 8.
- Vsum fructuarius non potest excidere arbores fructiferas, consilio 537. nu. 1.
- Vsum fructuaria uxor relicta a marito, cum facultate apprehendendi vsum fructum propria autoritate, debet manuteneri in quasi possessione percipiendi fructus singulis annis promissos quondam eius marito, qui eam reliquit usufructuariam, & promissos per contractum, & ita obligatione personali sacra contemplatione certæ partis bonorum, quæ promissione erat relaxanda marito, consil. 598. nu. 1.
- Vsum fructuaria uxor debet manuteneri in possessione, uel quasi possessione omnium bonorum, & iurium: quæ interim durante usufructu, obtinet locum hæredis in his, quæ respiciunt perceptionem fructuum, & apprehensionem, ac possessionem bonorum, uel iurium, etiam inuito herede, quando fuit sibi data facultas a testatore apprehendendi propria autoritate, conf. 598. nu. 5.
- Vsum fructuaria competunt omnia beneficia & ex iure communi, & ex statuto de continuanda possessione defuncti in heredem, consil. 598. nu. 6.
- Vsum fructuaria præiudicari non potest, quamuis hæres restituat fideicommissum uocatis: nisi declaretur per sententiam, ea citata: & non debet usufructuaria priuari quasi possessione percipiendi fructus singulis annis, quæ sibi de iure competit, & quæ etiam competeat eius marito: nec potest tolli obligatio personalis, nisi etiam citata usufructuaria & c. conf. 598. nu. 7.
- Vsum fructuaria uxor si relicta fuit per testatorem uniuersæ hæreditatis, an debeat uxor admitti ad usum fructum bonorum emphyteoticorum ecclesiæ, conf. 605. nu. 1.
- Vsum fructus reservatio habetur pro traditione, conf. 4. nu. 14. & supra, Traditio.
- UTILITAS, UTILE. Utilitas magna priuata præfertur modicæ utilitati publicæ, conf. 188. nu. 16.
- Utilitatem priuatorum propriæ utilitati præferendam esse uoluit Imperator, conf. 210. nu. 17.
- Utile per inutile non uitiatur per superflua uerba, etiam cum agitur de forma, conf. 240. nu. 52.
- Utile per inutile uitiatur in solemnitatibus formalibus & c. consil. 271. nu. 21.
- Utile per inutile uitiatur, ubi sumus in indiuiduis, secundum glo. communiter approbatam, conf. 731. nu. 1.
- Utile. Nemo creditur sentire, & uelle potius id, quod sibi est damnosum, quam quod utile: & an utile censetur, non id, quod reuera est utile, sed id, quod magis placet, conf. 747. nu. 8.

Confilia D. Iacobi de Alba.

- Vt s VPRA**, hæc dictio facit relationem ad præcedentia, conf. 57. num. 6.
- Vt supra**, natura huius dictionis est restringere ad supra dicta, id est, ad descendentes masculos, si de eis fuit dictum supra, conf. 473. numero 5.
- Vt supra**, hæc dictio solet restringere uerba immediate præcedentia ad alia, ad quæ fit relatio, conf. 473. nu. 15.
- VlGARIS** modus loquendi in materna lingua aliquando consideratur, conf. 334. num. 11.
- Vulneratus**, Protestatio, seu excusatio vulnerati sufficit ad excludendas leues coniecturas contra vulnerantem &c. conf. 516. nu. 4.
- Vulnus**. De quodam statuto distinguente qualitates vulnerum: & quod mitius sit interpretandum in pœnalibus, uide in conf. 578.
- Vulnerans unum**, cum putaret vulnerare alium, quomodo puniatur de iure communi, conf. 30. nu. 2.
- Vulnerans aliquem per errorem**, cum putaret vulnerare unum ex persecutoribus, non censetur committere aliquod delictum quando dabat operam rei licitæ, & quando fecit ob necessariam defensionem, conf. 56. nu. 35.
- Vulnus illatum**, præsumitur fuisse illatum ab eo, qui uibravit, seu admenauit ensẽ, uel aliud genus armorum, conf. 56. num. 17.
- Vulnerans aliquem in aliqua parte**, præsumendum est, quod eidem etiam intulerit aliud vulnus, de quo est dubium, an ipse intulerit, uel alius, conf. 56. nu. 34.
- Vulnus**. Melius est re integra providere, quam post illatum vulnus remedium ferre, conf. 487. nu. 10.
- Vxor** an præsumatur acquirere de bonis, uel pecunijs mariti, an de pecunijs ipsius uxoris, uide in conf. 191. nu. 4.
- Vxor quicquid acquirit constante matrimonio**, præsumitur acquirere de bonis mariti: item quando aperte constat de fraude præij in parte, conf. 191. nu. 8.
- Vxor quando acquirit præsentẽ uiro, & consentiente, ac consentiente**, an tunc præsumatur acquirere de pecunijs suis, & non uiri, & quid si ipsa vxor realiter exburfat pecunias: & quomodo id intelligatur: & quæ sit veritas in hoc: & uide contra Salicet. & an censeatur pecuniæ breui manu acceptæ per uxorem a marito, & traditæ venditori, conf. 191. nu. 9.
- Vxor si acquisiuit, res acquisitæ per eam**, tanquam præsumantur acquisitæ de pecunijs uiri, an possint vëdicari, an verò peti debeant pecuniæ, conf. 191. nu. 10.
- Vxor nomine, & nomine suo contractus factus per aliquẽ, quando censeatur factus totus nomine alieno, scilicet vxoris**, conf. 178. nu. 12.
- Vxor**. De quibusdam instrumentis perplexis, & emptione, seu acquisitione bonorum in eis facta, an censeatur facta talis acquisitio marito in solidum, an vxori in solidum, an ambobus æqualiter: præsertim quando fuit facta per procuratorem, seu negotiorum gestorem ipsum, uel per ipsummet maritum, & uxorem, uel per uxorem solam cum consensu mariti &c. uide in conf. 339.
- Vxor**. In instrumento emptionis factæ per procuratorem quamuis fuerit insertum nomen utriusque mariti, & uxoris, si tamẽ constat ex instrumento, quod pecuniæ erant mariti, & constat in facto bona ipsa fuisse tradita soli marito, seu per eum solum fuisse possessa, sufficiunt duo hæc ipsi marito, etiam si solum no-
- men uxoris fuisset insertum in instrumento: & bona censentur acquisita in solidum marito, conf. 339. nu. 2.
- Et tali casu præsumitur appositum nomen uxoris uel honoris causa, uel ut defraudentur creditores mariti, uel ob aliam similem causam: & hæc procedunt, etiam si pecuniæ prouenerint ex re dotali. d. conf. 339. nu. 3.
- Vxor nomine emptio facta de pecunijs mariti habet uim donationis &c.** uide supra, Donatio.
- Vxor**. Præsentia mariti non est necessaria ad solemnitatem contractus uxoris, quando id non requiritur per statutum, neque etiam requiritur per ius commune, cum scilicet non agitur de alienanda dote, conf. 339. nu. 12.
- Vxor debitor uersus maritum de summa pecuniaria liberatur ipso iure**, si maritus accipit in solidum bona de manu alterius creditoris, conf. 339. nu. 16.
- Vxor cum uiro contractus**, uide supra, Contractus.
- Vxor non potest conueniri criminaliter per maritum propter reuerentiam matrimonij**: sed civiliter cum ea est agendum, quando res fuerunt exportatæ de domo, per illum, quem ipsa uxor introduxit in domum, conf. 429. nu. 5.
- Vxor Ioannẽ filij si sint uocati per testatorem**, non ueniunt postea filij nati ex alia secunda uxore, conf. 588. nu. 4. & uide supra, Fideicommissum.
- Vxor potest post mortem mariti apprehendere, uel saltem retinere bona mariti de iure communi**, uide supra, Dos.
- Vxor post mortem mariti potest statim apprehendere bona pro dote sua**, uide supra, Dos.
- Vxor unius ex filijs uestes, anuli, expensæ factæ per patrem**, an censeantur donatæ, uide supra, Donatio. Et si pater percipit fructus dotis ipsius, uide supra, Dos.
- Vxor an cogatur recipere res suas, quas dedit in dotem**: an uerò possit petere earum æstimationem, uide supra, Dos.
- Vxor faciens abortum &c.** uide supra, Abortus.
- Vxor sterilis &c.** uide supra, Abortus.
- Vxor usufructuaria relicta &c.** uide supra, Vsfusus, Vsfusuaria, ubi posui.
- Vxor, an præsumatur consensisse, quod maritus ingrediatur religionem &c.** uide supra, Religio.
- Vxorem habens an possit ingredi religionem**, uide supra, Religio.
- Vxoratus, seu coniugatus non potest ad sacros ordines promoueri: & possit per ipsam vxorem reuocari, si fuit promotus**, conf. 423. num. 2.
- Vxoratus, qui suscepit sacros ordines, potest ipsemet petere**, ut ab illis eximatur, quia eos consecutus est in casu per ius reprobatum, conf. 423. nu. 4. & uide supra, Ordines sacri.
- Vxor debet sequi uirum bannitum**, uide supra, Bannitus.
- Vxor sequitur & forum, & domicilium uiri &c.** uide supra, Domicilium.
- Vxori ne maritus relinquere possit ultra certam summam, si disponat statutum &c.** uide supra, Statutum.
- Vxor an, & quando dicatur aliquid fecisse, uel disposuisse per metum, uel reuerentiam, aut uolentiam mariti**, uide in conf. 77. & supra, Metus.
- Vxor an sequatur statuta mariti**, conf. 23. nu. 10. & 11. & uide supra, Statutum.
- Vxor uenter, seu uenter prægnans si instituat, quid comprehendatur &c.** conf. 85. & uide supra, Venter.

F I N I S.

Don't 3t.

12

A FD/256

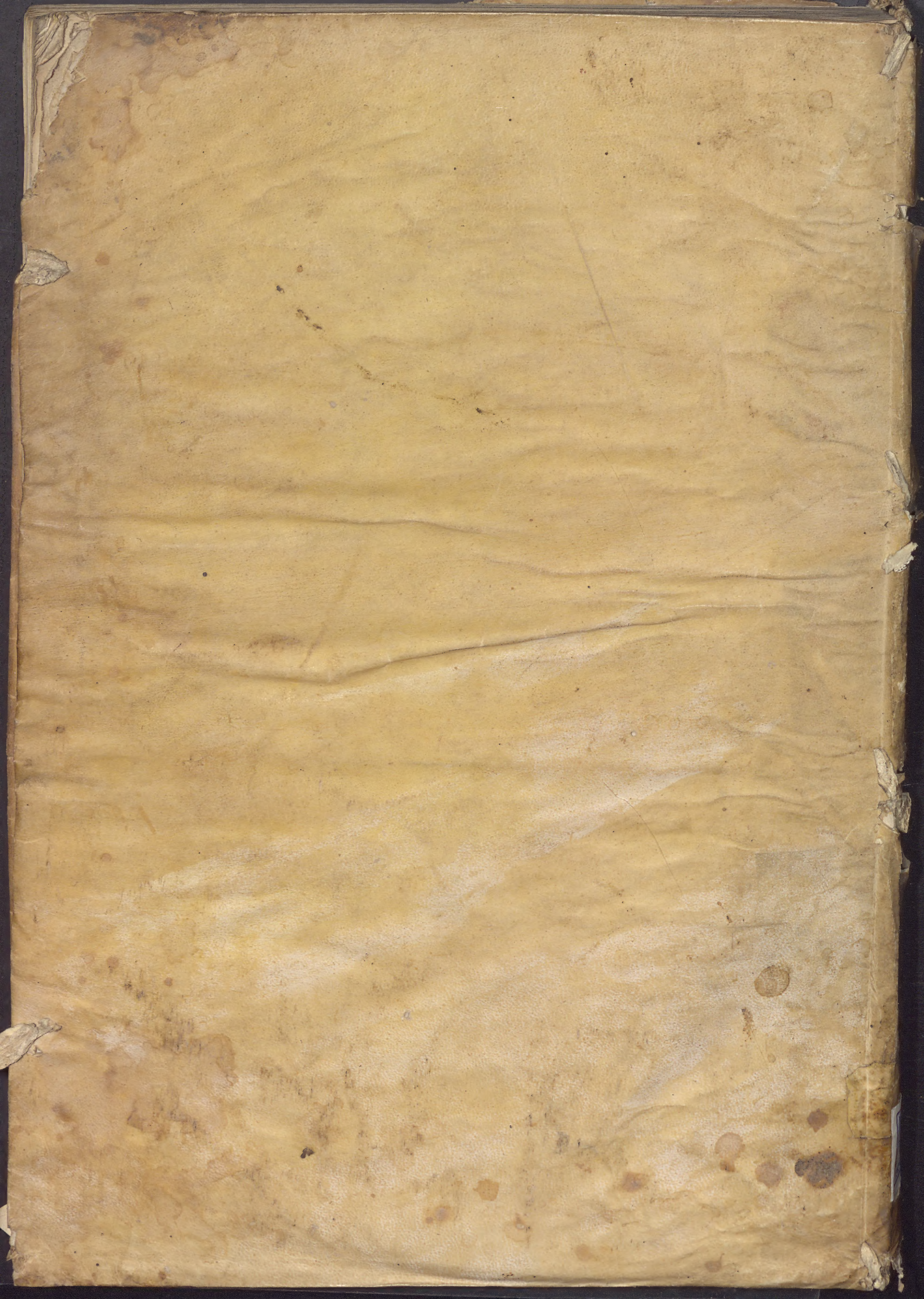

UNIVERSIDAD DE SEVILLA

600711233

27890946

F.D.
256